MUSHUQ TISTAMINTU

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el quechua de Cajamarca

LA LIGA BIBLICA
LAS SAGRADAS ESCRITURAS PARA TODOS

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el quechua de Cajamarca

Primera edición, 2004
Segunda edición, 2008

Publicado por
© La Liga Bíblica 2008

Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:

- Reconocimiento. Debe reconocer los créditos de la Liga Bíblica (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o apoyan el uso que hace de su obra).
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
- Sin obras derivadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

MUSHUQ TISTAMINTU

Nuevo Testamento

Kayshina istudyashun kay libruta	(Prefacio)	5
San Matiyu	Mt.	7
San Markus	Mk.	85
San Lukas	Lk.	133
San Jwan	Jn.	209
Apustulkuna Rurashqanguna (Ichus)	Ich.	266
Rrumanus	Rru.	337
1 Kurintyus	1 Kur.	372
2 Kurintyus	2 Kur.	405
Gálatas	Gal.	426
Efisyus	If.	438
Filipinsis	Flp.	449
Klusinsis	Kul.	457
1 Tisalunisinsis	1 Tis.	465
2 Tisalunisinsis	2 Tis.	472
1 Timutiyu	1 Tim.	476
2 Timutiyu	2 Tim.	485
Titu	Titu	492
Filimun	Flm.	496
Ibriyus	Ib.	499
Santyagu	Sant.	525
1 Pidru	1 Pid.	533
2 Pidru	2 Pid.	542
1 Jwan	1 Jn.	548
2 Jwan	2 Jn.	556
3 Jwan	3 Jn.	558
Judas	Jud.	560
Apukalipsis	Apuk.	563
Diksyunaryu	(Glosario)	601

KAYSHINA ISTUDYASHUNLLAPA KAY SANTU LIBRUTA

(PREFACIO)

Tayta Dyuspa *Santu Ispiritunmi Jisukristupi wakin kriyiqkunata yanaparqan, kay Mushuq Tistamintuta iskibrinanllapa. Puntatam *grigu rimaypi iskibrirqanllapa. Chaymandaqam 1.500 watakunamandach'i Jisukristupi suq kriyiqkuna grigumanda tradusirqan kastillanu finuman. Kananqam atinchiqllapana liyiyta kichwapipis, Tayta Dyus niwashqanchiqta mas allita intyindinanchiqllapa. Chaqa Dyuspa Santu Librunda kastillanu finupilla liyishpaqa, achka palabrakunata mana intyindinchiqllapachu.

Pur ijimplu, kampupi “nisyu” munan niyta: “masta munaq”. Piru kastillanu finupim munan niyta: “tuntu” ichu “sunsu”, nishpa. Yuyashumbisri chay palabra “bistyapaq”. Kay Santu Librupi Apukalipsispim ancha yach'achiwanchiq suq “bisytapaq”. Kampupim “bistya” munan niyta “kaballu” ichu “mula”. Chaymi achka kichwirukuna yuyanllapa: Chay bistyaqam suq mula ichu suq kaballu, nishpa. Piru kastillanu finupim “bestia” munan niyta: “cualquier animal con cuatro patas” (“yumban animal ch'usku ch'akiyuq”), nishpa. Chaymi Apukalipsispi mana balinchu ninanchiq “bistya” kichwapi. Ashwanmi ninchiq “animal”, ama dañachinanchiq Dyuspa Santu Librumba yuyayningunata. Kastillanu finupim ancha achka mana intyindiypaq palabrakuna kan. Chaymi grigu rimaymanda kada yuyayta munanchiq allita tradusiyta, chay yuyaytalla ninanchiq kichwapipis.

Chetillapim masta rimanllapa litra “q”wan. Piru suq lugarkunapim mana rimanllapachu chay litrawan wakin palabrakunapi. Pur ijimplu, chetillanukunam nin “rirqan”, piru purkunirukuna nin “riran”. Chetillanukunam nin “rurashqa” piru purkunirukuna nin “rurasha”, nishpa. Chayshina kaptinri, chetillanukunalla chay litra “q”ta liyinqallapa chay palabrakunapi. Suqkunapaqqam chay “q” suq mudu litra kanqa, chay “h”shina.

Kay Mushuq Tistamintupim kan achka yanapakuq partikuna. Pur ijimplu, kada pajinapim **atinchiqllapa liyiyta kichwapi, kastillanupipis,** mas allita intyindinanchiqllapa Tayta Dyus niwashqanchiqta. Mushuq Tistamintupim kan 27 llibrukuna. **Kada librumba punta partimbim yach'achiwanchiq chay librupaq:** ¿Pim iskibrirqan? ¿Pikunapaq iskibrirqan?, mas kusaskunapaqpis, Kambismi **nutakuna.** Chay nutakunapim intyindichiwanchiq wakin trabajus palabrakunapaq. Kambismi suq **diksyunaryu,** wakin trabajus palabrakunata yach'akunanchiq. Kambismi suq kunkurdansyashina, achka **timakunata** yach'akunanchiq. Kambismi **achka dibujukuna, planukunapis,** unay *nasyungunapa lindirungunapaq, llaqtangunapaq, kustumbringunapaq yach'ananchiq. Yumbay chay partikunata

allita liyishpa, mas allita atinchiqllapa intyindiyta Dyuspa Santu Librunda, pay munashqanshina kawsananchiqllapa.

Chay yanapakuq partikunam kayshina:

Kay layam *shutin "lusiritu". Kay lusirituta suq palabrapa punta partimbi rikashpam, yach'anchiq: Chay trabajus palabrapaqmi masta yach'achiwanchiq kay Santu Librupa diksyunaryumbi, nishpa. Chay diksyunaryutam tarinchiq kay librupa ushyakanan partimbi. Pur ijimplu, Matiyu 4.18pi tarinchiq kay palabrata "*atarrayanllapata". Rikashpa chay lusirituta, atinchiq maskayta chay palabra "atarrayata" diksyunaryupi, yach'akunanchiq: Kayshinam atarrayaqa, nishpa.

Mayninbis manam yach'anchiqchu: ¿Pim chay runa?, nishpa. Pur ijimplu, Matiyu 1.1pi tarinchiq kay palabrata "*Abrajamba". Rikashpa chay lusirituta, atinchiq maskayta chay palabrata diksyunaryupi, masta yach'akunanchiq chay runa Abrajambaq.

Kay layam [ ] shutin "kurchitikuna". Chay kurchitikunapim nutakunata tarinchiq, trabajus partikunata mas allita intyindinanchiqllapa. Pur ijimplu, rikay Matiyu 4.25ta. *[Nuta: Chay shutin "Dikapulismi" munan niyta: Dyis llaqtakunapa prubinsyan, nishpa.]*

Wakin kurchitikunapim rikanchiq suq birsikulukunapa numirungunata, chay timapaq masta liyinanchiqllapa chay suq birsikulukunapi. Pur ijimplu, Matiyu 1.23pim liyinchiq: "Chay wambritundam rinllapa shutichiq Imanwilta. *[Isaías 7.14]*" Kayqam munan niyta, maskananchiq Unay Tistamintupi chay libru Isaíaspi, kapitulu 7, birsikulu 14pi, tarinanchiq chay palabrakunata yaqqa igwaltalla. Chayshinam atinchiqllapa yach'akuyta: Chay Unay Tistamintupim ¿ima masta nirqan Jisukristupaq? nishpa.

Kay layam ⌞ ⌟ shutin "taksha kurchitikuna". Kay layakunam abisawanchiq: "Wakin unay Biblyakunapim kay parti mana tarikanchu", nishpa. Pur ijimplu rikay, Markus 9.3ta.

Kay laya ( ) shutin "parintisiskuna". Unay tyimpupi kawsaqkunam suq laya rimayniyuqkuna, suq laya kustumbriyuqkuna karqanllapa. Chaymi maynimbis mana allitaqa intyindinchiqchu kay Santu Librupa wakin partingunata. Chay trabajus partikunapim atinchiq liyiyta chay parintisispa ukumbi kaqta, mas allita intyindinanchiq. Pur ijimplu, rikay Lukas 8.2ta; Jwan 1.42ta.

Kay prubinsya Kajamarkapim mana yumbay kichwirukunaqa suq layatallachu rimanllapa. Chaymi yapanchiq wakin palabrakunata parintisispa ukumbi, mas allita yumbay intyindinanllapa. Pur ijimplu, Purkumbi "chirapa" munan niyta "arco iris", nishpa. Piru Chetillapi ninllapa "inap" chay arco irispaq. Chaymi kay librupi Apukalipsis 10.1pi chay ishkay palabrakunata kayshina iskibrinchiq: "inap (chirapa)", yumbay liyiqkuna intyindinambaqllapa.

Maynimbis parintisispa ukumbi tarinchiq birsikulukunatapis. Pur ijimplu, San Matiyu 1.1 titulupi nin: "Kayshinam karqan Jisukristupa unay agwilunguna (Lk. 3.23-38)". Chayqam munan niyta, maskashpa San Lukaspi, kapitulu 3, birsikulu 23manda 38kaman, masta atinchiq liyiyta Jisukristupa unay agwilungunapaq.

Ama ancha largu kanambaq, indirisanchiq chay librukunapa shutingunata. Chaymi "Mt. 4.1-3" munan niyta: "San Matiyu kapitulu ch'usku, birsikulu suqmanda asta birsikulu kimsakaman", nishpa.

SAN MATIYUM

JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Matiyuqa? *San Matiyuqam Jisukristupa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. Payllam Libipis shutiq. Payqam Jisukristupi manaraq kriyishpaqa, *rrumanukunapaq *kuntribusyunda kubrakuq karqan. Chaymandaqam Jisukristu qayaptin: "Shamuy noqawan purinanchiq" niptinqa, Matiyuqa trabajunda dijashpa, Jisuswanna tukuy diya puriq mas di kimsa watasta. Chaymi kikin ñawinwan rikashpa, ancha allita yach'ashpa Jisukristu tukuy ima rurashqanda, kay libruta iskibrirqan. Masta yach'ananchiq Matiyupaq, liyishunllapa: Matiyu 9.9-13; Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Kay librutaqam masta iskibrirqan *isrraylinukunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Unay tyimpupim, Matiyu manaraq nasiptin, Dyusqa isrraylinukunata ufrisishqa karqan, *Akrashqan Washadurta paykunaman kach'amunambaq. Chay Washadurpaqmi *Dyuspaq achka rimaqkunapis chay Unay Tistamintupi iskibrishqallapa karqan. Piru Jisukristuqam achka tyimpumandaraq nasirqanqa. Chaymi Matiyuqa ancha munarqan yumbay isrraylinu masinguna intyindinambaq: Jisukristuqam chay ufrisiwashqanchiq Akrashqan Washadur. Payqam Dyuspa Churin, nishpa.

¿Imapaqmi kay libruqa yach'achiwanchiqllapa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, nasishqanmandapacha kawsamushqangaman.

Matiyu 1.1–2.23 niwanchiqllapa, Jisukristu nasishqambaq.

Mt. 3.1–4.11 niwanchiq, *Jwan Shutichikuq Jisukristuta shutichishqambaq, *dyablu Jisusta tyintayta munashqambaq.

Mt. 4.12–18.35 niwanchiq, Jisukristu *prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata chay prubinsyapi rurashqambaq.

Mt. 19.1–20.16 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Judiyapi yach'achikushqambaq.

Mt. 20.17–21.11 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina ñambi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mt. 21.12–25.46 niwanchiq, Jisukristu Jirusalimbi rurashqambaq, yach'achikushqambaq.

Mt. 26.1–28.20 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa kawsamushqambaq, yach'akuqningunaman rishpa, kayshina kamachishqambaq: "Riyllapa tukuy munduman noqapaq yach'achikuq" nishqambaq.

Kayshinam karqan
Jisukristupa unay agwilunguna
(Lk. 3.23-38)

1 [1]Jisukristuqam unay *Abrajamba,
unay gubyirnu *Dabidpa karu
willkanmanda nasirqan. Kaypim
iskibrini Jisuspa chay unay agwilungu-
napa shutingunata:
[2] Chay agwilun Abrajamba churinmi
*Isak shutirqan.
Isakpa churinqam *Jakubu.
Jakubupa churingunaqam *Juda
masangunawan karqan.
[3] Chay Judaqam ishkay churiyuq
karqan. Suqqam shutirqan Faris.
Suqqam shutirqan Sari. Chay
runakunapa mamanqam
shutirqan Tamar.
Chay Farispa churinqam Isrum
shutirqan.
Isrumba churinqam Aran;
[4] Aramba churinqam Aminadab;
Aminadabpa churinqam Nasun;
Nasumba churinqam Salmun;
[5] chay Salmumba churinqam Bus;
Buspa mamanmi shutiq *Rrab.
Chay Buspa churinqam Ubid;
Ubidpa mamanmi shutiq Rrut.
Chay Ubidpa churinqam *Isayi.
[6] Isayipa churinqam karqan chay
unay gubyirnu Dabid.
Chay Dabidmi alma Uriyaspa
warmin biyudapi churiyuq
karqan. Chay churinqam karqan
chay gubyirnu *Salumun.
[7] Salumumba churinqam Rrubun;
Rrubumba churinqam Abiyas;
Abiyaspa churinqam Asa;
[8] Asapa churinqam Jusafat;
Jusafatpa churinqam Jur;
Jurpa churinqam Usiyas;
[9] Usiyaspa churinqam Jutan;
Jutamba churinqam Akas;
Akaspa churinqam Isikiyas;
[10] Isikiyaspa churinqam Manasis;
Manasispa churinqam Amun;
Amumba churinqam Jusiyas.
[11] Chay Jusiyasqam churiyuq karqan
*isrraylinukunata prisushpa,
*Babiluña *nasyunman apashqan-
llapa tyimpupi. Chaqa chay
tyimpupim churin Jikuniyas
yumbay masangunawan
nasirqan.
[12] Chaymandaqam chay Jikuniyas
Babiluñamanda *Isrrayilman
kutimushqan tyimpupi nasirqan
churin Salatyil shutiq.
Chay Salatyilpa churinqam
Surubabil shutirqan.
[13] Surubabilpa churinqam Abiyud;
Abiyudpa churinqam Ilyakin;
Ilyakimba churinqam Asur;
[14] Asurpa churinqam Saduk;
Sadukpa churinqam Akin;
Akimba churinqam Ilyud;
[15] Ilyudpa churinqam Ilyasar;
Ilyasarpa churinqam Matan;
Matamba churinqam Jakubu.
[16] Jakubupa churinqam *Jusi
shutirqan. Chay Jusim *Maryapa
qosanqa karqan. Chay Maryam
Jisuspa mamanqa karqan. Chay
Jisusllam *Dyus Akrashqan
Washadurpis shutin.
[17]Chayshinam chay agwilu Abrajan-
mandapacha agwilu Dabidkaman
katursi agwilukuna karqan. Chay
Dabidpa tyimpunmandapacham isrrayli-
nukunata Babiluñaman apashqan
tyimpukamambis katursi agwilukuna
karqan. Chay tyimpumandapismi
Jisukristu nasishqan tyimpukaman
katursi agwilukuna karqan.

Jisukristum kayshina nasirqan
(Lk. 2.1-7)

[18]Kayshinam Jisukristuqa nasirqan.
Suq warmi Marya shutiqmi suq runa

Jusi shutiqwan tratukushqa karqan kasarananllapa. Piru dunsillaraq kashpa, manaraq puñuptinllapam, chay Maryaqa pach'ayuqna (ukuyuqna) karqan, Dyuspa *Santu Ispiritumba pudirninmanda. 19Kanan Jusiqam ancha allin runa karqan. Chaymi Marya "Pach'ayuqmi (Ukuyuqmi) kani", niptin, mana munarqanchu dimandayta, ni suqkunata parlachiyta: "Suqwanmi kashqa", nishpaqa. Ashwanmi munarqan uyaraplla (uyaralla) akrakayta Maryamandaqa. 20Chaymi akrakanambaq yuyaykaptinqa, Dyuspa suq anjilnin musqoynimbi Jusitaqa nirqan:

—Dabidpa karu willkan Jusi, ama manchaychu Maryawan kasaranaykiqa. Chaqa payqam mana runayuqchu kashqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninmanda pach'ayuqqa (ukuyuqqa). 21Chay wambrituqam nasyun masin *isrraylinukunata uchangunamanda rin washaq. Chayri nasiptinqa, Jususta shutichiy. *[Nuta: Chay shutin Jisusqam munan niyta: "Tayta Dyusmi washakun", nishpa.]*

22Tukuy chaykunam pasarqan, Tayta Dyus nishqan kumplinambaq. Chaqa payqam *Santu Librumbi paypaq suq *rimaqta kayshina iskibrichishqa karqan:

23 Suq dunsilla china manaraq
runawan puñushpam, pach'ayuq
(ukuyuq) rin kaq. Chaymi rin
qeshyaq suq wambrituta. Chay
wambritundam rinllapa shutichiq
Imanwilta.[a]

Chay shutinmi munan niyta: "Dyusmi noqanchiqkunawan", nishpa.

24Chaymi Jusiqa puñuymanda rikch'akashpa, Dyuspa anjilnin kamachishqanshina rurashpa, Maryawanqa kasararqanna. 25Piru kasarashpapismi, Jusiqa mana puñurqanchu Maryawanqa, chay kulaka churin nasinangaman. Nasiptinqam Jusiqa chay wambritumbaqqa nirqan: "Jisusmi rin shutiq", nishpa.

Lusirukunapaq yach'aq runakunam wambritu Jisusta adurarqanllapa

2 1Jisusqam kayshina nasirqan *prubinsya Judiyapa Bilin llaqtambi. Waq tyimpupim gubyirnu *Irudis chay Judiyapiqa kamachikuykarqan. Jisus nasiptinqam, lusirukunapaq wakin yach'aqkuna lusirukunata rikashpa yach'arqan: Suq kamachikuq wambritush nasishqa, nishpa. Chaymi paykunaqa ancha karu *nasyunninmanda maskashpa, ch'ayamurqanllapa Jirusalin llaqtakaman. Paykunaqam shamushqallapa karqan rupay lluqshinan ladumandapacha. 2Ch'ayashpaqam, tapukurqanllapa:

—¿Maypitaq nasishqa kay nasyunnikipa chay chayraq nasiq gubyirnunqa? Chaqa waq rupay lluqshinambi kashpam, rikarqayllapa mushuq lusiruta kay ladupi. Chay lusiruta rikashpaqam, yach'arqayllapa: Suq mushuq gubyirnum nasishqa, nishpa. Chaymi shamushqallapa kani, payta aduraq, nishpa.

3Chaymi chay yach'ayniyuq runakuna chayshina tapukuptinllapaqa, chay gubyirnu Irudis, chay Jirusalimbi achka tiyaqkunapis chayta yach'ashpaqa, ancha manchashpa, yuyarqanllapa: ¿Ima, mushuq gubyirnuchush nasishqa? nishpa. 4Chaymi chay Irudisqa chay kamachikuq *isrraylinu kurakunata, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunatapis qayachishpa, tapurqan:

---

a 1.23 [Isaías 7.14]

—*Dyuspa Santu Librumbiqa ¿imatam nin? ¿Maypitaq nasinambaq kashqa *Dyus Akrashqan Washadurqa? nishpa.

5Chaymi paykunaqa Irudista nirqanllapa:

—Kay prubinsya Judiyapa Bilin llaqtambim nasinambaqqa kashqa. Chaqa *Dyuspaq rimaq librumbi iskibrishqa karqan:

6 Qamkuna Bilin llaqtapi tiyaqkuna,
prubinsya Judiyamanda llaqtayki
takshita kashpapismi, ancha rin
baliq chay Judiyapa mas
kamachikuqnin llaqtangunamandaqa. Chaqa chay llaqtitaykipim
rin nasiq suq ancha pudirniyuq
gubyirnu, yumbay *isrraylinukunata shumaqta kamachinambaq,
nishpa.[b]

7Chayshina niptinllapaqam, chay Irudisqa chay karumanda shamuq yach'ayniyuqkunata uyaraplla (uyaralla) qayachishpa, tapurqan:

—¿Ima diyam rikarishqa chay lusiruqa? nishpa.

[Nuta: Chay Irudisqam chayshina tapurqan, munashpa yach'ayta chay wambritupaq: ¿Ima tyimpum nasishqa? nishpa.]

8Chaymi Irudisqa (chay runakunata ingañayta yuyashpa) nirqan:

—Mayá, riyllapa Bilinman, tapukuq chay wambritupaq. Tarishpaqar abisawayllapa, noqapis rinaypaq aduraq, nishpa.

9Chayshina Irudis kunaptinmi, chay yach'ayniyuq runakunaqa lluqshirqanllapana Jirusalinmanda. Kanan chay rikashqanllapa lusiruqam paykunapa ñawpanllapata rirqan Bilin llaqtaman chay wambritu Jisus kashqangaman. Chaymi chay lusiru Jisus kashqanman ch'ayashpaqa, wasip sawan dirichumbina shayarqan. 10Chaymi chay runakuna lusiruta shayaqta rikashpaqa, anchana kushikurqanllapa. 11Chaymandaqam chay wasiman yaykushpaqa, rikarqanllapana chay wambritu Jisusta, maman *Maryawan kaykaqta. Chaymi qonqorikushpa, Jisusta adurarqanllapa. Chaymandaqam apamushqan trastinllapata kich'ashpa, surqoshpa *uruta, ancha ch'aniyuq *insinsyuta, ch'aniyuq *mirra shutiq ambita, Jisuspaq qorqanllapa. 12Chaymandaqam nasyunninman kutinambaqllapaqa, Tayta Dyus musqoynimbi chay runakunata kayshina nirqan:

—Amakish kutingillapachu chay gubyirnu Irudismanqa, nishpa.

Chaymi Dyusta kasushpa, suq ladu ñandana kutirqanllapa nasyunninmanqa.

Jusi Maryawan Ijiptu nasyunman mitikarqanllapa

13Chaymandaqam chay yach'ayniyuq runakuna riptinllapanaqa, *Jusi puñuykaptin, Dyuspa suq anjilnin musqoynimbi nirqan:

—Jusi, atarishpa chay wambrituta mamitandinda mitikachiy *Ijiptu *nasyunman. Chay nasyumbi tiyayllapa, noqa nishunaykaman. Chaqa chay gubyirnu *Irudismi rin kamachiq suldadungunata, chay wambrituta wanchinambaqllapa, nishpa.

14Chaymi Jusiqa puñuykashqanmanda rikch'akashpa, chay uras tutaplla Bilinmanda chay wambrituta mamandinda Ijiptu nasyunman aparqan. 15Chayshina rishpam, chay Ijiptu nasyumbina tiyarqanllapa chay gubyirnu Irudis wañunangaman. Chayshina ruraptinllapam, kumplirqan Tayta Dyuspaq suq rimaq *Santu

b 2.6 [Miqueas 5.2]

Librumbi kayshina nishqan: “Churiytam Ijiptu nasyunmanda kay Isrrayil nasyunman kutichimurqay”, nishpa.[c]

Gubyirnu Irudismi kamachikurqan, ullqo wambritukunata wanchinanllapa

16 Chay yach'ayniyuq runakuna Irudista mana abisaptinqam, payqa yach'arqan: Chay runakunaqam ingañawashqa, nishpa. Chaymi ancha fiyuta piñakushpa, suldadungunata kamachirqan:

—Riyllapa Bilin llaqtaman tukuy rridurninman. Chaypi wanchiyllapa yumbay ullqo wambritukunata manaraq ishkay watayuq kaptinllapa, nishpa.

Chayshinam chay Irudisqa kamachikurqan, chay yach'ayniyuq runakuna chay wambrapaq kayshina nishqa kaptin: “Chay lusirum rikakushqa ishkay watana”, nishpa. 17 Chayshina chay Irudis kamachikuptinmi, *Dyuspaq rimaq *Jirimiyas nishqanqa kumplirqanna. Chaqa chay Jirimiyasmi Dyuspa Santu Librumbi iskibrishqa karqan:

> 18 Uyashqam kanchiq chay llaqta
> Rrama shutiqpi ancha kunyashpa
> yupakuqta. Chaqa *Rrakilpa karu
> willkangunam wambritungu-
> napaq llakishpa
> yupakuykarqanllapa. Mananam
> ni pipis atirqanchu kunswilayta,
> chay wambritunguna wañush-
> qana kaptinqa, nishpa.[d]

Jisusmi maman *Maryawan Jusiwan rirqan Nasarit llaqtaman tiyaq

19 Chaymandaqam Irudisqa wañurqanna. Wañuptinqam, Dyuspa anjilnin waq Ijiptupi *Jusita musqoynimbi nirqan:

20 —Jusi, atarishpa, wambrituta mamitandinda apashpa, kutiriy *Isrrayil *nasyunnikiman. Chaqa chay wambrituta wanchiyta munaqkunaqam wañushqana, nishpa.

21 Chaymi Jusiqa atarishpa chay wambrituta mamitandinda apashpana, kutirqan Isrrayil nasyunmanna. 22 Lukismi alma Irudispa churin Arkilawna taytamba rrimplasun gubyirnu karqan chay Isrrayilpa *prubinsyan Judiyapiqa. Chaymi Jusiqa chay gubyirnu Arkilawpaq yach'ashpa, mancharqan Judiyaman kutiytaqa. Chayshina Jusi manchaptinmi, bwilta musqoyningunapi Tayta Dyus kunarqan, chay prubinsya Galiliyaman rinambaq. 23 Waqman ch'ayashpaqam, Nasarit llaqtamanna rirqan tiyaq. Chayshina ruraptinmi, *Dyuspaq rimaqkuna nishqan kumplirqan. Chaqa paykunaqam nishqallapa karqan: “*Washadurninchiqmi nasarinu rin shutiq”, nishpa.

Jwan Shutichikuqmi chuncha lugarkunapi yach'achikuq

(Mk. 1.1-8; Lk. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 1 (Chay Nasaritpi tiyaykaptinllapam) suq runa *Jwan Shutichikuq rirqan *prubinsya Judiyapa chuncha lugarninman. Chaypi runakunata yach'achishpam,

2 kutin kutin nirqan:

—Dyusmi dasna rin shamuq, shumaqta kamachiwananchiqllapa. Chayri uchaykillapata dijashpa, shumaqtana kawsayllapa, nishpa.

3 Chay Jwambaqmi *Dyuspaq rimaq *Isayiyasqa librumbi iskibrishqa karqan:

> Chunchakunapim suq runa ancha
> jwirtita rimashpa, kayshina rin
> yach'achikuq:
> “Siñurninchiqta shumaqta
> ch'ayachinaykillapa, bidaykilla-

c 2.15 [Oseas 11.1] **d 2.18** [Jeremías 31.15]

pata ñandashina allichayllapa.
Chayri kananmandaqa, amana
uchakunata rurashpachu,
shumaqtana kawsayllapa. Chaqa
uchaykillapata dijashpaqam,
alabis qamkunaqa allichaykangi-
manshina Siñurninchiqpa
ñanninda", nishpa.[e]

4Chay Jwanqam chuncha lugarkunapi
tiyaq. Mudananqam *kamillu animalpa
millwanmanda awadu karqan.
Wach'ukunqam qaramanda karqan.
*[Nuta: Chay mudananqam *Dyuspaq unay
rimaqkunapa mudananshina karqan.]* Chay
chunchakunapi tiyashpaqam, chay
Jwanqa atun churqapkunata (churqaku-
nata), myil di abijata mikuq. 5Achka
lugarkunamandam runakuna,
warmikuna chay Jwan kashqanman
rirqanllapa, payta uyaq. Jirusalin
llaqtamanda, prubinsya Judiyapa
yumbay llaqtangunamanda, tukuy chay
rriyu Jurdamba ladungunamandapis
rirqanllapa Jwanmanqa. 6Kanan achka
uyaqkunaqam, chay Jwanda kriyishpa,
Dyusman mañakurqan, uchangunata
pirdunanambaq. Chaymi Jwanqa chay
uchata dijaqkunata rriyu Jurdambi
shutichiq.

7Piru achka *farisiyu duktrinayuq-
kuna, achka *sadusiyu duktrinayuqkuna
(uchangunata mana dijashpachu)
Jwanman shamurqanllapa, paykunata
shutichinambaq. Chaymi paykunata
rikashpa, Jwanqa nirqan:

—¡A! ¿Qamkuna kulibrapa wambran-
guna layapischu munangillapa
washakayta, ama kastigadu kanayki-
llapa? 8Chayshina washakanaykillapa
uchaykikunata dijashpana, Dyusman
tukuy shunqo mañakuyllapa, qamku-
nata pirdunashunambaq.
Kananmandaqa allitana rurashpa
kawsayllapa. 9Piru amar ni ashlita
yuyayllapachu: *Abrajamba karu
willkanguna kaptinchiqmi, Dyusqa rin
washawaqninchiq, nishpaqa. Ashwan
allita intyindiwayllapa, Dyusmi kay
rumikunamanda runakunata atin
rurayta, Abrajamba karu willkanguna
kanambaqqa. 10Chaqa qamkunaqam
uchata rurashqaykirayku, suq yura
birdura mana allita puqoqshina
kangillapa. Chaymi Dyusqa qamku-
naman achanda qemishqana. Listunam
suq yuratashina bulashunanllapa. Chaqa
Tayta Dyusqam yumbay chay mana
baliq birdura yurakunata das
kuchushpa, rin wichuq lumyaykaq
ninaman rupanambaq. 11Alliptam
niykillapa, ucha rurashqaykikunata
dijaptikillapaqam, noqaqa yakupilla
shutichiykillapa. Piru rinnam shamuq
noqamanda suq mas pudirniyuq.
Chaymi qamkuna paypi kriyiptikiqa,
payqa Dyuspa *Santu Ispiritunwan rin
shutichishuqllapa, chay Santu Ispiritun-
wanna purinaykillapa. Piru chay mas
pudirniyuqpi mana kriyiptikillapaqam,
ninawan rin kastigashuqllapa. Chaqa
pay ancha pudirniyuq kaptinmi, noqaqa
mana nimapaqpis balinichu paypa
ñawpambiqa, ni llanqenda apanaypaq.
12Chaqa paypi kriyiqkunaqam paypa
trigunshina. Payqam palata piskaqshina
kashpa, chay trigunda rin abyintaq,
trujanman apanambaq. Piru paypi mana
kriyiqkunaqam tamushina. Chaymi
paykunataqa Siñurninchiqqa rin wichuq
chay mana nunka wañuq ninaman,
tamushina rupanambaq, nishpa.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan
(Mk. 1.9-11; Lk. 3.21-22)

13Jisusmi *prubinsya Galiliyamanda
rirqan rriyu Jurdanman, Jwan shutichi-

e 3.3 [Isaías 40.3]

nambaq. 14Piru *Jwanqam Jisusta mana
munashpa shutichiyta nirqan:
—Manam balinichu, noqaman shamu-
nayki shutichishunaqqa. Ashwanri qam
noqata shutichiway, nishpa.
15Chaymi Jisusqa nirqan:
—Shutichiwaylla. Chayshinam alli
rurananchiqpaq, Taytanchiq Dyus
yumbay munashqanda kumplinaypaq,
nishpa.
Chaymi Jwanqa "Mayár", nishpa,
shutichirqanna Jisustaqa. 16Jisus
shutikushpa, yakumanda lluqshiykap-
tinqam, syilu das kich'akarqan. Chaymi
Jisusqa rikarqan Dyuspa *Santu
Ispiritunda suq palumashina syilumanda
urangumushpa payman shamuqta.
17Kanan syilumandapacham Tayta
Dyusqa nirqan:
—¡Kaymi ancha kuyashqay Churisi-
tuyqa! ¡Paywanmi noqaqa ancha
kushikuni! nishpa.

Dyablum Jisusta munarqan tyintayta
(Mk. 1.12-13; Lk. 4.1-13)

4 1Jisus shutikuptinmi, Dyuspa
*Santu Ispiritun suq chuncha
lugarman aparqan, *dyablu mallipa-
nambaq. 2Chay chuncha lugarpiqam 40
diyasta punchawnindin tutapnindin
mana nimata mikurqanchu. Chaymi
ancha mallaqnarqan. 3Kanan dyablu
mallaqtana rikashpaqa, qemikarqan
tyintanambaq. Chaymi Jisustaqa nirqan:
—Mayá, qam Dyuspa Churin allip
kashpaqa, kamachiy kay rumikunata,
tandapaq tikrakanambaq, nishpa.
4Chaymi Jisusqa nirqan:
—¡Manám! Chaqa *Dyuspa Santu
Librumbim nin: "Runakuna warmiku-
naqam mana mikunawanllachu
kawsanqallapa. Ashwanmi kawsanqallapa
Dyus tukuy ima nishqangunawan", nishpa.
5Chaymandaqam dyabluqa Jisusta
aparqan Dyus akrashqan llaqta
Jirusalinman. Waqpim *Dyuspa
adurana wasimba mas altu sawanman
surqoshpa, 6Jisusta nirqan:
—Mayá, Dyuspa Churin allip
kashpaqa, kaymanda ura pachakaman
brinkay. Chaqa Dyuspa Santu
Librumbim nin:

> Dyusmi anjilningunata rin kamachiq
> kwidashunanllapa. Chaymi makin-
> gunapi rin ch'askishuqllapa, ama ni
> ch'akikikuna waq ura rumikunapi
> tupakashpa chuqrikanambaq,
> nishpa.*f*

7Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa
nirqan:
—Dyuspa Santu Librumbiqam
niwanchiqpis: "Amar Dyusnikita
mallipaychu, munashqaykita ruranam-
baqqa", nishpa.*g*
8Chaymandaqam chay dyabluqa suq
ancha altu qaqapa sawanman Jisusta
apashpa, rikachirqan kay mundupa
yumbay *nasyunningunata, tukuy chay
munaypaq imandinda. 9Chaymandaqam
nirqan:
—Mayá, qonqorikushpa adurawapti-
kiqam, yumbay kay nasyungunata
qoshqayki, chaykunapi qamna kamachi-
kunayki, nishpa.
10Piru Jisusqam mana kasushpachu,
nirqan:
—¡A dyablu, ashuy laduymanda!
Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin:
"Tayta Dyustalla aduray. Pay munash-
qandalla rurashpa kawsay", nishpa.*h*
11Chaymi chay dyabluqa, (mana
atishpa uchata rurachiyta), Jisuspa
ladunmandaqa ladiyarqan. Chayman-
daqam Jisus sapalitanna kaykaptinqa,
Dyuspa anjilningunana shamushpa,
payta tukuy imapi yanaparqanllapa.

---

f 4.6 [Salmo 91.11-12] **g 4.7** [Deuteronomio 6.16] **h 4.10** [Deuteronomio 6.13]

Jisusmi rirqan prubinsya Galiliyaman yach'achikuq
(Mk. 1.14-15; Lk. 4.14-15)

12 Jisusqam chay chunchakunamanda kutimushpa, yach'ashpa: Kay
*prubinsya Judiyapish *Jwan Shutichikuqta karsilashqallapa, nishpaqa,
prubinsya Galiliyaman kutirqan. 13 Piru
manana kidashpa Nasarit llaqtapim,
rirqanna Kapirnawun llaqtaman tiyaq.
Chay Kapirnawunqam Galiliya *Atun
Qoch'apa manyambi kidan. Chay
Kapirnawumba ladumbim ishkay
lugarkuna karqan. Chaykunaqam
shutiqllapa Sabulun, Niptali. 14 Chayshina Jisus chay Kapirnawunman
riptinmi, *Dyuspaq rimaq *Isayiyas
iskibrishqan kumplirqanna:

15 Chay prubinsya Galiliyapa yumbay
llaqtangunapi tiyaqkunam rikashqallapana Dyusmanda shamuq
*Washadurta. Chay Sabulun
lugarpi tiyaqkuna, chay Niptali
lugarpi tiyaqkuna, chay ancha
*atun qoch'apa manyambi
tiyaqkuna, chay rriyu Jurdamba
ladungunapi tiyaqkuna, *isrraylinukuna, mana isrraylinu
kaqkunapismi Washadurtaqa
rikashqallapana.
16 Chay uchayuqkuna tutayaqpishina
kawsaqkunaqam suq atun michatashina rikashqallapa. Chaqa
Washadurninchiqqam paykunata
uchangunamanda washashqana,
nishpa.[i]

17 Chay Kapirnawun llaqtaman rishpa
tiyaqmi, Jisusqa yach'achikuykarqan:
—Dyusqam ch'ayamuykanna qamkunaman, shumaqta kamachikunambaq.
Chayri uchaykillapata dijashpa, paytana
shumaqta ch'ayachiyllapa, nishpa.

Jisusmi ch'usku runakunata qayarqan, paywanna purinanllapa
(Mk. 1.16-20; Lk. 5.1-11)

18 Jisusqam Galiliya *Atun Qoch'apa
manyanda riykashpa, ishkay runa
masapura kaqta rikarqan. Suqqam
Simun Pidru shutiq. Suqqam Andris
shutiq. Paykunaqam *atarrayanllapata
yakuman wichuykarqanllapa, piskaduta
piskanambaqllapa. 19 Paykuna chayshina
ruraykaptinqam, Jisusqa nirqan:
—Shamuyllapa noqawan purinayki.
Qamkunaqam yach'angina piskadukunata piskayta. Noqaqam rini
yach'achishuqllapa, runakunatana
maskashpa, yach'achinaykillapa, noqapi
kriyinanllapa, nishpa.
20 Chayshina niptinmi, chay uras
paykunaqa, atarrayanllapata dijashpa,
Jisuswanna rirqanllapa.
21 Riykashpa, ashla waqsitupiqam
Sibidiyupa ishkay churingunatapis
rikarqan. Suqmi shutirqan *Jakubu.
Masanqam shutirqan *Jwan. Paykunam
taytan Sibidiyuwan chay yakupa
manyambi *yakupi puriq barkumbi
*atarrayangunata rrimindaykarqanllapa.
Piru Jisus chayshina qayaptinqam,
22 chay uras das barkunmanda ishkishpa,
taytanda chaypi dijashpa, Jisuswanna
rirqanllapa.

Jisusmi achka runakunata yach'achirqan
(Lk. 6.17-19)

23 Jisusmi Galiliyapa tukuy llaqtangunaman, kasiriyungunaman rirqan
yach'achikuq. Kada llaqtaman
ch'ayashpaqam, *sinaguga wasiman
rishpa, *Dyuspa shumaq nutisyanda
yach'achikushpa nirqan:
—Tayta Dyusmi dasna rin shamuq,
shumaqta kamachikunambaq, nishpa.

---

i 4.16 [Isaías 9.1-2]

Tukuy laya nanaywan kaqkunatapismi
kach'akachirqan. 24Chaymi Jisuspa
famandaqa yach'arqanllapa prubinsya
Siryapa tukuy lugarningunapi: Jisusqash
qeshyaqkunata kach'akachiykan,
nishpa. Chaymi chay siryanukunaqa
Jisusman apamurqanllapa tukuy laya
nanaywan padisiykaqkunata, *dyablupa
ispiritunwan puriqkunata, atakiwan
padisiqkunata, *wañushqashina kwirpu-
yuqkunata. Chaypim Jisusqa yumbayta
kach'akachirqan. 25Chaymi ancha achka
runakuna, warmikuna shamurqanllapa
prubinsya Galiliyamanda, prubinsya
Dikapulismanda, Jirusalin llaqtamanda,
prubinsya Judiyamanda, rriyu
Jurdamba waq ladunmanda, Jisusta
uyanambaqllapa. *[Nuta: Chay shutin
"Dikapulismi" munan niyta: Dyis llaqtakunapa
prubinsyan, nishpa.]*

Jisusmi yach'achikurqan suq lumapi

5 1Chay achka ch'ayamuqkunata
rikashpam, Jisusqa suq lumaman
rishpa, tiyashpa, paykunata
yach'achirqan. Chaymi payman
shamuqkunaqa chay punta
*yach'akuqningunawan Jisuspa
rridurninman tandakarqanllapa.
2Chaypim Jisusqa kayshina
yach'achikurqan:

Kayshina kawsaqkunatam
Dyusqa rin yanapaq
(Lk. 6.20-23)

3—Tayta Dyusta nisitaqkunar
kushikunqallapa. Chaqa Dyus allita
kamachikushpa, paykunata shumaqta
rin ch'askiq, paywanna kawsananllapa.
4'Waqaqkunar kushikunqallapa. Chaqa
Dyusmi paykunataqa rin kunswilaq.
5'Umildi shunqoyuqkunar kushikun-
qallapa. Chaqa Tayta Dyus kay mundupi
shumaqta kamachikuptinmi, paykunapis
paywan pulla rinllapa kamachikuq.
6'Dyusta ancha munaq kasuqkunar
kushikunqallapa. Chaqa Dyusmi
paykunataqa ancha rin yanapaq, pay
nishqanda allita kasushpa kawsanan-
llapa.
7'Runa masinda llakipaqkunar
kushikunqallapa. Chaqa paykuna
llakipashqanshinam Taytanchiq Dyuspis
paykunata rin llakipaq.
8'Limpyu shunqoyuqkunar kushikun-
qallapa. Chaqa Dyuswanmi rinllapa
kawsaq.
9'Suqkunata alliyachiqkunar
kushikunqallapa. Chaqa paykunapaqmi
Dyusqa ninqa: "Kaykunam wambrayku-
naqa", nishpa.
10'Qesachadukunapisri kushikunqa-
llapa. Chaqa paykunaqam Dyus
munashqanda rurashqanrayku padisiy-
kanllapa. Chaymi Tayta Dyusqa
shumaqta kamachikushpa, paykunata
rin washaq, paywan kawsananllapa.
11-12'Chayri noqapi yuyakushqayki-
rayku musyashushpa, qamkunata
qesachashuptinqa, kushikuyllapa.
Yanqakunata rimashuptinllapaqa, masta
kushikuyllapa. Chaqa Dyusmi ancha
allin primyuykita syilupi rin qoshuq-
llapa. Chay qesachadu kashqaykishina
*Dyuspaq chay unay rimaqkunapis
qesachadu karqanllapa.

Jisusta kasuqkunam
kach'ishina, michashina
(Mk. 9.50; Lk. 14.34-35)

13Jisukristuqam nirqambis:
—Kay mundupi kawsashpaqam,
qamkunaqa kach'ishina kangillapa. Piru
kach'i lambaqyaptinqam, manana
atinchu kach'ipaq tikrakaytaqa. Chaymi
chay mana baliq kach'itaqa wichukun-
chiqna. Chaypinam runakuna sarrun,
¿manachu?
14'Qamkunaqam kay mundupi
tiyaqkunapaqqa michashinapis

kangillapa, paykuna Dyusman ch'ayananllapaqa. Chaymi allita kawsaptikillapa, suq michatashina das rikashungillapa, suq llaqta qaqap sawambi kaqta das rikashqanllapashina. 15Chayshinallam suq michata syindishpa, mana kajumba waranmanqa ruranchiqchu. Ashwanmi altupi ruranchiqqa, chay wasipi yumbay kaqta achikchawananchiq, ¿manachu? 16Qamkunapisri michashina kashpa, allitalla rurashpa kawsayllapa. Chayshina allita ruraptikillapam, chay rikashuqkuna alabanqallapa Taytanchiq Dyusta.

Jisusmi nirqan, Dyus kamachikushqanda kasunanchiq

17Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Kinsapch'i wakinniki yuyangillapa: Jisukristum rin chingachiq *Muysis kamachikushqanda, *Dyuspaq chay suq rimaqkuna kamachikushqanda, nishpa. Amakish chayshinaqa yuyangillapachu. Manam chingachiqchu shamushqaqa kani. Ashwanmi shamushqaqa kani, tukuy ima nishqanda kumpliq. 18Alliptam niykillapa, Dyuspa *Santu Librumbi kaq liyningunaqam mana nimapis rinllapachu chingaq, kay pachawan syilu ushyakanangaman. Chay liyningunamandaqam mana rinchu chingaq ni suq litra ni suq puntitupis, tukuy ima nishqan kumplinangaman. 19Chaqa Dyuspa yumbay liyningunam ancha balin. Chayri yumbay chay liyningunata kasushunllapa. Chaymi suq runa suq taksha liysituta mana kasushpachu, suqkunatapis animachiptin ama kasunanllapaqa, Dyuspaqqa mana nimapis balinchu. Taytanchiq Dyus shumaqta kamachiwaptinchiqqam, chay laya uchayuqqa mana nimapaqpis rinchu baliq. Piru suq runa ichu suq warmi Dyus nishqanda allita kasushpa, suqkunata kasunambaq yach'achishpaqam, syilupiqa ancha rinllapa baliq. 20Chaymi ancha klaruta niykillapa, Tayta Dyus munashqandar tukuy shunqo rurayllapa. Chaqa mayqanniki chay *farisiyu duktrinayuqshina ichu *Muysispa liyningunata chay yach'achikuq runakunashina Dyus munashqanda ashlitatalla rurashpaqam, ringillapa chingaq. Piru paykunamanda mas allita Dyusta kasuptikillapaqam, payqa rin washashuqllapa, shumaqta kamachikuptin, paywan kawsanaykillapa.

Jisusmi nirqan, ama piñakunanchiq

(Lk. 12.57-59)

21Jisusqam nirqambis:

—Qamkunaqam yach'angillapa chay unay agwiluykikunata Tayta Dyus kamachishqanda: “Ama pitapis wanchiychu. Mayqan wanchikuqqam dimandadu rin kaq, juyiskuna sintinsyashpa kastigananllapa”, nishpa. 22Piru kananqam noqaqa niykillapa, runa masikipaq piñakushpaqam, uchayuq kangi. Chaymi sintinsyadu ringi kaq. Chayshinallam suq runata musyashpapis, ancha kastigadu ringi kaq chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpambi. Runa masikita: “Ancha tuntum kangi” nishpaqam, ancha kastigadu ringi kaq infyirnupa ninambi.

23’Chayri ufrindaykita apashpa *pata altarman Dyusta aduranaykiqa, piru yuyashpa: Suq runa masiytam piñachishqa kani, nishpaqa, 24amaraq ufrindaykita qoychu. Ashwanri chay uraslla pata altarpa ñawpambi ufrindaykita dijashpa, kutishpa chay runa masikiman, paywan allichay. Chayshina allichashparaqmi, atingi ufrindaykita qoytaqa.

25 'Chayshina suq runata mana allita
ruraptiki, juyisman riykaptin dimanda-
shuqqa, payman das rishpa, ñambilla
allichay, amana dimandashunambaq.
Mana chayta ruraptikikish, apashun-
giman juyisman. Chaykish juyisqa
kach'ashungiman suldadukunaman
karsilachishunan. 26 ¡Alliptam
niykillapa, karsilmandaqam mana
ringichu lluqshiq, tukuy ima dibirash-
qaykita payta pagaranaykikaman!

Jisusmi nirqan: "Suqpa warminda ama munakuychu", nishpa

27 Jisusqam nirqambis:
—Qamkunaqam uyakushqallapa kangi
unay tyimpupi kayshina kamachikush-
qanda: "Suq runapa warminwan ama
puñuyllapachu", niqta.*j* 28 Piru kananqam
noqaqa kaytapis niykillapa, mayqan runa
chapashpa suqpa warminda, paywan
puñunambaqqam ancha uchayuqna.
Chaqa chayshina shunqombilla
yuyashpaqam, alabis puñuykanmanshi-
nana chay warmiwanqa.
29 'Chayri ama nima laya uchata
ruraychu. Piru chay allin ladu ñawiki
inkitashuptin uchata ruranaykiqa,
surqoshpa wichukuy. Mas allim suq parti
kwirpuykilla chinganambaq, ama yumbay
kwirpuykita infyirnuman wichukunambaq.
30 Chayshinallar chay allin ladu makiki
ancha qawch'u kaptin uchata ruranam-
baqpis, kuchushpa wichukuy. Mas allim
suq parti kwirpuykilla chinganambaq, ama
yumbay kwirpuykita infyirnuman
wichukunambaq.

Jisusmi nirqan: "Rrispitu warmikimanda ama akrakaychu", nishpa
(Mt. 19.9; Mk. 10.11-12; Lk. 16.18)

31 'Unayqam nirqanllapapis: "Mayqan
runa warminmanda akrakaqqa, suq
dukumintuta qonqa, amana warmin
kanambaq", nishpa. 32 Piru kananqam
noqaqa niykillapa, suq runa warmin-
manda akrakashpa, ancha uchayuqna.
Piru mayqan warmi runanda traysyunda
rurashpa, suq runawan kaptinllam,
qosanqa atin akrakaytaqa. Manaqa
manam balinchu warminda qatinanqa.
Chaqa chay qatishqa warmiqa suq
runawan kashpam, uchatana ruranman.
Piru chay punta runan qatishpam, chay
uchataqa rurachinman. Kanan chay
qatishqa warmita mayqan tandaqpismi
uchayuqna.

**Jisusmi nirqan,
ama jurashpa rimananchiq**

33 'Unay liykunaqam agwiluykikunata
kayshinapis nirqan: "Amakish yanqata
rimashpaqa: 'purdyusitu' ningichu.
Imata Tayta Dyuspa ñawpambi
ufrisikushpa, 'purdyusitu' nishpaqa,
allipta kumpliy. Amakish llullakun-
gichu", nishpa, ¿manachu? 34 Piru
kananqam noqaqa niykillapa, amar
nimapaqpis "purdyusitu" nishpaqa,
jurayllapachu. Amakish Dyuspa tiyanan
syiluta myintashpaqa jurangillapachu.
35 Amakish kay pacha allpata myintash-
paqa jurangillapachu. Chaqa kay pacha
allpaqam Dyuspa ch'akin sarrukushqan
lugar. Amakish ni Dyus akrashqan
Jirusalin llaqtata myintashpaqa jurangi-
llapachu. 36 Amakish ni umaykita
myintashpa jurangillapachu. Chaqa
Dyusllam rurashqa umaykitaqa.
Qamqam mana ni suq aqchaykita
atingichu yuraqyachiyta ni yanaya-
chiyta. 37 Chayri ama jurayllapachu.
Ashwan imatapis ufrisikushpaqa
kumpliy. Chaqa qamkuna jurashpa
ufrisikuptikiqam, *dyablu chayshinaqa
rimachishungillapa.

---

j 5.27 [Éxodo 20.14]

Jisusmi nirqan, ama pitapis bingananchiq
(Lk. 6.29-30)

38 'Unay nishqanllapatapismi uyashqa-
llapa kangi: "Mayqan runa masinda suq
ladu ñawinda sarkuyachiptinqa,
chayshinalla paytapis dimandashpa, suq
ladu ñawindalla sarkuyachinqa. Mayqan
runa masinda suq kirunda surqoptinqa,
dimandashpa, chayshinalla paytapis suq
kirundalla surqonqallapa", nishpa.[k]
39 Piru kananqam noqaqa niykillapa, suq
malutaqa ama bingayllapachu. Ashwan
kayshina rurayllapa: Mayqan allin ladu
qaqllaykipi takashuptinqa, tikrakay,
chay suq ladu qaqllaykipipis maqashu-
nambaq. 40 Ichu mayqan
dimandashushpa munaptin kushmaykita
qoch'ishuytaqa, punchuykitapis dijay
apanambaq. 41 Mayqan qamkunata
kamachishuptin, trastinda suq kilumitru
y midyukaman apanaykipaqqa, kimsa
kilumitrukaman apay. 42 Mayqan imata
mañashuptimbis, qoy. Mayqan
pristanayki munaqtaqa, ama fyirusyash-
pachu, pristay ima munashqanda,
nishpa.

Jisusmi yach'achikurqan,
kuntrawaqninchiqta kuyananchiq
(Lk. 6.27-28, 32-36)

43 Jisusqam kayshinapis nirqan:
—Unay nishqanllapatam kayshina
yach'akushqallapa kangi: "Kuyashuqku-
nata kuyay. Kuntrashuqkunataqa
ch'iqniy", nishpa, ¿manachu? 44 Piru
kananqam chaypaqqa niykillapa,
kuntrashuqkunata kuyayllapa.
Maldisyashuqkunapaq Dyusman
mañakuyllapa, paykunata yanapa-
nambaq. Ch'iqnishuqkunata allita
rurayllapa. Musyashushpa, qesacha-
shuqkunapaq Dyusman mañakuyllapa,
paykunata tukuy imapi yanapanambaq.
45 Chaqa chay Taytaykillapa Dyusmi
ancha allin yumbaywan. Chaymi
rupayta lluqshichin, tamyachikun
yumbay allingunapaq, malukunapaqpis.
Chayri qamkunapis yumbaywan
shumaqta kawsayllapa, chay rikashuq-
kuna ninambaq: "Waq kriyiqkunaqam
allipta Dyuspa wambranguna", nishpa.
46 Chaqa kuyashuqkunatalla kuyash-
paqam, mana ancha allitaqa
ruraykangillapachu. Chaymi chay layata
ruraqqa ¿ima laya pagutaraq Dyusman-
daqa rinllapa ch'askiq? Chaqa chay
uchayuq *kuntribusyunda kubrakuqku-
napismi chayshina kuyaq
masingunatalla kuyanllapa, ¿manachu?
47 Chayri qamkunaqa uyawayllapa,
kriyiq masikikunatalla napaykush-
paqam, chay uchayuq
runakunamandaqa mana mas allitachu
ruraykangillapa. Chaqa chayshina
kuyashpaqam, Dyuspi chay mana
kriyiqkunashinalla kawsaykangillapa.
Chayshinallam chay mana kriyiqkunaqa
kuyaqkunatalla shumaqta napaykun-
llapa. 48 Chayri allita uyawayllapa:
Taytaykillapa Dyusqam ancha allin
kashpa, mana nima maluta ruranchu.
Chayri qamkunapis Dyusshina kawsay-
llapa, ama nima maluta rurashpachu.

Suqkunata yanapashun,
piru ama alabadu kananchiq

6 1 Jisusqam kayshinapis
yach'achikurqan:
—Ima allikunata rurashpaqa, ama
rurayllapachu, runakuna rikashushpa
alabashunambaq. Alabadu kaptikilla-
paqam, Tayta Dyusqa mana
qoshunqallapachu primyuykitaqa. 2 Chayri
pubrisitukunata yanapashpaqa, ama
pitapis parlachiychu: "Kayshinam noqaqa

k 5.38 [Éxodo 21.24]

yanapakuni", nishpaqa, Dyusta chay *shiminwanlla kasuqkunashinaqa. Chaqa chay shiminwanlla kasukuqkunaqam pita imanllapata qoshpaqa, *sinaguga wasipi, kallikunapi yanapakushqanda rimanllapa, uyaqkuna paykunata alabananllapa. Piru alliptam niykillapa, paykunaqam chayshina alabadukuna kashpaqa, manana Dyusmandaqa nimatapis rinllapachu ch'askiq. 3Chayri ufrindaykita qoptikiqa, ama ni mas kuyashqayki yanasuyki (yanasayki) yach'anqachu. 4Chayshina pakashpa qoptikiqam, Taytanchiq Dyus rikashuqlla ufrindaykipaqqa yach'anqaqa. Chaymi payqa yumbaypa ñawpambi primyuykitaqa rin qoshuq.

Tayta Dyuswan kayshina parlashun
(Lk. 11.2-4)

5Jisusqam nirqambis:

—Amar chay *shiminwanlla kasukuqshinaqa Tayta Dyusmanqa mañakuyllapachu. Chaqa paykunaqam ancha gustanllapa shayashpa *sinaguga wasikunapi, kallikunapa iskinangunapi Dyusman mañakuyta, suqkuna rikanambaq. Piru alliptam niykillapa, paykunaqam chayshina kay bidapi alabashqakuna kashpaqa, Dyusmandaqa mana nima primyuta rinllapachu ch'askiq. 6Chayri qamkunaqa ama paykunashinaqa kayllapachu. Ashwanri Dyusman munashpa mañakuytaqa, uku wasikiman yaykushpa, punguykita kirpashpa, sapalaykilla Dyusman mañakuy. Chayshina mañakuptikiqam, Tayta Dyuslla uyashushpa, suq shumaq primyuta ⌞yumbaypa ñawpambi⌟ rin qoshuqllapa.

7'Piru Dyusman mañakunaykillapaqa, ama kutin kutinqa rimayllapachu Dyuspi mana kriyiqkunashinaqa. Chaqa paykunaqam kutin kutin ancha mañakunllapa dyusningunaman, yuyashpa: Achkata rimashpa mañakuptiymi, dyusniykuna rinllapa uyawaq, nishpa. 8Amar paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa Taytanchiq Dyusqam manaraq ni mañakuptiki, yach'anna imam faltashungi, nishpa. 9Chayri kayshina Tayta Dyusman mañakuyllapa:

Taytanchiq Dyusitu syilupi kaq,
qamllam ancha *santu, mana
nima uchayuqchu kangi. Chaymi
ancha balin, yumbay runa, warmi
qamtalla alabashunanllapa.
10 Shamuyri, qamna yumbayta
shumaqta kamachinayki. Qam
munashqaykitar yumbay runa
warmi kay pachapi ruranqallapa,
anaq syilupi ruraqkunashina.
11 Taytitu, tukuy diyapaqri mikuni-
tayta qowayllapa.
12 Mana allita rurashqaytapisri
pirdunawayllapa, noqaykuna waq
mana alli rurawaqkunata
pirdunashqayshina.
13 *Dyablu munaptin tyintawaytapisri,
ama dijaychu uchata rurachiwa-
nanqa. Ashwanri tukuy chay mana
allikunamanda washawayllapa.
⌞Tukuy imar qamtalla kasushunqa.
Chaqa qamllam ancha pudirni-
yuqqa kangi. Qamllam ancha
shumaqtaqa llipyangi. Chaysh-
allar tukuy tyimpu kanqa,⌟ nishpa.

14'Chayri yumbay dañachishuqkunata pirdunayllapa. Chaqa mayqan runa ichu warmi mana allita rurashuptin, qamkuna pirdunaptikiqam, syilupi kaq Tayta Dyuspis uchaykimanda rin pirdunashuq. 15Piru paykunata mana pirdunaptikiqam, Taytanchiq Dyuspis mana rinchu pirdunashuqllapa.

Jisusmi nirqan, runakunapa ñawpambiqa ama ayunananchiq

16Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ayunashpaqa, ama rurayllapachu Dyusta *shiminwanlla kasuqkunashi-

naqa. Chaqa paykunaqam ayunashpaqa, llakiqkunashina tukunllapa, rikaqkuna ninanllapa: “Rikay, akakáw, ayunaykanllapam”, nishpa. Piru allita uyawayllapa: chay shiminwanlla kasukuqkunapaq chayshina niptinllapaqam, Dyusmandaqa mana nima primyunda rinllapachu ch'askiq.
17 Chayraykur qamkuna ayunashpaqa, qaqllaykita mayllashpa, shumaqta ñaqchakuyllapa, 18 rikashuqkuna ama yach'anambaq: Chay runam ayunaykan, nishpa. Chayshina ruraptikillapaqam, Tayta Dyuslla yach'anqa. Chaymi payqa primyuykita ⌞yumbaypa ñawpambi⌟ rin qoshuq.

Dyusta kasushpaqam, syilupi tukuy imayuq rinchiq kaq
(Lk. 12.33-34)

19 Jisusqam nirqambis:
—Amar llakiyllapachu, kay mundupi tukuy imayuq kanaykiqa. Chaqa kay mundupiqam pulillakuna chay kusasnikikunata rin kush'kuq. Wakin kusasnikiqam rin muqosuyaq. Wakindaqam ladrunguna rin apaq. 20 Chay kusaskunamandaqa ashwan mushuq bidapaq syilupi ancha yuyayllapa. Chaqa waqpiqam mana nima pulillaqa kanchu, imatapis kush'kunanllapaqa. Manam nimapis rinchu muqosuyaq, ni ladrunguna kanchu apananllapaqa. 21 Chayri allita yuyayllapa, tukuy imaykiwan Dyuspaq trabajanayki. Chayshina trabajashpaqam, Dyuspilla ringillapa yuyakuq; mananam kusasnikipiqa.

Dyuspi allita yuyakushpaqam, allin ñawiyuqshina kanchiqllapa
(Lk. 11.34-36)

22 Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:
—Ñawinchiqqam kwirpunchiqpa michanshina. Chaymi ancha yanapawanchiq allita rikakushpa, yach'ananchiq: ¿Maymanmi rini? nishpa. Chayshinallam Dyuspis suq michashina paypi kriyiqkunapaqqa. Chaqa paymi yanapawanchiq, yach'ananchiq: ¿Imam alli? ¿Imam mana allichu? nishpa. 23 Piru Dyusmanda akrakashpaqam, tutayaqpishina puriykanchiq. Chaymi mana nimatapis rinchiqchu intyindiq Dyuspaqqa.

¿Mayqanmi mas balin: Dyus ichu qellay?
(Lk. 16.13)

24 ”Manam pipis atinchu ishkay patrunda kasuytaqa. Chaqa ishkay patrunniyuq kashpaqam, suq patrunninda ch'iqnishpa, suqta masta kuyanman. Chaymandaqam suqta manana kasushpachu, suqtana masta kasurinman. Chayshinallam noqanchiqkunapis mana atinchiqchu Dyusta qellaytapis pullata kasuytaqa.

Dyusmi kwidan paypi yuyakuqkunata
(Lk. 12.22-31)

25 Jisusqam nirqambis:
—Noqaqam niykillapa, ama llakiyllapachu: ¿Imataraq mikushaq? ¿Imataraq upyashaq kawsanaypaqqa? ¿Imataraq rurakushaq? nishpallapaqa. Ima, ¿manachu yach'angillapa, Taytanchiq Dyusmi bidaykita qoshushqanshina, mikunaykitapis rin qoshuq kawsanaykipaq, nishpaqa? Ima ¿manachu yach'angillapa, paymi kwirpuykillapata rurashqanshina rin yanapashuqllapa mudanayuqpis kanaykillapa, nishpaqa?
26 Pishqokunata chapashpa, allita yuyayllapa: Paykunaqam mana tarpukunllapachu, ni kusichakunllapachu, ni trujakunapi granukunata tandanllapachu. Piru Tayta Dyus paykunata mantyinin. Dyuspaqqam qamkunaqa masta balingillapa chay pishqokunamandaqa. 27 Mayá, ancha munashpa masta wiñaytaqa, ¿atingimanchu midyu mitru masta wiñayta? Manám. Chaymi niykillapa, ama chayshinaqa llakiyllapachu, nishpa.

28'Mudanaykipaqpis ¿imaraykutaq
llakingillapaqa? Yuyayllapa chay liryu
tuktukunapi. Chaykunaqam mana
trabajanllapachu, ni puchkakunllapachu.
29Piru alliptam niykillapa, chay ancha
kapuq gubyirnu *Salumunqam maychika
ancha shumaqta mudakushpapis, mana
chay tuktukunashinaqa mudakurqanchu.
30Yuyayllapapis qewakunapaq. Chayku-
naqam suq tyimpupaqlla kawsan.
Chaymanda limpu chakiptinqam, rupachi-
napaqna balin. Chayshina mana
duraqkuna kaptimbismi, Dyusqa ancha
shumaq munaypaqta mudachin. Piru
qamkunaqam chay qewakunamandaqa
Dyuspaqqa masta balingillapa. ¿Ima
manachu yuyakungillapa Dyuspiqa?
Payqam chay tuktukunamandaqa ashwan
mas shumaqta qamkunataqa rin
kwidashuqllapa. 31Chaymi niykillapa, ama
llakiyllapachu: ¿Imataraq mikushun?
¿Imataraq upyashun? ¿Imataraq
rurakushun? nishpaqa. 32Dyuspi mana
yuyakuqkunallam chay layapaqqa
llakinllapa. Piru qamkunaqar ama
paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa
Taytanchiq Dyusmi allita yach'an imam
faltashungillapa, nishpaqa. 33Chayri chay
tukuy imapaq llakinaykimandaqa, ashwan
ancha munayllapa Dyus munashqanda
rurayta, paylla ancha allin kamachikuqniki
kanambaq. Chayshina Dyus munashqanda
ruraptikiqam, payqa ima nisitashqaykita
rin qoshuqllapa. 34Chayri ama llakiylla-
pachu: ¿Qayaqa imaraq pasawanqa?
nishpaqa. Kanan kaqtalla allichayllapa.
Qaya ima pasashuptin, qayaraq allichay-
llapa.

Suqkunata ama jusgashunllapachu
(Lk. 6.37-38, 41-42)

7 1Jisusqam nirqambis:
—Runa masikitaqa ama jusgayllapachu, qamkunatapis Dyus ama jusgashunambaq. 2Chaqa suqkunata jusgaptikiqam, qamkunatapis Dyusqa chayshinalla rin jusgashuqllapa. 3Qamkuna mas uchayuqkunaqa ama jusgayllapachu kriyiq masikita, ashla uchata ruraptinqa. Chaqa jusgash-paqam, paypa ñawimbi uqshitatashina rikangi. Piru manam rikangichu qamba ñawikipi suq bigatashinaqa. 4Chayshina qamba kikin ñawikipi suq biga kaptinqa, ¿imashinataq kriyiq masikita atingi niyta: "Dijaway chay ñawikimanda chay uqshitata surqonaypaq", nishpaqa? 5¡A, *shimiki-wanlla kasukuq! ¡Qambaqam kan grasyayki, suqkunata jusganayki! Chayshina kanaykimandaqa puntata qamba ñawikimandaraq chay bigatashina surqoy. Chaymanda allita rikakushparaq, atingiman surqoyta chay uqshitatashina kriyiq masikipa ñawinmanda.

Dyusta asipaqkunataqa ama yach'achishunllapachu

6Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:
—Ancha santu Tayta Dyusta asipaq-kunataqa ama yach'achiyllapachu. Chaqa paykunakish saqra allqo kanikuq-kunashina ancha dañachishungiman. Chay yach'akushqayki nutisyaqam ancha baliq ch'aniyuq *perlaskunashina. Piru Dyusta asipaqkunaqam chay *shumaq nutisyataqa mana munanlla-pachu uyayta. Chaqa paykunaqam kuchikunashina sarruykan chay llipyaq perlasshina nutisyataqa.

Ama shaykushpachu, Dyusman mañakushun
(Lk. 11.9-13; 6.31)

7Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:
—Dyusman (mana shaykuq) mañakuyllapa. Chaqa qamkuna

chayshina mañakuptikiqam, payqa rin qoshuqllapa. Nisitashqaykita maskashpaqam, Dyusmanda ringillapa ch'askiq. Chaqa payman mañakushpaqam, pungumbi qayakuykangishina, yanapashunambaq. Chayshina (mana shaykuq) qayakuptikiqam, Tayta Dyusqa rin yanapashuq. 8Chaymi mañakuqqa paymanda ch'askin; ima nisitashqanda maskaqqam paypiqa tarin; chay pungumbishina qayakuqqam ukuman yaykun.

9'¿Suq wambrayki tandata mañashuptinchu, suq rumita qongiman? Manám. 10¿Ichu suq piskaduta mañashuptinqa, suq kulibrata qongiman? Manám. 11Chaqa qamkuna malukuna kashpapismi, yach'angillapa wambraykillapata allin kusaskunata qoyta. Piru Taytanchiq Dyusqam qamkunamandaqa mas allin. ¡Chaymi payman yumbay mañakuqtaqa ancha rin yanapaq!

12'Qamkunaqam munangi, suqkuna allita rurashunambaq. Chayshina munashpaqa, ashwan qamkuna allita ruray paykunata. Chayshina rurashpaqam, ringi kumpliq *Muysis kamachikushqanda, *Dyuspaq rimaqkuna yach'achikushqandapis.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan kich'ki punguwan
(Lk. 13.24)

13-14Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Kay bidapiqam kan ishkay pungu, ishkay ñan. Suq pungu, suq ñanqam ancha anchu, mana nima trabajuschu yaykunanchiq. Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna chay punguta, chay ñanda riykanllapa. Piru chay anchu ñanmi rin apashuqllapa infyirnuman, chaypi ushyakanaykillapa.

Kambismi suq pungu, suq ñan ancha kich'ki ancha trabajus yaykunanchiq. Chayri allita yuyashpa, chay kich'ki punguta yaykushpa, chay kich'ki ñanda riy. Chaqa wakingunallam chay kich'ki punguta chay kich'ki ñanda maskashpa tarinllapa, mushuq bidaman ch'ayananllapa, tukuy tyimpu kawsananllapa.

Runakuna rurashqanda rikashpa, yach'ashun: Allin runa ichu malu, nishpa
(Lk. 6.43-44)

15Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Kwidakayllapa *Dyuspaq rimaq tukuqkunamanda. Chaqa paykunaqam rinllapa niq: "Noqaykunam Dyuspaq allip rimaqkuna kanillapa", nishpa. Piru shunqonllapapiqam chay *lubu (ichu chay surru) wishata mikuqkunashina rinllapa kaq. Chayri allita kwidakayllapa yumbay chay mana baliq yach'achikuqmanda, qamkunata ama pandachishunanllapa. 16Kayshinam paykunataqa atingillapa riqsiyta: Dyuspaqchu allipta yach'achikun ichu mana, nishpaqa. Allita rurashpa kawsaptinllapaqam, ringillapa yach'aq: Alliptam Dyuspaq yach'achikunllapa, nishpa. Piru chay llullakuqkunaqam mana baliq yurakunashina. Chaqa kashakunamandaqam mana tandanchiqchu *ubaskunata ichu *iguskunata. 17Yumbay allin yuraqam allindalla puqon. Piru chay mana baliq yurapa puqoyninqam mana balinchu mikunapaqqa. 18Chaqa chay allin yurakunaqam mana atinllapachu mana baliqta puqoytaqa. Chayshinallam chay mana allin yurakunapis maychikapis mana atinllapachu allinda puqoytaqa. 19Chaymi yumbay chay mana allinda puqoq yurakunataqa kuchushpa wichukunllapa ninaman. Chayshinallam Tayta Dyusqa rin ruraq chay llullakuqkunataqa. 20Chaymi niykillapa, chay

llullakuqkunataqam atingillapa riqsiyta, ima laya kashqanllapata, allita ichu mana allita ruraptinllapa, nishpa.

Dyusta mana kasuqkunatam Jisusqa rin niq: "Manam riqsiykichu", nishpa
(Lk. 13.25-27)

21 Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:
—Yumbay niwaqkuna: "Kamachikuq Siñursitu, Kamachikuq Siñursitu", nishpaqam, mana rinllapachu yaykuq syilumanqa. Chaqa Taytay Dyus nishqandaqam mana kasushqallapachu. Piru Taytay Dyusta kasuqkunam paywan, noqawan rinllapa kawsaqqa. 22 Chaymi chay jwisyu diyapiqa achka rinllapa niwaq: "¡Kamachikuq Siñursitu, Kamachikuq Siñursitu, qamba shutikita myintashpam yach'achikurqayllapa! ¡Shutikita myintashpam, *dyablukunata qatirqayllapa! ¡Shutikita myintashpam, achka milagrukunata rurarqayllapa!" nishpa. 23 Chayshina niwaptinllapaqam, noqaqa rini niq: "Manam nunka riqsishushqallapachu kani. Qamkuna mana alli ruraqkunaqa akrakayllapa noqamanda."

Runakunapa bidanllapam ishkay laya wasishina
(Mk. 1.22; Lk. 6.47-49)

24 'Kay nishqayta kasuqqam suq ancha yach'ayniyuq runashina. Chay yach'ayniyuqqam wasinda rurarqan kaskajupa sawambi. 25 Chaymandaqam ancha tamyaptin, rriyukuna undaptin, ancha jwirti wayraptinqa, chay yach'ayniyuqpa wasinqa mana bulakarqanchu, ancha allin simyintuyuq kashqanrayku. 26 Piru kay nishqayta mana kasuqqam suq tuntu runa aqokunap sawambi wasikuqshina. 27 Chaymandaqam ancha tamyaptin, rriyukuna undaptin, ancha jwirtita wayraptin, chay tuntupa wasinqa limpu bulakarqan.

28 Chaykunata Jisus yach'achikuptinqam, chay uyaqkunaqa ancha ispantashqata yuyarqanllapa: Jisusqam ancha yach'ayniyuq, nishpa. 29 Chaqa Jisusqam ancha yach'ayniyuq kamachikuq kashpa, mana yach'achikuqchu *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunashina.

Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan
(Mk. 1.40-45; Lk. 5.12-16)

8 1 Chay lumamanda Jisus uraman riptinmi, ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rirqanllapa.
2 Chaypim suq runa *ismuykaq kwirpuyuq shamushpa, ñawpambi qonqorikushpa, nirqan:
—Kamachikuq taytitu, yanapawayri. Chaqa qamqam munashpa kay qeshyayniymandaqa das atingi kach'akachiwayta, nishpa.
3 Chaymi Jisusqa chay millanaypaq runapa sawanman makinda rurashpa nirqan:
—Munanim kach'akachishuyta. Kanalitan kach'akay, nishpa.
Chayshina niptinllam, chay qeshyayqa limpu chingarqan.
4 Chaymi Jisusqa nirqan:
—Amakish pitapis nimata ningichu "Kayshinam kach'akachiwarqan", nishpaqa. Ashwan kuramanlla riy, pay rikashushpa nishunambaq: "Kach'akashqanam kangi", nishpa. Chaymandaqa apay ufrindaykita *Muysis kamachikushqanshina, yumbay yach'ananllapa: Chay runaqam kach'akashqana, nishpa.

Jisusmi suq kamachikuq suldadupa kriyadunda kach'akachirqan
(Lk. 7.1-10)

5 Jisus ch'ayaptin Kapirnawun llaqtamanmi, payman shamurqan suq

suldadu *rrumanu. Paymi achka suldadukunapa kamachikuqnin karqan. Chay kamachikuq suldadupa suq ancha kuyashqan kriyadunmi qeshyaq karqan. Chaymi chay suldaduqa qemikashpa, Jisusta kayshina rruqarqan:

6—Kamachikuq Taytitu, kriyaduymi wasiypi ancha qeshyaq kamapi. Mananam atinchu kuyuyta. Kanan nanaywanmi ancha padisin, nishpa.

7Chaymi Jisusqa nirqan:

—Rishaqri kach'akachiq, nishpa.

8Chaymi chay kamachikuq suldaduqa nirqan:

—Kamachikuq Taytitu, qamkuna *isrraylinukuna ningillapa: Manam balinchu suq isrraylinu yaykunambaq suq furastiru runapa wasinman, nishpa. Ancha pudirniyuqmi kangi. Chayri kamachikuylla, chay kriyaduy kach'akanambaqqa. Chayshinallam kach'akanqa. 9Chaqa noqapismi kamachiwaqkunata kasuni. Chayshinallam suldaduykunapis ima nishqayta kasuwanllapa. Suqninda “riy”, niptiyqam, rin. Suqta “shamuy”, niptiyqam, shamun. Kriyaduykunata “kayta ruray”, niptiyqam, ruran. Chaymi yach'ani: Rimaptikillam, kriyaduyqa das rin kach'akaq, nishpa.

10Chayshina niqta uyashpaqam, Jisusqa ispantashpa, kushikushpa, chay pullan riqkunata nirqan:

—¡Kay furastiru runaqam ancha shumitaqta kuntistawan! ¡Alliptam niykillapa, kay *nasyunninchiq *Isrrayilpiqam mana ni suq runata tarishqachu kani kay ancha yuyakuq furastiru runatashinaqa! 11Chaymi niykillapa, yumbay nasyunguna-manda achka furastirukuna Dyuspi kriyishpaqam, chay unay agwilunchiq *Abrajanwan, *Isakwan, *Jakubuwan pulla tiyashpa, rinllapa mikuq Dyuswan syilupi. 12Piru achka llaqta masinchiq isrraylinukunataqam (noqapi mana kriyishqanrayku), sawa tutayaqman rinllapa wichukuq. Chaypiqam ancha padisishqanrayku waqashpa kirunllapata rinllapa qech'yachiq.

13Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay kamachikuq suldadutaqa nirqan:

—Riyna. Kriyishqaykishinam rin kaq, nishpa.

Chay nishqan urasllam kriyadunqa kach'akarqanna.

Jisusmi Pidrupa swigranda kach'akachirqan

(Mk. 1.29-31; Lk. 4.38-39)

14Suq diyam Jisusqa Pidrupa wasinman shamushpa, Pidrupa swigranda tarirqan jibriwan qeshyaq kamapi kaqta. 15Chaymi Jisus chay warmita makinmanda piskaptinlla, chay jibrimandaqa das kach'akarqan. Chaymandaqam atarishpana, paykunata qararqan.

Jisusmi achka qeshyaqkunata kach'akachirqan

(Mk. 1.32-34; Lk. 4.40-41)

16Amsayaykaptinnam *dyablukuna kamachishqan runakunata, warmikunata Jisusman apamurqanllapa. Chaymi payqa dyablukunata “Lluqshiy” niptinlla, chay runakunamanda lluqshirqanllapa. Kach'akachirqanmi yumbay chay apamushqan qeshyaqkunatapis. 17Chayshinaqam karqan *Dyuspaq rimaq *Isayiyas kayshina iskibrishqan kumplinambaq: “Paymi tukuy laya nanayninchiqmanda kach'akachiwashqa kanchiq”, nishpa.[l]

Jisustam munarqanllapa sigiyta

(Lk. 9.57-62)

18Suq diya Jisusman ancha achka runa tandakaptinmi, ch'awpinllapapina kashpa, *yach'akuqningunata nirqan:

---

l 8.17 [Isaías 53.4]

—Aku pasaq kay ancha *atun qoch'apa waq chimba ladunman, qamkunawanlla kanaypaq, nishpa.
19Chayshina niptinmi, suq runa *Muysispa liyningunata yach'achikuqqa qemikashpa, Jisusta nirqan:
—Yach'achikuq Taytitu, maytapismi qamwanna munani riyta, nishpa.
20Chaymi Jisusqa nirqan:
—Surrukunam mach'ayniyuqkuna. Pishqokunam kamachayuqkuna. Piru noqa Dyusmanda shamuq runa kashpapismi, mana nima wasiyuqchu kani samanaypaqqa. (Chayri yach'akuqniy kashpaqa, qambis noqashina ancha ringi padisiq.)
21Chaymandaqam suq yach'akuq masiy nirqan:
—Taytitu, dijawayri puntata rinaypaq taytayta pambaq. Pambashpaqam qamwanna rini puriq, nishpa.
22Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:
—Mas allim noqawan purinayki. Chaqa noqapi mana kriyiqkunaqam wañushqakunashina. Chayri shamuyna noqawan purinayki. Taytayki wañuptinqam, chay wañushqa laya aylluykikunana pambanqa, nishpa.

Jisusmi wayrata yakuta qasillachirqan
(Mk. 4.35-41; Lk. 8.22-25)

23Jisusmi yach'akuqningunawan *yakupi puriq barkupi rishpa, chay ancha *atun qoch'ata pasaykarqanllapa. 24Piru yakupa ch'awpimbi kaykaptinllapam, ancha jwirtitana wayrarqan. Chaymi yakuqa ancha maqchikamushpa undaykarqanna chay barkumanqa. Chayshina kaykaptinqam, Jisusqa puñuykarqan. 25Chaymi paykunaqa Jisusta rikch'achishpa, nirqanllapa:
—¡Ay, Taytitu, washawayllapa! ¡Seqaykanchiqnam yakuman! nishpa.
26Chaymi Jisusqa nirqan:
—¿Imaraykutaq ancha manchangillapa? Qamkunaqam mana allitachu noqapi yuyakungillapa.

Chayshina nishpaqam, Jisusqa atarishpa, chay wayrata yakuta jwirtita rimashpa, kamachishpa, limpu qasillachirqan. 27Chaymi ancha ispantashqata nirqanllapa:
—¿Ima laya runataq kay Siñurninchiq Jisusqa? Rikay, kamachiptinlla, yakuqa wayrawan kasushpa qasillarqan, nishpa.

Dyabluwan lukuyashqa runakunam Jisusman shamurqanllapa
(Mk. 5.1-20; Lk. 8.26-39)

28Jisus chay ancha *atun qoch'ata pasashpam, ch'ayarqan Gadara lugarman. Chayshina ch'ayaptinmi, pantyunmanda ishkay lukukuna shamurqanllapa Jisusta tinguq. Chay lukukunapa ukumbiqam *dyablukunapa ispiritunguna kashqanrayku, ancha wapukuna karqan. Kanan chay lukukuna ñambi kaptinllapaqam, mana pipis atirqanllapachu pasayta. 29Chaymi Jisusman ch'ayashpaqa, chay lukukunaqa kayshina qayach'akurqan:
—Qam Jisus Dyuspa Churinqa, ¿imapaqtaq mitikungi noqaykunamanqa? ¿Ima shamushqachu kangi kastigawaqllapa, manaraq jwisyu diya ch'ayamuptin? nishpa.
30Chay kaykashqanllapa sirkambiqam runakuna achka kuchikunata michiykarqanllapa. 31Chaymi chay dyablukunaqa Jisusta ancha rrugarqanllapa:
—Noqaykunata qatiwashpaqar, yush'ayku dijaway, waq kuchikunaman yaykunayllapa, nishpa.
32Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Mayá, riyllapa waq kuchikunaman, nishpa.
Chayshina niptinmi, chay dyablukunaqa chay runakunamanda lluqshishpa, rirqanllapa chay kuchikunamanna. Chaymi chay kuchikunaqa das lukuyashpa, qaqamanda chay ancha *atun qoch'aman yumbay seqashpa,

yakupi ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa.
33Chaymi chay kuchikunata michiqkunaqa ancha manchashpa, kallpaylla rirqanllapa Gadara llaqtaman abisakuq. Ch'ayashpaqam nirqanllapa:
—Jisusqam chay ishkay lukukunataqa kayshina kach'akachirqan, nishpa.
34Chaymi yumbay chay gadarinukuna manchashpa, Jisus kaykashqanman shamushpa nirqanllapa:
—Jisus, yush'ayku kay llaqtamandaqa riyna suq laduman, nishpallapa.

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan
(Mk. 2.1-12; Lk. 5.17-26)

9 1Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa *yakupi puriq barkuman yaykushpa, pasarqan suq ladu chimbaman llaqta Kapirnawunman. 2Chaymi chaypina kaykaptinqa, runakuna ch'ayarqanllapa suq runa *wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamushpa. Chaymi Jisusqa yach'ashpa: Chay runakunam noqapi ancha yuyakunllapa, nishpaqa, chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:
—Ijitu, ama llakiychu. Noqam uchaykikunamanda pirdunayki, nishpa.
3Chayshina Jisus niptinqam, *Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna uyashpa, kayshina yuyarqanllapa: Kay runaqam Dyusshina yanqa tukushpa, Tayta Dyusta burlaykan, nishpa. 4Chaymi Jisusqa yuyashqanllapata yach'ashpa, paykunata nirqan:
—¿Imaraykutaq chayshina mana baliqkunataqa yuyaykangillapa? 5Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ichu ninaypaq: "Uchaykikunatam pirdunayki" ichu ninaypaq: "Kach'akachiykim; atarishpa, riy" nishpa? 6Mayá, kayta rikachishqayki yach'anaykillapa: Tayta Dyus Jisusta pudirniyuqta rurashqa, kay mundupi runakunata uchangunamanda pirdunanambaq, nishpa.
Chaymandaqam Jisusqa chay runa wañushqashina kwirpuyuqtaqa nirqan:
—Atarishpa, paraykita apashpa, riyna wasikiman, nishpa.
7Chaymi chay runaqa das atarishpa, kach'akashqana rirqan wasinman. 8Chay milagruta ruraptinqam, chay rikaqkunaqa ispantashqata Dyusta kayshina ancha alabarqanllapa:
—Dyusilupagi, Taytitu, pudirnikitam qoshqa kangi chay runakunata, nishpa.

Jisusmi Matiyuta akrarqan, yach'akuqnin kanambaq
(Mk. 2.13-17; Lk. 5.27-32)

9Jisusqam chay kashqanmanda shamuqshinaqa, noqa Matiyuta rikawarqan kuntribusyun kubrakunay dispachuypi tiyaykaqta. Chaymi niwarqan:
—Shamuy. Aku noqawan, nishpa.
Chaymi noqaqa chay urasna paywan rirqay.
10Chaymandaqam Jisus noqaykuna *yach'akuqningunawan wasiypi mikuykaptiyllapa, wakin *kuntribusyunda kubrakuq masiykuna, suq laya uchayuq runakunapis ch'ayamushpa, pullayllapana tiyarqanllapa. 11Chaymi wakin *farisiyu duktrinayuqkunaqa chayta rikashpa, noqaykuna Jisuspa yach'akuqningunata niwarqanllapa:
—¿Imaraykutaq Jisusqa chay millanaypaq kuntribusyunda kubrakuqkunawan, chay suq laya mana baliqkunawanqa mikuykan? nishpa.
12Chaymi Jisusqa chayshina niqta uyashpaqa, nirqan:
—Mana qeshyaqkunaqam mana munanchu ambikuqtaqa. Qeshyaqkunallam munan ambikuqtaqa. 13(Kay

uchayuqkunam qeshyaqkunashinaqa.) Chaymi paykunata washaq shamushqaqa kani. Manam shamushqachu kani chay allin tukuqkunata washaq. Chayrayku yach'akuyllapa *Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqanda: “Noqaqam munani llakipakuqkuna kanaykillapa. Chaymi qamkuna suqkunata mana llakipaptikiqa, mana munanichu ufrindaykillapata qowashpa adurawanaykiqa”, nishpa.[m]

Jisustam ayunupaq tapurqanllapa
(Mk. 2.18-20; Lk. 5.33-35)

14 *Jwan Shutichikuqpa yach'akuqningunam Jisusman qemikarqanllapa, kayshina tapunambaqllapa:

—Taytitu, noqaykuna Jwanda kasuqkunaqam ayunanillapa. Yumbay chay *farisiyu duktrinayuqpismi ayunanllapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikunaqa mana ayunanllapachu? nishpa.

15 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, suq runa kasaraykaptinqachuraq, yanasunguna (yanasanguna) chaypi pullan kaykaptin, ¿ayunanmanllapa? Manám. Chayshinallam kay yach'akuqniykunaqa noqawan kashpaqa, kushikuykanllapa. Chaymi manaraq ayunanllapachu. Piru suq diyam (ch'iqniwaqkuna) paykunamanda rinllapa akrawaq. Chayshina akrawaptinraqmi, paykunapis rinllapa ayunaq.

16 ’Manam pipis mawka mudanandaqa mushuq rritasuwanqa rrimindanchu, ¿manachu? Chayshina ruraptinqach'i, chay mushuq rritasuqa qendishpa, ashwamba llikinman chay mawka mudanataqa. 17 Chayshinallam llullu *binutapis mana wichunchiqchu mawka *qara taligamanqa. Chaqa chay llullu binuqash' qarwashpa, chay mawka qara taligata pach'yachinman. Chayshinam pulla qesachakanman binuwan qara taligaqa. Chaymi llullu binutaqa mushuq qara taligaman wichunchiq, ama ni binu ni taliga qesachakanambaq.

*[Nuta: Jisuspa chay mushuq yach'achikushqanqam chay llullu binushina. *Isrraylinukunapa chay unay kustumbringunaqam chay mawka qara taligashina. Chaymi mana balirqanchu taqllunanllapa Jisuspa mushuq duktrinangunata chay mawka kustumbrikunawanqa.]*

Jisusmi suq warmita kach'akachishpa, suq chinata kawsachimurqan
(Mk. 5.21-43; Lk. 8.40-56)

18 Chayshina Jisus rimaykaptinmi, ch'ayamurqan suq runa. Chay runaqam isrraylinukunapa suq kamachikuqnin karqan. Payqam Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, kayshina ancha rruqarqan:

—Taytitu, chinitaymi kanalitan wañurqanna. Yush'ayku aku kawsachinayki. Chaqa kriyinim: Makikita sawambi ruraptikim kawsarinqa, nishpa.

19 Chaymi Jisusqa “Arí”, nishpa, chay lugarmanda lluqshishpa, noqaykuna yach'akuqningunawan chay runawanna rirqayllapa.

20-21 Chaymi ñanda riykaptiyllapaqa, suq warmipis noqaykunawan riykarqan. Chay warmitaqam dusi wata tukuyta yawar mana dijashqachu karqan. Chaymi yuyarqan: Jisuspa kapamba manyanda llamkashpallam kach'akashaq, nishpa. Chayshina yuyashpa, manchashpapismi, chay warmiqa ikinda riqshina Jisuspa kapamba manyanda ashlita llamkarqan. 22 Chayshina llamkaptinmi, Jisusqa ikinman tikrakashpa, chay warmita chapashpa nirqan:

---

m 9.13 [Oseas 6.6]

—Ijita, ama manchashpachu, animakay. Noqapi allita yuyakushqaykiraykum kach'akashqana kangi, nishpa.

Chaymi chay urasmandapacha chay warmiqa kach'akarqanna.

23Chaymandaqam Jisusqa chay kamachikuq runapa wasinman ch'ayashpaqa, rikarqan runakunata, warmikunata kunyalla waqaykaqta, flawtirukunatapis. 24Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ashuyllapa. Manam wañushqachu chinitaqa. Puñuykanllám, nishpa.

Chaymi chay uyaqkunaqa Jisusta asiparqanllapa. 25Chaymandaqam chay asipaqkunataqa ukumanda sawaman surqoshpa, Jisusqa uku wasiman yaykurqan. Chaymandaqam chay almataqa makinmanda piskaptin, das kawsamushpa, shayarqan. 26Chaymi chay milagruta rurashqambaqqa, Jisuspa famanqa tukuy mayta shikwakarqan.

Jisusmi ishkay sarkukunata chapachirqan

27Chay Jayrupa wasinmanda Jisuswan riykaptiyllapam, ishkay sarkukuna ikiyllapata rirqan, ancha jwirtita qayakushpa:

—¡Unay *Dabidpa Karu Willkan, yush'ayku llakipawayllapa! nishpa.

[Nuta: "Dabidpa Karu Willkanmi" munan niyta: "Dyus Akrashqan Washadur", nishpa.]

28Chaymandaqam Jisusqa suq wasiman ch'ayashpa, ukuman yaykuptinqa, chay ishkay sarkukunapis ikinda yaykurqan. Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—¿Qamkunaqachu kriyingi: Jisusmi atin kach'akachiwayta? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Arí, Taytitu, nishpa.

29Chaymi Jisusqa ñawinllapata llamkashpa, nirqan:

—Qamkuna kriyishqaykishina kanqa, nishpa.

30Chayshina niptinllam, paykunapa ñawingunaqa ancha klarutana rikakurqanllapa. Chaymandaqam Jisusqa paykunata nirqan:

—Amakish pitapis parlachingillapachu kay rurashqaypaqqa, nishpa.

31Piru paykunaqam chay wasimanda lluqshishpa, waqman kaymanna rishpa, yumbayta parlachirqan:

—Jisusmi kach'akachiwashqa, nishpa.

Jisusmi suq muduta kach'akachirqan

32Chayshina riykaptiyllapam, wakin runakunaqa suq muduta apamurqanllapa Jisusman. Chaqa *dyablupa *ispiritunmi chay runapa kwirpunman yaykushpa, muduyachishqa karqan. 33Chaymi Jisus chay dyabluta runamanda qatiptinqa, atirqanna rimayta. Chaymi chayta rikaqkuna ancha ispantashqata nirqanllapa:

—¡Manakish nunka kay Jisus rurashqandashinaqa rikashqallapachu kanchiq kay *Isrrayilpiqa! nishpa.

34Piru *farisiyu duktrinayuqkunaqam chayta rikashpaqa, Jisusta kuntrashpa, nirqanllapa:

—Dyablukunapa kamachikuqnin yanapaptinmi, Jisusqa chay dyablukunata runakunamanda atin qatiytaqa, nishpa.

Kusichaqam achka

35Chay diyakunapim Jisusqa ancha achka llaqtakunaman, kasiriyukunaman rirqan yach'achikuq. Chaymi *sinaguga wasikunapi *Dyuspa shumaq nutisyangunata yach'achikushpa, nirqan:

—Taytanchiq Dyusmi dasna rin shamuq, shumaqta kamachikunambaq, nishpa.

Chayshina yach'achikushpam, tukuy laya qeshyaqkunata kach'akachirqan. 36Chaymandaqam Jisusqa ancha achka ch'ayamuqkunata rikashpa, ancha llakiparqan. Chaqa chay ch'ayamuqkunaqam ancha shaykushqa, wichukudu mana michidurniyuq

wishakunashina karqanllapa. 37Chaymi payqa noqaykuna *yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, chay achka maskawaqkunaqam ancha achka kusichashina. Piru kusichadurkunaqam ashlitalla kanchiqllapa. 38Tayta Dyusmi chay kusichapa dwiñun. Chayri payman mañakuyllapa, mas kusichadurkunata numbranambaq, yanapawananchiqllapa, yumbayta yach'achinanchiq, Dyuspi kriyinanllapa, nishpa.

Jisusmi yach'akuqningunamanda dusita akrarqan, apustulninguna kanambaq

(Mk. 3.13-19; Lk. 6.12-16)

10 1Jisusmi yumbay chay *yach'akuqninmanda dusi runakunata akrawashpa, pudirniyuqkunata rurawarqanllapa, atinayllapa runakunamanda *dyablukunata qatiyta, tukuy laya nanaywan kaqkunata atinayllapa kach'akachiyta. *[Nuta: Chay dusi akrashqangunaqam "*apustulkuna" shutirqanllapa.]*

2Chay dusi apustulkunaqam kaykuna karqayllapa: puntatam Simun; payllam Pidrupis shutin; chay Pidrupa masan Andris, Sibidiyupa churinguna *Jakubuwan *Jwan, 3Filipi, Bartulu (payllam Natanayilpis shutin), Tumas. Suqqam noqa Matiyu. Unaymi noqaqa *kuntribusyunda kubrakuq karqay. Suqqam Alfiyupa churin Jakubu. Suqqam ⌞Libiyu; payllam⌟ Tadiyupis shutin. 4Suqqam suq Simun. Payqam isrraylinu *Kananista partidumanda karqan. Suqqam *Judas Iskaryuti. Chay Judas Iskaryutim Jisusta intrigakurqan chay kuntraqkunamanqa.

Jisusmi chay dusi apustulningunata kach'arqan, paypaq yach'achikunanllapa

(Mk. 6.7-13; Lk. 9.1-6)

5Jisusmi noqaykuna dusi *yach'akuqningunata manaraq kach'awashpa, kayshina kunawarqanllapa:

—Amakish chay suq *nasyungunamanqa ringillapachu. Amakish chay *prubinsya *Samaryamambis ringillapachu. 6Ashwan riyllapa llaqta masinchiq *isrraylinukunamanlla. Chaqa paykunaqam chingashqa wishakunashina puriykanllapa. 7Chayri niyllapa: "Taytanchiq Dyusmi kay tyimpupi qallariykan shumaqta kamachikuq", nishpa. 8Chayshina yach'achikushpaqar, qeshyaqkunata kach'akachiyllapa. Chay *ismuykaq kwirpuyuqkunatapis kach'akachiyllapa. Wañushqakunatapis kawsachiyllapa. *Dyablukunatapis runakunamanda, warmikunamanda qatiyllapa. Chaqa qamkunataqam dibaldilla pudirniyuqta rurashushqallapa kani. Chayri qamkunapis chay pudirniywanqa yumbayta yanapayllapa, ama nimata kubrashpachu.

9'Chayshinalla riyllapa. Amakish ñannikipaqqa apangillapachu *uruta, ni qellayta ni kubrimanda qellaykunatapis bulsikuykipiqa. 10Amar ni alfurjata ni llanqeta ni burdunda apayllapachu. Mudanaykitapis suqsitutalla apayllapaqa. Chaqa suqkunata yach'achiptiki, kach'akachiptikiqam, alli paykuna qamkunata qarashunambaq. Manchu suq trabajaqqa dirichuyuq, pagunda ch'askinambaq.

11'Chayri suq llaqtaman ichu suq kasiriyuman ch'ayashpaqa, maskayllapa suq allin runata, chaypi paywan kidanaykillapa, chay llaqtamanda rinaykillapa diyakaman. 12Suq wasiman ch'ayashpaqar, shumaqta napaykushpa, Dyusman mañakuyllapa, chay wasipi tiyaqkunata yanapanambaq. 13Chay wasipa dwiñun shumaqta qamkunata ch'ayachishuptinqa, masta mañakuyllapa paykunapaq. Piru qamkunata

fyirusyashuptinqa, paykunapaqqa amana mañakuyllapachu. Chaqa Dyusqam mana rinchu yanapaq paykunataqa. 14Chayshina mana munaptinllapa chay wasiman ch'ayachishuyta ni uyashuytaqa, chay wasimanda ichu chay llaqtamandaqa das lluqshishpa, riyllapa suq ladumanna. Ch'akikillapamanda pulbuta ch'apsiy, chay llaqtapi tiyaqkuna yach'anambaq: Chay yach'achikuqkunaqam manana kwintayuqchu noqanchiqkunawanqa, nishpa. 15Alliptam niykillapa, jwisyu diyapiqam chay mana ch'askishuqkunataqa ancha fiyuta rinllapa kastigaq, maski chay ancha uchayuq runakuna *Sudumapi, Gumurrapi tiyaqkunamanda.

Jisusmi nirqan: "Rinllapam qesachashuq", nishpa

(Mk. 13.9-13; Lk. 21.12-19)

16Jisusqam niwarqanllapapis:

—¡Alliptam niykillapa! Uñitakunata ancha atun surrukunapa ukunda kach'aykaymanshinam, qamkunataqa kach'ayki, chay malu runakunapa ukunda rinaykillapa. Chayri ancha sabidu kayllapa kulibrashina, yumbayta allita yanapanaykillapa. Piru ancha allin mana nimata dañachikuq palumitashinar kayllapa. 17Allita yuyashpa, kwidakashpa puriyllapa. Chaqa chay wapu runakunam prisushushpa, awturidarkunapa ñawpambi rinllapa dimandashuq. Rinllapapismi asutishuqllapa *sinaguga wasikunapi. 18Kanan noqapi kriyiptikiqam, *prifiktukunaman, gubyirnukunaman rin apashuqllapa. Chaymi qamkunaqa chay awturidarkunapa ñawpambi, chay mana isrraylinu kaqkunapa ñawpambipis noqapaq ringillapa yach'achikuq. 19Chayri awturidarkunaman qamkunata apashuptinqa, ama llakiyllapachu: ¿Imataraq rimashaq? nishpaqa. Chaqa prisushuptinllapaqam, chay uras Dyus kikin rin yanapashuqllapa, shumaqta paypaq yach'achikunayki. 20Chaqa chay uraspiqam manana qamkunallachu ringillapa yach'achikuqqa. Ashwanmi Dyuspa *Santu Ispiritun qamkunapi kashpa, rin yanapashuq, shumaqta rimanayki.

21'Wakingunaqam chay tyimpupi masanda rinllapa intrigakuq wanchinambaqllapa. Wakin taytaqam wambranda rin intrigakuq. Wakin wambrangunaqam taytanda mamanda kuntrashpa, rinllapa intrigakuq wanchinambaqllapa. 22Kanan noqapi kriyishqaykiraykum, achka runakuna qamkunata rinllapa ch'iqnishuq. Chayshina padisishpa, noqapi mana shaykuq yuyakuptikillapa wañunayki diyakamanqam, rini washashuq. 23Chayri suq llaqtapi qamkunata qesachashuptinqa, suq llaqtaman mitikayllapa. Chaqa alliptam niykillapa, qamkuna manaraq yach'achikuptiki kay *Isrrayilpa yumbay llaqtangunapim, noqaqa *Dyusmanda Shamuq Runa rini kutimuq.

24-25'Piru noqata qesachawashqanshinam, qamkunatapis rinllapa qesachashuq. Chaqa suq yach'achikuqmi mas rrispitadu rin kaq yumbay *yach'akuqninmandaqa. Chayshinallam suq patrumbis mas pudirniyuq rin kaq yumbay kriyadunmandaqa. Chayri suq yach'akuqqa yuyanqa: Allita yach'akushaq, chay yach'achikuqniyshina kanaypaq, nishpa. Chayshinallar suq kriyadupis yuyanqa: Allita yach'akushaq, patrunniyshina kanaypaq, nishpa. Piru noqapaq niptinllapa: "¡Jisukristum chay mas pudirniyuq dyablu *Bilsibu!" nishpaqam, qamkunataqa ashwamba rinllapa musyashuq.

Dyustalla manchashunllapa
(Lk. 12.2-7)

26 Jisusqam kayshinapis
yach'achiwarqanllapa:
—Runa masikitaqa ama manchayllapachu. Chaqa tukuy ima pakadu kaqpaqmi ancha klaruta rinchiqllapa yach'aq. Tukuy ima pakaduta maychika ñigashqapis, yach'ashqa rin kaq. 27 Chayri chay pakadu nishushqaytaqa, qamkunaqa amana pakashpachu, yumbayta yach'achiyllapa. Chay uyaritap nishushqaytaqa, wasikikunapa sawanmanda ancha jwirtita rimayllapa, yumbay uyashunanllapa.
28 Chayshina rimashpaqa, ama manchayllapachu wanchikuqkunataqa. Chaqa paykunaqam qamkunapa kwirpuykitalla atinman wanchiyta. Piru almaykitaqam mana nimatapis atinllapachu dañachiytaqa. Chayri Taytay Dyustalla manchayllapa. Chaqa payqam kwirpuykillapata almandinda atin chingachiyta infyirnupi.
29 '(Tayta Dyusmi ancha allita kwidashungillapa. Chayri ama manchayllapachu chay wanchikuqkunataqa.) ¿Manachu ishkay pishqetuta suq rriyalitupaqlla randikunllapa? Piru mana baliqsitukuna kaptimbismi, ni suq pishqetu atinchu wañuyta Taytanchiq Dyus mana dijaptinqa. 30 Dyusmi ancha allita kwidashushpa, yumbay aqchaykillapatapis ancha allita yupashqa.
31 Chayri ama pitapis manchayllapachu. Chaqa qamkunaqam pishqokunamandaqa masta balingillapa Dyuspaqqa.

Runakunapa ñawpambi Jisukristupaq yach'achikushun
(Lk. 12.8-9)

32 'Qamkuna runakunapa ñawpambi noqapaq niptikillapa: "Noqam Jisukristuta sigini" nishpaqam, noqapis qambaqqa syilupi Dyuspa ñawpambi rini niq: "Paymi allipta noqata sigiwashqa", nishpa. 33 Piru penqakushpa, runakunapa ñawpambi ñigawaptiki: "Manam siginichu Jisusta", nishpaqam, noqapis Taytay Dyuspa ñawpambiqa rini ñigashuq: "Manam riqsinichu paytaqa", nishpa.

Jisusmi nirqan: "Noqapi yuyakuptikiqam, wakin aylluykikuna qamandaqa rin akrakaq", nishpa
(Lk. 12.51-53; 14.26-27)

34 Jisusqam kayshinapis
yach'achiwarqanllapa:
—Noqapaqqa ama yuyayllapachu: Jisusmi kay munduman shamushqa, ama pipis qesachawananchiq, nishpaqa. Ashwanmi noqapi kriyiptikillapaqa, aylluykikuna, suqkuna rinllapa qesachashuq. 35 Chaqa wakin runakuna noqapi kriyiptinqam, ullqo wambran rin kuntraq. Wakin warmikunapis noqapi kriyiptinqam, warmi wawan rin kuntraq. Chayshinallam wakin llumchukunapis swigranllapata rin kuntraq.
36 Chayshinallam kikin aylluykikunapis kuntraykillapa rin kaq.[n]
37 '(Chaymi niykillapa, yumbay runakunata kuyashpapis, noqata masta kuyaway.) Piru mayqanniki noqata ashlatalla kuyawashpa, taytaykita ichu mamaykita masta kuyashpaqam, mana balingichu yach'akuqniy kanaykiqa.
Chayshinallam noqata ashlatalla kuyawashpallapa, wambraykikunata masta kuyashpaqa, mana balingichu noqapa yach'akuqniy kanaykillapaqa.
38 Chayri noqapi kriyishqaykirayku padisishpa ichu suq kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, allita kasuwashpaqa, noqapa allip

n 10.36 [Miqueas 7.6]

yach'akuqniy ringillapa kaq; manaqa manám. 39Chaymi mayqanniki noqata ñigawashpa bidaykita washanaykiqa, ringillapa chingaq tukuy tyimpupaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku wanchishuptinllapaqam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanaykipaq.

Primyukunam rin kaq
(Mk. 9.41)

40Jisusqam niwarqanllapapis:

—Mayqan runa ichu warmi qamkunata shumaqta ch'ayachishushpaqam, noqata ch'ayachiwaykanshina. Chayshina noqata ch'ayachiwashpaqam, Taytay Dyustapis ch'ayachiykanmanshina. 41Chaqa *Dyuspaq rimaqta, shumaqta ch'ayachiptikiqam, Dyusqa primyuykita rin qoshuq chay rimaqpa primyundashina. Chayshinalla Dyus munashqanda ruraykaq runata yanapaptikiqam, paypa primyundashina Dyus rin qoshuq. 42Chayraq yach'akuykaq wambraykunata yanapashpam, primyuykita ringi ch'askiq. Chaqa allipta niykillapa, chiri yakituta qoptiki upyananmi, Taytanchiq Dyus ancha shumaq primyuykita rin qoshuq, nishpa.

Jwan Shutichikuqmi yach'akuqningunata Jisusman kach'arqan
(Lk. 7.18-35)

11 1Jisusmi noqaykuna dusi *yach'akuqningunata kunawashpaqa, chay llaqtamanda suq llaqtakunamanna rirqan, *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq.

2Chay *Jwan Shutichikuqmi karsilpina kashpa, yach'arqanna Jisukristu ruraykashqambaq. Chaymi ishkay yach'akuqninda Jisusman kach'arqan, kayshina tapunanllapa:

3—Taytitu, ¿Dyusmanda chay shamunambaq *Akrashqan Washadurqachu qam kangi, ichu suqtaraq shuyashaqllapa? nishpa.

4Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Riyllapa, Jwanda willay noqa yach'achikushqayta uyashqaykita, kay rurashqayta tukuy ima rikashqaykita. 5Chaqa sarkukunaqam kach'akachiptiy rikakunna. Kujukunapismi purinna. Kwirpun *ismuykaqkunapismi allinna kidan. Surdukunapismi uyakunna. Wañushqakunapismi kawsamunna. Pubrikunatam Taytanchiq Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achiykani. 6(Chayri Jwanda niyllapa, noqapi mas allita kriyinambaq.) Chaqa noqapi chay mana shaykuq kriyiqqam ancha rin kushikuq, nishpa.

7Chaymandaqam Jwamba chay kach'adunguna riptinllapaqa, Jisusqa chaypi kaqkunata kayshina yach'achikurqan Jwan Shutichikuqpaq:

—¿Ima laya runatam rirqaykillapa chapaq chay chuncha lugarmanqa? ¿Rirqaykillapachu chapaq suq runa mana alli yach'aqta, suq kañata wayra waqman kayman kuyuchiqtashina? Manám. 8Ichu ¿rirqaykillapaqa chapaq suq runa ancha ch'aniyuq shumaq mudanayuqta? Manám. Chaqa qamkunaqam allita yach'angillapa, chay ancha shumaq mudanayuqkunaqam gubyirnukunapa atun wasingunapi tiyanllapa, ¿manachu? 9Chaymi tapuykillapa: ¿imata rikaqtaq rirqaykillapaqa? Rirqaykillapa rikaqqam *Dyuspaq suq ancha yach'ayniyuq rimaqta, ¿manachu? Arí, qamkuna chay rikashqaykiqam Dyuspaq yumbay rimaqkunamandaqa mas klaruta noqapaqqa yach'achikushqa. 10Chaymi Jwan Shutichikuqpaq Taytay Dyusqa *Santu Librumbi kayshina niwarqan:

Qamba mas puntaykitam noqanchiqpaq suq rimaqta rini kach'aq.

Chaqa paymi qambaq rin
yach'achikuq, chay uyaqkuna
shumaqta ch'ayachishunanllapa.
Chayshina yach'achikushpaqam,
ñannikita allichaykanmanshina,
nishpa.[o]

11 Chaymi allipta niykillapa, runakuna
kawsashqan diyamandapacha kananga-
manqam, mana pipis kashqachu Jwan
Shutichikuqmanda mas baliqqa. Piru
noqapi kriyiqkunamanda chay yaqqa
mana baliqqam chay Jwanmanda mas
pudirniyuq rin kaq syilupiqa.
12 'Chaymi chay Jwan Shutichikuq
yach'achikushqan diyamandapacha
achka runakuna, warmikuna Tayta
Dyusta allitana kasuykanllapa. Piru
achka wapu runakunapismi Dyusta
ancha kuntraykanllapa. 13 Kanan chay
Jwan Shutichikuq manaraq
yach'achikuptinmi, unay tyimpukunapi
*Muysis liynimbi, Dyuspaq yumbay
rimaqkuna librungunapipis nirqanllapa:
"Taytanchiq Dyusmi suq diya tukuy
maypi rin kamachikuq", nishpa.
14 Chayri kay nishushqayllapata paqtar
qamkuna intyindingiman: Chay *Eliyas
shamunambaq kaqqam chay Jwan
Shutichikuq kashqa, nishpa. 15 Chayri
qamkuna rinriyuqkunaqa, allita
uyawashpa intyindiyllapa.
16 'Piru kay tyimpumanda mana
kriyiqkunaqam chay wambra mana
munaq pugllaqkunashina. Manchu
wakin wambrakunaqa plasakunapi
pugllanllapa, fyistatashina rurashpa
ichu suq almata pambaykaqshina
tukushpa. Piru wakin wambrakuna
mana munaptin pugllaytaqam, chay
pugllaqkunaqa kayshina anyanllapa:
17 "Flawtata waqachiptiyllapam, ay,
qamkunaqa mana munangillapachu
dansayta. Chaymandaqam noqaykuna
llakiy llakiyta yupakuptiypis, qamku-
naqa mana munangillapachu waqayta
noqaykunawanqa", nishpa. (Chayshina-
llam wakinnikipis mana
munangillapachu uyayta ni Jwan
Shutichikuqta ni noqata.) 18 Chaqa chay
Jwan shamushpa, allinda mana
mikuptin, *binuta mana upyaptin, chay
yupakuq wambrakunashina kaptinmi,
qamkunaqa nirqaykillapa: "Waq
Jwamba uku kwirpumbim *dyablupa
ispiritun", nishpa. 19 Chaymandaqam
noqa *Dyusmanda Shamuq Runa
shamushpa, imata mikushpa
upyaptiyqa, ningillapa: "Chay Jisusqam
mana undaqchu mikun, binuta upyan.
Kanan *kuntribusyunda kubrakuqku-
nawan suq laya uchayuqkunawanmi
tandakan", nishpa. Piru noqapi
kriyiqkunaqam Dyus munashqanshina
kawsaptinllapa, suqkuna rikashpa
rinllapa yach'aq: Taytanchiq Dyusmi
ancha yach'ayniyuq kashpa, Churin
Jisusta, chay Jwan Shutichikuqtapis
kach'amushqa, noqanchiqkunata
yach'achiwananchiq, nishpa.

Jisusmi paypi mana kriyiqkunata anyarqan

(Lk. 10.13-15)

20 Jisukristu chay llaqtakunapi achka
milagrukunata ruraptimbismi, chaypi
tiyaqkunaqa mana munarqanllapachu
uchanllapata dijaytaqa. Chaymi Jisusqa
kayshina anyarqan:
21 —¡Ay, imanangiraqri qamkuna
Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, qamkuna
Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqa! Chaqa
ñawpaykillapapim achka milagrukunata
ruraptiypismi, mana munangillapachu
noqapiqa kriyiyta. Piru qamkunapi
rurashqay milagrukunata waq uchayuq
Tiru llaqtapi, waq Sidun llaqtapi

---

o 11.10 [Malaquías 3.1]

ruraptiyqach'i, paykunaqa unayna uchangunata dijanandallapa. Chaqa paykuna mana allikunata rurashqanrayku syintishpach'i, waqashpa, lutu mudanakunata rurakushpa, ush'pata sawanman basyanandallapa. 22Kaykish niykillapa, jwisyu diyapiqam qamkunaqa chay Tirumanda Sidunmanda kaqkunamandaqa mas kastigadu ringillapa kaq.

23'Mayá, qamkuna Kapirnawumbi tiyaqkunaqa, ¿imatam yuyangillapa? ¿Palanganukuna kashpachu yuyangillapa: Syilumanmi rini ch'ayaq, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi qamkunataqa rinllapa wichushuqllapa wañushqakuna kashqanman. Chaqa kay milagrukuna qamkunapi rurashqayta waq chingachishqa *Suduma llaqtapi ruraptiyqach'i, chaypi tiyaqkunaqa uchanllapataqa dijanandana. Chayshina dijaptinllapaqam, Tayta Dyusqa chay llaqtandaqa mana chingachinandachu. Ashwanmi kanangaman kananda. 24Kaykish niykillapa, jwisyu diyapiqam qamkunaqa chay Suduma llaqtapi tiyaqkunamandaqa mas kastigadu ringillapa kaq, nishpa.

Jisusmi nirqan: "Noqaman shamuy samanaykillapa", nishpa
(Lk. 10.21-22)

25-26Chay tyimpupim Jisusqa Tayta Dyusta nirqan:

—Taytitu, kay pachapa, anaq syilupa kamachikuqninmi qamlla kangi. Kanan yuyashqaykitam chay yach'ayniyuqkunamanda pakashqa kangi. Piru chay mana yach'aqkunatam chay yuyaynikikunata yach'achishqa kangi. Chaqa chayshina kanambaqmi munashqa kangi, Taytitu. Chaymi ancha alabayki.

27Chaymandaqam Jisusqa nirqambis:

—Taytay Dyusmi noqatalla akrawashqa, tukuy imata paypaq yach'ashpa, pudirniyuq yach'achikuq kanaypaq. Chaqa manam pipis alliptaqa riqsiwanchu. Taytayllam riqsiwan Churin kashqaytaqa. Chayshinallam paytapis mana pipis riqsinchu. Noqa sapalan Churin kaqllam paytaqa riqsini. Kanan noqapi kriyiqkunata yach'achiptiymi, paykunapis atinllapa Taytay Dyustaqa riqsiyta yuyayninllapapi.

[Nuta: Piru paykunaqam ancha yuyarqanllapa: ¿Imashinam atini kasuyta Muysispa yumbay liyningunata washakanaypaq, Taytanchiq Dyus ama kastigawanambaq? nishpa. Chayshina ancha yuyashpaqam, suq ancha llashaq yugutashina apaykarqanllapa. Chaymi Jisukristuqa paykunata kayshina nirqan:]

28'Qamkuna yugutashina apaqkuna, shaykushpa, shamuy noqaman samachishunaqpaqllapa, amana llakinaykillapa. 29Chaqa noqamanda yach'akuqqam suq yunta wangudushina noqawanqa rin kawsaq. Kanan noqaqam ancha manshu ancha umildi kani. Chaymi mana trabajuschu rin kaq qamkuna noqawan purinaykiqa. Chaymi noqapi yuyakushpa, mana nimata llakishpachu, noqapina atingillapa samayta. 30Chaqa manam trabajuschu rin kaq qamkuna chay yach'achishushqayta kasunaykiqa. Suq mana llashaq yugitushinam rin kaq, nishpa.

Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa
(Mk. 2.23-28; Lk. 6.1-5)

12 1Waq tyimpupim Jisusqa noqaykuna *yach'akuqningunawan *samana diyapi trigu tarpudupa ukunda riykarqayllapa. Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa mallaqnashpa, pasaqshina trigupa ispiganda pitikushpa, qaqokushpa mikurqayllapa.

2Chaymi wakin *farisiyu duktrinayuq-
kunaqa rikawashpallapa, Jisusta
anyarqan:
—Liyninchiqpim kamachiwanchiq,
samana diyapi ama trabajananchiq.
Rikay, yach'akuqnikikunaqa kay
samana diyapi qaqokushpa trabajaykan-
llapa, nishpa.
3Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata
nirqan:
—¿Ima, manachu liyishqallapa kangi
chay unay gubyirnu *Dabid kumpañi-
rungunawan mallaqnashpa
rurashqandaqa? 4Chaqa payqam
yaykurqan *karpamanda adurana
wasiman mikunata maskaq. Chay
adurana wasipi *ufrinda tandakuna
kaqmi kurakunapaqlla karqan.
Suqkunaqam mana atiqllapachu
mikuytaqa. Piru chay Dabidqam
kumpañirungunawan mana dirichuyuq
kashpapis, chay ufrinda tandakunata
mikurqanllapa. 5¿Manachu *Muysispa
librunda liyishqallapa kangi?
Chaypiqam nin: "*Dyuspa adurana
wasimbiqam kurakunaqa samana diyata
mana gwardashpachu trabajanqallapa",
nishpa. ¿Chayshina trabajashpachu,
paykunaqa uchata ruraykanllapa?
Manám. 6Alliptam niykillapa, Dyuspa
chay adurana wasinmandaqam noqa
mas baliqqa kani. 7Chaqa *Dyuspa
Santu Librunmanda intyindishpaqach'i,
kay nishqandaqa yach'angimanllapa:
"Manam munanichu animalkunata
wanchishpa, chay laya ufrindata
qowanaykillapaqa. Ashwanmi munani
suqkunata llakipanaykillapa", nishpa.[p]
Chayta intyindishpaqach'i, qamkunaqa
kay mana uchayuqkunataqa mana
wichupanaykitachu. 8Noqaqam
*Dyusmanda Shamuq Runa kashpa,
samana diyapa dwiñun kani. Chaymi
atini kamachikuyta: Kaymi alli ichu
kayqam mana allichu, samana diyapi
rurananchiqqa, nishpa.

Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata
(Mk. 3.1-6; Lk. 6.6-11)

9Jisusqam chay kashqayllapamanda
rishpa, *sinaguga wasiman yaykurqan.
10Chaypim karqan suq qendishqa
makiyuq runa. Chaymi wakin *isrrayli-
nukuna Jisusta munashpa dimandayta,
yanqa tapurqanllapa:
—Mayá, ¿Dyusqachu kamachiwan-
chiq *samana diyapi suq qeshyaqta
kach'akachinanchiq ichu mana? nishpa.
11Chaymi Jisusqa chay tapuqkunata
nirqan:
—Mayqannikipa suq wishayki samana
diyapi seqaptin suq pusumanqa,
¿manachu das surqongiman? 12Kanan
suq runaqam suq wishamandaqa masta
balin. Chaymi liyninchiq dijawanchiq-
llapa, samana diyapi runa
masinchiqkunata allita rurananchiq-
llapa.
13Chaymandaqam chay chaki
makiyuq runata nirqan:
—Chutay makikita, nishpa.
Chaymi runapa makinqa chaki
kashqanmanda das allinyarqan, chay
suq ladu makin allin kaqshinana. 14Piru
chay *farisiyu duktrinayuqkunaqam
chay uras sawaman lluqshishpa,
kunanakurqan, Jisusta wanchinanllapa.

Dyuspaq unay rimaq Isayiyasmi Jisuspaq kayshina yach'achikushqa karqan

15Chay *farisiyukuna kunanakup-
tinqam, Jisusqa yach'arqan. Chaymi
chay *sinaguga wasimanda lluqshish-
paqa, paykunamanda akrakashpa, suq
ladumanna rirqayllapa. Piru ancha

---

p [Oseas 6.6]

achka runakuna, warmikunam sigirqanllapa. Kanan Jisusqam yumbay qeshyaqkunata kach'akachishpa, 16kayshina kamachirqan:

—Amakish suqkunataqa parlachingichu: “Jisusmi kach'akachiwashqa”, nishpaqa.

17Chayshina Jisus niptinmi, *Dyuspaq rimaq *Isayiyas nishqan kumplirqan. (Chaqa Isayiyaspa librumbim Tayta Dyus Churimbaq kayshina nishqa karqan):

18 Kaymi akrashqay yanapawaqqa.
Paytam ancha kuyani. Paywanmi
ancha kushikuni. Chaymi *Ispiri-
tuyta qoptiy, payqa tukuy kay
mundupi tiyaqkunata noqapaq
rin yach'achiq: “Kayshinam Tayta
Dyus allin justisyata rin ruraq”,
nishpa.
19 Chay yanapawaqqam mana ni
piwambis anyanakunqachu.
Chaymi mana ni pipis rinchu
uyaq kallikunapi anyanakup-
tinqa.
20 Ancha llakipakuq kashpam, chay
manaraq allita kriyiqkunataqa
mana rinchu wichukuq suq
llawikaykaq kañatashinaqa. Chay
ashlalla kriyiqkunataqam mana
rinchu wanchiq salqayaykaq micha-
tashinaqa. Chayshinam rin
llakipakuq, malukunata binsishpa,
allin justisyata ruranangaman.
21 Kanan yumbay *nasyungunapi
achka runa warmim paypi
rinllapa yuyakuq, nishpa.[q]

Wakin runakunam nirqanllapa: “Jisustash dyablu yanapan”, nishpa
(Mk. 3.19-30; Lk. 11.14-23; 12.10)

22Suq *dyablum suq runaman yaykushpa sarkuyachishpa, muduyachishqa karqan. Chayraykum chay sarku mudu runata Jisusman apamuptinllapa, payqa kach'akachirqan. Chaymi chay runaqa atirqanna chapakuyta, parlayta. 23Chayraykum payta rikaqkunaqa ancha ispantashqata kayshina tapunakurqanllapa:

—¿Kay Jisusqachuraq chay unay gubyirnu Dabidpa Karu Willkan chay shamunambaq *Washadurninchiq? nishpa.

24Chayshina tapunakuptinmi, *farisiyu duktrinayuqkunaqa uyashpa nirqan:

—Kay runaqam mana payllachu dyablukunataqa qatin. Chay mas pudirniyuq dyablu *Bilsibu yanapaptinmi, atin qatiytaqa, nishpa.

25Jisusqam chay yuyashqanllapata yach'ashpa, kayshina nirqan:

—Mayqan *nasyumba awturidarninguna paykunapura pilyanakushpaqash', chingachinakunman. Suq llaqtapi ichu suq ayllupi paykunapura pilyashpaqam, ushyanakunman. Maychikapisch'i mana atinmanllapachu duraytaqa. 26Chayshinallam chay Satanaspis dyablu masingunawan pilyashpaqa, mana atinmanchu suqkunata binsiyta. Chayshinaqach'i limpu chingachinakunman. 27Qamkunaqam noqapaq ningillapa: “Dyablu Bilsibu yanapaptinmi, qatin dyablukunataqa”, nishpa. Chayshina kaptinqa ¿chay kikin Bilsibuchu yanapan wakin yach'akuqnikitapis, dyablukunata qatinambaqqa? ¡Manám! Chaymi paykuna rikachishungillapa qamkuna pandashqaykitaqa. 28Chaqa Dyuspa *Santu Ispiritunmi noqataqa yanapawan, dyablukunata runakunamanda qatinaypaqqa. Chaymi allita yach'anchiqllapa: Dyuspa pudirninqam ch'ayamuykanna qamkunaman, nishpa.

---

q 12.21 [Isaías 42.1-4]

29 ’Chaqa suq qoch'ikuq runaqam
mana atinchu dasqa qoch'iyta imangu-
nata suq ancha wapu runataqa. Chay
qoch'ikuqqam puntata chay wapu
runata binsishpa, alli alli
ch'aqnashparaq, atin qoch'iyta
imandaqa. (Chay runashinam noqapis
dyabluta binsishpa, runakunata,
warmikunata qoch'ini washanaypaq),
nishpa. 30 Jisusqam nirqambis:
—Chay mana yanapawaqqam kuntra-
waykan. Chaymi mana yanapawanchu,
runakunata, warmikunata tandanay-
paqqa. Ashwanmi tandashqaykunataqa
shikwaykan. 31 Chayshina kaptimbismi,
Dyusqa runakunapa tukuy laya
uchangunata rin pirdunaq. Piru Dyuspa
Santu Ispiritunda kuntrashpa rimaqku-
nataqam mana rinchu pirdunaq.
32 Chaqa mayqan kuntrawaqtam Tayta
Dyusqa atin pirdunayta. Piru Santu
Ispiritunda kuntrashpa rimaqkunata
mana rinchu pirdunaq, ni kay bidapi, ni
suq bidapi.

Jisusmi nirqan: “Suq runa rurashqanqam suq yurapa puqoyninshina”, nishpa
(Lk. 6.43-45)

33 ’Suq allin yuraqam allinda puqon.
Piru suq mana baliq yuraqam mana
baliqta puqon. Chaqa suq yurataqam
riqsinchiq puqoyninmanda. 34 ¡A,
*farisiyu duktrinayuqkuna, qamku-
naqam kulibrakunapa wawanguna
kangillapa! ¡Malukuna kashpam, mana
atingillapachu allikunata rimaytaqa!
Chaqa shimikillapaqam shunqoykilla-
papi kaqkunata riman. 35 Chaymi allin
runaqam shunqombi allita yuyashpa,
allita riman. Piru malu runaqam,
shunqombi mana allita yuyashpa,
chayshinalla mana allikunata riman.
36 Chaymi niykillapa, jwisyu diyapiqam
yumbay ringillapa kwintata qoq chay
mana baliq rimashqaykipaq. 37 Chaymi
chay rimashqaykimanda Dyusqa
jusgashushpa, rin nishuqllapa:
“Uchayuqmi kangi”, ichu “Manam
uchayuqchu kangi”, nishpa.

Malu runakunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq
(Mk. 8.12; Lk. 11.29-32)

38 Jisukristu chayshina niptinmi,
wakin *farisiyu duktrinayuqkunaqa
*Muysispa liyningunata
yach'achikuqkunawan Jisusta
nirqanllapa:
—Yach'achikuq Taytitu, munani-
llapam suq milagruta ruranaykipaq,
nishpa.
39 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Qamkunaqam ancha uchayuq
kashpa, Dyusta mana munangillapachu
kasuyta. Kanan munangillapam suq
milagruta rikayta. Piru manam
rurashaqchu qamkuna munashqayki-
taqa. Ashwanmi kayshina kanqa.
Manchu unay tyimpupi Dyus rurarqan
suq milagruta paypaq rimaq *Junaswan.
Chay laya milagrutallam Dyusqa
noqawambis rin ruraq, qamkuna
rikanaykiqa. 40 Chaqa Junasqam suq
ancha atun piskadupa ukumbi kimsa
diya, kimsa tutata karqan. Chaysh ina-
llam noqapis kimsa diya, kimsa tutata
uku allpapi rini kaq. 41 (Chaymandaqam
chay Junasta piskadu wichukuptinqa,
rirqan *Ninibi llaqtaman, Dyuspaq
yach'achikuq.) Chayshina Junas
yach'achikuptinmi, chay ninibinuku-
naqa uchangunata dijashpa, Dyustana
kasurqanllapa. Chaymi jwisyu diyapiqa
chay ninibinukuna qamkuna farisiyuku-
nata, qamkuna Muysispa liyningunata
yach'achikuqkunata rin shimbishuq-
llapa: “Qamkunaqam ancha
uchayuqkuna kangillapa”, nishpa.
Chaqa chay Junasmanda mas
pudirniyuq kaptiypismi, mana kasuwan-

gillapachu. 42Chay jwisyu diyapim Saba
nasyumba gubyirnambis kawsamushpa,
kay tyimpumanda kaqkunataqa rin
shimbishuqllapa. Chaqa chay gubyirna
warmiqam ancha karu nasyunmanda-
pacha shamurqan, chay yach'ayniyuq
gubyirnu *Salumun yach'achikushqanda
uyaq. Piru kaypi Salumunmanda mas
yach'ayniyuq kaptiypismi, mana
munangillapachu uyawaytaqa.

Suq dyablum kutirqan
Dyuspi mana kriyiqman
(Lk. 11.24-26)

43'Suq *dyablum suq runamanda
lluqshishpaqa, rin puriq chuncha lugarku-
naman, maskashpa maypi tiyanambaq.
Piru mana tarishpa tiyanandaqam, chay
runa lluqshishqanmanda kaqpaq yuyashpa
nin: 44"¡A, paymanlla kutirishaq!" nishpa.
Chayshina yuyashpa, kutirishpaqam, chay
runataqa tarin suq illaq wasi pichaduta-
shina. 45Chaymi rin riq apamuq mas
dyablu masingunata. Chaymi chay punta
dyabluqa syiti dyablukuna mas fiyuta
tarishpa, apamun chay runaman.
Chayshinam suq trupa dyablukunapa
*ispiritunguna chay runamanqa
yaykunllapa, wasipishina tiyaq. Chaymi
chay runaqa ashla malu kashqanmandaqa
mas maluna tikrakan. Chayshinallam rin
kaq kay malu runakunawambis, nishpa.

Jisusmanmi masanguna
mamanwan ch'ayarqanllapa
(Mk. 3.31-35; Lk. 8.19-21)

46Jisus runakunata parlachiykaptinmi,
maman masangunawan ch'ayarqan.
Chaymi paywan munashpa parlayta,
sawapilla shuyaykarqanllapa. ⌞ 47Chaypi
paykuna shuyaykaptinqam, suq runa
Jisusta nirqan:

—Kay sawapim mamitayki masayki-
kunawan shuyashuykan. Anchash
munanllapa parlayta qamwan, nishpa.⌟

48Chaymi Jisusqa chay willaqtaqa
nirqan:

—¿Pitaq mamay? ¿Pitaq masayku-
naqa? nishpa.

49Chaymandaqam makinwan
noqaykuna *yach'akuqningunaman
rikachikushpa, nirqan:

—Kaykunam mamitay, masaykunaqa.
50Chaqa Tayta Dyus munashqanda
kasuqkunam mamay, masaykuna,
paniykunaqa, nishpa.

Jisukristum kumparasyunda
rurarqan suq tarpukuqwan
(Mk. 4.1-9; Lk. 8.4-8)

13 1Jisusqam chay diyalla
wasimanda lluqshishpa, rirqan
chay ancha *atun qoch'apa manyanman
yach'achikuq. Chayman ch'ayashpa
tiyaykaptinmi, 2ancha achka runakuna,
warmikuna payman shamushpa,
qoch'apa manyambi undarqanllapa.
Chaymi payqa *yakupi puriq barkuman
lluqshishpa, chay barkupi tiyarqan
yach'achikunambaq. 3Chaymandaqam
Jisusqa achka laya kumparasyunda
rurashpa, kayshina yach'achikurqan:

—Suq runam rirqan tarpukuq.
4Chaymi simillanda shikwaptinqa,
wakinqa ancha angu ñanman ishkirqan.
Chaymandaqam pishqokuna
shamushpa, chay simillakunata limpu
pallarqan. 5Wakin simillaqam
kaskajuman ishkirqan. Chaymi
sawitapilla kashpa, wayralla wiñarqan.
6Piru kaskaju kashqanrayku mana
ukukaman atishpa ch'upakuytam, rupay
lluqshiptinqa, das chakirqan. 7Wakin
simillaqam kashakunapa ukunman
ishkirqan. Chaymi chay kashakunaqa
wiñashpa, maqashpa limpu
chingachirqan. 8Piru wakin simillaqam
allin allpaman ishkirqan. Chaykunaqam
shumaqta wiñashpa, allita puqorqan.
Wakinqam kada simillita syin granusta

puqorqan. Wakinqam 60 granusta;
wakinqam 30 granusta puqorqan.
9¡Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita
uyawayllapa kay nishushqayta!

**Kayraykum Jisusqa
kumparasyungunawan yach'achikurqan**
(Mk. 4.10-12; Lk. 8.9-10)

10Chaymi noqaykuna
*yach'akuqninguna qemikashpa, Jisusta
tapurqayllapa:
—¿Imaraykutaq kumparasyunwanqa
yach'achikungi? nishpa.
11Chayshina tapuptiyllapaqam,
Jisusqa niwarqanllapa:
—Dyusmi munan yach'anaykillapa
imashinam syilupi paywan ancha
shumaqta ringillapa kawsaq, nishpa.
Chaymi kay kumparasyungunawan
yach'achikushpaqa, qamkunatalla
intyindichiyki. Piru chay mana munaq
kriyiqkunataqam mana intyindichi-
nichu. Paykunapaqqam pakadu.
12Chayshina mayqan allita uyawaq-
taqam yanapani, mas yach'ayniyuq
kanambaq. Piru chay mana kriyiqtaqam
ashlita yach'akushqanda Taytay Dyus
limpu rin qoch'iq. 13Chaymi noqapi
chay mana munaq kriyiqkunataqa
kumparasyungunawan yach'achini.
Chaqa paykunaqam maychika rikashpa
uyashpaqa, mana intyindinllapachu
chay yach'achikushqayta. 14Chayshina
mana intyindiptinllapam, *Dyuspaq
rimaq *Isayiyas kayshina nishqanqa
kumpliykanna paykunapi:

Maychika uyashpapismi, mana
ringillapachu intyindiq. Rikash-
papismi, mana ringillapachu
yach'aq: imam chayqa, nishpaqa.
15 (Chaymandaqam Taytanchiq
Dyusqa Isayiyasta kayshina
nirqan:) Chay runakunapa
shunqonqam ancha angu
tikrakashqa, ama kasuwanan-
llapa. Chaymi yach'achiptiypis,
mana intyindinllapachu. Chaqa
ñawinda, rinrindam kirpanllapa,
noqapi ama kriyinanllapa, uchan-
llapamanda ama pirdunanaypaq,
nishpa.[r]

16'Piru Tayta Dyusqam qamkuna-
wanqa ancha alli. Chaymi
ñawikillapawan chapashpa, intyindingi-
llapa. Rinrikillapawan uyakushpam
kasungillapa. Chayri kushikuyllapa.
17Alliptam niykillapa, *Dyuspaq achka
rimaqkuna, suq laya allin runakuna-
pismi ancha munarqanllapa rikawayta,
uyawayta qamkuna rikawashqaykishina.
Piru paykunaqam wañurqan manaraq
shamuptiy. Chaymi mana atirqanlla-
pachu rikawayta ni uyawayta.

**Jisukristum chay kumparasyun
rurashqanda intyindichikurqan**
(Mk. 4.13-20; Lk. 8.11-15)

18'Alliptam niykillapa, chay tarpukuq
kumparasyunwan yach'achikushqayta.
19Chay angu ñanqam munan niyta
runakuna, warmikuna angu shunqoyuq-
kunapaq. Chaqa paykunaqam mana
munanllapachu intyindiyta *Dyuspa
shumaq nutisyandaqa. Chaymi chay
pishqokuna simillata pallaqshinam
*dyabluqa chay uyakushqanda das
qonqachin. 20Chay kaskaju ch'akraqam
yach'achiwanchiq chay das disanima-
kaqkunapaq. 21Chaqa paykunaqam
Dyuspa shumaq nutisyanda uyashpaqa,
kushikushpa das kriyinllapa. Piru
manam allitachu noqapiqa yuyakun-
llapa. Chaymi noqapi kriyishqanrayku
qesachadu kashpaqa, das disanima-
kashpa, manana munanllapachu noqapi
kriyiytaqa. 22Chay allpa kashayuqqam

r 13.15 [Isaías 6.9-10]

munan niyta Dyus nishqanda ashla uyaqkunapaq. Chaqa paykunaqam Dyus nishqanda uyashpaqam, kay mundupa kusasningunapaq llakishpa, tukuy imayuq munashpa kayta, manana munanllapachu Dyus nishqanda kasuytaqa. Chaymi manana siginllapachu Dyuspi yuyakushpaqa. 23Piru wakin uyakuqkunaqam chay ancha allin allpashina. Paykunaqam nishqayta uyashpa, allita kriyishpaqa, ancha allita rurashpa kawsanllapa. Wakinqam chay ancha allin allpa syin granusta puqoqshina, ancha allita Dyusta kasunllapa. Wakinqam chay allin allpa 60 granusta puqoqshina. Wakinqam chay allin allpa 30 granusta puqoqshina, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ballikuwan

24Jisusmi suq kumparasyundapis rurashpa, kayshina nirqan:

—Taytanchiq Dyusmi suq runa tarpukuqshina rin ruraq. Chay runam allin simillanda ch'akrambi tarpurqan. 25Piru tarpushpa puñunangamanmi, chay runapa suq kuntran shamushpa, trigun tarpushqamba ukunman ballikuta shikwashpa rirqan. 26Chaymi trigun wiñashpa, ispigaykaptinqa, chay ballikukunapis ukumbi wiñarqan. 27Chaymi dwiñupa kriyadungunaqa ballikuta rikashpaqa, rirqanllapa niq: “Patrunsitu, ¿manachu allin simillata tarpurqaykiqa? ¿Maymandaraq chay ballikukuna trigupa ukumbiqa wiñashqa?” nishpa. 28Chaymi dwiñuqa nirqan: “Suq kuntrawaqmi chaytaqa rurashqa kanqa.” Chayshina niptinqam, chay kriyadungunaqa nirqan: “Patrunsitu, ¿munangichu rinaypaqllapa, chay ballikuta trigumanda surqoq?” nishpa. 29Piru dwiñunqam nirqan: “Dijayllapa wiñanan. Ballikuta pilashpa, imakish trigundinda pilangimanllapa. 30Chayri dijayllapa trigupa pullan wiñanambaq kusichakaman. Kusicha tyimpupinam syigaqkunata rini kamachiq, puntata chay ballikukunata akrashpa, qotushpa, rupachinambaq, chaymanda trigutalla trujaypi waqaychananllapa”, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan
(Mk. 4.30-32; Lk. 13.18-19)

31Kay kumparasyunda rurashpapismi, Jisusqa paykunata kayshina nirqan:

—Dyusta kasuqkunaqam ñapushpa murunshina. Chaqa suq runa ch'akrambi tarpuptinqam, 32chay ñapushpa murunqa yumbay simillamanda mas takshita kashpapis, wiñashpaqa, achka tarpuduta binsin. Chayshina atunna kaptinqam, pishqokuna rikrangunapi kamachakunllapa (makachakunllapa). *[Nuta: Chay ñapushpa muritunshinam Dyusta kuyaqkunapis ashlita kashqanllapamanda rinllapa achkayaq.]*

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan libadurawan
(Lk. 13.20-21)

33Kay kumparasyunda rurashpam, Jisusqa nirqan:

—Dyusta kasuqkunaqam *libadura saksachikuqshina. Manchu suq warmi midyu kustal mash'kata yakuwan sangushpa, ashla libadurata taqlluptinqa, ancha achkayashpa, yumbay chay mach'kataqa limpu saksachin. *[Nuta: Chayshinallam Dyusta kasuqkunapis, ashlitalla kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.]*

Jisusqam kumparasyungunata rurashpa yach'achikurqan
(Mk. 4.33-34)

34Jisusqam yumbay chay nishqanda achka kumparasyunwanlla

yach'achikurqan. Mana kumparasyunda rurashpaqam, mana yach'achikuqchu.
35Chayshina Jisukristu yach'achikuptinmi, *Dyuspaq rimaq kayshina iskibrishqan kumplirqan:

> Tayta Dyus kay munduta rurashqan tyimpumandapacha manaraq yach'ashqanllapatam kumparasyungunawan rini yach'achikuq, nishpa.[s]

Jisusmi yach'achikurqan chay ballikupaq

36Runakunata yach'achishpa ushyashpaqam, Jisusqa wasiman yaykurqan. Chaymandaqam noqaykuna *yach'akuqninguna qemikashpa kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, kay noqaykunatar intyindichiway ¿imam munan niyta chay nishqayki ch'akrapi ballikuqa? nishpa.

37Chaymi Jisusqa noqaykunata kayshina niwarqanllapa:

—Noqa *Dyusmanda Shamuq Runam chay allin simillata tarpuq runashinaqa kani. 38Kay munduqam chay ch'akrashina. Dyusta kasuq runakuna, warmikunam chay allin simillashinaqa. Dyabluta kasuq runakuna, warmikunam chay ballikushinaqa. 39Chaqa dyablum kuntrayqa. Chaymi pay chay ballikuta tarpuq runashinaqa. Chay dyabluqam wambrangunata taqllun wambraykunaman. Jwisyu diyaqam chay syigashina rin kaq. Dyuspa anjilningunam chay syigakuqkunaqa. 40Chay ballikukunata akrashpa rupachishqanshinam, jwisyu diyapi chay mana wambray kaqkunataqa rinllapa rupachiq. 41Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runaqa kashpam, anjilniykunata rini kamachiq, wambraykunamanda akrananllapa uchata rurachikuqkunata, tukuy chay uchayuqkunatapis. 42Chaymandaqam rin wichuqllapa lumyaykaq urrnuman. Chaypim chay uchata ruraqkunaqa ancha waqashpa, kirunllapata rinllapa qech'yachiq. 43Piru Dyus shamuptin, shumaqta kamachikunanmi, payta kasuqkunaqa ancha alabashqa rinllapa kaq. Chaymi rupayshina rinllapa llipyaq. Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyayllapa kay nishushqayta.

Dyuswan kawsananchiqqam ancha baliq minashina

44'Dyuswan suq bidapi kawsananchiqqam ancha balin suq kampupi mina pakadushina. Chaymi suq runa chay minata tarishpaqa, manana munanchu dijayta. Chaymi mushuqmanda chay minata pambarishpa, kushikushpa rin tukuy iman kaqta randikuq. Chayshina randikushpa, kutimushpaqam, chay ch'akra minayuqta randin.

Suq kumparasyun ancha ch'aniyuq perlawan

45'Dyuswan suq bidapi kawsananchiqqam ancha balin suq ancha ch'aniyuq *perla rumishina. Suq nigusyantiqam chay mas shumaq llipyaq perlas rumikunata maskan. 46Chaymi chay mas munaypaq llipyaq perla rumita tarishpaqa, tukuy iman kaqkunata randikun, kutirinan randiq.
[Nuta: Chayshinar tukuy ima atishqanchiqta rurashun, Dyuswan syilupi kawsananchiqllapa.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan piskadukunata akraqkunawan

47'Tayta Dyus shamushpa shumaqta kamachikunanmi, piskadukunata piskaqkunashina rin ruraq. Chaqa chay runakunaqam piskadukunata piskanam-

---

s 13.35 [Salmo 78.2]

baqqa, *atarrayanda yakuman
wichukunllapa. 48Chaymandaqam tukuy
laya piskadukuna bulsachakaptin, *atun
qoch'apa manyanman chutashpa
tiyanllapa, allin piskadukunata akranan-
llapa kanastanman. Piru mana baliq
piskadukunataqam wichukunllapa.
49Chayshinam jwisyu diyapi Dyuspa
anjilninguna allin kaqkunamanda
uchayuqkunata akrashpa, 50lumyaykaq
ninaman rin wichukuqllapa. Chaypim
chay uchata ruraqkunaqa ancha
waqashpa kirunllapata rinllapa
qech'yachiq.

Ishkay laya ancha baliq duktrinakuna: unay duktrina, mushuq duktrina

51Jisusmi noqaykuna
*yach'akuqningunata kayshina tapuwar-
qanllapa:

—¿Qamkunaqachu intyindingillapa
yumbay chay kumparasyunda? nishpa.

Noqaykunaqam nirqanillapa:

—Arí, intyindinillapam, Taytitu,
nishpa.

52Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Wakin runakunaqam *Dyuspa
Santu Librunmanda allita
yach'achikunllapa: “Kayshinam Tayta
Dyus shumaqta rin kamachikuq”,
nishpa. Chay laya yach'achikuqqam suq
wasipa dwiñunshina. Chaqa chay
dwiñuqam yach'an surqoyta unay
waqaychashqanda, chayraq
waqaychashqandapis. *[Nuta: Chayshina-
llam chay yach'achikuqkunapis Dyuspa unay
duktrinangunata, mushuq duktrinangunatapis
allita yach'an yach'achikuyta.]*

Jisustam Nasaritpi disprisyarqanllapa
(Mk. 6.1-6; Lk. 4.16-30)

53Jisusqam chay kumparasyungu-
nawan yach'achikushpaqa, chay
lugarmandaqa rirqanna. 54Chaymi
uywakashqan llaqta Nasaritman
ch'ayashpaqa, *sinaguga wasipi llaqta
masingunata yach'achirqan. Chaymi
paykuna uyashpa ancha shumaqta
yach'achikuptinqa, ancha ispantashqata
nirqanllapa:

—¿Ima, maymandataq kay runa
ancha yach'ayniyuqqa? ¿Imashinataq
achka milagrukunataqa ruran?
55¿Manachu kayqa chay karpintirupa
churin? ¿Manachu mamanqa *Marya
shutin? ¿Manachu masangunaqa
*Jakubu, *Jusi, Simun, *Judas shutin?
56¿Manachu kay llaqtanchiqpi paning-
unaqa tiyanllapa? Chayshinaqa,
¿imashinataq kay karpintirituqa ancha
yach'ayniyuq, tukuy chaykunata
ruranambaqqa?

57Chayshina ninakushpaqam, mana
munarqanllapachu chay
yach'achikushqanda kasuytaqa. Chaymi
Jisusqa paykunata nirqan:

—*Dyuspaq rimaqkunataqam suq
llaqtakunapiqa shumitaq ch'askishpa
kasunllapa. Piru llaqta masinguna, kikin
ayllungunaqam mana kasunllapachu,
nishpa.

58Chaymi paykuna mana kriyishqan-
rayku, Jisusqa chay Nasaritpiqa mana
achka milagrukunataqa rurarqanchu.

Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan
(Mk. 6.14-29; Lk. 9.7-9)

14 1Chay tyimpupi *prubinsya
Galiliyapa gubyirnun *Irudis
Jisuspa famanda yach'ashpa, 2yanapa-
kuqnin awturidarkunata nirqan:

—Chay alma *Jwan Shutichikuqmi
kawsamushqana. Chaymi chay milagru-
kunata atin rurayta, nishpa.

3-4Chaqa chay Irudismi chay Jwan
Shutichikuqta wanchichishqa karqan. Piru
manaraq wanchichiptinmi, kayshina
karqan. Puntatam chay Irudisqa masan
Filipipa warmin Irudiyaswan kashqa

karqan. Chaymi chay Jwanqa Irudista kayshina anyashqa karqan:

—Ama masaykipa warminwanqa kaychu, nishpa.

Chayshina anyashqambaqmi chay Irudisqa suldadungunata kamachirqan, Jwandaqa prisushpa, watashpa, karsilananllapa. 5Irudisqam Jwanda munarqan wanchichiyta. Piru ancha achka runakunam Jwambaqqa kriyirqanllapa: Paymi *Dyuspaq rimaq, nishpa. Chaymi Irudisqa paykunata manchashpa, mana daschu Jwandaqa wanchichirqan.

6Chaymandaqam Irudisqa diyambaq suq fyistata rurarqan. Chaypim yumbaypa ñawpambi chay warmi Irudiyaspa chinan ancha dansaptin, chay gubyirnu Irudistaqa ancha gustarqan. 7Chaymi payqa intinadanda jurashpa nirqan:

—Ima mañawashqaykitam qoshqayki, nishpa.

8Chaymi maman kunaptin, chay chinaqa padrastun Irudista nirqan:

—Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi qoway, nishpa.

9Chayshina mañaptinmi, gubyirnu Irudisqa limpu malaganayarqan. Piru yumbaypa ñawpambi jurashqanraykum, 10suq suldadunda kamachirqan, karsilman rishpa, Jwamba umanda apamunambaq.

11Chayshina Jwanda wanchishpam, umanda suq platupi apamurqan chinaman. Chinaqam ch'askishpaqa, mamandana qorqan.

12Chaymi chay Jwamba *yach'akuqningunaqa chay karsilman ch'ayashpaqa, Jwamba kwirpundallana aparqanllapa pambaq. Pambashpaqam, rirqanllapa Jisusta willaq chay pasashqambaq.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan
(Mk. 6.30-44; Lk. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13Jisusqam yach'ashpa, *Jwan Shutichikuqta wanchishqallapa, nishpaqa, chay kaykashqanmanda rirqan *yakupi puriq barkupi suq chuncha lugarman, sapalan chaypi kanambaq. Piru ancha achka runakuna, warmikunam yach'arqan: Chay lugarmanmi riykan, nishpa. Chaymi llaqtangunamanda ch'akip rishpa, Jisus riykashqan lugarman ch'ayarqanllapa. 14Chaymi Jisusqa chay barkumanda ishkishpaqa, chay ancha achka runakunata, warmikunata rikarqan. Chaymi paykunata llakipashpa, apashqan qeshyaqkunata kach'akachirqan.

15Amsayaykaptinqam noqaykuna *yach'akuqningunaqa qemikashpa, Jisusta kayshina nirqayllapa:

—Tardinám. Kay chunchapiqam mana pipis tiyanchu. Chayri kay runakunataqa kach'ayna, sirka kasiriyukunaman rinambaqllapa, mikunata randiq, nishpa.

16Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—¿Imapaqnamir rinqallapaqa? Qamkuna qarayllapa, nishpa.

17Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa nirqayllapa:

—Manam nima mikuna kanchu. Sinku tandita, ishkay piskaditullam kan, nishpa.

18Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Chaykunata kayman apamuyllapa, nishpa.

19Chaymandaqam Jisusqa kamachikurqanna qewakunapa sawambi chay runakuna, warmikuna tiyanambaqllapa. Chaymandaqam chay sinku tanditata, chay ishkay piskadituta piskashpa, syiluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chayshina pagikushpaqam, chay tanditakunata piti piti rurashpa, noqaykuna yach'akuqningunata qowarqanllapa, chay runakunata qonaypaqllapa. Chayshinam rurarqan chay ishkay piskadituwambis. 20Mikushpallapaqam yumbay undarqanillapa.

Chay tandawan piskaduqam
subrarqanraq dusi kanasta undakuna.
21Kanan chay mikuqkunaqam ullqokunalla 5.000ch'i karqan. Warmikunata,
wambrakunataqam mana yuparqayllapachu.

Jisusmi ancha atun qoch'apa sawanda ch'akip rirqan
(Mk. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22Chaymi chay uras Jisusqa
noqaykuna *yach'akuqningunata
niwarqanllapa:
—Lluqshishpa chay *barkuman,
ñawpayllapa waq chimbaman, nishpa.
Chay barkupi riykaptiyllapaqam, Jisusqa
kidarqan dispidiq chay achka runakunata,
warmikunata. 23Chaymandaqam payqa
rirqan suq chuncha lumaman, chaypi
Tayta Dyusman mañakuq. Chaymi
chaypilla sapalitan tutayarqan. 24Chay
barkupi noqaykuna riykaqqam ancha
*atun qoch'apa ch'awpimbina karqayllapa.
Lukismi ñawpa ladumanda ancha
wayrarqan. Chaymi yakukuna waqmanda
kaymanda maqchikashpa chay barkuta
arkaptin, manana atirqayllapachu riyta.
25Piru yaqqana achikyaptinmi, Jisusqa
yakupa sawanda ch'akip riykarqan
noqaykunapa ikiyta. 26Chaymi noqaykuna
rikashpa, yakupa sawanda riykaptinqa,
ancha manchashpa qayach'akurqayllapa:
—¡Ichichín, almam shamuykan! nishpa.
27Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:
—Ama manchayllapachu. Noqam
kani, nishpa.
28Pidruqam nirqan:
—Qam Jisukristu kashpaqar,
kamachikuy, kay yakukunapa sawanda
purishpa, ch'akip shamunaypaq qaman,
nishpa.
29Chaymi Jisusqa nirqan:
—Shamuyri, nishpa.
Chaymi Pidruqa chay barkumanda
ishkishpa, chay yakupa sawanda riykarqan
Jisusman. 30Lukismi rikashpa ancha
wayraykan, nishpa, manchashpa,
yuyarqan: seqayman imakish, nishpa.
Chaymi seqaykashpana, qayach'akushpa,
Jisusta kayshina nirqan:
—¡Washawayri, Taytitu! nishpa.
31Chaymi Jisusqa Pidruta das
piskashpa, nirqan:
—¡A, runa noqapi mana allita kriyiq!
¿Imapaqmír mana allitaqa noqapiqa
yuyakungichu? nishpa.
32Chaymandaqam Jisuswan Pidru
barkumanna lluqshiptinqa, chay wayraqa
limpuna qasillarqan. 33Chaymi chay
barkupi noqaykuna Jisuspa ñawpambi
qonqorikushpa, payta adurarqayllapa,
—¡Allibraq qamqa Dyuspa Churin
kangi! nishpa.

Jisusmi Jinisarit pambapi qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mk. 6.53-56)

34Chay ancha *atun qoch'ata pasashpaqam, ch'ayarqayllapa suq atun pamba
Jinisarit shutiqman. 35Chaymi chay
jinisarinukuna Jisusta riqsishpaqa, chay
lugarnimba tukuy rridurninman
abisukunata kach'arqanllapa. Chaymi
yumbay qeshyaqninllapata Jisusman
apamurqanllapa. 36Ch'ayamushpaqam
Jisusta kayshina rrugarqanllapa:
—Dijawayri kapitaykipa manyandalla
llamkanaypaq, nishpa.
Chaymi chay qeshyaqkuna kapanda
llamkaqkunaqa yumbaynin das
kach'akarqanllapa.

Kaykunam uchayuqkunata rurachiwanchiq
(Mk. 7.1-23)

15 1Suq diyam *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna,
*farisiyu duktrinayuqkuna Jirusalin
llaqtamanda Jisusman shamurqanllapa.
Payman qemikashpam, tapurqanllapa:

2—Unay agwilunchiqkunaqam
mikunambaqqa puntata *mayllakuna
kustumbrita rurashpa, makingunata
mayllaqllapa. Yach'achiwarqanchiq,
noqanchiqkunapis chay kustumbrita
rurananchiq. Chayri ¿imaraykutaq
yach'akuqnikikunaqa mana kasunlla-
pachu chay kustumbritaqa? nishpa.
3Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:
—¿Imaraykutaq Dyus kamachikush-
qanda dijashqallapa kangi,
kustumbrikitalla ruranaykillapaqa?
4Chaqa Dyusqam kayshina kamachi-
kushqa: "Taytaykita, mamaykita
rrispitayllapa. Mayqan runa warmi
taytanda mamanda maldisyaqqam
wañunqa", nishpa.t 5Piru qamkunaqam
kustumbrikikunata kasushpa, ningillapa:
"Taytayki, mamayki mañashuptin
yanapanaykiqam, atingi ñigayta: 'Chay
mañawashqaykitaqam rini qoq Dyusta.
Chaymi mana atinichu qamtaqa yanapa-
shuyta'", nishpa. 6Chayshina
yach'achikushpaqam, Dyus kamachi-
kushqandaqa ñigaykangillapa, chay
kustumbrikikunata siginaykirayku. 7¡A,
*shimikiwanlla kasukuqkuna! *Dyuspaq
rimaq *Isayiyasqam qamkunapaq ancha
allita kayshina nirqan:

8 Kay runakunaqam shiminwanlla
adurawanllapa. Piru shunqonlla-
papiqam mana nimatapis
kuyawanllapachu.
9 Chaymi yanqa adurawanllapa.
Chaqa runakuna kamachikush-
qandallam yach'achikunllapa.
Manam yach'achikunllapachu
noqapa duktrinaytaqa, nishpa.u

10Chaymi Jisusqa chay uyakuq
runakunata qayashpa nirqan:
—Allita uyawashpa, intyindiyllapa:
11Imata mikushpaqam, mana
uchayuqchu kanchiq. Ashwan shunqon-
chiqpi mana allikunata yuyashpa,
shiminchiqwan rimashpam, uchayuqqa
kanchiq, nishpa.
12Chaymi noqaykuna
*yach'akuqningunaqa qemikashpa,
Jisusta kayshina nirqayllapa:
—Taytitu, chayshina niptikiqam,
*farisiyu duktrinayuqkunaqa mana
gustashpachu ancha piñakurqanllapa.
13-14Chaymi Jisusqa noqaykunata
niwarqan:
—Paykunataqa ama manchaylla-
pachu. Chaqa runakunaqam
plantakunashinalla. Suq diyam Tayta
Dyus paypi mana kriyiqkunataqa rin
wichukuq mana baliq plantatashina.
Chay farisiyu duktrinayuqkunaqam
ancha pandashpa, sarkukunashina
kidashqallapa. Chaymi suqkunata mana
baliq duktrinanda yach'achishpa,
sarkupura rambanakuqshina. Chaymi
chay farisiyukuna, paykunata kasuqku-
napis ush'kuman seqaqkunashina
kashpa, limpu rinllapa chingaq, nishpa.
15Chaymi Pidruqa nirqan:
—Intyindichiwayllapár chay kumpa-
rasyunda, nishpa.
16Chaymi Jisusqa nirqan:
—¿Ima manachu qamkunapis
intyindingillapa? 17Allita yuyayllapa.
Mayqan runa imatapis mikuptin
upyaptinqam, pach'anman yaykun,
¿manachu? Chaymandaqam
pach'anmandaqa sawaman pasan.
(Manam shunqonmanchu yaykun,
uchayuq kanambaqqa.) 18Piru mana
baliq palabrakunata rimashpam
uchayuqqa. Chaqa chay rimashqan-
daqam shunqombi yuyashpa, rimanqa.
19Kay laya mana baliq yuyaykunaqam
shunqonmanda lluqshin: wanchiku-
nambaq; warmiyuq kashpa, suqwan
kanambaq; manaraq willashpa taytanda

t 15.4 [Éxodo 20.12, 21.17] **u 15.9** [Isaías 29.13]

mamanda, chinawan puñunambaq; suwakunambaq; yanqa llullakunata rimanambaq; washa rimay kanambaq.
20Chay laya mana baliq yuyayniyuqkunam uchayuqqa. Piru chay *mayllakuna kustumbrita mana ruraqkunaqam mana uchayuqchu, nishpa.

Suq furastira warmim Jisuspi ancha yuyakurqan
(Mk. 7.24-30)

21Chaymandaqam Jisusqa chay kaykashqanmanda rirqanna (*Isrrayilpa ladumbi kaq *nasyunman.) Chay nasyumba Tiru llaqtamba, Sidun llaqtamba sirkanman ch'ayarqan.
22Waqpim *prubinsya Kanayanmanda kaq warmi tiyaq. Chay warmim Jisusman shamushpa ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay gubyirnu *Dabidpa Karu Willkan Taytitu, llakipawayri! ¡Waway-manmi *dyablupa ispiritun yaykushqa! ¡Chaymi mana dijashpachu, ancha padisichin! nishpa.

23Piru Jisusqam uyararqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. Chaymi noqaykuna *yach'akuqningunaqa Jisusta nirqayllapa:

—Chay warmi ikinchiqta shamuq qayakushpaqam ancha piñachiwanchiq. Yush'ayku, willay rinambaqna.

24Chayshina niptiyllapam, Jisusqa chay warmita nirqan:

—Taytay Dyusqam mana kach'amuwashqachu furastirukunamanqa. Ashwan kach'amuwashqaqam *isrraylinukunaman, nishpa.

25Piru chay warmiqam Jisuspa ñawpanman shamushpa, qonqorikushpa urkunda pachaman ch'ayachishpa, kayshina rrugarirqan:

—¡Taytitu, yanapawayri! nishpa.

26Jisusqam nirqan:

—Manam allichu wambrakunata mikunanda qoch'ishpa, allqetukunata qonanchiqqa. (Chayshinallam mana allichu, isrraylinukunata dijashpa, qamkuna furastirukunata yanapashunayqa), nishpa.

27Chayshina niptinqam, chay warmiqa nirqan:

—Arí. Chayshinam, Taytitu. Piru patrunguna mesapi mikuptinqam, allqokunapis chay pidasitun ishkiqkunata mikunllapa. (Chayshinam alli kanman, noqaykunatapis ashlitata yanapawanayki), nishpa.

28Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—¡Warmisita! ¡Ancha allitaraq noqapi kriyishqa kangi! Chaymi chay mañawashqaykita rini ruraq, nishpa.

Chayta nishqan urasmandapacham chinanqa kach'akarqanna.

Jisusmi achka qeshyaqkunata kach'akachirqan

29Jisusmi chay lugarmanda rishpaqa, Galiliya ancha *atun qoch'apa manyanda rishpa, suq lumaman lluqshishpa, chaypi tiyarqan. 30Jisus kaykashqanman achka runakuna, warmikuna ch'ayarqanllapa apamushpa kujukunata, sarkukunata, mudukunata, mankukunata, suq laya nanaywan kaqkunatapis. Chayshina ch'ayashpaqam, chay qeshyaqkunata Jisuspa ñawpambi rurarqanllapa. Chaymi payqa yumbayta kach'akachirqan.
31Chaymi mudukuna rimaptin, mankukuna allinyaptin, kujukuna puriptin, mana rikakuqkuna chapakuptinqa, chay isrraylinu rikaqkunaqa ancha ispantashqata Taytanchiq Dyusta ancha alabarqanllapa.

Jisusmi 4.000 runakunata qararqan
(Mk. 8.1-10)

32Chayshina paykunata kach'akachishpam, Jisusqa noqaykuna

*yach'akuqningunata qayawashpa, kayshina niwarqanllapa:

—Ancharaq kay runakunapaq llakini. Chaqa kimsa diyanam kaypi pullay noqawan; piru manam nima kanchu mikunanllapaqa. Chaymi mana munanichu mallaqta kach'ayllapataqa. Chaqa ñambi imakish binsikanmanllapa, nishpa.

33Chaymi noqaykunaqa nirqanillapa:

—¿Imatamir qarashun kay chunchapiqa? Chaqa kaypiqam mana pipis tiyanchu, mikunata randichiwananchiqqa, paykunata qarananchiq, nishpa.

34Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—¿Ayka tanditayuqmi kangillapa? nishpa.

Noqaykunaqam nirqayllapa:

—Syiti tandita, ashla piskaditullam kan, nishpa.

35Chaymi Jisusqa kamachikurqan, yumbay chay runakuna pambapi tiyanambaqllapa. 36Chaymandaqam chay syiti tanditata, chay piskaditukunata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam piti piti rurashpa, noqaykunata qowarqanllapa, chay yumbay runakunata qaranaypaqllapa. 37Qaraptiyllapaqam, yumbay mikurqanllapa undanangaman. Mikuptinllapaqam, syiti kanasta unda subrarqan. Chaymi chay subraqkunata tandarqayllapa. 38Chay mikuqkunaqam ullqokunalla 4.000ch'i karqan. Warmikunata wambrakunataqam mana yuparqayllapachu. 39Chaymandaqam chay runakunamanda dispidikashpaqa, Jisusqa *yakupi puriq barkuman lluqshishpa, rirqanna Magdala shutiq lugarman.

Jisustam nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq

(Mk. 8.11-13; Lk. 12.54-56)

16 1Wakin *farisiyu duktrinayuqkuna *sadusiyu duktrinayuqkunawan shamushpam Jisusta mallipanambaq, yanqa kayshina nirqanllapa:

—Mayá, suq manchaypaq milagruta ruray yach'anaypaqllapa, allipchu syilumanda shamushqa kangi ichu mana, nishpa.

2Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam tardiman rupay seqaptin, syilupi chupikata rikashpaqa, ningillapa: “Allin diyam qayaqa rin kaq”, nishpa. 3Chayshinallam madrugadupi syilu tuldadu kaptin, qarwita chupikayaykaqta rikashpaqa, ningillapa: “Tamyaqmi rin”, nishpa. ¡A *shimikiwanlla Dyusta kasuqkuna! Chayshina syiluta chapashpam, yach'angillapa, imashinam rin kaq tyimpu, nishpa. Chayshina yach'ashpaqa, ¿imaraykutaq mana yuyangillapachu, Dyus nishqanmi kumpliykanna, nishpaqa? 4¡Qamkuna kay tyimpumanda malukunaqam Dyustaqa mana munangillapachu kasuyta! Chaymi qamkuna chay milagru mañawashqaykitaqa mana rinichu ruraq. Ashwanmi kay laya milagrulla rin kaq. Manchu *Dyuspaq rimaq *Junaswan suq milagru karqan. Chayshinallam noqawambis kanqa. *[Nuta: Chay Junasqam suq ancha atun piskadupa pach'ambi karqan pambadushina. Chaymandaqam lluqshirqan. Chayshinallam Jisuspis atun *mach'ayshina sipulturapi pambadu kashpa, kawsamushpa, lluqshirqan.]*

Chayshina nishpaqam, paykunamandaqa akrakashpa, rirqanna.

Farisiyukunapa duktrinanmi dañachikuq libadurashina

(Mk. 8.14-21)

5Noqaykuna Jisuspa *yach'akuqningunam chay ancha *atun qoch'apa waq chimbanman rishpaqa, qonqarqayllapa tandata apaq. 6Chaymandaqam chay chimbaman ch'ayaptiyllapaqa, Jisusqa niwarqanllapa:

—Uyawayllapa, kaykish niykillapa, *farisiyukunapa *libaduranmanda, *sadusiyukunapa libaduranmanda kwidakanaykillapa, nishpa.
7Chayshina niwaptinllapaqam, noqaykunapura kayshina parlarqayllapa:
—Tandata mana apamushqanchiqraykum chay libadurapaqqa niwanchiqllapa.
8Piru chayshina parlaptiyllapaqam, Jisusqa yach'ashpa, kayshina niwarqanllapa:
—Tandaykillapata qonqashpaqa ¿imaraykutaq chayshina parlaykangillapa? ¿Ima manachu allita noqapi yuyakungillapa: Jisukristum atin qarawayninchiqta, nishpaqa? 9¿Ima manachu intyindingillapa? ¿Manachu yuyangillapa chay sinku tanditakuna chay 5.000 runapaq aypashqandaqa? ¿Manachu yuyangillapa paykuna mikushpa undaptinllapa, chay achka kanastakunapi subrashqandaqa? 10¿Manachu ni yuyangillapa chay syiti tandakuna 4.000 runakunapaq aypashqandaqa? ¿Manachu yuyangillapa chay 4.000 mikushpa undaptinllapa, chay achka kanastakunapi subrashqandaqa? 11¿Ima manachu intyindingillapa? Manam niykillapachu, tandaykillapata qonqashqaykiraykuchu. Ashwanmi niykillapaqa, farisiyukunapa, sadusiyukunapa libaduranmanda kwidakanaykillapa, nishpa.
12Chayshina noqaykunata niwaptinraqmi intyindirqayllapa: Manam niwashqachu kanchiq, tandapa libaduranmanda kwidakananchiqchu. Ashwanmi chayshinaqa niwarqanchiq, farisiyukunapa, sadusiyukunapa duktrinanmanda kwidakananchiq, nishpa. *[Nuta: Chaqa ashla libadurallam achka masata atin saksachiyta. Chayshinallam farisiyupa, sadusiyupa kustumbringunata ashlitatalla ruraptinchiq, ancha dañachiwanchiqman.]*

Pidrum Jisusta nirqan: "Qamqam Dyuspa Churin kangi", nishpa
(Mk. 8.27-30; Lk. 9.18-21)

13Jisusqam ch'ayashpa *prubinsya Filipupa Sesarya llaqtamba lugarningunaman, noqaykuna *yach'akuqningunata tapuwarqanllapa:
—Runakunaqa ¿imatam nin noqapaqqa? ¿Pish kani noqaqa paykunapaqqa? nishpa.
14Chaymi noqaykunaqa nirqayllapa:
—Wakinqam nin chay alma *Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakinqam nin: *Dyuspaq chay unay rimaq *Eliyasshi kangi. Wakinqam nin: Dyuspaq chay unay rimaq *Jirimiyasshi kangi ichush Dyuspaq suq unay rimaq kangi, nishpa.
15Chaymandaqam tapuwarqanllapa:
—Mayá, qamkunaqa ¿imatataq ningi? ¿Pitaq kani qamkunapaqqa? nishpa.
16Chaymi Simun Pidruqa nirqan:
—Qamqam *Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kangi. Qamqam Dyus kawsaqpa Churin kangi, nishpa.
17Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:
—Manam ni mayqan runa nishushqachu: pim Jisukristuqa, nishpaqa. Ashwanmi Taytanchiq Dyus syilupi kaq yanapashushqa intyindinayki. Chayri qam, Junaspa churin Simun Pidruqa kushikuy. 18(Chaqa shutiki "Pidrum" munan niyta "rumi.") Kanan suq simyintu rumishinam ringi kaq. Chaqa runakuna, warmikuna qamanda yach'akushpa, noqapi kriyiptinllapaqam, rini washaq, ama ni mas pudirniyuq *dyablu atinambaq apayta *wañushqakunapa lugarninman. Chaqa noqapi chay kriyiqkunaqam *ilgisyay. 19Syilupa llabingunatam rini qoshuq. Chaqa noqapi chay mana kriyiqkunaqam dyablupa kadinangunawan watadushina. Piru kay mundupi

noqapaq yach'achikushpaqam, chay kadinakunata paskaykangimanshina. Chaymi noqapaq willaptiki, paykuna noqapi kriyiptinllapaqa, syilupa pungunda kich'aykangimanshina, syiluman yaykunanllapa. Piru noqapaq willashqaykita mana kriyiqkunaqam watadushinalla kidan. Manam atinqallapachu yaykuyta syilumanqa.

20 Chayshina nishpaqam, Jisusqa yumbay yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Amaraq ni pitapis noqapaqqa niyllapachu: "Jisusqam *Dyus Akrashqan Washadurninchiq", nishpaqa.

Jisusqam nirqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa

(Mk. 8.31–9.1; Lk. 9.22-27)

21 Chaymandaqam Jisusqa *yach'akuqningunata kayshina niriwarqanllapa:

—Riqmi rini Jirusalin llaqtaman. Waqpim chay *kamachikuq ansyanukuna, chay kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna ancha rinllapa padisichiwaq. Kanan rinllapam sintinsyawaq wañunaypaq. Piru chay wanchiwashqan diyamandam qaya suq punchawnin rini kawsamuq, nishpa.

22 Chaymi Pidruqa Jisusta suq laduman sapalanda apashpa, nirqan:

—Taytitu, amar Taytanchiq Dyus munanmanchu chayshina padisishpa wañunaykipaqqa, nishpa.

23 Chaymi Jisusqa tikrakashpa, Pidruta nirqan:

—¡Qamqam dyablushina rimaykangi! ¡Ashuy ñawpaymanda! Chaqa qamqam munangi disanimachiwayta, Tayta Dyus munashqanda ama ruranaypaq. Mana intyindiq runashinam yuyaykangi. Manam yuyaykangichu Dyus yuyashqanshinaqa, nishpa.

24 Chaymandaqam Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Mayqan munaq yach'akuqniy kaytaqa tukuy ima munashqanda dijashpa, noqatalla sigiwanqa, suq kruspi munaptinllapa wanchiytapis. 25 (Chaqa noqapi kriyiqkunataqam chay kuntrawaqkuna munanqallapa wanchiyta.) Piru amar ñigawaychu, chay kuntrawaqkuna ama wanchishunanllapa. Chayshina ñigawashpaqam, jwisyu diyapiqa ringi chingaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku wanchishuptinqam, jwisyu diyapi rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. 26 Chaqa suq runa ichu suq warmi kay mundupa tukuy imanda ch'askishpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, ¿imatam ganashqa? Chaqa manam atinchu pagarakuyta washakanambaqqa. 27 Noqaqam *Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, Taytay Dyuspa pudirninwan llipyashpa, anjilningunawan syilumanda rini kutimuq. Chay diyapim runakuna tukuy ima rurashqambaq rini pagaraq, primyunda qoshpa, ichu kastigashpa. 28 Alliptam niykillapa, wakinnikiqam manaraq wañushpa, ringillapa rikawaq, chayshina Dyuspa pudirninwan llipyashpa, shamuptiyqa.

Jisukristum llipyarqan

(Mk. 9.2-13; Lk. 9.28-36)

17 1 Chay nishqanguna sayis diyas pasaptinnam, Jisusqa Pidruta, *Jakubuta, masan *Jwannindinda apashpa, rirqan suq altu lumapa sawanman. 2 Chay lumapim Jisusqa suq layayarqan. Chaqa qaqllanqam rupayshina llipyashpa, achikchakurqan. Rurakushqan mudanambismi rupayshina ancha llipyarqan. 3 Chaymandaqam *Dyuspaq chay unay rimaqkuna *Muysiswan *Eliyas chay

uras ladumbi rikakushpa, Jisuswan
parlaykarqanllapa. 4Chaymi Pidruqa
Jisusta nirqan:
—Taytitu, ancha alliraq kaypi
kananchiqllapa. Munaptikiqa, kimsa
chuqllata rurashaqllapa, suqta qambaq,
suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq,
nishpa.
5Chayshina Pidru rimaykaptinllam,
suq llipyaq pukutay shamushpa, limpu
pambarqan. Chayshina pambaptinqam,
chay uras pukutaypa ukunmanda
Dyusta uyarqanllapa kayshina niqta:
—Kaymi kuyashqay Churiy.
Paywanmi anchallana kushikuni.
¡Paytar uyayllapa! nishpa.
6Chayta uyashpaqam, chay kimsa
yach'akuq masiykunaqa ancha
manchashpa, qonqorikurqanllapa
qaqllanllapa allpaman ch'ayanangaman.
7Chaymi Jisusqa qemikashpa,
paykunapa sawanman makinda
rurashpa, nirqan:
—Atariyllapa. Ama manchayllapachu,
nishpa.
8Chaymi atarishpaqa, manana ni
pitapis ladumbiqa rikarqanllapachu.
Jisustallanam rikarqanllapaqa.
9Chaymandaqam Jisus chay
lumamanda uraman riqshinaqa, chay
kimsa yach'akuq masiykunata
kamachirqan:
—Kay rikashqaykitaqa amaraq pitapis
niyllapachu, wañushpa kawsamunay-
kaman, nishpa.
10Chaymi chay yach'akuq masiyku-
naqa Jisusta tapurqanllapa:
—*Muysispa liyningunata
yach'achikuqkunaqa ¿imaraykutaq
ninllapa: "*Dyus Akrashqan Washadur
manaraq shamuptinshi, chay alma
Eliyas kawsamushpa, puntata rin
shamuq", nishpaqa?[v]
11Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Allibmi chayshina. Eliyasmi puntata
shamunambaq karqan, runakunata
yach'achinambaq, uchangunata
dijanambaqllapa. 12Piru noqaqam
niykillapa, Eliyasqam shamurqanna.
Piru paytaqam mana riqsirqanllapachu,
*Dyuspaq rimaq, nishpaqa. Chaymi
paytaqa munashqanllapata rurarqan-
llapa. Paytashinallam noqa *Dyusmanda
Shamuq Runatapis ancha rinllapa
padisichiwaq, nishpa.
13Chayshina Jisus Eliyaspaq
niptinqam, paykunaqa intyindirqan-
llapa: Jwan Shutichikuqpaqmi
chayshina niwashqaqa kanchiq, nishpa.

Jisusmi suq wambra atakiyuqta kach'akachirqan

(Mk. 9.14-29; Lk. 9.37-43)

14Jisus chay kimsa yach'akuq
masiykunawan chay lumamanda
shamushpaqam, chay kashqayllapaman
ch'ayamurqanllapa. Chaymi suq runa
shamushpa, Jisuspa ñawpambi qonqori-
kushpa, kayshina rrugarqan:
15—Taytitu, llakipayri wambrayta.
Atakikuna piskashpam, ancha padisichin.
Chaqa kutin kutin piskashpam,
ninakunaman yakukunaman bulashqa.
16Chaymi kay yach'akuqnikikunaman
apamushqa kani. Piru paykunaqam mana
atishqallapachu kach'akachiyta, nishpa.
17Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:
—¡A, qamkuna Dyuspi mana
yuyakuqkuna, mana allita ruraqkunaqa!
¿Ima tyimpukamanraq qamkunawanqa
padisishaq? ¿Ima tyimpukamanraq
qamkunataqa agwantashqaykiqa? Mayá,
kayman apamuyllapa wambraykita,
nishpa.
18Apamuptinllapaqam, Jisusqa
*dyabluta anyashpa, chay chulumanda

---

v 17.10 [Malaquías 4.5-6]

qatirqan. Chaymi chay urasmandapacha kach'akashqana kidarqan.

19Chaymandaqam noqaykunalla Jisuswan kashpaqa, kayshina tapurqayllapa:

—¿Imaraykutaq noqaykunaqa mana atirqayllapachu chay dyabluta qatiytaqa? nishpa.

20Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Dyuspi mana allita yuyakushpam, mana atirqaykillapachu qatiytaqa. Piru alliptam niykillapa, ashlita Dyuspi yuyakushpa, chay ñapushpa muritun tantitutaqach'i, kay atun urqqota kamachiptikillapa suq laduman rinambaqqa, kasushushpa rinman suq laduman. Chaqa qamkuna Dyuspi allipta yuyakuptikiqam, mana nimapis trabajuschu kanman qamkunapaqqa. ⌞ 21Piru kay laya dyablutaqam chayshinallaqa mana atingillapachu qatiyta. Ashwanmi ayunashpa, Dyuspi allita yuyakushpa, payman mañakushpa atingillapa qatiytaqa, nishpa.⌟

Jisusmi nirirqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa

(Mk. 9.30-32; Lk. 9.43-35)

22*Prubinsya Galiliyapi kaykaptiyllapam, Jisusqa noqaykuna *yach'akuqningunata kayshina niriwarqanllapa:

—Noqa *Dyusmanda Shamuq Runataqam rinllapa intrigakuwaq runakunapa makinman. 23Rinllapam wanchiwaq. Piru kimsa diyamanmi rini kawsamuq, nishpa.

Chayshina niwaptinllapaqam, ancha llakirqayllapa.

Dyuspa adurana wasimbaqmi kuntribusyunda kubrakurqanllapa

24Jisusqam noqaykuna *yach'akuqningunawan Kapirnawun llaqtaman ch'ayarqayllapa. Chaypi kaptiyllapam, *kuntribusyunda kubrakuqkuna Pidruman qemikashpa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Qamkunapa yach'achikuqnikichu *Dyuspa adurana wasimbaq kuntribusyunda pagarakun ichu mana? nishpa.

25Chaymi Pidruqa nirqan:

—Arí, pagarakunmi, nishpa.

Chaymandaqam Simun Pidru wasiman yaykuptinqa, manaraq nimata niptin, Jisusqa tapurqan:

—Mayá, ¿ima ningitaq, Simun? Kay mundupi gubyirnukunaqa ¿pitataq kubranllapa kuntribusyundaqa? ¿Llaqta masingunatachu ichu jwirakunata? nishpa.

26Chaymi Pidruqa nirqan:

—(Girrapi binsishqanraykum), jwirakunataqa kuntribusyunda kubranllapa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí. Chay gubyirnukunapa llaqta masingunaqam mana pagarakunchu kuntribusyundaqa. (Chaymi noqanchiqkuna Dyuspa wambran *isrraylinukuna kashpaqa, mana nisisaryuchu pagarakunanchiq chay kuntribusyundaqa.) 27Piru ama ni pitapis piñachinanchiq pagarakushun. Chayri riy chay *atun qoch'aman, *answiluykiwan piskaduta piskanayki. Chaqa chay punta piskadu piskashqaykipa shimimbim ringi tariq suq qellayta. Chayta apamushpa, noqapaq qambaqpis chay kuntribusyunda pagarakuy, nishpa.

Mas kamachikuqmi kayshina kanqa

(Mk. 9.33-37; Lk. 9.46-48)

18 1Chay tyimpupim noqaykuna *yach'akuqninguna Jisusman qemikashpa, kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, Tayta Dyus shumaqta kamachikuptin syilupiqa, yumbay runamandaqa ¿pitaq masta rin kamachikuqqa? nishpa.

2Chaymi Jisusqa suq wambrituta
qayashpa, ch'awpiyllapapi rurashpa,
3kayshina niwarqanllapa:
—Alliptam niykillapa, kay umildi
wambritushina mana kashpaqam, mana
ringillapachu atiq yaykuyta syiluman,
Dyuswan kawsanaykillapa. 4Chaymi
Tayta Dyus shumaqta kamachikuptinqa,
kay wambritushina umildi kaqkunaqam
Dyuspaqqa masta rinllapa baliq.
5Mayqan runa kasuwashpa kay laya
wambrituta ch'ayachiqqam, noqata
ch'ayachiwaykanshina, nishpa.

Ama suqkunata uchata rurachishunchu
(Mk. 9.42-48; Lk. 17.1-2)

6'Noqapi chayraq kriyiqkunata uchata
rurachiqqam ancha kastigadu rin kaq.
Chaymi chay uchata rurachiqpaqqa mas
alli kanman, suq atun mulinu rumita
kungambi watashpa, wichukunanllapa
*mar yakupa ch'awpinman, chaypi
ch'uqashpa wañunambaq (manaraq
chay uchata rurachiptin, ama mas
kastigadu kanambaq). 7¡Akakáw kay
mundupi kawsaqkunapaqqa! Chaqa
achka laya mana baliq yuyaykunam
runakunata, warmikunata animachin,
uchata rurananllapaqa. Chaymi ancha
trabajus rin kaq, shumaqta kawsananlla-
paqa. ¡Piru mas kastigadum rin kaq
chay runa uchata rurachikuqqa!
8'Chayrayku makiki ichu ch'akiki
ancha qawch'u kaptin uchata rurachi-
shunanqa, kuchushpa wichukuy, uchata
ama ruranaykipaq. Mas allim kanman,
kuju ichu manku suq bidaman
yaykunaykipaqqa. Manam allichu
ishkay makiyuq ichu ishkay ch'akiyuq
kashpa, tukuy tyimpu lumyaykaq
ninaman wichukudu kanaykipaqqa.
9Kanan ñawikiwan imata rikashpa,
animakashpa uchata ruranaykiqa,
surqoshpa, karuman wichukuy. Chaqa
mas allim suq ñawiyuqlla kashpa, suq
bidaman yaykunayki. Manam allichu
ishkay ñawiyuq kashpa, lumyaykaq
infyirnuman wichukudu kanaykiqa.

Jisusmi suq kumparasyunda
rurarqan chingashqa wishawan
(Lk. 15.3-7)

10'Kay taksha wambritutashinaqa ama
disprisyayllapachu. Chaqa paykunata
kwidaq anjilkunam Tayta Dyuspa
ñawpanman ima uraspis atin ch'ayayta,
chay wambritukunapaq mañakunan. ⌞
11Noqaqam shamushqa kani, chay
chingashqakunata washanaypaq.⌟
12'¿Imatataq yuyangillapa? Suq runa
100 wishayuq kashpa, suq wishitan
chingaptinqa, ¿manachuraq chay 99ta
lumapi dijashpa, rinman chay suq
chingashqa wishitanda maskaq tarinan-
gaman? 13Chay chingashqa wishanda
tarishpaqash', ancha kushikunqa maski
chay 99 mana chingashqakunapaq.
14Chayshinam syilupi Taytanchiq
Dyuspis mana munanchu kay wambritu-
shina kaqkuna ni suqnin chinganambaq.

Kriyiq masinchiqkunata pirdunashun
(Lk. 17.3)

15'Kriyiq masiki mana allita rurashup-
tinqa, rishpa, paywanlla parlay:
"Kayshinam dañachiwashqa kangi",
nishpa. Chaymi kasushushpa alliyaptinqa,
shumaqtana ringi kawsaq chay kriyiq
masikiwanqa. 16Piru mana kasushuptinqa,
apay suq ichu ishkay tistigukunata, ishkay
ichu kimsa yach'anaykillapa, ¿Imatam nin?
nishpa. 17Chay apashqaykikunata mana
kasuptinqa, yumbay chay tandakaq kriyiq
masinchiqkunata willay. Yumbay
paykunata mana kasuptinqa, paytaqa suq
mana kriyiqtashina ichu suq uchayuq
*kuntribusyunda kubrakuqtashinana
riqsiyllapa.
18'Alliptam niykillapa, noqapi chay
mana kriyiqkunataqam *dyablu kadinaku-

nawan watashqashina. Piru kay mundupi noqapaq yach'achikushpaqam, chay kadinakunata paskaykangimanshina. Chayshina suqkunata animachishpa noqapi kriyinanllapaqam, qamkunaqa syilupa pungunda alabis kich'aykangimanshina, syiluman yaykunanllapa. Piru kay mundupi yach'achikushqaykita mana kriyiqkunaqam watadushinalla rin kidaq. Manam atinqallapachu yaykuyta syilumanqa.

19'Niykillapapismi, kay mundupi ishkay qamkuna suq yuyayniyuqlla kashpa, Tayta Dyusman mañakuptikiqam, payqa mañashqaykita syilumanda rin qoshuqllapa. 20Chaqa ishkay ichu kimsa noqapi yuyakushpa tandanakuptinqam, paykunapa ch'awpimbi kani, nishpa.

21Chaymi Pidruqa qemikashpa, Jisusta kayshina tapurqan:

—Taytitu, suq kriyiq masiy mana allita rurawaptinqa, ¿ayka kutindam pirdunashaq? ¿Syiti bwiltastachu pirdunashaq? nishpa.

22Chayshina tapuptinmi, Jisusqa nirqan:

—Manam niykichu syiti bwiltastalla pirdunay, nishpaqa. Ashwan pirdunayqa 70 bwiltasta syitiyuqwan, nishpa. *[Nuta: Chayqam munan niyta tukuy bwiltasta pirdunananchiq.]*

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ishkay dibirakuqwan

23Jisusqam nirqambis:

—Taytanchiq Dyus shumaqta kamachikuptinqam, suq gubyirnu pirdunakuqshina rin kaq. Chaqa chay gubyirnum munarqan yach'ayta: Kriyaduykunaqa, ¿aykatataq dibirawanllapa? nishpa. 24Chaymi kwintanda surqoykaptinqa, apamurqanllapa suq runa 10.000 talintu dibiraqta. *[Nuta: 10.000 talintukunaqam ancha achka qellay karqan. Chaqa suq trabajaq runam masdi 15 watakunata trabajashpa, suq talintutalla atiq ganayta.]* 25Chaymi chay dibirakuqqa manana nimatapis atirqanchu pagarakuytaqa. Chaymi patrunninqa kamachikurqan: "Randikuyllapana kay runata warmindinda, wambrandingunata, tukuy imandinda, chay dibirawashqanda kutichiwanambaq", nishpa. 26Piru chay dibiraqqam qonqorikushpa, ancha rrugarqan chay gubyirnuta: "Patrunsitu, yush'ayku shuyawayri. Yumbay dibirashushqaytam pagarashqayki", nishpa. 27Chaymi chay gubyirnuqa chay dibiraq rrugaptin, llakipashpa, yumbay dibirashqambaq nirqan: "Pirdunaykinam. Mananam dibirawangichu. Librinam kangi", nishpa.

28'Piru chay pirdunashqa kriyaduqam chay gubyirnumanda lluqshishpalla, suq kriyadu masinda tarirqan. Payqam 100 *dinaryu qellaytalla dibirarqan. Piru payqam chay dibiraqtaqa kunganmanda piskashpa, urka urka rurashpa nirqan: "Pagaraway dibirawashqaykita", nishpa. 29Chaymi chay dibiraqpis qonqorikushpa ancha rrugarqan: "Shuyawayri. Rinim pagarashuq yumbay dibirashushqayta", nishpa. 30Piru payqam mana shuyashpachu, apamurqan karsilman, yumbay dibirashqanda pagaranangaman. 31Wakin kriyadu masingunam chayshina chay dibiraqta ruraptin rikashpaqa, ancha llakiparqan. Chaymi rirqanllapa chay gubyirnuta parlachiq yumbay rikashqanda. 32Chayraykum chay gubyirnuqa chay pirdunashqa kriyadunda qayachishpa nirqan: "¡A, kriyadu malu! Rrugawaptikiqam noqaqa yumbay dibirawashqaykita pirdunashushqa kani. 33Chayshina qambis llakipashpa, chay dibirashuqta pirdunanaykita", nishpa. 34Chaymi patrunninqa ancha piñakushpa, karsilman apashpa, kastigakuqkunata intrigarqan, munashqanda kastigananllapa, yumbay dibirashqanda pagaranangaman.

35Chaymi Jisusqa nirqambis:
—Runa masikikunata tukuy shunqo qamkuna mana pirdunaptikiqam, syilupi tiyaq Taytanchiq Dyuspis qamkunata mana rinchu pirdunashuq.

Jisusmi nirqan: "Rrispitu warmikimanda ama akrakaychu", nishpa
(Mt. 5.31,32; Mk. 10.1-12; Lk. 16.18)

19 1Jisusqam ushyashpa rimaytaqa, rirqanna chay *prubinsya Galiliyamandaqa. Chayshina rishpam, ch'ayarqan rriyu Jurdamba waq chimba ladunman, chay prubinsya Judiyapa lugarningunaman. 2Piru ikindaqam ancha achka runakuna, warmikuna rirqanllapa. Chaypim Jisusqa yumbay qeshyaqkunata kach'akachirqan.
3Chaymi wakin *farisiyu duktrinayuqkuna ch'ayashpa, pandachiyta munashpa, yanqa kayshina tapurqanllapa:
—¿Allichuraq suq runa imapaqpis yuyashpa, warminmanda akrakanambaq? nishpa.
4Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:
—Qallarishqan tyimpuqam Dyusqa ullqota, warmita rurarqan. ¿Manachu librumbiqa chayta liyishqallapa kangi?[w] 5Chaqa paykunapaqmi Taytanchiq Dyusqa nirqan: "Runaqam taytanda, mamanda dijashpa, warminwanna tandakashpa rin tiyaq. Chaymi ishkay kashpapis, suqshinallana kanqallapa", nishpa.[x] 6Chaymi niykillapa, rrispituyuqkunaqam ishkay kashpapis, suqllana. Chayri Dyus tandashqandaqa, runakunaqa ama akranqachu, nishpa.
7Chayshina Jisus niptinqam, chay farisiyukunaqa nirqan:
—Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq *Muysisqa unay agwilunchiqkunata kamachirqan, suq runa warminmanda akrakanambaqqa suq dukumintuta qonqa, nishpaqa?
8Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Chaqa angu shunqoyuqkuna kaptinllapam, Muysisqa dijarqan paykunata, dukumintuta qoshpa, warminmanda akrakananllapaqa. Piru qallarishqan tyimpupiqam mana chayshinachu karqan. Ashwan Tayta Dyusqam runakunata, warmikunata rurarqan, tandanakushpa, ama akrakananllapa. 9Chaymi niykillapa, suq runa warminmanda akrakashpa, suq warmiwan kanambaqqam ancha uchayuqna. Chayshinallam chay warmi dijashqawan suq runa kasaraqpis ancha uchayuqna. Piru mayqan warmi runanda traysyunda rurashpa, suq runawan kaptinllam, qosanqa atin akrakaytaqa. Manaqa manam balinchu akrakananqa.
10Chayshina Jisus niwaptinllapaqam, noqaykuna *yach'akuqningunaqa malaganayashpa, kayshina nirqayllapa:
—Chayshina warmiyuqkuna manana atishpa akrakayta, suqwan kanambaqqa, mas allich'i kanman, ama ni mayqan warmiyuq kananchiqllapa, nishpa.
11Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:
—Yumbay runakunaqam mana atinchu intyindiyta kay nishushqaytaqa. Piru Taytanchiq Dyus yanapaptinllam, wakinqa atinllapa intyindiyta. 12Wakin runakunaqam mana atinllapachu kasaraytaqa. Chaqa wakinqam nasin, sapalanlla kawsanambaq. Wakindaqam runakuna *inukuta ruranllapa, ama kasaranambaq. Piru wakinqam mana kasaranchu, Dyusta mas allita sirbinanllapa. Chayri mayqanniki kay nishushqayta atishpa ruraytaqa, rurayllapa, nishpa.

---

w 19.4 [Génesis 1.27] **x 19.5** [Génesis 2.24]

Jisusmi wambritukunata bindisirqan
(Mk. 10.13-16; Lk. 18.15-17)

13 Wakinqam wambritukunata
Jisusman apamurqanllapa, makinda
sawambi rurashpa, Dyusman mañaku-
nambaq paykunapaq. Piru noqaykuna
yach'akuqningunaqam chay wambran
apamuqkunata anyarqayllapa (ama
Jisusta piñachinanllapa). 14 Chaymi
Jisusqa niwarqanllapa:
—Ama arkayllapachu. Ashwan
dijayllapa, chay wambritukuna
noqaman shamunanllapa. Chaqa
mayqan kay wambritukunashina kaqmi
Dyuswanqa syilupi rin kawsaq, nishpa.
15 Chaymandaqam chay wambritu-
napa sawambi makinda rurashpa,
Dyusman mañakushpaqa, rirqanna suq
lugarman.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan
(Mk. 10.17-31; Lk. 18.18-30)

16 Suq wambra runa shamushpam,
Jisusta kayshina tapurqan:
—Ancha Allin Yach'achikuq Taytitu,
¿imatam atini rurayta, Taytanchiq
Dyuswan tukuy tyimpu kawsanay-
paqqa? nishpa.
17 Chaymi Jisusqa nirqan:
—¿Imaraykutaq niwangi: "Ancha
Allin Yach'achikuq", nishpaqa?
Dyusllam ancha allinqa. Munaptiki suq
bidapi tukuy tyimpu kawsanaykipaqqa,
Dyus kamachikushqanda kasushpa
kawsay, nishpa.
18 Chaymi chay runaqa nirqan:
—¿Mayqan kamachikushqandam
kasushaqqa? nishpa.
Chayshina tapuptinqam, Jisusqa
nirqan:
—Ama wanchikuychu. Qam
warmiyuq kashpaqa, ama suq
warmiwanqa puñuychu. Ama
suwakuychu. Ama yanqa llullakunata
runa masikipaq rimaychu. 19 Taytaykita,
mamaykita ancha rrispitashpa kasuy.
Qam kwirpuykita kuyashqaykishina,
runa masikitapis kuyay, nishpa.[y]
20 Chayshina Jisus niptinqam, chay
runaqa nirqan:
—Yumbay chaykunatam wambra
kashqaymandapacha kasushqa kani.
¿Imataq mas faltawan ruranaypaqqa?
nishpa.
21 Jisusqam nirqan:
—Dyus nishqanda ancha allita
kumplinaykipaqqa, tukuy imayki kaqta
randikushpa, qoy chay mana nimayuq-
kunata. Chayshina qoshpam, syilupiqa
tukuy imayuqqa ringi kaq. Chayta
rurashpaqa shamuyna, noqawan
purinanchiq, nishpa.
22 Chayshina niptinqam, chay runaqa
limpu malaganayashpa, tukuy imambaq
llakishpa, rirqan.
23 Chaymi Jisusqa noqaykuna
*yach'akuqningunata niwarqanllapa:
—Alliptam niykillapa, ancha trabajusmi
suq kapuq runa Dyusta kasunambaq,
paywan kawsanambaq. 24 Suq kutindam
niriykillapa. Mas fasilmi chay atun
*kamillu animal awjap rinrinda
pasanambaq. Piru suq runa tukuy
imayuqqam Dyusta kasushpa syiluman
yaykunanqa ancha trabajus, nishpa.
25 Chayshina niwaptinllapaqam,
noqaykunaqa ancha ispantashqata
kayshina parlarqayllapa:
—Chayshina kapuqkuna mana
washakaptinqa, ¿pitaq atinman
washadu kaytaqa? nishpa.
26 Chaymi Jisusqa noqaykunata
chapawashpa niwarqanllapa:
—Runakunallaqam mana atinchu
washakaytaqa. Piru Dyuspaqqam mana

y 19.19 [Éxodo 20.12-16; Levítico 19.18]

nima trabajuschu, runakunata
washanambaqqa, nishpa.
27 Chaymi Pidruqa nirqan:
—Taytitu, noqaykunaqam tukuy
imayllapata dijashqallapa kani,
qamwanna purinaypaqllapa. Chayshina
dijashpaqa, ¿imatam ganashaqllapa?
nishpa.
28 Jisusqam niwarqanllapa:
—Alliptam niykillapa, mushuq bidapi
noqa *Dyusmanda Shamuq Runa
llipyashpa kamachikuptiyqam, qamkuna
sigiwaqkunapis dusi awturidarkuna
ringillapa kaq, chay dusi *isrraylinu
*atun ayllukunata kamachinaykillapa.
29 Chayshinallam rin kaq chay mayqan
dijashpa wasingunata, masangunata,
paningunata, taytanda, mamanda,
warminda, wambrangunata, ichu
ch'akrangunata, noqata kasuwanam-
baqqa. Chaqa payqam 100 tantusta rin
ch'askiq. Kanan suq bidapim tukuy
tyimpu rin kawsaq. 30 Piru kay pachapi
achka kamachikuqqam suq bidapiqa
manana rinllapachu baliq. Piru kay
pachapi mana kamachikuqkunaqam
syilupiqa kamachikuqkuna rinllapa kaq,
nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan trabajaqkunawan

20 1 Jisusqam kay kumparasyunda
rurashpa yach'achikurqan:
—Tayta Dyus kutimushpaqam, suq
*ubasniyuq runashina rin ruraq. Chaqa
chay ubasniyuq runaqam madrugadu
wasinmanda lluqshishpa, rirqan
trabajaqkunata maskaq, rinanllapa
ubasninda kusichaq. 2 Chaymi trabajaq-
kunata tarishpaqa nirqan: “Riyllapa
trabajaq ch'akraypi. Chishyashtin
qamkuna trabajaptikiqam, suq *dinaryu
qellayta pagarashqaykillapa”, nishpa.
Chaymi chay runakunaqa “Arí”, nishpa,
rirqanna trabajaq. 3 Chaymandaqam
chay ch'akra dwiñuqa las nwibich'i
ririrqan plasaman. Chaypim wakin runa
mana trabajuyuqta rikashpa, 4 paykuna-
tapis nirqan: “Riyllapa ubasniyta
kusichaq. Kabaltam rini pagarashuq-
llapa”, nishpa. Chaymi chay
runakunaqa “Arí”, nishpa, rirqanllapana
trabajaq. 5 Chaymandaqam chay
patrunqa larrdusitach'i bwilta ririrqan
mas trabajaqkunata maskaq. Chayman-
daqam, las tris di la tarditapisch'i bwilta
kutirirqan maskariq mas trabajadurku-
nata. 6 Chaymandaqam las sinku di la
tardipisch'i kutirishpa, suq mana
trabajuyuqkunata tarirqan. Paykunata-
pismi tapurqan: “¿Qamkunaqa imata
rurashpam chishyangillapa kaypiqa?”
nishpa. 7 Chaymi chay runakunaqa
nirqan: “Manam pipis trabajuta
qowanllapachu”, nishpa. Chaymi chay
ubasniyuqqa nirqan: “Qamkunapis
riyllapa ubasniyta kusichaq. Kabaltam
rini pagarashuq”, nishpa.
8 ’Chaymandaqam amsayaykaptinna,
chay patrunqa kapatasninda nirqan:
“Piyungunata qayashpa, pagarayna.
Piru puntata pagaray chay iki yaykuq-
kunata. Chay punta yaykuqkunataqa
ultimutaraq pagarayqa”, nishpa.
9 Chaymi chay ultimu yaykuqkunaqa
rirqanllapana pagunda ch'askiq.
Paykunaqam pagundaqa ch'askirqan
suq dinaryu qellayta kada unu. 10 Chay-
shina chay iki yaykuqkunata puntata
pagarashpam, chay punta yaykuqkuna-
taqa ultimutaraq pagararqan. Chaymi
chay punta yaykuqkunaqa yuyarqan-
llapa: Paykunamandaqam masta rini
ch'askiq, nishpa. Piru paykunapismi suq
dinaryutalla pagundaqa
ch'askirqanllapa. 11 Chaymi pagunlla-
pata ch'askishpaqa, piñakushpa,
anyarqanllapa chay dwiñutaqa: 12 “Chay
ultimu yaykuqkunaqam suq uritatallana
trabajarqanllapa. Piru paykunatapismi

igwalta pagarashqa kangi. Noqaykunaqam chishyashtin ancha trabajashqallapa kani tukuy rupaypi", nishpa. 13Chaymi dwiñuqa chay anyaqkunata suqninda nirqan: "Yanasita (Yanasitu), manam nima agrabyuta rurashushqachu kani. Chaqa tratukurqanchiqqam, suq dinaryuta pagarashunaqpaq, ¿manachu? 14Mayá, kaypi paguyki. Riyna. Noqaqam munani kay ultimu yaykuqkunatapis qamtashinalla igwalta pagarayta. 15Chaqa noqaqam dirichuyuq kani, munashqayta ruranaypaq qellayniywanqa. ¿Qamqachu imbidyakungi qellayniywan paykunata yanapaptiyqa?" nishpa.

16Chay kumparasyunda rurashpam, Jisusqa nirqan:

—Chayshinam kay pachapi achka kamachikuqkunaqa suq bidapiqam manana rinllapachu baliq. Piru kay pachapi achka umildi kaqkunaqam suq bidapiqa ancha rinllapa baliq. ⌞Chaqa Taytanchiq Dyusqam achkata qayan. Piru paypi yuyakuqkunatallam akran, paywan kawsananllapaqa⌟, nishpa.

Jisusmi niririrqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa

(Mk. 10.32-34; Lk. 18.31-34)

17Jisusmi paywan puriqkunawan Jirusalinman riykashpa, ñanmanda suq laduman noqaykuna dusi *yach'akuqnindalla apawashpa, kayshina niwarqanllapa:

18—Rikayllapa, Jirusalinmannam riykanchiqllapa. Waqpim noqa *Dyusmanda Shamuq Runataqa rin intrigakuwaq kamachikuq *isrraylinu kurakunaman, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaman. Paykunaqam rinllapa sintinsyawaq wanchiwananllapa. 19Chayshina sintinsyawashpaqam, *nasyunninchiq *Isrrayilpa kuntrangunaman rinllapa intrigakuwaq. Paykunana asipawashpa, suq lastima rurawashpa, asutiwashpallapa, kruspi klabawanqallapa wañunaykaman. Piru kimsa diyamanmi rini kawsamuq, nishpa.

Jakubupa Jwamba mamanmi Jisusta suq faburta mañarqan

(Mk. 10.35-45)

20Sibidiyupa warminmi chay ishkay wambran *Jakubuwan, *Jwanwan Jisusman shamushpa, qonqorikushpa, suq faburta mañarqan.

21Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imapitaq munangi yanapashunaypaq? nishpa.

Chaymi chay Sibidiyupa warminqa nirqan:

—Taytitu, yumbaypa gubyirnun kashpaqar, yush'ayku kamachikuy, kay wambraykuna suqnin *allin laduykipi, suqnin ichuq laduykipi tiyashpa, qamwan kamachikunanllapa.

22Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam mana yach'angillapachu: Imatam mañaykani, nishpaqa. Chaqa noqaqam ancha rini ñakaq. Chay ñakaykunaqam noqapaqqa suq basu ancha ayaq yakuta upyaykaymanshina rin kaq. ¿Chayshinachu qamkunapis atingimanllapa padisiyta? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Arí. Atinillapam chayshina padisiyta, nishpa.

23Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam qamkunapis ancha padisishpaqam, chay ayaq basumandashina ringillapa upyaq. Piru noqaqam mana atinichu kamachikuyta, allin laduypi ichu ichuq laduypi tiyanaykillapaqa. Ashwanmi Taytay Dyuslla sigurashqa, pikunam rinllapa tiyaq allin laduypi ichu ichuq laduypi, nishpaqa.

24Chay mañakushqambaq yach'ashpaqam, noqaykuna dyis

*yach'akuqkunaqa chay ishkay masaykunawanqa piñakurqayllapa.
25Chaymi Jisusqa noqaykunata qayawashpa, niwarqanllapa:
—Chay suq *nasyungunapiqam gubyirnunguna patrungunashina wapuyashpa, manchachikushpa, llaqta masingunata kamachin, ¿manachu?
26Piru qamkunaqa ama chayshinaqa kayllapachu. Ashwan mas kamachikuq munashpa kaytaqa, suqkunata sirbiyllapa. 27Chayri mayqanniki munashpa kamachikuq kaytaqa, suq kriyadushina kanqa. 28Chayshinalla noqa *Dyusmanda Shamuq Runa kashpapismi, mana shamushqachu kani suqkuna sirbiwananqa. Ashwanmi shamushqaqa kani, yumbayta sirbinaypaq. Chaymi rini wañuq uchangunapaq pagarakunay, ama kastigadu kanambaqllapa. Chayshinam noqapi yumbay yuyakuqkunata rini washaq.

Jisusmi ishkay sarkukunata kach'akachirqan

(Mk. 10.46-52; Lk. 18.35-43)

29Noqaykuna Jiriku llaqtamanda Jisuswan riykaptiyllapam, ancha achka runakuna, warmikuna Jisuspa ikinda rirqanllapa. 30Chay ñamba ladumbi ishkay sarku runakuna tiyaykashpam, yach'arqanllapa: Jisukristum kayta pasaykan, nishpa. Chaymi ancha jwirtita qayakurqanllapa:
—¡Dabidpa Karu Willkan Taytitu, llakipawayri! nishpa.
31Chaypi kaqkunaqam chay sarkukunata anyarqan, uyaranambaq. Piru paykunaqam mana uyarashpachu, ashwamba masta qayakurqanllapa:
—¡Dabidpa Karu Willkan Taytitu! ¡Llakipawayri! nishpa.
32Chaymi Jisusqa rishqanshina shayashpa, chay sarkukunata qayashpa, tapurqan:
—¿Imashinam munangillapa yanapashunayqa? nishpa.
33Chaymi paykunaqa nirqan:
—Taytitu, munanillapam rikakuyta, nishpa.
34Chaymi Jisusqa llakipashpa, chay sarkukunapa ñawingunata llamkarqan. Chay urasllam das rikakurqanllapa. Chaymi Jisuspa pullanna rirqanllapa.

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman

(Mk. 11.1-11; Lk. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 1Jirusalin llaqtaman yaqqana ch'ayashpaqam, puntata ch'ayarqayllapa Bitfaji llaqtitaman. Chay Bitfajiqam *Ulibu lumapa sirkambi kidan. Chay lugarpiqam Jisusqa ishkay yach'akuq masiykunata nirqan:
2—Rikay, waq ñawpanchiqpim suq kasiriyu. Waqman rishpam, ringillapa tariq suq burra watashqata wawandinda. Chay burrata paskashpa, ishkandinda apamuyllapa. 3Piru mayqan imata nishuptinllapaqa, niyllapa: "Siñurninchiqmi munan. Dasllam rin kutichimuq", nishpa.
4Chayshina ruraptinllapam, *Dyuspaq rimaq kayshina iskibrishqanqa kumplirqanna:

> 5 Jirusalin llaqtapi tiyaqkunata niyllapa: "Rikay, gubyirnuykiqa suq burrapa wawambi muntakushpa, ancha umildi shamun qamkunaman", nishpa.[z]

6-7Chaymi chay ishkay *yach'akuqnin masiykunaqa rishpa, Jisus nishqanshina apamurqanllapa suq burrata wawandinda. Chaymandaqam sawanman kapanllapata rurarqanllapa. Chayshina

---

z 21.5 [Zacarías 9.9; Nuta: Chay Jirusalin llaqtallam Siyumbis shutirqan.]

ruraptinllapaqam, Jisusqa muntakushpana rirqan. 8Chaypim ancha achka runakuna, warmikuna karqan. Paykunam Jisus riykashqan ñawpanda kapangunata mandashpa rirqan. Wakinqam muntipa rikran raprayuqkunata kuchushpa, mandarqanllapa. 9Kanan chay ñawpanda, ikinda riqkunaqam ancha kushikushpa, ancha jwirtita kunyarqanllapa:

—¡Biba, biba! ¡Alabashun unay *Dabidpa Karu Willkan Jisusta! ¡Taytanchiq Dyus ancha yanapanqa kay rrimplasun shamuykaqta! ¡Tayta Dyustaqa ancha alabashunllapa! nishpa.

10Jirusalinman yaykuptinqam, chaypi achka tiyaqkuna ancha kunyaptinllapaqa, wakinqa kayshina tapurqanllapa:

—¿Pitaq kay runaqa? nishpa.

11Chaymi chay runakuna, warmikunaqa nirqanllapa:

—Kayqam *Dyuspaq rimaq Jisus. Payqam Galiliyapa Nasarit llaqtanmanda shamushqa, nishpa.

Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan

(Mk. 11.15-19; Lk. 19.45-48; Jn. 2.13-11)

12Chaymandaqam Jisus Tayta *Dyuspa adurana wasinman yaykushpaqa, (patyumbi) tarirqan randiykaqkunata randikuykaqkunata. Chaymi yumbay paykunata qatirqan, chay adurana wasimanda lluqshinanllapa. Kanan chay qellay kambyaqkunapa mesangunata, chay palumitakunata randikuqkunapa iskañundindam bularqan. 13Kanan paykunataqam nirqan:

—*Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Wasiyqam noqaman mañakunanllapa”, nishpa.[a] Piru qamkunaqam ladrungunapa mach'aynindashina rurashqallapa kangi, nishpa.[b]

14Chaymandaqam Tayta Dyuspa adurana wasimbi Jisus kaykaptin, payman tandakarqanllapa sarkukuna, kujukuna. Chaymi yumbay paykunata kach'akachirqan. 15Piru *isrraylinu kurakunapa kamachikuqninguna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunam Jisusta rikarqanllapa, chay milagrukunata ruraykaptin. Chaymandaqam uyarqanllapapis chay wambritukunata, Tayta Dyuspa adurana wasimbi Jisusta kayshina alabaptinllapa: “¡Biba gubyirnu Dabidpa Karu Willkan!” nishpa. Chaymi ancha piñakushpa, 16Jisusta kayshina tapurqanllapa:

—¿Uyangichu kay wambrakuna niqta? (Manam balinchu qambaq ninanllapa: “Dabidpa Karu Willkanmi”, nishpaqa.)

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, uyanim. ¿Manachu liyishqallapa kangi Dyuspa Santu Librumbi paykunapaq kayshina nishqanda?

> Dyus yanapaptinmi, chay wambritukuna tukuy chay iti ñuñuykaqkuna ancha shumaqta rinllapa alabaq, nishpaqa.[c]

17Chaymandaqam paykunata dijashpana, Jisusqa noqaykunawan rirqan Bitanilla (Bitaniya) llaqtamanna, waqpina chay tuta kidanayllapa.

Jisusmi suq yura igus mana puqoqtam chakichirqan

(Mk. 11.12-14, 20-26)

18Jisusqam qayandin madrugadu Jirusalinman kutiriykashpaqa mallaqnarqan. 19Chayshina riqshinaqam, ñamba ladumbi suq yura *igusta rikarqan. Rikashpaqam rirqan puqoyninda maskaq. Piru manam nima puqoyninda tarirqanchu. Raprangunata-

a 21.13 [Isaías 56.7] **b 21.13** [Jeremías 7.11] **c 21.16** [Salmo 8.2]

llam tarirqanqa. Chaymi chay yura igustaqa nirqan:

—¡Mananam nunka ringichu puqoq! nishpa.

Chayshina niptinllam, chay uras igusqa limpu chakirqan. 20Chayta rikashpam, noqaykuna *yach'akuqningunaqa ispantashqata tapurqayllapa:

—¿Imashinataq chayta niptikilla, chay igusqa das chakirqan? nishpa.

21Chaymi Jisusqa kayshina niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, Dyuspi allita yuyakushpa mañakushpaqam, kay rurashqaymanda masta atingillapa rurayta. Chaymi Dyuspi allita yuyakushpa, kay qaqata niptikillapa, “Riy *mar yakuman”, nishpaqam, chayshina rin kaq. Piru chayshina ruranaykiqam mana balinchu ashlitatalla Tayta Dyuspi yuyakunaykillapa. 22Chaymi Dyuspi allita yuyakushpa, tukuy ima mañakushqaykita paymanda ringillapa ch'askiq.

Jisustam tapurqanllapa: “¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanaykiqa?” nishpa

(Mk. 11.27-33; Lk. 20.1-8)

23Jisus Tayta *Dyuspa adurana wasinman yaykushpa yach'achikuykaptinmi, kamachikuq *isrraylinu kurakuna, chay *kamachikuq ansyanukunawan payman qemikashpa, tapurqanllapa:

—Mayá, niwayllapa. ¿Ima karguyuqtaq kangi? ¿Pitaq numbrashushqa, awturidar kanaykiqa? nishpa.

24Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, noqapis suq tapunata tapushqaykillapa. Chayta qamkuna kuntistawaptikim, noqapis nishqaykillapa: Pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani, nishpa. 25Mayá, *Jwan Shutichikuqtaqa ¿pitaq numbrarqan, shutichikunanqa? ¿Dyuschu ichu runakunalla?

Chaymi chay isrraylinu kurakuna, chay ansyanukunaqa suqnin suqnin parlarqanllapa:

—Dyusmi kamachishqa, niptinchiqqach'i, niwashun: “Chayshina numbraptinqa, ¿imaraykutaq qamkuna mana kriyirqaykichu paytaqa?” nishpa. 26Piru “runakunallam kamachishqa” niptinchiqqach'i, ¿imanachiwashun yumbay kay runakunaqa? Chaqa paykunaqam Jwambaqqa kriyinllapa, *Dyuspaq rimaqmi karqan, nishpa.

27Chaymi Jisusta kayshinana nirqanllapa:

—Manam yach'anillapachu, nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Jisuspis paykunata nirqan:

—Noqapismi mana nishqaykillapachu pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani, nishpaqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan suq runapa ishkay churingunawan

28Jisusqam chay kamachikuqkunata nirqan:

—Mayá, ¿imatam yuyangillapa kaypaqqa? Suq runam ishkay churiyuq karqan. Chaymi suqninda nirqan: “Ijitu, riy kananqa *ubasninchiqta kusichaq”, nishpa. 29Chay churinqam nirqan: “Manam rinichu”, nishpa. Piru chaymandaqam taytanda kasushpa, rirqanna trabajaq. 30Chayshinallam taytanqa chay suq churindapis nirqan: “Riy ubasninchiqta kusichaq”, nishpa. Payqam, “Rishaqri” nirqan. Piru yanqam nirqanqa. Manam rirqanchu tandaqqa. 31Chayshinaqa ¿mayqan churindaq taytan nishqandaqa kasurqan? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Chay punta churinmi kasurqanqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Alliptam niykillapa, chay uchayuq *kuntribusyunda kubrakuqkuna, bandulira warmikunapismi chay uchangunata dijashpa, Dyustana kasushpa, qamkunamanda mas puntata syiluman rinllapa yaykuq, Dyuswan kawsananllapa. 32Chaqa *Jwan Shutichikuq shamushpaqam, qamkunata yach'achishurqan, allita rurashpana kawsanaykillapa. Piru qamkunaqam paytaqa mana kriyirqaykillapachu. Piru chay kuntribusyunda kubrakuqkuna, chay bandulira warmikunam Jwandaqa kriyirqanllapa. Piru qamkunaqam chayta rikashpapis, uchaykikunataqa mana dijarqaykillapachu, Dyuspi yuyakunaykiqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan malu partidaryukunawan
(Mk. 12.1-12; Lk. 20.9-19)

33'Uyayllapa kay suq kumparasyunda: Suq runa ancha achka ubasta tarpushpash, rridurninda muralla pirqata rurarqan. Chaymandaqash jwirti rumi kantiriyapi ush'kukushpa, suq pusuta rurarqan, ubasningunata kusichashpa, chaypi qapinambaq. Rurarqambisshi suq *altu turrita, chay altumanda chay tarpudunda kwidanambaq. Chayshina rurashpaqash, partidaryungunawan ch'akranda dijashpa, payqa karumanna rirqan. 34Chaymandaqash ubasta kusichanan tyimpu ch'ayaptinqa, chay ch'akrapa dwiñunqa kriyadungunata kach'arqan, chay partidaryunguna partinda qoptinllapa apanambaq. 35Piru chay partidaryungunaqash, chay dwiñupa kriyadunguna ch'ayaptinqa, piskashpa, suqninda alli alli maqarqanllapa; suqtaqash wanchirqanllapa; suqtaqash rumikunawan sitarqanllapa. 36Chaymandaqash chay dwiñuqa mas achka kriyadungunata kach'arirqan. Paykunatapisshi chayshinalla suq lastima rurarqanllapa chay punta shamuqkunatashina.

37'Ultimutaqash chay dwiñuqa churindana kach'arqan: "Churiytaqam kasunqallapana", nishpa. 38Piru chay partidaryungunaqa chay dwiñupa churin yaqqana ch'ayaqta rikashpaqash suqnin suqnin parlarqanllapa: "Payqam irinsyawan rin kidaq. Chayri aku wanchiq, noqanchiqkunana kay ch'akranwan kidananchiq", nishpa. 39Chayshi chayshina parlashpaqa, chay dwiñupa churinda piskashpa, ch'akranmanda sawaman surqoshpa, wanchirqanllapa.

40Chaymi Jisusqa chay runakunata kayshina tapurqan:
—Chay ch'akrapa dwiñun shamushpaqa, ¿imanachinqaraq chay malu partidaryungunataqa? nishpa.
41Paykunaqam nirqanllapa:
—Chay malukunataqam mana llakipashpachu wanchinqa. Chaymandaqam allin partidaryukunata maskanqa, kusichan puqoptin, partinda qonanllapa, nishpa.

*[Nuta: Chay ch'akrapa dwiñunqam munan niyta Tayta Dyus. Chay kriyadungunaqam munan niyta Dyuspaq rimaqkuna. Chay dwiñupa churinqam munan niyta Jisukristu. Chay mana baliq partidaryukunaqam munan niyta chay mas kamachikuq *isrraylinu kurakuna chay *kamachikuq ansyanukunapis, nishpa.]*

42Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa suq kumparasyunda rurashpa, nirqan:
—Qamkunaqam riqsiwangillapa mana baliq rumitashina. Piru Dyuspa Santu Librumbiqa ¿manachu liyishqallapa kangi kayshina nishqandaqa?

> Albañilkuna wichukushqan
> rumitaqam kananqa Dyusqa
> wasimba simyintumbi mas
> baliqpaqna rurashqa. Dyus

chayshina rurashqanraykum
ancha alabanchiqllapa: “Ancha
shumitaqtam rurashqa”, nishpa.[d]
43Chaymi niykillapa, qamkuna
disprisyawashpam, manana ringilla-
pachu kawsaq Dyuswanqa. Ashwanmi
payta kasuqkunalla suq bidapiqa
paywan rinllapa kawsaq. ⌞ 44Piru chay
ancha baliq rumipa sawambi bulakaq-
kunaqam piti piti rin kidaq. Kanan chay
rumi mayqamba sawanman ishkish-
paqam, limpu chankashpa, pulbuta rin
dijaq, nishpa.⌟ *[Nuta: Jisukristum chay
rumishinaqa. Paypi mana munaq yuyakuq-
kunam chay albañilkunashina, chay rumipi
bulakaqkunashina.]*

45Chay ishkay kumparasyunda
uyashpaqam, chay kamachikuq *isrray-
linu kurakuna, chay *farisiyu
duktrinayuqkunaqa intyindirqanllapa:
Noqanchiqkunatam kumparawaykan-
chiq chay malu partidaryukunawan,
chay albañilkunawanqa, nishpa.
46Chaymi Jisustaqa prisuytana
munarqanllapa. Lukismi runakunata
mancharqanllapa. Chaqa achka runam
kriyirqanllapa: Jisusmi *Dyuspaq rimaq,
nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kasaraqkunapa fyistanwan

(Lk. 14.15-24)

22 1Jisusmi achka kumparasyunda
rurashpa, suq kutinda payku-
nata kayshina yach'achirqan:

2—Dyuswan suq bidapi kawsanan-
chiqqam suq kasamyintu fyistashina.
Suq gubyirnush fyistata rurarqan,
churin kasaranambaq. 3Chaymandaqash
kriyadungunata nirqan: “Riyllapa
kumbidashqaykunata apamuq”, nishpa.
Piru chay kumbidashqangunaqash mana
munarqanllapachu shamuytaqa.
4Chayshi paykuna mana shamuptinqa,
suq kriyadungunata nirqan: “Rishpa
chay kumbidashqaykunata kayshina
niyllapa: ‘Patrunniymi yanuchikushqa
mikunata. Gurduyachishqan mishirun-
gunata wanchichishqa. Suq laya
animalkunatam gurduyachishpa
wanchichishqana, ancha mishkita
mikunanchiq. Tukuy imatam allichash-
qana. Akullapar fyistaman’”, nishpa.
5Piru paykunaqash kriyadungunata
fyirusyashpa, suqqa ch'akranman rirqan
trabajaq. Suqqash rirqan nigusyungu-
nata ruraq. 6Suqkunaqash chay
gubyirnupa kriyadungunata suq lastima
maqashpa wanchirqanllapa.

7’Chayshi chay gubyirnu chay
rurashqanllapata yach'ashpaqa, ancha
piñakushpa, suldadungunata
kamachirqan: “Riyllapa wanchiq chay
matansyirukunata. Wanchishpaqa,
llaqtanda rupachiyllapa”, nishpa.
8Chaymandaqash chay gubyirnuqa
kriyadungunata nirqan: “Alliptam
niykillapa, tukuy imam allichashqana,
kasamyintu fyistata rurananchiqllapa.
Lukismi chay kumbidashqaykunaqa
fyirusyawashqa. Chaymi manana
munanichu paykuna shamunanqa.
9Mayá, atun ñangunaman rishpa,
yumbanda kumbiday, shamunanllapa
kay kasamyintu fyistaman”, nishpa.
10Chayshi kriyadunguna ñangunaman
rishpaqa, yumbay tarishqanllapata
allinda, maluta kumbidarqan, fyistaman
shamunambaq. Chayshinash chay
wasimanqa achka runakuna undarqan.

11’Chaymandaqash gubyirnuqa
yaykurqanna chay kumbidashqangunata
rikaq. Piru chaypi karqan suq
kumpañaq runa. Payqash (chay
kasaraqta mana rrispitashpachu) mana
mudakushqachu karqan kasamyintu

d 21.42 [Salmo 118.22-23]

mudanataqa. 12Chayshi chay
gubyirnuqa tapurqan: “Yanasita
(Yanasitu), ¿imashinataq kaymanqa
yaykumurqayki kasamyintupaq mana
mudakushpaqa?” nishpa. Piru runaqash
uyararqanlla. 13Chayshi chay
gubyirnuqa kriyadungunata
kamachirqan: “Ch'akingunata, makingu-
nata ch'aqnashpa, sawa tutayaqman
wichukuyllapa. Chay tutayaqpim ancha
padisishpa, waqashpa, kirungunata rin
qech'yachiq”, nishpa. 14Chaqa Taytan-
chiq Dyusqam achkata kumbidaykan,
paywan kawsananllapa. (Piru ashlalla
paypi yuyakunllapa.) Chaymi ashlatalla
akran, (paywan tukuy tyimpu
kawsananllapaqa.)

Jisusmi kuntribusyumbaq yach'achikurqan

(Mk. 12.13-17; Lk. 20.19-26)

15Chaymandaqam *farisiyu duktrina-
yuqkunaqa tandanakushpa, kayshina
parlarqanllapa:

—Aku tapuq Jisusta, imapi pandaptin,
chaypaq tumbanna prisunanchiqllapa,
nishpa.

16Chaymi chay farisiyukunaqa wakin
*yach'akuqningunata, *Irudispa
partidunmanda wakin kaqkunatapis
kach'arqanllapa, Jisusta kayshina
tapunan:

—Yach'achikuq Taytitu, qamqam allip
kaqtalla Dyuspaq yach'achikungi.
Chaqa manam nima pudirniyuq runata
manchashpachu ni sawachashpachu,
Dyus munashqandalla yach'achikungi.
17Chayri niwayllapa, ¿Allichu *Rrumapa
gubyirnunda kuntribusyunda
pagarananchiqllapa, ichu mana? nishpa.

18Piru Jisusqam yach'arqan: Prisuwa-
nanraykum chay layataqa tapuwanllapa,
nishpa. Chaymi paykunataqa nirqan:

—¡A, *shimikiwanlla Dyusta
kasuqkuna! ¿Imaraykutaq chayshinaqa
munangillapa mallipawaytaqa? 19Mayá,
rikachiwayllapa chay kuntribusyun
pagarakunanchiq qellayta, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay runaku-
naqa suq *dinaryu qellayta
rikachirqanllapa. 20Chaymi Jisusqa chay
qellayta rikashpaqa, paykunata
tapurqan:

—¿Pipa rritratunmi, pipa shutinmi
kay qellaypiqa? nishpa.

21Chaymi paykunaqa nirqan:

—Rrumapa gubyirnumba shutinwan
rritratunmi, nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa
paykunata nirqan:

—Rrumapa gubyirnumba kaqtaqa,
payta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa Dyusta
qoyllapa, nishpa.

22Chayshina Jisusta mana atishpa
pandachiytaqam, chay kuntraqkunaqa
ancha ispantarqanllapa. Chaymi
dijashpana, rirqanllapa.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq ichu mana?

(Mk. 12.18-27; Lk. 20.27-40)

23Chay diyataqmi wakin *sadusiyu
duktrinayuqkunaqa shamurqanllapa
Jisusta rikaq. Chay sadusiyukunaqam
kriyinllapa: Wañushqakunaqash
manana rinchu kawsamuq, nishpa.
Chaymi paykunaqa Jisusta tapurqan-
llapa:

24—Yach'achikuq Taytitu, chay unay
*Muysismi kamachikushqa, suq
warmiyuq runa manaraq wambrayuq
kashpa wañuptinqa, chay almapa
masanna biyudawan kasaranqa, chay
biyudapi wambrayuq kaptin, chay alma
masamba wambranshina kanambaq.
25Chaymi munanillapa tapushuyta: Suq
ayllupish syiti ullqo masapura karqan.
Chay syitimanda kulaka masanqash
warmikurqanna. Piru manaraq
wambrayuq kashpash wañurqan.

Chayshina wañuptinqash, chay almapa minur masanna kasararqan biyudawanqa. 26Chay masambisshi chayshina manaraq wambrayuq kashpa wañurqan. Chaymandaqash chay mas minur masanna chay biyudawanqa kasararirqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa wañurqan. Chayshinash syitindin chay warmiwan kasarashpa, mana ni mayqannin chay warmipiqa wambrayuq kashpachu wañurqanllapa. 27Chaymandaqash chay warmipis wañurqanna. 28Chayshina wañushqakuna allipta kawsamuptinqach'i, ¿mayqannimba warminraqri kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.

29Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam *Dyuspa Santu Librun nishqanda mana intyindishpa ni Dyus pudirniyuq kashqambaq yach'ashpa, ancha pandashqa kangi. 30Chaqa wañushqakuna kawsamushpaqam, manana warmiyuqchu ni runayuqchu rinllapa kaq. Ashwanmi Dyuspa anjilningunashina manana kasarashpachu rinllapa kawsaq. 31-32Piru wañushqakunapaq yach'ananchiqqa, yuyashunllapa chay unay agwilunchiqkunapaq Dyus nishqanda. Chaqa chay unay alma agwilunchiqkuna *Abrajan, *Isak, *Jakubum puntata wañurqanllapa. (Chaymandaqam achka watakunamanda) Tayta Dyus paykunapaq nirqan: "Kanangamanmi paykunapa Dyusnin kani", nishpa.[e] Chaymi yach'anchiq: Chay almakunam Dyuspaqqa kawsaykanllaparaq, nishpa. ¿Manachu chaytaqa liyishqallapa kangi?

33Chayshina Jisus ancha shumaqta yach'achikuptinqam, chaypi kaq uyaqkuna ancha ispantashqata yuyarqanllapa: Ancha yach'ayniyuqmi kay runaqa, nishpa.

Dyuspa yumbay liyninmandaqam kaykuna mas allinqa

(Mk. 12.28-34; Lk. 10.25-28)

34*Farisiyu duktrinayuqkuna yach'ashpa: Jisusmi *sadusiyu duktrinayuqkunata uyarachishqa nishpa, tandakarqanllapa, paykunapis payta tapunambaq. 35Chaymi *Muysispa liyningunata suq yach'achikuq mallipananrayku Jisusta kayshina tapurqan:

36—Yach'achikuq Taytitu, ¿Tayta Dyuspa yumbay liyninmandaqa mayqan liytaq mas allinqa? nishpa.

37Chaymi Jisusqa nirqan:

—"Dyusnikita kuyayllapa, tukuy shunqoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy yuyaynikiwan."[f] 38Kay liymi mas alli ruranaykipaqqa. 39Kay suq liypismi chay punta liyshinalla ancha balin. Kayshinam nin: "Qam kwirpuykita kuyashqaykishina, yumbay runa masikitapis kuyay", nishpa.[g] 40Kay ishkay liykunata kasushpaqam, alabis Muysispa yumbay liyningunata, *Dyuspaq suq rimaqkuna yumbay nishqanllapatapis kasuykangillapa.

Jisusmi tapurqan: "¿Pipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?" nishpa

(Mk. 12.35-37; Lk. 20.41-44)

41Chayshina *farisiyu duktrinayuqkuna tandanakushqa kaptinmi, Jisusqa paykunata tapurqan:

42—¿Imatataq yuyangillapa *Dyus Akrashqan Washadurpaqqa? ¿Pipa karu willkandaq qamkunapaqqa? nishpa.

Farisiyukunaqam nirqanllapa:

—Alma gubyirnu *Dabidpa karu willkanmi, nishpa.

---

e 22.31 [Éxodo 3.6] **f 22.37** [Deuteronomio 6.5] **g 22.39** [Levítico 19.18]

43Chayshina niptinllapam, Jisusqa
tapurirqan:
—Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq
Dyuspa *Santu Ispiritum Dabidta
rimachirqan: “Dyus Akrashqan
Washadurqam kamachikuqniy”,
ninambaqqa? Chaqa Dabidqam nirqan:
44 Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta
nirqan: “*Allin laduypi tiyay,
kuntrashuqkunata binsishpa,
ch'akikipa waranman ruranay-
kaman (qamta
kasushunanllapa)”, nishpa.[h]
45Chayshina chay ancha baliq gubyirnu
Dabid Dyus Akrashqan Washadurpaq
“Siñurniymi” nirqan. Piru Dabidpa karu
willkan kaptinqam, ¿imashinataq
siñurninqa kanman? *[Nuta: Jisusqam
chayshinaqa nirqan, chay uyaqkuna
yach'anambaqllapa: Dyus Akrashqan
Washadurqam, runa kashpapis, yumbay
runakunamanda mas pudirniyuq, nishpa.]*
46Chayshina tapuptinqam, manana ni
pipis atirqanchu Jisusta kuntistaytaqa.
Chaymi chay diyamandapacha manana
ni pipis almitikarqanchu Jisusta yanqa
tapuytaqa.

Jisusmi anyarqan farisiyukunata, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata

(Mk. 12.38-40; Lk. 11.37-54; 20.45-47)

23 1Chaymandaqam Jisusqa chaypi
kaqkunata, noqaykuna
*yach'akuqnindapis kayshina niwarqan-
llapa:
2—*Muysispa liyningunata
yach'achikuqkuna, *farisiyu duktrina-
yuqkunawanmi kayshina yuyanllapa:
Noqanchiqkunallam kamachikuqqa
kanchiq, *Muysispa liyningunata
suqkunata intyindichinanchiqqa, nishpa.
3Paykuna yach'achikushqandar
kasuyllapa, piru ama rurayllapachu
paykuna rurashqandaqa. Chaqa
paykunaqam shiminwanlla ninllapa:
“Kay imata rurashunllapa”, nishpa. Piru
manam chay nishqandaqa ruranlla-
pachu. 4Paykunaqam Dyus nishqanda
yach'achikushpaqa, yuyayningunatapis
yapanllapa. Chayshina
yach'achikushpaqam, llaqta masinchiq-
kunata ancha llashaqtashina
aparichiykan: “Yumbay kaykunata
rurayllapa”, nishpa. Piru kamachish-
paqam, paykunaqa mana ni ashlita ni
suq didunwan munanllapachu
yanapayta, chay kamachikushqanda
kumplinambaqqa.
5’Tukuy imataqam ruranllapa,
runakuna rikanambaqlla. Chaymi
*Dyuspa Santu Librunmanda wakin
birsikulukunata taksha papilkunapi
iskibrishpa, mas atun kajitakunapa
ukumbi rurashpa, urkungunapi,
rikrangunapi watashpa purinllapa.
Kanan kapangunatapismi rurakunllapa
manyangunapi mas atun flikuskunata
rurashpa, suqkuna alabashpa: “Waqku-
naqam kamachikuqkuna”, ninanllapa.
6Apaptinllapa mikuqpismi, gustanllapa
chay mas kamachikuqkunapa ladumbi
tiyayta, yumbay rikananllapa. Chaysh-
inallam *sinaguga wasipipis gustanllapa
kamachikuqkunapa tiyanambi tiyayta.
7Plasakunaman rishpam, munanllapa
suqkuna shumaqta napaykunanllapa:
“Yach'achikuq Taytitu”, nishpa.
8’Piru qamkunaqa ama dijakayllapachu, suqkuna “Yach'achikuq Taytitu” nishunanllapaqa. Chaqa yumbay qamkunaqam masapurashinalla kangillapa. Noqallam qamkunapa yach'achikuqnikiqa kani. 9Chayri kay mundupi mayqan kamachikuqtaqa ama “Taytitu” niyllapachu. Chaqa Dyus

h 22.44 [Salmo 110.1]

syilupi kaqllam Taytaykillapaqa.
10Amar ni dijakayllapachu: “Kama-
chikuq Taytitu” nishunanllapaqa. Chaqa
noqa *Dyus Akrashqan Washadurllam
kamachikuqnikiqa kani. 11Qamkunapa
kamachikuqnikiqam yumbayta sirbinqa
kriyadushina. 12Chaqa mayqan palanga-
nutaqam Taytanchiq Dyusqa rin
penqachiq. Piru mana kamachikuq
kaqkunataqam kamachikuqpaq rin
numbraq.
13’¡Imanangiraqri qamkuna *Muysispa
liyningunata yach'achikuqkuna,
qamkuna *farisiyu duktrinayuqkunaqa!
¡Chaqa *shimikiwanllam Dyustaqa
kasungillapa! Dyusta kasuyta munaqku-
nataqam mana baliq duktrinaykikunata
yach'achishpa, ancha dañachingillapa.
Chaymi paykunaqa syilumanqa manana
rinllapachu yaykuq, Dyuswan
kawsananllapa. Chayshina dañachish-
paqam, qamkuna syilupa pungunda
kirpaykangishina. Chaymi qamkunaqa
syilumanqa mana ringillapachu atiq
yaykuyta.
14’¡Imanangiraqri qamkuna
*Muysispa liyningunata
yach'achikuqkuna, *farisiyu duktrina-
yuqkunaqa! ¡Chaqa qamkunaqam
shimikiwanlla Dyusta kasungillapa!
Kanan biyudakunapa wasingunata
qoch'ingillapa. Chaymandaqam allin
runakunapaq tukushpa, yumbaypa
ñawpambi Dyusman mana shaykuq
mañakungillapa. Chaymi suqkuna-
manda mas kastigadu ringillapa kaq.
15’¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa
liyningunata yach'achikuqkuna,
farisiyukunaqa! ¡Chaqa shimikiwanllam
Dyustaqa kasungillapa! Qamkunaqam
ancha qawch'u kangillapa, tukuy
pachata, tukuy *mar yakutapis rinayki-
llapa, suq runa masta duktrinaykipi
kriyichinaykillapa. Piru chay runa
kriyichishqaykiqa qamkunashina
ruraptinqam, ishkay tantu mas
uchayuqta ruraykangillapa, infyirnupi
mas kastigadu kanambaq.
16’¡Imanangiraqri qamkuna mana
allita yach'achikuqkunaqa! Dyus
nishqanda mana intyindiptikiqam,
yuyaynikikunaqa suq mana rikakuq-
shina. Chaymi suqkunata mana baliq
kustumbrikikunata yach'achishpaqa,
paykunatapis pandachingillapa. Chaqa
qamkunaqam yach'achikungi: Mayqan
runa ichu warmi Tayta *Dyuspa
adurana wasimba shutimbi
jurashpaqam, mana nisisaryuchu
kumplinambaq. Piru mayqan runa
Dyuspa adurana wasimba *urumba
shutimbi jurashpaqam, ancha
nisisaryuna kumplinambaq, nishpa.
17¡A, tuntu sarkukunashina! ¿Mayqan-
nindaq masta balin Dyuspaqqa, uru ichu
paypa adurana wasin? Paypa adurana
wasinmi masta balin urumandaqa. Chay
uruqa Dyuspa adurana wasimba
kaptinmi *santu kidan, Dyuspaqna
kashqanrayku. Manaqa manam
balinmanchu Dyuspaqqa. 18Ningillapa-
pismi: “*Pata altarpa shutimbi
jurashpaqam, mana nisisaryuchu
kumplinambaqqa. Piru chay pata
altarpa sawambi ufrinda kaqpa shutimbi
jurashpaqam, ancha nisisaryu kumpli-
nambaq. Chaqa mana kumplishpaqam
ancha uchayuq”, nishpa. 19¡A
tuntukuna! ¡Sarkukunashinam mana
nimatapis rikangillapachu! ¿Mayqandaq
masta balin, ufrindachu ichu pata altar?
Chay pata altarmi mastaqa balin. Chaqa
pata altarpi chay ufrinda Dyuspaqna
kashpaqam, ancha balin. Manaqa
manam balinchu. 20Alliptam niykillapa,
pata altarpa shutimbi juraqqam, tukuy
ufrindandimba shutimbipis juraykan.
21*Dyuspa adurana wasimba shutimbi
juraqqam, Dyuspa shutimbipis
juraykan. Chaqa Dyusqam tiyan chay

shumaq wasimbi. 22Syilupa shutimbi
juraqpismi, Dyuspa ancha altu
*trunumba shutimbipis juraykan. Chaqa
syiluqam Dyuspa ancha shumaq trunun.
Chayshinaqam Dyuspa shutimbipis
juraykan.
23'¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa
liyningunata yach'achikuqkuna,
qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa!
¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla
Dyustaqa kasungillapa! Asta anisniki-
manda, kuminusnikimanda
*mintaykimandam *dyismuta surqongi-
llapa Dyuspaq. Piru Tayta Dyus mas
baliq kamachikushqandaqam mana
kasungillapachu. Chayri bidaykillapata
kambyashpa, chay mas baliq kamachi-
kushqanda kasushpaqa, allitana
rurashpa, llakipakuqkuna kashpa,
Dyuspi allita kriyingimanllapa.
Chayshina rurashpaqa, chay dyismuyki-
tapis qoyllapa. 24¡A, qamkuna, mana
yach'ayniyuq yach'achikuqkuna!
Qamkunaqam ancha allita kwidakangi-
llapa, ama nima mapa mikunata
mikunaykillapa. Piru mas fiyu uchaku-
nata rurashpaqam, mana ni
intyindingillapachu: Uchatam
ruraykani, nishpaqa. Ancham kwidakan-
gillapa, ama ni suq chushpisitu
shimikiman yaykunan. Piru manam
intyindingillapachu: Suq atun mapa
*kamillu animalmi yaykuykan
shimiyman, nishpaqa.
25'¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa
liyningunata yach'achikuqkuna,
qamkuna farisiyu duktrinayuqkuna!
¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla
Dyustaqa kasungillapa! Qamkunaqam
basuykikunapa, platuykikunapa
sawandalla mayllangillapa, piru
kwirpuyki munashqandalla
rurashpaqam, chay upyashqaykita, chay
mikushqaykita qoch'ishqallapa kangi
runa masikikunata. Chaymi shunqoyki-
llapaqa ancha mapa Dyuspaqqa. 26¡A,
mana yach'ayniyuq *farisiyukuna!
Puntata Dyusman mañakuy, yumbay
uchaykimanda pirdunashunambaq.
Chaymandaqa pay munashqanda
rurashpaqam, limpyu shunqoyuq
kayllapa. Chayshina rurashpaqam,
tukuy kwirpuykipis Dyuspaqqa
limpyuna rin kaq.
27'¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa
liyningunata yach'achikuqkuna,
qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa!
¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla
Dyustaqa kasungillapa! Chaymi qamku-
naqa chay almakuna pambakashqa
nichu laya sipulturashina kangillapa.
Manchu almata pambaptinchiqqa,
nichupa sawanda ancha shumaqta
blankiyanchiq. Piru ukunqam tullu
likidu ancha millanaypaq mapakuna
ash'naykan. 28Chay nichushinallam
qamkunapis kangillapa. Chaqa sawa
kwirpuykillam allin laya kangillapa,
runakuna rikashunanllapa. Piru shimiki-
wanlla Dyusta kasushpaqam,
shunqoykipiqa ancha uchayuq
kangillapa.
29'¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa
liyningunata yach'achikuqkuna,
qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa!
¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla
Dyustaqa kasungillapa! Unay agwiluyki-
llapam wanchirqan *Dyuspaq
rimaqkunata. Piru kananmi qamkunaqa
chay rimaqkunapa nichu laya sipultu-
rangunata kwidaykangillapa. Chay
nichungunata kwidashpa, chay unay
rimaqkunata alabashpaqam, 30ningi-
llapa: "Chay unay agwilunchiqkunapa
tyimpumbi kawsashpaqach'i, Dyuspaq
rimaqkunata mana wanchinayllapa-
tachu", nishpa. 31(Piru kananqam
noqata munangillapa wanchiwayta.)
Chaymi chay unay agwiluyki wanchi-
kuqkunashina kangillapa. 32Chaqa

qamkunaqam munangillapa ushyayta chay unay agwiluykikuna qallarishqanda.

33 ¡Qamkunaqam malukuna kashpa,
kulibrapa ayllunguna kangillapa!
Chayshina kashpaqa, ¿imashinaraq
atingimanllapa infyirnumandaqa
washakayta? Manam ringillapachu atiq
washakaytaqa. 34 Chayshina malukuna
kaptikillapam, qamkunaman rini
kach'amuq noqapaq rimaqkunata,
yach'ayniyuqkunata, yach'achikuqkunata.
Piru paykunamanda wakindaqam
ringillapa wanchiq. Wakindaqam kruspi
ringillapa klabaq. Wakindaqam *sinaguga
wasikunapi ringillapa asutiq. Llaqtan
llaqtanmi ikinllapata ringillapa riq,
paykunata qesachanayki. 35 Chayshina
ruraptikillapam, chay unay agwiluykikuna
allin runakunata wanchishqangunapaq
qamkunapis uchayuqkuna ringillapa kaq.
Chay ancha allin *Abilta wanchishqan
tyimpumandapacha, chay Birikiyaspa
churin Sakariyasta wanchishqan
tyimpukaman, yumbay chay agwiluykikuna wanchishqan runakunapaqmi
qamkunapis kastigadu ringillapa kaq. Chay
unay agwiluykikunaqam chay Sakariyasta
wanchirqanllapa *Dyuspa adurana
wasimba pungumbi, *pata altarpa
ñawpambi. 36 Chayri allita uyawayllapa,
Taytanchiq Dyusqam yumbay qamkunata
rin kastigashuqllapa, chay ancha uchata
rurashqaykirayku, chay agwiluykikuna
rurashqanraykupis.

Jisusmi Jirusalimbi tiyaqkunapaq waqarqan
(Lk. 13.34-35)

37 ¡Ay, Jirusalimbi tiyaqkuna! Qamkunaqam Taytanchiq Dyuspaq
rimaqkunata wanchingillapa. Kanan
Dyus kach'amushqan runakunatam
sitangillapa. Manchu suq wallpaqa
alitamba warambi pulichitungunata
tandan. Chayshinallam noqapis qamkunata kutin kutin ancha munashqa kani
tandashuyllapata, piru mana munarqaykillapachu. 38 Chaymi kay llaqtaykiqa
wichukudu rin kidaq. 39 Kanan
mananam ringillapachu rikawaq,
syilumanda kutimunay diyakaman.
Chay diyapiqam noqapaq ringillapa niq:
“¡Alabashqa kanqa Tayta Dyuspa
rrimplasun shamuqqa!” nishpa.

Jisusmi nirqan: “Dyuspa adurana wasindaqam limpu rinllapa bulaq”, nishpa
(Mk. 13.1-2; Lk. 21.5-6)

24 1 Tayta *Dyuspa adurana wasinmanda Jisus lluqshishpa riykaptinnam, noqaykuna *yach'akuqningunaqa qemikashpa, nirqayllapa:

—¡Siñursitu, rikay kay ancha shumaq atun adurana wasita! nishpa.

2 Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Kananqam rikaykangillapa kay atun wasitaqa. Piru alliptam niykillapa, suq diyam kay rikashqaykitaqa limpu rinllapa bulaq. Chayshina bulaptinllapa kay wasitaqam, manana ni suq rumi patachaduqa rinchu kidaq, nishpa.

Jwisyu diya sirkana kaptinqam, kayshina rin kaq
(Mk. 13.3-23; Lk. 21.7-24; 17.22-24)

3 Jisusmi noqaykuna *yach'akuqningunawan *Ulibu lumaman rishpa, chaypi tiyarqan.

Chaypi tiyaykaptinmi noqaykunaqa qemikashpa, uyaraplla (uyaralla) tapurqayllapa:

—Niwayllapari chay nishqaykikunaqa ¿ima tyimpum rin kumpliq? ¿Imata rikashpam yach'ashaqllapa: Jisukristum rinna kutimuq. Kay munduqam rin ushyakaqna, nishpaqa?

4 Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Kwidakayllapa ama pipis ingañashunambaq. 5Chaqa achka llullakuqkuna shamushpam, noqapa shutiyta myintashpa, rin niq: “Noqam *Dyus Akrashqan Washadurqa kani”, nishpa. Chayshinam achka runata, warmita rinllapa ingañaq. 6Qamkunaqam ringillapa uyaq: “Waqpi, kaypim pilyaykanllapa”, nishpa. Piru amar manchayllapachu. Chayshinam rin kaq. Piru chayshina kaptimbismi, manaraq rinchu ushyakaq kay munduqa. 7Chaqa puntata suq nasyumbi tiyaqkunam rin pilyaq suq nasyumbi tiyaqkunawan. Achka nasyungunapuram rinllapa pilyaq. Kay mundupiqam waqpi, kaypi qeshyaykuna, ambrunakuna rin kaq. Pachapismi waqpi kaypi rin kuyuq. 8Tukuy kay siñakunaqam munan niyta, ñakaykunam qallariykanna, nishpa. Chaymandaqam mas achka ñakaykuna rin kaq.

9’Qamkunatapismi qesachashushpa, rinllapa wanchishuq. Yumbaymi rin ch'iqnishuqllapa, noqapi kriyishqaykirayku. 10Chaymi achka runakuna noqamandaqa rinllapa akrakaq. Kanan paykunapura ch'iqninakushpam, kuntrangunaman rinllapa intriganakuq. 11Achka llullakuqkuna shamushpam, rinllapa niq: “Noqam *Dyuspaq rimaq kani. (Paypaqmi yach'achikuni)” nishpa. Chayshinam achka runata warmita rinllapa ingañaq. 12Chay runakuna, warmikuna ancha maluyashpam, manana rinllapachu llakipaq runa masingunataqa. 13Piru noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqam, suq bidapi rini washashuq. 14Kanan noqapi yuyakuqkunam shumaq nutisyayta tukuy mundupi ringillapa yach'achikuq: Jisukristum shumaqta rin kamachiwaqninchiq, nishpa, yumbay nasyungunapi noqapaq yach'ananllapa. Chaymandaraqmi rin ushyakaq kay munduqa.

15’Dyuspaq rimaq Dañilmi (unay tyimpupi) librumbi kayshina iskibrirqan: “Suq millanaypaq dañachikuqmi rin yaykuq Tayta *Dyuspa adurana wasinman”, nishpa.[i] Chayri qamkuna yach'ashpa: Chay millanaypaq dañachikuqmi chay *santu lugarman yaykushqa, nishpaqa, intyindiyllapa: Chay unay Dañil iskibrishqanqam kumpliykanna, nishpa. 16Chayta yach'ashpaqa, kay *prubinsya Judiyapi kaqkunaqa qaqakunaman mitikanqallapa. 17Kanan *wasimba sawambi kaqkunapisri ishkishpa, ama yaykunqallapachu wasinman, imangunata surqonambaqqa. Ashwanri chayshinalla das mitikanqallapa. 18Ch'akrapi kaqkunapis ama wasinman kutinqallapachu, ni mudananda apananllapaqa. 19¡Imananqallaparaq chay pach'ayuq (ukuyuq) warmikuna, chay iti wambrituyuqkunaqa! 20Chayri Dyusman mañakuyllapa, ama mitikanaykillapa tamya tyimpupi, ni *samana diyapi. 21Chay mitikanayki tyimpupiqam yumbay runakuna, warmikuna ancha rinllapa ñakaq maski yumbay ñakaykunamanda. Chaqa kay mundu qallarishqan diyamandapacham mana nunka ñakashqallapachu chay mitikanan tyimpupishinaqa. Chay ñakana tyimpu ushyakaptinmi, manana nunka rinllapachu ñakaq chay tyimpupishinaqa. 22Piru Dyusqam akrashqan wambrangunata llakipashpa, chay ñakana diyakunata das rin pasachiq, paypi kriyiqkuna ama achka diyakunata padisinanllapa. Chaqa chayshina mana pasachiptinqach'i, mana pipis atinmanchu kawsaytaqa. Yumbay runa, warmi wañunmanllapa.

---

i 24.15 [Daniel 9.27, 11.31]

23 'Chayri mayqan runa qamkunata
nishuptin: "¡Rikayllapa, kaypim *Dyus
Akrashqan Washadurqa!" ichu
nishuptin: "Kay waqpim payqa",
nishpaqa, ama kriyiyllapachu. 24 Chaqa
achka llullakuqkuna shamushpam rin
niq: "Noqam Dyus Akrashqan Washadur
kani", nishpa, ichu "Noqam *Dyuspaq
rimaq kani", nishpa. Paykunam
ispantaypaq milagrukunata, siñakunata
rinllapa ruraq. Chayshina rurashpam,
achka runata, warmita rinllapa ingañaq.
Atishpaqach'i, asta Dyuspa akrashqan
wambrangunatapis ingañanmanllapa.
25 Kaykish manaraq chaykuna pasaptin,
nishushqallapana kani (ama pipis
ingañashunanllapa). 26 Chayri nishuptin-
llapa: "Waq chunchapim
Washadurninchiqqa", nishpaqa, ama
riyllapachu; ichu "Kay uku wasipim",
nishuptinllapapis, ama kriyiyllapachu.
27 Chaqa noqa *Dyusmanda Shamuq
Runam rini kutimuq llipyaq rrilampagu-
shina. Manchu rrilampaguqa tukuy
syilupi lliwyan kay ladumanda suq
ladukaman. Chayshinallam noqapis
yumbay ladukunapi lliwyashpa, rini
kutimuq. 28 Chaqa maypi suq wañushqa
kaptinqam, shingukuna tandakanllapa.
*[Nuta: Chay shingukunata karumanda
rikashpam yach'anchiq, imam wañushqa,
nishpa. Chayshinallam chay diya Jisukristu
shamuriptinqa, karumanda yumbay rinllapa
rikaq.]*

Jisukristum syilumanda kayshina rin kutimuq
(Mk. 13.24-27; Lk. 21.25-28)

29 'Chay ñakaykuna pasaptinllam,
rupaywan killa wañushpa, manana
rinchu achikchakuq. Lusirukunapismi
syilumanda rinllapa ishkimuq. Syilupi
tukuy ima kaqkunapismi rin kuyuq.[j]
30 Chaymandaqam yumbayna rinllapa
rikaq syilupi suq siñata. Chaymi rinllapa
yach'aq: *Dyusmanda Shamuq Runa
Jisukristum kutimuykanna, nishpa.
Chay siñata rikashpaqam, tukuy
mundupi ancha manchashpa, rinllapa
waqaq. Chaypinam rinllapa rikawaq,
syilumanda pukutaypa sawambi, ancha
pudirniyuq llipyashpa shamuykaqta.
31 Anjilniykunatam rini kach'aq kay
pachapa yumbay kuchungunaman,
paykuna *kurnitata waqachishpa,
akrashqaykunata tandananllapa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan suq yura igus pallpamuqwan
(Mk. 13.28-31; Lk. 21.29-33)

32 'Kay kumparasyunda allita
yach'akuyllapa: Qamkunaqam suq yura
*igusta pallpamuykaqta rikashpaqa,
yach'angillapana: Biranunam rin kaq,
nishpa. 33 Chayshinallar yumbay kay
nishushqayllapa qallariptinqa,
yach'ayllapa: Chay willawashqanchiqmi
rinna kumpliq, nishpa. 34 Alliptam
niykillapa, kay tyimpupi kawsaqkuna
manaraq wañuptinmi, kay nishushqay-
kunaqa rin kumpliq. 35 Chaqa syiluwan
kay pacham rin ushyakaq. Piru kay
nishushqaykunaqam mana nunka
rinchu ushyakaq. Ashwanmi yumbay rin
kumpliq.

Manam pipis yach'anchu: ¿Ima tyimpum Jisukristuqa rin kutimuq? nishpa
(Mk. 13.32-37; Lk. 17.26-30, 34-36)

36 'Piru manam pipis noqapaqqa
yach'anchu: ¿Ima diyata, ima urastam
rin kutimuq? nishpaqa. Manam ni
anjilkuna ni noqa Dyuspa Churimbis
yach'anillapachu. Tayta Dyusllam
chaytaqa yach'an. 37 *Nuwipa
tyimpumbi kashqanshinam, kutimunay

j 24.29 [Isaías 13.10]

tyimpupis rin kaq. 38Chaqa chay
Nuwipa tyimpumbiqam runakunaqa
mikuykarqan, upyaykarqan, kasaray-
karqan, wambrangunata
kasarachiykarqan, chay Nuwi *wambuq
wasiman yaykushqan diyakaman.
39Manam intyindirqanllapachu: Ancha
tamyaptinmi, yakukunapi yumbay
ch'uqashpa rinchiqllapa ushyakaq,
nishpaqa. Chayshinallam noqa
*Dyusmanda Shamuq Runa kutimuptiy,
mana rinllapachu yach'aq: Kay diyapim
Jisukristu rin kutimuq, nishpaqa.
40Ishkay runa ch'akrapi kaykaptinmi,
suqta apashaq, suqta dijashaq. 41Chay-
shinallam ishkay warmi
kutakuykaptimbis, suqta apashaq, suqta
dijashaq.
42'Chaqa manam yach'angillapachu:
¿Imurasmi Jisukristuqa rin kutimuq?
nishpaqa. Chayrayku chayta yuyashpa,
allita kwidakashpa, listu kayllapa
kutimunaypaqqa. 43Kaytapis allita
yach'ayllapa, suq runa yach'ashpa, ima
urasmi ladrunqa rin shamuq,
nishpaqach'i, wasindaqa ancha allita
kwidanman, ama yaykunambaq suwaq.
44Chayshina qamkunapis tukuy tyimpu
listu kayllapa. Chaqa noqaqam mana
yuyashqaykillapa uraspi rini kutimuq.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan allin kriyaduwan, mana allin kriyaduwan
(Lk. 12.41-48)

45'Noqata allita shuyawaqkunaqam
allin yach'ayniyuq kumplidu kriyadu-
shina. Chaqa chay allin kriyadupa
patrunninqam paypa makimbi dijan
wasinda: "Kay kriyadu masikikunatar
allita kwidashpa, urasnimbi qaray",
nishpa. 46Chaymi chay wasi kwidaq
kriyaduqa ancha rin kushikuq, chay
patrunnin kutimushpa, kamachishqan-
shina ruraykaqta tariptin. 47Alliptam
niykillapa, chay patrunninqam chay
allin kriyadunda mas kamachikuqta
numbrashpa, tukuy imangunata paypa
kwintan rin dijaq, payna kwidanambaq.
48Piru amakish chay kriyaduqa
yuyanqachu: Manaraqmi patrunniyqa
rinchu kutimuq, nishpaqa. 49Chaqa
chayshina yuyashpa maluyashpaqam,
kriyadu masingunata maqashpa,
mach'aqkunawan unda unda mikushpa,
upyaptinqam, 50patrunninqa mana
yuyashqan uraspi shamushpa, 51ancha
fiyuta rin kastigaq. Chaymandaqam
paytaqa rin wichukuq chay *shimin-
wanlla Dyusta kasuqkunapa
kashqanman, chaypi paykunawan pulla
padisinambaq. Chaypim waqashpa,
kirungunata rin qech'yachiq.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan dyis chinakunawan

25 1'Suq bidapi Dyusman
ch'ayananchiqqam, kay dyis
dunsillakuna kasamyintu fyistaman
riqkunashina rin kaq. Chaqa chay dyis
dunsillakunaqam michangunata
piskashpa, rirqanllapa kasamyintu
fyistaman, suq dunsilla masimba
namuradunda shuyaq. 2Paykuna-
mandam sinku chinakuna ancha
yach'ayniyuq, jwisyusakuna karqan.
Sinkuqam dijada mana
yach'ayniyuqkuna karqan. 3Chay
dijadakunaqam michangunatalla
aparqan. Manam lamparamba mas
asiytindaqa aparqanllapachu. 4Piru chay
yach'ayniyuq dunsillakunaqam butillan-
gunapi asiytinllapata aparqanllapa.
5Chaymandaqam chay kasaraq runa
unayaptin ch'ayamuqqa, chay dunsilla-
kunaqa shuyashqanshina, yumbayninna
puñurqanllapa.
6'Chaymandaqam ch'awpi tutata
uyarqanllapa kayshina qayakuqta:
"¡Kasaraq runaqam shamuykanna!
¡Lluqshiyllapa tinguq!" nishpa. 7Chaymi

yumbay chay dunsillakunaqa utqaymaya
atarishpa, michanllapata allicharqanllapa.
8Piru dijadakunaqam jwisyusakunata
nirqan: “¡Michayllapam wañuykanna!
¡Ashlita asiytikitar qowayllapa!” nishpa.
9Chaymi chay jwisyusa dunsillakunaqa
chay dijadakunata kayshina nirqan: “Ama
pullata faltawananchiq, riyllapa
randimuy”, nishpa. 10Piru chay dijadakuna
rinangamanllapa asiytita randimuqqam,
ch'ayamurqanna chay kasaraq runaqa.
Chaymi chay sinku dunsilla lista
kaqkunaqa wasimanna yaykurqanllapa,
dunsilla masinda kushichiq. Chayshina
ukupina kaptinllapaqam, pungutaqa
kirparqanna. 11Chaymandaqam chay
dijada dunsillakunapis ch'ayamushpaqa,
qayakurqanllapa: “Taytitu, Taytitu,
punguykitar kich'ay yaykunayllapa”,
nishpa. 12Piru chay kasaraqqam paykuna-
taqa nirqan: “¿Pich'i kangillapa? Alliptam
niykillapa, manam riqsiykillapachu”,
nishpa.

13Chayta nishpaqam, Jisusqa nirqan:

—Chayshinar qamkunapis allita
rurashpa shuyawayllapa. Chaqa manam
yach'angillapachu: Ima diya, ima urasmi
Jisukristuqa rin shamuq, nishpaqa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan kimsa runa qellayta trabajachiqwan

(Lk. 19.11-27)

14’Suq bidapi Dyuswan kawsanan-
chiqqam suq qellayniyuq runashina rin
kaq. Chaqa chay runaqam karu
*nasyunman rinambaq, kriyadungunata
qayashpa, qellayninda mingarqan
trabajachishpa ganachinanllapa.

15’Suq kriyadundam 5.000 qellayta
mingarqan. Suq kriyadundaqam 2.000
qellayta mingarqan. Suq kriyadundaqam
1.000 qellayta mingarqan. *[Nuta: Kada
qellaymi ancha baliq. Chaqa suq trabajadurmi
masdi 15 watakunata trabajaq, mil qellayta
gananambaqqa.]* Chayshina mingashpaqam,
rirqanna karu llaqtaman. 16Chaymi chay
5.000 qellayta ch'askiqqa, nigusyukunata
rurashpa, ganachirqan 5.000 masta.
17Chay 2.000 qellayta ch'askiqpismi, 2.000
masta ganachirqan. 18Piru chay 1.000
qellayta ch'askiqqam suqkunamanda
akrakashpa, allpapi ush'kukushpa,
patrunnimba qellaynindaqa pambarqan.

19’Chaymandaqam achka tyimpu-
manda chay kriyadukunapa
patrunninqa kutimurqanna. Chaymi
qellaynimba wach'aynimbaq chay
kriyadungunata kwintata mañarqan.
20Chay 5.000 qellayta ch'askiq
kriyadunqam 5.000 masta apamushpa
patrunnindaqa nirqan: “Patrunsitu,
5.000 qellaytam qowarqayki. Piru 5.000
mastam ganachishqa kani”, nishpa.
21Chaymi patrunninqa paytaqa nirqan:
“Allin kumplidu kriyaditu, allitam
noqapaq trabajachishqa kangi chay
ashla qellayniy mingashushqayta.
Chaymi ancha achka imaykunata qamta
rini mingashuq, qamna rikanayki.
Chayri allin lugarniyman yaykuy,
kushikunanchiq”, nishpa.

22’Chay 2.000 qellayta ch'askiqpismi
nirqan: “Patrunsitu, 2.000 qellaytam
qowarqayki. Piru 2.000 mastam
ganachishqa kani”, nishpa. 23Chaymi
chay patrunninqa nirqan: “Allin
kumplidu kriyaditu, qambismi allita
noqapaq trabajachishqa kangi chay
ashla qellayniy mingashushqayta.
Chaymi achka imaykunata qamta rini
mingashuq, qamna rikanayki. Chayri
qambis allin lugarniyman yaykuy
kushikunanchiq”, nishpa.

24’Piru chay 1.000 qellayta ch'askiq
kriyadunmi ch'ayashpaqa nirqan:
“Patrunsitu, noqaqam riqsishurqaq
wapu kashqaykita. Chaqa suqkuna
tarpushqangunatam qamna kusichangi.
25Chaymi manchashushpa, chay 1.000
qellay qowashqaykita allpapi

ush'kukushpa pambashpa, pakashqa kani. Kaypi qellayniki", nishpa.
26Chaymi chay patrunninqa nirqan: "¡A, malu, qella kriyadu! Qamqam yach'arqayki suqpa tarpudunda kusichashqayta, nishpa. 27Chayshina waqaychashqayki kwintamandaqa, chay qellayniytaqa bankuman ruranaykita, kutimushpa ganansyayuqta surqonaypaq". 28Chayshina nishpaqam, chaypi kaqkunata kayshina kamachirqan: "Chay 1.000 qellay qoshqayta qoch'ishpa, chay 10.000 qellayniyuqta qoyllapa. 29Chaqa chay imayuqtaqam masta rini qoq (allita kasuwashqanrayku). Chaymi mas imayuqna rin kaq. Piru chay ashlita kaqniyuqtaqam limpu rini qoch'iq (mana allita kasuwashqanrayku).
30Chayri chay malu kriyadutaqa sawa tutayaqman wichukuyllapa, chaypi padisishpa, waqashpa, kirungunata qech'yachinambaq", nishpa.

Jwisyu diyapim Taytanchiq Dyusqa yumbayta rin jusgaq

31Jisukristuqam kayshinapis nirqan:
—Yumbay anjilniykunawanmi noqa *Dyusmanda Shamuq Runa ancha kamachikuq gubyirnu shamushpa, llipyaq *trunuypi rini tiyaq kamachikunaypaq. 32Yumbay *nasyungunamandam runakuna, warmikuna ñawpayman rinllapa tandakaq. Manchu michidurqa wishangunata akran chibukunamanda. Chayshinallam noqapis rini akraq noqata kuyawaqkunata chay mana kuyawaqkunamanda. 33Chaqa chay kuyawaqkunaqam wishaykuna. Chaymi paykunata allin laduypi rini ruraq. Chay mana kuyawaqkunaqam chay chibukunashina. Chaymi paykunataqa ichuq laduypi rini ruraq. 34Chaymandaqam allin laduypi kaqkunataqa rini niq: "Tayta Dyusmi qamkunata ancha yanapashushqa. Chayri noqaman shamuyllapa. Chaqa kay munduta rurashqan diyamandapacham Tayta Dyusqa anaq syilupi ancha shumaq lugarta rurashqa, qamkuna waqpi tiyanaykillapa. 35Chaqa mallaqnaptiymi, qamkuna qarawarqayki. Yakunaptiymi, yakuta qowarqayki. Furastiru kaptiymi, pusadata qowarqayki. 36Mana mudanayuq kaptiymi, qamkuna mudanata qowarqayki. Qeshyaq kaptiymi, shamurqaykillapa watukuwaq. Karsilpi kaptiypismi, rirqaykillapa kunswilawaq". 37Chayshina niptiymi, chay kuyawaqkunaqa rin niwaq: "Taytitu, ¿ima tyimputaq mallaqta rikashushpa, qarashurqaqllapa, yakunaqta rikashushpa, qoshurqaqllapaqa? 38¿Ima tyimputaq furastiru kaptiki, pusadata qoshurqaqllapa, mana mudanayuq kaptiki, mudanata qoshurqaqllapa? 39¿Ima tyimputaq qeshyaq kaptiki, karsilpi kaptiki, rirqayllapa watukushuqqa?" nishpa. 40Chayshina tapuwaptinllapam, noqaqa paykunata rini niq: "Alliptam niykillapa, chay mana imayuqkunata yanapashpaqam, alabis noqata yanapawashqa kangi", nishpa.
41'Chaymandaqam ichuq laduypi kaqkunatana rini niq: "¡Ashuyllapa laduymanda qamkuna malditu kundinadukuna! Riyllapa chay tukuy tyimpu lumyaykaq ninaman. Chay infyirnutaqam Taytanchiq Dyus rurashqa, *dyablu tukuy yanapakuqnin dyablukunawan rupanambaq. 42Chaqa mallaqnaptiymi, qamkunaqa mana qarawarqaykichu; yakunaptiypismi, mana qowarqaykichu. 43Furastiru kaptiypismi, mana pusadata qowarqaykichu. Mudanay faltawaptimbismi, mana nimatapis qowarqaykichu. Qeshyaq kaptiy, karsilpi kaptiypismi,

mana rirqaykillapachu watukuwaqqa”.
44Chayshina niptiyqam, paykunaqa rin
tapuwaqllapa: “Taytitu, mallaq kaptiki,
yakunaptiki, furastiru kaptiki, mana
mudanayuq kaptiki, qeshyaq kaptiki,
karsilpi kaptikiqam, mana rikashush-
qachu kanillapa yanapashunayqa”,
nishpa. 45Chayshina niwaptinllapaqam,
paykunata nishaq: “Alliptam niykillapa,
chay pubrikunata mana yanapash-
paqam, alabis noqata disprisyawashqa
kangi”, nishpa.
46Chayta nishpaqam, Jisusqa
nirqambis:
—Paykunaqam rinllapa riq chay mana
ushyakaq kastiguman. Piru allingu-
naqam rinllapa riq luryaman, tukuy
tyimpu kawsananllapa, nishpa.

Jisusta prisunambaqmi parlarqanllapa
(Mk. 14.1-2; Lk. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 1Jisusmi chaykunata
yach'achikushpaqa, noqaykuna
*yach'akuqningunata niwarqanllapa:
2—Qamkunaqam yach'angillapa:
Ishkay diyallanam faltan *Paskwa fyista
qallarinanqa, nishpa. Chay fyistapim
noqa *Dyusmanda Shamuq Runataqa
kuntrawaqkunaman rinllapa
intrigakuwaq, kruspi klabawananllapa,
nishpa.
3Alliptam chay diyakunapi
kamachikuq *isrraylinu kurakuna,
*Muysispa liyningunata
yach'achikuqkuna, *kamachikuq
ansyanukunawan tandakarqanllapa
chay *mas kamachikuq isrraylinu
kurapa atun wasimba patyumbi. Chay
kuraqam Kayfas shutirqan. 4Yumbay
chay kamachikuqkunam kayshina
parlarqanllapa:
—¿Imashinaraq Jisusta ingañashpa
dimandanchiqman, prisushpa wanchi-
nanchiqllapa? nishpa.
5Chaymandaqam nirqanllapa:
—Kay fyistapiqam mana balinchu
wanchinanchiqqa. Chaqa kay fyistapi
kaqkunakish kuntranchiq alsakanman-
llapa, nishpa.

Suq warmim mishki mutkinata Jisuspa umanman basyarqan
(Mk. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6Jisusmi noqaykuna
*yach'akuqningunawan Bitanilla (Bitaniya)
llaqtapi kashpa, rirqayllapa suq runa Simun
shutiqpa wasinman. Chay Simunmi unayqa
*ismuykaq kwirpuyuq kashqa karqan.
7Paypa wasimbi kaykaptiyllapam, suq
warmi ch'ayarqan kirpadu rumi pumupi
ancha ch'aniyuq *mishki mutkinata
apamushpa. Mesapi kaykaptiyllapam, chay
warmiqa chay mishki mutkinawan Jisuspa
umanda nuyuchirqan. 8Chayta rikashpam,
noqaykunaqa piñakushpa, nirqayllapa:
—¿Imapaqtaq qesachaykan chay
ch'aniyuq mishki mutkinataqa? 9Chaytaqash'
achka qellaypaq randikushpa, chay mana
nimayuqkunata yanapananchiqta, nishpa.
10Chaymi Jisus chayta uyashpaqa,
kayshina niwarqanllapa:
—¿Imapaqmi kay warmitaqa piñachingi-
llapa? Payqam ancha allita rurawashqa.
11Chaqa pubrikunaqam qamkunapa
pullaykillapa tukuy tyimpu rinllapa kaq. Piru
noqaqam manana tukuy tyimpuchu
pullaykillapaqa rini kaq. 12Kayshina mishki
mutkinata sawayman basyashpaqam,
allichawashqashina, wañuptiy pambawanan-
llapa. 13Chaymi allipta niykillapa, tukuy kay
mundupi noqapa *shumaq nutisyayta
yach'achikushpaqam, kay warmi allita
rurawashqandapis rinllapa yach'achikuq,
payta ama qonqananllapa, nishpa.

Judasmi randikurqan Jisusta
(Mk. 14.10-11; Lk. 22.3-6)

14Chaymandaqam yach'akuq masiy
*Judas Iskaryutiqa kamachikuq *isrray-
linu kurakunaman rirqan kayshina niq:

15—¿Aykatam qamkunaqa pagarawangiman, Jisusta intriganaqqa? nishpa.

Chaymi chay kamachikuq kurakunaqa 30 yuraq qellayta pagararqanllapa. 16Chay urasmandapacham Judasqa yuyarqan: ¿Maypitaq, imashinataq Jisusta intrigakuni? nishpa.

Kayshinam punta *Santa Mikuna karqan

(Mk. 14.12-25; Lk. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Kur. 11.23-26)

17Chay *Paskwa fyistapiqam suq laya mikunakunata, kachangakunata noqaykuna *isrraylinukunaqa mikunillapa. Chay fyista qallarishqan diyam wakin yach'akuq masiykunaqa Jisusta tapurqanllapa:

—Kay *Paskwa fyista mikunata mikunanchiqqa, ¿maypitaq munangi allichanayllapa? nishpa.

18Chaymi Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Rishpa Jirusalinmanqa, riyllapa chay riqsishqanchiq runaman. Payta niyllapa: "Yach'achikuq Taytitum nin: Ch'ayamushqanam uras. Wasikipim munani rurayta Paskwa fyistata yach'akuqniykunawan", nishpa.

19Chay nishqanshina rurashpam, Paskwa mikunata allicharqanllapa. 20Tutayaptinnaqam, Jisusqa noqaykuna dusi *yach'akuqningunawan mesapina karqayllapa. 21Chaypi mikuqshinam niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, suqnikim ringi intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa.

22Chaymi yumbay noqaykuna limpu malaganayashpa, suqniy suqniy kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, ¿noqachu kani? nishpallapa.

23Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Noqawan suq platupilla pullay mikuqmi rin intrigakuwaqqa. 24Chaqa *Dyuspa Santu Librun nishqanshinam noqa *Dyusmanda Shamuq Runaqa rini wañuq. Lukis iimananqaraqri chay intrigakuwaqqa! Mas allich'i kananda chay runaqa ama nasinambaq, nishpa.

25Chaymi chay intrigakuq Judasqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿noqachu kani? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, nishqaykishinam qam kangi, nishpa.

26Chaypi mikuqshinam Jisusqa kachangata piskashpa, Dyusman pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Kay kachangata ch'askiwashpa, mikuyllapa. Kaymi kwirpuy, nishpa.

27Chaymandaqam kupatapis piskashpa, Dyusman pagikushpa, noqaykunata niwarqanllapa:

—Kay kupamanda yumbayniki upyayllapa. 28Chaqa kaymi yawarniy, Dyuswan mushuq *tratuta ruranaypaqqa. Yawarniyta ich'aptinllapam rini wañuq, achka runata, warmita uchangunamanda washanaypaq. 29Piru niykillapam, kay *binutaqam manana mastaqa rinichu upyaq kay mundupiqa, Taytay tiyashqambi qamkunawan mushuq binuta upyanaykaman, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan:
"Ringim ñigawaq", nishpa

(Mk. 14.26-31; Lk. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30Suq imnuta kantashpaqam, noqaykunaqa chay kashqaymanda lluqshishpa, rirqayllapana *Ulibu lumaman.

31Riqshinaqam Jisusqa kayshina niwarqanllapa:

—Kay tutaqam yumbayniki noqapi manana yuyakushpa, noqamanda akrakashpa, shikwa shikwana ringillapa

riq. Chaqa Tayta *Dyuspa Santu Librumbim nin: “Michidurta chuqriptiyqam, wishangunaqa waqta kayta shikwakanqallapa”, nishpa.[k] [32]Piru wañushqaymanda kawsamushpam, qamkunamanda mas puntata rini riq *prubinsya Galiliyaman, nishpa.

[33]Chayshina Jisus niptinqam, Pidruqa nirqan:

—Qambi manana pipis yuyakuptimbismi, noqaqa qambilla rini yuyakuq, nishpa.

[34]Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, kay tuta gallu manaraq kantaptinmi, kimsa kutinda ringi ñigawaq: “Manam riqsinichu Jisustaqa”, nishpa.

[35]Chaymi Pidruqa nirirqan:

—Pullayki imapis wañushaq. Manamir ñigashqaykichu, nishpa.

Chayshinallam nirqayllapa noqaykuna chay suq *yach'akuqningunapis.

Jisusmi Jitsimani wirtapi Tayta Dyusman mañakurqan

(Mk. 14.32-42; Lk. 22.39-46)

[36]Jisusqam noqaykuna *yach'akuqningunawan Jitsimani shutiq lugarman rirqanillapa. Chayman ch'ayashpaqam, Jisusqa niwarqanllapa:

—Kaypi tiyayllapa, noqa kay waqman rinaykaman Dyusman mañakuq, nishpa.

[37]Chayshina nishpaqam, Pidruta, Sibidiyupa chay ishkay churingunata ashla waqkaq apashpa, Jisusqa suq layayashpa, ancha malaganayarqan. [38]Chaymi paykunata nirqan:

—Ancha jwirtitam llaki piskawan. Limpuraq shunqoy tutayan. Tukuy kay llakikunam munan wanchiwayta. Kaypi kidashpa, ama puñushpachu, yapachawayllapa, nishpa.

[39]Chaymi ashla waqkaq rishpa, qonqorikushpa, ancha kumurashpa qaqllan allpaman ch'ayachishtin, Dyusman mañakushpa, nirqan:

—Taytitu, kay tukuy ñakaykunaqam noqapaqqa suq kupa ancha ayaq yakushina. Munashpaqar chay ñakaykunamanda washaway. Piru amar noqa munashqayqa kanqachu. Ashwanri qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

[40]Chayshina Dyusman mañakushpa, kutimushpaqam, chay kimsa yach'akuq masiyllapata puñuykaqta tarishpa, Pidruta nirqan:

—¿Ima manachu atishqallapa kangi agwantayta puñuymandaqa ni suq uritata? [41]Rikch'akashpa, Dyusman mañakuyllapa, ama tyintadu kanaykillapa. Chaqa qamkunaqam allipta munangillapa Dyusta kasuyta. Piru manam atingillapachu kwirpuykita sujitayta, nishpa.

[42]Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda waqkaq ririshpa, Dyusman kayshina mañakurirqan:

—Taytitu, illuki ñakanaypaq kaptinqa, qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

[43]Chaymi shamurishpaqa, puñuykaqta tariririqan chay kimsa yach'akuq masiykunataqa. Chaqa paykunataqam puñuyqa ancha binsiykarqan. [44]Chaymandaqam chaypilla paykunata dijashpa, mushuqmanda chay waqkaq ririrqan, Tayta Dyusman mañakuriq. Chay kimsa kutindam chayshina nishpalla, mañakurqan. [45]Chaymandaqam chay kimsa kutinda kutimushpaqa, chay yach'akuq masiykunataqa nirqan:

—¿Sigingillapachu puñushpa? Kananqam ch'ayamushqa chay uras noqa *Dyusmanda Shamuq Runata intrigakuwanan uchayuq runakunaman. [46]Atariyllapa. Akuna. Rikayllapa, chay intrigakuwaqqam ch'ayamuykanna, nishpa.

---

k 26.31 [Zacarías 13.7]

Jisustam prisurqanllapa

(Mk. 14.43-50; Lk. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 Chayshina rimaykaptinllam, chay yach'akuq masiy Judasqa achka runakunawan ch'ayamurqan. Chay runakunaqam qeruta, *atun kuchilluta piskashpa, shamurqanllapa chay kamachikuq *isrraylinu kurakuna, chay *kamachikuq ansyanukuna kach'amuptin. 48 Chay Judas intrigakuqqam paykunataqa nishqa karqan:

—Jisusta riqsinaykillapaqam, *muchashpa rini napaykuq. Chaytam piskangillapaqa, nishpa.

49 Chaymi ch'ayashpaqa, Jisustaqa muchashpa napaykurqan:

—Bwinas nuchis, Yach'achikuq Taytitu, nishpa.

50 Jisusqam nirqan:

—Yanasita (Yanasitu), ¿imapaqtaq shamushqa kangi? nishpa.

Chay uritaslla chay runakunaqa Jisusta piskarqanllapa. 51 Piru Jisuspa suq *yach'akuqninmi *atun kuchillunda surqoshpa, *mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadumba rinrinda pitirqan. 52 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Atun kuchilluykitaqa waqaychayna. Chaqa kuchilluwan pilyaqkunataqam, kuchilluwan rinllapa wanchiq. 53 ¿Ima manachu yach'angi, noqa Taytay Dyusman mañakuptiyqam, kach'amunman mas di 70.000 anjilningunata washawanambaq, nishpaqa? 54 Lukis chayshina kach'amunambaq mañaptiyqach'i, *Dyuspa Santu Librumbi noqapaq nishqanqa mana kumplinqachu. Chaqa librumbiqam kayshina pasawanambaq riman, nishpa.

55 Chaymandaqam Jisusqa chay shamuq runakunata nirqan:

—Qamkunaqa, ¿imaraykutaq shamushqallapa kangi atun kuchillukunawan, qerukunawan, saltiyadurtashina prisuwaqqa? Manchu tukuy diya Tayta *Dyuspa adurana wasimbi qamkunawan kashpa, yach'achikushqa kani. ¿Imaraykutaq qamkunaqa chaypiqa mana prisuwarqaykichu? 56 Piru tukuy kaykunam kayshina pasaykan, *Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqanguna kumplinambaq, nishpa.

Chay urasmi noqaykuna yumbay yach'akuqningunaqa Jisusta sapalitanda dijashpana, mitikarqayllapa.

Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapi

(Mk. 14.53-65; Lk. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Chay prisuqkunaqam Jisustaqa chay *mas kamachikuq isrraylinu kura Kayfaspa wasinman aparqanllapa. Chaypim karqanllapa *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, *kamachikuq ansyanukunapis. 58 Piru Pidruqam Jisuspa karu ikinda rirqan chay Kayfaspa wasimba patyungaman. Chaypiqam suldadukunawan tiyarqan, rikanambaq imanachiqshi rin Jisustaqa, nishpa. 59 Chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay kamachikuq ansyanukuna, yumbay chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapismi tistigukunata maskarqanllapa, llullakushpa, Jisuspa kuntran rimananllapa, chaypaq tumbanna wanchinanllapa. 60 Piru maychika suqnin suqnin yanqakunata llullakushpa, mana igwalta rimaptinllapaqam, mana nimapaq atirqanllapachu tumbayta Jisusta, wanchinanllapaqa. Piru ultimupim ishkay llullakuqkuna ñawpanllapaman pasashpa, 61 nirqanllapa:

—Kay runam nishqa: "*Dyuspa chay atun adurana wasinda bulashpam, atini kimsa diyapi mushuqmanda rurariyta", nishpa.

62 Chaymi chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa atarishpa, Jisusta tapurqan:

—¿Manachu nimatapis ningi? ¿Manachu uyangi kay runakuna qambaq rimashqandaqa? nishpa.

63 Piru kuntraptinllapaqam, Jisusqa
uyararqanlla. Manam nimatapis
nirqanchu. Chaymi chay mas
kamachikuq kuraqa nirqan:
—Mayá, kamachiykim juranayki Dyuspa
shutimbi, ¿Qamchu Dyuspa Churin kangi?
¿Qamchu *Dyus Akrashqan Washadurqa
kangi ichu mana? nishpa.
64 Chaymi Jisusqa nirqan:
—Qam nishqaykishinam kani. Niykillapa-
pismi, kananmandaqam noqa *Dyusmanda
Shamuq Runata ringillapa rikawaq, ancha
pudirniyuq Tayta Dyuspa *allin ladumbi
tiyaykaqta. Ringillapam rikawaqpis pukutay-
kunapi syilumanda shamuykaqta, nishpa.
65 Chayshina Jisus niptinmi, chay mas
kamachikuq isrraylinu kuraqa ancha
piñakushpa, kwirpumbi kaq mudananda
llikishpa, chay juyiskunata nirqan:
—¡Ichichín, kay runaqam Taytanchiq
Dyusta burlaykan! Kananqam manana
munanchiqchu tistigukunataqa,
¿manachu? Waqqar kananqa qamkuna
kikiki uyashqallapa kangi, kayshina
rimashpa Dyusta burlaptinqa.
66 Chaymandaqam chay juyiskunata
tapurqan:
—¿Imatataq yuyangillapa? nishpa.
Chaymi paykunaqa nirqanllapa:
—Arí, uchayuqmi. Allim
wañunambaq, nishpa.
67 Chay urasmi qaqllambi tuqapashpa,
wakinqa puñitiyarqanllapa, wakinqam
qaqllambi paqyachishpa, nirqanllapa:
68 —Mayá, qam Dyus Akrashqan
Washadur kashpaqa, niwayllapa: ¿Pitaq
maqashushqa? nishpa.

Pidrum Jisusta ñigarqan
(Mk. 14.66-72; Lk. 22.56-62;
Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Pidru chay wasipa patyumbi tiyaykap-
tinmi, suq kriyada qemikashpa nirqan:
—Qambismi Jisus Galiliyamanda
kaqwan purirqayki, nishpa.
70 Piru Pidruqam yumbay chaypi
kaqkunapa ñawpambi ñigashpa nirqan:
—Manam yach'anichu imatach'i
niwaykangi, nishpa.
71 Chaymandaqam chay patyumanda
sawa punguman lluqshiptin, suq
kriyadapis Pidruta rikashpa, chaypi
kaqkunata nirqan:
—Kay runapismi Jisus Nasaritmanda
kaqwan puriq, nishpa.
72 Piru payqam kayshina jurashpa,
ñigarirqan:
—Pur Dyusitu, manam riqsinichu
chay runataqa, nishpa.
73 Chaymandaqam suq rratitumandalla,
chaypi kaqkuna qemikashpa, Pidruta nirqan:
—Allibraq qambis paykunamanda suqnin
kangi. Chaqa qamqam chay Galiliyamanda
kaqkunashina rimangi, nishpa.
74 Chayshina niptinllapam, Pidruqa
masta jurashpa, nirqan:
—¡Pur Dyusitu, allipta niykillapa,
manamir chay runataqa riqsinichu! nishpa.
Chay urasmi suq gallu kantarqan.
75 Chaymi Pidruqa yuyarqan Jisus kayshina
nishqanda: “Manaraq gallu kantaptinmi,
kimsa kutinda ringi ñigawaq”, nishpa.
Chaymi payqa ancha syintishpa, sawaman
lluqshishpa, ancha waqarqan.

Jisustam gubyirnu Pilatuman
aparqanllapa
(Mk. 15.1; Lk. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 1 *[Nuta: Chay tyimpukunapim*
**Rruma llaqtamanda kaqkuna achka*
**nasyungunapi kamachikuqllapa. Chaymi*
**isrraylinukunatapis suq rrumanu gubyirnu*
kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiq Pilatu.]
Achikyaptinnam isrraylinukunapa
yumbay kamachikuq kuranguna,
*kamachikuq ansyanukunawan
tandakarqanllapa parlanambaq, Jisusta
wanchinanllapa. 2 Chaymandaqam
Jisusta grillitashpa, aparqanllapa
gubyirnu Punsyu Pilatuta intrigaq.

Judasmi wañurqan

3Chay intrigakuq *Judasqam rikashpa
Jisusta sintinsyadu wanchinanllapa
kaptinqa, ancha syintirqan intrigakush-
qambaq. Chaymi rirqan kamachikuq
*isrraylinu kurakunata, *kamachikuq
ansyanukunata chay 30 yuraq qellay
ch'askishqanda kutichiq. Chaymi
nirqan:
4—Uchatam rurashqa kani, suq mana
nima uchayuq runata intrigakushpa
wanchinaykillapa, nishpa.
Piru chay isrraylinu kurakunaqam
Judastaqa nirqanllapa:
—¿Ima kwintayuqtaq noqaykunaqa
kani? Chayqam qamba kwintayki,
nishpa.
5Chayshina niptinqam, Judasqa uku
*Dyuspa adurana wasimbi chay qellayta
wichukurqan. Chaymandaqam suq
lugarman rishpa, urkakashpa wañurqan.
6Chay kamachikuq isrraylinu kuraku-
naqam chay qellayta tandashpa,
kayshina parlarqanllapa:
—Kay qellaypaqmi suq runata intriga-
kurqan, payta wanchinanchiqllapa.
Chaymi liyninchiq mana dijawan-
chiqchu wichunanchiq ufrindanchiqpa
kajunninmanqa, nishpa.
7Chayshina parlashpallapaqam,
kayshina yuyarqanllapa: Chay
qellaywanqa randishunllapa chay
manga ruraqpa ch'akranda, pantyun
kanambaq, furastirukuna wañuptin,
chaypi pambananchiqllapa, nishpa.
8Chaymi chay ch'akraqa kanan
diyakaman shutin “Yawar Pamba”.
Chaqa chay ch'akrataqam Jisuspa
prisyunwan randirqanllapa. 9-10Chay-
shinam kumplirqan *Dyuspaq rimaq
*Jirimiyas kayshina nishqan: “Chay
isrraylinukunam suq runapaq pagarash-
qanllapa prisyunda paykunalla
tandarqanllapa. Chay 30 qellaykuna-
wanmi randirqanllapa mangata ruraq
runapa ch'akranda, Kamachikuqniy
niwashqanshina”, nishpa.[l]

Gubyirnu Pilatum Jisusta tapurqan rriparanambaq

(Mk. 15.2-5; Lk. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11Gubyirnu Pilatuman Jisusta apaptin-
llapa, paypa ñawpambi shayaykaptinmi,
chay Pilatuqa kayshina tapurqan:
—¿Qamchu *isrraylinukunapa gubyir-
nunqa kangi? nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Arí, chay nishqaykishinam kani,
nishpa.
12Kanan chay kamachikuq kurakuna,
chay *kamachikuq ansyanukuna
kuntrashpa kusasta niptimbismi, Jisusqa
mana nimatapis nirqanchu.
13Chaymi Pilatuqa Jisusta nirqan:
—¿Manachu uyangi kuntrashushpa,
malutash rurashqa kangi, niptinllapaqa?
14Chayshina niptimbismi, Jisusqa
mana ni suq palabrata rimarqanchu.
Chaymi uyaraqtalla rikashpaqa, chay
gubyirnuqa ancha ispantarqan.

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinanllapa

(Mk. 15.6-20; Lk. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

15Chay *Paskwa fyistapim gubyirnuqa
watan watan suq prisuta kach'aq,
runakuna rrugakuptin. 16Chay
tyimpupim suq runa Barrabas shutiq
karsilpi karqan. Paypaqqam yumbay
isrraylinukuna ancha allita
yach'arqanllapa. 17Kanan chay achka
runakuna tandakashqandam Pilatuqa
kayshina tapurqan:
—¿Pitam munangillapa
kach'anaypaq? ¿Barrabasta ichu kay

---

l 27.9 [Zacarías 11.12-13, Jeremías 19.1-13]

Jisus *Dyus Akrashqan Washadur shutiqta? nishpa.
18Chaqa Pilatuqam intyindishqa karqan: Paykuna imbidyashpam, kay Jisustaqa intrigawashqallapa, nishpa.
19Chayshina Pilatu *trunumbi tiyaykaptinmi, paypa warminqa suq rrikaduta kayshina kach'akurqan:
—Chay allin runamanqa ama mitikuychu. Chaqa tutam ancha llakita paypaq musqoshqa kani, nishpa.
20Piru chay kamachikuq israylinu kurakuna, chay ansyanukunawanqam chay achka runata kunashpa, animachishpa, kayshina kunarqanllapa:
—Pilatutaqa mañayllapa Barrabasta kach'ashpa, Jisusta wanchinan, nishpa.
21Chaymi chayshina niptinllapaqa, chay gubyirnu Pilatuqa paykunata tapurirqan:
—Kay ishkay prisukunamanda, ¿mayqannindataq munangillapa kach'anaypaqqa? nishpa.
Paykunaqam nirqanllapa:
—¡Barrabasta kach'ay! nishpa.
22Chaymi Pilatuqa tapurirqan:
—Chayshinaqa, ¿imanachishaqtaq kay Jisus Dyus Akrashqan Washadur shutiqtaqa? nishpa.
Chaymi yumbaynin nirqanllapa:
—¡Kruspi klabay! nishpa.
23Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa nirqan:
—Piru ¿ima malutamir rurashqa? nishpa.
Chayshina tapuptinmi, paykunaqa ashwamba sh'uqyarqanllapa:
—¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay! nishpallapa.
24Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa yach'arqanna: Maychika imata niptiypismi, mana rinllapachu kasuwaq. Piñakushpam mastana rinllapa sh'uqyaq. Noqamannam rinllapa alsakaq, nishpa. Chaymi yakuta mañashpa, yumbaypa ñawpambi makingunata mayllashpa, nirqan:
—Kay allin runata qamkuna wanchiptikiqam, mana uchayuqchu kani noqaqa. Qamkuna munashqaykita rurayllapa. Qamkunam uchayuqqa ringillapa kidaq, nishpa.
25Chayshina niptinmi, yumbay chay runakunaqa nirqan:
—¡Ari! Wanchishpaqam, noqaykuna wambraykunawan uchayuqkuna kashaqllapa, nishpa.
26Chaymi Pilatuqa, Barrabastana kach'ashpa, Jisustaqa asutichishpa, paykunatana intrigarqan, kruspina klabanambaqllapa.
27Chaymandaqam chay gubyirnupa suldadungunaqa uku *kwartilninman Jisusta aparqanllapa. Chay ukupiqam yumbay suldadu masingunata Jisuspa rridurninman tandarqanllapa. 28Chaymandaqam chay suldadukunaqa Jisuspa kapanda surqoshpa, granati kapata rurachirqan, gubyirnushina kanambaq.
29Umanmanmi rurarqanllapa suq *kuruna kasha likiduta. Allin ladu makimbipismi suq gubyirnupa burdunnin layata piskachirqanllapa. Chayshina rurashpaqam, ñawpambina qonqorikushpa, ancha burlarqanllapa:
—¡Biba isrraylinukunapa gubyirnun! nishpa.
30Kanan tuqapashpam, chay piskachishqanllapa burdunwan umambi waqtarqanllapa. 31Chayshina burlashpaqam, chay kapa rurachishqanllapata surqoshpa, mudananda rurachirqanllapa. Chaymandaqam aparqanllapa, kruspina klabanambaq.

Jisustam kruspi klabarqanllapa
(Mk. 15.21-32; Lk. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32*Kwartilmanda lluqshishpaqam, tingunakurqanllapa suq runa Simun shutiqwan. Payqam Sirini llaqtamanda

karqan. Chay Simundam Jisuspa krusninda amalas umbruchachirqanllapa apanambaq. 33Chayshinam ch'ayarqanllapa chay lugar Gulguta shutiqman. Chay Gulgutaqam paykunapa rimaynimbiqa munan niyta "Kalabira Lugar", nishpa. 34Chaypina kashpaqam, *binuta ayaqwan taqllushpa, Jisusta qorqanllapa upyanambaq. Piru Jisusqam mallishpa chay binutaqa, mana upyarqanchu.

35Chaymandaqam kruspina klabarqanllapa. Kruspi klabashpaqam, chay suldadukunaqa swirtita rurarqanllapa, Jisuspa mudananda partinakunanllapa. ⌞Chayshina ruraptinllapam, kumplirqanna *Dyuspaq rimaq kayshina iskibrishqan: "Paykunapuram swirtita rurashpa, mudananda partinakurqan", nishpa.*m* ⌟ 36Partinakushpaqam, chaypina tiyarqanllapa kwidaq. 37Chay kruspiqam Jisuspa umamba sawambi suq tablitata rurarqanllapa, imaraykum wañun, nishpa. Chay litrakunaqam niq: "Kay Jisusmi isrraylinukunapa gubyirnun", nishpa.

38Jisuspa ladumbiqam ishkay ladrungunatapis kruskunapi klabarqanllapa, suqninda allin ladumbi, suqninda ichuq ladumbi. 39Kanan ladunllapata pasaqkunaqam umanllapata kuyuchishpa, musyashpa niqllapa:

40—Qam *Dyuspa adurana wasinda bulashpa kimsa diyapi ruraqqar, qam kikiki washakay. Mayá, Dyuspa Churin kashpaqa, chay krusmanda ishkimuy, nishpa.

41Chayshinallam kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, *farisiyu duktrinayuqkuna, *kamachikuq ansyanukunapis ancha burlashpa, Jisuspaq nirqanllapa:

42—Suqkunataqam washarqan. Piru pay kikinllaqam mana atinchu washakayta. Mayá, *Isrrayilpa gubyirnun kashpaqa, kanalitan chay krusmanda ishkimunqa, paypi kriyinanchiqllapa. 43Payqam niwarqanchiqllapa: "Dyuspa Churinmi kani. Paypillam yuyakuni", nishpa. Mayá, Tayta Dyus payta allipta kuyashpaqa washanqa, nishpa.

44Chay ladrunguna ladumbi kaqkunapismi musyarqanllapa.

Jisusmi wañurqan

(Mk. 15.33-41; Lk. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45Chay diyaqam tukuy pachapi limpu tutayarqan larrdusi urasmanda asta las tres di la tardikaman. 46Yaqqana las tris kaptinmi, Jisusqa ancha jwirtita qayakushpa, nirqan:

—Eli, Eli, ¿lama sabaktani? nishpa.

Chay nishqanqam *isrraylinukunapa rimaynimbiqa munan niyta: "Dyusitu, Dyusitu, ¿imapaqmir sapalaytaqa dijawashqa kangi?" nishpa.*n*

47Chayshina niqta uyashpaqam, chaypi kaqkunamanda wakinninqa pandashpa, yuyarqan: Dyuspaq chay unay rimaq *Eliyastam qayaykan, nishpa.

48Chay urasmi suqnin kallparqan *ish'uputa apamuq. Apamushpaqam puchqo *binupi nuyuchishpa, suq kañapa puntambi rurashpa, Jisuspa shiminman qemirqan chupanambaq. 49Piru chay wakingunaqam nirqan:

—Shuyay rikananchiq, mayá, ¿Eliyaschush rin shamuq washaq ichu mana? nishpa.

50Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda jwirtita rimashpa, *ispiritunda Dyusman mingashpa, wañurqanna. 51Chay urasmi *Dyuspa adurana wasimba kurtinanqa anaqmanda urakaman ch'awpi ch'awpi llikikarqan. *[Nuta: Chay ancha atun rrakta kurtinaqam chay *Ancha Santisimu Kwartuta akraq chay *Santu Kwartumanda.]* Chay urasmi timblurpis karqan. Chaymi atun

m 27.35 [Salmo 22.18] **n 27.46** [Salmo 22.1]

rumikuna limpu partikarqan. 52-53Chaymandaqam Jisus wañushqanmanda kawsamuptinqa, chay *mach'ayshina sipultura alma pambakashqanguna kich'akarqan. Chaymi Dyuspi kriyiq wañushqakunapis achka kawsamushpa, rirqanllapa Dyus akrashqan llaqta Jirusalinman. Chay Jirusalimbiqam achka runakuna, warmikuna chay kawsamuqkunataqa rikarqanllapa.

54Kanan Jisus wañushqan urasqam kay pachapi timblur karqan. Chaymi chay kwidaykaq kamachikuq suldaduqa yumbay suldadungunawan chayta rikashpa, tukuy chay mas kusaskuna pasaptinqa, ancha manchashpa nirqanllapa:

—Allibraq kay runaqa Dyuspa Churin kashqa, nishpa.

55Chaypim achka warmikunapis karumanda Jisusta chapaykarqanllapa. Paykunaqam Galiliya kashqanmandapacha payta yanapashpa, pullan shamushqallapa karqan. 56Chay warmikunamanda wakinninqam karqan: *Marya Magdalamanda kaq, *Jakubupa *Jusipa maman Marya, chay Sibidiyupa churingunapa mamambis.

Jisustam aparqanllapa pambaq

(Mk. 15.42-47; Lk. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57Chay diya byirnis amsayaykaptinnam, suq kapuq runa *Jusi shutiq shamurqan Pilatuman. Payqam Arimatiya llaqtamanda karqan. Paypismi Jisuspa yach'akuqnin karqan. 58Chaymi payqa Pilatuman rishpa, Jisuspa kwirpunda mañarqan. Chaymi Pilatuqa kamachikurqan, kwirpunda intrigananllapa Jusita. 59Chayshina Jisuspa kwirpunda intrigaptinqam, suq limpyu trapuwan liyashpa, aparqanna pambaq. 60Chay Jusiqam suq luma qaqitapa pach'ambi mushuq *mach'ayshina sipulturata rurachishqa karqan. Chaymi payqa chay sipulturapina kwirpunda kamakachishpa, suq atun rumiwan kirpashpa, rirqanna. 61Chay mach'ayshinapa ñawpambim tiyaykarqanllapa chay *Marya Magdalamanda kaq, tukayan Maryawan.

Suldadukunam Jisuspa kwirpunda kwidarqanllapa chay pambashqambi

62Qayandin sabaduqam *isrraylinu kurakunapa kamachikuqninguna *farisiyu duktrinayuqkunawan rirqanllapa gubyirnu Pilatuta niq:

63—Taytitu, yuyanillapam chay alma llullakuq kawsaykashpa kayshina nishqanda: "Wañushpaqam kimsa diyaman rini kawsamuq", nishpa. 64Chayri wakin suldaduykita kamachiy, rinanllapa allita kwidaq chay pambakashqanman, kimsa diya kumplinangaman. *Yach'akuqninguna imakish tutap shamushpa, chay kwirpunda surqoshpa, isrraylinu masiyllapata ingañanmanllapa: "Chay wañushqaqash kawsamushqana", nishpa. Chayshinaqach'i mas piyur llulla kanman chay punta llulla rimashqanmandaqa, nishpa.

65Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa nirqan:

—Mayá, chaypim suldadukuna. Paykunata apashpa, may atishqaykikaman ancha allita kwidachiyllapa, nishpa.

66Chayshina niptinmi, paykunaqa rishpa, chay *mach'ayshina sipulturapa kirpanan rumita ancha allita siñalarqanllapa suq *silluwan, yach'ananllapa kunfurmi kashqanda. Chaymi chaypina suldadungunata dijarqan kwidananllapa.

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan

(Mk. 16.1-8; Lk. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 1Chay *samana diya pasaptin, dumingu yaqqana achikyaptinmi, chay *Marya Magdalamanda kaq tukayan Maryawan rirqanllapa Jisus pambakashqanman rikaq. 2Chay madrugadum ancha jwirti timblur

karqan. Chay urasmi Tayta Dyuspa anjilnin syilumanda shamushpa, chay mach'ayshina sipulturapa kirpashqan rumita ashuchishpa, sawambi tiyarqan. 3Chay anjilmi rrilampagushina achikchakurqan. Mudanangunaqam ancha yuraq qasashina llipyarqan. 4Kanan chay kwidakuq suldadukunaqam chay anjilta rikashpaqa, ancha manchashpa ch'apsikashpa, bulakashpa, wañushqashinana kidarqanllapa. 5Chay anjilqam chay warmikunata nirqan:

—Ama manchayllapachu. Noqaqam yach'ani: Qamkunaqam chay kruspi wañushqa Jisusta maskaykangillapa, nishpa. 6Mananam kaypichu. Pay nishqanshinam kawsamushqana. Shamuyllapa kay uku kamakachishqanman chapakuq. 7Utqana rishpa, *yach'akuqningunata niyllapa: "Jisusqam wañushqanmanda kawsamushqana. Ñawpaykillapatam *prubinsya Galiliyaman riykan. Waqpinam ringillapa rikaq", nishpa. Chay allip kaqtallam nishushqallapa kani, nishpa.

8Chaymi chay warmikunaqa chay pambakashqanmanda dasna lluqshirqanllapa. Chay anjilta rikashqanrayku manchashpapismi, ancha kushikushpa, kallpaylla rirqanllapa chay anjil nishqanda Jisuspa yach'akuqningunata willaq. 9Chayshina riykaptinllapaqam, Jisusqa chay riykashqanllapapi das rikakushpa napaykurqan:

—Bwinus diyas warmisitakuna, nishpa.

Chaymi paykunaqa qemikashpa, ch'akingunata abrasashpa, Jisusta adurarqanllapa. 10Kanan Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Ama manchayllapachu. Ashwanri masayshina kaqkunaman riyllapa abisaq, paykuna rinanllapa prubinsya Galiliyaman. Waqpinam rinllapa rikawaq, nishpa. *[Nuta: Jisus "Riyllapa masayshina kaqkunata abisaq" nishqanqam munan niyta paypa *apustulningunata rinanllapa abisaq.]*

Suldadukunam chay pasashqambaq isrraylinu kurakunata abisarqanllapa

11Chay warmikuna noqaykunaman shamuykaptinqam, wakin kwidakuq suldadukunaqa Jirusalinman rishpa, chay kamachikuq *isrraylinu kurakunata willarqanllapa chay tukuy ima pasashqambaq. 12Chaymi chay kurakuna, *kamachikuq ansyanukunawan tandakashpa, kayshina parlarqanllapa: "¿Kananqa imatanam rurashunllapa?" nishpa. Chayshina parlashpaqam, suldadukunata achka qellayta pagarashpa nirqan:

13—Amar rimayllapachu chay pasashqandaqa. Ashwan kayshina rimayllapaqa: "Noqaykuna puñunaykamanmi Jisuspa *yach'akuqninguna tutap shamushpa, suwawashqallapa paypa kwirpunda", nishpa. 14Kay nishushqayshina rimaptikillapa, gubyirnu yach'aptinqam, noqaykuna paytaqa kriyichishaqllapa: Chay suldadukunaqam mana uchayuqchu, nishpa. Chayshinam washashqaykillapa, qamkunata ama kastigashunan, nishpa.

15Chaymi chay suldadukuna qellayta ch'askishpaqa, chay kunashqanshinana rimarqanllapa. Chay nishqandam achka *isrraylinukuna kanangaman parlanllapa.

Jisusmi yach'akuqningunata kayshina mingarqan

(Mk. 16.14-18; Lk. 24.36-49; Jn. 20.19-23; Ichus 1.6-8)

16Noqaykuna chay unsi *yach'akuqninguna Galiliyaman rishpaqam, Jisus nishqan lumaman rirqayllapa. 17Chay lumapi Jisusta

rikashpaqam, adurarqayllapa. Piru wakin yach'akuqniy masiykunaqam mana allita kriyishpa yuyarqanllapa: ¿Allipchuraq pay? nishpa. **18**Chaymi Jisusqa noqaykunaman qemikashpa, kayshina niwarqanllapa:

—Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kamachikuqta numbrawashqa, syilupi, kay pachapi kamachikunaypaq. **19**Chaymi kamachiykillapa, riyllapa yumbay *nasyungunaman, runakunata, warmikunata yach'achiq, noqapi kriyishpa, yach'akuqniykuna kanambaq. Chay kriyiqkunataqa shutichiyllapa Taytay Dyuspa shutimbi, noqapa shutiypi, *Santu Ispiritupa shutimbi. **20**Chayshina shutichishpaqar, yach'achiyllapa tukuy kamachikushqayta kasunanllapa. Kay mundu ushyakaptimbismi, noqaqa tukuy tyimpu pullaykillapa rini kaq, nishpa.

Kaytallam iskibriykillapa.

SAN MARKUSMI

JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Markusqa? *San Markusmi Birnabipa ayllun karqan. Payllam Jwan Markuspis shutirqan. Jirusalinmandam karqan (Ichus 12.12). Ayllun Birnabiwan, Pabluwan karu *nasyungunaman rirqan, Jisukristupaq yach'achikuq (Ichus 13.5). Chaymandaqam Pidruwambis purishpa, paymanda ancha allita yach'akurqan Jisukristupa bidambaq. Chay Pidrum Markuspaq nirqan: “Paymi churiyshina”, nishpa (1 Pidru 5.13). Masta yach'ananchiq Markuspaq, liyiyshunllapa: Ichus 12.25; 13.5; 13.13; 15.36-39; Kulusinsis 4.10; 2 Timutiyu 4.11.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Kay librutaqam masta iskibrirqan mana *isrraylinu kaqkunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay tyimpupiqam mana kriyiqkuna Jisukristupi kriyiqkunata ancha qesachaykarqanllapa. Chaymi San Markusqa kay librutaqa iskibrirqan, kriyiq masingunata animachinan.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, shutikushqanmandapacha syiluman rishqangaman.

Markus 1.1-13 niwanchiqllapa, *Jwan Shutichikuq Jisukristuta shutichishqambaq, *dyablu Jisusta munashqan tyintashqambaq.

Mk. 1.14–7.23 niwanchiq, Jisukristu *prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata chay prubinsyapi rurashqambaq.

Mk. 7.24–9.50 niwanchiq, Jisukristu kimsa prubinsyaman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk. 10.1–11.10 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk. 11.11–13.37 niwanchiq, Jisukristu Jirusalimbi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk. 14.1–16.20 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa, kawsamushpa, syiluman rishqambaq.

Jwan Shutichikuqmi chunchakunapi yach'achikuq

(Mt. 3.1-12; Lk. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 [1]Kayshinam qallarin Dyuspa Churin *Jisukristupa ancha shumaq nutisyanqa.

[2](Jisukristu manaraq shamuptin kay pachamanmi, Tayta *Dyuspaq suq rimaq karqanna. Paymi *Isayiyas shutirqan.) Chay Isayiyasmi librumbi iskibrishqa karqan Taytanchiq Dyus Churinda kayshina nishqanda:

Qamba puntaykitam rini kach'aq
suq runata, qambaq
yach'achikunambaq, runakuna,
warmikuna shumaqta
ch'ayachishunanllapa.
3 Chaymi chunchakunapi ancha
jwirtita rimashpa, kayshina rin
yach'achikuq: "Uyakuyllapa,
Siñurninchiqmi rinna shamuq.
Chayri shumaqtana kawsayllapa,
pay shamuptin, allita
ch'ayachinaykillapa. Chaqa
uchaykillapata dijashpaqam,
alabis allichaykangimanshina
paypa ñanninda", nishpa.[a]
4Chay nishqanshinam allip karqan.
Chaqa Taytanchiq Dyusmi Jisusmanda
mas puntata *Jwan Shutichikuqta
kach'amurqan, Jisuspaq
yach'achikunambaq. Chay Jwanmi
chunchakunapi runakunata, warmikunata niq:

—¡Uyawayllapa, uchaykikunata
dijashpa, Tayta Dyusta kasushpana,
shutikuyllapa, chay uchaykikunamanda
pirdunashunambaq! nishpa.

5Chaymi Jirusalin llaqtamanda, tukuy
chay *prubinsyan Judiyamanda ancha
achka runakuna, warmikuna chay
chunchaman riqllapa, chay Jwanda
uyaq. Kanan Jwanqam chay uchanda
dijaqkunataqa rriyu Jurdambi shutichiq.
6Chay Jwanqam chunchakunapim
tiyaq. Kapanqam *kamillupa millwanmanda kaq. Wach'ukunqam qaramanda
kaq. Kanan payqam atun churqapkunata (churqakunata), myil di abijata
mikushpa kawsaq. *[Nuta: Jwamba chay
mudananqam *Dyuspaq unay rimaqkunapa
mudananshina karqan.]* 7Payqam runakunata yach'achishpa niq:

—Dyusmandam rinna shamuq suq
ancha pudirniyuq maski noqamanda.
Chay ancha kamachikuqpa ñawpambiqam noqaqa mana nimachu kashaq.
Chaymi nini, manam balinichu ni
kriyadunshina llanqemba watunda
paskanaypaq. 8Chaqa noqaqam qamkunataqa yakuwan shutichiykillapa. Piru
chay ancha baliq shamushpaqam,
shutichishunqallapa Dyuspa *Santu
Ispiritumba pudirninwan, chay Santu
Ispiritunwanna purinaykillapa.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan
(Mt. 3.13-17; Lk. 3.21-22)

9Jisusmi *prubinsya Galiliyapa
Nasarit llaqtanmanda rirqan Rriyu
Jurdanman, *Jwan shutichinambaq.
10Chayshina Jwan shutichiptinqam,
Jisusqa yakumanda lluqshiykashpa,
anaqman chapakushpa, syiluta
kich'akaykaqta rikarqan. Chaymandaqam rikarqan Dyuspa *Santu
Ispiritunda suq palumitashina
syilumanda urangumushpa payman
shamuqta. 11Chay urasmi syilumandapacha Tayta Dyus Jisusta nirqan:

—¡Ijitu! ¡Qam ancha kuyashqay
Churiyqa kangi! ¡Qamwanmi ancha
kushikuni! nishpa.

Dyablum Jisusta munarqan tyintayta
(Mt. 4.1-11; Lk. 4.1-13)

12Chaymandaqam Dyuspa Santu
Ispiritun suq chunchaman Jisusta
aparqan. 13Chay chunchapim Jisusqa 40
diyas tukuyta tiyarqan, chukaru kita
animalkunapa ukumbi. Chaypi
kaptinmi, *dyabluqa rikakurqan
tyintanambaq. Chaymandaqam mana
nimapi atishpa tyintaytaqa, Jisuspa
ñawpanmanda ashushpa rirqan.
Chaymandaqam Dyuspa anjilninguna
shamushpa, tukuy imapi Jisusta
yanaparqan.

---

a 1.3 [Isaías 40.3; Malaquías 3.1]

Jisusmi rirqan Galiliyaman yach'achikuq
(Mt. 4.12-17; Lk. 4.14-15)

14Chay *Jwan Shutichikuqta karsilaptinmi, Jisusqa rirqan *prubinsya Galiliyaman, Tayta *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq. 15Chaymi yumbayta nirqan:

—Tayta Dyusmi qamkunapa laduykimanna ch'ayamushqa, shumaqta kamachishunanllapa. Chayri qamkunaqa mana allikunata rurashqaykirayku syintishpa, Dyusta rrugayllapa pirdunashunambaq. Kanan paypi kriyishpa, allipta yuyakuyllapa: Taytanchiq Dyusmi munan washawayninchiqta, nishpa.

Jisusmi ch'usku runakunata qayarqan, paywan purinanllapa
(Mt. 4.18-22; Lk. 5.1-11)

16Jisusmi chay *prubinsya Galiliyapi ancha *atun qoch'apa manyanda riykashpa, rikarqan ishkay masapura runakunata. Suqmi shutirqan Simun. Suqqam shutirqan Andris. Chaypim paykunaqa *atarrayanwan piskaykarqan piskadukunata. 17Paykunatam Jisusqa kayshina qayarqan:

—Shamuyllapa noqawan purinayki. Qamkunaqam yach'angina piskadukunata piskayta. Noqaqam rini yach'achishuqllapa, runakunata maskashpa, yach'achinaykillapa, noqapi kriyinanllapa, nishpa.

18Chaymi paykunaqa chay uras atarrayangunata dijashpa, Jisuswanna rirqan.

19Riykashpallapa, ashla waqman ch'ayaykashpaqam, Jisusqa ishkay runa masta rikarqan. Paykunaqam Sibidiyupa churinguna karqan. Suqnin shutirqan *Jwan; suqqam *Jakubu. Paykunaqam *yakupi puriq barkumba ukumbi atarrayangunata allichaykarqan. 20Paykunatapismi Jisus qayarqan, paywan pulla purinambaqllapa. Chaymi chay uras das paykunaqa taytanda dijashpa, rirqanllapa Jisuswan. Taytanqam chay barkupiqa kidarqan wakin yanapakuqninwan.

Suq runapim dyablupa ispiritun tiyaq
(Lk. 4.31-37)

21Jisusqam chay runakunawan Kapirnawun llaqtaman ch'ayarqan. Chay llaqtapiqam *samana diyapi *sinaguga wasiman yaykushpa, chaypi yach'achikurqan. 22Chaymi Jisus yach'achikuptinqa, chay uyaqkunaqa ancha ispantashqata uyarqanllapa. Chaqa Jisusqam ancha yach'ayniyuq kamachikuq kashpa, mana yach'achikuqchu *Muysispa liyningunata yach'achikuqshina. 23Chay sinaguga wasipiqam suq runapis karqan. Paypiqam suq millanaypaq *dyablupa ispiritun tiyaq. Chaymi qayach'akurqan:

24—¡A! Qam Jisus Nasaritmanda kaq, ¿ima kwintayuqtaq kangi piñachiwanaykiqa? ¿Ima, kayman shamushpachu, ringi chingachiwaqllapa? ¡Noqaqam riqsiyki! ¡Qamqam Dyuspa chay *santu Churin kangi! nishpa.

25Chaymi Jisusqa chay dyabluta anyashpa nirqan:

—¡Uyaray! ¡Lluqshiy kay runamanda! nishpa.

26Chayshina qatiptinqam, chay dyabluqa chay runata atakikunata qoshpa, ancha qayach'akushpa, ukunmanda lluqshirqan. 27Kanan chayta rikashpaqam, chay runakunaqa ancha ispantashqata chaparqanllapa Jisustaqa. Chaymandaqam paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Imataq kayqa? ¿Ima laya mushuq yach'achikuqtaq, ima laya kamachikuqtaq? ¡Rikay, paypaqqam mana nimachu waq saqra dyablukunaqa!

¡Chaymi kamachiptinqa, das kasunllapa! nishpa.
28 Jisus rurashqambaqmi das parlarqanllapa chay prubinsya Galiliyapa tukuy lugarningunapi.

Jisusmi Simun Pidrupa swigranda kach'akachirqan
(Mt. 8.14-15; Lk. 4.38-39)

29 Lluqshishpa chay *sinaguga wasimandaqam, Jisusqa chay *Jakubuwan, *Jwanwan rirqan Simumba, Andrispa wasinman.
30 Chaypim Simumba swigranqa jibriwan kamapi karqan. Chaymi Jisusta nirqanllapa:
—Simumba swigranmi qeshyaq, nishpa.
31 Chaymi Jisusqa chay warmiman qemikashpa, makinmanda rambashpa, shayachirqan. Chayshina shayachiptinmi, das kach'akarqan. Chaymi chay warmiqa chay uras paykunataqa qararqan.

Jisusmi qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mt. 8.16-17; Lk. 4.40-41)

32 Chay diya rupay seqaykaptinmi, ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan Jisusman. Paykunaqam apamurqan yumbay qeshyaqningunata, Jisus kach'akachinan. *Dyablukuna kamachishqan runakunatapis apamurqanllapa, dyablukunata paykunamanda wichukunambaq. 33 Chay llaqtapi yumbay tiyaqkunam tandakashpa, Jisus kaykashqan pungupi undakarqanllapa.
34 Jisusqam chaypiqa kach'akachirqan tukuy laya nanaywan kaqkunata. Suqkunamandapismi dyablukunata qatirqan. Chay dyablukunaqam yach'arqanllapa: Jisukristum Dyuspa Churin, nishpa. Piru Jisusqam mana nimatapis dijarqanchu, paypaq rimananllapaqa.

Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan
(Lk. 4.42-44)

35 Qayandin yaqqana achikyaykaptinmi, Jisusqa atarishpa, rirqan suq chunchaman, Tayta Dyusman mañakuq.
36 Chay chunchapi kaykaptinmi, Simun Pidruqa chay suqkunawan rishpa payta maskaq, chaypi tarirqanllapa. 37 Tarishpaqam, Jisusta nirqanllapa:
—Yumbaymi maskashuykangi, nishpa.
38 Piru Jisusqam nirqan:
—Ashwan aku waq sirka llaqtakunaman, waqpipis yach'achikunaypaq. Chaqa chaypaqmi shamushqaqa kani, nishpa.
39 Chaymi chay *prubinsya Galiliyapa tukuy llaqtangunaman ch'ayashpaqa, *sinaguga wasikunaman yaykushpa, yach'achikurqan. Dyablukunatapismi runakunamanda qatirqan.

Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan
(Mt. 8.1-4; Lk. 5.12-16)

40 Suq diyam suq *ismuykaq kwirpuyuq runa Jisusman shamushpa, ñawpambi qonqorikushpa rrugarqan:
—¡Taytitu! Qamqam ancha pudirniyuq kangi. Chayri qam munashpaqa, atingi kach'akachiwayta, nishpa.
41 Chaymi Jisusqa chay millanaypaq runata ancha llakipashpa, paypa sawanman makinda rurashpa nirqan:
—Noqam munani kach'akachishuyta. Kanalitan kach'akay, nishpa.
42 Chayta niptinllam, chay ancha fiyu qeshyayqa kwirpunmanda das chingarqan. 43-44 Chaymandaqam Jisusqa chay runata ancha kunarqan:
—Amakish pitapis ni maypipis parlachikungichu. Riy kuramanlla, allita rikashunan. Ufrindaykita apay Dyuspa adurana wasinman, Muysis kamachi-

kushqanda ruranayki, yumban yach'anambaq: Waq runaqam kach'akashqana, nishpa.

45Piru waq runaqam mana rurarqanchu Jisus kunashqandaqa. Ashwanmi payqa rishpa, yumbayta parlachirqan:

—Jisusmi kayshina allita yanapawashqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa manana atirqanchu llaqtakunapi yach'achikuyta, ancha achka qeshyaqkuna maskaptinllapa. Chaymi sawa chunchakunapina puriq. Chay chunchakunapi kaykaptimbismi, achka runakuna, warmikunaqa yach'arqanllapa. Chaymi Jisuspa ikinda ancha achkakuna tukuy maymanda chay chunchaman rirqanllapa.

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan

(Mt. 9.1-8; Lk. 5.17-26)

2 1-2Suq diyam Jisusqa kutirirqan chay Kapirnawun llaqtaman. Chaymi runakunaqa yach'ashpa: Chaypinam, nishpaqa, ancha achka tandakarqan, Jisusta rikananllapa. Chayraykum Jisus kashqanman undaptinllapa, manana ayparqanchu chay wasiqa. Chaymi manana karqanchu lugar ni sawa pungupi. Ukupiqam Jisusqa Tayta Dyus kunashqanda yach'achikuykarqan. 3Chay kashqanmanmi ch'usku runakuna suq runa *wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamurqanllapa. 4Piru chay wasiman ch'ayachishpaqam, mana atirqanllapachu irpuyta uku Jisus kashqanman, ancha unda runakuna kaptin. Chaymi *wasipa sawanman lluqshishpa, tichunda ush'kushpa, chay ush'kutana chay qeshyaqtaqa waskakunawan parambi ishkichirqanllapa Jisuspa uku ñawpanman. 5Jisusqam chayta rikashpaqa, yuyarqan: Ancharaq noqapi yuyakunllapa, nishpa. Chaymi chay qeshyaqtaqa nirqan:

—Ijitu, pirdunaykim uchaykikunamanda, nishpa.

6Piru chay uku wasipiqam *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna tiyashpa, uyakuykarqanllapa. Paykunaqam yuyarqan: 7Kay Jisusqam yanqa runalla. ¿Imaraykutaq kayshinaqa nin? ¡Chaqa rikay! Dyusshina tukushpam, Tayta Dyusta burlaykan. Manam ni pipis atinchu uchakunata pirdunakuytaqa. Tayta Dyusllam chaytaqa atin rurayta, nishpa.

8Jisusqam yach'arqanna chay runakuna yuyashqandaqa. Chaymi paykunata tapurqan:

—¿Imaraykutaq qamkunaqa chay mana baliqkunata yuyaykangillapa? 9Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ninaypaq: "Uchaykikunatam pirdunayki" ichu ninaypaq: "Noqam kach'akachiyki; atarishpa, paraykita tandashpa, riy", nishpa? 10Kananqam rini rikachishuq yach'anaykillapa: Tayta Dyus Jisusta pudirniyuqta numbrashqa, runakunata uchangunamanda pirdunanambaq, nishpa.

Chaymandaqam, chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:

11—Atarishpa, paraykita tandashpa, apashpa, riyna wasikiman, nishpa.

12Chayshina kamachiptinllam, chay runaqa dasna atarirqan. Chaymi paranda tandashpa, yumbay chapaykaptin, ñawpanllapata rirqan. Chay chapaqkunaqam chayta rikashpaqa, ancha ispantarqanllapa. Chaymi Dyusta ancha alabashpa nirqanllapa:

—¡Manam nunka kay layataqa rikashqachu kanchiqllapa! nishpa.

Jisusmi qayarqan Libi shutiq runata

(Mt. 9.9-13; Lk. 5.27-32)

13Chaymandaqam Jisusqa ririrqan chay ancha *atun qoch'apa

manyanman. Chaymambismi ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan. Chaymi chaypipis payqa paykunata yach'achirqan. 14Chaymanda riqshina suq lugarta pasaqshinam rikarqan suq runa *Libi shutiqta. *[Nuta: Chay Libillam Matiyupis shutiq.]* Payqam Alfiyupa churin karqan. Chay Libiqam tiyaykarqan kuntribusyun kubrakunan dispachumbi. Payta rikashpaqam, Jisusqa kayshina qayarqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Chaymi Libiqa chay uras atarishpa, Jisuswanna rirqan.

15Chaymandaqam Jisusqa *yach'akuqningunawan rirqan Libipa wasinman mikuq. Chaypim karqanllapa wakin *kuntribusyunda kubrakuqkuna, suq laya uchayuq runakunapis. Chay uchayuqkunaqam chay mesapilla tiyashpa, Jisuswan pulla mikuykarqanllapa. Jisuspa ikinda achka riqkunapismi chaypiqa karqan. 16Chaymi *Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna, wakin *farisiyu duktrinayuqkunaqa chayta rikashpa, Jisuspa yach'akuqningunata tapurqanllapa:

—¿Imaraykum Jisusqa mikun waq kuntribusyunda kubrakuqkunawan, waq uchayuq runakunawanqa? nishpa.

17Piru Jisusqam uyarqan chay runakuna nishqandaqa. Chaymi paykunataqa nirqan:

—Mana qeshyaqkunaqam mana munanchu ambikuqtaqa. Qeshyaqkunallam munan ambikuqtaqa. Chaymi noqaqa shamushqa kani kay uchayuqkunata washanaypaq. (Chayraykum paykunawan kani.) Piru manam shamushqachu kani washaq allita ruraq tukuqkunataqa, nishpa.

Jisustam ayunupaq tapurqanllapa
(Mt. 9.14-17; Lk. 5.33-39)

18Suq diyam *Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna, ayunaykarqanllapa. Chay *farisiyu duktrinayuqkunapismi ayunaykarqanllapa. Chaymi chayta rikaqkunaqa Jisusman rishpa, payta tapurqanllapa:

—Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna, chay farisiyukunapis ayunanllapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikuna mana ayunanllapachu? nishpa.

19Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Manchu suq runa kasarashpaqa, kumpañirungunata kumbidan shamunambaq fyistanman. Chay kasaraq runa kumpañirungunawan fyistapi kushikuqkunaqam mana ayunanchu, ¿manachu? Chayshina yupaymi noqapa kumpañiruykunapis pullay kashpaqa, manaraq ayunanllapachu. 20Piru suq diyam (ch'iqniwaqkunaqa) paykunamanda rinllapa akrawaq. Chaypinam paykunapis rinllapa ayunaqqa.

21'Manam pipis mawka trapunda mushuq trapuwanqa rrimindanchu. Chaqa mushuq trapuwan rrimindaptinqam, chay mushuq rritasuqa qendishpa, ashwamba llikin mawka traputaqa. 22Chayshinallam llullu *binutapis rurashpa, mana wichunchiqchu mawka *qara taligaman. Chaqa chay llullu binuqam qarwashpa, pach'yachin mawka qara taligataqa. Chayshinam pulla qesachakan binuwan qara taligaqa. Qara taligapismi llikikan. Chayri llullu binutaqa mushuq qara taligakunaman wichushun, chay qara chutakashpa, ama pach'yanambaq. *[Nuta: Jisus chay mushuq yach'achikushqanqam chay llullu binushina. Isrraylinukunapa chay unay kustumbringunaqam chay mawka qara taligashina.]*

Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa
(Mt. 12.1-8; Lk. 6.1-5)

23Suq *samana diyapim Jisusqa yach'akuqningunawan tarpudukunapa ukunda riykarqan. Chaymi chay

yach'akuqninguna mallaqnashpa,
pasaqshina trigukunapa ispigangunata
pitikushpa, qaqokushpa, mikurqanllapa.
24Chaypaqmi *farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusta nirqanllapa:
—Muysismi kamachikushqa, samana diyapi ama trabajananchiq. ¡Rikay! Chay yach'akuqnikikunaqa trabajaykanllapa. Manam kasunllapachu Muysis nishqandaqa, nishpa.
25Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata nirqan:
—¿Ima, manachu liyishqallapa kangi chay unay gubyirnu *Dabid kumpañirungunawan mallaqnashpa rurashqandaqa?
26Chaqa payqam yaykurqan chay unay *karpamanda adurana wasiman mikunata maskaq. Chay tyimpupim chay kura Abyatarqa mas kamachikuq *isrraylinu kura kashpa, chay adurana wasita kwidaq. Chay adurana wasipi *ufrinda tandakuna kaqmi kurakunapaqlla karqan. Piru chay Dabidqam mana dirichuyuq kashpapis, chay ufrinda tandakunata mikushpa, chay kumpañirungunatapis qorqan mikunambaqllapa.*b*
27Jisusqam nirqambis:
—Dyusqam samana diyataqa runakunapaq rurarqan, paykunata yanapanambaq. Manam rurarqanchu samana diyataqa, runakunapa patrunninshina kanambaqqa.
28Noqaqam *Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, samana diyapa dwiñun kani. Chaymi atini kamachikuyta: Kaymi alli ichu kayqam mana allichu, samana diyapi rurananchiqqa, nishpa.

Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata
(Mt. 12.9-14; Lk. 6.6-11)

3 1Suq *samana diyapim Jisusqa ririrqan *sinaguga wasiman. Chaypim karqan suq qendishqa makiyuq runa. 2Kanan wakinqam Jisustaqa mana shaykuq chaparqanllapa: ¿Ima, kay samana diyapinachu rin kach'akachiq kay qendishqa makiyuqtaqa? Chayta ruraptinqa dimandashun, nishpa. 3Jisusmi chay qendishqa makiyuqtaqa nirqan:
—Atarishpa, shamuy kay ch'awpiyllapaman, nishpa.
4Chaymi chay runa ch'awpiman riptinqa, Jisusqa yumbay chay runakunata tapurqan:
—Tayta Dyusqa, ¿imatam kamachiwanchiq, samana diyapi rurananchiqqa? ¿Allita rurananchiq ichu maluta? ¿Munanchu runapa bidanda washananchiq ichu wanchinanchiq? nishpa.
Chayshina Jisus tapuptinqam, chay runakunaqa uyaraplla (uyaralla) kidarqanllapa. 5Piru Jisus nishqandaqam mana nimatapis munarqanllapachu intyindiytaqa. Chaymi Jisusqa ancha chapashqanshina malaganayashpa, chay qendishqa makiyuq runataqa nirqan:
—Chutay makikita, nishpa.
Chaymi chay runa makinda chutaptinqa, dasna allinyarqan. 6Chayta rikashpam, chay *farisiyu duktrinayuqkunaqa lluqshishpa, gubyirnu *Irudispa partidungunawan parlarqanllapa, Jisusta wanchinanllapa.

Jisustam achka runakuna kish'kicharqanllapa

7-8Jisusmi *yach'akuqningunawan ririrqan chay ancha *atun qoch'apa manyanman. Chaypi ancha shumaq milagrukunata rurariptinmi, achka runa, warmi yach'ashpa, chay *prubinsya Galiliyapa llaqtangunamanda tandakarqanllapa Jisusman. Shamurqambismi prubinsya Judiyamanda, Jirusalin

b 2.26 [1 Samuel 21.1-6]

llaqtamanda, Idumiyamanda,
Tirumanda, Sidunmanda, rriyu
Jurdamba waq ladun chimbanmandapis
Jisusta rikaq. 9-10Chay runakuna,
warmikunam ancha undarqan Jisus
kashqanman. Chaymi yumbay qeshyaq-
kuna kach'akanambaq kumsanakuypa,
waqmanda kaymanda chutakashpa,
Jisuspa kapanda munashpa llamkayta,
ancha kish'kiyachirqanllapa paytaqa.
Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata
kamachirqan, *yakupi puriq barkuta
apamunanllapa, chay barkupi tiyashpa
yach'achikunambaq.
11Kanan *dyablupa ispiritunwan
puriqkunam Jisusman shamushpa,
ñawpambi qonqorikurqanllapa.
Paykunapim dyablukunapa *ispiritun-
guna tiyarqanllapa. Chay dyablukunaqam Jisusta rikashpaqa
qayach'akuqllapa:
—¡Qamqam Dyuspa Churin kangi!
nishpa.
12Piru Jisusqam chay dyablukunataqa
anyarqan uyarananllapa, ama chayshina
rimananllapa.

Jisusmi yumbay yach'akuqninmanda dusita akrarqan, apustulninguna kanambaq

(Mt. 10.1-4; Lk. 6.12-16)

13Jisusqam suq lumapa sawanman
lluqshishpa, yach'akuqningunata
qayarqan, payman shamunanllapa.
14Riptinllapaqam, paykunamanda
akrarqan dusi yach'akuqningunata,
paywan pulla purinanllapa, suq
lugarkunaman kach'aptin, pay
nishqanda suqkunata yach'achinanllapa.
*[Nuta: Chay dusi akrashqangunaqam *apustul-
ninguna shutiqllapa.]* 15Paykunataqam
ancha pudirniyuqta rurarqan, atinam-
baqllapa qeshyaqkunata kach'akachiyta,
atinambaq *dyablukunata runakuna-
manda qatiyta. 16Chay dusi akrashqan
runakunaqam kaykuna karqan: Suqmi
shutiq Simun. Paypaqllam Jisukristuqa
nirqan: “Paylla Pidrupis shutinqa”,
nishpa. 17Ishkayqam karqan Sibidiyupa
churinguna *Jakubuwan masan *Jwan.
Paykunapaqmi Jisukristu nirqan:
“Buwanirjismi shutinqallapa”, nishpa.
Chay shutinqam rimaynimbiqa munan
niyta: “Lanyashina rimayniyuqkuna”,
nishpa. 18Chay suqkunaqam shutiqllapa:
Andris, Filipi, Bartulu, Matiyu, Tumas.
Suqqam karqan Alfiyupa churin Jakubu.
Suqqam karqan Tadiyu. Suqqam karqan
suq Simun. Payqam isrraylinu
*Kananista partidumanda karqan.
19Suqqam karqan *Judas Iskaryuti.
Chay Judasmi suq tyimpumanda Jisusta
randikurqan.

Wakin runakunam nirqanllapa: “Jisustash dyablu yanapan”, nishpa

(Mt. 12.22-32; Lk. 11.14-23; 12.10)

20Jisusmi chay yach'akuqningunawan
yaykurqan suq wasiman. Chaymam-
bismi, ancha achka runa, warmi
tandakarqan. Chaymi Jisusqa
yach'akuqningunawan chay shamuqku-
nata yach'achishpa, yanapashpa, mana
ni atirqanllapachu mikuyta. 21Chay-
shina kaykaptinllapam, suqkuna
rimarqanllapa:
—Jisusqash lukuyashqa, nishpa.
Chaymi Jisuspa ayllunguna chayta
uyashpaqa, rirqanllapa Jisusta apamuq
wasinman.
22Kanan *Muysispa liyningunata
yach'achikuqkunam Jirusalin
llaqtamanda Jisusman shamushpa,
kayshina rimarqanllapa:
—Chay mas kamachikuq *dyablu
*Bilsibupa ispiritunqam Jisuspi tiyan.
Chaymi chay Bilsibu yanapaptin, payqa
atin dyablukunata runakunamanda
qatiyta. Manaqa manam atinmanchu
qatiyta, nishpa.

23Chaymi Jisus chayta yach'ashpaqa,
chay washan rimaqkunata qayashpa,
kay kumparasyunda rurashpa nirqan:
—Chay dyabluqam mana nunka
atinmanchu pay mismuqa qatikayta suq
runamandaqa. 24Chayshinallam suq
nasyumbi tiyaqkunapis paykunapura
pilyashpa, wanchinakushpaqa, ¿imashinam
atinmanllapa kawsaytaqa? 25Chayshinallam
suq ayllupi paykunapura wanchinakushpaqa
limpuna chinganmanllapa. 26Chayshinallam
dyablupis mana munanchu pay mismu
wanchikaytaqa. Chayshina
wanchikashpaqach'i, chinganmanna.
27Kaytapis uyayllapa: Suq ladrunqam
mana dasqa atinchu qoch'iyta imangunata
suq ancha wapu runataqa. Ashwanmi
puntata chay wapu runawan pilyan
binsinangaman. Chayshina binsishparaqmi,
alli alli ch'aqnashpa, atin imangunata
qoch'iytaqa. (Chay runashinam noqapis
dyabluta binsishpa, runakunata, warmikunata qoch'ini washanaypaq, nishpa.)
28-30'(Dyuspa *Santu Ispiritunmi Jisukristuta ancha yanaparqan achka milagrukunata
ruranambaqqa.) Piru wakin runakunaqam
Jisuspaq rimaykarqanllapa: "Jisustaqam
dyablu yanapaykan", nishpa. Chaymi
Jisukristuqam chay rimaqkunataqa nirqan:
—(Chayshina kuntrayta rimashpaqam,
Dyuspa Santu Ispiritumbaq "dyablum"
niykangillapa.) Alliptam niykillapa,
runakuna allipta mañakuptinmi, Taytanchiq
Dyus tukuy laya uchangunata, mana baliq
rimashqangunata rin pirdunaq. Piru mayqan
runa Santu Ispiritumbaq niptin: "Chayqam
dyablu" nishpaqam, chay runataqa
Taytanchiq Dyusqa mana nunka rinchu
pirdunaq, nishpa.

Jisuspa masangunam mamanwan payman ch'ayarqanllapa
(Mt. 12.46-50; Lk. 8.19-21)

31Jisus chay wasipi kaykaptinmi,
maman masanguna chayman
ch'ayashpa, sawamandalla Jisusta
qayachirqan. 32Chaymi Jisuspa ladumbi
tiyaykaqkunaqa paytaqa nirqanllapa:
—Mamaykiwan masaykikunash
sawapi shuyashuykangillapa, nishpa.
33Chaymi Jisusqa nirqan:
—¿Pitaq mamay? ¿Pitaq masaykunaqa?
34Chaymandaqam rridurnimbi
kaqkunata chapashpa nirqan:
—Qamkunam mamay, masaykunaqa
kangillapa. 35Chaqa Tayta Dyus
munashqanda kasuqkunam mamay,
masaykuna, paniykunaqa, nishpa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan tarpukuqwan
(Mt.13.1-9; Lk. 8.4-8)

4 1Suq diyam Jisus ririshpa chay
*atun qoch'apa manyanman,
yach'achikurirqan. Chaymambismi
ancha achka runa, warmi tandakarqan,
payta uyanambaq. Chaymi
kish'kichaptinllapa, Jisusqa *yakupi
puriq barkuman lluqshishpa, barkumandana paykunata yach'achirqan.
Paykunaqam manyapilla kidashpa
uyarqanllapa.
2Chaymi Jisusqa achka laya kumparasyunda rurashpa, kayshina
yach'achikurqan:
3—Mayá, kayta uyawayllapa: Suq
runam rirqan tarpukuq. 4Chaymi
tarpukushpa, simillanda shikwaptinqa,
wakin simillaqa ñanman ishkirqan. Chay
simillitatam pishqokuna shamushpa limpu
pallarqan. 5Wakin simillaqam kaskajuman
ishkirqan. Chaymi chay simillaqa
sawapilla kashpa, wayralla wiñarqan. Piru
kaskaju kashqanraykum, mana
ch'upakurqanchu ukukamanqa. 6Chaymi
rupayaptinqa, das chakirqan, mana
ukukaman ch'upakushqanrayku. 7Wakin
simillaqam kashakunapa ukunman
ishkirqan. Chaymi wiñaykaptinqa,

kashakuna maqaptin, limpu chingarqan. Manam nimatapis puqorqanchu. 8Piru wakin simillakunaqam allin allpaman ishkirqan. Chaykunaqam shumaqta wiñashpa, allita puqorqan. Wakinqam kada simillita 30 granusta puqorqan. Wakinqam 60 granusta puqorqan. Piru wakinqam syin granusta puqorqan. 9¡Chayri qamkuna rinriyuqkuna, allita uyawayllapa kay nishushqayta!

Kayraykum Jisusqa achka kumparasyunda rurashpa yach'achikurqan

(Mt.13.10-17; Lk. 8.9-10)

10Chay achka runakuna riptinqam, Jisusqa chay dusi akrashqangunawan, wakin *yach'akuqningunawan kidarqan. Chaymi paykunaqa Jisusta tapurqanllapa:

—¿Imaraykutaq kumparasyunwan yach'achikungi? Chay nishqaykiqa ¿imam munan niyta? nishpa.

11Chaymi Jisusqa nirqan:

—Taytay Dyuslla yuyashqandam qamkunataqa yach'achiyki: Kayshinam ancha shumaqta rini kamachikuq, nishpa. Piru manam balinchu chay mana munaq kriyiqkuna chaypaq yach'ananllapaqa. 12Chaymi achka kumparasyunwanlla yach'achikuni, paykunaqa chapashpa, uyashpapis, ama allita intyindinanllapa. Chaqa manam balinchu, paykuna amalas noqapi kriyishpa, uchangunamanda pirdunadu kanambaqqa, nishpa.

Jisukristum chay kumparasyunda intyindichikurqan

(Mt.13.18-23; Lk. 8.11-15)

13Jisukristum chay yach'akuqningunata nirqambis:

—¿Ima qamkunapischu mana intyindishqa kangi chay kumparasyundaqa? Chayshina mana intyindishpaqa, ¿imashinataq ringillapa intyindiq suq kumparasyungunawan yach'achikuptiyqa? 14Suq runa Dyus nishqanda yach'achikuqqam chay tarpukuq runashina. Chaymi yach'achikushqanqa chay simillа shikwashqanshina. 15Wakin runakunaqam ancha angu shunqoyuqkuna chay angu ñanshina. Chaymi *dyabluqa paykunaman rishpa, uyakushqanda limpu qonqachin. Chaqa dyabluqam chay pishqokuna simillata ñanmanda pallaqkunashina. 16-17Chay kaskaju ch'akraqam yach'achiwanchiq chay das disanimakaqkunapaq. Chaqa paykunaqam Dyuspa shumaq nutisyanda uyashpaqa, kushikushpa das kriyinllapa. Piru manam allitachu noqapiqa yuyakunllapa. Chaymi noqapi kriyishqanrayku qesachadu kashpaqa, das disanimakashpa, manana munanllapachu noqapi kriyiytaqa. 18Wakin runakunaqam chay kashapa ukumbi tarpudu wiñaqkunashina. Chaqa paykunaqam Dyus nishqanda uyashpa, das ch'askinllapa. 19Chaymandaqam kay mundupa imangunapaq llakishpa, tukuy imayuq munashpa kayta, Dyusta das qonqanllapa. 20Piru wakinqam Dyus nishqanda uyashpa, ch'askishpaqa, allipta paypi yuyakunllapa. Chaymi paykunaqa chay simillа allin allpapi wiñaqkunashina. Chaqa Dyusta kuyashpa, kasushpam, shumaqta kawsanllapa. Chaymi paykunaqa chay simillа 30 puqoqkunashina. Wakinninqam Dyusta masta kuyashpa, chay simillа 60 puqoqkunashina. Llalli wakinqam Dyusta masta kuyashpa, chay simillа syin puqoqkunashina.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan michawan

(Lk. 8.16-18)

21Kay kumparasyunda rurashpapismi, Jisusqa yach'achikurqan:

—Mayá, ¿suq michataqachu ruranchiqman suq kajumba waranman ichu suq kamapa waranman? Manám. Ashwanmi altupi ruranchiqqa, allita achikchakunanqa. 22Chayshinallam

yumbay pakadu kaqqam suq diyaqa manana pakaduchu rin kaq. Ashwanmi achka runakuna chay mana yach'ashqangunata rinllapa yach'aq.
23Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyawayllapa kay nishushqayta, nishpa.
24Chaymandaqam kayshinapis yach'achikurqan:
—Allita kasuyllapa kay uyakushqaykita. Qamkuna allita kasuwaptikiqam, Taytanchiq Dyusqa masta rin yach'achishuqllapa. 25Allita uyawayllapa, chay allita yach'akuqtam Dyusqa masta rin yach'achiq. Piru chay mana allita uyakuqtaqam chay ashla yach'akushqandaqa limpu rin qonqachiq.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan tarpudu wiñaqwan

26Kayshinapismi Jisusqa yach'achikurqan:
—Taytanchiq Dyusta ancha achka runakuna, warmikuna shumaqta kasushpaqam, suq tarpudushina rin kaq. Chaqa suq tarpukuqqam simillanda ch'akrambi tarpushpaqa, chaypina dijan wiñanambaq, ¿manachu? 27Chaymandaqam chay dwiñuqa ch'akranmanda rishpaqa, puñun, rikch'akan. Manam yach'anchu, imashinam wiñan chay simillaqa, nishpaqa.
28Piru chay simillaqam gustunlla wiñashpa, allpamanda lluqshin. Chayshina wiñashpa atunyashpaqam ispiganna. Chaymandaqam chay muritungunaqa qarwanna.
29Chayshinam kusicha tyimpuqa ch'ayamunna. Chaymi runakuna rinna syigaq. *[Nuta: Chayshina yupaymi Dyuspaq yach'achikuptinchiq, mas achka runakuna, warmikuna payta kasuykan.]*

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan
(Mt. 13.31-32; Lk. 13.18-19)

30Jisusqam nirqambis:
—¿Ima mas kumparasyunda rurashpam, atini qamkunata yach'achishuyta: "Taytanchiq Dyustam ancha achka runakuna, warmikuna shumaqta rin kasuq", nishpa?
31Chayqam ñapushpa murunshina rin kaq. Chaqa chay ñapushpa murunqam yumbay simillamanda mas uchulita, ¿manachu?
32Piru allpapi pambakashpaqam, uchulita kashpapis, atunda wiñan yumbay yurakunata binsishpa. Kanan ancha achkatam rikrakun. Chay rikrangunapim pishqetukunapis tiyashpa llandukun. *[Nuta: Chay ñapushshinam Dyusta kasuqkunaqa ashlita kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.]*

Jisusqam achka kumparasyunwan yach'achikurqan
(Mt. 13.34-35)

33Jisusmi chayshina achka kumparasyunwanlla yach'achikurqan, chay uyaqkuna may intyindinangaman.
34Piru yach'akuqningunatallam intyindichiq chay kumparasyungunapaq.

Jisusmi wayrata, yakuta qasillachirqan
(Mt. 8.23-27; Lk. 8.22-25)

35Chay diyallam yaqqana tutayaykaptin, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:
—Aku kay *atun qoch'apa waq ladu chimbanman, nishpa.
36Chaymi paykunaqa, runakunata dijashpa, *yakupi puriq barkupi Jisusta aparqanllapa. Wakin barkukunapipismi runakunaqa pullan rirqan yapachashpa.
37Piru riykaptinllapam, ancha jwirtita wayrarqan. Chaymi yakuqa ancha maqchikamushpa chay barkuman undaykarqanna.
38Chay barkupiqam Jisusqa iki ladupi suq sawanapa sawambi umanda rurashpa puñuykarqan. Chaymi chay yach'akuqningunaqa utqaymaya rikch'achishpa, Jisusta nirqanllapa:
—¡Ay, Taytitu! ¡Yakumanmi seqaykanchiqna! ¿Ima, manachu noqaykunata llakipawangi? nishpa.
39Chaymi Jisusqa atarishpa, wayrata, yakuta jwirtita rimashpa kamachirqan:

—¡Qasillay! nishpa.

Chayshina kamachiptinqam, chay wayra, tukuy chay yaku maqchikamuykaq limpu qasillarqan. 40Chaymandaqam chay yach'akuqningunata nirqan:

—¿Imaraykutaq qamkunaqa mancharqaykillapa? ¿Ima manachu allita noqapi yuyakungillapa? nishpa.

41Chaymi chay yach'akuqningunaqa ancha manchashqata paypura kayshina parlarqanllapa:

—¿Ima laya runataq kay Siñurninchiqqa? ¡Rikay, wayrawan yakuta kamachiptinqa, das kasun! nishpa.

Suq luku runam kadinakunata pitirqan
(Mt. 8.28-34; Lk. 8.26-39)

5 1Chayshina rishpaqam ch'ayarqanllapana waq chimba Gadara lugar shutiqmanna. 2Chay *yakupi puriq barkumanda lluqshiptinllapaqam, Jisuspa ñawpanman kallpaylla ch'ayarqan suq luku runa *dyabluwan puriq. 3Chay runaqam pantyungunapi tiyaq. Kanan ancha jwirsayuqmi kaq. Chaymi kadinakunawan watashpapis, mana pipis atiqchu sujitaytaqa. 4Sujitananllapa yuyashpam, kutin kutin makingunamanda ch'akingunamanda kadinakunawan ch'aqnaqllapa. Chayshina ruraptinllapapismi, chay runaqa kadinakunata limpu pitishpa, maytapis riq. 5Chay runaqam punchawnindin, tutapnindin qaqakunapi, pantyungunapi qayach'akushpa puriq. Kanan rumikunawanmi paylla chankakashpa limpu chuqrikaq. 6Chay runaqam karumanda Jisusta rikashpa, kallpaylla rishpa, ñawpambi qonqorikurqan. 7-8Chaymi Jisusqa nirqan:

—Qam, dyablu mana baliq, lluqshiy kay runamanda, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay dyabluqa kayshina qayach'akurqan:

—¿Imapaqmi noqamanqa mitikungi qam anaq altu Dyuspa Churinqa? ¡Yush'ayku, amar qesachawaychu! nishpa.

9Chayshina qayach'akushpa niptinqam, Jisusqa tapurqan:

—¿Imataq shutingi? nishpa.

Chaymi dyabluqa nirqan:

—Noqaykunaqam shutini Manada, ancha achka kashqayllaparayku, nishpa.

10Chay dyablukunaqam kutin kutin Jisusta rrugarqan:

—Yush'ayku, kay lugarmandaqa ama qatiwayllapachu, nishpa.

11Chay qaqapa ladumbim ancha achka kuchikuna mikuykarqan. 12Chaymi dyablukunaqa Jisusta rrugarqan:

—Kach'awayllapa, waq kuchikunaman yaykunayllapa, nishpa.

13Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, riyllapa, nishpa.

Chaymi dyablukunaqa runamanda lluqshishpa, kuchikunamanna yaykurqan. Yaykuptinllapaqam, kuchikunaqa chay qaqamanda kallpashpa, limpu qaqayashpa, yumbaynin yakuman seqashpa, ch'uqashpa wañurqanllapa. Chay qaqayaq kuchikunaqam ishkay milch'i karqan.

14Chaymi chay kuchikunata michiqkunaqa ancha manchashpa kallparqanllapa abisakuq:

—Jisukristum kay kusaskunata rurashqa, nishpa.

Paykunaqam abisarqan ch'akrapi kaqkunata, llaqtapi kaqkunata. Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna shamurqanllapa rikaq, mayá, ¿imash kashqa? nishpa. 15Chayshina ch'ayamushpaqam, chay runataqa rikarqanllapa manana lukutachu. Ashwanmi kapanda rurakushpana, Jisuspa ladumbi shumaqta tiyaykarqan.

Chaymi chay runakuna, warmikuna chayshina rikashpaqa, anchana mancharqanllapa. 16Chay michidurkunaqam chay lukupaq, chay kuchikunapaq manyaqlla paykunata parlachirqanllapa. 17Chaymi chay shamuqkunaqa Jisusta ancha rrugarqanllapa, lluqshinan paykunapa lugarninmanda.

18Kanan Jisus yaykuptin *barkumanqam, chay kach'akashqa runaqa ancha rrugarqan, pullan rinambaq. 19Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqawan rinaykimandaqam mas allin aylluykikunawan wasikiman rinayki. Rishpaqa, paykunata parlachiy Dyus llakipashushpa yanapashushqambaq.

20Chaymi chay runaqa rishpa, dyis llaqtakunapa *prubinsyambi kayshina parlachikurqan: “Jisusmi ancha yanapawashqa” nishpa. Kanan yumbay uyaqkunaqam ancha ispantashqata kushikurqanllapa.

Jisusmi suq warmita kach'akachishpa, Jayrupa chinanda kawsachimurqan

(Mt. 9.18-26; Lk. 8.40-56)

21Jisusmi kutirirqan *yakupi puriq barkupi *atun qoch'apa suq ladun chimbanman. Chaypipismi ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan, payta uyanambaq. 22Paykunawan kaykaptinmi, *sinaguga wasipa suq kamachikuqnin chayman ch'ayamurqan. Chay runaqam Jayru shutiq. Paymi Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, 23kayshina rrugarqan:

—Taytitu, suq faburta ruraway. Chinaymi wañuykanna. Akur makikita sawambi rurashpa, kach'akachinayki, ama wañunambaq, nishpa.

24Chaymi Jisusqa paywanna rirqan. Chayshina riykaptinqam, ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rishpa, ñambiqa Jisusta kish'kicharqanllapa.

25Chay ikinda riqkunapim suq qeshyaq warmi karqan. Chay warmitaqam dusi watakuna tukuyta yawar mana dijarqanchu. 26Chaymi ambikuqkunaman rishpa ancha ñakarqan. Kanan qellayninda pismi limpuna ushyashqa karqan. Piru manam nimatapis kach'akarqanchu. Ashwanmi mastana ashwambayarqan. 27-28Chaymi payqa Jisuspaq uyakushpa, yuyarqan: ¿Imanayraq Jisuspa kapitanda llamkayman kach'akanaypaq? nishpa. Chaymi runakunapa ukundalla rishpa, ikimanda aypakushpa, kapanda llamkarqan. 29Chay llamkashqan urasllam yawarqa das dijarqan. Chaymi kwirpundaqa kach'akashqatana tantiyarqan. 30Piru Jisusqam pudirnin lluqshiptinqa, yach'arqanna. Chaymi ikiman tikrakashpa tapukurqan:

—¿Pitaq kapayta llamkashqa? nishpa.

31Chayshina tapukuptinmi, chay *yach'akuqningunaqa nirqan:

—Rikay, achka runakunam kish'kichashuykangi. ¿Chaychu ningi: “¿Pitaq kapayta llamkashqa?” nishpaqa?

32Piru Jisusqam yumbayta ancha chaparqan, yach'anambaq, ¿Pim kapayta llamkashqa? nishpa. 33Chaymi chay warmiqa yuyarqan: Noqapaqmi chapakuykan, nishpa. Chaymi manchaywan ch'apsikashpa rirqan, ñawpambi qonqorikushpa, tukuy ima pasashqanda Jisusta niq. 34Jisusqam chay warmita nirqan:

—Ijita, noqapi yuyakushqaykiraykum kach'akashqana kangi. Kushikushpana riy. Chaqa chay qeshyaynikimandam ringi kach'akashqana kidaq, nishpa.

35Chayshina Jisus chay warmiwan parlanangamanmi, chay Jayrupa wasinmanda abisuwan ch'ayamushpallapa, Jayruta nirqan:

—Chinaykiqam wañushqana. Akuna. Amana piñachiychu kay yach'achikuq siñurtaqa, nishpa.

36Piru chay nishqanllapata mana
kasushpam, Jisusqa Jayruta nirqan:
—Ama manchaychu. Yuyakuylla
noqapi, nishpa.
37Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay
ikin riqkunataqa manana aparqanchu
yumbaytaqa. Aparqanqam Jayruta,
Pidruta, *Jakubuta, masan *Jwandalla.
38Chayshina Jayrupa wasinman
ch'ayashpaqam, uyarqan ancha
waqashpa yupakuykaptinllapa.
39Chaymi Jisusqa yaykushpa uku
wasinman nirqan:
—¿Imapaqmi kunyallaqa waqaykangi-
llapa? Chinaqam mana wañushqachu.
Puñuykanllám, nishpa.
40Chayshina niptinqam, chaypi
kaqkunaqa Jisusta asiparqanllapa. Piru
Jisusqam yumbay ukupi kaqkunata
sawaman surqoshpa, chay chinapa
taytanda, mamanda apashpa, chay
kimsa pullan riqkunawanlla yaykurqan
chay alma kashqanmanqa. 41Chayman-
daqam chinata makinmanda piskashpa
nirqan:
—Talita kumi.
Chay nishqanqam rimaynimbiqa
munan niyta: “Chinita, qamtam niyki,
¡atarimuy!” nishpa.
42Chaymi chinaqa chay uras wañush-
qanmanda atarishpa purirqanna.
Payqam dusi watayuq karqan. Chay
rikaqkunaqam ancha ispantarqanllapa.
43Piru Jisusmi paykunataqa ancha
jwirtita kamachirqan, ama pitapis
chaytaqa parlachinanllapa. Nirqambismi
chay chinata qarananllapa.

Jisustam Nasaritpi disprisyarqanllapa
(Mt. 13.53-58; Lk. 4.16-30)

6 1Chay llaqtamandaqam Jisusqa
uywakashqan llaqta Nasaritmanna
kutirqan. *Yach'akuqningunapismi
pullan rirqanllapa. 2Chaypiqam
*samana diya ch'ayamuptinqa, Jisusqa
yach'achikuykarqan *sinaguga wasipi.
Chaymi achka llaqta masinguna
uyashpaqa, ancha chapashqanshina
rimarqanllapa:
—¿Maypitaq waq imaqa chaykuna-
taqa yach'akushqa? ¿Ima
yach'ashqandataq yach'achiwanchiq?
¿Imashinataq waq runaqa milagrukuna-
taqa ruran? 3Chaqa waqqam chay
karpintiru. *Maryapa ullqo wawan.
*Jakubupa, *Jusipa, *Judaspa,
Simumba masanmi kay runaqa.
Paningunapismi noqanchiqkunawan kay
llaqtapi tiyanllapa.
Chayshina nishpam, ancha rimarqan-
llapa. Kanan paykunaqam mana
munarqanllapachu Jisusta uyaytaqa.
4Chaymi Jisusqa nirqan:
—Yumbay llaqtakunapi *Dyuspaq
rimaqkunataqam shumaqta
ch'askinllapa. Chay rimaqkunapa llaqta
masingunalla, ayllunguna, wasimbi
tiyaqkunallam mana shumaqtachu
ch'askinllapaqa.
5Chaymi payqa chay Nasarit llaqtam-
biqa manana atirqanchu achka milagru-
kunata ruraytaqa. Wakin qeshyaqku-
napa sawambi makinda rurashpam
kach'akachirqan. 6Chaypaqmi Jisusqa
ancha yuyarqan: ¿imaraykutaq kay
llaqta masiykunaqa mana munanchu
noqapi yuyakuytaqa? nishpa.
⌞Chaymandaqam Jisusqa chay sirka
llaqtitakunamanna rirqan
yach'achikuq.⌟

Jisusmi chay dusi apustulningunata kach'arqan, Dyuspaq yach'achikunanllapa
(Mt.10.5-15; Lk. 9.1-6)

7Jisusqam chay dusi *apustulningu-
nata qayashpa kamachirqan, ishkay
ishkay rinanllapa yach'achikuq.
Pudirninda paykunataqa qorqan,
*dyablukunata runakunamanda qatinan-
llapa. 8Paykunatam kamachirqan:

—Ñanda rinaykillapaqa, ama nimatapis apayllapachu. Kadunu suq qeru burdundalla apayllapa. Alfurjata, fiyambrita, qellayta ama apayllapachu. 9Llanqekushpalla sapalan kapaykiwanlla riyllapa. Ama apayllapachu ishkay kapaykitaqa. 10Pusadata tarishpaqa, chaypilla kidayllapa, chay llaqtamanda rinaykikaman. Ama tiyayllapachu suq wasipi suq wasipiqa. 11Piru mayqan llaqtapi mana munaptinllapa ch'ayachishuyta, ama kidayllapachu chaypiqa. Piru chay llaqtamanda rinaykillapaqa llanqekimanda allpata ch'apsishpa riyllapa, ama ni allpanda apanaykillapa, yach'ananllapa: Paykunaqam manana kwintayuqchu noqanchiqkunawanqa, nishpa. Alliptam niykillapa, chay fyirusyashuqkunaqam jwisyu diya ch'ayamuptinqa, chay *Sudumawan Gumurra llaqtakunamanda mas kastigadu rinllapa kaq, nishpa.

12Chayshina kamachiptinmi, paykunaqa rishpa, runakunata, warmikunata yach'achirqan, uchanllapata dijashpa, Dyustana kasunambaqllapa. 13Paykunaqam qatirqan achka dyablukunatapis. Qeshyaqkunapa sawanman asiytita rurashpam, paykunatapis kach'akachirqan.

Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan

(Mt. 14.1-12; Lk. 9.7-9)

14Chay llaqtakunapa gubyirnun *Irudismi Jisuspa famanda yach'arqan, yumbay parlaptinllapa. Chay famata yach'ashpaqam nirqan:

—Alma *Jwan Shutichikuqmi wañushqanmanda kawsamushqana. Chaymi chay milagrukunata atin rurayta, nishpa.

15Suqkunaqam niqllapa:

—*Dyuspaq rimaq chay alma *Eliyasmi kawsamushpa, Jisusna shutin, nishpa.

Wakinqam niqllapa:

—Payqam Dyuspaq suq mushuq rimaq kanman, chay unay rimaqkunashina, nishpa.

16Gubyirnu Irudisqam chaykunata yach'ashpaqa nirirqan:

—Chay Jisusqam alma Jwan Shutichikuq. Manchu noqaqa umanda pitichirqay. Chay almam kananqa kawsamushqa, nishpa.

17-18Chaqa chay alma Jwan Shutichikuq kawsaykaptinraqmi, chay gubyirnu Irudisqa masan Filipipa warmin Irudiyasta purichiykarqan. Chaymi Jwan Shutichikuqqa mana manchashpachu, anyashqa karqan:

—Manam balinchu masaykipa warminwan kanaykiqa, nishpa.

Chaymi Irudisqa Jwandaqa karsilachishpa, kamachirqan kadinakunawan watananllapa. 19Kanan chay warmi Irudiyasmi Jwan Shutichikuqtaqa ancha ch'iqnishpa, munarqanna wanchiyta, piru manam atirqanchu wanchiytaqa. 20Chaqa Irudisqam Jwanda washashpa, chay warmin Irudiyasta nirqan:

—Ama wanchishunchu, nishpa.

Chaqa payqam Jwanda ancha rrispitashpa yuyarqan: Jwanqam ancha allin runa. Dyustam ancha allita kasun, nishpa. Chaymi Jwan yach'achikuptin, chay gubyirnu Irudisqa uyashpa yuyarqan: ¿Kasushaqchu ichu mana? nishpa. Chayshina yuyashpapismi, ancha gustarqan uyaytaqa.

21Piru suq diyam chay warmi Irudiyasqa illuki kayshina rurarqan. Gubyirnu Irudisqam chay *prubinsya Galiliyapa yanapakuq awturidarningunata, mas kamachikuq suldadungunata, suq laya ancha baliq runakunata kumbidarqan, diyambaq shamuptin, fyistata rurananllapa. 22Chaymi chay diyambaq kumbidashqangunawan mesapi mikuykaptinqa, chay Irudiyaspa

chinan ñawpanllapapi ancha dansarqan. Chayshina dansaptinqam, ancha gustarqan chay Irudistaqa. Chaymi chay Irudisqa intinadanda nirqan:

—Imatapis mañaway. Ima mañawash-qaykitam qoshqayki, nishpa.

23Chayshinam ancha jurashpa nirirqan:

—Mañawaylla. ¿Imatam munangi? Noqaqam tukuy ima munashqaykita qoshqayki. Tukuy imay kaqmandam midya partita atini qoshuyta, nishpa.

24Chaymi chinaqa lluqshishpa, maman Irudiyasta tapurqan:

—¿Imataraq mañayman? nishpa.

Chaymi mamanqa nirqan:

—Mañay, Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi qoshunambaq, nishpa.

25Chaymi chinaqa utqaymaya kallpashpa, yaykurishpa, gubyirnutaqa nirqan:

—Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi kanalitan qoway, nishpa.

26Chayta mañashqanraykum, gubyirnu Irudisqa limpu malagana-yarqan. Piru yanapakuq awturidarku-napa ñawpambi jurashqanraykum, mana munarqanchu chinata ñigaytaqa. **27**Chaymi suq suldadunda kamachirqan, rishpa karsilman, Jwamba umanda apamunambaq. **28**Chaymi chay suldaduqa rishpa, Jwamba umanda kuchushpa, suq platupi apamushpa, chinatana qorqan. China ch'askishpaqam mamandana qorqan.

29Chay alma Jwamba yach'akuqningunam chayta yach'ashpaqa, karsilman rishpa, kwirpundallana aparqanllapa pambaq.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan

(Mt. 14.13-21; Lk. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30Jisuspa chay dusi *apustulninguna yach'achikushpa, qeshyaqkunata kach'akachishpaqam kutimurqanna. Kutimushpaqam Jisusta nirqanllapa tukuy ima rurashqambaqllapa. **31**Chay diyakunapiqam ancha achka runa, warmi Jisusman tandakaqllapa. Chaymi payqa *yach'akuqningunawan tandakaqkunata yanapashqanrayku, mana atiqllapachu ni mikuyta ni samayta. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Akullapa ashlita samaq suq chuncha lugarman, nishpa.

32Chaymi Jisusqa yach'akuqningunawan rirqanllapa *yakupi puriq barkupi chay *atun qoch'apa suq chuncha manyanman. **33**Piru achka runakunam Jisusta rikarqanllapa barkupi riykaqta. Chaymi paykunaqa chay uras chay atun qoch'apa manyanda kallpaylla rirqanllapa. Yumbay chay llaqtakuna-manda rishpam, chay barkuta binsishpa, puntata chay chunchamanna ch'ayarqanllapa.

34Chaymi Jisus barkumanda ishkishpaqa, chay ancha achka runata, warmita rikashpa, llakipashpa, yuyarqan: Manam ni pipis kanchu paykunata Dyus nishqanda yach'achinambaqqa. Mana dwiñuyuq wishakunashinam purinllapa, nishpa. Chaymi Jisusqa paykunataqa ancha yach'achirqan Dyuspaqqa. **35**Piru tardina kaptinqam, chay yach'akuqningunaqa nirqan:

—Tardinám. Manam pipis kay chunchapiqa tiyanchu. **36**Chayri kay runakunata, warmikunataqa dispidiyna, sirka kasiriyukunaman rinanllapa, mikunanda randiq, nishpa.

37Piru Jisusqam nirqan:

—Qamkuna qarayllapa, nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—¿Maymandataq dusyintus *dinaryu qellaytaqa tarishaqllapa, yumbaypaq tandata randinayllapaqa? nishpa.

38 Chaymi Jisusqa tapurqan:
—¿Ayka tandayuqtaq kangillapa? Mayá, riyllapa rikay, nishpa.
Chaymi paykunaqa rishpa rikaqqa nirqanllapa:
—Sinku tandita ishkay piskaditullam kan, nishpa.
39 Chaymi Jisusqa yumbay chay runakunata, warmikunata kamachirqan, pachan pachan chay qewakunapa sawambi tiyanambaqllapa. 40 Chayshina kamachiptinqam, wakinqa 50, 50 tiyarqanllapa; wakinqam 100, 100 tiyarqanllapa. 41 Chaymandaqam Jisusqa chay sinku tanditata, ishkay piskadituta piskashpa, syiluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam chay tanditakunata piti piti rurashpa, yach'akuqningunata qorqan, chay yumbay runata, warmita qonanllapa. Chay ishkay piskaditutapismi chayshinalla piti piti rurashpa, yumbayta qorqanllapa. 42 Chayshina qoptinqam, yumbay undanangaman mikurqanllapa. 43 Chayshina mikuptinllapaqam, achka pidasu tanda piskaduwan subrarqan. Chaymi dusi kanasta undakunata tandarqanllapa. 44 Chay mikuqkunaqam ullqokunalla 5.000 karqan. (Warmikunawan, wambrakunawanqam mas achka karqan.)

Jisusmi ancha *atun qoch'apa sawanda ch'akip rirqan
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

45 Chay ancha achka runakuna, warmikuna mikuptinqam, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:
—*Yakupi puriq barkuman lluqshishpa, ñawpayllapa waq chimba Bitsayda llaqtaman, nishpa.
Chayshina nishpam, payqa kidarqan, yumbaymanda dispidikanambaq. 46 Chaymandaqam, sapalanllana rirqan suq lumaman, Tayta Dyusman mañakuq. 47 Chay diya amsayaptinqam, chay barkuqa chay atun qoch'apa ch'awpimbina karqan. Kanan Jisusqam sapalanlla kidarqan chay lumapi. 48 Piru ñawpa ladunmanda ancha wayraptinmi, chay yach'akuqningunaqa mana atirqanllapachu ñawpaman riyta. Chayshina kaykaptinmi, Jisusqa paykunataqa rikarqan *barkupa kumsanan palangunawan ancha shinchikushpa apaykaqta. Chayshina ñakaykaptinllapam, manaraq achikyaptin, Jisusqa yakupa sawanda ikinllapata rirqan. Chayshina rishpaqam, paykunataqa pasaykarqanna. 49-50 Chayshina yakupa sawanda riykaqta rikashpaqam, paykunaqa yuyarqan: ¡Waqqam alma! nishpa. Chaymi ancha manchashpa yumbaynin qayach'akurqan. Chaymi Jisusqa nirqan:
—Ama manchayllapachu. Noqam kani, nishpa.
51 Chaymandaqam Jisusqa chay barkuman lluqshiptinqa, wayraqa limpu qasillarqan. Chayta rikashpaqam, chay yach'akuqningunaqa ancha ispantarqanllapa. 52 Paykunaqam chayraq rikashqallapa karqan, Jisus tanditata achkayachiptin. Piru chay milagruta rikashpapismi, manaraq paypiqa allitaqa kriyirqanllapachu, angu shunqoyuq kashqanllaparayku.

Jisusmi Jinisarit pambapi qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mt. 14.34-36)

53 Chaymandaqam *barkupi chay atun qoch'ata pasashpaqa, Jinisarit pambaman ch'ayarqanllapa. Chayman ch'ayashpaqam, barkuta watarqanllapa atun qoch'apa manyambi. 54 Chay barkumanda diki ishkiptinllapaqam, chaypi tiyaqkunaqa Jisustaqa das riqsirqanllapa. 55 Chaymi chay rikaqkunaqa kallparqanllapa yumbay chay lugarkunaman abisakuq:

—Jisusqam chay lugarman shamushqa, nishpa.

Chaymi achka qeshyaqkunata parakunapi apamurqanllapa Jisusman.
56Kanan yach'ashpa: Jisusqam chaymanna riykan, nishpa, qeshyaqkunata apaqllapa shuyachiq. Chaymi llaqtakunapi, kasiriyukunapi, chunchakunapi, ñangunapi, tukuy maypi qeshyaqkunata shuyachishpa, Jisusta ancha rrugarqanllapa:

—Yush'ayku kay qeshyaqniykunatar dijay, kapitaykipa manyanda llamkananllapa, nishpa. Chaymi chay qeshyaqkunaqa Jisuspa kapanda llamkashpa, yumbay kach'akarqanllapa.

Kaykunam uchakunaqa
(Mt. 15.1-20)

7 1Suq diyam wakin *farisiyu duktrinayuqkuna, *Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunapis Jirusalin llaqtamanda shamurqanllapa Jisusman.
2Paykuna rikaykaptinmi, Jisuspa wakin *yach'akuqninguna makingunata mana mayllashpachu mikurqanllapa. Chaymi chay shamuqkunaqa Jisuspa yach'akuqningunata anyarqanllapa. Chaqa *isrraylinu llaqta masingunapa *mayllakuna kustumbrindam mana rurarqanllapachu. 3-4Piru chay farisiyukunaqam, isrraylinu masingunawan kanangaman unay agwilungunapa chay mayllakuna kustumbrinda, suq laya kustumbringunatapis ruranllapa. Chaymi kutin kutin mayllanllapa makingunata, basungunata, jarrangunata, jirru mangangunata, kamangunata. Llalli plasaman rishpa kutimushpaqam, kutin kutin makingunata mayllashparaq mikunllapaqa. Mana mayllashpaqam, mana mikunllapachu.
5Chaymi chay farisiyukuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunapis piñakushpa, Jisusta nirqanllapa:

—Rikay, qamwan puriqkunaqam mana mayllakushpachu, mapa makingunawan mikunllapa. Mayá, ¿imaraykutaq mana ruranllapachu agwilunchiqkuna rurashqanshinaqa? nishpa.

6Chaymi Jisusqa chay rimaqkunata nirqan:

—¡A, qamkuna *shimikiwanlla Dyusta kasuqkunaqa! Qamkunapaqmi *Dyuspaq rimaq *Isayiyasqa librumbi kayshina Dyus nishqanda iskibrirqan:

> Kay runakunaqam shiminwanlla kasuwanllapa. Manam alliptaqa kasuwanllapachu tukuy shunqonwanqa. Chaymi noqamandaqa akrakashqallapana.
> 7 Chayraykum mana nimapis balinchu paykuna noqata alabawananqa. Chaqa runakuna nishqandallam yach'achikunllapa, nishpa.[c]

8Kayshinallam qamkunapis Dyus kamachikushqanda dijashpaqa, runakuna kamachikushqandalla ruraykangillapa. Chaymi chay mayllakuna kustumbri layata rurashpaqa, jarraykikunata, basuykikunata mayllangillapa.

9Chaymandaqam Jisusqa nirqambis:

—Qamkunaqam chay kustumbrikikunata ruranaykirayku, Dyus kamachikushqandaqa mana kasungillapachu.
10Chaqa Muysismi kamachikurqan: "Taytaykita, mamaykita rrispitashpa kasuy. Taytanda mamanda mayqan maldisyaqta wanchiyllapa", nishpa.[d]
11Piru qamkunaqam ningi: "Suq runaqam taytanda mamanda atin niyta: 'Manam atinichu yanapashuyta. Yumbay kusasniykunatam Dyusta rini

c 7.7 [Isaías 29.13] **d 7.10** [Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16]

qoq'" nishpa. 12Chayshina nishpaqam,
qamkunaqa suqkunata yach'achiykangi:
"Mana munashpa yanapayta taytaykita
mamaykitaqa, ama yanapaychu",
nishpa. 13Chayshina
yach'achikushpaqam, qamkunaqa Dyus
nishqandaqa mana baliqpaqna
riqsiykangillapa, runakunapa kustum-
brindalla ruranaykirayku. Kanan
suqmanda yach'akushpam, suqkunatana
yach'achingillapa. Achka laya mana
baliq kustumbrikunatam rurangillapa
chay kustumbritashina.

14Chaymandaqam yumbay chaypi
kaqkunata qayashpa nirqan:

—Yumbayniki uyawashpa, allita
intyindiwayllapa: 15Tukuy ima
sawamanda yaykuqqam mana uchayuq-
tachu dijashungi. Ashwanmi mana
allikunata shunqoykipi yuyashpa,
uchayuqqa kangillapa. 16Chayri
qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyaway-
llapa, nishpa.

17Chaymandaqam Jisusqa chay achka
runakunamanda akrakashpa, suq
wasimanna yaykurqan. Chay wasipina
kashpaqam, chay yach'akuqningunaqa
tapurqanllapa:

—Chay nishqaykitaqar allita intyindi-
chiwayllapa, nishpa.

18Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Ima qamkunapischu mana
intyindingillapa? Noqaqam nishushqa-
llapa kani: Mikuna sawamanda
pach'anchiqman yaykushpaqam, mana
uchayuqtaqa rurachiwanchiqchu.
19Chaqa manam ni pipis shunqonmanqa
mikunchu. Ashwan mikunchiqqam
pach'anchiqman. Chaymandaqam
kwirpunchiqmandaqa lluqshinna
litrinaman.

Chayshina nishpaqam
yach'achikurqan: Yumbay laya
mikunaqam limpyu, nishpa. 20Kayshina-
pismi nirqan:

—Runakunapa mana allin yuyaynin-
gunam uku shunqonmanda lluqshin,
uchayuq kanambaqqa. 21Chaqa
shunqonllapapi mana allin yuyaynin-
guna kaptinmi, kay laya mana
allikunata ruranllapa: Wakinqam
warmiyuq kashpa, ichu warmipis
runayuq kashpaqa, suqwan puñunllapa.
Wakin sapalan kaqkunaqam piwambis
puñunllapa. Wakinqam wanchikun,
22suwakun, suqpa imangunata ancha
munanllapa. Wakinqam malnatural-
kuna. Wakinqam mishki mishkita
parlachishpa, ingañakunllapa.
Wakinqam kwirpunda mana sujitash-
pachu, munashqandalla ruranllapa.
Wakinqam imapaqpis imbidyakunllapa.
Wakinqam washa rimaykuna.
Wakinqam palanganukuna. Wakinqam
mana jwisyuyuqkuna. 23Yumbay chay
mana baliq yuyaykunaqam runapa
shunqombi tarikan. Chay laya mana
baliqkunata yuyashpam, uchayuqna
kidanllapa.

Suq furastira warmim Jisuspi ancha yuyakurqan

(Mt. 15.21-28)

24Jisusqam chay kashqanmandaqa
rirqanna (*Isrrayilpa ladumbi kaq
*nasyunman. Chay nasyumba) Tiru
llaqtamba, Sidun llaqtamba sirkanman
ch'ayashpaqam, suq wasipina kidarqan.
Jisusqam mana munarqanchu ni pipis
yach'anambaq chaypi kashqanda. Piru
dasmi yach'arqanllapa. 25-26Chaymi suq
warmi Jisus chaypi kashqanda
yach'ashpaqa, das shamushpa,
ñawpambi qonqorikushpa, rrugarqan:

—Taytitu, chinitaymanmi *dyablupa
ispiritun yaykushqa. Yush'ayku
paymanda qatiy chay dyablutaqa,
nishpa.

Chay warmiqam chay suq nasyun
Sirufinisya shutiqmanda kashpa, *grigu

rimaypi rimarqan. Manam isrraylinachu karqan. Chaymi chay warmitaqa Jisusqa nirqan:

27—Manam allichu *isrraylinu masiykunata dijashpa, jwirakunata yanapanaypaqqa. Isrraylinu masiykunaqam wambraykunashina. Puntataqam wambranchiqkunata qaranchiq, ¿manachu? Manam allichu wambranchiqkunapa tandanda qoch'ishpa, allqetukunata puntata qarananchiqqa.

28Chaymi chay warmiqa nirqan:

—Arí. Chayshinam, Taytitu. Piru wambrakuna mesapi mikuptinqam, allqokunapis mesapa warambi tiyashpa, chay pidasitun ishkiqkunata mikunllapa. (Chayshinam alli kanman, noqaykunatapis ashlitata yanapawanayki,) nishpa.

29Chaymi Jisusqa chay warmita nirqan:

—Allitam kuntistawashqa kangi. Chaymi rini yanapashuq. Atinginam riyta. Dyabluqam wawaykimandaqa lluqshishqana, nishpa.

30Chaymi chay warmiqa wasinman kutirishpaqa, chay wawandaqa kamambi tarirqan kach'akashqatana. Chaqa paymandaqam dyabluqa lluqshishqana karqan.

Jisusmi suq surdu muduta kach'akachirqan

31Jisusqam chay Tiru llaqta ladumanda rishpaqa, chay *prubinsya Sidunda, chay prubinsya Dikapulista pasashpa, ch'ayarirqan chay Galiliya *Atun Qoch'aman. *[Nuta: Chay shutin "Dikapulismi" munan niyta: Dyis llaqtakunapa prubinsyan, nishpa.]* 32Chayman ch'ayaptinqam, Jisusman apamurqanllapa suq surdu mudu runata. Ch'ayachimushpaqam Jisusta rrugarqanllapa, chay runapa sawambi makinda rurashpa, kach'akachinambaq.

33Chaymandaqam Jisusqa chay runata suq laduman apashpa, rinringunaman didungunata rurarqan. Tuqayninwan didunda nuyuchishpa, qallunman rurarqan. 34Chaymandaqam anaq syiluman chapakushpa, llakishpa, samayninda kach'ashpa nirqan:

—¡Ifata!

Chayqam munan niyta: "¡Kich'akay!" nishpa.

35Chayshina niptinqam, chay runaqa surdu kashqanmanda chay uras uyakurqanqa. Kanan mudu kashqanmandapismi, chay uras dasna atirqan rimayta. 36Kanan Jisusqam yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Kay runata kach'akachishqaypaqqa amakish ni pitapis willangillapachu, nishpa.

Chayshina kutin kutin niptimbismi, paykunaqa mana kasushpachu, ashwamba chay famata parlachikurqanllapa. 37Chaymi runakunaqa: ¿Ima laya runataq chayqa? nishpa, ancha ispantashqata Jisusta kayshina alabaqllapa:

—¡Rikay kay runaqa! Tukuy imata allita yach'an rurayta. Surdukunatam uyachin. Mudukunatam rimachin, nishpa.

Jisusmi 4.000 runakunata qararqan

(Mt. 15.32-39)

8 1Chay tyimpupim ancha achka runa, warmi Jisusman shamurqanllapa. Kanan manam nimapis waqpiqa karqanchu mikunanllapa. Chaymi Jisusqa *yach'akuqningunata qayashpa nirqan:

2—Ancham llakini kay uyawaqkunapaq. Chaqa kaypiqam kimsa diyana noqawan kashqallapa uyawanambaq. Kanan paykunaqam mana nimayuqchu mikunanllapaqa. 3Piru mallaqtalla wasinman kach'aptiyqach'i, shaykushpa ñambi binsikanmanllapa. Llalli wakinqam ancha karumanda shamushqallapa.

4Chayshina niptinqam,
yach'akuqningunaqa nirqan:
—¿Imatamir qarashun kay chunchapiqa? Chaqa kaypiqam mana pipis tiyanchu, mikunata randichiwananchiqqa, paykunata qarananchiq.
5Chayshina niptinmi, Jisusqa tapurqan:
—¿Ayka tanditayuqmi kangillapa? nishpa.
Chaymi paykunaqa nirqan:
—Syiti tanditayuqllam kanillapa, nishpa.
6Chayshina niptinqam, Jisusqa yumbay chay runata, warmita kamachirqan, waqpi kaypi pambapi tiyananllapa. Chaymandaqam chay syiti tanditata piskashpa, Tayta Dyusta pagikurqan. Chayshina pagikushpaqam, tanditakunata piti piti rurashpa, yach'akuqningunata qorqan, paykunana yumbay runata, warmita qarananllapa. 7Karqambismi piskaditukuna. Chaykunapaqpismi pagikushpa, yumbayta qarachirqan. 8Chayshina qarachiptinqam, yumbay runa, warmi undananganman mikurqanllapa. Chaymandaqam chay subrataqa syiti kanastakuna undata tandarqanllapa. 9Chay mikuqkunaqam ullqokunalla 4.000ch'i karqan. Chaymandaqam yumbayta dispidishpa, dijarqanna rinanllapa. 10Chayshina yumbay riptinqam, Jisusqa yach'akuqningunawan *yakupi puriq barkupi rirqanllapa Dalmanu lugarmanna.

Farisiyukunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq
(Mt. 16.1-4; Lk. 12.54-56)

11Chay Dalmanu lugarpina kaptinqam, *farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusman shamurqanllapa. Chaymi Jisusta uyashpaqa, payta mallipashpa nirqanllapa:
—Manam chayshinachu. Kayshinám. Mayá, qam Dyusmanda shamuq kashpaqa, suq milagru syilumanda kaqta ruray rikanayllapa, nishpa.
12Chaymandaqam Jisusqa shunqombi ancha llakishpa nirqan:
—Kay runakunaqa ¿imaraykutaq munanllapa milagrukunata ruranayqa? Alliptam niykillapa, manam rinichu ruraq nima laya milagrukunata, nishpa.
13Chaymandaqam chay farisiyukunamanda akrakashpa, Jisusqa *yakupi puriq barkupina rirqan chay *atun qoch'apa suq manyanman.

Farisiyukunapa duktrinanmi dañachikuq libadurashina karqan
(Mt. 16.5-12)

14Rishpaqam, Jisuspa yach'akuqningunaqa tandata mana randishqallapachu karqan. Kanan fyambrinda qonqashpam, suq tanditayuqlla riykarqanllapa *yakupi puriq barkupiqa. 15Chaypim Jisusqa paykunata nirqan:
—*Farisiyukunapa *libaduranmanda, gubyirnu *Irudispa libaduranmandaqa kwidakayllapa, nishpa.
16Chayshina kunaptinqam, Jisuspa yach'akuqningunaqa paykunapura kayshina parlarqanllapa:
—¿Imapaqraq chayshinaqa niwanchiq? Mana tandayuq kaptinchiqch'i, chaytaqa niwanchiq, nishpa.
17Chayshina parlaptinqam, Jisusqa tapurqan:
—¿Imaraykutaq niykangillapa: "Manam tandayuqchu kanchiq" nishpaqa? ¿Ima, manachu intyindingillapa? ¿Ima manachu jwisyuyuq kangillapa? 18¿Ima manachu ñawikillapawan rikashqallapa kangi chay rurashqaytaqa? ¿Ima manachu rinrikiwan uyawangillapa? ¿Ima manachu nimatapis yuyangillapa? 19Mayá, chay sinku

tanditata piti piti ruraptiy 5.000 runakuna mikuptinqa, ¿ayka kanastakuna undataq subrarqanqa? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, paykunaqa nirqan:

—Dusi kanastakuna undam subrarqanqa, nishpa.

20 Chaymandaqam Jisusqa tapurqan:

—Mayá, chay syiti tanditata piti piti ruraptiy 4.000 runakuna mikuptinqa, ¿ayka kanasta undataq subrarqanqa? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, paykunaqa nirqan:

—Syiti kanastakuna undam subrarqanqa, nishpa.

21 Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Ima manaraqchu intyindingillapa? nishpa.

[Nuta: Jisukristuqam mana tandapaqchu rimarqanqa. Ashwanmi nirqanqa: "Ashla libadurallam saksachin achka masata. Chayshinallam chay farisiyukunapa mana baliq kustumbringunata ashlitatalla ruraptinchiqqa, ancha dañachiwanchiqman", nishpa.]

Jisusmi suq sarku runata kach'akachirqan

22 Chaymandaqam Bitsayda llaqtamanna ch'ayarqanllapa. Chay llaqtapi Jisus kaykaptinqam, suq sarku runata apamurqanllapa, ñawingunata kach'akachinan. 23 Chaymi Jisusqa chay sarkuta rambashpa, chay llaqtamanda sawa chunchaman aparqan. Chay chunchapiqam chay runapa ñawingunata tuqayninwan nuyuchishpa, makingunata sawambi rurashpa, tapurqan:

—Mayá, ¿atinginachu imatapis rikayta? nishpa.

24 Chayshina tapuptinqam, chay runaqa ashla rikakushpaqa, nirqan:

—Salqetatam runakunata rikani muntikuna puriykaqtashina, nishpa.

25 Chaymi Jisusqa chay runapa ñawinda suq kutinda llamkarirqan. Chay urasllam ñawingunaqa allitana chapakurqan. Chaymi tukuy imata atirqanna rikayta. 26 Chayshina rikakuptinqam, Jisusqa chay runataqa kamachirqan:

—Riyna wasikiman. Piru amakish chay llaqtamanqa ringichu. ⌞Amakish ni pitapis nimatapis ningichu, nishpa.⌟

Pidruqam nirqan: "Jisusqam Dyuspa Churin", nishpa

(Mt. 16.13-20; Lk. 9.18-21)

27 Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunawan rirqan *prubinsya Sesarya Filipupa kasiriyungunaman. Riqshinam ñambi yach'akuqningunata tapurqan:

—Runakunaqa, ¿imatam nin noqapaqqa? ¿Pish kani paykunapaqqa? nishpa.

28 Chaymi paykunaqa nirqan:

—Wakinqam nin, *Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakinqam nin, *Dyuspaq unay rimaq *Eliyasshi kangi. Wakinqam nin, Dyuspaq suq rimaqshi kangi, nishpa.

29 Chayshina niptinllapaqam, paykunata tapurqan:

—Mayá, qamkunaqa ¿imatataq ningi? ¿Pitaq kani qamkunapaqqa? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Qamqam *Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kangi, nishpa.

30 Chayshina niptinqam, Jisusqa kamachirqan:

—Amakish ni pitapis chaytaqa ningillapachu, nishpa.

Jisusmi nirqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa

(Mt. 16.21-28, Lk. 9.22-27)

31 Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Noqaqam *Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, ancha rini padisiq. Kanan *kamachikuq ansyanukuna, kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunam mana

baliqpaq riqsiwashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru wanchiwaptinllapam, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.

32Chayshina paykunata ancha klaruta niptinqam, Simun Pidruqa suq laduman sapalanda apashpa, Jisusta nirqan:

—Ama chayshinaqa rimaychu, nishpa.

33Chayshina niptinmi, Jisusqa das tikrakashpa, yach'akuqningunata chapashpa, Pidruta kayshina anyarqan:

—¡A *dyablu! ¡Ladiyay ñawpaymanda! Chaqa qamqam dyablushina mana munangichu ruranaypaq Taytay Dyus munashqanda. Kanan Dyuspi mana kriyiqkunashinam qamqa yuyaykangi, nishpa.

34Chaymandaqam yach'akuqningunata qayashpa nirqan:

—Mayqan runa yach'akuqniy munashpa kaytaqa, noqa munashqayta ruranqa. Amana ruranqachu pay munashqandaqa. Noqapi kriyishqanrayku suq kruspi munaptinllapa wanchiytapisri, noqatalla sigiwanqa. 35Chaymi mayqanniki noqata ñigawashpa bidaykita washanaykiqa, ringi chingaq tukuy tyimpupaq. Piru noqapi ichu Dyus nishqambi kriyiptiki wanchishuptinllapaqam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. 36Piru suq runa ichu suq warmi kay mundupa tukuy imanda ch'askishpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, ¿imapaqtaq balinman? 37Mayá, chay wañushqaqa, ¿aykatam pagarakunman washakananqa? 38Chaymi qamkuna Dyusta kuntraq uchayuq runakunapa ñawpambi noqapaq ichu noqa nishqaypaq penqakushpaqa, kayta yach'ayllapa: *Dyusmanda Shamuq Runa Jisukristum syilumanda rin kutimuq suq ancha kamachikuq gubyirnushina, Tayta Dyuspa llipyayninwan llipyashpa, paypa *santu anjilningunawan. Chay diyaqam paypis noqapaqqa rin penqakuq, nishpa.

9 1Kayshinapismi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, kaypi wakin kaqkunam manaraq wañushpa, Taytaypa pudirninda rinllapa rikaq, pay ancha jwirsayuq kamachikuptin, nishpa.

Jisukristum llipyarqan
(Mt. 17.1-13, Lk. 9.28-36)

2Sayis diyas pasaptinmi, Jisusqa rirqan suq atun lumapa sawanman. Chaymanqam pullan aparqan Pidruta, *Jakubuta, *Jwanda. Chay lumapina kashpaqam, Jisusqa paykunapa ñawpambi suq layayarqan. 3Kapanqam ancha yuraq llipyaykaq ⌞qasashina⌟ tikrakarqan. Kay mundupi mudananda mayqan taqshashpapismi, mana pipis atinmanchu chay layata yuraqyachiytaqa. 4Chaymandaqam chay kimsa yach'akuqninqam chapaykashpa rikarqan *Eliyasta, *Muysista Jisuswan parlaykaqta. 5-6Chaymi paykunaqa ancha mancharqanllapa. Chayshina manchashpam, Pidruqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu. Ancha alliraq kaypi kananchiqqa. Rurashaqllapa qamkunapaq kimsa chugllata: suqta qambaq, suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq, nishpa.

Piru Pidruqam manchashpa, chay rimashqambaqqa mana yach'arqanchu: ¿Imatam rimaykani? nishpaqa. 7Chaykamanqam paykunapa sawambi pukutay rikakushpa, limpu pambarqan. Chay pukutaypa ukunmandam Tayta Dyus Churin Jisuspaq nirqan:

—Kaymi kuyashqay Churiy. Payta uyayllapa, nishpa.

8Chaymandaqam chay uras rridurninllapaman chapakushpaqa, Jisuswan chay ishkay parlaykaqtaqa manana rikarqanllapachu. Jisustallanam rikarqanllapaqa.

9Chaymandaqam chay lumamanda
shamuqshina, Jisusqa chay kimsa
yach'akuqninda nirqan:
—Qamkuna rikashqaykitaqa amaraq
ni pitapis parlachiyllapachu wañushqay-
manda kawsamunaykaman, nishpa.
10Chaymi paykunaqa mana ni pitapis
parlachirqanchu. Piru paykunapuram
tapunakurqan:
—¿Imaraq munan niyta: "Wañushqay-
manda kawsamunaykaman", nishpa?
11Chayshina parlashpaqam, Jisusta
tapurqanllapa:
—*Muysispa liyningunata
yach'achikuqkunaqa ¿imaraykum nin:
"Eliyasmi puntata rin shamuq.
(Chaymandaraqmi *Dyus Akrashqan
Washadurqa rin shamuq", nishpaqa?)
12Chaymi Jisusqa nirqan:
—Allibmi Eliyas puntata shamun
tukuy imata allichaq. Piru *Dyuspa
Santu Librumbiqa ¿imatataq nin
*Dyusmanda Shamuq Runapaq?
Chaypiqam nin: "Shamuptinqam,
runakunaqa mana baliqpaq rinllapa
riqsiq. Kanan ancham rin padisiq",
nishpa. 13Piru noqaqam niykillapa,
Eliyasqam shamushqana. Shamup-
tinqam, runakunaqa mana llakipash-
pachu, paykuna munashqanda rurarqan-
llapa. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim
paypaqqa nishqa karqan: Rinmi padisiq,
nishpa. *[Nuta: Jisukristuqam chayshina Jwan
Shutichikuqpaq parlachikurqan Eliyaspa
shutinwan. Payqam Eliyasshina karqan. Rikay
Matiyu 17.13pi.]*

**Jisusmi suq wambra atakiyuqta
kach'akachirqan**
(Mt. 17.14-21; Lk. 9.37-43)

14Jisusqam chay kimsa
yach'akuqninwan kutimushpaqa, chay
wakin *yach'akuqningunata ancha
achka runakunawan kaykaqta tarirqan.
Chaypim *Muysispa liyningunata wakin
yach'achikuqwan anyanakuykarqan-
llapa. 15Chay runakunaqam Jisusta
ch'ayaykaqta rikashpaqa, ispantashqata
kallparqanllapa napaykuq. 16Chaymi
Jisusqa paykunata tapurqan:
—¿Imapaqmi paykunawanqa qamku-
naqa anyanakuykangillapa? nishpa.
17-18Chayshina tapuptinqam, chaypi
kaq suq runa nirqan:
—Yach'achikuq taytitu, *dyablum
churiyta muduyachishpa, atakikunata
qon. Chaymi qaman apamurqay
kach'akachinayki. Chaqa chay dyablu
chay atakikunata qoptinmi, maypipis
churiyqa bulakan. Kanan
babash'kunatam sitakuchin. ¡Kirungu-
natam qech'yachin! Kanan limpunam
ishkin. Chaymi yach'akuqnikikunata
rrugarqani, kay churiymanda chay
dyabluta qatinambaq. Piru paykunaqam
mana atishqallapachu qatiyta, nishpa.
19Chaymi Jisusqa nirqan:
—¡A, qamkuna Dyuspi mana
yuyakuqkuna! ¿Ima tyimpukamanraq
qamkunataqa agwantashqayki? Mayá,
chay wambraykita kayman apamuy-
llapa, nishpa.
20Chayshina paykuna apamuptinqam,
chay dyablu Jisusta rikashpa, atakiku-
nata qorqan chay wambrataqa. Chaymi
chay wambraqa pambaman bulakashpa,
bulatikashpa, babash'kunata sitakurqan.
21Chaymi Jisusqa paypa taytanda
tapurqan:
—Kay churikiqa, ¿ima tyimpumanda-
pacham kayshinaqa? nishpa.
Chaymi chay runaqa nirqan:
—Takshitanmandam kayshinalla.
22Kanan kutin kutinmi chay dyabluqa
kay wambrituytaqa ninaman yakuman
bulan wanchinambaq. ¡Chayri llakipa-
washpa yush'ayku, atishpaqa
kach'akachiy kay wambraytaqa! nishpa.
23Chayshina niptinqam, Jisusqa
nirqan:

—Noqapi yuyakuptikiqam, tukuy imata atini rurayta. Piru ¿atingichuraq noqapi yuyakuytaqa? nishpa.

24Chaymi chay runaqa qayach'akushpa nirqan:

—¡Qambim yuyakuni! ¡Piru yanapawayri, masta yuyakunaypaq! nishpa.

25Chayshina niptinqam, Jisusqa achka runa shamuqta rikashpa, utqaymaya chay dyabluta kayshina anyarqan:

—¡Qam surdu mudu dyabluqa, noqa kikiymi kamachiyki, lluqshiy kay wambramanda! ¡Amakish yaykuringichu! nishpa.

26Chayshina nishpa qatiptinqam, chay dyabluqa qayach'akushpa, atakikunata qoshpa, chay wambramanda lluqshirqan. Lluqshishpaqam wañushqatashina dijarqan. Chaymi rikaqkunaqa nirqan:

—¡Jwira, wañurqannam wambraqa! nishpa.

27Piru Jisusqam wambrataqa makinmanda piskashpa shayachirqan.

28Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunawan yaykurqanna suq wasiman. Chaypi mana pipis kaptinqam, paykunalla Jisusta tapurqanllapa:

—Noqaykunaqa, ¿imaraykutaq mana atirqayllapachu qatiyta chay dyablutaqa? nishpa.

29Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay laya ancha wapu dyablukunataqam mana chayshinallaqa atinchiqchu qatiytaqa. Dyuspi ancha yuyakuqkunallam payman ancha mañakushpa, ⌞ayunashpa⌟ atin qatiytaqa.

Jisusmi nirirqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa

(Mt. 17.22-23; Lk. 9.43-45)

30Jisusqam chay kaykashqanmanda rishpaqa, pasarqan *prubinsya Galiliyapa lugarningunata. Piru payqam mana munarqanchu ni pipis yach'anambaq chayman riykashqandaqa. 31Chayman riqshinaqam chay yach'akuqningunata nirqan:

—Noqa *Dyusmanda Shamuq Runatam kuntrawaqkunapa makinman rinllapa intrigakuwaq. Chaymi wanchiwanqallapa. Chayshina paykuna wanchiwaptimbismi, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.

32Piru Jisus chayshina niptinqam, chay yach'akuqningunaqa mana nimatapis intyindirqanchu: ¿Imapaqmi chaytaqa niykan? nishpaqa. Kanan tapuq purishpapismi, manchashpa, mana ni tapurqanllapachu.

Mas kamachikuqri kayshina kanqa

(Mt. 18.1-5; Lk. 9.46-48)

33Chayshina rishpaqam, Kapirnawun llaqtamanna ch'ayarqanllapa. Chayman ch'ayashpaqam, suq wasimanna yaykurqanllapa. Chaypi kashpaqam, Jisusqa yach'akuqningunata kayshina tapurqan:

—¿Qamkunaqa imapaqmi ñambiqa anyanakurqayki? nishpa.

34Chaqa paykunaqam ñambiqa anyanakushqaqa karqan: "Mayqanninchiqmi mas baliqqa kanchiq", nishpa. Chaymi tapuptinqa, paykunaqa penqakushpa, uyararqanllana. 35Chaymandaqam Jisusqa chay dusi yach'akuqninda qayashpa, tiyashpa, nirqan:

—Chay mas baliq munaq kaytaqa, umildiyashpa, yumbayta sirbinqa kriyadushina, nishpa.

36Chaymandaqam suq wambrituta apashpa, paykunapa ch'awpimbi marqashpa nirqan:

37—Mayqan runa kasuwashpa kay laya wambrituta ch'ayachiqqam, alabis noqata ch'ayachiwaykanmanshina. Piru manam noqatallachu ch'ayachiwaykanqa. Ashwanmi Taytay Dyustapis ch'ayachiykanqa. Chaqa paymi kach'amuwashqa, nishpa.

Chay mana kuntranchiqmi noqanchiqpa faburninchiqqa
(Lk. 9.49-50)

38 Chaymandaqam yach'akuqnin
*Jwanqa nirqan:
—Yach'achikuq Taytitu, rikashqallapam
kani suq runata qamba shutikita myintashpa,
*dyablukunata runakunamanda qatiykaqta.
Piru chay runaqam mana noqanchiqwanqa
purishqachu. Chaymi nirqayllapa, ama
chayshina ruranambaq, nishpa.
39 Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:
—Dijayllapa chayshina ruranambaq.
Chaqa mayqan ruraq suq milagruta
shutiyta myintashpaqam, mana
kuntrawanchu. 40 Mana kuntranchiq
kaqkunaqam, faburninchiq. 41 Chaymi
allipta niykillapa, mayqan runa ichu
warmi shutiyta myintashpa, ashla
yakituta qoshuptin noqapa kashqayki-
raykum, Dyus kikin rin pagaraq, nishpa.

Kwidakayllapa, ama uchata ruranaykipaq
(Mt. 18.6-9; Lk. 17.1-2)

42 'Noqapi chayraq kriyiqkunata uchata
rurachiqqam ancha kastigadu rin kaq.
Chaymi chay uchata rurachiqpaqqa mas
alli kanman suq atun mulinu rumita
kungambi watashpa, *mar yakuman
wichukunanllapa (manaraq chay uchata
rurachiptin, ama mas kastigadu
kanambaq). 43 Chayri makiki ancha
qawch'u kaptin uchata ruranambaqqa,
kuchushpa wichukuy. Chaqa mas allim
kanman, syiluman manku ch'ayanayki.
Manam allichu ishkay makiyuq kashpa,
uchaykirayku infyirnu mana nunka wañuq
ninaman rinaykipaq. 44-46 Chayshinalla
ch'akiki munaptin apashuyta uchata
ruranaykiqa, kuchushpa wichukuy. Mas
allim kanman, kuju ch'ayanayki syiluman.
Manam allichu ishkay ch'akiyuq kashpa,
uchaykirayku chay mana nunka wañuq
infyirnu ninaman rinaykiqa. ⌞Chaqa
infyirnupiqam mana nunka wañunqachu
chay kuru mikushuqkunaqa. Chaypi chay
nina lumyaqpismi mana nunka
wañunqachu.⌟ 47 Ñawikiwan imata
rikashpa, uchata munaptiki ruraytapis,
mas allim surqoshpa wichukunayki. Chaqa
mas allim chulla ñawiyuqlla kashpa,
syiluman ch'ayanayki. Manam allichu
ishkay ñawiyuq kashpa, uchaykirayku
infyirnuman rinaykiqa. 48 Chaqa infyirnu-
piqa kuru mikushuqkunaqam mana nunka
rinchu wañuq. Chay nina lumyaykaqpismi
mana nunka rinchu wañuq.
49 '(Manchu aychamanqa kach'ita
wichunchiq, ufrinda kanambaq.)
Chayshinallam runakunapa sawanman
kach'itashina ninataqa rinllapa ruraq,
(uchanmanda akrakanambaq). Chaqa
yumbay ufrindakunam kach'iwan
allichadu rin kaq. 50 Piru kach'iqam allin
kashpapis dañakashpaqa, manana
nimapaq balinchu, ¿manachu? Chaqa
¿imashinanam atinchiqman allichay-
taqa? Piru qamkuna kuyanakushpaqam,
allin kach'ishina kangillapa. Chayri
shumaqta kuyanakushpa kawsayllapa.

Jisusmi nirqan "Rrispitu warmikimanda ama akrakaychu", nishpa
(Mt. 5.31-32; 19.1-12; Lk. 16.18)

10 1 Chay Kapirnawun llaqtaman-
daqam Jisus rirqanna
*prubinsya Judiyaman, rriyu Jurdamba
waq ladu chimbanman. Chaypim ancha
achka runakuna, warmikuna Jisusman
tandakarqan. Chaypipismi paykunata
Taytanchiq Dyuspaq yach'achirqan.
2 Wakin *farisiyu duktrinayuqpismi
tandakarqanllapa Jisusman, mana
atiypaq tapunakunata tapunanllapa,
mana allita kuntistaptin, tumbanan-
llapa. Chaymi kayshina tapurqanllapa:
—Mayá, ¿suq runachu atin warmin-
manda akrakayta ichu mana? nishpa.
3 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, ¿imatam Dyuspaq unay rimaq *Muysisqa chaypaqqa kamachikurqan? nishpa.

4Chaymi paykunaqa nirqan:

—Muysismi nirqan, suq runa warminmanda munashpa akrakaytaqash, suq kartata qoshpa, atin akrakayta, nishpa.

5Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Unay agwilunchiqkunaqam qamkunashina Dyustaqa mana munarqanchu kasuyta. Chaymi Muysisqa ancha angu shunqoyuq kaptinllapa, paykunata kamachirqan, chay kartata qonanllapa. 6Piru Dyusqam mana munanchu chayshina rurananchiqqa. Chaqa kay pachata tukuy imata rurashpaqam, suq ullqota, suq warmita rurarqan. 7Chaymi chay tyimpumandapacha suq ullqoqa taytanmanda, mamanmanda akrakashpa, warminwanna tandakashpa tiyan. 8Kanan ishkay kashpapismi suqshinallana tiyanllapa. Mananam ishkayshinachu. 9Chayri runakunaqa Dyus tandashqandaqa ama akranqallapachu, nishpa.

10Chaymandaqam Jisuswan wasipina kashpallapaqa, chay *yach'akuqningunapis chay nishqambaq tapurqan. 11Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayqan runa warminmanda akrakashpa, suq warmitana tandaqqam, punta warminda traysyunda ruraykan. Chaymi ancha uchayuqna chay runaqa. 12Warmipismi runanmanda akrakashpa, suq runawan kashpaqa, chay punta runanda traysyunda ruraykan. Chaymi chay warmipis ancha uchayuqna.

Jisusmi wambritukunata bindisirqan
(Mt. 19.13-15; Lk. 18.15-17)

13Achka runa, warmim wambritungunata apamurqanllapa Jisusman, sawambi makinda rurashpa, Dyusman mañakunambaq. Piru yach'akuqningunaqa wambran apamuqkunata anyarqanllapa. 14Chayta uyashpaqam Jisusqa piñakushpa, yach'akuqningunata nirqan:

—Dijayllapa chay wambritukuna noqaman shamunambaq. Ama arkayllapachu. Chaqa Tayta Dyus shumaqta kamachikuptinqam, kay wambritushina kaqkuna paywan rinllapa kawsaq. 15Alliptam niykillapa, kay umildi wambritushina kaqkunallam tukuy tyimpu rin kawsaq Dyuswanqa; manaqa manám.

16Chayshina nishpaqam, wambritukunata marqashpa, makinda sawanman rurashpa, Dyusman mañakurqan, chay wambritukunata yanapanambaq.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan
(Mt. 19.16-30; Lk. 18.18-30)

17Jisukristu riykaptinnam, suq runa kallpaylla ñawpanman ch'ayamushpa, qonqorikushpa, tapurqan:

—Ancha allin Yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Taytanchiq Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaypaqqa? nishpa.

18Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imaraykutaq niwangi: “Ancha allin Yach'achikuq”, nishpaqa? Dyusllam ancha allinqa. 19Qamqam Dyus kamachikushqandaqa allita yach'angi. Paymi nin: “Qam warmiyuq kashpaqa, ama suq warmiwanqa puñuychu; ama wanchikuychu; ama suwakuychu; ama llullakuychu suqkunapaq; ama pitapis ingañaychu, imanda qoch'inayki; taytaykita, mamaykita ancha rrispitay”, nishpa.[e]

20Chayshina niptinqam, chay runaqa nirqan:

---

e 10.19 [Éxodo 20.12-16]

—Yach'achikuq Taytitu, yumbay chay niwashqaykitaqam wambraymandapacha kumplishqa kani, nishpa.
21Chaymi Jisusqa chapashpa, chay runata ancha kuyashpa, nirqan:
—Kaysitullam faltashungi. Tukuy imaykita randikushpa, mana nimayuqkunata qoy. Chayshina qoshpaqam, syilupiqa tukuy imayuqna ringi kaq. Chayta rurashpaqar shamuy, noqawan purinanchiq. ⌞Awnki kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, noqatalla kasuway,⌟ nishpa.
22Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa limpu malaganayarqan. Chaqa tukuy imayuq kashpam, chay imangunapaq llakishpa, kutirqan. 23Chaymandaqam Jisusqa rridurninman chapakushpa, yach'akuqningunata nirqan:
—¡Ancha trabajusraq, kapuqkuna Dyusta kasunanllapa, paywan tukuy tyimpu kawsananllapaqa! nishpa.
24Chayshina niptinqam, yach'akuqningunaqa ancha ispantarqanllapa. Chaymi Jisusqa paykunataqa nirirqan:
—Ijitukuna, ¡ancha trabajusraq waq kapuq runakuna, tukuy imangunapilla yuyakushpa, Dyusta kasunanllapa, paywan tukuy tyimpu kawsananqa! 25Chaqa suq kapuq runa Dyusta kasunambaqmi ancha trabajus. Mas fasilmi kanman chay atun *kamillu animal awjapa rinrinda pasanambaq, nishpa.
26Chayta uyashpaqam, paykunaqa ashwamba ispantarqanllapa. Chaymi paykunapura ancha tapunakurqanllapa:
—Chayshina kaptinqa, ¿pitaq atinman washakaytaqa? nishpa.
27Chaymi Jisusqa paykunata chapashpa nirqan:
—Runakunallaqam mana nimatapis atinchu washakaytaqa. Piru Dyusqam tukuy ima munashqanda atin rurayta. Paypaqqam mana nimapis trabajuschu, nishpa.
28Chaymi Pidruqa Jisusta nirqan:
—Yach'achikuq Taytitu, noqaykunaqam tukuy imayllapata dijashqallapa kani, qamwan purinaypaqllapa, nishpa.
29Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:
—Alliptam niykillapa, mayqan runa dijaq wasinda, masangunata, paningunata, taytanda, mamanda, warminda, wambrangunata, ch'akrangunata, noqa nishqayta kasuwashpa, nishqayta yach'achikushqanraykum, 30syin tantus masta rin ch'askiq kay mundupilla. Qesachadu kashpapismi, mas achka wasingunata, masangunata, paningunata, mamangunata, wambrangunata, ch'akrangunata kay mundupiqa rin ch'askiq. Chay ch'askishqanmandam syilupiqa Dyuswan tukuy tyimpu rin kawsaq. 31Piru kay pachapi achka kamachikuqqam suq bidapiqa manana rinllapachu baliq. Piru kay pachapi achka mana kamachikuqkunam syilupiqa ancha kamachikuqkuna rinllapa kaq.

Jisusmi nirirqan: “Rinllapam wanchiwaq”, nishpa

(Mt. 20.17-19; Lk. 18.31-34)

32Chayshina yach'achikushpaqam, Jisusqa yach'akuqningunapa ñawpanda Jirusalin llaqtamanna riykarqan. Chaymi paykunaqa ancha manchashqata ikinda riykarqanllapa. Chaymi Jisusqa riqshina, chay dusi yach'akuqningunatalla suq laduman qayashpa, kayshina nirqan:
33—Rikay, kananqa riykanchiqna Jirusalinman. Waqpiqam noqa *Dyusmanda Shamuq Runataqa rinllapa intrigakuwaq *isrraylinu kurakunapa kamachikuqninman, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaman.

Paykunam jwira runakunaman rinllapa intrigakuwaq wanchiwananllapa.
34Chaypi paykuna asipawananraykum, kusas layata rinllapa rurawaq. Kanan tuqapawashpam, suq lastima chuqri chuqri maqawashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru kimsa diya wañushqaymandam rini kawsamuq, nishpa.

Jakubuwan Jwanmi munarqan kamachikuyta
(Mt. 20.20-28)

35Sibidiyupa chay churinguna *Jakubuwan *Jwanmi qemikashpa, Jisusta rrugarqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, suq faburta rurawayllapa, nishpa.

36Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, ¿imatam munangillapa, qamkunapaq ruranaypaq? nishpa.

37Chaymi paykunaqa nirqan:

—Shumaqta llipyashpa, yumbaypa gubyirnun kashpaqar, yush'ayku kamachikuy, suqniy *allin laduykipi, suqniy ichuq laduykipi tiyanayllapa, nishpa.

38Chayshina paykuna mañakuptinqam, Jisusqa nirqan:

—Qamkunaqam mana yach'angillapachu: Imatam mañaykanchiq, nishpaqa. Chaymi chaytaqa mañawangillapa. Chaqa noqaqam ancha rini ñakaq. Chay ñakaykunaqam noqapaqqa suq basu ancha ayaq yakuta upyaykaymanshina rin kaq. ¿Atingimanllapachu qamkunapis noqashina ñakayta? Chaqa kuntrawaqkunaqam ancha padisichiwashpa, rinllapa wanchiwaq. ¿Chayshinachu qamkunapis atingimanllapa padisiyta? nishpa.

39Chaymi paykunaqa nirqan:

—Ariri. Atinillapam chayshina padisiyta, nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam qamkunapis chay ayaq yakuta upyaqshina ancha ringillapa padisiq. 40Piru chayshina qamkuna padisiptikipismi, noqaqa mana atinichu kamachikuyta, allin laduypi ichu ichuq laduypi tiyanaykillapaqa. Taytay Dyusllam munashqanshina runakunata akrashqa, laduypi tiyananllapa, nishpa.

41Chay Jakubuwan Jwan Jisusta mañashqanda chay dyis yach'akuq masinguna yach'ashpaqam, ancha piñakurqanllapa. 42Chayshina chay suqkuna piñakuptinqam, Jisusqa qayashpa, nirqan:

—Chay suq *nasyungunapa gubyirnungunam wapuyashpalla, manchachikushpa llaqta masingunata kamachinllapa, ¿manachu? 43Piru qamkunaqa ama chayshinaqa kayllapachu. Ashwanri mayqanniki munashpa kamachikuytaqa, suq kriyadushina sirbiy chay suqnikikunata. 44-45Chaqa noqa *Dyusmanda Shamuq Runa kashpapismi, mana shamushqachu kani runakuna sirbiwananqa. Ashwanmi shamushqaqa kani, suq kriyadushina runakunata sirbinaypaq, wañushpa, uchangunapaq pagarakushpa, paykunata washanaypaq. Chaymi niykillapa, mayqanniki mas baliq munashpa kaytaqa, chay suqnikikunata kriyadushina sirbiyllapa, nishpa.

Jisusmi Bartimiyu sarkuta kach'akachirqan
(Mt. 20.29-34; Lk. 18.35-43)

46Jisusqam Jirusalinman riqshina, ch'ayarqan Jiriku llaqtaman. Chaymandaqam chay Jirikumanda yach'akuqningunawan ancha achka runakunawan riykaptinqa, suq sarku runa Bartimiyu shutiq ñamba ladumbi tiyaykarqan, limush'nata mañakushpa. Payqam Timiyupa churin karqan.
47Chay Bartimiyuqam yach'ashpa: Jisus Nasaritmanda kaqshi kayta shamuykan, nishpaqa, ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay *Dabidpa Karu Willkan Jisus, llakipawayri, yanapawayri! nishpa.
[Nuta: "Dabidpa Karu Willkanmi" munan niyta: "Dyus Akrashqan Washadur", nishpa.]
48Chayshina qayakuptinqam, achka runa anyarqan:
—¡Uyaray! ¡Uyaray! nishpa.
Anyaykaptimbismi, ashwamba qayakurqan:
—¡Unay Dabidpa Karu Willkan, llakipawayri, yanapawayri! nishpa.
49Chaymi Jisusqa rishqanshina shayashpa nirqan:
—Qayamuyllapa chay runata, nishpa.
Qayamuqkunaqam Bartimiyuta nirqan:
—Kushikushpa atariy. Jisusmi qayashungi, nishpa.
50Chaymi payqa, kapanda utqaymaya wichukushpa, brinkashpa shamurqan Jisusman. 51Ñawpambina kaptinqam, Jisusqa tapurqan:
—¿Imashinam munangi yanapashunayqa? nishpa.
Chaymi chay sarku Bartimiyuqa nirqan:
—Yach'achikuq Taytitu, yanapawayri rikakunaypaq, nishpa.
52Chaymi Jisusqa nirqan:
—Atinginam riyta. Noqapi kriyishqaykiraykum allitana ringi rikakuq.
Chayshina niptinllam, chay Bartimiyuqa atirqanna rikakuyta. Chaymi kushikushpana, Jisuswan rirqan.

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman
(Mt. 21.1-11; Lk. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 1Jirusalinman riqshinam, ch'ayarqanllapa chay llaqtakuna Bitanillapa (Bitaniyapa), Bitfajipa ladunman. Chay llaqtakunapa ñawpambim karqan *Ulibu luma. Chay lugarpina kashpaqam, Jisusqa ishkay yach'akuqninda nirqan:
2—Rikay, waq ñawpanchiqpim suq kasiriyu. Waqman ch'ayashpaqam, ringillapa tariq suq burritu watashqata. Chay burrupiqam manaraq ni pipis purishqachu. Chay burrituta paskashpa, apamuyllapa. 3Piru mayqan tapushuptinllapa: "¿Imapaqmi apangillapa?" nishpaqa, niyllapa: "Siñurninchiqmi nisitan. Dasllam rin kutichimuq", nishpa.
4Paykuna rishpaqam, allipta burrutaqa ñamba ladumbi suq wasipa pungumbi watashqata tarirqanllapa. Chaymi waskanda paskaykaptinllapa, 5chaypi kaqkunaqa tapurqanllapa:
—¿Imatam ruraykangillapa? ¿Imapaqtaq paskangillapa burrutaqa? nishpa.
6Chaymi paykuna Jisus nishqanda niptinqa, dijarqanllapana apanambaq. 7Chayshina ch'ayachishpa Jisus kashqanmanqam, paykunaqa kapangunata burritupa sawambi rurarqanllapa. Chayshina ruraptinqam, Jisusqa muntakushpana rirqan. 8Ñandaqam achka runakuna Jisuspa ñawpanda riqllapa, kapangunata mandashpa. Wakinqam muntikunapa raprangunata kuchushpa, ñambi mandaqllapa. 9Kanan ñawpanda riqkuna, ikinda riqkunaqam yumbaynin ancha kushikushpa, Jisuspaq kayshina kunyaqllapa:
—¡Biba, biba! ¡Kushikushun, *Washadurninchiq shamuykashqanrayku! ¡Taytanchiq Dyus ancha yanapanqa kay rrimplasun shamuykaqta! 10¡Biba Washadurninchiq! ¡Chaqa shamushqam, noqanchiqkunata shumaqta kamachiwananchiq, chay unay gubyirnu *Dabidshina! ¡Biba syilupi Taytanchiq Dyus! ¡Paytalla alabashun! nishpa.
11Chayshinam Jisusqa Jirusalinman ch'ayarqan. Chaypiqam yaykurqan Tayta *Dyuspa adurana wasinman. Chay wasipi kashpaqam, tukuy imata ancha allita chaparqan. Chaymandaqam tardina kaptinqa, chay dusi yach'akuqninwan kutirqanna Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman.

Jisusmi chakichirqan suq yura igus mana puqoqta
(Mt. 21.18-19)

12Qayandin, Bitanillamanda (Bitaniya-
manda) kutiriqshina Jirusalinmanqam,
Jisusqa mallaqnarqan. 13Chayman-
daqam suq yura *igusta rikarqan.
Manaraq puqonan tyimpun kaptim-
bismi, chay igusqa raprayuqna karqan.
Chaymi Jisusqa rirqan rikaq: Paqta
puqoyniyuq, nishpa. Piru
ch'ayashpaqam, raprangunatalla
rikarqan. Manam nima puqoyniyuqchu
karqan. 14Chaymi Jisusqa chay igusta
nirqan:

—Mananam nunka ringichu puqoq,
runakuna mikunambaq puqoynikitaqa,
nishpa.

Chay nishqandaqam uyarqan chay
*yach'akuqninguna.

Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan
(Mt. 21.12-17; Lk. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15Chaymandaqam Jisusqa Jirusalinman
ch'ayashpaqa, Tayta *Dyuspa adurana
wasinman yaykurqan. Ukupiqam tarirqan
achka randikuykaqta, randiykaqkunata.
Achka *nasyungunapa qellaynindapismi
kambyaykarqanllapa. Chaymi Jisusqa
yumbay paykunata animalnindinda
sawaman qatirqan. Chay qellayta kambya-
kuqkunapa mesangunatam sh'ilya sh'ilya
bularqan. Palumakunata randikuqkunapa
iskañungunatapismi bularqan. 16Wakingu-
naqam suq ñandashina dirichaqllana
*Dyuspa adurana wasimba patyumbiqa.
Chaqa kusasningunata apashpam, suq
punguta yaykushpa, suq pungutana
lluqshiqllapa. Paykunatapismi Jisusqa
anyarqan:

—Kaytaqa ama puriyllapachu, nishpa.
17Yumbay chaypi kaqkunatam nirqan:

—*Dyuspa Santu Librumbiqam nin:
"Kay wasiyqam kanqa yumbay nasyun-
manda kaqkuna noqaman mañakunan-
llapa", nishpa.[f] Piru qamkunaqam kay
wasitaqa rurashqallapa kangi ladrungu-
napa mach'aynindashina, nishpa.[g]

18Chayshina niptinqam, chay
kamachikuq *isrraylinu kurakuna,
*Muysispa liyningunata
yach'achikuqkunaqa uyashpa, Jisustaqa
mancharqanllapa. Chaymi anchana
yuyarqanllapa: ¿Imashinaraq paytaqa
atinchiqman wanchiyta? nishpa. Chaqa
chaypi kaqkunaqam Jisusta ancha allita
uyaqllapa. 19Piru tutayaptinqam,
Jisusqa Jirusalin llaqtamandaqa
Bitanilla (Bitaniya) llaqtamanna rirqan.

Yura igusmi chakirqan
(Mt. 21.20-22)

20Qayandin madrugadu kutiriykashpa
Jirusalinmanqam, chay yura *igustaqa
ch'upandinna chakishqata rikarqan-
llapa. 21Chaymi Pidruqa yuyashpa Jisus
chay igusta anyashqanda nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikay chay
igus qayna anyashqaykiqa chakishqana.

22Chayshina niptinqam, Jisusqa
nirqan:

—Taytanchiq Dyuspi allita yuyakuy-
llapa. 23Chaqa alliptam niykillapa,
mayqan runa Dyuspi allita yuyakushpa
kay urqqota niptin: "Ashuy kaymanda.
Riy *mar yakuman", kamachiptinqa,
chay nishqanshina rin kaq. Piru chay
kamachikuqqar shunqombiqa ama
nimata yuyanqachu: Mana imach'i
chayshinaqa kanqachu, nishpaqa.
24Chaymi niykillapa, allita kriyishpa
mañakuyllapa, yuyashpa: Dyusmi rin
qowaq mañashqayta, nishpa. Chayshina
mañakushpaqam, allipta ringillapa

---

f 11.17 [Isaías 56.7] **g 11.17** [Jeremías 7.11]

ch'askiq. 25Piru Dyusman mañakunaykiqa, chay mana alli rurashuqta pirdunayllapa. Chayshina pirdunaptikiqam, syilumanda Tayta Dyus qamkunatapis uchaykikunamanda rin pirdunashuq. ⌞ 26Chay imanachishuqta mana pirdunaptikiqam, syilumanda Taytanchiq Dyuspis mana rinchu pirdunashuq yumbay uchaykimandaqa.⌟

Jisustam tapurqanllapa: "¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanaykiqa?"
(Mt. 21.23-27; Lk. 20.1-8)

27Jirusalinman ch'ayashpaqam, Jisusqa *Dyuspa adurana wasimbina puriykarqan. Chaypi puriykaptinqam, kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, wakin *kamachikuq ansyanukunapis Jisusman tandakarqanllapa. 28Kanan paykunaqam Jisusta kayshina tapurqanllapa:

—¿Ima karguyuqtaq kangi? ¿Mayqan awturidartaq numbrashushqa, kaykunata ruranaykipaq kay adurana wasipiqa? nishpa.

29Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, noqapis suq tapunata tapushqaykillapa. Chayta niwaptikiqam, noqapis nishqayki chay tapuwashqaykipaq. 30Mayá, ¿pitaq *Jwan Shutichikuqtaqa numbrarqan shutichikunanqa? ¿Dyuschu numbrarqan ichu runakunalla? Mayá, niwayllapa, nishpa.

31Chaymi paykunapura suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—¿Imatam ninchiqman? Chaqa niptinchiq: "Dyusmi Jwanda numbrarqan", nishpaqach'i, Jisusqa niwashun: "Chayshina numbraptinqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa mana kriyirqaykichu paytaqa?" nishpa. 32Piru: "Runakunallam numbrarqan", niptinchiqqach'i, kay yumbay uyakuqkunaqa ¿imanachiwashun? nishpa.

Chaqa chaypiqam ancha achka runakuna uyakuykarqan. Yaqqa yumbay paykunaqam kriyirqan: Dyusmi Jwanda allipta numbrarqan, nishpa. Chaymi chay awturidarkunaqa ancha mancharqanllapa chay uyakuqkunata. 33Mana imanayta atishpaqam, Jisusta nirqanllapa:

—Manam yach'anillapachu, nishpa.

Chaymi Jisuspis nirqan:

—Tapushqaqta qamkuna mana niwashqaykiraykum, noqapis mana rinichu nishuq: "Kay laya karguyuqmi kani", nishpaqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan malu partidaryukunawan
(Mt. 21.33-46; Lk. 20.9-19)

12 1Chaymandaqam Jisusqa kay kumparasyunda rurashpa nirqan:

—Suq runash ancha achka *ubasta tarpushpa, rridurninda muralla pirqata rurarqan. Chaymandaqash rumi kantiriyapi ush'kukushpa, suq pusuta rurarqan, ubasningunata kusichashpa, chaypi qapinambaq. Rurarqambisshi suq *altu turrita, chay altumanda chay tarpudunda kwidanambaq. Chayshina rurashpaqash, partidaryungunawan tratukurqan, paykunana tarpudunda kwidanambaq. Chaymandaqash karumanna rirqan. 2Chaymandaqash kusicha tyimpu ch'ayamuptinqa, chay ch'akrapa dwiñunqa suq kriyadunda kach'arqan, paypa partinda apamunambaq. 3Piru chay kwidakuqkunaqash chay kriyadutaqa mana nimata qoshpachu, suq lastima maqaptinllapa, illaqllana kutirqan. 4Chaymandaqash chay dwiñuqa suq kriyadunda kach'arirqan, partinda apamunambaq. Chay kriyadu ch'ayaptimbisshi, chay kwidakuqkunaqa rumikunawan sitarqanllapa, umanda pakishtin. Kanan

ima layash musyarqanllapa chay kriyadutaqa. 5Chayshina paykuna ruraptimbisshi, chay dwiñuqa suq kriyaduta kach'arirqan. Chaytaqash wanchirqanllapa. Chayshina paykuna ruraptimbisshi, chay dwiñuqa suqta suqta achka kriyadungunata kach'arqan. Piru chay kwidakuqkunaqash chay kriyadukunata mana ch'ayachishpachu, wakinda ancha maqarqanllapa, wakinda wanchirqanllapa.

6'Chay dwiñupaqash suq churinlla karqan. Paytaqash ancha kuyaq. Chaymandaqash chay kuyashqan churindana kach'arqan, yuyashpa: Kay churiytaqam kasunqallapa, nishpa. 7Piru chay runakunaqash yaqqana ch'ayaykaqta rikashpaqa, kayshina parlarqanllapa: "Chay churinqam irinsyiru rin kaq. Chayri akullapa wanchiq, noqanchiqkunana piskananchiq kay ch'akrandaqa", nishpa. 8Chayshina parlashpash, chay churindaqa wanchirqanllapana. Chaymandaqash chay ch'akranmanda sawa ladumanna wichukurqanllapa.

9Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay uyakuqkunata tapurqan:

—Mayá, chay ch'akra dwiñuqa ¿imanachinqaraq chay ch'akrambi tiyaqkunataqa? Payqam shamushpa, yumbayta wanchishpa, suqkunatana ch'akrandaqa minganqa. 10*Dyuspa Santu Librumbim kan suq kumparasyun kay kumparasyunshina. ¿Manachu liyishqallapa kangi? Chaypiqam nin:

> Albañilkuna wichukushqan rumiqam
> mas allin rumi simyintupaq rin kaq.
> 11 Chaqa Tayta Dyusmi chay rumitaqa
> akrashqa, mas baliq kanambaq.
> Chayshina akrashqanraykum
> ancha ispantashqata kushikunchiqllapa, nishpa.[h]

*[Nuta: Chay ishkay kumparasyunda rurashpaqam, kayshina yach'achiwanchiq: Ch'akra dwiñuqam Taytanchiq Dyus. Chay ch'akra dwiñupa churinqam Jisukristu. Chay wanchikuq partidaryukunaqam chay *mas kamachikuq isrraylinu kurakuna. Ch'akra dwiñupa kriyadungunaqam *Dyuspaq rimaqkuna. Chay albañilkunapismi chay kamachikuq isrraylinu kurakuna. Chay wichukudu rumipismi Jisukristu, nishpa.]*

12Chay awturidarkuna Jisusta uyashpaqam, intyindirqanllapa: Jisusqam noqanchiqkunapaq chaytaqa niykan, nishpa. Chaymi piñakushpa, ancha yuyarqanllapa Jisusta prisunanllapa. Piru chaypi kaqkunata manchashpam, mana prisurqanllapachu. Chaymi Jisuspa ñawpanmandaqa ladiyarqanllapa.

Jisusmi kuntribusyumbaq yach'achikurqan

(Mt. 22.15-22; Lk. 20.20-26)

13Chaymandaqam chay kuntraqkunaqa kach'amurqan wakin *farisiyu duktrinayuqkunata, gubyirnu *Irudispa wakin partidungunata, imapaq Jisusta tumbashpa prisunanllapa. 14Chaymi chay kach'adukuna ch'ayamushpaqa, mishki mishkita kayshina Jisusta parlachirqanllapa:

—Taytitu, noqaykunaqam yach'ani: Qamqam allip kaqtalla rimangi. Chaqa qamqam mana nima pudirniyuq runata manchashpachu ni sawachashpachu, Dyus munashqandalla yach'achikungi. Mayá, niwayllapa: ¿Allichu gubyirnu *Sesarta kuntribusyunda pagarananchiq, ichu mana? nishpa.

15Piru Jisusqam yach'arqan: Yanqam kaykunaqa tapuwaykan, nishpa. Chaymi paykunata tapurqan:

—¿Imapaqmi tapuwangillapa, chaypaq tumbawashpa, prisuwanayki-

h 12.11 [Salmo 118.22-23]

llapaqa? Mayá, suq qellayta apamuyllapa rikanaypaq, nishpa.
16Chayshina niptinqam, paykunaqa suq qellayta qorqan. Chaymi Jisusqa chay qellayta chapashpaqa nirqan:
—¿Pipa rritratunmi kay qellaypiqa? ¿Pipa shutindam iskibrishqa kay qellaypiqa? nishpa.
Chaymi paykunaqa nirqan:
—Chay mas kamachikuq gubyirnu Sesarpa rritratunda, shutindam rurashqa kay qellaypiqa, nishpa.
17Chaymi Jisusqa paykunataqa nirqan:
—Sesarpa kaqtaqa, Sesarta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa, Dyustalla qoyllapa.
Chayshina niptinqam, ancha ispantarqanllapa, ancha yach'ayniyuq kashqanrayku.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq?
(Mt. 22.23-33; Lk. 20.27-40)

18Chaymandaqam *sadusiyu duktrinayuqkuna Jisusman shamurqanllapa. Paykunaqam kriyinllapa: Wañushqakunaqash manana rinchu kawsamuq, nishpa. Chaymi Jisusta tapurqanllapa:
19—Yach'achikuq Taytitu, chay unay *Muysismi librumbi iskibrishpa kamachikushqa, suq warmiyuq runa manaraq wambrayuq kashpa wañuptinqa, chay almapa masanna biyudawan kasaranqa, chay biyudapi wambrayuq kaptin, chay alma masamba wambranshina kanambaq, nishpa.
20Chaymi munanillapa tapushuyta: Suq ayllupish syiti ullqo masapura karqan. Chay syitimanda kulaka masanqash warmikurqanna. Piru manaraq wambrayuq kashpash wañurqan.
21Chayshi wañuptinqa, chay almapa minur masanna biyudawanqa kasararqan. Chay masambisshi manaraq wambrayuq kashpa, wañurqan. Chaymandaqa mas minur masanna biyudawanqa kasararqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa, wañurqan. 22Chayshinash syitindin chay warmiwan kasararqanllapa. Piru manash ni mayqannin chay warmipiqa wambrayuq kashpachu wañurqanllapa. Chaymandaqash chay warmipis wañurqanna. 23Chayshina wañuqkuna allipta kawsamuptinqach'i, ¿mayqannimba warminraq kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.
24Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:
—Qamkunaqam *Dyuspa Santu Librun nishqanda mana intyindishpa, ni Dyus pudirniyuq kashqambaq yach'ashpa, ancha pandashqa kangi: (Wañushqakunaqam mana kawsamunqachu, nishpa). 25Chaqa wañushqakuna kawsamushpaqam, manana warmiyuqchu ni runayuqchu rinllapa kaq. Chinangunatapismi manana rinllapachu kasarachiq. Ashwanmi Dyuspa anjilningunashina manana kasarashpachu kawsanqallapa. 26Piru wañushqakunapaq yach'anaykiqa, yuyayllapa Tayta Dyus nishqanda chay unay agwilunchiqkunapaq Muysispa librumbiqa. Chaqa chay unay almakuna *Abrajan, *Isak, *Jakubum puntata wañurqanllapa. Chaymandaqam achka watakunamanda Tayta Dyus chay lumyaykaq sarsa sach'amanda Muysista parlachishpa, paykunapaq kayshina nirqan: “Noqam kanangaman Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kani”, nishpa.[i] 27Chayshina niptinmi yach'anchiq: Chay almakunaqam Dyuspaqqa kawsaykanllaparaq, nishpa. Piru qamkuna chayta mana intyindishpaqam, ancha pandashqallapa kangi:

i 12.26 [Éxodo 3.6]

Wañushqakunaqam mana rinllapachu kawsamuq, nishpa.

Kayshinam Dyuspa mas allin kamachikushqanqa
(Mt. 22.34-40; Lk. 10.25-28)

28 Jisukristu chay *sadusiyukunata shumaqta kuntistaptinmi, *Muysispa liyningunata suq yach'achikuq chaypi uyaykarqan. Chaymi qemikashpa tapurqan:

—Taytitu, Tayta Dyuspa yumbay liyninmandaqa, ¿mayqan liytaq mas allinqa? nishpa.

29 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Yumbay liyninmandam kay mas allinqa: "Uyakuy *isrraylinukuna, Tayta Dyusllam Dyusqa. 30 Payta kuyayllapa tukuy shunqoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy yuyaynikiwan, tukuy jwirsaykiwan", nishpa.[j] Chay liyninmi mas allinqa. 31 Chaymandaqam kay suq liypis yaqqalla chay punta liyshina. Kayshinam nin: "Qam kwirpuykita kuyashqaykishina runa masikitapis kuyay", nishpa.[k] Manam ni suq liy mastaqa balinchu kay ishkay liymandaqa.

32 Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, alliptam nishqa kangi. Allibmi Taytanchiq Dyusqa payllam Dyusqa. Manam suqqa kanchu. 33 Chaymi ancha alli, payta kuyananchiq tukuy shunqonchiqwan, tukuy yuyayninchiqwan, tukuy bidanchiqwan, tukuy jwirsanchiqwan. Runa masinchiqtapismi ancha alli kuyananchiq kwirpunchiqtashina. Chayshina kuyanakushpa kawsaptinchiqmi, mastaqa balin yumbay chay rupachishqan animalkunamanda ichu chay suq laya ufrindakunata qonanchiqmanda.

34 Chayshina jwisyunwan allita nishqa kaptinmi, Jisusqa nirqan:

—Ashlitallanam faltashungi, Dyusta shumaqta kasunaykiqa, nishpa.

Chaymi chay urasmandapacha manana ni pipis almitikarqanchu Jisusta tapuytaqa.

¿Pipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?
(Mt. 22.41-46; Lk. 20.41-44)

35 *Dyuspa adurana wasimbi Jisus yach'achikushpam, kayshina tapurqan:

—¿Imaraykum *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa nin: "*Dyus Akrashqan Washadurmi unay gubyirnu *Dabidpa karu willkan rin kaq" nishpaqa? 36 (Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq chay kikin Dabidqa nirqan: "Dyus Akrashqan Washadurqam kamachikuqniy", nishpa?) Chaqa Dyuspa *Santu Ispiritun rimachiptinmi, chay gubyirnu Dabidqa nirqan:

> Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan:
> "*Allin laduypi tiyay, kuntrashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)", nishpa.[l]

37 Mayá, chay Washadurqa Dabidpa karu willkan kaptinqa, ¿imaraykutaq paypaqqa chay Dabidqa nirqan: "Kamachikuqniy" nishpaqa?

Chayshina Jisus yach'achikuptinqam, chay achka runakunaqa ancha gustarqanllapa uyayta.

Jisusmi anyarqan Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata
(Mt. 23.1-36; Lk. 11.37-54; 20.45-47)

38 Chaymandaqam Jisusqa kayshina yach'achikurqan:

—Kwidawkish. Chaqa Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqam ancha gustanllapa shumaq mudananda rurakushpa puriyta. Kanan ñangunapi-

---

j 12.30 [Deuteronomio 6.4-5] **k 12.31** [Levítico 19.18] **l 12.36** [Salmo 110.1]

pismi ancha munanllapa shumaqta
napaykunanllapa. 39*Sinaguga wasiku-
naman rishpapismi, ancha gustanllapa
tiyayta chay mas pwidiqkunapa
tiyanambi. Mikunambaqpismi mesapiqa
mas baliq lugarkunapi tiyanllapa.
40Chayshinam allingunashina tukushpa,
biyudakunapa wasingunata
qoch'inllapa. Chaymandaqam allin
runakunapaq tukushpa, yumbaypa
ñawpambi Dyusman mana shaykuq
mañakunllapa. Chaymi suqkunamanda
mas kastigadu rinllapa kaq.

Suq pubri biyudam ufrindanda qorqan
(Lk. 21.1-4)

41*Dyuspa adurana wasimbim karqan
kajunguna, ufrindakunata tandanam-
baqllapa. Chay kajungunapa ñawpambi
Jisus tiyaykaptinmi, achka runakuna,
warmikuna ufrindangunata wichuq-
llapa. Achka kapuq runakunapismi
chaypi achka qellayta wichuqllapa chay
kajungunaman. 42Piru suq pubri biyuda
ch'ayashpam, ishkay qellitaynin
kubrimanda kaqta chay kajunman
wichurqan. Chay qellitaykunaqam
ancha ashlitalla balirqan. 43Chaymi
Jisusqa *yach'akuqningunata qayashpa
nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay pubri
biyudita qoshqanqam Dyuspaqqa ancha
balin maski yumbay chay suqkuna
qoshqanmanda. 44Chaqa chay
suqkunaqam qellaynin subrandalla
qonllapa. Piru chay biyuditaqam ancha
pubri kashpapis, mantyinikanan kaqta
limpulla qoshqa, nishpa.

Dyuspa adurana wasindaqam
limpu rinllapa bulaq
(Mt. 24.1-2, Lk. 21.5-6)

13 1*Dyuspa adurana wasinmanda
lluqshiptinllapam, Jisuspa suq
yach'akuqnin nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikay Dyuspa
adurana wasinqam ancha shumaq.
Chaqa ancha atun rumikunawanmi
murallanda rurashqallapa, nishpa.

2Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Kananqam rikaykangi kay atun
wasita. Piru suq diyam limpu rinllapa
bulaq. Chayshina bulaptinllapam,
manana ni suq rumi patachaduqa
kidanqachu, nishpa.

Jwisyu diya sirkana kaptinqam,
kayshina rin kaq
(Mt. 24.3-28; Lk. 21.7-24; 17.22-24)

3Chaymandaqam *Ulibu lumamanna
rirqanllapa. Chay lumaqam Dyuspa
adurana wasimba chimba ladu frintimbi
karqan. Chay lumapinam Jisusqa
samaykarqan. Chaymi Pidru, *Jakubu,
*Jwan, Andrisqa uyaritaplla Jisusta
kayshina tapurqanllapa:

4—Chay nishqaykiqa, ¿ima wataraq
kanqa? ¿Imataraq rikashpa
yach'ashaqllapa: Kay munduqam rinna
ushyakaq, nishpaqa?

5Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kwidakayllapa ama pipis ingaña-
shunambaq. 6Chaqa achka llullakuq-
kuna shamushpam, noqapa shutiyta
myintashpa, rin niq: “Noqam *Dyus
Akrashqan Washadurqa kani”, nishpa.
Chayshinam achka runata, warmita
rinllapa ingañaq.

7’Chayri qamkuna uyashpa: “Waqpi,
kaypim pilyaykanllapa”, nishpapis, ama
manchayllapachu. Chaqa chayshinam
rin kaq. Chayshina kaptimbismi,
manaraq rinchu ushyakaq kay
munduqa. 8Ashwanmi puntata suq
*nasyumbi tiyaqkuna rinllapa pilyaq
suq nasyumbi tiyaqkunawan. Achka
nasyungunapuram rinllapa pilyaq. Kay
pachapismi waqpi kaypi rin kuyuq.
Ambrunapismi waqpi, kaypi rin kaq.
Tukuy kay siñakunaqam munan niyta:

Ñakaykunam qallariykanna, nishpa. Chaymandaqam mas achka ñakaykuna rin kaq.

9'Chayri qamkunaqa allita yach'ayllapa: Rinim padisiq, nishpa. Chaqa rinllapam apashuq awturidarkunaman. Kanan *sinaguga wasikunapim rinllapa maqashuq. Rinllapam apashuq gubyirnukunapa ñawpanman, noqapi kriyishqaykirayku. Chaymi qamkunaqa paykunapa ñawpambiqa noqapa faburniyta ringillapa rimaq. **10**Chaqa kay pacha manaraq ushyakaptinmi, puntata yumbay nasyungunapi noqapa shumaq nutisyayta ringillapa yach'achikuq. **11**Kanan qamkunata apashuptinllapa intrigakushuq awturidarkunamanqa, ama llakiyllapachu ni yuyayllapachu: ¿Imashinaraq kuntistashaq? nishpaqa. Chaqa chay urasmi Tayta Dyus rin yanapashuqllapa, pay munashqanda ninaykillapa. Manam qamkunallachu ringillapa rimaqqa. Ashwanmi Dyuspa *Santu Ispiritun rin yanapashuqllapa, allita rimanaykillapa. **12**Kanan runakunaqam masanllapata rin intrigakuq wanchinanllapa. Taytakunapismi rinllapa intrigakuq wambrangunata wanchinambaq. Churingunapismi taytangunata kuntrashpa, rinllapa wanchichiq. **13**Kanan yumbay runakunam rinllapa ch'iqnishuq, noqapi kriyishqaykirayku. Piru noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqam, suq bidapi rini washashuq.

14'*Dyuspaq rimaq Dañilmi unay tyimpupi librumbi kayshina iskibrishqa: "Suq millanaypaq dañachikuqmi rin yaykuq santu lugarman mapachakuq", nishpa.[m] Chayri chaypaq yach'ashpaqa, yuyayllapa chay liyishqaykita. Chaqa chay tyimpu ch'ayamuptinqar, kay *prubinsya Judiyapi kaqkunaqa mitikanqallapa chuncha lugarkunaman. **15**Kanan *wasimba sawambi kaqkunapisri ishkishpa das mitikanqallapa, ama ni wasinman yaykushpa imanda surqonambaq. Ashwanri chayshinalla das mitikanqallapa. **16**Ch'akrapi kaqkunapisri amana kutinqallapachu wasinman, imanda surqoqqa. **17**¡Kanan imananqaraqri chay pach'ayuq (ukuyuq) warmikunaqa, chay iti wambrituyuqkunaqa! **18**Chayri Dyusman mañakuyllapa, ama mitikanaykillapa tamya tyimpupi. **19**Chay mitikanayki diyakunapiqam runakuna, warmikuna ancha rinllapa padisiq. Chaqa Dyus kay pachata rurashqan diyamandapacham mana nunka chayshinaqa padisishqallapachu. Chay ñakay diyakuna pasaptinmi, manana nunka chayshinaqa rinllapachu padisiq. **20**Piru Dyusqam akrashqan wambrangunata llakipashpa, chay ñakana diyakunata das rin pasachiq, paypi kriyiqkuna ama achka diyakunata padisinanllapa. Chaqa Taytanchiq Dyusmi chayshina mana pasachiptinqach'i, mana pipis atinmanchu kawsayta.

21'Chayri mayqan qamkunata nishuptinllapa: "¡Rikay, kaypim *Dyus Akrashqan Washadur!" ichu: "¡Rikay, waqpim payqa!" nishuptinqa, ama kriyiyllapachu. **22**Chaqa rinllapam shamuq achka llullakuqkuna: "Noqam Dyus Akrashqan Washadur kani", nishpa, ichu: "Noqam *Dyuspaq rimaq kani", nishpa. Kanan rinllapam ruraq ispantaypaq milagrukunata, suqkuna paykunapi kriyinambaqllapa. (Chayshina rurashpam, achka runata, warmita rinllapa ingañaq.) Atishpaqach'i, asta Dyuspa akrashqan wambrangunatapis ingañanmanllapa.

---

m 13.14 [Daniel 9.27; 11.31]

23¡Chayri allita kwidakayllapa! Yumbay
kaykunatam nishushqallapana kani
manaraq nima pasaptin (ama pipis
ingañashunanllapa).

Jisukristum syilumanda
kayshina rin kutimuq
(Mt. 24.29-35; 42-44; Lk. 21.25-36)

24'Chay laya ñakaykuna pasaptinqam,
rupaywan killa wañushpa, manana
rinchu achikchakuq. 25Lusirukunapismi
syilumanda rin ishkimuq. Syilupi tukuy
ima kaqkunapismi rinllapa kuyuq.
26Chaymandaqam noqa *Dyusmanda
Shamuq Runataqa rinllapa rikawaq
syilumanda shamuykaqta. Chaqa
noqaqam rini shamuq pukutaykunapa
ukumbi, ancha pudirniyuq, ancha
shumaqta llipyashpa. 27Chayshina
shamushpaqam, anjilniykunata rini
kamachiq, akrashqay wambraykunata
tukuy kay mundumanda tandananllapa.
28'Kay kumparasyunda allita
yach'akuyllapa: Qamkunaqam suq yura
*igusta pallpamuykaqta rikashpaqa,
yach'angillapana: Tamya tyimpumanmi
ch'ayaykanchiqna, nishpa. 29Chayshina-
llam kay nishushqayllapata rikashpa,
yach'ayllapa: Allibmi Jisukristu
nishqanshina utqana rin kumpliq,
nishpa. 30Chaymi allipta niykillapa, kay
tyimpupi kawsaqkuna manaraq
wañuptinmi, chay nishushqaykunaqa
rin kumpliq. 31Chaqa syiluwan kay
pacham rin chingaq. Piru kay nishqay-
kunaqam mana nunka rinchu ushyakaq.
Ashwanmi chayshinalla rin kumpliq.
32'Piru kay nishqaytaqam mana pipis
yach'anchu: ¿Ima diya, ima urasmi rin
kaq? nishpaqa. Ni syilupi kaq anjilkuna
ni noqa Dyuspa Churimbis mana
yach'anillapachu. Taytay Dyusllam
chaytaqa yach'an.
33'Llalli qamkunaqam mana
yach'angichu, ¿Ima tyimpum chay
diyaqa rin ch'ayamuq? nishpaqa.
Chayraykur qamkunaqa Dyusman
mañakushpa, ama shaykushpachu
shuyawayllapa. 34Chaqa noqam
qonqaylla rini kutimuq suq runa
wasiyuq kutimuqshina. Chay runa
karuta rinambaqqam wasindaqa
kriyadungunata mingashpa rin. Piru
manaraq rishpaqam, chay kriyadungu-
nata kamachin, tukuy imangunata allita
kwidanambaq, trabajungunata
ruranambaq. Wasikamandapismi
kamachin, allita rikanambaq,
kutimushpa, tukuy imanda allita
tarinambaq. Qamkunaqam chay
kriyadukunashina kangillapa. 35Chayri
bidaykita allita allichashpa shuyaway-
llapa. Chaqa manam yach'angillapachu:
¿Ima diyam Siñurninchiq rin kutimuq?
nishpaqa. Kinsapch'i kutimushaqqa
chishipacha ichu ch'awpi tuta, ichu
gallu kantaykashqan uras ichu achikyaq
puriykaptin. 36Chayri kwidawkish;
mana yuyashqayki uras kutimushpa,
puñuykaqllapata tarishuyman. 37Kay
nishushqaytaqam yumbay runata,
warmita nini: Allita allichashpa
bidaykita shuyawayllapa, nishpa.

Parlarqanllapam, Jisusta prisunanllapa
(Mt. 26.1-5; Lk. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 1*[Nuta: Tayta Dyusqam unay*
*isrraylinukunata *nasyun *Ijiptu-*
manda surqoshqa karqan. Chaymi chaytaqa
ama qonqananllapa, watan watan suq fyistata
ruraqllapa. Chay fyistaqam shutiq "Paskwa".]
Chay *Paskwa fyistapiqam kachangaku-
nata mikuqllapa. Ishkay diya faltaptin
chay paskwa fyistapaqqam, kamachikuq
*isrraylinu kurakuna, *Muysispa
liyningunata wakin
yach'achikuqkunawan kunanakushpa
yuyarqanllapa: ¿Imanayraq ingañashpa,
Jisusta piskanchiqman wanchinanchiq?
nishpa. 2Wakinqam nirqanllapa:

—Ama wanchishunchu fyistapiqa. Chaqa fyistaman tandakaqkunakish, chayta ruraptinchiqqa, kuntranchiq alsakanmanllapa, nishpa.

Suq warmim mishki mutkinata Jisuspa umanman basyarqan
(Mt. 26.6-13, Jn. 12.1-8)

3 Suq runa Simun shutiqmi Bitanilla (Bitaniya) llaqtapi tiyaq. Unaymi payqa *ismuykaq kwirpuyuq kashqa karqan. Jisusmi chay Simumba wasinman ch'ayashpa, mesaman tiyarqan mikunambaq. Chaypi tiyaykaptinmi, suq warmi ch'ayarqan kirpadu rumi pumupi ancha ch'aniyuq *nardu puru plantamanda *mishki mutkinata apamushpa. Chaymandaqam chay warmiqa chay pumupa kunganda pakishpa, chay mishki mutkinawan Jisuspa umanda nuyuchirqan. 4 Chaymi wakin chaypi kaqkuna chayshina ruraqta rikashpaqa, ancha piñakushpa, paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Kay warmiqa, ¿imapaqraq kay ancha ch'aniyuq mishki mutkinataqa qesachan? 5 Chaqa kayta randikushpaqach'i masdi 300 *dinaryu qellayta ch'askinanchiqta, chay qellaywan pubrikunata yanapananchiq, nishpa.

Chayshina parlashpaqam, anyarqanllapa chay warmitaqa. 6 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay warmitaqa ama anyayllapachu. ¿Imapaqmi piñachingillapa? Kayshina rurawashpaqam, ancha allita rurashqa. 7 Chaqa pubrikunaqam qamkunawanraq rinllapa kaq, munashqayki uraspi yanapanaykillapa. Piru noqaqam manana qamkunawanqa rinichu kaq. 8 Kay warmiqam atishqanda rurashqa. Chaqa manaraq wañuptiymi, kay mishki mutkinawan kwirpuyta allichaykan, wañuptiy pambawananllapa. 9 Chaymi allipta niykillapa, tukuy kay mundupi *shumaq nutisyayta yach'achikushpaqam, kay warmi allita rurawashqandapis rinllapa yach'achikuq, paytaqa ama nunka qonqananllapa, nishpa.

Judasmi randikurqan Jisusta
(Mt. 26.14-16; Lk. 22.3-6)

10 Chay runa *Judas Iskaryuti shutiqmi Jisuspa chay dusi akrashqan *yach'akuqninmanda suqnin karqan. Piru chay Judasmi kamachikuq *isrraylinu kurakunaman rishpa, tratukurqan, paykunaman Jisusta intrigakunan. 11 Chaymi chay kamachikuq kurakuna ancha kushikushpa, ufrisirqanllapa qellayta qonambaq. Chaymi Judasqa ancha yuyarqan: ¿Imashinataq Jisusta intrigakushaq chay kuntraqkunaman? nishpa.

Jisusmi Santa Mikunata mikurqan
(Mt. 26.17-25; Lk. 22.7-14; 21-23; Jn. 13.21-30; 1 Kur. 11.23-26)

12 *Paskwa fyistapiqam uñitakunata wanchishpa, aychanda, kachangakunata, suq laya mikunakunatapis mikuqllapa. Chay punta diya fyistapim Jisuspa *yach'akuqninguna payta tapurqanllapa:

—Kay Paskwa fyista mikunata mikunanchiqqa, ¿maypitaq munangi allichanayllapa? nishpa.

13 Chaymi Jisusqa ishkay yach'akuqninda kamachirqan:

—Riyllapa Jirusalin llaqtaman. Waqpim ringillapa tinguq suq runa puyñumbi yakuta apaykaqta. Chay runapa ikinda riyllapa. 14 Chay may yaykushqambi chay wasipa dwiñunda tarishpa, tapuyllapa: "Yach'achikuqniymi nin: ¿Mayqan kwartuykipish yach'akuqniykunawan Paskwa mikunata mikushaq?" nishpa.

15Chayshina niptikillapam, payqa rin
rikachishuq wasimba altumbi suq atun
kwartuta tukuy imawan allichashqata.
Chaypi allichayllapa Paskwa mikuna-
taqa, nishpa.
16Chaymi chay ishkay yach'akuqninguna
Jirusalinman rishpaqa, Jisus nishqanshina
runata tarirqanllapa. Chaymandaqam chay
wasipina Paskwa mikunata allicharqan-
llapa.
17-18Tutayaptinnaqam Jisusqa chay
dusi *yach'akuqningunawan chay
wasimanna rirqan. Chaypinam
paykunawan Paskwa mikunata
mikuykarqan. Mikuqshinaqam Jisusqa
nirqan:
—Alliptam niykillapa, qamkunamanda
suqniki noqawan pulla mikuqmi, ringi
intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa.
19Chaymi paykunaqa limpu malagana-
yashpa, suqnin suqnin Jisusta tapurqan-
llapa:
—¿Noqachu kani? nishpallapa.
20Chaymi Jisusqa chay dusi *apustul-
ninda nirqan:
—Suqniki noqawan suq platupilla
mikuqmi rin intrigakuwaqqa. 21Chaqa
*Dyuspa Santu Librumbi noqa *Dyusmanda
Shamuq Runapaq nishqanqam allipta rin
kumpliq. Piru chay runa intrigakuwaqqam
chay uchanrayku ancha kastigadu rin kaq.
¡Chaymi mas allich'i kananda, chay runa
ama nasinambaq!
22Paskwa mikunata mikuqshinam
Jisusqa kachangata piskashpa, Dyusman
mañakushpa, bindisirqan. Chayman-
daqam pitishpa, paykunata nirqan:
—Ch'askiway kay kachangata. Kaymi
kwirpuy, nishpa.
23Chaymandaqam suq kupata
piskashpa, Dyusta pagikushpa
paykunata qorqan. Chaymi paykunaqa
chay kupamanda *binuta yumbay
upyarqanllapa. 24Paykuna upyaykap-
tinqam Jisusqa nirqan:
—Kay kupa binuqam yawarniy. Kay
yawarniywanmi runakunawan,
warmikunawan suq mushuq *tratuta
rini ruraq. Chaqa kay yawarniyta
ich'ashpam, achka runakunata,
warmikunata rini washaq. 25Alliptam
niykillapa, mananam rinichu upyaq
*ubaspa yakundaqa, syilupi mushuq
binuta upyanaykaman, Taytanchiq Dyus
shumaqta kamachikuptin, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan: "Ringim ñigawaq", nishpa

(Mt. 26.30-35; Lk. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26Chaymandaqam imnuta kantashpa,
*Ulibu lumamanna rirqanllapa. 27Chay-
pina kashpaqam, Jisusqa nirqan:
—Kay tutam yumbay qamkunaqa
manchashpa, noqamanda ringillapa
akrakaq. Chaqa Tayta *Dyuspa Santu
Librumbim nin: "Michidurta suq lastima
ruraptiymi, wishangunaqa waqta kayta
rinllapa shikwakaq", nishpa.[n] 28Piru
wañushqaymanda kawsamushpaqam,
qamkunapa ñawpaykita rini riq waq
*prubinsya Galiliyaman, nishpa.
29Chaymi Pidruqa nirqan:
—Yumbay manchashpa akrakaptim-
bismi, noqaqa mana akrakashaqchu
qamandaqa.
30Chayshina niptinmi, Jisusqa Pidruta
nirqan:
—Alliptam niyki, kay tuta gallu
manaraq ishkay bwiltata kantaptinmi,
qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq:
"Manam riqsinichu Jisustaqa", nishpa.
31Chaymi Pidruqa kutin kutin nirqan:
—Pullayki wañushpapismi, mana
ñigashqaykichu, nishpa.
Yumbay chay suq *yach'akuqningu-
napismi chayshinalla nirqanllapa.

n 14.27 [Zacarías 13.7]

Jisusmi Jitsimanipi Dyusman mañakurqan

(Mt. 26.36-46; Lk. 22.39-46)

32 Chaymandaqam Jisusqa chay
*yach'akuqningunawan rirqanna suq
lugar Jitsimani shutiqman. Chaypim
wakin paykunataqa nirqan:
—Kaypi tiyayllapa, rinaykaman kay
waqman, Tayta Dyusman mañakuq,
nishpa.
33 Chayshina nishpaqam, Jisusqa
Pidruwan, *Jakubuwan, *Jwanwan
riqshinaqa, ancha llakirqan. Shunqon
munaptin tutayaytam, 34 paykunata
nirqan:
—Ancharaq llakini. Chaymi shunqoy
tutayashpa munan wanchiwayta. Mayá,
kaypilla shuyawayllapa. Piru amakish
puñungillapachu, nishpa.
35 Chayshina nishpaqam, Jisusqa mas
waqkaq rishpa, qonqorikushpa,
kumurashpa pambakaman, Dyusta
ancha rrugarqan, ama chay kruspi
padisinambaq. 36 Mañakushpaqam,
kayshina nirqan:
—Taytitu, qamqam tukuy imata atingi
rurayta. Munashpaqa washaway, ama
chayshina wañunaypaq. Chaqa yumbay
kay ñakaykunaqam suq basupi ancha
ayaq yakukunashina. Yush'ayku amar
dijawaychu, chayshina ñakanaypaqqa.
Piru mastam munani qam munashqay-
kita ruranaykipaq. Amar noqa munash-
qaytaqa ruraychu, nishpa.
37 Chayshina mañakushpa, paykunaman
kutimushpaqam, puñuykaqta tarirqan.
Chaymi Pidruta nirqan:
—Simun, ¿ima puñuykangichu? ¿Ima
manachu atishqa kangi suq uritata
agwantayta puñuymandaqa? 38 Allita
rikch'akashpa, Dyusta rrugay, ama
tyintadu kanaykillapa. Qamqam allipta
munangi Dyusta kasuyta. Piru manam
atingichu kwirpuykita sujitayta, nishpa.
39 Chaymandaqam Jisusqa kutirirqan,
chayshinalla Dyusman mañakuriq.
40 Chaymandaqam kutirimushpaqa,
yach'akuqningunata taririrqan
puñuykaqta. Chaqa puñuywanqam
ñawingunaqa kirpakaykarqan. Chaymi
paykunaqa penqakushpa, Jisustaqa
mana nimatapis atirqanllapachu niyta.
41 Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda
rishpa mañakuq, kutirimushpaqa,
puñuykaqta taririrqan. Chaymi nirqan:
—Puñuyllapana, samayllapana,
nishpa.
(Chaymandaqam suq rratitumanda
nirqan:)
—Rikch'akayllapana.
Ch'ayamushqanam uras, uchayuq
runakunaman noqa *Dyusmanda
Shamuq Runata intrigakuwanan.
42 Atariyllapa. Akuna. Shamunnam chay
intrigakuwaq, nishpa.

Jisustam prisurqanllapa

(Mt. 26.47-56; Lk. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Jisukristu chay wakin
*yach'akuqninwan parlaykaptinmi,
chay yach'akuqnin *Judasqa
ch'ayamurqanna achka runakunawan.
Paykunaqam *atun kuchillukunawan,
qerukunawan shamurqanllapa. Chaqa
paykunataqam chay kamachikuq
*isrraylinu kurakuna, *Muysispa
liyningunata chay yach'achikuqkuna,
chay *kamachikuq ansyanukunawan
kach'amushqallapa karqan, Jisusta
prisunanllapa. 44 Judasqam chay runaku-
nata nishqa karqan:
—Qamkuna Jisusta riqsinaykiqam,
*muchashpa rini napaykuq. Chaymi
chay napaykushqayta piskashpa,
apayllapa, nishpa.
45 Chaymi chay Judasqa ch'ayashpa,
Jisusmanqa qemikashpa, napaykurqan:
—Yach'achikuq Taytitu, nishpam,
mucharqan.

46Chaymi chay runakunaqa Jisusta
piskashpa aparqanllapana. 47Piru
Jisuspa suq yach'akuqninmi das
surqoshpa *atun kuchillunda, mas
kamachikuq isrraylinu kurapa
kriyadumba rinrinda pitirqan. 48Chaymi
Jisusqa chay runakunataqa nirqan:
—¿Ima qamkunachu shamushqa
kangi atun kuchillukunawan, qerukunawan, suq ladrundashina prisuwaq?
49Noqaqam tukuy diya qamkunapa
pullaykillapa kashpa, *Dyuspa adurana
wasimbi yach'achikushqa kani,
¿manachu? Piru chaypiqam qamkunaqa
mana prisuwarqaykichu. Kayshinaqam
rurawangillapa, *Dyuspa Santu
Librumbi nishqanshina kumplinambaq,
nishpa.
50Chayshina Jisusta piskaptinllapaqam, yach'akuqningunaqa payta
sapalandallana dijashpa, mitikarqanllapa.

Suq wambra runam mitikarqan

51Suq wambra runa utkumanda
kapayuqmi Jisuspa ikinda riykarqan.
Chaymi chay prisuq runakunaqa
paytapisna piskarqanllapa. 52Piru chay
runaqam, kapanda dijashpa, siprallana
mitikarqan.

Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapi
(Mt. 26.57-68; Lk. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53Jisustaqam chay tutatalla aparqanllapa *mas kamachikuq isrraylinu
kuraman. Chaymanmi tandakarqan
kamachikuq *isrraylinu kurakuna,
*kamachikuq ansyanukuna, *Muysispa
liyningunata yach'achikuqkuna. *[Nuta: Yumbay chay awturidarkunaqa tandadu kashpam, shutiq *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskuna, nishpa.]* 54Kanan Pidruqam
Jisuspa karu ikinda rirqan chay mas
kamachikuq isrraylinu kurapa uku
patyungaman. Chay patyupiqam nina
miraykarqan. Chaypim Pidruqa
suldadukunawan ninapi mashakuykarqan.
55Kanan chay kamachikuq isrraylinu
kurakuna yumbay chay *Mas
Kamachikuq Tandakaq Juyiskunawanqam maskarqanllapa allin tistigukunata, Jisusta wanchinanllapa; piru
manam tarirqanllapachu. 56Chaqa chay
tarishqan tistigukunaqam wakingunaqa
suq layata llullakurqan. Wakinnataqmi
suq layata llullakushpa rimarqanllapa.
Chaymi mana balirqanchu chay rimashqanllapaqa. 57Wakimbismi Jisusta
yanqakunata llullakushpa nirqanllapa:
58—Noqaykunaqam uyashqallapa kani
kayshina niptin: "Noqaqam *Dyuspa
adurana wasinda runakuna rurashqandaqa pamba pamba rini bulaq.
Chaymandaqam kimsa diyapilla rini
rurariq suq laya wasita. Chay wasiqam
mana kanqachu runakuna rurashqanshinaqa", nishpa.
59Chay tistigukunapismi suq layata
suq layata rimarqanllapa. Manam chay
layatallachu rimarqanllapaqa.
60Chaymi chay mas kamachikuq
isrraylinu kura atarishpa, Jisusta
tapurqan:
—¿Imaraykum uyarangi? ¿Manachu
uyangi kay runakuna qambaq rimashqandaqa? nishpa.
61Piru Jisusqam uyararqanlla. Manam
nimatapis nirqanchu. Chaymi chay
kamachikuqqa Jisusta tapurirqan:
—¿Qamqachu Tayta *Dyus Akrashqan
Washadur kangi? ¿Binditu Tayta
Dyuspa Churinchu kangi? nishpa.
62Chayshina tapuptinmi, Jisusqa
nirqan:
—Arí, noqam kani. Kanan qamkunaqam noqa *Dyusmanda Shamuq
Runata ringillapa rikawaq ancha

pudirniyuq Tayta Dyuspa *allin ladumbi tiyaykaqta. Ringillapam rikawaq syilumanda pukutaykunapa ukumbi shamuykaqta, nishpa.

63Chayshina Jisus niptinmi, chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa ancha piñakushpa pay kikin kapanda llikishpa, nirqan:

—¡Mayá, kananqa mananam munanchiqchu mas tistigukunataqa! 64Yumbay qamkuna uyarqaykillapa kay runata: "Dyuspa Churinmi kani", nishqanda. Chayshina rimashpaqam, Dyusta burlaykan. Mayá, qamkunaqa ¿imatam ningillapa? nishpa.

Chaymi yumbay nirqan:

—Chayshina rimashqanrayku wañunqa, nishpa.

65Chaymi wakinqa chay uras Jisusta qaqllambi tuqaparqanllapa. Kanan ñawinda pambashpam, suq lastima maqashpa nirqanllapa:

—Mayá, niwayllapa: ¿Pim maqashurqan? nishpa.

Kanan wakin suldadukunaqam suq lastima qaqllitambi maqarqanllapa.

Pidrum Jisusta ñigarqan: "Manam riqsinichu", nishpa.

(Mt. 26.69-75; Lk. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

66Chay mas kamachikuq isrraylinu kurapam suq kriyadan karqan. Kanan Pidru chay kurapa wasimba patyumbi kaykaptinmi, chay kriyadaqa shamurqan. 67Shamushpaqam, Pidruta ninapi mashakuykaqta rikashpa, ancha chapashqanshina nirqan:

—Qambismi Jisus Nasaritmanda kaqwan puriq kangi, nishpa.

68Piru Pidruqam nirqan:

—Manam paytaqa riqsinichu. Manam ni yach'anichu imatach'i niwaykangi, nishpa.

Chayshina nishpa, Pidruqa sawa punguman lluqshiykaptinmi, suq gallu kantarqan. 69Kanan chay kriyadaqam Pidruta ancha chapashpa, chaypi kaqkunata nirirqan:

—Kay runaqam Jisuswan puriq, nishpa.

Chaymi Pidruqa chayshina niqta uyashpaqa nirirqan:

70—Manam riqsinichu Jisustaqa, nishpa.

Chaymandaqam suq rratitumanda chaypi kaqkunaqa Pidruta nirirqan:

—Allibmi qamqa paykunapa suqnin kangi. Chaqa chay Galiliyamanda kaqkunashinam rimangi. Chaymi riqsiykillapa, *prubinsya Galiliyamandam kangi, nishpa.

71Chayshina niptinllapaqam, Pidruqa ancha jurashpa llullakushpa nirqan:

—¡Pur dyusitu, alliptam niykillapa, manam riqsinichu chay runataqa! Pipaqch'i niwaykangillapa, nishpa.

72Chayshina niptinllam, galluqa kantarirqan. Chaymi Pidruqa galluta uyashpa kantariqtaqa, das yuyarqan Jisus nishqanda: "Gallu manaraq ishkay kutinda kantaptinmi, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq: 'Manam riqsinichu Jisusta'", nishpa. Chay nishqanda yuyashpam, Pidruqa ancha waqarqan.

Jisustam gubyirnu Pilatuman aparqanllapa

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lk. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 1*[Nuta: Chay tyimpukunapim *Rruma llaqtamanda kaqkuna achka *nasyungunapi kamachiqllapa. Chaymi isrraylinukunatapis suq rrumanu gubyirnu kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiq Pilatu.]* Achikyaykaptinnam kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *kamachikuq ansyanukuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunawan tandanakushpa parlarqanllapa. Paykunaqam Jisuspa makingunata grillitashpa aparqanllapa

gubyirnu Pilatuman intrigakuq.
2Pilatuqam Jisustaqa tapurqan:
—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnun kangi?
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Arí, chay nishqaykishinam kani, nishpa.
3Kanan chay kamachikuq *isrraylinu kurakunaqam Jisusta kriminashpa, ancha rimarqanllapa. 4Chaymi gubyirnu Pilatuqa Jisusta tapurqan:
—Kayshina kuntrashushpa ancha rimaptinllapaqa ¿ima manachu qamqa nimata ningi? nishpa.
5Piru Jisusqam mana nimata nirqanchu. Chaymi Pilatuqa ancha ispantarqan.

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinambaqllapa

(Mt. 27.15-31; Lk. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

6Piru chay *Paskwa fyistapi isrraylinukuna rrugakuptinqam, gubyirnu Pilatuqa kada wata suq prisuta karsilmanda surqoq. 7Chay tyimpupi wakin isrraylinukunam rrumanukunawan pilyashpa, wakingunata wanchishqallapa karqan. Chaymi chay wanchikuqkunaqa karsilpi karqan. Suqqam Barrabas shutiq. 8Chaymandaqam Pilatupa ñawpambi Jisus kaykaptinqa, suq isrraylinukuna shamurqanllapa rrugakuq, suq prisuta karsilmanda surqonambaq. 9Chaymi Pilatuqa nirqan:
—¿Munangillapachu kay gubyirnuyki Jisusta kach'anaypaq? nishpa.
10Chaqa chay Pilatuqam yach'arqan: Chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam Jisusta imbidyashpalla, noqamanqa apamushqallapa, nishpa. 11Piru chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam chay mañakuq isrraylinukunata ancha kunarqan, Pilatuta ninambaqllapa:
—Jisustaqa ama kach'aychu. Barrabasta kach'ayqa, nishpa.
12Chaymi chayshina niptinllapa, Pilatuqa tapurqan:
—Munashpa Barrabasta kach'anaypaqqa, ¿imatam munangillapa kay gubyirnuyki Jisusta ruranaypaq? nishpa.
13Chaymi paykunaqa ancha sh'uqyarqanllapa:
—¡Jisusta suq kruspi klabayllapa! nishpa.
14Chaymi Pilatuqa nirqan:
—¿Imapaqmi kamachishaq wanchinanllapaqa? ¿Ima uchatam rurashqa?
Chayshina niptinqam, paykunaqa masta sh'uqyarqanllapa:
—¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay! nishpa.
15Chaymi Pilatuqa ama malpi kidanambaq chay rrugakuqkunawan, Barrabastana karsilmandaqa kach'arqan. Chaymandaqam kamachirqan, ancha asutinanllapa Jisusta. Asutichishpaqam, suldadukunata intrigarqan, paykunana kruspi klabananllapa.
16Chaymi suldadukunaqa Jisustaqa aparqanna gubyirnu Pilatupa dispachumba patyunman. Kanan paykunaqam yumbay suldadu masingunata chayman tandarqanllapa. 17Chaymandaqam chay suldadukunaqa suq *granati kapata kapachirqanllapa Jisustaqa. Kanan suq kuruna kashamanda shimbadutam umachachirqanllapa. 18Chayshina rurashpaqam, ancha asipashpa, kayshina sh'uqyarqanllapa:
—¡Biba, biba isrraylinukunapa gubyirnun! nishpa.
19Chayshina nishpaqam, suq qeruwan umitambi waqtashpa, payta tuqapaqllapa. Kanan ñawpambi qonqorikushpam, aduraq tukuqllapa. 20Chayshina burlashpaqam ancha asipashpa,

chay kapata surqoshpa, paypa kapandana rurachirqanllapa. Chaymandaqam aparqanllapana, kruspi klabananllapa.

Jisustam kruspi klabarqanllapa
(Mt. 27.32-44; Lk. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 Jisusta apaykaptinllapa kruspi klabaqmi, suq runa Sirini llaqtamanda kaq chayta pasaykarqan. Payqam Simun shutiq. Suq churinmi Alijandru shutiq. Suqqam Rrufu shutiq. Chay Simundam suldadukunaqa amalas umbruchachirqan Jisus apaykashqan krusta.

22 Kanan Jisustaqam apaykarqanllapa suq lugar Gulguta shutiqman. Chay Gulgutaqam paykunapa rimaynimbiqa munan niyta "Kalabira Lugar", nishpa. 23 Chay lugarman ch'ayashpaqam, *binuta ayaq qewawan taqllushpa, Jisusta qorqanllapa upyanambaq. Chay ayaq qewaqam shutin *mirra. Piru Jisusqam mana upyarqanchu. 24 Kanan Jisustaqam kruspina klabarqanllapa. Chaymandaqam chay suldadukunaqa swirtita rurarqanllapa, Jisuspa mudananda partinakunanllapa.

25 Jisustaqam kruspi klabarqanllapa rupay altuna kaptin. Chay urasqam las nwibina karqan. 26 Chayshina kruspi klabashpaqam, chay kruspa puntambi suq tablitata rurarqan. Chay tablitapiqam iskibrishqa karqan: "Kay runaqam isrraylinukunapa gubyirnun" nishpa. Chayshinaqam rurarqan, liyiqkuna yach'anambaq: Jisusqam chayrayku wañurqan, nishpa. 27 Kanan ishkay ladrungunatapis Jisuspa ladumbi kruskunapi klabarqanllapa, suqninda allin ladumbi, suqninda ichuq ladumbi. ⌞ 28 Chayshina ruranambaqmi *Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqa karqan: "*Dyus Akrashqan Washadurpaqmi ninqallapa: 'Uchayuqkunawanmi purin'", nishpa. Chayshinam Dyus nishqanshina kumplirqan.⌟ *o*

29 Kanan kruspa ladunda pasaqkunapismi umanllapata kuyuchishpa, Jisusta musyashpa, asiparqanllapa:

—¡Jajáy! Qamqam nirqayki: "*Dyuspa adurana wasinda pamba pamba bulashpam, kimsa diyapi mushuqmanda rini alsariq", nishpa. 30 Chayshina atishpa ruraytaqa, kananqa qam kikiki washakashpa, chay krusmanda ishkimuy, nishpa.

31 Kanan kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunawan asikushpa, paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Suqkunataqam atirqan washayta. Piru pay kikinllaqam manana atinchu washakayta. 32 Mayá, Dyus Akrashqan Washadur kashpa, *Isrrayilpa gubyirnun kashpaqa, krusmanda ishkimunqa, chayta rikashpa, paypi kriyinanchiqllapa, nishpa.

Chay ishkay kruspi kaq ladrungunapismi Jisustaqa musyarqanllapa.

Jisusmi wañurqan
(Mt. 27.45-56; Lk. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Chay diya larrdusimandapacham las tres di la tardikaman limpu tutayarqan tukuy pachapi. 34 Las tresna kaptinmi, Jisusqa ancha jwirtita kayshina qayakurqan Tayta Dyusman:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabaktani?

Chayqam paykunapa rimaynimbiqa munan niyta: "Dyusituy, Dyusituy, ¿imapaqmi sapalitaytaqa dijawashqa kangi?" nishpa.

35 Chaymi wakin chaypi kaqkuna uyashpaqa nirqan:

—Uyayllapa, *Dyuspaq chay unay rimaq *Eliyastam qayaykan, nishpa.

36 Chay urasmi suq runa kallpashpa, suq *ish'uputa puchqo *binupi nuyuchishpa, suq shukchapa puntambi

---

o 15.28 [Isaías 53.12]

rurashpa, Jisuspa shiminman qemirqan chupanambaq. Chaymandaqam nirqan:

—Shuyashun rikananchiq, mayá, ¿Eliyaschu rin shamuq krusmanda ishkichimuq ichu mana? nishpa.

37 Chaymandaqam Jisusqa jwirtita rimashpa wañurqanna. 38 Jisus wañuptinqam, Dyuspa adurana wasimba kurtinanqa anaqmanda urakaman punta punta limpu llikikarqan. *[Nuta: Chay ancha atun rrakta kurtinaqam chay *Ancha Santisimu Kwartuta akraq chay *Santu Kwartumanda.]* 39 Kanan chay *rrumanu suldadukunapa kamachikuqninmi Jisuspa ñawpambi shayaykarqan. Paymi allita rikashqa karqan Jisus ˹Tayta Dyusman qayakushpa˺ wañuptin. Chaymi payqa nirqan:

—Allibmi kay runaqa Dyuspa Churin kashqa, nishpa.

40 Chaypim wakin warmikunapis karqan. Paykunaqam karumandalla chapaykarqanllapa. Paykunamanda suq warmiqam chay *Marya Magdalamanda kaq karqan. Suqqam suq Marya karqan. Payqam minur *Jakubupa, *Jusipa maman karqan. Suqqam Salumi karqan. 41 Chay warmikunaqam Jisuspa pullan purishpa, ancha yanapashqa karqan waq *prubinsya Galiliyapa llaqtangunapi. Paykunawanmi mas warmikunapis chaypiqa karqan. Paykunaqam Galiliyamanda Jirusalinman Jisuspa pullan shamushqa karqan.

Jisustam aparqanllapa pambaq

(Mt. 27.57-61; Lk. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Chay diyaqam tardina karqan. Chay urasqam karqan allichakananllapa *samana diyapaqna. 43 Chay urasmi suq ancha allin runa *Jusi shutiq gubyirnu Pilatuman rirqan. Chay Jusiqam Arimatiya llaqtamanda karqan. Paymi chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa suq ancha baliq myimbrun karqan. Chay Jusiqam ancha munarqan rikayta, Tayta Dyus shamuptin yumbayta shumaqta kamachinan. Chaymi payqa manchayta dijashpa, Pilatuman rirqan, Jisuspa kwirpunda mañaq. 44 Chaymi Jusi ch'ayaptinqa, Pilatuqa yuyarqan: ¿Ima dasnachu Jisusqa wañushqa? nishpa. Chayraykum ancha kunsidirashpa, suldadukunapa kamachikuqninda qayachishpa tapurqan:

—¿Alliptachu Jisusqa wañushqana ichu manaraq? nishpa.

45 Chaymi suldadukunapa kamachikuqnin Pilatuta nirqan:

—Arí, wañushqanam, nishpa.

Chaymi Pilatuqa Jusita pirmisuta qorqan, Jisuspa kwirpunda apanambaq.

46 Chaymi Jusiqa suq atun shumaq traputa randishpa rirqan, Jisuspa kwirpunda krusmanda ishkichimuq. Ishkichimushpaqam, chay trapuwan liyashpa, aparqanna pambaq. Suq luma qaqitapa pach'ambi mushuq *mach'ayshina sipulturata rurachishqa karqan. Chaymi chaypi Jisuspa kwirpunda kamakachishpa, suq atun rumiwan kirparqan. 47 Pambaptinqam *Marya Magdalamanda kaq, Jusipa maman Maryawan allita rikarqanllapa.

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan

(Mt. 28.1-10; Lk. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 1 *Samana diya pasaptinmi, *Marya Magdalamanda kaq, *Jakubupa maman Maryawan, Salumiwan *mishki mutkinata randishpa rirqanllapa, Jisuspa kwirpunda chay mishki mutkinawan liyaq, ama ash'nanambaq. 2 Chaymandaqam chay diya dumingu madrugadu rirqanllapa Jisus pambakashqanman. 3 Paykunaqam rirqanllapa parlaqshina:

—Chay ancha atun rumiwan chay *mach'ayshina sipultura kirpashqan-

daqa ¿piraq ashuchinman yaykunanchiq? nishpa.

4Piru chay pambashqanman yaqqana ch'ayashpa, chapakushpaqam, chay atun rumitaqa rikarqanllapa chay mach'ayshina sipulturapa yaykunanmanda suq ladumanna isqandaykaqta. 5Chaymi paykunaqa chay sipulturaman yaykushpaqa, suq wambra runa atun yuraq kapayuqta chaypi rikarqanllapa. Uku pantyumbiqam allin ladupi tiyaykarqan. Chaymi chay warmikuna rikashpaqa, ancha mancharqanllapa. 6Chayraykum chay runaqa nirqan:

—Ama manchayllapachu. Qamkunaqam maskaykangillapa Jisus Nasaritmanda kaq kruspi wañushqata. Kananqam kawsamushqana. Mananam kaypichu. Chapakuyllapa kay kashqanman. 7Riyllapa *yach'akuqningunata, Pidruta abisaq: "Jisusqam qamkunapa ñawpaykita riykan *prubinsya Galiliyaman. Waqpinam ringillapa rikaq, pay kawsaykashparaq nishushqanshina", nishpa.

8Chaymi chay warmikunaqa ancha manchashpa, ch'apsikashpa, chay pambakashqanmandaqa lluqshishpa, kallpaylla rirqanllapa. Paykunaqam manchaywan riykashpa, ñambiqa mana pitapis parlachirqanchu.

Jisusqam rikakurqan Marya Magdalamanda kaqman

(Jn. 20.11-18)

9Chay diya dumingu achikyaykaptinnam, Jisusqa wañushqanmanda kawsamurqan. Chaymandaqam puntata rikakurqan *Marya Magdalamanda kaqman. Chay Maryamandam syiti *dyablukunata qatishqa karqan. 10Chayshina chay Maryaqa Jisusta rikashpaqam, rirqanna abisaq yach'akuqningunata. Piru paykunaqam ancha llakiwan Jisuspaq waqaykarqanllapa. 11Chay Maryaqam nirqan:

—¡Jisusqam kawsamushqana! Noqam payta rikashqa kani, nishpa.

Piru chayshina niptinqam, paykunaqa mana kriyirqanllapachu.

Jisusmi Imawusman rinan ñambi ishkay yach'akuqninman rikakurqan

(Lk. 24.13-35)

12Chaymandaqam ishkay yach'akuqninguna chuncha ñanda riykaptinllapa, Jisusqa paykunaman rikakurqan suq runa mana yaqqa riqsishqashina. 13Piru payta riqsishpa, kutimushpa, kriyiq masingunata willaptinllapaqam, paykunatapis mana kriyirqanllapachu.

Jisusmi apustulningunata mingarqan, paypaq yach'achikunanllapa

(Mt. 28.16-20)

14Chaymandaqam chay unsi *yach'akuqninguna mesapi tiyashpa mikuykaptinllapa, Jisusqa paykunaman rikakurqan. Kawsamushqa kaptin, chay rikaqkuna niptinqa, chay unsikunaqa mana kriyishqallapachu karqan. Chaymi paykunataqa kayshina anyarqan:

—Qamkunaqam rumi shunqoyuqkuna kashpa, kawsamushqayta mana kriyishqallapachu kangi, nishpa.

15Nirqambismi:

—Riyllapa yumbay *nasyungunaman, *shumaq nutisyayta yumbay runata, warmita yach'achiq. 16Chaymi noqapi kriyishpa shutikuqkunataqa rini washaq. Piru noqapi mana kriyiqkunaqam rinllapa chingaq. 17Kanan noqapi kriyiqkunaqam pudirniywan runakunamanda *dyablukunata ringillapa qatiq. Kanan mana yach'ashqayki rimaykunapim ringillapa rimaq. 18Kulibrakunata piskashpapismi, mana ringillapachu wañuq. Bininuta mikushpapismi, mana ringillapachu wañuq. Kanan makikikunata qeshyaq-

kunapa sawanman rurashpam,
ringillapa kach'akachiq.

Jisusmi syiluman rirqan
(Lk. 24.50-53)

19Jisus chayshina paykunata willash-
paqam, syiluman rishpa, Tayta Dyuspa
*allin ladumbina tiyarqan. **20**Chay
yach'akuqningunaqam tukuy mayta
rirqanllapa, Jisus nishqangunata
yach'achikuq. Kanan Taytanchiq Dyus
yanapaptinmi, paykunaqa milagruku-
nata rurarqanllapa. Chaymi chay
milagrukunata rikaqkunaqa
yach'arqanllapa: Allip kaqkunatam
yach'achikunllapa, nishpa.

Kaytallam iskibrini qamkunapaq.
Chayshina kanqa.」

SAN LUKASMI

JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Lukasqa? *San Lukasmi suq duktur karqan. Paymi iskibrirqan kay libru San Lukasta chay libru Ichustapis. Payqam Jisukristuwan puriqkunata suqta suqta tapurqan, ancha allita Jisukristupaq yach'ashpa, kay libruta iskibrinambaq (Lukas 1.1-3). Lukasqam San Pabluwan pulla riqllapa *Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikushpa. Duktur kashpam, Pablutaqa ancha yanapaq. Chaymi Pablu karsilpi kaptimbismi, Lukasqa pullan kidarqan. Manam dijarqanchu wakingunashina (2 Timutiyu 4.11). Kanan Pablupismi Lukastaqa ancha kuyaq (Kulusinsis 4.14; Filimun 1.24).

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Lukasqam kay librundaqa iskibrirqan rrispitashqan yanasun (yanasan) Tiyufilupaq. *Grigu rimaypiqam “Tiyufiluqa” munan niyta: “Dyusta kuyaq”, nishpa. Chaymi wakin yach'ayniyuqkuna yuyanllapa: “Chay Tiyufiluqam mana suq runallachu karqan. Ashwan San Lukasqam Dyusta yumbay kuyaqkunapaq kay libruta iskibrirqan, *isrraylinu kaqkunapaq, mana isrraylinu kaqkunapaqpis”, nishpa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Lukasqam ancha munarqan, kay libruta liyiqkuna ancha allita intyindinanllapa Jisukristupa tukuy bidambaq (Lukas 1.3,4). Munarqan yach'ananllapa: Jisukristuqam wañurqan yumbaypaq; manam isrraylinukunapaqllachu, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, nasishqanmandapacha syiluman rishqangaman.

Lukas 1.1-4 niwanchiqllapa, Lukas Tiyufiluta napaykushpa nishqambaq, imapaq kay libruta iskibrishpa kach'ashqambaq.

Lk. 1.5–2.52 niwanchiq, *Jwan Shutichikuq nasishqambaq, Jisukristu nasishpa, wiñashqambaq.

Lk. 3.1–4.13 niwanchiq, Jwan Shutichikuq Jisusta shutichishqambaq, *dyablu Jisukristuta tyintayta munashqambaq.

Lk. 4.14–9.50 niwanchiq, Jisukristu *prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Lk. 9.51–19.44 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Lk. 19.45–21.38 niwanchiq, Jisukristu Jirusalimbi rurashqambaq, yach'achikushqambaq

Lk. 22.1–24.53 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa, kawsamushpa, syiluman rishqambaq.

San Lukasmi Jisuspaq kayshina iskibrirqan

1 [1]Achka runakunam Jisuspa bidambaq manyaqlla iskibrishqallapa. [2]Paykunaqam Jisuspa pullan puriqkuna nishqanda iskibrishqallapa. Chaqa chay pullan puriqkunaqam kikin ñawinllapawan Jisustaqa rikashqallapa. Chaymi paykunaqa tistigunguna kashpa, chay rikashqanshinalla *shumaq famanda yach'achiwashqallapa kanchiq. [3]Dun Tiyufilitu, noqapismi chay tistigukuna Jisuspaq nishqanda allita yach'akushqa kani tukuy bidambaq, nasishqan diyamandapacha. Chaymi yuyarqani tukuy ima rurashqambaq manyaqlla iskibriyta, puntata imashina kashqa, chaymandaqa imatam rurashqa, nishpa. [4]Kaykunatam iskibriyki, chay yach'ashqaykimanda mas allip kaqta Jisuspaq yach'anayki.

Suq anjilmi rimarqan, Jwan Shutichikuq nasinambaq

[5]*Irudis Judiya *prubinsyapa gubyirnun kaptinmi, suq *isrraylinu kura karqan. Paymi shutirqan Sakariyas. Payqam kurakunapa suq trupanmanda karqan. Chay trupam shutiq Abiyas. Sakariyaspa warmin Ilisabitpismi payshina chay unay kura *Arumba karu willkan karqan. [6]Paykunaqam ishkandin shumaqta kawsaqllapa. Chaymi Dyusqa ancha kushikurqan paykunawanqa. Chaqa pay nishqanda, tukuy liyningunatapis allita kasushpam kawsarqanllapa. Chaymi mana pipis atirqanchu paykunata anyaytaqa. [7]Piru manam wambrayuqchu karqanllapa. Chaqa chay Ilisabitqam mana nunka wambrayuqchu karqan. Kanan ishkandinmi ancha byijitukunana karqanllapa.

[8-9]Suq diyam chay Abiyas trupa *kurakunata tukarqan, *Dyuspa adurana wasimbi ruranangunata rurananllapa. Chaymi chay kurakunaqa swirtita rurashpa, Sakariyasta akrarqanllapa, yaykunambaq Dyuspa adurana wasimba *Santu Kwartunman, *insinsyuwan qondachikunan. [10]Chaymi uku Santu Kwartupi Sakariyas insinsyuta rupachishpa qondachiykaptinqa, sawapi ancha achka *isrraylinukuna Dyusman mañakuykarqanllapa. [11]Chayshina Sakariyas ukupi kaykaptinmi, Dyuspa suq anjilnin payman rikakurqan. Chay anjilqam insinsyuta qondachikunan *pata altarpa allin ladumbi shayaykarqan. [12]Chaymi Sakariyasqa anjilta rikashpaqa, ancha manchashpa, mana nimanayta atirqanchu. [13]Piru anjilqam nirqan:

—Sakariyas, ama manchaychu. Mañakushqaykitam Dyusqa uyashushqa. Chaymi warmiki Ilisabitqa wambrayuq rin kaq. Chay wambraykitaqam *Jwanda ringi shutichiq. [14]Pay nasiptinqam, ancha ringi kushikuq. Chayshinam achka llaqta masikikunapis ancha rinllapa kushikuq. [15]Chaqa Dyusqam chay churikitaqa ancha kamachikuqta rin ruraq, Dyusta sirbinambaq. Manam rinchu upyaq *binuta ni suq laya tragukunatapis. Mamamba pach'ambilla kaykaptinmi, Dyuspa *Santu Ispiritunqa paypina rin kaq. [16]Achka isrraylinukunata yach'achiptinmi, uchangunata dijashpa, Dyustana rinllapa kasuq. [17]Dyusmi Jwannikita Santu Ispiritunda rin qoq, chay unay pudirniyuq *Eliyasshina kanambaq. Kanan *Dyus Akrashqan Washadurmandaqam Jwannikiqa mas puntata rin yach'achikuq, piñakushqa taytakuna alliyanambaq wambrangunawan, Dyusta mana kasuqkuna yach'akunambaq payta kasuyta. Chayshinam runakunata, warmikunata rin yach'achiq, chay Akrashqan Washadurta shumaqta ch'ayachinanllapa, nishpa.

18Chayshina niptinmi, Sakariyasqa
anjilta tapurqan:
—¿Imata rikashpam atini kriyiyta kay
niwashqaykitaqa? Chaqa noqaqam
ancha byijuna kani. Warmiypismi
byijana, nishpa.
19Chayshina tapuptinmi, chay anjilqa
nirqan:
—Noqaqam Grabyil kani. Dyuspa
ñawpambim kani, kamachiwashqanda
ruranaypaq. Tayta Dyus kikinmi
kach'amuwashqa, chay kushikunayki
nutisyata nishunaypaq. 20Piru chay
nishushqaytaqam mana kriyiwangichu.
Chaymi muduna ringi kidaq. Mananam
ringichu atiq rimayta, kay nishushqay
kumplinangaman, nishpa.
21Chayshina ukupi anjilwan unayap-
tinmi, sawapi kaq runakunaqa Sakariyasta
ancha shuyaykarqanllapa: ¿Imanashqataq
Sakariyasqa? ¿Imakushparaq ancha
unayan lluqshimunambaq *Santu
Kwartumandaqa? nishpa. 22Chaymanda
lluqshimushpaqam, Sakariyasqa manana
atirqanchu parlachiyta paykunataqa.
Chaymi intyindirqanllapa: Santu Kwartupi
kashpa, *musqoypishinach'i karqan,
nishpa. Chaqa Sakariyasqam siñakunata
rurashpana intyindichirqan. Chayshinam
mudullana kidarqan.
23Chayshina Sakariyas *Dyuspa adurana
wasimbi yumbay ruranangunata kumplish-
paqam, rirqanna wasinman. 24Chayman-
daqam warmin Ilisabitqa pach'ayuqna
(ukuyuqna) karqan. Chaymi wasinman-
daqa sinku killata manana maytapis
rirqanchu. 25Payqam nirqan:
—Dyusmi munashqana, wawayuq
kanaypaq, suqkuna ama rimawa-
nambaq, nishpa.

Anjilmi Maryata willarqan, Jisus nasinambaq

26Sayis killamandam Tayta Dyusqa
kach'arqan chay anjilnin Grabyilta waq
prubinsya Galiliyapa Nasarit
llaqtanman, 27parlachinambaq suq
china *Marya shutiqta. Chay Maryaqam
dunsillaraq karqan. Piru tratukush-
qanam karqan, suq runa *Jusi
shutiqwan kasaranambaq. Chay
Jusiqam alma gubyirnu *Dabidpa karu
willkan karqan. 28Chaymandaqam
Dyuspa anjilnin chay Maryaman
shamushpa, napaykushpa, nirqan:
—¡Maryita, Dyusri yanapashunqa!
¡Kushikuy! Chaqa Tayta Dyusmi
qamwan. Paymi qamtaqa rin yanapa-
shuq maski yumbay warmikunamanda,
nishpa.
29Chayshina chay anjil napaykup-
tinmi, Maryaqa ispantashqata
chapashpa, ancha yuyarqan:
¿Imapaqraq kayshina nishpaqa
napaykuwan? nishpa.
30Chaymi anjilqa nirqan:
—Ama manchaychu, Maryita. Chaqa
Dyusqam qamwan ancha kushikun.
31Pach'ayuqmi (Ukuyuqmi) ringi kidaq.
Chaymandaqam ringi qeshyaq suq
wambrituta. Chay wambrituykiqam rin
shutiq Jisus. 32Paymi ancha kamachikuq
rin kaq. Chaymi paypaqqa rinllapa niq:
Ancha pudirniyuq Dyuspa Churinmi,
nishpa. Kanan Taytanchiq Dyusmi rin
ruraq ancha pudirniyuq gubyirnuta,
chay karu agwilun Dabidtashina.
33Wambraykim yumbay *isrraylinuku-
nata tukuy tyimpu rin kamachiq. Chaqa
kargunqam mana nunka ushyakan-
qachu, nishpa.
34Chayshina chay anjil niptinqam,
Maryaqa tapurqan:
—Mayá, ¿imashinam chay niwashqay-
kiqa rin kaq? Chaqa dunsillaraqmi kani.
Manaraqmi runawanqa puñushqachu
kani, nishpa.
35Chaymi chay anjilqa nirqan:
—Dyuspa *Santu Ispiritunmi qaman
rin shamuq. Paymi Tayta Dyuspa

pudirninwan pukutayshina rin
pambashuq. Chaymi chay urasmanda-
pacha pach'ayuqna (ukuyuqna) ringi
kidaq. Chaymi chay nasiq wawaykiqa
Dyuspaqlla kashpa, mana nima
uchayuqchu rin kaq. Paypaqmi
ninqallapa: Dyuspa Churinmi, nishpa.
36 Aylluyki Ilisabitpismi ancha byijana
kashpapis, pach'ayuqna (ukuyuqna).
Paypaqmi niqllapa: “Payqam mana
atinchu wambrayuq kaytaqa” nishpa.
Piru kananqam sayis killakunana
pach'ayuq (ukuyuq). 37 Chaqa
Dyuspaqqam mana nima trabajuschu,
nishpa.

38 Chayshina anjil niptinqam, Maryaqa
nirqan:

—Dyuspa kriyadanmi kani, payta
kasunaypaq. Chay niwashqaykishina
kanqa, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay anjilqa
rirqanna.

Maryam rirqan watukuq Ilisabitta

39 Chay diyakunam Maryaqa
utqaymaya rirqan *prubinsya Judiyapa
jalkanman. Chay jalkapa suq
llaqtambim Ilisabitqa tiyaq.
40 Maryaqam Sakariyaspa wasinman
ch'ayarqan. Chaymandaqam yaykushpa,
Ilisabitta napaykurqan. 41 Chayshina
napaykuptinmi, Ilisabitpa pach'ambi
wambritunqa kuyurqan. Kanan chay
urasmi Dyuspa *Santu Ispiritunwan
Ilisabitqa unda karqan shunqombi.
42 Chaymi payqa ancha jwirtita nirqan:

—Maryita, Dyusmi ancha yanapa-
shuykangi maski yumbay warmikuna-
manda. Pach'aykipi wambrituykitapis
ancha yanapaykan. 43 ¿Pitaq kani
noqaqa? Manam nimapaq balinichu
shamunambaq watukuwaq Siñurniypa
mamanqa. 44 Chaqa diki napaykuwap-
tikim, uku pach'aypi wambrayqa
kushikushpa kuyurqan. 45 Kriyishqayki-
rayku kushikuy. Chaqa Tayta Dyus
tukuy ima nishushqandam allipta rin
kumpliq, nishpa.

46 Chayshina Ilisabit niptinmi,
Maryaqa nirqan:

Taytanchiq Dyustam tukuy
shunqoywan ancha alabani.
47 Chayshinam ancha kushikuni Dyus
*Washadurniypaq.
48 Chaqa mana baliq kriyadanshina
kaptiypismi, Tayta Dyusqa
akrawashqa. Chaymi kananman-
dapacha tukuy runakuna
noqapaq kayshina ninqallapa:
“Dyus yanapaptinmi, payqa
ancha kushikuq warmi”, nishpa.
49 Chaqa Dyusqam ancha pudirniyuq
kashpa, ancha yanapawashqa.
Manam nima maluta ruranchu.
Chaymi *Santu shutin.
50 Kanan Tayta Dyusqam yumbay
kasuqkunata tukuy tyimpu rin
yanapaq.
51 Kanan mana ni pi atishqanda
ruraytam payqa rurashqa.
Yumbay afanirutam binsishqana.
52 Pwidiqkunatam kargungunamanda
kambyarqanna. Mana karguyuq
kaqkunataqam numbrarqan, ancha
kamachikuqkuna kanambaq.
53 Chay mallaqkunatam tukuy imata
qorqan. Piru kapuqkunataqam
nirqan illaqllana rinanllapa.
54 Tayta Dyusmi sirbikuqnin *isrraylinu-
kunata llakipawaqninchiq, ancha
yanapawashqallapa kanchiq.
55 Chaqa chay unay agwilunchiq
*Abrajanda yumbay ayllundinda
chayshina ufrishqa karqan
yanapayta tukuy tyimpupaq.
Chay ufrisishqandam kumplish-
qana, nishpa.

56 Kanan kimsa killatach'i Maryaqa
Ilisabitpa pullan tiyarqan. Chayman-
daqam kutirqanna wasinman.

Jwan Shutichikuqmi nasirqan

57 Chaymandaqam Ilisabitpa
qeshyanan tyimpun kumpliptinqa,
qeshyarqanna wambritundaqa.
58 Bisinungunawan ayllungunaqam
yach'arqanllapa: Tayta Dyusshi
Ilisabitta ancha yanapashqa, nishpa.
Chaymi paykunaqa Ilisabitpa wasinman
tandakashpa, paywan ancha kushikur-
qanllapa. 59 Chaymandaqam 8
diyasmanda chay wambritupa
*kwirpumbi siñalta rurarqanllapa. Chay
diyapiqam chaypi kaqkuna wambri-
tupaq nirqanllapa:

—Sakariyas shutinqa, taytanshina
shutiyuq kanambaq, nishpa.

60 Piru mamanqam nirqan:

—¡Manám! *Jwanmi rin shutiq,
nishpa.

61 Chaymi mamandaqa nirqanllapa:

—¿Imaraykutaq munangi chayshina
shutinanqa? Chaqa manam pipis
aylluykipiqa Jwanqa shutinchu, nishpa.

62 Chaymi siñiyashpa, taytanda
tapurqanllapa:

—¿Wambrituykitaqa imatam munangi
shutichiyta? nishpa.

63 Chayraykum taytanqa suq tablitata
mañashpa, chaypi kayshina iskibrirqan:
“Wambrayqam shutin Jwan”, nishpa.
Chaymi chay iskibrishqanda rikashpaqa,
yumbaynin ancha ispantarqanllapa.
64 Chay urasmi Sakariyasqa mudu
kashqanmanda, atirqanna rimayta.
Kanan Dyustam ancha alabarqan.
65 Chaykunata rikashpaqam, chay
bisinungunaqa masta ispantarqanllapa.
Chaymandaqam chay famaqa chay
prubinsya Judiyapa tukuy jalkangu-
naman shikwakarqan. 66 Yumbay chayta
yach'ashpaqam, ancha yuyashpa,
paykunapura tapunakurqan:

—Chay wambra wiñashpaqa ¿ima
karguyuqraq kanqa? nishpa.

Chaqa paytaqam Tayta Dyusqa ancha
yanapaq.

Sakariyasmi Dyuspaq rimarqan

67 Tayta Dyuspa *Santu Ispiritunmi
yaykurqan Jwamba taytan
Sakariyasman. Chaymi chay Santu
Ispiritu rimachiptin, Sakariyasqa
kayshina nirqan:

68 ¡Alabashqa kanqa noqanchiq
*isrraylinukunapa Taytanchiq
Dyus! Chaqa kayman
shamushpam, noqanchiq
wambrangunata washawashqa
kanchiq.

69 Chay unay *Dabidqam Tayta Dyusta
ancha kasuq. Kananqam chay
Dabidpa karu willkanda
qowashqa kanchiq, ancha
pudirniyuq *Washadurninchiq
kanambaq.

70 Chayshinam Dyusqa unaymanda-
pacha paypaq ancha *santu
*rimaqkunata akrashpa, kayshina
rimachirqan:

71 “Yumbay kuntrashuqmanda,
ch'iqnishuqmandam rini washa-
shuqllapa”, nishpa.

72 Chaymi Tayta Dyus chay unay
agwilunchiqkunata llakipashpa,
paykunawan suq santu *tratuta
rurarqan. Chay tratutaqam mana
qonqashqachu.

73 Ashwanmi unay agwilunchiq
*Abrajanda jurashpa, noqanchiq-
kunapaq kayshina ufrisirqan:

74 “Karu willkaykikunatam kuntraqku-
namanda rini washaq, ama ni
pita manchashpa noqatalla
kasuwananllapa,

75 allitalla rurashpa, mana uchayuq
kashpa, tukuy tyimpu noqawan
kawsananllapa”, nishpa.

76 Chayshina nishpaqam, Sakariyasqa
chay wambritunda nirqan:

Ijitu, qambaqmi rinllapa niq:
“Ancha pudirniyuq *Dyuspaq
rimaqmi kangi” nishpa. Chaqa
qam *Dyus Akrashqan Washadur-
manda puntata
yach'achikushpaqam, ñanninda
allichaqshina ringi kaq, payta
shumaqta ch'ayachinanllapa.
77 Ringim kayshina yach'achikuq:
“Tayta Dyus pirdunashushpam,
uchaykikunamanda rin washa-
shuqllapa”, nishpa.
78 Chaqa Taytanchiq Dyusmi
kuyawaqninchiq, llakipawaqnin-
chiq, Washadurninchiqta
syilumanda rin kach'amuq
runakunata, warmikunata washa-
wananchiq. Paymi rupayshina
llipyashpa, suq mushuq diyashina
rin achikchakuq.
79 Uchayuq kashpaqam chingaykar-
qanchiqllapa. Piru payqam suq
mushuq bidata rin qowaqninchiq.
Chaqa rinmi yanapawaqninchiq,
kushikushpa, shumaqta kawsa-
nanchiqllapa, nishpa.
80 Chaymandaqam chay Jwan
wiñaykaptinqa, Dyuspa Santu Ispiritun
yanaparqan, tukuy shunqo Dyusta
kuyanambaq. Kanan Jwanqam chuncha
lugarkunapi tiyaq, ch'ayanangaman
tyimpu isrraylinukunata
yach'achinambaq.

Jisukristum kayshina nasirqan
(Mt. 1.18-25)

2 1 Waq tyimpukunapim *Rrumapa
gubyirnun *Sesar Agustu kamachi-
kurqan, suq *sinsuta rurananllapa tukuy
mundupi. 2 Chay punta sinsutaqam
rurarqanllapa, chay *prubinsya Siryapa
*prifiktun Siriniyu kaptin. 3 Chayshina
chay gubyirnu kamachikuptinmi,
yumbay runakuna riqllapa kikin
llaqtanman, chay sinsupi apuntakanan-
llapa. 4-5 Chaymi *Jusiqa prubinsya
Galiliyapa Nasarit llaqtanmanda
lluqshishpa, rirqanna prubinsya
Judiyapa Bilin llaqtanman. Chaqa chay
Bilimbim chay unay alma gubyirnu
*Dabidqa nasishqa karqan. Chaymi
Jusiqa Dabidpa karu willkan kashqan-
rayku, rirqan *Maryawan Bilinman,
chay sinsupi apuntakanambaq. Chaqa
Jusiqam Maryawanqa tratukushqana
karqan kasarananllapa. (Piru mana
puñuptinllapam,) Maryaqa pach'ayuqna
(ukuyuqna) karqan. 6 Chaymi Bilimbilla
kaykaptinllapa, Maryapa qeshyanan
diya ch'ayamurqanna. 7 Chaymi chaypi
qeshyashpa kulaka wambritunda,
llambu trapukunawan wangushpa,
usurachirqan suq istablu kurralpi suq
*pisibripi. Chaqa pusadapiqam mana
karqanchu lugar, paykuna kidanam-
baqqa.

Anjilkunam michidurkunaman rikakurqan

8 Chay Bilimba sawa chunchambim
michidurkuna yuraqashtin wishanlla-
pata kwidaykarqanllapa. 9 Paykuna-
manmi das rikakurqan Dyuspa suq
anjilnin. Kanan Tayta Dyuspa llipyay-
ninmi rridurninllapata limpu
achikcharqan. Chaymi chay michidur-
kunaqa ancha mancharqanllapa. 10 Piru
anjilqam paykunata nirqan:
—Ama manchayllapachu. Qamkuna-
manmi ancha shumaq nutisyata apamuni.
Kay nutisyata yach'ashpaqam, yumbay
runakuna ancha rinllapa kushikuq.
11 Kananmi chay unay *Dabidpa llaqtambi
nasishqa suq *Washadur. Paymi *Dyus
Akrashqan Washadur. 12 Kriyiwanaykim,
chay wambritutaqa ringillapa tariq llambu
trapukunawan wangushqata, suq *pisibripi
usuraykaqta, nishpa.
13 Chaymandaqam chay anjilpa
ladumbi das rikakurqan ancha achka

anjilkuna. Paykunaqam kunyarqanllapa,
Dyusta kayshina alabashpa:
14—¡Biba, biba altu syilupi Tayta
Dyus! ¡Alabashqa kanqa! ¡Chaqa
payqam achka runata, warmita munan
yanapayta! ¡Chaymi paykunaqa kay
mundupi ancha kushikunqallapa!
nishpa.
15Chayshina chay anjilkuna Dyusta
alabashpaqam, kutirqanna syiluman.
Chayshina kutiptinllapaqam, michidur-
kunaqa paykunapura kayshina
parlarqanllapa:
—Mayá, akullapa Bilinman, Taytan-
chiq Dyus niwashqanchiqta rikananchiq,
imash' kashqa, nishpa.
16Chaymandaqam utqaymaya rishpa,
*Maryata, *Jusitaqa, iti wambrituyuq-
tana tarirqanllapa. Chay wambritunqam
usuraykarqan chay pisibripi. 17Chaymi
chay michidurkuna wambrituta
rikashpaqa, chaypi kaqkunata
parlachirqan chay anjil nishqanda.
18Chayshina parlachiptinqam, yumbay
chay uyaqkunaqa ancha ispantarqan-
llapa. 19Piru Maryaqam tukuy chayku-
nata uyashpa, ancha yuyashpa,
shunqombilla waqaycharqan. 20Chay-
mandaqam chay michidurkunaqa
kutiriqshina Tayta Dyusta ancha
alabarqanllapa yumbay uyashqambaq,
rikashqambaqllapa. Chaqa chay anjil
tukuy ima nishqanqam allip kashqa
karqan.

Wambritu Jisustam aparqanllapa Dyuspa adurana wasinman

21Chay wambritu 8 diyasniyuq
kaptinmi, *kwirpumbi siñalta rurashpa,
nirqanllapa: “Jisus shutinqa”, nishpa.
Chaqa *Marya manaraq pach'ayuq
(ukuyuq) kaptinmi, Dyuspa anjilnin
chayshina nishqa karqan shutinambaq.
22Chaymi *Muysis kamachikushqanda
kumplishpaqa, 40 diyasmandaqa
rirqanllapana Jirusalinman. Kanan
*Dyuspa adurana wasinman rishpaqam,
Dyusta nirqanllapa: “Kay wambrituytam
apamunillapa prisintaq qamba ñawpay-
kiman, qamta sirbishunan”, nishpa.
23Chaqa Tayta Dyusqam liynimbi
kamachikushqa karqan: “Yumbay ullqo
kulaka nasiqtam noqapa ñawpayman
apamuyllapa, wiñashpa noqata sirbiwa-
nanllapa”, nishpa.[a] Chaymi Dyus
nishqanda rurarqanllapa. 24Dyusqam
liynimbi kamachikushqapis karqan,
ufrindananllapa ishkay turtula
pishqokunata ichu ishkay palumata.[b]
Chaymi Maryawan Jusiqa chayshina
rurarqanllapa.
25Chay tyimpupim Jirusalimbi suq
ancha allin runa tiyarqan. Paymi
Simiyun shutirqan. Payqam Dyusta
ancha aduraq. Chaymi ancha shuyakuy-
karqan, *Dyus Akrashqan Washadur
payta, *isrraylinu llaqta masingunata
washanambaq. Chaqa Dyuspa *Santu
Ispiritunmi Simiyunwan kashpa,
26kayshina yach'achishqa karqan:
“Manaraq wañushpam, ringi rikaq
Tayta Dyus Akrashqan Washadurta”,
nishpa. 27Kanan Dyuspa Santu Ispiritun
chay Simiyunda apaptinmi, payqa
rishqa karqan Dyuspa adurana
wasinman. Chaymi Maryawan Jusiqa
chay adurana wasiman Jisusta apaptin-
llapa, Muysis kamachikushqanda
kumplinan, 28chay Simiyunqa Jisusta
marqashpa, Dyusta kayshina ancha
alabarqan:

29 Dyusilupagi Taytitu; ufrisiwashqay-
kitam kumplishqana kangi.
Chayraykum ancha kushikuni.
Kananqam atingina dijawayta
wañunaypaq.

---

a 2.23 [Éxodo 13.2] **b 2.24** [Levítico 12.8]

30 Chaqa kikiy ñawiykunawanmi
rikashqana kani kay Washadurta.
31 Qam paytaqa kach'amushqana
kangi, yumbay runa, warmi
riqsinanllapa.
32 Kay wambritum suq micha
achikchakuqshina rin yanapaq
yumbay *nasyungunapi tiyaqku-
nata, qamta shunqonllapapi
riqsishushpa, allita kasushunan-
llapa. Kay wambritu achka
furastirukunata washaptinmi,
paykuna rinllapa alabaq llaqta
masin isrraylinukunatapis,
nishpa.
33 Chayshina Simiyun Jisusta alabaptinmi,
Maryawan Jusiqa ancha ispantarqanllapa.
34 Simiyunqam Dyusman mañakurqambis,
paykunata shumaqta yanapanambaq.
Chaymandaqam Maryata nirqan:
—Kay wambraykim achka *isrraylinu
masinchiqkunata rin washaq, paypi
kriyiptinllapa. Piru achka llaqta masinchiq-
kunaqam rinllapa chingaq, paypi mana
kriyishpallapa. Chaqa achka runakunam
paytaqa rinllapa disprisyaq. 35 Chayshina
disprisyaptinllapam, wakinqa chayta
rikashpa, yach'anqallapa: Chay
runakunaqam mapa shunqoyuqkuna,
nishpa. Lukismi Maryita, tukuy
chaykunata rikashpaqa, ancha ringi llakiq.
Chaqa qambaqqam chay llakikunaqa suq
*atun kuchilluwan shunqoykipi puntiya-
shuqshina rin kaq, nishpa.
36-37 Chaypim karqambis *Dyuspaq suq
rimaq warmi Ana shutiq. Paypa taytanmi
Fanwil shutishqa karqan. Chay Fanwilmi
*atun ayllu Asirmanda kashqa karqan.
Chay Anaqam chinalla kashpa, kasarashqa
karqan. Kanan qosanwanqam syiti
watastalla purirqan. Chaymandaqam
qosan wañuptinqa, 84 watas biyudalla
kashpa, ancha byijana karqan. Payqam
*Dyuspa adurana wasinmandaqa mana
lluqshiqchu. Chaypim punchawnindin
tutapnindin Dyus munashqanda rurashpa,
ayunashpa, Dyusman mañakushpa kawsaq.
38 Chay Simiyun wambritu Jisuswan
kaykaptinmi, Anaqa paykunaman
qemikashpa, Dyusta pagikushpa, chaypi
kaqkunata parlachirqan. Paykunaqam
unaymandapacha ancha munarqanllapa
rikayta, Jirusalin llaqtapa *Washadurnin
ch'ayamuptin.

Nasarit llaqtamanmi kutirqanllapa

39 *Jusiwan *Maryaqam, Dyus tukuy
ima kamachikushqanda rurashpaqa,
wambritundinna *prubinsya
Galiliyaman kutirqanllapa chay kikin
Nasarit llaqtanman. 40 Wambritun
Jisusqam diyapi diyapi wiñashpaqa,
mas jwirsayuq, mas yach'ayniyuqna
karqan. Kanan Tayta Dyusqam tukuy
imapi payta ancha yanaparqan.

Wambra Jisusqam Dyuspa adurana wasimbi kidarqan

41-42 Jisuspa taytan mamanmi watan
watan riqllapa Jirusalinman chay *Paskwa
fyistaman. Chaymi Jisusqa dusi watayuqna
kaptin, paykunawan rirqan Jirusalinman
chay Paskwa fyistamanqa. 43 Chay fyista
ushyakaptinqam, taytanwan mamanqa
kutiriykarqanna Nasarit llaqtaman. Piru
Jisusqam Jirusalimbilla kidashqa karqan.
Kanan *Maryawan *Jusiqam mana
watukushqachu karqan Jisus kidaptinqa.
44 Paykunaqam yuyarqan: Kay achka
runapa ukumbich'i riykan, nishpa.
Chayshina yuyashpaqam, suq diya
ñandana rirqanllapa. Chaymandaqam
watukushpaqa, manana tarirqanllapachu.
Chaymi ayllungunapi, tukuy chay
riqsishqangunapi maskashpa, 45 mana
tarishpaqa, paykunaqa kutirirqanna
Jirusalinman maskaq.
46 Chaymi ancha maskashpa, kimsa
diyamanda *Dyuspa adurana wasimbi
tarirqanllapa. Jisusqam *Muysispa

liyningunata yach'achikuqkunapa ch'awpimbi tiyashpa, paykunata uyaykarqan, tapuykarqan. 47Kanan payta tapuptinllapaqam, ancha allita kuntistarqan. Chaymi yumbay chay uyaqkunaqa ispantashqata kidarqanllapa: ¡Rikay, tapuptinllapaqam, kay wambraqa ancha yach'ayniyuq kashpa, ancha allita kuntistan! nishpa.

48Kanan taytanwan mamanqam chay yach'ayniyuqkunapa ch'awpimbi tarishpaqa, ancha ispantarqanllapa. Chaymi mamanqa nirqan:

—Ay, ijitu, ¿imapaqmir kayshina rurawangillapa? Taytaykiwanmi noqaqa ancha manchashpa, llakishpa, maskaykaykillapa.

49Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—¿Imapaqmir maskawaykangiqa? ¿Manachu yach'angillapa: Taytaymi munan, paypa wasimbi ruranangunata ruranaypaq, nishpaqa?

50Piru paykunaqam mana intyindirqanchu Jisus nishqandaqa.

51Chaymandaqam Jisusqa paykunawan kutirirqan Nasaritman. Chaypim payqa paykunata tukuy imapi kasushpa kawsarqan. Kanan mamanqam yumbay chay pasashqambaq mana pitapis parlachirqanchu. Ashwanmi shunqombilla waqaychaq. 52Kanan Jisusqam diyapi, diyapi wiñashpa, mas jwirsayuq, mas yach'ayniyuq karqan. Tayta Dyusqa, runakunapismi paywanqa ancha kushikuqllapa.

Jwan Shutichikuqmi chuncha lugarkunapi yach'achikurqan

(Mt. 3.1-12; Mk. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 1Tibiryu *Sesar *Rrumapa gubyirnun kinsi watasna kamachikuykaptinmi, *prubinsya Judiyapa *prifiktun Punsyu Pilatu karqan. Prubinsya Galiliyapa prifiktunmi suq *Irudis karqan. *[Nuta: Chay suq Irudismi chay punta gubyirnu Irudispa churin karqan.]*

Prubinsya Ituriyapa tukuy Trakunitipa prifiktunmi chay Irudispa masan Filipi karqan. Prubinsya Abiliñapa prifiktunqam Lisaniyas karqan. 2Kanan Anaswan Kayfasmi *mas kamachikuq isrraylinu kurakuna karqanllapa. Chay tyimpupim suq chuncha lugarpi Sakariyaspa churin *Jwanda Dyusqa nirqan, paypaq rimanambaq. 3Chaymi Jwanqa yach'achikushpa, yach'achikushpa, riykarqan chay rriyu Jurdamba tukuy chuncha lugarningunata. (Chay chunchakunamanmi achka runakuna, warmikuna shamurqanllapa, Jwanda uyaq.) Chaymi paykunata nirqan:

—Uchaykikunata dijashpa, Dyustana kasushpa, shutikuyllapa, Dyus pirdunashunan uchaykikunamanda, nishpa.

4Chay Jwambaqmi *Dyuspaq rimaq *Isayiyasqa unay tyimpupi librumbi kayshina iskibrishqa karqan:

Chunchakunapim suq runa ancha jwirtita rimashpa, kayshina rin yach'achikuq: "*Dyus Akrashqan Washadurta shumaqta ch'ayachinayki, bidaykita allichayllapa suq ñandashina.
5 Chaqa mana allin yuyaynikikunam suq weqru ñanshina. Chayri chay mana baliq ñandashina bidaykita allichayllapa, Washadurninchiq mas allita qamkunaman ch'ayamunambaq.
6 Chayshina bidaykillapata allichaptikiqam, yumbay runakuna rinllapa yach'aq: Kayshinam Dyus washawashun", nishpa.[c]

7Kanan achka runakuna, warmikuna tandakaptin shutichinanqam, Jwanqa wakinda nirqan:

—¡A, qamkuna kulibrapa wambrangunata! ¿Pinamir nishurqan, Dyuspa ancha manchaypaq kastigunmanda

c 3.6 [Isaías 40.3-5]

washadu kanaykillapaqa? 8Mana allita rurashqaykirayku malayakushpa, chay uchakunata dijashpana, kananmandaqa allita rurashpa, kawsayllapa. Piru ama ni ashlita yuyayllapachu: "*Abrajamba karu willkanguna kaptinchiqmi, Dyus washawashun", nishpaqa. Ashwan allita intyindiwayllapa: Dyusmi kay rumikunamanda runakunata atin rurayta, Abrajamba karu willkanguna kanambaqqa. 9Chaqa qamkunaqam uchata rurashpaqa, chay mana allin puqoq yurakunashina kangillapa. Chaymi Dyusqa qamkunaman achanda qemishqana. Listunam kuchushunanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay chay mana baliq yurakunata kuchushpa, rin wichuq lumyaykaq ninaman rupanambaq.

10Chayshina Jwan niptinmi, chay runakunaqa tapurqan:

—¿Imatamiri atinillapa rurayta washakanayqa? nishpa.

11Chaymi Jwanqa nirqan:

—Mayqanniki ishkay mudanayuq kashpaqa, suq mudanaykita qoyllapa chay mana mudanayuqta. Mayqanniki mikunayuq kashpaqa, chay mana mikunayuqta qoyllapa, nishpa.

12Chay Jwanmanqam wakin *kuntribusyunda kubrakuqkunapis ch'ayarqanllapa shutichinambaq. Paykunaqam Jwanda kayshina tapurqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿imatamiri noqaykunaqa atinillapa rurayta? nishpa.

13Chaymi Jwanqa nirqan:

—Liy nishushqanshinalla kubrakuyllapa; ama mastaqa, nishpa.

14Chaymandaqam wakin suldadukunapis Jwandaqa tapurqan:

—Noqaykunaqa ¿imatataq atinillapa rurayta? nishpa.

Chaymi paykunata nirqan:

—Ama ni pitapis jurapashpa, ni yanqakunata tumbashpaqa, imanda qoch'iyllapachu. Ashwan paguykita ch'askishpa, kuntintakayllapa, nishpa.

15Chaymi Jwambaqqa chay llaqta masin isrraylinukunaqa yuyarqanllapa: Paqtaraq payna Washadurninchiqqa, nishpa. (Chaqa unaymandapacham paykunaqa ancha shuyaykarqan, *Dyus Akrashqan Washadur shamunambaq.) 16Piru Jwanqam paykunataqa nirqan:

—Alliptam niykillapa. (Manam paychu kani.) Piru shamuqnam rin. Noqaqam qamkunataqa yakupilla shutichiykillapa. Piru payqam ancha kamachikuq maski noqamanda. Chaymi Dyuspa *Santu Ispiritumba pudirninwan ninawambis rin shutichishuqllapa, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa. Pay shamuptinqam, noqaqa mana nimachu kashaq paypa ñawpambiqa. Manam ni llanqemba watunda paskanaypaq balishaqchu. 17Dyusta kasuqkunaqam allin trigushina. Chaymi chay Washadurninchiqqa palan piskashqana, trigunda wayrachashpa, trujambi waqaychanambaq. Piru mayqan paypi mana kriyiqkunaqam tamushina. Chay tamutaqam rin wichuq chay mana nunka wañuq ninaman rupananllapa, nishpa.

18Kanan Jwanqam runakunata ancha allita chay Washadurpa *shumaq nutisyanda yach'achirqan:

—Dyus Akrashqan Washadurmi rinna shamuq washawananchiq, nishpa.

19Chay Jwanqam anyashqa karqan gubyirnu Irudista, masanda traysyunda rurashqambaq, suq laya mana allikunata rurashqambaqpis. Chaqa chay Irudisqam masan Filipipa warmin Irudiyasta qoch'ishpa, payna purichiykarqan. 20Chaymi chay Irudisqa malpaq piskashpa, ashwamba maluta rurashpa, Jwandaqa karsilarqan.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan

(Mt. 3.13-17; Mk. 1.9-11)

21Piru *Jwan manaraq karsilpi kashpam, ancha achka runakunata

shutichirqan. Jisuspismi chay
diyakunapi Jwanman rirqan shutichi-
nambaq. Chaymandaqam Jisusqa
shutikushpa, Dyusman mañakuykap-
tinqa, syiluqa kich'akarqan. 22Chayman-
daqam Dyuspa *Santu Ispiritun suq
palumitashina shamurqan Jisuspa
sawanman. Chay urasmi Tayta Dyusqa
syilumandapacha payta kayshina
nirqan:
—¡Qami ancha kuyashqay Churiyqa
kangi! ¡Qamwanmi ancha kushikuni!
nishpa.

Kayshinam karqan Jisuspa
unay agwilunguna
(Mt. 1.1-17)

23Jisukristu 30 watayuq kashpach'i,
qallarirqan Tayta Dyuspaq
yach'achikuq.
Jisuspaqqam niqllapa: "*Jusipa
churinshi", nishpa.
Chay Jusipa taytanmi Eli shutiq.
24 Elipa taytanqam Matat shutiq.
Matatpaqam Libi;
Libipaqam Milki;
Milkipaqam Jana;
Janapaqam Jusi;
25 Jusipaqam Matatiyas;
Matatiyaspaqam Amus;
Amuspaqam Nawun;
Nawumbaqam Isli;
Islipaqam Nagayi;
26 Nagayipaqam Mat;
Matpaqam Matatiyas;
Matatiyaspaqam Simiyi;
Simiyipaqam Jusi;
Jusipaqam Juda;
27 Judapaqam Juwana;
Juwanapaqam Rrisa;
Rrisapaqam Surubabil;
Surubabilpaqam Salatyil;
Salatyilpaqam Niri;
28 Niripaqam Milki;
Milkipaqam Adi;
Adipaqam Kusam;
Kusambaqam Ilmudam;
Ilmudambaqam Ir;
29 Irpaqam Juswi;
Juswipaqam Ilyisir;
Ilyisirpaqam Jurin;
Jurimbaqam Matat;
30 Matatpaqam Libi;
chay Libipaqam Simiyun;
Simiyumbaqam Juda;
Judapaqam Jusi;
Jusipaqam Junan;
Junambaqam Ilyakin;
31 Ilyakimbaqam Miliya;
Miliyapaqam Maynan;
Maynambaqam Matata;
Matatapaqam Natan;
32 Natambaqam *Dabid;
Dabidpaqam *Isayi;
Isayipaqam Ubid;
Ubidpaqam Bus;
Buspaqam Salmun;
Salmumbaqam Nasun;
33 Nasumbaqam Aminadab;
Aminadabpaqam Aram;
Arambaqam Isrum;
Isrumbaqam Faris;
Farispaqam *Juda;
34 Judapaqam *Jakubu;
Jakubupaqam *Isak;
Isakpaqam *Abrajan;
Abrajambaqam Tari;
Taripaqam Nakur;
35 Nakurpaqam Siruq;
Siruqpaqam Rragaw;
Rragawpaqam Piliki;
Pilikipaqam Ibir;
Ibirpaqam Sala;
36 Salapaqam Kaynan;
Kaynambaqam Arfasad;
Arfasadpaqam Sim;
Simbaqam *Nuwi;
Nuwipaqam Lamik;
37 Lamikpaqam Matusalin;
Matusalimbaqam Inuk;

Inukpaqam Jarid;
Jaridpaqam Malalil;
Malalilpaqam Kaynan;
38 Kaynambaqam Inus;
Inuspaqam Set.
Setpa taytanqam kashqa chay punta runa *Adan.
Adandaqam Dyus rurarqan.

Dyablum Jisusta munarqan tyintayta
(Mt. 4.1-11; Mk. 1.12-13)

4 1Jisusmi chay rriyu Jurdambi shutikushpaqa, kutiykarqanna. Chayshina kutiykaptinqam, Dyuspa *Santu Ispiritun shunqombi kaqqa suq chuncha lugarman aparqan.
2Chaypiqam 40 diyas tukuyta karqan, mana nimata mikushpachu. Chaymi Jisus ancha mallaqnaptin, *dyabluqa chaypi rikakurqan tyintanambaq.
3Chaymi Jisustaqa nirqan:
—Mayá, qam Dyuspa Churin allip kashpaqa, kay rumita kamachiy, tandapaq tikrakanambaq, nishpa.
4Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa nirqan:
—*Dyuspa Santu Librumbim nin: “Runakuna, warmikunaqam mana mikunawanllachu kawsanqa. Ashwanmi Dyus tukuy ima nishqangunawan kawsanqa”, nishpa.[d]
5Chaymandaqam chay dyabluqa suq ancha altu qaqapa sawanman Jisusta apashpa, kay mundupa yumban *nasyunningunata rikachishpa, 6nirqan:
—Rikay kay ancha shumaq nasyungunata. Tukuy munaypaq imandindam noqa ch'askishqa kani. Chaymi pitapis atini qoyta. Mayá, qamta qoshqayki, qamna tukuy imapa dwiñun kanaykipaq. 7Piru qam qonqorikushpa adurawaptikiqam, yumbay kaykunata qoshqayki, nishpa.
8Piru Jisusqam nirqan:
—¡A, dyablu, ashuy ñawpaymanda! Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyustalla aduray. Pay munashqandalla rurashpa kawsay”, nishpa.[e]
9Chaymandaqam dyabluqa Jisusta aparqan Jirusalin llaqtaman. Waqpim *Dyuspa adurana wasimba mas altu sawanman surqoshpa, Jisusta nirqan:
—Mayá, Dyuspa Churin allip kashpaqa, kaymanda ura pachakaman brinkay.
10Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Dyusmi anjilningunata rin kamachiq kwidashunambaq. 11Chaymi makingunapi rinllapa ch'askishuq, ama ni ch'akikikuna waq ura rumikunapi tupakashpa chuqrikanambaq”, nishpa.[f]
12Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa nirqan:
—Dyuspa Santu Librumbiqam niwanchiqpis: “Dyusnikitaqar ama mallipaychu, munashqaykita ruranambaq”, nishpa.[g]
13Chayshina dyablu tukuy layata rurashpa, mana atishpa tyintaytaqam, Jisuspa ñawpanmanda suq tyimpupaq ashurqan.

Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan
(Mt. 4.12-17; Mk. 1.14-15)

14Jisusmi *Santu Ispiritupa pudirninwan kutirqan *prubinsya Galiliyaman. Kanan chay Galiliyapa yumbay llaqtangunapim waqpi kaypi famanqa shikwakarqan.
15Chaqa Jisusqam kada llaqtaman ch'ayashpaqa, *sinaguga wasikunaman yaykushpa, shumaqta yach'achikurqan. Chaymi yumbay ancha alabaqllapa.

Jisustam Nasaritpi disprisyarqanllapa
(Mt. 13.53-58; Mk. 6.1-6)

16Jisusmi uywakashqan llaqta Nasaritman kutirqan. Waqpim *samana

---

d 4.4 [Deuteronomio 8.3] **e 4.8** [Deuteronomio 6.13] **f 4.11** [Salmo 91.11-12]
g 4.12 [Deuteronomio 6.16]

diyapi *sinaguga wasiman rirqan,
chayshina kustumbrin kaptin. Chaymi
atarishpa, ñawpanllapaman riptin liyiq
*Dyuspa Santu Librunmandaqa,
17qorqanllapa *Dyuspaq rimaq
*Isayiyaspa librunda. Chaymi chay
libruta ch'askishpa, kich'ashpa,
kayshina liyirqan:

18 Taytanchiq Dyusmi Ispiritunda
qowashqa. Chaqa akrawashqam,
paypa *shumaq nutisyanda pubriku-
nata yach'achinaypaq.
⌞Kach'amuwashqam llakishqa
kaqkunata kunswilanaypaq⌟ prisuku-
nata ninaypaq: “Ringillapanam
lluqshiq”, nishpa, sarkukunata
chapachinaypaq; chay qesachadu
kaqkunata washanaypaq;
19 yumbayta ninaypaq: “Rinnam
ch'ayamuq Siñurnikipa allin tyimpun.
Chay tyimpupim payqa ancha rin
yanapashuqllapa”, nishpa.*h*

20Jisusmi chayta liyishpaqa, chay
librundaqa kutichirqanna chay sinaguga
wasipi yanapakuqta. Chaymandaqam
tiyarqanna. Chaymi yumbay chaypi
kaqkunaqa ancha unayta chaparqan-
llapa Jisustaqa. 21Chaymi Jisusqa
nirqan:

—Dyuspa Santu Librunmanda kay
liyishqayqam kanan diya ñawpaykilla-
papi kumplishqana, nishpa.

22Chaymi yumbay chay uyaqkunaqa
ispantashqata, Jisusta ancha alabashpa,
kayshina parlaqllapa:

—¡Ancha shumaqtaraq riman! nishpa.

Piru chayshina nishpaqam, suqnin
suqnin paypura nirqanllapa:

—Piru kay runaqam *Jusipa churin,
¿manachu? nishpa.

23Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqach'i chay rimashqay-
paqqa niwangimanllapa: “Qam
ambikuqqar, qamlla ambikashpa,
kach'akay. Mayá, waq Kapirnawun
llaqtapi yumbay chay rurashqayki
milagrukunata, kay llaqtaykipipis ruray
rikanaypaqllapa”, nishpa.

24Chayta nishpaqam, Jisusqa nirqambis:

—Alliptam niykillapa, Dyuspaq
rimaqkunataqam mana allitaqa
ch'askinllapachu kikin llaqtambiqa.
25Manchu Dyuspaq rimaq *Eliyaspa
tyimpumbim kimsa wata y midyuta mana
tamyarqanchu. Chaymi tukuy *Isrrayilpi
ambrunawan ancha padisirqanllapa. Chay
tyimpupim Isrrayilpiqa achka biyudakuna
karqan. 26Piru Dyusqam chay rimaq
Eliyastaqa mana ni suq isrraylina
biyudaman kach'arqanchu yanapanambaq.
Ashwanmi kamachirqan suq *nasyunman
rinambaq, chay *prubinsya Sidumba
Saripta llaqtanman, suq biyudata
yanapanambaq.*i* 27Chayshinallam Dyuspaq
rimaq *Elisiyupa tyimpumbipis
Isrrayilpiqa achka *ismuykaq kwirpuyuq
runakuna karqan. Piru Elisiyupismi mana
ni mayqanninda kach'akachirqanchu.
Ashwanmi chay nasyun Siryamanda kaq
runa *Naman shutiqta kach'akachirqanqa.*j*

28Chayshina Jisus furastirukunata
sawachashpa niptinmi, chayta uyashpa,
chay sinaguga wasipi yumbay kaqkunaqa
ancha piñakurqanllapa. 29Chaymi Jisusta
piskashpa, chay Nasarit llaqtamanda
aparqanllapa, suq filamanda wichukuq.
Chaqa chay llaqtaqam ancha altu qaqapa
sawambi karqan. 30Piru Jisusqam
paykunapa ch'awpinda rirqan.

Suq runapim dyablupa ispiritun tiyarqan
(Mk. 1.21-28)

31Jisusqam rirqan *prubinsya Galiliyapa
Kapirnawun llaqtanman. Chay llaqtapiqam
*samana diyapi *sinaguga wasiman rishpa,
chaypi 32ancha yach'ayniyuq kamachikuq

h 4.19 [Isaías 61.1-2] **i 4.26** [1 Reyes 17] **j 4.27** [2 Reyes 5]

kashpa, yach'achikurqan. Chaymi uyaqkunaqa ancha ispantarqanllapa. 33Chay sinaguga wasipiqam karqan suq runa. Paypiqam *dyablupa *ispiritun tiyaq. Chaymi chay runaqa kayshina qayach'akurqan:

34—¡A, qam, Jisus Nasaritmanda kaq! ¡Dijawayllapa! ¡Ama mitikuychu noqaykunamanqa! ¿Ima, kayman shamushpachu, ringi chingachiwaqllapa? ¡Noqaqam riqsiyki! ¡Qamqam Dyuspa *santu Churin kangi! nishpa.

35Chaymi Jisusqa chay dyabluta anyashpa, nirqan.

—¡Uyaray! ¡Lluqshiy kay runamanda! nishpa.

Chayshina Jisus kamachiptinqam, chay dyabluqa yumbaypa ñawpanman runata waqtakushpa, mana chuqrishpachu, paymanda lluqshirqanna. 36Chayta rikashpam, runakunaqa ancha ispantashqata suqnin suqnin Jisuspaq parlarqanllapa:

—¿Ima laya pudirniyuq awturidar kashpam, dyablukunata atin qatiyta? ¡Rikay, “Lluqshiy” niptinlla, chay dyablukunaqa das lluqshin! nishpa.

37Chay famanqam chay llaqtamandaqa chay prubinsyapa yumbay lugarningunaman shikwakarqan.

Jisusmi Pidrupa swigranda kach'akachirqan
(Mt. 8.14-15; Mk. 1.29-31)

38Chaymandaqam Jisusqa chay *sinaguga wasimanda lluqshishpa, Simun Pidrupa wasinman rirqan. Chay Simumba swigranmi ancha jwirti jibriwan qeshyaq kamapi karqan. Chaymi Jisusta rrugarqanllapa kach'akachinambaq. 39Chayraykum Jisusqa qeshyaqman rishpa, kumurashpa, jibritaqa anyarqan. Chayshina anyaptinllam, chay warmiqa jibrimanda das kach'akarqan. Kanan chay urasmi atarishpa, paykunata qararqan.

Jisusmi qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mt. 8.16-17; Mk. 1.32-34)

40Rupay seqaykaptinnam, tukuy laya nanayniyuqkunata apamurqanllapa Jisusman. Chaymi payqa makinda suqpa suqpa sawanman rurashpa, yumbayta kach'akachirqan. 41Achka runakunamandam *dyablukunata qatirqan. Chaymi dyablukunaqa lluqshishpa, qayach'akurqan:

—¡A, qamqam Dyuspa Churin kangi! nishpa.

Piru Jisusqam paykunata anyashpa, mana dijarqanchu masta rimananllapa. Chaqa chay dyablukunaqam yach'arqanllapa: Jisusqam *Dyus Akrashqan Washadur, nishpa.

Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan
(Mk. 1.35-39)

42Achikyaykaptinnam, Jisusqa chay llaqtamanda lluqshishpa, suq chunchamanna rirqan. Chay chunchapi kaykaptimbismi, ancha achka runakuna, warmikuna maskarqan tarinangaman. Chaymi tarishpaqa, ancha rrugarqanllapa, paykunamanda amana rinambaq. 43Piru Jisusqam paykunata nirqan:

—Rinim suq llaqtakunamambis, Taytay *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, payta allita kasunanllapa. Chaqa chaypaqmi noqataqa kach'amuwashqa, nishpa.

44Chayshina nishpam, Jisusqa chay *prubinsya Galiliyapi llaqtan llaqtan purishpa, *sinaguga wasikunapi yach'achikurqan.

Achka piskadukunatam piskarqanllapa
(Mt. 4.18-22; Mk. 1.16-20)

5 1Suq diyam Jisusqa Jinisarit *atun qoch'apa manyambi kaykarqan. *[Nuta: Chay Jinisarit qoch'allam Galiliya qoch'apis shutiq.]*

Chaypim Jisusqa Tayta Dyus
nishqanda yach'achikuykarqan. Chaymi
ancha achka shamuqkuna ancha
kumsanakushpa Jisusta kich'kichashpa
yaqqa bularqan. 2Chayshina yaqqa
bulaptinllapaqam, Jisusqa rikarqan
ishkay *yakupi puriq barkuta chay
qoch'apa manyambi shayaykaqta.
Chaqa piskaduta piskaqkunaqam chay
barkukunamanda ishkishpa, *atarrayan-
gunata mayllaykarqanllapa. 3Suq
barkum Simun Pidrupa karqan. Chay
barkunman Jisus lluqshishpam, chay
Simunda nirqan:

—Kay barkuykita kay manyamanda
ashlita waqkaq apay, nishpa.

Chayshina apaptinmi, Jisusqa chay
barkupina tiyashpa, chay atun
qoch'amanda chay manyambi
kaqkunata yach'achirqan. 4Ushyashpa
yach'achikuytaqam, Simun Pidruta
nirqan:

—Barkuykita kay atun qoch'apa mas
ch'awpinman apashpa, atarrayaykita
wichuyllapa, piskadukunata piskanayki,
nishpa.

5Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, kay tutam
yuraqashtin yanqa trabajashpa, mana
nimatapis piskashqallapachu kani. Piru
qam niwaptikiqa, atarrayayta wichuri-
shaq, nishpa.

6Chaymandaqam *atarrayanda
wichuptinqa, allipta ancha achka
piskadukuna atarrayambiqa bulsacha-
karqan. Chaymi llashaqwanqa
atarrayanqa llikikaykarqanna.
7Chayshina kaptinqam, paykunaqa
makingunawan siñiyakushpa, qayarqan-
llapa chay suq barkupi kaq kumpañirun-
gunata, shamunambaqllapa yanapaq.
Shamuptinllapaqam, yumbayninmanda
ishkandin barkuta ancha undachirqan-
llapa piskadukunawan. Chaymi chay
barkukuna ancha llashaqwanqa yaqqa
seqarqanllapa chay atun qoch'aman.
8Chaymi Simun Pidruqa Jisuspa
ñawpambi qonqorikushpa, nirqan:

—Kamachikuq Taytitu, noqaqam
ancha uchayuq runa kani. Chaymi
rrugayki noqamandaqa ashunaykipaq,
nishpa.

9Chaqa Simun Pidruqam chay pullan
kaqkunawan ancha achka piskaduta
surqoshqanrayku, Jisuspaq ancha
ispantarqanllapa. 10Simun Pidrupa
kumpañirungunam *Jakubuwan *Jwan
karqan. Paykunaqam Sibidiyupa
churinguna karqan. Jisusmi Simun
Pidrutaqa nirqan:

—Ama manchaychu. Chaqa piskadu-
kunata maskashqaykishinam,
kananmandaqa runakunatana
maskashpa, ringi yach'achiq, noqapi
kriyinanllapa, nishpa.

11Chaymi paykunaqa barkunllapata
atun qoch'amanda manyanman surqosh-
paqa, chaypina tukuy imandinda
dijashpa, Jisuswanna rirqanllapa.

Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan

(Mt. 8.1-4; Mk. 1.40-45)

12Suq llaqtapi Jisus kaykaptinmi,
payman ch'ayarqan suq runa *ismuykaq
kwirpuyuq. Chaymi Jisusta rikashpaqa,
ñawpanman rishpa, qonqorikushpa,
qaqllanda pachaman ch'ayachishpa,
ancha rrugarqan:

—Kamachikuq Taytitu, munashpaqam
kay nanayniymanda atingi
kach'akachiwayta, nishpa.

13Chaymi Jisusqa chay millanaypaq
runapa sawanman makinda rurashpa,
nirqan:

—Munanim kach'akachishuyta.
Chayri kanalitan kach'akay, nishpa.

Chayta niptinllam, chay qeshyayqa
limpu chingarqan. 14Chaymandaqam
Jisusqa chay runata kamachirqan:

—Amakish pitapis parlachingichu kay kach'akachishushqaypaq. Ashwan kuramanlla rishpa, *Muysis kamachikushqanshina ufrindaykita Dyuspaq qoy, yumbay yach'anambaq: Waq runaqam kach'akashqana, nishpa.

15Piru Jisuspaqqam chay parlaqa diyapi diyapi ashwamba shikwakarqan. Chaymi ancha achka runa ch'ayamurqanllapa, payta uyanambaq, nanayninmanda kach'akachinambaq. 16Piru Jisusqam paykunamanda ladiyashpa, kutin kutin rirqan chuncha lugarkunaman, Tayta Dyusman mañakuq.

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan
(Mt. 9.1-8; Mk. 2.1-12)

17Suq diyam Jisus yach'achikuykaptin, chaypi tiyaykarqan wakin *farisiyu duktrinayuqkuna, *Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna. Paykunaqam shamushqallapa karqan *prubinsya Galiliyapa, prubinsya Judiyapa llaqtangunamanda, Jirusalinmandapis. Kanan Jisusqam Dyuspa pudirninwan qeshyaqkunata kach'akachiykarqan. 18Chaymi wakin runakunaqa suq runa *wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamushpa, ch'ayamurqanllapa. Paykunaqam ancha munarqanllapa ukuman yaykuyta Jisuspa ñawpanman, chaypi chay qeshyaqta kach'akachinan. 19Piru ancha unda runa kaptinmi, mana mayta atirqanllapachu yaykuytaqa. Chaymi *wasipa sawanman qeshyaqta surqorqanllapa. Chaymandaqam tijakunata ashuchishpa, waskakunawan parambi watashpa, qeshyaqtaqa uku runakunapa ch'awpinman, Jisuspa ñawpanman ishkichirqanllapa. 20Chaymi Jisusqa ancha kriyiqkunata rikashpa, nirqan:

—Runita, uchaykikunamandam pirdunayki, nishpa.

21Chay nishqambaqmi *Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkuna, chay *farisiyu duktrinayuqkuna yuyarqanllapa: “¿Ima pitaq kay runaqa chayshina nishpa Dyusshina tukushpa, Tayta Dyusta burlaykan? ¡Paqta imanan ima! Chaqa manam pipis atinchu runakunapa uchangunata pirdunayta. Tayta Dyusllam atin pirdunaytaqa”, nishpa.

22Chaymi Jisusqa yuyashqanllapata yach'ashpa, paykunata nirqan:

—¿Imaraykutaq chay mana baliqkunata yuyaykangillapa? 23Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ichu ninaypaq: “Uchaykikunamandam pirdunayki” ichu ninaypaq: “Kach'akachiykim; atarishpana, riy” nishpa? 24Chaymi rini rikachishuq yach'anaykillapa: Tayta Dyusmi Jisukristuta pudirniyuqta numbrashqa, runakunata uchangunamanda pirdunanambaq, nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:

—Qamtam niyki, atarishpa, paraykita apashpa, riyna wasikiman, nishpa.

25Chayshina kamachiptinllam, yumbay chapaykaptin, das atarirqan. Chaymi chay uras paranda tandashpa, Dyusta ancha alabaqshina rirqanna wasinman. 26Chayta rikashpam, yumbay chaypi kaqkunaqa ancha ispantashqata Dyusta ancha alabarqanllapa. Kanan manchashqatam kayshina parlarqanllapa:

—Mana nunka rikashqanchiqtam kananqa rikanchiq, nishpa.

Jisusmi qayarqan suq runa Libi shutiqta
(Mt. 9.9-13; Mk. 2.13-17)

27Chaymandaqam Jisusqa chay kashqanmandaqa rirqanna. Chaymi

riqshinaqa rikarqan suq runa *Libi shutiqta. *[Nuta: Chay Libillam Matiyupis shutiq.]* Chay Libiqam tiyaykarqan *kuntribusyun kubrakunan dispachumbi. Kanan Jisusqam Libitaqa nirqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

28 Chaymi Libiqa das atarishpa, tukuy imata dijashpa, Jisuswanna rirqan.

29 Chaymandaqam chay Libiqa Jisusta wasinman apashpa, suq atun fyistata paypaq rurarqan. Kanan wakin kuntribusyunda kubrakuqkuna, suq runakunapismi chay mesapilla pulla tiyaykarqanllapa. 30 Chaymi chayta rikashpaqa, *farisiyu duktrinayuqkuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa ancha piñakushpa, Jisuspa *yach'akuqningunata kayshina anyarqanllapa:

—¿Imaraykutaq qamkunaqa kuntribusyunda kubrakuqkunawan, suq laya uchayuq runakunawan tandakashpa mikuykangillapa, upyaykangillapaqa? nishpa.

31 Chaymi Jisusqa chay piñakuqkunata nirqan:

—Qeshyaqkunallam munan ambikuqtaqa. Chay mana qeshyaqkunaqam ambikuqtaqa mana munanchu. (Kay uchayuqkunaqam chay qeshyaqkunashinaqa.) 32 Chayshinallam noqaqa shamushqa kani uchayuqkunata qayanaypaq, uchangunata dijashpa, Dyuspi kriyinanllapa. Piru manam shamushqachu kani chay mana uchayuq tukuqkunata qayaq, nishpa.

Jisustam ayunupaq tapurqanllapa
(Mt. 9.14-17; Mk. 2.18-22)

33 Wakin runakunam Jisusta tapurqan:

—*Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna, yumbay *farisiyu duktrinayuqkunaqa ancha ayunanllapa; kutin kutin Dyusman mañakunllapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikuna mana ayunashpachu mikunllapa, upyanllapa? nishpa.

34 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, suq kasaraq runa kumpañirungunata kumbidashpa, fyistapi kaptinqachuraq, ¿atingimanllapa chay kumpañirungunata ayunachiyta? Manám. Chayshinallam kay yach'akuqniykunapis pullay kushikuykashpaqam, mana ayunanllapachu. 35 Piru suq diyam kuntrawaqkuna paykunamanda rinllapa akrawaq. Chayshina akrawaptinraqmi, kay yach'akuqniykunapis rinllapana ayunaq, nishpa.

36 Jisusqam kayshinapis suq kumparasyunda rurarqan:

—Manam pipis mushuq mudananmanda suq pidasuta kuchunchu, mawka mudananda rrimindananqa. Chaqa mushuq mudananda kuchuptinqam qesachakan. Kanan mushuq rritasuqam mana pullachu mawkawanqa. Siraptinqam mana shumaqchu kanqa. 37 Chayshinallam llullu *binutapis mana wichunchiqchu mawka *qara taligamanqa. Chaqa llullu binuqam qarwashpa, mawka qara taligataqa pach'yachin. Chayshinam binu, qara taligaqa qesachakan. 38 Chayri mushuq binutaqa wichushun mushuq qara taligaman (chay qara chutakashpa, ama pach'yanambaq). *[Nuta: Chay llullu binuqam Jisuspa mushuq nutisyanshina. Chay mawka qara taligaqam isrraylinukunapa chay unay kustumbringunashina.]* 39 Piru chay qarwashqa binutalla upyaqqam, llullu binutaqa mana munanllapachu: Qarwashqa binum noqapaqqa mas allinqa, nishpa.

Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa
(Mt. 12.1-8; Mk. 2.23-28)

6 1 Suq *samana diyapim Jisusqa *yach'akuqningunawan tarpudukunapa ukunda pasaykarqan. Chaymi

yach'akuqningunaqa mallaqnashpa,
triguta pitishpa, qaqoshpa, mikuykar-
qanllapa. 2Chaypaqmi wakin *farisiyu
duktrinayuqkuna Jisusta anyarqanllapa:
—Samana diyapiqam mana balinchu
trabajananchiqqa. ¿Imaraykutaq kay
samana diyapi wakin yach'akuqnikiqa
trigupa ispigangunata pitikushpa,
qaqokushpa trabajaykanllapa? nishpa.
3Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Ima, ¿manachu liyishqallapa kangi chay
unay gubyirnu *Dabid kumpañirungunawan
mallaqnashpa rurashqandaqa? 4*Karpa-
manda adurana wasipi *ufrinda tandakuna
kaqmi kurakunapaqlla karqan. Piru Dabid
mana dirichuyuq kashpapismi, chay adurana
wasiman yaykushpa, chay ufrinda tandaku-
nata mikushpa, chay kumpañirungunatapis
qorqan mikunambaq.[k]
5Chaymandaqam Jisusqa nirqan:
—Noqaqam *Dyusmanda Shamuq
Runa kashpa, samana diyapa dwiñun
kani. Chaymi atini kamachikuyta:
Kaymi alli ichu kayqam mana allichu,
samana diyapi rurananchiqqa, nishpa.

Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata
(Mt. 12.9-14; Mk. 3.1-6)

6Suq *samana diyapim Jisusqa *sinaguga
wasiman rishpa, chaypi yach'achikuykarqan.
Chay ukupiqam suq runa allin ladu
qendishqa makiyuq karqan. 7Chaymi
*Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna,
*farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusta ancha
chaparqanllapa: ¿Payqachu rin kach'akachiq
chay runata kay samana diyapi ichu mana?
nishpa. Chaqa paykunaqam yuyarqanllapa,
chaypaq tumbashpa dimandananllapa. 8Piru
Jisusqam yuyayninllapata yach'ashpa, chay
qendishqa makiyuq runata nirqan:
—Atarishpa, shamuy kay
ch'awpiyllapaman, nishpa.

Chaymi runaqa atarishpa
ch'awpinllapapina shayarqan.
9Chaymandaqam Jisusqa chay
jusgaqkunata nirqan:
—Mayá, niwayllapa: ¿Imatam Tayta
Dyus kamachiwanchiq, samana diyapi
rurananchiqqa? ¿Allita rurananchiq
ichu maluta? ¿Suq runata washanan-
chiq, ichu wanchinanchiq? nishpa.
10Chayshina Jisus nishpaqam, yumbay
chay rridurnimbi kaqkunata chapashpa,
chay qendishqa makiyuq runata nirqan:
—Chutay makikita, nishpa.
Chaymi chay runa makinda diki
chutaptinlla, qendishqa kashqanman-
daqa dasna allinyarqan. 11Chayta
rikashpaqam, chay kuntraqkunaqa
ancha fiyuta piñakurqanllapa. Chaymi
paykunapura parlarqanllapa: ¿Imana-
chishundaq Jisusta? nishpa.

Jisusmi yach'akuqningunamanda dusita akrarqan, apustulninguna kanambaq
(Mt. 10.1-4; Mk. 3.13-19)

12Chay diyakunapim Jisusqa rirqan
suq lumaman Dyusman mañakuq. Chay
lumapiqam chay tutaqa yuraqarqan
Dyusman mañakushpa. 13Chayman-
daqam achikyaptinqa,
yach'akuqningunata qayashpa, yumbay
paykunamanda dusita akrashpa
numbrarqan, *apustulninguna
kanambaq. 14Chay dusi apustulningu-
naqam kaykuna karqan: Simun; payllam
Pidrupis shutirqan; paypa masan Andris;
wakinqam *Jakubu, *Jwan, Filipi,
Bartulu, 15Matiyu, Tumas, Alfiyupa
churin Jakubu. Suq Simun shutiqtapismi
akrarqan, apustulnin kanambaq. Paymi
*isrraylinu *Kananista partidumanda
karqan. 16Ishkay apustulkunaqam
*Judas shutirqan. Suqqam Jakubupa
masan karqan. Suqqam Judas Iskaryuti

k 6.4 [Levítico 24.5,9; 1 Samuel 21.6]

shutirqan. Chay Judas Iskaryutim suq tyimpupi Jisusta kuntraqkunaman intrigakurqan.

Jisusmi achka runakunata yach'achirqan
(Mt. 4.23-25)

17 Jisusmi chay lumamanda yach'akuqningunawan shamushpa, suq pambaman ch'ayarqanllapa. Chaypim ashla unayarqan. Ancha achka runa, warmim chay pambaman ch'ayamushqallapa karqan *prubinsya Judiyapa kapitalnin Jirusalinmanda, yumbay llaqtangunamanda, Tiru llaqtapa, tukuy Sidun llaqtapa kustangunamanda. Paykunaqam shamushqallapa karqan Jisusta uyanambaq, qeshyayningunamanda kach'akanambaq. 18 Chaymi Jisusqa paykunata kach'akachishpa, runakunamanda *dyablukunatapis qatirqan. 19 Kanan payqam ancha pudirniyuq kashpa, qeshyaqkunapa sawanman makinda rurashpa, yumbayta kach'akachirqan. Chaymi yumbay qeshyaqkunaqa imashinapis munarqanllapa Jisusman makinda rurayta kach'akanambaqllapa.

Kushikuqkuna mana kushikuqkunawan
(Mt. 5.1-12)

20 Jisusmi yach'akuqningunata chapashpa nirqan:

—Qamkuna pubrikunaqar kushikuyllapa. Chaqa Tayta Dyus allita kamachikushpaqam, shumaqta rin ch'askishuqllapa, paywan kawsanaykillapa.

21 'Kanan qamkuna mallaqnaqkunapisri kushikuyllapa. Chaqa suq diyaqam ringillapa undaq. Qamkuna waqaqkunapisri kushikuyllapa. Chaqa suq diyaqam ringillapa kushikuq.

22 'Noqapi kriyishqaykirayku ch'iqnishuptinllapa ichu qatishuptinllapa ama tandakanayki paykunaman, ichu mana allikunata rimashuptinllapa, ichu malukunatashina musyashuptinllapaqa, kushikuyllapa. 23 Chaqa ancha shumaq primyutam syilupiqa ringillapa ch'askiq. Unay tyimpupipismi chay ch'iqnishuqkunapa agwilungunaqa chayshinalla *Dyuspaq rimaqkunata ancha qesacharqanllapa.

24 'Piru ¡imanangillaparaqri qamkuna kapuqkunaqa! Dyuswanqam mana ringillapachu kushikuq. Chaqa kay pachapi bwina bidata pasashpaqam kushikuykangillapa.

25 '¡Ay, imanangiraqri qamkuna unda unda mikuqkunaqa! Chaqa ringillapam mallaqnaq. ¡Imanangiraqri qamkuna asikuqkunaqa! Chaqa ancha llakishpam, ringillapa waqaq.

26 '¡Ay, imanangiraqri qamkuna, runa masikimanda alabashqakunaqa! Chaqa chay alabashuqkunapa unay agwilungunapismi *Dyuspaq rimaq tukuqkunataqa chayshinalla alabarqanllapa.

Jisusmi yach'achikurqan, ch'iqniwaqninchiqta kuyananchiq
(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 'Piru qamkuna uyawaqkunatam niykillapa, kuntraykikunata kuyayllapa. Ch'iqnishuqkunata allita rurayllapa. 28 Maldisyashuqkunata niyllapa: "Dyus yanapashunqa", nishpa. Musyashuqkunapaq Dyusman mañakuyllapa, paykunata yanapanambaq. 29 Mayqan runa suq ladu qaqllaykipi takashuptinqa, suq ladutapis qoy, chaypipis takashunambaq. Kapaykita qoch'ishuptimbis, kushmaykitapis dijay apanambaq. 30 Mayqan imata mañashuptimbis, qoy. Pi imaykita qoch'ishuptimbis, amana mañaychu kutichishunanqa. 31 Qamkuna munashpa runa masikikuna allita rurashunambaqqa, paykunatapis chayshina allitalla ruray.

32 ’Kuyashuqkunatalla kuyaptikiqam,
Dyuspaqqa mana balingillapachu.
Chaqa chay ancha uchayuqkunapismi
kuyaqkunatalla kuyan. 33 Chaymi
qamkuna faburta rurashuqtalla faburta
ruraptikiqa, Dyuspaqqa mana balingilla-
pachu. Chaqa asta chay ancha uchayuq
kaqkunapismi chayshinalla ruranllapa.
34 (Chayri qamkunapa imayki kaptinqa,
runa masiki ima nisitashqanda pristay-
llapa.) Piru imata qoshunanrayku
pristaptikiqam, Dyuspaqqa mana
balingillapachu. Chaqa chay uchayuq-
kunapismi pristan chay iman qoqkuna-
talla. 35 Piru qamkunaqar ashwan
kuntraykikunata kuyashpa, allita
rurayllapa. Qamkunapa imayki
kaptinqar, ima nisitashqanda pristay-
llapa. Piru ama imata qoshunanray-
kuchu pristayllapaqa. Chayshina allita
ruraptikiqam, Dyusqa ancha shumaq
primyuykita rin qoshuqllapa. Chayta
rurashpallapaqam, Dyuspa wambran-
guna ringillapa kaq. Chaqa Dyusqam
ancha allin kashpa, chay mana ni
agradisiqkunata, chay malukunatapis
yanapan. 36 Chayri ancha allin Taytan-
chiq Dyus llakipashuptinqa, qamkunapis
llakipakuqkuna kayllapa.

Runa masinchiqtaqa ama jusgashunchu
(Mt. 7.1-5)

37 ’Ama jusgakuychu, qamkunapis ama
jusgadu kanaykillapa. Suqkunata ama
wichupayllapachu, qamkunapis ama
wichupadu kanaykillapa. Ashwan
suqkunata pirdunayllapa, qamkunapis
pirdunadu kanaykillapa. 38 Imayki
kaptimbis, suqkunata qoyllapa. Chayshina
qoptikiqam, Tayta Dyus rin qoshuq. Chaqa
Dyusqa ancha achkata qoshushpa,
kuyuchishpa, ch'apsishpa, llapchashpa,
ich'akaykaqta rin millqachishuq. Chay ima
tantuta yanapaptikim, Dyuspis chay
tantuta rin yanapashuqllapa, nishpa.

39 Chaymandaqam Jisusqa kay kumpa-
rasyundapis yach'akuqningunata
nirqan:

—Suq sarku runaqa ¿imashinaraq
apanman suq sarkutaqa? Manam
atinchu. ¿Imanaymi apanqaqa?
Ashwambam suq ush'kuman ishkandin
seqanmanllapa, ¿manachu? 40 Chaysh-
inallam suq yach'akuqqa mana rinchu
binsiq yach'achikuqnindaqa. Piru tukuy
imata allita yach'akushpaqam, chay
yach'achikuqninshina atin kayta.

41 ’Qamkuna mas uchayuqkunaqa ama
jusgayllapachu, kriyiq masiki ashla
uchata ruraptinqa. Chaqa jusgash-
paqam, paypa ñawimbi suq pidasu
uqshitashina kaqta chapaykangishina,
mana intyindishpa qamba ñawikipi suq
bigashina kashqanda. 42 Chayshina chay
kikin ñawikipi suq ancha atun biga
kashqanda mana rikashpaqa, ¿manachu
penqakungi masaykita ninayki: “Masita,
dijaway ñawikimanda chay uqshitata
surqonaypaq” nishpaqa? ¡A, qamkuna
*shimikiwanlla kasukuqkuna! ¡Suqta
jusganaykiqam kan grasyayki! ¡Chaqa
suqta jusganaykimandaqa puntata
qamba ñawikimandaraq chay ancha
atun bigata surqoy! Chayshina allita
chapakushparaqmi, kriyiq masikipa
ñawinmanda uqshitataqa atingi
surqoyta. Manaqa manam atingichu,
nishpa.

Allin runata mana allin runataqam
riqsinchiq rurashqanmanda
(Mt. 7.17-20; 12.33-35)

43 ’Suq yura mana baliqqam mana
allitaqa puqonchu. Piru suq allin
yuraqam allinda puqon. 44 Chayshinam
yumbay plantakunataqa puqoynin-
manda riqsinchiq, ¿manachu?
Kashamandaqam mana *iguskunataqa
pallanchiqchu. Chayshinallam chay
sarsamandapis mana *ubaskunataqa

pallanchiqchu. 45Chayshinallam allin runaqa allikunata riman, allin yuyaykuna shunqombi kashqanrayku. Piru chay mana allin runakunaqam mana baliqkunata riman, malu yuyaykuna shunqonllapapi kashqanrayku. Chaqa shunqombi ima laya yuyaykuna kashqandam shiminwanqa rimanllapa; manam maymandachu.

Runakunapa bidanllapam ishkay laya wasikunashina
(Mt. 7.24-27)

46'¿Imaraykutaq qamkunaqa "Siñursitu, Siñursitu" niwangillapaqa, nishushqayta mana kasushpaqa? 47Suq kumparasyunda nishqaykillapa. Noqata allita kasuwaqkunaqam suq yach'ayniyuq runa wasita ruraqshina. 48Chay yach'ayniyuq runaqam wasinda ruranambaqqa allakurqan uku angu rumiman ch'ayashtin. Chaymandaqam chay jwirti rumipa sawambina simyintunda rurashpa, wasinda alsarqan. Chaymanda ushyaptinqam, rriyu undashpa, ancha jwirtita ch'ayamurqan bulaq chay wasitaqa. Piru manam ni kuyuchirqanchu, rumipa sawambi allin simyintuyuq kashqanrayku. Chay rumipa sawambi wasikuqshinam noqata kasuwaqkunaqa. 49Piru mana kasuwaqkunaqam suq runa pamba allpapi mana simyintuyuq wasinda ruraqshina. Chaqa wasinda ushyaptinqam, chay rriyu undashpa, ancha jwirtita ch'ayamushpa, chay wasi mana simyintuyuqta bulashpa, limpu chingachirqan, nishpa.

Jisusmi suq rrumanu suldadupa kriyadunda kach'akachirqan
(Mt. 8.5-13)

7 1Jisusqam paykunata yach'achishpaqa, rirqanna Kapirnawun llaqtaman. 2Chaypim suq *rrumanu suldadu tiyaq. Chay suldaduqam achka suldadukunapa kamachikuqnin karqan. Paypam suq ancha kuyashqan kriyadun qeshyaq wañuykarqanna. 3Chay rrumanu suldaduqam Jisuspa famanda yach'arqan. Chaymi kach'arqan *kamachikuq ansyanu isrraylinukunata, rinambaqllapa Jisusta rrugashpa apamuq, kriyadunda kach'akachinambaq. 4Chaymi kach'adungunaqa rishpa, Jisusta ancha rrugarqanllapa:

—Ancha allinmi chay rrumanu suldaduqa. Yanapayri yush'ayku. 5Chaqa noqanchiq *isrraylinukunatam ancha kuyawanchiq. Chaymi *sinaguga wasita rurashqa noqaykunapaq, nishpa.

6Chayshina niptinqam, Jisusqa chay rrugaqkunawanna rirqan. Chaymi suldadupa wasinman yaqqana ch'ayaptinqa, chay rrumanuqa wakin kumpañirunda kach'arqan, ñanmanlla tingushpa, ninanllapa:

—Taytitu, amar piñakuychu. Amanar kaykamanqa shamuychu. Chaqa manamir baliq runachu kani, kay wasiyman yaykunaykiqa. 7Chaymi mana rirqaychu noqa kikiy maskashuqqa. Kamachikuyri. Chay nishqaykiwanllam kriyaduyqa rin kach'akaq. 8Chaqa noqapismi kamachiwaqta kasuni. Chayshinallam kamachishqay suldaduykunapis kasuwan. Suqninda "Riy", niptiymi, rin. Suqta "Shamuy", niptiymi, shamun. Kriyaduyta kamachiptiy, imata ruranambismi ruran.

9Chayshina niptinmi, Jisusqa ancha ispantashpa, kushikurqan. Chaymi tikrakashpa chay pullan riqkunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay ancha kriyiq runatashinaqam mana ni suqta tarishqachu kani, ni kay llaqta masinchiq isrraylinukunapi, nishpa.

10Chaymandaqam chay
kach'adungunaqa wasiman kutirish-
paqa, chay kriyadun qeshyaqtaqa
kach'akashqatana tarirqanllapa.

Jisusmi suq biyudapa wawanda kawsachirqan

11Chaymandaqam Jisusqa Nayin shutiq
llaqtamanna rirqan. Paypa pullanmi
rirqanllapa *yach'akuqninguna, ancha
achka runakuna, warmikuna. 12Chay
Nayin llaqtaman yaqqana ch'ayashpaqam,
rikarqan suq almata apaykaptinllapa
pambaq. Chay wañushqaqam suq
biyudapa sapalan ullqo wawan kashqa
karqan. Chay llaqtamandaqam achka
runakuna, warmikuna riykarqan
pambakuq, chay biyudata kumpañashpa.
13Chaymi Jisusqa chay biyudata
chapashpa, llakipashpa nirqan:

—Amar waqaychu, nishpa.

14Chaymandaqam almaman
qemikashpa, paranman makinda
rurarqan. Chaymi chay apaqkunaqa
riykashqanmanda shayaptin, Jisusqa
chay almata nirqan:

—Wambra, qamtam niyki, ¡atariy!
nishpa.

15Chayshina niptinllam, chay
wañushqa wambraqa alsakamushpa,
parlarqanna. Chaymandaqam Jisusqa
chay wambrataqa kawsaqtana
mamanda intrigarqan. 16Chaymi
rikaqkunaqa manchashqata chapashpa,
Dyusta kayshina alabarqanllapa:

—¡*Dyuspaq suq ancha kamachikuq
rimaqmi kay noqanchiqkunaman
shamushqa! nishpa.

Nirqanllapapismi:

—Tayta Dyusmi shamushqa yanapa-
wananchiq, nishpa.

17Kanan Jisuspa famanqam chay
*prubinsya Judiyapa tukuy rridurnin
llaqtakunaman shikwakarqan, "Jisusshi
kawsachikushqa", nishpa.

Jwan Shutichikuqmi yach'akuqningunata Jisusman kach'arqan
(Mt. 11.2-19)

18Chaykunata Jisukristu ruraptinmi,
*Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna
yach'arqan. Chaymi paykunamanda
yach'ashpa, Jwanqa ishkay
yach'akuqninda qayashpa, 19Jisusman
kach'arqan, kayshina tapunambaq:

—Mayá, ¿qamchu Dyusmanda chay
shamunambaq *Washadur kangi, ichu
suqtaraq shuyashaqllapa? nishpa.

20Chaymi chay kach'adungunaqa
rishpa, Jisusta nirqan:

—Jwan Shutichikuqmi
kach'amuwashqa tapushunayllapa:
"¿Qamchush Dyusmanda chay
shamunambaq Washadur kangi, ichu
suqtaraq shuyashaqllapa?" nishpa.

21Chay urasmi Jisusqa achka qeshyaq-
kunata kach'akachiykarqan. Wakinman-
daqam *dyablukunata qatiykarqan.
Achka sarkukunatapismi chapachiy-
karqan. 22Chaymi Jisusqa chay tapuqku-
nata nirqan:

—Kutirishpa, Jwanda niyllapa kay
rikashqaykillapata, uyashqaykillapata,
sarkukuna rikakushqanda, kujukuna
purishqanda, *ismuykaq kwirpuyuq-
kuna kach'akashqanda, surdukuna
uyakushqanda, wañushqakuna
kawsamushqanda, pubrikuna *Dyuspa
shumaq nutisyanda uyashqanda.
23Kanan noqapi mana shaykuq
kriyiqkuna kushikunqallapa. Chayta
Jwanda niyllapa, nishpa.

24Chayshina niptinmi, chay
kach'adungunaqa Jwanmanna
kutirirqan. Riptinllapaqam, Jisusqa
chaypi kaqkunata kayshina
yach'achikurqan Jwan Shutichikuqpaq:

—¿Ima laya runatam rirqaykillapa
chapaq chay chuncha lugarmanqa?
¿Rirqaykillapachu chapaq suq runa

mana alli yach'aqta, suq kañata wayra waqman kayman kuyuchiqtashina? Manám. 25¿Ichu rirqaykillapaqa chapaq suq ancha ch'aniyuq mudanayuq runata? Manám. Chaqa chay ancha shumaqta mudakuqkuna, chay bwina bida kawsaqkunaqam tiyanllapa gubyirnukunapa atun wasingunapi, ¿manachu? 26Chayshinaqa ¿imata rikaqtaq rirqaykillapaqa? ¿*Dyuspaq suq allip rimaqta? Arí, alliptam niykillapa, Dyuspaq ancha baliq rimaqtam rirqaykillapa rikaqqa. Kanan chay Jwanqam yumbay chay suq rimaqkunamanda mas baliq kashqa. 27Chaqa chay Jwambaqmi Taytanchiq *Dyusqa Santu Librumbi Akrashqan Washadurta kayshina niwarqan:

> Qamba ñawpaykitam noqapaq suq rimaqta rini kach'aq. Paymi ñanda allichanmanshina runakunata rin yach'achiq, shumaqta qamta ch'ayachishunanllapa, nishpa.*l*

28Chaymi allipta niykillapa, Dyuspaq yumbay rimaqkunamandam mana ni suq Jwanmandaqa mas baliqqa kashqachu. Piru noqa Taytaywan kamachikuptiy, noqapi yuyakuqmanda mas umildi kaqqam mas baliq rin kaq chay Jwanmandaqa, nishpa.

29Chayshina Jisus Jwanda alabaptinqam, yumbay chay uyaqkuna asta chay *kuntribusyun kubrakuqkunapis nirqanllapa:

—Dyusqam ancha allin kashqa noqanchiqkunawanqa, nishpa.

Chaqa yumbay paykunatam Jwanqa shutichishqa karqan. 30Piru *farisiyu duktrinayuqkuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqam mana dijakashqachu karqan Jwan shutichinambaq. Ashwanmi Tayta Dyus paykunata munaptin washaytaqa, fyirusyashpa mana munarqanllapachu.

31Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imawandaq kay tyimpumanda runakunataqa atini kumparayta? ¿Ima laya kustumbriyuqmi paykunaqa? 32Kay mana kriyiqkunataqam kumparani chay wambra mana nimatapis munaq pugllaqkunawan. Manchu wambrakunaqa plasapi pugllanllapa, fyistatashina rurashpa ichu suq almata pambaqshina tukushpa. Piru wakin wambrakuna mana munaptin pugllaytaqam, chay pugllaqkunaqa ninllapa: "¡Fyistapishina flawtata waqachiptiymi, mana dansangillapachu! ¡Pambakuqshina llakiy llakiyta kantaptiypismi, mana waqangillapachu!" nishpa. (Chayshinallam wakinnikikuna mana munangillapachu uyayta ni Jwan Shutichikuqta ni noqata). 33Chaqa chay Jwan shamushpa, mana ni tandata ni allin mikunata mikuptin, mana ni *binuta upyaptinqam, nirqaykillapa: "Waq Jwanqam dyabluwan kashpa, lukushina purin", nishpa. 34Chaymandaqam *Dyusmanda Shamuq Runa kashpa mikuptiy, imitata upyaptiyqam, noqapaq ningillapa: "¡Jwi, mana undaqmi mikun, upyan! Chay uchayuqkunawan, kuntribusyunda kubrakuqkunawanmi tandakan", nishpa. 35Piru Dyus nishqanda kasuqkunaqam ancha yach'ayniyuqkuna. Chaymi shumaqta kawsaptinllapa, rikaqkunaqa intyindinllapa: Ancha yach'ayniyuqmi Dyusqa, nishpa.

Jisusmi farisiyu Simumba wasimbi mikurqan

36Suq *farisiyu duktrinayuq runam Jisusta nirqan:

—Aku wasiyman mikuq, nishpa.

---

l 7.27 [Malaquías 3.1]

Chaymi Jisusqa wasinman rishpaqa, mesaman tiyarqan mikunambaq. 37Chay llaqtapim suq warmi ancha uchayuq karqan. Chay warmim yach'arqan chay farisiyupa wasimbi Jisus kashqanda. Chaymi ikinda ch'ayarqan *mishki mutkinata suq rumi pumupi apashpa. 38Jisuspa ch'akinman qemikashpam, ancha waqarqan. Waqaqshinam ch'akingunata nuyuchirqan waqayninwan. Nuyuchishpaqam aqchanwan chakichishpa, muchashpa, chay mishki mutkinawan pasarqan. 39Chay farisiyu Jisusta apaqqam chay warmi chayta ruraykaqta rikashpaqa, yuyarqan: Atatayraq kay warmiqa. Mana allikunata rurashpam purirqan. Kay runa *Dyuspaq allip rimaq kashpaqach'i, atinanda yach'ayta: Uchayuq warmim ch'akiymanda piskawaykan, nishpa. 40Chayshina yuyaptinmi, Jisusqa nirqan:

—Simun, munanim suq kusitata nishuyta.

Chaymi farisiyuqa nirqan:

—Niwayri, Yach'achikuq Taytitu, nishpa.

41Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ishkay runam suq qellayniyuqta dibiraq. Suqmi 500 *dinaryu qellayta dibirarqan; suqqam 50 dinaryu qellayta dibirarqan. 42Mana atiptinllapa pagaraytam, chay qellay dwiñuqa chay ishkandin dibiraqta pirdunarqan. Mayá, niway, chay dibiraqkunaqa, ¿mayqan-ninraq masta rin kuyaq chay qellay dwiñutaqa? nishpa.

43Chayshina niptinqam, Simunqa nirqan:

—Noqam yuyani, chay runa mas achka dibirashqan pirdunashqanmi mastaqa rin kuyaq, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, chayshinam. Allitam yuyashqa kangi, nishpa.

44Chaymandaqam chay warmita chapashpa, Simunda nirqan:

—¿Intyindishqachu kangi kay warmi rurashqandaqa? Rikay, kay wasikiman yaykuptiyqam, mana qowarqaykichu yakuta, ch'akiykunata mayllanayqa. Piru kay warmiqam waqayninda ich'ashpa, ch'akiykunata aysashpa, aqchanwan chakichishqa. 45Qamqam mana napaykuwashqachu kangi *muchawashpa. Piru payqam ch'ayamushqay urasmandapacha mana shaykuq ch'akiykunata muchashqa. 46Qamqam mana umaytaqa asiytiwanqa pasarqaykichu, shumaqta ch'ayachiwanaykiqa. Piru payqam ancha ch'aniyuq mishki mutkinawan ch'akiykunata liyashqa. 47Chaymi allipta niyki, Taytanchiq Dyus kay warmita yumbay uchangunata pirdunaptinqam, kayshina ancha kuyawan. Piru Tayta Dyus suq runa ashla uchayuqta pirdunaptinqam, chay runaqa ashlitatalla kuyan, nishpa.

48Chaymandaqam chay warmitaqa nirqan:

—Uchaykimandam pirdunayki, nishpa.

49Chayshina niptinqam, Jisuswan mesapi kaqkunaqa, suqnin suqnin parlarqanllapa:

—¿Imataq kashpa, kay yanqa runaqa uchangunata pirdunaykan? nishpa.

50Piru Jisusqam chay warmita nirqan:

—Noqapi kriyishqaykiraykum, yumbay uchaykimanda pirdunaduna kangi. Kushikushpana riy, nishpa.

Warmikunam Jisusta yanaparqan

8 1Chaymandaqam Jisusqa dusi *apustulningunawan rirqan achka llaqtakunata, achka kasiriyukunata, *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, chay uyaqkuna Dyusta kasunambaqllapa. 2Wakin warmikuna-

pismi Jisuspa pullan rirqan. Paykunataqam nanayningunamanda kach'akachishqa karqan. Wakinmandaqam *dyablukunata qatishqa karqan. Chay warmikunamandaqam suqninqa *Marya karqan. Payllam Madalinapis shutiq (Magdalamanda kashqanrayku). Paymandam Jisukristu syiti dyablukunata wichukushqa karqan. 3Suq warmiqam Jwana shutiq. Payqam Chusapa warmin karqan. Chay Chusaqam *prifiktu *Irudispa wasimba kamachikuqnin karqan. Suq warmiqam Susana karqan. Wakin warmikunapismi Jisuspa pullan puriqllapa tukuy iman kaqwan yanapashpa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan tarpukuq runawan
(Mt. 13.1-9; Mk. 4.1-9)

4Achka llaqtakunamanda achka runa, warmi shamuptin Jisusta rikaqmi, payqa kay kumparasyunwan paykunata yach'achirqan:

5—Suq tarpukuq runa simillanda shikwaptinmi, wakin simillaqa ñanman ishkirqan. Chay ñambi ishkiq simillatam pasaqkuna sarrurqanllapa; wakindaqam pishqokuna pallarqan. 6Wakin simillaqam kaskajuman ishkirqan. Chay simillaqam sawapilla kashpa, wayralla wiñarqan. Lukismi kaskaju kashqanrayku, mana atishpa ch'upakuyta, chakirqan. 7Wakin simillaqam kashakunapa ukunman ishkirqan. Chaymi chay similla wiñaptinqa, kashakunapis pullan wiñashpa maqarqan. Chaymi limpu chingachirqan. 8Piru wakin simillaqam ancha allin allpaman ishkirqan. Chay simillaqam shumaqta wiñashpa, allita puqorqan. Chaqa kada simillitam syin granusta puqorqan.

Chayshina nishpaqam, Jisusqa ancha jwirtita nirqan:

—¡Qamkuna rinriyuqkunaqar allita uyawayllapa kay nishushqayta! nishpa.

Jisusqam achka kumparasyunwan yach'achikurqan
(Mt. 13.10-17; Mk. 4.10-12)

9Chay kumparasyunda nishqambaqmi *yach'akuqninguna Jisusta tapurqan:

—Niwayllapar, ¿imam munan niyta chay nishqaykiqa? nishpa.

10Chaymi Jisusqa nirqan:

—Dyusmi munan noqapi kriyiqkuna allita intyindinaykillapa: Kayshinam ancha shumaqta rin kamachikuq, nishpa. Piru noqapi mana munaq kriyiqkunataqam achka kumparasyunwanlla yach'achini, maychika chapashpapis, ama rikananllapa, maychika uyashpapis, ama intyindinanllapa.

Jisusmi chay kumparasyumbaq intyindichikurqan
(Mt. 13.18-23; Mk. 4.13-20)

11'Chay kumparasyunqam kayshina munan niyta: *Dyuspa shumaq nutisyanqam chay simillashina. 12Wakin uyawaqkunam chay similla ñanman ishkiqshina. Ancha angu shunqoyuq kashpa, Dyuspa shumaq nutisyanda uyashpaqa, mana kriyinllapachu. Chaymi dyabluqa shamushpa, uyashqanda das qonqachin, ama kriyishpa washadu kananllapa. 13Wakin uyawaqkunaqam chay ashla allpayuq kaskajushina. Chaymi Dyuspa shumaq nutisyanda uyaptinllapaqa, shunqombi mana allitaqa yurakanchu. Chaymi das kriyishpa, ashla tyimputalla ancha kushikushpa kawsanllapa. Chaymandaqam ashla padisishpaqa, das syintishpa, Dyusmanda akrakanllapa. 14Wakin uyawaqkunaqam chay kashapa ukumbi tarpudu wiñaqkunashina. Paykunaqam Dyuspa shumaq nutisyanda uyashpa kriyin. Piru chaymandaqam tukuy imayuq munashpa kayta, kwirpun munashqambilla yuyashpaqa, Dyusta qonqanllapa, chay simillaqa kashakunapa

ukumbi chingaqshina. 15Piru wakingunaqam chay allin allpashina. Chaqa ancha allin shunqoyuqkuna Dyus nishqanda uyaptinllapam, allita yurakan. Chaymi Dyustana mana shaykuq kuyashpa, kasushpa, shumaqtana kawsanllapa.

Suq kumparasyundam rurarqan michawan
(Mk. 4.21-25)

16'Suq michata syindishpaqam, mana pipis suq almunwanqa pambanchu ni kamamba waranman pakanchu. Ashwanmi altupi ruran, yaykuqkunata achikchanambaq. 17Chayshinallam yumbay pakadu kaqqam suq diyaqa manana pakaduchu rin kaq. Ashwanmi achka runakuna chay mana yach'ashqangunata rinllapa yach'aq. 18Allita uyawayllapa, chay allita yach'akuqtam Dyusqa masta rin yach'achiq. Piru chay mana allita uyakuqtaqam chay ashla yach'akushqandaqa limpu rin qonqachiq.

Jisuspa masanguna mamambismi payman ch'ayamurqanllapa
(Mt. 12.46-50; Mk. 3.31-35)

19Jisuspa masanguna mamambismi ch'ayamurqan chay kashqanman. Piru ancha unda runa kaptinmi, mana atirqanllapachu ch'ayayta Jisuspa ladunmanqa. 20Chaymi Jisustaqa suq runa abisarqan:

—Siñursitu, mamayki masaykikunam kay sawapi. Anchash munanllapa qamwan parlayta, nishpa.

21Chaymi Jisusqa nirqan:

—Taytay Dyus nishqanda uyaqkuna kasuqkunam noqapa mamay, masaykunaqa, nishpa.

Jisusmi wayrata yakuta qasillachirqan
(Mt. 8.23-27; Mk. 4.35-41)

22Suq diyam Jisusqa *yach'akuqningunawan *yakupi puriq barkuman yaykushpa, paykunata nirqan:

—Aku kay *atun qoch'apa waq chimbanman, nishpa.

Chayshina niptinqam, rirqanllapana. 23Chaymi riykaptinllapaqa, Jisusqa puñurqanna. Kanan qonqaylla ancha jwirtita wayraptinmi, chay yakuqa ancha maqchikamushpa, undaykarqanna chay barkuman. Chaymi chay barkuqa yaqqana seqarqan. 24Seqaykaptinnaqam utqaymaya Jisusta rikch'achishpa nirqanllapa:

—¡Ay, Taytitu, Taytitu! ¡Seqaykanchiqnam yakuman! nishpa.

Chaymi Jisusqa atarishpa, chay wayrata, chay maqchikaykaq yakukunata jwirtita rimashpa, kamachishpa, limpu qasillachirqan. 25Chaymandaqam chay yach'akuqningunata tapurqan:

—¿Imapaqmi qamkunaqa mancharqaykillapa? ¿Ima manachu noqapi allita yuyakungillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa ancha ispantashqata, suqnin suqnin parlarqanllapa:

—¿Ima layaraq kay runaqa? ¡Rikay, kamachiptin kay wayrawan yakuqa das kasushpa, qasillarqan! nishpa.

Dyablukuna lukuyachiptinmi, suq runa kadinakunata pitirqan
(Mt. 8.28-34; Mk. 5.1-20)

26Chay qoch'apa waq chimbanman rishpaqam, Gadarapa manyanman ch'ayarqanllapa. Gadaraqam Galiliyapa chimba shutimbi kidan. 27Chay *yakupi puriq barkumanda qoch'apa manyambi ishkiptinllapaqam, suq luku gadarinu runa Jisusman ch'ayarqan. Chay runapa kwirpumbim achka tyimpuna *dyablukunapa *ispiritunguna tiyashqa karqan. Chaymi luku kashpa, sipralla puriq. Kanan pantyungunapim tiyaq. Wasimbiqam manana tiyarqanchu. 28Chay runaqam Jisusta chapashpa,

qayach'akushpa, ñawpambi qonqorikushpa nirqan:

—¿Imapaqmi mitikungi noqamanqa, qam ancha pudirniyuq Dyuspa Churinqa? Rrugaykim, yush'ayku, amar qesachawaychu, nishpa.

29Chaqa Jisusqam chay runamanda qatiykarqan chay dyabluta. Chaymi chayshina chay dyabluqa rrugarqan. Chay dyabluqam achka tyimpuna chay runataqa dwiñukushqa karqan. Chaymi runakunaqa chay runata sujitananllapa yuyashpa, makingunamanda, ch'akingunamanda kadinakunawan alli alli watashqallapa karqan. Piru chay lukuqam chay kadinataqa mana kwintashpachu, pitishpa, chuncha lugarkunaman rirqan, dyablu apaptin.

30Jisusmi tapurqan:

—¿Imam shutingi? nishpa.

Payqam nirqan:

—Manadam shutinillapa, nishpa.

Chayshinaqam nirqan, ancha achka dyablukunapa ispiritunguna chay runapa kwirpunman yaykushqa kaptin. 31Chay dyablukunaqam Jisusta ancha rrugarqanllapa, ama chay manchaypaq *talalanman kach'anambaq. 32Anaq ladun qaqapim ancha achka kuchikuna mikuykarqan. Chaymi chay dyablukunaqa Jisusta rrugarqanllapa, chay kuchikunaman yaykunambaq. Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, riyllapa, nishpa.

33Chayshina niptinqam, chay dyablukunaqa runamanda lluqshishpa, chay kuchikunamanna yaykurqanllapa. Chaymi yumbay chay kuchikunaqa, lukuyashpa, qayach'akushpa, qaqamanda kallpashpa, qoch'aman seqarqan. Chaymi ch'uqashpa yumbayna wañurqanllapa.

34Kanan chay michiqkunaqam chayta rikashpaqa, ancha manchashpa, kallpaylla rirqanllapa abisaq ch'akrangunapi kaqkunata, llaqtambi kaqkunata:

—Kay kusasmi pasawashqa, nishpa.

35Chaymi ancha achka runakuna rirqanllapa, chay pasashqanda rikaq. Kanan Jisus kashqanman ch'ayashpaqam, chay lukutaqa kach'akashqatana tarirqanllapa, Jisuspa ch'akin kaqpi tiyaykaptin. Chay runaqam jwisyumbina kashpa, mudanandapis allitana rurakushqa karqan. Chayta rikashpaqam, ancha mancharqanllapa. 36Kanan chay rikaqkunaqam chay shamuq runakunata manyaqlla parlachirqanllapa:

—Rikashqallapam kani chay lukuta Jisus kayshina kach'akachiptin, nishpa.

37Chaymi chay gadarinukunaqa ashwamba mancharqanllapa. Chayraykum yumbaynin Jisusta rrugarqanllapa, chay Gadaramanda lluqshinan. Chaymi Jisusqa *barkuman yaykushpa, chay Gadaramandaqa rirqanna. 38Kanan chay runa kach'akaqqam Jisusta ancha rrugarqan pullan apanambaq. Piru Jisusqam kamachishpa kidanambaq, dispidikashpa nirqan:

39—Wasikiman kutirishpa, Tayta Dyus tukuy ima ancha yanapashushqanda aylluykikunata willay, nishpa.

Chaymi chay runaqa llaqtanman kutirishpa, yumbayta parlachirqan:

—Jisusmi kayshina ancha yanapawashqa, nishpa.

Jisusmi suq warmita kach'akachishpam, suq chinata kawsachimurqan

(Mt. 9. 18-26; Mk. 5.21-43)

40Jisus kutimuptin chay qoch'apa suq ladu chimbanmanqam, ancha achka runa, warmi chaypi payta shuyaykarqanllapa. Chaymi shamuptinqa, ancha kushikushpa, shumaqta ch'ayachirqanllapa. 41Chaymambismi

suq runa Jayru shutiq ch'ayarqan. Payqam suq *sinaguga wasipa kamachikuqnin karqan. Chay Jayrum Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, kayshina ancha rrugarqan:

—Taytitu, yush'aykur aku wasiyman, nishpa.

42 Chaqa payqam suq chinayuqlla karqan. Piru chay chinanqam dusi watayuq kashpach'i, wañuykarqanna. Chaymi Jisusqa Jayruwanna riptinqa, ancha achka runa, warmi ikinda kish'kichaypa rirqanllapa.

43 Chay runakunapa ukumbiqam suq qeshyaq warmi riykarqan. Chay warmitaqam yawarqa dusi wata tukuyta mana dijarqanchu. Chaymi ancha qeshyaqlla puriq. Kanan ambikuqkunata pagarashpam, tukuy ima kaqninda limpuna ushyashqa karqan. Piru manam ni mayqan ambikuq atirqanchu kach'akachiytaqa. 44 Chaymi chay warmiqa ikin laduta qemikashpa, Jisuspa kapamba manyanda makinda ruraptinlla, yawarqa das dijarqan.

45 Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Pitaq kapayta llamkashqa? nishpa.

Yumbay ikinda riqkunaqam nirqanllapa:

—Manam, manam, nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Pidruqa ⌞wakin yach'akuq masingunawan⌟ nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, kay tukuy runam kish'kichashuykangi. Tukuy ladumandam kumsashungi. Chaypaqqa ¿imaraykutaq tapukungi: "¿Pitaq kapayta llamkashqa?" nishpaqa?

46 Piru Jisusqam nirirqan:

—Suqnikim kapayta llamkarqayki. Chaqa pudirniy kach'akachishqandam syintishqa kani, nishpa.

47 Chaymi warmiqa yuyashpa: Mananam atinichu pakakuyta, nishpa, ancha manchaywan ch'apsikashpa, Jisuspa ñawpanman rishpa, qonqorikushpa, yumbaypa ñawpambi Jisusta nirqan:

—Taytitu, noqam qeshyaq kashpa, kapitaykipa manyanda llamkashqa kani. Chaymi diki llamkashpalla kach'akarqay, nishpa.

48 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ijita, noqapi yuyakushqaykiraykum kach'akashqana kangi. Chayri kananqa kushikushpana riy, nishpa.

49 Chayshina Jisus rimaykaptinmi, chay *sinaguga wasipa kamachikuqnin Jayrupa wasinmanda suq runa ch'ayamushpa nirqan:

—Chinaykiqam wañushqana. Amana Yach'achikuqtaqa piñachiychu, nishpa.

50 Chayshina chay runa niptimbismi, Jisusqa Jayruta nirqan:

—Ama manchaychu. Allita noqapi yuyakuy. Chinaykiqam rin kawsamuq, nishpa.

51 Chaymandaqam wasinman ch'ayashpaqa, Jisusqa yumbayta nirqan:

—Ama yaykuyllapachu, nishpa.

Chaymandaqam Pidruwan, *Jakubuwan, *Jwanwan, almapa taytanwan mamanwanlla Jisusqa yaykurqan. 52 Uku wasipiqam dwilupi kaqkunaqa almitapaq yupakuykarqanllapa. Piru Jisusqam chay yupakuqkunata nirqan:

—Ama waqayllapachu. Chinaqam mana wañushqachu. Puñuykanllám, nishpa.

53 Chaymi yumbay paykuna yach'ashpa: Chinaqam allipta wañushqana, nishpa, Jisustaqa asiparqanllapa.

54 Piru Jisusqam almitata makinmanda piskashpa, jwirtita nirqan:

—¡Chinita, atariy! nishpa.

55 Chayshina qayaptinllam, chay chinaqa das kawsamushpa, atarimurqanna. Chaymi Jisusqa kamachirqan, qaranambaqllapa chay chinata. 56 Kanan

chay taytanwan mamanqam ispantashqata ancha kushikurqanllapa. Piru Jisusqam paykunata kamachirqan, chay rurashqambaq ama pitapis parlachinanllapa.

Jisusmi dusi apustulningunata kach'arqan, paypaq yach'achikunanllapa
(Mt. 10.5-15; Mk. 6.7-13)

9 [1]Jisusmi tandashpa chay dusi akrashqan yach'akuqninda, pudirninda qorqan, runakunamanda atinanllapa *dyablukunata qatiyta, qeshyaqkunata atinanllapa kach'akachiyta. [2]Kanan paykunatam kach'arqan, rinanllapa Dyuspaq yach'achiq runakunata, warmikunata: "Dyusmi munan shumaqta payta kasunanchiqllapa", nishpa. Kach'arqambismi, kach'akachinanllapa qeshyaqkunata. [3]Chaymandaqam nirqan:

—Chayshinallar riyllapa. Amar apayllapachu burdunda, alfurjata, fiyambrita, ni qellayta. Mudanaykitaqa suqtalla kadunu apayllapa. [4]Mayqan wasiman ch'ayashpaqa, chaypilla kidayllapa, chay lugarmanda rinaykikaman. [5]Mayqan llaqtapi mana munaptinllapa ch'ayachishuytaqa, lluqshishpa, ch'akikikunata ch'apsiy pulbu ishkinan, yach'ananllapa: Chay apustulkunaqam manana kwintayuqchu noqanchiqkunawanqa, nishpa.

[6]Chaymi apustulningunaqa kasiriyukunaman rishpa, tukuy maypi *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa, qeshyaqkunata kach'akachirqanllapa.

Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan
(Mt. 14.1-12; Mk. 6.14-29)

[7]*Gubyirnu *Irudismi tukuy ima Jisus rurashqambaq yach'arqan. Lukismi runakuna suqpaq suqpaq rimaptinllapa, Irudisqa ancha yuyashpa tapurqan: "¿Chayshinaqa pitaq chay runaqa?" nishpa. Chaqa Jisuspaqqam wakinqa niq: "Alma *Jwan Shutichikuqmi wañushqanmanda kawsamushpa, Jisusna shutin", nishpa. [8]Wakinqam nirqan: "*Dyuspaq rimaq *Eliyasmi rikakumushqa", nishpa. Wakinqam nirqan: "Dyuspaq unay rimaqkunamandam suqnin kawsamushqa", nishpa. [9]Chaymi chay Irudisqa ancha yuyashpa nirqan:

—Piru Jwan Shutichikuqpa umandaqam noqa kikiy pitichirqay. ¿Chayshinaqa pipa famandaraqri ancha parlanllapa: "Kaykunatam rurashqa", nishpaqa?

Chaymi Irudisqa Jisusta ancha munarqan riqsiyta.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan
(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

[10]Chaymandaqam chay dusi *apustulninguna kutimushpaqa, yumbay rurashqanllapata Jisusta parlachirqanllapa. Chaymi Jisusqa suqkunamanda akrakashpa, paykunata apashpa, rirqan Bitsayda llaqtapa sawa chuncha lugarmanna. [11]Piru runakunaqam yach'ashpa: Jisusqash waq llaqta Bitsaydapa sawa chunchambi, nishpaqa, ikinda rirqanllapa. Chaymi chay runakuna ch'ayaptin, Jisusqa paykunata shumaqta ch'ayachishpa, yach'achirqan imashinam Tayta Dyus shumaqta rin kamachiq yumbay payta kasuqkunata. Kanan qeshyaqkunatapismi chaypiqa kach'akachirqan.

[12]Chaymandaqam tardiyaptinqa, chay dusi apustulkunaqa Jisusta nirqanllapa:

—Dispidiyna kay achka runata, warmita, kay sirka lugarkunaman rinanllapa, pusadanda, mikunanda maskaq. Chaqa kay chunchapiqam mana pipis tiyanchu, nishpa.

13Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Qamkuna qarayllapa, nishpa.
Chaymi paykunaqa nirqan:
—¿Imatanamir qarashaqllapaqa? Sinku tandita, ishkay piskaditullam kan. Yumbay kay uyashuqkunata qaranayllapaqam munan rinayllapa karuman, ancha achka mikunata randimuq, nishpa.
14Chaqa ullqokunallach'i karqan 5.000qa. Piru Jisusqam *yach'akuqningunata kamachirqan:
—Yumbayta tiyachiyllapa 50, 50 waqpi kaypi, nishpa.
15Chay nishqanshinam yumbayta tiyachirqanllapa pachan pachan.
16Chaymi Jisusqa chay sinku tanditata chay ishkay piskadituta piskashpa, syiluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, yach'akuqningunata qorqan, paykunana aypachinambaq yumbay runakunata, warmikunata, wambrakunata. 17Chayshinam yumbay mikurqanllapa undanangaman. Undaptinllapaqam chay tandawan pijisituqa dusi kanastas unda subrarqan.

Pidrum Jisusta nirqan: "Dyus Akrashqan Washadurmi kangi", nishpa
(Mt. 16.13-19; Mk. 8.27-29)

18Suq diyam Jisus suq chuncha lugarpi Dyusman mañakuykarqan. Chaypi *yach'akuqninguna paypa pullan kaykaptinmi, Jisusqa kayshina tapurqan:
—Mayá, runakunaqa ¿imatam nin noqapaqqa? ¿Pish kani paykunapaqqa? nishpa.
19Chaymi paykunaqa nirqan:
—Wakinmi nin, *Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakinqam nin, *Dyuspaq unay rimaq *Eliyasshi kangi. Wakingunaqam nin, Dyuspaq unay rimaqkunamanda suqnin kawsamuqshi kangi, nishpa.
20Chayshina niptinllapaqam, paykunata tapurqan:
—Mayá, qamkunaqa ¿imatataq ningi? ¿Pitaq kani qamkunapaqqa? nishpa.
Chaymi Pidruqa nirqan:
—¡Qamqam *Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kangi! nishpa.

Jisusmi nirqan: "Rinllapam wanchiwaq"
(Mt. 16.20-28; Mk. 8.30–9.1)

21Piru Jisusqam chay *yach'akuqningunata ancha kunarqan, chay nishqanllapata ama pitapis ninambaqllapa. 22Kayshinapismi nirqan:
—Dyus nishqanda kumplinaypaqmi noqa *Dyusmanda Shamuq Runaqa ancha rini ñakaq. Chaqa chay *kamachikuq ansyanukuna, chay kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunam mana baliqpaq riqsiwashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru chayshina wanchiwaptimbismi, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.
23Chayshina nishpaqam, yumbayta nirqan:
—Mayqan runa noqapa yach'akuqniy munashpa kaytaqa, tukuy ima pay munashqanda dijanqa. Chaymandaqa tukuy diya noqatalla kasuwashpa kawsanqa, awnki suq kruspi munaptinllapa wanchiytapis. 24Chaqa mayqanniki noqata ñigawashpa, bidaykita washanaykiqam, ringi chingaq tukuy tyimpupaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku mayqan wanchishuptinqam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. 25Mayá, suq runa ichu suq warmi tukuy kay munduta ganashpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, ¿imatam ganashqa? Manam nimatapis ganashqachu. 26Chaymi mayqan runa noqapaq ichu yach'achikushqaypaq penqakushpaqa, kayta yach'anqa: *Dyusmanda Shamuq Runa Jisukristum

syilumanda rin kutimuq suq ancha kamachikuq gubyirnushina, Tayta Dyuspa llipyayninwan llipyashpa, paypa *santu anjilningunawan. Chay diyaqam paypis noqapaqqa rin penqakuq, nishpa. 27Piru alliptam niykillapa, wakin kaypi kaqkunaqam mana rinllapachu wañuq, Dyus kamachikuqta rikanangaman, nishpa.

Jisukristum achikchakurqan
(Mt. 17.1-8; Mk. 9.2-8)

28Uchu diyas pasaptinch'i, Jisusqa Pidruta, *Jakubuta, *Jwanda apashpa, rirqan suq atun lumapa sawanman, Dyusman mañakuq. 29Chaypi Jisus Tayta Dyusman mañakuykaptinmi, qaqllanqa limpu suq layayarqan. Mudanambismi ancha yuraqpaq tikrakashpa, ancha llipyarqan. 30Chaymandaqam ishkay runa chaypi rikakushpa, paywan parlarqanllapa. Suqmi *Muysis, suqqam *Eliyas karqan. 31Yumbay rridurninllapapi ancha llipyarqan. Kanan paykunaqam Jisuswan parlaqllapa:

—Jirusalimbi wañuptikim, Dyus nishqanshina rin kumpliq, nishpa.

32Kanan Pidruqam ishkay kumpañirunwan ancha puñunaykarqan. Piru puñuymanda agwantashpa, chapakuykashpam, rikarqanllapa Jisusta chay ishkay runawan rupayshina achikchakuqta. 33Chaymanda Muysis, Eliyas Jisusmanda ashuykaptinqam, Pidruqa Jisusta nirqan:

—¡Yach'achikuq Taytitu, ancha shumaqraq kaypi kashqanchiqqa! Rurashaqllapa kimsa chugllakunata, suqta qambaq, suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq, nishpa.

Piru Pidruqam ancha ispantashpa, mana yach'arqanchu: Imatam rimaykani, nishpaqa. 34Chayshina Pidru rimaykaptinllam, pukutay shamushpa, paykunataqa limpu pambarqan. Chaymi ancha mancharqanllapa. 35Kanan chay urasmi anaq pukutaymanda Taytanchiq Dyusqa Jisukristupaq nirqan:

—Kaymi kuyashqay Churiyqa. Payta uyayllapa, nishpa.

36Chaymandaqam paykuna chapakushpaqa, sapalandallana Jisustaqa rikarqanllapa. Kanan paykunaqam chay diyakunaqa mana ni pitapis chay rikashqambaqqa parlachirqanchu.

Jisusmi suq wambra atakiyuqta kach'akachirqan
(Mt. 17.14-21; Mk. 9.14-29)

37Qayandin chay lumamanda shamuptinllapam, achka runakuna rirqanllapa Jisusta tinguq. 38Kanan chay runakunapa ch'awpinmanda suqninqam ancha jwirtita Jisusta nirqan:

—¡Yach'achikuq Taytitu, yush'aykur kay sapalan churiyta yanapay! 39Chaqa *dyablum atakikunata qoshpa, qayach'achin. Kanan ancha qesachashpam, babash'kunata sitakuchishpa, mana munanchu dijayta. 40Chaymi yach'akuqnikikunata rrugarqani, kay wambraymanda dyabluta qatinanllapa. Piru manam atirqanllapachu qatiytaqa, nishpa.

41Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡Ayayay, qamkuna mana yuyakuqkuna, mana allita ruraqkunaqa! ¿Ima tyimpukamanraq qamkunataqa agwantashqayki?

Chaymandaqam chay chulupa taytanda nirqan:

—Mayá, chay wambraykita kayman apamuy, nishpa.

42Chaymi chay chuluqa Jisusman qemikaptin, chay dyabluqa ancha fiyu atakikunata qoshpa, ch'apsi ch'apsi pambaman bularqan. Piru Jisusqam chay dyabluta anyashpa, qatirqan chay

chulumanda. Chaymandaqam chay chulutaqa intrigarqanna taytanda.
43Chay runakunaqam ancha ispantashqata chapashpa, yuyarqanllapa: Ancha pudirniyuqmi Tayta Dyusqa, nishpa.

Jisusmi nirirqan: "Rinllapam wanchiwaq"
(Mt. 17.22-23; Mk. 9.30-32)

Chay rurashqambaq yumbay ispantaptinmi, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:
44—Kay nishushqayta allita uyawashpa, ama qonqayllapachu. Noqa *Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa intrigakuwaq ch'iqniwaq runakunapa makinman, nishpa.
45Piru yach'akuqningunaqam chay nishqandaqa mana atirqanllapachu intyindiyta, yuyayninllapa pambadushina kaptin. Kanan intyindinanllapa munashpa tapuytapismi, manchashpa, mana tapurqanllapachu.

Mas kamachikuqmi kayshina kanqa
(Mt. 18.1-5; Mk. 9.33-37)

46Chaymandaqam chay *yach'akuqningunaqa paykunapura suqnin suqnin anyanakurqan:
—Noqam mas kamachikuqqa kani, nishpa.
Suqqam niriq:
—Manam qamchu; noqam mas kamachikuqqa kani, nishpa.
47Chayshina anyanakuptinmi, Jisusqa paykuna yuyashqanda yach'arqan. Chaymi suq wambrituta apamushpa ladunman, 48paykunata nirqan:
—Mayqan runa kasuwashpa, kay wambrituta ch'ayachiqqam alabis noqata ch'ayachiwaykanmanshina. Chay ch'ayachiwaqqam kach'amuwaqtapis ch'ayachiykan. Chaqa mayqanniki kay takshitashina umildi kaqmi mas kamachikuqqa ringi kaq, nishpa.

Chay mana kuntranchiqmi faburninchiqqa
(Mk. 9.38-40)

49Chaymandaqam *yach'akuqnin Jwanqa Jisusta nirqan:
—Yach'achikuq Taytitu, rikashqallapam kani suq runata qamba shutikita myintashpa, dyablukunata runakunamanda qatiykaqta. Piru chay runaqam mana noqanchiqwanqa purishqachu. Chaymi nirqayllapa, ama chayshina ruranambaq, nishpa.
50Chaymi Jisusqa payta nirqan:
—Ama chayshinaqa niyllapachu. Chay mana kuntranchiqmi noqanchiqpa faburninchiqqa, nishpa.

Jisusmi Jakubuwan Jwanda anyan

51Syiluman kutinambaq tyimpu ch'ayaykaptinqam, Jisusqa suq balurta piskarqan, Jirusalinman rinambaq.
52Kanan ñanda riykashpam, wakin *yach'akuqninda ñawpanda kach'arqan, pusadata maskanambaq. Chaymi paykuna ñawpashpaqa, *prubinsya *Samaryapa suq kasiriyunman ch'ayarqanllapa. 53Piru chay Samaryamanda kaqkunaqam yach'arqanllapa: Jisusmi Jirusalinman riykan, nishpa. Chaymi mana munarqanllapachu pusadata qoytaqa. *[Nuta: Chay prubinsya Samaryamanda kaqkunam munarqanllapa yumbay runakuna Samaryapilla Dyusta aduranllapa; ama Jirusalimbiqa.]*
54Chayta rikashpaqam, chay *apustulnin *Jakubuwan *Jwanqa nirqanllapa:
—Kamachikuq Taytitu, ¿munangichu ⌞*Dyuspaq rimaq *Eliyasshina⌟ kamachikunayllapa, syilumanda ninakuna ishkishpa ushyanambaq chay kasiriyupi tiyaqkunata? nishpa.
55Chaymi Jisusqa tikrakashpa, paykunata anyarqan:
⌞—Qamkunaqam mana yach'angichu ima laya malu *ispiritum chay layataqa

yuyachishungi, nishpa. 56Chaqa noqaqam mana shamushqachu kani, runakunata wanchinaypaq. Ashwanmi shamushqaqa kani, paykunata washanaypaq, nishpa.」

Chaymandaqam suq kasiriyumanna rirqanllapa.

Jisustam munanllapa sigiyta
(Mt. 8.19-22)

57Riykaptinllapaqam ñambi suq runa Jisusta nirqan:

—Taytitu, munanim riyta may rishqaykita, nishpa.

58Chaymi Jisusqa nirqan:

—Surrukunaqam mach'ayniyuq. Pishqokunapismi kamachayuqkuna. Piru noqa *Dyusmanda Shamuq Runa kashpapismi, mana atinichu maypi umayta isqandashpa samachiyta, nishpa.

59Chaymandaqam Jisusqa suq runata nirqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Piru chay runaqam nirqan:

—Taytitu, dijawayraqri rinaypaq taytayta pambaq, nishpa.

60Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—(Noqapi mana kriyiqkunaqam wañushqakunashina.) Chay mana kriyiqkunata dijay, chay mana kriyiq wañushqakunata pambananllapa. Piru qamqa shamuy noqawan, runakunata yach'achinanchiq: Dyusmi yumbay runata, warmita shumaqta rin kamachiq, nishpa.

61Chaymandaqam suq runapis Jisusta nirqan:

—Taytitu, noqapismi munani riyta qamwan. Piru dijawayri puntata aylluykunamanda dispidikanaypaq, nishpa.

62Piru Jisusqam chay runataqa nirqan:

—Suq runa yapukuq aradunda piskashpaqam, mana ikimanqa chapakunchu. Chayshinallam noqata munaq kasuwaqqa ikiman kutishpaqa, mana balinmanchu, Dyusta sirbinanqa, nishpa.

Jisusmi 70 yach'akuqningunata kach'arqan yach'achikunambaq

10 1Jisusqam munarqan riyta achka lugarkunaman. Chaymi *yach'akuqningunamanda 70ta akrashpa, puntata kach'arqan, ishkay ishkayta, chay yumbay llaqtakunaman, kasiriyukunaman rinanllapa. *[Nuta: Wakin unay biblyakunapim nin: "72 yach'akuqningunatam kach'arqan", nishpa.]*

2Chaymi paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kusichaqam ancha achka kan. Piru kusichakuqkunaqam ashlitalla. Chayrayku qamkunaqa kusichapa dwiñunman mañakuyllapa, mas trabajadurkunata kach'anambaq, kusichata tandananllapa. 3Chaymi qamkunata uñakunatashina kach'aykillapa, rinaykillapa ancha atun surru layakunapa ukunda. 4(Piru Dyusmi rin kwidashuqllapa.) Chayri ama apayllapachu alfurjaykita ni qellaynikita ni llanqekita. Ñanda riqshinapis ama arkakayllapachu mayqanda parlachishpaqa. 5Kanan ch'ayashpa suq wasimanqa, puntata napaykushpa kayshina niyllapa: "Tayta Dyusri kay wasipi tiyaqkunata yanapashunqa, shumaqta kawsanaykillapa", nishpa. 6Chayshina niptikillapam, Dyusqa rin yanapaq chay shumaq uyashuqkunata. Piru mana munaptinllapa uyashuytaqam, Dyusqa mana rinchu yanapaq paykunataqa. 7Mayqan wasiman ch'ayachishuptinqa, chaypilla kidashpa, paykuna ima qoshushqanda mikuyllapa, upyayllapa. Amar wasin wasinqa puriyllapachu. Chaqa

trabajaqqam dirichuyuq mantinsyunninda ch'askinambaq. 8Chayri suq llaqtaman ch'ayashpa, chay may ch'ayachishushqambi ima qoshushqanda mikuyllapa. 9Chay llaqtapi qeshyaqkunata kach'akachishpa, niyllapa: “Dyusqam ch'ayamuykanna qamkunaman, shumaqta kamachikunambaq”, nishpa. 10Piru chay mayqan llaqtapi mana pipis ch'ayachishuptinqa, sawa kallingunaman lluqshishpa, paykunata niyllapa: 11“Kay llaqtaykipa allpan ch'akiyllapapi pigakashqandam ch'apsinillapa, amana nima kwintayuqchu kanayllapa qamkunawanqa, nishpa. Chaqa yach'ayllapa, Dyusmi munashqa qamkunaman ch'ayayta, payta kasushpa, shumaqta kawsanaykillapa. (Piru qamkunaqam mana munarqaykillapachu)” nishpa.

12Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Allita uyawayllapa, chay mana ch'ayachishuqkunaqam jwisyu diyapiqa mas kastigadu rinllapa kaq chay rupashqa *Sudumapi tiyaqkunamandaqa.

Jisusmi paypi mana kriyiqkunata anyarqan

(Mt. 11.20-24)

13’¡Ay, imanangillaparaqri qamkuna Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, qamkuna Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqa! Chaqa ñawpaykillapapi achka milagrukunata ruraptiypismi, mana munangillapachu noqapi kriyiytaqa. Qamkunaqam uchaykikunata mana munangillapachu dijayta. Piru qamkunapi rurashqay milagrukunata waq Tiru llaqtapi, waq Sidun llaqtapi ruraptiyqach'i, paykunaqa unayna uchangunata dijanandallapa. Chaqa paykuna mana allikunata rurashqanrayku syintishpach'i, waqashpa, lutu mudanakunata rurakushpa, ush'pata sawanman basyanandallapa. 14Kaytapis yach'ayllapa, qamkuna Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqam, jwisyu diyapiqa mas kastigadu ringillapa kaq chay Tirupi, Sidumbi tiyaqkunamandaqa. 15Mayá, ¿qamkuna Kapirnawun llaqtapi tiyaqkunaqachu yuyangillapa: Anaq syilumanmi rini riq, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi Tayta Dyus rin wichukushuqllapa *wañushqakunapa lugarninman.

16Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Qamkunata uyashuqkunaqam noqatapis uyawaykanllapa. Ch'iqnishuqkunaqam noqatapis ch'iqniwaykanllapa. Chay mayqan ch'iqniwaqqam Taytay Dyustapis ch'iqniykan. Chaqa paymi kach'amuwashqa, nishpa.

Chay 70 kach'adungunam kutimurqanllapa

17Jisuspa chay 70 kach'adungunam ancha kushikushpa kutimurqanllapa. Chaymandaqam Jisusta nirqanllapa:

—Taytitu, qamba shutikita myintashpa *dyablukunata qatiptiyllapam, kasuwashpa runakunamanda lluqshirqanllapa, nishpa.

18Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Arí, rikashqam kani chay dyabluta anaq syilumanda rrilampagushina ishkimuqta. 19Chaymi noqaqa kamachikuqkunata rurashushqallapa kani, kulibrakunapa, *atallkikunapa (alakran kurukunapa) sawambi sarrukunaykillapa, dyablutapis binsinaykillapa, ama nimapi dañachishunanllapa. 20Piru ama kushikuyllapachu dyablukunata qatiptikillapa. Ashwan kushikuyllapaqa shutikillapata anaq syilupi iskibrishqambaq.

Jisukristum kushikurqan

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21Chayshina Jisus niykaptinqam, Dyuspa *Santu Ispiritun paytaqa ancha

kushichirqan. Chaymi Tayta Dyusta nirqan:

—Taytitu, anaq syilupa, kay pachapa kamachikuqnin kashpam, waq yach'ayniyuq runakunamanda, waq intyindiqkunamanda pakashqaykita shumaqta yach'achishqa kangi umildikunata. Chaymi ancha alabayki, Taytitu. Chaqa chayshina kanambaqmi qam munashqa kangi.

22 Taytay Dyusmi yanapawashqa, tukuy imapaq yach'anaypaq. Piru manam pipis yach'anchu Dyuspa Churin kashqaytaqa. Taytay Dyusllam yach'an paypa Churin kashqaytaqa. Chayshinallam mana pipis yach'anchu: Pim Tayta Dyusqa, nishpaqa. Noqa kikiy Churinllam paytaqa riqsini. Kanan yach'achishqay runakunallam Taytay Dyustaqa rinllapa riqsiq shunqombi.

23 Chayshina nishpaqam, Jisusqa yach'akuqningunaman tikrakashpa, paykunatalla nirqan:

—Kushikunqallapa qamkunashina rikawaqkunaqa. 24 Ancha klarutam niykillapa, *Dyuspaq achka rimaqkuna, achka gubyirnukunam ancha munarqanllapa rikawayta, uyawayta, qamkuna kanan kay rikawashqaykishina, uyawashqaykishina. Lukismi (wañushqana kashpa) mana atirqanllapachu rikawayta ni uyawayta, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan allin samaryanuwan

25 *Muysispa liyningunata suq yach'achikuqmi Jisusta mallipananrayku atarishpa, kayshina tapurqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaypaqqa? nishpa.

26 Chaymi Jisusqa nirqan:

—*Muysispa liyningunaqa ¿imatam nin? Liyishpaqa, ¿imatam intyindingi? nishpa.

27 Chaymi chay yach'achikuqqa nirqan:

—Chay liykunaqam nin: “Tayta Dyusta kuyayllapa tukuy shunqoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy jwirsaykiwan, tukuy yuyaynikiwan. Runa masikitapis kuyay, kwirpuykita kuyashqaykishina”, nishpa.*m*

28 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Allitam nishqa kangi. Chay rimashqaykita rurashpaqam, Dyuswanna tukuy tyimpu ringi kawsaq, nishpa.

29 Piru chay yach'achikuqqam ama atipadu kanambaq, yanqana tapurqan:

—¿Piru pitaq runa masiyqa? nishpa.

30 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Suq *isrraylinu runam Jirusalinmanda ura Jiriku llaqtaman riykarqan. Chayshina riykaptinmi, ladrunguna ñambi tingushpa, ancha maqashpa, yaqqa wanchishpa, tukuy imanda limpu qoch'irqanllapa. Kanan mudanandapismi llushtichishpa, aparqanllapa. Kanan chay runataqam wañushqatashina ñambi dijashpana, rirqanllapa. 31 Chaymandaqam suq *isrraylinu kura chay ñanda pasaykarqan. Payqam chay runata rikashpaqa, ladiyashpa, karu kaqta pasarqan. 32 Chaymandaqam isrraylinu kurakunapa suq yanapakuqnin *libita runa chay chuqridu runa kashqanman seqamurqan. Chay libita runapismi rikashpaqa, ladiyashpa, karu kaqtalla pasarqan. 33 Piru suq runa *Samaryamanda kaqmi chay ñanda riqshina chay runata rikashpaqa, ancha llakiparqan. 34 Chaymi paypa ladunman qemikashpa, asiytiwan, *binuwan ambishpa, trapitukunawan chuqringunata pambarqan. Chaymandaqam burrumbina aparqan suq pusadaman. Chaypiqam chay diyaqa payna kwidarqan. 35 Qayandinqam rinambaqna

m 10.27 [Deuteronomio 6.5; Levítico 19.18]

kashpaqa, chay pusada dwiñuta ishkay *dinaryu qellayta qoshpa nirqan: “Yush'ayku kay runitata kwiday. Payta yanapashpa masta gastaptikiqam, kutimushpa pagarashqayki”, nishpa.

36 Chayshina nishpaqam, Jisusqa tapurqan:

—Mayá, niway, chay chuqridu runapaq, chay kimsa runamandaqa ¿mayqanninmi mas allin runa masinqa kashqa, (chay furastiru samaryanu ichu chay isrraylinu kura ichu kurakunapa chay yanapakuqnin libita)? nishpa.

37 Muysispa liyningunata chay yach'achikuqqam nirqan:

—Chay llakipaqmi mas allin runa masinqa karqan, nishpa.

Chaymi Jisusqa kamachirqan:

—Qambis rishpa, chayshinalla yanapakuy, nishpa.

Jisusmi Martapa, Maryapa wasimbi karqan

38 Jisusmi chay kaykashqanmanda rishpaqa, suq kasiriyuman ch'ayarqan. Chaypim suq warmi Marta shutiq tiyarqan. Paymi Jisusta wasinman ch'ayachirqan. 39 Martapaqam suq masan (panin) *Marya shutiq. Chay Maryaqam Jisuspa ñawpambi tiyarqan, payta uyanambaq. 40 Piru Martaqam tukuy ima ruranayuq karqan. Chaymi payqa qemikashpa, Jisusta nirqan:

—Taytitu, ¿manachu llakipawangi? Maryam dijawashqa yumbay trabajukunawan, sapalaylla ruranaypaq. Kamachiyri yush'ayku, yanapawanambaq, nishpa.

41 Piru Jisusqam nirqan:

—Marta, Marta, qamqam chay ruranaykipaqlla ancha llakiwan kangi ruranaykipaq. 42 Suq ruranallam tukuy imamanda mas allinqa. Chay ruranataqam Maryaqa ancha allita akrashqa. Chaymi mana ni pipis atinqachu laduymanda ashuchiytaqa, nishpa.

Jisusmi yach'achikurqan, Tayta Dyusman mañakunanllapa

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 1 Suq diyam suq lugarpi Jisusqa Tayta Dyusman mañakurqan. Chaymandaqam suq yach'akuqninqa nirqan:

—*Jwan Shutichikuqmi *yach'akuqningunata yach'achirqan, Dyusman mañakunanllapa. Chayri qambis yach'achiwayllapa, Dyusman mañakunayllapa, nishpa.

2 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kayshina Dyusman mañakuyllapa:

Taytanchiq Dyusitu ⌞syilupi kaq⌟,
qamllam ancha *santu, mana nima uchayuqchu kangi. Chaymi ancha balin, yumbay runa warmi qamtalla adurashunanllapa.
Shamuyri, qamna yumbayta shumaqta kamachinayki.
Qam munashqaykitar yumbay runa, warmi kay pachapi ruranqallapa, anaq syilupi ruraqkunashina.

3 Taytitu, tukuy diyapaqri mikunitayta qowayllapa.

4 Mana allita rurashqaytapisri pirdunawayllapa, noqaykuna waq mana alli rurawaqkunata pirdunashqayshina.
*Dyablu munaptin tyintawaytapisri, ama dijaychu uchata rurachiwananqa. Ashwanri tukuy chay mana allikunamanda washawayllapa, nishpa.

5 Jisusqam paykunataqa nirqambis:

—Mayá, mayqanniki suq kumpañiruyuq kashpa, ch'awpi tutata ringiman pungunmanda qayaq: “Kuyashqay kumpañiritu, pristawayri kimsa tanditata. 6 Suq bisitaymi karumanda kanalitan wasiyman ch'ayamushqa.

Chaymi mana nimay kanchu
qaranaypaq", nishpa. 7Chayshina
niptikiqam, chay kumpañiruyki
ukumanda nishungiman: "¡Ama piñachi-
waychu! Punguyqam alli kirpashqana.
Puñuykaninam. Wambraykunapismi
pullay puñuykanna. Manam nimatapis
atinichu qoshuyta", nishpa. 8Chaymi
niykillapa, awnki kumpañiruyki mana
munaptin nimata qoshuyta, piru mana
shaykuq mañaptikiqam, atarishpa
yumbay munashqaykita qoshungiman,
ama masta piñachinayki. 9Chaymi
niykillapa, Dyusman (mana shaykuq)
mañakuy. Chayshina mañakuptikiqam,
Dyusqa rin qoshuqllapa. Allita imatapis
maskashpaqam, ringillapa tariq. Dyuspa
pungumbishina qayakuptikiqam, rin
kich'aq yaykunaykillapa. 10Chaqa
chayshina (mana shaykuq) mañakush-
paqam, ringillapa ch'askiq. Maskash-
paqam, ringillapa tariq. Chayshinallam
pungupi qayakuptikiqa, rin kich'akaq
yaykunaykillapa.

11'¿Mayá, wambraykiqa suq tanditata
mañashuptinqachu, qongimanllapa suq
rumita? ¿Ichu suq piskaduta mañashup-
tinqachu, qongimanllapa suq kulibrata?
12¿Ichu, "Wallpap wawanda qoway",
nishuptinqa, suq *atallki kuruta
(alakran kuruta) qongimanllapa?
Manám. 13Chayshinar intyindiyllapa,
qamkunaqam malu kashpapis, allin
kusasta wambraykitaqa qongillapa,
¿manachu? Piru Taytanchiq Dyus
syilupi kaqqam qamkunamandaqa mas
allin. Chaymi payqa *Santu Ispiritunda
rin qoq mayqan mañaqtaqa.

Wakin runakunam nirqan: "Jisustash dyablu yanapan", nishpa

(Mt. 12.22-30; Mk. 3.20-27)

14Suq runatam *dyablu muduya-
chishqa karqan. Chaymi Jisusqa chay
mudumanda dyabluta qatirqan. Chay
dyablu lluqshiptinqam, chay runaqa
atirqanna rimayta. Chaymi chayta
rikashpa, runakunaqa ancha ispantar-
qanllapa. *[Nuta: Manam yumbay
mudukunaqa dyabluwanchu. Wakingunallam
dyabluwanqa.]* 15Piru wakinqam niqllapa:

—Chay mas kamachikuq dyablu
*Bilsibum Jisustaqa yanapan. Chaymi
atin dyablukunata qatiyta, nishpa.

16Wakinqam Jisusta munashpa
mallipayta, kayshina nirqanllapa:

—Mayá, suq milagruta ruray syilupi,
rikashpa yach'anayllapa: Dyuspaqmi
rimangi, nishpa.

17Piru Jisusqam yach'arqan chay
runakuna yuyashqandaqa. Chaymi
yumbayta nirqan:

—Mayá, suq *nasyumbi paykunapura
pilyashpaqa, ¿imanaytaq atinmanllapa
kawsaytaqa? Chaqa wanchinakushpash',
limpuna ushyakanmanllapa. Chayshina-
llam suq ayllu, paykunapura
pilyashpaqach'i, limpuna ushyakanman-
llapa. 18Chayshinallam dyablupis pay kikin
ch'iqnikashpa maqakashpa wanchikash-
paqa, ushyakanmanna, ¿manachu? Piru
qamkunaqam noqapaq ningillapa: "Dyablu
Bilsibu yanapaptinmi, atishqa dyabluta
runakunamanda qatiytaqa", nishpa.
19Chayshina noqapaq niptikillapaqa, ¿pim
yanapan qamkunapa yach'akuqnikikunata,
dyablukunata runakunamanda qatinanlla-
paqa? ¿Dyabluchu yanapan paykunata
qatinanllapaqa? Chay yach'akuqniki
kaqkunapaq yuyashpa, intyindiyllapa:
Ancham pandashqallapa kanchiq, nishpa.
20Piru noqaqam dyablukunataqa
runakunamandaqa qatini, Taytay Dyus
kikin yanapawaptin. Chayri rurashqayta
rikashpa, yach'ayllapa: Dyuspa
pudirninqam shamushqana noqanchiqku-
naman, nishpa.

21'Suq runa ancha jwirsayuq, armayuq
wasinda kwidaptinqam, tukuy iman
kaqkuna chay wasimbi allita tiyan.

Chaqa manam pipis chutanchu. 22Piru suq mas wapu runa shamushpam, chay jwirsayuq runata maqashpa binsishpana, paypa armangunata, kusasningunata limpu atin qoch'iyta. Chayshina wichukushpa chay jwirsayuq dwiñutaqam, chay binsikuqna kamachikun chay qoch'ishqambiqa. (Chay runashinam noqapis dyabluta binsishpa, runakunata, warmikunata qoch'ini washanaypaq.)

23'Mana noqapa faburniy kaqqam kuntrawashpa purin. Chaqa mayqan washanaypaq kaqmanqam mana tandakanchu. Ashwanmi shikwan, ama pullay kanambaq.

Dyablum kutirin suq runaman, Dyuspi mana yuyakuptin
(Mt. 12.43-45)

24'Suq *dyablum suq runamanda lluqshishpa, rin puriq chuncha lugarkunaman, maskashpa maypi tiyanambaq. Piru chay dyablu mana atishpa maypi tiyaytaqam, chay runa lluqshishqanmanda kaqta yuyashpa, nin: "¡A, paymanlla kutirishaq!" nishpa. 25Chayshina yuyashpa kutirishpaqam, chay runataqa tarin suq pichadu allichadu wasitashina. 26Chaymi dyablu masingunaman rishpa, syiti mas fiyu dyablukunata apamun chay runamanqa. Chayshinam suq trupa dyablukunapa *ispiritungunana runamanqa yaykunllapa, wasipishina tiyananllapa. Chaymi chay runaqa unay ashla malu kashqanmandaqa mas maluna tikrakan.

Dyusta kasuqkunaqar kushikunqallapa

27Jisus chaykunata rimaykaptinqam, chay ancha achka runakunapa ukunmanda suq warmi ancha jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Ancha kushikunqa chay warmi qeshyashuq, ñuñuchishushpa uywashuqqa! nishpa.

28Chayshina paypaq niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Ashwan masta kushikunqa Dyus nishqanda uyashpa kasuqkunaqa, nishpa.

Malu runakunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq
(Mt. 12.38-42; Mk. 8.12)

29Ancha achka runakunam Jisusman tandakarqanllapa. Chaymi payqa kayshina yach'achikurqan:

—Kay tyimpumanda runakunaqam ancha uchayuqkuna. Suq milagrutaraqmi munanllapa rikayta. Piru manam paykuna munashqanqa kanqachu. Ashwanmi Dyusqa suq milagrutalla rin ruraq, paykuna rikanambaq. Manchu unay tyimpukunapi Dyusqa rurarqan suq milagruta paypaq rimaq *Junaswan. Chay laya milagrutallam Dyusqa rin ruraq noqawambis. 30Chaqa *Ninibi llaqtapi tiyaqkuna kriyinambaqmi, chay Junaswan Dyus suq milagruta rurarqan. Chayshinallam noqa *Dyusmanda Shamuq Runawambis rin ruraq, kay tyimpumanda runakuna noqapi kriyinanllapa. 31Kanan jwisyu diyapim Dyusqa rin jusgaq kay tyimpumanda kaqkunata. Chay diyapim Saba nasyumba warmi gubyirnan kawsamushpa, shayashpa, Dyuspa ñawpambi rin shimbiq kay mana kasuwaqkunata. Chaqa chay warmi gubyirnaqam ancha karu nasyunmandapacha shamurqan, yach'ayniyuq gubyirnu *Salumun nishqanda uyaq. Piru Salumunmanda kaypi mas yach'ayniyuq kaptiypismi, mana munangillapachu uyawaytaqa. 32Chay Ninibipi tiyaqkunapismi Junas yach'achiptin, mana alli rurashqangunata dijashpa, Dyustana kasurqanllapa. Piru chay Junasmanda kaypi mas kamachikuq kaptiypismi, mana munan-

gillapachu kasuwaytaqa. Chaymi jwisyu diyapiqa chay ninibinukunapis Dyuspa ñawpambi rin jusgashuqllapa.

Dyuspi allita yuyakushpaqam, allin ñawiyuqshina kanchiqllapa
(Mt. 5.15; 6.22-23)

33'Suq michata syindishpaqam, mana pipis suq pakaqman ichu suq kajumba waranman ruranchu, ¿manachu? Ashwanmi michataqa altupi ruran, yaykuqkunata achikchanambaq. 34Ñawinchiqpismi suq michashina kwirpunchiqpaqqa. Chaymi allita chapakuptinchiqqa, tukuy kwirpunchiqpis achikpishina purin. Piru mana baliptin ñawinchiqkunaqam, tukuy kwirpunchiqpis tutayaqpishina purin. 35Chaymi kunaykillapa, chay michaykillapakish tutayaqpaq tikrakanman. 36Piru Dyusta kasuptikiqam, yumbay kwirpuyki michayuqshina rin kaq. Manam nima tutayaqpishinachu ringi puriq. (Chaqa allita rurashpaqam, suq atun micha achikchakuqshina ringillapa kaq.)

Jisusmi anyarqan farisiyukunata, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunatapis
(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40; Lk. 20.45-47)

37Jisus yach'achikuptinqam, suq *farisiyu duktrinayuq runa payta kumbidarqan, wasinman rishpa, paywan mikunambaq. Chaymi ukuman yaykushpa, Jisusqa mesaman tiyarqan. 38Chaypim Jisusqa makinda mana mayllashpachu, tiyarqan mikunambaq. Chaymi *isrraylinukunapa *mayllakunan kustumbrinda mana ruraptin, chay farisiyuqa ancha chaparqan. 39Chaymi Jisusqa chay farisiyuta nirqan:

—Qamkunaqam suq platupa suq basupa sawandalla maylladukunashina kangillapa. Chaqa sawa kwirpuykitallam mayllangillapa. Piru shunqoykipiqam ancha nisyu ancha uchayuq kangillapa. 40¡Ay, tuntukuna! ¿Manachu yach'angillapa, runakunapa sawanda Dyus rurashpaqam, shunqondapis rurarqan, nishpaqa? 41Chayri qamkunaqa limush'naykita tukuy shunqo qoshpaqam, mana nima uchayuqchu ringillapa kaq.

42'¡Ay qamkuna *farisiyukunaqa! Chaqa Dyustaqa qongillapa irba bwinamanda, rrudamanda dyis rapranmanda suqta. Chayshinallam yumbay plantamanda *dyismuykita qongillapa. Piru runa masikikunata malta rurashpam kawsangillapa. Tayta Dyustapismi mana kuyangillapachu. Chayri chay dyismuykita qoshpa, shumaqta kuyayllapa Dyusta, runa masikikunatapis.

43'¡Ay qamkuna *farisiyukunaqa! *Sinaguga wasikunapi kashpaqam, ancha munangillapa tiyayta chay kamachikuqkunapa tiyanangunapi. Kanan munangillapam, shumaqta napaykushunanllapa kallikunapi.

44'¡Ay, qamkuna *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyukuna! *Shimikiwanllam Dyusta kasungillapa. Chaymi qamkunaqa chay pakashqa sipulturashina kangillapa. Chaqa runakunaqam chay pakashqa sipulturapa sawanda pasashpaqa, mana yach'anllapachu: (Ukupim ancha mapa ash'naykan, nishpaqa. Chayshinallam qamkunata tingushushpapis, mana yach'anllapachu: Paykunam uku shunqombi ancha uchayuq, nishpaqa.)

45Chaymi suq runa *Muysispa liyningunata yach'achikuqqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, chayshina nishpaqam, noqaykunatapis ancha piñachiwaykangi, nishpa.

46Chaymi Jisusqa nirqan:
—¡Ay qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna! Chaqa qamkunaqam suqkunata mana atiypaqta aparichingillapa. Piru qamkunaqam mana nimatapis ni suq diduykiwan munangillapachu yanapayta paykunataqa.
47'¡Ay qamkunaqa! Chay unay agwiluykillapam wanchirqan *Dyuspaq rimaqkunata. Kanan qamkunaqam chay rimaqkunapa nichu laya sipulturangunata allichangillapa. 48Piru chayshina allichashpapismi, chay unay kastaykishinalla yuyaykangillapa. Chaqa paykunaqam Dyuspaq rimaqkunata wanchirqan. Chaymandaqam qamkunaqa sipulturangunata allichangillapa. (Piru kananqam noqata munangillapa wanchiwayta. Chaymi chay unay agwiluyki wanchikuqkunashina kangillapa). 49Chaymi Tayta Dyusqa chayta yach'ashpa nirqan:
"Kach'amuqmi rini qamkunaman noqapaq *rimaqkunata, *apustulniykunatapis. Piru wakindaqam ringillapa wanchiq; wakindaqam ringillapa qesachaq", nishpa. 50-51Chaymi niykillapa, Tayta Dyusqam rin kastigashuqllapa yumbay chay wanchishqa rimaqkunapa yawarnimbaq, chay punta runa *Adamba churin *Abilta wanchishqan tyimpumandapacha chay Sakariyasta wanchishqan tyimpukaman. Chay Sakariyastaqam wanchirqanllapa *Dyuspa adurana wasimba *pata altarpa ladumbilla.
52'¡Ay qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa! Chaqa qamkunaqam mana munangillapachu Dyusta kasuyta, syiluman ch'ayanaykiqa. Kanan suqkuna munaptin Dyusta kasuytaqam, qamkunaqa mana allin duktrinaykita yach'achingillapa. Chaymi paykunaqa ancha pandashpa, mana atinllapachu Dyusta allita kasuytaqa.
53-54Jisus chayshina niptinqam, *Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkuna, chay farisiyukunapis ancha piñakurqanllapa. Chaymi tukuy laya tapunata tapurqanllapa, pandaptin, chaypaq tumbananllapa.

Jisusmi nirqan, farisiyukunapa duktrinanda ama ch'askinanllapa

12 1Chayshina *farisiyukuna tapunangamanmi, ancha achka mil runakuna ch'ayarqan Jisusman sarrunakuypa. Chaymandaqam Jisusqa puntata *yach'akuqningunata nirqan:
—Kwidakayllapa chay farisiyukunapa *libaduranmanda. Chaqa paykunaqam *shiminwanlla Dyusta kasunllapa. *[Nuta: Ashla libadurallam achka masata atin saksachiyta. Chayshinallam farisiyupa kustumbringunata ashlitatalla ruraptinchiq, ancha dañachiwanchiqman.]* 2Piru tukuy chay pakadu mana allita rurashqanda ancha klaruta yumbay rinllapa yach'aq. 3Chay tyimpupiqam tukuy maypi manyaqlla rinllapa yach'aq tutap pakakushpa ichu uku wasikipi uyaritap (uyarita) parlashqaykitapis. Chay tyimpupiqam wasikunapa sawangunamanda ancha jwirtita rinllapa rimaq tukuy ima parlashqaykipaq, nishpa.

Dyustallar manchashunllapa
(Mt. 10.28-31)

4'Yanasitakuna (Yanasitukuna), qamkunatam niykillapa, ama manchayllapachu wanchikuqkunataqa. Chaqa kwirpuykitallam atinllapa wanchiytaqa. Manam mastaqa atinllapachu imanachishuyta. 5Chayri Dyustalla manchayllapa. Chaqa payqam bidaykita qoch'ishushpa, atin infyirnuman wichushuyta.
6-7'Piru Dyusqam ancha kuyashushpa, ancha allita riqsishungillapa. Chaymi

yumbay aqchaykillapata manyaqlla yupashqa. Asta ashla baliq pishqetukunatapismi kwidan. Manchu runakunaqa ishkay qellitaywanlla atin randiyta sinku indyu pishqo layakunata. Chayshina runakunapaq mana baliptimbismi, Dyusqa mana ni suq pishqetuta qonqanchu. Chayri ama llakiyllapachu. Chaqa qamkunaqam ancha achka pishqetukunamanda masta balingillapa Dyuspaqqa.

Runakunapa ñawpambi ama penqakushpachu, Jisukristupaq rimashun
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 ’Yumbaytam niykillapa, mayqan runa ichu warmi mana penqakushpachu, runakunapa ñawpambi noqapaq rimaptinqam, noqa *Dyusmanda Shamuq Runapis jwisyu diyapi Dyuspa chay anjilningunapa ñawpambi paypa faburninda rini rimaq. 9 Piru runakunapa ñawpambi ñigawaqtaqam, jwisyu diyapiqa noqapis Dyuspa anjilningunapa ñawpambi kayshina rini ñigaq: “Manam paytaqa riqsinichu”, nishpa.

10 ’Mayqan runa noqa *Dyusmanda Shamuq Runata kuntrawashpa mana allikunata rimawaptinqam, Dyusqa pirdunanman. Piru Dyuspa *Santu Ispiritunda mayqan kuntranda rimaqtaqam mana rinchu pirdunaq.

11 ’Noqapaq yach'achikuptikim, kuntrashuqkunaqa rinllapa apashuq *sinaguga wasikunaman, juyiskunaman, suq awturidarkunaman. Chayshina rurashuptinllapaqa, ama llakiyllapachu: Tapuwaptinqa, ¿imataraq nishaq? nishpaqa. 12 Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi chay uraspi rin yanapashuq, allita rimanaykillapa.

Qellaytaqa ama anchaqa munashunchu

13 Chay ancha achka runakunamanda suqninmi Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, masaytar niy, irinsyayta partiwanambaq, nishpa.

14 Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Pitaq numbrawashqa, juyisniki kashpa, irinsyaykita partichishunayqa? nishpa.

15 Nirqambismi:

—Kwidakayllapa, ama tukuy imata munakunaykillapa. Chaqa runakuna shumaqta kawsanambaqqam mana munanchu tukuy imayuq kanambaqqa.

16 Chayshina nishpaqam, suq kumparasyunda rurashpa nirqan:

—Suq kapuq runash ch'akrangunamanda ancha allita kusichakuq. 17 Chayshi chay runaqa yuyarqan: “¿Imanashaqtaq? Chaqa kusichaytaqam mana maypi atinichu waqaychayta”, nishpa. 18 Chayshina yuyashpaqash nirqan: “¡A, ya! Yach'aninam imatam rini ruraq. Yumbay waqaychana wasiykunata bulashpam, mas atungunata rini ruraq, chaypi kusichayta tukuy imayta tandanaypaq. 19 Chaymandaqam nishaq: Kananqam waqaycharqayna tukuy kusichayta achka watakunapaq. Chayri kananqa samashpa, mikushaq, upyashaq, kushikushaq”, nishpa. 20 Piru Tayta Dyusqash chay runataqa nirqan: “A, runa tuntu, kay tutatam ringi wañuq. Kanan chay imaykikunaqa, ¿pipaqraq kidanqa?” nishpa. 21 Chayshinam rin kaq chay nisyukunawanqa. Chaqa achka qellayniyuq kashpapismi, Dyuspaqqa mana nima allita rurashqachu.

Dyusmi kwidan paypi kriyiqkunata
(Mt. 6.25-34)

22 Chaymandaqam Jisusqa *yach'akuqningunata nirqan:

—Noqaqam niykillapa, ama llakiyllapachu, ¿imataraq mikushaq? ¿Imataraq rurakushaq? nishpaqa. 23 Chaqa

bidaykiqam ancha balin maski mikunamanda. Kwirpuykipismi balin maski mudanaykimanda. 24Pishqokunapaq yuyayllapa: Paykunaqam mana tarpukunchu, ni kusichakunchu. Manam ni trujayuqchu ni wasiyuqchu, granukunata tandanambaqqa. Piru Tayta Dyusmi paykunata mantyinin. Qamkunaqam chay pishqokunamandaqa masta balingillapa Dyuspaqqa. 25Mayá, qamkunamanda suqniki ancha munashpa masta wiñaytaqa, ¿ima ancha llakishpachu atingiman midyu mitru masta wiñayta? ¡Manám! 26Chayshina mana ni chayta atishpa ruraytaqa, ¿imapaqnam llakingillapa, imaraq pasawanqa, nishpaqa?

27'Allita yuyayllapa chay ancha shumaq liryu tuktukunapi. Manam trabajanllapachu ni puchkakunllapachu. Piru alliptam niykillapa, chay ancha kapuq gubyirnu *Salumunqam ancha shumaqta mudakushpapis, mana atirqanchu chay tuktukunashina mudakuytaqa. 28Chay ch'akraykipi qewakunam suq tyimpitulla kawsan. Qayandimbaqqam rupachinapaqna balin. Piru chay tuktu mana duraqkunatam Dyusqa ancha shumaqta ruran. Chayshinam qamkunatapis ancha shumaqta rin rurachishuqllapa maski chay shumaq tuktukunamanda. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq Dyuspiqa mana allitaqa yuyakungillapachu? 29Chayri ama llakiyllapachu, ¿imataraq mikushaq? ¿Imataraq upyashaq? nishpaqa. 30Chaqa Dyusta mana kasuqkunaqam tukuy imata munashpa, ancha llakinllapa: ¿Imashinataq chaytaqa atini kunsigiyta? nishpa. Chayri qamkunaqa ama paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa Taytanchiq Dyusmi yach'an imam faltashungillapa, nishpa. 31Chayri Dyus munashqanda puntata rurayllapa, pay kamachikuqniki kanambaq. Chayshina ruraptikillapaqam, tukuy ima faltashushqandapis rin qoshuqllapa.

Syilupim kan tukuy ima
(Mt. 6.19-21)

32'Kuyashqay wishitaykuna, ama nimata manchayllapachu. Chaqa ashlita kaptikipismi, Taytanchiq Dyusqa ancha kushikushpa, suq mushuq bidata munan qoshuyllapata, paywan tukuy tyimpu kawsanaykillapa. 33Chayri imaykita randikushpa, chay mana nimayuqkunata qoyllapa. Chayshina Dyus munashqanda ruraptikiqam, payqa shumaq primyuykita syilupi rin qoshuqllapa. Anaqpiqam chay primyuyki mana nunka rinchu ushyakaq. Manam ni ladrunguna rinchu yaykuq apaqqa, ni pulillakuna rinchu kush'kuq. 34Kanan chay primyuyki syilupi kaptinqam, qamqa shunqoykipi ancha ringi yuyakuq Tayta Dyuspilla.

Listu kashun, Jisusta shumaqta ch'ayachinanchiq

35-36'Listu kayllapa, noqa shamuptiy, shumaqta ch'ayachiwanayki. Manchu suq patrumba kriyadungunaqa, allita sigurakashpa, michata syindishpa, patrunninda shuyanllapa. Chaqa chay kriyadukunaqam patrunnin kasamyintu fyistapi kaptinqa, rikch'aykashpalla shuyan, ch'ayamuptin, das kich'anambaq punguta. 37Chaymi chay shuyakuq kriyadukunaqa ancha kushikunqallapa, chay patrunnin kutimushpa, mana puñuykaqta tariptinqa. Alliptam niykillapa, chay patrunmi, mandilninda rurakushpa, chay kriyadungunata mesaman tiyachishpa, rin qaraq. 38Chaymi ch'awpi tutata ichu madrugadupi shamushpa, paykunata mana puñuykaqta tariptinqa, kushikunqallapa. 39Kaytapis yach'ayllapa, suq wasi dwiñu yach'ashpa: Kay tutam ladrunqa rin shamuq suwawaq,

nishpaqach'i, mana puñunmanchu.
Ashwanmi allita rikch'ashpa,
kwidakunman yuraqashtin, ama wasinman
yaykunambaq. 40Chayshinar qamkunapis
allita kawsashpa, listu kayllapa, shumaqta
ch'ayachiwanayki. Chaqa noqa
*Dyusmanda Shamuq Runaqam mana
yuyashqaykillapa uraspi rini kutimuq,
nishpa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan allin kriyaduwan, mana baliq kriyaduwan
(Mt. 24.45-51)

41Pidruqam Jisusta tapurqan:
—Taytitu, ¿chay kumparasyunda-
qachu noqaykunapaqlla rurarqayki ichu
yumbay runakunapaq? nishpa.
42Chaymi Jisusqa nirqan:
—Mayá, yuyayllapa, ¿pim chay allin
kumplidu yach'ayniyuq kamachikuq
*impliyaduqa? ¿Ima laya runatam
patrunninqa numbran, paypa makimbi
dijanan wasinda kwidanan, kriyadungu-
nata urasnimbi qaranambaqqa? 43Chay
wasi kwidaqqam ancha rin kushikuq, chay
patrunnin kutimushpa, kamachishqan-
shina ruraykaqta tariptinqa. Chaymi chay
wasi kwidaq kriyaduqa ancha rin
kushikuq, chay patrunnin kutimushpa,
kamachishqanshina ruraykaqta tariptin.
44Alliptam niykillapa, chay kriyadun allita
kasushqanrayku, chay patrunninqa mas
kamachikuqta numbrashpa, tukuy
imandana paypa kwintan rin dijaq, payna
rikanambaq. 45Piru amakish chay
kriyaduqa yuyanqachu: Manaraqmi
patrunniyqa rinchu kutimuq, nishpa,
maluyashpa, kriyadu masingunata
maqashpa, payllana unda unda mikunman,
upyanman, mach'anman. 46Chayshina
ruraykaptingish, patrunninqa mana
yuyashqan diyapi, qonqaylla shamushpa,
ancha fiyuta rin kastigaq. Chaymandaqam
paytaqa rin wichukuq mana kriyiqkuna
kashqanman.

47'Mayqan kriyadu yach'ashpa:
Patrunniymi kayshina munan ruranaypaq,
nishpaqa, piru mana nima rurananda
rurashpaqa, ancha kastigadu rin kaq,
patrunninda mana kasushqanrayku. 48Piru
suq kriyadu mana yach'ashpa, patrunnin
munashqanda mana rurashpaqam, ashla
kastigadulla rin kaq. Chayshinallam suq
kriyaduta achkata intrigashpa, suq
tyimpumanda ancha rin mañaq kwintata
qonambaq: ¿Maypim ganansyay? nishpa.

Jisuspi kriyiptinchiqqam, wakinguna noqanchiqkunamanda rinllapa akrakaq
(Mt. 10.34-36)

49'Noqam kay mundumanqa shamushqa
kani, ninata apamushpa. ¡Chaymi ancha
munani miranambaq! 50Piru puntatam
ancha padisishpa, mallipadu rini kaq.
Chaymi ancha padisini Dyus munashqan-
shina kumplinangaman. 51¿Ima qamkuna-
qachu yuyangi: Siñurninchiq Jisuspi
kriyiptinchiqmi, yumbay runakuna
shumaqta rin kawsaq noqanchiqkunawan,
nishpa? Manam chayshinachu. Ashwanmi
noqapi kriyiptikillapa, suqkunaqa
qamkunamanda rinllapa akrakaq. 52Chaqa
suq ayllupi noqapi mana kriyiqkunaqam
rin akrakaq noqapi kriyiq ayllungunа-
manda. Sinku kaptinqam, kimsa rin
kuntraq ishkayta. 53Kanan taytanmi ullqo
wambranda rin kuntraq. Churimbismi
taytanda rin kuntraq. Mamambismi warmi
wawanda rin kuntraq. Warmi wawam-
bismi mamanda rin kuntraq. Swigram-
bismi llumchunda rin kuntraq. Llumchum-
bismi swigranda rin kuntraq, nishpa.

Jisusmi yach'achikurqan kay pacha ushyakanan tyimpupaq
(Mt. 16.1-4; Mk. 8.11-13)

54Chay achka runakunataqam Jisusqa
kayshinapis yach'achirqan:
—Qamkunaqam waq rupay
seqanamba ladumbi pukutayta

rikashpaqa ningillapa: “Rinnam tamyaq”, nishpa. Allibri chay nishqaykishina rin tamyaq. 55Kay lugarpi *sur ladumanda wayraptinqam, ningillapa: “Biranum rinna shamuq”, nishpa. Kanan allibri chay nishqaykishina shamun. 56Piru Dyus munashqandaqam mana munangillapachu yach'ayta. ¡A, qamkuna *shimikiwanlla Dyusta kasuqkunaqa! Qamkunaqam syilupi ichu kay pachapi ima kaqta rikashpa yach'angillapana: Imam rin kaq, nishpa. Chayshina yach'ashpaqa, ¿imaraykutaq mana yach'angillapachu: Dyus nishqanqam kumpliykanna, nishpaqa?

Jisusmi nirqan: “Dimandashuqwanri das alliyay”, nishpa

(Mt. 5.25-26)

57’¿Imaraykutaq qamkuna kikiki mana yach'angillapachu: Imam alli, imam mana allichu, nishpaqa? 58Chayri mayqan imapaq dimandashushpa, juyisman apashuykaptinqa, ñambilla alliyay chay mana allita rurashqaykipaq. Mana chayta ruraptikikish, apashungiman juyisman. Chaykish juyisqa kach'ashungiman suldadukunaman, karsilman apashunambaqllapa. 59Chaymi allipta niykillapa, karsilmandaqam mana ringichu lluqshiq yumbay kubrashushqanda pagaranaykikaman. Chaqa manash' ni suq sintimuta rinchu pirdunashuq.

Uchaykikunata dijayllapa

13 1Chay tyimpupillam suq runakuna shamushpa, Jisusta nirqan:

—Suq disgrasyam kashqa. Chaqa wakin llaqta masiki galiliyanukunam *Dyuspa adurana wasimbi animalningunata wanchiykarqanllapa, Dyusta aduranambaq. Chayshina ruraykaptinllapam, gubyirnu Pilatupa suldadunguna qonqaylla paykunataqa wanchirqan. Chaymi chay runakunapa yawarnin chay animalningunapa yawarninwan taqllukarqan, nishpa.

2Chaymi Jisusqa nirqan:

—(Kwidawkish qamkunapis paykunashina wañungimanllapa.) Amar yuyayllapachu: Chay runakunaqam yumbay llaqta masin galiliyanukunamanda mas uchayuq kashqanrayku, wañurqanllapa, nishpaqa. 3Ashwanri allita yach'ayllapa, uchaykita mana dijaptikillapa Dyusta kasunaykipaqqam, qamkunapis ringillapa chingaq. 4Manchu Jirusalimbiqa chay Siluwi shutiq *altu turri bulakashpa, 18 jirusaliniruta pambashpa wanchirqan. Piru amar yuyayllapachu: Chay wañuqkunam yumbay llaqta masingunamanda mas uchayuq kashqanrayku, chayshina wañurqanllapa, nishpaqa. 5Ashwan alliptam niykillapa, uchaykita mana dijashpaqam, qamkunapis ringillapa chingaq, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan suq yura igus mana puqoqwan

6Suq kumparasyunda ruranambaqmi, Jisusqa kayshina nirqan:

—Suq runapa wirtambim suq yura *igus karqan. Chaymi chay dwiñunqa suq diya rirqan chay igusnimba puqoyninda maskaq. Piru manam nima puqoyninda tarirqanchu. 7Chaymi piyunninda qayashpa nirqan: “Rikay, kimsa watanam achka bwiltasta yanqa shamushqa kani igusta pallaq. Piru rikay, kanangamanmi mana nima puqoyninda tarishqachu kani. Chayri kuchuyna. Yanqam arkakuykan wirtaypiqa”, nishpa. 8Piru chay piyunninqam nirqan: “Taytitu, dijayraq kay watitata. Mayá, tukuy rridurninda allashpa wanuta wichushaq. 9Talbisri chayshina ruraptiy, puqonman. Piru

mana puqoptinqam, chaypina kuchushpa wichukungi", nishpa. *[Nuta: Chay yura igus mana puqoyniyuqqam chay runa Dyusta mana kasuqshina.]*

Jisusmi samana diyapi suq warmi nanaywan kumurashqata kach'akachirqan

10 Suq kutinmi Jisusqa *samana diyapi *sinaguga wasipi yach'achikuykarqan. 11 Chaypim karqan suq qeshyaq warmi. Payqam 18 watas tukuyta kumurash-palla puriq. Chaqa suq *dyablum rurashqa karqan, ama nimatapis atinambaq dirichu shayayta. 12 Chaymi Jisusqa chay qeshyaq warmita rikashpa, qayashpaqa nirqan:

—Warmisita, nanaynikimandam kach'akachiykina.

13 Chayshina nishpaqam, Jisusqa makingunata sawanman rurashpa, chay uras das kach'akachirqan. Chaymi chay warmiqa, dirichuna shayashpa, Taytan-chiq Dyusta ancha alabarqan. 14 Chayta rikashpam, chay sinaguga wasipa kamachikuqninqa Jisuspaq ancha piñakurqan. Chaqa Jisusqam chay warmitaqa kach'akachishqa karqan samana diyapi. Chaymi chay kamachi-kuqqa yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Sayis diyastallam atinchiqllapa trabajaytaqa. Chayri chay diyakunapilla shamuyllapa, kach'akachishunan nanaynikimanda. ¡Ama samana diyapiqa! nishpa.

15 Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—¡A, *shimikiwanlla Dyusta kasuqkuna! ¿Ima qamkunaqachu mana trabajangillapa samana diyapiqa? Chaqa chay samana diyapiqam buyisnikita, burruykita takalninmanda paskashpa, apangillapa yakuta upyachiq, ¿manachu? 16 Chayshinallam kay warmi *Abrajamba karu willkan kaqta dyabluqa 18 watasta kay qeshyaywan watashqashina. Chayshina kaptinqa, ¿akasuchu mana balin samana diyapi kach'akachinayqa? Chaqa ancham balin kach'akachinaypaq, nishpa.

17 Chayshina Jisus niptinqam, yumbay chay kuntraqkunaqa ancha penqakur-qanllapa. Piru chay ancha achka rikaqkunaqam, Jisus yumbay chay shumaq rurashqangunata rikashpaqa, ancha kushikurqanllapa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan
(Mt. 13.31-32; Mk. 4.30-32)

18 Chaymandaqam Jisusqa kayshinapis nirqan:

—Dyustana kasuqkunataqa ¿imawandaq atini kumparayta? 19 Paykunaqam ñapushpa murunshina. Chaqa suq runa ch'akrambi tarpuptinqam, chay ñapushpa murunqa uchulitamanda wiñashpa, atunda wiñan. Chaymi asta bwilaq pishqokuna rikrangunapi kamachakunllapa (makachakunllapa). *[Nuta: Chay ñapushpa murunshinam Dyusta kasuqkunaqa. Chaqa ashlita kashpallapapismi, ancha rinllapa achkayaq.]*

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan libadurawan
(Mt. 13.33)

20 Jisusqam nirqambis:

—Dyustana kasushpa kawsaqkunataqa ¿ima maswandaq atini kumparayta? 21 Paykunaqam *libadurashina. Suq warmiqam midyu kustal mach'kata yakuwan sangushpa, ashla libadurata taqlluptinqa, ancha achkayan. Chay ashla libaduraqam chay achka mach'kataqa limpu saksachin, ¿manachu? *[Nuta: Chayshinallam Dyusta kasuqkunapis ashlitalla kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.]*

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kich'ki punguwan
(Mt. 7.13-14, 21-23)

22 Jisusqam Jirusalinman riqshinaqa,
llaqtakunaman, kasiriyukunaman
ch'ayarqan. Ch'ayashpaqam, chay
llaqtakunapi tiyaqkunata yach'achishpa,
yach'achishpa, pasarqan. 23 Chaypim
Jisusta suq runa kayshina tapurqan:
—Taytitu, ¿ashlitallachu rinllapa
washadu kaqqa? nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
24 —Chay kich'ki punguta imashinapis
utqa yaykuyllapa. Kaykish niykillapa, ancha
achka runa warmim rinllapa munaq
yaykuyta. Piru tardina kaptinqam, manana
rinllapachu atiq yaykuytaqa. 25 Chaqa wasi
dwiñu atarishpa, pungunda kirpaptinqam,
mayqanniki sawapi kidaqqa pungunda
takashpa, ringillapa qayakuq: "Kamachikuq
Siñursitu, kich'ayri punguykita", nishpa. Piru
payqam rin nishuqllapa: "Manam riqsiykilla-
pachu. ¿Maymandach'i kangillapa?" nishpa.
26 Chaymandaqam qamkunaqa ringillapa
niq: "Qamwanmi mikurqanchiq, upyarqan-
chiq. Manchur qamqa chay kalliykunapi
yach'achikurqayki" nishpa. 27 Chayshina
qamkuna niptikipismi, payqa rin nishuqllapa:
"¡Nishushqallapanam kani: Manam
riqsiykillapachu! ¿Maymandach'i kangillapa?
¡Ashuyllapa kaymanda, qamkuna mana
allikunata ruraqkunaqa!" nishpa. 28 Chaymi
sawa pungupi kidashpa, ringillapa rikaq
chay alma *Abrajanda, *Isakta, *Jakubuta,
*Dyuspaq rimaqkunatapis syilupi Dyuspa
ñawpambina kaqta. Chaymi qamkunaqa
ancha ringillapa malayakuq. ¡Llalli
qamkunata Dyuspa ñawpanmanda qatishup-
tinqam, ancha waqashpa, ancha llakishpa,
kiruykillapata ringillapa qech'yachiq!
29 Chaqa chay diyapiqam kay pachapa
yumbay kuchungunamanda rin tandakaq-
llapa Dyusman, paywan syilupi tiyashpa,
pulla mikunambaqllapa. 30 Chay diyapim
wakin mana kamachikuq kaqkunaqa ancha
kamachikuqna puntapi rinllapa kaq. Piru
wakin kamachikuq kaqkunaqam chay
diyapiqa mana nimapaq balishpa, ancha
ikipi rinllapa kaq.

Jisusmi Jirusalimbi tiyaqkunapaq waqarqan
(Mt. 23.37-39)

31 Chay diyallam wakin *farisiyu
duktrinayuqkuna ch'ayamushpa, Jisusta
nirqanllapa:
—Riy kaymanda. Chaqa chay gubyirnu
*Irudismi munan wanchishuyta, nishpa.
32 Chayshina willaptinllapam, Jisusqa
nirqan:
—Riyllapa willay chay surrushina
ingañakuq Irudista: "Kay diyakunam
Jisusqa rin qatiq *dyablukunata. Rimbismi
kach'akachiq qeshyaqkunata. Chayman-
daqam yumbay trabajunda rinna ushyaq",
nishpa. 33 Piru kanan, qaya, qaya suq
punchawpismi alli, kay ñanda rinaypaq.
Chaqa *Dyuspaq yumbay rimaqkunataqam
masta wanchinllapa Jirusalin llaqtapi.
34 "¡Ay, Jirusalimbi tiyaqkuna! ¡Qamku-
naqam Dyuspaq rimaqkunata wanchingi-
llapa! ¡Kanan Dyus kach'amushqan
runakuna ch'ayashuptinmi, sitashpa
wanchingillapa! Manchu suq wallpaqa
alitamba warambi pulichitungunata
tandan. Chayshinallam noqapis kutin kutin
ancha munashqa kani qamkunata
tandashuyllapata. Piru manam munashqa-
llapachu kangi. 35 Chaymi kay llaqtaykiqa
wichukudu rin kaq. Kanan mananam
ringillapachu rikawaq, suq diya
kutimunaykaman. Chaymi chay diyapi
noqapaqqa ringillapa niq: "¡Alabashqa
kanqa, Tayta Dyuspa rrimplasun
shamuqqa!" nishpa.[n]

---

n 13.35 [Salmo 118.26]

Jisusmi kach'akachirqan suq runa saksaykaq kwirpuyuqta

14 1Suq *samana diyapim Jisusqa rirqan mikuq suq kamachikuq *farisiyu duktrinayuqpa wasinman. Chaypim wakin farisiyukunaqa Jisusta chapaykarqan. 2Chaypim karqambis suq runa ancha padisiykaq saksaywan. 3Chaymi Jisusqa *Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunata, chay farisiyukunatapis tapurqan:

—Mayá, ¿qamkunaqa imatam ningillapa? ¿Dyusqachu dijawanchiq, runa masinchiqta kach'akachinanchiq samana diyapi ichu mana? nishpa.

4Chayshina tapuptinqam, chay farisiyukunaqa uyararqanlla. Chaymi Jisusqa chay uras chay qeshyaqpa sawanman makinda rurashpa, kach'akachishpa:

—Riyna, nirqan.

5Chaymandaqam chay farisiyukunata nirqan:

—Mayqannikipa suq burruyki ichu suq turuyki suq qoch'aman bulakaptin samana diyapiqa, ¿manachu chay uraslla qamkunapis trabajashpa, surqongimanllapa? nishpa.

6Chaymi chay farisiyukunaqa manana nimatapis atirqanllapachu kuntistayta.

Umildikuna kashunllapa

7Chaymandaqam Jisusqa chay kumbidadu runakunata rikarqan, mas allin iskañukunata akraptin, puntapi tiyanambaqllapa. Chaymi suq kumparasyunda rurashpa, nirqan:

8—Mayqan kumbidashuptin suq kasamyintu fyistamanqa, ama tiyaychu punta tiyanapiqa. Chaqa puntapi tiyaptikiqakish, ch'ayamunman suq kumbidashqan mas kamachikuq qamanda. 9Chaykish chay mayqan kumbidashuqqa nishungiman: "Qoyri kay tiyanata kay suqta", nishpa. Chaych'i ancha penqakushpa, ringiman tiyaq iki tiyanaman. 10Chayri mayqan kumbidashuptinqa, iki tiyanapi tiyay. Chaymi chay mayqan kumbidashuq shamushpa nishungiman: "Yanasita (Yanasitu), shamuy kay mas allin punta tiyanaman", nishpa. Chaymi chay mesapi wakin kaqkunaqa qambaq ninqallapa: "Paymi ancha baliq runa", nishpa. 11Chaymi mayqan runa munashpa kamachikuq kaytaqa, suq diyaqa rin penqakuq. Piru chay umildi kaqqam suq diyaqa ancha rin kamachikuq, nishpa.

12Chaymandaqam chay kumbidakuq runata Jisusqa nirqan:

—Rurashpa fyistataqa, ama yuyaychu: Yanasaykunata (Yanasuykunata), masaykunata, aylluykunata ichu imayuq bisinuykunatallam rini kumbidaq, nishpaqa. Chaqa paykunaqam qam kumbidashqaykishina kumbidashushpa, rinllapa kutichishuq. Chayshinaqam mana pitapis yanapaykangichu. 13Ashwanri suq fyistata rurashpaqa, kumbiday chay mana imayuqkunata, mankukunata, kujukunata, sarkukunata. 14Chaymi chayshina chay mana imayuqkunata yanapashpaqa, ancha kushikushpa ringillapa tiyaq. Chaqa chay pubrikunaqam mana atinqachu pagarashuytaqa. Piru allin runakuna kawsamuptinmi, Dyusqa rin pagarashuq, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kasaraqkunapa fyistanwan

(Mt. 22.1-10)

15Chaymi Jisus nishqanda uyashpaqa, chay mesapi tiyaqkunamanda suqninqa Jisusta nirqan:

—¡Ancha kushikunqa chay runa Dyuswan syilupi tandata mikuqqa! nishpa.

16 Chaymi Jisusqa nirqan:
—Suq runash ancha allin fyistata rurashpa, kumbidarqan ancha achka runakunata.
17 Chayshi mikunan uras ch'ayaptinqa, kriyadunda kach'arqan qayamunambaq chay kumbidashqangunata. Chayshi kriyadunqa rishpa nirqan: "Shamuyllapana mikunanchiq. Listunam mikunaqa", nishpa.
18 Chayshina qayaptinqash, yumbay kumbidashqangunaqa nirqan: "Pirdunawayllapa. Manam atinillapachu riyta", nishpa. Chay punta runa kumbidashqaqash nirqan: "Randishqam kani ch'akrata. Riqmi rini rikaq. Chaymi rrugayki pirdunawanayki", nishpa.
19 Suqpisshi nirqan: "Randishqam kani sinku yuntas buyiskunata. Chaymi rini riq mallipaq. Chaymi rrugayki pirdunawanayki", nishpa.
20 Suqpisshi nirqan: "Chayraqmi kasarashqa kani. Chayraykum mana atinichu riyta", nishpa.
21 Chayshi kriyadu kutimushpa, chayshina patrunninda niptinqa, chay patrunninqa piñakushpa, nirqan: "Riy kallikunamanda das apamuq waq mana nimayuq runakunata, mankukunata, kujukunata, sarkukunata", nishpa.
22 Chayshi kriyaduqa rishpa, chaykunata apamushpaqa, nirqan: "Patrunsitu, apamushqanam kani chay niwashqaykishina. Piru kanraqmi tiyanakunaqa", nishpa.
23 Chayshi patrunqa kriyadundaqa nirqan: "Riy kallikunaman, ñangunaman. Ancha animachishpa, apamuy suq runakunatapis, kay wasiy undanan.
24 Piru manam ni mayqan waq punta kumbidashqayqa mikunqachu mikunaytaqa", nishpa.

Ancha padisishpapis, Jisusta kasushun
(Mt. 10.37-38)

25 Chay tyimpupim ancha achka runakuna, warmikuna Jisuspa ikinda rirqanllapa. Chaymi payqa rishqanshina tikrakamushpa, yumbayta nirqan:
26 —Mayqan noqaman shamuqqa ancha kuyawanqa maski yumbay kuyashqanmanda. Chayri mayqanniki noqata kuyawanaykimanda taytaykita, mamaykita, warmikita, wambraykikunata, masaykikunata, panikikunata ichu kikin kwirpuykita masta kuyashpaqam, mana balingichu yach'akuqniy kanaykipaqqa.
27 Chayri noqapi kriyishqaykirayku padisishpa, ichu suq kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, allita kasuwashpaqa, noqapa allip yach'akuqniy ringi kaq; manaqa manam.
28 '(Mayá, nishqaykillapa suq kumparasyunda:) Mayqanniki suq *altu turrita munashpa ruraytaqa, puntata allita yuyangiman: ¿Aykataraq gastayman ushyanayqa? ¿Aypanmanchuraq qellayniy ichu mana? nishpa.
29 Chaqa mana allita yuyashpa, simyintuta qallarishpaqam, mana atingimanchu ushyayta, faltaptin qellayniki. Chaymi yumbay rikashuqkuna asipashushpa ninmanllapa:
30 "Kay runam qallarishqa suq turrita ruraq; piru manam atishqachu ushyayta", nishpa.
31 'Ichu mayqan gubyirnu munashpa pilyayta suq gubyirnuwanqa, manachu puntata allita yuyanman: ¿Kay 10.000 suldaduykunawanqa atiymanchu binsiyta paypa 20.000 suldadungunataqa? nishpa.
32 Chaymi mana atishpa pilyaytaqa, karupillaraq kashpa, chay gubyirnuqa kach'anman rrimplasunda parlanambaq, ama pilyananllapa.
33 (Chayshinar mayqanniki noqata munashpa kasuwaytaqa, puntata ancha allita yuyay: ¿Alliptachu munani kasuyta ichu mana? nishpa.) Chaqa mana dijashpa tukuy imaykitam, mana atingichu yach'akuqniy kaytaqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan dañakashqa kach'iwan
(Mt. 5.13; Mk. 9.50)

34 Chaymandaqam Jisusqa suq kumparasyunda rurashpa, kayshinapis nirqan:
—Kach'iqam ancha allin. Piru lambaqyaptinqam, mana atinchiqchu allichayta kach'iyanambaqqa.

35Mananam balinchu nimapaq, ni
wanupaq. Ashwanmi wichukunan-
chiqna balinqa. Chayri qamkuna
rinriyuqkunaqa, allita uyawayllapa,
nishpa. *[Nuta: Jisusta mana munaq kasuqqam
chay mana baliq kach'ishina.]*

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan chingashqa wishawan
(Mt. 18.10-14)

15 1Achka *kuntribusyunda
kubrakuqkuna, suq laya
uchayuqkunapismi qemikarqanllapa,
Jisusta uyanambaq. 2Chayraykum
*farisiyu duktrinayuqkuna, *Muysispa
liyningunata yach'achikuqkunapis
Jisusta penqashpa nirqanllapa:
—Rikay, Jisusqam uchayuq runaku-
nata ch'ayachishpa, paykunawan
mikun, nishpa.
3Chaymi Jisusqa kay kumparasyunda
rurarqan:
4—Mayá, qamkunamanda suqniki 100
wishayuq kashpa, suq wishayki chingap-
tinqa, ¿manachuraq chay 99 wishaykita
pastupi dijashpa, ringiman maskaq chay
suq wishaykita tarinaykikaman? 5Chaymi
chay wishaykita tarishpaqa, ancha
kushikushpa umbrukushpana apamun-
giman. 6Kanan wasikiman ch'ayashpaqam,
kumpañiruykikunata, bisinuykikunata
tandashpa, ningiman: "¡Kay chingashqa
wishaytam tarishqana kani! ¡Chayri
kushikushunllapa!" nishpa. 7Chaymi
allipta niykillapa, chayshinallam syilupipis.
Dyuspi chay 99 kriyiqkunapaq syilupiqa
ancha kushikunllapa. Piru suq mana allin
runa ichu warmi uchangunata dijashpa,
Dyuspina allipta kriyiptinqam, ashwan
masta kushikunllapa syilupiqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan chingashqa qellaywan

8'Mayá, suq warmi dyis ancha baliq
yuraq qellayniyuq kashpa, suq
qellayninda wichushpaqa, ¿manachuraq
michanda syindishpa, chay wasinda
pichashpa, kuchun kuchun allita
maskanman tarinangaman? 9Chayman-
daqam chayshina tarishpaqa, tandashpa
yanasangunata, bisinangunata ninman:
"Yanasitakuna, kushikushunllapa, kay
wichushqay qellayniyta tarishqay-
rayku", nishpa. 10Chayshinallam syilupi
Dyuspa anjilningunapis ancha kushikun-
llapa suq mana allin runa uchangunata
dijashpa, Dyustana kasuptinqa.
(Chayraykum chay uchayuqkunawanqa
tandakani, Dyuspaq yach'achinaypaq),
nishpa.

Suq kumparasyundam rurarqan suq runapa churin qellayninda malgastaqwan

11Jisusqam nirqambis:
—Suq runam ishkay churiyuq karqan.
12Chay shullka churinmi taytanda
nirqan: "Taytitu, qowaynari noqapaq
kaq irinsyayta", nishpa. Chaymi
taytanqa chay ishkay churingunata
ch'akrangunata animalningunata
partirqanna. 13Chaymandaqam wakin
diyamandaqa, chay shullka churinqa
irinsyanda limpu randikushpa, suq karu
*nasyunmanna rirqan. Waqpiqam tukuy
laya mana allikunata rurashpa, chay
qellayninda malgastashpa, limpuna
ushyarqan. 14Chaymandaqam yumbay
qellayninda ushyaptinqa, chay nasyum-
biqa tukuy maypi ambrunana karqan.
Chaymi payqa mallaqna purirqan.
15Chayraykum manana nimanayta
atishpaqa, suq patrunmanna rirqan,
trabajuta maskaq. Chaymi chay
patrunqa trabajuta qoshpa, kach'arqan
asyindanman, kuchingunata
qaranambaq. 16Chaypi qaraqshinaqam
anchana mallaqnarqan. Chaymi
kuchikunapa mikunan algarrubuta
anchana munarqan mikuyta. Piru
manam dijarqanllapachu mikunam-

baqqa. *[Nuta: Chay algarrubuqam suq plantapa puqoynin. Piru manam runakuna mikunanchu.]* 17Chaymi ancha yuyashpa nirqan: “Taytaypa wasimbiqam achka trabajadurkuna kan. Paykunaqam ancha allita mikunllapa. ¡Piru noqaqam kaypi mallaqnashpa wañuqna rini! 18Kutirishaq taytayman. Ch'ayashpaqam nishaq: Taytitu, Dyusta, qamta mana kasushushpam, ancha uchata rurashqa kani. 19Chaymi manana balinichu, churiki kanaypaqqa. Suq piyunnikitashinar ch'ayachiway”, nishpa. 20Chayshina yuyashpaqam, chay karu nasyunmandaqa kutimurqanna taytanman.

’Chaymandaqam ch'ayaykaptinqa, taytanqa karupilla rikashpa, ancha llakipashpa, kallparqan tinguq. Tingushpaqam abrasashpa, *mucharqan qaqllambi churindaqa. 21Churinqam nirqan: “Taytitu, Dyusta, qamta mana kasushushpam, uchata rurashqa kani. Chaymi manana balinichu, churiki kanaypaqqa”, nishpa. 22Piru taytanqam qayashpa kriyadungunata kamachirqan: “Chay mas allin mudanata apamushpa, kay churiyta mudachiyllapa, surtijachiyllapa, sapatuchiyllapa. 23Chay mas gurdu mishiruta apamushpa, wanchiyllapa, fyistata rurashpa mikunanchiqllapa. 24Chaqa kay churiyqam chingashpa, wañushqashina karqan. Piru kanan kutimushpaqam, kawsamushqashina”, nishpa. Chaymi fyistata rurashpa kushikurqanllapa.

25’Piru chay kulaka churinqam ch'akrambi kashqa karqan. Chaymandaqam wasinman ch'ayaykashpaqa, uyarqan kunyalla fyistata rurashpa dansaykaptinllapa. 26Chaymi payqa suq kriyadunda qayashpa tapurqan: “¿Imam kan?” nishpa. 27Chay kriyadunqam nirqan: “Masaykim ch'ayamushqana. Chaymi taytaykiqa allilla ch'ayamushqanrayku, chay mas gurdu mishiruta wanchichishqa, fyistata ruranambaq”, nishpa. 28Chayta yach'ashpaqam, chay kulaka churinqa ancha piñakushpa, manana munarqanchu yaykuyta. Chaymi taytanqa lluqshishpa, ancha rrugarqan yaykunambaq. 29Piru payqam piñakushpa, taytanda kayshina nirqan: “Noqaqam ancha achka watakunata kaypi sirbiyki, tukuy imapi kasushushpa. Piru chayshina allita sirbishuptiypismi, mana nunka ni suq chibituta qowashqachu kangi, kumpañiruykunawan fyistata rurashpa kushikunaypaqqa. 30Piru rikay, chay churiki partin qoshqaykita bandulira warmikunawan limpu ushyashpa kutimuptinqam, paypaqqa chay mas gurdu mishiruta wanchichishqa kangi”, nishpa. 31Chaymi taytanqa nirqan: “Ijitu, qamqam tukuy tyimpu pullay kangi. Chaymi tukuy imaykunaqa qamba. 32Piru kananqam ancha alli, kay fyistata rurashpa kushikunanchiq. Chaqa kay masaykiqam wañushqashina kashqanmanda, kananqa kutimushqana. Chingashqa kashqanmandam, tarishqana kanchiq”, nishpa.

[Nuta: Chayshinam Dyus ancha kushikun, suq uchayuq runa uchangunata dijaptin. Piru chay farisiyukunam chay kulaka churishina mana munarqanllapachu ch'ayachiyta chay uchakunata dijaqkunataqa.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan suq runa patrunninda ingañaqwan

16 1Jisusqam *yach'akuqningunata kay kumparasyunda rurashpa nirqan:

—Suq kapuq runam suq *impliyadumbi ancha yuyakushpa numbrarqan, payna tukuy imanda randinambaq randikunambaq. Piru suq diyam wakin runakuna yach'arqan chay impliyadupaq: Patrunnimba kusasningunata,

qellaynindam yanqakunapi gastaykan,
nishpa. Chaymi chay patrunnindaqa
chayshina rurashqambaq willarqanllapa.
2Chaymi chay patrunqa chay impliya-
dundaqa qayashpa, nirqan: “Qambaqmi
yach'ani. ¿Imatam rurashqa kangi?
Mayá, chay kusasniykunapaq,
qellayniypaq kwintata qoway.
Mananam ringichu trabajaq”, nishpa.
3Chaymi chay impliyaduqa yuyarqan:
“Patrunniy trabajuymanda qatiwap-
tinqa, ¿imanashaqraq? Chaqa ch'akrapi
trabajanaypaqqam mana balinichu.
Limush'nata mañakunaypaqqam
penqakuni”, nishpa. 4Chaymandaqam
yuyarqan: “¡A, ya yach'aninam!
Kaypiraq kashpa, suqkunata yanapa-
shaq, mana trabajuyuq kaptiy,
paykunana wasinman tandawanambaq”,
nishpa. 5Chaymi chayshina yuyashpaqa,
patrunninda dibiraqkunata, suqninda
suqninda qayachishpa, tapurqan:
“¿Aykatataq dibirangi patrunniytaqa?”
nishpa. 6Chaymi suq dibirakuqqa
nirqan: “100 *barril asiytitam dibirani”,
nishpa.

Chaymi chay impliyaduqa chay
runata nirqan: “Kaypim kay tratukush-
qayki dukumintu. Tiyashpa, das suq
mushuq dukumintuta ruray, 50 barriltal-
llana dibiranayki”, nishpa. 7Chayman-
daqam suq dibirakuqtapis tapurqan:
“¿Qamqa, aykatataq dibirangi?” nishpa.
Chaymi chay dibirakuqqa nirqan: “100
mididа trigutam dibirani”, nishpa. *[Nuta:
Kada mididach'i ch'usku kintal triguta piskaq.]*
Chaymi chay kriyaduqa paytapis nirqan:
“Kaypi kay tratukushqayki dukumintu.
Suq dukumintuta das allichay, 80
mididatallana dibiranayki”, nishpa.
8Chaymi patrunninqa chayta
yach'ashpa, chay malu impliyadum-
baqqa nirqan: “Ay, chay impliyaduyqam
ancha yach'ayniyuq kashqa, chayta
ruranambaqqa”, nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa nirqan:
—Kay mundupa kusasningunapi
yuyakuqkunaqam Dyuspi yuyakuqkuna-
manda mas yach'ayniyuqkuna. Chaqa
paykunapuram masta yanapanakunllapa
qellayninwan.

9’Chaymi noqaqa kayshina niykillapa,
kay mundupi imayki kaqwan suqkunata
yanapay, yanasuyuq (yanasayuq)
kanaykillapa. Chaymandaqam chay
imaykillapaqa rin ushyakaq. Piru
syilupiqam chay achka yanapashqayki-
kuna kushikushpa, shumaqta rinllapa
ch'ayachishuq.

10’Chaqa mayqan ashlitata allita
kwidaqqam, achkatapis allita rin kwidaq.
Piru mayqan ashlitata mana allita
kwidaqqam mas achkatapis mana allitachu
rin kwidaq. 11Chayshinam kay mundupa
kusasningunata mana allikunapi qamkuna
gastaptikiqa, Dyusqa mana rinchu
qoshuqllapa chay mana ushyakaq imangu-
nataqa. 12Kanan kay pachapi suqpa
imangunata mana allita kwidaptikilla-
paqam, Taytanchiq Dyusqa mana
qoshunqallapachu partikitaqa.

13’Manam pipis atinchu ishkay patrun-
daqa kasuyta. Chaqa suq patrunnindam
masta rin ch'iqniq; suqtaqam masta rin
kuyaq. Ichu suqtalla ancha rin kasuq,
suqtaqa mana. Chayshinallam mana
atingillapachu Dyusta, qellayta pullata
kuyaytaqa.

14Chay *farisiyu duktrinayuqkunaqam
qellayta ancha munarqanllapa. Chaymi
Jisus nishqanda uyashpaqa, ancha
asiparqanllapa. Chaymi Jisusqa
paykunata nirqan:

15—Qamkunaqam runakuna alabashu-
nambaq, allin runa layapaq tukungi-
llapa. Piru Tayta Dyusqam qamkunapa
shunqoykitaqa allita riqsin: Qellayta-
llam munanllapa, nishpa. Chaymi
Dyusqa qamkuna rurashqaykita
millanashpa ch'iqnin.

Jisusmi yach'achikurqan Muysis kamachikushqambaq

16 Jisusmi kayshinapis nirqan:
—*Muysispa liyningunata, *Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqandapismi yach'akurqaykillapa *Jwan Shutichikuq shamushqan tyimpukaman. Chay shamushqan tyimpumandapacham *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuykani. Chaymi ancha achka munanllapa imashinapis syiluman yaykuyta. 17 Piru Muysispa liyningunaqam kanangaman ancha balin. Chaymi syiluwan kay pacha chingaptimbis, chay liykunaqa mana ni ashlita rinchu chingaq.

Jisusmi nirqan: "Rrispitu warmikimanda ama akrakayllapachu", nishpa

(Mt. 5. 31,32; 19.1-12; Mk. 10.1-12)

18 'Dyuspaqqam mana balinchu suq runa akrakanambaq warminmandaqa. Chaymi suq runa warminmanda akrakashpa, suqta tandashpaqam, uchayuqna kidan. Chayshinallam chay warmi dijashqata mayqan tandaqpis uchayuqna.

Jisusmi yach'achikurqan suq kapuq runapaq, suq pubri runa Lasarupaq

19 'Suq runam ancha kapuq karqan. Chaymi ancha shumaq ch'aniyuq mudanayuq puriq. Kanan tukuy diyam ancha allingunatalla mikuq. 20 Karqambismi suq pubri limush'niritu. Paymi Lasaru shutiq. Kanan ishqoyaykaq kwirpuyuqmi karqan. Chaymi usuraykarqan chay kapuqpa pungumbi. 21 Kanan chay Lasaruqam ancha munarqan chay kapuqpa mesanmanda ishkiq mikunata mikuyta undanambaq. Kanan allqokuna shamushpam, chay ishqoyninda lambiykarqan. 22 Chaymandaqam chay pubri limush'nirituqa wañurqanna. Chaymi Dyuspa anjilninguna *ispiritunda aparqan syiluman, *Abrajamba ispiritunwan tiyanambaq. Chaymandaqam chay kapuqpis wañurqanna. Wañuptinqam paytapis pambarqanllapa. 23 Piru chay kapuqqam *wañushqakunapa lugarninman rishpa, ancha padisirqan. Chaymi chayshina padisiykashpaqa, karumanda rikarqan Lasaruta, Abrajamba ladumbi tiyaykaqta. 24 Chaymi payqa jwirtita qayakushpa, nirqan: "Taytitu Abrajan, llakipawashpa, kamachiy chay Lasaruta, shamunambaq didumba puntanda yakitupi nuyuchishpa, qallituyta chirichinambaq. ¡Chaqa kay ninapim ancha padisiykani!" nishpa. 25 Abrajanqam nirqan: "Ijitu, yuyayri chay unay bidaykipi tukuy imayuq kashqaykita. Piru Lasaruqam tukuy imapi padisirqan. Kananqam payqa kaypi ancha kushikushpana tiyaykan. Piru qamqam padisiykangina. 26 Suq ancha jundu kibradam qamkunata noqaykunamanda akrawanchiq. Chaymi mana pipis atinchu kay chimbamanda chay chimbamanqa pasayta. Chay chimbamandapismi mana pipis atinchu kaymanqa pasamuyta", nishpa.
27 Chaymi chay kapuq runaqa ancha rrugashpa nirqan: "Taytitu Abrajan, yush'ayku Lasaruta kach'ay aylluykunaman, 28 chay sinku masaykunata willanambaq, ama kay kastiguman shamunanllapa", nishpa. 29 Chaymi Abrajanqa nirqan: "Masaykikunam atin liyiyta *Muysis iskibrishqanda, *Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqandapis. Chaykunata liyishpa, kasunqallapa, washadu kananllapa", nishpa. 30 Chaymandaqam chay kapuqqa nirqan: "¡Taytitu, chaykunataqam mana rinllapachu kasuq! Piru suq alma kawsamushpa, paykunaman rikakuptinqam, kriyishpa, uchanllapata rinllapa

dijaq", nishpa. 31Piru Abrajanqam nirqan: "Paykuna mana kasushpa Muysis nishqanda, Dyuspaq rimaqkuna nishqandaqam, mana rinllapachu kasuq wañushqanmanda kawsamuqtapis", nishpa.

Kwidakashunllapa, suqkunata ama uchata rurachinanchiq
(Mt. 18.6-7, 21-22; Mk. 9.42)

17 1Jisusmi kayshinapis *yach'akuqningunata nirqan:
—Ancha trabajusmi rin kaq, shumaqta kawsanaykillapa. Chaqa suqkunam rinllapa animachishuq, uchata ruranaykillapa. Piru paykunaqam ancha kastigadu rin kaq. 2Chayri chay uchata rurachiqpaqqa mas alli kanman kungambi suq atun mulinu rumita watashpa, *mar yakuman wichukunanllapa, ch'uqashpa wañunambaq, amaraq kay wambrituykunata uchata rurachiptin. 3Chayri qamkuna kikiki kwidakayllapa, ama ni pitapis animachinayki uchata ruranambaq. Ashwanri kriyiq masiki mana allita rurashuptinqa, anyay, amana mas uchata ruranambaq. Piru uchangunata dijashpa, pirdunda mañashuptinqa, pirdunay. 4Suq diyapi syiti bwiltasta mana allita rurashushpa, chaymanda chay syiti bwiltasta syintishpa, pirdunda mañashuptinqa, pirdunay, nishpa.

Apustulningunam munarqan mas allita Jisuspi yuyakuyta

5Yumbay chayta uyashpaqam, Jisuspa *apustulningunaqa nirqan:
—Yanapawayllapa, qambi mas allita yuyakunaypaq, nishpa.
6Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Ashlitata noqapi kriyishpaqach'i, tukuy imata atingimanllapa rurayta. Chaqa kay ancha atun yura sikamuruta qamkuna kamachiptiki: "Pilakashpa, riy *mar yakuman plantakaq", niptikiqa, kasushushpa, allipta chayshina rin ruraq.

Ama palanganu kashpachu, Dyusta allita kasushunllapa

7—Amar palanganuqa kayllapachu. Ashwanri yuyayllapa: Dyuspaqqam mana baliq *randishqa kriyadushinalla kani, nishpa. Mayá, yuyashunllapa: Suqniki kriyaduyuq kashpa, chay kriyaduyki yapukushpa, michikushpa, wasikiman ch'ayaptinqachuraq, ¿ningiman: "Pasashpa mesaman tiyay mikunayki", nishpa? 8Manam chayshinaqa ningimanchu. Ashwanmi kamachingiman: "Utqa yanukushpa, mandilnikita rurakushpa, mirindachiway. Chaymandaqa noqa mikuptiy upyaptiyraqmi, qambis atingi mikuyta, upyaytaqa", nishpa. 9¿Akasuchu qamkunaqa chay randishqa kriyaduykita chay ima kamachishqaykita ruraptinqa, "Dyusilupagi" ningimanllapa? Manám. 10Chayshinallar qamkunapis Dyus kamachishushqanda rurashpa, yuyayllapa: "Mana baliq randishqa kriyadushinam kanchiqllapa. Chaqa Dyus niwashqanchiqtallam rurashqa kanchiq. Manam yuyashqachu kanchiq, masta rurananchiqpaqqa", nishpa.

Jisukristum kach'akachirqan dyis runa ismuykaq kwirpuyuqta

11Jisusmi Jirusalinman riqshinaqa, *prubinsya Galiliyapa, prubinsya *Samaryapa lindirunda pasaykarqan. 12Suq kasiriyuman ch'ayaykaptinqam, dyis *ismuykaq kwirpuyuq runakuna shamurqan tinguq. Yaqqana tingushpaqam, karupilla shayashpa, 13ancha jwirtita nirqanllapa:
—¡Yach'achikuq Jisus, yush'ayku noqaykunatar llakipaway! nishpa.

14Chaymi Jisusqa paykunata rikashpa,
nirqan:
—Mayá, riyllapa kurakunaman,
paykuna rikashushpa:
“Kach'akashqanam kangi”, ninambaq.
Chaymi chay runakunaqa kurakunaman riqshinaqa, limpu
kach'akarqanllapa. 15Chaymi suqninqa
rikashpa: Kach'akashqanam kani,
nishpaqa, Taytanchiq Dyusta ancha
alabashpa, Jisusmanna kutirqan.
16Chaymi Jisusman ch'ayashpaqa,
ñawpambi qonqorikushpa, pachakaman
qaqllanda ch'ayachishpa, ancha
pagikurqan. Chay runaqam prubinsya
Samaryamanda karqan. (Chay samaryanukunam *isrraylinukunawan ancha
ch'iqninakuqllapa.)
17Chaymi Jisusqa nirqan:
—Chay fiyu qeshyaymanda
kach'akaqkunaqa ¿manachu dyis
runakuna karqan? ¿Maypinataq chay
nwibiqa? 18¿Ima, kay furastirullachu
kutimushqa, Dyusta alabanambaqqa?
nishpa.
19Chaymandaqam Jisusqa chay runata
nirqan:
—Atarishpana riy. Noqapi
yuyakushpam, kach'akashqana kangi,
nishpa.

Kayshinam Tayta Dyusqa rin kamachikuq
(Mt. 24.23-28, 36-41)

20*Farisiyukunaqam Jisusta
tapurqan:
—¿Ima tyimputaq Dyusqa rin shamuq
kamachikuqqa? nishpa.
Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Dyus runakunapa shunqombi
kamachikuptinqam, mana ringillapachu atiq rikayta. 21Manam pipis
rinchu niq: “Kaypim, waq maypim
Dyusqa kamachikuykan”, nishpaqa.
Chaqa Dyusqam paypi yuyakuqkunapa
shunqombi kamachikuykan, nishpa.
22Chaymandaqam Jisusqa
yach'akuqningunata nirqan:
—Suq diyakunam ancha ringillapa
munaq rikawayta. Piru manaraqmi
ringillapachu rikawaq. 23Chay
diyakunapiqam wakingunaqa rinllapa
nishuq: “¡Kaypinam Jisukristuqa!” ichu
rin nishuqllapa: “¡Waqpim payqa!”
nishpa. Piru chayshina nishuptinllapapis, ama kriyiyllapachu ni
paykunawan riyllapachu. 24Chaqa noqa
*Dyusmanda Shamuq Runam llipyaq
rrilampagushina rini kutimuq. Manchu
rrilampaguqa tukuy syilupi lliwyan kay
ladumanda suq ladukaman. Chayshinallam noqa *Dyusmanda Shamuq
Runapis yumbay ladukunapi lliwyashpa,
rini kutimuq. 25Piru puntatam ancha
rini padisiq. Chaqa kay tyimpupi
runakunaqam mana baliqpaq rinllapa
riqsiwaq.
26’*Nuwipa tyimpumbi kawsaqkunashinam, noqa kutimunay tyimpupipis
rinllapa kawsaq. 27Chaqa chay Nuwipa
tyimpumbiqam mikuykarqanllapa,
upyaykarqanllapa. Wakinqam kasaraykarqan. ⌞Wakinqam chinangunata
kasarachiykarqan⌟ chay Nuwi *wambuq
wasinman yaykunan diyakaman.
Chaymandaqam ancha jwirtita tamyarqan.
Chaymi runakuna warmikunaqa
ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa.o 28Chay
*Lutpa tyimpumbi pasashqanshinam rin
kaq. Chaqa chay tyimpupiqam
runakunaqa mikuykarqan, upyaykarqan,
tukuy imata randiykarqan, randikuykarqan, tarpukuykarqan, wasikuykarqanllapa. 29Piru chay *Sudumamanda Lut
lluqshishqan diyaqam syilumanda
ninakuna *asufriwan ishkimushpa, chay
runakunata, warmikunata limpu

o 17.27 [Génesis 6.5–7.24]

wanchirqan.*p* 30Chayshinallam rin kaq,
noqa *Dyusmanda Shamuq Runa
syilumanda kutimuptiypis.
31'Chayri chay diyapiqa mayqan
*wasimba sawambi kaqqa amana
yaykunqachu, imangunata surqonam-
baqqa. Chayshinallar ch'akrambi
kaqkunapis amana wasinmanqa
kutinqachu. 32Lutpa warminda
pasashqandar yuyayllapa. *[Nuta: Chaqa
payqam Sudumamanda kallpaykashpa, ikiman
tikrakashpa, chapakurqan. Chaymi chaypilla
das wañurqan. Liyiy Génesis 19.26ta]*
33Chayshinam mayqanniki noqata
ñigawashpa bidaykita washanayki-
paqqa, ringi chingaq tukuy tyimpupaq.
Piru noqapi kriyishqaykirayku wanchi-
shuptinllapam, noqa rini washashuq,
tukuy tyimpu noqawan kawsanaykipaq.
34'Alliptam niykillapa, chay tyimpupi suq
kamapilla ishkay puñuykaptinqam, Tayta
Dyusqa suqta rin apaq, suqta rin dijaq.
35Chayshinam ishkay warmikuna pulla
kutakuykaptinqa, suqta rin apaq, suqta rin
dijaq. 36Ishkay runa ch'akrambi kaykaptim-
bismi, suqta rin apaq, suqta rin dijaq.
37Chayshina niptinqam, chay
yach'akuqningunaqa tapurqanllapa:
—Taytitu, ¿maypitaq kay nishqaykiqa
rin kaq? nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Suq wañushqa kaptinqam, chaypi
shingukuna shutilla tandakashpa
muyuykan, ¿manachu? (Chayshinallam
chay tyimpupipis tukuy ima
pasashqanda rikashpalla, das ringillapa
yach'aq: Waqpim, nishpa.)

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan juyiswan biyudawan

18 1Jisusmi suq kumparasyunda
rurarqan, ama disanimakashpachu,
Dyusman mañakunanllapa. Chaymi nirqan:
2—Suq llaqtapim karqan suq juyis.
Chay juyismi mana rrispitaqchu ni
Dyusta ni runa masingunata. 3Chay
llaqtapiqam suq biyudapis karqan.
Payqam chay juyisman rishpa, suq
dimandata rurarqan kuntrambaq.
Chaymi kutin kutin juyisman rishpa
nirqan: "Siñur juyis, kuntrawaqwan
allin justisyata ruraway", nishpa. 4Piru
chay juyisqam achka tyimputa chay
biyudataqa mana kasurqanchu.
Chaymandaqam kayshina yuyarqan:
"Manam rrispitanichu ni Dyusta ni runa
masiykunatapis. 5Piru kay biyudaqam
kutin kutin shamun piñachiwaq,
dimandanda allichanaypaq. Chaymi
yanapashpa allichashaq. Chaqa achka
bwiltasta shamushpaqach'i, mana
dijawanqachu samanaypaq", nishpa.
6Chayshina nishpaqam, Jisusqa
paykunata nirqan:
—Allita yuyayllapa chay malu juyis
nishqambaq. 7Piru Taytanchiq Dyusqam
ancha allin. Chaymi mana unayash-
pachu, akrashqangunata dasna rin
washaq, payman punchawnindin,
tutapnindin mañakuptinllapa. 8Chaqa
Dyusqam chay akrashqangunata das rin
washaq. Piru noqa *Dyusmanda
Shamuq Runa kay pachaman kutimup-
tiyqam, ¿kanqachuraq noqapi yuyakuq-
kuna ichu mana? nishpa.

Suq kumparasyundam rurarqan farisiyuwan, kuntribusyunda kubrakuqwan

9Wakingunaqam yuyarqan: Noqam
chay suqkunamanda Dyusta mas allita
kasuni. Chaymi paykunaqa mana
balinllapachu, nishpa. Chayraykum
Jisusqa kay kumparasyunda rurarqan:
10—Ishkay runakunam rirqanllapa
*Dyuspa adurana wasinman, chaypi

p 17.29 [Génesis 19.1-29]

Dyusman mañakunanllapa. Suqqam *farisiyu duktrinayuq karqan. Suqqam *kuntribusyunda kubrakuq karqan. 11Chay farisiyuqam shayashpa, nirqan: “Dyusitu, dyusilupagiri; manam chay uchayuq runakunashinachu kani. Chaqa wakingunaqam suwakunllapa, ichu rrispituyuq kashpapis, suqwan puñunllapa, ichu suq laya mana allikunata ruranllapa. Piru noqaqam mana paykunashinachu kani, ni kay runa kuntribusyunda kubrakuqshinachu kani. 12Kanan kada simanam ishkay diyata ayunani. Tukuy ima ganashqaymandam *dyismuyta qoyki”, nishpa.

13’Piru chay kuntribusyunda kubrakuqqam mana ni alli qemikashpachu, ni syiluman chapakushpachu, ashwan pichunda takashpa nirqan: “Dyusitu, llakipawayri. Chaqa noqaqam ancha uchayuq kani”, nishpa.

14’Chaymi noqaqa niykillapa, chay kuntribusyunda kubrakuqqam uchangunamanda pirdunaduna, kutirqan wasinmanqa. Piru Tayta Dyusmi chay farisiyutaqa mana pirdunarqanchu. Chaqa Dyusqam chay palanganutaqa ultimupi rin ruraq penqakunambaq. Piru chay umildi kaqkunataqam ancha kamachikuqpaq rin ruraq.

Jisusmi wambritukunata bindisirqan
(Mt. 19.13-15; Mk. 10.13-16)

15Wambritukunatam apamurqanllapa Jisusman, sawanllapapi makinda rurashpa, Dyusman mañakunambaq. Piru *yach'akuqninguna chayta rikashpa, anyarqanllapa chay wambritukuna apamuqkunata (Jisusta ama piñachinanllapa). 16Piru Jisusqa chay wambritukunata qayashpa, yach'akuqningunata nirqan:

—Ama arkayllapachu. Dijayllapa chay wambritukunata, noqaman shamunambaq. Chaqa Tayta Dyus shumaqta kamachikuptinqam, kay wambritushina kaqkuna paywan rinllapa kawsaq. 17Alliptam niykillapa, kay umildi wambritushina kaqkunallam Dyusta kasushpa, rin kawsaq paywanqa. Piru palanganukunaqam mana Dyuswan rinllapachu kawsaq.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan
(Mt. 19.16-30; Mk. 10.17-31)

18Suq kamachikuq runam Jisusta kayshina tapurqan:

—Allin yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaypaqqa? nishpa.

19Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imaraykutaq niwangi: “Allin” nishpaqa? Tayta Dyusllam allinqa. Manam masqa kanchu. 20Qamqam yach'angi *Dyuspa Santu Librumbi kamachikushqambaq: “Warmiyuq kashpaqa, ama suq warmiwanqa puñuychu. Ama wanchikuychu. Ama suwakuychu. Ama yanqaqa pipaqpis llullakuychu. Taytaykita, mamaykita rrispitay”, nishpa.[q]

21Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa nirqan:

—Tukuy kaykunatam wambraymandapacha kasushqa kani, nishpa.

22Chayta uyashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Kaysitullam faltashungi ruranaykipaqqa. Tukuy ima kaqnikita randikushpa, chay mana nimayuqkunata qoy. Chayshina qoshpaqam, syilupi tukuy imayuq ringi kaq. Chaymandaqam shamuy, noqawan purinayki, nishpa.

23Chayta niptinqam, chay runaqa limpu malaganayarqan, ancha kapuq kashqanrayku. 24Chaymi Jisusqa, ancha malaganayaqta rikashpaqa nirqan:

---

q 18.20 [Éxodo 20.12-16]

—Ancha trabajusraq, kapuq runakuna Dyusta kasunanllapa, paywan kawsananllapa. 25Ancha trabajusraq kanman, chay atun animal *kamillu awjap rinrinda pasanambaq. Piru mas trabajusmi kanman, suq kapuq runa Dyuswan kawsanambaqqa, nishpa.

26Chaymi chayta niptinqa, chay uyaqkunaqa tapurqan:

—Chayshina kaptinqa, ¿pitaq atinman washakayta? nishpa.

27Chaymi paykunataqa nirqan:

—Runakunallaqam mana nimatapis atinmanllapachu washakayta. Piru Taytanchiq Dyusmi atin washaytaqa, nishpa.

28Chaymandaqam Pidruqa nirqan:

—Taytitu, noqaykunaqam tukuy imayllapata dijashqallapana kani, qamwanna purinaypaqllapa, nishpa.

29Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, mayqan runa dijaq wasinda, taytanda, mamanda, masangunata, warminda, wambrangunata, Dyusta kasunambaq, 30chay dijashqambaq mas achkata rin ch'askiq kay mundupiqa. Piru manam chaytallachu rin ch'askiqqa. Ashwanmi syilupi tukuy tyimpu rin kawsaq Dyuswan, nishpa.

Jisusmi nirirqan: "Rinllapam wanchiwaq"

(Mt. 20.17-19; Mk. 10.32-34)

31Jisusmi yach'akuqningunatalla suq laduman apashpa, nirqan:

—Kananqam anaq Jirusalinmanna rinchiq riq. Chaqa *Dyuspaq rimaqkuna noqapaq yumbay nishqangunaqam Jirusalimbi rin kumpliq. 32Chaypiqam furastiru runakunamanna rinllapa intrigakuwaq. Kanan mana baliqkunata niwashpam, rinllapa asipawaq. Suq lastima rurawashpam, rinllapa tuqapawaq. 33Asutiwashpam, rinllapa wanchiwaq. Piru kimsa diyamandam rini kawsamuq, nishpa.

34Piru chayshina Jisus niptinqam, chay yach'akuqningunaqa mana intyindirqanchu: ¿Imapaqraq chayshinaqa nirqan? nishpa. Chaqa yuyayninllapa tutayaqpishina karqan. Chaymi mana atirqanllapachu intyindiyta.

Jisusmi suq sarku runata chapachirqan

(Mt. 20.29-34; Mk. 10.46-52)

35Jisus ch'ayaykaptinna Jiriku llaqtamanmi, suq sarku runa ñambi tiyashpa, limush'nata mañakuykarqan. 36Chaymi ancha achka runakuna chayta pasaykaqta uyashpaqa, tapurqan:

—¿Imataq kashqa? nishpa.

37Chaymi paytaqa nirqanllapa:

—Jisus Nasaritmanda kaqmi kayta pasaykan, nishpa.

38Chaymi payqa ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay *Dabidpa Karu Willkan Jisus, llakipawayri! nishpa.

39Chaymi Jisuspa ñawpanda riqkunaqa chay sarkutaqa anyarqanllapa uyaranambaq. Piru payqam ashwamba mas jwirtita qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan, llakipawayri! nishpa.

*[Nuta: "Unay Dabidpa Karu Willkanmi" munan niyta: "*Dyus Akrashqan Washadur", nishpa.]*

40Chaymi Jisusqa riykashqanmanda shayashpa, kamachirqan:

—Riyllapa apamuy waq runata, nishpa.

Ch'ayachiptinqam, Jisusqa tapurqan:

41—¿Imatam munangi ruranaypaq qambaqqa? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Taytitu, munanim ñawiykunata kach'akachinayki chapakunaypaq, nishpa.

42Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqapi allita kriyishqaykiraykum niyki, chapakuy, nishpa.

43 Chayta niptinllam, chay runaqa
chay uras atirqanna rikakuyta. Chaymi
Tayta Dyusta ancha alabashpa, Jisuspa
ikindana rirqan. Kanan yumbay
rikaqkunapismi Taytanchiq Dyusta
ancha alabarqanllapa.

Jisusmi Sakiyuwan parlarqan

19 1 Jisusmi Jiriku llaqtapa
ch'awpinda pasaykarqan. 2 Chay
llaqtapim karqan suq ancha kapuq runa
Sakiyu shutiq. Payqam *kuntribusyunda
kubrakuqkunapa kamachikuqnin
karqan. 3 Chay Sakiyum ancha
munarqan Jisusta rikayta. Lukismi
ancha achka runa kaptin, takshita
kashqanrayku, mana atirqanchu
rikaytaqa. 4 Chaymi payqa Jisuspa
ñawpanda kallpashpa, suq yura
sikamuru shutiqman lluqshirqan, chayta
pasaykaptin, rikanambaq. 5 Chayshina
chay muntipi kaykaptinqam, Jisusqa
chayta pasaqshina anaqman
chapakushpa, paytaqa rikarqan. Chaymi
Jisusqa nirqan:

—Sakiyu, utqa ishkimuy, wasikipi
pusadata qowanayki. Chaqa Taytay
Dyusmi munan, qamwan kidanaypaq,
nishpa.

6 Chaymi Sakiyuqa utqaymaya
ishkimushpa, kushikushpa aparqan
wasinman. 7 Chayshina apaptinqam,
yumbay chay rikaqkunaqa kayshina
ancha rimatikurqanllapa:

—Suq uchayuq runapa wasinmanmi
Jisusqa rin kidaq, nishpa.

8 Kanan Sakiyuqam shayashpa, Jisusta
nirqan:

—Taytitu, tukuy imay kaqkunatam
midya partita rini qoq chay mana
nimayuqkunata. Mayqanda ingañashpa,
imanda qoch'ishqa kashpapismi,
ch'usku tantuta rini kutichiq, nishpa.

9 Chayshina niptinqam, Jisusqa
nirqan:

—Kananqam Tayta Dyusqa kay
Sakiyuta wasimbi tiyaqkunata washash-
qana, chay unay *Abrajanshina kriyish-
qanllaparayku. 10 Chaqa noqa
*Dyusmanda Shamuq Runaqam
shamushqa kani chay chingashqa
kaqkunata maskashpa, washanaypaq,
nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan qellayta trabajachiqkunawan

(Mt. 25.14-30)

11 Jisusta chay uyaykaqkunaqam
yuyarqanllapa: Jisusqam Jirusalinman
ch'ayaykanna. Chaymi dasna rinchiq
rikaq paytaqa, shumaqta kamachiwap-
tinchiq, nishpa. Chaymi Jisusqa kay
kumparasyunda rurashpa nirqan:

12 —Suq kamachikuq runam suq karu
kamachikuq *nasyunman rirqan
gubyirnupaq numbrananllapa,
kutimushpa nasyunninman, chaypi
gubyirnun kanambaq. 13 Piru manaraq
rishpaqam, dyis kriyadungunata
qayashpa, kadunuta qorqan suq qellay
ancha baliqta. Chaymandaqam
paykunata nirqan: “Kutimunaykaman
kay qellayniyta trabajachiyllapa”,
nishpa. 14 Piru llaqta masingunam
ch'iqnirqan paytaqa. Chaymi wakin
runakunata ikinda kach'arqanllapa chay
karu nasyunman, paypa kuntran
kayshina rimanambaq: “Noqaykunaqam
mana munanillapachu chay runa
gubyirnuy kanambaqqa”, nishpa.

15 ’Piru chay kamachikuq runaqam
kargunda ch'askirqan. Chaymanda
kutimushpaqam, chay dyis kriyadun
qellaynin qoshqandaqa qayachirqan
tapunambaq: “¿Aykatam qellayniyta
ganachishqallapa kangi?” nishpa.
16 Chaymi chay punta kriyadunqa
shamushpa nirqan: “Taytitu, kay
qellaynikitaqam dyis tantus masta
ganachishqa kani”, nishpa. 17 Chaymi

chay kamachikuqninqa kriyadunda nirqan: “Ancha allin kriyaduymi kangi. Kay ashla qellayniyta allita trabajachiptikim, rini numbrashuq, dyis llaqtakunapa kamachikuqnin kanaykipaq”, nishpa. 18Chaymandaqam suqpis shamushpa nirqan: “Taytitu, qellaynikitaqam ganachishqa kani sinku tantus masta”, nishpa. 19Chaymi chay patrunninqa paytapis nirqan: “Qamqam sinku llaqtakunapa kamachikuqnin ringi kaq”, nishpa.

20’Chaymandaqam suqpis shamushpa nirqan: “Taytitu, kaypim qellayniki. Suq pañuypi qepishpam waqaychashqa kani. 21Chaqa ancha wapu kashpam, suqkuna waqaychashqanda qamna tandangi. Suqkuna tarpukushqandam qamna kusichangi. Chaymi ancha manchashurqaq”, nishpa. 22Chayshina chay kriyadun niptinmi, chay patrunninqa kayshina nirqan: “Qamqam ancha malu kangi. Chay kikin shimikillam kundinashungi: ‘Uchayuqmi kangi’ nishpa. Qami niwaykangi wapu kashpa, suqkuna waqaychashqanda tandashqayta, suqkuna tarpukushqanda kusichashqayta. 23Chayshina noqapaq yach'ashpaqa, ¿imaraykutaq chay qellayniytaqa mana rurarqaykichu bankuman, kutimushpaqa wach'ayniyuqta surqonayta?” nishpa.

24’Chayshina nishpaqam, chaypi kaqkunata kamachirqan: “Chay malu kriyaduyta qellayta qoch'ishpa, chay dyis qellayniyuqta qoyllapa”, nishpa. 25Chaymi paykunaqa nirqanllapa: “Taytitu, piru chay suq kriyaduykiqam dyis qellayniyuqna. ¿Imapaqnamiri qellayniyuq kaqtaqa masta qoshaqllapa?” nishpa. 26Piru patrunninqam nirqan: “Uyawayllapa, yumbay chay imayuqkunam masta rinllapa ch'askiq. Chay mana nimayuqqam chay ashlita kaqninda rin pyirdiq (mana allita trabajachishqanrayku). 27Waq kuntraykunapismi mana munanllapachu kamachikuqnin kanaypaqqa. Chayri paykunata kay ñawpayman apamushpa, wanchiyllapa”, nishpa.

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman
(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28Chaykunata yach'achikushpaqam, Jisusqa ñawpanllapata anaq Jirusalinmanna rirqan. 29Chaymi riqshinaqa, yaqqana ch'ayashpa Bitfaji llaqtaman, Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman, chay *Ulibu lumapa sirkambi kashpaqa, ishkay *yach'akuqninda nirqan:

30—Riyllapa waq chimba kasiriyuman. Waqman ch'ayashpaqam, ringillapa tariq suq burritu watashqata. Chay burritupiqam manaraq ni pipis purishqachu. Chayta paskashpa, apamuyllapa. 31Piru mayqan nishuptinllapa: “¿Imapaqmi paskangillapa?” nishpaqa, niyllapa: “Siñurninchiqmi nisitan kay burrituta”, nishpa.

32Chayshina kamachiptinqam, chay yach'akuqninguna rishpa, Jisus nishqanshina burritutaqa tarirqanllapa. 33Chaymi apamunanllapa paskaykaptinqa, dwiñungunaqa tarishpa tapurqan:

—¿Imapaqmi burrituyta paskaykangillapa? nishpa.

34Chaymi paykunaqa nirqan:

—Siñurninchiqmi nisitan. Chaymi apanillapa, nishpa.

35Chayshina dwiñunda nishpam, burritutaqa apamurqanllapa Jisusman. Chaymandaqam chay burritupa sawanman kapangunata rurashpa, Jisusta muntachirqanllapa. 36Chaymandaqam yumbay paykunaqa Jisuspa ñawpanda rirqanllapa, kapangunata ñambi mandashpa, chay burritu sawanda rinambaq. 37Kanan Jisuspi kriyiqkunam ancha achka paypa pullan riykarqanllapa. Chaymi paykunaqa chay Ulibu lumapa bajadanman ch'ayaykashpaqa,

ancha kushikushpa, ancha jwirtita
kunyarqanllapa. Kanan paykunaqa yumbay
chay milagrukunata rikashqanraykum,
Dyusta ancha alabarqanllapa:
38—¡Biba biba! ¡Tayta Dyus ancha
yanapanqa kay gubyirnunchiqta, paypa
rrimplasun shamuykaqta! ¡Anaq
syilupipisri ancha kushikushpa, Taytan-
chiq Dyusta alabanqallapa! nishpa.[r]
39Chayshina Jisusta ancha alabaptin-
llapam, wakin *farisiyu duktrinayuqku-
naqa nirqan:
—Yach'achikuq Taytitu, kay
yach'akuqnikikunataqa anyashpa
uyarachiy, nishpa.
40Chaymi Jisusqa nirqan:
—Kay runakuna uyaraptinqach'i,
rumikunana rinllapa alabawaq, nishpa.
41Chayshina Jirusalinman yaqqana
ch'ayaykashpaqam, Jisusqa chay atun
llaqtata chapashpa, waqashpa, nirqan:
42—¡Ay Jirusalimbi tiyaqkuna! Ancha
allich'i kanman kay diyapi noqapaq
intyindinaykillapa, ¿pim Jisukristu? nishpa.
Chaqa noqam shamushqa kani yanapashuq,
shumaqta kawsanaykillapa. Piru chaytaqam
mana atingillapachu intyindiytaqa. 43Suq
diyam ancha ringillapa padisiq. Chay
diyaqam kuntraykikunaqa rin kurralashuq-
llapa, murallata rurashpa. Chayshina
kurralashushpam, ancha rin maqashuqllapa.
44Kanan wasikillapatam pamba pamba
bulashpa, rinllapa wanchishuqllapa. Chaymi
llaqtaykipiqa mana nima rumi pirqashqataqa
rinllapachu dijaq. Chaqa shamuptiy
washashuqmi, qamkunaqa disprisyawashqa
kangillapa.

Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan

(Mt. 21.12-17; Mk. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45Jisukristu Tayta *Dyuspa adurana
wasinman yaykushpaqam, tarirqan
tukuy imata randikuykaqkunata,
randiykaqkunata. Chaymi paykunataqa
qatiqshina nirqan:
46—Taytanchiq *Dyusmi Santu
Librumbi nin: "Adurana wasiyqam
noqaman mañakunanllapa", nishpa.[s]
Piru qamkunaqam ladrungunapa
mach'aynindashina rurashqallapa kangi,
nishpa.[t]
47Chaymandaqam Jisusqa tukuy
diyakuna Dyuspa adurana wasimbi
yach'achikuq. Piru kamachikuq *isrray-
linu kurakuna, *Muysispa liyningunata
yach'achikuqkunaqam, chay llaqtapa
awturidarningunawan kunanakurqan-
llapa, Jisusta wanchinanllapa. 48Piru
achka runakunam Jisustaqa ancha allita
uyaykarqan. Chaymi chay kuntraqku-
naqa chay uyaqkunata manchashpa,
mana nimatapis atirqanllapachu rurayta
Jisustaqa.

Jisustam tapurqanllapa: "¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanaykiqa?"

(Mt. 21.23-27; Mk. 11.27-33)

20 1Jisusmi suq diyam *Dyuspa
adurana wasimbi *shumaq
nutisyanda yach'achikuykarqan.
Chayshina ruraykaptinmi,
ch'ayamurqanllapa kamachikuq *isrray-
linu kurakuna, *Muysispa liyningunata
yach'achikuqkuna, *kamachikuq
ansyanukunapis. 2Paykunaqam Jisusta
tapurqanllapa:
—Mayá, niwayllapa. ¿Ima
karguyuqtaq kangi? ¿Pitaq numbra-
shushqa, awturidar kashpa, kaykunata
ruranayki?
3Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa
paykunata nirqan:
—Puntata noqapis suq tapunata
tapushqaykillapa. Mayá, niwayllapa:

---

r 19.38 [Salmo 118.26] **s 19.46** [Isaías 56.7] **t 19.46** [Jeremías 7.11]

4*Jwan Shutichikuqtaqa ¿pitaq
numbrarqan, runakunata shutichi-
nanqa? ¿Dyuschu kamachirqan, ichu
runakunalla? nishpa.
5Chaymi suqnin suqnin paykunapura
parlarqanllapa:
—Niptinchiq: “Dyusmi numbrarqan
Jwandaqa”, nishpaqach'i, niwashun:
“Chayshina kaptinqa, qamkunaqa
¿imaraykutaq mana kriyirqaykichu
paytaqa?” nishpa. 6Piru niptinchiq:
“Runakunallam paytaqa kamachirqan”,
nishpaqach'i, yumbay kay runakuna
rumikunawan sitawaqninchiq wanchi-
wanchiqman. Chaqa paykunaqam ancha
kriyinllapa: “Jwanqam *Dyuspaq rimaq
karqan”, nishpa.
7Chaymi chayshina yuyashpaqa,
Jisusta nirqanllapa:
—Manam yach'anillapachu: Pim
Jwandaqa kamachirqan shutichiku-
nanqa, nishpa.
8Chayshina Jisusta niptinllapaqam,
paypis nirqan:
—Noqapismi mana nishqaykillapachu
pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani,
nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan saqra partidaryukunawan

(Mt. 21.33-44; Mk. 12.1-11)

9Chaymi Jisusqa suq kumparasyunda
rurashpa, chay runakunata nirqan:
—Suq runash ch'akrambi *ubasta
tarpushpa, partidaryukunata
maskashpa, dijarqan chay tarpudunda
rikanambaqllapa. Chaymandaqash
payqa karuman rishpa, ancha
unayarqan. 10Chayshi kusicha tyimpu
ch'ayaptinqa, suq kriyadunda
kach'arqan, chay partidaryunguna
partinda qonambaq. Piru chay partidar-
yungunaqash chay kriyadundaqa mana
nima ubasta qoshpachu, ashwan
maqashpa, illaqtalla kach'arqanllapa.
11Chaymandaqash chay dwiñuqa suq
kriyadunda kach'arirqan. Piru chay
partidaryungunaqash chay kriyadutapis
musyashpa, maqashpa, mana nimatapis
qoshpachu, illaqtalla kach'arqanllapa.
12Chayshina ruraptinllapaqash, chay
dwiñuqa suq kriyadundana
kach'arirqan. Piru chay partidaryungu-
naqash chaytapis suq lastima chuqri
chuqri maqashpa, qatirqan chay
ch'akramanda.
13’Chaymandaqash chay wirta
dwiñuqa nirqan: “¿Imatataq kananqa
atini rurayta? Mayá, kay ancha
kuyashqay churiyta kach'ashaq, partiyta
apamunambaq. Paqta paytaqa shumaqta
ch'ayachinqallapa”, nishpa. Chayshi
chayshina nishpaqa, churindana
kach'arqan. 14Piru chay partidaryungu-
naqash seqamuqta rikashpaqa, kayshina
parlarqanllapa: “Kay churinqam
irinsyiru rin kaq. Chayri akullapa
wanchiq, noqanchiqpaqna kay ch'akra
kidanambaq”, nishpa. 15Chayshina
parlashpaqash, chay ch'akramanda
sawaman surqoshpa, chay dwiñupa
churinda wanchirqanllapa.
Chayshina nishpaqam, Jisusqa tapurqan:
—Chay ch'akrapa dwiñun kutimush-
paqa, ¿imataraq ruranqa chay partidar-
yungunataqa? nishpa.
16Chaymandaqam pay kikin nirqan:
—Chay ch'akrapa dwiñun shamush-
paqam, chay partidaryungunata rin
wanchiq. Wanchishpaqam, suqkunatana
ch'akrandaqa rin qoq trabajanambaq,
nishpa.
*[Nuta: Chay ch'akra dwiñuqam munan niyta
Tayta Dyus. Chay malu partidaryukunaqam
munan niyta isrraylinukunapa kamachikuqnin-
guna.]*
Chayshina Jisus niptinqam, chay
uyaqkunaqa nirqanllapa:
—¡Amar chayshinaqa kanqachu!
nishpa.

17Piru Jisusqam chay runakunata
chapashpa nirqan:
—Chayshina kanqa. Chaymi *Dyuspa
Santu Librumbi suq ancha baliq
rumipaq kayshina nin:
Albañilkuna wichukushqanllapa
rumiqam kananqa simyintupa
mas baliq rumin tikrakashqa,
nishpa.[u]
18Chaymi mayqan chay ancha baliq
rumipa sawambi bulakaqqam piti piti
rin kidaq; ichu chay rumi mayqamba
sawan bulakashpaqa, limpu
chankashpa, piti piti rin ruraq, nishpa.
*[Nuta: Chay wichukushqa rumiqam Jisukristu.
Chay piti piti ushyakaqqam paypi mana
kriyiqkuna.]*

**Jisusmi kuntribusyunda
pagarakunapaq yach'achikurqan**
(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mk. 12.12-17)

19Chay kamachikuq *isrraylinu
kurakuna, *Muysispa liyningunata chay
yach'achikuqkunawanmi intyindirqan-
llapa: Jisusqam chay kumparasyundaqa
rurashqa, noqanchiqkunata kuntrawaq-
ninchiq, nishpa. Chaymi chay uras
munarqanllapa prisuyta Jisustaqa. Piru
yumbay chay uyakuq runakunata
manchashpam, mana pipis almitikar-
qanchu prisuytaqa. 20Chaymi Jisusta
kuntraqkunaqa ancha chaparqanllapa,
paqta imapi imashina pandanman,
nishpa. Chayshina yuyashpaqam, wakin
runakunata pagarashpa nirqanllapa:
—Jisusman rishpa, ancha allin
kasuqkunashina tukushpa, allita uyay,
imapi pandaptin, chaypaq tumbashpa,
gubyirnupi dimandananchiq, nishpa.
21Chaymi chay uyakuqkunaqa yanqa
Jisusta nirqanllapa:
—Yach'achikuq Taytitu, qamqam allip
kaqtalla Dyuspaq yach'achikungi.
Kanan qamqam mana ni pitapis
sawachashpachu, allitalla rurangi.
22Mayá, niwayllapa, ¿allichu *Rrumapa
gubyirnunda kuntribusyunda
pagarananchiqllapa ichu mana? nishpa.
23Piru Jisusqam yach'arqan: Yanqam
chayshinaqa tapuwaykanllapa prisuwa-
nanrayku, nishpa. Chaymi paykunataqa
nirqan:
—¿Imaraykutaq chayshinaqa
tapuwangi? 24Mayá, rikachiwayllapa
suq qellayta. ¿Pipa rritratunda,
shutindam rurashqallapa chay
qellaypiqa? nishpa.
Chaymi paykunaqa nirqanllapa:
—Chay qellayqam mas kamachikuq
gubyirnu *Sesarpa rritratunwan,
shutinwan, nishpa.
25Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Chayshina kaptinqa, chay mas
kamachikuq gubyirnu Sesarpa kaqtaqa,
payta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa, Dyusta
qoyllapa, nishpa.
26Chaymi chay uyakuqkunaqa, chay
tapunakunawan tukuy runakunapa
ñawpambi pandachiyta munashpaqa,
mana nimatapis atirqanllapachu.
Ashwanmi allita kuntistaptinqa,
paykunaqa ancha ispantashqata,
uyarapllana (uyarallana) kidarqanllapa.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq?
(Mt. 22.23-33; Mk. 12.18-27)

27Chaymandaqam wakin *sadusiyu
duktrinayuqkuna Jisus kaykashqanman
ch'ayarqanllapa. Chay sadusiyuku-
naqam kriyinllapa: Wañushqakunaqam
mana rinllapachu kawsamuq, nishpa.
Chaymi Jisusta tapurqanllapa:
28—Yach'achikuq Taytitu, (unay
tyimpupim) *Muysisqa librumbi
iskibrishpa, kamachikurqan, suq warmiyuq
runa manaraq wambrayuq kashpa

u 20.17 [Salmo 118.22]

wañuptinqa, chay almapa masanna biyudawan kasaranqa, chay biyudapi wambrayuq kaptin, chay alma masamba wambran kanambaq. 29Chaymi munanillapa tapushuyta: Suq ayllupish syiti ullqo masapura karqan. Chay syitimanda kulaka masanqash warmikurqanna. Piru manaraq wambrayuq kashpash wañurqan. 30Chayshina wañuptinqash, chay almapa minur masanna biyudawanqa kasararqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa wañurqanna. 31Chaymandaqash chay mas minur masanna biyudawanqa kasararqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa wañurqan. Chayshinash syitindin chay warmiwan kasararqanllapa. Piru manash ni mayqannimbis chay warmipiqa wambrakurqanchu. 32Chaymandaqash warmipis wañurqanna. 33Chayshina wañushqakuna allipta mushuqmanda kawsamuptinqach'i, ¿mayqannimba warminnaraqri kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.

34-35Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Manam ni mayqannimba warmin kanqachu. Chaqa syilupiqam manana ni warmiyuq ni runayuq rinchu kaq. Kay mundupillam runakunaqa churingunata kasarachin. Paykunapismi kasaranllapa. Piru Dyusta kasuqkuna mushuqmanda kawsamushpaqam, syilupiqa manana ni runayuqchu ni warmiyuqchu rinllapa kaq; ni chinangunata rinllapachu kasarachiq. 36Chaqa kawsamushpaqam, syilupiqa Dyuspa wambrangunana kashpa, chay anjilningunashina manana nunka rinllapachu wañuq. 37Arí, rinllapam kawsamuq. Chaqa kikin Muysismi yach'achikurqan: Wañuqkunam rin kawsamuq, nishpa. Payqam chay lumyaykaq sach'ata rikashpa, Dyus nishqanda kayshina uyarqan: “Kanangamanmi noqa *Abrajamba, *Isakpa, *Jakubupa Dyusnin kani”, nishpa.[v] 38Chayshina Taytanchiq Dyus chay almakunapaq niptinmi, yach'anchiq: Chay almakunam Dyuspaq kawsaykanraq, nishpa.

39Chayshina Jisus niptinqam, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunaqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ancha allitam nishqa kangi, nishpa.

40Chaymi chay urasmandapacha manana pipis almitikarqanchu Jisusta tapuyta.

¿Pipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?
(Mt. 22.41-46; Mk. 12.35-37)

41Chaymandaqam Jisusqa paykunatapis tapurqan:

—Mayá, ¿pitaq *Dyus Akrashqan Washadurqa? ¿Imaraykutaq chay Washadurpaqqa ningillapa: “*Dabidpa karu willkanmi”, nishpaqa? 42Chaqa kikin Dabidmi *Salmus librumbi nin:

Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan: “*Allin laduypi tiyay,
43 kuntrashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)”, nishpa.[w]

44Chayshina chay Akrashqan Washadur chay Dabidpa karu willkan kaptinqa, ¿imaraykutaq kikin Dabid chay Washadurpaqqa nin: “Kamachikuqniy”, nishpaqa? Chayshinaqa ¿imashinataq Dabidpa karu willkanqa atin kayta, Kamachikuqnin niptinqa?

Jisusmi Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata anyarqan
(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40; Lk. 11.37-54)

45Yumbay uyakuqkunapa ñawpambim Jisusqa *yach'akuqningunata nirqan:

46—Allita uyawayllapa, ama *Muysispa liyningunata

---

v 20.37 [Éxodo 3.6] **w 20.43** [Salmo 110.1]

yach'achikuqkunashinaqa kayllapachu. Chaqa paykunaqam ancha palanganu kashpa, gustanllapa rrastrakaykaq mudanangunata rurakuyta. Chaymandaqam plasakunaman rin, yumbay shumaqta napaykunanllapa. Kanan *sinaguga wasikunaman rishpapismi, ancha gustanllapa ñawpaman pasashpa, kamachikuqkunapa tiyanangunapi tiyayta. Apaptinllapa mikuqpismi, ancha gustanllapa kamachikuqkunapa tiyanangunapi tiyayta. 47Chayshina allingunapaq tukushpam, biyudakunapa wasingunata qoch'inllapa. Chaymandaqam ancha unayta Dyusman mañakunllapa, rikaqkuna ninambaq: "Paykunaqam Dyusta ancha aduranllapa", nishpa. Chaymi mas kastigadu rinllapa kaq.

Suq pubri biyudam ufrindanda qorqan
(Mk. 12.41-44)

21 1*Dyuspa adurana wasimbim Jisus kapuqkunata rikarqan, ufrindanda kajungunaman wichuptinllapa.
2Chaypim rikarqambis suq ancha pubri biyudata, ishkay qellitay mana balurniyuqta wichuptin. 3Chaymi Jisusqa nirqan:
—Alliptam niykillapa, kay pubri biyudita qoshqanqam Dyuspaqqa ancha balin maski yumbay chay suqkuna qoshqanmanda. 4Chaqa yumbaymi ufrindataqa qonllapa subraq qellayninda. Piru chay pubri biyuditaqam mikunanda randinambaq kaqta limpulla qorqan, nishpa.

Dyuspa adurana wasindaqam limpu rinllapa bulaq
(Mt. 24.1-2; Mk. 13.1-2)

5Wakingunaqam *Dyuspa adurana wasimbaq parlaykarqanllapa:
—Rikay, ancha shumaqmi kay rumingunaqa. Kanan ancha shumaq rrigalukunatam qoshqallapa, shumaqyachinanllapa kay atun wasita, nishpa.
Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
6—Suq diyam kay rikashqaykitaqa limpu rinllapa bulaq. Chay diyapiqam manana ni suq rumi patachaduqa rinchu kidaq, nishpa.

Jwisyu diya yaqqana ch'ayamuptinqam, kayshina rin kaq
(Mt. 24.3-28; Mk. 13.3-23)

7Chaymi Jisusta kayshina tapurqanllapa:
—Yach'achikuq Taytitu, ¿ima tyimpum kay nishqaykiqa rin kaq? ¿Imata rikashpam yach'ashaqllapa: Kay munduqam rin ushyakaqna, nishpaqa?
8Chaymi Jisusqa nirqan:
—Kwidakayllapa. Amar dijakayllapachu pipis ingañashunambaq. Chaqa achka llullakuqkunam shutiywan shamushpa, rinllapa nishuq: "Noqaqam *Dyus Akrashqan Washadur kani. Kananqam chay diyaqa ch'ayamushqana washashunayllapa", nishpa. Piru qamkunaqa amakish paykunataqa kasungillapachu. 9Kanan parlata uyashpa, chay maypish *nasyungunapura pilyaykanllapa, chay maypish suq nasyumba ukumbi llaqta masipura pilyaykanllapa, nishpaqa, amakish manchangillapachu. Puntatam chayshina rin kaq, piru manaraqmi kay munduqa rinchu ushyakaq.
10Chayshina nishpaqam, Jisusqa nirqambis:
—Suq nasyumbi tiyaqkunaqam suq nasyumbi tiyaqkunawan rinllapa pilyaq. 11Chay tyimpupiqam kay pachaqa ancha jwirtita rin kuyuq. Kanan ambruna, qeshyaykunam waqpi kaypi rin kaq. Syilupipismi manchaypaq siñakuna rin kaq.
12'Piru kay nishushqaykuna manaraq pasaptinmi, qamkunataqa ancha

rinllapa qesachashuq. *Sinaguga wasikunaman apashushpam, rinllapa dimandashuq, noqapi kriyishqaykirayku. Kanan rinmi karsilashuqllapa. Dimandashushpam, rinllapa apashuq gubyirnukunapa, *prifiktukunapa ñawpanman. 13Piru chayshina apashuptinllapaqam, ringillapa atiq noqapaq yach'achikuyta. 14Chaymi paykuna tapushuptinqa, ama llakiyllapachu: ¿Ima nishparaq kuntistashaq? nishpaqa. 15Chaqa noqam rini yanapashuqllapa, allita kuntistanayki, chay kuntrashuqkuna ama atinanllapa ni binsishuyllapata ni kuntistashuyllapata. 16Piru qamkunataqam taytayki, mamayki, masaykikuna, aylluykikuna, yanasuykikunapis (yanasaykikunapis) rinllapa intrigakushuq kuntraykikunaman. Chaymi kuntraykikuna wakinnikitaqa rinllapa wanchishuq. 17Kanan achka runa, warmim rinllapa ch'iqnishuq, noqapi kriyishqaykirayku. 18Piru kayta yach'ayllapa: Dyuspaqqam aqchaykikunaqa mana ni suqsitu rinchu chingaq. 19Chaymi maychika imanachishuptimbis, noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqa, suq bidapi rini washashuq, tukuy tyimpu kawsanaykillapa.

20'Piru rikaptikillapa furastiru suldadukuna kay Jirusalimbi tiyaqkunata kurralaptinllapam, yach'ayllapa: Ch'ayamushqanam tyimpu kay Jirusalinda chingachinanllapa, nishpa. 21Chayri chayshina pasaptinqa, *prubinsya Judiyapi kaqkunaqa qaqakunaman mitikanqallapa. Kay Jirusalin llaqtapi kaqkunapisri mitikanqallapa. Chay chunchapi kaqkunapisri kay Jirusalinmanqa amana shamunqallapachu. 22Chaqa chay diyakunapiqam ancha padisiqllapa rin, *Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina. 23¡Chay diyapiqa akakawraq chay (ukuyuq) pach'ayuq warmisitakuna, chay iti wambrituyuqkunaqa! Chaqa achka kastigukunam kay mundupiqa rin kaq. Chayshinallam kay Jirusalimbipis achka llakikuna rin kaq. 24Wakingunatam *atun kuchillukunawan rinllapa wanchiq. Wakingunataqam prisushpa, waqta, kayta karu nasyungunaman rinllapa apaq. Chay jwira runakuna binsishpam, kay Jirusalimbiqa ancha wapuyashpa rinllapa kamachikuq, Tayta Dyus qoshqan tyimpu ushyakanangaman.

Jisusmi syilumanda kayshina rin kutimuq
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mk. 13.24-37)

25'Rupaypi, killapi, lusirukunapim siñakuna rin kaq. Kanan kay mundupa tukuy nasyunningunapi tiyaqkunaqam ancha llakishpa rinllapa niq: "¿Imananchiqtaq?" nishpa. Kanan *mar yaku ancha fiyuta kunyashpa maqchikaptinmi, ancha manchashpa rinllapa niq: "¿Imaraq pasanqa?" nishpa. 26Chayshina tukuy ima kaptinmi, wakin runaqa: ¿Imataq kay mundupi rin pasaq? nishpa, ancha manchaywan rinllapa dismayaq. Chaqa syilupi Tayta Dyus tukuy ima rurashqambismi rin kuyuq. 27Chaymandaqam noqa *Dyusmanda Shamuq Runata ringillapa rikawaq, syilumanda pukutaypa ukumbi ancha pudirniyuq, ancha llipyashpa shamuykaqta. 28Chayri yumbay kay nishushqayllapa qallariptinqa, kushikushpa, shayashpa, syiluman chapakuyllapa. Chaqa washashunay diyaqam ancha utqana rin ch'ayamuq.

29Kay kumparasyunda rurashpam, Jisusqa kayshinapis nirqan:

—Yura *igusta ichu suq laya muntikunata chapayllapa. 30Chay muntikunapa rapranguna pallpamuqta rikashpaqam, yach'angillapana: Tamya tyimpumanmi yaykunchiqna, nishpa. 31Chayshina yumbay kay nishushqaykunata

rikashpaqa, yuyayllapa: Tayta Dyusqam utqana rin shamuq, noqanchiqkunata shumaqta kamachiwananchiq, nishpa.

32'Alliptam niykillapa, yumbay kay nishushqaykunaqam rin kumpliq kay tyimpupi kawsaqkuna manaraq wañuptin. 33Chaqa syiluwan kay pachaqam rin chingaq. Piru kay nishushqayqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi yumbay rin kumpliq.

34'Shunqoykipi allita yuyashpa kwidakayllapa, ama kwirpuyki munashqandalla ruranaykillapa. Ama mach'ayllapachu. Amakish kay pachapa imangunapiqa yuyangillapachu. Chaykish noqa qonqaylla shamushpa, tarishuyman mana allikunata ruraykaptikillapa. 35Chaqa chay diyaqam kay mundupi yumbay tiyaqkunapaqqa suq trampa qonqaylla piskakuqshina rin kaq. 36Chayri qamkunaqa listu kashpa, tukuy tyimpu Dyusman mañakuyllapa, chay diyapi yumbay kay nishushqaymanda washashunayllapa. Chaqa chayshina qamkuna kwidakaptikiqam, Tayta Dyus rin yanapashuq, chay diyapi mana nimapaq penqakushpa, ñawpayman prisintakanaykillapa, nishpa.

37Jisusqam chay diyakunapiqa punchawqa *Dyuspa adurana wasimbi yach'achikuq. Tutapqam *Ulibu lumaman riq puñuq. 38Kada madrugadum achka runakuna Dyuspa adurana wasinman riqllapa, Jisusta uyaq.

Jisusta prisunambaqmi parlarqanllapa

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mk. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 1Chay diyakunapim karqan chay *Paskwa fyista. Chay fyistataqam pasaqllapa kachangakunata, suq laya mikunata mikushpa. Chay fyista yaqqana ch'ayaptinmi, 2chay kamachikuq *isrraylinu kurakuna *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunawan tandanakushpa, uyaraplla (uyaralla) parlarqanllapa:

—¿Imashinaraq Jisustaqa wanchinchiqmanllapa? nishpa.

Lukismi chay fyistapi kaqkunata mancharqanllapa. (Jisusta wanchiptinchiqqach'i, achka runakuna kuntranchiq alsakanmanllapa, nishpa.)

3Piru chay urasmi *dyabluqa yaykurqan *Judas Iskaryutiman. Chay Judasqam Jisuspa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. 4Paymi rirqan parlaq kamachikuq *isrraylinu kurakunawan, adurana wasimba kamachikuq suldadungunawambis:

—¿Imashinataq atini intrigashuyta Jisustaqa? nishpa.

5Chaymi paykunata chayshina ufrisiptinqa, ancha kushikushpa, Judasta nirqanllapa:

—Qellaytam qoshqaykillapa, nishpa.

6Chaymi Judasqa ari, nishpa, yuyarqan: ¿Ima urasraq alli Jisusta intrigakunayqa, mana kaptin achka runakuna? nishpa.

Jisusmi *Santa Mikunata mikurqan

(Mt. 26.17-29; Mk. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Kur. 11.23-26)

7Chay *Paskwa fyistapa diyanqam ch'ayamurqanna. Chay qallarishqan diyapim suq uñitata wanchishpa, kachangakunawan mikurqanllapa, chay fyistata pasanambaqllapa. 8Chaymi Jisusqa Pidruta *Jwanda nirqan:

—Riyllapa allichaq mikunata, Paskwa fyistapi mikunanchiqllapa, nishpa.

9Chaymi paykunaqa tapurqan:

—¿Maypitaq munangi allichanayllapaqa? nishpa.

10Chaymi Jisusqa nirqan:

—Waq Jirusalinman ch'ayaykashpam, ringillapa rikaq suq runa puyñumbi

yakuta apaykaqta. Chayri chay runapa
ikinda riyllapa wasi yaykushqangaman.
11Chaymandaqa chay wasipa dwiñunda
tapuyllapa: “Yach'achikuqmi nin:
¿Mayqan kwartuykipish
yach'akuqniykunawan mikushaqllapa
Paskwa mikunata?” nishpa. 12Chayshina
niptikillapaqam, payqa wasimba
altumbi suq atun kwartunda rin rikachi-
shuqllapa tukuy imawan allichashqata.
Chaypi allichayllapa Paskwa mikunan-
chiqtaqa, nishpa.
13Chaymi Pidruwan Jwan rishpaqa,
Jisus nishqanshina tarirqanllapa.
Chaymi chay wasipina Paskwa mikuna-
taqa allicharqanllapa.
14Chaymi chay uras ch'ayaptinqa,
Jisusqa *apustulningunawan mesapi
tiyarqan. 15Chaymandaqam paykunata
nirqan:
—¡Manaraq padisishpam, ancha
munashqa kani mikuyta kay Paskwa
fyista mikunata qamkunawan! 16Chaqa
alliptam niykillapa, kay Paskwa
mikunataqam kananllana qamkuna-
wanqa rini mikuq. Mananam mastaqa
rinichu mikuq syilupi kananchiqkaman.
Waqpiqam Taytay Dyuspa pullan
kashpana, mikurishunllapa, nishpa.
17Chaymandaqam kupata piskashpa,
Dyusman pagikushpa, nirqan:
—Kay kupamanda yumbayniki
upyayllapa. 18Chaqa alliptam niykillapa,
mananam mastaqa rinichu upyaq
*ubaskunapa yakundaqa, Taytay
Dyuswan shamushpa, shumaqta
kamachikunaykaman, nishpa.
19Chaymandaqam kachangata
piskashpa, Dyusman pagikushpa,
pitishpa, paykunata qoshpa, nirqan:
—Kaymi kwirpuy. Chaqa intriga-
kanim wañunaypaq, qamkunata
washashunaypaq. Chayri kayshina
rurayllapa, noqata yuyawanaykillapa,
nishpa.
20Chay Paskwa mikunata mikuptinlla-
paqam, kupatapis piskashpa nirqan:
—Kay kupa *binuqam yawarniy.
Chaqa ich'ashpa yawarniytam, suq
mushuq *tratuta rini ruraq, qamkunata
washashunaypaq.
21’Piru rikayllapa, chay runa intriga-
kuwaqqam pullay kay mesapi. 22Chaqa
*Dyuspa Santu Librumbi nishqan-
shinam, noqa *Dyusmanda Shamuq
Runaqa rini wañuq. ¡Piru imananqa-
raqri chay intrigakuwaqqa! Ancha
kastigadum rin kaq, nishpa.
23Chayshina Jisus niptinmi, *apustul-
ningunaqa suqnin, suqnin tapuna-
kurqan:
—¿Mayqanninchiqraq kanchiq chay
intrigakuqqa? nishpa.

Jisuspa apustulningunam anyanakurqanllapa

24Chaymandaqam chay dusi
*yach'akuqninguna anyanakurqanllapa:
—Noqam mas kamachikuqqa kani.
Suqqam bwilta nirqan:
—Noqam mas kamachikuqqa kani,
nishpa.
25Chaypaqmi Jisusqa paykunata
nirqan:
—Chay suq *nasyungunapa gubyir-
nungunam patrungunashina
wapuyashpa, llaqta masingunata
kamachinllapa. Chaymandaqam chay
kamachikuqkunaqa alabakanllapa:
“Llaqta masiykunatam ancha yanapani”,
nishpa. 26Piru qamkunaqa ama chaysh-
inaqa kayllapachu. Ashwanri qamkuna-
manda chay mas kamachikuqqa suq
umildi wambrashina ancha sirbikuq
kanqa. Chayri chay kamachikuqqa suq
kriyadushina qamkunata sirbishunqa.
27Mayá, yuyayllapa: ¿Pitaq mas
kamachikuqqa, mesapi tiyaq ichu
kriyadun? ¿Manachu mas kamachi-
kuqqa mesapi tiyaq? Piru noqaqam

qamkunapa kamachikuqniki kashpapis,
suq kriyadushina tukuy imapi yanapay-
killapa.
28 'Qamkunaqam chay ñakashqayku-
napi pullay kashqallapa kangi.
29 Chaymi Taytay Dyus awturidarta
numbrawashqanshina, noqapis qamku-
nata numbrayki, kamachikuqkuna
kanaykillapa. 30 Chayshinam numbray-
killapa, kamachikunay tyimpupi noqawan
pulla mesaypi mikunaykillapa, upyanay-
killapa. Kanan kamachikunan *trunuku-
napi ringillapa tiyaq, *isrraylinukunapa
dusi *atun ayllungunata allita kamachi-
naykillapa, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan: "Ringim ñigawaq", nishpa

(Mt. 26.31-35; Mk. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31 Jisusqam Pidrutapis nirqan:
—Simun, Simun, *dyablum qamku-
nata ancha munan mallipashuyta,
triguta ishanaqshina. Chaymi Taytan-
chiq Dyusta nishqa: "Chay *apustulku-
nata qoway mallipanaypaq, ¿qambichu
allita kriyinllapa ichu mana?" nishpa.
32 Chayshina kaptimbismi, Tayta Dyusta
qambaq rrugashqa kani, ama tukuy
tyimpu qonqawanayki. Chaymandaqar
qamqa tukuy shunqoykiwan noqapi
yuyakurishpa, yanapay kriyiq masikiku-
nata, noqapi mas allita yuyakunanllapa.
33 Chayshina niptinqam, Simun
Pidruqa nirqan:
—Taytitu, noqam kaypi kani pullayki
rinaypaq karsilman, ichu wanchishup-
timbis, pullayki wañushaq, nishpa.
34 Piru Jisusqam nirqan:
—Uyaway Pidru, kaykish niyki, kay
tutatam manaraq gallu kantaptin,
qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq:
"¿Pich'i Jisusqa? Noqaqam mana
paytaqa riqsinichu", nishpa.

Jisuspa padisinan urasmi yaqqana ch'ayamurqan

35 Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:
—Chay suq bwilta kach'ashuptiy
rinaykillapa, alfurjaykita, qellaynikita,
llanqekita dijashpaqa, ¿imaykichu
faltashurqan? nishpa.
Chaymi paykunaqa nirqan:
—Manam nimapis faltawarqanlla-
pachu, nishpa.
36 Kanan paykunatam nirqan:
—Piru kananqam niykillapa, alfurja-
yuqqa alfurjanda apanqa. Qellayni-
yuqpis qellayninda apanqa. Chay mana
*atun kuchilluyuqqa kapanda
randikushpa, suq atun kuchillunda
randinqa. 37 Chaqa kananqam rinllapana
qesachawaq, suq runa ancha malu
ruraqtashina. Chaymi *Dyuspa Santu
Librumbi nishqanqa kumplinna. Chay
librumbim noqapaq nin: "Mana allin
runapaqshi rinllapa riqsiq", nishpa.[x]
38 Chaymi chay *apustulningunaqa
nirqan:
—Taytitu, kaypim kan ishkay atun
kuchillukuna, nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Chayshinalla kanqa, nishpa.

Jisusmi Jitsimanipi Dyusman mañakurqan

(Mt. 26.36-46; Mk. 14.32-42)

39 Chay tutaqam Jisusqa chay wasimanda
lluqshishpa, *yach'akuqningunata apashpa,
rirqan *Ulibu lumaman. Chaqa chay laya
kustumbriyuqmi karqan. *[Nuta: Jitsimani
wirtam chay Ulibu lumapi kidaq.]* 40 Chayman
ch'ayashpaqam, paykunata nirqan:
—Dyusman mañakuyllapa, ama
tyintadu kanaykillapa, nishpa.
41 Chayshina nishpaqam, Jisusqa mas
waqman rirqan 30 mitrustach'i.

---

x 22.37 [Isaías 53.12]

Chaypim payqa qonqorikushpa, Tayta Dyusman 42mañakushpa nirqan:

—Taytitu, kay tukuy ñakaykunaqam noqapaqqa suq kupa ayaq yakushina. Munashpaqar kay ñakaykunamanda washaway. Piru amar noqa munashqayqa kanqachu. Ashwanri qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

43Chay urasmi syilumanda suq anjil shamurqan Jisusta yanapanan, ama dismayanambaq. 44Kanan tukuy chay llakikunawan masta mañakuptinmi, Jisustaqa limpu umbi pambarqan. Chaqa chay umbishqangunaqam yawarshina shuturqan allpaman.

45Chaymandaqam chay mañakushqanmanda atarishpa, rirqan *yach'akuqningunata rikaq. Chaymi ch'ayashpaqa, paykunata tarirqan puñuykaqta. Chaqa llakishpa, ancha shaykushqa kashpam, puñuykarqanllapa. 46Chaymi paykunataqa nirqan:

—¿Imaraykutaq puñuykangillapa? Atarishpana, Dyusman mañakuyllapa, ama tyintadu kanaykillapa, nishpa.

Jisustam prisurqanllapa

(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47Chayshina rimaykaptinmi, achka runakuna Jisus kaykashqanman ch'ayarqanllapa. Ñawpanllapataqam ch'ayarqan *Judas. Chay Judasqam Jisuspa dusi *yach'akuqningunamanda suqnin karqan. Paymi qemikashpa, Jisusta napaykurqan *muchashpa.

48Chaymi Jisusqa nirqan:

—Judas, ¿ima chayshina muchawashpachu, noqa *Dyusmanda Shamuq Runataqa intrigakuwangi kuntrawaqkunaman? nishpa.

49Chaymi Jisuspa *apustulninguna chaykunata rikashpaqa, tapurqanllapa:

—Taytitu, ¿*atun kuchilluwanchu puntiyashaqllapa kay runakunata? nishpa.

50Kanan suq apustulninqam atun kuchillunda surqoshpa, *mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadumba allin ladu rinrinda pitirqan.

51Chaymi Jisusqa chayta rikashpaqa, nirqan:

—Chaytallana. Amana maqayllapachu.

Chayshina nishpaqam, chay kriyadupa rinrinman makinda rurashpa, das ashyachirqan (allinyachirqan).

52Chaymandaqam Jisusqa chay kamachikuq kurakunata, *Dyuspa adurana wasimba chay shamuq prisuq suldadungunata, tukuy chay *kamachikuq ansyanukunatapis nirqan:

—¿Ima qamkunaqachu *atun kuchillukunawan, qerukunawan shamushqallapa kangi suq ladrundashina prisuwaq? 53Noqaqam pullaykillapa kashqa kani tukuy diyakuna Dyuspa adurana wasimbi, ¿manachu? Chaypiqam qamkunaqa mana prisuwarqaykichu. Piru *dyabluqam tutayaqpi mana allikunataqa ruran. Chaymi kay tuta shamushqallapa kangi, mana allikunata rurawaqqa, nishpa.

Pidrum nirqan: "Manam riqsinichu Jisustaqa", nishpa

(Mt. 26.57-78, 69-75; Mk. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54Chaymandaqam Jisusta piskashpa, aparqanllapa chay mas kamachikuq *isrraylinu kurapa wasinman. Kanan Pidruqam Jisuspa karu ikinda rirqan. 55Chay tutaqam chay wasipa uku patyumbi ninata lumyachishpa, rridurnimbi tiyashpa mashakuykarqanllapa. Pidrupismi paykunapa pullan tiyashpa mashakuykarqan. 56Suq kriyadam Pidruta chaypi rikashpa, ancha chapashpa nirqan:

—Kay runaqam Jisuswan puriq, nishpa.

57Chayshina niptinqam, Pidruqam nirqan:

—Warmisita, noqaqam mana Jisustaqa riqsinichu, nishpa.
58 Suq rratitumandaqam suqpis chapashpa, Pidrutaqa nirqan:
—Qambismi paykunamanda suqnin kangi, nishpa.
Chaymi Pidruqa paytapis nirqan:
—Ay runa, noqaqam mana paykunamandachu kani, nishpa.
59 Chaymandaqam suq uramandach'i suq runa Pidrupaq nirqan:
—Alliptam kay runaqa Jisuswan puriq. Chaqa paypismi *prubinsya Galiliyamanda, nishpa.
60 Chaymi Pidruqa chay runatapis nirqan:
—Ay runa, ¿imatataq rimaykangi? Chay runapaqqam mana nimatapis yach'anichu, nishpa.
Chayshina Pidru rimaykaptinmi, suq gallu kantarqan. 61 Chay urasmi Jisusqa tikrakamushpa, Pidruta chaparqan. Chayshina chapaptinqam, Pidruqa das yuyarqan Jisukristu nishqanda: "Gallu manaraq kantaptinmi, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq", nishpa. 62 Chay nishqanda yuyashpam, Pidruqa ancha syintishpa, sawaman lluqshishpa, ancha waqarqan.

Jisusta burlata rurashpam maqarqanllapa
(Mt. 26.67-68; Mk. 14.65)

63 Kanan chay kwidakuqkunaqam ancha asipashpa, Jisusta maqarqanllapa. 64 Kanan ñawinda pambashpam, qaqllambi ancha maqashpa, nirqanllapa:
—¡Mayá, yach'aq kashpaqa, rimay pitaq maqashungi! nishpa.
65 Kanan suqnin suqnin tukuy ima mana allikunata rimashpa, paytaqa ancha musyarqanllapa.

Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapi
(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Achikyaptinqam, isrraylinukunapa *kamachikuq ansyanunguna, kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapis suq lugarpi tandakarqanllapa. Chaymi chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpanman Jisusta apamushpa, kayshina tapurqanllapa:
67 —Mayá, niwayllapa, ¿Qamchu kangi *Dyus Akrashqan Washadurqa?
Chayshina tapuptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:
—Ari niptiyqam, mana ringillapachu kriyiwaq. 68 Imata tapushuptiypismi, mana ringillapachu kuntistawaq, ni ringillapachu kach'awaq. 69 Piru noqa *Dyusmanda Shamuq Runa kashpaqam, kananmandapacha Tayta Dyuspa *allin ladumbi rini tiyaq.
70 Chayshina niptinmi, yumbay tapurqanllapa:
—¿Chayshinaqachu qamqa Dyuspa Churin kangi? nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Arí, qamkuna nishqaykishinam kani, nishpa.
71 Chayshina niptinmi, paykunaqa nirqan:
—¿Ima mastam munanchiq? Kananqam manana munanchiqchu mas tistigukunataqa. Chaqa uyanchiqna, pay kikin shiminwan chayta niwaptinchiq, nishpa.

Jisustam gubyirnu Pilatupi dimandarqanllapa
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mk. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 1 *[Chay tyimpukunapim *Rruma llaqtamanda kaqkuna achka *nasyungunapi kamachikuqllapa. Chaymi *isrraylinukunatapis suq rrumanu gubyirnu kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiq Pilatu.]* Chaymandaqam yumbay juyiskuna Jisustaqa aparqanllapa gubyirnu Pilatuman.
2 Chay Pilatupa ñawpambim juyiskunaqa llullakushpa, Jisusta kuntrashpa, kayshina rimarqanllapa:

—Kay runataqam tarishqallapa kani llaqta masiy israylinukunata animachishpa, gubyirnunchiq *Sesarta kuntribusyunda ama pagarananllapa. Payshi *Dyus Akrashqan Washadur. Payshi suq gubyirnu, nishpa.

3Chaymi Pilatuqa Jisusta tapurqan:

—¿Qamchu israylinukunapa gubyirnunqa kangi? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, chay nishqaykishinam kani, nishpa.

4Chayshina niptinqam, Pilatuqa chay kamachikuq *israylinu kurakunata, yumbay chaypi kaqkunatapis nirqan:

—Kay runapiqam noqaqa mana nima uchata tarinichu, nishpa.

5Piru Pilatu chayshina niptinqam, paykunaqa mana munashpachu, ashwamba sh'uqyashpa nirqanllapa:

—Tukuy kay *prubinsya Judiyapim kay runaqa ingañaykan yumbay llaqta masiy israylinukunata, kuntranchiq alsakananllapa. Waq prubinsya Galiliyapim qallarishqa karqan. Kananqa rikay, kaypipis ingañakuriykan, nishpa.

Jisustam gubyirnu Irudisman aparqanllapa

6Chay runakuna chayshina Galiliyata myintaptinllapaqam, Pilatuqa paykunata tapurqan:

—¿Allipchu kay runaqa *prubinsya Galiliyamanda? nishpa.

7Chaymi chay runakunaqa niptin: “Arí, payqam Galiliyamanda”, nishpa, Pilatuqa kamachikurqan, Jisusta apanambaqllapa Galiliyapa gubyirnun *Irudisman. Chaqa chay diyakunapiqam Irudisqa Jirusalimbi kaykarqan.

8Chaymi Jisusta, ch'ayachiptinllapa, Irudisqa ancha kushikurqan. Chaqa payqam unaymandapacha Jisuspa famanda yach'ashpa, ancha yuyarqan: Ay, rikaymanri Jisusta suq milagruta ruraptin, nishpa. 9Chaymi Jisusta payman apaptinllapaqa, tukuy ima munashqanda tapurqan. Lukismi tapuptinqa, Jisusqa uyararqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. 10Kanan chay Irudispa ñawpambiqam tandakashpa, chay kamachikuq *israylinu kurakuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapis ancha kuntrarqanllapa Jisustaqa. 11Chaymi Irudisqa suldadungunawan Jisustaqa disprisyashpa, burrlarqanllapa. Kanan asipananraykum ancha shumaqta mudachirqanllapa suq gubyirnutashina. Chayshina mudachishpaqam, kach'arirqanna Pilatuman. 12Chay diyapim Pilatuwan Irudisqa alliyarqanna. Chaqa kuntram kashqallapa karqan.

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinanllapa

(Mt. 27.15-26; Mk. 15.6-15; Jn. 18.39–19.16)

13Chaymandaqam Pilatuqa kamachikuq *israylinu kurakunata, suq awturidarkunata, achka runakunatapis tandashpa, 14nirqan:

—Qamkunam kay runataqa noqaman apamushpa, niwashqallapa kangi: “Ingañaykanmi israylinukunata, kuntranchiq alsakananllapa”, nishpa. Chaymi noqa kikiy, kay ñawpaykillapapi tapushqa kani yach'anaypaq: ¿Allipchu chayshina ichu mana? nishpa. Piru manam nima dilituta paypiqa tarinichu. 15Irudisman kach'aptiypismi, paypis mana nima dilituta tarishqachu. Chaymi kach'arimurqan noqaman. Rikayllapa, manam nima maluta rurashqachu wañunambaqqa. 16Chayraykum asutichishpalla, rini kach'aq, nishpa.

17Kanan Pilatuqam chay *Paskwa fyistapiqa kada wata suq prisuta

kach'aq, isrraylinukuna rrugakuptin-
llapa.」 18Piru chay runakunaqam mana
munarqanllapachu, Jisusta
kach'anambaqqa. Chaymi yumbaynin
ancha jwirtita nirqanllapa:
—¡Chay Jisusta wanchiy! ¡Barrabasta
kach'ayqa! nishpa.
19Chay Barrabasqam Jirusalimbi
tiyaqkunata animachishqa karqan,
awturidarkunapa kuntran alsakanan-
llapa. Kanan wanchikushqapismi
karqan. Chaykunapaqmi paytaqa
karsilashqallapa karqan. 20Chaymi
Pilatuqa suq kutinda nirirqan, Jisusta
kach'anambaq. 21Piru paykuna mana
munashpa Jisusta kach'anambaqmi,
masta sh'uqyarqanllapa:
—¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay!
nishpa.
22Chayshina niptinllapapismi,
Pilatuqa suq kutindapis paykunata
nirirqan:
—Piru ¿ima malutamiri rurashqa?
Noqaqam mana nima dilituta paypiqa
tarinichu wañunambaqqa. Chaymi
kastigachishpa rini kach'aq, nishpa.
23Piru paykunaqam mana munarqan-
llapachu, Jisusta kach'anambaqqa.
Chaymi mas jwirtita qayach'akushpa
nirqanllapa:
—¡Kruspi klabay, kruspi klabay!
nishpa.
Chayshinam rimarqanllapa, gustunlla-
pata ruranangaman.
24Chaymi Pilatuqa nish'karqanna:
—Qamkuna munashqaykishina,
Jisusqa wañunqa, nishpa.
25Chaymi Pilatuqa chay ancha wapu
wanchikuq Barrabasta kach'ashpa,
Jisusta intrigakurqan wanchinanllapa.

Jisustam kruspi wanchirqanllapa
(Mt. 27.32-44; Mk. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26Jisusta apaykashpa kruspi klabaqmi,
tingunakurqanllapa suq runa Simun
shutiqwan. Chay Simunqam Sirini
llaqtamanda karqan. Payqam chuncha
lugarkunamanda shamuykarqan. Chay
Simundaqam Jisus apaykashqan krusta
umbruchachirqanllapa, Jisuspa ikinda
apanambaq.
27Jisuspa ikindam ancha achka
runakuna, warmikunapis rirqanllapa.
Kanan chay warmikunam paypaq ancha
llakishpa, waqashpa rirqanllapa.
28Chaymi Jisusqa paykunata chapashpa,
nirqan:
—Jirusalinira warmisitakuna,
noqapaqqa ama waqayllapachu.
Ashwanri qamkunapaq, wawaykiku-
napaq waqayllapaqa. 29Chaqa rinmi
ch'ayamuq waqana diyakuna. Chay
diyakunapim wakinqa ancha padisishpa,
rinllapa niq: “Ancha alliraq kashqa chay
mana wach'aq warmikuna, chay mana
nunka wawakushpa ñuñuchikuqku-
napis. (Chaqa wambritunguna
kashpach'i ancha padisiykanmanllapa)”
nishpa. 30Chay diyapiqam runakunaqa
qaqakunata rinllapa niq: “Sawaylla-
paman ishkiyllapa”. Lumakunatam
rinllapa niq: “Pambawayllapa, ama
tariwananllapa”, nishpa. 31Chaqa noqa
mana nima uchayuq kaptiypismi, ancha
padisichiwanllapa. Chayshina noqata
rurawashpaqa, ¿imataraq qamkunataqa
rurashunqallapa? nishpa.
32Aparqanllapapismi ishkay ancha
uchayuq prisukunata, kruspi klabashpa,
Jisuspa pullan wanchinanllapa. 33Chay-
mandaqam Kalabira shutiq lugarman
ch'ayashpa, chaypina Jisusta kruspi
klabarqanllapa. Chay ishkay prisuta-
pismi pullan kruskunapi klabarqanllapa,
suqta Jisuspa allin ladumbi, suqta ichuq
ladumbi. 34Kanan kruspina klabaykap-
tinllapam, Jisusqa mañakushpa, nirqan:
—Taytitu, pirdunayri kay runakunata.
Chaqa paykunaqa mana yach'ashpa:
(Dyuspa Churindam wanchiykanchiq,

nishpam,) kaykunata rurawaykanllapa, nishpa.

Kanan chay suldadukunaqam swirtita rurarqan, Jisuspa mudananda partinakunanllapa. 35Kanan chaypiqa achka runakuna Jisusta chapaykaptinmi, chay awturidarkuna ancha asipashpa nirqanllapa:

—Suqkunatam washarqan. Mayá, *Dyus Akrashqan Washadur kashpaqa, kananqa pay kikin washakanqa, nishpa.

36Chay suldadukunapismi Jisusta ancha asipashpa, qemikashpa, puchqo *binuta apashpa, nirqanllapa:

—Kayta upyay. 37Mayá, *isrraylinukunapa gubyirnun kashpaqa, qam kikiki washakay, nishpa.

38Chay kruspiqam Jisuspa umamba sawambi rurashqallapa karqan suq tablitata, *grigu rimaypi, *latin rimaypi, *ibriyu rimaypi kayshina iskibrishqata: "Kay runaqam isrraylinukunapa gubyirnun", nishpa.

39Chaymandaqam chay ishkay kruspi kaqkunamanda suqninqa Jisusta musyashpa, nirqan:

—Mayá, Dyus Akrashqan Washadur kashpaqa, qam kikiki washakashpa, noqaykunatapis washawayllapa, nishpa.

40Piru chay suq uchayuqqam payta anyashpa, nirqan:

—¡Uyaray! Kayshina padisiykashpa wañunanchiqqa, ¿ima, manachu Dyusta manchangi? 41Allita yuyay, noqanchiqqam uchanchiqkunarayku ñakaykanchiq. Piru kay runaqam mana nima uchayuqchu ñakanambaqqa, nishpa.

42Chaymandaqam Jisusta nirqan:

—Shamushpa kamachikuqqar, yuyawashpa, washaway, nishpa.

43Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, kay diyamandapacham qamqa Taytay Dyuspa ancha shumaq lugarnimbi noqawan pulla ringi kaq, nishpa.

Jisusmi wañurqan

(Mt. 27.45-56; Mk. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44Chay diya larrdusina kaptinmi, limpu tutayarqan las tres di la tardikaman. 45Chaqa rupaymi wañurqan. Kanan *Dyuspa adurana wasimba kurtinanqam anaqmanda ura manyakaman ch'awpi ch'awpi llikikarqan. 46Chay urasmi Jisusqa jwirtita rimashpa nirqan:

—Taytitu, *ispirituytar tandayna. Qamba makikipim mingayki, nishpa.

Chayta nishpaqam wañurqanna.

47Chaymi suldadukunapa kamachikuqnin yumbay chaykunata rikashpaqa, Dyusta kayshina alabarqan:

—Allibraq kay runaqa mana nima uchayuqchu kashqa, nishpa.

48Chaypi kaqkunapismi chay pasashqanda rikashpa, yumbaynin ancha syintishpa, pichunda takashpa, wasinman kutirqanllapa. 49Piru Jisuspa yumbay riqsishqanguna, chay warmikuna Galiliyamanda pullan shamuqkunapismi, karumanda rikarqanllapa tukuy ima chaypi pasashqanda.

Jisustam pambarqanllapa

(Mt. 27.57-61; Mk. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50Karqanmi suq ancha allin runa *Jusi shutiq. Payqam *prubinsya Judiyapa Arimatiya llaqtanmanda karqan. Chay Jusim chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunamanda suqnin karqan. 51Piru paypaqqam mana allichu karqan Jisusta wanchinanllapaqa. Chay Jusiqam unaymandapacha ancha munarqan Tayta Dyusta rikayta, yumbayta shumaqta kamachiptin. 52Chaymi Jusiqa Pilatuman rishpa nirqan:

—Yush'ayku, qoway Jisuspa kwirpunda, apanaypaq pambaq, nishpa.

Chayshina mañaptinqam, Pilatuqa "arí" nirqan. 53Chaymi Jusiqa krusmanda

ishkichimushpa, suq ancha shumaq trapuwan Jisuspa kwirpunda liyashpa, apashpa, suq *mach'ayshina sipulturapi pambarqan. Chay sipulturataqam suq luma qaqitapa pach'ambi kinraypa rurashqallapa karqan. Piru manaraqmi nima almata chaypiqa pambashqallapachu karqan. 54Chayshinam Jisustaqa pambarqanllapa byirnis tardita, rupay yaqqana seqaptin, *samana diya qallarinambaq urasna kaptin.

55Pambaptinllapaqam, chay Galiliyamanda Jisuspa pullan shamuq warmikunaqa rirqanllapa chay pambakashqanman. Kanan allita rikarqanllapa Jisuspa kwirpunda kamakachishqanda. 56Chaymi wasinman kutirishpaqa, *mishki mutkinakunata allicharqanllapa, Jisuspa kwirpunda liyananllapa, ama ash'nanambaq. Chay samana diyapiqam samarqanllapa, Dyus kamachikushqanda kasushpa.

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan
(Mt. 28.1-10; Mk. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 1Simanapa qallarinan diya dumingum chay warmikunaqa Jisusta pambashqanman madrugadu rirqanllapa, chay allichashqan *mishki mutkinata apashpa. Wakin warmikunapismi paykunawanqa rirqan. 2Chay pambashqan lugarman ch'ayashpam, chay *mach'ayshina sipulturataqa tarirqanllapa kich'ashqatana. Chay kirpashqan rumiqam suq ladumanna isqandaykarqan. 3Kanan kich'araqna kaptinqam, paykunaqa chay pambakashqanman yaykushpa, Jisuspa kwirpundaqa manana tarirqanllapachu. 4Chaymi ancha manchashqata yuyaykaptinllapa, ladunllapapi diskwidu rikakurqan ishkay anjil ancha llipyaykaq mudanayuqkuna. 5Chaymi chay warmikunaqa ancha manchashpa, pambaman kumurarqanllapa. Kanan chay anjilkunaqam nirqan:

—¿Imaraykum maskaykangillapa chay kawsaqtaqa wañushqakunapa kay lugarnimbiqa? 6Mananam kaypichu. Kawsashqanám. Yuyayllapa waq Galiliyapi kashpa, qamkunata nishushqanda. 7Manchu nishurqanllapa: "Noqa *Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa intrigakuwaq uchayuq runakunapa makinman, kruspi klabawashpa wanchiwananllapa. Chayshina rurawaptimbismi, kimsa diyamanqa rini kawsamuq", nishpa.

8Chayshina niptinqam, chay warmikunaqa yuyarqanllapa Jisus nishqangunata. 9Chaymandaqam paykunaqa chay pambakashqanmanda kutimushpa, yumbay rikashqanda parlachirqanllapa chay unsi *apustulkunata, tukuy chay wakin kriyiq masingunatapis. 10Chay famata apustulkunaman apaqkunaqam karqan: *Marya Magdalamanda kaq, Jwana, *Jakubupa maman Marya, suq warmikunapis. 11Lukismi apustulkunaqa chay warmikuna nishqandaqa mana kriyishpachu yuyarqanllapa: Luka imach'i kay warmikunaqa kayshina niwananchiqqa, nishpa.

12Piru Pidruqam chay kashqanmanda lluqshishpa, kallpaylla rirqan chay pambashqanman. Chaymi ch'ayashpa, uku *mach'ayshina sipulturaman chapakushpa, chay trapukunataqa suq ladupina kaqta rikarqan. Chayraykum ancha ispantashqata kutirqan chay wasi kashqanmanqa.

Jisusmi Imawusman rinan ñambi ishkay yach'akuqninman rikakurqan
(Mk. 16.12-13)

13Chay dumingutallam Jisuspi ishkay kriyiqkuna Imawus llaqtaman riykarqan. Chay Jirusalinmandaqam unsi kilumitrusch'i karqan Imawuskamanqa. 14Chay kriyiqkunaqam riykarqanllapa Jisus padisishqambaq parlashpa. 15Chayshina ancha parlashpa, tapunakushpa riykaptinllapam, Jisusqa paykunaman qemikashpa, pullanllapa chay ñanda rirqan. 16Piru paykunaqam pullan riqta rikashpapis, mana atirqanlla-

pachu riqsiyta, pim pullanchiq riykan, nishpaqa. 17Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—¿Imata parlaqshinam qamkunaqa riykangillapa? ¿Imapaqmi ancha llakingillapa? nishpa.

18Chaymi suqnin Kliyufas shutiqqa Jisusta nirqan:

—Yumbay runakunam yach'anllapa kay Jirusalimbi pasashqanda. ¿Ima qamqachu furastiru kangi, chaykunata mana yach'anaykiqa? nishpa.

19Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imamir kashqa? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Jisus Nasaritmanda kaqpaqmi parlaqshina riykanillapa. Paymi Dyuspa ñawpambi, runakunapa ñawpambipis ancha pudirniyuq *rimaq karqan. Chaqa ancha ispantaypaq milagrukunatam rurarqan. Yach'achikurqambismi ancha shumaqkunata. 20Paytamiri kamachikuq kurakuna, wakin awturidarninchiq kaqkunawan chay *rrumanukunaman intrigakuptin, kruspi klabashpa wanchirqanllapa. 21Piru noqaykunaqam yuyarqay: Paynam noqanchiq *isrraylinukunataqa rin washawaqninchiq, nishpa. Manam yuyashqayllapachu kashqa. Chaqa kananwanqam kimsa diyana wañushqanqa. 22-23Piru kanan madrugadum noqaykuna partiymanda wakin warmikuna rirqanllapa chay pambashqanman chapakuq. Chaymandaqam kutimushpaqa, ispantashqata dijawashqallapa. Chaqa niwarqanllapam, mananash kanchu kwirpunqa. Anjilkunatash rikarqanllapa. Chay anjilkunash nishqallapa: “Jisusqam kawsamushqana”, nishpa. 24Chaymi wakin kriyiq masiykuna rirqan chay pambashqanman chapakuq, yach'ananllapa: Allipchu kawsamushqa ichu mana, nishpa. Paykunapismi kutimushpaqa niwarqanllapa: “Mananash kanchu kwirpunqa”, nishpa. Chaqa alliptam chay warmikunaqa rimarqanllapa. Piru Jisustaqam mana rikarqanllapachu.

25Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—¡A, mana jwisyuyuqkuna! ¿Ima manallachur qamkunaqa kriyingillapa Dyuspaq rimaqkuna nishqandaqa? 26Chaqa *Dyus Akrashqan Washadur syiluman rinambaqqam, puntata ñakanambaqraq karqan. ¿Manachu chayshina nirqan? nishpa.

27Chayshina nishpaqam, paykunata intyindichirqan *Dyuspa Santu Librumbi paypaq yumbay nishqanda. Puntatam *Muysis iskibrishqanda intyindichirqan. Chaymandaqam Dyuspaq chay suq rimaqkunapis iskibrishqanda intyindichirqan.

28Chay Imawus llaqtaman ch'ayashpaqam, Jisusqa pasaqlla tukurqan. 29Chaymi paykunaqa ancha rrugashpa, kayshina arkarqan:

—Kidashunna noqaykunawan. Tardinám. Tutayaqnam rin, nishpa.

Chayshina arkaptinllapaqam, “Mayá” nishpa, paykunawanna kidarqan. Chaymi Jisusqa paykunapa pullanna wasinman yaykurqan. 30Chaymandaqam paykunawan mesapi tiyashpa, tandata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam chay tandata pitishpa, paykunata qorqan. 31Chay urasmi paykunaqa atirqanllapana Jisusta riqsiyta. Piru Jisusqam paykunapa pullan kashqanmanda das chingarqan. 32Chaymi paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Manchu ñanda shamuqshina Dyuspa Santu Librunmanda parlachiwaptinchiqqa, shunqonchiqpi ancha kushikurqanchiq, nishpa.

33Chayshina parlashpaqam, chay uraslla kutirqanllapa Jirusalinman. Chaymi ch'ayashpaqa, chay unsi *apustulkunata wakin kriyiq masingunata tarirqanllapa tandanakushqata.

34Chay wasipi kaqkunaqam puntata
chay shamuqkunata nirqan:
—Alliptam Siñurninchiq Jisusqa
kawsamushqana. Chaqa Simun
Pidrumanmi rikakushqa, nishpa.
35Chayshina niptinllapam, chay ishkay
shamuqkunapis kayshina parlachirqan:
—Ñandam pullayllapa riqshina
noqaykunata parlachiwashqa. Tandata
pitishqan urasmi paytaqa riqsishqallapa
kani, nishpa.

Jisusmi yach'akuqningunaman rikakurqan

(Mt. 28.16-20; Mk. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36Chayshina parlaykaptinllapam,
Jisusqa qonqaylla ch'awpinllapapi
rikakushpa, nirqan:
—Bwinas nuchis, Dyusri qamkunata
yanapashunqa, nishpa.
37Piru paykunaqam Jisusta rikashpaqa,
ancha manchashpa, yuyarqanllapa:
Almatach'i rikaykanchiqllapa, nishpa.
38Piru Jisusqam paykunata nirqan:
—¿Imaraykum manchangillapa?
¿Imaraykutaq noqapaqqa yuyangillapa,
almach'i, nishpaqa? 39Chapayllapa
makiykunata, ch'akiykunata. Noqa kikiymi
kani. Kwirpuyta malliyllapa. Rikay,
aychayuq, tulluyuqmi kani. Suq almaqam
mana chayshinachu, nishpa.
40Chayshina nishpaqam, makingu-
nata, ch'akingunata rikachirqan
chapanambaqllapa. 41Piru paykunaqam
ashla manchashpa, ashla kushikushpa,
ispantashqata chapashpa, yaqqa mana
atirqanllapachu kriyiyta. Chaymi
Jisusqa nirqan:
—¿Kanchu imitaykillapa
mikunaypaq? nishpa.
42Chaymi paykunaqa suq pidasu piskadu
kangashqata, abijapa suq panalnindapis
qorqanllapa. 43Chaymi Jisusqa ch'askishpa,
ñawpanllapapi mikurqan. 44Chayman-
daqam paykunata nirqan:
—Manchu pullaykillapa kashpa,
nishurqaqllapa: “Rinmi kumpliq noqapaq
*Muysispa librumbi yumbay nishqanguna,
*Dyuspaq chay suq rimaqkunapa librungu-
napi nishqanguna, *Salmus librupi
nishqangunapis”, nishpa. Chay nishush-
qayllapam kumplishqana.
45Chaymandaqam Jisukristu paykuna-
taqa ancha allita intyindichirqan
*Dyuspa Santu Librumbi nishqanda.
46Kanan paykunata nirqan:
—Dyuspa Santu Librumbiqam noqapaqqa
nin: *Dyus Akrashqan Washadurqash
wañushpa, kimsa diyamanda rin kawsamuq.
47Chaymandaqam *yach'akuqninguna
Jirusalimbi qallarishpa, yumbay *nasyungu-
naman rinllapa ch'ayaq, paypa shutimbi
kayshina yach'achikushpa: “Chay mana
allikunata rurashqaykipaq ancha syintishpa,
Dyusmanna mañakuyllapa, pirdunashushpa,
washashunanllapa”, nishpa. 48Kananqam
qamkuna tistiguykuna kangillapa, noqa
rurashqaypaq parlanaykillapa. 49Uyaway-
llapa, Taytay Dyus ufrisishushqandam rini
kach'amuq qamkunamanqa. Piru shuyaylla-
paraqri kay Jirusalimbi, syilumanda chay
pudirninda kach'amunaykaman, nishpa.

Jisusmi syiluman rirqan

(Mk. 16.19-20; Ichus 1.9-11)

50Chaymandaqam Jisusqa chay
*apustulningunata Jirusalinmanda
aparqan Bitanillaman (Bitaniyaman).
Chaypim payqa makingunata alsashpa,
Tayta Dyusman mañakurqan, paykunata
yanapanambaq. 51Chayshina mañakuy-
kashpaqam, chay apustulningunapa
ch'awpinmanda rirqanna syiluman.
52Paykunaqam Jisusta adurashpa, ancha
kushikushpa, chay kashqanllapamanda
Jirusalinman kutirqanllapa. 53Kanan
paykunaqam *Dyuspa adurana
wasinman rishpa, tukuy diya Dyusta
alabaqllapa.
Chayshina kanqa.

SAN JWANMI

JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Jwanqa? *San *Jwanqam Jisukristupa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. Manaraq Jisukristuwan purishpaqam, *atun qoch'api piskadukunata piskashpa randikuq, mantyinikanambaq (Markus 1.19). Chaymandaqam Jisukristuwanna tukuy diya purishpa, ancha allita yach'arqan yumbay milagrukunata rurashqambaq, kikin ñawingunawan rikashqanrayku. Chaqa payqam *Jakubuwan, Pidruwan chay suq apustul masingunamanda Jisukristuwan masta puriqllapa. Chaymi Jisukristu kruspi wañuykashpam, Jwanda akrarqan, maman *Maryata kwidanambaq (Jwan 19.26-27). Chaymandaqam Jisukristu syiluman riptinqa, Jwanqa achka runakunata Jisukristupaq yach'achirqan. Chay Jwanqam kay Mushuq Tistamintupi sinku librukunata iskibrirqan: kay libru San Jwanda, 1 Jwanda, 2 Jwanda, 3 Jwanda, Apukalipsistapis. Masta yach'ananchiq Jwambaq liyishunllapa: Matiyu 4.21-22; 17.1-2; Markus 5.37; 14.33-34; Jwan 13.23-26; 20.2-5; 21.7, 20-24; Ichus 1.13; 3.1-6; 4.1-23; 8.14-17; Gálatas 2.9; Apukalipsis 1.9.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam iskibrirqan Jisukristupi kriyiqkunapaq, mana kriyiqkunapaqpis, Jisukristupi allita kriyinanllapa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay librutaqa iskibrirqan, yumbay liyiqkuna yach'anambaq: “Jisukristum Dyuspa Churin. Paymi yumbaypaq wañurqan. Chaymi paypi allipta kriyishpa, paywan tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq”, nishpa (Jwan 20.31).

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librupiqam Jwan ancha yach'achiwanchiq Jisukristupaq.

Jwan 1.1-18 niwanchiqllapa, Jisukristu Dyus kashqambaq, kay pachata rurashpa shamushqambaq.

Jn. 1.19–12.50 niwanchiq, Jisukristu yach'achikushqambaq, achka milagrukunata rurashqambaq, yumbayninchiq yach'ananchiq: Paymi Dyuspa Churin, nishpa.

Jn. 13.1–17.26 niwanchiq, Jisukristu yach'akuqningunata yach'achikushqambaq.

Jn. 18.1–21.25 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa, kawsamushqambaq.

Dyuspa Churinmi runapaq tikrakarqan

1 [1]Manaraq kay pacha kaptinmi, suq *Rimaqqa karqanna. Chay Rimaqqam Dyuspa pullan kashpa, paypis Dyus karqan. [2]Qallariypiqam payqa Tayta Dyuswan karqan. [3]Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay Rimaqwan syiluta, kay pachata, tukuy imandinda rurarqan. Chaqa Tayta Dyusqam mana nimatapis sapalanqa rurarqanchu. Ashwanmi chay Rimaqwan tukuy imataqa rurarqan. [4]Kanan chay Rimaqqam tukuy imata kawsachin. Payqam bidanchiqpaqqa suq Michashina. Chaqa paymi yach'achiwanchiq, allita rurashpa kawsananchiqllapa. [5]Kay pachapi uchata ruraqkunaqam tutayaqpishina. Piru chay Michashina kaqmi chay tutayaqpishina achikchakun, yumbayta yach'achishpa, chay uchakunata ama ruranallapa. Kanan chay uchata ruraqkunaqam chay Michashina kaqta kuntrashpapis, mana atishqallapachu binsiytaqa.

[6]Suq runam *Jwan Shutichikuq shutirqan. Paytam Dyus akrashqa karqan, chay Michashina kaqpaq yach'achikunambaq. [7]Chaymi chay Jwanqa chay Michashina kaqpaq yach'achikurqan, yumbay uyaqkuna chay Michapi yuyakunanllapa. [8-9]Chaqa chay allip Michaqam shamurqan kay munduman, yumbay runakunata yach'achinambaq. Piru Jwanqam mana chay Michachu karqan. Payqam chay Michapaq yach'achikuqlla karqan.

[10]Chay Rimaq Michaqam kay munduta rurashqa karqan. Chaymandaqam kay munduman shamuptin, runakunaqa mana yach'arqanllapachu: Paymi kay munduta rurashqa, nishpaqa. [11]Chaymi akrashqan *nasyunman shamuptinqa, paykunaqa disprisyashpa, mana shumaqtachu ch'ayachirqanllapa. [12]Piru wakinnataqmi payta shumaqta ch'ayachishpa, paypi kriyirqanllapa. Chaymi paykunataqa akrarqan, Tayta Dyuspa wambranguna kanambaq. [13]Chaymi paykunaqa chay Rimaqpi kriyishpaqa, mushuqmanda nasishqashina kashqallapa. Chaqa paykunaqam mana mamanmandallachu nasirqan, ni nasirqanllapachu suq runa wambrayuq kanambaqqa. Ashwanmi Tayta Dyus kikin munashqa, paypi kriyishpa, mushuqmanda nasirinambaq, wambrangunana kanambaqllapa.

[14]Kanan chay Rimaqqam runapaq tikrakashpa, pullayllapa puriq. Chaymi Taytanchiq Dyuspa chay sapalan Churinda rikarqanillapa ancha allin kaqta, ancha pudirniyuqta. Chaqa payqam ancha kuyawaqninchiq, allip kaqtalla yach'achikurqan. [15]Paypaqmi chay Jwan Shutichikuqqa ancha jwirtita rimashpa, kayshina nirqan:

—Chay kamachikuqpaqmi qamkunata nishurqaqllapa: “Puntatam noqa nasishqa kani. Chaymandaraqmi chay Rimaqqa rin shamuq. Paymi noqamanda mas baliqqa. Chaqa noqa manaraq nasiptiymi, payqa unaymandapacha kawsashqa”, nishpa.

[16]Chay ancha kuyawaqninchiq Rimaqmi tukuy imapi kutin kutin yumbayninchiqta ancha yanapawashqa kanchiq. [17]Chaqa Tayta Dyusmi *Muysista akrarqan, liyningunata yach'achiwananchiq. Piru Jisukristutaqam kach'amurqan kuyawaqninchiq, allip kaqtalla Dyuspaq yach'achiwananchiq. [18]Taytanchiq Dyustaqam mana pipis nima tyimpu rikashqachu. Piru chay ancha kuyashqan sapalan Churinllam, Tayta Dyuspa pullan kawsashpa, kay pachaman shamushpa, niwashqa kanchiq, Taytambaq allipta yach'ananchiq.

Jwan Shutichikuqmi Jisukristupaq yach'achikurqan

(Mt. 3.11-12; Mk. 1.7-8; Lk. 3.15-17)

[19]*Isrraylinukunapa awturidarningunam Jirusalinmanda wakin kurakunata, wakin yanapakuqnin *libitakuna-

tapis kach'arqanllapa, *Jwan Shutichikuqta kayshina tapunanllapa:

—Qamqa, ¿ima karguyuqmi kangi, yumbayta kayshina yach'achinaykiqa? nishpa.

20Chaymi Jwanqa mana nimata pakashpachu, nirqan:

—Manam noqaqa *Dyus Akrashqan Washadurchu kani, nishpa.

21Chaymi chay shamuqkunaqa tapurqanllapa:

—Chayshinaqa ¿ima karguyuqmi kangi? ¿Chay unay alma *Eliyaschu kangi? nishpa.

Piru Jwanqam nirqan:

—Manam, nishpa.

Chaymi tapurirqanllapa:

—¿Dyuspaq chay shamunambaq rimaqchu kangi? nishpa.

Jwanqam nirqan:

—Manam paychu kani, nishpa.

22Chaymi paykunaqa tapurirqanllapa:

—Chayshinaqa ¿ima karguyuqmi kangi? Niwayllapar, chay kach'amuwaqta ninaypaq, nishpa.

23Chaymi Jwanqa *Dyuspaq rimaq *Isayiyas iskibrishqanda nirqan:

—Noqam kani chay chuncha lugarkunapi kayshina qayakuq: “Bidaykillapata ñandashina shumaqta dirichuta allichayllapa, Siñurninchiqta shumaqta ch'ayachinaykillapa”, nishpa.[a]

24Chay tapuqkunaqam *farisiyu duktrinayuq kaqkunamanda shamushqallapa karqan. 25Chaymi nirqanllapa:

—Chayshina Dyus Akrashqan Washadur mana kashpaqa, ni Eliyas kashpaqa, ni Dyuspaq chay suq rimaq kashpaqa, ¿imaraykutaq qamqa shutichikungiqa? nishpa.

26Chaymi Jwanqa paykunata nirqan:

—Noqaqam yakuwanlla shutichikuni. Piru suq ancha kamachikuqmi shamushqa. Payqam qamkunapa ch'awpikipi puriykan. Piru paypaqqam mana yach'angillapachu: Dyus Akrashqan Washadurmi, nishpaqa. 27Noqaqam puntata shamushqa kani. Chaymandaraqmi payqa shamushqa. Piru noqamandaqam mas pudirniyuq. Chaymi noqaqa mana nimachu kani paypa ñawpambiqa. Chaqa manam balinichu, ni llanqemba watunda paskanaypaq, nishpa.

28Chayshinam Jwandaqa tapurqanllapa, rriyu Jurdamba waq ladu chimban Bitabara lugar shutiqpi. Chaqa chay chimbapim Jwanqa shutichikuykarqan.

Jisusmi Dyuspa uñan

29Chaymandaqam qayandinqa, *Jwan Shutichikuqqa Jisusta rikarqan, payman shamuykaqta. Chaymi kayshina nirqan:

—Rikayllapa. Chaypinam *Dyuspa Uñanqa. Paymi kay munduman shamushqa, wañushpa, runakunapa uchangunata pirdunanambaq. 30Paypaqmi noqaqa niykarqay: “Rinmi shamuq suq runa. Paymi mas pudirniyuq noqamandaqa. Chaqa unay tyimpumandapacham noqa manaraq nasiptiy, payqa kashqana”, nishpa. 31Manam noqaqa riqsirqaychu. Piru chayshina payta manaraq riqsishpapismi, noqaqa shamurqay, yakuwan shutichikuq, qamkuna *isrraylinu masiykuna paypaq yach'anaykillapa: Rinnam shamuq, nishpa.

32-33Chay Jwan Shutichikuqqam nirqambis:

—Dyusmi kach'amuwashpa, yakuwan shutichikunaypaq, kayshina niwarqan: “*Santu Ispirituyta syilumanda shamuykaqta rikashpa, suq runapa sawambi tiyaptinmi, ringi yach'aq: Chay runam

a 1.23 [Isaías 40.3]

Santu Ispirituwan shutichikun", nishpa. Piru manaraqmi yach'arqaychu: ¿Pim payqa? nishpa. Piru suq diya Jisusta shutichiykaptiymi, Dyuspa Santu Ispiritun suq palumitashina syilumanda urangumushpa, paypa sawambi tiyarqan. 34Noqa kikiymi chaytaqa rikashqa kani. Chaymi tistigu kani. Chaqa allitam yach'ani: Jisukristum Dyuspa Churin, nishpa.

Jisusqam punta yach'akuqningunata akrarqan

35Qayandinqam chay *Jwan Shutichikuqpa ishkay yach'akuqnin paywan chaypi karirqanllapa. 36Chaymi Jwanqa, Jisusta rikashpa pasaykaqta, chay ishkay yach'akuqninda nirqan:

—Rikay, waq runaqam *Dyuspa Uñan, nishpa.

37Chayshina niptinqam, chay ishkay *yach'akuqninguna uyarqan. Chaymi paykunaqa Jisuspa ikinda rirqanllapa. 38Chaymandaqam Jisusqa ikiman chapakushpa, rikarqan chay ishkay sigiqkunata. Chaymi payqa tapurqan:

—¿Imatam maskaykangillapa? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿maypitaq tiyangi? nishpa.

39Chaymi paykunataqa Jisusqa nirqan:

—Aku noqawan, tiyashqayta riqsinaykillapa, nishpa.

Chaymi paykunaqa rishpa, rikarqanllapa chay maypi tiyashqanda. Las kwatru di la tardinach'i chay tiyashqanmanqa ch'ayarqanllapa. Chaymandaqam chaypina paywan tardiyarqanllapa.

40Chay ishkay runamandaqam suqninqa karqan Andris. Payqam Simun Pidrupa masan karqan. 41Chay Andrisqam das rirqan maskaq chay masan Simunda. Chaymi masanda tarishpaqa, nirqan:

—Misiyastam tarishqallapa kani, nishpa. (Paykunapa rimaynimbiqam "Misiyasqa" ichu "Kristuqa" munan niyta "*Dyus Akrashqan Washadur", nishpa.)

42Chaymi Andrisqa chay uras masan Simunda apamurqan Jisusman. Chaymi Jisusqa chapashpa, nirqan:

—Qamqam Junaspa churin Simun kangi. Piru kananqam ringi shutiq Sifas, nishpa.

Chay Sifas shutiqqam rimaynimbiqa munan niyta "Pidru". (Pidruqam munan niyta "rumi".)

Jisusmi Filipita, Natanayilta kumbidarqan, paywan purinanllapa

43Qayandinqam Jisusqa munarqan riyta *prubinsya Galiliyaman. Chaymandaqam tingunakurqan suq runa Filipi shutiqwan. Chaymi pay kashqanman ch'ayashpa nirqan:

—Aku noqawan, nishpa.

44Chay Filipiqam Bitsayda llaqtamanda karqan. Chaymi chay Andrispa, Pidrupa llaqta masin karqan. 45Kanan Filipiqam suq runa Natanayil shutiqman rishpa nirqan:

—Tarishqallapanam kani *Dyus Akrashqan Washadurta. Manchu chay unay Muysis librungunapi, *Dyuspaq suq rimaqkunapis librungunapi kayshina iskibrirqan: "Dyus Akrashqan Washadurmi rin ch'ayamuq", nishpa. Chay Washadurqam Nasarit llaqtamanda. *Jusipa churinmi. Jisusmi shutin, nishpa.

46Piru Natanayilmi Filipitaqa nirqan:

—¿Chay llaqta Nasaritmandaqa ima allindaq atinman ch'ayamuyta? Manam nimapis, nishpa.

Chayshina Natanayil niptinmi, Filipiqa nirqan:

—Aku rikaq, nishpa.
47Chaymi chay Natanayilqa Filipiwan
Jisusmanna ch'ayamuykaptin, Jisusqa
rikashpa, Natanayilpaq nirqan:
—Kaypinám suq lijitimu *isrraylinu.
Payqam ancha kabalta riman. Manam
llullakunchu, nishpa.
48Chaymi Natanayilqa Jisusta nirqan:
—¿Imashinataq riqsiwangi, chayshina
niwanaykiqa? nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Manaraq Filipi qayashuptinmi, yura
*iguspa warambi kaykaptiki,
rikashurqay, nishpa.
49Chayshina niptinqam, Natanayilqa
nirqan:
—Yach'achikuq Taytitu, qamqam
Dyuspa Churin kangi. Qamqam
*nasyunninchiq *Isrrayilpa gubyirnun
kangi, nishpa.
50Chayshina niptinqam, Jisusqa
nirqan:
—¿Chay yura iguspa warambi
rikashushpa nishuptiychu, noqapiqa
yuyakungi? Ringinam rikaq mas
ispantaypaq milagrukunata ruraptiy,
nishpa.
51Chaymandaqam paykunata nirqan:
—Alliptam niykillapa, noqam
*Dyusmanda Shamuq Runa kani.
Chaymi qamkunaqa ringillapa rikaq
syiluta kich'araykaqta. Chaymandaqam
ringillapa rikaq Dyuspa anjilningunata,
noqamanda syiluman riykaqta,
syilumanda noqaman shamuykaqta,
nishpa.

Kaná llaqtapim kasamyintu fyista karqan

2 1Kimsa diya pasaptinnam, chay
*prubinsya Galiliyapa Kaná
llaqtambi rurarqanllapa suq kasamyintu
fyistata. Chaypim karqan Jisuspa
maman. 2Chay fyistamanmi Jisusta,
noqaykuna *yach'akuqninda kumbida-
warqanllapa. 3Chay fyistapi *binu
ushyakaptinmi, mamanqa Jisusta
nirqan:
—Ijitu, ushyakashqanam binunqa.
Yanapayri, nishpa. 4Chaymi Jisusqa
mamanda nirqan:
—Mamita, ¿imaraykutaq chayshinaqa
niwangi? Manaraqmi ch'ayamunchu
uras, milagrukunata ruranaypaqqa,
nishpa.
5Chaymi mamanqa kasaraqkunapa
kriyadungunata kayshina nirqan:
—Waway yumbay nishushqanda
rurayllapa, nishpa.
6Chaypim karqan sayis payaskakuna
rumimanda kaq. Chaqa chay *isrrayli-
nukunam yakuta tandaqllapa chay
payaskakunapi, *mayllakuna kustum-
brinda rurananllapa. Kada payaskam 80
litrus a 100 litruskaman ukukuq.
7Chaymi Jisusqa chay kriyadukunata
nirqan:
—Chay payaskakunaman undachiy-
llapa yakuta, nishpa.
Chaymi paykunaqa kasushpa, ancha
undachirqanllapa yakuta. 8Chayman-
daqam chayshina ruraptinllapaqa,
Jisusqa paykunata kayshina nirqan:
—Kananqa chay payaskakunamanda
ashla surqoshpa, apashpa, sirbisyuku-
napa kamachikuqninda qoy, nishpa.
Chaymi chay kriyadukunaqa Jisus
nishqanshina rurarqan. 9Piru chay
sirbisyukunapa kamachikuqninqam
mana yach'arqanchu: Maymandam
apamunllapa kay binutaqa, nishpa.
Kriyadukunallam yach'arqanllapa,
paykuna kikin chay payaskamanda
surqoshqanllaparayku. Chaqa chay
yakuqam binupaqna tikrakashqa
karqan. Chaymi chay kamachikuq
sirbisyuqa mallishpa, ancha gustashpa,
chay kasaraykaqta qayashpa, 10nirqan:
—¡Kay binuqam ancha mishki!
Yumbay runam kumbidashqangunataqa
chay mas ch'aniyuq binuta puntata

qonllapa. Chay allin binuta achkata upyaptinraqmi, chay mana ch'aniyuq binutaqa qonllapa. Piru qamqam ultimupaqraq kay mas allin binuykitaqa waqaychashqa kangi, nishpa.

11 Chayshina prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtambim Jisusqa punta milagruta rurarqan, chay binuta rurashpa. Chayta rurashpam, payqa pudirniyuq kashqanda rikachikurqan. Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa paypi kriyirqayllapa.

12 Chaymandaqam Jisusqa mamanwan, masangunawan, noqaykuna yach'akuqninwan chay Kaná llaqtamandaqa ura Kapirnawun llaqtaman rirqayllapa. Waq Kapirnawumbim wakin diyakunata tiyarqayllapa.

Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan

(Mt. 21.12-13; Mk. 11.15-18; Lk. 19.45-46)

13 *Paskwa fyista ch'ayaykaptinnam, Jisusqa rirqan Jirusalin llaqtaman. 14 Chaypim runakunata tarirqan *Dyuspa adurana wasimba patyumbi buyiskunata, wishakunata, palumakunata randikuykaqta. Qellayta kambyakuqkunapismi chaypi kambyaykarqanllapa. 15 Chaymi Jisusqa chayta rikashpa, suq chikutita rurashpa, yumbay chay wishakunata, buyiskunata qatirqan Dyuspa adurana wasimba patyunmandaqa. Kanan chay qellayta kambyakuqkunapa qellayningunatam sh'ilya sh'ilya pambaman wichukurqan. Mesangunatapismi bularqan. 16 Chay palumata randikuqkunataqam nirqan:

—Chay tukuy imaykikunata kaymanda surqoyllapa. Taytaypa wasindaqa ama plasatashinaqa rurayllapachu, nishpa.

17 Chayta rikashpaqam, noqaykuna yach'akuqninqa yuyarqayllapa *Dyuspa Santu Librumbi Tayta Dyusta kayshina nishqanda: “Shumaq wasikita noqa ancha kuyashpam, suqkuna disprisyaptin, ancha piñakuni”, nishpa.[b]

18 Chaymi chay mas kamachikuq *isrraylinukuna Jisusta kayshina nirqanllapa:

—¿Ima milagrutam atingi rurayta, rikashpa, yach'anayllapaqa: Taytanchiq Dyusmi qamta numbrashushqa, paypa kay adurana wasimbi kamachikunayki, nishpaqa?

19 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Kay wasita limpu bulaptikillapam, noqaqa kimsa diyapilla rurarishaq, nishpa.

20 Chayshina Jisus niptinmi, chay kamachikuqkunaqa nirqanllapa:

—Kwarinta y sayis watakunapim Dyuspa kay adurana wasindaqa rurarqanllapa. ¿Chaychu qamqa kimsa diyapilla ringi rurariq? nishpa.

21 Piru Jisusqam chayshina rimashpaqa, kwirpumbaq rimarqanqa; manam Dyuspa adurana wasimbaqchu. 22 Chaymi wanchiptinllapa, mushuqmanda kawsamuptinqa, noqaykuna yach'akuqninqa chay nishqanda yuyarqayllapa. Chaymi noqaykunaqa Dyuspa Santu Librumbi nishqanda, Jisus nishqandapis kriyirqayllapa.

Jisusmi runakunapa shunqonda riqsin

23 Jisusmi Jirusalin *Paskwa fyistapi kashpa, milagrukunata rurarqan. Chaymi achka runakuna paypi kriyirqanllapa. 24-25 Piru Jisusqam paykunapiqa mana yuyakurqanchu. Chaqa pay kikinmi riqsirqan yumbaypa shunqonda, ima layakunata yuyaykanllapa, nishpa. Chaymi mana

---

b 2.17 [Salmo 69.9]

nisisaryuchu karqan ni pipis ninambaq:
Kay runakunaqam kayshina yuyaykanllapa, nishpa.

Jisukristum Nikudimuta yach'achirqan

3 [1]Karqanmi suq *farisiyu
duktrinayuq runa Nikudimu shutiq.
Payqam *isrraylinukunapa kamachikuqnin karqan. [2]Chay Nikudimuqam
suq tuta Jisusta rishpa watukuq,
kayshina nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu,
yach'anillapam qambaq: Tayta Dyusmi
kach'amushushqa, noqaykunata
yach'achiwanayki, nishpa. Chaqa
Taytanchiq Dyus kach'amushushqa
kaptinqam, atingi chay achka milagrukunata rurayta. Manaqa manam
atingimanchu, nishpa.

[3]Chayshina Nikudimu niptinmi,
Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, suq runa mushuqmanda nasishpam, atin Tayta Dyuswan
syilupi kawsaytaqa. Manaqa manam
atinchu, nishpa.

[4]Chaymi Nikudimuqa Jisusta
kayshina tapurqan:

—¿Imashinataq suq runaqa atinman
mushuqmanda nasiriytaqa? Manam ni
pipis atinmanchu mamamba
pach'anman yaykuriyta, mushuqmanda
nasinambaqqa, nishpa.

[5]Nikudimu chayshina niptinmi,
Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, Tayta Dyuswan
tukuy tyimpu pullan kawsanayki,
puntata munan yakumanda, *ispiritumanda nasinayki. [6]Chaqa yumbay
runakuna mamanmanda nasishpaqam,
kwirpunda ch'askinllapa. Piru Dyuspa
*Santu Ispiritunmi wakingunata
yanapan, mushuqmanda nasirinambaq,
chay Santu Ispirituta kasushpa
kawsananllapa. [7]Chayri ama
ispantaychu: “Mushuqmanda nasiriy”,
nishuptiyqa. [8]Chaqa wayraqam tukuy
ladumanda wayran. Piru qamkuna
uyashpaqam, mana yach'angillapachu:
¿Maymandam shamun? ni ¿maymanmi
rin? nishpaqa. Chayshinallam Dyuspa
Santu Ispiritunmanda nasiqkunapis.
(Chay Santu Ispirituta mana
rikashpapis, yach'anllapa: Paymi
yanapawaykan, nishpa.)

[9]Chayshina Jisus niptinmi, Nikudimuqa mushuqmanda tapurirqan:

—¿Imashinaraq kanqa chay layakunaqa? nishpa.

[10]Chaymi Jisusqa nirqan:

—Isrraylinukunapa yach'achikuqnin
kashpapischu, ¿mana yach'angi chaykunata? [11]Alliptam niyki, noqaqam
yach'ashqayta, rikashqayta
yach'achiykillapa. Piru qamkunaqam
mana kriyiwangichu. [12]Chayshina kay
pachapi rikashqaypaq parlachishuptiy,
mana kriyiwashpaqa, ¿imashinataq
kriyiwangiman, syilupi rikashqaypaq
parlachishuptiyqa? [13]Manam ni pipis
syiluman rishpaqa, kutimushqachu.
Noqallam *Dyusmanda Shamuq Runa
kashpa, syilumandaqa shamushqa kani.
[14]Unay tyimpupim chuncha lugarpi
*Muysisqa suq kulibrata jirrumanda
rurashpa, suq qerupi alsarqan. Chayshinallam noqatapis suq kruspi rinllapa
alsawaq, [15]noqapi yumbay yuyakuqkuna ama chinganambaq, ashwan
syiluman rishpa, tukuy tyimpu
kawsanambaqllapa, nishpa.

Dyusqam yumbayta kuyawanchiqllapa

[16]Chaqa Tayta Dyusqam kay mundupi
yumbay tiyaqkunata ancha kuyashpa,
sapalan Churinda kach'amurqan
wañunambaq, paypi yumbay kriyiqkuna
ama chingananllapa; ashwan tukuy
tyimpu kawsananllapa. [17]Chaymi Tayta
Dyus kay munduman Churinda
kach'amurqan, yumbayta chay kastigu-

manda washanambaq. Manam
kach'amurqanchu, kay mundupi
tiyaqkunata jusgashpa kastigananqa.
18Chaymi Dyuspa Churimbi yuyakuqku-
nataqa Taytanchiq Dyusqa mana rinchu
chingachiq. Piru paypi mana yuyakuqku-
nataqam rin chingachiq, sapalan Churimbi
mana kriyishqanllaparayku. 19Chaqa
payqam kay mundumanqa shamushqa,
Tayta Dyuspaq yach'achikunambaq.
Chaymi suq michashina kashqa. Piru paypi
mana kriyiqkunaqam mana munanlla-
pachu michapishina kawsaytaqa. Chaqa
uchangunata mana munashpa dijaytaqa,
tutayaqpishina munanllapa kawsayta.
Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunata rin
kastigaq. 20Chay mana allita ruraqku-
naqam mana munanllapachu ni pipis
yach'anambaq chay mana alli rurashqam-
baqqa. Chaymi chay michashina kaqta
ch'iqnishpaqa, mana qemikanchu, ama ni
pipis rikashpa yach'anambaq: “Ancha
malutam ruraykan”, nishpa. 21Piru
suqkunaqam allip kaqta kasushpa,
michapishina purinllapa. Chaymi tukuy
runakuna rikashpa yach'anllapa:
Taytanchiq Dyus munashqandam
ruraykanllapa, nishpa.

Jwan Shutichikuqmi Jisuspaq rimarirqan

22Chaymandaqam Jisusqa noqaykuna
*yach'akuqninwan pullan *prubinsya
Judiyaman rirqayllapa. Chaypim suq
tyimpupaq kidashpa, runakunata,
warmikunata shutichirqayllapa.
23*Jwan Shutichikuqpismi Inun llaqtapi
shutichiykarqan runakunata, warmiku-
nata, chaypi achka yaku kashqanrayku.
Chay Inun llaqtaqam Salim llaqtapa
ladumbi kidan. 24Chayshinaqam karqan,
Jwanda manaraq karsilaptinllapa.
25Chay tyimpupim Jwamba
yach'akuqningunaqa suq *isrraylinu
masingunawan suq layata suq layata
anyanakurqanllapa:
—Tayta Dyusqam munan kayshina
mayllakunanchiq, ama uchayuqkuna
kananchiqllapa, nishpa.
26Chaymandaqam Jwamba wakin
yach'akuqningunaqa rirqanllapa payta
niq:
—Yach'achikuq Taytitu, rriyu
Jurdamba chimbambim suq runa
qamwan pulla karqan. Chay runapaqmi
niwarqaykillapa: “Paytaqam Taytanchiq
Dyus kach'amushqa”, nishpa.
Kananqam chay runaqa achkatana
shutichiykan. Achka runakuna,
warmikunapismi paytana sigiykanllapa,
nishpa.
27Chayshina yach'akuqninguna
niptinllapaqam, Jwanqa nirqan:
—Tayta Dyus suq runata yanapap-
tinqam, imatapis atin rurayta. Manaqa
manám. 28Qamkuna kikikim uyawash-
qallapa kangi, noqa nishuptiy: “Manam
noqaqa *Dyus Akrashqan Washadurchu
kani. Ashwanmi Taytanchiq Dyus
kach'amuwashqa, chay Washadurnin-
chiqmanda mas puntata shamunaypaq”,
nishpa. 29Kay kumparasyumbaq
yuyayllapa: Suq runa kasarashpaqam,
ancha kushikushpa riman. Chaymi chay
runapa mas kuyashqan kumpañirumbis
uyashpa, ancha kushikun. Jisusqam
chay kasaraq runashina. Noqa chay
runa kasaraqpa mas kuyashqan
kumpañirun kani. Chaymi achka runa
Jisusta sigiptinqa, ancha kushikuni.
30Chaymi mas alli kanman, noqata
dijawashpa, paytana masta siginambaq-
llapa.

Kayshinam Dyusmanda Shamuq Runa

31Chay runa syilumanda shamuqqam
tukuy runakunamanda mas baliq. Piru
suq runa kay pachamandalla
shamuqqam kay pachapalla. Chaymi
kay pachapa kusasningunapaq
yach'achikun. Piru chay syilumanda

kaqqam yumbay runakunamanda mas pudirniyuq. 32Chaymi payqa syilupi rikashqanda, uyashqanda yach'achikun. Piru tukuy chaykunata yach'achiptimbismi, ancha achka runakuna mana kriyinllapachu paytaqa. 33Piru paypi kriyiqkunaqam allita yach'anllapa: Tayta Dyusqam mana llullakunchu. Chaqa pay nishqanqam tukuy ima allip, nishpa. 34Taytanchiq Dyusqam Churinda syilumanda kach'amushpa, *Santu Ispiritunda qon, tukuy imapi ancha allita yanapanan. Chaymi payqa Tayta Dyus rimashqandalla yach'achikun. 35Tayta Dyusqam Churinda ancha kuyan. Chaymi paypa makimbi rurashqa tukuy runakunata, warmikunata, tukuy ima kaqta, yumbayta kamachinambaq. 36Chayraykum Taytanchiq Dyuspa Churimbi yuyakuqkunaqa tukuy tyimpu rinllapa kawsaq. Piru paypi mana yuyakuyta munaqkunaqam mana rinllapachu tiyaq syilupiqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha rin kastigaq paykunataqa, nishpa.

Jisusmi prubinsya Samaryamanda kaq warmiwan parlarqan

4 1*Farisiyu duktrinayuqkunam yach'arqanllapa: Chay Jisusqash *Jwan Shutichikuqmanda mas achka runakunata shutichiykan, yach'achiykan, nishpa. 2Piru manam Jisus kikinchu shutichikurqanqa. Ashwan noqaykuna *yach'akuqningunam shutichikurqayqa. 3Chaymi Jisusqa chay farisiyukuna parlashqanda yach'ashpa, (noqaykuna yach'akuqningunata apawashpa), *prubinsya Judiyamanda lluqshirqanna, prubinsya Galiliyamanna rinambaq.

4Chay Galiliyaman ch'ayanayllapaqam, prubinsya *Samaryata pasaykarqayllapa. 5Chaymi riqshinaqa chay prubinsya Samaryapa Sikar llaqtanman ch'ayarqayllapa. Chay llaqtaqam kidan chay unay *Jusipa ch'akramba ladumbi. Chay ch'akrandaqam ch'askishqa karqan taytan *Jakubumanda. 6Chay Sikar llaqtapim ancha unay tyimpukunapi chay alma Jakubu suq pusuta rurashqa karqan. Chaymi Jisusqa riqshina shaykushpa, chay pusupa ladumbi samarqan. Chay urasqam larrdusinach'i karqan.

7-8Chaymi noqaykuna yach'akuqninqa chay pusupa ladumbi Jisusta dijashpa, chay Sikar llaqtaman rirqayllapa, mikunata randiq. Chaykamanqam suq samaryana warmi Sikarmanda lluqshishpa, chay pusuman rirqan yakupaq. Chaymi Jisusqa chay warmitaqa nirqan:

—Warmisita, qowayri yakituta, nishpa.

9Chaymi chay warmiqa nirqan:

—Qam *isrraylinu kashpaqa, ¿imashinataq noqa samaryana warmitaqa niwangi: "Yakuta qoway", nishpaqa?

Chaqa isrraylinukunaqam samaryanu kaqkunawanqa mana tandakaqllapachu. 10Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Taytanchiq Dyusmi suq ancha shumaq rrigaluta munan qoshuyta. Chaymi qam noqata riqsiwashpa: Kay runam Dyusmanda shamushqa, nishpaqach'i, kawsachikuq yakuta mañawanaykita qoshunaypaq, nishpa.

11Chayshina Jisus niptinqam, chay warmiqa nirqan:

—Taytitu, kay pusuqam ancha jundu. Manam nimayuqchu kangi, surqonayki chay kawsachikuq yakutaqa. 12Qamqam mana mas baliqchu kangi chay punta agwilunchiq Jakubumandaqa, ¿manachu? Chaqa paymi qowashqallapa kay pusutaqa. Pay kikinmi wambrangunawan, animalningunapis kay pusumanda yakutaqa upyaqllapa, nishpa.

13Chaymi Jisusqa nirqan:
—Kay pusumanda mayqan upyaqqam rin yakunariq. 14Piru noqa qoshqayta mayqan ch'askiwaqqam, alabis manana rinchu yakunaq. Chaqa chay qoshqayqam shunqombiqa suq pukyushina rin kaq. Chay pukyu layamandam ancha achka yakushina rin lluqshiq, tukuy tyimpu kawsanambaq, nishpa.
15Chaymi warmiqa nirqan:
—Taytitu, qowayri chay laya yakuta, amana yakunanaypaq, ni kayman shamunaypaq yakupaq, nishpa.
16Chaymi Jisusqa nirqan:
—Riy apamuy qosaykita, nishpa.
17Chaymi warmiqa nirqan:
—Manam qosayuqchu kani, nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Alliptam niwashqa kangi: "Manam qosayuqchu kani", nishpaqa. 18Chaqa sinku kutindam kasarashqa kangi. Piru kananqam chay mushuq runaykiqa mana ni lijitimu qosaykichu. Chaymi allip kaqta niwashqaqa kangi, nishpa.
19Chayshina niptinqam, chay warmiqa nirqan:
—Taytitu, qamqachumash' *Dyuspaq rimaq kangi. Chaymi kayta munani tapushuyta: 20Unay agwiluy samaryanukunam kay altu lumaman shamushpa, Dyusta aduraqllapa. Piru qamkuna isrraylinukunaqam ningillapa: "Jirusalimbilla Dyustaqa adurashunllapa", nishpa. (Chaymi tapuyki: ¿Mayqan lugarpim mas allin aduranchiq? nishpa.)
21Chaymi Jisusqa chay warmita nirqan:
—Warmisita, kay nishushqayta kriyiway; Rinmi ch'ayamuq tyimpu, mana ni kay lumaman shamushpa, ni Jirusalinman rishpa, qamkuna Dyusta aduranaykiqa. 22Qamkuna Samaryamanda kaqkunaqam mana yach'angillapachu: Pitam aduranillapa, nishpaqa. Piru noqaykuna isrraylinukunaqam yach'anillapa: Pitam aduranillapa, nishpa. Chaqa *Dyus Akrashqan Washadurqam *Isrrayilmanda shamun.
23Piru kananqam Dyuspi yuyakuqkunaqa tukuy shunqo payta allipta aduranqallapa, paypa *Santu Ispiritun yanapaptin. Chaqa Tayta Dyusqam munan, yumbayniki chayshina paytalla aduranaykillapa. 24Taytanchiq Dyusqam mana kwirpuyuqchu. Ashwanmi suq *ispiritu. Chayri payta aduraqkunaqa mana rikashpapis, tukuy shunqo, tukuy ispiritunwan allipta aduranqallapa, Dyuspa Santu Ispiritun yanapaptin.
25Chaymi chay warmiqa Jisusta nirqan:
—Noqaqam yach'ani: Dyus Akrashqan Washadurmi rin shamuq. Payllam Misiyaspis shutin. Shamushpam, tukuy imata ancha klaruta rin yach'achiwaqninchiq, nishpa.
26Chaymi Jisusqa payta nirqan:
—Noqa qamwan parlaqmi chay Washadurqa kani, nishpa.
27Chaymandaqam noqaykuna yach'akuqninqa Jisus kaykashqanman ch'ayashpaqa, tarirqayllapa suq warmiwan parlaykaqta. Chaymi ancha ispantashpa yuyarqayllapa: ¿Imata munashpam, chay samaryana warmiwanqa parlaykan? ¿Imapaqraq parlaykan? nishpa. Piru manam ni mayqanniypis almitikarqaychu tapuqqa.
28Chaymandaqam chay warmiqa puyñunda dijashpa, llaqtanman yaykurqan, llaqta masingunata kayshina abisaq:
29—Akullapa rikaq suq runata. Chaqa payqam tukuy ima rurashqayta niwashqa. ¿Manachuraq pay Dyus Akrashqan Washadurqa? nishpa.
30Chaymi llaqta masingunaqa lluqshishpa, shamurqanllapa Jisusman.

31 Paykuna shamunangamanqam,
noqaykunaqa Jisusta kayshina
rrugarqayllapa:
—Yach'achikuq Taytitu, kayta mikuy,
nishpa.
32 Piru Jisusqam niwarqanllapa:
—Noqapaqam kan suq laya mikunay.
Chaypaqqam mana yach'angillapachu,
nishpa.
33 Chaymi noqaykuna suqniy suqniy
kayshina parlarqayllapa:
—¿Piraq apamushqa mikunandaqa?
nishpa.
34 Chaymi Jisusqa noqaykunata
niwarqan:
—Taytay Dyusmi tariyayta qowashqa,
pay munashqanda ruranaypaq
ushyanaykaman. Chay tariyaymi
noqapa mikunayshinaqa. 35 Qamku-
naqam ningillapa: "Ch'usku killaraqmi
faltan, syiga tyimpu
ch'ayamunambaqqa", nishpa,
¿manachu? Piru noqaqam niykillapa,
tukuy laduman chapakushpa, intyindiy-
llapa: Achka runakuna, warmikunam
listuna, noqapi yuyakunanllapa. Chaymi
suq tarpudushina qarwamushqana
kusichananchiqllapa. 36 Kusichapi
trabajaqqam pagunda ch'askin,
¿manachu? Chayshinallam Dyuspaq
yach'achikuqkunapis Dyusmanda
pagunda rin ch'askiq. Dyuspi
kriyiqkunam chay tandashqan granuku-
nashinaqa. Chay kriyiqkunaqam tukuy
tyimpu rinllapa kawsaq. Chaymi chay
puntata yach'achiqkunaqa, chay ikita
yach'achiqkunawan pulla rinllapa
kushikuq. 37 Chaymi chay unay nishqan-
shina allipta kayshina niykillapa:
"Suqmi tarpukun, suqmi kusichakun",
nishpa. 38 Chayshinallam suq runakuna
noqapaq puntata yach'achikushpam,
tarpukuqshina kashqallapa. Piru kanan
qamkuna noqapaq masta
yach'achikuptikim, noqapi kriyiptinlla-
paqam, alabis suq tarpukushqanda
qamkunaqa kusichaykangi, nishpa.
39 Chay warmiqam llaqta masin
samaryanukunawan parlaykarqan,
"Chay runaqam tukuy ima rurashqayta
niwashqa", nishpa. Chaymi achka llaqta
masinguna Jisuspi kriyirqanllapa.
40 Chay samaryanukunam shamushpa,
Jisusta rrugarqanllapa, chay llaqtambi
kidanambaq. Chaymi ishkay diyata
chaypi kidarqayllapa. 41 Kanan Jisusta
uyashpaqam, mas samaryanukuna paypi
kriyirqanllapa. 42 Chaymandaqam chay
warmitaqa kayshina nirqanllapa:
—Puntatam Jisuspi kriyirqayllapa,
qam paypaq niwashqaykirayku. Piru
kananqam noqaykuna kikiyna paytaqa
uyashqallapa kani. Chaymi mas allitana
yach'anillapa: Allibraq payqa yumbaypa
*Washadurninchiq, nishpa.

Jisusmi suq kamachikuq runapa churinda kach'akachirqan

43 Ishkay diyamandam Jisusqa
noqaykunawan chay *prubinsya
*Samaryamanda rishpa, prubinsya
Galiliyamanna ch'ayamurqayllapa.
44 Paymi kayshina niwashqallapa
karqan: "*Dyuspaq rimaqtaqam kikin
llaqta masingunaqa mana rrispitanlla-
pachu", nishpa. 45 Piru chay llaqta masin
galiliyanukunaqam Jirusalimbi *Paskwa
fyistapi kashqallapa karqan. Chaymi
Jisus chay fyistapi achka milagrukunata
ruraptin, rikashqallapa karqan. Chaymi
Galiliyaman ch'ayaptiyllapa, paykunaqa
allita ch'ayachiwarqanllapa.
46 Chaymandaqam Jisusqa noqayku-
nawan chay prubinsya Galiliyapa Kaná
llaqtanmanna kutimurqayllapa. Chay
Kanapim Jisusqa yakuta *binupaq
tikrashqa karqan. Piru chaypi kaykap-
tiyllapam, gubyirnupa suq yanapakuq-
nimba churin ancha qeshyaq karqan
Kapirnawun llaqtapi. 47 Chayshina

qeshyaq kaptinqam, chay kamachikuq runaqa Jisuspaq yach'arqan: Judiyamandash kay prubinsya Galiliyaman ch'ayamushqa, nishpa. Chaymi payqa shamushpa, Jisusta chaypi tarishpa, ancha rrugarqan, Kapirnawunman rinambaq, churinda kach'akachiq. Chaqa churinqam anchayashpa, wañuykarqanna.

48 Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Mana rikashpa siñakunata, milagrukunataqam, mana kriyiqllapachu ringi, nishpa.

49 Chaymi chay kamachikuq runaqa Jisusta nirqan:

—Taytitu, akur das, wambray ama wañunambaq, nishpa.

50 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Riyna wambraykita rikaq. Payqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq, nishpa.

Chayraykum chay runaqa Jisus nishqanda kriyishpa, llaqtanmanna rirqan. 51 Yaqqana ch'ayaykaptinqam, kriyadunguna shamurqan chay runata tinguq. Chaymi tingushpaqa, nirqanllapa:

—Churikiqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq, nishpa.

52 Chaymi kriyadungunataqa tapurqan:

—¿Ima urasmi kach'akarqanqa? nishpa.

Chaymi kriyadungunaqa nirqan:

—Qayna a la una di la tardim jibriqa dijarqan, nishpa.

53 Chaymi chay kamachikuq runaqa intyindirqan: Chay urasmi Jisusqa niwarqan: "Churikiqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq", nishpa. Chaymi payqa yumbay ayllundin Jisuspina kriyirqanllapa.

54 Chayshina *prubinsya Judiyamanda kutimushpam, chay milagru rurashqanwanqa, Jisusqa ishkay milagrutana rurashqa karqan prubinsya Galiliyapiqa.

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan

5 1 Chaymandaqam Jisusqa Jirusalinmanna rirqan, llaqta masin *isrraylinukunapa suq fyistanman. 2 Chay Jirusalin llaqtapa suq yaykunanmi "Wisha pungu" shutin. Chay pungupa ladumbim kan suq pusu. Chay pusuqam *ibriyu rimaypiqa Bitisda shutin. Chay pusuqam sinku kurridurniyuq. 3 Chay pusupa ladumbim qeshyaqkuna, mana rikakuqkuna, kujukuna, *wañushqashina kwirpuyuqkuna, usurashpa ⌞shuyakuykarqanllapa, chay pusupi yaku kuyunangaman. 4 Chaqa Dyuspa suq anjilninmi tyimpun tyimpun shamushpa, chay pusupi kaq yakuta kuyuchiq. Chaymi mayqan qeshyaq chay pusuman puntata yaykuqqa chay qeshyayninmanda kach'akarqan, ima laya nanayniyuq kashpapis.⌟ 5 Suq runa chay pusupa manyambi kaqmi 38 watas tukuyta qeshyaqlla karqan. 6 Jisusqam chay runata usuraykaqta rikashpaqa, yach'arqan achka watakunata qeshyaqlla kashqanda. Chaymi tapurqan:

—¿Munangichu kach'akayta? nishpa.

7 Chaymi chay qeshyaqqa nirqan:

—Taytitu, manam pipis kanchu kay yakuman yaykuchiwanambaq kuyushqan urasqa. Chaymi kada kuyuptin, ñakanaykaman, suqkuna binsiwashpa, das yaykun yakumanqa, nishpa.

8 Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Atarishpa, paraykita tandashpa, apashpa, puriyna, nishpa.

9 Chaymi chayta niptinlla, chay runaqa qeshyayninmanda kach'akashpa, paranda tandashpa, apashpa, rirqanna. Piru chay kach'akachishqan diyaqam *samana diya karqan. 10 Chaymi isrrayli-

nukunapa wakin kamachikuqninqa chay runa kach'akashqata anyarqanllapa:

—Kananqam samana diya. Manam allichu paraykita apanaykiqa, nishpa.

11 Chaymi chay runaqa nirqan:

—Kach'akachiwaq kikinmi kamachiwashqa: "Paraykita tandashpa puriyna", nishpa.

12 Chaymi chay anyaqkunaqa tapurqanllapa:

—¿Pitaq kamachishushqa, paraykita tandashpa rinaykiqa? nishpa.

13 Piru chay runaqam mana yach'arqanchu: Pim kach'akachiwashqa, nishpaqa. Chaqa Jisusqam chay achka runakunamanda das akrakashpa, suq lugarmanna rishqa karqan. 14 Chaymandaqam Jisusqa chay kach'akachishqan runata *Dyuspa adurana wasimbi tarishpa, nirqan:

—Allita uyaway, kaykish kach'akashqana kangi. Piru uchakunataqa amana rurariychu, ama masta ñakanaykipaq, nishpa.

15 Chayshina Jisusta riqsishpaqam, chay runaqa chay kamachikuqkunaman rishpa, nirqan:

—Jisusmi chay kach'akachiwaqqa kashqa, nishpa.

16 Chaymi Jisus chayshina samana diyapi rurashqanrayku, chay kamachikuqkunaqa ancha kuntrashpa, yuyarqanllapana wanchiyta. 17 Piru Jisusqam paykunataqa nirqan:

—Taytay Dyusmi kanangaman tukuy imata kwidaykan. Chayshinam trabajaykan. Chayraykum noqapis runakunata kwidashpa, kach'akachishpa trabajaykani, nishpa.

18 Chayta niptinqam, chay kamachikuq isrraylinukunaqa ashwamba munarqanllapa wanchiyta. Chaqa Jisusqa paykunapa liyninda mana kasushpam, samana diyapi trabajarqan. Kayshinapismi nirqan: "Dyusmi Taytay", nishpa. Chaymi paykunaqa yuyarqan: Yanqam Dyus tukuykan, nishpa.

Dyuspa Churinmi ancha pudirniyuq

19 Chaymandaqam Jisusqa chay kuntraqkunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, noqa Dyuspa Churin kashpam, mana nimatapis noqa munashqaytaqa ruranichu. Ashwanmi Taytay rurashqanda rikashpa, chay layatalla noqapis rurani. 20 Taytayqam kuyawan. Chaymi tukuy ima rurashqangunata rikachiwan. Piru mas ispantaypaq kusaskunatam rin rikachiwaq. Chay rikachiwashqanda ruraptiyqam, qamkunaqa ancha ringillapa ispantaq. 21 Chaqa Taytayqam wañuqkunata kawsachin. Chayshinallam noqapis munashpa, mayqandapis atini kawsachiyta. 22 Taytay Dyusqam mana pitapis jusganchu. Payqam noqata numbrawashqa juyis kanaypaq, yumbayta jusganaypaq. 23 Chayshinam numbrawashqa, runakuna alabawanambaq, payta alabashqanshina. Piru mayqan runa mana baliqpaq riqsiwashpaqam, chay kach'amuwaq Tayta Dyustapis mana baliqpaq riqsiykan.

24 'Alliptam niykillapa, mayqan runa nishqayta kasuwashpa, kach'amuwaq Taytaypi yuyakushpaqam, tukuy tyimpu rin kawsaq. Payqam manana sintinsyaduchu rin kaq, kastigadu kanambaqqa. Ashwanmi payqa wañunambaq kashqanmanda pasashqana suq laya bidaman, tukuy tyimpu kawsanambaq. 25 Alliptam niykillapa, Dyusta mana kasuqkunaqam wañushqa layashina. Piru kay tyimpumandapacham chay wañushqa layakunaqa noqa Dyuspa Churinda rinllapa uyawaq. Uyawashpa kasuwaqkunallam tukuy tyimpu rinllapa kawsaq. 26 Chaqa Tayta Dyus kikinmi yumbay kawsaqkunata kawsachin. Chayshinallam noqa Churin-

dapis pudirninda qowashqa, kawsachikunaypaq. 27 *Dyusmanda Shamuq
Runam kani. Chaymi payqa juyispaq
numbrawashqa, runakunata
jusganaypaq. 28 Piru kayta uyashpaqa,
ama yuyayllapachu: ¿Imashinaraq
kanqa? nishpaqa. Chaqa suq diyam rin
ch'ayamuq, wañuqkuna busniyta
uyashpa 29 kawsamunanllapa. Kanan
allita ruraqkunaqam rin kawsamuq,
tukuy tyimpu kawsanambaqllapa. Piru
chay mana allita ruraqkunaqam rinllapa
kawsamuq, kastigadu kanambaqllapa.

Kaykunam Jisuspaq yach'achiwanchiq

30 'Noqaqam sapalitayqa mana nimatapis
atinichu rurayta. Ashwan Taytay Dyus
niwashqanshinallam jusgakuni. Chaqa
chay Taytay kach'amuwaq munashqanshinallam tukuy imata rurani; manam noqa
munashqaytaqa. Chaymi ancha kabalta
justisyata rurani. 31 Manam noqapa
faburniytachu rimani. Noqalla faburniyta
rimaptiyqach'i, mana balinmanchu. 32 Piru
suq tistigupismi faburniytaqa riman.
Kanan allitam yach'ani chay tistugupaqqa.
Payqam noqapaqqa allip kaqtalla riman,
nishpa. (Chaqa chay tistiguqam Taytay
Dyus.) 33 Kanan qamkunaqam suqkunata
kach'arqaykillapa, *Jwan Shutichikuqta
tapuq. Chaymi paypis allip kaqta noqapaq
rimarqan. Manam llullakurqanchu. 34 Piru
noqaqam mana nisitanichu, runakuna
faburniyta rimanambaqqa. Qamkunallam
chayshinaqa yuyangillapa. Chaymi chay
Jwan Shutichikuq nishqanda niykillapa,
noqapi kriyiptiki, washashunayllapa.
35 Chay Jwan Shutichikuqqam Dyuspaq
allip kaqta yach'achishushpa, qamkunapaqqa suq michashina karqan. Chaymi
paymanda yach'akushpaqa, qamkunaqa
suq tyimpitupaq kushikushpa kawsarqaykillapa.

36 'Chayshina Jwan noqapaq
yach'achikuptinmi, atingillapa
yach'ayta: Pim Jisukristu, nishpa. Piru
Taytay Dyus yanapawaptin tukuy ima
munashqanda ruranaypaqqam, mas
allita atingillapa yach'ayta: Tayta
Dyusmi Jisusta kach'amushqa, nishpa.
37 Chaqa Taytanchiq Dyuspismi
kach'amuwashpa, noqapaq rimashqa.
Piru qamkunaqam chay rimashqandaqa
mana uyashqallapachu kangi, ni payta
rikashqallapachu kangi. 38 Kanan pay
kach'amuwaptinmi, qamkunaqa
noqapiqa mana kriyirqaykillapachu.
Chaymi Dyus nishqandaqa mana
kasushqallapachu kangi. 39 Qamkunaqam *Dyuspa Santu Librunmandaqa
ancha allita yach'akungillapa, yuyashpa:
Chayta yach'akushpam, tukuy tyimpu
rinchiq kawsaq, nishpa. Kanan chay
Santu Libruta liyishpam, ringillapa
yach'akuq noqapaqqa. 40 Piru qamkunaqam mana munangillapachu
noqaman shamuyta, tukuy tyimpu
kawsanaykillapaqa.

41 'Manam munanichu, qamkuna
alabawanayki. 42 Chaqa noqaqam
qamkunataqa riqsiykillapa: Dyustaqam
mana kuyangillapachu, nishpa.
43 Noqaqam, Taytay kach'amuwaptin,
paypa rrimplasun shamushqa kani. Piru
qamkunaqam mana kasuwangillapachu.
Piru suq runa shamushpa, pay munashqandalla yach'achishuptinqam, das
kasungillapa. 44 Kanan qamkunapura
ancha alabanakungi. Piru manam
munangillapachu sapalan Tayta Dyus
alabashunanqa. Chayshina kashpaqa,
¿imashinataq ringillapa kriyiwaqqa?
45 Kayta yach'ayllapa: Awnki qamkuna
fyirusyawaptikiqam, mana rinichu
shimbishuq Taytaypiqa. Ashwanmi
*Muysis rin shimbishuqllapa: "Ancha
malutam rurashqa kangi", nishpa. Piru
qamkunaqam Muysispi ancha yuyakungillapa: Paymi rin yanapawaq, nishpa.
46 Chaymi Muysis iskibrishqanda allipta

kriyishpaqa, noqatapis kriyiwangimanllapa. Chaqa paymi noqapaqqa kayshina iskibrirqan: “Dyusmi *Washadurninchiqta rin kach'amuq”, nishpa. 47Piru Muysis librungunapi iskibrishqanda mana kriyishpaqam, ¿imashinataq nishushqaytaqa ringillapa kriyiwaq? nishpa.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan
(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44; Lk. 9.10-17)

6 1Jisusqam chayshina yach'achikushpa, ushyashpaqa, noqaykunawan rirqan chay ancha *atun qoch'a Galiliyapa suq ladu chimbanman. Chay atun qoch'a Galiliyallam Tibiryaspis shutiq. 2Chay rishqanmanmi ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rirqanllapa. Chaqa Jisukristu qeshyaqkunata kach'akachiptinmi, paykunaqa rikashqallapa karqan. 3Chayshina Jisusta sigiptinllapam, payqa noqaykuna *yach'akuqninwan rirqayllapa suq filaman. Chay filapim tiyarqayllapa samaq. 4Chay diyakunapiqam noqaykuna *isrraylinukunapa *Paskwa fyistayllapa ch'ayamuykarqanna. 5Kanan Jisusqam rridurninman chapakushpa, rikarqan chay achka runakuna, warmikuna payman shamushqanda. Chaymi Filipita tapurqan:

—¿Maymandam atinchiq tandata randiyta, yumbay kaypi kaqkunata qarananchiqqa? nishpa.

6Chayshinaqam nirqan, Filipita mallipananrayku. Piru Jisusqam yach'arqanna: Noqam rini qaraq, nishpa. 7Chayshina tapuptinmi, Filipiqa Jisusta nirqan:

—Ni 200 *dinaryukunawan ancha achka tandata randiptinchiqpis, mana aypanmanchu ni ashlita ashlita qarananchiq yumbay kaypi kaqkunata, nishpa.

8Chay Simun Pidrupa masan Andrispismi Jisuspa suq *apustulnin karqan. Paymi kayshina nirqan:

9—Kaypim suq wambra sibadamanda sinku tanditayuq, ishkay piskadituyuq. Piru ¿chaysitullaqa aykamir aypanqa kaypi yumbay kaqkunapaqqa? nishpa.

10Chaymi Jisusqa noqaykuna yach'akuqninda kayshina niwarqanllapa:

—Yumbay kaykunata tiyachiyllapa, nishpa.

Chay lugarpiqam ancha qewa karqan. Chaymi yumbay chay runakuna, warmikuna, wambrakunaqa chay qewakunapi tiyarqanllapa. Paykunaqam 5.000ch'i ullqokunalla karqan. 11Chaymandaqam Jisusqa chay wambrapa tanditangunata piskashpa, Dyusman pagikushpa, noqaykuna yach'akuqninda qowarqanllapa, noqaykunana chaypi yumbay kaqkunata qonaypaqllapa. Chayshina rurashpam, chay ishkay piskaditutapis qowarqanllapa, chaypi yumbay kaqkunata qorinayllapa. 12Chaymi yumbay mikushpa undaptinllapaqa, noqaykunata niwarqanllapa:

—Subrashqan pidasukunata tandayllapa, ama nimapis qesachakanambaq, nishpa.

13Chaymi noqaykunaqa chay sinku tanditakunamanda subrashqan pidasukunata tandashpaqa, dusi kanastas tukuyta undachirqayllapa. 14Chayraykum chaypi kaqkunaqa Jisukristu chay milagru rurashqanda rikashpaqa, nirqanllapa:

—Manchu unay tyimpukunapi Tayta Dyus ufrisirqan kach'amuyta suq ancha pudirniyuq rimaqta kay munduman. Allibraq kay Jisusqa chay ancha pudirniyuq rimaq, nishpa.

15Piru Jisusqam kwintata qokarqan: Kay runakunam piskawashpa, amalas rinllapa numbrawaq gubyirnumbaq,

nishpa. Chaymi paykunamanda akrakashpa, suq lumapa sawanman rirqan, chaypi sapalan kanambaq.

Jisusmi yakupa sawanda ch'akip rirqan
(Mt. 14.22-27; Mk. 6.45-52)

16 Amsayaykaptinnam noqaykuna *yach'akuqninqa chay Galiliya *Atun Qoch'aman urangumurqayllapa.
17 Chaymi chay atun qoch'aman ch'ayashpaqa, *yakupi puriq barkupi riykarqayllapa Kapirnawun llaqtaman. *[Nuta: Chay Kapirnawunqam chay atun qoch'apa suq ladu chimbambi karqan.]* Chay riykashqayllapa urasqam tutana karqan. Piru Jisusqam manaraq noqaykuna-manqa shamushqachu karqan. 18 Chay-shina riykaptiyllapam, ancha jwirtita wayrarqan. Chaymi chay atun qoch'api yakuqa waqman, kayman maqchi-karqan. 19 Chaymi chay barkupa kumsanan palangunawan sinku ichu sayis kilumitrustana rishqallapa karqay. Chayshina chay atun qoch'apa ch'awpimbi kashpaqam, Jisusta rikarqayllapa, chay yakupa sawanda purishpa, noqaykunaman ch'ayaykaqtana. Chaymi noqaykunaqa ancha mancharqayllapa. 20 Piru Jisusqam niwarqanllapa:

—¡Amar manchayllapachu; noqam kani! nishpa.

21 Chaymi noqaykunaqa kushikushpa, Jisusta nirqayllapa:

—Kay barkuman shamuy, nishpa.

Chaymandaqam dasituna ch'ayarqayllapa chay chimba Kapirna-wunmanqa.

Achka runakunam Jisusta maskarqanllapa

22 Chaymi qayandinqa chay ancha achka runakuna, warmikuna chay suq chimbapi kidarqanllapa. Jisusta maskashpam, yuyarqanllapa: Chishiqam suq *barkulla kaypiqa karqan. Chay barkupiqam Jisuspa *yach'akuqningunalla rirqan. Piru Jisusqam mana rirqanchu, nishpa.
23 Chay tutamandam Tibiryas llaqtamanda wakin barkukuna ch'ayarqan chay 5.000 runakuna mikushqan lugarpa ladunman. Chaypiqam Jisukristu Dyusta pagikushpa, paykunata qarashqa karqan. 24 Chaymi chay chimbapi mana tariwashpa ni Jisusta ni noqaykunata, achka runa, warmikunaqa Jisusta maskashpa, chay barkukunapina shamurqanllapa Kapirnawun llaqtamanna.

Jisusmi mikunashina kawsachiwanchiqllapa

25 Chay maskawaqkunaqam chay chimba Kapirnawunman ch'ayamushpaqa, chaypi Jisusta tarirqanllapa. Chaymi kayshina tapurqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿ima urastaq kaymanqa ch'ayamurqayki? nishpa.

26 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, qamkunaqam sigiwangillapa; piru manam intyindingichu chay milagrukuna rurashqaytaqa. Ashwanmi tandata unda mikushpa sigiwangillapa. 27 Amar trabajayllapachu ushyakaq mikunapaqllaqa. Ashwan trabajayllapaqa tukuy tyimpu kawsachikuq mikunapaq. Chay kawsachikuq mikunatam noqa *Dyusmanda Shamuq Runaqa rini qoshuqllapa. Chaqa Taytanchiq Dyusqam yanapawan, milagrukunata ruranay, yumbayniki yach'anaykillapa: Jisusmi Tayta Dyusmanda shamushqa, nishpa.

28 Chayshina niptinmi, paykunaqa tapurqanllapa:

—¿Imatam atinillapa rurayta, Dyus munashqanda ruranayllapaqa? nishpa.

29 Chayshina tapuptinllapaqam,
Jisusqa nirqan:
—Tayta Dyusmi kach'amuwashqa,
qamkunaman shamunaypaq. Chaymi
munan noqapi kriyinaykillapa, nishpa.
30 Chayshina niptinmi, paykunaqa
tapurqanllapa:
—¿Ima laya milagrutam atingi
rurayta, chayta rikashpa, qambi
kriyinayllapaqa? ¿Mayá, imatam ringi
ruraq? 31 Chaqa unay agwilunchiq-
kunam chuncha lugarkunapi Dyus
kach'amushqan *manaya mikunata
mikurqanllapa. Chay mikunapaqmi
*Dyuspa Santu Librumbiqa kayshina
nin: "Taytanchiq Dyusmi syilumanda
tandata paykunata qararqan", nishpa.[c]
32 Chaymi Jisusqa nirqan:
—Alliptam niykillapa, *Muysisqam
mana qorqanchu agwilunchiqkunata
syilumanda shamuq tandataqa.
Ashwanmi Taytay Dyusqa paykunata
qararqan. Kananmi payqa munan
qoshuyta syilumanda shamuq allip kaq
tandata. 33 Syilumanda chay
kawsachikuq tandaqam suq runa. Chaqa
payqam syilumanda shamushpa,
yumbay runakunata tukuy tyimpupaq
atin kawsachiyta, nishpa.
34 Chayshina niptinqam, paykunaqa
nirqanllapa:
—Chay laya tandataqar tukuy diya
qowayllapa, nishpa.
35 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Noqam kani chay kawsachikuq
tandaqa. Chaymi noqapi kriyiqqa mana
nunka rinchu mallaqnaq shunqombiqa.
Kanan noqapi yuyakuqqam manana
nima tyimpu rinchu yakunaqpis
shunqombiqa. 36 Piru nishushqayshina,
qamkunaqam rikawashpapis, mana
kriyingillapachu noqapiqa. 37 Piru
Taytay qowashqan runakuna, warmiku-
naqam noqapi yuyakunllapa. Chaymi
mana pitapis disprisyashpachu, noqapi
yumbay yuyakuqkunata shumaqta rini
ch'ayachiq. 38 Chaqa noqaqam
syilumanda shamushqa kani, Taytay
munashqanda ruranaypaq; manam noqa
munashqaytachu. 39 Tayta Dyus
kach'amuwaqmi munan chay
qowashqan runakunata allita
kwidanaypaq, ama ni suqnin
chinganambaq. Ashwanmi munan
jwisyu diyapi kawsachinaypaq, tukuy
tyimpu kawsananllapa. 40 Chaqa Taytay
kach'amuwaqmi munan mayqambis
noqapi yuyakuqtaqa washashpa, tukuy
tyimpu kawsachinaypaq. Chaymi
noqaqa paykunata rini kawsachimuq
jwisyu diyapi, nishpa.
41 Jisukristu yach'achikuptin: "Noqam
syilumanda shamuq tandaqa kani"
niptinqam, achka *isrraylinukuna
piñakushpa, kayshina rimatikurqan-
llapa:
42 —Kay Jisusqam *Jusipa churin.
Taytanda mamandaqam riqsinchiq,
¿manachu? Chayshinaqa ¿imaraykum
nin: "Syilumandam shamushqa kani",
nishpaqa?
43 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Ama chayshinaqa rimatikuyllapachu.
44 Manam pipis atinchu pay kikinlla noqapi
yuyakuytaqa. Ashwan Taytay
kach'amuwaqmi yanapan runakunata,
noqapi kriyinanllapa. Kanan noqapi
kriyiqtaqam chay jwisyu diyapiqa rini
kawsachiq. 45 *Dyuspaq rimaqkunapa
librungunapiqam kayshina nin: "Dyusqam
yumbayta rin yach'achiq", nishpa.[d]
Chaymi Taytanchiq Dyusta yumbay
uyaqkuna, paymanda yumbay
yach'akuqkunaqa noqapi yuyakunllapa.
46 'Manam pipis Tayta Dyustaqa
rikashqachu. Noqa paymanda shamuq-

c 6.31 [Éxodo 16.4; Salmo 78.24-25] **d 6.45** [Isaías 54.13]

llam paytaqa rikashqa kani. 47Chaymi allipta niykillapa, noqapi yuyakuqqam mushuq bidayuqna, tukuy tyimpupaq kawsanambaq. 48Chaqa noqam kawsachikuq tandaqa kani. 49Chay unay agwilunchiqkunaqam chuncha lugarkunapi mikurqanllapa Dyus kach'amushqan *manaya mikunata. Chayshina mikushpapismi, tukuy tyimpuqa mana kawsarqanllapachu. Ashwanmi wañurqanllapa. 50Piru syilumanda shamuq tandaqam suq laya. Chaymi kay laya tandata mikuqkunaqa mana wañunqallapachu. 51Kanan noqam kani chay syilumanda shamushqa kawsachikuq tandaqa. Chaymi mayqan kay tandata mikuqqa tukuy tyimpu rin kawsaq. Kay kwirpuymi chay kawsachikuq tandaqa. Chaymi noqa rini wañuq, runakunata, warmikunata washanaypaq, tukuy tyimpu kawsananllapaqa, nishpa.

52Chay isrraylinukunaqam chayta uyashpaqa, piñakushpa, suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—Kay runaqa ¿imashinam kwirpundaqa qarawashunllapa? nishpa.

53Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay kwirpuyta mana mikuptikillapa, yawarniyta mana upyaptikillapaqam, maychikapis mana ringillapachu kawsaq tukuy tyimpupaqqa. 54Piru kwirpuyta mikuq, yawarniyta upyaqqam mushuq bidata ch'askin, tukuy tyimpupaq kawsanambaq. Chay mikuqtaqam noqaqa jwisyu diyapi rini kawsachiq. 55Chaqa kwirpuyqam allip mikuna; yawarniyqam allip upyana. 56Chaymi kwirpuyta mikushpa, yawarniyta upyashpa noqapi yuyakuqqa noqawan kawsan. Noqapismi paywan kawsani. 57Chaqa Taytanchiq Dyusmi kawsan. Paymi kach'amuwashpa, noqatapis kawsachiwan. Chayshinallam kwirpuyta mikuqtapis noqa rini kawsachiq. 58Kay kwirpuymi chay tanda syilumanda shamuqqa. Allita yach'ayllapa: Chay unay agwilunchiqkuna Dyus kach'amushqan manaya mikunata mikushpapismi, mana kawsarqanllapachu tukuy tyimpupaqqa. Ashwanmi yumbay wañurqanllapa. Piru kanan kay qoshushqay tandata mikuqkunaqam tukuy tyimpupaqna rinllapa kawsaq, nishpa.

59Jisusqam chayshina yach'achikurqan Kapirnawun llaqtapa *sinaguga wasimbi.

Jisusqam yach'achikurqan, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa

60Chayshina Jisus yach'achikuptinmi, payta achka sigiqkunaqa suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—Manam ni ashlita gustawanchu kay yach'achikushqanqa. Mayá, ¿piraq chay layakunataqa atinman kasuytaqa? nishpa.

61Piru chayshina uyaritap parlaptinllapapismi, Jisusqa allita yach'arqan. Chaymi chay rimaqkunataqa kayshina tapurqan:

—¿Chay nishushqaypaqchu piñakungillapa? 62Noqaqam *Dyusmanda Shamuq Runa kani. Chaymi syiluman kutiriptiy, rikawashpaqa, ¿imataraq yuyangimanllapa? 63Dyuspa *Santu Ispiritunllam yumbanda kawsachin. Piru runakunallaqam mana nimatapis atinchu kawsachikuytaqa. Chaymi Dyuspaq yach'achiykillapa, chay nishushqayta kriyiptikillapa, Dyuspa Santu Ispiritun qamkunaman shamushpa, tukuy tyimpupaq kawsachishunanllapa. 64Piru wakinnikiqam noqapiqa manaraq kriyingillapachu, nishpa.

Chaqa qallarishqan diyamandapacham Jisusqa yach'arqanna: Mayqan

runakunam noqapiqa mana rinllapachu kriyiq. Paykunamanda suqninmi noqataqa rin intrigakuwaq, nishpa.
65Chaymandaqam nirqambis:
—Chayraykum nishushqallapa kani: “Manam pipis pay kikinllaqa atinchu noqapiqa kriyiyta. Ashwanmi Taytay Dyus animachiptin, noqapi atin kriyiytaqa”, nishpa.
66Chaymi chay diyamandapacha paywan achka puriqkunaqa, yach'achikushqanda mana gustashpachu, paymanda akrakashpa, manana purirqanllapachu paywanqa. 67Chaymi noqaykunata dusi *yach'akuqninda tapuwarqanllapa:
—¿Qamkunapischu noqamanda munangillapa akrakayta? nishpa.
68Chaymi Simun Pidruqa nirqan:
—Taytitu, qamanda akrakashpaqa, ¿pimannamiri rishaqllapa? Chaqa qamllam yach'achiwangi, suq bidapi tukuy tyimpu kawsanayllapa. 69Kay noqaykunaqam qambi yuyakushqallapa kani. Chaqa yach'anillapam: Qam *Dyus Akrashqan Washadurqa kangi. Tayta Dyuspa Churinmi kangi, nishpa.
70Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:
—Qamkuna dusitam akrashushqallapa kani. Piru suqnikiqam *dyablupaq tikrakashqa kangi, nishpa.
71Chayshinaqam Jisusqa nirqan *Judas Iskaryutipaq. Chay Judaspa taytanqam Simun shutirqan. *[Nuta: Piru manam Simun Pidruchu karqanqa.]* Chay Judasmi noqaykunamanda suqniy kashpapis, Jisusta intrigakunambaq karqan.

Jisuspa masangunam mana kriyirqanllapachu paypiqa

7 1Chaymandaqam Jisusqa *prubinsya Galiliyapa llaqtangunapilla puriykarqan. Mananam munarqanchu prubinsya Judiyapi puriytaqa. Chaqa Judiyapiqam *isrraylinukunapa kamachikuqninguna ancha munarqanllapa Jisusta wanchiyta. 2Piru chay diyakunaqam *arkacha wasikuna fyista sirkana karqan. Chaymi chay fyista ch'ayamuykaptinqa, 3Jisuspa masangunaqa payta yanqa nirqanllapa:
—Kay prubinsya Galiliyamandaqa prubinsya Judiyaman riy, milagrukunata ruraptiki, waqpi qambi kriyiqkunapis chayta rikananllapa. 4Chaqa mas famayuq munashpa kaytaqam, mana balinchu kay kasiriyukunapi pakakushpa, milagrukunata ruranaykiqa. Ashwanri Jirusalinman riy, yumbay runakunapa ñawpambi chay milagrukunata ruranayki, nishpa.
5Chayshinaqam burlashpa nirqanllapa. Chaqa manam ni masangunapis Jisuspiqa kriyirqanllapachu. 6Chaymi Jisusqa masangunata nirqan:
—Tayta Dyus siñalashqan tyimpuyqam manaraq ch'ayamushqachu. Piru qamkunaqam ima diyapis atingillapa riyta. 7Chaqa Dyusta mana kasuqkunaqam qamkunataqa mana ch'iqnishungillapachu. Piru noqataqam ch'iqniwanllapa, mana alli rurashqangunapaq niptiy. 8Chayri qamkunalla riyllapa waq fyistamanqa. Manaraqmi Dyus siñalashqan tyimpuyqa ch'ayamushqachu. Chaymi manaraq rinichu riq chay fyistamanqa.
9Chayshina masangunata nishpaqam, payqa chay prubinsya Galiliyapilla kidarqan.

Jisusmi rirqan *arkacha wasikuna fyistaman

10Chay masanguna chay fyistaman riptinqam, Jisuspis uyarapllana (uyarallana) Jirusalinmanqa rirqan.
11Chaymi chay kuntraq *isrraylinukunaqa Jisusta mana tarishpachu, chay fyistapiqa ancha maskarqanllapa:

—¿Maypiraq chay runaqa? nishpa.
12Kanan achka runakunaqam
Jisuspaqqa uyaraplla (uyaralla)
parlaqllapa. Wakinqam niqllapa:
—Jisusqam ancha allin runa, nishpa.
Piru wakinqam niqllapa:
—Chay runaqam mana allinchu.
Chaqa llaqta masinchiqkunatam
ingañaykan, nishpa.
13Piru Jisuspaq parlaqkunaqam, chay
kamachikuqkunata manchashpa, mana
nimatapis parlarqanllapachu suqkunapa
ñawpambiqa.
14Kanan ch'awpi fyistapina kaptinllapaqam, Jisusqa *Dyuspa adurana
wasinman rishpa, chaypi
yach'achikurqan. 15Chaymi chay
kamachikuqkunaqa Jisusta uyashpaqa,
ispantashqata kayshina nirqanllapa:
—Kay runaqam mana ni suq
yach'achikuqwan istudyashqachu.
¿Imashinataq ancha yach'ayniyuqqa?
nishpa.
16Jisusqam paykunata nirqan:
—Kach'amuwaq niwashqandallam
yach'achikuni; manam noqa yuyashqaytachu. 17Chaymi mayqan runa Dyus
munashqanda ruraqqa kay nishqaypaqqa atin yach'ayta: ¿Jisusqam Tayta
Dyus munashqanda yach'achikuykan
ichu pay munashqandalla
yach'achikuykan? nishpa. 18Chaqa
mayqan runa munashqandalla
rimaqqam runa masin alabananraykulla
yach'achikun. Piru Taytaymi noqataqa
kach'amuwashqa, allip kaqtalla
yach'achikunay. Chaymi ancha munani
Taytay Dyusta yumban alabananllapa.
19'¿Manachu *Muysisqa Dyuspa
liyningunata chay unay agwilunchiqkunata qorqan? Piru qamkunaqam mana
munangillapachu kasuyta. ¿Imaraykutaq
munangillapa wanchiwaytaqa? nishpa.
20Chaymi chay achka uyaqkunaqa
tapurqanllapa:
—¿Pim munan wanchishuytaqa?
*Dyablum lukuyachishushqa, chayshina
rimanaykiqa, nishpa.
21Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—*Samana diyapi suq byinda
ruraptiyqam, qamkunaqa ispantashpa,
piñakungillapa. 22-23Piru kay kumparasyumbi yuyashunllapa: Chay punta
agwilunchiqkunam *kwirpumbi chay
siñalta rurarqanllapa. Chaymandaqam
Muysispis liynimbi nirqan, kwirpunchiqpi chay siñalta rurananchiqllapa.
Chaymi chay kustumbrita kumplinaykillapa, samana diyapi ullqo wambraykita
aychanda kuchushpa, siñalashpaqa,
qamkunapis trabajaykangillapa.
Chayshina qamkuna trabajashpaqa,
¿imapaqmi piñakungillapa, suq runata
nanayninmanda kach'akachiptiy
samana diyapiqa? 24Manaraq allita
yach'ashpaqa, ama dasqa jusgayllapachu. Ashwan allita yach'ashpa,
jusgayllapa: ¿Allichu chay rurashqanqa
ichu mana? nishpa.

¿Jisuschu Dyus Akrashqan Washadur?

25Chayshina Jisus niptinmi, wakin
jirusalinirukunaqa kayshina parlarqanllapa:
—¿Manachuraq maskaykanllapa kay
runata wanchinanllapa? 26Rikayllapa,
yumbaypa ñawpambim rimaykan.
Manam pipis nimata ninchu. ¿Awturidarkunachuraq yach'anllapa: Allibmi
kay Jisusqa *Dyus Akrashqan
Washadur, nishpa? 27Piru Jisuspaqqam
yach'anchiq: Nasaritmandam
shamushqa, nishpa. Piru chay Washadur
shamuptinqam, mana pipis
yach'anqachu: Maymandam payqa
shamun, nishpaqa.
28Jisusqam chayta yach'ashpa,
*Dyuspa adurana wasimba patyumbi
yach'achikuykashpa, kayshina jwirtita
nirqan:

—Qamkunaqam yuyangillapa: Jisustaqam riqsinchiq. Yach'anchiqmi maymanda shamushqa, nishpa. Piru manam alliptaqa yach'angillapachu. Manam ni riqsingillapachu chay kach'amuwaqtaqa. Chaqa gustuymandaqam mana shamushqachu kani. Ashwanmi suq allip kaqta rimaq kach'amuwashqa. 29Chay kach'amuwaqtaqam noqaqa allita riqsini. Chaqa paymandam shamushqa kani, nishpa.

30Chayshina niptinmi, Jisustaqa munarqanllapa prisuyta. Piru manaraqmi wanchinanllapa urasqa ch'ayamushqachu karqan. Chaymi mana pipis almitikarqanchu prisuytaqa. 31Kanan achka runakunam paypi yuyakushpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam pipis atinmanchu rurayta kay Jisus rurashqan milagrukunataqa. Chaymi yach'anchiq: Jisukristum Dyus Akrashqan Washadurqa, nishpa.

Farisiyukunam suldadukunata kach'arqan, Jisusta prisunambaqllapa

32Chay runakuna uyaraplla (uyaralla) Jisuspaq chayshina parlaptinmi, *farisiyu duktrinayuqkunaqa uyarqan. Chaymi kamachikuq *isrraylinu kurakuna chay farisiyukunawan *Dyuspa adurana wasimba suldadungunata kach'arqanllapa, Jisusta prisushpa apamunanllapa.

33Chaymi Jisusqa payta uyaqkunata nirqan:

—Ashla tyimpullanam qamkunawanqa rini kaq. Chaymandaqam chay kach'amuwaqmanna rini kutiriq. 34Chaymi qamkunaqa ringillapa maskawaq. Lukismi manana ringillapachu tariwaq. Chaqa waqman riptiyqam, mana ringillapachu atiq ikiyta riytaqa, nishpa.

35Chaymi isrraylinukunapa kamachikuqninguna paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Maytanash kay runaqa rinqa, ama tarinanchiqllapaqa? ¿Akasuchu rin riq chay shikwa shikwa tiyashqan isrraylinukunaman? Chaqa paykunaqam suq *nasyungunapi mana isrraylinu kaqkunawan tiyanllapa. ¿Chayshinaqachu rinqa, chay furastirukunata yach'achiq? 36¿Imam munan niyta kay niwashqanchiqqa: “Maskawashpapismi, mana ringillapachu tariwaq. May kashqaymanqam mana ringillapachu atiq shamuytaqa”, nishpa?

Dyuspa Santu Ispiritunmi yakushina yanapawanchiq kawsananchiq

37Chay fyista ushyakanan diyaqam mas baliq diya karqan. Chay diyaqam Jisusqa shayashpa, ancha jwirtita nirqan:

—Mayqan yakunaqqa noqaman shamunqa upyachinaypaq. 38Chaqa *Dyuspa Santu Librumbim kayshina nin: “Noqapi kriyiqkunapa shunqonmandaqam kawsachikuq yaku rin lluqshiq”, nishpa.

39Jisusqam chayshina yach'achikurqan, intyindinanllapa: Jisuspi kriyiqkunam Dyuspa *Santu Ispiritunda rinllapa ch'askiq, nishpa. Chaqa chay diyakunapiqam Jisus manaraq syiluman rishqachu karqan, waqpi llipyanambaq. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa paykunamanqa manaraq shamushqachu karqan.

Jisustam wakin sawacharqan; wakinnataqmi kuntrarqan

40Chay achka runakunamanda wakinqam Jisusta chayshina niqta uyashpa, nirqanllapa:

—Allibraq kay runaqa *Dyuspaq chay shamunambaq rimaq, nishpa.

41Wakinqam nirqanllapa:

—Kayqam *Dyus Akrashqan Washadur, nishpa.

Piru wakinnataqmi nirqanllapa:
—Dyus Akrashqan Washadurqam mana atinchu kayta chay *prubinsya Galiliyamandaqa. 42Chaqa *Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Chay Washadurqam chay unay gubyirnu *Dabidpa karu willkan rin kaq. Chaymi chay Dabidpa kikin Bilin llaqtambi rin nasiq”, nishpa. *[Nuta: Paykunaqam mana yach'arqanllapachu: Jisusmi Bilin llaqtambim nasirqan, nishpa.]*
43Chaymi chay wakin runakunaqa Jisuspaqqa suq layata yuyarqanllapa. Suqkunanataqmi suq layata yuyarqanllapa. 44Wakinqam munarqanllapa prisuyta. Piru manam ni pipis prisurqanchu.

Kamachikuq isrraylinukunaqam mana kriyirqanllapachu Jisuspiqa

45Chay suldadu riqkunaqam mana prisushpachu, kutirqanllapa *isrraylinu kurakunapa chay kamachikuqningunaman, chay *farisiyukunaman. Chaymi paykunaqa chay suldadukunata tapurqanllapa:
—¿Imaraykutaq qamkunaqa mana apamurqaykichu Jisustaqa? nishpa.
46Chaymi chay suldadukunaqa nirqan:
—¡Manam ni mayqan runapis chay runashinaqa rimashqachu! nishpa.
47Chaymi farisiyukunaqa chay suldadungunata nirqanllapa:
—¿Ima, qamkunapischu dijakarqaykillapa ingañashunambaq? 48Allita yuyayllapa, noqaykunamandaqam mana ni suq kamachikuq, ni suq farisiyu chay runapiqa kriyishqallapachu kani, ¿manachu? 49Ashwanmi *Muysispa liyningunata chay mana yach'aqkunalla Jisuspiqa kriyinllapa. Chaymi paykunaqa kundinadu rinllapa kaq, nishpa.
50Piru chay farisiyukunamanda suqninmi chay Nikudimu karqan. Payqam suq tuta Jisusman rishqa karqan tapuq. Chaymi payqa chay farisiyu masingunata nirqan:
51—Liyninchiqmi kamachiwanchiq, amash dasqa pipaq nishunchu: “Uchayuqmi”, nishpaqa. Ashwanmi kamachiwanchiq, puntata allita uyananchiq, chayshina yach'ananchiq: ¿Allitachu rurashqa ichu mana? nishpa.
52Chaymi chay suq farisiyukunaqa nirqanllapa:
—¿Ima qambischu galiliyanu kangi? *Dyuspa Santu Librunda allita liyiy, yach'anayki: *Dyuspaq rimaqkunaqam mana ni pipis Galiliyamandaqa shamushqachu, nishpa. *[Nuta: Piru liyiy Isaías 9.1ta.]*
53Chayshina nishpaqam, rirqanllapana wasingunaman.

Suq bandulira warmita piskashpam, Jisusman apamurqanllapa

8 1Piru Jisusqam *Ulibu lumamanna rirqan. 2Qayandin tutamandam *Dyuspa adurana wasinmanna kutirirqan. Chay diyam ancha achka runakuna Jisusman tandakarqanllapa. Chaymi payqa tiyashpa, paykunata yach'achirqan. 3Chaypi yach'achikuykaptinmi, wakin *farisiyu duktrinayuqkuna, *Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunapis suq warmita apamurqanllapa Jisusman. Chay warmitaqam tarishqallapa karqan suq runa mana rrispitun kaqwan puñuykaqta. Chaymi yumbaypa ñawpambi rurashpa, 4Jisusta nirqanllapa:
—Yach'achikuq Taytitu, kay warmitam tarishqallapa kani suq runa mana rrispitun kaqwan puñuykaptin. 5Muysispa liynimbiqam nin, kay laya warmikunata rumikunawan sitashpa, wanchinanchiq. Mayá, qamqa ¿imatam ningi? nishpa.

6Chayshinaqam yanqa tapurqanllapa,
imapi pandaptin, chaypaq tumbashpa
dimandananllapa. Chaymi Jisusqa
pambaman kumurashpa, allpapi
didunwan iskibrirqan. 7Piru paykuna
kutin kutin tapuptinllapaqam, kumuray-
kashqanmanda alsakashpa, nirqan:
—Mayqanniki mana nima uchayuq
kaqri puntata sitay kay warmitaqa, nishpa.
8Chayshina nishpaqam kumurarirqan,
allpapi iskibrinambaq. 9Chayshina Jisus
niptinqam, chay runakunaqa, uchayuq
kashpa, penqakushpa, suqnin suqnin
rirqanllapa. Puntataqam chay mayurkuna
rirqanllapa. Chaymandaqam chay mas
wambra runakunapis rirqanllapa. Chaymi
chay warmillana kidarqan Jisuspa
ñawpambi. 10Chaymandaqam Jisusqa
alsakarishpa, chay warmitallana rikarqan.
Chaymi tapurqan:
—¿Maypinataq chay dimandashuqku-
naqa? ¿Mananachu pipis kan, shimbi-
shunanqa? nishpa.
11Chaymi warmiqa nirqan:
—Taytitu, mananam ni pipis kanchu,
nishpa.
Chaymi Jisusqa chay warmitaqa
nirqan:
—Noqapismi mana sintinsyaykichu
wanchishunanllapaqa. Mayá, riyna.
Kananmandaqa amanakish uchakuna-
taqa rurangichu, nishpa.」

Jisusqam suq michashina kay mundupiqa

12Chaymandaqam Jisusqa chaypi
kaqkunata suq kutinda kayshina
yach'achirirqan:
—(Kay mundupi tiyaqkunaqam
Dyuspi mana yuyakushpaqa, tutayaqpi-
shina kawsaykanllapa.) Noqaqam
Taytanchiq Dyuspaq yach'achikushpa,
suq michashina kani paykunapaqqa.
Chaymi mayqan runa noqapi yuyakush-
paqa, achikpishinana rin kawsaq,
nishpa.

13Chaymi wakin *farisiyu duktrina-
yuqkunaqa Jisusta kayshina nirqan:
—Qamllam faburnikita rimaykangi.
Chayraykum chay nishqaykiqa mana
nimapaq balinchu, nishpa.
14Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Noqalla faburniyta rimaptiypismi, chay
nishqaykunaqa mana llullachu. Chaqa
noqaqam yach'ani: Maymandam shamushqa
kani, maymanmi kutirishaq, nishpa. Piru
qamkunaqam mana yach'angillapachu:
Maymandam shamushqa Jisus, ni
maymanmi kutirinqa, nishpaqa. 15Qamku-
naqam suqkunata chapashpa, yuyaynikí-
mandalla jusgashpa, ningillapa: “Kay laya
runam payqa”, nishpa. Piru noqaqam mana
pitapis chayshinaqa jusganichu. 16Jusgakush-
paqam, kabalta jusgakuni. Chaqa manam
sapalayqa jusgakunichu. Ashwanmi
kach'amuwaq Taytaywan jusgakuniqa.
17Qamkunapa liynikipiqam kayshina nin:
“Ishkay tistigu chay layatalla rimaptinqam,
balinna chay rimashqanqa”, nishpa.
18Chayshinam noqapis noqa kikiypaq suq
tistigu kani. Kach'amuwaq Taytaypismi
noqapaq suq tistigu, nishpa.
19Chaymi paykunaqa tapurqanllapa:
—¿Maypitaq taytaykiqa? nishpa.
Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Noqata mana allita riqsiwashpa:
Pim Jisukristu nishpaqam, Taytaytapis
mana riqsingillapachu. Piru noqata
allita riqsiwashpaqam, Taytaytapis
riqsingimanllapa, nishpa.
20Chayshinam Jisusqa rimarqan *Dyuspa
adurana wasimbi chay ufrindapaq kaq
kajungunapa ladumbi. Piru manam pipis
prisurqanchu. Chaqa manaraqmi prisunan-
llapa urasqa ch'ayamushqachu karqan.

Jisusmi nirqan: “Rinay kaqmanqam mana atingillapachu riyta”, nishpa

21Jisusmi kayshina nirirqan:
—Noqaqam rinina riq. Riptiyqam
qamkunaqa ringillapa maskawaq. (Piru

mananam ringillapachu tariwaq.) May rishqaymanqam qamkunaqa mana atingillapachu riyta. Chaqa Tayta Dyusqam mana rinchu pirdunashuq uchaykikunataqa. Chaymi wañushpaqa, ringillapa chingaq, nishpa.

22 Chayshina Jisus niptinqam, chay mas kamachikuq *isrraylinukunaqa suqnin suqnin kayshina tapunakurqan:

—¿Ima pay kikinllachu munashpa wanchikayta, niwanchiqllapa: “May rishqaymanqam mana atingillapachu riyta” nishpaqa?

23 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam kay mundumanda kangi. Piru noqaqam mana kay mundumandachu kani. Ashwanmi anaq syilumanda kaniqa. 24 Chaymi noqapaq mana kriyishpa: Jisusqam Dyuspa Churin, nishpaqa, wañushpa ringillapa chingaq. Chaqa Taytanchiq Dyusqam mana rinchu pirdunashuqllapa uchaykikunamandaqa, nishpa.

25 Chaymi chayshina niptinqa, Jisusta tapurqanllapa:

—¿Pitaq qamqa kangi? nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qallarishqay diyamandapacham chaytaqa nishushqallapa kani. 26 Noqaqam qamkunata jusgashushpa, chay ima laya kashqaykillapata rini nishuq. Piru noqaqam chay kach'amuwaqta uyani. Chaymi pay nishqanshina allip kaqtalla yumbay runakunata, warmikunataqa nini.

27 Chayshina Jisus niptinqam, paykunaqa mana intyindirqanchu: Tayta Dyuspaqmi rimaykan, nishpaqa. 28 Chaymi Jisusqa yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Noqa *Dyusmanda Shamuq Runata (klabawashpa, suq krusman) alsawashparaqmi, ringillapa yach'aq: Allibmi Jisusqa Dyusmanda shamushqa, nishpaqa. Chaypim ringillapa yach'aqpis: Manam pay munashqandaqa rurashqachu. Ashwan Taytan nishqandallam rimashqa, nishpa. 29 Taytay kach'amuwaqqam pullay. Manam sapalaytaqa dijawashqachu. Chaqa tukuy bidaypim pay munashqandalla rurani.

30 Chayshina Jisus niptinqam, achka runakuna, warmikuna paypina kriyirqanllapa.

Jisuspi mayqan kriyiqqam manana dyablupa kriyadunchu

31 Jisusqam paypi kriyiq *isrraylinukunataqa kayshina nirqan:

—Nishushqaykunata mana shaykuq kasuwashpaqach'i, allip yach'akuqniykuna kangimanllapa. 32 Chayshina kasuwashpaqach'i, tukuy nishushqaypaq yach'angimanllapa: Allibmi kashqa, nishpa. Chay allip nishushqayta kasushpaqach'i, manana *randishqa kriyadushinaqa kangimanllapachu. Ashwanch'i librina kangimanllapa, nishpa.

33 Chaymi paykunaqa nirqanllapa:

—*Abrajamba kastanguna kashpam, tukuy tyimpu libri kanillapa. Manam ni mayqamba randishqa kriyadunchu kashqallapa kani. Chayshinaqa ¿imaraykum niwangillapa: “Librinam kangimanllapa”, nishpaqa?

34 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, yumbay runa uchata ruraqkunaqam *dyablupa kriyadunshina. 35 Kay kumparasyumbaq yuyashunllapa: Suq kriyaduqam mana tukuy tyimpupaqchu patrunnimba kriyadunqa rin kaq. Piru chay patrumba churinqam tukuy tyimpupaq taytamba churin rin kaq. 36 Chaymi noqa Dyuspa Churin washashuptiyqa, allipta uchaykimanda librina ringillapa kaq. 37 Allitam yach'ani: Abrajamba kastanguna kangillapa, nishpa. Piru wakinnikiqam

yach'achishushqayta mana kriyiwashpa,
munangillapa wanchiwayta. 38Noqaqam
rimani Taytay rikachiwashqanda. Piru
qamkunaqam suq taytayki nishush-
qanda rurangillapa.
39Chayshina Jisus niptinmi, wakin
*isrraylinukunaqa nirqanllapa:
—Noqaykunapa taytayqam chay unay
Abrajan, nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Chay Abrajanqam allita rurashpa
kawsarqan. Chaymi qamkunaqa paypa
kastan kashpaqa, payshina allita
rurashpa kawsangimanllapa. 40Piru
qamkunaqam mana Abrajanshinachu
kawsangillapa. Chaqa Tayta Dyus allip
kaqta niwashqanda qamkunata
nishuptiymi, munangillapa wanchi-
wayta. Piru Abrajanqam mana nunka
chayshinaqa rurarqanchu. 41Qamku-
naqam suq laya taytayuq kangillapa.
Chaymi chay mana alli taytaykipa
rurananda qamkuna ruraykangillapa.
Chayshina Jisus niptinmi, chay
runakunaqa kayshina nirqanllapa:
—Noqaykunaqam mana tarikuchu
kanillapa. Ashwanmi Taytanchiq
Dyuslla taytayllapaqa, nishpa.
42Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Qamkuna Tayta Dyuspa wambran-
guna allipta kashpaqach'i, noqataqa
kuyawangimanllapa. Chaqa Tayta Dyus
kach'amuwaptinmi, kay pachamanqa
shamushqa kani. Manam noqapa
yuyayniymandachu shamushqaqa kani.
43Piru yach'achikuptiyqam, qamkunaqa
mana munangillapachu uyawayta.
Chaymi chay nishushqaytaqa mana
atingillapachu intyindiwayta. 44Chaqa
qamkunapa taytaykiqam dyablu.
Chaymi dyablu munashqanda munangi-
llapa rurayta. Chaqa dyabluqam
qallarishqan tyimpumandapacha
matansyiru, ancha llulla likidu kashqa.
Chaymi llullakushpalla purin. Manam
nunka allip kaqtaqa rimanchu. Chaymi
llullakuqkunaqa paypa wambranguna.
45Chaymi noqa allip kaqta nishuptiyqa,
qamkunaqa mana kriyiwangichu.
46Noqa allitalla ruraptiyqa, ¿mayqan-
nikim atingi niwayta: “Uchayuqmi
kangi”, nishpaqa? Noqa mana
llullakushpa, allip kaqtalla nishuptiyqa
¿imaraykutaq qamkunaqa mana
kriyiwangichu? 47Chaqa Tayta Dyuspa
wambrangunaqam pay nishqanda
kasunllapa. Piru qamkuna Tayta Dyuspa
mana wambranguna kashpaqam, pay
nishqandaqa mana munangillapachu
kasuyta.

Manaraq Abrajan kaptinmi, Jisukristuqa karqanna

48Chayshina Jisus niptinmi, chay
*isrraylinukunaqa nirqanllapa:
—Noqaykunaqam allip kaqta
kayshina rimanillapa: “Qamqam
*dyabluta kasuq *samaryanu kangi”,
nishpa.
49Chaymi Jisusqa nirqan:
—Noqaqam mana dyablutaqa
kasunichu. Ashwanmi Taytay munash-
qanda rurashpa, payta alabani. Piru
qamkunaqam mana nimatapis
alabawangichu. Ashwanmi qamkunaqa
disprisyawangi. 50Noqaqam mana
munanichu, qamkuna amalas alabawa-
naykiqa. Ashwanmi Taytay Dyus ancha
munan, qamkuna alabawanayki. Chaqa
paymi noqapa faburniy. Kanan paymi
yumbayta rin jusgaq. 51Allip kaqtallam
niykillapa, yumbay rimashqayta
kasuqkunaqam mana nunka rinllapachu
wañuq, nishpa.
52-53Chayshina Jisus niptinmi, chay
ch'iqniq runakunaqa kayshina
nirqanllapa:
—¿Imapaqmi ningi qamta kasushuqku-
nash mana nunka rinllapachu wañuq,
nishpaqa? Kananqam allitana

yach'anillapa: Qamba kwirpuykipim dyablupa ispiritun tiyan, nishpa. Chaqa unay agwilunchiq *Abrajanqam wañushqa. *Dyuspaq yumbay rimaqkunapismi unay tyimpuna wañushqa. ¿Ima qamqachu yuyangi: Mas balidum kani chay unay agwilunchiq Abrajanmanda, nishpa? Chayshinaqachu ¿yuyangi: Yumbaymandam mas balidu kani, nishpa?

54Chayshina niptinllapam, Jisusqa nirqan:

—Manam noqa kikiyllaqa alabakanichu. Noqa kikiylla alabakashpaqam, mana nimapaq baliymanchu. Taytaymi noqataqa alabawan. Kanan qamkunapismi Taytaypaq ningillapa: "Paymi Dyusniy", nishpa. 55Chayshina nishpapismi, paytaqa mana riqsingillapachu. Piru noqaqam paytaqa riqsini. Chaymi "Manam Dyustaqa riqsinichu", nishpaqa, qamkunashina llullakuq kayman. Piru noqaqam Taytay Dyusta allipta riqsishpa, pay nishqanda kasuni. 56Chay unay agwilunchiq Abrajanqam ancha kushikurqan, yach'ashpa: *Dyus Akrashqan Washadurmi rin shamuq, nishpa. Chaymandaqam chay Abrajanqa (wañushpa, syilupina kashpa) noqata rikawarqan syilumanda shamuqta. Chaymi ancha kushikurqan.

57Chayshina Jisus niptinmi, chay ch'iqniq runakunaqa kayshina nirqanllapa:

—Agwilunchiq Abrajanqam achka watakunana wañushqa. Piru qamqam manaraq ni 50 watayuqchu kangi. ¿Imapaqtaq ningi: "Abrajandam rikashqa kani", nishpaqa?

58Chaymi Jisusqa nirqan:

—Allita uyawayllapa. Manaraq Abrajan kaptinmi, noqaqa tukuy tyimpu kashqa kani, nishpa. *[Nuta: Chayshinallam Tayta Dyuspis Muysista nishqa karqan. Éxodo 3.14.]*

59Chayshina Jisus niptinmi, chay runakunaqa ancha piñakushpa, rumikunata piskarqanllapa, sitashpa wanchinanllapa. Chaymi Jisusqa chay achka runakunapa ukumbi pakakushpa, *Dyuspa adurana wasinmanda lluqshishpa, suq lugarmanna rirqan.

Jisusmi suq sarku runata kach'akachirqan

9 1Suq lugarta pasaykashpam, Jisusqa suq sarku runata rikarqan. Chay runaqam sarkulla nasishqa karqan. 2Chaymi noqaykuna *yach'akuqningunaqa chay runapaq kayshina tapurqayllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, kay runa sarkulla nasinambaqqa, ¿pitaq uchata rurarqan? ¿Paychu ichu taytanguna? nishpa. *[Nuta: Chay *isrraylinukunam mana intyindishpa yuyarqanllapa: Yumbay qeshyaqkuna ichu pubrikuna uchata rurashqanrayku padisinllapa, nishpa.]*

3Chaymi Jisusqa noqaykunata niwarqan:

—Manam ni chay runa ni taytanguna uchata rurashqanraykuchu sarkuqa kashqa. Ashwanmi sarkuqa nasishqa, Dyus yanapanambaq, rikaqkuna yach'ananllapa: Dyusmi ancha pudirniyuq, nishpa. 4Chaqa Dyusmi kach'amuwashqa, pay munashqanda ruranaypaq. Chaymi manaraq ushyakaptin tyimpuy, chayta ruraykani. Chaqa kay tyimpuqam punchawshinaraq. Piru rinmi ch'ayamuq suq tyimpu, manana pipis nimata atinan rurayta. Chay tyimpuqam tutapshina rin kaq. 5Piru kay mundupi kashpaqam, runakunapa, warmikunapa michanshina kani, nishpa.

6Chaymandaqam Jisusqa tuqayninwan allpata nuyuchishpa, chay sarku runapa ñawingunata implastarqan. 7Chayshina rurashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Riy chay Siluwi pusuman mayllakuq, nishpa.

Chay Siluwiqam *ibriyu rimaypiqa munan niyta: “Kach'amushqa”, nishpa. Chaymi chay sarku runaqa rishpa, chay pusupi mayllakushpa, rikakurqanna.

8Chay sarku runapa bisinunguna, suq runakunapismi payta rikashqallapa karqan limush'nata mañakuykaqta. Chaymi rikakuqtana rikashpaqa, nirqanllapa:

—¿Manachuraq chay runa tiyashpa limush'nata mañakuq? nishpa.

9Suqkunapismi nirqanllapa:

—Waqqar pay, nishpa.

Wakinnataqmi nirqanllapa:

—Waqqar chay runa limush'nata mañakuq laya. Piru manam paychu, nishpa.

Piru chay runa sarku kashqanqam nirqan:

—Noqam kani, nishpa.

10Chaymi tapurqanllapa:

—¿Imashinataq atingina rikakuytaqa? nishpa.

11Chaymi payqa nirqan:

—Chay runa Jisus shutiqmi lluchkitakushpa, ñawiykunata implastashpa, kamachiwarqan: “Riy Siluwi pusuman mayllakuq”, nishpa. Chaymi noqaqa rishpa, chay pusupi mayllakushpa, rikakurqayna, nishpa.

12Chaymi chay runakunaqa chay sarkutaqa tapurqanllapa:

—¿Maypinam chay Jisusqa? nishpa.

Payqam nirqan:

—Manam yach'anichu. Maypinach'iri, nishpa.

Farisiyukunam chay sarku runa kach'akashqata tapurqanllapa

13-14*Samana diyapim chay sarku runataqa Jisusqa lluchkitata rurashpa, implastashpa kach'akachishqa karqan. Chaymi chay runata aparqanllapa *farisiyukunaman. 15Paykunaman ch'ayaptinqam, tapurqanllapa:

—¿Imashinataq sarku kashqaykimandaqa kananqa atingina rikakuyta? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Suq runam ñawiykunapa sawanda lluchkitawan implastarqan. Chaymandaqam noqa ñawiykunata mayllashpaqa, atirqayna rikakuyta, nishpa.

16Chayshina niptinqam, wakin farisiyukunaqa nirqan:

—Chay runa kach'akachishuqqam samana diyata mana rrispitanchu. Chaymi payqa mana Dyusmandachu shamushqa, nishpa.

Piru wakinnataqmi nirqan:

—Suq uchayuq runa kashpaqach'i, kay milagrukunataqa mana atinmanchu rurayta, nishpa.

Chayshinam paykunapura suq laya, suq layata parlarqanllapa. 17Chaymi chay runa sarku kashqandaqa tapurirqanllapa:

—¿Mayá, ima ningitaq qamqa chay kach'akachishuq runapaqqa? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Noqaqam nini: Payqam *Dyuspaq suq rimaq, nishpa.

18Piru chay kamachikuq *isrraylinukunaqam mana kriyirqanllapachu: Chay runam sarku kashqanmanda rikakushqa, nishpaqa. Chaymi taytanda mamanda qayashpa, 19tapurqanllapa:

—¿Kaychu wambrayki? ¿Alliptachu sarku nasirqan? Kananqa ¿imashinataq atinna rikakuyta? nishpa.

20Chaymi taytan mamanqa paykunata nirqan:

—Arí, wambraymi. Alliptam sarku nasirqan. 21Piru manam yach'anillapachu imashinam ichu pim kach'akachishqa, nishpaqa. Waqqar mayur runana. Paytar tapuyllapa, pay kikin nishunanllapa, imashinam rikakushqa, nishpa.

22Taytanwan mamanqam chayshinaqa nirqanllapa, chay kamachikuqkunata

manchashpa. Chaqa chay kamachikuq-
kunaqam tandakashpa parlashqallapa
karqan: “Mayqan runa ichu warmi:
‘Jisusmi *Dyus Akrashqan Washadur’
niptinqa, *sinaguga wasimanda
qatishun”, nishpa. 23Chaymi taytanwan
mamanqa manchashpa: Qatiwashunch'i,
nishpa, nirqanllapa: “Mayur runanam.
Payta tapuyllapa”, nishpa.
24Chaymi chay runataqa qayarishpa,
nirqanllapa:
—Dyuspa ñawpambi juray:
¿Imashinam rikakushqa kangi? nishpa.
Noqaykunaqam yach'anillapa: Chay
Jisusqam uchayuq runa, nishpa.
25Chaymi chay runaqa nirqan:
—Manam noqaqa yach'anichu:
Uchayuqchu Jisusqa ichu mana, nishpa.
Piru kaytallam yach'ani: Sarku kashqay-
mandam rikakunina, nishpa.
26Chaymandaqam mushuqmanda
tapurirqanllapa:
—¿Imatam rurashurqan rikakunay-
kiqa? nishpa.
27Chaymi paykunataqa nirqan:
—Nishurqaqllapanam, piru qamku-
naqam mana munangillapachu
uyawayta. Chayshinaqa ¿imapaqnamir
munangillapa mushuqmanda nirishu-
nayqa? ¿Qamkunapischu munangillapa
yach'akuqninguna kayta? nishpa.
28Chayshina niptinqam, chay
kamachikuqkunaqa chay runataqa
ancha musyashpa nirqanllapa:
—Qamqam kangi chay Jisuspa
yach'akuqnin. Piru noqaykunaqam chay
unay *Muysispa librungunamanda
yach'akunillapa. 29Chaymi
yach'anillapa: Dyusmi parlachirqan
Muysista, nishpa. Piru chay mana baliq
Jisuspaqqam mana yach'anillapachu ni
maymandach'i shamushqa, nishpa.
30Chaymi chay runaqa paykunata nirqan:
—¡Chayshinaqam mana nunka
uyashqachu kani! Qamkunaqam mana
yach'angillapachu: ¿Maymandam
shamushqa chay runa? nishpa. Piru
noqataqam yanapawashqa
rikakunaypaq. 31Kanan noqanchiq-
kunam yach'anchiq: Dyusqam ucha
ruraqkunataqa mana yanapanchu. Piru
payta aduraqkunata, munashqanda
ruraqkunataqam Dyusqa yanapan.
32Manakish nunka uyashqachu kanchiq:
Suq sarku nasiqtam suq runa
kach'akachishqa, nishpaqa. 33Chaymi
niykillapa, chay yanapawaq runa,
Dyusmanda mana shamushpaqach'i,
mana nima milagruta atinandachu
rurayta, nishpa.
34Chayshina niptinqam, chay
kamachikuq runakunaqa nirqanllapa:
—¿Ima qam ucha likidu nasiqchu
noqaykunata munangi yach'achiwayta?
nishpa.
Chayshina nishpam, chay runataqa
*sinaguga wasimanda qatirqanllapa.

Wakin runakunaqam sarkushina

35Jisusmi yach'arqan chay runata
*sinaguga wasimanda qatishqanllapata.
Chaymi chay runata tingushpaqa,
kayshina tapurqan:
—¿Qamqachu Dyuspa Churimbi
kriyingi? nishpa.
36Chaymi payqa nirqan:
—Taytitu, ¿pimir payqa? Mayá
niwayri, paypi kriyinaypaq, nishpa.
37Chaymi Jisusqa nirqan:
—Rikawashqam kangi. Noqam kani.
Kayqar parlachiykayki, nishpa.
38Chaymi chay runaqa nirqan:
—Arí, Taytitu. Qambim kriyini,
nishpa.
Chayshina nishpaqam, Jisuspa
ñawpambi qonqorikurqan. 39Chayman-
daqam Jisusqa nirqan:
—Noqaqam kay mundumanqa
shamushqa kani, Dyuspaq mana
intyindiqta yach'achinaypaq, paypaq

allita yach'ananllapa. Piru chay yach'aq tukuqkunata jusgashpam, rini akraq chay yach'aqkunamanda, sarkukunashina kashpa, mana nimatapis intyindinambaq, nishpa.

40 Wakin *farisiyukunaqam chaypi karqan. Chaymi chayshina Jisus niptin uyashpaqa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Qamchu niwangillapa: “Sarkukunashinam kangillapa”, nishpa? Manam sarkukunashinachu kanillapaqa, nishpa.

41 Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata nirqan:

—Yuyaynikipi sarkukunashina kashpaqach'i, mana yaqqa uchayuqchu kangimanllapa. Piru qamkuna kikikim ningillapa: “Allitam Dyuspaq yach'anillapa”, nishpa. Chaymi mas uchayuqna kangillapa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan wisha kurralnimbi kaqwan

10 1 ’Alliptam niykillapa, suq runa wishakunapa kurralninman chay pungunda mana yaykushpa, ashwan sawanda yaykuqqam suq ladrun ichu suq saltiyadur. 2 Piru kurralpa pungunda yaykuqqam wishakunapa michidurnin. 3 Chaymi kurralpa pungunda kwidaqqa kich'an, chay michidur yaykunambaq. Yaykuptinqam, chay wishangunaqa michidurnimba busninda riqsin. Kanan paypismi wishangunata riqsishpa, kadunuta shutimbi qayashpa, surqon. 4 Chaymandaqam chay wishangunapa ñawpanda rin. Wishangunapismi chay michidurnimba busninda riqsishpa, ikinda rinllapa. 5 Piru mana michidurnin kaqtaqam mana siginllapachu. Ashwanmi busninda mana riqsishpachu, manchashpa mitikanllapa.

6 Jisus chay kumparasyunda ruraptinqam, chay *isrraylinukunaqa mana intyindirqanllapachu: imam munan niyta, nishpa.

Jisusmi allin michidurshina

7 Jisusmi paykunata nirirqan:

—Alliptam niykillapa, noqaqam wishakunapa yaykunan pungushina kani. 8 Piru yumbay chay puntata shamuq pandachikuq yach'achikuqqam ladrunshina, saltiyadurshina kashqallapa. Chaymi wishayshina kaqkunaqa paykunataqa mana kasurqanchu. 9 Noqam syilupa yaykuna pungunshina kani. Chaymi mayqan noqapi yuyakuqqa washadu kashpa, syiluman rin yaykuq. Payqam suq wisha qewata tariqshina rin kaq.

10 ’Suq ladrunqam shamun suwakuq, wanchikuq, chingachikuq. Piru noqaqam shamushqa kani, runakunata, warmikunata tukuy tyimpu ancha shumaqta kawsachinaypaq, tukuy bidambi ancha kushikunanllapa. 11 Noqaqam ancha allin michidurshina kani. Chaymi rini wañuq, runakunata, warmikunata washanaypaq. Chaqa paykunaqam wishaykuna. 12 Piru paguta ch'askiq michikuqqam mana lijitimu dwiñuchu. Chaymi chay atun kita animal *lubu shamuqta rikashpaqa, wishakunata dijashpa, das mitikan. Chaymi chay lubuqa wishakunata rishpa piskaq mikunambaqqa, waqta kayta shikwan. 13 Chaqa chay michikuq pagu ch'askiqqam paguraykulla wishakunataqa michin. Chaymi mitikan, mana nimatapis llakishpachu, ¿chay wishakunachu chingan ichu mana? nishpa.

14-15 ’Piru noqaqam ancha allin michidurshina kani. Taytay noqata riqsiwashqanshinam noqapis paytaqa riqsini. Chayshinallam runakunata, warmikunata ancha allita riqsini, wishaykuna kaptin. Achka runa, warmipismi noqata riqsiwan. Chaymi rini wañuq, paykunata washanaypaq.

16Kanan suq *nasyungunapipismi
wambraykuna kan. Paykunapismi
rinllapa kasuwaq. Chaymi paykunatapis
rini apamuq, yumbay wishaykuna suq
trupa tandadulla kananllapa, noqalla
michidurnin kanaypaq.
17'Wishaykunapaqmi rini wañuq.
Chaymi Taytayqa ancha kuyawan.
Kanan wañushpaqam, mushuqmanda
rini kawsamuq. 18Piru manam pipis
amalasqa rinchu wanchiwaq. Ashwan
noqa kikiy munashpam, rini dijakaq
wanchiwananllapa. Chaqa dirichuyuqmi
kani wañushpa, kawsamunaypaq.
Taytanchiq Dyusqam kach'amuwashqa,
chayshina ruranaypaq.
19Chayshina Jisus niptinmi, wakin
*isrraylinukunaqa paykunapura suq
layata, suq layata rimarqanllapa.
20Chaymi paykunamanda achka
runakuna Jisuspaqqa nirqanllapa:
—Payqam luku. Uku shunqombim
*dyablupa ispiritun. Chayri ama
uyayllapachu paytaqa, nishpa.
21Piru wakinnataqmi nirqanllapa:
—Kay runapa shunqombi dyablupa
*ispiritun kaptinqach'i, kay ancha
shumaqkunataqa mana rimanmanchu.
Kanan chay dyabluqam sarkukunata
mana atinmanchu chapachiyta, nishpa.

Achka isrraylinukunam Jisusta kuntrarqanllapa

22Jirusalin llaqtapim unay tyimpuku-
napi *Dyuspa adurana wasinda
allichashqallapa karqan. Chayman-
daqam Tayta Dyustana intrigashqallapa
karqan. Chaymi watan watan, chayta
yuyashpa, chiri tyimpupi suq fyistata
rurarqanllapa. 23Dyuspa adurana
wasinmi achka kurridurniyuq karqan.
Suq kurridurninmi *Salumun kurridur
shutiq. Chay fyistapi Jisukristu chay
Salumun kurridurpi puriykaptinmi,
24wakin *isrraylinukuna paypa
rridurnimbi shayashpa, kayshina
tapurqanllapa:
—¿Ima tyimpukamanmi mana
ringichu niwaqllapa: "*Dyus Akrashqan
Washadurmi kani" ichu mana,
nishpaqa? Chayri Dyuspa chay
Akrashqan Washadur kashpaqa, klaruta
niwayllapa, nishpa.
25Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Nishushqallapanam kani. Piru
manam munangillapachu kriyiwaytaqa.
Noqaqam Taytay niwashqanda rurani.
Chayta rikashpam, atingillapa
yach'ayta: Jisusmi Dyusmanda
shamushqa, nishpa. 26Piru qamkunaqam
mana wishaykunachu kangillapa.
Chaymi noqataqa mana kriyiwangilla-
pachu. 27Piru wishaykunaqam busniyta
riqsishpa, sigiwanllapa. Noqapismi chay
wishaykunataqa riqsini. 28Chaymi
noqaqa paykunata kawsachini, suq
bidapi tukuy tyimpu kawsashpa, ama
nunka chingananllapa. Chayshina
paykunata washaptiyqam, mana pipis
noqataqa rinchu qoch'iwaq. 29Chaqa
Taytayqam yumbaymanda mas
pudirniyuq. Paymi wishaykunataqa
qowashqa. Chaymi mana pipis atinchu
qoch'iyta chay wishaykunataqa
Taytaypa makinmandaqa. 30Noqaqam
Taytaywanqa suqlla kanillapa, nishpa.
31Chayshina nishqambaqmi, chay
isrraylinukunaqa rumikunata piskarqan-
llapa, Jisusta sitashpa, wanchinambaq-
llapa. 32Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Taytay yanapawaptinmi, qamku-
napa ñawpaykipi ancha achka runata,
warmita yanapashqa kani. ¿Mayqan
chay yanapashqaypaqmi ringillapa
wanchiwaqqa? nishpa.
33Chaymi chay isrraylinukunaqa
Jisusta nirqanllapa:
—Manam rinillapachu wanchishuq
chay allikunata rurashqaykiraykuqa.
Ashwanmi rinillapa wanchishuqqa

Taytanchiq Dyusta burlashqaykirayku.
Chaqa qamqam suq runalla kashpa,
“Dyusmi kani” ningi, nishpa.
34-35Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Tayta Dyus kikinmi *Santu
Librumbi payta uyaqkunata nirqan:
“Dyuskunam kangillapa”, nishpa,
¿manachu?[e] Chaymi chayshina Dyuspa
Santu Librun nishqandaqa mana
atingillapachu ñigayta. 36Kanan Tayta
Dyusmi noqata akrawashpa, kay
munduman kach'amuwashqa. Chaymi
nini: “Dyuspa Churinmi kani”, nishpa.
Chayshina niptiyqa, ¿imaraykutaq
niwangillapa: “Dyustam burlaykangi”,
nishpaqa? 37Taytay munashqanda mana
ruraptiyqa, ama kriyiwayllapachu.
38Piru noqaqam pay munashqanda
rurani. Chayri mana nimata noqata
kriyiwashpapis, chay milagrukunata
rurashqayrayku kriyiwayllapa: Dyusmi
Jisuswan; Jisuspismi paywan, nishpa.
39Chayshina Jisus niptinmi, mushuq-
manda munarqanllapa prisushpa apayta.
Piru manam atirqanllapachu piskaytaqa.
40Chaymandaqam Jisusqa kutirqanna
rriyu Jurdamba chay suq chimbanman.
Chayman ch'ayashpaqam, chaypina
kidarqan. Chay lugarqam karqan chay
*Jwan shutichikushqan lugar. 41Kanan
achka runakuna, warmikuna payman
rishpam, kayshina nirqanllapa:
—Allibraq chay Jwan Shutichikuqqa
mana nima milagruta rurarqanchu. Piru
kay runapaq tukuy ima nishqanqam
allip kashqa, nishpa.
42Chaymi chay lugarpiqa achka runakuna,
warmikuna Jisuspi kriyirqanllapa.

Suq runa Lasarum wañurqan

11 1Suq runa Lasaru shutiqmi
ancha qeshyaq karqan. Paymi
panin *Maryawan, panin Martawan
Bitanilla (Bitaniya) kasiriyupi tiyarqan.
2Chay Lasarupa panin Maryam Jisuspa
ch'akingunata *mishki mutkinawan
pasashqa karqan. Chaymandaqam
aqchanwan chakichishqa karqan. 3Chay
warmikunam suq kach'akuta
kach'arqanllapa, Jisusta kayshina
ninambaq:
—Taytitu, kuyashqayki Lasarum
qeshyaq, nishpa.
4Chaymi chayshina niptinllapaqa,
Jisusqa nirqan:
—Chay nanaywanqam mana rinchu
wañuq tukuy tyimpupaqqa. Ashwanmi
chay nanayqa piskashqa, yumbay runa,
warmi yach'anambaq: Jisuspa Taytanmi
ancha pudirniyuq. Churin Jisuspismi
ancha pudirniyuq, nishpa.
5Kanan Jisusqam ancha kuyarqan
Martata, masan Maryata, turin
Lasarutapis. 6Piru chayshina kuyashpa,
yach'ashpa: Lasarum ancha qeshyaq,
nishpapismi, Jisusqa mana daschu
rirqan paymanqa. Ashwanmi kidarqan
ishkay diya masta chay kaykashqan
lugarpilla. 7Chaymandaqam noqaykuna
yach'akuqninda niwarqanllapa:
—Akullapa kutiriq *prubinsya
Judiyaman, nishpa.
8Chaymi noqaykunaqa Jisusta nirqay-
llapa:
—Yach'achikuq Taytitu, amar
rishunllapachu. Chaqa chayraqmi waq
prubinsya Judiyamandaqa shamushqa-
llapa kanchiq. Manchu waqpiqa chay
*isrraylinu masinchiqkunaqa munashqa-
llapa sitashushpa wanchishuyta.
¿Chaychu munangi waqman kutiriyta?
nishpa.
9Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:
—Punchawqam dusi urasniyuq,
achikpi imatapis rurananchiqqa,
¿manachu? Chaymi punchawpi

---

e 10.34 [Salmo 82.6]

purishpaqa, mana rinchiqchu trumpisaq. Chaqa achikyaptinmi, atinchiq rikakuyta. 10Piru tutayaqpi puriqqam trumpisan, bidambi mana micha kashqanrayku.

11Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—Kuyashqanchiq Lasaruqam puñuykanna. Piru noqam rini rikch'achiq, nishpa.

12Chaymi Jisustaqa nirqayllapa:

—Taytitu, chayshina puñushpaqam, pay kikinlla atinqa kach'akayta, nishpa.

13Piru Jisusqam chayshinaqa nirqan, Lasaru wañushqana kaptin. Piru noqaykunaqam yuyarqayllapa: Payqam puñuypaq rimaykan, nishpa. 14Chaymi Jisusqa ancha klaruta niwarqanllapa:

—Lasaruqam wañushqana. 15Piru ancham kushikuni waqpi mana kashqayrayku. Chaqa kananqam qamkunaqa mastana noqapi ringillapa yuyakuq. Mayá, akullapana rikaq, nishpa.

16Chayshina Jisus niptinmi, Tumas "Millisu" shutiq, yach'akuq masingunata niwarqanllapa:

—Aku noqanchiqkunapis, Jisuspa pullan wanchiwananchiqllapa, nishpa.

Jisukristullam atin kawsachiwayninchiqta

17Jisus Lasaruman rishpaqam, ch'usku diya pambakashqambina ch'ayarqan. 18Kanan chay Lasarupa kasiriyun Bitanillaqam (Bitaniyaqam) Jirusalimba ladumbi ishkay kilumitrus y midyupi kidan. 19Chaymanmi achka isrraylinukuna rishqallapa karqan, Martata, *Maryata kunswilaq turin Lasaru wañuqpaq. 20Chaymandaqam Marta yach'ashpa: Jisus shamuykan, nishpaqa, wasinmanda lluqshishpa, rirqan tinguq. Piru Maryaqam wasimbilla kidarqan. 21Chaymi Marta Jisusta tingushpaqa, nirqan:

—Taytitu, kaypi kaptikiqach'i, turisituy Lasaruqa mana wañunandachu. 22Piru noqaqam yach'ani: Tayta Dyusqam tukuy ima mañashqaykita rin qoshuq, nishpa.

23Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Turiki Lasaruqam rin kawsamuq, nishpa.

24Chaymi Martaqa nirqan:

—Arí, chaytaqam yach'ani: Wañuqkuna chay ultimu diyapi kawsamuptinmi, turisituyqa rin kawsamuq, nishpa.

25Chaymi Jisusqa Martataqa kayshina nirqan:

—Noqam wañuqkunataqa kawsachimuni, tukuy tyimpu kawsanambaq. Chaymi noqapi kriyishpa wañuptinqa, rini kawsachimuq. 26Kanan noqapi allipta kriyishpa kawsaqqam manana tukuy tyimpupaqchu rin wañuq. ¿Kriyingichu kay nishushqaytaqa? nishpa.

27Chaymi Martaqa nirqan:

—Arí, Taytitu, noqam kriyini: Qami Dyuspa Churin, *Dyus Akrashqan Washadurqa kangi, nishpa. Chaqa unay tyimpupim Dyusqa qambaq nirqan: "Churiymi rin shamuq kay munduman", nishpa.

Jisusmi pantyumbi Lasarupaq waqarqan

28Chayshina nishpaqam, Martaqa rirqan masan *Maryata apamuq. Chaymi uyaraplla (uyaralla) nirqan:

—Siñurninchiq Jisusmi nin: Akush, nishpa.

29Chaymi Maryaqa das atarishpa, utqaymaya Jisusman rirqan. 30Jisusqam chay Bitanilla (Bitaniya) yaykunapilla kidashqa karqan. Chay lugarpim Martaqa payta tingushqa karqan. 31Chaymi chay kunswilaq *isrraylinukunaqa Maryata das lluqshiqta rikashpaqa,

yuyarqanllapa: Turin Lasaru
pambakashqanmanmi rin waqaq,
nishpa.
Chaymi ikinllapata rirqanllapa
kunswilaq.
32Piru Maryaqam Jisus kaykash-
qanman ch'ayashpa, paypa ñawpambi
qonqorikushpa, nirqan:
—Taytitu, kaypi kaptikiqach'i, turiy
Lasaruqa mana wañunandachu, nishpa.
33Chaymi Jisus, rikashpa Maryata
yumbay chay isrraylinu waqaykaqkuna-
taqa, ancha llakishpa, malaganayarqan.
34Chaymi kayshina tapurqan:
—¿Maypitaq Lasarutaqa pambashqa-
llapa kangi? nishpa.
Chayshina tapuptinqam, paykunaqa
nirqan:
—Taytitu, aku rikaq, nishpa.
35Jisusqam waqarqan. 36Chayshina
waqaptinmi, chay isrraylinukunaqa
parlarqanllapa:
—Rikay, Jisusqam Lasarutaqa ancha
kuyashqa, nishpa.
37Piru wakinqam nirqanllapa:
—Kay runaqam chay sarku runaku-
nata atishqa chapachiyta. ¿Ima
manachu atishqa Lasarutapis
kach'akachiyta, ama wañunambaqqa?
nishpa.

Jisusmi Lasaruta kawsachirqan

38Jisusmi suq kutinda ancha
llakirishpa, qemikarqan chay
pambakashqan *mach'ayshina sipultu-
raman. Yaykunandam suq atun
rumiwan kirpashqallapa karqan.
39Chaymi Jisusqa nirqan:
—Chay rumita ashuchiyllapa, nishpa.
Chaymi chay almapa panin Martaqa
kayshina nirqan:
—Taytitu, millanaypaqnach'i
ash'naykan. Chaqa kanan diyawanqam
ch'usku diyana wañushqanqa, nishpa.
40Piru Jisusqam Martataqa nirqan:
—Manchu nishurqay, “Kriyishpaqam
ringi yach'aq: Dyusmi ancha
pudirniyuq”, nishpa.
41Chaymi chaypi kaqkunaqa chay
atun rumitaqa ashuchirqan. Chayman-
daqam Jisusqa syiluman chapakushpa,
nirqan:
—Taytitu, kay mañashushqayta
uyawashpam ringi ruraq. Chaymi
pagikuyki. 42Noqaqam yach'ani:
Qamqam yumbay mañashushqayta
rurangi, nishpa. Piru kayshinaqam
pagikuyki, kay uyawaqkuna
yach'ananllapa: Tayta Dyusmi Jisusta
kach'amushqa, nishpa.
43Chayta nishpaqam, ancha jwirtita
alma Lasaruta kayshina qayarqan:
—¡Lasaru, chay ukumanda
lluqshimuy! nishpa.
44Chaymi chay alma Lasaruqa tukuy
kwirpun wangushqa trapuwan, qaqllan
suq tukawan tukukushqa chay sipultura-
manda lluqshimurqan. Chaymandaqam
Jisusqa nirqan:
—Chay wangushqanda paskayllapa
purinambaq, nishpa.

Parlarqanllapa Jisusta wanchinanllapa
(Mt. 26.1-5; Mk. 14.1-2; Lk. 22.1-2)

45Jisukristu Lasaruta chayshina
kawsachimuptinmi, chay *isrraylinu-
kuna *Maryapa ikinda shamuqkuna-
manda achka chay milagruta rikashpa,
Jisuspina kriyirqanllapa. 46Piru
wakingunaqam rishpa, *farisiyu
duktrinayuqkunata manyaqlla
parlachirqan:
—Kay milagrutam Jisusqa rurashqa,
nishpa.
47Chaymi chay kamachikuq *isrraylinu
kurakuna chay farisiyukunawan, chay
*Mas Kamachikuq Juyiskunawan tandana-
kushpa, kayshina parlarqanllapa:
—Mayá, ¿imatam atinchiqllapa
rurayta? Chaqa chay runaqam ancha

achka milagrukunata ruraykan. 48Dijaptinchiqllapa chayshina ruranambaq, yumbay llaqta masinchiq isrraylinukuna paypi kriyishpaqam, manana rinllapachu kasuq *rrumanukunataqa. Chaymi ancha achka rrumanukuna kay *nasyunninchiqman shamushpa, noqanchiq isrraylinukunata wanchiwaqninchiq, Dyuspa kay santu adurana wasinda limpu rinllapa chingachiq, nishpa.

49Chay watam chay isrraylinu kurakunamanda suqnin *mas kamachikuq kura karqan. Payqam Kayfas shutirqan. Chaymi chay Kayfasqa chay farisiyukunata, chay suq kamachikuqkunata nirqan:

—Qamkunaqam mana nimatapis yach'angillapachu. 50Chaqa noqanchiqpaqqam mas alli suq runalla wañunambaq, yumbayninchiqta washawananchiq, ama nasyunninchiq chinganambaq. ¿Chaytaqachu mana intyindingillapa? nishpa.

51Piru chay Kayfas chayshina rimashpaqam, mana kikin yuyaynindallachu rimaykarqanqa. Ashwanmi chay watapi mas kamachikuq kura kashpa, Dyus munashqanda rimaykarqanqa. Chaymi nirqan: "Jisukristum rin wañuq nasyunninchiqpi tiyaqkunata washawananchiq", nishpa. 52Piru manam chay *Isrrayil nasyunda washanambaqllachu wañurqanqa. Ashwanmi wañurqanqa, yumbay nasyunmanda Dyuspa wambrangunata tandanambaq, suq ayllulla kananchiqllapa. 53Chay diyamandapacham chay isrraylinu awturidarkunaqa kunanakurqan, Jisusta wanchinambaqllapa.

54Chaymi Jisusqa chay ch'iqniq awturidarkunapa ñawpambiqa manana puriqchu. Ashwanmi chay *prubinsya Judiyamandaqa rirqanna Ifrayin shutiq llaqtamanna. Waq Ifrayinqam suq chuncha lugarpa ladumbi kidan. Waqpim noqaykuna *yach'akuqningunawan kidarqan.

55Chaypi kaykaptiyllapam, ch'ayamuykarqanna isrraylinukunapa *Paskwa fyistan. Chaymi achka runakuna, warmikuna tukuy ladumanda rirqanllapa Jirusalin llaqtaman. Waqpi *mayllakunan kustumbringunata rurarqanllapa, amana uchayuq kashpa, Dyusta aduranllapa. 56Waq Jirusalimbiqam chay isrraylinukunaqa Jisusta maskashpa, puriykarqanllapa. Chaymi *Dyuspa adurana wasimbi kashpaqa, suqnin suqnin tapunakurqan:

—¿Imatam yuyangillapa? ¿Shamunqachuraq fyistaman Jisusqa, ichuraq mana? nishpa.

57Chay kamachikuq *isrraylinu kurakuna, chay *farisiyukunawanqam yumbay llaqta masin isrraylinukunata kamachirqanllapa, maypipis Jisusta rikashpa, abisananllapa, chay uras rinanllapa prisuq.

Suq warmim mishki mutkinawan Jisuspa ch'akingunata pasarqan

(Mt. 26.6-13; Mk. 14.3-9)

12 1Sayis diyas *Paskwa fyista faltaptinraqmi, Jisusqa shamurqan chay Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman. Chaypim tiyarqan chay kawsachishqan Lasaru. 2Chaypim Jisuspaq mikunata rurarqanllapa. Kanan Lasaruqam Jisuswan mesapi kaqkunawan tiyaykarqanllapa. Panin Martaqam sirbiykarqan. 3Chayshina sirbiykaptinmi, *Maryaqa shamurqan ancha ch'aniyuq *mishki mutkinata midyu litrutach'i apamushpa. Chay mishki mutkinaqam *nardu puru plantamanda karqan. Chaywanmi Maryaqa Jisuspa ch'akingunata pasarqan. Chaymandaqam aqchangunawan chakichirqan. Kanan chay

wasipiqam chay mishki mutkinata
ancha mishkita mutkirqayllapa.
4Chaypim karqan Simumba churin
*Judas Iskaryutipis. Paymi Jisuspa
*apustulnin kashpapis, Jisusta kuntraq-
kunaman intrigakunanna karqan. Chay
Judasmi nirqan:
5—¿Imaraykutaq chay mishki
mutkinata mana randikushqachu
kanchiq, chay qellaywan pubrikunata
yanapananchiq? Chaqa chayqam ancha
ch'aniyuq. 300 *dinaryu qellaymi balin,
nishpa.
6Piru Judasqam mana alliptaqa
pubrikunapiqa yuyarqanchu. Ashwanmi
ladrun kashpa, chayshinaqa nirqan.
Chaqa paymi ufrindakunataqa tandaq.
Paypa makimbim ufrindata tandanan
taligaqa karqan. Chaymi payqa ufrinda-
kunamanda qellayta piskaq.
7Chaymi Jisusqa Judasta nirqan:
—Ama Maryataqa piñachiychu.
Payqam chay mishki mutkinata
waqaychashqa noqapaq. Kananqam
ancha balin allichawanambaq,
wañuptiy, pambawananllapa. 8Pubriku-
naqam qamkunawan tukuy tyimpu
rinllapa kaq, paykunata yanapanayki-
llapa. Piru noqaqam manana tukuy
tyimpupaqchu qamkunawanqa rini kaq,
nishpa.

Parlarqanllapam Lasaruta wanchinanllapa

9Achka *isrraylinukunam
yach'arqanllapa: Jisusmi chay
Bitanillapi (Bitaniyapi), nishpa. Chaymi
paymanna shamurqanllapa, payta chay
kawsamuq Lasarutapis rikananllapa.
10-11Chaymi Lasaruta kawsaqtana
rikashpaqa, ancha achka isrraylinukuna
Jisuspi kriyishpa, chay kamachikuq
*isrraylinu kurakunamanda akrakarqan-
llapa. Chaymi chay kamachikuq kuraku-
naqa kunanakurqan, Lasarutapis
wanchinanllapa.

Jisusmi Jirusalinman yaykurqan
(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11; Lk. 19.28-40)

12Ancha achka *isrraylinukunam
Jirusalin llaqtaman rirqanllapa chay
*Paskwa fyistaman. Paykunam
yach'arqanllapa: Jisusqash qayandin rin
ch'ayamuq kay Jirusalinman, nishpa.
13Chaymi palmirakunapa raprangunata
kuchushpa, chaykunata apashpa,
rirqanllapa Jisusta tinguq. Chayshina
tingushpaqam, ancha jwirtita alabarqan-
llapa:
—¡Biba Tayta Dyus! ¡Alabashunllapa
Dyuspa rrimplasun shamuqta!
¡Alabashunllapa kay *Isrrayilpa
gubyirnunchiqta! nishpa.[f]
14Jisusqam suq burrituta apachi-
mushpa, chay burrituta muntakushpa,
Jirusalinman ch'ayarqan. Chayshina
rurashpam, kumplirqan *Dyuspa Santu
Librumbi kayshina nishqanda:
15 *Siyun llaqtapi tiyaqkuna, ama
manchayllapachu. Kaypim
washashuq gubyirnuykiqa suq
burrituta muntakushpa,
shamuykan, nishpa.[g]
16Piru noqaykuna
*yach'akuqningunaqam chay tyimpu-
piqa manaraq intyindirqayllapachu
chay pasashqambaqqa. Piru Jisus
kawsamushpa, syiluman riptinraqmi,
yuyarqayllapa: *Dyuspaq rimaqkunam
Santu Librumbi iskibrishqana karqan
yumbay chay pasashqambaq, nishpa.
17Achka runam Jisusta rikashqallapa
karqan, Lasaruta *mach'ayshina sipultu-
ramanda qayashpa kawsachimuptin.
Chay rikaqkunaqam suqkunata kayshina
ancha parlachishqa karqan:

---

f 12.13 [Salmo 118.25-26] **g 12.15** [Zacarías 9.9]

—Kaytam Jisusqa rurashqa, nishpa.
18Chaymi ancha achka runakuna,
warmikuna lluqshirqanllapa tinguq.
Chaqa yach'arqanllapanam chay
milagruta rurashqambaq. 19Chaymi
*farisiyu duktrinayuqkunaqa suqnin
suqnin kayshina parlarqanllapa:
—Qamkuna rikashqaykishinam,
kananqa manana nimatapis atinchiqchu
rurayta. Chaqa rikay, yumbaymi payta
sigishpa, rinllapa, nishpa.

Grisya nasyunmanda kaqkunam Jisusta maskarqanllapa

20Jirusalin fyistaman riqkunawanmi
wakin *grisyanukunapis chay fyistaman
rishqallapa karqan. 21Chay grisyanuku-
naqam Filipiman qemikarqanllapa.
Chay Filipiqam *prubinsya Galiliyapa
Bitsayda llaqtanmanda karqan. Chay
grisyanukunam Filipita rrugashpa,
nirqanllapa:
—Taytitu, munanillapam Jisuswan
parlayta, nishpa.
22Chaymi Filipiqa rishpa, chay
grisyanukuna nishqambaq Andrista
willarqan. Chaymi ishkandin rishpa,
Jisusta chaypaq parlachirqanllapa.
23Chayshina niptinmi, Jisusqa
paykunata nirqan:
—Rinnam ch'ayamuq uras
wañunaypaq. Chaymandaqam Taytay
Dyusqa ancha rin yanapawaq, yumbay
yach'anambaq: Jisukristu *Dyusmanda
Shamuq Runa kashpam, ancha
pudirniyuq, nishpa. 24Chaqa alliptam
niykillapa, noqaqam suq trigushina
kani. Chay trigu allpaman mana
ishkishpa, mana pambakashpaqam,
sapalan trigulla kidan. Piru pambakash-
paqam wiñan. Chayshina wiñashpa,
yurakushpa, puqoshpaqam, achkayan.
25Chayshinallam suq runa noqata
kuyawananmanda paypa bidanda masta
kuyaqqa rin chingaq. Piru mayqan runa
noqapi kriyishqanrayku kay mundupi
bidanda pyirdiptinmi, paytaqa rini
washaq, suq bidapi tukuy tyimpu
kawsanambaq. 26Chayri mayqan
kasuwaqqa allita sigiwanqa. Chaqa chay
kasuwaqqam chay may kashqaypi
pullay rin kaq. Paytaqam Taytay Dyus
rin alabaq, allita kasuwashqanrayku,
nishpa.

Jisusmi nirqan: "Rinllapam wanchiwaq"

27(Jisusqam wañunan diya
ch'ayamuykaptin, nirqambis:)
—Kananqam ancha llakiwan kani.
Piru manam atinichu Taytanchiq Dyusta
niyta: "Taytitu washaway, ama
ñakashpa wañunaypaq", nishpaqa.
Chaqa chayshina wañunaypaqmi
shamushqaqa kani. 28Ashwanri nishaq:
"Taytitu, qam munashqaykita ruray,
qamtalla alabashunanllapa", nishpa.
Chaymi chay uras Tayta Dyus
syilumanda qayakushpa, nirqan:
—Munashqayta ruraykani alabawa-
nanllapa. Mastapis rini ruraq, masta
alabawananllapa, nishpa.
29Chaypi kaqkunaqam chay qayakuta
uyashpaqa, nirqanllapa:
—Syilupim lanyakuykan, nishpa.
Wakinnataqmi nirqanllapa:
—Dyuspa suq anjilninmi Jisusta
parlachishqa, nishpa.
30Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:
—Chay qayakuqam mana noqapaq-
llachu. Ashwanmi uyashqallapaqa kanchiq,
qamkuna yach'anayki: Tayta Dyusmi
Jisusta parlachiykan, nishpa.
31Ch'ayamushqanam diya, Tayta Dyus
paypi mana kriyiqkunata uchangunarayku
kastiganambaq. Kananqam Dyusqa chay
*dyablutaqa binsishpa, rin qatiq, amana
kay mundupi kamachikunambaq.
32Noqata kay allpamanda alsawaptinlla-
paqam, yumbay runakunata rini
kumbidaq, noqapi yuyakunanllapa.

33 Chaykunata nishpaqam, Jisukristuqa paykunata kayshina intyindichirqan: Suq kruspim rinllapa alsawaq, nishpa. 34 Chayshina niptinqam, chay runakunaqa Jisusta nirqanllapa:

—*Dyuspa Santu Librumbim niwanchiqllapa: "*Dyus Akrashqan Washadurqash tukuy tyimpu rin kawsaq", nishpa. Chayshina Santu Libru niptinqa, ¿imaraykutaq qamqa niwangillapa: "*Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa wanchiq", nishpaqa? ¿Pitaq chay shamuq runaqa? nishpa.

35 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Noqa Dyuspa michanqam suq tyimpupaqllana pullaykillapaqa rini kaq. Chayri achikchashuptiy, allita rurashpa kawsayllapa, ama tutayaqpishina purinaykillapa. Chaqa tutayaqpishina puriqqam mana yach'anchu: Maytam riykani, nishpaqa. 36 Chayri noqa pullaykillaparaq kaptiy, noqapi yuyakuyllapa, qamkunapis michapishina kawsanaykillapa, nishpa.

Jisusqam chayshina nishpaqa, suq ladumanna rirqan, amana chay runakunawan kanambaq.

Achka isrraylinukunaqam Jisuspiqa mana kriyirqanllapachu

37 Chaqa paykunapa ñawpambi achka milagrukunata ruraptimbismi, mana munarqanllapachu paypiqa yuyakuyta. 38 Chayshina mana kriyiptinllapaqam, kumplirqanna *Dyuspaq chay rimaq *Isayiyas Jisuspaq kayshina iskibrishqan:

> Taytitu, qambaq yach'achikuptiymi,
> mana pipis kriyiwashqachu.
> Manam ni pipis intyindishqachu:
> Qam ancha pudirniyuq kangi,
> nishpaqa.*h*

39 Chaymi chay *isrraylinukunaqa mana atirqanllapachu Jisuspi yuyakuytaqa. Chaqa Isayiyasqam chay mana munaq kriyiqkunapaq kayshinapis iskibrishqa karqan:

> 40 Dyusqam paykunataqa
> qonqachishqa, angu shunqoyuq
> kanambaqllapa. Chaymi ima
> milagruta rikashpapis, noqapiqa
> mana yuyakunllapachu, paykunata washanaypaq, nishpaqa.*i*
> 41 Chaqa Dyuspa chay rimaq Isayiyasmi Jisusta ancha kamachikuqta, llipyaykaqta rikashqa karqan. Chaymi chayshina paypaq iskibrishqa karqan.

42 Achka isrraylinukuna mana kriyiptimbismi, wakin isrraylinukuna awturidarnindin Jisuspi kriyirqanllapa. Piru mancharqanllapam: Chay farisiyukunach'i *sinaguga wasimanda qatiwashunllapa, nishpa. Chaymi mana rimarqanllapachu: "Jisuspim kriyini", nishpaqa. 43 Chaqa mastam munarqanllapa, runakuna paykunata alabanambaq maski Dyusmanda.

Jisus nishqanda mana kasuqkunaqam kastigadu rinllapa kaq

44 Jisusmi jwirtita rimashpa, nirqan:

—Noqapi kriyiqqam mana noqapillachu kriyiykanqa. Ashwanmi Taytay Dyuspipis kriyiykanqa. Chaqa paymi kach'amuwashqa. 45 Chaymi mayqan noqata rikawaqqa chay kach'amuwaqtapis rikaykan. 46 Chaqa noqaqam kay mundupaqqa achikchakuq michanshina kani. Chaymi kay mundumanqa shamushqa kani, noqapi yuyakuqkuna tutayaqpishina ama chinganambaq. 47 Piru nishqayta mana kasuwaqtaqam noqaqa mana sintinsyanichu, kastigadu kanambaqqa. Chaqa manam shamushqachu kani, kay mundupi tiyaqkunata kastiganayqa. Ashwanmi shamushqaqa kani,

---

h 12.38 [Isaías 53.1] **i 12.40** [Isaías 6.10]

paykunata washanaypaq. 48Piru chay jwisyu diya ch'ayamuptinmi, nishqayta yach'ashpa mana kasuqtaqa Taytay Dyus rin kastigaq, chay nishqayta mana kasuwashqanrayku. 49Chaqa noqaqam mana yuyashqaytachu yach'achikuniqa. Ashwanmi Tayta Dyus kach'amuwashqa, pay nishqandalla yach'achikunayqa. 50Allitam kayshina yach'ani: Taytay Dyus kamachikushqanda kasuqkunam suq bidapi tukuy tyimpu rinllapa kawsaq, nishpa. Chaymi Taytay Dyus niwashqandalla yach'achikuniqa.

Jisusmi yach'akuqningunapa ch'akingunata mayllarqan

13 1*Paskwa fyista ch'ayamuykaptinnam, Jisusqa yach'arqan: Ch'ayamunnam wañunay diya, kay mundumanda Tayta Dyusman kutirinaypaq, nishpa. Kay mundupi Jisuspi kriyiqkunataqam payqa tukuy tyimpu ancha kuyarqan.

2Piru *dyabluqam Simumba churin *Judas Iskaryutita yuyachishqa karqan, Jisusta intrigakunambaq kuntraqkunaman. 3Jisusqam yach'arqan: Taytay Dyusmi noqata ancha pudirniyuqta rurawashqa. Paymanda shamushpam, paymanna rini kutiriq, nishpa. 4Chaymi noqaykunawan mikuykashpa, mesapi tiyaykashqanmanda atarishpa, kapanda llushtikushpa, suq chakichikuq traputa sinturakurqan. 5Chaymandaqam suq taksha pilankuman yakuta basyashpa, ch'akiyllapata mayllarqan. Mayllashpaqam, chay sinturakushqan trapuwan ch'akiyllapata chakichirqan.

6Chaymandaqam Simun Pidrupa ch'akindana rirqan mayllaq. Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, ¿qamchu ch'akiykunata ringi mayllaq? nishpa.

7Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqa rurashqaytaqam manaraq atingichu intyindiyta. Chaymandaraqmi ringi intyindiqqa, nishpa.

8Chaymi Pidruqa Jisusta nirqan:

—Taytitu, maychikapismi mana nunka balinmanchu, qam ch'akiykunata mayllanaykiqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqa mana ch'akikita mayllaptiyqam, mana yach'akuqniychu ringi kaq, nishpa.

9Chayshina niptinraqmi, Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, amar ch'akiytallachu mayllayqa. Ashwanri makiykunata, umaytapis mayllayqa, nishpa.

10Chaymi Jisusqa kayshina nirqan:

—Chayraq mayllakuqmi mana nisitanchu, tukuy kwirpunda mayllananqa. Chaqa tukuy kwirpunmi limpyu. Ch'akingunatallam balin mayllanambaqqa. Qamkunaqam yaqqa yumbayniki limpyu kangillapa; piru manam yumbaynikichu, nishpa.

11Chayshinaqam Jisusqa nirqan, yach'ashpa: Pim rin intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa. Chaymi nirqan “Manam yumbaynikichu limpyuqa kangillapa”, nishpa.

12Chayshina ch'akiyllapata mayllashpaqam, chay kapanda rurakurishpa, tiyarishpa mesaman, kayshina tapuwarqanllapa:

—¿Intyindingillapachu: Imapaqraq Jisukristu ch'akiyllapata mayllashqa, nishpaqa? 13Qamkunaqam niwangillapa: “Yach'achikuqniy” ichu “Kamachikuqniy”, nishpa. Chaytaqam allipta niwangillapa. Chaqa allibmi qamkunapa yach'achikuqniki, kamachikuqniki kani. 14Piru chayshina kashpapismi, ch'akikillapata mayllashqa kani. Chayshinar qamkunapis suqniki suqniki ch'akikillapata mayllachinakuy.

15Chaqa noqaqam allita rurashpa,

kawsashqa kani. Chayri chay kawsash-
qayshina, qamkunapis shumaqta
kawsayllapa. 16Alliptam niykillapa, suq
kriyaduqam mana atinchu kayta mas
kamachikuq patrunninmandaqa. Suq
kach'adupismi mana mas kamachi-
kuqchu patrunninmandaqa. 17Kay
nishushqayllapata intyindiwashpa,
chayshina rurashpaqam, kushikushpa
ringillapa kawsaq.

18'Chaytaqam mana yumbayniki-
paqchu niykillapaqa. Chaqa qamkunata
akrashushpaqam, allita riqsiykillapa.
Piru rinmi kumpliq *Dyuspa Santu
Librumbi kayshina nishqan: "Noqawan
pulla mikuqmi kuntraypaq tikrakashqa",
nishpa.[j] 19Chay nishushqayllapaqam
manaraq kashqachu. Piru noqa kikiymi
chaykunapaq niykillapa, chay nishush-
qayta rikashpa, kriyinaykillapa: Jisusmi
*Dyus Akrashqan Washadur, nishpa.
20Alliptam niykillapa, kach'ashqayta
mayqan ch'ayachiqqam noqatashina
ch'ayachiykan. Noqata
ch'ayachiwaqqam kach'amuwaqtapis
ch'ayachiykan, nishpa.

Jisusmi nirqan: "Judasmi rin intrigakuwaq", nishpa

(Mt. 26.20-25; Mk. 14.17-21; Lk. 22.21-23)

21Chayshina nishpaqam Jisusqa ancha
llakishpa, kayshina niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, qamkuna-
manda suqnikim ringi intrigakuwaq
kuntrawaqkunaman, nishpa.

22Chaymi noqaykuna
*yach'akuqningunaqa chapanakurqay-
llapa. Chaqa manam
yach'arqayllapachu: ¿Mayqanniypaqmi
chayshinaqa niykan? nishpaqa. 23Kanan
Jisusqam noqata ancha kuyawarqan.
Chaymi laditumbi isqandashpa,
mikuykarqay. 24Chaypi kaykaptiymi,
Simun Pidruqa siñiyawarqan, Jisusta
tapunaypaq: ¿Pish chay intrigakuqqa?
nishpa. 25Chaymi noqaqa Jisusman
isqandashpa, uyaritaplla tapurqay:

—Taytitu, ¿pitaq chay intrigaku-
shuqqa? nishpa.

26Chaymi Jisusqa niwarqan:

—Noqam suq pidasu kachangata
nuyuchishpa, chay intrigakuwaqtaqa
rini qoq, nishpa.

Chayshina niwashpaqam, suq pidasu
kachangata mikunapi nuyuchishpa,
Simumba churin *Judas Iskaryutita
qorqan. 27Chay pidasu kachangata Jisus
qoptinqam, Judasqa ch'askirqan. Piru
chay urasmi *dyabluqa Judaspa
shunqonman yaykurqan. Chaymi
Jisusqa paytaqa kayshina nirqan:

—Chay ruranayki kaqtaqar utqana
ruray, nishpa.

28Piru mesapi kaqkunaqam mana ni
mayqanniypis intyindirqayllapachu:
¿Imapaqraq kayshinaqa nin? nishpaqa.
29Wakinniyqam yuyarqayllapa: Judaspa
makimbim chay taliga qellayqa.
Chaych'i Jisusqa kach'aykan, kay
fyistapaq imata randinambaq, ichuraq
pubrikunata imata qonambaq, nishpa.
30Chaymandaqam chay Judasqa chay
pidasu kachangata mikushpaqa, chay
kaykashqanmanda atarishpa, lluqshir-
qanna sawaman. Chay urasqam tutana
karqan.

Jisusmi kay mushuq liyta kamachikurqan

31Chayshina *Judas sawaman
lluqshiptinqam, Jisusqa nirqan:

—Kay diyakunam Tayta Dyus noqapaq
yumbayta rin yach'achiq: Noqamanda
Shamuq Runam ancha allin, ancha
pudirniyuq, nishpa. 32Chaqa noqa ancha
allita rurashqayraykum, Taytay Dyusqa
ancha alabadu rin kaq. Kanan Dyus

j 13.18 [Salmo 41.9]

kikinmi das yumbayta rin intyindichiq:
Noqamanda Shamuq Runam ancha allin,
ancha pudirniyuq, nishpa. 33Kuyashqay
wambraykuna, mananam qamkunawanqa
unaytachu rini kaq. Chayraykum ringillapa
maskawaq. Piru *isrraylinukunata nishqay-
shinam, qamkunatapis niykillapa, may
rishqaymanqam mana atingillapachu riyta,
nishpa. 34Chaymi kay mushuq kamachi-
kushqayta niykillapa: Noqaqam ancha
kuyaykillapa. Chayshinallar qamkunapis
suqniki suqnikiwan kuyanakuyllapa,
nishpa. 35Chayshina qamkuna shumaqta
kuyanakuptikiqam, chay rikashuqkunaqa
rinllapa yach'aq: Alliptam paykunaqa
Jisuspa yach'akuqninguna, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan:
"Ringim ñigawaq"
(Mt. 26.31-35; Mk. 14.27-31; Lk. 22.31-34)

36Simun Pidrum Jisusta tapurqan:
—Taytitu, ¿maymanmi ringi riq? nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—May rishqaymanqam mana ringichu
atiq ikiyta riytaqa. Chaymandaraqmi
ringi sigiwaqqa, nishpa.
37Chayshina Jisus niptinqam, Pidruqa
nirqan:
—Taytitu, ¿imaraykutaq kananqa
mana atinichu sigishuytaqa? Chaqa
listum kani, qambi kriyishqayrayku
wañunaypaq, nishpa.
38Chaymi Jisusqa nirqan:
—¿Alliptachu qamqa listu kangi noqapi
kriyishqaykirayku wañunaykiqa? Piru
alliptam niyki, gallu manaraq kantaptinmi,
kimsa kutinda ringi ñigawaq: "Manam
riqsinichu Jisustaqa", nishpa.

Jisusmi ñanninchiqshina
Tayta Dyusman ch'ayananchiqqa

14 1'Amar llakiyllapachu ni
manchayllapachu. Ashwanri
Tayta Dyuspi yuyakushpaqa, noqapipis
yuyakuyllapa. 2Taytay tiyashqambiqam
kan ancha achka wasikuna. Mana
kaptinqach'i, nishunayllapata. Noqam
rishpa, mas wasikunata rurashaq
qamkunapaq. 3Chaymandaqam syilupi
qamkunapaq chay lugarta allichashpa,
rini kutimuq apashunayllapa, chay
kashqaypi qamkunapis pullay kanayki-
llapa. 4Qamkunaqam noqapaq
yach'angillapana: Jisukristum
waqmanmi rin, nishpa. Chaqa
ñandapismi riqsingillapana.
5Chayshina Jisus niptinqam, Tumasqa
nirqan:
—Taytitu, manam yach'anillapachu:
Maymanmi ringi, nishpaqa. Chaysh-
naqa ¿imashinataq atinillapa yach'ayta:
Mayqan ñandam rishaqllapa chay
rishqaykimanqa? nishpa.
6Chaymi Jisusqa kayshina nirqan:
—Dyusman riq ñanmi kani. Allip
kaqmi kani. Kawsachikuqpismi noqa
kani. Chaqa manam pipis pay kikinllaqa
atinchu ch'ayayta Tayta Dyusmanqa.
Noqaraykullam atingillapa ch'ayaytaqa.
7Chaymi noqata riqsiwashpaqa, Taytay-
tapis riqsingillapa. Chaqa noqata
rikawashpaqam, alabis paytapis
rikaykangillapana, nishpa.
8Chaymi Filipiqa nirqan:
—Taytitu, rikachiwayllapar Taytay-
kita, payta rikashpa, noqaykuna
kushikunaypaq, nishpa.
9Chayshina tapuptinmi, Jisusqa
Filipita nirqan:
—¡Filipi, unaynam qamkunawanqa
kani! ¿Ima, kanangamanchu manaraq
riqsiwashqa kangi? Noqata rikawaqqam
Taytaytapis rikashqana. Chayshinaqa
¿imaraykutaq niwangi: "Rikachiwayri
Taytaykita", nishpaqa? 10¿Ima,
manachu kriyingi: Jisusmi Taytanwan
suqlla; Tayta Dyusmi Jisuswan suqlla,
nishpaqa? Chaqa tukuy ima nishush-
qayqam mana noqapa yuyayniyllachu.
Ashwanmi Taytay noqawan kashpa,

yumbay chay rurashqaykunata pay kikin rurashqa. 11Chayri kriyiwayllapa, Taytaywanmi suqlla kani. Paypismi noqawan suqlla. Piru mana munashpa kriyiwaytaqa, chay rurashqaykunata rikashpa, kriyiwayllapa. 12Chaqa alliptam niykillapa, noqapi kriyiqkunaqam rurashqay layakunata rinllapa ruraq. Noqa Taytayman riptiymi, mas ispantaypaq milagrukunata rinllapa ruraq. 13Chaymi shutiypi tukuy ima mañawashqaykita rini ruraq. Chayshina ruraptiyqam, ancha achka runa, warmi Tayta Dyusta rinllapa alabaq. 14Mushuqmanda niriykillapa: Noqapa shutiypi tukuy ima mañawashqaykitam rini ruraq, nishpa.

Jisusmi ufrisikurqan Santu Ispiritunda kach'amunambaq

15Qamkuna noqata allipta kuyawashpaqar, kamachikushqayta rurayllapa. 16Kanan noqaqam Taytayta rini mañaq, suq kunswilashuqta kach'amunambaq, qamkunapa pullayki tukuy tyimpu kanambaq. 17Payqam Dyuspa *Santu Ispiritun. Payqam allip kaqtalla qamkunata rin yach'achishuq. Piru noqapi mana kriyiqkunaqam paytaqa mana atinllapachu ch'askiyta shunqombiqa. Chaqa paytaqam mana rikanllapachu, ni riqsinllapachu. Piru qamkunaqam Santu Ispiritutaqa riqsingillapa, qamkunawan kashqanrayku. Kanan payqam qamkunapi tukuy tyimpu rin kawsaq. 18Manam rinichu dijashuqllapa wakchatashinaqa. Ashwan qamkunamanmi rini kutimuq. 19Ashla tyimpumandaqam runakunaqa manana rinllapachu rikawaq. Piru qamkunaqam ringillapa rikariwaq. Chaqa noqa kawsamushqayraykum qamkunapis tukuy tyimpu ringillapa kawsaq. 20Chay kawsamushqay diyapim qamkunaqa ringillapa yach'aq Taytaywan kashqayta, noqawan kashqaykillapata, noqapa ispirituy qamkunapa shunqoykipi kashqanda. 21Kamachikushqayta kasuqqam allipta kuyawan. Chay kuyawaqtaqam Taytayqa kuyan. Noqapismi paytaqa kuyashpa, payman rini shamuq riqsiwanambaq.

22Chaymi suq *Judas (mana chay Judas Iskaryutichu), nirqan:

—Taytitu, ¿imashinam noqaykunallaqa rinillapa rikashuqqa? ¿Imaraykutaq chay mana kriyiqkunapis mana rinllapachu rikashuqqa? nishpa.

23Chayshina tapuptinmi, Jisusqa chay allin Judasta nirqan:

—Qamkuna kuyawashpaqam, nishqayta ringillapa kasuwaq. Kanan Taytayqam qamkunata rin kuyashuq. Chaymi noqaqa Taytaywan rini shamuq, qamkunawan pulla kawsanaypaq. 24Kay nishushqayqam mana noqapa yuyayniyllachu. Ashwan chay kach'amuwaq Taytay niwashqandallam noqaqa niykillapa. Piru mana kuyawaqqam chay nishqaytaqa mana kasunchu.

25'Yumbay kaykunatam pullaykillapa kashparaq, noqa kikiy niykillapa. 26Piru Taytaymi rinna kach'amuq Santu Ispiritunda noqapa rrimplasuy, qamkunata yanapashushpa kunswilashunan. Chay Santu Ispiritunmi tukuy imata rin yach'achishuqllapa. Tukuy ima nishushqaytapismi rin yuyachishuqllapa.

27'Dyuspi mana kriyiqkunaqam mana noqashinaqa atinllapachu yanapashuyta, kushikushpa shumaqta kawsanaykillapa. Piru noqaqam rini yanapashuqllapa, kushikushpa kawsanaykillapa. Chaymi dispidikashpa niykillapa, ama nimata manchayllapachu ni llakiyllapachu. 28Chaqa uyawashqam kangillapa, kayshina nishushqayta: "Rishpaqam rini kutimuq qamkunaman", nishpa. Noqamandaqam Taytay mas kamachikuqqa. Chaymi

qamkuna allipta kuyawashpaqa, Tayta Dyusman riptiyqa, dijuru kushikungimanllapa. 29Kaykunataqam nishushqallapa kani, manaraq nimapis pasaptin, kay nishushqayta rikashpa, noqapi yuyakunaykillapa.

30'Qamkunawanqam manana achkataqa rinichu parlaq. Chaqa kay mundupa kamachikuqnin *dyabluqam shamuykanna. Piru payqam mana nima pudirniyuqchu, noqata kamachiwananqa. 31Ashwanmi Tayta Dyusta kasushpa, noqaqa rini wañuq, yumbay runakuna, warmikuna yach'ananllapa: Jisukristum Tayta Dyusta kuyashpa, kamachishqanda ruran, nishpa.

Chaymandaqam nirqambis:

—Atariyllapa. Akullapana, nishpa.

Jisusqam noqanchiqkunawanqa suq yura ubasshina

15 1Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Noqaqam suq yura *ubasshina kani. Taytayqam chay yura ubasta kwidaqshina. 2Noqapi yuyakuqkunaqam chay yurapa allin rikrangunashina. Piru Taytayqam chay yurapa mana puqoq rikrangunataqa kuchun. Piru chay puqoq rikrangunataqam tirapashpa qoraykanshina. Chaqa paykunapa bidanmanda tukuy ima mana baliqkunata wichukuykan, mas shumaqta payta kasunanllapa. 3Chaymi Dyus nishqanda yach'achishuptiyqa, qamkunaqa qoradushina kangillapa. 4Noqaqam qamkunata tukuy imapi rini yanapashuq. Chayri noqapi tukuy shunqo yuyakushpa, kawsayllapa. Chaqa suq yura ubaspa rikran pitikashpaqam, manana atinchu puqoyta. Chayshinallam qamkunapis noqapi mana yuyakushpaqa, mana atingillapachu Dyus munashqanda rurashpa kawsaytaqa.

5'Noqaqam chay yurashina kani. Qamkunaqam chay yurapa rikrangunashina kangillapa. Chaymi noqapi yuyakuptikiqa, rini yanapashuq, allita rurashpa kawsanaykillapa, ancha puqoq yurashina kanaykillapa. Piru noqapi mana yuyakushpaqam, mana atingillapachu shumaqta kawsaytaqa. 6Chaqa noqapi mana yuyakuqqam wichukushqa rin kaq. Tukuy jwirsandam limpu rin pyirdiq, suq yurapa rikran pitikashpa chakiqshina. Chay rikrandaqam ninapi rupachinllapa.

7'Piru qamkuna noqapi yuyakushpa, nishushqayta kasuwaptikiqam, tukuy ima mañashqaykita Taytayqa rin qoshuqllapa. 8Kanan qamkuna allita rurashpa kawsaptikiqam, chay rikashuqkunaqa Dyusta rinllapa alabaq. Chaqa chayshina kawsashpa, ancha puqoq yurashina kashpaqam, allip yach'akuqniykuna ringillapa kaq. 9Taytaymi noqata ancha kuyawan. Chayshinallam noqapis qamkunataqa ancha kuyayki. Chayshina kuyashuptiyqar, noqamandaqa ama akrakayllapachu. 10Chaqa noqaqam Taytay Dyus niwashqanda kasuni. Chaymi paymandaqa mana akrakanichu. Chayshinallam qamkunapis kasuwashpaqa, mana nunka noqamandaqa ringillapachu akrakaq.

11'Chaykunataqam niykillapa, noqawan tukuy shunqo kushikunaykillapa. 12Chaymi kayshina kamachiykillapa: Noqa kuyashushqayshinar, suqniki suqnikiwan kuyanakuyllapa. 13Suq runa yanasungunata (yanasangunata) ancha kuyashpaqam, wañunman washanambaq. Chay laya wañuqmi yumbay runamanda mas kuyakuqqa. 14Nishushqayta kasushpaqam, yanasuykuna (yanasaykuna) kangillapa. 15Mananam kriyadushinachu kangillapa. Chaqa suq kriyaduqam mana yach'anchu: Patrunniymi kay imata rin ruraq, nishpaqa. Piru noqaqam Taytay tukuy ima niwashqanda qamkunata nishushqa kani. Chaymi yanasuykunana (yanasaykunana) kangillapa. 16Piru manam qamkunachu

noqataqa akrawashqa kangi. Ashwanmi noqa qamkunata akrashushpa, numbrashushqa kani, rinaykillapa noqapa *shumaq nutisyayta yach'achikuq, achka runa, warmi tukuy tyimpu noqapi yuyakunanllapa. Chayshina ancha puqoq yurashina kaptikillapaqam, noqapa shutiypi tukuy ima mañakushqaykita Tayta Dyusqa rin qoshuqllapa. 17Chaymi niriykillapa, suqwan suqwan kuyanakunayki.

Jisusta ch'iqniqkunam noqanchiqtapis rinllapa ch'iqniwaqninchiq

18'Noqapi mana kriyiqkunam ancha ch'iqniwanllapa. Chaymi qamkunatapis ch'iqnishungillapa. 19Chaqa unaynam noqapi mana kriyiqkunamanda akrashushqallapa kani. Chaymi paykunashina manana ruraptikillapaqa, ch'iqnishungillapa. Piru qamkuna mana allita ruraptikiqach'i, paykunaqa kuyashungimanllapa uchayuq masingunatashina. 20-21Chaqa qamkunata nishushqayshinam: "Suq kriyadutaqa mana rrispitanllapachu maski patrunninmandaqa." Chayshinallam qamkunatapis mana rinllapachu rrispitashuq maski noqamandaqa. Chaymi chay mana kriyiqkunaqa noqata qesachawashpa, qamkunatapis rinllapa qesachashuq. Chaqa noqapi mana kriyiqkunaqam kach'amuwaq Dyustapis mana riqsinllapachu yuyaynimbiqa. Chaymi qamkuna noqapi yuyakuptikiqa, qamkunatapis rinllapa qesachashuq. Piru kasuwaqkunaqam qamkunatapis rinllapa kasushuq.

22'Noqa mana shamuptiy yach'achikuqqach'i, chay qesachakuqkunaqa mana uchayuqchu kananda. Piru kananqam uchangunapaq yach'achiptiyqa, manana atinllapachu niyta: "Manam yach'arqaychu: Uchayuqmi kani, nishpaqa". 23Chaymi noqata ch'iqniwaqkunaqa Taytaytapis ch'iqniykanllapa. 24Kanan ispantaypaq milagrukunata paykunapa ñawpambi mana ruraptiyqach'i, mana uchayuqchu kanandallapa. Piru paykunaqam chay milagrukunata rikashpapis, noqata, Taytayta ch'iqniwanllapa. 25Piru chayshinaqam pasashqa, kumplinambaq *Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: "Mana nima uchayuq kaptiypismi, ch'iqniwarqanllapa", nishpa.[k]

26'Piru noqaqam Tayta Dyusman rishpaqa, rini kach'amuq chay kunswilakuq *Santu Ispiritunda. Paymi Dyusmanda shamushpa, allip kaqtalla rimashpa, noqapaq rin yach'achishuqllapa. 27Qamkunapismi noqapaq ringillapa yach'achikuq. Chaqa qallarishqay diyamandapacham qamkunaqa pullay kashqallapa kangi.

16 1Jisusqam nirqambis: —Chaykunataqam nirqaqllapa, qamkuna padisishpapis, ama disanimakanayki. 2Chaqa rinllapam qatishuq *sinaguga wasikunamanda. Rinmi ch'ayamuq tyimpu, wanchishuqkuna kayshina yuyanan: Chay mana baliq Jisuspi kriyiqkunata wanchishpaqam, Taytanchiq Dyusta kasuykanchiq, nishpa. 3Chaqa paykunaqam noqapi Taytaypi mana nunka yuyakushpa, chayshinaqa rinllapa wanchishuq. 4Kayshinaqam niykillapa, chay qesachashunan uras ch'ayamuptin, yuyanaykillapa kay nishushqayta, nishpa.

Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawanchiqllapa

Jisusqam kayshinapis noqaykunataqa yach'achiwarqan:

---

k 15.25 [Salmo 35.19, 69.4]

—Qamkunawan kaykashpam, manaraq yumbaytachu nishurqaqllapa. 5Kanan rininam kutiriq Taytay kach'amuwaqman. Piru qamkunaqam mana tapuwangichu: “¿Maymanmi ringi?” nishpaqa. 6Ashwanmi kaykunata nishuptiyllapaqa, ancha llakingillapa. 7Piru ama llakiyllapachu. Allip kaqtam niykillapa. Qamkunapaqqam mas alli, kay mundumanda rinaypaq. Mana riptiyqam, chay kunswilashuq *Santu Ispirituqa mana rinchu shamuq qamkunamanqa. Piru noqa rishpam, rini kach'amuq, qamkunaman shamunambaq. 8Chaymi chay Santu Ispiritu shamushpaqa, kay mundupi uchayuqkunata rin yuyachiq: Ay, uchayuqmi kani, ninambaqllapa. Rinmi yuyachiqpis: Dyusmi ancha allin. Paymi rin jusgawaqninchiq, ninambaqllapa, 9yach'anambaqllapa: Jisuspi mana kriyishqayraykum, uchayuqna kani, nishpa. 10Chayshina Taytay kashqanman kutiptiyqam, manana ringillapachu rikawaq. Piru ringillapam yach'aq: Jisukristum ñanninchiqshina, Dyusman rinanchiqllapaqa, nishpa. 11Ringillapapismi yach'aq: Tayta Dyusmi, ancha allita jusgashpa, kay mundupa kamachikuqnin *dyabluta sintinsyashqana, kastigadu kanambaq, nishpa.

12Jisusqam kayshinapis nirqan:

—Kanmi masta qamkunata nishunaypaq. Piru kananqam mana ringillapachu atiq intyindiyta. 13Piru Dyuspa Santu Ispiritun shamushpam, tukuy ima allip kaqta rin yach'achishuqllapa. Manam rinchu yach'achishuq pay yuyashqandaqa. Ashwanmi yumbay uyashqanda qamkunataqa rin intyindichishuq: Kaykunam rin pasaq, nishpa. 14Chay Santu Ispiritum noqataqa rin alabawaq. Kanan noqamanda uyashqandam rin yach'achishuqllapa. 15Taytay Dyus tukuy ima yuyashqandam noqapis yach'ani. Chaymi chay yach'ashqayta Santu Ispiritupis rin yach'achishuqllapa, nishpa.

Jisuspa yach'akuqninguna puntata llakishpam, rinllapa kushikuq

16Jisusqam kayshinapis nirqan:

—Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. ⌞Chaqa Taytaymannam rini kutiriq.⌟ Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq, nishpa.

17Chaymi wakin noqaykuna *yach'akuqningunaqa suqniy suqniy kayshina parlarqayllapa:

—¿Imapaqmi kay layataqa niwanchiq? ¿Imam munan niyta: “Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. Chaqa Taytaymanmi rini kutiriq. Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq”, nishpa? 18¿Imam munan niyta, “Ashla diyamanda”, nishpaqa? Manam intyindinichu chay nishqandaqa, nishpa.

19Piru Jisusqam yach'arqanna noqaykuna parlashqaypaq. Chaymi niwarqanllapa:

—Noqam nishushqallapa kani: “Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq” nishpa. ¿Ima, kaypaqchu qamkunaqa tapunakuykangi? 20Alliptam niykillapa, qamkunaqa ancha llakishpa, ringillapa waqaq. Piru noqata kuntrawaqkunaqam rinllapa kushikuq. Piru chayshina qamkuna ancha llakishpapismi, ringillapa kushikuq. 21Suq warmi qeshyanan uras ch'ayamuptinqam, nanaywan ancha padisin. Piru wawitanda qeshyashpaqam, qonqanna nanashqandaqa. Chaqa kay mundupi

wawitan nasiptinqam, anchana
kushikun. 22Chayshinam qamkunapis
kananqa ancha llakingillapa. Piru
kutimushpam, rini watukushuqllapa.
Chay diyapiqam tukuy shunqo ancha
ringillapa kushikuq. Mananam ni pipis
atinqachu llakichishuytaqa.
23'Kanan chay diyapiqam manana
nimatapis ringillapachu tapuwaq.
Ashwanmi allipta niykillapa, shutiywan
Taytay Dyusman ringillapa mañakuq.
Chaymi payqa rin qoshuqllapa.
24Kanangamanmi mana nimatapis
shutiywanqa Taytaymanqa mañakush-
qallapachu kangi. Paymanri mañakuy-
llapa, ch'askishpa, ancha kushikunayki-
llapa.

Jisusmi kay mundupi yumbay kuntraqkunata rin binsiq

25'Kanangamanmi achka kumpara-
syunwan qamkunata yach'achishushqa
kani. Piru suq tyimpupiqam manana
chay kumparasyungunawanqa rinichu
yach'achishuqllapa. Ashwanmi ancha
klaruta rini yach'achishuqllapa Taytay-
paqqa. 26Chay tyimpupiqam Taytay-
manqa ringillapa mañakuq noqapa
shutiypi. Mananam nisisaryuchu rin
kaq, noqalla qamkunapaq mañakunay-
paqqa. 27Chaqa qamkunaqam noqata
kuyawashpa, yuyakungillapa:
Jisukristum Tayta Dyusmanda
shamushqa, nishpa. Chaymi Taytay
Dyus ancha kuyashungillapa. 28Tayta
Dyusmandam kay munduman
shamurqay. Piru kananqam kay
munduta dijashpa, paymanna rini
kutiriq, nishpa.
29Chaymi noqaykuna
*yach'akuqningunaqa nirqayllapa:
—Kananqam manana kumparasyun-
wanchu noqaykunataqa
yach'achiwaykangi. Ashwanmi ancha
klarutana niwaykangillapa. 30Kananqam
noqaykunaqa intyindinina: Qami tukuy
imata yach'angi, nishpa. (Chaqa
manaraq tapushuptiyllapam, qamqa
yach'angina: Kayshinam rinllapa
tapuwaq, nishpa.) Chaymi mana ni
nisisaryuchu noqaykuna tapushunayqa.
Chayraykum yach'anillapa: Dyusmi
qamtaqa kach'amushushqa, nishpa.
31Chaymi Jisusqa kayshina niwarqan-
llapa:
—¿Kananqachu allipta noqapi
yuyakungillapa? 32Kanalitanmi chay
urasqa rinna ch'ayamuq. Chay
uraspillam qamkunaqa waqta kayta
ringillapa shikwakaq. Noqataqam
sapalitayta ringillapa dijawaq. Piru
manam sapalitayllachu rini kaq. Chaqa
Taytaymi noqapa pullay. 33Chaymi
kaykunata nishushqallapa kani, noqapi
allita yuyakushpa, ama nimata mancha-
naykillapa. Kay mundupi ringillapa
padisiq. Piru noqapi yuyakushpa,
animakayllapa. Chaqa noqaqam kay
mundupi yumbay kuntrawaqkunata
binsishqa kani.

Jisusmi paypi yumbay kriyiqkunapaq Dyusman mañakurqan

17 1Chaykunata nishpaqam,
Jisusqa syiluman chapakushpa,
kayshina mañakurqan:
—Taytitu, chay wañunay urasqam
ch'ayamuykanna. Chayri runakunata
noqa Churikipaq intyindichiy:
Jisukristum ancha allin ancha
kamachikuq, nishpa. Chayshina
willaptikiqam, noqapis paykunata
atishaq yach'achiyta: Tayta Dyusmi
ancha allin kamachikuq, nishpa. 2Qami
numbrawashqa kangi, yumbayta
kamachinaypaq, noqapi yumbay
yuyakuqkunata tukuy tyimpupaq
kawsachinaypaq. Chaqa paykunatam
animachishqa kangi, noqapi yuyakunan-
llapa. 3Kanan qamllam allip Dyusqa

kangi. Qam kikikim kach'amuwashqa
kangi kay munduman. Chaymi qambi,
noqapi yuyakuqkunaqa suq bidapi
tukuy tyimpupaq rinllapa kawsaq.
4'Yumbay niwashqaykitam rurash-
qana kani, kay mundupi yumbay
tiyaqkuna yach'ananllapa: Tayta
Dyusmi ancha allin kamachikuq, nishpa.
5Taytitu, unayqam manaraq kay mundu
kaptin, ancha baliq llipyaq kamachikuq
kashpa, qamwan kawsarqay. Kanam-
bisri ruray, chay unayshina karinaypaq.
6'Kay mundupi kawsaqkunamandam
qam wakingunata akrashqa kangi,
yach'akuqniykuna kanambaq. Chaymi
paykunata qambaq yach'achishqa kani.
Kanan paykunaqam qam nishqaykita
kasushqallapa. 7Chaymi kananqa
paykunaqa yach'anllapa: Jisukristum
tukuy imata ruran, yach'achikun, Tayta
Dyus yanapaptin, nishpa. 8Chaqa qam
niwashqaykitallam paykunataqa
yach'achishqa kani. Chaymi noqapi
allita yuyakushpa, kananqa
yach'anllapana: Allibmi Tayta Dyus
Churin Jisukristuta kach'amushqa,
nishpa.
9'Chaymi qamba kaqkunapaq ancha
rrugayki. Chaqa paykunataqam noqata
qowashqa kangi. Piru chay kuntrashuq-
kunapaqqam mana rrugaykichu.
10Chaqa noqapa yumbay
yach'akuqniykunaqam qambapis.
Chayshinallam qamanda yumbay
yach'akuqkunapis noqapa. Chayshina
noqapa kashpam, paykunapis suqkunata
intyindichinllapa: Jisukristum ancha
allin kamachikuq, nishpa.
11'Noqaqam kay mundumandaqa
qamanna rini shamuq. Piru yumbay
*yach'akuqniyqam kay mundupilla
rinllapa kidaq. Chaymi ancha allin
Taytitu, qamta rrugayki noqapi
yuyakuqkunata allita kwidanayki, suq
ayllushina kuyanakushpa kawsanan-
llapa, qam noqawan kawsashqanchiq-
shina. 12Chaqa kay mundupi paykunapa
pullanllapa kashpaqam, noqaqa chay
qowashqayki yach'akuqniykunata
kwidashqa kani, qam yanapawaptiki.
Chaymi yumbay paykunamanda chay
chinganambaq kaqlla rin chingaq,
*dyabluta kasushqanrayku. Chayshina
chingaptinmi, qamba *Santu Libruykipi
nishqanqa rin kumpliq.
13'Kananqam qam kashqaykimanna rini
kutimuq. Piru kay mundupiraq
kashpaqam, kay yach'akuqniykunata
yach'achini, noqa kushikushqayshina,
paykunapis ancha kushikunambaq.
14Chaymi noqaqa yach'achiwashqaykita
paykunataqa yach'achishqana kani.
Chayraykum chay mana munaq kriyiqku-
naqa paykunataqa ancha ch'iqninllapa.
Chaqa noqapi kriyiqkunapismi noqashi-
nana yuyanllapa. Mananam yuyanllapachu
chay mana kriyiqkunashinaqa. 15Piru
manam rrugaykichu, paykunata kay
mundumanda surqonaykipaqqa.
Ashwanmi rrugaykiqa dyablumanda
washanaykipaq. 16Noqaqam mana kay
mundumanda kaqkunashinachu yuyani.
Chayshinallam noqapi kriyiqkunapis
manana kay mundumanda kaqkunashi-
nachu rinllapa yuyaq. 17Yush'ayku
paykunata akrashpa yach'achiy, qamtalla
kasushunanllapa. Chaqa chay
yach'achikushqaykiqam mana llullachu.
Ashwanmi allip kaqlla. 18Taytitu, qamqam
kay munduman kach'amuwashqa kangi.
Chayshinallam noqapis kay
yach'akuqniykunata kay mundupi tiyaqku-
naman kach'ashqa kani, noqapaq
yach'achikunanllapa. 19Chaqa paykunata
washanaypaqmi noqa kikiy intrigakani
wañunaypaq, paykunapis allip kaqpi
kriyishpa, tukuy shunqo qaman intrigaka-
nanllapa.
20'Paykuna noqapaq
yach'achikuptinmi, suqkunapis noqapi

rinllapa yuyakuq. Chaymi mana kay kriyiqkunapaqllachu rrugaykiqa. Ashwanmi rruqaykiqa noqapi manaraq kriyiqkunapaqpis, 21yumbaynin qambi, noqapi kriyishpa, suq ayllushina kanambaqllapa, qam noqawan suq ayllushina kashqanchiqshina. Chayshina kuyanakushpa kawsaptinllapam, suqkuna paykunata rikashpa, rinllapa kriyiq: Taytanchiq Dyusmi Jisusta kach'amushqa, nishpa. 22Chaqa qam numbrawashqa kangi, ancha yach'ayniyuq kamachikuq kanaypaq. Chayshinallam noqapis kay yach'akuqniykunata numbrashqa kani, ancha yach'ayniyuq kamachikuqkuna kashpa, kuyanakushpa, suq kwirpushinalla kananllapa, qam noqawan kashqanchiqshina. 23Kanan qamqam noqawan kashpa, ancha yanapawangi. Chayshinallam noqapis paykunawan kashpa, ancha yanapani, suqwan suqwan kuyanakushpa kawsananllapa. Chayshina shumaqta kawsaptinllapam, chay mana kriyiqkunapis yach'anqallapa: Alliptam Tayta Dyusqa Jisusta kay munduman kach'amushqa, nishpa. Yach'anqallapapismi: Tayta Dyusmi paypi kriyiqkunata ancha kuyan, Churin Jisusta kuyashqanshina, nishpa.

24'Taytitu, ancham rruqaykipis, kay qowashqayki yach'akuqniykuna may kashqaypi, pullay kanambaqllapa. Rrugaykipismi yach'anambaqllapa: Tayta Dyusmi Churin Jisusta ancha kuyashpa, ancha alaban, nishpa. Chaqa kay munduta manaraq rurashpam, noqata ancha kuyawashqa kangi. 25Ancha allin Taytitu, qamta kuntrashuqkunaqam mana riqsishungichu. Piru noqaqam riqsiyki. Kanan yumbay kay yach'akuqniypismi yach'an: Taytanchiq Dyusmi Churin Jisusta kay munduman kach'amushqa, nishpa. 26Taytitu, noqam paykunataqa yanapashqa kani, qamta riqsishunambaq shunqonllapapi. Chayshinallam paykunata masta rini intyindichiq, suqkunata kuyanambaqllapa, noqata kuyawashqaykishina. Chaqa chayta paykuna intyindiptinqam, noqapa ispirituyqa paykunapa shunqombi rin kaq, nishpa.

Jisusta prisurqanllapa

(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-50; Lk. 22.47-53)

18 1Chayshina Tayta Dyusman mañakushpaqam, Jisusqa noqaykuna *yach'akuqningunawan rirqayllapa chay kibrada Sidrumba chimba ladunman. Chaypim karqan suq wirta. Chay wirtamanmi yaykurqayllapa. 2Chay *Judas Jisusta intrigakuqpismi riqsirqan chay wirtataqa. Chaqa Jisusqam achka bwiltasta noqaykunawan chaypiqa tandakashqa karqan. 3Chaypi kaykaptiyllapam, kamachikuq *isrraylinu kurakuna, *farisiyukunapis *Dyuspa adurana wasinmanda suldadukunata kach'amurqan. Achka *rrumanu suldadukunapismi paykunawanqa shamurqan. Yumbaymi shamurqanllapa lamparakunawan michakunawan, qerukunata, *atun kuchillukunata piskakushpa. Chay runakunapa ñawpandaqam Judas Iskaryuti shamurqan. 4Piru Jisusqam yach'arqanna: Kayshinam rin pasawaq, nishpa. Chaymi das ñawpaman rishpa, yumbayta tapurqan:

—¿Pitam maskaykangillapa? nishpa.

5Paykunaqam nirqan:

—Jisus Nasaritmanda kaqtam maskaykanillapa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqam kani Jisus Nasaritmanda kaqqa, nishpa.

Kanan chay suldadukunapa pullanmi chay intrigakuq Judasqa karqan. 6Chay

uras Jisus “Noqam kani” niptinmi, chay runakunaqa ikip ikip rishpa, pachaman waqtakarqanllapa. 7Chaymandaqam Jisusqa tapurirqan:

—¿Pitam maskaykangillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirirqanllapa:

—Jisus Nasaritmanda kaqtam maskaykanillapa, nishpa.

8Chaymi Jisusqa paykunata nirirqan:

—Nishushqallapanam kani: “Noqam kani”, nishpa. Noqata maskawashpaqa, kay suq runakunataqa dijayllapa rinambaq, nishpa.

9Chayshina niptinmi, kumplirqan pay kikin kayshina nishqan: “Taytitu, chay qowashqayki sigiwaqkunamandaqam mana ni suqta dijashqachu kani chinganambaq”, nishpa.

10Simun Pidruqam atun kuchilluyuq karqan. Chaymi payqa chay sintura-kushqan kuchillunda baynanmanda surqoshpa, chay *mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadun Malku shutiqta machitiyashpa, allin ladu rinrinda pitirqan. 11Chayta rikashpaqam, Jisusqa Pidruta nirqan:

—Chay atun kuchilluykitaqa chay baynambina waqaychay. Taytaymi niwashqa, ancha ñakanaypaq. Chay ñakaykunaqam noqapaqqa upyanaypaq ancha ayaq yakushina. ¿Akasuchu mana rini ñakaq? nishpa.

Jisustam dimandarqanllapa mas kamachikuq isrraylinu kurakunapi

(Mt. 26.57-58; Mk. 14.53-54; Lk. 22.54)

12Chay *rrumanu suldadukunam kamachikuqninwan tukuy *isrraylinu-kunapa suldadungunawan Jisusta piskashpa, makingunata ch'aqnarqanllapa. 13Chaymandaqam aparqanllapa Anaspa wasinman. Chaqa Anasqam Kayfaspa swigrun karqan. Kayfasqam chay tyimpupiqa *mas kamachikuq isrraylinu kura karqan. 14Chay Kayfasmi chay mas kamachikuq isrraylinukunata nishqa karqan: “Noqanchiqkunapaqqam mas alli, suq runa wañunambaq, yumbay llaqta masinchiqkuna ama wañunanllapa”, nishpa.[l]

Pidrum Jisusta ñigarqan

(Mt. 26.69-70; Mk. 14.66-68; Lk. 22.55-57)

15Simun Pidrum suq yach'akuq masinwan Jisuspa ikinda rirqanllapa. Chay suq yach'akuqqam chay *mas kamachikuq isrraylinu kurapa riqsishqan karqan. Chaymi payqa chay kurapa wasimba patyunman Jisuswan yaykurqan. 16Pidruqam sawa pungupilla kidarqan. Chaymi chay suq yach'akuq masinqa punguman shamushpa, purtira chinata rrugashpa, ukukaman Pidrutaqa aparqan. 17Chaymi chay purtira chinaqa Pidrutaqa kayshina tapurqan:

—¿Manachu qambis Jisuspa suq *yach'akuqnin kangi? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Manám, nishpa.

18Kanan ancha chiri kaptinmi, chay kamachikuq kurapa kriyadunguna, wakin suldadukunawan shayashpa, ninapi mashakuykarqanllapa. Chaymi Pidrupis paykunapa pullan shayashpa, mashakuykarqan.

Mas kamachikuq isrraylinu kurakunam Jisusta tapurqanllapa

(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Lk. 22.66-71)

19Chay *mas kamachikuq isrraylinu kuraqam Jisusta tapurqan:

—¿Pikunam *yach'akuqnikiqa? ¿Imatam yach'achikushqa kangi?

20Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqaqam yumbaypa ñawpambi rimashqa kani. Kutin kutinmi *sinaguga

---

l **18.14** [Jwan 11.50]

wasikunapi, *Dyuspa adurana
wasimbipis yach'achikushqa kani.
Chaqa yumbay llaqta masinchiq isrraylinukunam chaykunapi tandakanllapa.
Manam nimatapis pakakushpaqa,
yach'achikushqachu kani. 21Chayshinaqa ¿imaraykutaq tapuwangi
noqataqa? Chay uyawaqkunata tapuyqa.
Paykunam nishunqallapa chay
yach'achikushqaytaqa, nishpa.
22Chayshina Jisus niptinmi, suq
suldadu chaypi kaqqa suq laputa Jisusta
qoshpa, tapurqan:
—¿Ima, chayshinachu mas
kamachikuq kuranchiqta kuntistangi?
nishpa.
23Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:
—Mana allita rimashqa kaptiyqa,
niway ima malutam rimashqa kani,
nishpa. Piru allip kaqta rimashqa
kaptiyqa, ¿imapaqtaq maqawangiqa?
nishpa.
24Chaymandaqam Anasqa Jisusta
ch'aqnashqatalla kach'arqan chay mas
kamachikuq kura Kayfasman.

Pidrum Jisusta ñigarirqan

(Mt. 26.71-75; Mk. 14.69-72; Lk. 22.58-62)

25Pidru chaypilla shayashpa mashakuykaptinmi, kayshina tapurqanllapa:
—¿Manachu qamqa chay runapa suq
*yach'akuqnin kangi? nishpa.
Chaymi Pidruqa nirqan:
—Manam noqaqa yach'akuqninchu
kani, nishpa.
26Chay kamachikuq kurapa suq
kriyadunmi, chay kriyadupa rinrinda
pitishqamba ayllun karqan. Payqam
Pidruta tapurqan:
—¿Akasuchu mana rikashushqa kani
chay Jisuswan pulla kaptiki chay
wirtapi? nishpa.
27Piru Pidruqam chayshina
tapuptinqa, suq kutinda ñigarirqan.
Chay urasllam suq gallu kantarqan.

Jisustam gubyirnu Pilatupi dimandarqanllapa

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mk. 15.1-5; Lk. 23.1-5)

28*[Nuta: Chay tyimpukunapim *Rruma
llaqtamanda kaqkuna achka *nasyungunapi,
*Isrrayilpipis kamachikurqanllapa. Isrrayilpa
rrumanu gubyirnunqam Pilatu shutirqan.]*
Achikyaykaptinnam Kayfaspa
wasinmanda Jisusta aparqanllapa
rrumanu gubyirnu Pilatupa
dispachunman. Piru manam yaykurqanllapachu chay dispachunmanqa. Chaqa
kriyirqanllapa: Chay furastiru rrumanukunawan kashpa, mapa shunqoyuq
rinchiq kidaq. Chayshina kidashpaqam,
manana atinchiqmanchu mikuyta chay
*Paskwa fyistapi mikunataqa, nishpa.
29Chaymi chay gubyirnu Pilatuqa
dispachunmanda lluqshishpa,
paykunata tapurqan:
—¿Ima malutam rurashqa kay runaqa,
qamkuna payta kuntranaykiqa? nishpa.
30Chaymi paykunaqa nirqanllapa:
—Kay runa mana maluta rurashqa
kaptinqach'i, noqaykunaqa mana
apamunaytachu, nishpa.
31Chaymi Pilatuqa paykunataqa
nirqan:
—Qamkuna chay runata apashpa,
liyniki nishqanshina justisyata
rurayllapa, nishpa.
Chayshina niptinqam, chay isrraylinukunaqa nirqan:
—Qamkuna rrumanukunam mana
dijawangillapachu wanchinayllapa,
nishpa.
32Chayshinam kumplirqan Jisus
nishqanqa: “Kruspim rini wañuq”,
nishpa. (Chaqa rrumanukunallam kruspi
klabashpa wanchirqanllapa.) 33Chaymi
Pilatuqa yaykushpa dispachunman,
Jisusta qayashpa, tapurqan:
—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnunqa kangi? nishpa.

34 Chaymi Jisusqa tapurqan:
—¿Kikin yuyaynikimandachu kayshinaqa tapuwangi, ichu suqkuna parlachishushqa kaptin? nishpa.
35 Chaymi Pilatuqa nirqan:
—Manam noqaqa isrraylinuchu kani, qambaq yach'anaypaqqa. Ashwan llaqta masiki isrraylinukuna, chay kamachikuq kurakunapismi qamtaqa intrigawashqallapa, kayshina tapushunaypaq: ¿Ima malutam rurashqa kangi? nishpa.
36 Chaymi Jisusqa Pilatuta nirqan:
—Suq lugarpim gubyirnuqa kani. Manam kay mundupichu. Kay mundupa gubyirnun kaptiyqach'i, kasuwaqkunaqa pilyanandallapa, ama intrigakuwanan chay llaqta masiy isrraylinukunaman. Lukismi mana kay mundupa kamachikuqninchu kani, nishpa.
37 Chayshina niptinqam, Pilatuqa tapurqan:
—¿Chayshinaqachu gubyirnu kangi qamqa? nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Arí, qam nishqaykishinam gubyirnu kani. Noqaqam kay munduman shamushpa, nasishqa kani, allip kaqta yach'achikunaypaq. Chaymi chay allip kaqta kasuqkunaqa noqa nishqayta kasunllapa, nishpa.
38 Chayshina niptinmi, Pilatuqa tapurqan:
—¿Imam chay allip kaqqa? nishpa.

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinambaqllapa

(Mt. 27.15-31; Mk. 15.6-20; Lk. 23.13-25)

Chayshina tapushpaqam, chay Pilatuqa lluqshishpa sawaman, chay *isrraylinukunata kayshina nirqan:
—Manam nima dilituta paypiqa tarinichu. 39 Piru qamkunaqam kustumbriyuq kangillapa, *Paskwa fyistapi suq prisuta kach'anaypaq. ¿Munangillapachu kay gubyirnuykita kach'anaypaq? nishpa.
40 Chayshina niptinqam, yumbay sh'uqyarqanllapa:
—¡Kay runataqa ama kach'aychu! ¡Ashwan Barrabasta kach'ayqa! nishpa.
Chay Barrabasqam suq ladrun saltiyadur karqan.

19 1 Chaymandaqam chay gubyirnu Pilatuqa kamachikurqan, Jisusta ancha fiyuta asutinanllapa. 2 Kanan chay *rrumanu suldadukunaqam suq *kuruna kasha likiduta rurashpa, Jisusta umachachirqanllapa. Kanan kapachirqanllapam suq *granati kapata.
3 Chaymandaqam ñawpanman qemikashpa, yanqa burlashpa, niqllapa:
—¡Biba, *isrraylinukunapa gubyirnun! nishpa.
Chayshina nishpaqam, qaqllambi maqaqllapa.
4 Chaymandaqam Pilatuqa dispachunmanda lluqshirishpa, isrraylinukunata nirqan:
—Rikayllapa, kay sawamanmi apamuni, qamkuna yach'anaykillapa: Gubyirnu Pilatuqam mana nima dilituta tarinchu paypiqa, nishpa.
5 Chaymi Jisusqa sawaman lluqshirqan, chay kasha likidu kurunayuq, chay granati kapayuqna. Chaymandaqam Pilatuqa paykunata nirqan:
—¡Mayá, kaypinam kay runaqa! nishpa.
6 Chaymandaqam chay kamachikuq *isrraylinu kurakunaqa *Dyuspa adurana wasinda kwidaq suldadukunawan Jisusta rikashpaqa, ancha jwirtita kayshina sh'uqyarqanllapa.
—¡Kruspi klabay, kruspi klabay! nishpa.
Chaymi Pilatuqa nirqan:
—Qamkuna apashpa, kruspi klabayllapa. Piru noqaqam paypiqa mana nima dilituta tarinichu, nishpa.
7 Chaymi chay kamachikuq isrraylinukunaqa Pilatutaqa nirqanllapa:

—Noqaykunapaqam kan suq liy, Dyustaqa ama burlananchiqllapa. Piru kay runaqam “Dyuspa Churinmi kani”, nishqa. Chayri chay liy nishqanshina wañunqa, nishpa.

8Chayshina “Dyuspa Churinmi kani”, nishqanda uyashpaqam, Pilatuqa mastana mancharqan. 9Chaymi payqa uku dispachunman Jisusta aparishpa, tapurirqan:

—¿Maymandataq qamqa kangi? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, Jisusqa mana nimatapis nishpachu, uyararqanlla.

10Chaymi Pilatuqa tapurqan:

—¿Ima manachu nimatapis niwangi? ¿Manachu yach'angi, noqa Pilatum ancha kamachikuq kashpa, atini kruspi klabashuyta, ichu kach'ashuyta, nishpaqa?

11Chaymi Jisusqa nirqan:

—Tayta Dyus mana dijashuptinmi, mana nimatapis noqataqa atingimanchu rurawayta. Kaytapis yach'ay: Chay qaman intrigakuwaqmi mas uchayuqqa kidan qamandaqa, nishpa.

12Chayshina niptinqam, Pilatuqa ancha munarqan kach'ayta, librina kanambaq. Piru chay isrraylinukunaqam nirqanllapa:

—¡Kay runata kach'ashpaqam, mana gubyirnunchiq *Sesarpa yanasunchu (yanasanchu) kangi! ¡Chaqa mayqan runa “gubyirnu kani” niqqam chay mas kamachikuq gubyirnu Sesarta kuntraykan! nishpa.

13Chaymi Pilatuqa chay runakuna nishqanda uyashpaqa kamachikurqan, Jisusta sawaman surqonambaq. Chaymandaqam Pilatuqa *trunumbi tiyarqan, justisyata ruranambaq. Pilatupa chay trununqam karqan suq pamba Gabata shutiqpi. Chay Gabataqam *ibriyu rimaypiqa munan niyta: “Rumikunawan allichadu pamba”, nishpa. 14Yaqqana qallariptin chay *Paskwa fyista diya, larrdusinach'i karqan. Chay urasmi Pilatuqa chay isrraylinukunata (piñachinambaq) nirqan:

—¡Rikayllapa, kaypim gubyirnuykiqa! nishpa.

15Piru paykunaqam ancha jwirtita kayshina sh'uqyarqanllapa:

—¡Wañunqa, wañunqa! ¡Kruspi klabay! nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa yumbayta tapurqan:

—¿Qamkunapa gubyirnuykitachu kruspi klabachishaq? nishpa.

Chaymi chay kamachikuq kurakunaqa nirqanllapa:

—¡Sesarllam gubyirnuyllapaqa! ¡Manam masqa kanchu! nishpa.

16Chaymi Pilatuqa paykunatana intrigarqan, kruspi klabananllapa. Chayraykum paykunaqa aparqanllapana Jisustaqa.

Jisustam kruspi klabarqanllapa
(Mt. 27. 32-44; Mk. 15.21-32; Lk. 23.26-43)

17Jisusqam krusta umbrukushpa, Jirusalinmanda rirqan Kalabira shutiq lugarman. Chay lugarqam *ibriyu rimaypiqa shutirqan Gulguta. 18Chay lugarpinam Jisustaqa kruspi klabarqanllapa. Kanan ishkay runakunatapismi pullan klabarqanllapa, suqta ichuq ladumbi, suqta allin ladumbi. 19Kanan Pilatuqam suq litriruta rurashpa, kach'arqan kruspa puntambi ruranambaq. Chay litrirupiqam kayshina nirqan: “Jisus Nasaritmanda kaqmi isrraylinukunapa Gubyirnun”, nishpa. 20Chay Kalabira lugarqam Jirusalin llaqtapa ladumbilla kidan. Chaymi achka *isrraylinukuna chay litrirutaqa liyirqanllapa. Chaqa chay litrirutaqam rurashqallapa karqan *ibriyu rimaypi, *griegu rimaypi, *latin

rimaypipis. 21Chaypaqmi chay isrraylinukunapa kamachikuq kurangunaqa Pilatuta nirqanllapa:

—Ama iskibriychu: “Isrraylinukunapa Gubyirnunmi”, nishpaqa. Ashwan iskibriyqa: “Payqam nirqan: ‘Noqam kani isrraylinukunapa Gubyirnun’ ”, nishpa.

22Chaymi Pilatuqa nirqan:

—Iskibrishqayqam chayshinana kidanqa, nishpa.

23Chaymandaqam chay suldadukunaqa Jisuspa trapunda ch'uskundin partinakurqanllapa. Kushmambaqqam suqnin, suqnin kayshina ninakurqan: “Kaytaqam noqa piskani, kaytaqam noqa piskani”, nishpa. Chaqa chayqam mana nima kusturayuqchu karqan. Suq awayllam karqan, anaq kunganmanda ura puntangaman. 24Chaymi chay kushmapaqqa chay suldadukunaqa kayshinana parlarqanllapa:

—Ama llikishpachu, swirtita rurashun, mayqanninchiqshi apanchiq, nishpa.

Chayshina ruraptinllapaqam, kumplirqanna *Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: “Paykunapuram mudanaykunata partinakurqanllapa. Kushmaypaqqam swirtiyarqanllapa”, nishpa.*m*

25Chay kruspa ladumbim Jisuspa mamitanqa karqan. Chay mamitamba masambismi chaypi karqan. Kliyufaspa warmin *Maryapis, chay suq *Marya Magdalamanda kaqpismi chaypi karqan. 26Chaymi Jisusqa mamitamba ladumbi kuyashqan yach'akuqninda rikawashpa, kayshina nirqan:

—Mamita, chay laduykipi shayaykaqmi wawaykiqa kanqa, nishpa.

27Chaymandaqam noqa yach'akuqnindapis kayshina niwarqan:

—Chay mamaymi mamaykiqa kanqa, nishpa.

Chaymi chay urasmandapacha mamitaypaqna riqsishpa, wasiymanna aparqay.

Jisusmi wañurqan

(Mt. 27.45-56; Mk. 15.33-41; Lk. 23.44-49)

28Chaymandaqam Jisusqa yach'ashpa: Tukuy imatanam kumpliykani, nishpaqa, *Dyuspa Santu Librumbi nishqanda kumplinambaq kayshina nirqan:

—Yakunanim, nishpa.

29Chaypim puchqo *binu suq puyñu unda karqan chay suldadukuna upyanambaq. Chaymi paykunaqa suq *ish'uputa chay puchqo binupi nuyuchishpa, suq barillapa puntambi rurashpa, shiminman qemirqanllapa. 30Chay puchqo binuta chupashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Tukuy imatam kumplishqana kani, nishpa.

Chaymandaqam kumurashpa, *ispiritunda Dyusman mingashpa, wañurqanna.

Suq rrumanu suldadum Jisusta kustillambi tukshirqan

31Chay diyaqam karqan allichakananllapa *Paskwa fyistapaqna. Chaymi *isrraylinukunaqa mana munarqanchu *samana diyapi kruskunapi wañushqakuna kidanambaqqa. Chaqa chay Paskwa fyistapi kaq samana diyaqam ancha santu diya karqan. Chaymi paykunaqa Pilatuta rrugarqanllapa, kamachikunan, chay kruspi kaqkunapa ch'angangunata pakinambaq, mas das wañuptinllapa, ashuchinanllapa. 32Chaymi chay *rrumanu suldadukuna shamushpa, Jisuspa ladumbi chay

m 19.24 [Salmo 22.18]

kruspi kaq runakunapa ch'angangunata pakirqanllapa. 33Chaymandaqam Jisuspa kwirpunman rishpa, wañushqatana rikashpa, ch'angandaqa manana pakirqanllapachu. 34Piru suq suldaduqam suq *garruchawanshina Jisusta kustillambi tukshirqan. Chayshina tukshiptinqam, chay kustillanmanda yawar, yaku lluqshirqan. 35-37Chayshinam pasarqan, kumplinambaq Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: "Paypa tullundaqam mana rinllapachu pakiq", nishpa.[n] Chay Santu Librupim suq partipipis nin: "Chay tukshishqandam rinllapa rikaq", nishpa.[o] Jisusta chayshina ruraptinllapam, noqa kikiy rikarqay. Chaymi tistigu kashpa, allita yach'ashpa, allip kaqtalla iskibrini, qamkunapis Jisukristupi kriyinaykillapa.

Jisustam pambarqanllapa
(Mt. 27.57-61; Mk. 15.42-47; Lk. 23.50-56)

38Chaymandaqam suq runa *Jusi shutiq rirqan gubyirnu Pilatuman. Chay Jusiqam Arimatiya llaqtamanda karqan. Jisuspa yach'akuqnin karqan. Piru chay kamachikuq *isrraylinukunata manchashpam, uyaritaplla Jisuspi kriyishqa karqan. Paymi Jisuspa kwirpunda mañarqan, apanambaq pambaq. Pilatuqam nirqan: "Mayá, apay", nishpa. Chaymi chay Jusiqa Jisuspa kwirpundaqa aparqanna pambaq.

39Nikudimupismi Jusiwan rirqan. Chay Nikudimuqam Jisusman tutap rishqa karqan parlaq. Payqam aparqan 30 kilustach'i *mishki mutkina pulbuta *mirramanda, *aluwismanda kaqta. 40Chayshina Jisuspa kwirpunda apashpaqam, chay mirrawan chay aluwiswan mushuq traputa pasashpa, Jisuspa kwirpunda wangurqanllapa. Chaqa noqaykuna isrraylinukunam wañuqkunataqa chayshina pambanillapa. 41Jisusta chay wanchishqan lugarpa ladumbillam suq wirta karqan. Chay wirtapiqam suq mushuq *mach'ayshina sipultura karqan. Chaypiqam manaraq pitapis pambashqallapachu karqan. 42Kanan noqaykuna isrraylinukunapa *samana diyayllapaqam yaqqana qallariykarqan. Chaymi mana munashpa samana diyapi trabajaytaqa, chay sirkapillana das pambarqanllapa Jisuspa kwirpundaqa.

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan
(Mt. 28.1-10; Mk. 16.1-8; Lk. 24.1-12)

20 1Simanapa qallarinan diya dumingum *Marya Magdalamanda kaq ancha madrugadu salqa salqalla rirqan Jisus pambakashqanman. Ch'ayashpaqam, chay *mach'ayshina sipulturataqa manana kirpadutachu tarirqan. Ashwanmi tarirqanqa chay rumitaqa isqandaykaqtana. 2Chaymi chayshina chay sipultura kich'aduna kaptinqa, chay Maryaqa kallpamurqan abisawaqllapa. Chaymi ch'ayamushpaqa, Pidruta, noqata niwarqanllapa:

—¡Jisuspa kwirpundaqam chay sipulturamandaqa surqoshqallapana! Manam yach'anillapachu maypinam rurashqallapa, nishpa.

3Chayshina niwaptinllapaqam, Simun Pidruwan noqa kallpaylla, rirqayllapa chay sipulturaman chapakuq. 4Kallpashpaqam, Pidruta binsishpa, noqa mas puntata ch'ayarqay chay sipulturamanqa. 5Ch'ayashpaqam, noqaqa yaykunanman kumurashpa, ukuman chapakushpa, rikarqay chay trapu Jisuspa kwirpunda liyashqandallana. Piru noqaqam

n 19.35 [Éxodo 12.46; Salmo 34.20] **o 19.35** [Zacarías 12.10]

ukumanqa mana yaykurqaychu.
6Chayshina chapaykaptiyqam, Simun
Pidruqa ch'ayamurqanna ikiyta. Paymi
ukuman das yaykurqan rikaq. Chaymi
paypis rikarqan chay trapu Jisuspa
kwirpunda liyashqandallana. 7Chaymandaqam rikarqambis Jisuspa umanda
wangushqan traputapis, suq ladupina
rurashqata. Chaqa mananam pullachu
karqan chay trapu kwirpunda liyashqanwanqa. 8Chayshina Pidru yaykuptinqam,
noqapis chay sipulturamanqa yaykurqanina. Yaykushpaqam, noqapis chay
trapukunata rikarqay, suq ladupi suq
ladupina kaqta. Chayta rikashparaqmi,
noqaqa kriyirqay. 9Piru noqaykunaqam
manaraq intyindirqaychu *Dyuspa Santu
Librumbi kay nishqandaqa: *Dyus
Akrashqan Washadurmi wañushqanmanda
rin kawsamuq, nishpa.
10Chaykunata rikashpaqam, kutirqayllapana pusadayllapaman.

Jisusmi rikakurqan
Marya Magdalamanda kaqman
(Mk. 16.9-11)

11Noqaykuna pusadayllapaman kutiptiyllapaqam, Magdalamanda kaq *Maryaqa
waqashpa, chay *mach'ayshina sipulturapa
sawa yaykunambi kidarqan. Chaypish
kumurashpa, ukuman chapakurqan.
12Chayshina chapakushpaqash, rikarqan
ishkay ancha yuraq mudanayuq anjilkunata.
Suqqash tiyaykarqan Jisuspa uman
rurashqan ladupi; suqqash ch'akin kashqan
ladupi. 13Chayshi chay anjilkunaqa Maryata
tapurqan:
—Warmisita, ¿imapaqmi anchaqa
waqaykangi? nishpa.
Chayshi Maryaqa nirqan:
—Siñurniypa kwirpundam apashqallapana. Manam yach'anichu, maypinam
rurashqallapa, nishpa.
14Chayshina nishpaqash, Maryaqa ikiman
chapakushpa, Jisusta rikarqan. Piru manash
riqsirqanchu: Paymi Jisukristu, nishpaqa.
15Chaymandaqash Jisukristu tapurqan:
—Warmisita, ¿imapaqmi anchaqa
waqaykangi? ¿Pitam maskaykangi? nishpa.
Chayshina tapuptinshi, Maryaqa nirqan:
—Taytitu, Kamachikuqniypa
kwirpunda qam apashqa kashpaqa,
¿maypitaq rurashqa kangi? Yush'ayku
niway, rinaypaq apamuq.
Chaqa Maryaqash yuyarqan: Kay
runaqam kay wirtata kwidaq, nishpa.
16Chayshi Jisusqa nirqan:
—¡Marya! nishpa.
Chayshina shutimbi niptinraqshi,
Maryaqa Jisusta riqsishpa, payman
tikrakashpa, nirqan:
—¡Rrabuni! nishpa.
Chay palabra “Rrabuniqam” *ibriyu
rimaypiqa munan niyta: “Yach'achikuq
Taytitu”, nishpa. 17(Chayshina
nishpaqash, Maryaqa Jisuspa ñawpambi
qonqorikushpa, ch'akingunapi
piskakurqan.) Chayshi Jisusqa nirqan:
—Ama piskawaychu. Chaqa manaraqmi
Taytay Dyusmanqa rishqachu kani. Ashwan
riy yach'akuqniykunata abisaq: “Jisukristum
riykan Taytanman. Paypa Taytanqam
noqanchiqkunapa Taytanchiqpis. Paypa
Dyusninqam noqanchiqkunapa Tayta
Dyusninchiqpis”, nishpa.
18Chaymi Marya Magdalamanda
kaqqa shamushpa, niwarqanllapa:
—Siñurninchiq Jisustam rikashqa
kani. Pay kikinmi niwashqa,
shamunaypaq abisashuqllapa, nishpa.

Jisus kawsamushpam,
yach'akuqningunaman rikakurqan
(Mt. 28.16-20; Mk. 16.14-18; Lk. 24.36-49)

19Chay dumingullam noqaykunaqa tutap
suq wasipi tandakarqayllapa. Chaymi
kamachikuq *isrraylinukunata manchashpa,
chay wasipa pungunda alli kirpashpa,
trankashqallapa karqay. Piru Jisusqam
shamushpa, qonqaylla rikakurqan noqayku-

napa ch'awpiyllapapi. Chayshina rikakushpaqam, noqaykunata napaykuwarqan:

—Bwinas nuchis. Dyus yanapashunqallapa, nishpa.

20 Chaymandaqam rikachiwarqanllapa makinda, kustillanda chay chuqrishqangunata. Chayshina Jisusta rikashpaqam, ancha kushikurqayllapa. 21 Chaymandaqam Jisusqa noqaykunata kayshina niriwarqan:

—Dyus qamkunata yanapashunqa. Chaqa payqam kay pachaman kach'amuwashqanshina, noqapis kach'aykillapa, *shumaq nutisyayta qamkunapis yach'achikunayki.

22 Chayshina niwashpallapaqam, Jisusqa yumbay noqaykunata pukawashpa, niwarqanllapa:

—Dyuspa *Santu Ispiritunda ch'askiyllapa. 23 Chay Santu Ispiritu qamkunata yanapashuptinmi, wakin uchayuqkunata ringillapa niq: "Taytanchiq Dyusmi uchaykikunata pirdunashushqa", nishpa. Chayshina niptikillapaqam, paykunaqa uchangunamanda pirdunadu rin kaq. Piru suq uchayuqkunata niptikillapa: "Tayta Dyusqam mana pirdunashushqachu", nishpaqa, mana pirdunaduchu rin kidaq.

Tumasmi Jisusta kawsamushqata rikarqan

24 Jisus noqaykunaman rikakushqan urasqam chay yach'akuq masiyllapa Tumas Millisuqa mana noqaykunawanchu karqan. 25 Chaymi pay ch'ayamuptinqa, nirqayllapa:

—Siñurninchiq Jisustam rikashqallapa kani, nishpa.

Piru Tumasqam niwarqanllapa:

—Manam kriyiykillapachu. Noqaqam makinda klabu ush'kushqanda rikashpa, diduywan llamkashpa, kustillambi makiywan llamkashparaq, chay niwashqaykitaqa kriyishaq. Manaqa manám, nishpa.

26 Chaymandaqam 8 diyasmanda tutapina noqaykuna chay wasipina tandakashqa karirqayllapa. Chay bwiltaqam Tumaspis pullayllapa karqan. Punguta alli kirpashpam, trankashqa karqayllapa. Piru Jisusqam ch'awpiyllapaman yaykushpa, kayshina noqaykunata napaykuriwarqan:

—Bwinas nuchis. Dyus yanapashunqallapa, nishpa.

27 Chaymandaqam Tumasta nirqan:

—Tumas, diduykita kay makiy klabu ush'kushqanman ruray. Kay ush'kushqa kustillaymambis makikita ruray kriyinayki: Alliptam kawsamushqana, nishpa. Ama mana kriyiq runaqa kaychu. Ashwan noqapi allipta kriyiy, nishpa.

28 Chayshina Jisus niptinmi, Tumasqa paytaqa nirqan:

—¡Qamir Kamachikuqniy, Dyusniy kangi! nishpa.

29 Chaymi Jisusqa Tumasta nirqan:

—Qamqam rikawashparaq kriyingi. Piru chay mana rikawashpa kriyiqkunataqam Dyusqa masta rin yanapaq, kushikunanllapa, nishpa.

Kayraykum San *Jwan kay librutaqa iskibrirqan

30 Jisusmi noqaykunapa ñawpaypi suq laya ancha achka milagrukunatapis rurarqan. Piru yumbay chay milagru rurashqambaqqam mana iskibrishqachu kani kay librupiqa. 31 Piru wakin milagrukunapaqmi iskibrishqa kani, kriyinaykillapa: Jisusqam *Dyus Akrashqan Washadurninchiq. Payllam Dyuspa Churimbis, nishpa, chayshina kriyishpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanaykillapa.

Jisusmi rikakurqan syiti yach'akuqningunaman

21 1-2 Chaymandaqam noqaykuna Jisuspa *yach'akuqningunaqa tandakarqayllapa chay Tibiryas *atun qoch'apa manyambi. *[Nuta: Chay qoch'allam Galiliya qoch'a, Jinisarit qoch'apis shutin.]*

Chaypim karqayllapa: Simun; payllam Pidrupis shutiq; Tumas Millisu, Natanayil. Payqam *prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtanmanda karqan. Noqaykuna Sibidiyupa ishkay churingunapismi chaypi karqayllapa. Ishkay mas apustul masiykunapismi chaypi karqan. Chayshina chay qoch'apa manyambi kaykaptiyllapam, Jisukristu noqaykunaman rikakumurirqan.

3 Piru manaraq rikakumuptinmi, Simun Pidruqa niwashqallapa karqan:

—Noqam rishaq piskadukunata piskaq, nishpa.

Chaymi nirqayllapa:

—Noqaykunapisri qamwan akullapa, nishpa.

Chayshina nishpaqam, lluqshishqallapa karqay *yakupi puriq suq barkuman. Chayshinam chay tuta rirqayllapa piskaduta piskaq. Piru chay tutaqam yuraqashtin mana ni suq piskaduta piskarqayllapachu. 4 Chaymandaqam qayandin achikyaykaptinqa, Jisusta chay qoch'apa manyambi rikarqayllapa. Piru manam paytaqa riqsirqayllapachu. 5 Chaymandaqam Jisusqa kayshina tapuwarqanllapa:

—Ijitukuna, ¿manachu nimata piskashqallapa kangi? nishpa.

Chaymi noqaykunaqa nirqayllapa:

—Manam ni suqsituta piskashqallapachu kani, nishpa.

6 Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—*Atarrayaykita barkupa allin ladunman wichukuyllapa, piskadukunata tarinaykillapa, nishpa.

Chay niwashqanshinam rurarqayllapa. Chaymi allipta manana atirqayllapachu atarrayataqa chutayta, ancha achka piskadukuna bulsachakaptin. 7 Chaymi noqa Jisuspa ancha kuyashqan yach'akuqninqa Simun Pidruta nirqay:

—¡Waq runaqam Siñurninchiq Jisus! nishpa.

Chayshina niptiyqam, Simun Pidruqa chay uraslla das mudananda rurakurqan. Chaqa payqam piskaduta piskananqa trusanwanlla kaykarqan. Chaymandaqam Pidruqa barkumanda brinkashpa yakuman, nadashpa Jisusman rirqan. 8 Chaymandaqam noqaykunapis barkupiqa chay qoch'apa manyanman ch'ayarqayllapa, atarrayata rrastrakushpa, unda piskadu kaptin. Chaqa chay barku kashqanmandaqam manyamanqa 100 mitrusch'i karqan. 9 Chay barkumanda ishkishpaqam, chay manyapiqa tarirqayllapa puchu ninata. Chay ninapa sawambiqam suq piskadu karqan. Chaypa ladumbiqam tandapis karqan. 10 Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—Chay piskadu piskashqaykita wakinda apamuyllapa, (kangashpa, mikunanchiq) nishpa.

11 Chaymi Jisusta uyashpaqam, Simun Pidruqa barkuman lluqshishpa, chay atarrayata rrastramurqan yakupa manyangaman. Chay atarrayapiqam karqan 153 atun piskadukuna. Piru achka piskaduyuq kashpapismi, chay atarrayaqa mana ni llikikarqanchu. 12 Chaymandaqam Jisusqa qayawarqanllapa:

—Shamuyllapana mikunanchiq, nishpa.

Chayshina niwaptinllapaqam, mana ni mayqanniyllapa tapurqayllapachu: "¿Pim kangi?" nishpaqa. Chaqa riqsirqayllapam: Payqam Siñurninchiq Jisukristu, nishpa. 13 Chaymandaqam noqaykunaman qemikashpa, tandata piskashpa, qowarqanllapa. Chayshinam piskadutapis qowarqanllapa mikunayllapa.

14 Kay bwiltawanqam noqaykunaqa kimsa kutindana Jisustaqa rikashqallapa karqay, chay kawsamushqan diyamanda.

Jisusmi Simun Pidruta kayshina tapurqan

15 Ushyashpa mikuytaqam, Jisusqa Simun Pidruta kayshina tapurqan:

—Junaspa churin Simun, ¿kay wakinmandaqachu qamqa masta kuyawangi? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:
—Taytitu, qam yach'angi kuyashushqayta, nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:
—Noqapi chayraq kriyiqkunatar kwiday, suq michidur uñitangunata allita michiqshina, nishpa.
16 Jisusqam Pidruta suq kutinda tapurirqan:
—Junaspa churin Simun, ¿alliptachu kuyawangi? nishpa.
Chayshina tapuriptinqam, Pidruqa nirirqan:
—Arí, Taytitu, qam yach'angi kuyashushqaytaqa, nishpa.
Jisusqam nirirqan:
—Noqapi kriyiqkunatar kwiday, suq michidur wishangunata allita michiqshina, nishpa.
17 Jisusqam suq kutindapis kayshina tapuririrqan:
—Junaspa churin Simun, ¿alliptachu kuyawangi? nishpa.
Chaymi kimsa kutinda chayshinalla tapuriptinqa, Pidruqa malaganayashpa, nirqan:
—Taytitu, qam ancha allita yach'angi noqa kuyashushqaytaqa, nishpa.
Chaymi Jisusqa nirirqan:
—Noqapi kriyiqkunatar kwiday, suq michidur wishangunata ancha allita michiqshina. 18 Alliptam niyki, chuluraq kashpaqam, qamqa mudakushpa, may munashqaykita riq kangi. Piru byijuyaptikiqam, rikraykikunata chutaptiki, suqna mudachishushpa, rin apashuq mana munashqayki lugarman, nishpa.
19 Jisusqam chayshinaqa nirqan, yach'anayllapa: Kayshinam Pidruqa rin wañuq. Chayshina Dyusta ancha allita kasushpa wañuptinqam, suqkunapis Dyusta rin alabaq, nishpa. Chaymandaqam Pidrutaqa kayshina nirqan:
—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Jisukristum Jwambaq Pidruta parlachirqan

20 Chayshina Jisus niptinmi, Pidruqa ikiman chapakushpa, noqa *Jwanda rikawarqan. Noqam Jisuspa ancha kuyashqan yach'akuqninqa karqani. Chaymi Jisus chay *Santa Mikunata noqaykunawan mikuptinqa, noqa ladumbi karqay. Chaypi kashpam, kayshina tapurqay: “Taytitu, ¿mayqan yach'akuqnikim rin intrigakushuq kuntrashuqkunamanqa?” nishpa.
21 Chaymi Pidru rikawashpaqa, Jisusta noqapaq tapurqan:
—Taytitu, ¿Jwandaqa imataq rin pasaq? nishpa.
22 Chaymi Jisusqa nirqan:
—Noqa munaptiyqach'i Jwan kawsanambaq kutimunay diyakamanqa, ¿ima kwintayuqtaq qamqa kangiman? Qamqa sigiwaylla, nishpa.
23 Pidruta noqapaq chayshina niptinqam, chay parlataqa kriyiq masinchiqkunaqa das yach'arqan. Lukismi pandashpa yuyarqanllapa: Manash Jwanqa rinchu wañuq, nishpa. Piru Jisusqam mana noqapaqqa nirqanchu: “Manam rinchu wañuq”, nishpaqa. Ashwan payqam nirqanqa: “Kutimunay diyakaman noqa munaptiyqach'i Jwan kawsanambaqqa, ¿ima kwintayuqtaq qamqa kangiman?” nishpa.
24 Chaymi Jisuspa yach'akuqnin kashpa, allip kashqandalla iskibrishqa kani kay librupiqa.
25 Piru Jisusqam ancha achka layakunatapis rurarqan. Chaymi tukuy chay rurashqangunapaq manyaqlla iskibriptiyqach'i, tukuy kay mundupiqa mana aypanmanchu yumbay librukunaqa.
Chaytallam iskibriykillapa. Chayshina kanqa.

APUSTULKUNA RURASHQANGUNA
(ICHUS)

¿Pitaq iskibrirqan kay librutaqa? Kay librutam chay duktur *San Lukas iskibrirqan. Liyishunllapa punta parti San Lukasta, masta yach'ananchiq San Lukaspaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Lukasqam kay librunda iskibrishpa, kach'arqan yanasun (yanasan) Tiyufiluman, ichu Dyusta yumbay kuyaqkunaman. Liyishun chay punta parti San Lukasta, masta yach'ananchiq chay palabra “Tiyufilupaq”.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Kay librupiqam San Lukas iskibrirqan Jisukristupa *apustulninguna rurashqangunata, Jisukristu manana kay mundupi kaptin. Chaqa Lukasqam ancha munarqan chay Tiyufilu (ichu Dyusta yumbay kuyaqkuna) Jisukristupa apustulningunapaq ancha allita yach'ananllapa. Dyuspa *Santu Ispiritun chay apustulkunata ancha yanapaptinmi, achka *nasyungunapi Jisukristupaq yach'achikuqllapa. Puntata *isrraylinukunatalla yach'achirqanllapa. Chaymandaqam suq nasyungunamanda kaqkunatapis yach'achikuptinllapa, achka paykunapis Jisukristupi kriyirqanllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librupiqam San Lukas niwanchiq Jisukristupi kriyiqkuna achkayashpa, tukuy lugarkunapi Jisukristupaq yach'achikushqambaq.

Ichus 1.1–7.60 niwanchiqllapa, Jisukristupi chay punta kriyiqkuna tandakashpa payta adurashqambaqllapa; Jirusalin llaqtapi *Pintikustis fyistapim Jisuspi kriyiqkunapa shunqonman Dyuspa *Santu Ispiritun yaykushqambaq; chayshina Santu Ispirituwan kashpa, ancha allita Jisukristupaq rimashqambaqllapa; chaymandaqam chay Santu Ispiritu chay kriyiqkunata achkayachishpa, tukuy imapi yanapashqambaq, milagrukunata rurashpa, paykuna Dyuspa pudirninwan yach'achikushqambaq.

Ich. 8.1–12.25 niwanchiq, Pidru suq lugarkunapi, Filipi suq lugarkunapi, Pablu suq lugarkunapi Jisukristupaq yach'achikuptinllapa, wakin isrraylinukuna, mana isrraylinukunapis kriyishqambaqllapa.

Ich. 13.1–28.31 niwanchiq, apustul Pablu suqkunawan achka nasyungunaman rishpa, kada nasyumbi Jisukristupaq yach'achikushqambaq.

Jisusmi nirqan: Dyuspa Santu Ispiritunmi rin shamuq, nishpa

1 [1]Kuyashqay Tiyufilu, punta libruypim iskibrishurqaq Jisus rurashqanda, yach'achikushqanda, qallarishqan diyamandapacha, [2]syiluman rishqan diyakaman. Paymi manaraq syiluman rishpa, akrarqan wakin runakunata, *apustulninguna kanambaq. Paykunatam *Santu Ispiritunwan yach'achirqan, pay munashqanda ruranambaqllapa. [3]Kuntraq runakunam Siñurninchiq

Jisusta wanchirqanllapa; piru kawsamushpaqam, pay kikin rikarimurqan chay apustulningunaman. Chaymandaqam 40 diyasta kutin kutin paykunaman shamurqan, pay kikinda rikashpa, ancha allita yach'ananllapa: Kawsamushqanam, nishpa. Kaytapismi apustulningunata yach'achirqan:

—Ancha achka runa, warmim Taytanchiq Dyusta shumaqta rinllapa kasuq, nishpa.

4-5Paymi chay apustulningunawan pulla kaykashparaq, yumbayta kamachirqan:

—Amaraq lluqshiyllapachu Jirusalin llaqtamandaqa. Ashwanri shuyayllapa, Dyus ufrisishushqanda kumplinangaman. *Jwan Shutichikuqqam yakuwanlla shutichikurqan. Piru qamkunata nishushqayshinam, ashla diyakunamanda Tayta Dyusqa Santu Ispiritunwan rin shutichishuqllapa, nishpa.

Jisusmi syiluman rirqan

6Jisus manaraq riptin syilumanmi, chay *apustulningunaqa kayshina tapurqanllapa:

—¿Kananmandanachu ringi yanapawaqllapa, chay *rrumanu runakunata binsinanchiq, noqanchiqkunata amana kamachiwananchiq? nishpa.

7Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chaytaqam Taytay Dyuslla yach'an, ima diya, ima urasmi chaytaqa rin ruraq, nishpa. Chaytaqam qamkunaqa mana atingillapachu yach'ayta. 8Piru Dyuspa *Santu Ispiritun qamkunaman shamushpam, pudirninda rin qoshuqllapa. Kanan pay qamkunata yanapashuptinmi, ringillapa noqapaq yach'achikuq kay Jirusalimbi, tukuy kay *prubinsya Judiyapi, chay prubinsya *Samaryapi, kay mundupa mas karu kuchungunapi, nishpa.

9Chaymandaqam yumbay chapaykaptinllapa, Jisusqa kay pachamanda alsakarqan, syiluman rinambaq. Chaymi riykaptinqa, pukutayna pambarqan. Mananam paytaqa rikarqanllapachu. 10Chaymi anaq syiluman yumbay chapakuykaptinqa, ishkay yuraq bistiduyuq paykunaman rikarishpa, 11nirqanllapa:

—Uyayllapa, galiliyanukuna, ¿imaraykutaq qamkunaqa chapakuykangi anaq syilumanqa? Waq Jisus syiluman riqqam rin kutirimuq. Chay rikashqaykishina riqtam, chayshinalla pay kikin syilumanda rin kutirimuq, nishpa.

Matiyastam numbrarqanllapa apustul kanambaq

12Chaymandaqam *Ulibu lumamandaqa Jirusalinmanna kutirqanllapa. Chay Ulibu lumamandaqam Jirusalinmanqa 800 mitrusllach'i karqan. Chay *isrraylinukunapa liyninqam kamachikurqan chayshina 800 mitruskamanlla *samana diyapiqa purinanllapa. 13Paykunaqam chay Jirusalinman ch'ayashpaqa, pusada wasipa altunman lluqshirqanllapa. Paykunaqam karqan: Simun Pidru, *Jakubu, *Jwan, Andris, Filipi, Tumas, Bartulu, Matiyu, suq Jakubupis. Chay suq Jakubuqam Alfiyupa churin karqan. Chaypiqam karqan suq Simun. Payqam karqan chay isrraylinu *Kananista partidumanda. Chaypiqam karqambis suq Jakubupa masan *Judas. (Payqam manam chay Judas Iskaryutichu karqan.) 14Yumbay paykunam Tayta Dyuspi yuyakushpa, suq shunqolla kashpa, tandakaqllapa Jisuspa masangunawan, maman *Maryawan, wakin warmikunawan, Dyusman mañakunanllapa.

15Chay tyimpupim tandakarqanllapa 120 kriyiq masikuna. Chaymi paykunapa ch'awpimbi shayashpa, Pidruqa nirqan:

16—Kriyiq masitakuna, uyawayllapa.
*Dyuspa Santu Librumbi nishqanqam
kumplishqana. Chaqa Dyuspa *Santu
Ispiritunmi chay unay gubyirnu *Dabidta
yanaparqan, chay Santu Librupi
iskibrinambaq Jisusta intrigakuqpaq. Kay
diyakunapim chay Judasqa chay suldadu-
kunata aparqan rikachiq, Jisusta prisunan-
llapa. 17Chay Judasqam noqanchiqkunapa
suqninchiq kashpa, pullanchiq puriq. Chay
imakunata ruraptinchiqmi, chaypi karqan.
18Piru chay Judasmi mana allita rurashpa,
*Washadurninchiqta randikurqan. Chay
qellay ch'askishqanwanqam randirqan suq
ch'akrata. Chaymandaqam anaq
altumanda umamba sawan ishkiptin,
pach'an pach'yarqan, chunchulinguna
shikwakashtin. 19Chaymi Jirusalimbi
tiyaqkuna chayta yach'ashpaqa, chay
ch'akrataqa Asildamata shutichirqanllapa.
Chayqam rimaynimbiqa munan niyta:
"Yawar Pamba". 20Chay Santu Libru
*Salmuspim chay Judaspaq kayshina nin:

> Wasinqam wichukushqa, chunchana
> kidanqa. Mananam pipis wasim-
> biqa tiyanqachu, nishpa.[a]

Nimbismi:

> Suqnam ch'askinqa paypa kargun-
> daqa, nishpa.[b]

21'Kaypim noqanchiqkunawan tarikan
allin runakuna. Jisukristu pullanchiq
kaykaptinmi, kay runakunapis paywan
purishqa, 22chay Jwan shutichishqan
diyamandapacha syiluman rinan diyakaman.
Allich'i kanman paykunamanda suqninda
numbrananchiq, dusi *apustulkuna
karinanchiqllapa, paypis ninambaq: "Noqam
Jisusta rikashqa kani wañushqanmanda
kawsamushqata", nishpa.

23Chayshina yuyashpaqam, paykuna-
manda ishkay runakunata akrarqanllapa.
Suqtam akrarqanllapa Jusita. Payllam
Barsabas, Justupis shutiq. Suqtaqam
akrarqan Matiyasta. 24Chaymandaqam
Dyusman kayshina mañakurqanllapa:

—Taytitu, qamqam yumbay runaku-
napa shunqonda riqsingi. Chayri
yach'achiwayllapa kay ishkaymanda
mayqannindam akrashqa kangi,
25Judaspa kargunda ch'askishpa, suq
apustulna kashpa, noqaykunata yanapa-
wanambaq. Chaqa chay Judasqam,
uchanrayku kargunda dijashpa,
rirqanna suq lugar paypaq kaqman.

26Chayshina mañakushpaqam,
paykunaqa surtiyarqanllapa. Swirtiqam
Matiyaspi ishkirqan. Chaymi chay
diyamandapacha Matiyasqa apustul
karguyuqna kashpa, chay unsi apustul-
kunawan pullana purirqanllapa.

Dyuspa Santu Ispiritunmi ch'ayamurqan

2 1Jisuspi yumbay kriyiqkunam
*Pintikustis fyista ch'ayaptin,
tandakarqan suq wasiman. 2Chaypi
kaykaptinllapam, qonqaylla uyarqan-
llapa ancha jwirti wayrashina kunyaqta
anaq syilupi. Chay kunyaqqam
shamushpa, chay wasiman undarqan.
3Kanan umangunapa sawambim qallu
laya ninakunashina rikakurqan
kadunupi. 4Dyuspa *Santu Ispiritunqam
yumbay paykunapa shunqonman
yaykushpa, undarqan. Chaymandaqam
chay Santu Ispiritu rimachiptin, achka
laya rimaykunapina rimarqanllapa.

5Chay diyakunapim Jirusalinmanqa
shamushqallapa karqan achka *isrrayli-
nukuna tukuy karu *nasyungunamanda.
Paykunaqam duktrinanda ancha allita
kasuqllapa. 6Kanan chay kunyaqta
uyashpaqam, chay wasiman qemikar-
qanllapa. Chaypi uyashpa achka laya
rimaykunapi rimaptinllapaqam,
paykunaqa ispantashqata ancha
yuyarqanllapa: ¿Imashinataq kay

---

a 1.20 [Salmo 69.25] **b 1.20** [Salmo 109.8]

runakunaqa atinllapa rimayta kadunupa kikin rimayninchiqpiqa? nishpa.

7Kanan paykunaqam ancha ispantashqata suqnin suqnin nirqanllapa:

—Ima kay rimaqkunaqam *prubinsya Galiliyamanda ¿manachu? 8Mana yach'akushpa nasyunninchiqkunapa rimayningunata, ¿imashinataq atinllapa rimayta kay achka rimayninchiqkunapiqa? 9Chaqa kaypim kanchiq achka nasyungunamanda: Partiyamanda, Midyamanda, Ilanmanda, Misuputamyamanda, Judiyamanda, Kapadusyamanda, Puntumanda, Asyamanda, 10Frijyamanda, Panfilyamanda, *Ijiptumanda, Afrikapa lugarningunamanda. Chay lugarkunaqam Sirini llaqtamanda mas waq ladumbi kidan. *Rrumanukunapismi kay *Isrrayilpi tiyanllapa. Chay rrumanukunapa wakin wambrangunaqam kay Isrrayilpi nasiqkuna. Wakin rrumanukunaqam noqaykuna isrraylinukunapaq tikrakashqa, duktrinayllapapi kriyishqanllaparayku. 11Kambismi Krita nasyunmanda, Arabya nasyunmanda runakuna. Achka nasyungunamanda kashpapismi, ancha allita intyindinchiq kikin rimayninchiqkunapi Dyuspaq niwaptinchiqllapa: Tayta Dyusmi ancha shumaq milagrukunata rurashqa, nishpa.

12Yumbay paykunam ancha ispantashqata *apustulkunata chaparqanllapa. Manam atirqanllapachu intyindiyta:

—¿Imashinam atinllapa kaytaqa rurayta? nishpa.

13Piru wakinnataqmi burlashpa, yanqakunata kayshina rimarqanllapa:

—Chay runakunaqam mach'ashqa, nishpa.

Pidrum achka runakunata yach'achirqan

14Pidruqam chay unsi *apustulkunawan shayashpa ancha jwirtita rimarqan:

—*Isrraylinu masikuna, tukuy kay Jirusalimbi tiyaqkuna, allita uyaywayllapa, kayta yach'anaykillapa. 15Manam chay yuyashqaykichu kanillapa. Manam mach'ashqallapachu kani. Chaqa chayraqmi las nwibi. Manaraqmi punchawchu. ¿Chaychu mach'ashqa kaymanllapa? 16Ashwan kayshinaraqmi. *Dyuspaq chay unay rimaq Juwilmi nirqan:

17 Taytanchiq Dyusmi nin:
Ushyakanan tyimpu ch'ayamuptinmi,
*Santu Ispirituyta rini qoq yumbay
laya runakunata. Chaymi wambraykikunaqa, ullqopis, warmipis noqa
munashqayta rinllapa rimaq.
Chulukunatam *musqoypishina
achka layakunata rini rikachiq.
Byijukunatapismi rini rikachiq
musqoynimbi.
18 Chay diyakunapim Santu Ispirituyta rini
qoq chay kasuwaqkunata, ullqokuna
warmikuna noqa nishqayta
suqkunata ninambaqllapa.
19 Anaq syilupipismi rurashaq mana
rikashqanllapata, chaykunata
rikashpa, ispantananllapa. Kay
pachapipismi yawarta, ninata,
qondayta rurashaq, runakuna
rikashpa ispantananllapa.
20 Rupayqam rin wañuq. Killaqam
yawarshina kulurniyuq rin
tikrakaq. Chayshinam rin kaq
yaqqana shamuptin runakunapa
*Washadurnin. Chaymandaqam
pay shamuptinqa, suq ancha
shumaq diya rin kaq.
21 Chay diyapim noqapi yumbay
kriyiqkunata rini washaq, paykuna
shutiyta myintashpa noqaman
mañakushqanrayku, nishpa.[c]

22Chayshina Dyus nishqanda nishpaqam, Pidruqa nirqan:

---

c 2.21 [Joel 2.28-32]

—*Isrraylinu masiykuna, kayta uyawayllapa: Taytanchiq Dyusmi chay Jisus Nasaritmanda kaqta akrarqan, manaraq wañushpa, ancha shumaq milagrukunata ruranambaq. Chay milagrukunatam ñawpaykillapapi rurarqan, rikashpa yach'anaykillapa: Allibmi Dyusqa paywan, nishpa. 23Piru chaykunata rikashpapismi, qamkunaqa mana allikunata rurarqaykillapa. Jisusta intrigashuptinllapam, prisushpa aparqaykillapa chay mana allin runakunaman, paykuna kruspi klabashpa wanchinanllapa. Dyusmi unaymandapacha yach'arqan: Churiy Jisustam chayshina rinllapa wanchiq, nishpa. 24Chayshina qamkuna wanchiptikipismi, Taytanchiq Dyusqa wañuyta binsishpa, Jisusta kawsachimurqan. Manam dijarqanchu wañushqalla kidanambaq. 25Chaymi chay unay gubyirnu *Dabidqa Jisus ninambaq kaqta kayshina iskibrirqan:

> Tukuy tyimpum Taytay Dyus pullay kashqa. Chayshina noqapa *allin laduypi kaptinqam, mana pipis atinqachu manchachiwaytaqa.
> 26 Paypi yuyakushpa, tukuy shunqo ancha kushikushpam, payta alabashqa kani. Chaymi wañunaypaq kashpapis, mana nimata manchashpachu rini kawsaq.
> 27 Chaqa qamqam noqa kasushuqtaqa mana ringichu dijawaq, *wañuqkunapa lugarnimbi ismunaypaqqa.
> 28 Yach'achiwashqam kangi, qamwan tukuy tyimpu kawsanaypaq. Kanan qam pullay kashpam, ancha ringi kushichiwaq.[d]

29Chaykunata yach'achishpaqam, Pidruqa nirqan:

—Masitakuna, chayqam ancha klaru, noqanchiqkuna yach'ananchiq. Chay unay agwilunchiq Dabid wañuptinmi, pambarqanllapa. Chaqa paypa pantyunninqam kanangaman kay sirkanchiqpi. Chaypillam kwirpunqa. 30Piru chay Dabidmi *Dyuspaq rimaq kashpa, yach'arqan Dyus ufrisishqanda. Chaqa Dyusqam paytaqa kayshina ufrisishqa karqan: "Noqa kikiymi allipta niyki: Qamba karu willkaykimandam rin nasiq isrraylinukunapa Washadurninqa. Paymi rin kamachikuq qamshina", nishpa. 31Chaymi chay Dabidqa ancha unay tyimpupi *Dyus Akrashqan Washadurpaq kayshina iskibrishqa karqan, payta rikashqa kanmanshina: Jisusqam mana rinchu kidaq *wañuqkunapa lugarnimbiqa. Ashwanmi rin kawsamuq. Chaymi kwirpunqa mana rinchu ismuq, nishpa. 32Chay Dabid nishqanshinallam Tayta Dyusqa allipta Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa. Paytaqam noqaykuna kikiy ñawiyllapawan rikashqallapa kani. Chaymi tistigukuna kanillapa. 33Chaymandaqam Tayta Dyusqa Jisusta aparqan anaq syiluman, paypa *allin ladumbi tiyanambaq. Kanan Jisus Tayta Dyusmanda *Santu Ispiritunda ch'askishpam, qowashqallapa ufrisiwashqanshina. Chaymi kay achka rimaykunata atinillapa rimayta. 34-35Chay unay gubyirnu Dabid wañushpaqam, manaraq kawsamushqachu, syiluman rinambaqqa. Ashwan Dyus Akrashqan Washadurpaqmi kayshina iskibrirqan:

> Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan: "Allin laduypi tiyay, kuntrashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)", nishpa.[e] *[Nuta: Chay Dabidpa Kamachikuqninmi Jisusqa.]*

36'Llaqta masi isrraylinukuna, allita uyawayllapa. Manchu qamkuna chay Jisusta kruspi klabachirqaykillapa. Piru Taytanchiq Dyusqam payta

---

d 2.28 [Salmo 16.8-11] **e 2.34-35** [Salmo 110.1]

numbrashqa, Washadurninchiq, Siñurninchiq, kanambaq.

37 Chayshina Pidru niptinmi, yumbay chay uyaqkunaqa ancha malayakushpa syintirqanllapa. Chaymi Pidruta tukuy chay wakin *apustulkunata tapurqanllapa:

—¡Masitakuna! ¿Imatam kananqa atinillapa rurayta, washadu kanayllapaqa? nishpa.

38 Chaymi Pidruqa paykunata nirqan:

—Tukuy ima mana allikunata rurashqaykirayku syintishpa, chay uchaykikunata dijashpa, Jisukristupa shutimbi shutikuyllapa, Tayta Dyus uchaykillapata pirdunashunambaq. Chayshina ruraptikillapaqam, payqa Santu Ispiritunda rin qoshuqllapa. 39 Payqam chayta ufrisiwashqa kanchiq noqanchikkunapaq, wambranchiqkunapaq, yumbay karupi kaqkunapaq, yumbay pay akrashqangunapaq.

40 Chayshina nishpam, Pidruqa masta yach'achishpa, paykunata kayshina ancha kunarqan:

—Amar kayllapachu chay malu llaqta masinchiqkunashinaqa. Ashwanri washadu kayllapa, ama paykunawan kastigadu kanaykillapa.

41 Chayshina Pidru yach'achikuptinmi, chay kunashqanda kasuqkunaqa shutikurqanllapa. Chay diyaqam Jisuspi kriyiqkunamanqa kimsa mil mushuq kriyiqkuna tandakarqanllapa. 42 Kanan yumbay paykunam ancha allita kasuqllapa chay dusi apustulkuna yach'achishqanda. Paykunapuram ancha shumaqta kawsashpa tandakaqllapa, Dyusman mañakunambaq, tandata pitishpa, pulla mikushpa, *Santa Mikunata mikunambaqllapa.

Jisuspi kriyiqkunaqam kayshina kawsaqllapa

43 Chay dusi *apustulkunam ancha achka milagrukunata ruraqllapa. Chayta rikaqkunaqam ancha ispantashqata chaparqanllapa. 44 Jisuspi yumbay kriyiqkunaqam ancha shumaqta kawsaqllapa. Tukuy ima kusasnimbismi yumbaypaq kaq. 45 Randikushpa wakin ch'akranda, wakin kusasnindapismi, chay qellaywanqa chay mas pubrikunata yanapaqllapa. 46 Tukuy diyam *Dyuspa adurana wasinman shumaqta tandanakuqllapa. Ancha umildi kashpam, kushikushpa, wasingunapipis tandanakushpa, tandata pitishpa, *Santa Mikunata pulla mikuqllapa. 47 Kanan Taytanchiq Dyustam ancha alabaqllapa. Chayshina shumaqta kawsaptinllapam, yumbay rikaqkuna yuyaqllapa: Paykunaqam ancha allin runakuna, warmikuna, nishpa. Siñurninchiq Jisusmi diyapi diyapi mushuq kriyiqkunata washashpa, masta achkayachiq chay kriyiqkunataqa.

Pidrum Dyuspa pudirninwan kach'akachirqan suq kujuta

3 1 Suq diyam las tris di la tardi Pidruqa *Jwanwan rirqanllapa *Dyuspa adurana wasinman. Chay urasqam *isrraylinukuna Dyusman mañakunan urasna karqan. 2 Dyuspa adurana wasimba suq yaykunanmi “Shumaq Pungu” shutiq. Chay pungupim suq kuju tiyaykarqan. Payqam nasishqan diyamandapacha mana ni atirqanchu shayayta. Chaymi ayllunguna tukuy diya chay kujuta apashpa, chay Shumaq Pungupi dijaqllapa, adurana wasiman yaykuqkunata limush'nata mañanambaq. 3 Chay kujuqam Pidruta Jwanda rikashpa Dyuspa adurana wasinman yaykuykaptinqa, rrugarqan:

—Qowayllapár limush'nitata, nishpa.

4 Chaymi paykunaqa kujuta chapashpa, Pidruqa nirqan:

—Mayá, chapawayllapa, nishpa.

5Chaymi kujuqa das chaparqan:
Rinnam qowaq limush'nata, nishpa.
6Piru Pidruqam nirqan:
—Manam nima qellayniyuqchu ni *uruyuqchu kani. Piru kayshinam atini yanapashuyta: Jisukristu nasarinupa shutimbim niyki, atarishpa puriy, nishpa.
7Pidruqa chayshina nishpa, allin ladu makinmanda rambashpa shayachiptinmi, chay kujupa ch'akinguna, ñudunguna jwirtina tikrakarqan.
8Chaymi chay kujuqa shayashpa, brinkarqan. Chay urasmandapacham atirqanna puriyta. Kanan Dyusta ancha alabashpam, chay *apustulkunapa pullan Dyuspa adurana wasinman yaykurqan. 9Chayshina chay kuju purishpa, Dyusta alabaykaptinqam, yumbay chaypi kaqkuna 10ancha ispantashqata chaparqan: ¿Imashinaraq kach'akashqaqa? nishpallapa. Chaqa chay kujutaqam unaymandapacha rikashqallapa karqan, chay Shumaq Pungupi limush'nata mañakuykaptin.

Pidrum yach'achikurqan Dyuspa adurana wasimbi

11Chay kujum kach'akashpa, Pidruta, *Jwandaqa manana dijarqanchu. Chaymi suq atun kurridurpi kaykaptinllapa, ancha achka runakuna ispantashqata paykunaman kallparqanllapa, chay kujuta rikanambaq. Chay kurridurmi shutiq "Gubyirnu Salumumba kurridurnin", nishpa. 12Chay runakunata rikashpam, Pidruqa nirqan:
—Isrraylinu masikuna, ¿imaraykutaq ancha ispantashqata chapawangillapa? ¿Ima qamkunachu noqaykunapaq yuyangi: Ancha pudirniyuq kashpa, Dyusta kasuqkuna kashpam, paykuna kach'akachishqa chay kujutaqa, nishpa? 13Manam chayshinachu. Ashwanmi unay agwilunchiq *Abrajamba, *Isakpa, *Jakubupa Dyusnin kay kujutaqa kach'akachishqa. Chaqa Dyusqam Churin Jisusta numbrashqa karqan, ancha pudirniyuq kanambaq, paytalla kasunanchiqllapa. Piru qamkunaqam paytaqa aparqaykillapa awturidarkunaman. Chaymandaqam Gubyirnu Pilatu munaptin kach'aytapis, qamkunaqa mana munarqaykillapachu. 14Ashwanmi chay ancha allin mana nima uchayuq Jisusta disprisyashpa, qamkunaqa mañakurqayki, suq matansyiru runata kach'anambaq. 15Chaymandaqam qamkunaqa wanchichirqaykillapa chay Jisus kawsachikuqtaqa. Piru Dyusqam paytaqa wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshina kawsachimuptinmi, noqaykunaqa rikashqallapa kani. Chaymi tistigunguna kanillapa. 16Chayrayku Jisuspi kriyishpa "Kach'akay" niptiyllam, kay riqsishqayki kujuqa kach'akashpa, jwirsayuqna.
17'Masitakuna, yach'anim: Qamkuna mas kamachikuq runakunawan Jisusta wanchichirqaykillapa, mana yach'ashpa: Paymi *Washadurninchiq, nishpa. 18Chayta ruraptikillapam, Dyus nishqanqa kumplishqana. Chaqa unay tyimpupim *Dyuspaq rimaqkuna Jisuspaq kayshina iskibrirqan: "*Dyus Akrashqan Washadurmi ancha rin ñakaq", nishpa. 19Chayri qamkunaqa mana allikunata dijashpana, Tayta Dyuspi yuyakuyllapa, chay uchaykikunamanda pirdunashunambaq. Chayshina Dyuspi kriyiptinchiqmi, payqa rin animachiwaqninchiq kushikunanchiq. 20Rinmi kach'amuq Churin Jisukristuta. Chaqa manaraq kay mundu kaptinmi, Jisusta numbrashqa karqan, Washadurninchiq kanambaq. 21Lukismi Jisusqa manaraq rinchu kutimuq. Ashwanmi syilupilla rin kaq, Tayta Dyus kay mundupi tukuy ima nishqanda

kumplinangaman. Chaqa Dyusqam paypaq ancha allin rimaqkunawan unay tyimpukunapi chayshina nishqa karqan.
22Chaymi Dyuspaq chay rimaq *Muysisqa agwilunchiqkunata Jisuspaq kayshina nirqan: “Tayta Dyusmi *nasyunninchiqpi rin nasichiq paypaq suq pudirniyuq rimaqta, noqata numbrawashqanshina. Chayri tukuy ima pay nishqanda kasuyllapa. 23Chay rimaqta mana kasuqkunataqam Dyusqa wambrangunamanda akrashpa, rin chingachiq”, nishpa.*f*

24’Chaymi chay unay rimaq *Samwilpa tyimpunmandapacha, Dyuspaq yumbay rimaqkuna Jisus kay tyimpupi rurashqambaq rimashpa, iskibrirqanllapa.
25Chaqa Tayta Dyus chay rimaqkunawan ufrisikushqanmi noqanchiqkunapaq kashqa. Noqanchiqkunata yanapawananchiq yuyashpam, Dyusqa suq *tratuta rurarqan unay agwilunchiqkunawan. Chaymi Abrajanda nirqan: “Karu willkaykiwanmi kay mundupi yumbay runakunata rini yanapaq”, nishpa.*g*
26Chaymi Tayta Dyus Churinda wañushqanmanda kawsachimushpa, puntata noqanchiqkunaman kach'amurqan yanapawananchiq, chay mana alli rurashqanchiqta dijashpa, paypi yuyakunanchiqllapa, nishpa.

Pidruwan Jwandam prisurqanllapa

4 1Pidru *Jwanwan chay runakunata yach'achiykaptinmi, ch'ayarqanllapa *isrraylinu kurakuna, *sadusiyu duktrinayuqkuna, *Dyuspa adurana wasimba suldadungunapa kamachikuqnimbis. 2Pidruqam Jwanwan kayshina yach'achikuykarqan:

—Jisusqam wañushqanmanda, kawsamushqa. Chaymi yach'anchiq: Wañuqkunaqam rin kawsamuq, nishpa.

Chaypaqmi chay ch'ayamuqkunaqa ancha piñakurqanllapa. (Chaqa chay sadusiyukunaqam kriyirqanllapa: Wañuqkunaqam mana rinllapachu kawsamuq, nishpa.) 3Chaymi Pidruta Jwanda prisushpa, aparqanllapa karsilman. Chay diya tardina kaptinmi, karsilpi dijarqanllapa qayandin diyakaman. 4Piru Pidru Jwanwan yach'achikuptinmi, ancha achka runakuna Jisuspi kriyishqallapa karqan. Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa ullqokunallach'i 5.000na karqan.

5Chaymandaqam qayandin diyaqa tandakarqanllapa chay Jirusalinman *Isrrayilpa kamachikuqninguna, *kamachikuq ansyanukuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapis.
6Chaypiqam karqambis *mas kamachikuq isrraylinu kura Anas shutiq. Chay Anasqam ayllun Kayfaswan, Jwanwan, Alijandruwan, yumbay ullqo ayllungunawambis shamushqallapa karqan. 7Yumbay chay awturidarkunaqam Pidruta, Jwanda karsilmanda apachimushpa, yumbaypa ch'awpinman pasachishpa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Pitaq qamkunataqa kamachishushqa, chay kujuta kach'akachinaykiqa? ¿Pipa shutinwanmi myintashpa, chaytaqa rurashqallapa kangi? nishpa.

8Chaymi Pidruqa, Dyuspa *Santu Ispiritun ancha yanapaptin, nirqan:

—Llaqta masiy isrraylinukunapa kamachikuqninguna, kamachikuq ansyanukunapis, 9qamkunaqam tapuwangillapa yach'anayki: Kay runa kujuqa ¿imashinam kach'akashqa? ¿Pim paytaqa yanapashqa? nishpa. 10Mayá, nishqaykillapa, yumbay llaqta masinchiq isrraylinukuna yach'ananllapa. Kay runa kujuqam

f 3.23 [Deuteronomio 18.15,18,19] **g 3.25** [Génesis 22.18]

kach'akashqa Jisukristu nasarinupa pudirninwan. Qamkunam nirqaykillapa, Jisusta kruspi wanchinanllapa. Piru Tayta Dyusqam wañushqanmanda paytaqa kawsachimurqan. 11Albañilkunam mana baliq rumikunata wichukunllapa. Chayshinallam qamkunapis Jisustaqa wichukurqaykillapa. Piru Jisusqam kananqa wasipa iskinambi mas baliq rumishina.*h* 12Chaqa Dyusqam mana qowashqachu kanchiq suq laya washadurtaqa. Jisusllam atin washawayninchiqtaqa, nishpa.

13Chayshina mana nimata manchashpachu allita rimaptinllapaqa, chay awturidarkunaqa ancha ispantashqata paykunata chaparqanllapa. Chaqa Pidruwan Jwanqam mana istudyashqachu karqan. Chaymi chay awturidarkunaqa kwintata qokarqanllapa: Kay mana baliq runakunaqam Jisuswan purishpa, ancha yach'akushqallapa, nishpa.

14Kanan chay runa kujupismi paykunapa ñawpambi kach'akashqana shayaykarqan. Chaymi mana nimapaq atirqanllapachu kuntraytaqa. 15Chaymi paykunaqa Pidruta, Jwanda sawaman surqorqan, chay awturidarkunalla tukuy imata parlananllapa. 16Chaymandaqam paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Imatam atinchiq rurayta kay runakunataqa? Chaqa kay Jirusalimbiqam yumbayna yach'anllapa: Chay kujutaqam paykuna kach'akachishqa, nishpa. Chaymi noqanchiqkunaqa mana atinchiqchu niyta “Yanqam”, nishpaqa. 17Ashwan manchachishpalla, nutifikashunllapa, kananmandaqa amana pitapis willananllapa Jisuspa shutimbiqa, amana chay faman masta shikwakanambaq, nishpa.

18Chayshina kunanakushpaqam, Pidruta Jwanda qayachirqanllapa. Chaymandaqam jurapashpa, kamachirqanllapa, amana pitapis parlachinambaq, ni yach'achinambaq, Jisuspa shutinda myintashpaqa. 19Piru chayshina kamachiptimbismi, Pidruwan Jwanqa kayshina nirqan:

—Mayá, allita yuyayllapa. ¿Imataq mas alli Tayta Dyuspaqqa? ¿Allichu qamkunata kasushunaypaq, ichu mas alli Dyusta kasunayllapa? 20Chaqa noqaykunaqam mana nimatapis atinillapachu uyaraytaqa. Ashwanmi rikashqayllapata, uyashqayllapata rinillapa yach'achikuq, nishpa.

21Chayshina niptimbismi, chay awturidarkunaqa ancha jurapashpa, dijarqanllapana rinambaq. Chaqa chay kujuta kach'akachishqanraykum, yumbay runakuna Dyusta ancha alabarqanllapa. Chaymi chay awturidarkunaqa mana nimapaq atirqanllapachu kastigayta. 22Chay kach'akashqa kujuqam masdi 40 watayuqna karqan.

Jisuspi kriyiqkunam Dyusman mañakurqan, ama manchananllapa

23Pidruwan *Jwanqam chay kamachikuq kurakunapa, chay *kamachikuq ansyanukunapa dispachunmanda lluqshishpaqa, kriyiq masingunamanna rirqanllapa. Paykunataqam manyaqlla tukuy ima pasashqanllapata willarqan. 24Chaymi yumbay chay kriyiq masinguna chayta yach'ashpaqa, tandanakushpa, kayshina Dyusman mañakurqanllapa:

—Taytitu Dyus, qam rurashqa kangi anaq syiluta, kay pachata, *mar yakuta, tukuy ima kaqkunata. 25Qamqam *Santu Ispirituykiwan rimachirqayki chay unay sirbishuq agwilunchiq

h 4.11 [Salmo 118.22]

*Dabidta. Chaymi payqa qambaq rimaq kashpa, *Santu Libruykipi kayshina iskibrirqan:

¿Imaraykutaq achka *nasyungunapi tiyaqkunaqa ancha piñakushpa alsakanllapa Dyuspa kuntranqa? ¿Imaraykutaq chay runakuna, warmikunaqa yanqakunata yuyanllapa, Dyusta binsinanllapaqa?

26 Chaqa kay mundupa gubyirnungunam Dyuspa kuntran alsakarqanllapa. Kanan llaqtakunapa kamachikuqningunam tandakashpa, Tayta *Dyuspa, Akrashqan Washadurpa kuntran alsakarqanllapa, nishpa.[i]

27 Taytitu Dyus, allibraq chay Dabid iskibrishqanshina kashqa. Chaqa kay Jirusalin llaqtapi chay akrashqayki *santu Churiki Jisustam kuntrarqanllapa. Chaymi chay gubyirnu *Irudis, chay gubyirnu Punsyu Pilatuwan, furastirukunawan, *isrraylinukunawan tandakarqanllapa. **28** Paykunam tandakashpa, rurarqan chay unay tyimpupi qam yach'ashqaykishina: "Churiytam rinllapa wanchiq", nishpa. **29** Dyusitu, rikay, kananqam noqaykunatapis jurapawanllapa, qamta ama myintashushpa, yach'achikunayllapa. Chayri animuta qowayllapa, ama nimata manchashpa, qambaq yach'achikunayllapa. **30** Pudirnikiwanri yanapawayllapa, qeshyaqkunata kach'akachinayllapa, *santu Churiki Jisuspa shutimbi milagrukunata ruranayllapa, yumbay rikaqkuna yach'anambaq: Dyusmi ancha pudirniyuq, nishpa.

31 Ushyaptinllapa mañakuyta Dyusmanqam, chay tandakashqanllapa lugarqa ch'apsikarqan. Chay urasmi Dyuspa Santu Ispiritun paykunapa shunqonda undashpa, masta animachirqan, ama nimata manchashpachu, Dyus nishqanda rimananllapa.

Kusasninllapaqam yumbaypaq karqan

32 Jisuspi yumbay kriyiqkunam suq yuyayniyuqlla kaqllapa. Tukuy shunqo allipta kuyanakuqllapa. Chaymi mana niqllapachu: "Kay imayqam noqapalla" nishpaqa. Ashwanmi tukuy ima kaqninwan yumbaynin yanapanakuqllapa. **33** Kanan Jisuspa chay dusi *apustulningunam ancha pudirniyuq kashpa, kayshina yach'achikuqllapa: "Siñurninchiq Jisusmi wañushqanmanda allipta kawsamushqa", nishpa. Kanan Dyusqam ancha yanapaq paypi yumbay kriyiqkunata, shumaqta kawsananllapa. **34-35** Paykunaqam mayqanninda iman faltaptinqa, wakin ch'akrayuq ichu mayqan wasiyuqqa randikushpa, qellayninda apaq chay dusi apustulkunaman. Paykunaqam chay mana nimayuqkunata qoqllapa. Chaymi paykunapiqa mana ni mayqan pubriqa karqanchu.

36 Chaypim karqan suq *libita runa Jusi shutiq. Apustulkunaqam paypaq nishqa karqan: "Birnabi shutinqa", nishpa. Rimaynimbiqam Birnabiqa munan niyta "Kunswilakuq". Payqam *yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipripi nasishqa karqan. **37** Chay Birnabim suq ch'akranda randikushpa, qellayninda apamushpa, apustulkunata qorqan, paykunana kriyiq masingunata yanapanambaq.

Ananiyasmi warminwan llullakurqanllapa

5 **1** Karqanmi suq runa Ananiyas shutiq. Warminqam Safira shutiq. Chay Ananiyasmi warminwan, suq ch'akranda randikushpa, **2** wakin

i 4.26 [Salmo 2.1-2]

qellayta piskarqanllapa. Chaymandaqam Ananiyasqa wakindalla apashpa, *apustulkunata qorqan, “Yumbaymi” nishpa. 3Chayshina llullakuptinmi, Pidruqa nirqan:

—Uyay, Ananiyas. ¿Imaraykum dijarqayki *dyabluta yaykunambaq shunqoykimanqa? Qamqam chay ch'akraykipa ch'aninda wakinda piskashpaqa, Dyuspa *Santu Ispiritunda munarqayki ingañayta. 4¿Ima manachu qamba kikikipa ch'akraykiqa kashqa? Randikuptikiqam, qellayqa qambana kashqa. ¿Imaraykum llullakushqaqa kangi? Chay layata llullakushpaqach'i, qamqa yuyarqayki: Runakunatallam rini ingañaq, nishpa. Manam chayshinachu kashqa. Ashwanmi Taytanchiq Dyusta munarqayki ingañayta.

5Chayshina Pidru niptinmi, Ananiyasqa chayta uyashpa, chay uras pachaman bulakashpa wañurqanna. Chaymi chayta yach'ashpaqa, yumbay ancha mancharqanllapa. 6Chaymandaqam wakin wambra runakuna shamushpa, almataqa suq trapuwan liyashpana, aparqanllapa pambaq. 7Chayshina kimsa uras pasashqambinam, chay almapa warminqa apustulkuna kashqanman yaykurqan. Piru payqam mana nimatapis yach'arqanchu: Qosaymi wañushqa, nishpaqa. 8Chaymi Pidruqa paytapis tapurqan:

—Safira, ¿allipchu chay prisyupaqlla ch'akraykitaqa randikurqayki? nishpa.

Chaymi Safiraqa nirqan:

—Arí. Chaysitupaqllam randikurqayllapa, nishpa.

9Chayshina niptinmi, Pidruqa chay warmita nirqan:

—¿Imapaqmi qosaykiwanqa kunanakushpa llullakushqallapa kangi, “Dyuspa Santu Ispiritunqam mana yach'anqachu”, nishpach'i? Uyay, chay qosaykita pambaqkunaqam shamuykanllapana. Nam kay pungumanna ch'ayamuykanllapa apashunambaq, qamtapis pambashuq, nishpa.

10Chayshina niptinllam, chay warmipis chay uras Pidrupa ñawpanman bulakashpa wañurqanna. Chaymi chay pambakuqkunaqa ch'ayamushpa, ukuman yaykushpa, chay warmitapis wañushqatana tarirqanllapa. Chaymi paytapis aparqanllapana pambaq runamba ladunman. 11Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa, tukuy chay wakin runakunawan chayta yach'ashpaqa, ashwamba mancharqanllapa.

Apustulkunam achka milagrukunata rurarqan

12*Apustulkunaqam runakunapa ñawpambi achka milagrukunata ruraqllapa. Kanan Jisuspi yumbay kriyiqkunam *Dyuspa adurana wasinman tandakaqllapa chay unay gubyirnu Salumumba kurridurnimbi. 13Piru mana kriyiqkunaqam manchashpa, paykunawanqa mana tandakaqllapachu. Piru mana tandakashpapismi, ancha alabaqllapa Jisuspi kriyiqkunataqa. 14Chayshinam ancha achka ullqokuna, warmikuna kriyirqanllapana Jisuspi. 15Kanan achka runakunam qeshyaqningunata wasinmanda surqoshpa, parakunapi kamakunapi apamushpa, ñangunapi shuyachiqllapa, Pidru chay ñanda pasaptin, ankisiya llandunllapis qeshyaqningunapa sawanda pasaptin, kach'akanambaq. 16Asta chay sirka llaqtakunamandam achka runakunaqa Jirusalinman apamurqan qeshyaqningunata, *dyablupa ispiritungunawan lukuyashqakunata, apustulkuna kach'akachinambaq. Kanan yumbay paykunataqam kach'akachirqanllapa.

Apustulkunatam qesacharqanllapa

17Chaymi mas kamachikuq *isrraylinu kura, *sadusiyu duktrinayuq runakuna

*apustulkunata ancha imbidyarqanllapa.
18Chaymi paykunataqa prisushpa,
karsilman wichurqanllapa. 19Piru chay
tutaqam Tayta Dyuspa suq anjilnin,
karsilpa pungunda kich'ashpa,
paykunata surqoshpa, nirqan:
20—Riyllapa *Dyuspa adurana
wasinman, chaypi shayashpa, yumbay
runakunata yach'achiq, Jisuspi
kriyishpa, kawsanambaqllapa.
21Chayshina niptinqam, apustulku-
naqa kasushpa, madrugadu Dyuspa
adurana wasinman rishpa, waqpi
yach'achikurqanllapa. Chaypina
kaykaptinllapaqam, chay mas
kamachikuq isrraylinu kura, yumbay
paywan kaqkunapis mas pudirniyuq
isrraylinukunata qayarqan,
tandakashpa, *Mas Kamachikuq
Tandakaq Juyiskunana kashpa, Pidruta,
*Jwanda jusgananllapa. Yumbay chay
kamachikuqkunaqam parlashpa,
suldadukunata kach'arqanllapa,
karsilmanda apamunanllapa chay
apustulkunata. 22Piru suldadukuna
karsilman rishpaqam, manana tarirqan-
llapachu. Chaymi das kutimurqanllapa
kayshina abisakuq:
23—Karsiltaqam tarishqallapa kani alli
kirpashqata. Chay kwidakuq suldaduku-
naqam karsilpa pungundaqa ancha
allita kwidaykarqanllapa. Piru punguta
kich'ashpaqam, manana ni pitapis
ukupiqa tarirqayllapachu, nishpa.
24Chayshina niptinllapaqam, chay
isrraylinu kurakunapa kamachikuq-
ninqa, Dyuspa adurana wasimba
suldadungunapa kamachikuqninwan,
yumbay chay ancha kamachikuq
kurakunawambis ancha yuyashpa,
tapunakurqanllapa:
—Chayshinaqa ¿imaraq pasanqa?
nishpa.
25Chayshina parlaykaptinqam, suq
runa ch'ayamushpa, nirqan:
—Chay karsilashqaykillapa runaku-
naqam Dyuspa adurana wasimbi
runakunata yach'achiykan, nishpa.
26Chaymi suldadukunapa kamachi-
kuqninqa suldadungunawan chay uras
chay adurana wasiman rirqanllapa
piskaq. Apustulkunata chaypi
tarishpaqam, shumaqlla apamurqan-
llapa, mana maqashpallapachu. Chaqa
chay suldadukunaqam mancharqan-
llapa: Kay apustulkunata
maqaptinchiqqach'i, runakunaqa
sitawanchiqman, nishpa. 27Chayman-
daqam apustulkunata
ch'ayachimushpaqa, shayachirqanllapa
chay *Mas Kamachikuq Tandakaq
Juyiskunapa ñawpanman. Chaypi
kaptinqam, chay kamachikuq kuraqa
nirqan:
28—Manchu noqaykunaqa qamkunata
ancha kamachishurqaq, amakish Jisuspa
shutinda myintashpaqa
yach'achikungichu, nishpa. Piru qamku-
naqam mana kasuwashpachu, tukuy
Jirusalin llaqtapi duktrinaykita
yach'achikungillapa. Kanan
ashwambam munangillapa wichupa-
wayta chay Jisus wañushqambaq,
nishpa.
29Chaymi Pidruqa chay wakin
apustulkunawan nirqan:
—Noqaykunapaqqam masta balin
Dyusta kasunayllapa, runakunata
kasunaymandaqa. 30Manchu qamku-
naqa Jisusta kruspi klabachishpa,
wanchichirqaykillapa. Piru paytaqam
Taytanchiq Dyus kawsachimushpa,
31anaq syilupi *allin ladumbi
tiyachishpa, ancha Kamachikuq
*Washadurninchiqta rurashqa. Chaymi
uchanchiqkunata dijaptinchiqqa, payqa
pirdunawaqninchiq washawanchiqllapa.
32Chay Jisus rurashqambaqmi Dyuspa
*Santu Ispiritun, noqaykunapis
tistigukuna kanillapa. Chaqa Tayta

Dyusmi chay Santu Ispiritunda payta kasuqkunata qowashqallapa, nishpa.
33Chay awturidarkunaqam chayta uyashpaqa, ancha piñakushpa, chay apustulkunataqa munarqanllapa wanchiyta. 34Piru chay awturidarkunamanda suq *farisiyu Gamayil shutiqmi ancha allin yach'achikuq karqan. Chaymi paytaqa yumbay runakuna ancha allita uyaqllapa. Chay Gamayilmi shayashpa kamachikurqan, suq rratitu apustulkunata sawaman surqonanllapa. 35Chaymandaqam chay karguyuq masingunata nirqan:
—Uyawayllapa, isrraylinu masiykuna. Allita yuyayllapa. Kwidawkish mana allitachu rurangimanllapa chay runakunata. 36Yuyayllapa, manchu suq tyimpuqa chay runa Tiwdas nirqan, payshi ancha kamachikuq. Kanan paytaqam 400 runakuna kasurqanllapa. Chaymandaqam suq runakuna Tiwdasta wanchiptinllapa, chay 400 sigiqkuna waqta kayta shikwakarqanllapa. 37Chaymandaqam suq tyimpu *sinsuta ruraptin, alsakarqan suq kamachikuq Judas *prubinsya Galiliyamanda. Paytapismi achka runakuna kasurqanllapa. Chaymandaqam chay Judasta wanchiptinllapaqa, payta sigiqkunapis waqta kayta shikwakarqanllapa. Mananam mastaqa tandakarqanllapachu. 38Chaymi kayshina kunaykillapa: Dijayllapa chay runakunata. Ama mitikuyllapachu paykunamanqa. Chaqa chay duktrinan paykunapalla kaptinqam, das rin ushyakaq. 39Piru paykuna Dyuspa duktrinanda yach'achikuykaptinqam, qamkunaqa mana atingillapachu chingachiyta. Allita yuyayllapa. Paqtakish Dyusta kuntraykangillapa, nishpa.
40Chay Gamayil nishqanda kasushpam, manana wanchirqanllapachu. Chaymi chay apustulkunata qayachishpa, suq lastima asutichishpa, kamachirqanllapa, amana masta Jisuspaq yach'achikunanllapa. Chaymandaqam paykunataqa kach'arqanllapana. 41Chayshina asutiptimbismi, chay apustulkunaqa ancha kushikushpa, chay awturidarkunapa ñawpanmanda lluqshirqanllapa, yuyashpa: Tayta Dyusmi akrawashqa kanchiq, kayshina Jisuspaq yach'achikushpa, ñakananchiqpaq, nishpa. 42Kanan paykunaqam tukuy diyakuna Jisukristupaq masta yach'achikurqanllapa *Dyuspa adurana wasimbi, achka wasikunapipis.

Apustulkunam numbrarqan syiti yanapakuqninda

6 1Chay tyimpuqam Jisuspi kriyiqkunaqa masta achkayaqllapa. Piru chay *grigu rimaypi rimaqkuna piñakushpam, kayshina rimarqanllapa *ibriyu rimaypi rimaq kriyiq masingunapaq:
—Grigupi rimaq biyudakunatash tukuy diya mana allitachu mikunata partinllapa, nishpa.
2Chaymi chay dusi *apustulkunaqa yumbay kriyiqkunata tandashpa nirqanllapa:
—Noqaykunaqam Dyus nishqanda yach'achikuykani. Chaymi mana allichu, chay yach'achikuykashqayta dijashpa, mikunata partinayllapaqa. 3Chayri masitakuna, qamkunamanda akrayllapa syiti allin yach'ayniyuq runakunata, *Dyuspa Santu Ispiritunwan puriqkunata. Paykunata numbrayllapa, chay mikunata partinanllapa. 4Noqaykunaqam tukuy diya Dyusman rinillapa mañakuq. Pay nishqanda rinillapa yach'achikuq, nishpa.
5Chaypaqmi Jisuspi yumban kriyiqkunaqa nirqan:

—Allibmi chay nishqaykillapaqa, nishpa.

Chaymandaqam akrarqanllapa suq runa Istiban shutiqta. Payqam Tayta Dyuspi ancha yuyakuq. Paypa shunqombim Dyuspa Santu Ispiritun kawsaq. Paykunaqam akrarqambis Filipita, Prukuruta, Nikanurta, Timunda, Parminastapis. Akrarqambismi Nikulasta Antyukiya llaqtamanda kaqta. Paymi yach'akushqa karqan *isrraylinukunapa duktrinanda.

6Chaymandaqam chay syiti runakunata apamurqanllapa apustulkunaman. Paykunaqam sawambi makinda rurashpa, Dyusman mañakurqanllapa, tukuy imapi yanapanambaq.

7Chayshinam Jisuspi kriyiqkunaqa Dyuspaq tukuy maypi masta masta yach'achikuqllapa. Chaymi Jirusalin llaqtapiqa paykunaqa masta achkayaqllapa. Chaqa asta isrraylinukunapa achka kurangunapismi Jisuspi kriyirqanllapa.

Istibandam prisurqanllapa

8Dyus yanapaptinmi, Istibanqa ancha pudirniyuq kashpa, achka milagrukunata rurarqan yumbaypa ñawpambi. 9Piru wakin isrraylinukuna Istibanwan tandakashpam, taripanakurqan. Paykunaqam suq *sinaguga wasimanda karqanllapa. Chay wasiqam shutiq Libri *Randishqa Kriyadukunapa sinagugan, nishpa. Chay kuntraqkunaqam Sirini llaqtamanda, Alijandriya llaqtamanda, *prubinsya Silisyamanda, chay prubinsya Asyamandapis karqanllapa. 10Piru Istibanqam Dyuspa Santu Ispiritunwan kashpa, ancha yach'ayniyuq karqan. Chaymi chay kuntraqkunaqa mana atirqanllapachu binsiyta paytaqa. 11Chaymi pagararqanllapa wakin runakunata, llullakushpa ninambaqllapa: “Istibandam uyashqa kani, ancha fiyuta *Muysispaq, Dyuspaq rimaptin”, nishpa.

12Chayshina llullakuptinllapa uyashpam, achka runa, *kamachikuq ansyanukuna, *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna chay nishqanda kriyishpa, ancha piñakurqanllapa. Chaymi Istibanda piskashpa, rrastrakushpa, aparqanllapa *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpanman. 13Kanan aparqanllapapismi chay llullakuq tistigukunata, Istibambaq kayshina rimanambaqllapa:

—Kay runaqam kutin kutin mana shaykuq ancha fiyukunata riman *Dyuspa adurana wasimbaq, Muysispa liyningunapaqpis. 14Chaqa noqaykunaqam kay Istibanda uyashqallapa kani kayshina niptin: Chay Jisus Nasaritmanda kaqshi *Dyuspa adurana wasindaqa rin bulaq. Muysismanda yach'akushqanchiq kustumbrinchiqkunatash rin chingachiq, nishpa.

15Chaymi chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskuna, yumbay chaypi tiyaqkunawan chapashpa, rikarqanllapa Istibamba qaqllanda anjilshina llipyaykaqta.

Istibanmi allita rimarqan washakanambaq

7 1Chay mas kamachikuq *isrraylinu kuram Istibanda tapurqan:

—¿Allipchur chayshina nishqa kangi? nishpa.

2Chaymi Istibanqa nirqan:

—Taytakuna, masitakuna, allita uyawayllapa. Ancha pudirniyuq llipyaykaq Tayta Dyusmi rikakurqan chay punta agwilunchiq *Abrajanman, chay *nasyun Misuputamyapi tiyaykaptin, manaraq Aran llaqtaman riptin tiyaq. 3Kayshinam kamachirqan: “Llaqtaykita, yumbay aylluykikunata dijashpa, riy suq lugarman. Noqam rini

rikachishuq maypim kidan chay lugarqa", nishpa. 4Chayshina Dyus niptinmi, Abrajanqa chay Kaldiya nasyunmanda lluqshishpa, rirqan Aran llaqtaman tiyaq. Chaymandaqam Abrajamba taytan wañuptinqa, Dyusqa chay Abrajandaqa kay *Isrrayil nasyunninchiqman apamurqan. 5Piru Dyusqam mana nima irinsyata ni suq pidasu ch'akritata qorqanchu Abrajandaqa. Payqam alayri kaypiqa tiyarqan. Mana qoshpapismi, Abrajandaqa kayshina ufrisirqan: "Wañuptikiqam, karu willkaykikunapaq kay pachaqa rin kaq", nishpa. Chayshinam chay Abrajandaqa ufrisirqan, manaraq ni churiyuq kaptin. 6Tayta Dyusqam chay unay agwilunchiq Abrajandaqa nirqambis: "Karu willkaykikunam kay llaqtamanda rishpa, suq nasyumbi suq furastirushina rinllapa tiyaq. Ñakaq *randishqa kriyadukunam rinllapa kaq. Paykunatam ancha rinllapa qesachaq 400 wata tukuyta".

7'Tayta Dyusqam Abrajandaqa nirqambis: "Piru kastigaqmi rini chay nasyumbi qesachakuqkunataqa. Chaymandaqam chay karu willkaykikunaqa, chay nasyunmanda lluqshishpa, rinllapa kasuwaq kay Isrrayilpi", nishpa. 8Chaymandaqam Dyusqa Abrajanwan suq tratuta rurarqan. Paytam kamachirqan, *kwirpumbi siñalta ruranambaq, ama qonqanambaq chay tratu rurashqanda. Chaymi Abrajanqa churin *Isak nasiptinqa, uchu diyasniyuq kaptinlla, kwirpumbi chay siñalta rurarqan. Chayshinallam Isakpis churin *Jakubuta rurarqan. Chay Jakubupismi chayshinalla rurarqan dusi churingunata. Chay dusi churingunaqam nasyunninchiq Isrrayilpa chay dusi *atun ayllungunapa taytanguna karqanllapa.

9'Chay Jakubupa dusi churingunaqam punta agwilunchiqkuna karqan. Paykunaqam masan *Jusita imbidyashpa randikurqanllapa, chay randiqkuna *Ijiptu nasyunman apanambaqllapa. Piru Dyusqam Jusipa pullan karqan. 10Chaymi Jusi ñakaptinqa, Tayta Dyus yumbay chay ñakashqanmanda washashpa, yanaparqan, yach'ayniyuq kashpa, allita kawsanambaq. Chayshina Dyus Jusita yanapaptinmi, chay Ijiptupa gubyirnun *Farunqa ancha gustarqan. Chaymi Jusita numbrarqan, Ijiptupa gubyirnun kanambaq. Paytaqam nirqambis: "Tukuy ima kaqniyta, wasiykunapi yumbay tiyaqkunatapis qam kwiday", nishpa.

11'Chaymandaqam Ijiptu nasyumbi *Kanayan nasyumbipis ancha jwirti ambruna karqan. Chaymi mikunan mana aypaptin, chay punta agwilunchiqkunaqa ancha ñakarqanllapa. 12Chayshina ñakashpaqam, Jakubuqa yach'arqan: Ijiptupish kan trigu, nishpa. Chaymi chay punta bwiltata dyis churingunata Ijiptuman kach'arqan, triguta randinanllapa. Chay churingunaqam unay agwilunchiqkuna karqan. 13Chaymandaqam suq kutinda kutiriptinllapa Ijiptuman, triguta randirinambaqqa, Jusiqa masangunata nirqan: "Noqam masayki Jusi kani", nishpa. Chayshina masanguna Jusita riqsiptinqam, Ijiptupa gubyirnun Farunqa yach'arqan: Jusiqash isrraylinukunapa kastan, nishpa. 14Chaymandaqam Jusiqa chay masangunata nirqan: "Riyllapa apamuy taytanchiqta, yumbay ayllunchiqkunata", nishpa. Chay tyimpupim 75 karqanllapa. 15Chayshinam karqan, Jakubu yumbay ayllundin riptin Ijiptuman tiyaq. Waqpinam achka watakunamanda payqa wañurqanna. Chaymandaqam tukuy chay punta agwilunchiqkunapis achka wambrangunata dijashpa,

wañurqanllapa. 16Jakubu wañuptinqam,
kwirpunda aparqanllapa Sichin
llaqtaman pambaq paypa pantyunnimbi.
Chaqa Abrajanmi chay pantyundaqa
randishqa karqan chay runa Jamurpa
churingunamanda.
17'Tayta Dyusmi jurashpa, Abrajanda
kayshina ufrisishqa karqan: "Suq
nasyundam rini qoq karu willkaykiku-
nata", nishpa. Chay ufrisishqan tyimpu
kumplinan kaykaptinmi, chay Ijiptu
llaqtapiqa *isrraylinukuna anchana
achkayashqa karqan. 18Chay tyimpupim
Ijiptupiqa suq mushuq gubyirnu
kamachikurqan. Payqam mana
nimatapis yach'ashqachu karqan chay
Jusipa allin famambaqqa, ancha unayna
wañushqa kaptin. 19Chay mushuq
gubyirnuqam chay agwilunchiqkuna-
taqa tukuy imapi ingañashpa, ancha
qesachaq. Chaymi paykunataqa
kamachirqan, ullqo wambritunguna
nasiptin, wichukunanllapa
wañunambaq.
20'Chayshina kamachikuptinmi, chay
tyimpupi *Muysis nasirqan. Paytaqam
Dyusqa ancha kuyaq. Kanan taytanwan
mamanqam kimsa killata wasimbi
pakashpa, kriyarqan. 21Chaymandaqam
(chay gubyirnuta kasushpa) wichukup-
tinqa, chay gubyirnupa chinan chay
wambrituta tarikushpa, tandashpa,
wawandashina kriyarqan. 22Chaymi
Muysis wiñashpaqa, tukuy imata
ijiptinu runakunashina yach'akurqan.
Chaymi tukuy imata rimanambaq,
ruranambaqqa ancha pudirniyuq
karqan.
23'Chaymandaqam 40 watayuqna
kashpaqa, Muysisqa munarqanna riyta
isrraylinu kastanda watukuq. 24Chaymi
rishpaqa, rikarqan suq ijiptinu ancha
maqaykaqta suq isrraylinuta. Chaymi
Muysisqa chay isrraylinuta washashpa,
wanchirqan chay ijiptinuta. 25Chaqa
Muysisqam yuyarqan: Isrraylinu
masiykunach'i allita intyindinqallapa:
Muysiswanmi Dyusqa rin yanapawaq-
ninchiq, ama randishqa kriyadukuna
kananchiqllapa, nishpa. Piru chay
isrraylinu masingunaqam mana
intyindirqanllapachu. 26Qayandin
diyaqam Muysisqa isrraylinukunaman
kutirishpa, ishkayta tarirqan paykuna-
pura pilyaykaqta. Chaymi munashpa
alliyachiyta, paykunataqa nirqan:
"Qamkunaqam llaqta masipura
kangillapa. ¿Imapaqmi pilyaykangi-
llapa? Ama pilyayllapachu", nishpa.
27'Piru chay yanqa maqaqmi Muysista
kumsashpa, nirqan: "¿Ima pitaq
qamtaqa numbrashushqa, noqaykunapa
kamachikuqniy, juyisniyllapa
kanaykiqa? 28¿Ima munangichu
noqatapis wanchiwayta qayna chay
ijiptinuta wanchishqaykishina?" nishpa.
29Chayshina niptinmi, Muysisqa
manchashpa, mitikarqan nasyun
Madyan shutiqman. Chaypiqam
kasarashpa, ishkay wambrayuqna
karqan. Piru chaypiqam furastirushina
tiyarqan.
30'Chaymandaqam 40 watas
pasaptinna, Muysisqa chuncha lugar
*Sinayi urqqopa ladumbi kaykarqan.
Chay chunchapim Dyuspa anjilninqa
suq yura sach'api nina lumyaykaqpi
Muysisman rikakurqan. 31Chaymi
Muysis ancha ispantashqata chapashpa,
qemikashpa mas allita rikanambaq,
uyarqan Taytanchiq Dyusta kayshina
niptin: 32"Noqam chay punta agwiluyki-
kuna Abrajamba, Isakpa, Jakubupa
Dyusnin kani", nishpa. Chayshina niqta
uyashpaqam, Muysisqa manchashpa,
ch'apsikarqan. Chaymi manana
munarqanchu masta chapaytaqa.
33Kanan Tayta Dyusqam paytaqa
nirqan: "Ch'akikikunamanda surqoy
llanqeykita. Chaqa noqam kaypi kani.

Chaymi ancha *santu lugarpi shayaykangi. 34Noqam rikashqa kani
wambraykunata Ijiptupi ancha
ñakaykaptinllapa. Uyashqam kani
paykunata ancha waqaptin. Chaymi
syilumanda shamushqa kani, chay
wambraykunata ñakashqanmanda
washanaypaq. Kayman shamuy. Rinim
qamtaqa kach'ashuq Ijiptuman", nishpa.
35'Piru chay unay agwilunchiqkunaqam Muysista disprisyashpa,
nirqanllapa: "¿Pim qamtaqa numbrashushqa, noqaykunapa kamachikuqniy,
juyisniy kanaykiqa?" nishpa. Piru Tayta
Dyusqam chay sach'api rikakuq
anjilninwan Muysista numbrashqa
karqan, chay unay agwilunchiqkunapa
kamachikuqnin, washadurnin
kanambaq. 36Muysismi achka milagrukunata, siñalkunata rurashpa, chay
unay agwilunchiqkunata Ijiptumanda
surqorqan. Chaymandaqam Chupika
*Mar Yakupi, chunchakunapipis 40
watas tukuyta mas milagrukunata
rurarqan. 37Chay kikin Muysismi unay
isrraylinukunataqa nirqan: "Dyus
noqata numbrawashqanshinam, qamkunamanda suq runata rin numbraq,
paypaq rimanambaq. Chayri payta
kasuyllapa", nishpa.[j] 38Chay Muysismi
isrraylinukunawan chuncha lugarkunapi
karqan. Chaypi kaykaptinmi, Dyuspa
anjilnin Sinayi urqqopa sawambi
Muysista Dyus munashqanda nirqan,
payna chay unay agwilunchiqkunata
ninambaq. Chaymandaqam Muysisqa
chay uyashqanda *Dyuspa Santu
Librumbi iskibrirqan, noqanchiqkunapis
chayta kasushpa, tukuy tyimpu
kawsananchiqllapa.
39'Piru chay agwilunchiqkunaqam
mana munarqanchu Muysista
kasuytaqa. Ashwanmi payta
disprisyashpa, munarqanllapa kutiyta
Ijiptuman. 40Chaymi *Arunda
nirqanllapa: "Masayki Muysisqam
noqaykunata *Ijiptu nasyunmanda
surqowashpaqa, manana rikch'anchu.
Chaymi munanillapa *amitukunata
ruranayki, ñawpanchiqta rinambaqllapa", nishpa. 41Chaymi suq mishiru
amitunda rurarqanllapa. Chaymandaqam animalkunata wanchishpa,
rupachishpa, ancha kushikushpa,
adurarqanllapa chay rurashqanllapa
amitunda. 42Chaymi Dyusqa paykunamanda akrakashpa, dijarqan, rupayta,
killata, lusirukunata aduranllapa.
Chaymi *Dyuspaq rimaqkuna Dyus
nishqanda Santu Librumbi kayshina
iskibrirqanllapa:

> ¿Ima qamkuna isrraylinukuna chay
> 40 watasta chunchakunapi tiyashpachu, noqapaq wanchirqaykillapa chay animalkunata?
> 43 Manam noqapaqchu chaytaqa
> rurarqaykillapa. Ashwanmi
> qamkunaqa chay amitu laya
> Muluqpa andasninda purichishqallapa kangi. Chay amitu laya
> lusiru Rrifan shutiqtapismi
> purichishqallapa kangi. Kanan
> qamkuna kikikim chay amitu
> layakunata rurashpa, adurashqallapa kangi. Chaymi noqaqa
> Isrrayilmanda surqoshushpa, rini
> kach'ashuqllapa chay nasyun
> *Babiluñapa mas waq ladunman,
> nishpa.[k]

44'Chuncha lugarkunapiqam agwilunchiqkunaqa chay *karpamanda adurana
wasita pullan purichiqllapa, chaypi
Dyusta aduranllapa. Chay wasipim
waqaychaqllapa Dyuspa liyninda chay
ishkay *rumi tablapishina iskibrishqata.
Chaqa chay karpamanda adurana

---

j 7.37 [Deuteronomio 18.15] **k 7.43** [Amós 5.25-27]

wasipaqmi Tayta Dyusqa Muysista
rikachishpa nishqa karqan: “Kayshina
ruray”, nishpa. Chaymi chay kamachish-
qanshina rurarqanllapa. 45Kanan
agwilunchiqkunaqam chay karpamanda
adurana wasitaqa irinsyatashina
ch'askirqanllapa. Chaymandaqam chay
*Juswiwan shamuqkuna pullan apamur-
qanllapa chay karpamanda adurana
wasita kay (*Kanayan) nasyunman.
Kaypiqam kuntraqkunata binsirqan-
llapa. Chay kuntraqkunataqam Dyus
qatirqan, chay agwilunchiqkuna kaypi
tiyanambaqllapa. Chay karpamanda
adurana wasiqam kay *Isrrayilpi karqan
*Dabid kamachikushqan tyimpukaman.
46Dyusmi chay unay gubyirnu
Dabidpaqqa ancha kushikurqan. Chaymi
Dabidqa munarqan *Dyuspa adurana
wasinda rurayta, chaypi Tayta Dyus
tiyanambaq. 47(Piru Dyusninchiqmi
mana dijarqanchu, chay gubyirnu Dabid
wasinda ruranambaqqa.) Ashwanmi
Dabidpa churin *Salumun Dyuspa
adurana wasindaqa rurarqan. 48Piru
ancha pudirniyuq Tayta Dyusqam mana
tiyanchu runakuna rurashqan wasikuna-
piqa. Chaymi Dyuspaq rimaq
*Isayiyasqa Dyus nishqanda kayshina
iskibrirqan:

49 Syiluqam noqapa atun *trunuy. Kay
pachapiqam ch'akiykunata
samachini. Chayshina kaptinqa,
¿ima laya wasiytaraq atinman-
llapa rurayta noqapaqqa, chaypi
samanaypaq? (Manam
nisitanichu nima laya adurana
wasita rurananllapa, chaypi
samanaypaqqa.)
50 Chaqa noqam makiywan tukuy
imata rurashqa kani, nishpa.*l*

51Chayshina Dyus nishqanda nishpam,
Istibanqa juyiskunata nirqan:

—Qamkunaqam unaymandapacha
angu shunqoyuqlla kashqallapa kangi.
Mana baliq rinriyuq, shunqoyuqmi
kangillapa, Dyuspi mana kriyiq runaku-
nashina. Chay unay agwilunchiqkuna-
shinam Dyuspa *Santu Ispiritunda
kuntrangillapa. 52Mayá, ¿Dyuspaq
mayqan rimaqtam mana qesachar-
qanchu chay unay agwilunchiqkunaqa?
Yumbandam qesacharqanllapa,
¿manachu? Chaqa chay rimaqkuna
*Dyus Akrashqan Washadurpaq
yach'achikuptinmi, chay unay agwilun-
chiqkuna paykunataqa wanchirqanllapa.
Chaymandaqam chay ancha allin
Washadurninchiq shamuptinqa, qamku-
naqa paytapis wanchirqaykillapa.
53Chaqa qamkunaqam Dyuspa liyninda
kikin anjilninguna yach'achishuptinqa,
mana kasungillapachu.

Istibandam sitashpa wanchirqanllapa

54Chayshina Istiban niptinmi, chay
juyiskunaqa ancha piñakurqanllapa.
Chaymi qech'yachirqanllapa kirungu-
nata. 55Piru Istibanqam Dyuspa Santu
Ispiritunwan kashpa, syiluman
chapakushpa, rikarqan Dyuspa
pudirninda llipyaykaqta. Rikarqambismi
Jisusta, Dyuspa *allin ladumbi shayay-
kaqta. 56Chaymi nirqan:

—¡Chapayllapa! Rikanim syiluta
kich'akashqata. Rikanipismi
*Dyusmanda Shamuq Runata, Dyuspa
allin ladumbi shayaykaqta, nishpa.

57Chayshina Istiban niptinmi, ama
uyananllaparayku, chay runakunaqa
rinrinllapata pambashpa, “¡A!”
qayach'akushpa, kallparqanllapa
Istibanda piskaq. 58Piskashpaqam, chay
llaqtamanda sawaman surqorqanllapa,
rumikunawan sitashpa, wanchinambaq-
llapa. Kanan chay llullakuq tistiguku-

---

l 7.50 [Isaías 66.1-2]

naqam sawanmanda bistidungunata surqoshpa, suq chulu Sawlu shutiqta mingarqanllapa. *[Nuta: Chay Sawlullam Pablupis shutirqan.]* 59Chayshina paykuna sitaykaptinmi, Istibanqa mañakushpa nirqan:

—Siñursitu Jisus, tandayri *ispirituyta, nishpa.

60Chaymandaqam qonqorikushpa, ancha jwirtita rimashpa, nirqan:

—Siñursitu Jisus, yush'ayku ama kastigaychu kay kuntrawaqkunataqa, kayshina rurawaptinllapa, nishpa.

Chayshina nishpaqam, Istibanqa wañurqanna.

Sawlum ancha qesacharqan Jisuspi kriyiqkunata

8 1Chay Sawlum rikashpa Istibanda wanchiptinllapaqa, yuyarqan: Allitam ruraykanllapa, nishpa.

Chay diyamandapacham Jisuspi kriyiqkunata ancha qesacharqanllapa Jirusalimbiqa. Chaymi yaqqa yumbay chay kriyiqkunaqa waqta, kayta shikwakashpa, rirqanllapa *prubinsya Judiyapa, prubinsya *Samaryapa lugarningunaman. Piru chay dusi *apustulkunam kidarqan chay Jirusalimbiqa. 2Jisuspi wakin kriyiqkunaqam ancha waqashpa, alma Istibanda pambarqanllapa. 3Piru chay Sawluqam ancha qesachaq Jisuspi kriyiqkunataqa. Wasin wasin yaykushpam, rrastrashpa, runakunata, warmikunata surqoq karsilanambaq.

Filipim Jisuspa shumaq nutisyanda prubinsya Samaryapi yach'achikurqan

4Chay Jirusalinmanda mitikaqkunaqam may rishqangunapi masta Jisuspaqqa yach'achikurqanllapa:

—Jisusqam shamushqa washawananchiqllapa, nishpa.

5Chay riqkunamandam suqnin Filipi shutiq. Paymi *prubinsya *Samaryapa suq llaqtanman rishpa, *Jisukristupaq yach'achikurqan. 6Chayshina yach'achikuptinmi, ancha achka runakuna tandakashpa, ancha allita uyaqllapa. Kanan milagrukunata Filipi ruraptinmi rikaqllapa. 7Chaqa payqam Dyuspa pudirninwan ancha achka runakunamanda *dyablukunata qatirqan. Chay dyablukunaqam Filipi kamachiptinlla, qayach'akushpa runakunamanda lluqshirqanllapa. Kanan achka *wañushqashina kwirpuyuqkunata, kujukunatam kach'akachirqan. 8Chayshina kaptinmi, chay llaqtapiqa yumbay runakuna ancha kushikurqanllapa.

9Piru karqambismi suq runa Simun shutiq. Unayqam chay Samaryapi tiyaqkunata brujiyashpa, kriyichishqa karqan: Chay Simunqash ancha pudirniyuq runa, nishpa. 10Chaymi wambrakuna, byijukuna paytaqa ancha allita kasuqllapa. Paypaqmi niqllapa:

—Dyusmi kay brujupiqa. Chaymi ancha pudirniyuq kashpa, achka laya milagrukunata atin rurayta, nishpa.

11Chaqa ancha unaymandapacham paykunataqa brujiyashqa karqan. Chaymi payta kriyishpa, ancha kasuqllapa. 12Piru Filipiqam yach'achikurqan:

—Tayta Dyusmi shamushqa, payta kasushpa kawsananchiqllapa. Jisukristum *Washadurninchiqqa, nishpa.

Chayshina yach'achikuptinmi, achka runakuna, warmikuna Jisukristupi kriyishpa shutikurqanllapa. 13Asta chay bruju Simumbismi kriyishpa shutikurqanna. Chaymandaqam Filipipa pullanna puriq. Chaymi achka milagrukunata Filipi ruraptinqa, chaykunata rikashpa, chay Simunqa ancha ispantarqan.

14Jirusalimbim *apustulkunaqa yach'arqanllapa: Samaryanukunaqash

kriyishqallapana Jisuspi, nishpa. Chaymi chay prubinsya Samaryaman Pidruta, *Jwanda kach'arqanllapa. 15Paykunaqam Samaryaman ch'ayashpaqa, Dyusman mañakurqanllapa, *Santu Ispiritunda qonambaq chay mushuq kriyiqkunata. 16Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunqam manaraq paykunamanqa shamushqachu karqan. Ashwan paykunaqam Jisuspa shutimbi yakuwanlla shutikushqallapa karqan. 17Chaymi Pidruwan Jwanqa paykunapa sawambi makingunata rurashpa, Dyusman mañakuptinllapa, Santu Ispiritundaqa ch'askirqanllapa.

18Chayta rikashpaqam, chay bruju Simunqa chay apustulkunataqa nirqan:

—Pagarashqayki qellayta. 19Yanapawayllapar qamkunashina runakunapa sawambi makiyta ruraptiy, Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askinambaq, nishpa.

20Chaymi Pidruqa, Simunda nirqan:

—¿Ima qamqachu yuyangi: Atinim randiyta Dyuspa Santu Ispiritunda, nishpa? Chayshina yuyashpaqam, ringi chingaq qellaynindiki. 21Qamba shunqoykiqam mana balinchu Dyuspaqqa. Chaymi qamqa mana nima dirichuyuqchu kangi ruranayki noqaykuna rurashqaytaqa. 22-23Riqsiykim ancha malu kashqaykita. Chaqa mana allin yuyaynikikunam karsilashushqashina, Dyuspi ama yuyakunayki. Chayri mana alli yuyashqaykita dijashpa, Dyusman mañakuy pirdunashunambaq. Paqta payqa pirdunashungiman, nishpa.

24Chayshina Pidru niptinmi, Simunqa nirqan:

—Siñurninchiq Jisusmanri mañakuyllapa, ama chay niwashqaykishina chinganaypaq, nishpa.

25Chaymandaqam Pidruwan Jwanqa Tayta Dyus nishqanda yach'achikushpa, *Jisuspa shumaq nutisyandapis yach'achikurqanllapa. Chaymandaqam chay *prubinsya Samaryapa suq llaqtangunapi chay shumaq nutisyata yach'achikushpa, kutirqanllapa Jirusalin llaqtaman.

Filipim parlarqan suq runa Ityupiya nasyunmanda kaqwan

26Chaymandaqam Dyuspa suq anjilnin Filipita nirqan:

—Atarishpa, *sur laduman riy suq ñanda. Chay ñanqam Jirusalinmanda uran rin chuncha lugarkunata pasashpa, chay Gasa llaqtaman ch'ayashtin, nishpa.

27Chaymi Filipiqa chay kach'ashqan ñanda riqshina, tingunakurqan suq runa Ityupiya nasyunmanda kaqwan. Chay runaqam suq *inuku ancha kamachikuq karqan. Chaqa Ityupiyapa gubyirnan Kandasipa tisurirunmi payqa karqan. Payqam rishqa karqan Jirusalinman Dyusta aduraq. 28Chaymandaqam *chutana karrumbi llaqtanmanna kutiriykarqan. Payqam *Dyuspaq unay rimaq *Isayiyaspa librunda liyiqshina riykarqan. 29Chaymi Dyuspa *Santu Ispiritun Filipitaqa nirqan:

—Qemikay chay runapa chutana karrunman, nishpa.

30Chaymi Filipiqa chay karruman qemikashpa, chay runata rikarqan Isayiyaspa librunda liyiykaqta. Chaymi tapurqan:

—¿Chay liyishqaykitachu intyindingi? nishpa.

31Chaymi chay runaqa nirqan:

—¿Imashinam atishaq intyindiyta, mana pipis intyindichiwaptinqa? nishpa.

Chayshina nishpaqam, Filipita kumbidarqan, karrunman lluqshishpa, ladumbi tiyashpa, chay liyishqanda intyindichinambaq. (Chaymi Filipiqa

chay karrumanna lluqshirqan.) 32Chay runaqam *Dyuspa Santu Librumbiqa kayshina nishqanda liyiykarqan:

Wishatashinam paytaqa aparqanllapa wanchiq. Rutuqkunapa ñawpambiqam uñitaqa uyaritap kaykarqan. Chayshinallam paypis mana nimata rimarqanchu.

33 Paytaqam ancha penqachirqanllapa. Chaqa allin dimandataqa manam rurarqanllapachu. Kay pachapiqam paytaqa wanchirqanllapa, mana ni warmiyuq ni wambrayuqchu kaptin, nishpa.[m]

34Chay kamachikuq runaqam Filipita tapurqan:

—Dyuspaq chay rimaqqa ¿pipaqmi chayshinaqa nin? ¿Paypaqllachu ichu suq runapaq chayshinaqa nin? Mayá, niwayri yush'ayku, nishpa.

35Chaymi Filipiqa chay liyishqanda intyindichishpa, *Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achirqan: (“Chay wishashinam wañushqa, noqanchiqkunata washawananchiq”, nishpa). 36Chaymandaqam pasaqshina suq lugarpi yakuta tarirqan. Chaymi chay ityupiyanuqa Filipita nirqan:

—Kaypiqam kan yaku. ¿Manachu kaypi atingiman shutichiwayta? nishpa.

37Chaymi Filipiqa nirqan:

—Tukuy shunqoykiwan Jisuspi kriyiptikiqam, atini shutichishuyta, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay runaqa nirqan:

—Kriyinim: Jisukristuqam Dyuspa Churin, nishpa.

38Chaymandaqam chay *chutana karruta shayachishpa, ishkandinna ishkirqanllapa. Ishkishpaqam yakuman yaykushpallapa Filipiqa chaypina shutichirqan. 39Yakumanda lluqshiptinllapaqam, Dyuspa Santu Ispiritunqa Filipitaqa dasna aparqan. Chaymi chay ityupiyanuqa Filipitaqa manana rikarqanchu. Piru ñannindaqam kushikushpana rirqan. 40Kanan Filipiqam das rikakurqan Asutu llaqtapina. Chay Asutumandaqam llaqtan llaqtanna rirqan yach'achikuq Jisuspa shumaq nutisyanda. Chayshinam rirqan Sesarya llaqtaman ch'ayashtin.

Chay Sawlum Jisuspi kriyirqan

9 1Chaykamanqam chay Sawluqa mana shaykuq juraparqan, Jisuspi kriyiqkunata wanchinambaq. Chaymi rirqan *mas kamachikuq isrraylinu kuraman, 2urdingunata surqoshpa, Damasku llaqtaman rinambaq. Chaqa chay urdingunawanqam yuyarqan yaykuyta *sinaguga wasikunaman, Jisuspi kriyiq ullqokunata, warmikunata prisushpa, Jirusalinman apamushpa, chaypi dimandanambaq. 3Piru urdingunata ch'askishpa, riykaptin Damaskumanqam, yaqqana ch'ayaptin, chay ñambiqa qonqaylla syilumanda suq ancha jwirti micha lliwyashpa, paypa rridurninda limpu achikcharqan. 4Chaymi payqa pambaman bulakashpa, uyarqan syilumanda kayshina qayaqta:

—¡Sawlu, Sawlu! ¿Imapaqmi qesachawaykangi? nishpa.

5Chaymi payqa tapurqan:

—¿Pimir kangi, Taytitu? nishpa.

Chay qayakuqqam nirqan:

—Noqam kani Jisus. Noqatam qesachawaykangi. Manchu buyis yapukushpaqa, ikiman garruchata matqashpaqa, paylla chuqrikan. Chayshinallam qambis dañakaykangi, kayshina qesachawashpaqa, nishpa.

6Chaymi Sawluqa ancha manchaywan ch'apsikashpa, tapurqan:

---

m 8.33 [Isaías 53.7-8]

—Taytitu, ¿imatamir munangi ruranaypaq? nishpa.

Chaymi Siñurninchiq Jisusqa nirqan:

—Atarishpa riy chay Damasku llaqtaman. Waqpim rinllapa nishuq, imata ruranayki, nishpa.

7Sawluwan riqkunapismi uyarqanllapa chay qayakuqtaqa. Piru manam pitapis rikarqanllapachu. Chaymi ancha mancharqanllapa. 8Sawluqam pambamanda atarishpa, manana atirqanchu nimatapis rikakuyta. Chaymi chay pullan riqkunaqa, rambashpana, aparqanllapa chay Damasku llaqtaman. 9Chaypim kimsa diyata karqan. Chay kimsa diya tukuytam mana nimatapis rikakurqanchu, ni mikurqanchu, ni imatapis upyarqanchu.

10Chay Damaskupiqam suq runa Ananiyas shutiq tiyarqan. Paymi Jisuspi ancha yuyakuq. Chaymi Siñurninchiqqa payman rikakushpa suq *musqoypishina nirqan:

—¡Ananiyas! nishpa.

Chaymi Ananiyasqa nirqan:

—¿Imamiri, Taytitu? Kaypim kani, nishpa.

11Chaymi Siñurninchiqqa Ananiyasta nirqan:

—Atarishpa, riy chay kalli “Dirichu” shutiqman. Chay Judaspa wasinman ch'ayashpa, tapukuy suq runa Sawlu shutiqpaq. Payqam Tarsu llaqtamanda. Noqamannam mañakuykan. 12Paymi suq musqoypishina rikashushqa, pusadanman ch'ayaykaqta, makikita sawambi ruraykaqta, mushuqmanda rikakunambaq, nishpa.

13Siñurninchiq nishqanda uyashpaqam, Ananiyasqa nirqan:

—Taytitu, achka runakunam parlachiwashqa chay runapaqqa: “Chayqam ancha malu”, nishpa. Jirusalimbiqash qambi kriyiqkunata ancha qesachashqa. 14Kananqash chay runaqa kamachikuq *isrraylinu kurakunamanda urdingunata surqoshpa, kay Damaskumanna shamushqa, noqaykuna qambi kriyiqkunata prisuwananllapa, nishpa.

15Chayshina niptimbismi, Siñurninchiqqa nirirqan:

—Riylla. Noqam chay runataqa akrashqa kani, chay furastiru runakunata gubyirnundinda, *Isrrayilmanda kaqkunatapis noqapaq yach'achikunambaq. 16Noqam paytaqa rini yach'achiq: Kayshinam ringi ñakaq noqapi kriyishqaykirayku, nishpa.

17Chayshina Siñurninchiq niptinqam, Ananiyasqa rirqanna Sawluman. Ch'ayashpaqam, chay wasiman yaykushpa, Sawlupa sawambi makinda rurashpa, nirqan:

—Masita Sawlu, ñanda shamuykaptikim, Siñurninchiq Jisus qaman rikakurqan, ¿manachu? Paymi kach'amuwashqa, mushuqmanda rikakurinayki, Dyuspa *Santu Ispiritunda ch'askinayki, nishpa.

18Chayshina niptinqam, Sawlupa ñawinmanda ishkirqan piskadupa qarachangunashina. Chayshina ishkiptinqam, rikakurqanna. Chaymi Sawluqa chay uras atarishpa, shutikurqanna. 19Chaymandaqam mikushpaqa, jwirsayuqna karqan. Kanan wakin diyakunam Jisuspi kriyiqkunawanna kidarqan chay Damasku llaqtapi.

Sawlum yach'achikurqan Damaskupi

20Chaymandaqam Sawluqa chay Damaskupiqa *sinaguga wasikunapina kayshina yach'achikurqan:

—Taytanchiq Dyuspa Churinmi Jisusqa, nishpa.

21Chayshina yach'achikuptinmi, yumbay chay uyaqkunaqa ancha ispantashqata ninakuqllapa:

—¿Manachu kay runaqa Jirusalimbi Jisuspi kriyiqkunata qesachashpa puriq?

¿Manachu kay Damaskuman
shamurqan, Jisuspi kriyiqkunata
prisushpa, chay kamachikuq *isrraylinu
kurakunaman apanambaq? nishpa.
22Piru Sawluqam ancha animakashpa,
chay Damaskupi yach'achikurqan, chay
isrraylinukunata binsinangaman:
—Tayta *Dyusmi Akrashqan Washa-
durta kach'amushqana. Paymi Jisus,
nishpa.
Ancha shumaqta yach'achikuptinmi,
mana pipis atirqanchu nimata niyta
Sawlutaqa.

Sawlum washakarqan isrraylinukunamanda

23Chaymanda achka diyakuna
pasaptinnam, wakin isrraylinukunaqa
Damaskupi tandakashpa, parlarqanllapa
Sawluta wanchinanllapa. 24Chaymi
chay ch'iqniqkunaqa chay llaqtapa
murallamba pungungunapi chishyashtin
yuraqashtin shuyaqllapa, Sawlu
lluqshiptin, chaypi wanchinanllapa.
Piru chayshina paykuna shuyaykap-
tinqam, Sawluqa yach'arqanna.
25Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa
Sawlutaqa tutap aparqanllapa,
murallapa sawanda surqoq. Chaymi
chay altu murallapa sawanmanda
waskakunawan suq atun kanastapi
ishkichirqanllapa sawa laduman.
Chayshinam washakarqan Sawluqa.

Sawlum rirqan Jirusalin llaqtaman

26Sawluqam Jirusalin llaqtaman
ch'ayashpaqa, munarqan Jisuspi kriyiqku-
naman tandakayta. Piru chay kriyiqku-
naqam Sawlutaqa ancha mancharqanllapa.
Chaqa manam kriyirqanllapachu: Sawlum
allipta Jisuspi kriyishqa, nishpaqa. 27Piru
chay runa Birnabim Sawluta *apustulku-
naman apashpa, nirqan:
—Kay Sawluqam ñambi rikashqa
Siñurninchiq Jisusta. Chay Siñurnin-
chiqmi payta parlachishqa. Kanan
Damaskupim mana pitapis manchash-
pachu, payqa Jisuspaq yach'achikurqan,
nishpa.
28Chaymi Sawluqa chay apustulkuna-
wanna puriq Jirusalimbiqa. 29Kanan
manam nimata manchashpachu, Sawluqa
rirqan Siñurninchiq Jisuspaq yach'achiq
*grigupi rimaq isrraylinukunata. Piru
paykunaqam Sawluwan taripanakushpa,
paytaqa munarqanllapana wanchiyta.
30Chayta yach'ashpaqam, Jisuspi kriyiqku-
naqa Sawluta Sesarya llaqtaman aparqan-
llapa. Waqmandaqam kach'arqanllapa,
Tarsu llaqtanman kutinambaq.
31Chaymi chay *prubinsya Judiyapi,
Galiliyapi, *Samaryapi Jisuspi kriyiqku-
naqa manana qesachaduchu kawsaq-
llapa. Paykunaqam Dyuspi ancha
yuyakushpa, payta ancha rrispitashpa
ancha animakarqanllapa. Kanan Dyuspa
*Santu Ispiritunmi paykunataqa ancha
yanaparqan, masta achkayananllapa.

Iniyasmi kach'akarqan

32Pidruqam puriq Jisuspi kriyiqkunata
watukushpa. Chaymi rirqan watukuq Lida
llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata. 33Waqpim
tingunakurqan suq runa Iniyas shutiqwan.
Chay Iniyasqam *wañushqashina kwirpuyuq
karqan. Chaymi mana atishpa kuyuyta, uchu
watas tukuyta kamapilla kashqa karqan.
34Pidruqam payta nirqan:
—Iniyas, Jisukristum kach'akachishungi.
Mayá, atarishpa, kamaykita allichay, nishpa.
Chayshina niptinqam, Iniyasqa
kach'akashpa, dasna atarirqan. 35Chaymi
Lida llaqtapi, Sharun llaqtapi tiyaqkuna
chayta rikashpaqa, unay duktrinanda
dijashpa, Jisuspina kriyirqanllapa.

Durkasmi wañushqanmanda kawsamurqan

36Chay tyimpupiqam Jupi llaqtapi
tiyarqan suq warmi Tabita shutiq.

*Grigu rimaypiqam chay shutinqa munan niyta “Durkas”. Chay warmiqam Jisuspi ancha kriyiq. Chaymi payqa tukuy laya allikunata rurashpa, pubrikunata yanapaq. 37Piru chay tyimpupiqam chay Durkasta nanay piskaptin, wañurqanna. Chaymi kwirpunda mayllachishpa, aparqanllapa suq wasipa altunman kamakachishpa bilanambaqllapa. 38Lida llaqtaqam Jupi llaqtapa sirkambi karqan. Chaymi chay alma Durkaspa kriyiq masinguna yach'ashpa: Pidruqash Lidapi, nishpaqa, ishkay runata kach'arqanllapa, Pidruta apamunanllapa. Chay riqkunaqam paytaqa nirqan:

—Yush'ayku kanalitan aku Jupiman, nishpa.

39Chayshina niptinmi, Pidruqa paykunawanna shamurqan. Ch'ayamuptinqam, aparqanllapa chay alma Durkasta bilaykashqanman. Chaypina kaptinqam, achka biyudakuna Pidrupa rridurninman tandakashpa, ancha waqashpa, payta rikachishpa, nirqanllapa:

—Kay mudanaytam qowarqan almita Durkas, nishpa.

40Chaymandaqam Pidruqa ukumanda surqorqan yumbay chay almapi kaqkunata. Kanan payqam qonqorikushpa, Dyusman mañakurqan. Chaymandaqam chay almitataqa chapashpa, nirqan:

—Tabita, atariy, nishpa.

Chaymi Durkasqa suq puñuymandashina rikch'akamushpa, wañushqanmanda kawsamurqan. Pidruta rikashpaqam, tiyamurqanna. 41Chaymandaqam Pidruqa, makinmanda piskashpa, Durkastaqa shayachirqanna. Chay biyudakunata, suq kriyiq masingunatapis qayashpam, Durkastaqa kawsaqtana rikachirqan. 42Chaymi rikaqkuna chay famata suqkunata parlachiptin, tukuy Jupipi tiyaqkuna yach'arqanllapa. Chayraykum achka runakuna, warmikuna Jisuspi kriyirqanllapa. 43Kanan Pidruqam achka diyata Jupi llaqtapi tiyarqan Simumba wasimbi. Chay Simunqam kush'tyimbripi trabajaq qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq.

Pidrum kamachikuq suldadu Kurnilyuwan parlarqan

10 1Sesarya llaqtapim tiyaq suq runa Kurnilyu shutiq. Paymi achka *rrumanu suldadukunapa kamachikuqnin karqan. Paypa trupanmi Italyanu Trupa shutiq. 2Chay Kurnilyuqam warminwan, wambrangunawan Dyusta ancha allita kasushpa, aduraqllapa. Payqam Dyusta ancha rrispitashpa, mana nima maluta munarqanchu rurayta. Chaymi tukuy diya Dyusman mañakuq. Kanan ancham yanapaq mana nimayuq *isrraylinukunata, qellayta qoshpa. 3Suq diyam las tris di la tarditach'i, Kurnilyuqa suq *musqoypishina rikarqan Dyuspa anjilninda. Pay kashqanman yaykushpam, chay anjilqa nirqan:

—¡Kurnilyu! nishpa.

4Chaymi Kurnilyuqa ancha manchashqata chapashpa, anjiltaqa nirqan:

—¿Imamir Taytitu? nishpa.

Chaymi anjilqa nirqan:

—Tayta Dyusmi uyashushqa, payman mañakuptiki. Pubrikunata yanapaptikim, ancha gustashqa. 5Kach'ay runakunata Jupi llaqtaman, apamunambaq suq runa Simun shutiqta. Payllam Pidrupis shutin. 6Tukayun Simumba wasimbim tiyaykan. Chay tukayunqam trabajan qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq. Wasinqam *mar yakupa manyambi. Chay Pidruqam shamushpa, rin yach'achishuq: “Kaykunata ruray”, nishpa.

7Chaymi chay anjil chayshina nishpa riptinqa, Kurnilyuqa suq yanapaq

suldadunda, ishkay kriyadunda qayarqan. Chay suldadunmi Dyuspi kriyishpa, Kurnilyuta ancha allita yanapaq. 8Chaymi chay anjil nishqanda manyaqlla parlachishpa, paykunataqa kach'arqan rinanllapa Jupiman, Simun Pidruta apamunanllapa.

9Qayandinqam yaqqana Jupiman ch'ayaykaptinqa, larrdusinach'i karqan. Chay urasmi Pidruqa lluqshirqan wasipa *sawanman, Dyusman mañakuq. 10Payqam ancha mallaqnashpa, munarqanna mikuyta. Yanushpa allichanangaman mikunataqa, Pidruqa *musqoypishina 11rikarqan syiluta kich'akaykaqta. Kanan anaqmandam kay pachaman ishkimurqan atun jirgashina, watadu ch'usku manyangunamanda. 12Ukumbiqam karqan tukuy laya mana mikuypaq animalkuna: wakinqam ch'usku ch'akiyuqkuna karqan; wakinqam kulibrakuna; wakinnataqmi pishqokuna karqan. 13Chaykunata chapaykaptinmi, uyarqan suq rimaq kayshina niqta:

—Pidru, atarishpa, wanchishpa, chaykunata mikuy, nishpa.

14Chaymi Pidruqa nirqan:

—Taytitu, manam nunka chay laya mapa animalkunataqa mikushqachu kani, nishpa.

15Chaymi chay niqqa nirqan:

—Taytanchiq Dyus pichashqandaqa, ama “mapam” niychu, nishpa.

16Chayshinam pasarqan kimsa kutinda. Chaymandaqam syilumanna kutirirqan chay jirgashina ukumbi kaq animalkunawan. 17Piru Pidruqam ancha munarqan yach'ayta chay musqoypishina rikashqambaq: ¿Imapaqraq chayshinaqa kashqa? nishpa. Chayshina ancha yuyaykaptinmi, Kurnilyu kach'ashqan runakunaqa Simumba wasimbaq tapukuykarqan. Simumba pungunman ch'ayashpam, 18paykunaqa kayshina qayakurqanllapa:

—¿Kay wasipichu tiyan Simun Pidruqa? nishpa.

19Kanan Pidru chay rikashqambaq yuyaykaptinmi, Dyuspa *Santu Ispiritunqa nirqan:

—Chapakuy. Kimsa runakunam maskashuykangi. 20Atarishpa, ishkishpa, (chay mana *isrraylinu kaqkunawan) riy, ama nimatapis yuyashpachu. Chaqa noqam paykunataqa kach'amushqa kani, qaman shamunanllapa, nishpa.

21Chaymi Pidruqa *wasipa sawanmanda ishkimushpa, Kurnilyu kach'ashqan runakunata nirqan:

—Noqam kani Simun Pidru. ¿Imapaqmi shamushqallapa kangi? nishpa.

22Chaymi paykunaqa nirqan:

—Noqaykunaqam shamuni, Kurnilyu kach'amuwaptin. Paymi suldadukunapa kamachikuqnin. Pay Dyusta ancha kasuptinmi, yumbay isrraylinukuna paytaqa allin runapaq riqsinllapa. Chaymi Dyuspa suq anjilnin Kurnilyuta kayshina nishqa karqan: “Kurnilyu, Simun Pidruta qayachiy, kay wasikiman shamushpa, Dyuspaq yach'achishunambaq”, nishpa.

23Chayshina niptinllapam, Pidruqa paykunata pusadanman ch'ayachirqan. Chaymi chay tutaqa chay pusadapina kidarqanllapa. Qayandinqam paykunawanna Pidruqa rirqan. Wakin jupinu kriyiq masingunam yapachashpa, pullan rirqanllapa. 24Jupi llaqtamanda lluqshishpaqam, qayandinraq Sesarya llaqtamanqa ch'ayarqanllapa. Kurnilyuqam ayllungunata, yanasungunata (yanasangunata) tandashpa, Pidruta shuyaykarqanllapa. 25Pidru ch'ayaykaptinqam, Kurnilyuqa wasinmanda lluqshirqan ch'ayachinambaq. Chaymi ñawpambi qonqorikurqan, Pidruta aduranambaq. 26Piru Pidruqam Kurnilyutaqa atarichishpa nirqan:

—Shayay. Ama adurawaychu. Chaqa noqapismi qamshina runalla kani, nishpa.

27Chaymandaqam Pidruqa Kurnilyuwan parlaqshina, wasinman

yaykushpa, achka runakunata tarirqan.
28 Chaymi Pidruqa yumbayta nirqan:
—Qamkunaqam yach'angillapa, noqaykuna isrraylinupa duktrinayllapam kamachiwan, noqaykunapuralla tandakanayllapa. Manam dijawanchu, qamkunawan tandakanayqa. Chaqa kamachiwanllapam, ama ni wasikipa pungunman ch'ayanaypaq. Piru Tayta Dyusmi kayshina yach'achiwashqa: "Pidru, ama pipaqpis 'mapa', niychu", nishpa. 29 Chaymi qayachiwaptiki, utqay maya shamushqa kani, mana nimatapis nishpachu. Mayá, ¿imapaqmir qayachiwashqa kangi? nishpa.
30 Chaymi Kurnilyuqa nirqan:
—Kananwanqam ch'usku diyana kay urasch'i noqaqa kay wasiypi ayunashpa, Dyusman mañakuykarqay. Las tris di la tardich'i ñawpaypi rikakurqan suq runa llipyaykaq bistiduyuq. 31 Chay runam niwarqan: "Kurnilyu, Dyusman mañakuptikim, payqa uyashushqa. Pubrikunata yanapaptikim, ancha gustashqa. 32 Kach'ay runakunata Jupi llaqtaman, apamunambaq Simunda. Payllam shutin Pidrupis. Payqam ch'ayamushpa, rin kunashuq. *Mar yakupa manyambim tukayun Simumba wasimbi tiyaykan. Chay tukayunqam trabajan qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq", nishpa. 33 Chayshina niwaptinmi, utqay maya kach'arqay paykunata maskashunambaq. Shamushpaqam ancha allita rurashqa kangi. Kananqam yumbay kaypi kanillapa Dyuspa ñawpambi. Ancham munanillapa qamta uyashuyta, noqaykunata yach'achiwaptiki Tayta Dyus nishushqanda, nishpa.

Pidrum yach'achikurqan Kurnilyupa wasimbi

34 Chaymi Pidruqa paykunata nirqan:
—Kananqam ancha allita yach'ani: Tayta Dyusqam mana ni pitapis sawachanchu. 35 Ashwanmi yumbay laya runakuna payta rrispitashpa kasuptinllapaqa, wambrambaq riqsin, mayqan *nasyunmanda kaptimbis. 36 Jisukristuqam yumbaypa Kamachikuqninchiq. Dyusmi puntata paytaqa kach'amurqan isrraylinukunaman, *shumaq nutisyanda paykunata yach'achishpa, Dyuswan alliyananllapa. 37 Qamkunaqam ancha allita yach'angi noqaykuna isrraylinukunapa nasyunniypi pasashqanda. Puntatam *Jwan Shutichikuq *Dyus Akrashqan Washadurpaq yach'achikushpa, achka kriyiqkunata shutichirqan. Chaymandaqam Jisukristuqa *prubinsya Galiliyapi puntata yach'achikurqan, nishpa. 38 Qamkunaqam yach'angillapapis: Taytanchiq Dyusmi Churin Jisus Nasaritmanda kaqta *Santu Ispiritunda qoshpa, ancha pudirniyuqta rurarqan. Chay Jisusqam allikunatalla rurashpa kawsarqan. Kanan Tayta Dyus yanapaptinmi, achka padisiq runakunata *dyablumanda washarqan, nishpa. 39 Jisus rurashqandaqam Jirusalimbi, tukuy prubinsyan Judiyapi rikashqallapa kani. Chaymi noqaykunaqa tistigun kanillapa. Paytam kruspi klabashpa, wanchirqanllapa. 40 Piru Tayta Dyusqam kimsa diyamanda kawsachimushpa, dijarqan noqaykunaman rikakunambaq. 41 Manam yumbay runakunamanqa rikakurqanchu. Ashwanmi Dyusqa noqaykunata akrawarqan, tistigunguna kanayllapa. Chaymi noqaykunamanlla rikakurqanqa. Chaqa allipta kawsamushqa kaptinmi, pay kikinwan mikushqallapa kani, (*ubaspa yakunda) upyashqallapa kani. 42 Paymi noqaykunata kamachiwashqa, runakunata kayshina yach'achinaypaq: "Dyusmi Jisusta kach'amushqa, wañuqkunapa, kawsaqkunapa juyisnin kanambaq", nishpa. 43 Kanan ancha unay tyimpupim

*Dyuspaq rimaqkuna Jisuspaq kayshina nishqallapa karqan: “Mayqan paypi kriyiqqam, uchangunamanda pirdunadu rin kaq”, nishpa.

Dyusmi furastirukunata Santu Ispiritunda qorqan

44 Pidru paykunata yach'achiykaptinmi, Dyuspa *Santu Ispiritunqa shamurqan chay yumbay uyaqkunaman. 45-46 Chaymi chay *isrraylinu kriyiq masinguna chayta rikashpaqa, ancha ispantarqanllapa. Chaqa chay runakunatam uyarqanllapa dasitu mushuq laya rimaykunapi parlaptinllapa, Dyusta ancha alabaptinllapa. Chaymi paykunaqa yach'arqan: 47 Tayta Dyusqam jwirakunatapis Santu Ispiritunda qoshqa, nishpa. Chaymi Pidruqa chay kriyiq isrraylinukunata nirqan:

—Kay runakunataqam mana atinchiqllapachu niyta: “Ama shutikuyllapachu”, nishpaqa. Rikay, paykunapismi noqanchiq isrraylinukunashina Santu Ispirituta ch'askishqallapa, ¿manachu? nishpa.

48 Chayshina nishpaqam, Pidruqa kamachikurqan, shutikunanllapa Jisukristupa shutimbi. Chaymandaqam Pidruta ancha rrugarqanllapa, paykunawan mas diyakunata kidanambaq. Chayshinam karqan.

Pidrutam anyarqanllapa

11 1 *Apustulkunaqam Judiyapi tiyaq *isrraylinu kriyiq masingunawan yach'arqanllapa: Chay mana isrraylinu kaqkunapisshi Tayta Dyus nishqambi kriyishqallapa, nishpa. 2 Wakin isrraylinu kriyiq masingunaqam ancha munarqanllapa, yumbay kriyiqkunapa *kwirpumbi siñalta rurananllapa, isrraylinukunashina kanambaq. Chaymi Jirusalinman kutiriptinqa, Pidruta kayshina anyarqanllapa:

3 —¿Imapaqmi rishqa kangi chay mana isrraylinu kaqkunamanqa? ¡Atatay! ¿Ima paykunawanchu mikushqa kangi? nishpa.

4 Chayshina anyaptinllapam, Pidruqa chay pasashqanda manyaqlla nirqan:

5 —Jupi llaqtapim kashqa kani. Chaypi Dyusman mañakuykashpam, suq *musqoypishina rikarqay syilumanda ishkimuqta suq atun jirgatashina, ch'usku puntanmanda watashqata. Ishkimurqanqam noqa kashqayman. 6 Ukunman allita chapakushpam, rikarqay achka laya mana mikuypaq animalkunata: ch'usku ch'akiyuq animalkunata, kita animalkunata, kulibrakunata, pishqokunata. 7 Chaymandaqam uyarqay suq rimaq kayshina niwaqta: “Pidru, atarishpa, wanchishpa, mikuy”, nishpa. 8 Chaymi noqaqa nirqay: “Taytitu, manam atinichu kay laya animalkunataqa mikuyta. Chaqa manam nunka kay mapa animalkunataqa mikushqachu kani”, nishpa. 9 Chaymi chay syilumanda qayawaqqa niwarqan: “Dyus pichashqandaqa ama ‘mapa’ niychu”, nishpa. 10 Chayqam chayshinalla kimsa kutinda karqan. Chaymandaqam chay jirgashinaqa kutirirqanna syiluman.

11 ’Chay urasmi kimsa runakuna ch'ayamurqan chay wasi kashqayman. Paykunatam suq furastiru runa Sesarya llaqtamanda kach'ashqa karqan apawanambaq. 12 Awnki paykuna furastirukuna kaptimbismi, Dyuspa *Santu Ispiritun niwarqan paykunawan rinaypaq, ama nimatapis yuyashpachu. Chaymi noqapa pullay rishqallapa kay sayis kriyiq masikuna. Yumbay paykunawanmi ch'ayashpa, yaykushqallapa kani suq runapa wasinman.

13Chay runaqam noqaykunata kayshina
parlachiwarqan: “Wasiypim rikashqa
kani Dyuspa anjilninda, ñawpambi
shayaykaqta. Chay anjilmi noqata
niwarqan: ‘Kach'ay runakunata,
rinambaq Jupi llaqtaman, apamuq suq
runa Simun shutiqta. Payllam Pidrupis
shutin. 14Paymi shamushpa
yach'achishunqa, imatam alli ruranayki,
tukuy ayllundiki washadu kanaykillapa’
”, nishpa. 15Chaymandaqam noqa
ch'ayashpa, paykunata
yach'achiykaptiy, Dyuspa Santu
Ispiritun paykunaman shamurqan,
noqanchiqkunaman shamushqanshina.
16Chaymi yuyashqa kani Siñurninchiq
kayshina nishqanda: “Alliptam *Jwan
Shutichikuqqa yakuwanlla shutichi-
kushqa. Piru Dyusmi qamkunataqa rin
shutichishuqllapa Santu Ispiritumba
pudirninwan, chay Santu Ispiritun-
wanna purinaykillapa. Manam
yakuwanllachu”, nishpa. 17Chaqa
noqanchiqkunam Siñurninchiq Jisukris-
tupi kriyiptinchiq, Santu Ispiritunda
qowashqa kanchiq, ¿manachu?
Chayshinam chay jwira runakunatapis
kikin Tayta Dyus Ispiritunda qoptinqa,
¿pitaq noqaqa kani ninaypaq Tayta
Dyusta “Ama qoychu”, nishpaqa?

18Chayshina Pidru niptinmi, chay
jirusaliniru kriyiq masingunaqa
uyashpa, uyararqanllapana. Chayman-
daqam Dyusta ancha alabarqanllapa:

—¡Tayta Dyusqam chay mana *isrray-
linu kaqkunatapis yanapashqana,
uchangunata dijashpa, tukuy tyimpupaq
paywanna kawsananllapa! nishpa.

Antyukiya llaqtapim Jisuspi kriyiqkunata qesacharqanllapa

19Kuntraqkuna Istibanda wanchish-
paqam, Jisuspi achka kriyiqkunatapis
qesachaqllapa. Chaymi wakin kriyiqku-
naqa Jirusalinmanda mitikashpa,
rirqanllapa *prubinsya Finisyaman,
prubinsya Chipriman, Antyukiya
llaqtamambis. Waq prubinsyakunapim
paykunaqa yach'achiqllapa *Dyuspa
shumaq nutisyanda isrraylinu masingu-
natalla. Manaraqmi yach'achiqllapachu
chay mana isrraylinu kaqkunataqa.
20Jisuspi wakin kriyiqkunaqam chay
prubinsya Chiprimanda, chay suq
prubinsya Sirinipa kapitalninmanda
Antyukiya llaqtaman rirqanllapa.
Chaypiqam paykunaqa Jisuspa shumaq
nutisyanda yach'achirqan isrraylinuku-
nata, tukuy chay mana isrraylinu
kaqkunatapis. 21Siñurninchiq chay
yach'achikuqkunata yanapaptinmi,
achka runakuna unay duktrinangunata
dijashpa, Jisuspina kriyirqanllapa.

22Kriyiq masinchiq Jirusalimbi
tandakaqkunam chay famata
yach'ashpaqa, Birnabita kach'arqan,
rinambaq Antyukiyaman, chay mushuq
kriyiqkunata rikaq. 23Birnabiqam
waqman ch'ayashpaqa, rikashpa Dyus
paykunata yanapashqanda, ancha
kushikurqan. Chaymi paykunataqa
shumaqta kunarqan, tukuy shunqo
Jisusta kasushpa kawsanambaqllapa.
24Chay Birnabiqam ancha allin runa
karqan. Chaqa Jisuspim ancha allita
yuyakurqan. Chaymi Dyuspa *Santu
Ispiritun chay Birnabitaqa ancha
yanaparqan, allita yach'achikuptin,
achka runakuna, warmikuna Jisuspi
kriyinanllapa.

25Chaymandaqam Birnabiqa rirqanna
Tarsu llaqtaman, Sawluta maskaq. *[Nuta: Chay Sawlullam Pablupis shutiq.]* Tarishpaqam
aparqan Antyukiya llaqtaman.
26Waqpiqam suq watata Jisuspi kriyiqku-
nawan tiyashpa, achka runakunata,
warmikunata yach'achirqanllapa. Waq
Antyukiya llaqtapim Jisukristupi kriyiqku-
napaqqa puntata “Kristyanukuna”,
nirqanllapa, Kristupi kriyishqanllaparayku.

27Chay tyimpupim *Dyuspaq wakin
rimaqkuna, Jirusalinmanda rirqan
Antyukiyaman. 28Suqninmi shutirqan
Agabu. Paymi rishpa, kriyiq masingu-
napa ch'awpimbi shayashpa, Dyuspa
Santu Ispiritun yanapaptin, nirqan:
—Tukuy maypim ambruna rin kaq,
nishpa.
Chaqa allibmi ambrunaqa karqan
*Rrumapa gubyirnun Klawdyu kamachi-
kushqan tyimpupi. 29Chaymi Jisuspi
kriyiqkunaqa chay Antyukiya llaqtapi
parlashpa, tandarqanllapa qellayta,
kach'anambaqllapa prubinsya Judiyapi
tiyaq kriyiq masinchiqkunaman.
Yumbaymi atishqangaman qellayta
qorqanllapa. 30Chayshina ufrinda
qellayta tandashpam, Birnabita, Sawluta
qoshpa, kach'arqanllapa, prubinsya
Judiyapi tiyaq kriyiqkunapa
*yach'achikuq ansyanungunata
qonambaq.

Gubyirnu Irudis Jakubuta wanchishpam, Pidruta karsilarqan

12 1Chay tyimpupim gubyirnu
*Irudisqa ancha qesacharqan
Jisuspi wakin kriyiqkunata. 2Jwamba
masan *Jakubutam *atun kuchilluwan
wanchichirqan. 3Chay mana kriyiq
*isrraylinukunaqam ancha gustarqan
chay wanchishqanqa. Chaymi chay
Irudisqa kamachikurqan Pidrutapis
prisushpa, karsilman apananllapa.
Chayshinam Irudisqa rurarqan *Paskwa
fyistapa tyimpumbi. Chay fyistapiqam
mana *libadurayuq tandata mikuqllapa.
4Chay Irudismi Pidruta prisuchishpa,
karsilman wichushpa, 16 suldadukunata
kamachirqan, ch'usku ch'usku kambya-
nakushpa, punchawnindin, tutapnindin
allita kwidanambaqllapa. Chaqa
Irudisqam yuyarqan Paskwa fyista
pasaptin, yumbaypa ñawpanman
Pidruta apanambaq, chaypi diklara-
chishpa, wanchinambaq. 5Chayshina
karsilpi suldadukuna allita kwidaykap-
tinmi, Jisuspi kriyiqkunaqa Dyusman
mana shaykuq tukuy shunqo mañakuy-
karqanllapa Pidrupaqqa.

Dyusmi Pidruta karsilmanda surqorqan

6Chaymandaqam Pidruta diklara-
chinan diya ch'ayamuykaptinqa, chay
ultimu tuta Pidruqa karsilpi
puñuykarqan ishkay suldadukunapa
ch'awpimbi. Alli alli ishkay kadinawan
chay suldadukunapi watadu karqan.
Wakin suldadukunaqam karsilpa
pungunda kwidaykarqanllapa.
7Piru Dyuspa suq anjilninmi
rikakurqan chay karsilpi. Chaymi limpu
achikchakurqan ukupiqa. Chay anjilqam
Pidruta kustillanmanda kuyuchishpa,
rikch'achishpa, nirqan:
—Kanalitan atariy, nishpa.
Chayshina niptinllam, Pidrupa
makingunamanda kadinakunaqa das
ishkirqan. 8Chaymandaqam anjilqa
nirqan:
—Wach'ukuykita allichay; llanqekita
rurakuy, nishpa
Chayshina Pidru allichakaptinqam,
anjilqa nirqan:
—Kapaykita rurakushpa, shamuy
ikiyta, nishpa.
9Chaymi Pidruqa anjilpa ikindana
lluqshirqan. Piru payqam mana
yach'arqanchu: ¿Alliptachu lluqshiykani
ichu *musqoypishina rikaykani? nishpa.
10Piru Pidruqam chay anjilwanqa
suldadukunapa ch'awpinda pasarqan.
Chaymandaqam mas ñawpaman
rishpaqa, suq suldadukunapa
ch'awpindapis pasarqan. Chayshinam
ch'ayarqanllapa karsilpa sawa
pungunman. Chay jirrumanda atun
punguqam gustunlla kich'akarqan.
Chaymi lluqshishpaqa, chay anjilqa
Pidruwan sawa ñandana rirqan. Ashla

karukaq apashpaqam, sapalandana Pidrutaqa dijarqan. 11Chaymi Pidruqa yuyarqan:

—Kananqam yach'ani: Alliptam Dyusqa anjilninda kach'amushqa, Irudismanda, yumbay chay isrraylinu masiykunamanda washawanambaq, nishpa.

12Chayshina ancha yuyashpaqam, Pidruqa rirqan Jwamba maman *Maryapa wasinman. Chay *Jwanllam Markuspis shutiq. Chay wasipim ancha achka kriyiq masikuna tandakashpa, Pidrupaq Dyusman mañakuykarqan. 13Pidruqam chay wasiman ch'ayashpaqa, punguta takarqan. Chayta uyashpaqam, suq china Rrudi shutiq kallparqan chapakuq: ¿Piraq punguta takaykan? nishpa. 14Chay chinaqam rimayninmandalla Pidruta riqsishpa, ancha kushikurqan. Chaymi manaraq ni punguta kich'ashpachu, kallparqan Jisuspi kriyiqkunata abisaq:

—¡Kaypinam Pidruqa! nishpa.

15Chaymi chinataqa mana kriyishpachu nirqanllapa:

—Luka imash' kangi, nishpa.

Piru chinaqam nirirqan:

—Allibmiri kaypina Pidruqa, nishpa.

Paykunaqa nirqanllapa:

—Manam paychu. Chayqach'i anjilnin ima, nishpa. *[Nuta: Paykunaqam yuyarqanllapa: Pidruta kwidaq anjil ichu Pidrupa almanch'i shamushqa, nishpa.]*

16Chayshina paykuna ninangamanqam, Pidruqa pungutaqa takaykarqanlla. Chaymi paykuna punguta kich'ashpa, payta rikashpaqa, ancha ispantarqanllapa. 17Chaymi Pidruqa makinwan siñiyarqan uyarananllapa. Chaymandaqam paykunataqa nirqan:

—Kayshinam Tayta Dyusqa karsilmanda surqowashqa. Kay nishushqayllapata niyllapa *Jakubuta, yumbay kriyiq masinchiqkunata, nishpa.

Chayshina nishpaqam, Pidruqa suq lugarmanna rirqan.

18Chaymandaqam achikyaykaptinna, chay suldadukunaqa Pidru chunchana kaptinqa, mana imanayta atishpallapaqa, paykunapura anyanakurqan. Chaqa manam atirqanllapachu yach'ayta: Maypinam Pidruqa, nishpa. 19Chaymi chay Irudisqa kamachikurqan, Pidruta maskanambaqllapa. Manana atiptinllapa tariytaqam, Irudisqa kamachikurqan, wanchinanllapa chay kwidakuq suldadukunata, Pidru chingashqanrayku. Chaymandaqam chay gubyirnu Irudisqa chay *prubinsya Judiyamanda lluqshishpa, ura Sesarya llaqtaman rirqan tiyaq.

Irudismi wañurqan

20Chay gubyirnu *Irudispa *nasyunnimba ladumbim ishkay llaqtakuna karqan. Suqmi shutirqan Tiru. Suqqam shutirqan Sidun. Chay llaqtakunapi tiyaqkunawanmi Irudisqa piñakushqa karqan. Piru chay ishkay llaqtapi tiyaqkunaqam ancha munarqanllapa paymanda mikunata randiyta. Chaymi Irudispa suq yanapakuqnin Blastu shutiqwan yanasakarqanllapa, pay yanapaptin, atinanllapa Irudiswan alliyayta. 21Chaymi Irudisqa chay kuntrangunata “ari” nirqan, suq diya paywan parlanambaqllapa. Chay diya ch'ayaptinqam, payqa ancha shumaqta mudakushpa, dispachumbi kamachikunan *trunumbi tiyaykarqan. Chaymandaqam ancha unayta rimarqan, yumbay paykuna uyanambaq. 22Chaymi chay uyaqkunaqa ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Kay Irudisqam mana yanqa runallachu! ¡Ashwanmi payqa suq dyus! nishpa.

23Chayshina niptinllapaqam, Irudisqa Dyusta mana alabashpachu, payna

ancha pudirniyuqpaq tukurqan. Chaymi Dyuspa anjilninqa suq nanayta Irudista qoptin, kurushpana, wañurqan.

24Piru chay tyimpupim *Dyuspa shumaq nutisyanqa ancha shikwakarqan, tukuy maypi Jisuspaq yach'achikuptinllapa.

25Chaymandaqam Birnabi Sawluwan chay ufrindata intrigashpa, Jirusalin llaqtamanda lluqshishpa, Antyukiya llaqtamanna kutirirqanllapa, pullan apashpa *Jwanda. Payllam Markuspis shutiq.

Birnabi Sawluwanmi rirqan karu nasyungunaman yach'achikuq

13 1Antyukiya llaqtapi tandakaq kriyintikunamandaqam karqan *Dyuspaq rimaqkuna, yach'achikuqkunapis. Paykunaqam shutiqllapa: Birnabi, Simun. Chay Simunllam Yanitapis shutiq. Karqambismi suq runa Sirini llaqtamanda Lusyu shutiq. Suqqam shutiq Manayin. Payqam Galiliyapa gubyirnun *Irudispa pullan uywakashqa karqan. Suqqam karqan Sawlu (Pablu). 2Suq diyam paykunaqa ayunashpa, Tayta Dyusta aduraykarqanllapa. Chaypim Dyuspa *Santu Ispiritunqa paykunata nirqan:

—Akrayllapa Birnabita, Sawlutapis, noqapaq yach'achikunan. Chaqa noqam paykunata akrashqa kani, nishpa.

3Chaymi chay karguyuqkuna masta ayunashpa, Dyusman mañakushpa, Birnabipa, Sawlupa sawambi makinllapata rurashpa, paykunapaq Dyusman mañakurqanllapa. Chaymandaqam paykunata dispidirqanllapa, rinanllapana yach'achikuq.

Birnabiwan Pablum Chipripi yach'achikurqanllapa

4Chaymandaqam Dyuspa *Santu Ispiritun paykunata kamachiptin, Birnabiqa Sawluwan rirqanna Silusya llaqtaman. Waqmandaqam *yakupi puriq barkupi *mar yakupa ch'awpinda pasarqanllapa *yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipri shutiqman. 5Chay *prubinsya Chipripa Salamina llaqtanman ch'ayashpaqam, *sinaguga wasikunaman rishpa, chaypi *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikurqanllapa. *Jwan Markusmi pullanllapa rirqan paykunata yanapashpa. 6Chay Chipripa yumbay llaqtangunaman rishpam, yach'achikushpa, ch'ayarqanllapa Pafus llaqtaman. Chaypiqam paykunaqa tingunakurqan suq *isrraylinu Barjisus shutiqwan. Payqam bruju karqan. *Dyuspaq rimaq tukushpam, llullakushpa rimaq. 7Chay brujuqam kaykarqan gubirnadur Sirjyu Pawluwan. Chay gubirnadurqam ancha yach'ayniyuq runa karqan. Paymi Birnabita, Sawluta munarqan uyayta, Dyuspaq yach'achikuptin. Chaymi paykunataqa qayachirqan. 8Chay bruju Barjisusmi *grigu rimaypi Ilimas shutiq. Paymi Birnabita Sawluta kuntrarqan, chay gubirnadur ama kriyinambaq Jisuspi. 9Chaymi Sawlu (payllam Pablupis shutiq), Dyuspa Santu Ispiritunwan kashpa, chay brujuta ancha chapashpa, nirqan:

10—¡Qam mana allin runa llullakuqqam *dyablupa churin kangi! ¡Allin kaqkunatam kuntrangi! ¿Imapaqmi qamqa Dyus nishqandaqa munangi dañachiyta? 11Chayta rurashqaykiraykum, kananqa Dyus rin kastigashuq. Suq tyimpupaqmi manana ringichu rikaq ni rupayta, nishpa.

Chayshina niptinllam, chay brujuqa sarkuna kidarqan. Chaymi maskarqan suq runata, rambashpa apanambaq. 12Pablu rurashqanda rikashpaqam, chay gubirnadurqa Jisuspina kriyirqan.

Kanan Dyuspaq yach'achikuptinqam,
ancha ispantashqata uyarqan.

Pablum Birnabiwan rirqanllapa Pisidya llaqtaman

13 Pafus llaqtamandam Pabluqa
paywan kaqkunawan *yakupi puriq
barkuman lluqshishpa, rirqan
*prubinsya Panfilyapa Pirji llaqtanman.
Piru Jwan Markusqam paykunamanda
akrakashpa, kutirqanna Jirusalinman.
14 Chaymandaqam paykunaqa chay Pirji
llaqtamanda rirqanllapa prubinsya
Pisidyapa Antyukiya llaqtanman.
Chaypim *samana diyapi *sinaguga
wasiman yaykushpa tiyarqanllapa.
15 Chaypi kaqkunaqam *Muysispa
librungunata *Dyuspaq suq rimaqku-
napa librungunata liyiykarqanllapa.
Chaymandaqam chay sinaguga wasipa
kamachikuqninguna Pabluta, Birnabita
nirqanllapa:

—Masitakuna, munashpa imata
kunawaytaqar kanalitanna niwayllapa,
nishpa.

16 Chayshina niptinllapam, Pabluqa
atarishpa makinwan siñiyashpa
uyanambaqllapa, nirqan:

—Uyawayllapa, llaqta masiy *isrrayli-
nukuna, Dyusta aduraq furastiruku-
napis. 17 Taytanchiq Dyusmi unay
isrraylinukunata akrarqan, suq atun
*nasyun kanambaqllapa. Paykuna
*Ijiptu nasyumbi furastirushina tiyaptin-
llapam, ancha achkayachirqan.
Chaymandaqam chay Ijiptumanda
paykunata pudirninwan surqorqan.
18 Chuncha lugarkunapim chay agwilun-
chiqkunata 40 watakunata
agwantarqan, mana allikunata ruraptin-
llapapis. 19 Kanayambim syiti nasyun-
guna karqan. Chay nasyungunatam
Tayta Dyusqa chingachirqan, unay
agwilunchiq isrraylinukunata partinda
qonambaq, chaypi tiyanambaqllapa.
20 Chaymandaqam juyiskunata
numbrarqan, 450 watakunata chay
unay isrraylinukunata rikanambaq,
*Dyuspaq rimaq *Samwil kamachiku-
nangaman. 21 Chaymandaqam Dyusman
mañakurqanllapa, akranambaq suq
gubyirnuta, paykunata kamachinambaq.
Chaymi Dyusqa gustunllapata rurashpa,
numbrarqan Sawul shutiqta, 40
watapaq gubyirnun kanambaq. Chay
Sawulqam Binjamin *atun ayllumanda
karqan. Payqam Sispa churin karqan.
22 'Chaymandaqam Tayta Dyusqa
Sawulta kargunmanda surqoshpa,
*Dabidta numbrarqan, gubyirnu
kanambaq. Dyusqam chay Dabidpaq
nirqan: "Tarishqam kani *Isayipa churin
Dabidta. Payqam noqawan suq
yuyayniyuq. Chaymi paywan ancha
kushikuni. Tukuy ima munashqaytam
rin ruraq", nishpa. 23 Chay kikin
Dabidpa karu willkangunamandam
Jisusqa nasirqan, noqanchiqkunata
washawananchiq. Chayshinam Tayta
Dyusqa chay unaymandapacha
ufrisikushqanda kumplishqana.
24 Manaraq Jisus yach'achikuptinmi,
Jwan Shutichikuq isrraylinukunata
puntata yach'achirqan, tukuy ima
uchangunata dijashpa, shutikunanllapa.
25 Yaqqana wañunan tyimpu
ch'ayamuptinmi, Jwanqa kayshina
yach'achikurqan: "Manam qamkuna
yuyashqaykishina *Washadurchu kani.
Kanangunaraqmi chay ancha
pudirniyuq Washadurqa rin shamuq.
Paypa ñawpambiqam mana nimachu
kani. Chaymi niykillapa: Manam
balinichu ni kriyadunshina llanqemba
watunda paskanaypaq" nishpa.

26 Pabluqam nirqambis:

—*Abrajamba karu willkan masitay-
kuna, yumbay qamkuna Taytanchiq
Dyusta aduraqkunatam kayshina
niykillapa, washadu kanaykillapa:

27 Jirusalin llaqtapa kamachikuqninguna
achka llaqta masingunawambismi mana
yach'arqanllapachu: Jisusmi Washadurnin-
chiq, nishpaqa. Chaqa tukuy samana
diyapim *sinaguga wasikunapi *Dyuspaq
rimaqkuna iskibrishqanda liyishpapis,
paykunaqa mana intyindirqanchu. Chaymi
Jisusta sintinsyarqanllapa wanchinanllapa.
Piru chayshina ruraptinllapaqam,
kumplirqan Dyuspaq rimaqkuna iskibrish-
qanqa. 28 Chaqa chay kuntraqkunam mana
nima uchata tarishpapis, Pilatuta
mañarqanllapa, Jisusta wanchinambaq.
29 Chayshinam *Dyuspa Santu Librumbi
Jisuspaq nishqa karqan: "*Dyus Akrashqan
Washadurtam rinllapa wanchiq", nishpa.
Allibmi chay nishqan kumpliptin, Jisuspa
kwirpunda krusmanda ishkichishpa
pambarqanllapa. 30 Chayshina paykuna
wanchiptimbismi, Tayta Dyusqa Jisusta
wañushqanmanda kawsachimurqan.
31 Chaymandaqam Jisusqa kutin kutin
*yach'akuqningunaman rikakurqan.
Paykunaqam Galiliyamanda Jirusalinman
Jisuswan shamushqallapa karqan.
Kananqam runakunata, warmikunata
Jisuspaq yach'achinllapa.

32 'Chaymi noqaykuna shamushqallapa
kani yach'achishuqllapa kay *shumaq
nutisyata, Tayta Dyus unay agwilunchiq-
kunata ufrisishqanda. 33 Paykunapa karu
willkangunam kanchiqllapa. Chaymi Tayta
Dyusqa paykunata ufrisishqanda
noqanchiqkunata kumpliwanchiq, Jisusta
wañushqanmanda kawsachimushpa.
Chayraykum *Salmu ishkaypi Taytanchiq
Dyusqa Jisusta kayshina nin: "Qamqam
Churiy kangi. Noqaqam kananqa
kamashushqa kani, kwirpuyuq nasinayki",
nishpa.[n] 34 Dyusmi Churin Jisusta wañush-
qanmanda kawsachimurqan, kwirpun ama
ismunambaq. Chaymi Dyuspa Santu
Librumbi kayshina nin: "Qamkunatam rini
qoshuq chay Dabidta ufrisishqaytaqa",
nishpa.[o] 35 Chayraykum suq salmupipis
Dabidqa Dyusta nirqan: "Manam ringichu
dijaq chay ancha kuyashqayki sirbishuqpa
kwirpun ismunambaqqa", nishpa.[p]
36 Dabidmi chay tyimpumbi Dyus
nishqanda kasushpa, achka runakunata
yanaparqan. Chaymandaqam wañuptinqa,
kwirpunda pambarqanllapa agwilungu-
napa ladumbi. Chaypinam Dabidpa
kwirpunqa ismurqan. 37 Piru Jisusqam
mana chayshinachu karqan. Ashwanmi
Taytanchiq Dyus payta kawsachimuptin,
paypa kwirpunqa mana ismurqanchu.
(Chaymi yach'anchiq: Dabidmi iskibrirqan
Jisuspaq, nishpa.) 38 Masitakuna, kay
shumaq nutisyata niykillapa: Jisusmi
wañushqa, uchaykikunamanda pirduna-
shunan, nishpa. 39 Piru *Muysispa liyningu-
nataqam mana atishqallapachu kanchiq
kumpliyta, uchanchiqkunamanda
washakananchiqqa. Piru kananqam Jisuspi
kriyiptinchiqllapa, payqa pirdunawanchiq-
llapa. 40 Kwidawkish Tayta Dyusqa
qamkunata kastigashungiman chay unay
malu runakunatashina. Chaqa *Dyuspaq
rimaqkunam chay uchayuqkunapaq
kayshina iskibrishqa Dyus nishqanda:

41 Uyakuyllapa qamkuna mana
kriyiqkuna, grasyapi pasaqkuna.
Noqam milagrukunata rurashaq
qamkuna mana nunka rikashqay-
kita, rikashpa ispantanaykillapa.
Piru mayqan runa chay rurash-
qaypaq yach'achishuptimbismi,
mana ringillapachu kriyiq.
Chaymi ringillapa chingaq,
nishpa.[q]

42 Chaymandaqam Pabluqa yanasun-
gunawan (yanasangunawan) *sinaguga
wasimanda lluqshiptinqa, chay mana

n 13.33 [Salmo 2.7] **o 13.34** [Isaías 55.3] **p 13.35** [Salmo 16.10]
q 13.41 [Habacuc 1.5]

isrraylinu kaqkunaqa paykunata rrugarqanllapa:

—Qaya *samana diyapis noqaykunata yach'achiriway, nishpa.

43 Ushyakaptin chay rriyuñun, achka isrraylinukuna, furastirukunapis tandakarqanllapa Pabluman Birnabiman. Chay furastirukunaqam isrraylinukunapa duktrinambi ancha allita kriyishqallapa karqan. Yumbay chay tandakaqkunatam Pabluwan Birnabiqa ancha kunarqan, Dyuspi mana shaykuq yuyakunanllapa: “Ancha allin kashqanraykum kuyawanchiqllapa” nishpa.

44 Qayandin samana diyapiqam chay llaqtapi yaqqa yumbay tiyaqkunaqa tandakarqanllapa, Dyus nishqanda uyanambaq, Pabluwan Birnabi yach'achikuptin. 45 Chay yach'achikuq isrraylinukunaqam, achka runakuna tandakaqta rikashpaqa, Pabluwan Birnabita ancha imbidyarqanllapa. Chaymi ancha kuntrashpa, Pabluta musyarqanllapa:

—Manam chayshinachu. Kayshinaraqmi. Qamqam mana nimatapis yach'angichu, nishpa.

46 Chaymi Pabluqa Birnabiwan mana nimata manchashpachu, paykunata nirqan:

—Allim kashqa, Dyus nishqanda puntata qamkuna isrraylinu llaqta masiykunata yach'achishunaypaq. Lukismi qamkunaqa *Dyuspa shumaq nutisyambaq yach'achishuptiyqa, malpaq piskangillapa. Chayshina rurashpaqam, qamkunaqa alabis niykangillapa: “Manam munanichu mushuq bidapi Dyuswan tukuy tyimpu kawsayta” nishpa. Chaymi kananqa chay mana isrraylinu kaqkunata rini yach'achiq. 47 Taytanchiq Dyusmi noqaykunata kayshina kamachiwashqa:

Noqam qamta suq michatashina
rurashushqa kani. Chayri riy
yumbay nasyungunaman,
shumaq nutisyayta yach'achikuq,
noqapi kriyiptinllapa, uchangunamanda washanaypaq, nishpa.r

48 Chayta uyashpaqam, chay mana isrraylinu kaqkunaqa ancha kushikushpa nirqanllapa:

—Tayta Dyus nishqanqam ancha allin, nishpa.

Chaymi paykunaqa ancha kriyirqanllapa Dyus nishqanda. Chaqa Dyusmi paykunata akrashqa karqan, mushuq bidapi paywan tukuy tyimpu kawsananllapa. 49 Chayshinam Dyuspa shumaq nutisyanda paykuna yach'achikurqan tukuy chay llaqtakunapi. 50 Piru chay isrraylinukunaqam wakin warmi Dyuspi kriyiqkunata, wakin karguyuq runakunatapis llullakushpa willarqanllapa, piñakunambaq Pabluwan Birnabiwan. Chaymi paykunataqa ancha qesacharqanllapa, chay llaqtamanda qatinangaman. 51 Qatiptinllapaqam, Pabluwan Birnabiqa chay llaqtamanda lluqshishpa, llanqenllapamanda chay llaqtapa allpanda ch'apsirqanllapa. (Chaytam rurarqanllapa, yumbay yach'anambaq: Mananam nima kwintayuqchu kanillapa qamkunawanqa, nishpa.) Chaymandaqam rirqanllapa Ikuñu llaqtamanna. 52 Piru Jisuspi chay mushuq kriyiqkunaqam Dyuspa *Santu Ispiritunwan shunqonllapapi unda kashpa, ancha kushikurqanllapa.

Pablum Birnabiwan Ikuñu llaqtapi yach'achikurqan

14 1 Ikuñu llaqtapiqam Pabluqa Birnabiwan yaykurqan *sinaguga wasiman. Chaypi paykuna yach'achikuptinmi, achka *isrraylinu-

r 13.47 [Isaías 49.6]

kuna, furastirukunapis Jisuspi kriyirqanllapa. 2Piru wakin mana kriyiq israylinukunaqam yanqakunata rimashpa, ingañarqanllapa chay furastirukunata, Jisuspi kriyiqkunata kuntranambaqllapa. 3Piru Pabluwan Birnabiqam mana pitapis manchashpachu, ashwan Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, achka diyakunata kidarqanllapa yach'achikushpa. Kanan Tayta Dyusqam paykunata ancha yanaparqan, milagrukunata ruranambaq, yumbay runakuna yach'anambaq: Allibmi Taytanchiq Dyusqa kuyawanchiq. Allibmi Dyusqa paykunata yanapan, paypaq yach'achikunanllapa, nishpa. 4Lukismi chay Ikuñupi tiyaqkunaqa wakinqa israylinukunawan piskakarqanllapa. Wakinnataqmi *apustulkunata sawacharqanllapa. 5Chaymandaqam chay israylinukuna wakin furastirukunawan tandakarqanllapa awturidarkunawan, Pabluta, Birnabita anyashpa, rumikunawan sitashpa wanchinanllapa. 6Piru chayta yach'ashpaqam, chay apustulkunaqa mitikashpa, rirqanllapa *prubinsya Likuñapa kay llaqtangunaman: Listraman, Dirbiman, tukuy rridurnin kasiriyungunaman. 7Yumbay chay llaqtakunapim paykunaqa yach'achikurqanllapa *Dyuspa shumaq nutisyanda.

Pablutam sitarqanllapa Listra llaqtapi

8-9Listra llaqtapim tiyarqan suq kuju runa. Nasishqan diyamandapacham mana nimatapis atirqanchu puriyta. Chaymi Pablu yach'achikuptinqa, tiyashpalla payqa uyakuykarqan. Kanan Pabluqam chay kujuta chapashpa yuyarqan: Kay runaqam Dyuspi ancha kriyin. Chaymi atin kach'akayta, nishpa. 10Chayshina yuyashpaqam, jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Mayá, dirichu shayay! nishpa.

Chaymi chay kujuqa das brinkashpa, shayashpa, purirqanna. 11Chaymi chaypi kaqkunaqa Pablu rurashqanda rikashpa, ancha jwirtita rimaynimbi nirqanllapa:

—Dyuskunam runakunapaq tikrakashpa, syilumanda shamushqallapa noqanchiqkunaman, nishpa.

12Chaymi Birnabipaq nirqanllapa:

—Payqam mas pwidiq dyusninchiq Jupitir.

Pablupaqqam, ancha rimashqanrayku, nirqanllapa:

—Payqam dyusninchiqkunapaq rimaq dyus Mirkuryu, nishpa.

13Chay Listra llaqtapa yaykunambim karqan chay dyusnin Jupitirpa adurana wasin. Chaymi chay dyus Jupitirpa kuranqa turukunata, tuktukunata aparqan chay adurana wasiman, chay turukunata wanchishpa, Pabluta, Birnabita aduranallapa. 14Chaymi Birnabiwan Pabluqa chayta yach'ashpa, ancha malaganayashpa, mudanan rurakuykashqanda llikirqanllapa. Chaymandaqam chay runakunapa ukunman kallpashpa, ancha jwirtita kayshina nirqanllapa:

15—¡Taytitukuna, imapaqmi kaytaqa munangillapa rurawayta! Noqaykunaqam qamkunashina runakunalla kanillapa. Shamushqallapam kani qamkunata willashuq chay amitu layakunapaq. Paykunaqam mana nimapaq balinllapachu. Chay mana baliq dyuskunata dijashpana, Tayta Dyus kawsaqtalla kasuyllapa. Chaqa payqam syiluta, kay pachata, yakukunata, tukuy ima kaqkunata rurashqa. Chayri paytalla adurayllapa. 16Unay tyimpukunapim Tayta Dyusqa runakunata dijarqan, paykuna munashqanda rurashpa purinanllapa. 17Chayshina dijashpapismi, paykunataqa allikunata rurashpa, yach'achirqan: Kayshinam

ancha allin kani, nishpa. Chaymi tamyata kach'amun; mikunanchiqta puqochin, ama mallaq kawsananchiqllapa, ashwan kushikushpa, kawsananchiqllapa, nishpa.

18Chayshina nishpapismi, ancha trabajus karqan, paykunata dijachinambaq, ama chay turukunata wanchishpa aduranllapaqa.

19Chaymandaqam wakin israylinukuna Antyukiyamanda, Ikuñumanda ch'ayashpa chay Listra llaqtaman, inkitarqanllapa chay listranukunata, Pabluta ch'iqninanllapa. Chaymi chay runakunaqa kuntranna alsakashpa, rumikunawan ancha sitarqanllapa, Pabluta wanchinanllapa. Chaymandaqam "Pabluqam wañushqana" nishpa, rrastrakushpa, aparqanllapa chay llaqtapa sawa chunchanman wichukuq. 20Wichukushpa riptinllapaqam, Jisuspi kriyiqkunaqa tandakarqan chay Pablu kashqanman. Rridurnimbi kaykaptinllapam, Pabluqa atarirqan. Chaymandaqam kutirqanna chay llaqtaman. Qayandinqam Birnabiwan Dirbi llaqtaman rirqan.

21Waq Dirbipiqam Pablu Birnabiwan *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinqa, achka runakuna, warmikuna Jisukristupi kriyirqanllapa. Chaymandaqam chay apustulkunaqa kutirqanllapa Listraman, Ikuñuman, Antyukiyaman. 22Chay llaqtakunapiqam kriyiq masingunata kunashpa animachirqan, Dyusta allita kasunanllapa, paypi allita yuyakushpa kawsananllapa. Paykunatam nirqambis:

—Syiluman rinanchiq Dyuswan tiyaqqam, kay bidapiqa ancha rinchiqllapa padisiq, nishpa.

23Chay purishqanllapa llaqtakunapim allin runakunata numbrarqanllapa, Jisuspi kriyiqkunapa *yach'achikuq ansyanunguna kanambaqllapa. Chaymandaqam ayunashpa, Jisukristuman mañakurqanllapa, chay ansyanukunata yanapanambaq, shumaqta kawsananllapa. Chaqa paypi kriyishqallapa karqan.

Pablum Birnabiwan kutirirqan prubinsya Siryamanda Antyukiya llaqtaman

24Chaymandaqam *prubinsya Pisidyata pasashpa, ch'ayarqanllapa prubinsya Panfilyaman. 25Pirji llaqtapipismi yach'achikurqan *Dyuspa shumaq nutisyanda. Chaymandaqam Atalyamanna rirqanllapa. 26Waqmandaqam *yakupi puriq barkupi *mar yakuta pasashpa, prubinsya Siryapa Antyukiya llaqtanman ch'ayarqanllapa. Chay llaqtapi tiyaq kriyiq masingunam Pabluta, Birnabita numbrashqallapa karqan, chay karu *nasyunguna man rinanllapa, Dyus nishqanda yach'achikuq. Chayshina numbrashpaqam, Dyusman mañakushqallapa karqan, tukuy imapi paykunata yanapanambaq. Chaymi chay tariyata ushyashpaqa kutirqanllapana.

27Chaymandaqam chay Antyukiyaman ch'ayashpaqa, Jisuspi kriyiqkunata tandashpa, manyaqlla parlachirqan paykunawan tukuy ima Dyus rurashqanda. Parlachirqambismi Dyus chay mana israylinu kaqkunata yanapashqanda, paypi kriyinanllapa. 28Chaymandaqam Pabluqa Birnabiwan chay Antyukiyapina Jisuspi kriyiqkunawan tiyarqan achka tyimputa.

Apustulkuna ansyanukunawanmi Jirusalimbi tandakarqanllapa

15 1Chay tyimpuqam wakin runakuna rishqa karqan *prubinsya Judiyamanda Antyukiya llaqtaman. Waqpiqam Jisuspi kriyiqkunata kayshina yach'achirqanllapa:

—*Muysis kamachikushqanda kasushpa, *kwirpuykipi chay siñalta

rurayllapa, atinaykillapa washakayta, nishpa.

[2]Chaymi chayshina paykuna yach'achikuptinqa, Pabluwan Birnabiqa chay siñalta ruraqkunawan anyanakurqanllapa. Chaypaqmi chay Antyukiyanu kriyiq masikunaqa tandanakushpa, Pabluta, Birnabita, wakin kriyiqkunatapis kach'arqanllapa, rinambaq Jirusalinman, *apustulkunata, *yach'achikuq ansyanukunata tapuq chay siñalpaq. [3]Kach'aptinllapaqam, Jirusalinman riqshinaqa, prubinsya Finisyapi, prubinsya *Samaryapi kriyiq masingunata watukushpa, nirqanllapa:

—Chay mana *isrraylinu kaqkunapismi unay kriyishqanllapata dijashpana, kananqa Siñurninchiq Jisuspina kriyishqallapa, nishpa.

Chayta yach'ashpaqam, chay Finisyapi, Samaryapi tiyaq kriyiqkunaqa ancha kushikurqanllapa.

[4]Chaymandaqam Pabluwan Birnabi Jirusalinman ch'ayaptinllapaqa, chaypi tandakaq kriyiq masinguna, chay apustul masinguna, chay yach'achikuq ansyanukunapis ancha allita ch'ayachirqanllapa. Chaymandaqam Pabluqa Birnabiwan manyaqlla paykunata parlachirqan: “Kayshinam Tayta Dyus tukuy imapi ancha yanapawashqallapa”, nishpa. [5]Piru wakin *farisiyu duktrinayuqkunaqam Jisuspina kriyishqallapa karqan. Paykunaqam das shayashpa, nirqanllapa:

—Chay mana isrraylinu kriyiq masinchiqkunaqam kwirpunllapapi chay siñalta ruranqallapa. Kanan kamachishun, Muysispa yumbay liyningunata kasunanllapa, nishpa.

[6]Chayshina niptinllapaqam, apustulkunaqa yach'achikuq ansyanukunawan tandakashpa, parlarqanllapa chay farisiyukuna nishqambaq. [7]Chaymi suqnin suq layata, suqnin suq layata ancha ninakuptinllapa, Pidruqa atarishpa nirqan:

—Masitakuna, qamkunaqam noqapaqqa ancha allita yach'angillapa: Tayta Dyusmi akrawarqan, chay mana isrraylinu kaqkunaman rishpa, yach'achinaypaq paypa *shumaq nutisyanda, paykunapis Jisuspi kriyishpa washadu kananllapa. [8]Tayta Dyusqam yumbaypa shunqonda riqsin. Payqam ch'askishqana chay mana isrraylinu kaqkunatapis. Chayta yach'ananchiqllapam, paykunatapis *Santu Ispiritunda qoshqa noqanchiqkunatashina. [9]Dyusqam mana noqanchiqkunapaqllachu. Payqam noqanchiqkunata kuyawashqanchiqshina, chay suq *nasyungunamanda kaqkunatapis kuyan. Chaymi chay furastirukuna paypi kriyiptinllapa, paykunapa shunqondapis uchangunamanda pichashqana. [10]Chayshina kikin Taytanchiq Dyus chay furastirukunata ch'askiptinqa, ¿imaraykum qamkunaqa paykunata mana munangillapachu ch'askiytaqa? ¿Chayshinaqachu qamkunaqa Dyusta munangillapa kuntrayta? Chaqa *Muysispa liyningunaqam suq ancha llashaq trastishina kashqa noqanchiqkunapaq chay unay agwilunchiqkunapaqpis. Chaymi mana atishqallapachu kanchiq kumpliyta. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykum chay ancha llashaqta munangillapa qoyta Jisuspi chay mushuq kriyiqkunataqa? [11]Ashwanmi noqanchiqkuna Jisuspi kriyiptinchiqqa, payqa ancha allin kashpa, dibaldilla washawanchiq, ¿manachu? Chayshinallam chay mana isrraylinu kaqkunatapis dibaldilla washan.

[12]Chayshina Pidru niptinmi, paykunaqa yumbay uyararqanllapa. Kanan allita uyarqanllapa Birnabi Pabluwan kayshina parlashqanda:

—Tayta Dyusmi noqaykunawan kay milagrukunata rurashqa chay mana isrraylinu kaqkunapi, nishpa.

[13]Chayshina parlayta ushyaptinllapaqam, *Jakubuqa nirqan:

—Masitakuna, uyawayllapa. 14Simun Pidruqam parlachiwashqana kanchiq imashinam Tayta Dyus puntata chay mana isrraylinu kaqkunata akrashqa, wambranguna kanambaq, nishpa. 15*Dyuspaq rimaqkuna nishqanshinam allip kashqa. Chaqa *Santu Librumbiqam Dyusqa kayshina nin:

16 Tukuy ima pasaptinmi, kutirishpa
allicharishaq unay gubyirnu
*Dabidpa bulakashqan wasinda,
paypa karu willkan kamachikunan *Isrrayilpi. Ashla kidashqanmandam mushuqmanda
alsarishaq.
17 Chay mana isrraylinu kaqkunatapismi animachishqa kani, noqata
maskawananllapa. Chaqa paykunapismi noqapi rinllapa kriyiq,
nishpa.
18 Chayshinam Tayta Dyusqa chaykunata
yach'achiwashqa kanchiq unay
tyimpumandapacha, nishpa.[s]

19'Chaymi noqaqa nini, chay mana isrraylinu kaqkuna, unay mana baliq kriyishqangunata dijashpa, Tayta Dyusta kasuptinllapaqa, amana piñachishunllapachu. Amana kamachishunchu, yumbay liyninchiqkunata kasunanllapaqa. 20Ashwan suq kartata iskibrishpa, paykunaman kach'ashun, kamachishpa, ama mikunambaq *amitu layakunapaq mikuna rurashqanda; warmikuna runanwanlla puñunanllapa, ullqokunapis warminwanlla puñunanllapa, ama ni mikunanllapa chay urkakashpa ichu ch'uqashpa wañushqa animalkunapa aychanda; animalkunata wanchishpa, ama yawarninda mikunanllapa. 21Chaqa Muysis chayshina kamachikushqanda *sinaguga wasikunapiqam unaymandapacha yumbay *samana diyapi yach'achikushqallapa.

22Chaymi Jakubu chayshina niptinqa, chay *apustulkunaqa, chay *yach'achikuq ansyanukunawan, yumbay chaypi tandakaq kriyiq masingunawan akrarqanllapa wakin kriyiq masingunata, rinambaqllapa Pabluwan, Birnabiwan Antyukiya llaqtaman. Suqtam akrarqanllapa *Judasta. Payllam Barsabaspis shutiq. *[Nuta: Payqam mana Judas Iskaryutichu karqan.]* Suqtaqam akrarqanllapa Silasta. Chay ishkay runakunaqam kriyiq masingunapaq ancha baliqkuna karqan. 23Kanan paykunawanqam kay kartata iskibrishpa kach'arqanllapa:

"Kuyashqay kriyiq masitakuna Antyukiyapi, Siryapi, Silisyapi tiyaqkuna, qamkuna mana isrraylinu kaqkunata napaykuykillapa kay Jirusalin llaqtamanda noqaykuna apustulkuna, yach'achikuq ansyanukuna, Jisuspi yumbay kriyiqkunawan. 24Yach'ashqallapam kani kay Jirusalinmandash wakin kriyiq masinchiqkuna gustunlla shamushqa qamkunaman, mana kach'amuptiyllapachu. ⌞Paykunash qamkunata kamachishushqa, noqaykuna isrraylinukunapa siñalniyllapata kwirpuykillapapi ruranaykillapa, Muysis kamachikushqanda kasunaykillapa.⌟ Chayshina rurashpaqam, paykuna qamkunataqa ancha piñachishushqallapa, nishpa. 25Chaymi noqaykunaqa yumbayniy, allita yuyashpa, akrashqallapa kani wakin allin kriyiq masinchiqkunata, kay ancha kuyashqanchiq masitanchiq Birnabiwan, Pabluwan shamunanllapa qamkunata watukushuq. 26Kay masitanchiqkunaqam wañun kawsan Siñurninchiq Jisukristupaq yach'achikushpa. 27Shamushpa Judas Silaswanmi qamkunata masta rinllapa nishuq kay

---

s 15.18 [Amós 9.11-12]

kartayllapapi kunashushqaypaq.
28Dyuspa *Santu Ispiritunqam mana
munanchu qamkuna ñakanaykillapa.
Chayshinallam noqaykunapis mana
munanillapachu ñakanaykillapa.
Chaymi mana kamachiykillapachu,
Muysispa yumbay liyningunata
kasunaykillapaqa. Ashwanri kaykuna-
talla kasuyllapa: 29Amar mikuyllapachu
yanqa amitu layakunapaq ufrisishqan
mikunataqa. Animalkunata wanchishpa,
yawarnindaqa ama mikuyllapachu.
Urkakashqa animalkunapa aychandapis
ama mikuyllapachu. Qamkuna
runakuna, warmikiwanlla puñuyllapa.
Qamkuna warmikunapis runaykiwanlla
puñuyllapa. Kay iskibrishushqayta
kasushpaqam, allita ringillapa ruraq.
Mayá masitakuna, rikanakushun. Dyus
qamkunata yanapashunqa. Chaytallam
niykillapa", nishpa.

30Chayshina paykuna iskibriptinqam,
chay kach'adungunaqa Antyukiya
llaqtaman rirqanllapa. Waqman
ch'ayashpaqam, kriyiq masingunata
tandachishpa, chay kartata qorqanllapa.
31Chaymi chay kartata liyishpa, chay
antyukiyanu kriyiq masingunaqa ancha
kushikurqanllapa. 32Chaymandaqam
Judasqa Silaswan *Dyuspaq rimaqkuna
kashpa, paykunata kunswilashpa, ancha
animachirqanllapa. 33Kanan Judas
Silaswanqam achka diyakunata chay
Antyukiyapi kriyiq masingunawan
tiyarqanllapa. Chaymandaqam kutirinan-
llapa diyapiqa chay kriyiq masingunaqa
paykunata ancha shumaqta abyarqanllapa,
kutirinanllapa Jirusalinman chay
kach'ashqangunaman. ⌞ 34Piru Silasqam
munashpa kidayta, chay Antyukiyapi
kidarqan.⌟ 35Pablupismi Birnabiwan chay
Antyukiyapi kidarqanllapa. Chaypiqam
achka kriyiq masingunawan
yach'achikurqanllapa *Jisuspa shumaq
nutisyanda.

Pablum akrakashpa Birnabimanda suq kutinda rirqan yach'achikuriq

36Chaymandaqam suq diyakuna
pasaptinqa, Pabluqa Birnabita nirqan:
—Masita Birnabi, aku watukuriq
kriyiq masinchiqkunata yumbay chay
yach'achikushqanchiq llaqtakunaman.
Mayá, aku rikaq imashinaraq puriykan-
llapa, nishpa.

37Birnabiqam munarqan pullanllapa
*Jwan Markusta apayta. 38Piru
Pabluqam yuyarqan: Mananam allichu
kay Jwan Markusta apananchiqqa,
nishpa. Chaqa suq kutinmi paykunawan
riykashpa, Panfilyaman
ch'ayaptinllapaqa, paykunamanda
akrakashpa, kutishqa karqan. Mananam
rirqanchu paykunata yanapaqqa.
Chaymi Pabluqa manana munarqanchu
pullanllapa rinambaqqa. 39Chaypaqmi
Pabluqa Birnabiwan anyanakurqan
akrakanangaman. Chaymandaqam
Birnabiqa Jwan Markusta apashpa,
*yakup sawanda puriq barkupi rishpa,
ch'ayarqanllapa *yakupa ch'awpimbi
isla allpa Chipriman. 40Pablunataqmi
Silasta akrarqan, pullan rinambaq.
Chaymi chay antyukiyanu kriyiq
masinchiqkunaqa Dyusta ancha
rrugarqan, Pabluta, Silasta yanapa-
nambaq tukuy may rishqangunapi.
41Chayshina ishkandin *prubinsya
Siryata, prubinsya Silisyata
pasaqshinam, achka lugarkunaman
rirqan, kriyiq masingunata animachi-
nanllapa.

Timutiyum Pabluwan, Silaswan rirqan

16 1Pabluwan Silas rishpaqam,
ch'ayarqanllapa Dirbi
llaqtaman, Listra llaqtaman.
Listrapiqam paykunaqa tingunakurqan
kriyiq masin Timutiyu shutiqwan. Chay
Timutiyupa mamanmi unaymandapacha

Jisuspi kriyishqa karqan. Chay mamanmi *nasyun *Isrrayilmanda karqan. Taytanqam nasyun *Grisyamanda karqan. 2Chay Listrapi, Ikuñupi tiyaqkunaqam Timutiyupaqqa nirqanllapa: “Payqam ancha allin”, nishpa. 3Piru chay llaqtakunapi tiyaq *isrraylinukunaqam yach'arqanllapa: Taytanqash nasyun Grisyamanda. (Manam nasyunninchiq isrrayilmandachu), nishpa. Piru Pabluqam Timutiyuta munarqan apayta yapachanambaq. Chaymi isrraylinukuna ama piñakunanllapa, paykunapa kustumbrinda rurashpa, Pabluqa Timutiyupa *kwirpumbi isrraylinukunapa siñalninda rurachirqan. 4Chaymi Timutiyupis Pabluwanna rirqan. Kanan yumbay llaqtakunaman ch'ayashpaqam, Jisuspi kriyiqkunata shumaqta kayshina yach'achirqanllapa:

—Jirusalinmanda *apustulkuna, *yach'achikuq ansyanukuna kay kartapi kayshina kunawashqa kanchiq, nishpa.

5Chay llaqtakunapi paykuna yach'achikuptinqam, Jisuspi kriyiq masingunaqa mas allita kriyirqanllapa. Achka mana kriyiqkunapismi, tandakashpa uyakuq, Jisuspi kriyirqanllapa. Chayshinam Jisuspi kriyiqkunaqa yumbay diya masta achkayarqanllapa.

Pablum musqoypishina rikarqan suq runata

6Dyuspa *Santu Ispiritunmi mana munarqanchu Pablu Silaswan Timutiyuwan *prubinsya Asyaman rinanllapa yach'achikuqqa. Chaymi Asyaman manana rishpa, pasarqanllapa prubinsya Frijyata, prubinsya Galasyata, 7prubinsya Misyapa manyanman ch'ayashtin. Chay prubinsyamanda munaptinllapa riyta prubinsya Bitiñamanmi, Jisuspa Santu Ispiritunqa nirqan: “Ama riyllapachu chay prubinsyamanqa”, nishpa. 8Chaymi paykunaqa chay prubinsya Misyata pasashpa, ura Truwas llaqtaman rirqanllapa. Chay Truwasqam *barkukunapa shayanan lugar karqan. 9Chay llaqtapiqam chay tutaqa suq *musqoypishina Pabluqa suq runa prubinsya Masiduñamanda kaqta rikarqan. Chay runaqam ñawpambi shayashpa, ancha rrugashpa nirqan:

—Yush'ayku, shamuyri kay chimba Masiduñaman, noqaykunata yanapawanayki, nishpa.

[Nuta: Chay Truwas llaqtapim kay libruta iskibriq Lukas tandakarqan Pabluwan, Silaswan Timutiyuwan.]

10Chayshina Pablu chay musqoypishina rikaptinmi, noqaykunaqa utqay maya rirqayllapa Masiduñaman. Chayshinam yach'arqayllapa: Dyusmi qayawanchiq, waqpipis yach'achikunanchiq *shumaq nutisyanda, nishpa.

Pablum Silaswan Filipus llaqtaman rirqanllapa

11Truwas llaqtamandaqam *yakupi puriq barkupi *mar yakuta pasarqayllapa *yakupa ch'awpimbi isla allpa Samutrasya shutiqman. Qayandinqam chay barkupi ch'ayarqayllapa Napulis llaqtaman. 12Chay llaqtamandaqam ch'akipna rirqayllapa Filipus llaqtaman. Chay Filipusqam *prubinsya Masiduñapi kashpapis, *Rrumamanda kaq runakunapa llaqtan karqan. Chaymi chay Filipus prubinsya Masiduñapa mas kamachikuq llaqtan karqan. Chay llaqtapim wakin diyakunata tiyarqanillapa. 13Yach'arqayllapa: Isrraylinukunam suq rriyupa ladunman rinllapa, Dyusman mañakuq, nishpa. Chaymi suq *samana diyapi chay llaqtamanda lluqshishpa, chay lugarman rirqayllapa, paykunawan Dyusman mañakuq.

Ch'ayashpaqam, tarirqayllapa wakin warmikuna tandakashqata. Chaymi noqaykunaqa tiyashpa, paykunata Jisuspaq yach'achirqayllapa. 14Chay warmikunamanda suqninmi shutirqan Lidya. Payqam Tiyatira llaqtamanda karqan. Randikuqmi *granati sida trapukunata. Chay Lidyaqam Taytanchiq Dyustalla aduraq. Pablu yach'achikushqanda uyaykaptinmi, Dyusqa Lidyapa shunqonda kambyarqan, shumaqta ch'askinambaq Pablu nishqanda. 15Chaymi chay Lidyaqa tukuy ayllundin munaptin shutikuyta, noqaykunaqa shutichirqayllapa. Chaymandaqam chay Lidyaqa kayshina rrugawarqanllapa:

—Qamkuna riqsiwashpa: Kay Lidyam allipta Siñurninchiqpi kriyin, nishpaqa, aku wasiyman, pusadata qoshunayllapa, nishpa.

Chayshina kutin kutin niwaptinllapaqam, noqaykunaqa wasinman rishpa, paywan kidarqayllapa.

Filipus llaqtapim Pabluta Silasta prisurqanllapa

16Suq diyam riykashpallapa Dyusman mañakunan lugarman, suq chinawan tingunakurqayllapa. Chay chinapa shunqombim *dyablupa ispiritun tiyaq. Chaymi dyablu rimachiptin, payqa brujashina swirtipaq rimaq. Kanan chay chinaqam *randishqa kriyada karqan. Chaymi swirtipaq rimaptin, patrunningunaqa qellayta ancha ganaqllapa. 17Chaymandaqam chay chinaqa Pablupa, noqaykunapa ikiyta purirqan, qayach'akushpa:

—¡Kay runakunaqam syilupi tiyaq Dyusta kasunllapa! ¡Chaymi shamushqallapa, qamkunata yach'achishuq, uchaykikunamanda washakanaykillapa! nishpa.

18Chayshinam qayach'akushpa, tukuy diya ikiyllapata puriq. Chaymi Pabluqa chay dyabluwan piñakushpa, tikrakashpa nirqan:

—Jisukristupa shutinwanmi kamachiyki, lluqshiy kay chinamanda, nishpa.

Chaymi chayta niptinlla, chinamandaqa das lluqshirqan dyabluqa. 19Kanan chay chinapa patrunningunaqam manana atirqanllapachu chay kriyadanmanda qellayta ganaytaqa. Chaymi Pabluta, Silasta piskashpa, aparqanllapa llaqtapa plasanman, awturidarkunapi dimandanambaq. 20Chay juyiskunapa ñawpambim kayshina nirqan:

—Kay *isrraylinu runakunaqam kayman shamushpa, llaqta masinchiqkunata piñachishpa, ancha sh'uqyachiykan. 21Chaqa mana baliq kustumbringunatam kaypiqa yach'achiwaykanchiq. Piru *rrumanukuna kashpam, mana atinchiqchu chay yach'achikushqanda ruraytaqa, nishpa.

22Chaymi yumbay chay runakuna Pablupa Silaspa kuntran alsakaptinllapa, chay juyiskunaqa kamachirqan, Pabluta, Silasta llushtichishpa, maqananllapa qerukunawan. 23Suq lastima maqashpaqam, aparqanllapa karsilaq. Chaymandaqam chay karsiliruta jurapashpa, kamachirqanllapa:

—Amakish dijangichu lluqshinanllapa, nishpa.

24Chayshina kamachiptinllapam, chay karsiliruqa Pabluta, Silasta karsilpa uku kuchunman apashpa, *ush'kuyuq qerukunapa ch'awpimbi ch'akingunata apritarqan, ama mitikananllapa.

25Piru ch'awpi tutatach'i Pablu Silaswan Dyusman mañakushpa, imnukunata kantaqllapa. Chay wakin prisukuna uyaykaptin, 26qonqaylla ancha jwirti timblur karqan. Chaymi timblurwanqa chay karsilpa pirqangunaqa pachan pachan partikarqan. Pungungunapismi kich'akarqan. Kanan

chay prisukunamandam kadinakuna pitikashpa, ishkirqan. 27Chaymi chay karsiliru rikch'akashpa, pungukunata kich'araykaqta rikashpaqa, yuyarqan: Prisukunaqach'i mitikashqana. ¿Imanashaqnar kananqa? nishpa. Chaymi *atun kuchillunda surqorqan wanchikanambaq. 28Piru Pabluqam das qayarqan:

—Ama wanchikaychu. Kaypim yumbayniy kanillapa, nishpa.

29Chaymi chay karsiliru, Pabluta uyashpaqa yanapakuqninda nirqan:

—Michata apamuy, nishpa.

Chaymandaqam ancha manchaywan ch'apsikashpa, michawan uku karsilman kallpashpa, Pablupa, Silaspa ñawpanman piratarqan. 30Chaymi paykunata uku karsilmanda surqoshpa, tapurqan:

—Taytitukuna, ¿imatam rurashaq, uchaykunamanda washadu kanayqa? nishpa.

31Chaymi paykunaqa nirqan:

—Qam yumbay aylluykikunawan washakanaykillapaqa Jisukristupi kriyiyllapa, nishpa.

32Chaymandaqam paytaqa, yumbay ayllundinda yach'achirqanllapa Siñurninchiq Jisus rimashqanda. 33Kanan chay tutam chay karsiliruqa Pablupa, Silaspa yawarlla chuqringunata mayllarqan. Kanan chay tutallam yumbay ayllungunawan shutikurqanllapa. 34Chaymandaqam Silaswan Pabluta wasinman apashpa, qararqan. Kanan chay karsiliruqam yumbay ayllundin ancha kushikurqanllapa, Jisuspi kriyishqanllaparayku. 35Achikyaptinqam, chay juyiskunaqa kach'arqan suldadukunata, karsiliruta ninambaq:

—Chay ishkay prisukunataqa surqoyna rinambaqllapa, nishpa.

36Chaymi karsiliruqa Pabluta nirqan:

—Juyiskunam kamachiwashqa, qamkunata kach'ashunaq. Chayri riyllapana ama nimata manchashpachu, nishpa.

37Piru Pabluqam chay kach'adu suldadukunata nirqan:

—Yach'ayllapa, noqaykunapismi lijitimu *rrumanukuna kanillapa. Piru qamkunaqa mana ni dimandata rurashpachu, yumbaypa ñawpambi suq lastima maqawashpa, karsilman wichuwarqaykillapa. ¿Ima kananqachu uyarapllana (uyarallana) munangillapa surqowayta karsilmanda? ¡Manam uyarapllaqa lluqshishaqllapachu! Ashwan chay kikin juyiskuna shamushpa, pirdunda mañawashpa surqowanqallapa, nishpa.

38Chaymi suldadukuna rishpa, juyiskunata chayshina niptinqa, paykunaqa ancha mancharqanllapa, yach'ashpa: Pabluqam Silaswan rrumanukuna kashqa, nishpa. 39Chaymi chay juyiskunaqa karsilman shamushpa, Pabluta, Silasta ancha rrugarqanllapa pirdunananllapa. Chaymandaqam karsilmanda surqoshpa, shumaqta parlachishpa, rrugarqanllapa, chay llaqtamanda rinanllapa. 40Piru Pabluqam Silaswan karsilmanda lluqshishpaqa, chay llaqtamanda manaraq rishpachu, Lidyapa wasinman rirqanllapa, Jisuspi kriyiq masingunata watukuq. Paykunata animachishparaqmi, chay llaqtamandaqa rirqanllapa.

Tisalunika llaqtapim runakuna ancha sh'uqyarqanllapa

17 1Pabluqam Silaswan Anfipulis llaqtata, Apuluña llaqtata pasashpa, ch'ayarqanllapa Tisalunika llaqtaman. Chay llaqtapim *sinaguga wasi karqan. 2Pabluqam kustumbriyuq karqan, *samana diyakunapi yaykunan chay sinaguga wasikunaman yach'achikuq. Chaymi kimsa simanata chay Tisalunikapi kashpa, rirqan

sinaguga wasiman, *isrraylinukunata yach'achinambaq. 3Chaymi payqa paykunata kayshina yach'achirqan:

—*Dyuspa Santu Librumbim nin: "*Dyus Akrashqan Washadurmi rin ñakaq. Wañushpaqam rin kawsamuq", nishpa.

Chaymandaqam Pabluqa nirqan:

—Dyus chay Akrashqan Washadurmi shutin Jisus. Paypaqmi yach'achiykillapa, nishpa.

4Chayshina yach'achikuptinmi, wakin isrraylinukunaqa kriyishpa, Pabluman, Silasman tandakarqanllapa. Tayta Dyuspi achka *grisyanu kriyiqkunam achka pwidiq warmikunapis Jisuspina kriyirqanllapa. 5Chaymandaqam chay isrraylinu mana kriyiqkuna chayta rikashpaqa, Pabluta Silasta imbidyarqanllapa. Chaymi chay imbidyakuqkuna achka pirbirsu qella kallijiru runakunata tandashpa, ancha sh'uqyarqanllapa. Chaymandaqam kurralarqanllapa Jasumba wasinda, Pabluta, Silasta maskashpa, surqoshpa yumbaypa ñawpambi dimandananllapa. 6Piru paykunata mana tarishpaqam, Jasunda, wakin kriyiq masingunata rrastrashpa, awturidarkunapa ñawpanman apashpa, kayshina qayach'akurqan:

—Kay runakunaqam tukuy llaqtakunaman rishpa, runakunata suq laya duktrinata yach'achishqa. Rikayllapa, kaymambis shamushqallapana, dañachiwananchiq. 7Jasunqam chay runakunata pusadata qoshqa. Yumbay paykunam gubyirnunchiq *Sesar kamachikushqanda kuntranllapa. Kananqam ninllapa: "Kanshi suq gubyirnu. Jisusshi shutin", nishpa.

8Chayta uyashpaqam, yumbay chay runakuna, chay awturidarnindin ashwamba sh'uqyarqanllapa. 9Piru chay Jasunmi kriyiq masingunawan garantita pagarakurqan. Chaymi paykunataqa kach'arqanllapa. *[Nuta: Suq runata munaptinllapa karsilaytam, payqa qellayninda atirqan dijayta, suq garanti kanambaq, amaraq karsilman kach'anambaq. Piru manam prisintakaptin dimandanda allichaq, chay qellaynin kidarqan istadupaq. Dimandanman prisintakaptinqam, chay qellayninda payta kutichirqanllapa. Kastillanupiqam shutin "fianza" ichu "garantía".]*

Pabluqam Silaswan Biriya llaqtaman rirqanllapa

10Kach'aptinllapaqam, chay kriyiqkunaqa das Pabluta, Silasta Tisalunika llaqtamanda surqoshpa, tutap kach'arqanllapa Biriya llaqtaman. Paykunaqam waqman ch'ayashpaqa, yaykurqan *sinaguga wasiman. 11Chay Biriyapim tiyaq *isrraylinukuna ancha allin karqanllapa. Manam chay Tisalunikapi tiyaqkunashinachu karqanllapa. Chaymi Pablu yach'achikuptinqa, allita uyarqanllapa. Chaymandaqam paykunaqa tukuy diya *Dyuspa Santu Librunda ancha allita liyiqllapa yach'ananllapa: ¿Dyus nishqanshinachu Pabluqa yach'achikun ichu mana? nishpa. 12Chaymi Dyus nishqanshina yach'achikuptin, chay Biriyapi achka isrraylinukuna, achka kamachikuq *grisyanu warmikuna, achka grisyanu ullqokunapis Jisuspi kriyirqanllapa.

13Piru chay Tisalunikapi tiyaq isrraylinukuna yach'ashpa: Biriyapinash Pabluqa Jisuspaq yach'achikuykan, nishpaqam, chay uras ikinda rirqanllapa. Ch'ayashpaqam chay biriyanukunata kunsijarqanllapa, Pablupa kuntran tikrakananllapa. 14Chaymi wakin kriyiq masikunaqa utqay maya Pabluta kach'arqanllapa kustaman. Silasqam Timutiyuwanlla chay Biriya llaqtapiqa kidarqanllapa. 15Chay apaqkunaqam Pablutaqa Atinas llaqtakaman ch'ayachirqanllapa.

Waqmandaqam paykunaqa Biriya llaqtaman kutirishpa, Silasta Timutiyuta nirqan:

—Pabluqam noqaykunata kach'akumuwashqa, utqana rinaykillapa waq Atinas llaqtaman. Waqpinash shuyashungillapa, nishpa.

Pablum Atinas llaqtapi

16 Chay Atinas llaqtapiqam Pabluqa Silasta, Timutiyuta shuyaqshina, ancha achka *amitu layakunata rikashpa, ancha malaganayarqan. 17 Chaymi Pabluqa rirqan *sinaguga wasiman Jisuspaq yach'achiq isrraylinukunata, Dyusta aduraq furastirukunatapis. Plasamambis tukuy diya rishpam, tinguqkunata parlachirqan Jisuspaq. 18 Chay Atinas llaqtapiqam Pabluqa tingunakurqan wakin yach'aq runakunawan. Paykunaqam duktrinangunarayku shutirqan *Ipikuryanukuna, *Istuykukuna. Pabluqam paykunata parlachirqan Jisuspa bidambaq, wañushqambaq, kawsamushqambaq. Chaymi paykunaqa chayta uyashpa, ninakurqanllapa:

—¿Imataraq kay lurushina rimaqqa niwanchiq? nishpa.

Wakinnataqmi nirqanllapa:

—Kay runaqach'i suq dyuskunapa mushuq duktrinanda yach'achiwaykanchiq, nishpa.

19 Chaymandaqam Pablutaqa aparqanllapa suq lugar Ariyupagu shutiqman. Chaypim yach'ayniyuq runakuna tandakaqllapa kunanakunambaq. Chaymi paykunaqa Pabluta nirqan:

—Mushuq duktrinatam yach'achikungi, ¿manachu? Chaypaqmi munanillapa yach'ayta. 20 Chaqa chay laya duktrinapaqmi manaraq uyashqallapachu kani. Chaymi chaypaq munanillapa yach'ayta, nishpa.

21 Chay Atinaspi yumbay tiyaqkunam, chaypi tiyaq furastirundin ancha gustaqllapa tiyayta uyakushpa, parlashpa mushuq yuyaykunapaq. 22 Chaymi Pabluqa chay Aryupagu lugarpi paykunapa ch'awpimbi shayashpa, nirqan:

—Taytitukuna, kay Atinas llaqtapi qamkunata rikashushqa kani, achka dyuskunata ancha aduraptikillapa. 23 Kay llaqtaykillapapi purishpam, rikashqa kani achka dyusnikikunapa *pata altarningunata. Kanan suq dyusnikipa altarnimbim tarishqa kani litrakunata kayshina iskibrishqata: “Kay altarmi mana riqsishqa Dyuspa altarninqa”, nishpa. Chaqa qamkunam adurangillapa suq Dyus mana riqsishqaykita. Chay Dyuspaqmi rini yach'achishuqllapa.

24 ’Chay Dyusmi anaq syilupa, kay pachapa dwiñun. Paymi kay munduta tukuy imandinda rurashqa. Payqam mana tiyanchu runakuna rurashqan adurana wasikunapiqa. 25 Paymi samayninchiqta qowanchiq. Tukuy imata qowanchiq. Chayshina pay ancha pudirniyuq kashpam, mana nisitanchu nimata qonanchiqqa.

26 ’Chaymi pay suq runamandalla achkayachishqa yumbay laya kastakunata, tukuy maypi kay mundupi undananchiqllapa. Chaqa pay munashqanshinam rurawashqa kanchiq, noqanchiqkuna ima tyimpupi, mayqan lugarpi tiyananchiqllapa. 27 Piru rurawashqam kanchiq, maypi kashpapis, payta maskananchiqllapa tarinanchiqkaman. Piru allipta maskaptinchiqqam, payqa mana karupichu noqanchiqmandaqa. 28 Chaqa paymi kawsachiwanchiq, kay mundupi purinanchiqqa. Unay yach'ayniyuq llaqta masikikunam kayshina iskibrishqallapa: “Dyuspa wambrangunam kanchiq”, nishpa. 29 Chayshina Dyuspa wambranguna kashpaqa, ama

yuyashunchu: Noqanchiqkuna allita yuyashpa, Tayta Dyusta atinchiq rurayta *urumanda, qellaymanda, rumimanda, nishpaqa. 30Unay tyimpukunapiqam runakunaqa manaraq yach'arqanllapachu: ¿Imam alli? ¿Imam mana allichu? nishpa. Chaymi mana allita ruraptinllapapis, Tayta Dyusqa paykunataqa mana kastigarqanchu. Piru kananqam tukuy maypi yumbay runakunata, warmikunata kamachiwanchiq, chay uchanchiqkunata dijashpa, paytana kasunanchiqllapa. 31Tayta Dyusmi akrashqana suq diyata. Chay diya ch'ayamuptinmi, pay numbrashqan juyiswan yumbay runakunata, warmikunata ancha allita rin jusgaq. Chay juyistaqam unaymandapacha Taytanchiq Dyusqa akrashqa karqan. Chaymandaqam ñawpayllapapi chay juyistaqa wañushqanmanda kawsachimurqan, nishpa.

32Chayshina kawsamushqa runapaq Pablu niptinmi, wakin chay uyaqkunaqa grasyapi pasarqanllapa. Piru wakinqam nirqan:

—Suq diyanam chaytaqa uyashqaykillapa, nishpa.

33Chaymandaqam Pabluqa paykunamandaqa rirqanna. 34Piru wakingunaqam Pabluwan tandakashpa, Jisuspi kriyirqanllapa. Chay kriyiqkunamanda suqninmi shutiq Dunisyu. Paymi chay Ariyupagu kunsijupiqa kashqa karqan. Kriyirqambismi suq warmi Damaris shutiq. Wakin chaypi kaqkunapismi Jisuspi kriyirqanllapa.

Pablum rirqan Kurintu llaqtaman

18 1Chaymandaqam Pabluqa chay Atinas llaqtamanda lluqshishpa, Kurintu llaqtamanna rirqan. 2Waqpim tingunakurqan suq *isrraylinu runa Akilas shutiqwan. Paymi Puntu llaqtapi nasishqa karqan. Chaymandaqam Italya *nasyunman rishpa, Rruma llaqtapi tiyarqan. Piru *Rrumapa gubyirnun Klawdyum kamachikurqan:

—Yumbay isrraylinukunaqa Rruma llaqtaymanda lluqshinqallapa, nishpa.

Chaymi Akilasqa warmin Prisilawan, waq Italyamanda shamushpa, chayraq ch'ayashqa karqan chay Kurintu llaqtaman tiyaq. 3Paykunaqam trabajaqllapa karpakunata rurashpa. Chaymandaqam Pabluqa rirqan paykunata watukuq. Chaymi paypis chay laya trabajuta yach'ashqanrayku, paykunapa pullanna tiyashpa trabajaq. 4Piru tukuy *samana diyapim Pabluqa riq *sinaguga wasiman, chay isrraylinukunata, chay mana isrraylinu kaqkunatapis yach'achiq, Jisuspi kriyinambaqllapa.

5Chay tyimpupim *prubinsya Masidu ñamanda Silas Timutiyuwan shamurqanllapa chay Kurintu llaqtaman. Pabluqam manana karpakunata rurashpachu, ancha yach'achiq isrraylinukunata:

—Jisusmi *Dyus Akrashqan Washadurqa, nishpa.

6Piru chay isrraylinukunaqam kuntran alsakashpa, mana allikunata Pabluta willarqanllapa. Chaymi Pabluqa mudanan rurakushqanda ch'apsirqan, yach'ananllapa: Qamkunapaqqam manana kwintayuqchu kani, nishpa. Kanan paykunataqam nirqan:

—Mana munashpa uyawaytaqam, qamkunana uchayuqqa kangillapa. Chingaptikillapaqam manana uchayuqchu kani. Noqaqam kananqa chay mana isrraylinu kaqkunata rini yach'achiq Jisuspaq.

7Chayshina nishpaqam, sinaguga wasimanda lluqshishpa, Pabluqa suq runa Justu shutiqpa wasinman rirqan kidaq. Chay Justuqam Dyusta aduraq. Wasinqam sinaguga wasimba ladumbilla karqan. 8Chay sinagugapa

kamachikuqninmi Krispu shutiq. Paymi wasimbi yumbay kaqkunawan Jisuspi kriyirqan. Pablu yach'achikuptinqam, achka kurintinukunapis kriyishpa, shutikurqanllapa.

9Suq tutaqam suq *musqoypishina Jisukristuqa Pabluta nirqan:

—Ama manchashpachu yach'achikuylla. Ama uyaraychu. 10Chaqa noqam qamwan kashaq. Manam pipis nimata rurashunqachu. Chaqa kay llaqtapiqam achka runakuna, warmikuna noqapi rinllapa kriyiq, nishpa.

11Chaymi Pabluqa suq wata y midyuta chay Kurintupi tiyarqan, yach'achikushpa Dyus nishqanda.

12Chay tyimpupiqa chay prubinsya Akayapa *prifiktun Galyun kaptinmi, Jisuspi mana kriyiq israylinukunaqa tandakashpa, Pablupa kuntran alsakarqanllapa. Chaymi payta dimandarqanllapa chay prifiktupi. 13Prifiktutaqam kayshina nirqanllapa:

—Kay runaqam *Muysispa liyninda kuntrashpa, runakunata yach'achin, suq laya duktrinanwan Dyusta aduranan-llapa, nishpa.

14Chaymi Pablu rimaqna puriykaptin, chay prifiktu Galyunqa israylinukunata nirqan:

—Kay runa mana allita rurashqa kaptinqam, noqaqa qamkuna *israylinukunata agwantashushpa, uyashuyman. 15Piru kay niwashqaykiqam mana nima liypa kuntranchu. Yanqa duktrinaykipaqlla, kustumbrikipaqllam niwaykangillapa. Chaypaqqa qamkunapuralla parlayllapa. Manam noqaqa chaypaqqa munanichu juyis kayta.

16Chayshina nishpaqam, chay dimandakuqkunataqa dispachunmanda sawaman qatirqan. 17Chay dimandakuqkunapa *sinaguga wasimba kamachikuqninmi Sustinis shutiq. Chay mana israylinu kaqkunaqam chay Sustinistaqa piskashpa, chay prifiktupa ñawpambi maqarqanllapa. Piru chay Galyunqa mana ni ashlita llakiparqanchu.

Pablum kutirqan Antyukiya llaqtaman

18Pabluqam Kurintupiqa achka diyakunata tiyarqan. Chaymandaqam kriyiq masingunata: “Rishaqna”, nishpa, Prisilawan, Akilaswan rirqan Sinkriya llaqtamanna. Chaypiqam Dyusman jurashpa, Pabluqa aqchanda ruturqan, yumbay rikaqkuna yach'anambaq: Rinmi kumpliq Dyusta ufrisishqanda, nishpa. Chaymandaqam *yakupi puriq barkupi *mar yakupa sawanda rirqanllapa *prubinsya Siryamanna. 19Ifisu llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluqa Prisilata Akilasta dijashpa, rirqan *sinaguga wasiman. Chaymi israylinukuna tandakaptinllapa, Jisuspaq yach'achirqan. 20Pablu yach'achiptinmi, chay israylinukunaqa rrugarqanllapa, tiyanambaq chay Ifisupi. Piru Pabluqam mana munarqanchu kidayta. 21Chaymi paykunataqa nirqan:

—⌞Manam atinichu kidayta. Chaqa Jirusalimbim kay shamuq fyistapi rini kaq.⌟ Piru Tayta Dyus munaptinmi, kutimushpa, qamkunata watukurishqayki.

Chayshina nishpaqam, chay Ifisumandaqa barkupi rirqan mar yakupa sawandana.

22Sesarya llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluqa anaq Jirusalinman rirqan, chaypi tiyaq kriyiq masingunata napaykuq. Chaymandaqam urangumurqan Antyukiya llaqtaman.

23Chay Antyukiyapi suq tyimputa kidashpam, rirqanna prubinsya Galasyapa prubinsya Frijyapa llaqtan,

llaqtanna, Jisuspi kriyiqkunata animachishpa.

Apulusmi Ifisu llaqtapi Jisuspaq yach'achikurqan

24Chay diyakunam suq isrraylinu Apulus shutiq ch'ayarqan Ifisu llaqtaman. Payqam Alijandriya llaqtamanda karqan. Payqam *Dyuspa Santu Librunda allita intyindishpa, ancha yach'ayniyuq karqan. Chaymi ancha shumaqta rimashpa, yach'achikurqan. 25Chaqa Jisuspaq yach'akushpam, ancha animadu, kushikushpa, shumaqta yach'achikurqan. Lukismi payqa *Jwan Shutichikuqmandalla Jisuspaqqa yach'akushqa karqan. 26Chay runa Apulusqam mana nimata manchashpachu, *sinaguga wasipi yach'achikuq. Payta uyashpam, Prisilaqa Akilaswan chay Apulustaqa aparqanllapa wasinman, payta mas allita yach'achinanllapa:

—Kayshinam Tayta Dyus munan Churin Jisukristuwan washawayninchiqta, nishpa.

27Chaymandaqam Apulusqa munarqan riyta prubinsya Akayaman, Jisuspaq yach'achikuq. Chaymi kriyiq masingunaqa paytaqa ancha animachishpa, yanaparqan. Suq kartatam kriyiq masingunapaq iskibrirqanllapa, Apulusta shumaqta ch'ayachinanllapa. Chaymandaqam Apulusqa prubinsya Akayaman ch'ayashpaqa, ancha yanaparqan Dyuspi kriyiqkunata. Paykunaqam Jisukristupi kriyishqallapa karqan, Tayta Dyus yanapaptin. 28Apulusqam ancha yach'ayniyuq kashpa, yumbaypa ñawpambi isrraylinukunataqa nirqan:

—Qamkunaqam Dyuspa Santu Librundaqa mana allitachu intyindishqallapa kangi. Rikayllapa, Jisusmi Tayta *Dyus Akrashqan Washadur. Paytam shuyaykashqallapa kangi, nishpa.

Chayshinam binsirqan yumbay chay isrraylinukunataqa.

Pablum rirqan Ifisu llaqtaman

19 1Apulus Kurintu llaqtapi kaykaptinqam, Pabluqa jalkakunata rishpa, Ifisu llaqtaman kutirishpa, Jisuspi wakin kriyiqkunawan tinguna-kurqan. 2Kanan paykunataqam kayshina tapurqan:

—¿Jisuspi kriyishpaqachu, ch'askirqaykillapa Dyuspa *Santu Ispiritunda ichu mana? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Manam nimatapis yach'ashqallapachu kani: Santu Ispiritu kan, nishpaqa.

3Chaymi Pabluqa paykunata tapurqan:

—¿Imapi kriyishpam, qamkunaqa shutikushqallapa kangi? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—*Jwan Shutichikuq yach'achikushqanda kriyishpam, shutikushqallapaqa kani, nishpa.

4Chaymi Pabluqa paykunata nirqan:

—Jwanqam shutichirqan uchangunata dijaqkunata. Qamkunataqam nishurqan: “Shamuqnam rin suq ancha pudirniyuq. Paypi kriyiyllapa”, nishpa. Chay ancha pudirniyuqmi *Dyus Akrashqan Washadur Jisusqa.

5Chayshina Pablu niptinmi, chay uyaqkunaqa Jisuspa shutimbi shutikurqanllapa. 6Pablu makingunata chay shutikuqkunapa sawanman ruraptinmi, Dyuspa *Santu Ispiritun paykunaman shamurqan. Chayshina shamushpaqam, paykunataqa mushuq rimaykunapi rimachirqan. Rimachirqambismi Dyus nishqanda. 7Paykunaqam dusi runakuna karqan.

8Kimsa killa tukuytanam Pabluqa riq *sinaguga wasiman. Chaypim Dyuspaq

yach'achikuq, mana ni pitapis manchashpachu. Chaqa chay *isrraylinukunataqam ancha munarqan kriyichiyta:

—Tayta Dyusmi shumaqta rin kamachiwaqninchiq. Payta kasushunllapa, nishpa.

9Piru wakinqam angu shunqoyuq kashpa, mana munarqanllapachu Jisuspi kriyiytaqa. Paykunaqam runakunapa ñawpambi Pablu yach'achikushqanda kuntrarqanllapa. Chaymi paykunamanda akrakashpa, Pabluqa kriyiq masingunata apashpa, rirqan suq iskwilaman. Chay iskwilaqam suq runa Tiranu shutiqpa karqan. Chaypim Pabluqa tukuy diyakuna yach'achikurqan. 10Chayshinam ishkay watata chay *prubinsya Asyapi tiyaq isrraylinukuna, mana isrraylinukunapis uyarqanllapa Siñurninchiq Jisuspaq.

11Taytanchiq Dyus yanapaptinmi, Pabluqa ancha ispantaypaq milagrukunata rurarqan. 12Kanan Pablupa pañundalla ichu trapun rurakushqandalla apaptinllapa qeshyaqkunamanmi, chay qeshyaqkunaqa kach'akarqanllapa. *Dyablukuna kamachishqan runakunapismi chay trapunda piskaptinllapalla, chay dyablukuna runakunamandaqa lluqshirqanllapa.

13Piru wakin isrraylinukunam qellayta gananranrayku puriqllapa, dyablukunata qatishpa runakunamanda. Paykunapismi mas pudirniyuq kanambaq, munarqanllapa Siñur Jisuspa shutinwanna dyablukunata runakunamanda qatiyta. Chaymi dyablukunata kayshina nirqanllapa:

—Chay Pablu yach'achikushqan Jisuspa shutinwanmi kamachiykillapa, lluqshinayki kay runamanda, nishpa.

14Chaytaqam rurarqanllapa suq runa Isiba shutiqpa syiti churinguna. Chay Isibaqam isrraylinukunapa suq kamachikuq kuran karqan. 15Chaymi chay churinguna Jisuspa shutinwan chayshina qatiptinqa, dyabluqa nirqan:

—Jisustaqam riqsini. Yach'anim pim Pabluqa, nishpa. Piru ¿pitaq qamkunaqa kangillapa noqata kamachiwanaykiqa? nishpa.

16Chaymi chay luku runa *dyablupa ispiritunwan puriqqa paykunapa kuntran alsakarqan. Kanan ancha jwirsayuq kashpam, chay syiti runakunata binsishpa, ¡ay! suq lastima rurashpa, chuqri chuqri rurashpa, mudanangunata llikishpa, sipratalla chay wasimanda kallpachirqan.

17Chay Ifisu llaqtapi tiyaq isrraylinukuna, mana isrraylinukunapis chaypaq yach'arqanllapa. Chaymi ancha manchashpa, Siñurninchiq Jisusta ancha alabarqanllapa: “Pudirniyuqmi”, nishpa.

18Jisuspi wakin kriyiqkunapismi chayta yach'ashpa, shamushpa, nirqanllapa:

—Noqaykunapismi uchayuq kanillapa. Manam allikunatachu rurashqallapa kani, nishpa.

19Wakingunaqam brujiyayta yach'akushqa karqan librukunamanda. Chay brujiyanan librungunata apamushpam, yumbaypa ñawpambi rupachirqanllapa. Chay librungunaqam ancha ch'aniyuq karqan. 50.000 ch'aniyuq blanku qellaykunam balirqan. 20Chayshina *Jisuspa shumaq nutisyanda tukuy maypi yach'achikuptinllapam, Tayta Dyusqa achka milagrukunata rurarqan. Chaymi mas runakuna, warmikuna Jisuspi kriyirqanllapa.

21Chaymandaqam Pabluqa yuyarqan pasayta *prubinsya Masiduñata, prubinsya Akayata, Jirusalinman rinambaq. Nirqanmi:

—Dyusmi munan Jirusalinmanda *Rrumaman rinaypaq yach'achikuq, nishpa.

22Chaymi payqa kach'arqan yanapakuqnin Timutiyuta, Irastuta, rinambaqllapa chay prubinsya Masiduñaman. Piru payqam chay prubinsya Asyapilla wakin diyakunata kidarqan.

Ifisu llaqtapim ancha sh'uqyarqanllapa

23-24Chay tyimpuqam suq runa Demetru shutiq achka runakunata willarqan, Pabluta kuntrananllapa. Chaymi Pablu *Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptin, chay runakunaqa piñakushpa sh'uqyarqanllapa. Chay Demetruqam qellaymanda ruraq shumaq adurana wasisitukunata, chay yanqa dyusnin Diyanapa atun adurana wasindashina. Chaymi paywan trabajaqkunata allita pagaraq. *[Nuta: Chay dyusnin Diyanallam Artimisapis shutiq.]* 25Chayraykum chay trabajaqningunata tandashpa, tukuy chay suq platiru masingunatapis nirqan:

—Taytitukuna, yach'angillapam kay trabajunchiqwanmi allita ganashpa kawsanchiq. 26Piru qamkuna rikashqaykishina, uyashqaykishinam, chay Pabluqa purin yach'achikushpa kay rurashqanchiq *amitunchiqkunash mana dyuskunachu, nishpa. Kanan chayshina rimashpam, achka runakunata kriyichishqana. Chayshinam rurashqa yaqqa tukuy kay *prubinsya Asyapipis. Manam kay Ifisu llaqtanchiqpillachu. 27Pablupa duktrinambi kriyiqkunaqam dyusninchiq Diyanapiqa manana rinllapachu kriyiq. Chayshina kaptinqach'i, chinganman trabajunchiqqa. Chaqa dyusninchiq Diyanapa adurana wasimba famanch'i chinganman. Kanangaman kay Asyapi tiyaqkunamanda, tukuy mundupi tiyaqkunamandapis ancha achka aduranllapa dyusninchiq Diyanata, ¿manachu? ¡Ima qonqanmanllapach'i dyusninchiq Diyanataqa! ¡Amar chayqa kanqachu! nishpa.

28Chayta uyashpaqam, ancha piñakushpa, paykunaqa mana shaykuq kunyarqanllapa:

—¡Biba ifisyanukunapa dyusninchiq Diyana! nishpa.

29Chay llaqtapi tiyaqkunaqam ancha piñakushpa kunyarqanllapa. Chaymi Jisuspi ishkay kriyiqkunata piskashpa, aparqanllapa suq pamba *istadyu layaman, yumbaypa ñawpambi dimandananllapa. Chaqa chay ishkay runaqam Pablupa pullan puriqllapa. Suqmi shutiq Gayu. Suqqam shutiq Aristarku. Paykunaqam Masiduñamanda karqan. 30Chaymi Pablu munarqan yaykuyta, chay piñakushqa runakunawan parlaq. Piru kriyiq masingunaqam mana dijarqanllapachu. 31Chay prubinsya Asyapa wakin awturidarningunam Pablupa yanasunguna (yanasanguna) kashpa, abisuta kach'arqan, ama rinambaq chay kuntraqkunaman. 32Achka runakunam mana yach'arqanllapachu: Imapaqmi tandakashqa kanchiq, nishpaqa. Piru paykunaqam ancha kunyarqanllapa. Wakinmi suq layata niq. Wakinqam suq layata niriq. 33Chaymi wakin isrraylinukunaqa suq runa Alijandru shutiqta ñawpanllapaman kumsarqanllapa, isrraylinukunata sawachanambaq. Chaypaqmi chay Alijandruta wakinqa parlachirqan tukuy ima pasashqambaq. Chaymi chay Alijandruqa munashpa rimayta, makinwan siñiyarqan, yumbay payta uyanambaq. 34Piru paykunaqam Alijandruta riqsishpa: Waqqam dyusninchiq Diyanapi mana kriyiq isrraylinu, nishpa, mana kasurqanllapachu. Ashwambam mana shaykuq kunyarqanllapa ishkay urastach'i:

—¡Biba ifisyanukunapa dyusninchiq Diyana! nishpa.

35Chaynam chay llaqtapa sikritaryun, uyarachishpa, nirqan:

—Ifisyanukuna, tukuy mundupim yach'anllapa: Ifisyanukunatam mingashqallapa, kwidananllapa chay pudirniyuq dyusnin Diyanapa adurana wasinda, syilumanda ishkimushqan Diyanapa chay rritratundapis, nishpa. 36Manam pipis chaytaqa atinchu ñigayta. ¿Imapaqnamiri piñakungillapa? Manaraq nimata allita yach'ashpaqa, amaraq kunyayllapachu. 37Kay apamushqaykillapa runakunaqam mana nima maluta rurashqachu. Manam ni dyusninchiq Diyanapa kuntranda rimashqallapachu. 38Chay Demetruqa paywan trabajaqkunapis dimandata munashpa rurayta, atinllapa riyta juyiskunaman, justisyata ruranallapa. 39Suq laya dimandata munashpa rurayta, suq lijitimu rriyuñunda rurashpa, shumaqta alliyayllapa. 40Chay altu karguyuq *rrumanukunakish kuntranchiqta rimanmanllapa. Ninmanllapakish “Manam yach'anllapachu kamachikuyta. Yanqa mana uyakuqkunashinam ruranllapa”, nishpa. Kay tukuy imapaq noqanchiqkunata tapuwaptinchiqqa, ¿imatam rinchiq niq? nishpa.

41Chayshina nishpaqam, paykunataqa dispidirqanna, rinanllapa chay rriyuñunmanda.

Pablum rirqan Masiduñaman, Grisyaman

20 1Chay alburutu ushyakaptinqam, Pabluqa Jisuspi kriyiq ifisyanukunata qayachimushpa kunarqan, Dyusta mana shaykuq kasunanllapa. Chaymandaqam “Rishaqnari”, nishpa, rirqanna *prubinsya Masiduñaman. 2Waqpipismi kriyiq masingunata watukushpa, yach'achishpa, ancha animachirqan. Chaymandaqam rirqanna *nasyun *Grisyaman. 3Waqpim kimsa killata kidashpa, munarqanna riyta prubinsya Siryaman. Chaymi yaqqana *yakupi puriq barkupi rishpa, yach'arqan: Isrraylinukunaqash jurapawaykan wanchiwanambaqllapa, nishpa. Chaymi payqa allita yuyashpa, ch'akipna kutirirqan prubinsya Masiduñaman. 4Yapachashpam pullan rirqanllapa kay kumpañirukuna: Supatir; payqam Biriya llaqtamanda karqan; Aristarku, Sigundu. Paykunaqam Tisalunika llaqtamanda karqan. Suqnataqmi Gayu karqan. Payqam Dirbi llaqtamanda karqan. Suqqam Timutiyu. Suqkunaqam Tikiku, Trufimuwan. Paykunaqam prubinsya Asyamanda karqanllapa. 5Paykunaqam ñawpashpa, noqaykunata shuyawarqanllapa Truwas llaqtapi.

6Chay mana *libadurayuq kachangata mikunan fyistatam chay Filipus llaqtapi pasarqayllapa. Chaymandaqam noqaykunaqa rirqayllapa *yakupi puriq barkupi chay Truwas llaqtamanna. Sinku diyasmanda chayman ch'ayashpam, tandanakurqayllapa chay ch'akip riqkunawan. Waqpiqam syiti diyasta karqayllapa.

Pablum yach'achikurqan Truwas llaqtapi

7Chaymi dumingutaqa tandakarqayllapa, tandata pitishpa, *Santa Mikunata mikunayllapa. Tandakaptiyllapaqam, Pabluqa noqaykunata chaypi yach'achiwaykarqan. Kanan payqam qayandin yuyashpa riyta, mana shaykuq ch'awpi tutakaman yach'achikurqan. 8Tandakashqallapa karqay suq wasipa mas altu pisumbi. Chaypiqam achka michakuna achikchakuq. 9Suq chulu Iwtiku shutiqmi chaypiqa karqan. Payqam bintanapi tiyaykarqan. Ancha unayta Pablu yach'achikuptinmi, uyakuykaptin, chay chulutaqa puñuy binsirqan. Chaymi chay kimsa pisumanda bulakarqan ura pachakaman. Chaymi wañushqatana tandarqanllapa. 10Piru Pabluqam

ishkimushpa, kumurashpa, chay almata abrasarqan. Chaymandaqam nirqan:

—Amar manchayllapachu. Kawsaykanmi kay chuluqa, nishpa.

11 Chayshina nishpaqam, Pabluqa kutirirqanna chay mas altu pisuman. Chaymandaqam tandata pitishpa, mikushpaqa, yach'achikurirqan achikyananganman. Chaymandaqam rirqanna. 12 Chay Iwtikutaqam kawsaqtana wasinman aparqanllapa. Chaymi chay llakiqkunaqa anchana kushikurqanllapa.

Truwasmandam rirqanllapa Militu llaqtaman

13 Pabluqam munarqan riyta ch'akip Asun llaqtaman. Chaymi niwarqanllapa:

—Qamkunaqa *yakupi puriq barkupi riyllapa. Noqaqam ch'akip rini riq, nishpa.

Chaymi noqaykunaqa puntata ch'ayashpa, Pablutaqa shuyarqayllapa waq Asun llaqtapina. 14 Chaymandaqam waqpi paywan tingunakushpaqa, barkupina rirqayllapa Mitilini llaqtaman. 15 Waqmanda lluqshishpaqam, qayandinqa pasarqayllapa *yakupa ch'awpimbi isla allpapa ñawpanda. Chay isla allpaqam shutiq Kiyu. Qayandin suq punchawraqmi ch'ayarqayllapa Samus llaqtaman. Waqmanda rishpaqam, Trojiliyu llaqtapi samarqayllapa.

Qayandin chay llaqtamanda lluqshishpam, ch'ayarqayllapa Militu llaqtaman. 16 Pabluqam ancha utqana munarqan ch'ayayta Jirusalinman, waqpi kanambaq *Pintikustis fyistapaq. Chaymi payqa mana munaptin Asyaman riyta, chay *prubinsya Asyata pasarqayllapa. Mananam chay Asyapa Ifisu llaqtanmanqa ch'ayarqayllapachu.

Pablum Militu llaqtapi ifisyanu ansyanukunata yach'achirqan

17 Militu llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluqa kach'akurqan Ifisu llaqtaman:

—*Yach'achikuq ansyanukuna shamunqallapa kayman, nishpa.

18 Chaymi shamuptinllapa, paykunataqa nirqan:

—Qamkunaqam yach'angillapa imashina kashqayta chay punta bwilta Asyaman ch'ayashqay diyamandapacha. 19 Tukuy tyimpum qamkunawan kashpa, ancha umildi kashpa, waqashpa, Siñurninchiqta kasushqa kani. Ancham ñakashqapis kani, chay mana kriyiq *isrraylinukuna munaptinllapa imanachiwayta. 20 Chayshina ñakashpapismi, mana uyarashpachu, ashwan tukuy imata qamkunata yach'achishushqa kani byinnikipaq. Chayshinam rurarqay yumbaypa ñawpambi, qamkunapa wasikikunapi. 21 Chaqa isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapismi nishqana kani, chay mana alli rurashqanda dijashpa, kriyinanllapa Taytanchiq Dyuspi, Siñurninchiq Jisukristupipis. 22 Kananqam Jirusalin llaqtamanna riykani, Dyuspa *Santu Ispiritun apawaptin. Piru manam yach'anichu: ¿Imam rin pasawaq? nishpaqa. 23 Kaytallam yach'ani: Yumbay chay llaqtakunaman riptiymi, Dyuspa Santu Ispiritun niwashqa: Rinllapam karsilashuq, ñakachishuq, nishpa. 24 Chaykunata yach'ashpapismi, mana llakinichu. Chaqa kay bidayqam mana nimachu noqapaqqa. Ashwanmi munani, ⌞kushikushpa⌟ allita Siñurninchiq Jisuspaq yach'achikuyta wañunaykaman. Paymi kamachiwashqa, paypaq kayshina yach'achikunay: Dyusmi ancha allin. Paymi kuyawaqninchiq munan washawayninchiqta, nishpa.

25 'Purishqam kani, qamkunata yach'achishushpa: Kayshinam Tayta Dyus shumaqta rin kamachiwaqninchiq, nishpa. Piru allitam yach'ani: Kananmandaqam manana ringillapachu

rikawaq. 26-27Qamkunatam
yach'achishushqa kani Tayta Dyus
tukuy ima munashqanda. Manam
nimata pakashqachu kani. Chaymi
qamkuna chingaptikiqa, noqaqa mana
uchayuqchu rini kaq ni mayqannikipaq.
28Allitar kwidakayllapa. Jisuspi kriyiq
masinchiqkunatapis allita kwidayllapa
allin michidurkunashina. Chaqa
paykunataqam Siñurninchiq Jisukristu
randishqa, yawarninda ich'ashpa.
Dyuspa Santu Ispiritunmi Dyuspa chay
wambrangunata mingashushqa,
*ubispunguna kashpa, kwidanaykillapa.
29Chaqa noqaqam yach'ani: Riptiyqam,
qamkunaman rinllapa shamuq llullakuq
yach'achikuqkuna, nishpa. Paykunaqam
chay saqra *lubukunashina ancha
rinllapa munaq dañachishuyta. 30Kanan
qamkunamandam wakinnikiqa mana
allin runakunapaq ringillapa tikrakaq.
Wakinnikiqam ringillapa yach'achikuq
mana baliq duktrinakunata, kriyiq
masinchiqkuna kriyinambaq. 31Uyakuy-
llapar, kaykish kimsa wata tukuyta
punchawnindin tutapnindin ancha
kuyashushpa, waqashpa, qamkunata
yach'achishushqa kani. ¡Amar qonqay-
llapachu chay yach'achishushqaytaqa!
32'Kananqa masitakuna, Tayta
Dyusman mingakuykillapa, payna
qamkunata kwidashunambaq. Paymi
ancha kuyashushpa, shumaq kunayning-
unata rin yach'achishuqllapa, ancha
pudirniyuq wambranguna kanaykillapa.
Chayshina paypaqlla kashpam,
paymanda atingillapa ch'askiyta suq
shumaq irinsyata. 33Manam noqaqa
munashqachu kani suqkunapa
qellayninda ni *urunda ni mudananda.
34Qamkunaqam ancha allita
yach'angillapa: Pabluqam kikin
makingunawan trabajashqa mantyinika-
nambaq, yumbay pullan puriqkunatapis
mantyininambaq, nishpa. 35Chayshina
rurashpam, qamkunata
yach'achishushqa kani, qamkunapis
trabajashpa, yanapanaykillapa chay
mana nimayuqkunata. Chayshina
yanapashpam, kasuykangillapa
Siñurninchiq Jisus kay nishqanda:
"Noqanchiq ch'askinanchiqmandaqam
mas alli, suqkunata qonanchiq. Chaqa
chayshina qoshpaqam, masta rinchiq-
llapa kushikuq", nishpa.
36Chaykunata nishpaqam, Pabluqa
qonqorikushpa, yumbaywan Dyusman
mañakurqan. 37Chaymandaqam yumbay
paykunaqa ancha waqashpa, Pablutaqa
abrasashpa, *muchashpa, dispidirqan-
llapa. 38Chaqa ancham llakirqanllapa
Pablu kayshina nishqanrayku:
"Mananam mastaqa ringillapachu
rikawaq", nishpa. Chaymandaqam
yapachashpa, rirqanllapa *yakupi puriq
barkukaman.

Pablum rirqan Jirusalinman

21 1Jisuspi kriyiq masinchiqkunata
dijashpam, rirqayllapa *yakupi
puriq barkupi Kus llaqtaman. Chayman-
daqam qayandinqa rirqayllapa Rrudas
llaqtaman. Waqmandaqam rirqayllapa
Patara llaqtamanna. 2Patarapiqam
tarirqayllapa suq barkuta *prubinsya
Finisyaman riykaqta. Chay barkupinam
waqmandaqa rirqayllapa. 3Riqshinaqam
rikarqayllapa *yakupa ch'awpimbi isla
allpa Chipri shutiqta, barkupa ichuq
ladumbi kaqta. Chayta pasashpaqam
rirqayllapa prubinsya Siryaman,
ch'ayashtiyllapa Tiru llaqtakaman.
Chaqa chay barkuqam Tiru llaqtapi
trastingunata dijarqan. Chaymi
noqaykunaqa chay barkumandaqa
ishkishpa, yaykurqayllapa Tiru
llaqtaman. 4Chay Tiruman yaykush-
paqam, tarirqayllapa Jisuspi kriyiq
masinchiqkunata. Chaymi syiti diyasta
paykunawan tiyarqayllapa. Paykuna-

taqam Dyuspa *Santu Ispiritun nishqa karqan: Pablutaqam rinllapa imanachiq, nishpa. Chaymi paykunaqa Pabluta nirqanllapa:

—Amar riychu Jirusalin llaqtamanqa, nishpa.

5Chayshina niptinllapapismi, chay syiti diyasmandaqa, chay Tiru llaqtamanda lluqshirqayllapa, Jirusalin llaqtamanna rinayllapa. Chaymi yumbay chay kriyiq masinchiqkunaqa warmindin, wambrandin yapachawashpa apawarqanllapa *mar yakupa manyangaman. Chayman ch'ayashpaqam, qonqorikushpa, Dyusman mañakurqayllapa. 6Chaymandaqam abrasanakushpa, dispidinakushpa, *barkuman yaykurqayllapa. Paykunaqam wasinmanna kutirqanllapa.

7Chayshina Tiru llaqtamanda lluqshishpam, barkupina mar yakupa sawanda rirqayllapa Tulimayda llaqtaman. Chaypim kriyiq masinchiqkunata napaykushpa, paykunapa pullanna suq diyata kidarqayllapa. 8Chaymandaqam qayandinqa Pabluqa noqaykunawan barkupi rirqayllapa Sesarya llaqtamanna. Waqman ch'ayashpaqam, rirqayllapa Dyuspaq yach'achikuq Filipipa wasinman. Payqam *apustulkunapa chay syiti yanapakuqninmanda suqnin karqan. Chaymi paywanna wasimbi kidarqayllapa. 9Chay Filipiqam ch'usku chinayuq karqan. Paykunaqam mana runayuqchu karqanllapa. Chay chinakunaqam Dyuspaq rimaqllapa, Dyuspa *Santu Ispiritun yanapaptin.

10Waqpi paykunawan achka diyata tiyaykaptiyllapam, *prubinsya Judiyamanda *Dyuspaq suq rimaq ch'ayamurqan. Paymi Agabu shutiq. 11Paymi noqaykunaman shamushpa watukuwaq, Pablupa wach'ukunda surqoshpa, chaywan ch'akingunata, makingunata ch'aqnakashpa, nirqan:

—Dyuspa Santu Ispiritunmi nin: “Jirusalimbiqash *isrraylinukunaqa kay wach'ukupa dwiñundaqa kayshina ch'aqnashpa, furastiru runakunaman rinllapa intrigakuq”, nishpa.

12Chayshina niptinmi, noqaykunaqa tukuy chay sesaryanu kriyiq masinchiqkunawan Pablutaqa ancha rrugarqayllapa, ama rinambaq Jirusalinmanqa.

13Piru Pabluqam niwarqanllapa:

—¿Imapaqmir ancha waqashpa llakichiwangillapa? Siñurninchiq Jisusta kasunayraykum noqaqa listu kani ch'aqnawashpa, wanchiwananllapa waq Jirusalimbiqa, nishpa.

14Chayshina noqaykunata niwaptinmi, manana atishpa arkayta, dijarqayllapana rinambaq:

—Dyus munashqanshina kanqa, nishpa.

15Chaymandaqam noqaykunaqa kamakashpa, anaq Jirusalinmanna rirqayllapa. 16Wakin sesaryanu kriyiq masikunam yapachawashpa, pullayllapa rirqanllapa. Rirqambismi suq chiprinu kriyiq masinchiq Minasun shutiq. Payqam unaymandapacha Jisuspi kriyishqa karqan. Kanan ch'ayashpa Jirusalin llaqtamanqam, paypa wasimbi kidarqayllapa.

Pablum rirqan watukuq Jakubuta

17Jirusalinman ch'ayaptiyllapaqam, kriyiq masinchiqkunaqa kushikushpa, shumaqta ch'ayachiwarqanllapa. 18Chaymandaqam qayandinna Pabluqa noqaykunata apawashpa, rirqan parlaq *Jakubuwan. *[Nuta: Chay Jakubullam Santyagupis shutiq.]* Waqpim karqan yumbay *yach'achikuq ansyanukuna. 19Ch'ayashpaqam Pabluqa paykunata napaykushpa, manyaqlla parlachirqan Dyus paywan rurashqambaq waq mana

isrraylinu kaqkunawan kaykaptin.
20Chayta uyashpaqam, Tayta Dyusta
ancha alabashpa, Pablutaqa nirqanllapa:
—Masita, rikashqaykishinam, achka
mil isrraylinu masinchiqkunapis
Siñurninchiq Jisuspi kriyishqallapa.
Paypi kriyishpallapam, ancha kamachi-
wanchiq, kasunanchiq *Muysispa
liyningunata. 21Piru paykunaqam
qambaq mana allip kaqkunata uyashqa-
llapa: Pablush chay karupi tiyaq
isrraylinukunata yach'achishqa, amana
kasunanllapa Muysis kamachikush-
qanda. Yach'achikumbisshi amana
wambrangunapa *kwirpumbi siñalta
ruranambaqllapa, amana chay suq
kustumbrinchiqkunata siginanllapa,
nishpa. 22Chayshina uyashqallapa
kaptinqa, ¿imatam atinchiq rurayta,
paykuna yach'ananllapa: Mana chaysh-
inachu kashqa, nishpaqa?
Ch'ayamushqaykita yach'ashpaqach'i,
chay kuntrashuqkuna kayman tandaka-
munman. 23Chayri kay kustumbrin-
chiqta ruray. Kaypim noqaykunawan
kan ch'usku runakuna. Paykunaqam
tratukushqa Dyuswan, suq dibusyunda
rurananllapa. 24Paykunata pullayki
apay *Dyuspa adurana wasinman.
Chaypi paykunawan dibusyunda ruray.
*Mayllakuna kustumbritapis ruray,
limpyakanaykipaq. Pagarakuy kay
ch'usku runakunapaq, atinanllapa
sipralla umanda rutuyta, yumbay
yach'ananllapa: Chay runakunam
Taytanchiq Dyusta ufrisishqanda
kumplishqana, nishpa. Chayshina
ruraptikiqam, yumbayna qambaqqa
yach'anqallapa: Yanqakunatam
Pablupaqqa rimashqallapa. Rikay,
payqa Muysispa liyningunata allita
kasun, nishpa. 25Kaytapis yach'ay: Chay
furastiru kriyiq masinchiqkunatam
noqaykunaqa mana kamachishqachu
kani, chay kustumbrinchiqkunata
rurananllapaqa. Paykunamanqam
kaykunatalla iskibrishqallapa kani:
“Ama mikuyllapachu *amitu
layakunaman ufrisishqan aychataqa, ni
yawarta, ni chay urkakashpa wañuq
animalkunapa aychandaqa”, nishpa.
Nishqallapapismi kani, warminwanlla
ichu runanwanlla kananllapa, ama
suqkunawanqa, nishpa.

Pablutam Dyuspa adurana wasimbi prisurqanllapa

26Chaymi Pabluqa chay ch'usku
runakunata apashpa, qayandinqa
pullanllapa *mayllakuna kustumbrita
rurarqanllapa. Chaymandaqam Pabluqa
*Dyuspa adurana wasinman yaykushpa,
chaypi kaqkunata nirqan:
—Tal diyam rinillapa mayllakuriq.
Tal diyam rinillapa ufrindayllapata
ruraq, nishpa.
27Chay syiti diyas ushyakaykaptinmi,
Pabluqa kutirqan Dyuspa adurana
wasinman. Piru wakin *isrraylinukuna
*prubinsya Asyamanda kaqkunam
paytaqa Dyuspa adurana wasimbi
rikarqanllapa. Chaymi chaypi
kaqkunata tukuy imata nirqanllapa,
Pablupa kuntran tikrakananllapa.
28-29Chaqa chay rimaqkunaqam unayqa
Pabluta rikashqallapa karqan, suq
ifisyanu runa Trufimu shutiqwan
puriykaqta. Chaymi yanqa yuyarqan-
llapa: Chay furastiru runataqam
Pabluqa Dyuspa *santu adurana
wasinman apamushpa, mapachashqa,
nishpa. Chaymi Pabluta piskashpa,
ancha qayach'akurqanllapa:
—¡Llaqta masi isrraylinukuna!
¡Yanapawayllapa kay runata piskanan-
chiqllapa! ¡Payqam tukuy mayta
purishpa, runakunata yach'achin,
noqanchiqkunata kuntrawananchiq,
*Muysispa liyningunata kuntranan, kay
adurana wasinchiqtapis kuntrananllapa!

¡Imanandaq kay runaqa *Grisyamanda jwira runakunatapismi irpushqa kay santu adurana wasinchiqman! ¡Santu lugartam mapachashqa! nishpa.

30Chayshina chay llaqtapi kunyaykaptinllapam, yumbay runakuna waqmanda kaymanda kallpashpa, tandakarqanllapa. Kanan Pablutaqam piskashpa, rrastrakushpa, Dyuspa adurana wasinmanda surqoshpa, das pungukunata kirparqanllapa. 31Chaymandaqam suq lastima maqashpa, wanchiykaptinllapana, suldadukunapa kamachikuqnin yach'arqan: Tukuy Jirusalimbish ancha sh'uqyaykanllapa, nishpa. 32Chaymi payqa suldadungunata tandashpa, kallparqan Pablu kashqanman. Chaymi chay maqakuqkunaqa chay kamachikuqta, suldadungunatapis rikashpa, ashla qasillarqanllapa. 33Chaymi ch'ayashpa, chay mas kamachikuq suldadu Pabluta prisushpa, kamachikurqan:

—Ishkay kadinawan payta piskayllapa, nishpa.

Chaymandaqam yumbayta tapurqan:

—¿Pitaq kay runaqa? ¿Imatam rurashqa? nishpa.

34Kanan chay runakunaqa qayach'akushpa sh'uqyarqanllapa. Piru wakinmi suq layata niq. Wakinnataqmi suq layata niriq. Chaymi chay kamachikuq suldaduqa mana atirqanchu yach'ayta: ¿Imam kashqa? nishpaqa. Chaymi suldadungunata kamachirqan, Pabluta apanambaq *kwartilninman. 35Chay kwartilnimba gradangunaman ch'ayachishpaqam, utqaymaya Pabluta alayrilla alsashpa, irpurqanllapa uku kwartilman, ama chay kuntraqkuna qoch'ishpa wanchinanllapa. 36Chaqa paykunaqam ikinllapata rirqan qayach'akushpa:

—¡Wanchiyllapa chay Pabluta! ¡Wanchiyllapa chay Pabluta! nishpa.

Pablum rimarqan, washakanambaq

37Suldadukunaqa kwartilninman irpuqna puriykaptinllapam, Pabluqa chay kamachikuqninda *grigu rimaypi tapurqan:

—¿Atinichu imatapis rimayta? nishpa.

Chaymi chay kamachikuqqa nirqan:

—¿Qamqachu yach'angi grigupi rimayta? 38¡A! Noqaqam yuyarqay: Chay wapu ijiptinuch'i kangi, nishpa. Chaqa payqam 4.000 matansyirukunata chunchaman surqoshpa, munarqan binsiyta gubyirnunchiqta. ¿Manachu chay wapu runa kangi? nishpa.

39Chayshina tapuptinmi, Pabluqa nirqan:

—Noqaqam *isrraylinu runa kani. Piru manam kay *Isrrayilpichu nasishqa kani. Waq prubinsya Silisyapa chay ancha kamachikuq Tarsu llaqtambim nasishqa kani. Dijawayri yush'ayku willanay kay runakunata, nishpa.

40Chaymi chay kamachikuq "Mayá" niptinqa, Pabluqa chay pungupa gradangunapi shayashpa, makingunawan siñiyarqan, chay runakuna uyaranambaq. Uyaraptinllapaqam, *ibriyu rimaypi nirqan:

22 1—Masitakuna, taytitukuna, uyawayllapa. Kaytam rini nishuqllapa yach'anaykillapa noqa kashqayta, nishpa.

2Pabluta uyashpa *ibriyu rimaypi rimaptinqam, masta uyararqanllapa. Chaymi Pabluqa paykunataqa nirqan:

3—Noqaqam *isrraylinu llaqta masikillapa kani. *Prubinsya Silisyapa chay Tarsu llaqtambim nasishqa kani. Chaymandaqam kay Jirusalinman shamushpa, kaypi wiñashqa kani. Chay ancha yach'ayniyuq Gamayilwanmi istudyashqa kani. Payqam yach'achiwarqan, ancha allita kasunaypaq unay agwilunchiqkunapa

liyningunata. Noqaqam qamkunashina Tayta Dyustalla munashqa kani kasuyta. Chaymi tukuy shunqo Taytanchiq Dyuspi kriyishpa, 4(mana kriyirqaychu: Jisusmi *Dyus Akrashqan Washadur, nishpaqa.) Chaymi unayqa Jisuspi kriyiqkunata qesachashqa kani wanchinaykaman. Ullqokunata, warmikunata prisushpam, apamushqa kani karsilman. 5Chay mas kamachikuq *isrraylinu kuram tukuy chay *kamachikuq ansyanukunawan tistiguykuna. Chaqa paykuna kikinmi urdingunata qowarqanllapa, apanaypaq Damasku llaqtaman, pwidiq isrraylinukunata rikachishpa, Jisuspi kriyiqkunata prisushpa, apamunaypaq kay Jirusalinman kastiganayllapa, nishpa.

Pablum rimarqan: "Kayshinam Jisuspi kriyishqa kani", nishpa

6'Damaskuman riykaptiy, yaqqana ch'ayaptiymi, larrdusinach'i karqan. Chay ñanda riykaptiymi, qonqaylla syilumanda suq ancha jwirti micha llipyashpa, tukuy rridurniyman achikchakurqan limpu pambawashtin. 7Chaymi noqaqa bulakarqay pambakaman. Chay urasmi uyarqay kayshina qayawaqta: "¡Sawlu! ¡Sawlu! ¿Imapaqmi qesachawaykangi?" niwaqta. 8Chaymandaqam tapurqay: "¿Taytitu, pimir kangi?" nishpa. Chaymi niwarqan: "Noqam Jisus Nasaritmanda kani. ¡Noqa kikiytam qesachawaykangi!" nishpa. 9Chay pullay kaqkunaqam chay michata rikashpaqa, ancha mancharqanllapa. Piru manam allitachu uyarqanllapa chay qayawaqtaqa. 10Noqaqam chay qayawaqta kayshina tapurqay: "Taytitullay, ¿imatam munangi ruranaypaq?" nishpa. Chaymi chay Siñur Jisusqa niwarqan: "Atarishpa, riy Damasku llaqtaman. Waqpim nishunqallapa: 'Kayshina ruray'", nishpa. 11Rupaymanda chay mas jwirti llipyaq micha sarkuyachiwaptinmi, manana atirqaychu rikakuyta. Chaymi chay pullay riqkunaqa, rambawashpana, apawarqanllapa Damaskuman.

12'Waqpim karqan suq runa Ananiyas shutiq. Paymi ancha allita kasuq *Muysispa liyningunata. Chaymi chay damaskinu isrraylinukunaqa paypaqqa ancha shumaqta parlaqllapa. 13Chay Ananiyasqam shamurqan rikawaq. Ch'ayashpaqam niwarqan: "Masita Sawlu, mushuqmanda rikakuy", nishpa. Chayshina diki niwaptinllam, dasna rikakurqay. Chaymi paytapis rikarqayna. 14Kanan chay Ananiyasqam niwarqan: "Sawlu, punta agwilunchiqkunapa Dyusninmi qamtaqa unaymandapacha akrashushqa, pay munashqanda ruranaykipaq, ancha allin *Washadurninchiqta rikashpa, pay rimashqanda kikin shiminmanda uyanaykipaq. 15Qamqam paypaq ringi rimaq yumbay runakunapa ñawpambi kay mundupiqa. Ringim parlaq chay rikashqaykita, uyashqaykita. 16Chayshina munaptinqa ¿imaraykutaq unayaykangiqa? Siñurninchiq Jisuspi tukuy shunqo yuyakuy, uchaykikunamanda pirdunashunambaq. Atarishpa, shutikuy", niwarqanmi Ananiyasqa.

Pablum nirqan: "Dyusmi kach'awarqan furastirukunaman", nishpa

17'Kay Jirusalinman kutimushpam, *Dyuspa adurana wasinman rirqay, payman mañakuq. Chaypim suq *musqoypishina 18rikarqay Siñur Jisusta. Payqam niwarqan: "Utqa lluqshiy kanalitan kay Jirusalinmanda. Chaqa noqapaq imata rimaptikiqam, mana rinllapachu kasushuq", nishpa. 19Chaymi noqaqa nirqay: "Taytitu, paykunaqam yach'anllapa saqra kashqayta. Chaqa yumbay *sinaguga

wasikunaman rishpam, qambi kriyiqkunata prisushpa, maqashpa, karsilashqa kani. 20Qambaq rimaq Istibanda wanchiptinllapam, noqa kikiy chaypi shayashpa, chapashpa, ‘Allitam ruraykanllapa’ nirqay. (Chaymi chay wanchikuqkunapa kapangunata noqa kwidarqay. Yumbay *isrraylinukunam chaykunata yach'an. Chaymi qambaq yach'achikuptiy, rinllapa kriyiwaq)”, nishpa. 21Piru Siñur Jisusqam niwarqan: “Riylla Jirusalinmanda. Chaqa noqam karuman rini kach'ashuq chay mana isrraylinu kaqkunata noqapaq yach'achinayki”, nishpa.

Pablutam kwartilman irpurqanllapa

22Chaykamanllam Pablutaqa allita uyarqanllapa. Piru payqam chay furastirukunapaq rimaptin, das sh'uqyarirqanllapa. (Chaqa paykunaqam ancha disprisyarqanllapa yumban furastirukunata.) Chaymi ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Chay Pabluqa wañunqa! ¡Manam allichu kawsanambaqqa! nishpa.

23Chayshinam, ay, mana shaykuq ancha sh'uqyarqanllapa. Kanan ancha piñakushpam, kapangunata surqorqanllapa. Allpatapismi altukunaman sitakurqanllapa pulbu alsakashtin. 24Chayshina ruraptinllapam, chay mas kamachikuq suldaduqa nirqan:

—Pablutaqa uku *kwartilman wichuyllapa. Alli alli asutiyllapa diklaranambaq, nishpa.

Chaqa chay kamachikuq suldaduqam munarqan yach'ayta: ¿Imaraykush chay runakunaqa ancha sh'uqyashpa, payta kuntranllapa? nishpa. 25Chaymi ch'aqnaptinllapa asutinanqa, Pabluqa chay kamachikuq suldaduta nirqan:

—¿Ima kanchur dirichuyki suq *rrumanu runata asutinaykillapa, manaraq ni sintinsyadu kaptin?

26Chayshina niptinmi, chay kamachikuq suldaduqa, mana asutishpachu, rirqan chay mas kamachikuqninda willaq:

—Mana imakish allitachu rurangiman. ¡Rrumanu kastanchiqshi chay runaqa! nishpa.

27Chaymi chay mas kamachikuqqa shamushpa, Pablutaqa kayshina tapurqan:

—¿Allipchur qamqa rrumanu kangi? nishpa.

Chaymi Pabluqa “Arí” nirqan.

28Chaymi chay kamachikuqqa nirqan:

—Noqaqam ancha achka qellayta pagarakushqa kani, rrumanu kasta kanaypaq.

Chayshina niptinmi, Pabluqa nirqan:

—Piru noqaqam rrumanukunapa ayllumbi nasishqayrayku, mas lijitimu rrumanu kani.

29Chayshina niptinmi, chay asutinambaq kaqkunaqa Pablumandaqa ashurqanllapana. Asta chay mas kamachikuq suldaduqam yach'ashpa: “Kay runaqam rrumanu kasta kashqa” nishpaqam, ancha mancharqan, prisushqanrayku.

Pablutam Mas Kamachikuq Juyiskunapi dimandarqanllapa

30Qayandinqam chay mas kamachikuq suldaduqa munarqan yach'ayta: Mayá, imapaqshi chay *isrraylinukunaqa Pabluta kuntranllapa, nishpa. Chaymi Pablutaqa ch'aqnadu kashqanmanda paskachishpa, *kwartilmanda surqorqan. Chaymandaqam tandachishpa chay kamachikuq isrraylinu kurakunata tukuy chay *mas kamachikuq juyiskunata, paykunapa ñawpanman Pabluta rurarqan.

23 1Pabluqam chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunata chapashpa nirqan:

—Masitakuna, uyawayllapa. Tayta Dyusmi rikawaykan. Noqaqam paypa ñawpambi kanangaman allin shunqoyuq kawsashqa kani.

2Chayshina niptinmi, mas kamachikuq *isrraylinu kura Ananiyasqa ñawpambi kaqkunata kamachirqan, shimimbi Pabluta maqananllapa.

3Chayshina nishqambaqmi, Pabluqa chay Ananiyasta nirqan:

—¡Dyusmi qamtaqa rin maqashuq, shimikiwanlla payta kasuptiki! Chaypim tiyaykangi suq juyisshina, justisyata ruranayki. Liyninchiq nishqanshina ruray, allita yach'anayki, dilituyuqchu kani ichu mana, nishpa. ¿Imaraykum qamqa liyninchiqta mana kasushpa, munangi maqachiwaytaqa?

4Uyashpa, chaypi kaqkunaqam Pabluta nirqan:

—¿Ima wapuyaykangichu Dyuspa mas kamachikuq kuranda? nishpa.

5Pabluqam nirqan:

—Masitakuna, manamir yach'ashqachu kani: Payqam mas kamachikuq kura, nishpaqa. Chayta yach'ashpaqam, mana chayshinachu rimanayta. Chaqa *Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Amakish llaqtaykipa awturidarnimba kuntrandaqa rimangichu”, nishpa.

6Pabluqam chay tandakaq kamachikuq juyiskunata chapashqanshina, kwintata qokarqan: Wakin juyiskunaqam *sadusiyu duktrinayuq kashqa, wakin juyiskunaqam *farisiyu duktrinayuq kashqa. Chaymi jwirtita rimashpa, nirqan:

—Masitakuna, farisiyukunapa duktrinandam kriyini. Farisiyupa churinmi kani. Chaymi kriyini: Wañuqkunam mushuqmanda rin kawsamuq, nishpa. Chayraykum munanllapa kastigawayta. Manam imapaqchu, nishpa.

7Chayshina Pablu niptinmi, farisiyukunaqa sadusiyukunawan anyanakurqan paykunapura. Chay pudirniyuq juyiskunaqam akrakarqanllapa, mana chay layalla duktrinayuq kashqanllaparayku. 8Chaqa sadusiyukunaqam ninllapa: Wañuqkunaqam mana rinchu kawsamuq. Manam ni anjilkuna, ni almakuna kanchu, nishpa. Piru farisiyukunaqam ninllapa: Kanmi anjilkuna, kanmi almakuna. Wañuqkunapismi rin kawsamuq, nishpa.

9Chaymi yumbay ancha kunyarqanllapa. Wakin farisiyukunaqam *Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna karqan. Paykunaqam das atarishpa, nirqanllapa:

—Kay runaqam mana nima maluta rurashqachu. Kinsapch'i suq alma ichu suq anjil paytaqa parlachishqa. Chaymi mana balinchu payta kastigananchiqqa. Dyuspa kuntrangish tikrakanchiqman.

10Chayshina Pablupaq niptinllapam, yumbay chay sadusiyukunaqa farisiyukunawan ancha kunyarqanllapa, suqta suqta ninakushpa. Pilyaq layana kaptinllapam, chay mas kamachikuq suldaduqa ancha mancharqan: Pablutakish chillpinmanllapa qoch'inakushpa, nishpa. Chaymi payqa kamachirqan suldadungunata, chay sh'uqyaqkunapa ch'awpinmanda Pabluta surqoshpa, apananllapa uku *kwartilman. Chaymi chayshina rurarqanllapa.

11Qayandin tutaqam Siñurninchiq Jisusqa Pabluman rikakushpa, nirqan:

—Pablitu, ama manchashpachu, animakay. Chaqa kay Jirusalimbi noqapaq rimashqaykishina, waq *Rruma llaqtapipis noqapaqqa ringi rimaq, nishpa.

Pabluta wanchinambaqmi parlarqanllapa

12-13Qayandinqam mas di 40 *isrraylinukuna tandanakushpa, Pabluta wanchinambaq parlarqanllapa kayshina jurashpa:

—Ama nimatapis mikushunchu ni upyashunchu, Pabluta wanchinanchiqkaman. Mana wanchiptinchiqqam, Tayta Dyus kastigawashun, nishpa.

14 Paykunaqam kamachikuq *isrraylinu kurakunaman, *kamachikuq ansyanukunaman rishpa, nirqanllapa:

—Noqaykunaqam jurashqa kani Pabluta wanchinayllapa, manaraq nimata mikushpa. Mana noqaykuna wanchiptiyqach'i, Taytanchiq Dyus yumbayniyta kastigawanqa. 15 Chayri qamkunaqa tukuy chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunawan mañayllapa chay mas kamachikuq suldaduta, qaya apamunambaq Pabluta kay ñawpaykillapaman: “Paypaqmi munanillapa mas allita yach'ayta”, nishpa. Noqaykunaqam ñambi pakakushpa, rinillapa shuyaq wanchinayllapa, manaraq kayman ch'ayamuptin, nishpa.

16 Piru Pablupa panimba wambranmi chay jurapashqanda yach'arqan. Chaymi chay subrinunqa das rirqan kwartilman tiyunda abisaq. 17 Chayraykum Pabluqa suq kamachikuq suldaduta qayashpa, nirqan:

—Apay kay chulituta kamachikuqnikiman. Munanshi payta parlachiyta, nishpa.

18 Chaymi chay uraslla chay suldaduqa chulituta apashpa, chay mas kamachikuq suldadutaqa nirqan:

—Jifisitu, chay prisu Pablum qayawashpa, rrugawarqan, kay chulituta apamunaypaq qaman. Anchash munan qamta parlachishuyta, nishpa.

19 Chay kamachikuqqam ama pipis uyanambaq, chay chulituta makinmanda rambashpa, apashpa suq laditumán, tapurqan:

—¿Imatamir munangi willawayta? nishpa.

20 Chaymi chulituqa nirqan:

—Achka isrraylinukunash kunanakushqa, qamta ingañashushpa, nishunanllapa: “Noqaykunapa mas kamachikuq juyisniykunash munanllapa Pabluta tapuyta, allita yach'ananllapa diklarashqanda”, nishpa. Chaypaq tumbanllash rinllapa mañashuq, qaya apanaykipaq tiyuyta chay Mas Kamachikuq Juyiskunaman. 21 Amakish qamqa paykunataqa kriyingichu. Chaqa mas di 40 runakunash ñambi pakakushpa shuyaykanllapa, tiyuy Pabluta wanchinanllapa. Paykunash jurashqallapa, manaraq nimata mikushpachu ni upyashpachu, tiyuyta wanchinanllapa. Isi mana wanchishpaqash, Dyusmanda kastiguta rinllapa ch'askiq, nishpam, jurashqallapa. Chaymi shuyakuykanllapa: Imatash ringi niq, nishpa.

22 Chayshina niptinmi, chay kamachikuqqa chulitutaqa kach'arqanna kunashpa:

—Mayá, riynari. Amakish pitapis chay niwashqaykitaqa ningichu, nishpa.

Mas kamachikuq suldadum Pabluta kach'arqan prifiktu Filisman

23 Chay chulitu riptinqam, chay kamachikuqqa ishkay yanapakuq suldadunda qayashpa, nirqan:

—Siguraylla 200 ch'akip puriq suldadukunata, 70 suldadu bistyayuqkunata, 200 *garruchiru suldadukunata, rinaykillapa kay tuta las nwibi Sesarya llaqtaman. 24 Pablupaqpis bistyakunata siguraylla, muntakushpa rinambaq, allita ch'ayanambaq waq *prifiktu Filisman, nishpa.

25 Chay kamachikuqqam paykunawan kach'arqan suq kartata, kayshina nishpa:

26 “Kuyashqay kamachikuq prifiktu Filis, noqa Klawdyu Lisyasmi qamta

napaykuyki. 27Yach'anaykipaqmi
kaykunata iskibriyki: Kay runatam
*isrraylinukuna prisurqanllapa. Wanchi-
nanllapa kaptinmi, noqaqa yach'ashpa:
*Rrumanush payqa niptinllapa,
suldaduykunawan rishpa, washashqa
kani. 28Yach'anayrayku imapaqshi
kuntranllapa, nishpa, aparqani *Mas
Kamachikuq Tandakaq Isrraylinu
Juyiskunaman. 29Chaypim yach'arqay:
Paykunapa duktrinanmi mana igwalchu,
nishpa. Chaysitupaqmi kuntranllapa.
Piru chaysitupaqllam mana dirichu-
yuqchu wanchinanllapa ni karsilanan-
llapa. 30Noqaqam yach'arqayna: Chay
isrraylinukunaqam rinllapa shuyaq
ñambi, Pabluta wanchinanllapa, nishpa.
Chaymi paytaqa qaman kach'amuni.
Payta kuntraqkunatapismi nishqa kani,
qaman shamunanllapa, justisyata
ruranayki. Chaytallam iskibriyki. Mayá,
rikanakushun", nishpa.

31Chay kartata suldadungunata
qoshpam, nirqan rinanllapa. Chaymi
nishqanda kasushpa, Pabluta apashpa,
tutap rirqanllapa Antipatris llaqtakaman.
32Qayandinqam chay ch'akip riq suldadu-
kunaqa Antipatrismanda kutimurqan
*kwartilninman. Chay bistyayuq suldadu-
kunallam Pabluwanqa mas waqman
rirqanllapa. 33Chaymi Sesarya llaqtaman
ch'ayashpaqa, chay kartata qorqanllapa
prifiktu Filista. Pablutapismi intrigakur-
qanllapa. 34Chaymandaqam chay kartata
liyishpaqa, chay prifiktuqa Pabluta
tapurqan, yach'anambaq: Maymandash,
nishpa. Chaymi Pablu willaptinqa,
yach'arqanna *prubinsya Silisyamanda
kashqanda. 35Chaymi Pablutaqa nirqan:

—Kuntrashuqkuna shamuptinnam,
uyashaq niwashqaykita, nishpa.

Chaymandaqam chay suldadukunata
kamachirqan, Pabluta kwidananllapa
gubyirnu *Irudis atun wasi
rurashqambi.

**Pablutam kuntrarqanllapa
prifiktu Filispa ñawpambi**

24 1Sinku diyas pasaptinnam, chay
*mas kamachikuq isrraylinu
kura Ananiyasqa Jirusalinmanda
ch'ayarqan chay Sesarya llaqtaman.
Wakin *kamachikuq ansyanukuna suq
abugadupismi paywan shamurqanllapa.
Chay abugaduqam Tirtulu shutiq.
Paykunaqam chay *prifiktu Filisman
ch'ayarqan, Pablupa kuntran dimandata
rurananllapa. 2Pabluta apamuptinlla-
paqam, chay abugadu Tirtuluqa payta
kuntrashpa, chay prifiktu Filista
kayshina willarqan:

—Qam ancha allin Taytitu Prifiktu
Filis, dyusilupagi. Chaqa qam ancha
yach'ayniyuq kashpam, yumbay llaqtay-
llapapi allita kamachikuptiki, ancha
shumaqta kawsanillapa, mana nimatapis
pilyashpachu. 3Chayshina ancha allita
kamachikuptikim, tukuy maypi
kushikushpa, qamta ancha agradisiyki-
llapa. 4Piru ama masta unayachishunay,
ancha rrugayki suq faburta noqaykunata
rurawanayki. Uyawayri das suq palabri-
tata willashunay kay Pablupaq.

5'Riqsinillapam: Kay runaqam suq
plaga, nishpa. Chaqa kay mundupi
tukuy mayman rishpa, suq laya
duktrinata yach'achikuptinmi, isrrayli-
nukunaqa piñachinakushpa, paykuna-
pura akrakashpa, gubyirnunchiq
*Sesarta kuntranllapa. Payqam nasarinu
duktrinayuqkunapa suq kamachikuqnin.
6¡Ima! Dyuspa *santu adurana
wasindam disprisyashpa, munashqa
mapachayta. ⌞Chaymi noqaykunaqa
prisushpa, munashqallapa kani liy
kamachishqanshina justisyata rurayta.
7Piru chay kamachikuq suldadu
Lisyasmi mitikushpa, wapuyashpa,
suldadungunawan qoch'iwashqallapa.
8Chaymandaqam niwashqallapa, qaman

shamunaypaq.」Chaymi kananqa qam kikiki atingi kay nishushqaypaq tapuyta kay Pabluta, allita yach'anayki yumbay rurashqambaq, nishpa.

9Chayshina chay abugadu niptinmi, chay kamachikuq isrraylinukunapis Pablupaqqa nirqan:

—Arí, chayshinam kashqa, nishpa.

10Chaymandaqam chay prifiktuqa makinwan Pabluta siñiyarqan rimanambaq. Chaymi Pabluqa nirqan:

—Siñur Prifiktu, noqaqam yach'ani: Unaymandapacham kay *nasyunniypa juyisnin qam kashqa kangi. Chaymi mana manchashpachu, rimani kay ñawpaykipi. 11Qam kikikim suqkunata tapushpa, atingi yach'ayta. Chayraqmi dusi diyas kananwan chay Jirusalinman ch'ayarqay, Dyusta aduranaypaq. 12Manam pipis tariwashqachu, suqkunawan anyanakuykaptiy. Manam ni *Dyuspa adurana wasimbi ni *sinaguga wasikunapi, ni Jirusalimbi pitapis anyashqachu kani. 13Chaymi kay runakunaqa tukuy laya llullangunawan kuntrayta rimashpapis, mana atinllapachu ishkichiwayta. 14Piru allita yach'anaykipaqmi, klaruta niyki, unay agwiluykunapa Dyusnindam kasuni. Lukismi mushuq duktrinata sigini. Chay duktrinaypaqmi yuyanllapa: Manash balinchu, nishpa. Piru kriyinim yumbay liyninllapapi. Kriyinim *Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqambi. 15Paykunashinallam noqapis Dyuspi allita yuyakuni: Wañuqkunatam rin kawsachiq, chay alli ruraqkunata tukuy chay uchayuqkunatapis, nishpa. 16Chayraykum noqaqa sujitakani, allita rurashpa, allin shunqoyuq kanaypaq Dyuspa ñawpambi, runakunapa ñawpambipis.

17'Suq nasyungunaman rishpam, achka watakunamanda kutimushqa kani nasyunniymanqa, limush'nata, ufrindakunata kay Jirusalinman apamushpa. 18Chaymi *Dyuspa adurana wasimbi *mayllakuna kustumbrita rurashpa, chay ufrindakunata ruraykaptiy, wakin *isrraylinu *prubinsya Asyamanda kaqkuna tariwarqan. Piru manam achka runakuna pullayqa karqanchu. Manam ni pitapis anyarqaychu. 19Mana allikunata rurashqa kaptiyqa, chay Asyamanda kaqkuna munashpa kuntrawaytaqa, shamunqallapa kay ñawpaykipi shimbiwaq. 20Piru kaypi kaqkunaqam Dyuspa adurana wasimbiqa mana karqanllapachu. Paykunaqam rikawashqallapa chay *Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpambi kaykaptiy. Chaypi faltashqa kaptiyqar, kariyawanqallapa. 21Chay mas kamachikuq juyiskunapa ñawpambim jwirtita rimashpa, nirqay: "Kananqam kayshina dimandadu kani, kriyishqayrayku: Wañuqkunam mushuqmanda rin kawsamuq", nishpa. Kinsapch'i paykunataqa chayshina nishpa faltashqa kani, nishpa.

22Chay prifiktu Filisqam allita yach'arqan Jisuspi kriyiqkunapaq. Chaymi chay dimandataqa suq diyapaqna dijarqan. Paykunataqam nirqan:

—Suldadukunapa kamachikuqnin Lisyas shamuptinmi, paytaqa tapushaq, mas allita yach'anay kay dimandapaq, nishpa.

23Chaymandaqam chay *prifiktu Filisqa kapitanda kamachirqan:

—Pabluta allita kwiday. Piru dijay, yanasunguna (yanasanguna) shamushpa watukunan, payta imapipis yanapananllapa, nishpa.

24Chaymandaqam wakin diyakunamanda Filisqa shamurqan warmin Drusilawan. Chay warminqam *Isrrayilmanda karqan. Pablutaqam qayachirqan, Jisukristupa duktrinambaq

parlachinan. 25Chaymi Pabluqa kayshina parlachirqan: “Jisuspi kriyishpar, kwirpunchiqtaqa allita sujitashun. Justisyatapis ancha allita rurashun. Chaqa kayshinam jwisyu diya rin kaq”, niptinmi, Filisqa ancha mancharqan. Chaymi Pablutaqa nirqan:

—Riyna kananqa. Suq diyanam lugarniyuq kashpa, qayachishqayki uyashunaqpaq, nishpa.

26Chaqa chay Filisqam munarqan Pablu pagaranambaq qellayta, karsilmanda surqonambaq. Chaymi kutin kutin Pablutaqa qayachiq parlanambaq.

27Chayshinaqam ishkay watana karqan. Chaymandaqam Filisqa dijarqanna prifiktu kargundaqa. Pursyu Fistunam chay prifiktu kargunmanqa yaykurqan. Piru Filisqam isrraylinukunawan allita munashpa kidayta, mana kach'arqanchu Pablutaqa. Prisulla dijashpam, kargunmandaqa lluqshirqan.

Pablutam dimandarqanllapa mushuq prifiktupipis

25 1Fistu ch'ayarqan chay Sesarya llaqtaman, *prifiktu karguta ch'askinambaq. Kimsa diyamandaqam anaq Jirusalinmanna rirqan. 2Waqpiqam chay kamachikuq *isrraylinu kurakuna mas *kamachikuq ansyanukunawan das rirqanllapa, Fistupina Pabluta dimandaq. 3Paykunaqam ch'ayashpa kayshina rrugarqanllapa:

—Suq faburta rurawayllapa. Apachimuyri Pabluta waq Sesaryamanda kay Jirusalinman, nishpa.

Piru paykunaqam yuyarqanllapa Pablutaqa ñambi wanchiyta. 4Piru Fistuqam paykunata nirqan:

—Pabluqam Sesarya llaqtapi prisu. Noqa kikiymi yuyani waqman riyta kay diyakunalla. 5Qamkunamandam suqnikikuna atingillapa pullay riyta waqman. Chayshina rishpaqam, atingillapa chay runataqa shimbiyta, ima maluta rurashqa kaptinqa, nishpa.

6-7Chaymandaqam chay Fistuqa uchu diyas ichu dyis diyastalla Jirusalimbiqa karqan. Chaymandaqam chay isrraylinukunawan kutirqan Sesaryamanna. Qayandin diyaqam dispachumbina kaykashpa, apachimurqan Pabluta, chay Fistupi diklaranambaq. Chaymi chay isrraylinukunaqa Pablupa ladunman qemikashpa, yanqakunata llullakushpa, shimbirqanllapa:

—Chayta manchu rurashqa kangi, nishpa.

Piru maychika ima layata kuntrashpapis, mana nimapi atirqanllapachu ishkichiyta. 8Chaymi Pabluqa washakanambaq nirqan:

—Manam noqaqa isrraylinukunapa liynindaqa kuntrashqachu kani. Manakish ni *Dyuspa adurana wasinda burlashqachu kani. Manam ni gubyirnu *Sesarta kuntrashqachu kani, nishpa.

9Piru chay Fistuqam munashpa allita kidayta isrraylinukunawan, Pablutaqa tapurqan:

—¿Munangichu riyta Jirusalinman, waqpina kay justisyata ruranaypaq? nishpa.

10Chaymi Pabluqa prifiktu Fistutaqa nirqan:

—Manám. Kay dispachum gubyirnu Sesar Agustupa. Chaymi kaypilla atingi dimandaytaqa ushyayta. Qamqam allita yach'angi: Manam nimapi isrraylinukunataqa faltashqachu kani. 11Piru imapi faltashqa kaptiyqa, wanchiwanqallapa. Piru mana nima uchayuq kaptiyqam, mana pipis dirichuyuqchu, llaqta masiykunaman intrigakuwananqa. Noqa *rrumanu kashpam, dirichuyuq kani mañanaypaq mas kamachikuq gubyirnunchiq Sesarta, dimandayta

ushyanambaq. Chaymi kananqa chayshina mañani, nishpa.

12Chay Fistuqam yanapakuqningunawan Pablupa dimandambaq parlarqan. Chaymandaqam Pablutaqa nirqan:

—Qam nishqa kangi: Rrumapa gubyirnun Sesarmi kay dimandayta ushyanqa, nishpa. Chaymi paymanna ringi riq, nishpa.

Pablum gubyirnu Agripapa ñawpambi karqan

13Suq diyam gubyirnu Agripa rirqan Sesarya llaqtaman panin Birinisiwan, chay mushuq *prifiktu Fistuta napaykuq. 14Waqpilla paykuna kaptinmi, chay prifiktu Fistuqa chay Agripata Pablupaq nirqan:

—Chay prifiktu Filismi kaypi suq prisuta dijashqa. 15Jirusalimbi kaykaptiymi, kamachikuq *isrraylinu kurakuna *kamachikuq ansyanukunawan suq dimandata noqapi rurarqanllapa, sintinsyanaypaq chay prisuta. 16Chaymi noqaqa paykunataqa nirqay: “Noqaykuna *rrumanu awturidarkunam mana kustumbriyuqchu kanillapa ni pitapis sintinsyanayllapa wañunanqa, manaraq shimbinakuptinqa”, nishpa. 17Chaymi paykuna noqawan kayman shamuptiyllapa, mana unayashpachu, qayandin diyalla, dispachuypi tiyashpa, Pabluta apachimurqay, shimbinanllapa. 18Chaqa noqaqam yuyarqay: Imakunatach'i Pablupaq ninqallapa, nishpa. Piru chay shimbiqkuna kariyaptimbismi, mana nima dilituta paypiqa tarirqaychu. Manam yuyashqayshinachu kashqa. 19Chaqa Pablupa duktrinambaqllam kayshina rimarqanllapa: Pablush yach'achikun suq runa Jisus shutiqpaq. Chay Jisusqash wañushqana. Piru Pabluqash chay Jisuspaqqa nin: “Wanchiptimbisshi kawsamushqana”, nishpa. 20Chayshina niptinllapam, noqaqa mana imata atirqaychu rurayta. Chaymi Pabluta tapurqay, “Mayá, ¿munangichu Jirusalinman riyta, waqpi kay dimandata rurananchiqllapa?” 21Chayshina niptiymi, Pabluqa niwarqan: “Mas kamachikuq gubyirnunchiq *Sesar Agustunam kay dimandayta ushyanqa”, nishpa. Chayraykum noqaqa kamachikushqa kani prisulla gwardananllapa, chay gubyirnunchiqman kach'anaykaman, nishpa.

22Chayshina chay Fistu niptinmi, chay Agripaqa nirqan:

—Noqapismi chay runataqa munani uyayta, nishpa.

Chaymi Fistuqa Agripata nirqan:

—Qayam ringi uyaq, nishpa.

23Chay qayandinqam chay gubyirnu Agripapa mas kamachikuq suldadunguna, chay llaqtapi suq kamachikuq runakunawan, Agripapa chay panin Birinisiwan ch'ayashpa, Agripata bibachishpa, yaykurqanllapa Fistupa dispachunman, Pabluta uyanambaqllapa. 24Kanan chay Fistuqam Pabluta apachimushpa, nirqan:

—Gubyirnu Agripa, yumbay qamkuna kamachikuq runakuna, uyawayllapa. Kaypim kay runaqa. Jirusalimbi, kay Sesarya llaqtapipis achka isrraylinukuna paypa kuntranda rimashqallapa. Mana shaykuqmi niwanllapa: “Kay Pablu wañunqa”, nishpa. 25Piru noqapa yuyayniymandaqam mana nima dilituta rurashqachu wañunambaqqa. Piru pay kikinllam nishqa: “Mas kamachikuq gubyirnunchiq Sesar Agustunam dimandaytaqa ushyanqa”, nishpa. Chaymi yuyashqana kani Sesar Agustuman kach'anaypaq. 26Lukismi chay gubyirnunchiq Sesar Agustuman ufisyuta kach'anaypaq, mana yach'anichu kay Pablupaq iskibriyta: “Payqam kay laya dilituyuq kashqa”

nishpa. Chaymi gubyirnu Agripa, qamba ñawpaykiman, kay suqkunapa ñawpanman paytaqa apamushqa kani. Piru masmi qaman apamushqa kani. Chayri tapuy, imata niptin, chaytana iskibrishpa, ufisyuta kach'anaypaq. 27Aykabraq alli kanqa kay Pabluta gubyirnunchiqman kach'anaypaq, mana nimata iskibrishpa paypaqqa: “Kay laya uchayuqmi payqa”, nishpa.

Pablum gubyirnu Agripapa ñawpambi rimarqan, karsilmanda washakanambaq

26 1Chaymi gubyirnu Agripaqa Pabluta nirqan:

—Atingim rimayta washakanaykipaq, nishpa.

Chaymi Pabluqa makinda alsashpa, nirqan:

2—Gubyirnu Agripa, qamba ñawpaykipi kashpam, ancha kushikuni rimanaypaq, yach'anayki *isrraylinu llaqta masinchiqkuna noqapaq yumbay nishqanda. 3Kanan mastam kushikuni ancha allita riqsishqaykirayku noqanchiq isrraylinukunapa kustumbrinchiqkunata, tukuy ima layata anyanakuptiypis. Chaymi mañayki, ama piñakushpa, allita uyawanayki kay nishushqayta.

Kayshinam Pablupa bidan karqan

4’Yumbay *isrraylinu llaqta masinchiqkunam yach'anllapa llaqtaypi, Jirusalimbipis imashina paykunawan wambraymandapacha tiyashqayta. 5Paykunapismi munashpaqa, atinllapa willashuyta noqa kashqaypaq. Chaqa noqaqam wambraymandapacha *farisiyu duktrinayuq kashqa kani. Farisiyukunam ancha munanillapa duktrinayllapata manyaqlla kasuyta maski yumbay isrraylinukunamanda. 6Chayshina kaptiypismi, rikay, apamuwashqallapa dimandawaq, ancha kriyiptiy: Tayta Dyusmi wañuqkunata rin kawsachimuq, nishpa. Chaqa wañuqkunata kawsachinanmi payqa ufrisishqa karqan unay agwilunchiqkunata. 7Isrraylinukunapa chay dusi *atun ayllunchiqkunam ancha munanllapa ch'askiyta Tayta Dyus ufrisikushqanda. Chaymi paykunaqa Tayta Dyusta aduranllapa punchawnindin tutapnindin. Uyaway, Gubyirnu Agripa. Noqapismi paykunashina Tayta Dyus ufrisikushqambi ancha yuyakuni. Chayraykum kay isrraylinukunaqa kuntrawanllapa. 8Isrraylinukuna, ¿imaraykutaq mana kriyingillapachu: Tayta Dyusmi rin kawsachimuq wañuqkunata, nishpaqa?

Pabluqam Jisuspi kriyiqkunata qesachashqa karqan

9’Noqa kikiymi unayqa yuyarqay: Taytanchiq Dyusmi munan qesachanaypaq Jisus Nasarinupi kriyiqkunata, nishpa. 10Chaymi noqaqa Jirusalimbi kamachikuq *isrraylinu kurakunamanda urdingunata surqoshpa, rirqani prisuq Jisuspi achka kriyiqkunata, karsilanaypaq. Kanan paykunata wanchiptinllapam: “Ancha allitam ruraykangillapa”, nirqani. 11Waqta kaytam purirqay Jisuspi kriyiqkunata ancha qesachashpa, Jisusta ñiganambaqllapa. Chayshinam rurarqani isrraylinukunapa yumbay *sinaguga wasiyllapapi. Kanan ancha piñakushpam, paykunata ch'iqnirqay. Chaymi karu llaqtakunaman rirqani, paykunata qesachaq.

Pablum parlarqan imashina Jisuspi kriyishqanda

12’Kamachikuq *isrraylinu kurakuna kamachiwaptinmi, Jisuspi kriyiqkunata qesachayta yuyashpa, riykarqay Damasku llaqtaman. 13Uyawayri

Gubyirnu Agripa, ñanda noqa riykaptiy,
larrdusi urastach'i suq ancha jwirti
micha syilumanda achikchawarqan.
Chay michaqam rupaymandaqa mas
jwirtita llipyarqan. Chaymi noqataqa,
yumbay pullay riqkunatapis limpu
achikchawarqanllapa. 14Chayraykum
yumbayniy bulakarqayllapa pambaman.
Chay urasmi uyarqay suq qayawaqta
*ibriyu rimaypi: “Sawlu, Sawlu,
¿imapaqmi qesachawangi? Manchu
buyisqa yapukushpa, ikiman garruchata
matqashpa, paylla chuqrikan. Chayshi-
nallam qambis ruraykangi”, nishpa.
15Chayshina qayawaptinmi, noqaqa
tapurqay: “¿Pimir kangi, Taytitu?”
nishpa. Chaymi payqa niwarqan:
“Noqam Jisus kani. Noqa kikiytam
qesachawaykangi. 16Mayá, atarishpa
shayay. Qamanmi rikakushqa kani
sirbiwanayki, yumbay kay rikashqay-
kipaq tistiguy kanayki. Chaymandaqam
masta rini rikachishuq, chaypaqpis
rimanaykipaq. 17Washashuqmi rini
isrraylinukunamanda tukuy furastiru
kaqkunamandapis. Kananqam
kach'ayki, paykunaman rishpa,
18yach'achiptiki, intyindinanllapa,
amana masta tutayaq ñambishina
purinanllapa. Ashwanmi munani, allita
rurashpa, achik ñambishinana purinan-
llapa. Chayshina kawsashpaqam,
manana rinllapachu puriq *dyablu
munashqanda rurashpaqa. Chaymi
Tayta Dyusta uyashpa, pay kamachi-
kushqanda kasushpana, rinllapa
kawsaq. Chayshina noqapi kriyiptin-
llapam, uchangunata pirdunashaq,
akrashqaykuna kashpa, suq irinsyata
ch'askinanllapa”, nishpa.

Pabluqam kasurqan musqoynimbishina uyashqanda

19’Uyayri, Gubyirnu Agripa. Chay
syilumanda qayawaqta kasushpam,
mana fyirusyashqachu kani. 20Chaymi
puntata Damaskupi tiyaqkunata
yach'achirqay Jisus niwashqanda.
Chaymandaqam das rishpa,
yach'achirqay Jirusalimbi tiyaqkunata
tukuy chay prubinsya Judiyapi tiyaqku-
natapis. Chay mana isrraylinu kaqkuna-
tapismi yach'achishqa kani, mana
allikunata rurashqanrayku syintishpa,
chay uchakunata dijashpana, Dyuspi
tukuy shunqo yuyakunanllapa.
Paykunataqam animachishqa kani,
shumaqtana kawsananllapa, paykunata
rikaqkuna ninanllapa: Dyuspim allipta
kriyinllapa, nishpa. 21Kayshina
yach'achikuptiymi, *Dyuspa adurana
wasimbiqa llaqta masinchiq isrraylinu-
kunaqa prisuwashpa, munashqallapa
wanchiwayta. 22Piru Taytanchiq Dyus
yanapawaptinmi, kanangaman paypi
allita kriyishpa kawsaykani, paypaq
yach'achishpa byijukunata wambraku-
nata. Manam nunka suq layataqa
yach'achikushqachu kani. Ashwanmi
*Dyuspaq rimaqkuna nishqanda,
*Muysis nishqandalla yach'achikushqa
kani. 23Chaqa paykunaqam nirqan:
“*Dyus Akrashqan Washadurqash
padisishpa rin wañuq. Wañushpaqash
payqa yumbay wañuqkunamanda
puntata rin kawsamuq,
yach'achinambaq isrraylinukunata,
tukuy furastirukunatapis”, nishpa.

Pablum munarqan gubyirnu Agripata Jisuspi kriyichiyta

24Chayshina Pablu rimaptinmi,
*prifiktu Fistuqa jwirtita rimashpa
nirqan:

—¡A, lukuch'i kangi, Pablu! ¡Ancha
liyishpach'i, lukuyashqa kangi! nishpa.

25Chaymi Pabluqa nirqan:

—Uyaway ancha kamachikuq Taytitu
Fistu. Manam lukuchu kani. Ashwanmi
tukuy jwisyuywan allip kaqtalla

rimaykani. 26Kayqa kaypi Gubyirnu
Agripa; payqam ancha allita yach'an
kay nishqaypaqqa. Chaymi mana pitapis
manchashpachu, klaruta paypa
ñawpambiqa rimani. Chaqa manam suq
kuchupi ima pakadushinachu kashqa.
27Qamqam Gubyirnu Agripa kriyingi
*Dyuspaq rimaqkuna nishqanda,
¿manachu? Noqam yach'ani kriyingim,
nishpa.

28Chaymi Gubyirnu Agripaqa
Pablutaqa nirqan:

—Kanan qamqam das munangi
Jisuspi kriyichiwayta, nishpa.

29Chaymi Pabluqa nirqan:

—Noqaqam Dyusman mañakuni,
daslla ichu qashuqa qam yumbay kay
uyawaqkunawan noqashina Jisuspi
kriyinaykillapa; piru amar kay
kadinakunawan watashqa kanaykillapa.

30Chayshina Pablu niptinmi, chay
gubyirnu, panin Birinisindin, chay
prifiktuwan, yumbay chay pullanllapa
tiyaykaqkunapis atarirqanllapa. 31Chay-
mandaqam ashurqanllapa suq laduman
parlaq. Chaypiqam paykunapura
ninakurqanllapa:

—Kay runaqam mana nima maluta
rurashqachu wañunambaq, ni karsilpi
kanambaq.

32Chaymi Agripaqa Fistuta nirqan:

—Kach'anchiqmannam kay runata,
mana pay kikin nishqa kaptin: “Gubyir-
nunchiq *Sesar Agustu dimandayta
ushyanqa”, nishpa.

Pablutam aparqanllapa Rruma llaqtaman

27 1Chay kamachikuqkunaqam
yuyarqan prisukunata intriga-
kuyta, suldadunguna Italya *nasyunman
apananllapa. Chaymi Pabluta yumbay
chay wakin prisukunatapis intrigarqan-
llapa suq kamachikuq suldadu Julyu
shutiqta. Chay Julyuqam gubyirnu
*Sesar Agustupa achka suldadungunapa
kamachikuqnin karqan. *[Nuta: Lukasmi
mana prisuchu kashpa, Pablupa pullan rirqan.]*

2Rirqayllapa *yakupi puriq barku
Adramitiyu llaqtamanda kaqpi
*prubinsya Asyapa llaqtangunaman.
Chay barkupiqam pullayllapa rirqan
kriyiq masinchiq Aristarku. Paymi
prubinsya Masiduñapa Tisalunika
llaqtanmanda karqan. 3Chaymandaqam
qayandinqa ch'ayarqayllapa Sidun
llaqtaman, *barkukunapa shayanan
lugarman. Chay kamachikuq Julyuqam
ancha alli karqan Pabluwan. Chaymi
dijarqan rinambaq yanasungunata
(yanasangunata) watukuq. Kanan
paykunaqam Pablutaqa tukuy imapi
yanaparqanllapa. 4Chaymandaqam
Sidunmanda chay barkupina lluqshir-
qayllapa. Riypiqam *yakupa
ch'awpimbi isla allpa Chipripa ladunda
pasarqayllapa, wayramanda washaka-
nayllapa. 5Chay *mar yakupa
sawandaqam rirqayllapa prubinsya
Silisyapa, prubinsya Panfilyapa
manyanda. Chaymandaqam
ch'ayarqayllapa prubinsya Lisyapa Mira
llaqtanman.

6Chay Mira llaqtapi suldadukunapa
kamachikuqninqa tarirqan suq
barkutana, Alijandriya llaqtamanda
Italya nasyunman riykaptin. Chaymi
chay barkumanna noqaykunata
yaykuchiwarqan, waq Italyamanna
rinayllapa. 7Chaymandaqam achka
diyakunata chay mar yakutaqa qashuqa
rirqayllapa. Kanan ancha ñakashpam
ch'ayarqayllapa Kinidu llaqtapa
ñawpanman. Kanan chay wayra
arkawaptinllapam, pasarqayllapa
Salmun llaqtapa ñawpanda.
Wayramanda washakanayllapa, nishpa,
muyurqayllapa chay isla allpa Kritapa
iki ladunda. 8Chayshina ancha
ñakashpam, tukuy chay kustata rishpa,
ch'ayarqayllapa suq llaqtaman “*Barku-

kunapa shumaq shayanan lugarninguna" shutiqman. Chay llaqtaqam Lasiya llaqtapa sirkambi.

9Ñawpa ladumanda ancha wayrashqanraykum, qashuqa rishpa, achka diyakunata unayarqayllapa. Kanan chay diyakunaqam tamyanan tyimpu ch'ayamuykarqanna. Chaymi mancharqayllapa mar yakupa sawanda rinayllapa. Chaymi Pabluqa paykunata kunarqan:

10—Taytitukuna, mananam allichu rinanchiqpaq. Disgrasyakish pasawanchiqman. Kay barkuqam dañakashpa trastindin seqanman. Noqanchiqkunapiskish yakupi ch'uqashpa, wañunchiqman, nishpa.

11Piru chay kapitan Julyuqam Pablutaqa mana kasurqanchu. Mastam kasurqan barkupa dwiñunda chufirnindapis, "Rishunlla", niptinllapa. 12Chay llaqtapiqam mana allichu karqan, tamya tyimpu chaypi tiyanambaq. (Chaqa chaymanqam dirichu wayraq.) Chaymi yaqqa yumbay yuyarqan: Mas alli kanman, kay llaqtamanda lluqshishpa, rinanchiq Finisi llaqtaman, nishpa. Chay Finisiqam chay *yakupa ch'awpimbi isla allpa Kritapa suq llaqtan karqan. Wayrapa arkaqnimbim kidarqan. Shutim karqan chapakunapaq rupay seqanamba yaqqa ichuq ladunman. Chaypim munarqanllapa tiyayta, tamya tyimpu pasanangaman.

Mar yakupi kaykaptinllapam, ancha tamyarqan, ancha wayrarqan

13Qallariptin ashla wayra ichuq ladumandam, paykunaqa yuyarqan: Atinchiqnam allita riyta, nishpa. Chaymi chay kashqayllapamanda rirqayllapa *isla allpa Kritapa manyanda. 14Chaypi kaykaptiynam, qonqaylla das ancha jwirtita wayrarqan chay Kritapa ladunmanda. Chay jwirti wayraqam shutiq "Nurdisti". 15Chay wayraqam chay *yakupi puriq barkuta ichuq ladumanna aparqan. Chaymi manana atishpa ñawpaman riytaqa, noqaykunaqa ¿imanashaqnataqri? nishpa, dijakarqayllapana, chay wayra apawananllapa. 16Chaymi chay wayraqa apawarqanllapa taksha isla allpa Klawda shutiqpa waqta ladunman. Chay waqta ladumbiqam manana jwirtitaqa wayrarqanchu. Chaymi chaypiqa ancha ñakashpa, tandarqayllapa atun barkupa taksha barkitunda. Chaqa chay atun barkuqam chay taksha barkitunda aysashpa apamushqa karqan. 17Chaymandaqam chay taksha barkituta wichurqayllapa chay atun barkupa ukunman. Chaynam chay atun barkuta waskakunawan watarqayllapa, mas jwirti kashpa, ama pakikanambaq. Chay barkuta manijaqkunaqam mana munarqanllapachu Sirti shutiq aqo rumikunaman tupakayta. Chaymi *barkuta purichiq traputa ishkichirqanllapa. Chaymandaqam dijarqanllapana, wayra barkuta apanambaq. 18Qayandin diya chay wayra chayshina jwirtilla kaptinmi, mana imanayta yach'ashpa, barkupi kaq trastikunata yakumanna wichukurqanllapa. 19Kimsa diyamanqam noqaykunaqa kikiy makiyllapawan, barkupa kusasninguna-tapis yakuman wichukurqayllapa. 20Chaymandaqam achka diyakunata mana atirqayllapachu rikayta ni rupayta ni lusirukunata, yach'anayllapa: Maymanmi riykanchiqllapa, nishpa. Chay tukuy wayrakuna maykunata apawaptinllapaqam, manana ni ashlita yuyarqayllapachu kawsaytaqa.

21Chayshina achka diyakunata ancha ñakashpam, mana ni mikurqayllapachu. Chaymandaqam Pabluqa ch'awpiyllapapi shayashpa, niwarqanllapa:

—Taytitukuna, mas allich'i kananda chay nishushqayta kasuwanaykillapa. Ama lluqshinanchiqtachu chay Kritamanda, kay tukuy laya atrasukunata ñakananchiqqa. 22Piru kananqa ama llakiyllapachu. Kay barku yakuman seqaptimbismi, mana ni mayqanninchiq rinchiqchu chingaq. 23Chaqa Dyuspam kani. Paytam sirbini. Pay anjilninda kach'amuptinmi, tutaqa noqaman rikakushqa. 24Chay anjilninmi niwashqa: “Pablu, ama manchaychu. Chaqa *Rrumapa ancha kamachikuq gubyirnumba ñawpambi ringi prisintakaq. Dyusqam qamrayku chay barkupi pullayki kaqkunatapis yumbayta rin washaq”, nishpa. 25Chayri kananqa ama manchashpachu animakayllapa. Noqaqam ancha allita Dyuspi yuyakuni. Yach'anim: Chay anjil niwashqanshinam rin kumpliq, nishpa. 26Lukismi kay yakukunaqa rinllapa wichukuwaqninchiq *yakupa ch'awpimbi isla allpaman.

27Chaymandaqam ishkay simanata ancha wayraptin, *mar yaku Adriya shutiqpi kaykarqayllapa. Ch'awpi tutata chay barkuta manijaqkunaqa kwintata qokarqanllapa: Allpamannam ch'ayaykanchiq, nishpa. 28Chaymi waskapa puntambi suq llashaqta watashpa, kach'arqanllapa yakupa ukunman midinambaq: ¿Junduraqchu ichu manana? nishpa. 36 mitrus junduraqmi karqan. Chaymandaqam chay yakupa mas manyaman midirirqanllapa. Chaypiqam 27 mitrusllana karqan. 29Chayta yach'ashpaqam, ancha mancharqanllapa rumikunapi tupakayta. Chaymi ch'usku *llashaq sujitanan rumikunata kadunu waskapi watashpa, iki ladumanda kach'arqanllapa yakuman, chay barkuta sujitanambaq, ama tupakanambaq rumikunapi. Chayshina rurashpam, ancha manchashpa, shuyakurqanllapa achikyanambaq.

30Piru manaraq achikyaptinmi, chay barkuta manijaqkunaqa yuyarqanllapa atun barkumanda lluqshishpa, mitikashpa, chay taksha barkitupina rinanllapa, paykunalla washakanambaq. Chaymi paykunaqa ñawpa ladumanda waskakunapi llashaq rumikunata yakuman kach'aq tukurqanllapa, ama yach'anayllapa: Mitikaqllapanam rin, nishpa. Chayshina ruraq tumbam manashinalla chay taksha barkituta windushpa, yakuman ishkichiykarqanllapa, chaypi mitikananllapa. 31Chaymi Pabluqa chayta rikashpa, chay suldadukunata, jifindapis nirqan:

—Kay manijaqkuna barkuta dijashpa mitikaptinllapaqam, manana ringillapachu washakaq, nishpa.

32Chayshina niptinqam, suldadukunaqa kallpashpa, das kuchurqanllapa waskakunata, chay taksha barkitu yakuman ishkinambaq. 33Achikyaykaptinnam Pabluqa yumbayta kayshina nirqan, imatapis mikunanllapa:

—Ishkay simana tukuynam qamkunaqa llakiwan chapakushpa, mana ni mikushqallapachu kangi ⌞ni puñushqallapachu kangi⌟. 34Chaymi rrugaykillapa, imatapis mikunaykillapa, jwirsayuq kanaykillapa. Chaqa manam ni mayqanninchiqpa ni suq aqchitanchiq umanchiqmanda rinchu chingaq.

35Chayshina nishpaqam, Pabluqa yumbaypa ñawpambi suq tandata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, mikurqan. 36Chayshina mikuqta rikashpaqam, yumbayna animakashpa, mikurqayllapa. 37Chay barkupi kaqkunaqam 276 karqayllapa. 38Munashqanda mikushpaqam, chay trigu trastikunata *mar yakuman wichukurqanllapa, amana chay barku llashaqniyuq kanambaq.

Yakupi puriq barkum mar yakuman seqarqan

39Achikyaptinmi, chay barkuta purichiqkunaqa allpapa manyanda rikashpapis, mana yach'arqanllapachu: Maypinam kanchiq, nishpa. Piru chaypim rikarqanllapa suq kuchu aqolla kaqta. Chaymi yuyarqanllapa: Mayá, aku qemiq barkuta waq kuchuman. Paqtar atinchiqman ch'ayayta, nishpa. 40Chaymi paykunaqa chay *llashaq sujitanan rumiyuq waskakunata kuchushpa, *mar yakupi dijarqanllapa. Chaymandaqam *barkupa muyuchinan pala plujarqanllapa. Chayna ñawpa ladu purichiq traputa shayachirqanllapa, wayrawan rinambaq. Chaymi barkuqa riykarqanna chay kuchu manyanman. 41Lukismi chay barkuqa rishpa, yaykurqan suq mana riypaq lugarman. Chaqa chaypiqam yakukuna ishkay ladumanda tingunakushpa, aqokunata qotushqa karqan. Chaymi chay barkuqa ñawpa ladunman riykashpa, chay aqokunaman plantakarqan. Chaypiqam manana ni ashlita kuyurqanchu. Kanan iki ladumanda yakukuna ancha jwirtita waqtaptinmi, chay barkuqa piti pitina pakikaykarqan. 42Chayshina barku pakikaykaptinqam, suldadukunaqa munarqanna prisukunata wanchiyta, ama mitikananllapa. 43Piru chay mas kamachikuq suldaduqam munarqan Pabluta washayta. Chaymi chay suldadungunata kamachirqan:

—Ama prisukunataqa wanchiyllapachu. Ashwan mayqanniki yach'aq nadayta, puntata yakuman wikapakayllapa, nadashpa waq manyanman lluqshinaykillapa. 44Wakinnikiqa barkupa pakishqa tablangunapi piskakushpa, wambushpa, riyllapa manyaman, nishpa.

Chaymi chayshina yumbay yakumandaqa lluqshirqayllapa, mana ni suqniyllapa wañushpachu.

Pablum isla Malta shutiqpi washakarqan

28 1Yumbayna *mar yakumanda washakashpam, yach'arqayllapa: Chay *yakupa ch'awpimbi isla allpa Malta shutishqa, nishpa. 2Chay Maltapi tiyaqkunaqam ancha llakipawashpa, yanapawarqanllapa. Ancha tamyaptinmi, noqaykuna chiriptiy, ninata lumyachirqanllapa, yumbayniy mashakushpa qoñukanayllapa. 3Chaymi Pabluqa ashla chaki yamtata tandashpa, ninaman wichurqan. Nina qarwachiptinqam, lluqshirqan suq kulibra. Lluqshishpaqam, Pabluta kanishpa makimbi warkurakarqan. 4Chaymi chay maltinukunaqa kulibrata rikashpa Pablupa makimbi warkukaqtaqa, paykunapura ninakurqan:

—Allibmi kay runaqa wanchikuq kashqa. Chaymi Tayta Dyusqa paytaqa kulibrawan kastigaykan. Mar yakumanda washakaptimbismi, Dyusqa manana dijanchu kawsananqa, nishpa.

5Pabluqam makinda ch'apsishpa, kulibrata ishkichirqan ninaman. Piru Pabluqam mana nimanarqanchu. 6Yumbaymi Pablupaq yuyarqanllapa: Limpu saksashpanam, bulakashpa, rin wañuq, nishpa. Chaymi ancha unaytana chapashpa, mana nima laya nanay piskaptinqa, suq layatana yuyarqanllapa: Kay runaqam suq dyus, nishpa.

7Chay Maltapa kamachikuqninmi Publiyu shutiq. Paypa ch'akrangunam chay sirkayllapapi karqan. Paymi noqaykunata apawashpa, shumaqta wasinman ch'ayachiwarqanllapa. Kimsa diyata pusadata qowashpam, allita noqaykunata qarawarqan. 8Chay Publiyupa taytanmi jibriwan, arriyawan, qeshyaq kamapi karqan. Chaymi Pabluqa rishpa rikaq, Dyusman mañakushpa, sawambi makinda

rurashpa, kach'akachirqan. 9Chayta rikashpam, maltinukunaqa qeshyaqningunata Pabluman apamurqanllapa. Chaymi paykunatapis kach'akachirqan.

Pablum Rruma llaqtaman ch'ayarqan

10-11Chaymi "Dyusilupagi" niwashpa, rrigalitukunata qowarqanllapa. Kimsa killatam chay Maltapi tiyarqayllapa. Chaymandaqam rinaypaqllapana, *yakupi puriq suq barkuman lluqshiptiyllapa, chay maltinukunaqa tukuy imata qowarqanllapa ñanniypaqllapa. Chay barkuqam Alijandriya llaqtamanda karqan. Paykunapa *amitungunam Gasturwan Pulus shutiqllapa. Chay ishkay amitungunatam barkumba ñawpa qerumbi rurashqallapa karqan. Chay barkuqam Maltapi shayashqa karqan, tamya tyimpu pasanangaman. Chaymi chay barkupina rirqayllapa.

12Rishpaqam ch'ayarqayllapa *barkukunapa shayanan lugar Sirakusa shutiqman. Chaypim kimsa diyata karqayllapa. 13Waqmandaqam *mar yakupa manyan manyan rirqayllapa Rrijiyu llaqtaman ch'ayashtiyllapa. Chaymandaqam *sur ladumanda shumaqta wayraptin, ishkay diyapilla ch'ayarqayllapa Putyuli llaqtaman. 14Waqpim tingunakurqay wakin kriyiq masinchiqkunawan. Paykunaqam rrugawarqanllapa, suq simanata pullan kidanayllapa. Chay simanata kidashpaqam, ch'akipna rirqayllapa *Rruma llaqtaman. 15Rrumapi tiyaq kriyiq masinchiqkunam noqaykunapaq yach'arqanllapa: Shamuykanllapash kayman, nishpa. Chaymi paykunaqa lluqshirqan ñanman tinguwaqllapa; wakinguna Apyu shutiqpa plasangaman rirqanllapa tinguwaq. Wakinnataqmi Kimsa Kantina lugarkaman rirqanllapa, noqaykunata tinguwaq. Chaymi Pabluqa chay kriyiq masinchiqkunata rikashpa, animakashpa, Dyusta pagikurqan. 16Rruma llaqtaman ch'ayaptiyllapaqam, suldadukunapa kamachikuqnin Julyuqa prisukunata intrigakurqan kamachikuqninman. Piru Pablutaqam sapalandalla dijarqanllapa, suq wasipi tiyanambaq. Suq suldadutallam kamachirqanllapa, Pabluta kwidanambaq.

Pablum yach'achikurqan Rruma llaqtapi

17Kimsa diyamandam Pabluqa qayachirqan chay *Rrumapi tiyaq pudirniyuq *isrraylinukunata. Chaymi tandakaptinqa, paykunataqa nirqan:

—Masitakuna, isrraylinu masinchiqkunawan tiyashpam, mana nimatapis paykunataqa kuntrashqachu kani. Manam ni agwilunchiqkunapa kustumbringunata kuntrashqachu kani. Mana nimata ruraptiypismi, waq Jirusalimbi prisuwashpa, paykuna rrumanukunaman intrigakuwashqa. 18Chaymi waqpiqa rrumanukuna tapuwarqan: "¿Imatam rurashqa kangi?" nishpa. Diklaraptiyqam paykunaqa nirqanllapa: "Kay runaqam mana nima uchayuqchu wañunanqa", nishpa. Chaymi munarqanllapa kach'awayta. 19Piru chay isrraylinu masinchiqkunaqam ancha wapuyarqanllapa. Chaymi nirqay: "Mas pudirniyuq gubyirnunchiq *Sesarna kay dimandaytaqa ushyanqa", nishpa. Chaytaqam nirqay washakanayrayku; manam llaqta masinchiqkunata dimandanaychu. 20Chaymi qamkunataqa qayachishushqa kani parlananchiqllapa. Noqanchiq isrraylinukunaqam kriyinchiq *Dyus Akrashqan Washadurninchiqpi, ¿manachu? Chay Washadurninchiqpi kriyishqayraykum, kay kadinawanqa watawashqallapa.

21Chayshina nishpa parlachiptinmi, isrraylinukunaqa Pablutaqa nirqan:

—Noqaykunaqam mana nima ufisyuta ch'askishqallapachu kani *prubinsya Judiyamanda. Waqmanda isrraylinu masinchiqkuna shamushpa kay Rrumamanqam, mana nima washaykita niwashqallapachu. 22Piru noqaykunaqam yach'anillapa: Tukuy maypim chay mushuq duktrinaykita kuntrashpa, rimanllapa. Chaymi munanillapa uyayta ima ningim chay duktrinaykipaqqa, nishpa.

23Chaymi suq diyapaqna kidarqanllapa, Pabluta uyananllapa. Chay diya ch'ayaptinqam, ancha achka runakuna tandakarqan Pablupa pusadanman. Chaymi Pabluqa achikyashqanmanda tardi amsayanangaman parlachirqan Dyuspaq, imashinam paywan ancha shumaqta kawsashun, nishpa. *Muysispa librungunamanda, *Dyuspaq suq rimaqkunapa librungunamandapis yach'achikushpam, paykunataqa ancha munarqan Jisukristupi kriyichiyta. 24Wakinmi Pablu nishqandaqa ch'askirqan. Piru wakinqam mana munarqanllapachu kriyiyta. 25Kanan wakingunaqam suq layata, suq layata yuyashpa, rirqanllapa. Chaymi Pabluqa chay riqkunata nirqan:

—(Qamkunaqam wakin unay agwilunchiqshina kangillapa.) Allitam *Santu Ispirituqa Dyuspaq rimaq *Isayiyasta rimachirqan, kayshina ninambaq chay agwilunchiqkunata:

26 Riy chay runakunata kayshina willay: Ancha uyashpapis, ancha rikashpapismi, mana ringillapachu intyindiq.
27 Chaqa qamkunapa shunqoykiqam anguna tikrakashqa. Chaymi mana munangillapachu ni uyawayta ni rikawayta. Shunqoykipiqam mana munangillapachu noqapaq yach'ayta, noqaman shamunaykillapa, uchaykikunamanda washashunayllapaqa, nishpa.*t*

28Kaytapis yach'ayllapa: Kananmandapacham rinillapa yach'achiq chay mana isrraylinu kaqkunatapis Taytanchiq Dyuspaq. Paykunapismi paytaqa rinllapa kasuq.

29Chayshina Pablu niptinmi, chay isrraylinukunaqa rirqanllapa. Riqshinaqam paykunapura ancha parlarqanllapa:

—Manam chayshinachu. Kayshinaraqmi, nishpa.

30Pabluqam ishkay watata tiyarqan chay arrindashqan wasipi. Chaypim ch'askiq yumbay payman shamuqkunata, 31kayshina yach'achikushpa:

—Shumaqtam rinchiq tiyaq Taytanchiq Dyuswanqa, nishpa.

Siñurninchiq Jisukristupaqpismi ancha yach'achikurqan. Chayshina mana nimata manchashpachu yach'achikuptinmi, mana ni pipis paytaqa piñachiqchu.

(Chaytallam iskibrirqan San Lukas.)

---

t 28.27 [Isaías 6.9,10]

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN

RRUMA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN

(RRUMANUS)

¿Pitaq karqan San Pablu? *San Pabluqam nasirqan *prubinsya Asyapa Tarsu llaqtambi. Payqam suq ancha yach'ayniyuq *isrraylinu karqan. Ancha allin yach'achikuqwanmi istudyashqa karqan. Kanan ancha kriyirqan *farisiyukunapa duktrinambi. Chaymi manaraq Jisukristupi kriyishpaqa, payqa ancha padisichiq Jisukristupi kriyiqkunata. Piru chaymandaqam Jisukristupi kriyiptin, Tayta Dyusqa numbrarqan, *apustulnin kanambaq. Chaymi rirqan ancha achka *nasyungunaman, Jisukristupaq yach'achikuq. Masta yach'ananchiq Pablupaq, liyishunllapa Ichus 8.1-3; 9.1-31; 11.25-26; 13.1–28.31; Rrumanus 1.1.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Pabluqam iskibrirqan kay kartata *Rruma llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Chay ancha atun Rrumaqam nasyun Italyapi kidan. Jisuspa, Pablupa tyimpumbim chay Rrumaqa yumbay llaqtakunamanda mas kamachikuq karqan. Chaqa chay rrumanukunaqam ancha achka nasyungunapi tiyaqkunata kamachiqllapa. Chay Rrumaqam Isrrayilmanda ancha karupi kidan. Piru chay Rrumapiqam achka nasyunmanda kaqkuna tiyarqanllapa. Pabluqam wakin isrraylinu kriyiq masingunata iskibrirqan kay kartapi. Piru mastam suq nasyungunamanda kaq kriyiq masingunata iskibrirqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam ancha munarqan watukuyta chay Rrumapi tiyaq kriyiq masingunata, nasyun Ispañaman riqshina. Manaraq rishpaqam, kay kartata kach'arqan, yach'achinambaq: “Ancha uchayuq kaptinchiqpismi, Tayta Dyus washawarqanchiq. Chaymi Jisukristupi kriyishpa, payta kasushpa, shumaqta kawsashun”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Ancha allita yach'achiwanchiq *Dyuspa shumaq nutisyambaq, Tayta Dyus imashina uchanchiqkunamanda washawashqanchiqpaq.

Rrumanus 1.1–3.20 niwanchiqllapa, tukuy runa, warmim uchata rurashpa, kawsashqanchiqpaq.

Rru. 3.21–8.39 niwanchiq, Jisukristupi kriyiptinchiq, Dyusmi pirdunawaqninchiq, washawanchiqllapa.

Rru. 9.1–11.36 niwanchiq, Dyusmi isrraylinukunata akrashqa, nasyunnin kanambaq. Piru payqam yumbay nasyungunamanda kaqkunatapis munan washawayninchiqta.

Rru. 12.1–15.13 niwanchiq, Tayta Dyusman tukuy shunqo intrigakashpa, runa masinchiqkunawan shumaqta kawsananchiq.
Rru. 15.14–16.27 niwanchiq, Pablu Rruma llaqtaman riyta munashqambaq, kriyiq masingunata napaykushpa, disipidishqambaq.

Pablum napaykurqan *Rruma llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata

1 [1]Kuyashqay kriyiq masitakuna, suq kriyadu patrunninda kasuqshinam noqa Pablu Jisukristuta kasushpa, paypa *shumaq nutisyanda yach'achikuni. Chaqa Tayta Dyusmi akrawashqa, *apustulnin kanaypaq.
[2]Taytanchiq Dyusqam unay tyimpupi paypaq *rimaqkunata shumaq nutisyanda kayshina iskibrichirqan *Santu Librumbi: [3]*Dyus Akrashqan Washadurmi kay pachaman rin shamuq, nishpa. Chaymandaqam Dyus nishqanshina, Churin Jisukristuqa kay pachapi suq warmimanda nasirqan. Payqam chay unay gubyirnu *Dabidpa karu willkan karqan. [4]Chaymandaqam Jisukristuqa wañurqan. Piru Dyuspa *Santu Ispiritun ancha pudirniyuq kashpa, kawsachimushpam, intyindichiwarqanchiq: Jisukristuqam Tayta Dyuspa ancha *santu Churin, nishpa.
[5]Chaymandaqam Taytanchiq Dyusqa noqaykunawan ancha allin kashpa, akrawarqanllapa, apustulninguna kanaypaqllapa. Chaymi ancha kushikunillapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay *nasyungunaman kach'awarqanllapa, runakunata, warmikunata yach'achinaypaq, Jisukristupi kriyishpa, Dyusta kasunanllapa. [6]Chayshinam qamkunatapis Taytanchiq Dyusqa qayashushqa, Jisukristupi kriyishpa, paypa wambranguna kanaykillapa.
[7]Chaymi kay kartata kach'amuni qamkuna Rruma llaqtapi tiyaqkunaman. Chaqa Tayta Dyusmi qamkunata ancha kuyashushpa, qayashushqallapa, paypaqlla kawsanaykillapa. Chaymi noqaqa Taytanchiq Dyusman mañakuni, pay, Siñurninchiq Jisukristuwan, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq, ama nimata manchashpachu, ashwan shumaqta kawsanaykillapa.

Pablum Rruma llaqtaman munarqan riyta

[8]Puntatam kaykunata munani nishuyllapata: Ancha achka llaqtakunapim qamkunapaq shumaqta rimanllapa: Chay *rrumanukunaqash Jisukristupi ancha allita kriyinllapa, nishpa. Chaymi noqaqa Jisukristu yanapawaptin, Tayta Dyusta ancha pagikuni qamkunapaq.
[9]Chaqa noqaqam kawsani Taytanchiq Dyuspaq tukuy shunqo yach'achikushpa. Chayshinam yach'achikuni Churin *Jisuspa shumaq nutisyanda. Tayta Dyusqam noqapaqqa allita yach'an: Pabluqam rrumanu kriyiq masingunapaq mana shaykuq noqaman mañakun, nishpa. [10]Tukuy tyimpum mañakuykanipis, Taytanchiq Dyus yanapawanambaq, qamkunaman shamunaypaq. Piru mastam munani pay munashqan kanambaq. [11]Ancham munani rikashuyllapata, qamkunata animachishunay, Dyuspi mas allita yuyakunaykillapa. [12]Chaqa qamkunaman shamuptiymi, yumbayninchiq suqwan, suqwan atinchiq animachinakuyta, Jisuspi mas allita yuyakunanchiqllapa.
[13]Kriyiq masitakuna, munanim yach'anaykillapa: Pabluqam achka bwiltata munashqa shamuyta noqanchiqkunaman, nishpa. Piru

manaraqmi atishqachu kani shamuytaqa. Chaqa Jisuspaq achka *nasyungunapi yach'achikuptiymi, paykunapis Jisuspi kriyishqallapa. Chaymi kananqa qamkunamambis munani shamuyta, achka rrumanu masikikunata animachinaypaq, Jisuspi allita yuyakunanllapa. 14Chaqa Tayta Dyusmi noqataqa kach'amuwashqa, yumbay laya runakunata, warmikunata yach'achinaypaq. Chaymi yach'achiykani chay yach'ayniyuq *grisyanukunata, chay mana yach'ayniyuq kaqkunatapis. 15Chaymi ancha munani shamuyta qamkuna Rrumapi tiyaqkunamambis, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishunayllapa.

Taytanchiq Dyusmi Jisuspi kriyiqkunata uchangunamanda rin washaq

16Noqaqam mana nimatapis penqakunichu yach'achikunaypaq *Jisuspa shumaq nutisyandaqa. Chaqa chay shumaq nutisyanda yach'achikuptinchiqmi, pudirniyuq Tayta Dyusqa atin washayta paypi yumbay kriyiqkunata, *isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis. 17Chaqa chay shumaq nutisyanda intyindishpaqam, yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi pirdunan Churin Jisuspi kriyiqkunatalla, nishpa. Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: “Noqapi yumbay kriyiqkunata pirdunashpam, manana uchayuqpaqchu riqsini. Chaymi paykunaqa, noqapi kriyishpa, shumaqta rinllapa kawsaq”, nishpa.

Yumbay runakunam uchayuqkuna

18Piru Taytanchiq Dyusmi syilumandapacha piñakushpa, chay mana alli ruraqkunata rin kastigaq. Chaqa chay uchayuqkunaqam mana baliqta rurashpa, suqkunata pandachinllapa, allip kaqkunata ama yach'ananllapa. 19-20Tayta Dyus kikinmi paykunataqa allita yach'achishqa: “Noqam tukuy tyimpu ancha allin, ancha pudirniyuq Dyusniki kani”, nishpa. Chaytaqam yach'achikushqa, kay munduta tukuy imandinda rurashpa, yumbay runakuna chay rurashqanda rikanambaqllapa. Chaymi pay kikinda mana rikashpapis, yumbay runakuna paypaqqa yach'anchiqllapa: Kanmi Dyus, nishpa. Chaymi Dyuspi mana munaq kriyiqkunaqa mana atinqallapachu washakayta: Manam yach'ashqachu kani Dyuspaq, nishpaqa. 21Chaqa chay runakuna Taytanchiq Dyuspaq yach'ashpapismi, mana munashqallapachu alabayta ni pagikuyta. Ashwanmi mana allikunata yuyashpa kawsashqallapa. Chaymi shunqombi mana baliqkunata yuyashpa, tutayaqpishina kawsanllapa. 22Chaymi: Ancha yach'ayniyuqmi kanchiqllapa, nishpapis, ancha tuntukunapaq tikrakashqallapa. 23Chaqa Tayta Dyus ancha pudirniyuq, mana nunka ushyakaq kaptimbismi, chay uchayuqkunaqa mana munashqallapachu paytaqa adurayta. Ashwanmi munashqallapa aduraytaqa kay mundupi kaq *amitu layakunata. Chay amitunguna-taqam rurashqallapa mana duraq runakunatashina, pishqokunatashina, ch'usku ch'akiyuq animalkunatashina, kulibrakunatashina.

24Chayraykum Taytanchiq Dyusqa chay runakunamanda akrakashqana. Chaymi paykunaqa kwirpun munashqandalla ruranllapa. Suqwan suqwan ancha penqakuypaq kusaskunata rurashpa kawsanllapa. 25Chaqa chay runakunaqam Dyus allip nishqanda mana munashpa kriyiyta, llullakuqkunata kriyishqallapa. Chaymi Tayta Dyusta disprisyashpa, mana adurashpaqa, pay rurashqangunata aduraykan-

llapa. Piru Taytanchiq Dyusmi tukuy imata rurashqa. Chayri paytalla tukuy tyimpu alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

26Piru wakin runakuna mana munaptinllapa Tayta Dyusta aduraytaqa, payqa chay runakunamanda akrakashqana, ancha millanaypaq kusaskunata rurashpa kawsananllapa. Warmikunapismi runanwan mana puñushpachu, warmipura puñunllapa. 27Chayshinallam wakin ullqokunapis warminwan mana munashpa puñuyta, ancha munanllapa ullqopura puñuyta. Chaymi chayshina puñushpa, penqakuypaq kusaskunata rurashpa, ancha padisinllapa. Chayshinam kastigunda ch'askinllapa.

28Chay uchayuqkunaqam mana nimatapis munanllapachu yach'ayta Dyuspaqqa. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunamanda akrakashpa, dijashqana yuyayninguna ancha dañakananllapa. Chayraykum ancha fiyukunata yuyashpa, kay laya uchakunata ruranllapa: 29Manam kasunllapachu liykunata; mayqanwambismi puñunllapa; runa masingunatam dañachinllapa; ch'iqninakunllapam. Iman kaptimbismi, nisyuyashpa, masta munanllapa; runa masingunata imbidyashpam, kusasningunata ancha munanllapa; wanchikunllapam. Ancha piñakushpam, anyanakunllapa; ingañanakunllapam. Chaqa paykunaqam ancha pirbirsukuna, kwintirukuna. 30Runa masimba washandam rimanllapa. Dyustam ch'iqninllapa. Ancha afaniruyashpam, suqkunata disprisyanllapa. Kanan ancha alabakashpam, ancha yuyanllapa suqkunata dañachiyta. Taytanda mamandam mana kasunllapachu. 31Paykunaqam ancha tuntukuna. Chaqa manam nimatapis munanllapachu intyindiyta. Imata ufrisishpapismi, mana kumplinllapachu. Kanan manam ni pitapis kuyanllapachu ni pirdunanllapachu ni llakipanllapachu. 32Paykunaqam allita yach'anllapa Tayta Dyus kamachikushqanda. Yach'anllapapismi: Chay laya uchayuqkunataqam, alli wanchinanllapa, nishpa. Piru chayta yach'ashpapismi, chay laya uchakunata rurashpa kawsanllapa. Kanan runa masinguna paykunashina uchata ruraptinllapam, ancha kushikunllapa.

Taytanchiq Dyusmi yumbayninchiqta allita rin jusgawaqninchiq

2 1Chayri mayqannikipis, runa masikitaqa ama jusgayllapachu. Chaqa qamkunapismi paykunashina uchata ruraykangillapa. Chaymi chay runa masikita shimbishpaqa, qamkuna kikiki shimbikaykangi. 2(Piru Tayta Dyusmi dirichuyuq jusgawananchiqqa.) Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Taytanchiq Dyusmi tukuy uchayuqkunata allita jusgashpa, rin kastigaq, nishpa. 3Chaymi suqkunata jusgashpaqa, qam kikiki maluta rurashpa, mana nimatapis ringillapachu washakaq Dyuspa kastigunmandaqa. 4Piru kinsapch'i qamkunaqa Dyusta mana manchashpachu yuyangillapa: Tayta Dyusqam ancha allin. Chaymi mana rinchu kastigawaq, nishpa. Manam chayshinachu. Ashwanmi payqa ancha allin kashpa, agwantashushpa, mana daschu qamkunataqa kastigashungi. Chaymi payqa qamkunata shuyashuykangi, uchaykikunata dijashpa, payta rruganaykillapa pirdunashunambaq. 5Piru qamkunaqam rumi shunqoyuqkuna kashpa, mana nimatapis munangillapachu uchaykikunata dijashpa, bidaykita kambyaytaqa. Chaymi mas uchayuqna kangillapa. Chayraykum Tayta Dyusqa jwisyu diyapi yumbayni-

kita allita jusgashushpa, ancha rin kastigashuqllapa. 6Chaqa yumbayninchiqtam allita rin jusgawaqninchiq, allita rurashqa kaptinchiq, ichu mana allita rurashqa kaptinchiqpis. 7Wakin runakunaqam mana shaykuq allita rurashpa, Dyusta kasunllapa, paywan llipyashpa, tukuy tyimpu kawsananllapa. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunata alabashpa, tukuy tyimpu rin kawsachiq. 8Piru Dyusqam piñakushpa, rin kastigaq payta mana kasuq malu ruraqkunata. 9Chaymi paykunaqa ancha padisishpa, rinllapa ñakaq; puntata chay *isrraylinukuna; chaymandaqam chay mana isrraylinu kaqkunapis. 10Piru Tayta Dyusqam chay alli ruraqkunataqa ancha alabashpa, ancha rin kushichiq, puntata chay *Isrrayilmanda kaqkunata; chaymandaqam chay mana isrrayilmanda kaqkunatapis.

11Chaqa Taytanchiq Dyusqam yumbayta igwalta rin jusgaq. Manam rinchu sawachaq ni mayqan mana alli ruraqta. 12Chaymi chay mana isrraylinu kaqkunata rin jusgaq paykunapa liyningunawanlla. Chaqa yach'ashpa imam alli, imam mana allichu nishpapismi, paykunaqa mana allikunata ruranllapa. Piru isrraylinu kaqkunataqam *Muysispa liyningunawan rin jusgaq. Chaqa paykunaqam chay liyningunata yach'ashpapis, mana kasunllapachu. 13Manam balinchu Muysispa liyningunata yach'ananchiqllaqa. Ashwanmi Dyusqa munan, yumbay chay liyningunata allita kasunanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. 14Piru chay suq *nasyungunamanda wakin kaqkunaqam Muysispa liyningunata mana yach'ashpapis, allita rurashpa kawsanllapa. Chaqa paykunaqam kikin shunqonmandalla yach'anllapa: Imam alli; imam mana allichu, nishpa. 15Chaymi chayshina allita rurashpa kawsaptinllapaqa, yach'anchiqllapa: Paykunapismi shunqonllapapi Dyus munashqanda intyindinllapa, nishpa. Chaqa yuyayningunapim yach'anllapa: Allitachu ruraykani ichu mana, nishpa. 16Chaymi jwisyu diyapipis chayshinalla rin kaq. Chaqa Dyusqam Jisukristuwan tukuy ima shunqonchiqpi yuyashqanchiqta rin jusgaq. Chayshinallam qamkunataqa nishushqa kani *Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpa.

Isrraylinukunaqam Muysispa liyningunata mana kasushqallapachu

17Isrraylinu masiykuna, wakinnikikunaqa alabakashpa, suqkunata ningillapa: Noqaykunaqam *Isrrayilmanda kanillapa. Chaymi Tayta Dyusqa masta kuyawanllapa yumbay runakunamanda, nishpa. Chayshinam ancha kriyingillapa *Muysispa liyningunapi washakanaykillapa. 18Chaymi Muysispa liyningunata yach'akushpaqa, Dyus munashqanda yach'angillapa, allita rurashpa kawsanaykillapa. 19Kayshinapismi yuyangillapa: Muysispa liyningunata mana yach'aqkunaqam sarkukunashina. Chaymi paykunata atini yach'achiyta, amana tutayaqpishina purinanllapa, nishpa. 20Ningillapapismi: Muysispa liyningunatam ancha allita yach'ani. Chaymi chay mana yach'aqkunapa yach'achikuqnin kashpa, allip kaqta atini yach'achiyta: Imam alli; imam mana allichu, nishpa. 21Piru ancha allita yach'achikushpaqa, ¿imaraykutaq qamkunapis chay nishqaykitaqa mana kasungillapachu? Chaqa qamkunaqam yach'achikungi: “Ama suwakuyllapachu”, nishpa. Chayshina nishpaqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa suwakungillapa? 22Ningillapapismi: “Suqpa warminwanqa ama puñuyllapachu”, nishpa. Chayshina yach'achikushpaqa,

¿imaraykutaq suqpa warminwanqa puñungillapa? *Amitu layakunata ch'iqnishpaqa, ¿imaraykutaq adurana wasingunaman yaykungillapa, kusasningunata suwaqqa? 23Kanan qamkunaqam Muysispa liyningunata allita yach'ashpaqa, ancha alabakangillapa. Piru chay liykunata mana kasushpaqam, Dyuspa famandaqa dañachiykangillapa. 24Chayraykum Taytanchiq *Dyuspa Santu Librumbi nin: "Qamkuna isrraylinukuna mana allita rurashqaykillaparaykum, chay mana isrraylinu kaqkunaqa Dyuspaq mana allikunata rimanllapa," nishpa.

25Isrraylinu llaqta masiykuna, qamkuna *kwirpuykipi siñalta rurashpa, Muysispa liyningunata kasuptikiqam, chay siñalqa qamkunapaqqa allipta balin. Piru mana kasushpa Muysispa liyningunataqam, kwirpuykipiqa yanqa rurashqallapa kangi chay siñaltaqa. 26Chay mana isrraylinu kaqkunaqam kwirpumbiqa mana ruranllapachu chay siñaltaqa. Piru paykuna Muysis nishqanda kasuptinllapaqam, paykunapis chay siñalniyuqshinana Tayta Dyuspaqqa. 27Piru wakinnikiqam siñalniyuq kashpa, Muysispa liyningunata yach'ashpapis, mana kasungillapachu. Rikay chay mana siñalniyuq kaqkunata. Paykunaqam Muysispa liyningunata mana yach'ashpapis, wakinqa Dyus munashqanshina kawsanllapa. Chayshina kawsaptinllapaqam, qamkuna yach'aqkuna mana kasushpaqa, mas uchayuq ringillapa kaq. 28Mayá, chayshina kaptinqa, ¿pikunam Dyuspa lijitimu wambrangunaqa? Manam sawa kwirpunchiqpi siñalta rurashpallachu, lijitimu wambrangunaqa kanchiqllapa. 29Ashwanmi Dyuspi kriyiptinchiq, paypa *Santu Ispiritun uku shunqonchiqpi siñalawanchiq, Dyuspa wambranguna kananchiqllapa. Chay liykunaqam mana atinllapachu washawayninchiqta. Piru Taytanchiq Dyusmi washawaqninchiq, noqanchiqkunata alabawanchiq, awnki runa masinchiqkuna disprisyawaptinchiqpis.

3 1Chayshina niptiych'i, qamkunaqa yuyangimanllapa: ¿Imapaqtaq balin *isrraylinu kananchiqllapaqa? Ichu ¿imapaqtaq balin *kwirpunchiqpi siñalniyuq kananchiqllapaqa? nishpa. 2Piru ancham balin *Isrrayil *nasyunmanda kananchiqllapaqa. Chaqa Tayta *Dyusqam Santu Librunda qorqan noqanchiqkunapa karu agwilunchiqkunata. 3Piru chayshina Santu Librunda qoptimbismi, wakin isrraylinu masinchiqkunaqa Dyus nishqanda mana kumplinllapachu. Chayshina paykuna mana kumpliptimbismi, Tayta Dyusqa tukuy ima nishqanda rin kumpliq. 4Chaqa yumbay runakuna llullakuptimbismi, Taytanchiq Dyusqa allip kaqtalla rin rimaq. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

> Tayta Dyus, qam rimaptikim,
> yumbay uyashuqkuna rinllapa
> yach'aq: Taytanchiq Dyusmi allip
> kaqtalla riman, nishpa. Chaymi
> yumbay jusgashuqta binsishpa,
> ringi uyarachiq, nishpa.[a]

5Piru suq uchayuq runa ninman: "Uchata ruraptiymi, chay rikawaqkunaqa Dyuspaq rinllapa yuyaq: 'Dyusqam ancha allin. Manam kay uchayuq runashinachu. Chaymi paypi rini kriyiq', nishpa. Chayshina chay rikawaqkuna Dyusta alabaptinqam, mana balinmanchu Dyusqa kastigawananqa, ¿manachu?" nishpa. (Chayshinaqam yuyanman suq ancha tuntu uchayuq

a 3.4 [Salmo 51.4]

runa.) 6Piru manam chayshinachu.
Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha rin
kastigaq chay uchayuqkunataqa. Chaqa
payqam ancha allin juyis kashpa,
justisyata allita rurashpa, atin jusgayta
yumbay runata, warmita.
7Piru suq uchayuq runa munashpa
washakayta ninman: “Llullakushqay-
raykum Dyusta masta rinllapa alabaq:
‘Dyusmi mana kay llullakuq runashi-
nachu’ nishpa. Chaymi llullakuptiyqa,
mana balinchu Dyus kastigawananqa,
¿manachu?” nishpa. 8Piru chayshina
rimashpaqam, pay kikinlla
ingañakaykan. Chaqa chayshina
kaptinqa, ¿ima, masta balinman ancha
malukunata rurananchiq, suqkuna
Taytanchiq Dyusta masta alabanan-
llapa? ¡Manám! Piru chay rimaqku-
naqam ashwamba ingañashpa ninllapa:
“Pablupismi noqaykunashinalla
yach'achikun”, nishpa. Chaymi
paykunata Tayta Dyusqa allita
jusgashpa, ancha rin kastigaq.

Yumbaymi uchayuqkuna kanchiqllapa

9Mayá, ¿imatam atinchiq niyta?
¿Isrraylinukuna kashpaqachu, chay
mana isrraylinu kaqkunamanda mas
allin kanchiqllapa? ¡Manám! Chaqa
nishushqallapanam kani: Isrraylinu-
kuna, chay mana isrraylinu kaqkuna-
pismi uchayuqkuna kanchiqllapa,
nishpa. 10Chaymi *Dyuspa Santu
Librumbi kayshina niwanchiqllapa:

Dyuspaqqam mana kanchu ni suq
runa ni suq warmi ancha allinqa.
Ashwanmi yumbayninchiq
uchayuqkuna kanchiqllapa.
11 Manam pipis munanchu intyindiyta
Dyuspaqqa. Manam pipis
munanchu Dyustaqa riqsiyta.
12 Chaqa yumbay runakuna,
warmikuna uchata rurashpaqam,
Tayta Dyusmanda akrakashpa,
dañakashqallapa. Chaymi
Dyuspaqqa mana kanchu ni
suqsitu allita ruraqqa.*b*
13 Chay uchayuqkunapa mana baliq
rimashqangunam Dyuspaqqa
ancha ash'nan suq pambashqa
wañushqapa kwirpunshina.
Chaqa paykuna runa masingu-
nata ingañashpaqam, ancha
dañachin kulibrapa bininun-
shina.*c*
14 Kanan mana shaykuq piñakushpam,
runa masinda maldisyanllapa.*d*
15 Kanan dasmi kallpanllapa
wanchikuq.
16 Chayshina rurashpaqam, achka
runakunata dañachishpa, ancha
llakichinllapa.
17 Chaqa manam munanllapachu
suqkunawan shumaqta kawsay-
taqa.*e*
18 Kanan Taytanchiq Dyustapismi
mana nimatapis rrispitanlla-
pachu, nishpa.*f*
19*Muysispa liyningunam isrraylinu-
kunata kamachiwanchiq, yumbay chay
liykunata kasunanchiqllapa. Piru
manam pipis atinchu kumpliyta yumbay
chay liykunataqa. Chaymi chay liykuna-
wanqa mana pipis atinchu washakayta:
Manam nima uchayuqchu kani,
nishpaqa. Ashwanmi jwisyu diyapi
uyaritap Dyusmanda kastigunda
rinllapa ch'askiq. 20Chaqa manam pipis
atinchu washakayta Muysispa liyningu-
nata kasushpaqa. Ashwanmi Tayta
Dyusqa chay liykunataqa qowashqa-
llapa kanchiq, yach'ananchiq:
Uchayuqmi kani, nishpa.

---

b 3.12 [Salmo 14.1-3] **c 3.13** [Salmo 5.9, 140.3] **d 3.14** [Salmo 10.7]
e 3.17 [Isaías 59.7-8] **f 3.18** [Salmo 36.1]

Taytanchiq Dyusmi Jisuspi kriyiqkunata pirdunashpa, washan

21-22Piru kananqam Tayta Dyus yach'achiwashqa kanchiq: Jisukristupi kriyiptiykillam, payqa rin washashuqllapa, nishpa. Chaqa *Isrrayilmanda kaqkuna, mana isrraylinu kaqkunapismi mana atinchiqllapachu kasuyta yumbay liykunata washakananchiqqa. Chaymi *Dyuspaq rimaq Muysis, chay suq rimaqkunapis Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa: Suq *Washadurmi shamushpa, rin washawaqninchiq, nishpa. 23Chaqa yumbay runakuna, warmikunam uchayuq kanchiqllapa. Chaymi mana atinchiqllapachu washakayta, ancha allin Dyuswan kawsananchiqqa. 24Chayraykum Jisukristu wañurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, dibaldilla pirdunawaqninchiq, washawanchiqllapa. 25Chaqa Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu wañurqan, paypi kriyiptinchiqllapa, Tayta Dyus yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chayshinaqam wañurqan, yach'ananchiqllapa: Tayta Dyusqam ancha allin kashpa, washawanchiqllapa, nishpa. Chaymi Jisukristu wañushqan diyakaman, runakuna uchata ruraptinllapaqa, Taytanchiq Dyusqa agwantashpa, paykunataqa manaraq jusgarqanchu. 26Piru kay tyimpupiqam Tayta Dyusqa ancha allin juyis kashpa, atinna Jisuspi kriyiqkunata pirdunawayninchiqta, (Churin Jisukristu noqanchiqkunapaq wañushqanrayku).

27Chayshina Taytanchiq Dyus washawaptinchiqqa, ¿imapaqtaq balinman alabakananchiqqa? ¿Atinchiqchu alabakayta, Muysispa yumbay liyningunata kasushqanchiqrayku? Manám. Ashwanmi Jisuspi kriyiptinchiqlla, Tayta Dyusqa uchanchiqkunamanda pirdunawanchiq. 28Chaymi yach'anchiqllapa: Jisuspi kriyiptinchiqllam, Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawanchiq; manam *Muysispa liyningunata kasushqanchiqraykuchu, nishpa.

29Chaqa Tayta Dyusqam mana isrraylinu kaqkunatallachu washan. Ashwanmi chay mana isrraylinu kaqkunatapis washan, Churin Jisuspi kriyiptinllapa. 30Chaqa suq Dyusllam kan. Payqam Jisuspi yumbay kriyiqkunata pirdunawanchiq, *kwirpunchiqpi siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kaptinchiqpis. 31Piru amar yuyashunllapachu: Taytanchiq Dyuspa liyningunaqam manana balinchu, nishpaqa. Ashwanmi Jisuspi kriyishpa, mas allitana atinchiqllapa Dyuspa liyningunata kasuyta.

Tayta Dyusmi Abrajandaqa pirdunarqan, allipta kriyishqanrayku

4 1Mayá, yuyashunllapa chay unay agwilunchiq *Abrajambaq. ¿Imatam rurarqan chay Abrajanqa, Taytanchiq Dyus uchangunamanda pirdunanambaqqa? 2Payqam mana allitachu tukuy imata rurarqan. Chaqa allitalla rurashpaqam, pay kikin atinanda alabakayta Dyuspa ñawpambi. Piru manam atirqanchu alabakaytaqa. 3(Ashwanmi Tayta Dyuspi ancha kriyiptin, uchangunamanda washarqan.) Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin: “Abrajanqam Taytanchiq Dyuspi allita kriyirqan. Chaymi Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana nima uchayuqpaqna riqsishqa”, nishpa. 4Mayá, allita yuyashunllapa: Suq runa trabajaqqam pagunda ch'askin. Chaymi chay pagunqa mana rrigaluchu, ¿manachu? Ashwanmi trabajashpaqa, dirichuyuq chay pagunda

ch'askinambaq. 5(Piru noqanchiqkunaqam mana atinchiqchu allitalla rurayta washakananchiqqa.) Ashwanmi Taytanchiq Dyuspi kriyiptinchiqqa, payqa pirdunawaqninchiq, manana nima uchayuqpaqna riqsiwaqninchiq, dibaldilla washawanchiqllapa. 6-7Chayshinallam chay unay gubyirnu *Dabidpis Dyuspa Santu Librumbi chaypaq kayshina iskibrirqan:

Runakuna kushikunqa, tukuy
uchangunata Tayta Dyus
dibaldilla pirdunashqambaq.
8 Taytanchiq Dyus chayshina
pirdunashpaqam, manana rinchu
niq: Uchayuqmi kangi, nishpaqa.
Chayri ancha kushikunqallapa,
nishpa.g

9¿Chayshinaqachu kushikunqa *kwirpunllapapi siñalniyuqkunalla? ¡Manám! Ashwan Tayta Dyuspi kriyishpam, rinllapa kushikuq chay mana siñalniyuq kaqkunapis. Mayá, allita yuyashunllapa. Dyuspa Santu Librumbiqam nin: "Abrajanqam Taytanchiq Dyuspi allita kriyirqan. Chaymi Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana nima uchayuqpaqna riqsishqa", nishpa. 10Chayshinaqa ¿ima tyimpupim Dyusqa pirdunarqan Abrajandaqa? ¿Kwirpumbi siñalta ruraptinna, ichu manaraq siñalakaptin? Taytanchiq Dyusqam pirdunarqanqa, kwirpumbi manaraq chay siñalta ruraptin. 11Chayshina Dyus pirdunaptinraqmi, Abrajanqa chay siñalta kwirpumbiqa rurarqan, ama qonqanambaq: Dyusmi pirdunawashqa, paypi kriyishqayrayku, nishpa. Chaymi chay Abrajanqa Dyuspi yumbay kriyiqkunapa taytanchiqshina. Kanan payraykum yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi chay mana siñalniyuq kaqkunatapis pirdunan, paypi kriyiptinllapaqa, nishpa. 12Chay Abrajanmi noqaykuna siñalniyuq *isrraylinukunapa taytayshinapis. Piru manam wambrangunashinachu kanillapa, kwirpuyllapapi chay siñalta rurashqayraykuqa. Ashwanmi Abrajanshina kriyishqayllaparayku, paypa wambrangunashina kanillapa.

Abrajanmi Taytanchiq Dyus ufrisishqanda allipta kriyishpa ch'askirqan

13Tayta Dyusqam chay *Abrajanda karu willkandinda ufrisirqan, yumbay kay mundupi tiyaqkunata kamachinanllapa. Piru manam *Muysispa liyningunata kasushqanraykuchu, chayshinaqa ufrisirqanqa. (Chaqa Abrajamba tyimpumbiqam manaraq karqanchu chay liykunaqa.) Ashwanmi chayshina ufrisirqanqa, allita Dyuspi kriyishqanrayku. Chayshina kriyiptinmi, Taytanchiq Dyusqa uchangunamanda pirdunashpa, manana nima uchayuqpaq riqsirqan. 14Chayshina Dyuspi kriyiptinchiqllapam, noqanchiqkunatapis washawanchiqllapa, paywan kawsananchiqllapa. Manam washawanchiqchu Muysispa liyningunata kasushqanchiqraykuqa. Chaqa atiptinchiq washakayta, liykunata kasushpaqam, mana nimapaq balinmanchu Jisuspi kriyinanchiqqa. Tayta Dyus Abrajanda chay ufrisishqambismi mana nimapaq balinmanchu. 15Mana kaptin Muysispa liyningunaqam, runakunaqa mana may uchayuqchu kanmanllapa. Piru Muysispa liyninguna kashqanraykum, achka uchayuqkuna mas kastigadu rinllapa kaq, chay liykunata mana kasushqanllaparayku.

16Chaymi Taytanchiq Dyusqa Abrajanda ufrisirqan dibaldilla yanapanan, paypi kriyishqanrayku. Chayshinallam noqanchiqkunatapis

---

g 4.8 [Salmo 32.1-2]

dibaldilla yanapawanchiq, suq rrigaluta
qowanchiqmanshina. Chaymi Dyuspi
kriyiqkunaqa Abrajamba wambranshi-
nana kanchiqllapa. Chaqa Tayta
Dyusqam mana yanapanchu Muysispa
liyningunata kasuqkunatallaqa.
Ashwanmi yanapan Abrajanshina paypi
yumbay kriyiqkunatapis. 17Chaqa
Abrajanqam allita Dyuspi kriyirqan.
Yach'arqanmi: Tayta Dyusmi kamachi-
kushpalla, tukuy imata ruran. Wañuq-
kunatapismi kawsachin, nishpa. Chaymi
Dyusqa Santu Librumbi kayshina nin:
“Abrajan, qamtam akrashushqa kani,
achka nasyumbi tiyaqkunapa agwilun-
shina kanayki”, nishpa.*h* Chayshina
niptinmi, Abrajanqa allipta kriyirqan.
18-19Chaqa Taytanchiq Dyusqam
Abrajanda nishqa karqan: “Warmiki
*Sarapim suq churiyuq kashpa, achka
*nasyungunapi tiyaqkunapa karu
agwilunllapa ringi kaq”, nishpa. Piru
Saraqam mana nunka wambrayuqchu
kashqa karqan. Chayshina Abrajan
mana churiyuq kashpapismi, Tayta
Dyus nishqanda kriyirqan. Piru ancha
achka watakunatam shuyarqanllapa,
Taytanchiq Dyus nishqanda kumplinam-
baqqa. Chaymandaqam Abrajanqa
warmin Sarawan yaqqana syin watayuq
kashpa, wañunan sirkana kaptin, Tayta
Dyus nishqanshina, suq wambrayuqna
karqan. Chayshinam achka nasyungu-
napi tiyaqkunapa karu agwilun karqan.
20Chaqa Abrajanqam ancha allita
kriyishqa karqan: Taytanchiq Dyusmi
chay ufrisiwashqanda allipta rin qowaq,
nishpa. Chaymi Dyus nishqanda mana
shaykuq kriyishpa, ancha alabarqan.
21Chaqa ancham yuyakushqa karqan:
Tayta Dyusmi ancha pudirniyuq kashpa,
yumbay chay ufrisiwashqanda atin
rurayta, nishpa. 22Chaymi Taytanchiq
Dyuspi allita kriyiptinqa, Dyusqa
Abrajanda uchangunamanda
pirdunashpa, ancha allin runapaqna
riqsirqan.
23Piru Dyusqam mana nirqanchu:
“Noqapi kriyiptinmi, Abrajandalla allin
runapaq riqsini”, nishpaqa. 24Ashwanmi
chayshinaqa nin paypi yumbay
kriyiqkunapaqpis. Chaqa noqanchiqku-
napismi Tayta Dyuspi kriyinchiq: Paymi
Siñurninchiq Jisusta wañushqanmanda
kawsachimushqa, nishpa. 25Chaqa
payqam Churin Jisusta kuntraqku-
naman intrigakurqan, uchanchiqkuna-
rayku wañunambaq. Chaymandaqam
chay wañushqanmanda kawsachi-
murqan, noqanchiqkunata uchanchiqku-
namanda washawananchiq.

Taytanchiq Dyusmi pirdunawaqninchiq, mana uchayuqpaqna riqsiwanchiq

5 1Siñurninchiq Jisukristupi allipta
kriyiptinchiqmi, Taytanchiq Dyusqa
yumbay uchanchiqmanda pirduna-
washqa kanchiq. Chaymi manana
manchanchiqllapachu: Tayta Dyusmi rin
kastigawaqninchiq, nishpaqa.
Ashwanmi Jisukristu pirdunawaptin-
chiq, Tayta Dyus ancha kushikun
noqanchiqkunawan. 2Chayshina
kriyiptinchiqllapam, Tayta Dyusqa
ancha allin kashpa, dibaldilla pirduna-
wanchiq. Chaymi paypi yuyakushpa,
ancha kushikunchiqllapa: Llipyaykaq
Tayta Dyuswanmi pulla rinchiqllapa
kawsaq, nishpa. 3Yach'anchiqpismi:
Padisishpaqam, mas allita
yach'akunchiqllapa Jisuspi mana
shaykuq yuyakuyta, nishpa. Chaymi
padisishpapis, kushikunchiqllapa.
4Chayshina mallipadu kashpa, Jisuspi
mana shaykuq kriyiptinchiqqam,
Taytanchiq Dyusqa ancha kushikun.

---

h 4.17 [Génesis 17.5]

Chayshina kushikushpam, ancha yanapawanchiq, paypi mas allita yuyakunanchiqllapa. 5Chaymi Tayta Dyusqa *Santu Ispiritunda qowanchiq, yach'achiwananchiq: Tayta Dyusmi ancha kuyashungillapa, nishpa. Chayshina niwaptinchiqmi, ancha allita yach'anchiqllapa: Tayta Dyusqam yumbay niwashqanchiqta rin kumpliq. Manam rinchiqchu penqakuq: Yanqam paypi yuyakushqa kani, nishpaqa.

6Chaqa yumbay noqanchiqkunaqam (uchayuq kashpa) mana atirqanchiqchu washakaytaqa. Chaymi Tayta Dyusqa munashqan tyimpupi Churin Jisukristuta kach'amurqan, wañushpa yumbay uchanchiqmanda washawananchiq. 7Manam ni pipis munanmanchu wañuyta, ni suq allin kaqta washanambaqqa. Piru kinsapch'i mayqan runa wañunman, suq ancha allin kaqta washanambaq. 8Piru noqanchiqkuna uchayuqraq kaptinchiqmi, Jisukristuqa wañurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiq. Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa noqanchiqkunata allita yach'achiwanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa. 9Chaqa Jisukristu wañuptinmi, Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq. Chaymi kananqa paywan allina kashpa, mas allita yach'anchiqllapa: Jisukristum rin washawaqninchiq, Tayta Dyus jwisyu diyapi ama kastigawananchiq, nishpa. 10Chaqa noqanchiqkunam Tayta Dyusta kuntraptinchiqpis, payqa Churin Jisusta kach'amurqan, wañushpa, yumbay uchanchiqmanda washawananchiq. Chaymi kananqa shumaqta atinchiq kawsayta Dyuswanqa tukuy tyimpupaq. 11Manam chayshinallachu yanapawanchiqqa. Ashwanmi Churin Jisuswan noqanchiqkunata ancha kushichiwanchiq. Chaqa Siñurninchiq Jisukristum washawashqa kanchiq, shumaqtana Taytanchiq Dyuswan kawsananchiq.

Punta runa Adan rurashqanraykum wañunchiq; piru Jisukristu rurashqanraykum rinchiq kawsaq

12Ancha unay tyimpupim chay punta agwilunchiq *Adan Dyusta mana kasushpa, uchata rurarqan. Chaymi wañurqan. Chayshinallam chay Adamba tyimpunmandapacha kanangaman yumbay karu willkanguna wañunchiqllapa. Chaqa yumbayninchiqmi uchata ruranchiqllapa. 13-14Chay punta runa Adanqam Dyus kamachishqandaqa mana kasurqanchu. Chay karu willkangunapismi manaraq *Muysispa liyninguna kaptin, uchata rurashpa, Adanshina wañurqanllapa. Piru Dyuspa liyningunata manaraq yach'ashpam, paykunaqa mana disprisyarqanchu Dyustaqa chay Adanshinaqa. Chaymi Dyusqa paykunataqa mana rinchu anyaq: “Chay kamachikushqaytam mana kasushqachu kangi”, nishpaqa. Piru chay punta runa Adanraykum yumbayninchiq rinchiqllapa wañuq. Piru Jisukristuraykum tukuy tyimpupaq rinchiqllapa kawsaq.

15Chaqa chay Adan uchata ruraptinmi, yumbay runakuna, warmikuna wañunchiqllapa. Piru Jisukristu wañuptinmi, Tayta Dyusqa achka runata, warmita dibaldilla washawashqa kanchiqllapa, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. 16Chaymi Dyus rurashqanqa mana nimapis igwalchu chay Adan rurashqanwanqa. Chaqa Adanmi suq uchatalla rurashpa, yumbay runata, warmita ancha dañachiwashqa kanchiq, uchayuq kananchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa listuna karqan, noqanchiqkunata kastigawananchiq. Piru kananqam Jisukristu wañushqanrayku, Taytanchiq Dyusqa yumbay chay uchanchiqmanda dibaldilla pirdunawan-

chiq. 17Manchu chay runa Adanlla uchata
rurashpa, ancha dañachiwashqa kanchiq,
yumbayninchiq wañunanchiqpaq. Piru
Jisukristullam wañushpa, achka
noqanchiqkunata washawashqa kanchiq.
Chaymi Tayta Dyusqa dibaldilla yumbay
uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq,
suq bidapi pudirniyuq kananchiq.
18-19Chay agwilunchiq Adan Taytanchiq
Dyusta mana kasushpa, uchata ruraptinmi,
yumbay noqanchiqpis uchata rurashpa,
uchayuq kanchiqllapa. Chaymi Tayta
Dyusqa yumbay runata kastigawananchiq
karqan. Piru Jisukristu ancha allin kashpa
wañushqanraykum, Taytanchiq Dyusqa
yumbay uchanchiqmanda pirdunawan-
chiq, amana kastigadu kananchiq. Chaqa
Churin Jisukristu Tayta Dyusta allita
kasushqanraykum, paypi yumbay
kriyiqkunataqa mana nima uchayuqpaqna
riqsiwanchiq. 20Tayta Dyusqam liyningu-
nata Muysista qorqan, yumbayninchiq
yach'ananchiq: Uchayuqkunam kanchiq-
llapa, nishpa. Piru chayshina
yach'ashpapismi, mas uchata rurarqan-
chiqllapa. Piru chayshina ancha uchayuq-
kuna kaptinchiqpismi, Taytanchiq Dyusqa
ancha allin kashpa, yumbay uchanchiq-
manda pirdunawarqanchiq. 21Chaqa
yumbay runakuna, warmikuna uchata
rurashpaqam, wañunanchiqna karqanchiq-
llapa. Piru Jisukristum wañurqan, yumbay
uchanchiqmanda pirdunawananchiq.
Chaymi paypi kriyiptinchiqllapa, Tayta
Dyusqa ancha allin, ancha pudirniyuq
kashpa, pirdunawashqa kanchiq, paywan
syilupi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

Jisuspi kriyishpaqa, ama uchata rurashunchu

6 1Mayá, kananqa ¿imatam
yuyanchiqllapa? Taytanchiq Dyus
kuyawaqninchiq, tukuy uchanchiq-
manda pirdunawaptinchiq, ¿mas
uchatachu rurashun, chay uchaman-
dapis pirdunawananchiq? 2¡Manám!
¡Amar nimatapis uchataqa rurashunchu!
Chaqa Jisuspi kriyishpaqam, chay unay
bidanchiqtaqa pambashqashinana
kanchiq, amana nima uchata
rurashpachu kawsananchiqllapa.
3Qamkunaqam allita yach'angillapa:
Noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishpa,
shutikushpaqam, paywanna pulla
pambadushina karqanchiq, nishpa.
Chayri Jisukristu pambadu kashqan-
shina, noqanchiqkunapis chay unay
bidanchiqta pambashun, amana maluta
rurananchiqllapa. 4Chaqa Jisukristupi
kriyishpaqam, pay pambakashqanshina
noqanchiqkunapis yakupi shutikushpa
pambakarqanchiq. Chaymandaqam
yakumanda lluqshishpaqa, mushuq
bidayuqna kanchiqllapa. Chaqa Tayta
Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa,
Churin Jisusta wañushqanmanda
kawsachimurqan. Chayshinallam
noqanchiqtapis yanapawanchiq,
mushuq bidapina kawsananchiqllapa.
5Jisukristu wañushqanshinam
noqanchiqkunapis wañushqashinana
kanchiqllapa, amana uchata ruranan-
chiqllapa. Chayshinalla Jisukristu
kawsamushqanshinam, noqanchiqku-
napis rinchiqllapa kawsamuq. 6Kanan
allitam yach'anchiqllapa: Jisukristum
wañurqan suq kruspi klabaptinllapa,
nishpa. Chaymi pay wañushqanshina,
noqanchiqkunapis wañushqashinana
kanchiq, amana uchata rurananchiq-
llapa. Piru Jisuspi manaraq kriyish-
paqam, chay mana baliq yuyayninchiq-
kunata kasurqanchiqllapa suq patrunda-
shina. Piru kananqam chay yuyayku-
naqa manana atinchu kamachiwaynin-
chiqta, uchata rurananchiqqa. 7Chaqa
suq runa wañushqaqam manana pitapis
kasunchu, uchata ruranambaqqa.
(Chayshinallar noqanchiqkunapis
kashunllapa). 8Chaymi noqanchiqkuna

wañushqashina kashpaqa, allita
yuyakunchiqllapa: Jisukristuwanmi
pulla rinchiqllapa kawsaq, nishpa.
9Chaqa yach'anchiqpismi: Jisukristum
wañushqanmanda kawsamushpa,
wañuyta binsirqan. Chaymi manana
nunka rinchu wañuriq, nishpa. 10Chaqa
payqam suq kutindalla wañurqan,
*dyabluta binsishpa, uchanchiqkuna-
manda washawananchiq. Chayman-
daqam wañushqanmanda kawsamush-
paqa, Taytanda sirbishpa kawsaykan.
11Chayshinar qamkunapis wañushqa-
shina kayllapa, amana uchakunata
ruranaykillapa. Kananmandaqar
Siñurninchiq Jisukristu yanapashuptin,
Taytanchiq Dyusta sirbishpa kawsay-
llapa.

12-13Chayshina kriyiptikillapam,
Dyusqa mushuq bidatana qoshushqa-
llapa. Chayri chay mana baliq yuyayni-
kikunata dijashpa, kwirpuykillapata
sujitashpa, amana nima maluta ruraylla-
pachu. Ashwanri tukuy kwirpuykita,
yuyaynikikunatapis Dyusta intrigay-
llapa, pay munashqanda rurashpa
kawsanaykillapa. 14Manam rinchiqlla-
pachu washakaq *Muysispa liyningu-
nata kasushpaqa. Ashwanmi Tayta
Dyuspi yuyakuptinchiq, payqa dibaldilla
washawanchiqllapa. Chaymi chay mana
baliq yuyayninchiqkunaqa manana
atinllapachu amalasqa kamachiwaynin-
chiqta, uchakunata rurananchiqqa.

Dyusta allita kasushun

15Piru Tayta Dyus chayshina
dibaldilla washawaptinchiqqa,
¿atinchiqllapachu kawsayta uchata
rurashpa? ¡Manám! ¡Amar nima
uchataqa rurashunchu! 16Chaqa qamku-
naqam allita yach'angillapa: Suq runa
patrumbi trabajaqqam chay patrunnin-
dalla kasun, ¿manachu? Chayshinallam
Taytanchiq Dyusta kasuptikillapaqa,
payqa rin uchaykimanda pirdunashuq,
amana uchayuqkuna kanaykillapa. Piru
*dyabluta kasushpa, uchata
rurashpaqam, ringillapa chingaq.
17Manchu unayqa amalas uchata
rurashpaqa, dyablupa *randishqa
kriyadunshina kawsarqaykillapa. Piru
kananqam Tayta Dyuspaq
yach'akushpaqa, paytana tukuy shunqo
allita kasuykangillapa. Chaymi noqaqa
Dyusta ancha pagikuni. 18Chaqa Taytan-
chiq Dyusqam qamkunata ancha
yanapashushqa, amana uchata rurashpa,
librina kawsanaykillapa. Chaymi
kananqa Tayta Dyus munashqanda
rurashpa kawsaykangillapa. 19Chaymi
kay kumparasyunwan bidaykipaq rini
yach'achishuqllapa, allita intyindinayki.
Chaqa kayshina mana
yach'achishuptiyqam, mana atingilla-
pachu allita intyindiytaqa. Unayqam
dyabluman intrigakashpa, paytalla
kasushpa, kawsarqaykillapa, randishqa
kriyadu patrunninda kasuqkunashina.
Chaymi ancha qawch'u karqaykillapa,
uchata ruranaykillapa. Piru kananqar
intrigakayllapa Dyusman, ancha
qawch'u kanayki, alli kaqkunatalla
ruranaykillapa.

20Unayqam uchata rurashpaqa, mana
baliq patrumba kriyadunguna karqayki-
llapa. Chaymi mana munarqaykilla-
pachu allita kawsayta. 21Piru chayshina
uchata rurashpaqam, ¿imatam
ganarqaykillapa? ¡Manam nimatapis
ganarqaykichu! Ashwanmi chinganayki
karqaykillapa. Chaymi kananqa chay
rurashqaykita yuyashpa, ancha
penqakungillapa. 22Piru Taytanchiq
Dyusmi chay uchaykikunamanda
washashushqallapa, amana dyablupa
kriyadunguna kanaykillapa. Chaymi
kananqa Dyusta sirbiptikillapa, payqa
ancha yanapashungi, paytana allita
kasushpa kawsanaykillapa. Chayman-

daqam syiluman rin apashuqllapa,
paywan tukuy tyimpu kawsanaykillapa.
23Piru uchata rurashpaqam,
pagunchiqta rinchiq ch'askiq. Chay
paguqam rin kaq infyirnu. Piru Jisukris-
tupi kriyiptinchiqqam, Tayta Dyusqa
dibaldilla syiluman rin apawaqninchiq,
tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

Pablum suq kumparasyunda rurarqan kasaraqwan

7 1Kriyiq masitakuna, qamkunaqam
allita yach'angillapa liykunapaq.
Chay liykunataqam kasunchiqllapa
wañunanchiq diyakamanlla, ¿manachu?
2-3Mayá, kay kumparasyumbaq
yuyashunllapa: Chay liykunaqam suq
warmi kasarashqata kamachin,
qosanwanlla kanambaq wañunan
diyakaman. Chaymi suqwan kashpaqa,
ancha uchayuqna kidan. Piru qosan
wañuptinqam, chay warmiqa sultirashi-
nana kidan. Chaymi munashpa kasaray-
taqa, suqwan atin kasarariyta.
Chayshina kasarashpa, chay runanwan
puñushpaqa, mana uchayuqchu kidan.
4Kuyashqay kriyiq masitakuna, chay
unay liykunaqam noqanchiqkunapaqqa
chay warmipa qosan wañushqanshina.
Chaqa kanan noqanchiqkuna Jisukris-
tupi kriyishpaqam, suq warmi suq
runawan kasaraqshina kanchiqllapa.
Chaymi Jisustana kasushpaqa, manana
chay unay liykunataqa kasunchiqlla-
pachu. Chaqa kananqam chay
kawsamuq Jisuspa warminshinana
kanchiqllapa, Taytanchiq Dyus munash-
qanda rurashpa kawsananchiqllapa.
5Piru manaraq kriyishpa Jisuspiqam,
*Muysispa liyningunata yach'ashpapis,
mana munashpa kasuyta, masta
animakarqanchiq uchata rurananchiq-
llapa. Chaymi kwirpunchiqta kasushpa,
chingananchiqpaqna karqanchiqllapa.
6Piru Jisuspi kriyishpaqam, manana
chay unay iskibrishqan liykunapa
kriyadunshinachu kanchiqllapa.
Ashwanmi kananqa Dyuspa *Santu
Ispiritun yanapawanchiq, mushuq
bidapi librina kawsananchiq, Dyusta
kasushpa.

Noqanchiqllaqam mana atinchiqchu ancha allita ruraytaqa

7Chayshina kaptinqa, ¿imatam
nishun? ¿*Muysispa liyningunaqachu
malu, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi chay
liykuna niwanchiq: Kaymi alli, kaymi
mana allichu, nishpa. Chaqa chay
liykunaqam yach'achiwanchiq: Runa
masikipa kusasningunata ama anchaqa
munakuychu, nishpa. Chayta mana
niwaptinchiqqam, chay kusasningunata
munakushpaqa, mana
yach'ananchiqtachu: Uchatam
ruraykani, nishpaqa. 8Piru Muysispa
liyninguna kamachiwaptin, uchata ama
ruranaypaqqam, noqaqa masta
munarqay chay uchata rurayta. Piru
chay liykuna mana kaptinqam, mana
yuyanaytachu chay uchakunata
ruranaypaqqa. 9Chaqa unay tyimpupi
manaraq chay liykunata
yach'ashpaqam, uchata rurashpapis,
yuyarqay: Allin runam kani, nishpa.
Piru chay liykunata yach'akushpaqam,
masta munarqay uchata rurayta.
Chaymi intyindirqay: Rinim chingaq.
Manam atinichu chay liykunata
kumpliytaqa washakanaypaq, nishpa.
10Piru Tayta Dyusqam chay liyningu-
nata qowarqanchiq, allita kasushpa,
washakashpa, paywan tukuy tyimpu
kawsananchiqllapa. Lukismi chay
liyningunataqa mana atirqaychu
kasuyta. Chaymi chay liykunaqa
chingachiwanambaq karqan. 11Piru
noqaqam puntata yuyarqay: Yumbay
liykunatam atini kasuyta, noqa kikiylla
washakanaypaq, nishpa. Chayshina

yuyashpaqam, noqa kikiylla ingañakaykarqay. Chaqa mana atishpa tukuy liykunata kasuytaqam, chinganaypaq karqay.

12Chaymi niykillapa: Dyuspa liyningunaqam ancha allin, ancha *santu, mana nima maluchu, nishpa. 13Piru ¿chayshina allin kashpapischu, dañachiwarqan chinganaypaq? ¡Manám! Ashwanmi uchata rurashpa, noqa kikiylla dañakarqay chinganaypaqqa. Piru chay allin liykunaqam yach'achiwarqan: Ancha fiyutam ruraykangi, nishpa. Piru chayshina yach'achiwaptinmi, noqaqa intyindishpa: Uchaykunaqam dañachiwaykan chinganaypaq, nishpaqam, masta animakarqay, chay uchakunata ruranaypaq.

14Allitam yach'anchiqllapa: Chay allin liykunatam Dyuspa Santu Ispiritun qowashqallapa kanchiq, nishpa. Piru noqaqam mana allitaqa ruranichu. Chaqa kwirpuy munashqandalla rurashpam, *dyabluta kasuykani suq *randishqa kriyadu patrunninda kasuqshina. 15Piru noqaqam mana intyindinichu: ¿Imaraykum uchata rurani? nishpaqa. Chaqa munashpa allita ruraytapismi, mana atinichu. Chayshina mana munashpa uchata ruraytapismi, chay uchakunata rurani. 16Chaymi uchata mana munashpa ruraytaqa, intyindini: Dyuspa liyningunaqam ancha allin, nishpa. Piru chayshina intyindishpapismi, chay uchakunata rurani. 17Chaqa shunqoypi kaq mana baliq yuyayniykunam animachiwan, chay uchakunata amalas ruranaypaq. 18Chaymi munashpa allitalla ruraytapis, mana atinichu. Chayraykum yach'ani: Ancha uchayuq runam kani, nishpa. 19Chaqa munashpa allitalla ruraytapismi, mana atinichu. Ashwanmi mana munashpapis, chay uchakunata rurani. 20Chayshina mana munashpapismi, jiñuyrayku uchakunata rurani. Chaqa shunqoypi uchakuna kaptinmi, chay mana baliqkunata rurani.

21Chaymi allitalla munashpa ruraytapis, ashwamba uchakunata rurani. 22Piru Dyuspa liyningunaqam ancha gustawan shunqoypi. 23Piru chayshina gustawaptimbismi, noqaqa uchayuq kashpa, ishkay yuyayniyuq kani. Suq yuyayniymi Dyusta ancha munan kasuyta. Piru suq yuyayniyqam kwirpuy munashqandalla ancha munan rurayta. Chaymi chay yuyayniykunaqa suq girrapishina pilyaptin, mana atinichu allita rurashpa kawsaytaqa. Chaqa suq prisushinam chay mana baliq yuyayniyta kasuni. 24Chaymi ancha llakishpa yuyani: ¿Piraq yanapawanman, chay mana baliq yuyayniykunata dijanaypaq, ama chinganaypaq? nishpa. 25¡Taytanchiq Dyusllam Siñurninchiq Jisukristuwan atin yanapawaytaqa! ¡Chaymi paykunata ancha pagikuni!

Piru nishushqayshinam, ishkay yuyayniyuq kashqa kani. Suq yuyayniymi Dyuspa liyningunata ancha munan kasuyta. Piru suq yuyayniyqam uchakunata ancha munan rurayta. Chaymi noqa sapalayllaqa mana atinichu allitalla rurashpa kawsaytaqa.

Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawanchiq, kayshina kawsananchiqllapa

8 1Kananqam Jisukristupi yuyakuqkunataqa Tayta Dyusqa tukuy uchanchiqmanda pirdunawaqninchiq, manana rinchu kastigawaqninchiq. Chaqa mananam kwirpunchiq munashqan uchakunata rurashpachu kawsanchiqllapa. Ashwanmi Dyuspa *Santu Ispiritunda kasushpana kawsan-

chiqllapa. 2Chaymi noqaqa Jisukristupi
yuyakushpa, Santu Ispiritunda
kasuptiyqa, mushuq bidata qowashqa.
Chaqa payqam yanapawan, amana
uchata rurashpa kawsanaypaq. Chaymi
manana rinichu chingaq. 3Piru
noqanchiqkunalla ancha munashpa
*Muysispa liyningunata kasuytaqam,
uchayuqkuna kashpa, mana atirqanchiq-
llapachu kumpliytaqa. Chaymi chay
liykunaqa mana atirqanchu washaway-
ninchiqta. Piru Taytanchiq Dyusmi chay
liykunamanda mas pudirniyuq. Chaymi
Churin Jisusta kay pachaman
kach'amurqan, kwirpuyuq runa
kanambaq. Chayshina kwirpuyuq
kashpapismi, mana nima uchata
rurarqanchu. Piru suq kruspim
wañurqan, uchanchiqkunapaq
pagarakunambaq, amana kastigadu
kananchiqllapa. 4Chayshinam
wañurqan, Dyustana kasushpa
kawsananchiqllapa. Chaqa Dyuspa
Santu Ispiritunqam yanapawanchiq,
Dyus kamachikushqanda kasushpa,
amana kasunanchiq mana baliq
yuyayninchiqkunataqa.

5Chaqa wakin runakunaqam mana
baliq yuyayningunata rurashpaqa,
kwirpun munashqandalla yuyanllapa.
Piru Dyuspa Santu Ispiritunda kasuqku-
naqam Dyus munashqandalla
yuyanllapa. 6Chaqa noqanchiqkuna
kwirpunchiq mana alli munashqanda
yuyashpaqam, tukuy tyimpupaq
rinchiqllapa chingaq. Piru Tayta Dyus
munashqanda yuyashpaqam, paywan
pulla kushikushpa, tukuy tyimpu
shumaqta rinchiqllapa kawsaq. 7Piru
wakin runa, warmi kwirpun munash-
qandalla rurashpaqam, Tayta Dyusta
kuntraykanllapa. Chaqa manam munan-
llapachu ni atinllapachu Dyuspa
liyningunata kasuytaqa. 8Chaymi
paykunaqa munashqandalla rurashpa,
mana atinllapachu Tayta Dyusta
kushichiytaqa.

9Piru qamkunaqam mana paykunashi-
nachu kawsangillapa. Ashwanmi
Dyuspa Santu Ispiritun shunqoykipi
tiyan. Chaymi payta kasushpa kawsan-
gillapa. Piru mayqannikipi Jisuspa
Santu Ispiritun mana tiyaptinqam, mana
Jisukristuwanchu kangillapa. 10Piru
kananqam Jisukristupa Ispiritun
noqanchiqkunapi tiyaptin, Tayta
Dyusqa manana uchayuqpaq riqsiwan-
chiqllapa. Chaymi *ispiritunchiqqa
manana rinchu wañuq. Piru kwirpun-
chiqmi wañun, chay unay uchakunata
rurashqanchiqrayku. 11Kanan Dyuspa
chay Santu Ispiritunmi Jisukristuta
wañushqanmanda kawsachimurqan.
Chayshinallam Ispiritunqa noqanchiqku-
napi tiyashpa, rin kawsachimuq
kwirpunchiqta wañushqanmanda.

12Chaymi masitakuna, Tayta Dyusta
ancha dibiranchiq, chayshina wañushpa,
washawashqanchiqrayku. Chayri amana
kawsashunchu chay mana baliq
yuyayninchiqkunata kasushpaqa.
13Chaqa chay mana baliq munashqay-
kita rurashpaqam, wañushpa ringillapa
chingaq. Piru Dyuspa Santu Ispiritun
yanapashuptinmi, chay mana baliq
kusaskunataqa amana ruranaykillapa,
Dyuswan pulla ringillapa kawsaq.

14Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunda
kasushpaqa, Dyuspa wambrangunana
kanchiqllapa. 15Chaqa chay Santu
Ispiritundaqam mana
ch'askirqanchiqchu suq *randishqa
kriyadushina, Taytanchiq Dyusta
manchananchiqqa. Ashwanmi paytaqa
ch'askirqanchiq, Tayta Dyuspa
wambranguna kananchiq. Chaymi
kananqa dirichuyuq kanchiq Dyusta
ninanchiq: “Taytaymi kangi”, nishpa.
16Chaqa chay Ispiritunqam noqanchiq-
kunapi tiyashpa niwanchiqllapa:

“Dyuspa wambrangunanam kangillapa”, nishpa. 17Chaymi Churin Jisukristuwan pulla rinchiqllapa ch'askiq suq shumaq irinsyata. Chaqa kay mundupi Jisuspi kriyiptinchiq, suqkuna padisichiwanchiq. Piru chayshina padisishpaqam, syilupi Jisuswan pulla llipyashpa, rinchiqllapa kamachikuq.

Taytanchiq Dyustam shuyaykanchiq, syiluman apawananchiq

18Kay pachapiqam ancha ñakanchiqllapa. Piru allitam yach'ani: Suq diyam syilupi ancha llipyaq Siñurninchiqwan kushikushpa, rinchiqllapa yach'aq: Kay kushikushqanchiqpaqqam chay ñakashqanchiqqa mana nimachu kashqa, nishpa. 19Tayta Dyus tukuy ima rurashqanmi ancha shuyakuykan, Dyusqa noqanchiqkunapaq ninambaq: “Kaykunam wambraykuna”, nishpa. 20-21Chaqa runakuna uchakunata ruraptinllapam, Tayta Dyusqa dijarqan, pay tukuy ima rurashqanguna dañakanambaq. Piru chayshina dijashpapismi, ufrisikurqan: “Suq diyam yumbay wambraykuna noqawan pulla llipyashpa, rinllapa kamachikuq. Mananam rinllapachu wañuq. Chay diyapiqam tukuy ima rurashqayqa manana rinchu dañakaq. Ashwanmi allichaptiy, chay rurashqaykunaqa rinllapa kushikuq chay wambraykunawan”, nishpa.

22Chaqa yach'anchiqllapam: Tayta Dyus tukuy ima rurashqangunam ancha padisishpa kanangaman kijakun, suq warmi qeshyanambaq padisiqshina. 23Chaymi noqanchiqkuna *Santu Ispirituwan kashpapis, Dyus chay rurashqangunawan pulla padisinchiqllapa. Piru Taytanchiq Dyusqam chay Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, yach'ananchiq: Suq diyam masta rin yanapawaqninchiq, nishpa. Chaymi kay mundupi padisishpapis, ancha shuyakuykanchiq, Tayta Dyus akrashqan wambrangunata yumbay irinsyanchiqta qowananchiqkaman. Chay diyapim payqa suq mushuq kwirputana rin qowaqninchiq. 24Chaqa Taytanchiq Dyuspi kriyiptinchiqmi, payqa washawashqa kanchiq, suq diya paypa pullan syilupi kawsananchiq. Lukismi manaraq rikanchiqchu chay ufrisiwashqanchiqtaqa. Piru Dyuswan syilupi kashpaqam, manana nisisaryuchu rin kaq pay niwashqanchiqpi yuyakunanchiqqa. Piru kananqam shuyakuykanchiq, chay manaraq rikashqanchiq kumplinambaq. 25Chaymi manaraq rishpa syilumanqa, mana shaykuq shuyakuykanchiq, chayman rinanchiqllapa.

26Mana yach'aptinchiq Dyusman allita mañakuytam, paypa Santu Ispiritun ancha yanapawanchiq mas allita mañakunanchiq. Chaqa ancha syintishpam llakiypaqta, rrugakun noqanchiqkunapaq mana ni palabrakunata rimashpa. 27Kanan Tayta Dyusqam tukuy ima yuyashqanchiqta allita yach'an. Chaymi chay Santu Ispiritun noqanchiqpaq mañakushqanda ancha allita intyindin. Chaqa chay Santu Ispirituqam Taytanchiq Dyus munashqanshinalla mañakun.

Tayta Dyuswanmi tukuy ima mana allikunata atinchiq binsiyta

28Yach'anchiqllapam: Tayta Dyusmi qayawashqa kanchiq, pay munashqanshina kawsananchiq. Chaymi payta kuyaqkunataqa tukuy imapi byinninchiqpaq yanapawanchiq, nishpa. 29Chaqa unaymandapacha manaraq nasiptinchiqmi, Tayta Dyusqa riqsiwaqninchiq akrawarqanchiq, Churin Jisusshina kananchiqllapa, Jisusqa yumbay noqanchiqkunapa kulaka

masanchiqshina kanambaq. 30Chayshina akrawaqninchiqmi, Dyusqa qayawarqanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. Chayshina qayawaqninchiqmi, uchanchiqkunamanda pirdunawaqninchiq, mana uchayuqpaqna riqsiwanchiqllapa. Chaymi Jisukristuqa rin yanapawaqninchiq pudirninwan, payshina llipyashpa, paywan kamachikunanchiq.

31Tukuy chayta yach'ashpaqam, allita kayshina yuyakunchiqllapa: Tayta Dyus yanapawaptinmi, mana ni pipis atinqachu binsiwayta, nishpa. 32Chaqa Tayta Dyusqam mana nimata mich'awaqninchiqchu, sapalan Churin Jisusta kay pachaman kach'amurqan, noqanchiqkunapaq wañunambaq. Chayshina kikin Churin Jisusta intrigakushpam, Tayta Dyusqa tukuy imapi noqanchiqkunata rin yanapawaqninchiq, ¿manachu? 33Chayshina Tayta Dyus akrashqangunata mana uchayuqkunapaq riqsiwaptinchiqqam, mana pipis atinqachu shimbiwayninchiqta: “Uchayuqkunam kangillapa”, nishpaqa. 34Chaqa Jisukristum wañurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiqllapa. Chaymandaqam kawsamushpa, Tayta Dyuspa *allin ladumbi tiyashpa, rrugakuykan, noqanchiqkunata yanapawananchiq. Chaymi mana pipis atinqachu shimbiwayninchiqta: “Uchayuqmi kangi”, nishpaqa, kastigadu kananchiqllapa. 35Chaqa mana ni pipis ni mayqambis atinmanchu Jisukristuta disanimachiyta, ama kuyawananchiqqa: ni ñakaykuna, ni llakikuna, ni qesachawaqninchiqkuna, ni ambruna, ni mana kaptin mudananchiq, ni uchayuqkuna jurapawaptinchiq, ni *atun kuchilluwan wanchiwaptinchiq. 36Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi paypaq *rimaqkuna payta nin:

> Tayta Dyus, qamta sirbishuptiyllapam, chay kuntrashuqkuna tukuy uras munanllapa wanchiwayllapata. Manchu wishakunata kamalman apanllapa wanchiq (wanchinanllapa). Chayshinallam noqaykunatapis munanllapa wanchiwayta, nishpa.[i]

37Piru chayshina munashpa wanchiwayninchiqtam, mana nimatapis atinllapachu binsiwayninchiqta. Ashwanmi Jisukristu ancha kuyawaqninchiq yanapawanchiq, Dyuspi allita yuyakushpa, *dyabluta, tukuy ima maluta binsinanchiqllapa. 38Chaymi kawsaykaptinchiq ichu wañuptinchiqpis, mana nimapis atinqachu akrawayninchiqta Tayta Dyusmanda, noqanchiqkunata ama kuyawananchiqqa. Manam atinchu ni mas kamachikuq anjilkuna, ni mas kamachikuq dyablukuna, ni suq laya kamachikuqkuna, ni kay tyimpupi kawsaqkuna, ni shamuq tyimpupi kawsaqkunapis. 39Manamir rinllapachu akrawaqninchiq ni altupi puriqkuna ni kay allpapa warambi kaqkuna ni suq laya kaqkunapis. Chaqa Taytanchiq Dyusmi Siñurninchiq Jisukristuta kach'amushpa, ancha allita yach'achiwashqa kanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa.

Dyusmi akrashqa isrraylinukunata, nasyunnin kanambaqllapa

9 1Kriyiq masitakuna, Jisukristupi tukuy shunqo kriyiptiymi, Dyuspa *Santu Ispiritun shunqoypi tiyashpa yanapawan, allip kaqtalla qamkunata nishunaypaq. Chaymi kayta niykillapa, mana nimata llullakushpachu: 2Ancham

i 8.36 [Salmo 44.22]

llakini (llaqta masiy isrraylinukunapaq, Jisuspi mana kriyiptinllapa. Chaqa chay llaqta masiykunatam ancha kuyani.)
3Chaymi atishpaqa, intrigakayman paykunapa rrimplasun chinganaypaq, paykunata washanaypaq. 4Chaqa noqaqam paykunawanqa *Isrrayilpa karu willkanguna kanillapa. Tayta Dyusmi akrawarqanllapa, paypa wambranguna kanayllapa. Unay agwiluykunam Tayta Dyuspa llipyayninda rikarqanllapa. Chaymandaqam paykunawan suq tratuta rurashpa, *Muysispa liyningunata qorqan. Paykunataqam yach'achirqan, paytalla aduranallapa. Paykunataqam ufrisirqan, *Akrashqan Washadurta kach'amunambaq. 5Chaqa chay unay isrraylinu agwiluykunapa karu willkangunam kanillapa. Noqaykunamandam Dyus Akrashqan Washadur Jisuspis nasirqan. Payqam Dyus. Chaymi tukuy imata, tukuy maypi kamachin. Chayri payqa tukuy tyimpu alabashqa kanqa. ¡Chayshina kanqa!

6Dyusqam isrraylinukunata ufrisishqanda mana qonqarqanchu. (Ashwanmi kumplirqan.) Piru chay unay agwiluyllapa Isrrayilpa karu willkanguna kashpapismi, mana yumbayniychu Dyuspa wambranguna kanillapa. 7Chaqa *Abrajamba mirayninguna-manda kashpapismi, mana yumbayniyllapachu Dyuspa lijitimu wambrangunaqa kanillapa. Chaymi Tayta Dyusqa Abrajanda kayshina nirqan: “Churiki *Isakmandallam lijitimu willkaykikunaqa kanqa”, nishpa. 8Chaymi yach'anchiqllapa: Abrajamba mirayninguna kashpapismi, mana yumbaychu kashqa Dyuspa wambrangunaqa, nishpa. Ashwanmi Dyuspi kriyiqkunatalla akrarqan, wambranguna kanambaqqa. Chayshina Abrajan Dyuspi kriyiptinmi, chayshinalla paytapis ufrisishqa karqan: Churiyuqmi ringi kaq, nishpa. 9Chaqa Taytanchiq Dyusqam Abrajanda kayshina ufrisishqa karqan: “Suq watamanda kutimuptiymi, warmiki *Sara qeshyanqa churikita”, nishpa.

10Manam Abrajanwanllachu chayshinaqa karqan. Ashwanmi churin Isakpis warmin *Rribikapi ishkay churiyuq karqan. 11-13Piru manaraq nasiptin chay churingunam, manaraq ni uchata ni allita ruraptinllapa, Tayta Dyusqa Rribikata nirqan: “Punta nasiq wawaykim chay iki nasiq wawaykita rin kasuq”, nishpa. Chayshinallam Taytanchiq Dyuspis *Santu Librumbi nirqan: “*Jakubum gustawan. (Chaymi payta akrashqa kani, nasyunniypa agwilun kanambaq.) Piru masan *Isawmi mana gustawanchu. (Chaymi paytaqa mana akrashqachu kani chay nasyunniypa agwilun kanambaqqa)”, nishpa. Chayshina manaraq ni allita ni maluta ruraptinllapam, Tayta Dyusqa chay ishkay masapuramanda suqta akrarqan, nasyunnimba agwilun kanambaq. Pay munashqandallam chayshinaqa akrarqan.

14Chayshina Taytanchiq Dyus gustashqan runata akraptinqam, ¿atinchiqchu niyta: “Tayta Dyusqam mana allitachu rurashqa”, nishpa? ¡Manám! Chayshinaqa ama rimashunllapachu. 15Chaqa Tayta Dyusqam Muysista nirqan: “Mayqanda munashpa yanapaytaqam, yanapashaq. Mayqanda munashpa llakipaytaqam, llakipashaq”, nishpa.[j] 16Chaymi Dyusqa mana yanapanchu suq runata, chay runaqa ancha munashqanrayku yanapanambaqqa ichu ancha trabajashqanrayku.

---

j 9.15 [Éxodo 33.19]

Ashwanmi Tayta Dyusqa llakipashpa
pay kikin munashqanda yanapan.
17Chaymi Tayta Dyusqa librumbi chay
unay gubyirnu *Farunda nirqan: “Farun,
qamtam ancha pudirniyuqta
rurashushqa kani. Chaymi kuntrawaptikiqa, noqa rini binsishuq, yumbay kay
mundupi tiyaqkuna yach'anambaq:
Dyusmi ancha pudirniyuq, ancha
shumaq famayuq”, nishpa. 18Chaqa
Dyus kikin munashpam, wakin runakunata llakipan, wakin angu shunqoyuq
runakunataqam jwirtiyachin, chayshinalla kidananllapa, nishpa.
19Piru kinsapch'i suqniki Dyusta
munashpa wichupayta noqata kayshina
niwangiman: “Dyusmi yumbayninchiqta
rurawashqa kanchiq, paypi kriyiqkunata, mana kriyiqkunatapis. Chayri
angu shunqoyuqta rurawashpaqa,
¿Imaraykum rin kastigawaq, uchata
ruraptiyqa?” nishpa. 20(Piru chayshina
nishpaqam, mana allip kaqtachu
rimaykangi.) Chayshinaqa ¿pitaq kangi
Tayta Dyusta rrispundinaykiqa? Tayta
Dyusqam suq runa mangata ruraqshina.
Qamqam chay mangashina kangi.
Chaymi mana dirichuyuqchu kangi
Dyusta rrispundinaykiqa: “¿Imaraykum
kayshinaqa rurawashqa kangi?” nishpa.
21Chaqa Tayta Dyus mangata
ruraqshina kashpaqam, pay munashqanda atin rurayta. Chaymi mitumanda
wakin mangakunataqa ancha baliqta
atin rurayta, fyistakunapilla yanukunanllapa. Chay mitumandallam atin rurayta
mana yaqqa baliq mangakunatapis,
chaykunapi tukuy diyakuna yanukunanllapa.
22Chayshinallam Tayta Dyusqa
runakunawambis ruran,
yach'achiwananchiq: Ancha pudirniyuq
kashpam, atini kastigayta chay
uchayuqkunata, nishpa. Piru ancha allin
kashpam, mana daschu kastigan chay
chinganambaq kaq uchayuqkunataqa.
Ashwanmi paykunataqa ancha achka
tyimpupaq agwantan. 23Chayshina
paykunata agwantashpam, noqanchiqkunata llakipawaqninchiq, ancha
yanapawashqa kanchiq, intyindinanchiq: Tayta Dyusmi ancha pudirniyuq,
ancha allin, nishpa. Chaymi unaymandapacha tukuy imata allicharqan,
noqanchiqkunata washawaqninchiq,
paypa llipyaykaq lugarninman
apawananchiq. 24Chaqa Dyusqam
akrawashqallapa kanchiq isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis,
paypa wambranguna kananchiqllapa.
25Chaymi *Dyuspaq rimaq Usiyaspa
librumbi Tayta Dyus kayshina nin:

> Chay mana wambray kaqkunatam
> nishaq: “Wambraykunanam
> kangillapa”, nishpa. Chay mana
> kuyashqakunatam nishaq:
> “Ancham kuyaykillapa”, nishpa.*k*

26Chay librumbillam Tayta Dyusqa
nimbis:

> Suq lugarpim qamkunata nishurqaqllapa: “Manam noqapa wambraykunachu kangillapa”, nishpa. Piru
> kananqam chay kikin lugarpilla
> rini nishuqllapa: “Noqa kawsaq
> Dyuspa wambraykunanam kangillapa”, nishpa.*l*

27-28Piru Dyuspaq rimaq *Isayiyasmi
isrraylinukunapaq nirqan: “Tayta
Dyusqam chay rimashqanda
kumplishpa, yumbay kay mundupi
tiyaqkunata ancha allita das rin jusgaq.
Chaymi chay *Isrrayilmanda kaqkuna,
ancha achka aqoshina kashpapis,
wakingunalla washadu rinllapa kaq
jwisyu diyapi,” nishpa.*m* 29Chaymi chay
kikin Isayiyas ancha unayna nirqambis:

---

k 9.25 [Oseas 2.23] **l 9.26** [Oseas 1.10] **m 9.27** [Isaías 10.22-23]

Ancha pudirniyuq Tayta Dyus mana
llakipawaptinchiqqam, yumbay
noqanchiqkuna ushyakashqana
kananchiqta. Chay *Suduma
llaqtashina, Gumurra llaqta-
shinam yumbayninchiqna chinga-
nanchiqllapata, nishpa.[n]

Isrraylinukunapismi Jisuspi kriyishpa atinllapa washadu kayta

30Chayta yach'ashpaqa, ¿imatam
nishun? Chay mana isrraylinu
kaqkunaqam mana nimatapis rurarqan-
llapachu, Tayta Dyus paykunata
pirdunanambaqqa. Piru paykunaqam
Tayta Dyuspi allipta kriyiptinllapa,
payqa pirdunashpa, mana nima
uchayuqkunapaqna riqsin. 31Piru
isrraylinukunaqam *Muysispa liyningu-
nata ancha munashpa kasuytapis, mana
atirqanllapachu kumpliyta. Chaymi
Tayta Dyusqa mana pirdunarqanchu
paykunataqa. 32Chaqa paykunaqam
yuyarqanllapa: Liykunata kumplishpam,
noqa kikiylla atini washakayta, nishpa.
Piru manam munarqanllapachu Jisuspi
kriyiyta, paykunata pirdunanambaqqa.
Chaymi paykuna suq rumipi trumpi-
sashpa bulakaqshina karqanllapa.
33Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi
Jisuspaq kayshina nin:

*Siyun llaqtapim suq allin rumita-
shina rurashaq. Chay rumipim
achka runakuna trumpisashpa,
bulakanqallapa. Piru chay rumipi
kriyiqkunaqam mana nimatapis
rinllapachu penqakuq: “Yanqam
kriyishqa kani”, nishpaqa. Chaqa
paykunataqam ancha rini
yanapaq, nishpa.[o]

10 1Kuyashqay masitakuna, tukuy
shunqoywanmi ancha munani,
*isrraylinu masiykuna washadu
kananllapa. Chaymi Tayta Dyusman
ancha mañakuni, paykunata
washanambaq. 2Chaqa allip kaqtam
niykillapa: Paykunaqam ancha muna-
llapa Tayta Dyusta kasuyta. Piru manam
intyindinllapachu pay nishqandaqa.
3Chaqa manam intyindinllapachu: Tayta
Dyusqa imashinam uchanchiqmanda
pirdunawanchiq, nishpaqa. Ashwanmi
munanllapa paykuna kikinlla allita
rurayta washakanambaq. Chaymi mana
munanllapachu Dyus nishqanshina
Churin Jisukristupi kriyiytaqa. 4Piru
Jisukristuqam yumbay liykunata
kumplishpa, wañurqan, uchanchiqku-
napaq pagarakunan. Chaymi manana
balinchu chay liykunata kumplinanchiq
washakananchiqqa. Ashwanmi Jisuspi
kriyiptinchiqllapa, payqa washawan-
chiq.

Tayta Dyusmi yumbayta munan washayta

5Piru wakin runakunaqam munan-
llapa liykunata kasuyta, paykuna
kikinlla washakananllapa. Chaymi
paykunapaq *Muysisqa kayshina
iskibrirqan: “Suq runa washakanam-
baqqa, Tayta Dyuspa yumbay liyningu-
nata allita kasushpa kawsanqa”,
nishpa.[p] *[Nuta: Piru manam ni pipis atinchu
kumpliyta yumbay chay liykunataqa.]*
6Chaymi Tayta Dyusqa nin: “Churiypi
kriyiptikillapaqam, rini washashuqllapa,
nishpa. Chayri ama yuyayllapachu:
¿Mayqan runatam kach'ashun syiluman,
*Dyus Akrashqan Washadurta kay
pachaman apamunambaq? nishpaqa.
(Chaqa chay Washadurqam shamush-
qana.) 7Ama ni yuyayllapachu: ¿Pitam
kach'ashun *wañuqkunapa
lugarninman, *Dyus Akrashqan
Washadurta wañushqanmanda
kawsachimushpa, kay pachaman

n 9.29 [Isaías 1.9] **o 9.33** [Isaías 8.14, 28.16] **p 10.5** [Levítico 18.5]

apamunan? nishpa. (Chaqa Washadurninchiqmi wañushqanmanda kawsamushqana.)” 8Chaymi Muysispa librumbiqa nimbis: “Manam trabajuschu Tayta *Dyuspa shumaq nutisyanda intyindinaykiqa. Chaqa dasmi atingi shunqoykipi kriyiyta, shimikiwan suqkunatapis willanayki”, nishpa.[q] Chay kikin nutisyatallam noqaykunapis yach'achikunillapa, chay uyawaqkuna Jisuspi kriyinanllapa. 9Tukuy shunqoykiwan allita kriyiy: Tayta Dyusmi Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa, nishpa. Chayshina kriyishpa, shimikiwan suqkunata allip kaqta willay: “Jisusmi noqapa kamachikuqniyqa”, nishpa. Chayshina ruraptikiqam, Tayta Dyusqa rin washashuq. 10Chaqa shunqonchiqwan allipta kriyiptinchiqqam, Tayta Dyusqa uchanchiqkunamanda pirdunawanchiq. Chaymandaqam shiminchiqwan suqkunata niptinchiq: “Jisukristum kamachikuqniy”, nishpaqa, Dyusqa washawanchiqllapa.

11Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin: “Tayta Dyusqam paypi kriyiqkunata imatapis ufrisishpaqa, tukuy imata rin kumpliq”, nishpa.[r] 12Chayshinam nin yumbay laya runakunapaq. Chaqa Tayta Dyusqam isrraylinukunapa, mana isrraylinu kaqkunapa kamachikuqninchiq. Paypaqqam yumbayninchiq igwallla kanchiqllapa. Chaymi payman mañakuptinchiqqa, ancha allita yanapawanchiq. 13Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam kayshinapis nin: “Mayqan runa ichu warmi Siñurninchiqta rrugaptin washanambaqqam, payqa rin washaq”, nishpa.[s] 14-15Piru manaraq ni pipis kach'aptin yach'achikuqtaqa, ¿imashinam atinman riyta yach'achikuq Jisuspaqqa? Chay kach'adukuna manaraq ch'ayaptin yach'achikuqqa, ¿imashinam suqkunaqa atinmanllapa yach'ayta Jisuspaqqa? Chayshina manaraq yach'ashpa Jisuspaqqa, ¿imashinam atinmanllapa paypi kriyiytaqa? Manaraq paypi kriyishpaqa, ¿imashinam atinmanllapa rrugayta washanambaqqa? Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “Yach'achikuqkuna ch'ayamuptinqam, ancha shumaq rin kaq. Chaqa paykunaqa Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinqam, achka runakuna, warmikuna rinllapa kushikuq”, nishpa.[t]

16Piru chay yach'achikuq runakuna Tayta Dyus nishqanda yach'achikuptimbismi, mana yumbaychu kriyishqallapa. Chaymi *Dyuspaq chay rimaq *Isayiyasqa librumbi nin: “Tayta Dyus, qambaq yach'achikuptiyqa, ¿pikunataq kriyiwashqallapa? (Wakingunallám)”, nishpa.[u] 17Chayshinallam Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptinchiqqa, wakingunaqa uyanllapa. Chay uyaqkunamandam, wakinningunaqa Jisuspi kriyinllapa.

18Mayá, tapushqaykillapa: ¿Manachu tukuy maypi chay shumaq nutisyandaqa uyashqallapa? Arí. Tukuy maypim uyashqallapaqa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

> Chay yach'achikuqkunam yumbay *nasyungunapi yach'achikushqa, kay pachapa tukuy kuchungunakaman ch'ayashtin, nishpa.[v]

19Mayá, mushuqmanda qamkunata tapurishqayki: ¿Isrraylinu masiykunaqa manachuraq yach'ashqa Dyuspa shumaq nutisyanda? nishpa. Arí, paykunaqam yach'ashqallapa. Chaqa Muysispismi

---

q 10.8 [Deuteronomio 30.14] **r 10.11** [Isaías 28.16] **s 10.13** [Joel 2.32]
t 10.14 [Isaías 52.7] **u 10.16** [Isaías 53.1] **v 10.18** [Salmo 19.4]

Tayta Dyus nishqanda kayshina
iskibrirqan:
Isrraylinukunatam piñachishaq,
mana isrraylinu kaqkunata
washashpa. Chaqa chay mana
intyindiq runakunata kuyaptiymi,
rikawashpallapa, chay isrraylinu-
kuna rinllapa paykunataqa
imbidyaq, nishpa.[w]
20Chayshinallam Isayiyaspis mana
nimata manchashpachu, Tayta Dyus
nishqanda kayshina iskibrirqan:
Mana maskawaq runakunam
tariwashqallapa;
mana tapukuqkunatam dijashqa
kani riqsiwananllapa, nishpa.[x]
21Piru chay Isayiyasllam isrraylinuku-
napaq Dyus nishqanda kayshinapis
iskibrirqan:
Isrraylinukunata mana shaykuq
qayaptiypismi, paykunaqa mana
uyakuqkuna kashpa, mana
munarqanllapachu uyawayta,
nishpa.[y]

Wakin isrraylinukunam Tayta Dyuspi kriyishqallapa

11 1Mayá, tapushqaykillapa:
¿Tayta Dyuschu *nasyunnin
*Isrrayilmanda akrakashqana? ¡Manám!
Chaqa noqapi yuyayllapa. Noqapismi
isrraylinu kashpa, chay unay agwiluy
*Abrajamba karu willkan Binjamimba
*atun ayllunmanda kani. Piru Tayta
Dyusqam mana akrakashqachu
noqamandaqa. 2Tayta Dyusqam ancha
unaymandapacha yach'arqan: Isrrayli-
nukunatam rini akraq, nasyunniy
kananllapa, nishpa. Chayshina
akrawashpaqam, mana yumbay
noqaykuna isrraylinukunataqa wichuku-
washqachu. ¿Manachu yuyangillapa
*Dyuspaq rimaq *Eliyas Tayta Dyusta
nishqandaqa? Chaqa payqam llaqta
masingunata Tayta Dyuspi kayshina
kulpacharqan: 3"Tayta Dyusitu, kay
llaqta masiykunam qambaq *rimaqku-
nata wanchishqallapa. *Pata altarniki-
kunatam bulashqallapa. Noqatallam
manaraq tariwashqachu wanchiwanan-
llapa. Piru noqatapismi ancha munan-
llapa wanchiwayta", nishpa.[z]
4Chayshina Eliyas kulpachaptinmi,
Tayta Dyusqa kayshina nirqan: "Manam
qamllachu noqapi kriyingiqa. Ashwanmi
noqaqa 7.000 isrraylinu runakunata
kwidashqa kani, noqatalla kasuwanan-
llapa. Paykunaqam mana qonqorikush-
qachu chay yanqa *amitu laya *Bal
shutiqpa ñawpambi aduranllapaqa",
nishpa.[a] 5Chayshinallam kay tyimpu-
pipis Tayta Dyusqa ancha allin kashpa,
wakin isrraylinu masiykunatapis
akrashqa, paypa wambranguna
kananllapa. 6Chayshina Tayta Dyus
ancha allin kashqanraykullam
paykunata washarqan. Manam washar-
qanchu, paykuna ancha allita
rurashqanraykuchu. Chaqa paykuna
ancha allin kashpa washakaptinqam,
manana balinmanchu Taytanchiq Dyus
paykunata washanambaqqa.
7Yumbay chaykunata yach'ashpaqa,
¿imatam intyindinchiqllapa? Chaqa
achka llaqta masiy isrraylinukunam
allita rurashpa, munashqa paykuna
kikin washakayta. Piru manam atishqa-
llapachu washakaytaqa. Piru Tayta
Dyusmi noqanchiqkunata akrawashqa
kanchiq, washawananchiq, Jisuspi
kriyiptinchiq. Piru chay mana munaq
kriyiqkunataqam Tayta Dyusqa masta
jwirtiyachishqa, mas rumi shunqoyuq
kanambaqllapa. 8Chaymi *Dyuspa

---

w 10.19 [Deuteronomio 32.21] **x 10.20** [Isaías 65.1] **y 10.21** [Isaías 65.2]
z 11.3 [1 Reyes 19.10] **a 11.4** [1 Reyes 19.18]

Santu Librumbi chay mana munaq
kriyiqkunapaqqa kayshina nin: “Tayta
Dyusmi paykunata dijarqan, pay
nishqanda ama intyindinanllapa.
Chayshina dijaptinmi, allin ñawiyuq-
kuna kashpapis, sarkukunashina
kidarqanllapa. Rinriyuqkuna kashpa-
pismi, surdukunashina kidarqanllapa,
Chaymi paykunaqa kanangaman mana
intyindinllapachu”, nishpa.[b] 9Chay karu
agwilunchiq *Dabidpismi librumbi
kayshina iskibrirqan:

Dyusman mañakuni, chay mana
kriyiqkunata *patañapishina
piskanambaq, fyistangunapi
mikuykaptin, upyaykaptinllapa.
Suq runa *atarrayawan piskaduta
piskaqshina Tayta Dyusqa
piskashpa kastiganqa.

10 Chaymi Dyuspi mana kriyishpaqa,
ancha rinllapa pandaq, Dyus
nishqanda ama intyindinanllapa.
Mana intyindishpaqam, sarkuku-
nashina kanqallapa. Chaymi
tukuy tyimpu ñakanqallapa suq
runa ancha llashaqta apaqshina,
nishpa.[c]

Tayta Dyusqam mana isrraylinu kaqkunatapis achkata rin washaq

11Mushuqmandam tapuriykillapa:
¿Chay isrraylinukuna pandashpaqachu,
yumbayna rinllapa chingaq? ¡Manám!
Piru paykuna Jisuspi mana munaptin-
llapa kriyiytam, Dyusqa kumbidashqa
chay mana isrraylinu kaqkunata, paypi
kriyishpa washadu kananllapa. Chaymi
chay isrraylinukunaqa rin imbidyaq
chay mana isrraylinu kaqkunata.
Chayshina imbidyashpaqa, paqta
paykunapis animakanqa, Jisuspi
kriyishpa washadu kananllapa. 12Piru
kay tyimpupim achka isrraylinu llaqta
masiykunaqa mana Jisuspiqa kriyishqa-
llapachu. Chaymi Dyusqa chay mana
isrraylinu kaqkunata ancha yanapashqa,
paypi kriyinanllapa. Piru chay isrrayli-
nukunapis Jisuspi kriyiptinllapaqam,
Dyusqa yumbayninchiqta masta rin
yanapawaqninchiq.

13Piru wakinnikiqam mana *Isrrayil-
mandachu kangillapa. Qamkunatam
kayshina niykillapa: Tayta Dyusqam
kach'amuwashqa, qamkunapa
yach'achikuqniki kanaypaq. Chaymi
atishqaykaman munani allita qamku-
nata yach'achishuyta. 14Paqtar
isrraylinu masiykuna, qamkunata
rikashushpa, qamkunashina munanqa-
llapa Jisuspi kriyiyta, washadu
kananllapa. 15Chaqa Tayta Dyusqam
chay mana kriyiq isrraylinu kaqkuna-
manda akrakashpa, qamkuna furastiru
kaqkunata yanapashushqa, paywan
alliyashpa, wambranguna kanaykillapa.
Chayshina achka llaqta masiy isrrayli-
nukunapis Jisuspi kriyiptinllapaqam,
mas shumaq rin kaq. Chaqa
paykunaqam wañushqanmanda
kawsamushqanshina rinllapa kaq.

16Kay ishkay kumparasyundam
niykillapa: Suq masamanda punta tanda
Dyuspa kaptinmi, yumbay chay masapis
Dyuspalla. Chayshinallam suq plantapa
ch'upan Dyuspa kaptinqam, yumbay
chay plantapis paypalla. *[Nuta: Chay
isrraylinukunapa unay agwilunguna Dyuspi
puntata kriyishpaqam, chay masamanda punta
rurashqan tandashina, chay plantapa
ch'upanshina karqanllapa. Chayshinallam
Pablu, chay suq isrraylinu kriyiq masingunapis
chay mas ikita rurashqan tandakunashina ichu
chay plantapa rikrangunashina karqanllapa.]*

17Piru wakin isrraylinu masiyku-
naqam Tayta Dyusmanda akrakarqan-
llapa. Paykunaqam allin *ulibu plantapa

b 11.8 [Deuteronomio 29.4] **c 11.10** [Salmo 69.22-23]

pitishqa rikrangunashina karqanllapa. Qamkuna furastiru kaqkunaqam muntipi yanqa wiñashqa ulibu mana puqoqshina karqaykillapa. Piru Tayta Dyusqam kuyashushpa, chay mana baliq plantapa rikranda kuchushpa, chay allin ulibu plantaman pyisashqashina rurashushqallapa. Chaymi chay allin plantapa ch'upambishinana tiyangillapa. (Chaqa chay unay isrraylinukunam Tayta Dyuspi allita kriyishpa, pay nishqanda iskibrishqanrayku, qamkunapis atishqallapa kangi Dyuspi kriyiyta.) 18Piru noqaykuna isrraylinukunaqam chay allin ulibupa lijitimu rikrangunashina kashqallapa kani. Qamkuna furastiru kaqkunaqam chay gustunlla wiñaq ulibupa rikrangunashina kashqallapa kangi. Chayri ama yuyayllapachu: Chay isrraylinu kaqkunamandaqam masta balinillapa, nishpaqa.

Chaqa qamkuna isrraylinukunaraykum Dyuspi kriyishqallapa kangi. Manam qamkunaraykuchu noqaykuna isrraylinukunaqa Dyuspi kriyishqallapa kani. *[Nuta: Chay unay isrraylinukunaqam Dyuspa Santu Librunda iskibrishqallapa karqan. Chaymandaqam chay furastiru kaqkunapis chay Santu Libruta uyashpa, Dyuspi kriyishpa, washadu karqanllapa.]*

19Kinsapch'i qamkuna niwangiman: Ariri. Qamkuna isrraylinukunamandam Dyuspaq yach'akushqallapa kani. Piru kananqam Tayta Dyusqa chay mana kriyiq isrraylinukunata wichukushqana suq ulibu plantapa mana baliq rikrandashina, noqaykunata chay plantanman tandawanambaq, nishpa. 20Piru manam yanqachu wichukurqanqa. Ashwanmi paykuna paypi mana kriyishqanrayku, wichukushqa. Chaymandaqam qamkunataqa washashushqa, paypi kriyiptikillapa. Chayri ama yuyayllapachu: Paykunamandaqam masta balinillapa, nishpaqa. Ashwan umildi kashpa, Tayta Dyusta manchashpa, allita kwidakayllapa, Dyusmanda ama akrakanaykillapa paykunashina. 21Chaqa chay mana kriyiq isrraylinu kaqkunatam wichukurqan, chay allin ulibupa rikrangunata kuchushpa wichukushqanshina. Chayshinallam qamkunatapis rin wichukushuqllapa, paypi mana kriyiptikillapaqa.

22Mayá, ¡allita yuyayllapa! Tayta Dyusqam ancha allin yumbaywan. Piru uchata ruraqkunataqam kastigan. Chaymi paymanda akrakaqkunataqa kastigashqa. Piru qamkunataqam ancha yanapashushqa. Chayri Tayta Dyuspi mana shaykuq kriyiyllapa: Paymi ancha allin, nishpa. Piru chayshina qamkunapis mana kriyiptikiqam, rin wichukushuqllapa. 23Piru chay mana kriyiq isrraylinu masiykuna Tayta Dyuspi kriyiptinllapaqam, Dyusqa paykunatapis rin yanapaq. Chaqa payqam mushuqmanda das atin pyisariyta paykunata chay allin plantamanshina, wambranguna kanambaqllapa. 24Qamkuna mana baliq ulibu plantashina kaptikipismi, Jisuspi kriyiptikillapa, Tayta Dyus washashushqa. Piru dasmi atin washayta chay isrraylinu masiykunata, paypi kriyiptinllapa. Chaqa paykunaqam ulibupa lijitimu rikrangunashina.

Tayta Dyusmi isrraylinukunata kuyashpa, rin washaq

25Kriyiq masitakuna, Tayta Dyus yuyashqandallam munani yach'anaykillapa, amana yuyanaykillapa: Noqam yumbaymanda mas yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Dyus shunqombilla yuyashqanqam kayshina: Chay isrraylinukunaqam mana tukuy tyimpupaqchu angu shunqoyuqkuna rinllapa kaq. Ashwan Dyus munashqan-

shinam achka furastirukuna Jisuspi puntata rinllapa kriyiq. Chaymandaqam ancha achka isrraylinukunapis paypi rinllapa kriyiq. 26Chaqa Tayta Dyusqam yumbay isrraylinukunata rin washaq, paypi kriyiptinllapa. Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi nin:

*Siyun llaqtamandam suq
*Washadur rin shamuq, *Jakubupa karu willkangunata uchangunamanda washanambaq.
27 Chaymi paykunawan suq tratuta rini ruraq tukuy uchangunamanda pirdunanaypaq, nishpa.[d]

28Piru kananqam chay isrraylinu masiykunaqa *Dyuspa shumaq nutisyandaqa mana munanllapachu kriyiyta. Chaymi Dyusta kuntraykanllapa. Chayraykum Tayta Dyusqa qamkuna furastiru kaqkunata masta yanapashuykangi. Piru Tayta Dyusqam isrraylinu kaqkunataqa kuyawanllaparaq, chay karu agwiluykunata akrashqanrayku. 29Chaqa chay karu agwiluykunata akrashpam, suq tratuta rurarqan, karu willkangunata yanapanambaq. Chaymi mana ñigashpachu, yumbayta rin kumpliq. 30Piru chay isrraylinukuna Tayta Dyusta mana kasuptinllapaqam, payqa qamkuna furastirukunata llakipashushpa, yanapashungillapa. Piru unay tyimpupiqam qamkunapis mana kasurqaykichu Dyustaqa. 31Chayshinallam kanan chay isrraylinukunapis Dyustaqa mana kasushqallapachu. Piru Tayta Dyusqam llakipashpa paykunatapis rin yanapaq, qamkunata yanapashushqanshina. 32Piru yumbay runakuna warmikunam Tayta Dyustaqa mana kasurqanchiqchu. Chaymi karsilpishina karqanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam suq tyimpupaq chayshina dijawarqanchiq, suq tyimpumanda llakipawaqninchiq washawananchiqllapa.

33¡Tayta Dyusqam ancha yach'ayniyuq kashpa, tukuy imata intyindin! Chaymi mana pipis atinchiqllapachu intyindiyta yuyashqangunata, ni rurashqangunata: ¿imapaqmi chaykunata rurashqa? nishpaqa. 34Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: "¿Pitaq atinman yach'ayta Tayta Dyus yuyashqandaqa? ¿Ichu pitaq atinman payta yach'achiytaqa?" (Manam pipis atinmanchu.)[e] 35"¿Pitaq Dyustaqa imata atishqa qoyta, chaymanda kutichirinambaqqa?" (Manam pipis atishqachu.)[f] 36Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashpa, kawsachiykan. Chaymi tukuy ima kaqqa Dyuspaqlla. Chayri ¡paytalla alabashunllapa tukuy tyimpupaq! ¡Chayshina kanqa!

Tayta Dyusman intrigakashun, payta kasushpa kawsananchiqllapa

12 1Kuyashqay masitakuna, Taytanchiq Dyus chayshina kuyawaqninchiq washawaptinchiqmi, ancha rrugaykillapa, tukuy shunqoykiwan, tukuy kwirpuykiwan payman intrigakashpa, paytalla kasunaykillapa. Chayshina intrigakashpaqam, Dyuspaqqa qam kikiki suq shumaq kawsaq ufrinda kangi, paytalla adurashpa, kawsanaykillapa. 2Chayri amana kawsayllapachu kay mundupa mana baliq kustumbringunata rurashpaqa. Ashwanri Taytanchiq Dyusman intrigakayllapa, mushuq yuyayniyuqkuna kanaykillapa. Chayshina intrigakashpaqam, Tayta Dyus munashqanda allita ringillapa yach'aq. Chaqa payqam munan, payta kushichishpa, allitalla rurashpa, ancha shumaqta kawsananchiqllapa.

---

d 11.27 [Isaías 59.20-21] **e 11.34** [Isaías 40.13] **f 11.35** [Job 41.11]

3Tayta Dyusmi, ancha allin kashpa,
noqata numbrawashqa, qamkunata
paypaq yach'achishunay. Chaymi
yumbay qamkunata niykillapa: Ama
yuyayllapachu palanganushinaqa.
Ashwanri allita yuyayllapa: ¿Taytanchiq
Dyuschu yanapawaykan, allita paypi
kriyinaypaq ichu mana? nishpa. 4Chaqa
noqanchiqkunapa kwirpunchiqpiqam
kan tukuy ima atinanchiq yuyayta,
rikayta, puriyta. Chay kusaskunaqam
kwirpunchiqtaqa yanapan suq layawan,
suq layawan. 5Chayshinallam Jisukris-
tupi allita kriyishpaqa, achka kashpapis,
suq kwirpushinallana kanchiqllapa.
Chaymi suqwan suqwan yanapana-
kushpa, shumaqta kawsanchiqllapa.
6Tayta Dyusqam pay munashqanshina
yumbayninchiqta yanapawanchiq, kadunu
suq layapi suq layapi qawch'u kashpa,
atinanchiq yanapanakuyta. Chayri Tayta
Dyus wakinninchiqta suq kach'akuta
niwaptinchiqqa, paypi ancha yuyakushpa,
chay niwashqanchiqta yach'achikushun.
7Ichu Tayta Dyus wakinninchiqta
yanapawaptinchiq, suqkunata yanapanan-
chiqqa, ancha allin shunqonchiqwan allita
yanapashun. Ichu yanapawaptinchiq allin
duktrinanda yach'achikunanchiqqa, allita
yach'achikushun. 8Ichu yanapawaptinchiq,
suqkunata animachinanchiqqa, allita
animachishun. Ichu yanapawaptinchiq ima
kaqninchiqwan yanapakunanchiqqa,
kushikushpa qoshun, ama ni ashlitata
mich'ashpachu. Mayqanninchiq karguyuq
kashpaqa, ancha allita yuyashpa,
shumaqta kamachikushun. Mayqanninchiq
nisitaqkunata yanapashpa, kushikushpa
yanapashun.

Dyuspa wambranguna kayshina kawsanqa

9Allipta kuyanakushunllapa, ama
shiminchiqwanllachu. Uchakunata
ancha ch'iqnishpa, allitalla rurashpa,
kawsashunllapa. 10Jisuspi kriyiq
masinchiqkunawan allin masapurashina
ancha kuyanakushun. Amar palanganu-
kuna kashunchu. Ashwanri suqwan
suqwan rrispitanakushpa, ancha
qawch'u kashun, suqkunata alabanan-
chiq.
11Amar qellakunaqa kashunllapachu.
Ashwan tukuy shunqo Siñurninchiq
Jisusta kuyashpa, ancha allita paypaq
trabajashunllapa.
12Paypi allita yuyakushpa, kushiku-
shunllapa. Padisishpapis, chay ñakayku-
nata mana shaykuq agwantashunllapa.
Tayta Dyusman tukuy tyimpu mañaku-
shunllapa.
13Jisuspi kriyiq masinchiqkunapa
iman faltaptin, yanapashunllapa.
Noqanchiqkunaman shamuptinllapa,
shumaqta ch'ayachishunllapa.
14Mayqan runakuna padisichiwaptin-
chiq, Tayta Dyusman mañakushunllapa,
paykunata yanapanambaq. Piru amar
mañakushunchu, paykunata kastiga-
nambaqqa.
15Suqkuna kushikuptinqa, pullan
kushikushunllapa. Suqkuna waqaptinqa,
pullan waqashunllapa.
16Chayshinar suqwan suqwan suq
yuyaylla kashpa, shumaqta kawsashun-
llapa. Amar palanganuchu kashunllapa:
Ancha yach'ayniyuq kani, nishpaqa.
Ashwan mana nimayuq kaqkunawan
kashunllapa.
17Mayqan ima maluta rurawaptin-
chiqqa, ama kutichishunchu, maluta
rurashpaqa. Ashwan yumbaypa
ñawpambi allitalla rurashpa,
kawsashunllapa. 18Chayri atishqanchiq-
kaman imashinapis yumbaywan
shumaqta kawsashunllapa. 19Kuyashqay
kriyiq masitakuna, mayqan runa ima
maluta rurawaptinchiqqa, ama paytaqa
bingashunllapachu. Ashwanri dijashun-
llapa, Tayta Dyuslla kastiganambaq.

Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin:
“Noqallam rini kastigaq chay maluta
rurashuqkunataqa. Chaqa noqallam
yumbayta rini pagaraqqa”, nishpa.[g]
20Dyuspa chay librumbillam nimbis:
“Ch'iqnishuqkuna mallaqnaptinqa,
qarayllapa. Yakunaptimbis, qoyllapa
yakituta. Chayshina paykunata
yanapaptikiqam, penqakushpa, ancha
rinllapa chupikayaq” nishpa.[h] 21Chay-
shinar ama dijakayllapachu, uchakuna
binsishunambaqqa; ashwan allitalla
rurayllapa, tukuy laya uchata binsinay-
killapa.

Awturidarkunata allita kasushunllapa

13 1Yumbay awturidarkunata allita
kasushunllapa. Chaqa Tayta
Dyusmi yumbay chay awturidarkunata
dijashqa, kay pachapi kamachikunan-
llapa. Mana dijashqa kaptinqam, mana
ni suq awturidar kanmanchu. 2Chaymi
chay awturidarkunata kuntraqkunaqa
Tayta Dyus rurashqanda kuntraykan-
llapa. Chayraykum chay kuntraqkunaqa
kastigadu rinllapa kaq. 3Chaqa Tayta
Dyusmi yumbay awturidarta dijashqa,
mana alli ruraqkunata kastigashpa,
manchachinanllapa, ama maluta
ruranallapa. Manam rurashqachu, alli
ruraqkunata kastigananllapaqa. Chayri
qamkunaqa allitalla rurayllapa, chay
awturidarkunata ama manchanayki-
llapa. Chayshina qamkuna shumaqta
kawsaptikiqam, chay awturidarkunaqa
rin alabashuqllapa. 4Chaqa paykunaqam
qamkuna alli ruraqkunata
kwidashushpa, Tayta Dyus munash-
qanda ruraykanllapa. Chaymi ancha
pudirniyuq kashpa, paykunaqa chay
mana alli ruraqkunata atinllapa
kastigayta. Chayri mayqanniki mana
allita rurashpaqa, ancha manchay chay
kastigakuqkunata. 5Piru amar kastiguta
manchashpallachu kasushunllapa chay
awturidarkunataqa. Ashwan
kasushunqa, yuyashpa: Allitam munani
rurayta, nishpa. 6Chayshina allita
kwidawaptinchiqqar, impwistukunata
pagarashun, paykunata mantyininan-
chiqllapa. Chaqa paykunaqam
yumbayta kwidawaqninchiq, Dyus
munashqanda ruraykanllapa.

7Chayri yumbay dibirakushqanchiqta
pagarakushun. Kuntribusyunda
manaraq pagarakushpapis, pagaraku-
shun. Suq laya impwistukunata
manaraq pagarakushpa, chaykunatapis
pagarakushun. Yumbay allin
awturidarta rrispitashpa, alabashun-
llapa.

8Amar ni pitapis dibirashunchu. Piru
listu kashunllapa, yumbayta kuyanan-
chiqllapa. Chaqa runa masinchiqkunata
kuyashpaqam, Tayta Dyuspa yumbay
liyningunata kasuykanchiqllapa. 9Chaqa
*Muysispa liyningunam kayshina
niwanchiq: “Warmiyuq ichu runayuq
kaqkunaqa suqkunawanqa ama
puñuyllapachu; ama pitapis wanchiylla-
pachu; ama suwakuyllapachu; ama
tistimuñiruqa kayllapachu; suqkunapa
imandapis ama munakuyllapachu”,
nishpa.[i] Chaymandaqam Tayta Dyusqa
nirimbis: “Qamkuna kwirpuykita
kuyashqaykishina, runa masikitapis
kuyay”, nishpa.[j] Chay ultimu kamachi-
kushqanda kasushpaqam, yumbay chay
punta kamachikushqangunatapis,
kasuykanchiqllapa. 10Chaqa allipta
kuyanakushpaqam, runa masinchiqku-
nataqa manana nima maluta rinchiqlla-
pachu ruraq. Chaymi suqwan suqwan
kuyanakushpaqa, Tayta Dyus yumbay

---

g 12.19 [Deuteronomio 32.35] **h 12.20** [Proverbios 25.21-22] **i 13.9** [Éxodo 20.13-17]
j 13.9 [Levítico 19.18]

kamachikushqanda allita kasuykanchiq-
llapa.
11Chayshina Dyusta kasushpaqa, allita
yach'ayllapa: Jisukristu shamunan
diyaqam sirkamuykanna, nishpa. Chaqa
paypi chayraq kriyiptinchiqqam, mas
achka tyimpuraq kidarqan shamunam-
baqqa. Piru kananqam mas ashla
tyimpullana kidan ñakashqanchiqmanda
washawananchiqqa. Chayri rikch'akashpa,
Dyusta allita kasushunllapa. (Piru payta
mana allita kasushpaqam puñuykanchiq-
shina.) 12Chaqa uchayuqkunapa
tyimpunqam rin ushyakaq Jisukristu
shamuptin. Piru paypi kriyiqkunapaqqam
suq tuta das achikyaqshina rin kaq. Chayri
amana rurashunchu chay uchata ruraqshi-
naqa. Ashwanri Dyus munashqanda
rurashpa kawsashunllapa. Chayshina
kawsashpaqam, armayuqshina kanchiq-
llapa *dyabluta, uchata binsinanchiq.
13Chayri allitalla rurashpa kawsashunllapa,
punchawpishina purinanchiq. Amar chay
kunyaykaq fyistakunaman rishunllapachu.
Amar ni mach'ashunllapachu. Amar ni
warmikunata maskashunchu, paykunawan
puñunanchiqqa. Warmikunapisri ama
suqkunawanqa puñunqachu. Amar ni
anyanakushunchu ni imbidyanaku-
shunchu. 14Ashwanri Siñurninchiq
Jisukristupi ancha allita kriyishunllapa,
ama rurananchiq kwirpunchiq munash-
qandalla. Manchu suldadukunaqa
armanwan kuntrangunamanda washakan.
Chay suldadupa armanshinam Jisusqa atin
washawayninchiqta. Chayri paypi
yuyakushpa, amana yuyashunchu
kwirpunchiq munashqandallaqa.

Kriyiq masinchiqta ama kuntradisishunchu

14 1Wakin kriyiq masinchiqku-
naqam Jisukristu nishqandaqa
manaraq allitaqa intyindinllapachu.
Piru paykunataqa ama kuntradisi-
shunchu. Ashwanri shumaqta
ch'ayachishun, noqanchiqkunawan
pulla kanambaq. 2Chaqa wakingunaqam
kriyin: Tukuy laya mikunatam atinchiq-
llapa mikuyta, nishpa. Piru chay
manaraq allita intyindiqkunaqam
kriyinllapa: Ch'akramanda kaqtallam
atinchiqllapa mikuyta, nishpa. Manam
munanllapachu aychata mikuytaqa.
3Chayri qamkuna tukuy laya mikunata
mikuqkunaqa ama disprisyayllapachu
chay mana yumbayta mikuqkunataqa.
Chayshinalla qamkuna mana yumbayta
mikuqkunapis ama jusgayllapachu chay
tukuy laya mikunata mikuqkunataqa.
Chaqa Taytanchiq Dyusqam paykuna-
taqa shumaqta ch'askishqa, wambran-
guna kanambaq. 4Chayshina Tayta Dyus
shumaqta ch'askiptinqa, ¿pitaq qamqa
kangi jusganayki Dyusta sirbiqtaqa?
Chaqa Dyusllam dirichuyuq,
jusganambaq payta sirbiqkunataqa.
Taytanchiq Dyus ancha pudirniyuq
kashpam, chay sirbiqningunata atin
yanapayta, allita kawsananllapa, ama
kastigadu kananllapa.
5Chayshinallam wakin kriyiq
masinchiqkuna kriyinllapa: Yumbay
diyakunamandam suq diyalla masta
balin, Dyuspaq gwardananchiqllapa,
nishpa. Piru suqkunaqam kriyinllapa:
Yumbay diyakunam igwallla balin,
Dyuspaq gwardananchiqqa, nishpa. Piru
chay diyakunapaqqa ancha allita
yuyanqallapa, kriyishqanda kumplinan-
llapa. 6Chaqa chayshina allita yuyashpa,
suq diyatalla gwardashpaqam, Siñurnin-
chiqpaq gwardaykanllapa. Chayshina-
llam suq diyatalla mana gwardaqku-
napis yuyanllapa: Tukuy diyam balin
Siñurninchiqpaq gwardananchiqqa,
nishpa. Chayshinallam chay tukuy
imata mikuqkunaqa Tayta Dyusta
pagikushpa, mikunllapa. Chay tukuy
imata mana mikuqkunapismi Tayta

Dyusta pagikushpa, chay wakin mikunatalla mikunllapa. Chaymi chay ishkay laya kriyiqkunaqa Dyusta allita alabaykanllapa.

7Chaymi kawsashpa ichu wañushpaqa, mana noqanchiqpaqllachu kawsanchiqllapa ichu wañunchiqllapa. 8Ashwanmi kawsashpaqa, Siñurninchiq Jisuspaqlla kawsanchiqllapa. Wañushpapismi, paypaqlla wañunchiqllapa. Chaymi kawsashpa ichu wañushpapis, Jisuspaqlla tukuy imata ruranchiqllapa. 9Chaqa Jisukristuqam wañushpa kawsamurqan, kawsaqkunapa, wañuqkunapa kamachikuqnin kanambaq.

10Chayshina Jisukristu juyisninchiq kaptinqa, ¿imapaqtaq jusgangillapa kriyiq masinchiqkunataqa? Ichu ¿imaraykum disprisyangillapa kriyiq masinchiqkunataqa? Chaqa suq diyam yumbayninchiq Jisukristupa ñawpanman rinchiqllapa ch'ayaq, pay jusgawananchiqllapa. 11Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin:

> Alliptam niykillapa, yumbay runakunam ñawpaypi qonqorikushpa, rinllapa niq: “Qamllam Dyusniyllapa kangi”, nishpa.[k]

12Chaymi allita yach'anchiqllapa: Suq diyam yumbayninchiq Tayta Dyusta kwintata rinchiq qoq, kay mundupi tukuy ima rurashqanchiqpaq.

Ama nimatapis disanimachishunchu Jisuspi kriyiqkunata

13Yach'ashpa: Tayta Dyusllam juyisninchiq, nishpa, ama jusganakushunchu. Ashwan allita yuyashpa, ama nimatapis dañachishunchu kriyiq masinchiqkunata, uchata rurananllapaqa. 14Noqaqam Siñurninchiq Jisuspi yuyakushpa, allita yach'ani: Tukuy laya mikunam alli mikunanchiqpaq. Manam nimapis mapachu, nishpa. Piru wakin kriyiq masinchiqkunaqam yuyanllapa: Chay wakin laya mikunata mikushpaqam, uchayuqna kani, nishpa. Chayshina yuyaptinllapaqam, mana balinchu, chay laya mikunata mikunanllapaqa. 15Chaymi noqanchiqkuna chay mana mikuqkunapa ñawpambi tukuy laya mikunata mikuptinchiqqa, kinsapch'i yuyanmanllapa: Chay kriyiq masiykunam uchata ruraptinllapa, noqapis paykunashina rurashaq, nishpa. Chayshina yuyashpakish, tukuy imata mikuptinchiq, paykunapis mikushpa, uchayuq kidanmanllapa. Chaymi chayshina paykunata dañachishpaqa, Jisuspa wambrangunataqa manana kuyaykanchiqchu. Piru Jisukristuqam wañushqa, paykunatapis washanambaq. Chayri paykunata ama chingachishunchu, tukuy laya mikunata mikushpaqa. 16Chayri alli kaptin imata mikunayki ichu ruranaykiqa, piru suqkunapaq mana baliptinqa, ama ruraychu paykunapa ñawpambiqa, ama rimashunanllapa: “Uchatam ruraykan”, nishpaqa. 17Chaqa Tayta Dyusqam mana kamachiwanchiqchu: “Chaykunata mikuyllapa, chayta upyayllapa, ichu ama chayta mikuyllapachu ni chayta upyayllapachu”, nishpaqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa kayshina kamachiwanchiq: Noqa nishushqayta rurashpa kawsayllapa. *Santu Ispirituy yanapashuptin, kushikushpa, yumbaywan shumaqta kawsayllapa, nishpa. 18Chayshina shumaqta kawsashpaqam, Jisukristuta kasuykanchiq. Taytanchiq Dyustapismi kushichiykanchiq. Chayshina kawsaptinchiqmi, runa masinchiqkunaqa ancha rinllapa alabawaqninchiq.

19Chayri imashinapis ancha shumaqta suqwan suqwan kawsashunllapa, tukuy imapi animachinakushpa, Jisuspi mas allita kriyinanchiqllapa. 20Chaqa Tayta

k 14.11 [Isaías 45.23]

Dyusqam chay kriyiq masinchiqkunata
yanapaykan, paypi masta yuyakunan-
llapa. Chayri ama nimatapis dañachi-
shunchu paykunataqa, ñawpambi ima
mikunata mikushpaqa. Chaqa allibmi
tukuy laya mikuna limpyu. Piru manam
balinchu chay mikunakunata mikush-
qanchiqrayku, wakin kriyiq masinchiq-
kunata uchata rurachinanchiq. 21Chayri
yach'ashpa: Chay kriyiq masiytam
dañachiykani, nishpaqa, mas alli
kanman ama aychata mikunanchiq, ama
ni *binuta upyanchiq, ama ni suq laya
kusaskunata rurananchiq, ama pitapis
dañachinanchiq, Dyusmanda
akrakanambaq.

22Chayri chay mikunakunapaq imata
yuyaptinchiqqa, Tayta Dyuslla
yach'anqa. Chayshina yach'ashpaqa,
pay niwaptinchiq: Allitam ruraykangi,
nishpaqa, ancha kushikushunllapa.
23Piru suq kriyiq masinchiq manaraq
allita yach'ashpa: Dyusmi munan kay
mikunata mikunaypaq, nishpaqa, ama
mikunqachu. Chaqa manaraq allita
yach'ashpa mikushpaqam, uchata
ruraykan. Chayshina imapi kriyishpa,
chay kriyishqanchiqta mana
kasushpaqam, uchata ruraykanchiq-
llapa.

Suqkuna munashqandapis rurashun, ama noqanchiqkuna munashqanchiqtallachu

15 1Jisuspi allita kriyishpaqa,
noqanchiq munashqanchiqta-
llaqa amana rurashunllapachu.
Ashwanri chay mana allita intyindiqku-
nata agwantashpa, mana shaykuq
llakipashpa, shumaqta yanapashunllapa,
Jisuspi mas allita yuyakunanllapa.
2Chayri kriyiq masinchiqkunata
kushichishpa, yanapashun, mas allita
Jisuspi kriyinanllapa. 3Chaqa Jisukristu-
pismi pay munashqandallaqa mana
rurarqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus
munashqandalla rurarqanqa. Chaymi
achka runakuna Jisusta musyarqanllapa.
Chayraykum *Dyuspa Santu Librumbi
Jisusqa Taytanda nin: “Qamta
musyashuqkunaqam noqatapis
musyawanllapa”, nishpa.*l* 4Chaymi
Tayta Dyusqa Santu Librumbi tukuy
imata iskibrichirqan, noqanchiqkunata
yach'achiwananchiq, chayshina mana
shaykuq paypi yuyakushpa,
kushikushpa kawsananchiqllapa.
5Kanan Dyusmanmi mañakuni, qamku-
nata kunswilashushpa, ancha yanapa-
shunanllapa, mana shaykuq paypi
yuyakunaykillapa. Mañakunipismi suq
yuyayniyuqlla kashpa, suqwan suqwan
shumaqta kawsanaykillapa, Jisukristu
kawsashqanshina, 6qamkunapis pulla
alabanaykillapa Siñurninchiq Jisukris-
tupa Tayta Dyusta.

Dyuspa shumaq nutisyanqam yumbay nasyumbi tiyaqkunapaq

7Jisukristum noqanchiqkunata ancha
shumaqta ch'askiwashqa kanchiq.
Chayri noqanchiqkunapis yumbay
kriyiq masinchiqkunata ancha shumaqta
ch'askishunllapa, yumbay rikawaqnin-
chiq Tayta Dyusta alabananllapa.
8Chaqa alliptam niykillapa: Jisukris-
tuqam shamushqa, noqaykuna isrrayli-
nukunata yanapawanambaq, Tayta
Dyus agwiluykunata ufrisishqanda
kumplinambaq, kayshina allita
yach'anaypaqllapa: Tayta Dyusqam
tukuy ima ufrisikushqanda kumplin,
nishpa. 9Jisusqam kay mundumanqa
shamurqan, qamkuna mana isrraylinu
kaqkunapis Tayta Dyusta alabanayki-
llapa, qamkunatapis llakipashushpa,
washashushqanllaparayku. Chaymi

l 15.3 [Salmo 69.9]

*Dyuspa Santu Librumbi chay unay
*Dabidqa nin:
Noqam suq *nasyungunamanda
kaqkunawan adurashqayki.
Kantashpam, alabashqayki,
nishpa.[m]
10Dyuspa Santu Librumbiqam nimbis:
Qamkuna mana isrraylinu kaqkuna-
pisri isrraylinukunawan pulla
kushikuyllapa, nishpa.[n]
11Dyuspa Santu Librumbiqam nirimbis:
“Qamkuna yumbay nasyungunamanda kaqkunapisri Tayta Dyusta alabayllapa. Qamkuna yumbay kastakunamanda kaqkunapisri paytalla alabayllapa”, nishpa.[o]
12Dyuspaq chay rimaq *Isayiyaspismi kayshina iskibrirqan:
Chay unay isrraylinu *Isayipa karu
willkangunamandam rin nasiq
suq kamachikuq runa. Paymi
yumbay chay mana isrraylinu
kaqkunatapis shumaqta rin
kamachiq. Chaymi paykunaqa
paypi ancha rinllapa yuyakuq,
nishpa.[p]
13Tayta Dyusmi ancha yanapawanchiq, paypi mana shaykuq yuyakunanchiqllapa. Chaymi payman mañakuni, paypi kriyiptikillapa, pudirniyuq *Santu Ispiritunwan yanapashunanllapa, kushikushpa, ama nimata manchashpa, paypi mas allita yuyakunaykillapa.
14Kriyiq masitakuna, qamkunaqam Dyus nishqanda allita intyindingillapa. Chaymi ancha allinguna kashpa, atingillapa qamkunapura allita kunanakuyta. 15Piru kay kartatam kach'amuni, Dyuspaq yach'akushqaykita ama qonqanaykillapa. Chaymi mana nimata pakashpachu, tukuy ima yuyashqayta niykillapa. Chaqa Tayta Dyusqam ancha allin kashpa, numbrawashqa,
16qamkuna mana isrraylinu kaqkunata Jisukristupaq yach'achishunaypaq, paypi kriyinaykillapa. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa qamkunata rin akrashuqllapa, Dyus munashqanshina kawsanaykillapa. Chayshina akrashuptinllapam, noqaqa kurashina kashpa, qamkunata rini intrigakushuq Tayta Dyusman, suq allin ufrindatashina ch'askishunanllapa, wambranguna kanaykillapa.
17Jisukristupi yuyakuptiymi, payqa ancha yanapawan, Tayta Dyuspaq allita yach'achikunaypaq. Chaymi noqaqa ancha kushikuni. 18Piru manam munanichu nishuyllapata noqa rurashqaypaqqa. Ashwanmi munani kayshina nishuyllapata: Jisukristum ancha yanapawashqa, mana isrraylinu kaqkunata allita yach'achishpa, milagrukunata ruranaypaq, paykuna Dyusta kasushpa kawsananllapa.
19Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawashqa, milagrukunata ruraptiy, chay rikawaqkuna intyindinambaq: Tayta Dyusmi Pabluta kach'amushqa, nishpa. Chaymi Jirusalin llaqtamandapacha chay ancha karu Iliriku lugarkaman allita yach'achikushqa kani *Jisukristupa shumaq nutisyanda, paypi kriyishpa, washadu kananllapa.
20Ancham munashqa kani yach'achikuyta chay karu lugarkunapi, manaraq ni pipis Jisukristupaq yach'achikuptin. Chayshina puntata yach'achikushpaqam, suq wasipa simyintundashina rurashqa kani.
21Chaqa chayshina yach'achikushpaqa, Dyuspa Santu Librun kayshina nishqanda rurashqa kani:

---

m 15.9 [2 Samuel 22.50; Salmo 18.49] **n 15.10** [Deuteronomio 32.43]
o 15.11 [Salmo 117.1] **p 15.12** [Isaías 11.10]

Chay runa, warmi mana ni suq
kutinda paypaq uyaqkunaqam
uyanqallapa. Chay manaraq
uyaqkunaqam uyashpa, paypaqqa
allita rinllapa intyindiq, nishpa.[q]

Pablum yuyarqan Rruma llaqtaman riyta

22Ancham munashqa kani watuku-
shuyllapata. Piru achka llaqtakunaman
rishpa yach'achikuqmi, kanangaman
manaraq atishqachu kani shamuyta
qamkunamanqa. 23Piru kananqam kay
llaqtakunapiqa ushyashqana kani
yach'achikuyta. Chaymi achka wataku-
nana ancha munashpa rikashuyllapata,
24nasyun Ispañaman riqshina, munani
qamkunaman shamuyta watukushuq.
Chayshina watukushushpaqam, ancha
kushikushaq. Yuyakunipismi:
Ringillapam yanapawaq, Ispañaman
rinaypaq, nishpa.
25Piru manaraq qamkunaman
shamushpaqam, Jirusalinmanraq rini
riq, isrraylinu kriyiq masinchiqkunapaq
suq ufrindata apashpa. 26Chaqa kay
*prubinsya Masiduñapi, kay prubinsya
Akayapi tiyaq kriyiq masinchiqkunam
yuyashqallapa suq ufrindata tandayta
chay Jirusalin llaqtapi pubri kriyiq
masinchiqkunapaq. 27Chayshina
paykuna kikin yuyashpaqam, ancha
allita rurashqallapa. Chaqa chay
isrraylinu kriyiq masinchiqkunaqam
qamkuna mana isrraylinu kaqkunata
Dyuspaq yach'achishushqallapa.
Chaymi ancha balin, chay pubri kriyiq
masinchiq isrraylinukunata yanapanay-
killapa. 28Chaymi chay ufrindataqa
noqa kikiy apashaq chay pubrikuna-
manqa. Chaymandaraqmi rini riq chay
Ispañamanqa. Chayman riqshinam
watukushuqshina pasashaq. 29Chaymi
allita yach'ani: Qamkunaman shamuptiy
yach'achishuqmi, Jisukristuqa ancha rin
yanapashuqllapa, nishpa.
30Kuyashqay masitakuna, Dyuspa
*Santu Ispiritunmi animachiwanchiq,
ancha kuyanakunanchiq. Chaymi
Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi
rrugaykillapa, Dyusman ancha mañaku-
naykillapa, noqata yanapawanambaq.
31Mañakuyllapapisri, prubinsya
Judiyapi Jisusta kuntraqkunamanda
kwidawanambaq, kay ufrindata
Jirusalinman apaptiy, chay kriyiq
masinchiqkuna kushikushpa, shumaqta
ch'askiwananllapa. 32Mañakuyllapa-
pisri, Dyus munaptin, qamkunaman
ch'ayanaypaq, parlashpa, animachina-
kushpa, kushikunanchiqllapa.
33Noqaqam Tayta Dyusman mañakuni,
qamkunawan kanambaq. Chaqa payqam
shumaqta kawsachiwanchiq, ama
nimatapis manchananchiqllapa.
Chayshina kanqa.

Pablum kay kartata iskibrishpa, wakin kriyiq masingunata napaykurqan

16 1Munanim nishuyllapata kriyiq
paninchiq Fibipa faburninda.
Chaqa payqam Sinkriya llaqtapi *dyaku-
nisa kashpa, kriyiq masinchiqkunata
ancha yanapashqa. 2Chaqa chay
Fibiqam Siñurninchiqpi allita kriyishpa,
achka kriyiq masinchiqkunata,
noqatapis ancha yanapawashqa. Chayri
ch'ayaptin qamkunamanqa, shumaqta
ch'ayachishpa, payta ima nisitashqanda
qoyllapa.
3Yush'ayku noqapa shutiypi
napaykuyllapa kriyiq masinchiqkuna
Prisilata, qosan Akilastapis. Chaqa
paykunaqam noqapa pullay Jisukris-
tupaq yach'achikushqallapa. 4Kanan
paykunaqam washawananrayku, listu
karqan, wañunambaqllapa. Chaymi

q 15.21 [Isaías 52.15]

noqaqa Prisilata Akilastapis ancha pagikuni. Piru manam noqallachu paykunataqa pagikuni. Ashwanmi yumbay chay furastiru kriyiq masinchiqkunapis paykunata ancha pagikunllapa.

5Napaykuyllapar noqapa shutiypi chay Prisilapa Akilaspa wasimbi tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis. Kuyashqay kriyiq masitay Ipinitutapis napaykuyllapa. Chaqa chay *prubinsya Akayapi manaraq pipis kriyiptinmi, payqa puntata Jisukristupi kriyirqan.

6Napaykuyllapar kriyiq paninchiq Maryatapis. Chaqa payqam ancha trabajashqa, qamkunata yanapashunan. 7Napaykuyllapar chay isrraylinu masiy Andrunikuta, Juniyastapis. Paykunaqam noqamanda mas puntata Jisukristupi kriyishpa, noqapa pullay karsilpi karqanllapa. Chayshina ancha allita kriyiptinllapam, chay suq *apustulkunaqa ancha rrispitanllapa paykunataqa.

8Napaykuyllapar kuyashqay kriyiq masiy Ampliyustapis. 9Napaykuyllapar Jisukristupaq yach'achikuq masiy Urbanuta, kuyashqay masanchiq Istakista, 10masanchiq Apilistapis. Chaqa payqam padisishpapis, mana shaykuq Jisukristupi allita yuyakun. Napaykuyllapapisri masanchiq Aristubulusta tukuy ayllundinda, 11isrraylinu masiykuna Irudyunda, Narsisuta Jisuspi kriyiq ayllundinda. 12Napaykuyllapar paninchiq Trifinata, paninchiq Trifusata. Chaqa paykunaqam Jisukristuta ancha allita sirbinllapa. Napaykuyllapar kuyashqay paninchiq Pirsidatapis. Paypismi Siñurninchiqpaq ancha trabajashqa. 13Napaykuyllapar chay ancha allin kriyiq masinchiq Rrufutapis, mamandinda. Chaqa mamanqam mamayshina kuyawashpa, ancha yanapawashqa. 14Napaykuyllapar kay kriyiq masinchiqkunata: Asinkrituta, Fliguntita, Irmasta, Patrubusta, Irmista, yumbay kriyiq masinchiq paykunawan tandakaqkunata. 15Napaykuyllapapisri masanchiq Filuguta, paninchiq Julyata, masanchiq Niryuta, panindinda, chay masanchiq Ulimpasta, paykunawan tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis.

16Chayshinar suqwan suqwan tingunakushpa, (ancha rrispitanakushpa) *muchanakushpa, shumaqta napaykunakuyllapa. Kay llaqtakunapi yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunam qamkunata napaykushungi.

17Kriyiq masitakuna, yush'ayku allita kwidakayllapa suq laya duktrinata yach'achikuqkunamanda. Kwidawkish, chay duktrinanchiqta kuntraqkunata kriyishpa, Dyusmanda akrakangimanllapa. Chayri chay laya yach'achikuqwanqa ama ni tandakayllapachu. 18Chaqa paykunaqam Jisukristuta mana kasushpachu, paykuna munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Kanan mishki mishkita rimashpam, mana yach'aqkunata ingañanllapa. 19Kriyiq masitakuna, qamkunapaqmi yumbay runakuna yach'anllapa: Yach'akushqaykitam allita kasungillapa, nishpa. Chaymi ancha kushikuni. Piru munanim alli kaqtalla ruranaykillapa. Manam munanichu ni yuyanayki, uchata ruranaykillapaqa. 20Kanan Tayta Dyusqam shumaqta kawsachiwaqninchiq, *dyabluta das rin binsiq. Binsishpaqam, rin yanapawaqninchiq, chay dyabluta sarrunanchiqllapa. Siñurninchiq Jisukristur yanapashunqallapa.

21Yach'achikuq masiy Timutiyupismi kay kartapi qamkunata napaykushungi. Isrraylinu masiykuna Lusyanu, Jasun, Susipatirwanmi qamkunata napaykushungi.

22Noqa Tirsyu, masanchiq Pablupa kay kartanda iskibriqpismi napaykuykillapa Siñurninchiqpa shutimbi.

23 Masanchiq Gayupismi qamkunata
napaykushungi. Paymi noqa Pabluta
pusadata qowaykan. Achka kriyiq
masinchiqtapismi wasinda pristan,
kaypi Dyusta alabananllapa. Kay
llaqtapa tisurirun Irastu, masanchiq
Kwartu shutiqpismi napaykushungi-
llapa.
24 Siñurninchiq Jisukristur yumbay
qamkunata yanapashunqa. Chayshina
kanqa.

**Pablum Dyusta ancha alabashpa,
kay kartata ushyarqan**

25 *Jisukristupa shumaq nutisyanda
qamkunata yach'achishuptiymi, Tayta
Dyusqa atin yanapashuyta, mana
shaykuq Jisuspi kriyinaykillapa. Chayri
payta ancha alabashunllapa. Chaqa
payqam manaraq kay munduta
rurashpa, yuyarqan: Suq diyam noqapi
kriyiqkunata rini intyindichiq noqalla
yuyashqayta, nishpa. Achka tyimputam
mana pitapis chay yuyashqandaqa
yach'achirqanchu. 26 Piru kananqam
Tayta Dyus tukuy tyimpu kawsaq
yach'achiwashqa kanchiq paylla
yuyashqanda. Chaqa paypaq chay unay
*rimaqkunatam kamachishqa karqan,
Dyuslla yuyashqanda Santu Librungu-
napi iskibrinanllapa. Chayshina paylla
yuyashqandam yumbay nasyumbi
tiyaqkunata intyindichiwashqana
kanchiq, Jisuspi kriyishpa, paytana
kasunanchiqllapa.
27 Tayta Dyusllam tukuy imata
yach'an. Chaqa payllam Dyusqa. Chayri
Jisukristu yanapawaptinchiq, Tayta
Dyusta tukuy tyimpu alabashunllapa.
¡Chayshina kanqa!

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN

KURINTU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN

(1 KURINTYUS)

¿Pitaq karqan San Pablu? Liyishunllapa chay punta parti Rrumanusta, *San Pablupaq masta yach'ananchiq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqan Kurintu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Chay atun llaqta Kurintuqam nasyun *Grisyapa *prubinsyan Akayapi karqan. Chay nasyun Grisyapi tiyaqkunaqam achka *amitu layakunata aduraqllapa. Liyishun Ichus 18.1-18, masta yach'ananchiq Pablu Kurintupi rurashqambaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablu Kurintumanda lluqshiptinqam, yach'achikuq masin Apulus ch'ayamurqan, Kurintupi yach'achikuq. Chaymi wakingunam nirqan: “Noqaqam sigini Apulusta. Chaqa payqam Pablumandaqa mas yach'ayniyuq”, nishpa. Chayshina suqnin suqnin ninakushpam, mana shumaqtachu tandanakuq.

Kurintupim karqan suq runa taytamba warminwan puñuq. Karqambismi wakinguna *Santa Mikunata mana rrispitaqkuna. Wakingunaqam amitu layakunata aduraqllapa. Chaymi Pabluqa malaganayashpa, kay kartataqa iskibrirqan anyashpa, kunanambaq.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 Kurintyus 1.1–4.21 niwanchiqllapa, Pablu Kurintupi tiyaqkunata kunashqambaq, Dyuswan, kriyiq masingunawan shumaqta kawsananllapa.

1 Kur. 5 niwanchiq, Pablu kunashqambaq, chay ancha uchayuq runata paykunamanda wichukunanllapa.

1 Kur. 6 niwanchiq, kriyiq masinchiqkunata ama dimandananchiq, ashwan tukuy bidanchiqwan Dyusta kasunanchiq.

1 Kur. 7 niwanchiq, rrispituyuqkuna, mana rrispitayuqkuna shumaqta kawsananchiq.

1 Kur. 8 niwanchiq, kriyiq masinchiqkunata ama dañachinanchiq.

1 Kur. 9 niwanchiq, Pablu allita rurashpa, kawsashqambaq.

1 Kur. 10 niwanchiq, amitu layakunata ama aduranchiq.

1 Kur. 11.2-16 niwanchiq, warmikuna yach'achikuq runakunata shumaqta uyanambaqllapa.

1 Kur. 11.17-34 niwanchiq, Santa Mikunata rrispitashpa mikunanchiq.

1 Kur. 12.1–14.40 niwanchiq, Dyuspa *Santu Ispiritun yanapawanchiq, suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurashpa, Dyusta sirbinanchiq.
1 Kur. 15 niwanchiq, Jisukristuqam wañushqanchiqmanda mushuqmanda rin kawsachiwaqninchiq.
1 Kur. 16 niwanchiq, suqkunapaq ufrindananchiq. Chaymandaqam niwanchiq Pabluqa kurintinukunata masta kunashpa, dispidishqambaq.

Pablum napaykurqan Kurintupi tiyaq kriyiq masingunata

1 [1](Kuyashqay kriyiq masitakuna,) Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu noqata numbrawashqa, *apustulnin kanaypaq. Chaymi noqa Pablu kriyiq masinchiq Sustiniswan [2]kay kartata kach'amuni qamkuna kriyiq masiy Kurintu llaqtapi tandakaqkunaman. Chaqa qamkunaqam Jisuspi allita yuyakushpa, payta kasushpa kawsangillapa. Chaymi Tayta Dyusqa qamkunata, tukuy lugarkunapi tiyaq kriyiq masinchiqkunatapis akrawashqallapa kanchiq, paypa wambranguna kashpa, allitalla rurashpa, kawsananchiqllapa. Chaymi qamkunapis noqaykunashina Jisukristutana adurangillapa. Chaqa payqam yumbayninchiqpa Siñurninchiq. [3]Chaymi Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristuman mañakuni, qamkunata tukuy imapi yanapashunambaq, ama nimata manchashpa, kawsanaykillapa.

Jisusman pagikushun, pay ancha yanapawaptinchiq

[4-5]Jisukristupi allita kriyiptikillapam, payqa Tayta Dyuswan qamkunata ancha yanapashushqa, *shumaq nutisyanda allita intyindishpa, paypaq yach'achikunaykillapa. Chaymi qamkunapaq Tayta Dyusman tukuy tyimpu ancha pagikuni. [6]Chaqa qamkuna Jisukristupaq yach'akushpaqam, paypi allita kriyishqallapa kangi. [7]Chaymi Tayta Dyusqa tukuy imapi qamkunata yanapashuykangi, suq layapi, suq layapi paypaq trabajanaykillapa. Chayshina paypaq allita trabajashpam, shuyaykangillapa, Siñurninchiq Jisukristu syilumanda kutimunangaman. [8]Chaqa Dyusqam qamkunata yanapashuykangi, paypi mana shaykuq kriyinaykillapa Siñurninchiq Jisukristu shamunan diyakaman, ama ni pipis atinambaq shimbishuyta paypa ñawpambi. [9]Tayta Dyusqam tukuy ima ufrisikushqanda kumplin. Kanan pay kikinmi akrawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi allita yuyakushpa, paywan pulla kawsananchiqllapa.

Kriyiq masipura ama akrakashunchu

[10-11]Kuyashqay masitakuna, paninchiq Kluwipa wasimbi wakin tiyaqkunam niwashqallapa: Wakin kurintinu kriyiq masinchiqkunash anyanakushpa kawsanllapa, nishpa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi ancha rrugaykillapa, yumbayniki kuyanakushpa, suq yuyayniyuqlla kashpa, pulla imata rurashpa kawsanaykillapa. [12]Chaqa wakinnikiqash ningillapa: “Noqaqam Pablu yach'achikushqanda kriyini”, nishpa. Wakinnikiqash ningillapa: “Noqaqam Apulus yach'achikushqanda kriyini”, nishpa. Wakinnikiqash ningillapa: “Noqaqam Sifas (Pidru) yach'achikushqanda kriyini”, nishpa. Wakinnikiqash bwilta ningillapa: “Noqaqam masta kriyini Jisukristu yach'achikushqanda”, nishpa. [13]Chayshina akrakanaykiqa, ¿Jisukris-

tuqa akasuchu pidasu pidasu, waqpi kaypi? ¿Noqatachu kruspi klabawashqallapa, qamkunata washashunaypaqqa? ¿Noqapa shutiyta myintashpachu shutichishushqallapa? ¡Manám! (Chaymi mana balinchu qamkunapura akrakashpa, noqata sigiwanaykiqa.)

14Chaqa noqaqam mana qamkunataqa shutichishushqachu kani. Piru masanchiq Krisputa, Gayutallam shutichishqaqa kani. Chayshina qamkunata mana shutichishushpam, Dyusta ancha pagikuni. 15Chaymi mana atingillapachu niyta: “Pablupa shutimbim shutikushqallapa kani”, nishpaqa. 16Piru kanalitanmi yuyani, Istifanaspa wasimbi kaqkunatapismi shutichishqa kani. Piru manam yuyanichu masta shutichishqaytaqa. 17Chaqa Jisukristuqam mana kach'amuwashqachu shutichikunayqa. Ashwanmi kach'amuwarqanqa, paypa *shumaq nutisyanda yach'achikunay. Piru chay shumaq nutisyandaqam mana yach'achikunichu ancha yach'ayniyuqshina tukushpa. Chaqa chayshina yach'achikuptiyqam, qamkunaqa mana atinaykitachu intyindiyta: Jisukristulla kruspi wañushpam, atin washawayninchiqta, nishpaqa.

Jisukristum Tayta Dyuspa pudirninwan yach'ayninwan

18Noqanchiqkuna yach'achikuptinchiq: “Jisukristum kruspi wañurqan, washawananchiq”, nishpaqa, kastiguman riqkuna mana kriyiwanchiqchu. Ashwanmi yuyanllapa: Tuntukunallam Jisuspa chay famandaqa kriyinllapa, nishpa. Piru noqanchiqkunaqam yach'anchiqllapa: Jisukristum ancha pudirniyuq kashpa, uchanchiqmanda atin washawayninchiqta, nishpa.

19Chaqa Tayta Dyusmi *Santu Librumbi nin:

> Noqaqam kay mundupi
> yach'ayniyuqkunata rini binsiq,
> chay yach'aynin ama nimapaq
> balinambaq, nishpa.[a]

20Chaymi tukuy chay ancha yach'ayniyuq runakuna, chay yach'achikuq runakuna, kay mundupa kusasningunapaqlla yach'aq rimaqkunaqam Dyuspaqqa ancha tuntukuna. Yuyayningunaqam mana nimapaq balinchu paypaqqa. 21Chaymi runakuna yuyayninwanlla mana atinllapachu Dyustaqa riqsiyta. Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha yach'ayniyuq kashpa, atin washawayninchiqta, paypa *shumaq nutisyanda kriyiptinchiq. Piru mana kriyiqkunaqam chay shumaq nutisyambaq: “Manam balinchu” ninllapa.

22Llaqta masiy *isrraylinukuna, Jisuspi kriyinanllapaqam munanllaparaq milagrukunata rikayta. Kanan *grisyanukunaqam, yuyanllapa ancha yach'ayniyuqlla kayllapata. 23Piru noqaykunaqam Jisukristupaq kayshina rimanillapa: “Kruspim wañurqan, uchanchiqmanda washawananchiq”, nishpa. Chayshina niptiyllapam, achka isrraylinukuna mana munanllapachu kriyiyta: *Dyus Akrashqan Washadurmi wañurqan, nishpaqa. Mana isrraylinu kaqkunapismi chay yach'achikushqaypaq ninllapa: “Manam nimapaqpis balinchu”, nishpa.

24Piru Dyuspi kriyiqkunaqa isrraylinukuna, grisyanukuna kashpapismi, allita yach'anchiqllapa: Jisukristum Tayta Dyuspa pudirninwan yach'ayninwan, nishpa. 25Piru achka runakunam mana atinchu intyindiyta Dyus rurashqandaqa. Chaymi chay shumaq nutisyapaq:

---

a 1.19 [Isaías 29.14]

“Manam nimapaq balinchu”, ninllapa.
Piru chayshina niptinllapapismi, Tayta
Dyusqa yumbay chay runakunamanda
mas pudirniyuq mas yach'ayniyuq.
26Kuyashqay kriyiq masitakuna, allita
yach'ayllapa: Qamkunaqam runakuna-
paqqa mana yach'ayniyuqchu kangillapa.
Manam ni achka kamachikuqkuna, ni
achka qellayniyuqkuna kangillapachu.
27Piru paykunapaq tuntukuna kaptikillapa-
pismi, Tayta Dyusqa akrashushqa,
wambranguna kanaykillapa. Chaymi chay
palanganu yach'ayniyuqkuna rinllapa
penqakuq. Mana kamachikuqkuna
kaptinchiqpismi, Tayta Dyusqa
akrawashqa kanchiq, chay kamachikuq
runakuna penqakunanllapa. 28Chayshina
runakunapaq mana nimapaq baliptinchiq-
pismi, Tayta Dyusqa akrawashqa kanchiq,
yumbay kamachikuqmanda mas baliqkuna
kananchiqllapa, paykuna amana nimapaq
balinanllapa. 29Chayshinam Tayta Dyusqa
ruran, ama ni pipis paypa ñawpambi
alabakanambaq.
30Piru Tayta Dyus kikinmi noqanchiqku-
nata yanapawashqa kanchiq, Jisukristupi
kriyishpa kawsananchiqllapa. Chayshina
kriyiptinchiqmi, Jisukristuqa ancha allita
yach'achiwanchiq Tayta Dyuspaq. Kanan
tukuy uchanchiqmanda pirdunawaqnin-
chiqmi, Tayta Dyuswan alliyachiwanchiq,
paytalla kasushpa kawsananchiqllapa.
31Chayshina Tayta Dyus washawaptin-
chiqqa, paytalla alabashunllapa. Chaymi
Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa:
“Qamkuna munashpa alabakaytaqa,
ashwan Dyusta alabayllapa”, nishpa.[b]

Jisukristum kruspi wañurqan washawananchiqllapa

2 1Kriyiq masitakuna, noqa qamku-
naman shamushpaqam, mana
yach'achishurqaqchu trabajus palabra-
kunawanqa. 2Ashwanmi nishurqaqllapa:
“Jisukristum kruspi wañushqa,
uchanchiqmanda washawananchiq”,
nishpalla. Chaqa manam munarqaychu
qamkunata suq layata
yach'achishuytaqa. 3Chaymi qamku-
naman ch'ayashpaqa, manchashpa
ch'apsikarqay: Manash' allitachu
Dyuspaqqa yach'achikushaq, nishpa.
4Kanan qamkunatam mana
yach'achishurqaychu ancha
yach'ayniyuq runashinaqa. Ashwanmi
Dyuspa *Santu Ispiritumba pudirninwan
milagrukunata rurashpa, qamkunataqa
yach'achishurqaq, 5chayshina Dyuspilla
yuyakunaykillapa. Chaqa manam
munanichu, yach'ayniyuq runakunapi
yuyakunaykillapaqa.

Dyuspa Santu Ispiritunmi yach'achiwanchiq Dyuspaq

6Piru Tayta Dyuspi allita kriyiqkunatam
masta rinillapa yach'achiq Dyuspaq, ancha
yach'ayniyuq kanambaqllapa. Piru manam
noqaykunaqa yach'achikunichu kay
mundupi yach'ayniyuq runakunashina, ni
kamachikuq runakunashinaqa. Chaqa chay
laya runakunaqam sintinsyaduna
chingananllapa. 7Ashwanmi Tayta Dyus
yuyashqandalla yach'achikuniqa. Chaqa
payqam kay munduta manaraq rurashpa
yuyarqanna, paywan pulla syilupi
kawsananchiq. 8Piru kay mundupi
kamachikuq runakunaqam Tayta Dyus
yuyashqandaqa mana intyindirqanchu.
Chaqa paykuna intyindishpaqam, kruspiqa
mana wanchinandachu ancha pwidiq
llipyaq Siñurninchiq Jisustaqa. 9Chaymi
*Dyuspa Santu Librumbi nin:

> Manam pipis rikashqachu, ni
> uyashqachu, ni yuyashqachu
> Tayta Dyus rurashqan ancha
> shumaq kusaskunata. Piru tukuy

b 1.31 [Jeremías 9.24]

chay shumaqkunatam Tayta
Dyusqa rurashqa payta kuyaqku-
napaq, nishpa.[c]
10Piru kananqam Tayta Dyusqa chay
pakadu kusaskunataqa *Santu
Ispiritunwan intyindichiwashqa
kanchiq. Chaqa chay Santu
Ispiritunqam, Tayta Dyuspa tukuy iman
mas pakadu kaqta rikan, riqsin.
11Manchu suq runa shunqombi
yuyashqandaqa paylla yach'an. Chaysh-
nallam Dyuspa Santu Ispiritunlla Dyus
yuyashqandaqa yach'an. 12Chaymi
Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, chay
Santu Ispiritundaqa qowashqa kanchiq.
Paymi intyindichiwanchiq Tayta Dyus
rurashqanda noqanchiqpaq. Chaymi
manana yuyanchiqllapachu Dyuspi
mana kriyiqkunashinaqa.
13Kanan noqaykunaqam mana
yuyayniymandaqa yach'achikunichu.
Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun
yanapawanllapa, paypa yuyayningunata
payta ch'askiqkunata yach'achinayllapa
14Piru Dyuspi mana kriyiqkunaqam
Santu Ispiritu nishqandaqa mana
atinllapachu intyindiyta. Paykuna-
paqqam tukuy chay shumaq
nishqangunaqa mana nimapaq balinchu.
Chaqa chaykunataqam Dyuspi kriyiqku-
nalla atinchiqllapa intyindiytaqa, Santu
Ispiritun yanapawaptinchiq. 15Chaymi
Santu Ispirituwan kaqkunalla tukuy
imapaq atinchiqllapa yach'ayta:
¿Allichu ichu mana? nishpa. Chay mana
kriyiqkunaqam mana yach'anllapachu.
Chaymi paykunaqa mana atinllapachu
noqanchiqpaq yach'ayta: “Paymi
uchayuq ichu mana”, nishpaqa. 16Chay-
raykum Dyuspa Santu Librumbi nin:
“Manam pipis atinchu intyindiyta Tayta
Dyus yuyashqanda, ni atinchu nimatapis
yach'achiyta Tayta Dyustaqa”, nishpa.[d]
Piru Santu Ispiritun yanapawaptin-
chiqmi, Jisukristushina atinchiqllapa
yuyayta.

Yumbayninchiqri Dyuspaq trabajashun

3 1Kriyiq masitakuna, Dyuspa *Santu
Ispiritundaqam manaraq allita
kasushpachu kawsaykangillapa.
Ashwanmi chay mana kriyiqkunashina
kawsaykangillapa. Chaymi taksha
wambrakunashina kaptikillapa,
manaraq atishqachu kani allita
yach'achishuyta Jisukristupaq. 2Tayta
Dyus yach'achiwashqanchiqqam ancha
mishki mikunashina. Piru qamkunaqam
manaraq atishqallapachu kangi
intyindiyta paypa chay mas trabajus
rimayninda. Chaymi noqaqa Dyus
nishqandaqa mas fasiltalla qamkuna-
taqa yach'achishushqa kani ñuñuykaq
wambritukunatashina. 3Chaqa Jisuspi
mana kriyiqkunashinam kawsaykangi-
llapa, munashqaykitalla rurashpa,
imbidyanakushpa, anyanakushpa.
(Chaymi kanangaman manaraq
atingillapachu Dyus nishqanda
intyindiytaqa.) 4Chaqa wakinnikikunam
niykangillapa: “Noqaqam Pablu
yach'achikushqanda kriyini”, nishpa.
Suqnikikunaqam ningillapa: “Apulus
yach'achikushqandam kriyini”, nishpa.
Chayshina rimashpaqam, chay mana
kriyiqkunashinalla kawsaykangillapa.
5Chaqa noqa Pablu yach'achikuq
masiy Apuluswanqam mana nimachu
kanillapa. Tayta Dyusmi noqaykunata
kach'amuwashqa, pay nishqanda
qamkunata yach'achishunaypaq.
Chaymi Jisuspi kriyishqallapa kangi.
Chaqa noqa Pablu Apuluswanqam Tayta
Dyus munashqanda
yach'achikushqallapa kani. 6Chaymi
qamkunata puntata yach'achishushpaqa,

c 2.9 [Isaías 64.4] **d 2.16** [Isaías 40.13]

noqaqa tarpukuqshina trabajashqa kani. Chaymandaqam masanchiq Apulus, masta yach'achishushpaqa, suq parqokuqshina trabajashqa. Piru Tayta Dyusllam chay tarpudutaqa wiñachishqa. 7Chaymi noqa tarpukuqshina kashpaqa, mana nimachu kani. Chayshinallam Apulus tarpuduta parqoqshina kashpa, mana nimachu. Piru Tayta Dyusmi ancha balin. Chaqa payllam chay tarpudutaqa wiñachin. 8Chayri mayqan tarpukuqshina ichu parqokuqshina kashpaqa, Dyuspaqlla yach'achikuykan. Chaymi Dyusqa kadunuta rin pagarawaqninchiq ima tantu trabajashqanchiqpaq. 9Chaqa noqaqam Apuluswan yach'achikuq masikuna kanillapa. Chayshina Tayta Dyuspaq yach'achikushpaqam, ch'akrapishina trabajaykanillapa. Kanan qamkunaqam Tayta Dyuspa ch'akranshina kangillapa.

*Dyuspa adurana wasinshinapismi kangillapa. Chaqa qamkunamandam payqa suq atun shumaq adurana wasitashina ruraykan. 10Chaymi Tayta Dyus yanapawaptin, puntata qamkunata allita yach'achishurqaq, suq allin albañil wasipa simyintunda ruraqshina. Chaymandaqam suqkuna masta yach'achishushpaqa, chay wasita ushyaqshina kashqallapa. Piru yumbay chay ushyaqkunaqa allita yuyanqallapa: ¿Allitachu yach'achikuykani ichu mana? nishpa. 11Chaqa Dyuspa wasimba simyintunqam Jisukristu. Chaymi mana ni pipis atinchu rurayta suq laya simyintuta, Dyuspa adurana wasinshina kaqta ruranambaqqa. 12Piru suq albañilqam chay simyintupa sawambiqa achka laya kusaskunawan atin rurayta allin wasita ichu mana baliq wasita. Allita yach'achikushpaqam, ancha baliq *urumanda, qellaymanda, ancha ch'aniyuq rumikunamanda Dyuspa wasinda ruraykanmanshina. Piru mana allita yach'achikuqqam mana baliq qerumanda ichu uqshamanda ichu shukchamanda Dyuspa adurana wasinda ruraykanmanshina. 13Chaymi Jisukristu kutimushpaqa, ninawan rin mallipaq chay rurashqanchiqta: ¿Balinchu ichu mana? nishpa.

Chaymi chay mana baliq rurashqanchiqta rin rupachiq, chay mana baliq qerumanda ichu uqshamanda ichu shukchamanda rurashqa wasita rupachiykanmanshina. Piru chay allita ruraqkunaqam chay urumanda, qellaymanda ichu ch'aniyuq rumikunamanda wasitashina rurashqallapa. Chaymi wasin ninapishina kaptimbis, mana rinchu rupashpa chingaq. 14Chaymi Tayta Dyusta allita sirbiptinchiq, payqa primyunchiqta rin qowaqninchiq. 15Piru mana allita sirbiptinchiqqam, Dyusqa mana nima primyuta rinchu qowaqninchiq. Piru manam rinchiqllapachu chingaq. Ashwanmi apinitas rin washawaqninchiq, suq runa nina piskaykaptin washakaqshina.

16¿Manachu yach'angillapa: Noqanchiqkunaqam Tayta Dyuspa adurana wasin kanchiqllapa; Dyuspa Santu Ispiritunmi noqanchiqkunapi tiyan, nishpaqa? 17Chaymi suq runa inkitashuptinllapa, qamkunapura akrakanaykiqa, Tayta Dyus rin chingachiq chay inkitashuqtaqa. Chaqa payqam dañachishqa Dyuspa *santu adurana wasinshina kaqkunata.

18Chayri ama ni mayqannikipis ingañakaychu, yuyashpa: Kay mundupi tiyaqkunapaqmi ancha yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Ashwanri yuyayllapa: Manam achkataqa yach'anichu, nishpa. Kanan chayshina umildi kashpaqam, allip yach'ayniyuqkuna ringillapa kaq.

19Chaqa Tayta Dyusqam kay mundupi yach'ayniyuqkunataqa tuntukunapaq

riqsin. Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin: “Tayta Dyusmi binsin chay ‘Yach'ayniyuqmi kani’ niqkunataqa. Chayraykum ancha yuyaptinllapapis tukuy imapi binsinanllapa, Dyuspa ñawpambi tuntukunashina kidanllapa”, nishpa.[e] 20Chay Santu Librumbim nimbis: “Tayta Dyusmi yach'ayniyuq runakunapa yumbay yuyashqangunata mana baliqpaq riqsin”, nishpa.[f] 21-22Piru Tayta Dyusllam noqa Pabluta, Apulusta, Pidrutapis kach'amuwashqa, qamkunata yach'achishunay. Chaqa Dyusllam kay mundupa tukuy iman kaqkunata qoshushqallapa qamkunapa byinnikipaq. Chayri ama alabakayllapachu: “Chay yach'ayniyuq runatam kasuni”, nishpaqa. Ashwanri allita yach'ayllapa: Kawsaptinchiqllapa ichu wañuptinchiqpismi, tukuy imapi Tayta Dyuslla noqanchiqkunata yanapawanchiq, nishpa. 23Chaqa noqanchiqkunaqam Jisukristupa masangunashina, paningunashina kanchiqllapa. Kanan Jisukristuqam Dyuspa Churin.

Kayshinam apustulkuna Dyusta sirbirqanllapa

4 1Allita intyindiyllapa noqaykuna Jisukristupa yanapakuqnin kashqayllapata. Chaqa paymi noqaykuna *apustulningunata numbrawashqa, Tayta Dyus pakadu yuyashqanda yach'achikunayllapa. 2Mayá, suq kach'aduqa allita kumplinqa patrunnin kamachishqanda. (Chaqa patrunninmi payta rin jusgaq.) 3Chaymi noqaqa mana nimatapis manchanichu, qamkuna ichu suqkuna jusgawaptikillapa. Manam ni noqa kikiy jusgakanichu. 4Chaqa noqa kikiy uchayuq kashpam, atini ingañakayta: Manam uchayuqchu kani, nishpa. Piru Tayta Dyusmi ancha allita yach'an: Pablum uchayuq ichu mana uchayuqchu, nishpaqa. Chaymi paylla balin jusgawanambaq. 5Chayraykum niykillapa, ama dasqa jusganakuychu. Ashwanri shuyayllapa, Siñurninchiq Jisus kay pachaman shamunangaman. Chaqa pay shamushpam, tukuy ima pakadu yuyashqanchiqta, rurashqanchiqta allita yach'ashpa, rin jusgawaqninchiq. Chaymi allita rurashqa kaptinchiqqa, rin alabawaqninchiq.

6Masitakuna, byinnikipaqmi niykillapa, noqa Pablu masanchiq Apuluswan kawsashqayshina, qamkunapis kawsayllapa, *Dyuspa Santu Librunda allita kasushpa. Chayri ama ni mayqanniki afaniruyashpaqa, suq yach'achikuqta ancha alabaychu, suq yach'achikuqta disprisyashpa. 7Chaqa qamkunaqam mana suqkunamandaqa mas baliqchu kangillapa. Ashwan Tayta Dyusllam chay tukuy ima kusasnikikunata qoshushqa. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa afaniruyangillapa: Noqa kikiyllam tukuy imayta kunsigishqa kani, tukuy imayuq kanaypaq, nishpaqa?

8Chaqa qamkunallam kayshina alabakangillapa: Tukuy imayuqmi kanillapa. Gubyirnushinam kanillapa, nishpa. Piru noqaykunataqam manana kasuwangillapachu. Paqtar pudirniyuq gubyirnu kangimanllapa, noqaykunapis pullaykillapa kamachikunayllapa. 9Piru noqaykuna Dyuspa apustulninguna kashpapismi, mana chayshinachu yuyanillapa. Ashwanmi yuyanillapa: Manam nimapaq balinichu, nishpa. Kanan Jisuspaq yach'achikushpa, ima diyach'i wañushaqllapa. Chaqa suq atun

---

e 3.19 [Job 5.13] **f 3.20** [Salmo 94.11]

pamba pugllanapishinam kanillapa,
Dyusta kuntraqkuna wanchiwaptinllapa,
yumbay runakuna, anjilkuna rikawa-
nanllapa.
10Noqaykuna Jisukristupaq
yach'achikushqayraykum, achka
runakuna ninllapa: “Paykunaqam ancha
tuntukuna”, nishpa. Piru qamkuna-
paqqam ninllapa: “Paykunaqam ancha
yach'ayniyuqkuna”, nishpa. Kanan
noqaykunaqam mana chay kamachikuq-
shinachu purinillapa. Piru qamkunaqam
kamachikuqshina puringillapa. Chaymi
achka runakuna qamkunataqa rrispita-
shungi. Piru noqaykunataqam
disprisyawanllapa. 11Chaqa noqayku-
naqam kanangaman achka diyakuna
mikunaypaq, yakupaq, sawaypaqllapa
padisinillapa. Kanan runakunaqam
ancha maqawanllapa. Manam ni
wasiyuqchu kanillapa. 12Noqaykuna
kikiymi shayku shayku trabajanillapa
mantyinikanaypaq. Mana kriyiqkuna
musyawaptimbismi, Dyusman ancha
mañakunillapa, paykunata yanapa-
nambaq. Kanan Dyusta kuntraqkuna
noqaykunata qesachawaptinmi, mana
shaykuq agwantanillapa. 13Noqayku-
napaq mana allita rimaptinllapapismi,
paykunata shumaqta kunanillapa. Piru
kanangamanmi kay mundupiqa
rikawanllapa wanutashina. Chaymi
wichukuwanambaqna kaykanllapa.
14Kuyashqay kriyiq masitakuna,
qamkunaqam wambrayshina kangillapa.
Chaymi ancha kuyashushpa, mana
munanichu penqachishuyta. Ashwanmi
kay kartata kach'amuni, shumaqta
kunashunaypaq. 15Qamkuna 10.000
yach'achikuqmanda Jisukristupaq
yach'akushpaqam, suq taytayuqshinalla
kangillapa. Chaqa noqalla puntata
Jisuspa *shumaq nutisyanda
yach'achishuptiymi, paypi kriyirqayki-
llapa. 16Chayri ancha rrugaykillapa,
noqashina kawsanayki. 17Chayraykum
kay masanchiq Timutiyuta qamku-
naman kach'amuni. (Chaqa payqam,
noqamanda yach'akushpa, Jisukristupi
ancha allita kriyishqa.) Chaymi payqa
wambrayshina. Pay nishunqallapa:
“Pablum kayshina kawsaykan, kayshina
yach'achiykan yumbay llaqtakunapi
tiyaq kriyiq masinchiqkunata”, nishpa.
18Wakinnikiqam ancha palanganu-
yashpa, alabakangillapa, yuyashpa:
Pabluqam mana rinchu shamuq
anyawaqninchiq, nishpa. 19Piru
Siñurninchiq Jisus munaptinqam, utqa
rini shamuq watukushuqllapa.
Rikashushpallapam, allita yach'ashaq:
Chay palanganu kaqkunachu Dyuspa
pudirninwan milagrukunata atinllapa
rurayta, ichu shiminwanlla rimaykan-
llapa, nishpa. 20Chaqa Tayta Dyusta
allipta kasushpaqam, mana rinchiqlla-
pachu rimaqllaqa. Ashwanmi paypa
pudirninwan tukuy ima munashqanda
rinchiqllapa ruraq. 21Mayá, noqa
shamushpaqa, ¿imatam munangillapa
ruranaypaq? ¿Munangillapachu kastiga-
shunaq, ichu ancha kuyashushpa,
kushikushpa, shumaqta
yach'achishunaqllapa?

Pablum nirqan, suq ancha uchayuq runata kriyiq masingunamanda wichukunanllapa

5 1Yach'ashqam kani: Suqnikish
madrastanda warmikushqa, nishpa.
Piru Dyuspi mana kriyiqkunapismi
mana dijanllapachu, chay laya ancha
fiyu uchata ruranambaqqa. 2Piru chay
runa chay ancha fiyu uchata ruraptim-
bismi, qamkunaqa palanganukuna
kangillapa. Mas allich'i kanman,
qamkuna malaganayashpa penqaku-
nayki. Chayri chay mana alli ruraqtaqa
wichukuyllapa, amana tandakanambaq
qamkunawan. 3Chaqa noqa qamkuna-

manda karupi kashpapismi, mana nimatapis qamkunata qonqashushqachu kani. Chaymi yuyashushpa, pullaykishina kashpa, chay ancha uchayuq runata jusgashqana kani, kastigadu kanambaq. 4Chaqa Siñurninchiq Jisuspa shutimbi qamkuna tandanakuptikiqam, noqapis yuyayniypiqa qamkunawan kashaq. Siñurninchiq Jisuspismi qamkunawan kashpa, pudirninwan ancha rin yanapashuqllapa. 5Chayri chay uchayuq runata *dyabluman intrigakuyllapa. Chayshina ruraptikillapam, Tayta Dyusqa manana rinchu kwidaq paytaqa. Ashwanmi dyabluna rin padisichiq. Chayshina kwirpunda ancha padisichiptinri, paqta chay runaqa ucha rurashqanda dijashpa, Dyusman mañakunqa pirdunanambaq. Chayshina pirdunaptinmi, Siñurninchiq Jisus shamushpa rin washaq.

6Piru qamkunaqa ama alabakaychu. ¿Manachu intyindingillapa kay kumparasyun nishqanda: “Ashla *libadurallam achka mach'kata atin saksachiyta” nishpa? (Chayshinallam qamkunapi suq kriyiq masinchiqlla uchata rurashpaqa, atin dañachiyta achka kriyiq masinchiqkunata, paykunapis uchata ruranan llapa.) 7Chayri chay uchaykikunataqa dijayllapana, suqkunata ama qash'anaykillapa, paykunapis uchata ama ruranan llapa. Chayshina uchaykikunata dijashpaqam, ancha limpyu masa mana nima libadurayuqshina ringillapa kaq, chay *Paskwa fyistapi rurashqan masashina. Chaqa chaypaqmi Jisukristuqa chay Paskwa fyistapi wañurqan suq uñitashina, tukuy uchanchiqmanda pirdunawananchiq. 8Kanan chay libadurayuq tandaqam yuyachiwanchiq uchanchiqkunapaq. Chaymi Paskwa fyistapiqa kachangakunatalla mikunchiqllapa. Chayri chay uchanchiqkunata dijashpa, tukuy diyakunata allitalla rurashpa, allip kaqtalla rimashunllapa, chay tanda mana nima libadurayuqshina kananchiqllapa.

9Noqaqam chay suq kartaypi nishurqaqllapa: “Ama tandakayllapachu chay mana rrispitunwan puñuqkunawanqa”, nishpa. 10Piru chayshinaqam niykillapa uchayuq kriyiq masinchiqkunapaqlla. Manam niykillapachu: “Chay mana kriyiqkunamanda akrakayllapa”, nishpaqa. Awnki suqwan, suqwan puñuptinllapa ichu qellayta ancha munaptinllapa, ichu suwakuptinllapa ichu *amitu layata aduraptinllapapis, paykunata parlachishunllapa. Chaqa kay mundumanda manaraq lluqshishpaqam, paykunamandaqa mana atinchiqllapachu akrakaytaqa. 11Ashwanmi nishurqaqllapa akrakanaykiqa chay runa ichu warmi shiminwanlla Jisuspi kriyiqkunamanda. Chaqa chay kriyiq tukuqkunaqam mañusukuna, nisyukuna, amitu layata aduraqkuna, llullakuqkuna, suwakuqkuna, mach'aqkuna. Chay laya kriyiq tukuqkunamandam munani qamkuna akrakanaykiqa. Chay layakunawanqa ama ni mikuyllapachu.

12-13Piru chay mana kriyiqkuna uchata ruraptinllapaqam, noqanchiqkunaqa mana nimatapis atinchiqchu jusgayta, kastigadu kananllapa. Chaqa Tayta Dyusllam chay mana kriyiqkunataqa rin jusgaq. Piru chay kriyiq masinchiqkuna uchata ruraptinqa, noqanchiqkuna paykunataqa jusgashunllapa. Chayri chay ancha uchayuq runataqa ama dijayllapachu, qamkunawan tandakanambaqqa.

Jisuspi kriyiq masinchiqtaqa ama dimandashunchu

6 1Qamkuna suq kriyiq masinchiqwan imapaq piñakushpaqa, ama nimatapis riyllapachu

dimandaq juyiskunapiqa. Chaqa chay juyiskuna Jisuspi mana kriyiqkuna kashpaqam, ¿imashinam atinman allita justisyata ruraytaqa? Chayri kriyiq masinchiqkunaman riyllapa, paykuna allita justisyata rurananllapa.
2¿Manachu yach'angillapa: Jwisyu diyapim noqanchiqkuna rinchiqllapa jusgaq yumbay mana kriyiqkunata, nishpaqa? Chayshina atishpa jusgaytaqa, ¿ima manachu atingillapa qamkunapuralla allichayta chay taksha prublimakunataqa? 3¿Manachu yach'angillapa: Anjilkunatapis rinchiqllapa jusgaq, nishpaqa? Chayri kay mundupi kawsashpaqa, kriyiq masinchiqkunata noqanchiqkuna allita jusgashunllapa. 4Chayrayku kay mundupa kusasningunapaq pilyashpaqa, mana nimapaq balinchu rinaykillapa mana kriyiq juyiskunamanqa. Chaqa paykunaqam Dyuspaqqa mana nimatapis yach'anllapachu, Dyuspi kriyiqkunata jusgananllapa. 5Chaykunataqam niykillapa, qamkuna penqakunayki. ¿Akasuchu qamkunapi mana kan ni suq yach'ayniyuq kriyiq masinchiq, allichanambaq qamkunapura anyanakushqaykita? 6¡Piru qamkunaqam suq kriyiq masinchiqwan anyanakushpaqa, ringillapa dimandanakuq mana kriyiq juyiskunaman!
7Chayshina kriyiq masinchiqwan anyanakushpaqam, ancha penqakuypaqta kawsaykangillapa. Chayri kriyiq masinchiq mana allita rurashuptinqa, dijayllapa imatapis qoch'ishunambaq. 8Piru chaykunata yach'ashpapismi, mana kasungillapachu. Kanan ashwambam qamkuna kikiki asta kriyiq masinchiqkunata dañachishpa, imangunata qoch'ingillapa.
9-10Chayri allita intyindiyllapa. Ama dijakayllapachu ingañashunanllapa. Chaqa uchayuqkunaqam mana rinchu riq syiluman, Dyuswan kawsananllapa. Chaymi runa, warmi manaraq rrispituyuq kashpa, amaraq piwambis puñunqachu. Chaqa mana rrispitunwan puñuqkuna, *amitu layakunata aduraqkuna, ullqopura warmiwanshina puñuqkuna, ladrunguna, nisyukuna, mach'aqkuna, kwintirukuna, llullakushpa qoch'ikuqkunaqam mana rinllapachu kawsaq Dyuswanqa.
11Kanan manaraq Jisuspi kriyishpaqam, wakinnikiqa chay laya mana alli ruraqkuna karqaykillapa. Piru kananqam tukuy uchaykimanda pirdunaduna kangillapa. Chaymi kananqa Siñurninchiq Jisus washashushqanrayku, Dyuspa *Santu Ispiritun qamkunata yanapashushqa, Tayta Dyuswan shumaqta alliyanaykillapa.

Shumaqtar kawsashun, suqkuna animakanan, Dyusta alabananllapa

12Wakinnikikunash ningillapa: “Tukuy ima munashqanchiqtam atinchiqllapa rurayta”, nishpa. Arí, piru yumbay rurashqanchiqqam mana yanapawanchiqchu. Chayri kwirpunchiq mana allita munaptin ruraytaqa, sujitashpa, ama uchataqa rurashunchu. 13Chaqa wakin runakunaqam allip kaqta kayshina rimashqallapa: “Tayta Dyusqam mikunataqa rurashqa mikunanchiq. Chayshinallam pach'anchiqtapis rurashqa, chayman mikunanchiq. (Piru paykunaqam ninllapapis: Chaymi kwirpunchiq munashqandalla rurashpa, atinchiq kawsayta”, nishpa.) Piru manam balinchu chayshina yuyananchiq. Chaqa Siñurninchiqqam suq diya rin ushyaq pach'anchiqta, mikunanchiqtapis. Payqam kwirpunchiqtaqa rurashqa, paytalla kasushpa kawsananchiqllapa. Manam rurashqachu, piwambis

puñushpa, uchata rurananchiqqa. Ashwanmi Siñurninchiqqa kwirpunchiqtaqa allita kwidan. 14Chaymi payqa ancha pudirniyuq kashpa, Siñurninchiq Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam suq diya noqanchiqkunata wañushqanchiqmanda rin kawsachiwaqninchiq.

15¿Manachu yach'angillapa: Kwirpunchiqqam Jisukristupalla, nishpaqa? Payllam Siñurninchiqqa. Chayshina kaptinqa, ¿balinchu suq bandulira warmiwan puñunanchiq? ¡Manam nimapaqpis balinchu! ¡Chayri chay layataqa ama nunka rurashunchu! 16Chaqa *Dyuspa Santu Librumbiqam niwanchiqllapa: “Suq runa warmiwan tandanakushpaqam, suq kwirpushinalla kidanllapa”, nishpa.[g] Chaymi suq bandulira warmiwan puñushpaqa, suq kwirpushinalla chay warmiwanqa kanchiqllapa. 17Piru noqanchiqkunaqam Siñurninchiq Jisuspi yuyakushpaqa, suq yuyaylla paywanqa kanchiqllapa.

18Chayri chay laya uchakunamandaqa mitikayllapa. Chaqa suq laya uchakunaqam kwirpunchiqtaqa mana dañachinchu. Piru suqwan suqwan puñushpaqam, kikin kwirpunchiqta ancha dañachiykanchiq. 19¿Manachu yach'angillapa: Kwirpunchiqqam Dyuspa Santu Ispiritumba *adurana wasinshina, nishpaqa? Chaqa Dyusqam Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, noqanchiqkunapa kwirpunchiqpi tiyanambaq. Chaymi kwirpunchiqkunaqa manana noqanchiqpachu; ashwanmi Tayta Dyuspana. 20Chaqa paymi ancha ch'aniyuqta pagarakushpa, randiwashqana kanchiqllapa. *[Nuta: Chay ancha ch'aniyuqqam Jisuspa bidan karqan.]* Chayrayku Dyuspa wambranguna kashpaqa, paytalla kasushunllapa tukuy yuyayninchiqwan, tukuy kwirpunchiqwan, yumbay rikawaqninchiq Dyusta alabananllapa.

¿Kasarashunchu ichu mana?

7 1Qamkunaqam suq kartapi tapuwashqa kangi: “¿Allichu suq runa warmiyuq kanambaq ichu mana?” nishpa. Chay tapuwashqaykita munani nishuyllapata. Allim kanman ama warmiyuqchu kananchiq. 2Piru mana warmiyuq kashpaqam, wakingunaqa suqwan suqwan puñun. Chaymi chay uchata ama rurananllapa, alli kanman, yumbay runa, warmi kasarananllapa, kadunu warmiyuq ichu qosayuq kanambaq. 3Chayshina runa warmi kasarashpaqa, ama disprisyanakunqachu puñunambaqqa. 4Chaqa chay warmipa kwirpunqam qosambana. Mananam warmin kikimbachu. Chayshinallam chay qosamba kwirpumbis warmimbana. Mananam pay kikimbachu. 5Chayri warmiqa qosanwan ichu runa warminwanqa ama ñiganakunqachu puñunambaqqa. Piru maynimbis Tayta Dyusman masta munashpa mañakuytaqa, atingimanllapa ishkandiki parlayta: “Chay diyakunaqa ama pulla puñushunchu, Dyusman masta mañakunanchiq”, nishpa. Piru chayshina Dyusman mañakushpaqa, pullana puñuriyllapa, *dyablu ama tyintashunanllapa.

6Tukuy kaykunatam kunaykillapa, qamkunata yanapashunaypaq. Piru manam qamkunataqa kamachiykichu, chayshina ruranaykiqa. 7Chaqa noqapaqqam mas alli kanman, yumbay runa, warmi noqashina sapalanlla kanambaqllapa. Piru Tayta Dyus allita riqsiwaqninchiqmi, wakinda yanapan, kasarashpa, shumaqta kawsananllapa. Suqkunataqam yanapan, sapalanlla kashpa, shumaqta kawsananllapa.

8Chaymi chulukunata, chinakunata, biyudakunata kayshina kunaykillapa:

---

g 6.16 [Génesis 2.24]

Allim kanman noqashina sapalaykilla
kawsanaykillapa. 9Piru kwirpuykita
mana atishpa sujitaytaqa, kasarayllapa,
ama uchata ruranaykillapa, nishpa.
10Kriyiq masitakuna, yumbay rrispituyuq
kaqkunatam kayshina kamachiykillapa:
Warmikuna runayuq kashpaqa, ama
akrakayllapachu runaykimandaqa, nishpa.
Kay kamachishushqayqam mana noqapa
yuyayniychu. Chaqa kaytaqam Siñurninchiq
Jisukristu kamachiwashqa kanchiqllapa.
11Piru suq warmi runanmanda akrakash-
paqa, amana kanqachu suq runawanqa.
Ashwan munashpa runayuq kariytaqa,
mushuqmanda chay runanwanlla tandana-
kurinqa. Piru runanwan mana
tandanakushpaqa, sapalanllana kawsanqa.
Chayshinalla runapis warminmandaqa ama
akrakanqachu.
12Piru wakin laya rrispituyuq
kaqkunapaqqam Siñurninchiq Jisukristu
mana yach'achikurqanchu. Chaymi
noqalla kayshina kunaykillapa: Suq
runa warmiyuq kashpa, Jisuspi
kriyiptin, chay mana kriyiq warmin
paymanda mana munaptin akrakaytaqa,
ama akrakanqachu. 13Chayshinalla suq
warmi Jisuspi kriyiptin, mana kriyiq
runan mana munaptin akrakaytaqa,
chay runanmandaqa ama akrakanqachu.
14Chaqa chay warmi Jisuspi kriyishqan-
raykum, Tayta Dyusqa runandapis rin
yanapaq. Chayshinallam suq kriyiq
masinchiqpa warmin mana kriyiq
kaptimbis, Tayta Dyusqa chay warmita
rin yanapaq, runan Dyuspa wambran
kashqanrayku. Paykunapa wambrangu-
napismi Dyuspaq yach'akushpa rinllapa
wiñaq. Piru taytan mamanmanda
akrakaptinqam, wakin wambrangunaqa
Dyuspi mana kriyiqkunawan rinllapa
wiñaq. Chaymi paykunaqa Dyuspaqqa
mana yach'akunmanllapachu. 15Piru
chay mana kriyiq warmi ichu runa
munaptin akrakaytaqa, dijayllapa
akrakanambaq. Chayshina akrakap-
tinqam, chay kriyiq masinchiqqa
Dyuspaqqa mana uchayuqchu. Librinam
kidan. Chaqa Tayta Dyusqam munan,
shumaqta kawsananchiqllapa. 16Manam
yach'anchiqchu: Qam panisita, ¿chay
runaykitachu atingiman animachiyta,
Dyuspi kriyinambaq ichu mana?
Qambis, kriyiq masita, ¿warmikitachu
atingiman animachiyta, Dyuspi
kriyinambaq ichu mana? nishpa.
17Jisuspi kriyishpaqa, allin kustumbri-
kikunata ama dijayllapachu. Ashwanri
yuyayllapa: Dyusmi kayshina
rurawashqa, nishpa. Chayshinam
yumbay llaqtakunapi tandakaq kriyiq
masinchiqkunata yach'achini. 18Chayri
qamkuna *kwirpuykipi siñalniyuq
kashpa, Jisuspi kriyishpaqa,
siñalniyuqlla kidayllapa. Piru mana
siñalniyuq kashpa, Jisuspi kriyishpaqa,
chayshinalla kidayllapa. Chay siñaltaqa
ama rurayllapachu kwirpuykipiqa.
19Chaqa manam nimapaq balinchu,
siñalniyuq ichu mana siñalniyuq
kananchiqllapaqa. Ashwanmi ancha
balin Dyus kamachikushqanda kasunan-
chiqllapa. 20Chayri Jisuspi kriyishpaqa,
yumbay chay allin kustumbrikiwanlla
kidayllapa. 21Chayri ama llakiychu:
*Randishqa kriyadulla kani, nishpaqa.
Piru chay patrunnikimanda pirmisuta
atishpa surqoyta lluqshinaykiqa,
lluqshiy, amana randishqa kriyadu
kanayki. 22Wakinnikikunam runaku-
napa randishqa kriyadunguna
kangillapa. Piru chayshina kashpapismi,
Jisuspi kriyishpaqa, librina kangillapa
dyablumanda, amana paypa kriyadun-
guna kanaykillapa.
Wakinnikikunaqam runakunapa mana
randishqa kriyadunguna kangillapa.
Piru Jisukristupi kriyishpaqam, paypa
randishqa kriyadunna kangillapa,
paytalla kasushpa kawsanaykillapa.

23Chaqa Jisukristum kruspi wañushpa,
randiwarqanchiq, amana dyablupa
kriyadunshina kawsananchiq.
Chayraykur runakuna animachiwaptin-
chiq, uchata rurananchiqqa, amana
kasushunchu. 24Chayri kriyiq
masitakuna, ama kambyayllapachu
chay allin kustumbrikikunata. Ashwanri
Dyuspi yuyakushpa kawsayllapa.
25Kananqam qamkuna sultirukunata,
sultirakunata kayshina kunaykillapa:
Siñurninchiq Jisusqam qamkunapaqqa
mana kamachiwarqanchu: Kayshina
ruranqallapa, nishpaqa. Piru noqa
yuyashqaytallam yach'achiykillapa. Kay
nishushqayqam ancha balin. Chaqa
Siñurninchiq Jisukristum llakipawashpa
yanapawan, allita qamkunata
yach'achishunay. 26Kay tyimpupiqam
Jisuspi kriyishqanchiqrayku, ancha
padisishpa kawsaykanchiqllapa. Chaymi
noqapaqqa mas alli kanman, runakuna,
warmikunapis chay kashqanshinalla
kidanambaq. 27Chayri qamkuna
rrispituyuqkunaqa ama akrakaylla-
pachu. Sultirukunapis ama
warmikuychu ni runakuychu. 28Piru
munashpa warmikuytaqa, warmikuy-
llapa. Chayshina warmikushpaqam,
mana uchataqa ruraykangillapachu.
Chayshinallam suq china runakushpa,
mana uchataqa ruraykanchu. Piru
warmiyuqkuna, runayuqkunaqam masta
rinllapa padisiq, kay mundupi
kuntrawaptinchiqllapa. Chaymi mas alli
kanman, sultirukuna kanaykillapa.
29Kriyiq masitakuna, ancham munani,
kayta intyindinaykillapa: Kananman-
daqam ashla tyimpullana kidan. Chayri
ama ancha yuyashunchu kay mundupa
kusasningunapaq. Qamkuna kasaradu-
kunar ama yuyayllapachu: Warmiyuq
ichu runayuq kashpaqam, manana
atinichu ñakayta Dyuspaqqa, nishpaqa.
Ashwanri chay sapalanlla kaqkunashina
tukuy imapi Dyuspaqlla kawsayllapa.
30Chayri mayqanniki lutupi kashpapis,
ama anchaqa llakiychu. (Ashwanri
Dyuspaqlla kawsayllapa.) Chayshinallar
mayqanniki imapaq kushikushpapis,
ama anchaqa kushikuychu. (Ashwanri
Dyuspi kriyishqaykirayku mastaqa
kushikuy.) Chayshinalla qamkuna imata
randiqkunapis ama chay kusasnikikuna-
piqa yuyayllapachu. (Ashwanri mana
nimayuqkunashina Dyuspilla
yuyakushpa, kawsayllapa.) 31Kay
bidapim wakinninchiqqa achka
kusasniyuq kanchiqllapa. Piru chay
kusasninchiqpiqa ama yuyakushpachu,
mana nimayuqshina kawsashunllapa.
Chaqa kay munduqam tukuy
kusasnindin rin ushyakaq.
32Chaymi kunaykillapa, ama ancha
kunsidirashpachu kawsanaykillapa.
Chay sultiru kriyiq masinchiqkunaqam
ancha yuyanllapa: ¿Imashinam atini
kushichiyta Siñurninchiq Jisusta?
nishpa. 33Piru warmiyuq kriyiq
masinchiqkunaqam masta yuyanllapa
kay mundupi kaq kusaskunapaq:
¿Imashinam kushichishaq warmiyta?
nishpa. 34Chayshinallam chay runayuq
warmikunapis chay china sultirakuna-
wanqa mana igwalchu. Chaqa
sultirakunaqam ancha tyimpuyuq,
Dyusta sirbinanllapa tukuy
*ispiritunwan tukuy kwirpunwan. Piru
runayuqkunaqam masta yuyanllapa kay
mundupi tukuy ima kaqkunapaq,
qosanda kushichinanllapa.
35Chaymi kayshina kunaykillapa,
qamkunata yanapashunay, Tayta
Dyuspaqlla tukuy shunqo kawsanayki-
llapa, ama suqta suqta yuyashpa,
kunsidiranayki. Piru manam kamachiy-
killapachu kasaranayki ni ama
kasaranaykiqa.
36Chayri mayqan runapa suq chinan
idarniyuqna kaptinqa, allita yuyanqa:

Allinachu kasaranambaq ichu mana,
nishpa. Allina kasaranan kaptinqa,
dijanqa kasaranambaq. Chaqa kasarash-
paqam, mana nima uchayuqchu rin kaq.
37Piru suq tayta chinambaq ancha allita
yuyashpa, niptin: “Chinayqa ama
kasaranmanchu”, nishpaqa, paypis allita
ruraykan. 38Chayshinallam wakinniki
kasarashpapis, allita ruraykangillapa.
Wakinnikikuna mana kasaraqkunapismi
mas allita ruraykangillapa. *[Nuta: *Grigu
rimaypim chay kasaranan warmipaq nin: “suq
runapa dunsillan”, nishpa. Piru manam ancha
allitaqa yach'anchiqchu: Chay warmichu
taytamba dunsillan ichu nubyumba dunsillan,
nishpaqa.]*

39Kanan suq warmi runayuqpis chay
runanwanlla kawsanqa. Piru runan
wañuptinqa, munashpa kasarayta, atin
kasarariyta gustashqan runawan; piru
Jisuspi kriyiq masinwanlla. 40Piru
noqaqam yuyani: Chay biyuda sapalan-
llana kidashpaqam, masta kushikushpa
rin kawsaq. Noqaqam kriyinipis: Dyuspa
*Santu Ispiritunmi yanapawaykan,
kayshina kunashunaypaq, nishpa.

Kayshinar yuyashun amitu layakunapaq ufrindashqan aychapaq

8 1Mayá, kananmi munani
yach'anaykillapa chay *amitu
layakunapaq ufrindashqan aychapaq.
Chaypaqqam achka noqanchiqkuna
yach'anchiqllapa: ¿Balinchu chay laya
aychata mikunanchiq ichu mana,
nishpa? Piru chayta yach'ashpapismi,
mana balinchu alabakananchiq.
Ashwanri chay manaraq allita yach'aq
kriyiq masinchiqkunata kuyashpa
yanapashunllapa, mas allita Jisuspi
kriyinanllapa. 2Chayri mayqan runa
alabakashpa niptin: “Ancha
yach'ayniyuqmi kani”, nishpaqam,
manaraq allitaqa yach'anchu Dyus
nishqandaqa. 3Piru Tayta Dyusta allita
kuyaptinchiqqam, payqa noqanchiqku-
nata wambrangunapaq riqsiwanchiq.

4-5Chaymi noqanchiqkunaqa allita
yach'anchiqllapa: Tayta Dyusllam
Dyusqa, nishpa. Chaqa manam kanchu
suq dyuskunaqa. Piru achka runakunam
mana allita yach'ashpachu, kriyinllapa:
Kay pachapi anaq syilupim achka
dyuskuna kan, nishpa. Piru chay
dyuskunaqam mana kawsaqkunachu.
(Chaymi chay aychata ufrisishqangu-
naqa aychalla.) 6Chaqa
noqanchiqkunaqam allita
yach'anchiqllapa: Taytanchiq Dyusllam
allip Dyusqa. Paymi Taytanchiqllapa.
Payllam tukuy imata rurashqa, nishpa.
Chaymi noqanchiqkunaqa pay munash-
qanshina kawsanchiqllapa.
Siñurninchiqpismi suqlla. Paymi
Jisukristu. Paywanmi Taytanchiq Dyus
tukuy imata rurashqa. Kanan
Jisukristum noqanchiqkunata kawsachi-
wanchiq.

7Piru wakin kriyiq masinchiqkunaqam
chaykunataqa manaraq allitachu
intyindinllapa. Chaqa unaymandapa-
cham paykunaqa ancha kriyishqallapa:
Chay dyuskunam kawsanllapa, nishpa.
Chaymi chay dyuskunapaq
ufrindashqan aychataqa mana munan-
llapachu mikuyta. Chaqa paykunaqam
yuyanllapa: Chay aychata mikush-
paqam, chay yanqa dyusta aduraykani.
Chaymi uchata ruraykani, nishpa. 8Piru
noqanchiqkunaqam yach'anchiqllapa:
Tayta Dyusqam kuyawanchiqllapa,
imata mikuptinchiq ichu mana
mikuptinchiqpis, nishpa.

9Piru alli kaptimbis chay aychata
mikunaykiqa, kwidakayllapa, chay
mana alli yach'aq kriyiq masinchiqku-
nata uchata ama rurachinaykillapa.
10Kay ijimplupi yuyashun: Qam Jisuspi
yuyakushpam, yach'angi: Chay yanqa
dyuskunaqam mana kawsaqchu, nishpa.

Chaymi chay yanqa dyuspa adurana
wasimbi kashpa, mana manchashpachu,
chay aychata mikungi. Piru chaypi
mikuykaptiki, suq kriyiq masinchiq
mana alli yach'aq, rikashushpa
yuyanman: Chay yach'ayniyuq kriyiq
masiymi chay dyusta aduraykan,
nishpa. Chayshina rikashushpakish,
paypis animakanman chay aychata
mikushpa, chay yanqa dyusta
aduranambaq. 11Chayshina mas
yach'ayniyuq kashpa, chay mikunata
mikushpakish, chay manaraq allita
kriyiq masinchiqta dañachingiman
chinganambaq. ¡Amar paytaqa
dañachiychu! Chaqa Jisukristuqam
wañurqan, paytapis washanambaq.
12Chayshina chay kriyiq masinchiqku-
nata pandachishpaqam, paykunataqa
ancha dañachingiman, ama
yach'ananllapa: ¿Imam alli, imam mana
allichu? nishpa. Chayshina
rurashpaqam, Jisukristuta kuntrangi-
manllapa. 13Chaymi chay
mikushqayrayku suq kriyiq masiy
dañakaptinqa, mana nunka munanichu
chay aychata mikuyta, chay masiyqa
uchata ama ruranambaq.

Jisuspaq yach'achikuqkunar kayshina kawsanqallapa

9 1Noqa kikiymi Siñurninchiq Jisusta
rikashqa kani. Paymi noqata
akrawashqa, *apustulnin kanaypaq.
Chaymi dirichuyuq kani, Dyustalla
kasushpa, Churin Jisuspaq
yach'achikunaypaq. Chayshina qamku-
nata yach'achishuptiymi, Siñurninchiq
Jisuspi kriyishqallapa kangi. 2Kinsapch'i
wakin runakunaqa mana munanlla-
pachu kriyiyta: Pablum Jisuspa
apustulnin, nishpaqa. Piru qamkunaqam
allita riqsiwangillapa. Chaqa qamkunata
yach'achishuptiyqa, Jisuspi kriyiptikim,
payqa washashushqallapa. Chayshina
qamkunata yanapashuptiymi Jisuspi
kriyinaykillapa, chay rikashuqkunapis
atinllapa yach'ayta: Pabluqam Jisuspa
lijitimu apustulnin, nishpa.

3Chaymi chay rimaqkunata kayshina
nini: 4Qamkunata
yach'achishushpaqam, dirichuyuq kani,
qamkunamanda mantinsyunniyta
ch'askinaypaq. 5Munashpa kasaraytа-
pismi, dirichuyuq kani kasaranaypaq
suq kriyiq masinchiq warmiwan,
noqawan pulla purinambaq. Chaqa
yach'achikuq masiy Pidru, Siñurninchiq
Jisuspa masanguna, chay suq apustulku-
napismi kadunu warminwan pulla
purinllapa, Tayta Dyuspaq
yach'achikushpa. 6¿Ichu yuyangillapa:
Pabluwan Birnabillam mana dirichu-
yuqchu mantinsyunninda
ch'askinambaq, nishpa? (Manam
chayshinachu.) 7Suq suldadu sirbisyupi
kashpaqam, mana pay kikinchu
mikunanda randin mantyinikananqa,
¿manachu? Suq runa ch'akrambi
*ubasta tarpushpapismi, chay
tarpukushqanmanda mikun. Chayshina-
llam animalkunata michiqkunapis, chay
animalkunata qapishpa, lichinda
upyanllapa, ¿manachu? (Chayshinallam
noqaykunapis dirichuyuq kanillapa,
kriyiq masinchiqkunamanda mantin-
syunniyta ch'askinayllapa.)

8Chayshina nishushpaqam, mana
runakuna yuyashqandallachu
yach'achiykillapa. Chaqa *Muysispa
liynimbismi chayshina yach'achikurqan.
9Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi
Muysis kayshina yach'achiwanchiq:
“Animalkunawan trillakushpaqa,
shimindaqa ama watayllapachu.
Mikunqam”, nishpaqa.*h* Piru Tayta Dyus

h 9.9 [Deuteronomio 25.4]

chayshina nishpaqam, mana animalpaq-
llachu yach'achikurqanqa. 10Ashwanmi
chayshinaqa yach'achiwanchiq yumbay
trabajaqkunapaq. Chayri Dyuspaq
mayqan yach'achikuqtapis allita
yanapashunllapa. Chaqa suq yapukuq,
suq trillakuqqam yuyan: Yanapaptiymi,
rin qowaq kusichanmanda, nishpa.
11Chayshinallam noqaykuna Tayta
Dyuspaq yach'achishushpaqa, suq
tarpukuqshina kanillapa. Chaymi
dirichuyuq kanillapa, qamkuna
noqaykunata yanapawanayki
mikunaywan. 12Chaqa chay suq
yach'achikuqkunaqam dirichuyuq,
qamkunamanda mantinsyunninda
ch'askinanllapa. Piru paykunaman-
daqam noqawan Birnabi mas dirichuyuq
kanillapa, noqaykunata qamkuna
yanapawanayki. (Chaqa noqaykunam
Jisukristupaq mas puntata qamkunata
yach'achishurqaq.)

Chayshina dirichuyuq kashpapismi,
noqaykunaqa mana nimatapis qamkuna-
taqa mañashushqachu kani
yanapawanaykiqa. Ashwanmi ancha
padisishpa trabajashqallapa kani,
mikunayta randinayllapa, ama ni pipis
yuyanambaq: Imata gananranraykum
*Jisuspa shumaq nutisyanda
yach'achikuykan, nishpa. 13Qamku-
naqam allita yach'angillapa: Jirusalimbi
*Dyuspa adurana wasimbi chay
trabajaqkunaqam chay wasipi
ufrindashqan mikunamanda suq partita
ch'askinllapa, nishpa. Chay animal
qoshqanllapata *pata altarpi wanchiq-
kunapismi chay aychamanda suq partita
ch'askinllapa mantyinikanambaq.
14Chayshinam Siñurninchiq Jisuspis
nishqa, shumaq nutisyanda
yach'achikuqkuna mantinsyunninda
ch'askinanllapa chay kriyiq masinguna-
manda. 15Piru noqa chayshina
dirichuyuq kashpapismi, mana nunka
qamkunataqa mañashushqachu kani,
imatapis qowanaykillapa. Chaymi kay
kartata iskibrishpapis, mana nimatapis
mañaykillapachu. Ashwanmi Jisuspaq
yach'achikushpaqa, listu kani
wañunaypaq imapis mallaqmanda.
Chaqa manam munanichu, suqkuna
ninambaq: “Pabluqam Dyuspaqqa
yach'achikun gananranraykulla”, nishpa.
16Piru Jisuspaq dibaldilla
yach'achikushpaqam, mana nimatapis
atinichu alabakayta. Chaqa Siñurnin-
chiqmi kamachiwashqa, shumaq
nutisyanda imashinapis
yach'achikunaypaq. Chaymi chayshina
mana yach'achikushpaqa, ¡akakawraq
noqa! 17Piru noqa kushikushpa, shumaq
nutisyanda yach'achikuptiyqam, Tayta
Dyusqa primyuyta rin qowaq. Piru
mana munaptiypismi, Tayta Dyusqa
kach'amuwashqa, paypaq
yach'achikunaypaq. 18Chaymi noqa
Jisukristupa shumaq nutisyanda
yach'achikuptiyqa, Tayta Dyusqa ancha
yanapawan, dibaldilla
yach'achishushpa, ancha kushiku-
naypaq. Kay kushikushqaymi
primyuyqa. Chaymi dirichuyuq kashpa
kubrashunaypaqpis, mana nimatapis
mañashushpachu, dibaldilla chay
shumaq nutisyanda yach'achiykillapa.

19Chayshina noqa mana ni pipa
*randishqa kriyadun kashpapismi,
yumbaypa randishqa kriyadunshina
tikrakashqa kani, mas achka runaku-
nata, warmikunata animachinaypaq,
Jisuspi kriyinanllapa. 20Chaymi llaqta
masiy *isrraylinukunawan kashpaqa,
paykunashina *Muysispa liyningunata
allita kasuni. Awnki mana nisisaryu
kaptimbis yumbay chay liykunata
kasunaypaq, allita kasuni, mas achka
isrraylinukunata animachinaypaq,
Jisuspi kriyinanllapa. 21Chayshinallam
chay mana isrraylinu kaqkunawan

kashpapis, paykunashina kawsani. Chaqa paykuna, Muysispa liyningunata mana yach'ashpaqam, suq laya kustumbrikunawan kawsanllapa. Chaymi noqapis paykunashina kawsashpa, paykunata yach'achini, Jisukristupi kriyinanllapa. Chayshina paykunata kuyashpaqam, Jisuspa liyninda kasuykani. Chayshinaqam alabis Tayta Dyuspa liyningunatapis kumpliykani. 22Chayshinallam Dyuspaq chay manaraq allita intyindiqkunawan kashpaqa, noqapis paykunashina yuyani, paykunatapis mas allita Jisuspaq yach'achinaypaq. Achka laya runakunashinam kashqa kani, imashinapis wakingunata animachinaypaq, Jisuspi kriyinanllapa. 23Noqaqam chayshina rurani, ancha achka runakuna, warmikuna *Jisuspa shumaq nutisyanda uyashpa, paypi kriyinanllapa, noqanchiqkunawan washadu kashpa, pulla kushikunanchiqllapa.

24Qamkunaqam yach'angillapa: Achka runakunam ancha kallpanllapa, binsikushpa, primyunda ch'askinambaq. Piru suqllam binsikushpa, chay primyutaqa ch'askin. Chayshinar qamkunapis chay kallpaqkunashina, atishqaykita ruray, tukuy imapi Dyusta kasunaykillapa. Chayshina kasushpaqam, Dyusmanda suq ancha shumaq primyuykita ringillapa ch'askiq. 25Manchu suq runa pugllaqqa allichakashpa, ancha kwidakan, tukuy imapi allita pugllanan. Chayshinam kwidakan, binsikushpa, suq ushyakaq primyu *kurunata ch'askinan. Chay kurunaqam rapramandalla kashpa, ashla tyimpupaqlla duran. Piru noqanchiqkunaqam suq kuruna mana nunka ushyakaqta rinchiqllapa ch'askiq primyunchiqtaqa. 26Chaymi noqaqa chay kallpaq runakunashina ichu suq pilyaq runashina, tukuy ima atishqayta rurani, uchata binsishpa, Dyusta allita sirbinaypaq. Manam yanqallachu pilyaniqa wayrata maqaykaymanshina. 27Ashwanmi kwirpuy munashqandalla mana rurashpachu, ancha allita sujitakani, primyuyta ch'askinaypaq. Chaqa mana munanichu suqkunata yach'achishpa, chaymanda noqa dañakashpa, manana balinaypaq Dyuspaqqa.

Amitu layakunataqa ama adurashunchu

10 1Kriyiq masitakuna, allita yuyayllapa Tayta Dyus chay unay agwiluyllapata yanapashqanda. Chaqa payqam paykunata chay Chupika *Mar Yakupa ch'awpinda pasachirqan pukutaypa waranda. 2Chayshina chay mar yakuta, chay pukutaypa waranda pasashpaqam, yakupi shutikuykanmanshina karqanllapa, Muysista kasushpa kawsananllapa. 3Chaymandaqam Tayta Dyusqa yumbay chay unay agwiluykunata qararqan syilumanda kaq mikunata. 4Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay atun rumimanda yakuta surqoshpa, yumbayta qorqan upyananllapa. Chay rumiqam Jisukristushina karqan. Chaqa paymi paykunapa pullan rirqan. 5Piru chayshina ancha yanapaptimbismi, yaqqa yumbay chay agwiluykunaqa Tayta Dyusta mana munarqanllapachu kasuyta. Chaymi Tayta Dyusqa dijarqan, chay chuncha chaki lugarkunapi waqpi kaypi wañunanllapa.

6Tayta Dyusqam chay unay agwiluykuna rurashqambaq iskibrichirqan, noqanchiqkuna paykunapaq yach'ashpa, ama munananchiq mana baliq kusaskunata paykunashina. 7Chayri *amitu layakunata ama adurashunllapachu. Chaqa *Dyuspa Santu Librumbi niwanchiq: “*Isrraylinukunaqam suq fyistata rurashpa, mikuqllapa, upyaqllapa, dansaqllapa, (amitu layata aduranallapa)”, nishpa. 8Chaymi achka paykunaqa suqwan

suqwan puñushpa, ancha uchata rurarqanllapa. Chayraykum suq diyapilla 23.000 isrraylinukuna wañurqanllapa. Chayri noqanchiqkunaqa ama paykunashina suqwan suqwanqa puñushunchu.

9Amar mallipashunchu Tayta Dyusta chay unay agwiluykuna rurashqanshinaqa. Chaqa paykunaqam yuyarqan: Manam rinchu kastigawaqninchiq, nishpa. Piru Tayta Dyusqam dijarqan, achka kulibrakuna paykunata kanishpa, wanchinanllapa. 10Kanan Dyuspaqqa ama kijakuyllapachu. Chaqa chayshina unay agwiluykuna kijakuptinllapam, Tayta Dyuspa wanchikuq anjilnin paykunata ancha achkata wanchirqan.

11Tayta Dyusqam chay unay agwiluykunata kastigashpaqa, chay tukuy ima pasashqambaq *Santu Librumbi iskibrichirqan, chaykunata liyishpa, kay ultimu tyimpukunapi, amana paykunashina kawsananchiqllapa. 12Chayri yuyashpa: Noqaqam Jisuspi allita yuyakuni, nishpapis, allita kwidakashunllapa, paymanda ama akrakananchiq. 13Chaqa kay mundupi kawsashpaqam, yumbayninchiq ancha mallipadu rinchiqllapa kaq. *Dyablum yumbayninchiqta ancha rin animachiwaqninchiq, uchata rurananchiqllapa. Piru Tayta Dyusqam ancha allin. Ufrisiwashqanchiqtam rin kumpliq. Chaymi tukuy imapi rin yanapawaqninchiq, ancha padisishpapis, tukuy ima disgrasyakunata agwantashpa, dyabluta binsinanchiqllapa.

14Chayri kuyashqay kriyiq masitakuna, *amitu layakunataqa ama nimatapis aduraylapachu. 15Noqaqam chayshina yach'achiykillapa yuyashpa: Yach'ayniyuq kashpam, ringillapa intyindiq: ¿Pabluchu allip kaqta yach'achiwanchiq ichu mana? nishpa.

16(Mayá, kananqa allita yuyashunllapa chay *Santa Mikunapaq.) Manchu tandanakushpa chay santu *binuta upyananchiqqa, Dyusman mañakushpa, chay binuta upyanchiq. Chayshina upyashpaqam, Jisukristu noqanchiqpaq yawarninda ich'ashqanrayku, paywanqa suqllana kanchiqllapa. Chayshinallam chay santa tandata mikushpapis, Jisuswanqa suq kwirpullana kanchiqllapa. 17Chaqa achka kashpapismi, suq tandatalla yumbayninchiq mikunchiqllapa. Chayraykum yumbayninchiq suq kwirpushinalla kanchiqllapa.

18Allita yuyayllapa chay isrraylinu llaqta masiykunapaq. Paykunaqam Dyusman ufrindashqan animalkunata wanchishpa, Dyuspa *pata altarnimbi suq partita rupachinllapa, suq partita mikunllapa. Chaqa Dyusta adurashpam, suq partita pulla yumbay mikunllapa. 19*Amitu layata aduraqkunapismi aychata rupachishpa, mikunllapa. Piru chay amitu layaqam mana kawsaqchu. Chaymi chay aychaqa aychalla kidan. Chaqa chay amitu layakunaqam mana atinchu dañachiyta, ama mikunanchiqqa. 20Piru amitu layakunata aduraqkunaqam animalningunata wanchishpaqa, aychanda dyablukunata ufrisiykanllapa. Manam Tayta Dyustaqa qonllapachu. Chaymi noqaqa mana munanichu nima tratuta ruranaykillapa dyablukunawanqa, chay aychata mikushpaqa. 21Chaqa Jisuspa Santa Mikunanda mikushpa, paypa kupanmanda upyashpaqa, mana balinchu dyablukunapa mikunanda mikunaykillapa, ni paykunapa kupanmanda upyanaykillapa. 22Chaqa chayshina rurashpaqam, Siñurninchiqtaqa ancha piñachinchiqman. Piru ama yuyashunllapachu: Tayta Dyustaqam atinchiq binsiyta, nishpaqa.

Tukuy imata rurashunllapa, Tayta Dyusta kushichinanchiq

23Wakingunam ninllapa: “Tukuy ima munashqanchiqtam atinchiq rurayta”,

nishpa. Arí, chayshinám. Piru wakin kusaskunaqam mana yanapawanchiqchu, Dyuspi mas allita yuyakushpa, suqkunata animachinanchiqqa. 24Chayri suqkunata yanapashpa, animachishpa, kawsashunllapa. Amar noqanchiqpaqllaqa imata maskashpa kawsashunchu.

25Chay plasapi tukuy ima kaqta randishpaqam, atingi mikuyta. Chaqa mikushpaqam, mana nima uchayuqchu kangi. Chayri aychata randishpaqa, ama tapukuyllapachu: “¿Kay aychaqachu *amitu layakunata qoshqan ichu mana?” nishpaqa. 26Chaqa *Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyusllam kay munduta, tukuy imandinda rurashqa”, nishpa.[i] Chaymi tukuy ima kaqqa Tayta Dyuspa.

27Chayri mayqan runa Jisuspi manaraq kriyiq kumbidashuptin paywan mikunaykiqa, munashpa riytaqa, riy. Piru rishpaqa, ama nimata tapushpachu, ni llakishpachu, mikuylla. 28Piru mayqan runa nishuptin: “Kay aychataqam chay amitu layakunata ufrindashqanllapa” nishpaqa, ama mikuychu, chay nishuq ama yuyanambaq: “Jisuspi kriyiqpismi chay amitu layakunata aduraykan”, nishpa. 29Manam niykillapachu: Chay aychata mikushpam, chay amitu layakunata aduraykangi, nishpaqa. Ashwanmi chaytaqa niykillapa, chay rikashuqkuna ama yuyanambaq: Chay amitu layakunatam aduraykan, nishpa.

Piru kinsapchꞌi tapuwangiman: “¿Pablu, imaraykutaq chay suqkuna yuyashqanraykulla mana balinchu chay aychata mikunayqa? 30Chaqa noqaqam Tayta Dyusta pagikushpa mikuykani. Chayshina mikuptiyqa, ¿imaraykum suq runaqa atinman niwayta: ‘Chayta mikushpaqam, mana allitachu ruraykangi’, nishpaqa?”

31(Piru noqa Pablum kayshina niykillapa:) Amaraq mikushpa ichu upyashpa ichu imata rurashpa, puntata allita yuyay: Kayshina rurashpaqam, suqkunata ancha munani animachiyta, Tayta Dyusta alabananllapa, nishpa. 32Kwidawkish qamkuna imata mikuptikillapa ichu ruraptikillapa, chay *isrraylinukuna ichu mana isrraylinu kaqkuna ichu chay kriyiq masinchiqkuna disanimakanman, Dyuspi ama yuyakunanllapa. 33Noqaqam tukuy imata allita rurani, yumbay rikawaqkunata animachinaypaq, Dyuspi mas allita kriyinanllapa. Chaqa manam noqapaqllachu imata rurashpa kawsani. Ashwanmi yumbayta yanapani, paykunapis Jisuspi kriyishpa, washadu kananllapa.

11 1Noqa Pablum atishqaykaman rurani, Jisukristushina kawsanaypaq. Chayshinallar qamkunapis noqa kawsashqayshina kawsayllapa.

Pablum yachꞌachikurqan *kultupi tandakaq warmikunapaq

2Kriyiq masitakuna, qamkunaqam noqata yuyawashpa, yachꞌachishushqayta kasuykangillapa. Chaymi alabaykillapa. 3Piru munanipismi kay kunashushqayta allita intyindinaykillapa: Jisukristum Tayta Dyusta allita kasushpa kawsan. Chayshinallar yumbay runakuna Siñurninchiq Jisusta allita kasushpa kawsashunllapa. Chayshinallar warmikunapis runanda allita kasushpa kawsanqallapa.

4Qamkuna ullqokunatam kayshina niykillapa: Umaykitaqa ama pambaychu, Tayta Dyusman mañakunaykiqa ichu Dyus nishqanda uyashpa, suqkunata ninaykillapa. Chaqa umaykita pambashpaqam, Jisustaqa mana rrispitaykangichu. 5Piru

i 10.26 [Salmo 24.1]

warmikuna Dyusman mañakunambaq
ichu Dyus nishqanda uyashpa, suqkunata
willanambaqqa, umanda pambanqa. Piru
umanda mana pambashpaqam, ancha
penqakuypaq, aqchanda sipralla rutushqa-
shina kanman. *[Nuta: Chay unay
tyimpukunapim suq warmi umanda mana
pambaptinqa, nirqanllapa: Chay warmiqam
suqwan suqwan puñun, nishpa.]* 6Chayri suq
warmi umanda mana munashpa pambay-
taqa, mas alli kanman yumbay aqchanda
rutunambaq. Piru chay paninchiq
yuyashpa niptin: "¡Ichichín! Manam
munanichu rutukayta", nishpaqa, umanda
pambanqa.

7Piru manam nisisaryuchu ullqokuna
umanllapata pambananqa. Chaqa Tayta
Dyusqam ullqota puntata rurarqan,
Dyusshina yuyanambaq, chay runawan
Dyus kushikunambaq. Piru warmitaqam
rurarqanqa, ullqokuna warminwan
kushikunambaq. 8Chaqa Tayta Dyusqam
warmitaqa ullqomanda rurarqan. Manam
warmimandachu ullqotaqa rurarqan.
9Tayta Dyusqam warmitaqa rurarqan,
ullqo sapalan kashqanrayku. Manam
warmi sapalan kashqanraykuchu,
ullqotaqa rurarqan. 10Chayri warmiqa
umanda pambanqa, anjilkuna chayta
rikashpa, yach'ananllapa: Chay warmiqam
runanda kasun, nishpa. 11Chayshina
kaptimbismi, Jisuspi kriyiptinchiqqa,
warmikunapis ullqokunapis ancha
yanapanakunchiq. Chaymi warmikunalla
ichu ullqokunalla kaptinqam, mana
atinchiqmanchu kawsayta. 12Chaqa Tayta
Dyus suq ullqota rurarqan. Chayman-
daqam chay ullqomanda suq warmita
rurarqan. Piru Dyusmi kamashqa karqan,
yumbayninchiq warmikunamanda
nasinanchiq. Chaqa Tayta Dyusllam tukuy
imata ruran.

13Mayá, qamkuna kikiki allita
yuyayllapa: Chay warmikuna *kultupi
tandakashpa Dyusman mañakunanqam,
ancha alli umanllapata pambananllapa.
14Chaqa yumbayninchiqmi allita
yach'anchiqllapa: Suq ullqo warmishina
ancha largu aqchayuq kashpam, ancha
penqakuypaq, nishpa. 15Piru suq warmi
ancha largu aqchayuq kashpaqa,
kushikunqa. Chaqa Tayta Dyusqam
chay largu aqchandaqa qorqan, umanda
shumaqta pambanambaq. 16Piru
yumbay kay nishqayta wakinniki mana
munashpa kasuwaytaqa, allita
yach'ayllapa: Jisuspi yumbay kriyiqku-
naqam chayshinalla yuyanchiqllapa.
Chaqa manam suq laya kustumbriyuqqa
kanchiqllapachu, nishpa.

Kurintinukunam Santa Mikunata mana shumaqtachu rurarqanllapa

17Tandanakushpa Tayta Dyusta
alabanaykiqa, allita ruranaykimanda
qamkunapura dañachinakungi. Chaymi
kay kartata kach'amushpaqa, mana
atinichu alabashuyta. 18Puntatam kayta
munani nishuyllapata: Qamkuna
tandanakushpa Tayta Dyusta alabanay-
kiqash, qamkunapura kuntranakungi.
Chayta uyashpaqam, allipta suq partita
kriyini. 19Chayshina kuntranakushpa
kawsaptikiqam, rikashuqkuna rinllapa
yach'aq: Mayqannikikunam Jisuspi
allipta kriyiykangillapa, mayqanniki-
kunam mana alliptachu kriyingillapa,
nishpa. 20Chayshina anyanakushpaqam,
mana balinchu tandanakushpa *Santa
Mikunata mikunaykiqa. Chaqa mana
alliptaqa Jisustaqa aduraykangichu.
21Chaqa qamkunaqam mikunaykillapa
urasqa mana shuyanakushpachu,
wakinnikiqa achkata mikungillapa,
upyangillapa. Chaymi wakinnikiqa
mallaqna kidangillapa. Piru chay
wakinnikiqam ancha mikushpa,
upyashpa mach'angillapa. 22Chayshina
chay pubri kriyiq masinchiqkunata
mana qaraptikillapaqam, ancha

penqakunllapa. Chayshina rurashpaqam, Dyuspa wambrangunata disprisyaykangillapa. ¡Chayshina ruraptikiqam, qamkunataqa mana atinichu alabashuyta! Chayshina ruranaykimandaqa ¿manachu kan imapis wasikipi, mikunayki upyanaykiqa?

Santa Mikunata kayshina mikushunllapa
(Mt. 26.26-29; Mk. 14.22-25; Lk. 22.14-20)

23 Noqaqam Siñurninchiq Jisus yach'achiwashqanda qamkunata kayshina yach'achishurqaqllapa: Chay tuta *Judas intrigakunan kaptinmi, Jisusqa *apustulningunawan kashpa, suq kachangata piskashpa, 24 Tayta Dyusman pagikurqan. Chaymandaqam, chay kachangata pitishpa, paykunata qoshpa, nirqan: “Kay kachangata mikuyllapa. Kayqam kwirpuy. Ancha padisishpam rini wañuq, qamkunata washashunaypaq. Chayri qamkunaqa kananmandapacha kayshina kachangata mikuyllapa, ama qonqawanaykillapa”, nishpa. 25 Chayshina mikushpaqam, Jisusqa suq kupa *binuta piskashpa nirqan: “Kay binuqam yawarniy. Noqam yawarniyta ich'ashpa, mushuq *tratuta qamkunawan rini ruraq. Chayri qamkunaqa kanamandapacha kayshina binuta upyayllapa, ama qonqawanaykillapa”, nishpa. 26 Chayshina chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqam, yach'achikuykanchiq: “Jisukristum wañurqan washawananchiq”, nishpa. Chayshinaqam yach'achikunchiq syilumanda shamunangaman.

Bidanchiqta allichashparaq, Santa Mikunataqa mikushun

27 Chaqa suq runa ichu suq warmi Dyusta mana kasushpa, chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqam, Jisukristu wañushqambaqqa asipaykanshina. Chay asipaqshinaqam ancha uchayuqna kidan. 28 Chayri amaraq chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqa, puntata shunqonchiqpaq allita yuyashun: ¿Uchayuqchu kani ichu mana? nishpa. 29 Chaymanda chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqa, allita yuyashunllapa: Siñurninchiq Jisuspa kwirpunmi ancha santu, nishpa. Piru mana allitachu yuyashpa mikuptinchiqqam, Tayta Dyusqa ancha rin kastigawaqninchiq. 30 Chaymi achka qamkunaqa qeshyaq kangillapa, mana nima jwirsayuqchu kangillapa. Kanan wakinnikiqam wañushqana kangillapa. 31 Piru kikin noqanchiqkuna puntata Dyuswan, runa masinchiqkunawan alliyashpa, chay *Santa Mikunata mikuptinchiqqam, Tayta Dyusqa mana rinchu kastigawaqninchiq. 32 Piru mana allita rurashpa mikuptinchiqqam, Tayta Dyusqa kastigawanchiq, allita rurashpa, amana chingananchiq chay mana kriyiqkunawan.

33 Chayraykur kuyashqay masitakuna, tandanakushpa chay Santa Mikunata mikunaykillapaqa, suqwan suqwan shumaqta shuyanakushpa mikuyllapa. 34 Piru mayqanniki mallaqnashpaqa, wasikipilla mikuyllapa. Chaymandaqa tandanakushpa, chay Santa Mikunata shumaqta mikuyllapa, Tayta Dyus ama kastigashunambaq. Qamkunaman shamushparaqmi, wakin kusaskunataqa rini yach'achishuqllapa.

Suqninchiq suq layata, suqninchiq suq layata rurashpa, Dyusta sirbishunllapa

12 1 Kuyashqay kriyiq masitakuna, munanim allita yach'anaykillapa: Dyuspa *Santu Ispiritunmi yanapawanchiq, suqninchiq suq layata, suqninchiq suq layata rurashpa, Dyuspaq trabajananchiq.

2Qamkuna Jisuspi manaraq kriyish-
paqam, dijakarqayki, suqkuna
pandachishunan, ancha yuyakunayki
mana kawsaq mana rimaq *amitu
layakunapi. Chaypaqmi ancha allita
yach'angi. 3Chaymi kananqa munani
yach'anaykillapa: Dyuspa Santu
Ispiritun suq runata rimachiptinqam,
mana atinchu niyta: “Jisusri
infyirnuman rinqa”, nishpaqa. Chaqa
Dyuspa Santu Ispiritun rimachiwaptin-
chiqqam atinchiq niyta: “Jisusmi
kamachikuqniy”, nishpa.
4Dyuspa Santu Ispiritunqam
noqanchiqkunata yanapawanchiq,
suqkuna suq layata, suqkuna suq layata
rurashpa, Dyusta sirbinanchiqllapa.
Chayshina achka laya trabajadurshina
kaptinchiqpismi, suq Santu Ispiritulla
yumbayninchiqta yanapawanchiq.
5Chayshina suqkuna suq layata,
suqkuna suq layata rurashpapismi,
Siñurninchiq Jisustalla sirbinchiqllapa.
6Chayshinallam wakinninchiq Dyuspaq
suq laya trabajuta, wakinninchiq suq
laya trabajuta ruraptinchiqpis, Tayta
Dyuslla pudirninwan yumbayninchiqta
yanapawanchiq, tukuy chaykunata
rurananchiqqa. 7Chayshinam Dyuspa
Santu Ispiritunqa yumbayninchiqta
yanapawanchiq, yach'ananchiq: “Santu
Ispiritum noqawan”, nishpa.
Chayshinam yanapawanchiq, kriyiq
masipura yanapanakunanchiq. 8Chaqa
Tayta Dyusqam Santu Ispiritunwan
wakinninchiqta yanapawanchiq, paypaq
allita yach'ashpa, suqkunata
yach'achinanchiq. Wakinninchiqtam
chay Ispiritunwanlla yanapawanchiq,
ancha yach'ayniyuq kashpa, suqkunata
kunananchiqllapa. 9Chay Ispiritunllam
wakinninchiqta yanapawanchiq, Tayta
Dyuspilla tukuy shunqo yuyakunanchiq.
Wakinninchiqtam chay Ispiritunlla
yanapawanchiq, qeshyaqkunata
kach'akachinanchiq. 10Wakinninchiq-
taqam yanapawanchiq, milagrukunata
rurananchiqllapa. Wakinninchiqtaqam
yanapawanchiq, pay niwashqanchiqta
uyashpa, suqkunata ninanchiqllapa.
Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq,
atinanchiq yach'ayta: ¿Pitam Dyuspa
Santu Ispiritun yanapaykan? ¿Pitam
*dyablu yanapaykan? nishpa. Wakinnin-
chiqtaqam yanapawanchiq, mana
yach'ashqanchiq rimaykunapi rimanan-
chiqllapa. Wakinninchiqtaqam
yanapawanchiq, suq laya rimaypi
rimashqanda, suqkunata intyindichinan-
chiq. 11Chayshinam chay Santu
Ispiritulla pay munashqanshina
yumbayninchiqta yanapawanchiq,
suqkuna suq layata, suqkuna suq layata
rurananchiqllapa.

Jisuspi kriyishpaqam, suq kwirpushinalla kanchiqllapa

12Kwirpunchiqpi achka laya partikuna
kaptimbismi, suq kwirpuyuqlla kanchiq-
llapa. Chayshinallam yumbayninchiq,
achka laya runa, warmi kashpapis,
Jisukristupi kriyishpaqa, suq kwirpushi-
nalla paywanqa kanchiqllapa. 13Chaymi
*Isrrayilmanda kashpa ichu *Grisya-
manda kashpa, *randishqa kriyadu
kashpa, ichu mana randishqa kriyadu
kashpapis, piru Jisuspi kriyishpa,
shutikushpaqa, suq kwirpushinalla
kanchiqllapa. Chaqa Dyuspa *Santu
Ispiritun noqanchiqman shamushpaqam,
shunqonchiqpi shutichiwaqninchiq,
noqanchiqkunapi tiyan, Jisuswan suq
kwirpushinalla kananchiqllapa.
14Piru kwirpunchiqqam suqlla
kashpapis, achka laya partiyuqkuna.
15Mayá, ch'akinchiq niwaptinchiq:
“Noqaqam mana makikichu kani.
Chaymi mana qamba kwirpuykichu
kani”, nishpapismi, chay ch'akinchiqqa
kwirpunchiqlla. 16Ichu rinrinchiq

niwaptinchiq: “Noqaqam mana ñawikichu kani. Chaymi mana qamba kwirpuykichu kani” nishpapismi, chay rinrinchiqqa kwirpunchiqlla. 17Chaqa yumbay kwirpunchiq suq atun ñawilla kaptin, mana rinriyuq kashpaqam, mana nimatapis uyakunchiqmanchu, ¿manachu? Ichu yumbay kwirpunchiq rinrilla kaptinqam, mana nimatapis mutkikunchiqmanchu, ¿manachu? 18Piru Tayta Dyusqam pay munashqanshina yumbay partikunata rurashqa kwirpunchiqpiqa. 19Piru rinrinchiqlla ichu ñawinchiqlla kaptinqam, mana kwirpuyuqchu kanchiqmanllapa. 20Chaymi kwirpunchiqpi achka laya partikuna kaptimbis, suq kwirpuyuqlla kanchiqllapa.

21Chaqa ñawinchiqqam mana ninmanchu makinchiqtaqa: “Ashuy kwirpuymanda. Manam nisitaykichu”, nishpaqa. Umanchiqqam ch'akinchiqkunata mana ninmanchu: “Manam munanichu kwirpuypi kanaykiqa”, nishpaqa. 22Ashwanmi chay mas dibil partisitu ancha yanapan kwirpunchiqtaqa. 23Ichu kwirpunchiqpa suq partimbaq yuyashpa: Kay partita suqkuna rikaptinqam, ancha penqakuyman, nishpa, chay partitaqam mas shumaqta pambanchiq mudananchiqwan, ama rikanambaqllapa. 24Piru chay mas shumaq partinchiqkunaqam mana munanchu ancha kwidananchiqqa. Chayshinam Tayta Dyusqa rurawashqa kanchiq, chay penqakuypaq partita masta kwidananchiqllapa. 25Chaqa Tayta Dyusqam munan, kwirpunchiqpa yumbay partinguna pulla yanapanakunan. 26Chaymi suq parti nanaptinqa, tukuy kwirpunchiq padisin. Ichu runakuna kwirpunchiqpa suq partinda alabaptinqa, tukuy kwirpunchiq kushikun.

27Chayshinallam noqanchiqkunapis Jisukristupi kriyishpaqa, yumbayninchiq paypa kwirpumba partinguna kanchiqllapa. 28Chaymi Jisuspi kriyiqkuna tandanakuptinchiq, Tayta Dyus yanapawanchiq, achka laya karguyuqkuna kananchiqllapa. Puntatam yanapan, *apustulninguna kananllapa. Chaymandaqam yanapan, kay laya sirbikuqningunapis kananllapa: paypaq *rimaqkuna, *Santu Librunmanda yach'achikuqkuna, milagrukunata ruraqkuna, qeshyaqkunata kach'akachiqkuna, suqkunata yanapaqkuna, kriyiq masingunata shumaqta kamachiqkuna, mana intyindiq rimaykunata rimaqkunapis kananllapa. 29Piru Tayta Dyusqam mana yumbayninchiqtachu yanapawanchiq, apustulnin ichu paypaq rimaq kananchiqllapaqa. Manam ni yumbayninchiqtachu yanapawanchiq, yach'achikuqkuna kananchiq ichu milagrukunata rurananchiq, 30ichu qeshyaqkunata kach'akachinanchiq, ichu mana yach'ashqanchiq rimaykunata rimananchiq. Manam yumbayninchiqtachu yanapawanchiqqa, chay suq rimaykunapi nishqanda intyindichinanchiq. 31Chayri Tayta Dyusman mañakushunllapa, chay mas allin karguyuqkuna kananchiq.

Piru kananqam rini yach'achishuqllapa, yumbay chay kargukunamanda mas alli kayshina rurananchiqllapa.

Yumbay rurashqanchiqmandam masta balin, suqkunata kuyananchiqllapa

13 1Noqa runakunapa, anjilkunapa rimayningunapi atishpa rimayta, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis balinichu. Ashwan suq pandirita sh'ilyaykaqshina ichu suq tambur kunyaykaqshinallam kani. 2Chayshinallam *Dyuspaq rimaq kashpa, ancha yach'ayniyuq kashpa,

Dyuspa mas trabajus yuyayningunapaq allita intyindishpapis, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis balinichu. Kanan Tayta Dyuspi ancha yuyakushpa, payman mañakushpa, suq atun qaqa suq laduman rinambaqqa, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis baliymanchu.
3Chayshinallam tukuy imaykunata pubrikunata qoshpa ichu Dyusta kuntraqkunaman intrigakashpa, paykuna rupachiwashpa wanchiwananllapa, piru suqkunata mana kuyashpaqam, yanqa padisiykani. Chaqa chay rurashqayqam mana balinmanchu Dyuspaqqa.
4Piru suqkunata allipta kuyashpaqam, paykunawanqa mana piñakunchiqchu. Ashwanmi kushikushpa, paykunata yanapanchiqllapa. Manam imbidyakunchiqchu ni alabakanchiqchu ni afaniruyanchiqchu. 5Manam malkriyaduchu kanchiq, ni noqanchiqpaqllachu tukuy imata munanchiq, ni piñakunchiqchu, ni binganakunchiqchu. 6Runa masinchiq maluta ruraptinqam, mana kushipanchiqchu. Piru allita rurashpa, allip kaqta rimaptinqam, ancha kushikunchiq. 7Suqkunata kuyashpaqam, ima maluta rurawaptinchiqpis, paykunataqa agwantanchiq. Chay kuyashqanchiqpa washanda rimaptinllapaqam, mana daschu kriyinchiq. Ashwanmi paypiqa mana shaykuq yuyakunchiq.
8Achka laya baliq kusaskunam rinllapa ushyakaq. Chaqa Jisukristu shamuptinqam, manana nisisaryuchu rin kaq, Dyuspaq rimaqkuna kanambaq, ni suq laya rimaykunapi rimaqkuna kanambaqqa. Tukuy yach'ashqanchiqpismi manana rinchu baliq. Piru tukuy tyimpumi ancha rin baliq kuyanakunanchiq. 9Kananqam manaraq ancha allitaqa Dyuspaqqa yach'anchiqllapachu. Manaraqmi ni pay nishqanda ancha allitaqa yach'achikunchiqchu. 10Piru Jisukristu shamuptinqam, yumbayninchiq ancha allita rinchiqllapa yach'aq Dyuspaqqa. Chaymi manana nisisaryuchu rin kaq, ni pitapis paypaq yach'achinanchiqqa.
11Wambrallaraq kashpaqam, suq wambrashina rimashpa, yuyashpa, yach'ashpa, kawsarqay. Piru atunna kashpaqam, manana chay wambra kashqayshinachu kawsani. 12Chayshinallam kanangaman chay wambrakunashina kashpaqa, Tayta Dyuspaqqa manaraq allitachu yach'anchiqllapa. Manchu suq salqa ispijupi qaqllanchiqta chapashpaqa, salqetatalla rikanchiq. Chayshinallam kananqa ashlitatalla yach'anchiq Jisuspaqqa. Piru pay shamuptinqam, ancha allita rikanakushpa, pay riqsiwashqanchiqshina, paytapis ancha allita rinchiqllapa riqsiq. 13Kanan tukuy tyimpum Jisuspi rinchiq kriyiq. Tukuy tyimpum paypi rinchiq yuyakuq: Paywanmi rini kawsaq nishpa. Tukuy tyimpum payta, kriyiq masinchiqkunata rinchiqllapa kuyaq. Piru chay kimsamandam suqnin masta balin rurananchiq. Chaqa masta balin kuyanakunanchiq.

Kayshinam Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, mana intyindishqanchiq rimaykunata rimananchiq

14 1Chayri atishqanchiqkaman allita kuyanakushpa, kawsashunllapa. Dyusman mañakushumbis, yanapawananchiq, suqninchiq suq karguyuq, suqninchiq suq karguyuq kashpa, paypaq trabajananchiq. Piru chay suq kargukunamandar masta mañakushunllapa, *Dyuspaq rimaqkuna kananchiqllapa. 2Chaqa chay mana intyindishqanchiq rimaykunapi rimashpaqam, Tayta Dyuswanlla

parlaykanchiq. Piru chay uyawaqninchiqkunam mana nimatapis intyindiwanchiqchu. Ashwanmi *Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninwan chay mana intyindiypaq kusaskunata Dyustalla niykanchiq. 3Piru Dyuspaq rimaqkuna pay parlachishqanda willashpaqam, suqkunata kunswilashpa, animachinllapa, Dyuspi mas allita yuyakushpa kawsananllapa. (Chaqa willanllapa noqanchiqkunapa rimayninchiqpi.) 4Chay mana intyindiypaq rimayta rimaqqam pay kikinlla animakan: Mana intyindishpapismi, Tayta Dyus munashqanda rimaykani, nishpa. Piru Dyuspaq rimaq Dyus parlachishqanda rimayninchiqpi willashpaqam, yumbayninchiqta animachiwanchiq, Dyuspi mas allita yuyakunanchiq.

5Noqapaqqam alli kanman, yumbayniki mana intyindiypaq rimaykunapi rimanaykillapa. Piru mas allim kanman, yumbayniki Tayta Dyus parlachishushqanda rimayninchiqpi rimanaykillapa. Chaqa Dyuspaq rimaqkunaqam masta balin chay suq laya rimayta rimaqkunamandaqa. Chayri suq kriyiq masinchiq mana intyindishpa, suq rimaypi rimaptinqa, suq kriyiq masinchiqqa allita intyindichikunqa chay rimashqanda, Santu Ispiritu yanapaptin. Chayshina yumbay kriyiq masinchiqkunata intyindichiptinqa, Dyuspi mas allita rinllapa yuyakuq. 6Chayri kriyiq masitakuna, noqa shamushpa qamkunata watukushuq, mana intyindiypaq rimaypi imata nishushpaqam, mana nimatapis yach'achishuymanchu. Piru Dyus parlachiwashqanda rimayninchiqpi nishushpa, ichu suq yach'aykunata intyindichishushpa, ichu *Dyuspa Santu Librunmanda yach'achishushpaqa, mas allita yach'achishuyman qamkunataqa.

7Chayshinallam suq runa kinata ichu gitarra layata mana allita waqachiptinqa, mana yach'anchiqchu: ¿Mayqan tunadatam waqachiykan? nishpaqa. 8Ijirsitupi *kurnitata mana allita waqachiptinqam, suldadukunaqa mana yach'anqallapachu rinambaq pilyaqqa. 9Chayshinallam noqanchiqkunapis tandanakushpa, mana intyindiypaq rimayta rimaptinchiqqa, mana ni pipis yach'anmanchu: ¿Imatam niwaykanchiq? nishpaqa. Chayshina mana intyindiwaptinchiqqam, yanqa rimaykanchiq. Chaqa wayrawanshinam parlaykanchiq. 10Kay mundupiqam ancha achka rimaykuna kan. Chay rimaykunaqam ancha balin runakuna kada *nasyumbi intyindichinakunan. 11Piru suq runa mana yach'ashqanchiq rimaypi imata niwaptinchiqqam, furastiru runapaq riqsinchiq, ¿manachu? Chayshinallam paypis noqanchiqkunata furastirupaq riqsiwanchiq. 12Qamkunaqam ancha munangillapa Dyuspa Santu Ispiritun yanapashunambaq, ancha allita trabajanaykillapa Dyuspaq ¿manachu? Piru mayqanniki Dyuspaq trabajashpaqa, ancha munayllapa kriyiq masinchiqkunata animachiyta, Dyuspi mas allita yuyakunanllapa.

13Chayri mana intyindiypaq rimaypi rimashpaqa, Dyusman mañakushun, chay rimashqanchiqta chay uyaqkunapa rimaynimbi ninanchiq, paykunapis intyindinambaq. 14Chaqa mana intyindiypaq rimaypi Dyusman mañakushpaqam, *ispiritunchiqwanlla payman mañakuykanchiq. Piru yuyayninchiqwanqam mana nimatapis intyindiykanchiqchu: ¿Imatam niykani? nishpa. 15¿Imashinam Tayta Dyusman mañakushun? Ispiritunchiqwan mañakushpa, mana intyindishpa, tukuy yuyayninchiqwambis mañakushun, allita intyindinanchiq. Chayshina ispiritunchiqwan kantashpa, yuyayninchiqwambis kantashun, allita intyindinanchiq. 16Chaqa Tayta Dyusta ispiritunchiqwanlla alabaptinchiqqam,

yumbay uyawaqninchiqqa mana
nimatapis intyindinmanllapachu.
Chaymi mana atinqallapachu pullanchiq
Tayta Dyusta alabayta: “¡Chayshina
kanqa!” nishpaqa. 17Chayshina mana
intyindiypaq rimaypi Tayta Dyusta
pagikushpaqam, kinsapch'i ancha
shumitaqta pagikuykanchiqman. Piru
yumbay chay uyawaqninchiqtaqam
mana nimatapis animachiykanchiqchu,
Jisuspi mas allita kriyinanllapa.
18Tayta Dyus yanapawaptinmi,
noqaqa yumbay qamkunamanda masta
rimani chay mana intyindiypaq
rimaykunapi. Chaymi Tayta Dyusta
ancha pagikuni. 19Piru kriyiq
masinchiqkunawan tandakashpaqam,
mana balinchu chay mana intyindiypaq
rimaykunapi rimanaypaqqa. Chaqa
10.000 palabrakunata chay rimaykunapi
rimanaymandaqam, masta balin sinku
palabritastalla yach'achikunaypaq chay
uyakuqkunapa rimaynimbi, paykuna
allita yach'akunanllapa.
20Masitakuna, amar qawch'u
kayllapachu, maluta ruranaykillapa.
Ashwanri wambrakunashina kayllapa,
ama maluta ruranaykipaq. Piru Tayta
Dyuspaqqar yach'ayniyuq mayurkuna-
shina kayllapa. 21Chaymi Tayta Dyus
Santu Librumbi nin: “Kay *nasyun-
manmi suq nasyungunamanda rini
kach'amuq suq laya rimaykunapi
rimaqkunata, noqapaq
yach'achikunambaq. Piru paykuna
noqapaq yach'achikuptimbismi, kay
nasyumbi tiyaqkunaqa mana
rinllapachu kasuwaq” nishpa.[j] 22Chay-
shina Tayta Dyus yanapawaptinchiq,
mana intyindiypaq rimaykunata
rimananchiqqam, Jisuspi mana
kriyiqkuna chay rimaykunata
uyashpaqa, rinllapa qemikaq uyakuq:
“¿Imashinataq waq rimaykunapiqa
rimaykanllapa?” nishpa. Piru Tayta
Dyus niwashqanchiqta, rimayninchiqpi
klarituta niptinchiqqam, kriyiq
masinchiqkuna qemikashpa, rinllapa
allita uyawaqninchiq.
23Piru kriyiq masinchiqkunawan
tandanakushpa, yumbay qamkuna mana
intyindiypaq rimaykunata rimapti-
kiqam, suq runa mana kriyiq ichu suq
runa Dyuspaq mana allita intyindiq
uyashushpa, yuyanman: Waqkunaqam
lukukuna, nishpa. 24Piru kikin rimayni-
kipi Dyus parlachishushqanda
willaptikiqam, suq runa mana kriyiq
ichu suq runa Dyuspaq mana allita
intyindiq willashqaykita uyashpaqa,
rinna intyindiq: Ancha uchayuqmi kani,
nishpa. 25Chaqa Dyuspa Santu
Ispiritunqam rin parlachishuq chay
mana kriyiq runa shunqombilla yuyash-
qanda. Chay yuyashqambaq
willaptikiqam, chay mana kriyiqqa
qonqorikushpa, Tayta Dyusta
adurashpa, rin niq: “Allibmi Dyusqa
paypi kriyiqkunawan kashpa,
yanapaykan, yuyashqayta
yach'ananllapa”, nishpa.

Tandanakushpaqa kayshina shumaqta tukuy imata rurashunllapa

26Kriyiq masitakuna, chaykunata
yach'ashpaqa, ¿imam alli rurananchiq-
llapa? Qamkuna tandanakuptiki,
wakinnikiqa kantanqa. Chaymandaqa
wakinnikiqa *Dyuspa Santu
Librunmanda yach'achikunqa.
Chaymandaqa wakinnikiqa Tayta Dyus
parlachishushqanda suqkunata
willanqa. Chaymandaqa wakinnikiqa
suq mana intyindiypaq rimaypi
rimanqa. Chaymandaqa wakinnikiqa
chay mana intyindiypaq rimaypi

j 14.21 [Isaías 28.11,12]

nishqanda intyindichinqa. Tukuy
chaykunataqar rurayllapa, Jisuspi kriyiq
masinchiqkuna Dyuspi masta
yuyakushpa kawsananllapa. 27Piru
tandanakushpaqa, ama rimayllapachu
mana intyindiypaq rimaykunapillaqa.
Ashwan munashpa chayshina
rimaytaqa, ishkay ichu kimsalla suqpa
suqpa rimanqallapa. Piru suq kriyiq
masinchiq chay rimashqanda yumbay
qamkunata intyindichishunqa. 28Piru
mana pipis kaptin intyindichishu-
nambaq, mana balinchu qamkunapa
ñawpaykipi rimanambaq chay mana
intyindiypaq rimaykunapiqa. Ashwanri
shunqomba ukumbilla Tayta
Dyuswanlla chayshina parlanqa.
29Chayshinallar Dyuspa *Santu Ispiritun
qamkunata yanapashuptin Dyus
parlachishushqanda suqkunata
willanaykiqa, ishkay ichu kimsalla
chayshina willayllapa. Suqnikikunaqar
ancha allita uyayllapa yach'anaykillapa:
¿Alliptachu Dyus parlachishqanda
willaykan ichu mana? nishpa. 30Piru
Dyuspa Santu Ispiritun suq tiyaykaq
kriyiq masinchiqta yanapaptin, Dyus
parlachishqanda willanambaqqa, chay
punta rimaykaqqa niykashqanda das
ushyanqa, chay tiyaykaqtapis partinda
qonambaq. 31Chayshina Dyuspa Santu
Ispiritun qamkunata yanapashuptin,
Dyus parlachishushqanda willanaykiqa,
suqpa suqpa shumaqta willayllapa.
Chaqa chayshina willaptikillapam,
yumbay kriyiq masinchiqkuna Tayta
Dyusmanda allita yach'akushpaqa,
ancha animakanqallapa. 32Tandanakup-
tinchiqqam, Dyuspa Santu Ispiritunqa
munan, noqanchiqkuna allita
sujitakashpa, suqpa suqpa pay parlachi-
washqanchiqta willananchiq. 33Chaqa
Tayta Dyusqam mana
sh'uqyachiwanchiqchu. Ashwanmi
munan, Jisuspi kriyiqkuna suqwan
suqwan shumaqta
yach'achinakunanchiq.

Yumbay tandakaq kriyiq masinchiq-
kuna rurashqanshina, 34warmikunaqa
yach'achikuq runakunata rrispitashpa,
uyarap (uyara) uyakunqallapa. Manam
balinchu warmikuna *kultupi kashpa
tapukunanqa. Chaqa Tayta Dyuspa
liynimbim nin: Warmikunaqa ullqoku-
nataqa ama kamachinqachu. Ashwan
kasunqallapa, nishpa. 35Chayri imatapis
mana allita intyindishpaqa, wasimbi
qosanda tapunqa. Chaqa manam
balinchu warmikuna kultupi tapuku-
nanqa.

36Kurintinu kriyiq masitakuna,
*Jisuspa shumaq nutisyanqam mana
puntataqa shamurqanchu qamkunaman.
Manam qamkunallachu Jisuspiqa
kriyishqallapa kangi. 37Chayri mayqan-
niki yuyashpa: Noqaqam *Dyuspaq
rimaq kani. Chaymi paypa Santu
Ispiritun ancha yanapawan, nishpaqa,
allita yach'ayllapa: Jisukristum Pabluta
kamachishqa, kaykunata noqanchiqku-
napaq iskibrinambaq, nishpa. 38Piru
mayqan runa kay iskibrishushqayta
mana munaptin kasuytaqa, paytaqa ama
kasuyllapachu.

39Chayri kuyashqay masitakuna,
Dyusman mañakuyllapa parlachishu-
nambaq, chay nishushqanda suqkunata
willanaykillapa. Chayshinalla chay
mana intyindiypaq rimaykunapi
rimaqkunatapis dijayllapa chay
rimaykunapi rimanambaq. Ama
arkayllapachu. 40Piru qamkuna
tandanakushpa Dyusta aduranaykiqa,
ama sh'uqyashpachu, ashwan tukuy
imata shumaqta rurayllapa.

Jisukristu wañushpam kawsamurqan

15 1Kriyiq masitakuna, munanim
chay yach'achishushqay
*shumaq nutisyata allita yuyanayki-

llapa. Chaqa chay shumaq nutisyata kanangaman mana shaykuq kriyishpa kawsaykangillapa. 2Chaymi kay yach'achishushqayta mana shaykuq kriyiptikillapaqa, Tayta Dyusqa washashushqallapa. Piru mana allipta kriyiptikiqam, mana rinchu washashuq.

3Noqaqam chay ch'askishqay shumaq nutisyata qamkunata yach'achishurqaq, *Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina: Jisukristum wañurqan, uchanchiqmanda pirdunawananchiq. 4Kanan Jisusta wanchishpa pambaptinllapam, Tayta Dyusqa kimsa diyaman kawsachimurqan. Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam chayshina nin. 5Chaymandaqam Jisukristuqa puntata rikakurqan *apustul Pidruman. (Pidrullam Sifaspis shutin.) Chaymandaraqmi yumbay apustulninmanqa rikakurqan. 6Chaymandaqam rikakurqan mas di 500 kriyiq masinchiqkuna tandakashqanman. Chay kriyiq masinchiq rikaqkunaqam wakinqa kay kartata iskibrishqay diyakaman kawsaykanraq; wakinqam wañushqallapana. 7Chaymandaqam Jisukristuqa *Jakubuman rikakurqan. (Jakubullam Santyagupis shutin.) Chaymandaqam yumbay apustulningunaman rikakurqan.

8Ultimupiqam achka tyimpumanda Jisusqa noqa Pabluman rikakurqan. Piru paypi kriyiptiyqam, yumbaypaq suq wambra mana diyambi nasishqashina karqay. 9Chaymi noqaqa yumbay apustulmandaqa mana nimapaq balinichu. Chaqa Jisuspi manaraq kriyishpaqam, chay kriyiq masinchiqkunata ch'iqnishpa wanchirqay. Chaymi mana ni balinichu “Apustul Pablu” niwananllapa. 10Piru chay laya kaptiypismi, Tayta Dyusqa ancha kuyawashpa akrawashqa, apustulnin kanaypaq, pay nishqanda yach'achikunaypaq. Chaymi yumbay chay apustul masiykunamanda masta yach'achikushqa kani. Piru Tayta Dyus mana yanapawaptinqam, mana atinaytachu nimatapis yach'achikuytaqa. 11Chaymi igwallla kashqa ichu noqa ichu chay suq apustul masiykuna Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikushqayqa. Chay shumaq nutisyata uyashpam, kriyishqallapa kangi.

Wañuqkunam rin kawsamuq

12Noqaykunaqam yach'achishushqa kani: “Jisukristum wañushqanmanda kawsamushqana”, nishpa. Chayshina yach'achishuptiyqa, ¿imaraykutaq wakinnikiqa rimangillapa: “Wañuqkunaqam mana rinchu kawsamuq”, nishpaqa? 13Chaqa wañushqakuna mana kawsamuptinqam, Jisukristupis wañushqanmandaqa mana kawsamunandachu. 14Piru Jisukristu wañushqanmanda mana kawsamushqa kaptinqam, noqaykuna paypaq yach'achikushqayqa mana nimapaq balinmanchu. Chayshinallam qamkuna Jisuspi kriyishqaykillapa mana nimapaq balinmanchu. 15Chayshina wañuqkuna mana kawsamuptinqam, noqaykunaqa ancha ingañakuqkuna kaymanllapa. Chaqa noqaykunaqam yach'achikushqa kani: “Tayta Dyusmi Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimushqa”, nishpa. 16Piru wañushqakuna mana kawsamuptinqam, Jisukristupis mana kawsamunandachu. 17Chayshina Jisukristu mana kawsamushqa kaptinqam, noqanchiqkunaqa uchayuqlla kanchiqmanllapa. Chaqa yanqam paypi kriyishqallapa kanchiqman. Chayshina kaptinqam, Tayta Dyusqa uchanchiqmandaqa mana pirdunawanchiqmanchu. 18Chay wañushqa kriyiq masinchiqkunapismi

Tayta Dyuswanqa syilupiqa mana tiyaykanmanchu. Chaqa paykunapismi chingashqana kanmanllapa. 19Chaymi wañushpa, manana kawsamunanchiq kaptinqa, ¿imapaqtaq balinman Jisukristupi kay bidapilla kriyinanchiqqa? Chayshina kaptinqam, yumbay runakunamanda mas llakipaypaq kanchiqmanllapa.

20Piru Jisukristuqam wañushqanmandaqa allipta kawsamurqan. Chaqa yumbay runa Tayta Dyuspi kriyishpa wañuqkunamandam, Jisusqa puntata kawsamurqan. Chaymi payqa achka kusichapa punta partinshina. 21Chaqa chay punta runa *Adanmi Tayta Dyusta mana kasushqanrayku wañurqan. Chaymi yumbay noqanchiqkunapis rinchiq wañuq. Piru Jisukristu Tayta Dyusta kasushqanraykum, wañushqanmanda kawsamushqa. Chaymi noqanchiqkunapis rinchiqllapa kawsamuq. 22Chayshina Adamba karu willkanguna kashpam, yumbayninchiq wañunchiq. Piru Jisukristupi kriyishpaqam, paypa wambranshina kashpa, wañushqanchiqmanda rinchiqllapa kawsamuq. 23Piru Tayta Dyusmi munan kada wañuqkuna urdinnimbi kawsamunambaq. Chaymi Jisusta puntata kawsachimurqan, yumbay wañuqkunamanda payqa achka kusichapa punta partinshina kanambaq. Chaymandaqam Jisukristu syilumanda shamuptin, paypi kriyiqkunapis wañushqanchiqmanda kawsamushpa, chay achka kusichashina rinchiqllapa kaq. 24Chaymi kay pacha ushyakanambaq kaptinqa, Jisukristu shamushpa, tukuy laya kamachikuq *dyablukunata, awturidarkunata rin binsiq. Chayshina binsishpaqam, Tayta Dyusta tukuy imata rin intrigaq, payna kamachinambaq. 25Piru Taytanman intrigakunangamanmi, Jisukristuqa tukuy imata rin kamachiq, chay ch'iqniqkunata sarru sarru rurashpashina binsinangaman. 26Chayshina binsishpaqam, wañushqanchiqmanda rin kawsachiwaqninchiq, amana nunka wañunanchiqllapa. 27Chaqa Tayta Dyusqam Jisusta ancha pudirniyuqta rurashqa, tukuy imata kamachinambaq. Chaymi Tayta Dyusqa tukuy ima kaqkunata rin kamachiq, Churin Jisusta kasunanllapa. Piru *Dyuspa Santu Librumbi chayshina nishqanqam mana munanchu niyta: “Tayta Dyuspismi Churin Jisusta rin kasuq”, nishpaqa. 28Ashwanmi Tayta Dyusqa rin kamachikuq, tukuy ima Jisukristuta kasunambaq. Chaymandaqam Jisusqa, Tayta Dyuspa Churin kashpa, Taytanda tukuy imapi rin kasuq. Chayshinam tukuy imapi Tayta Dyuslla rin kamachikuqqa.

29Chayraykum yach'anchiqllapa: Yumbay wañuqkunam rin kawsamuq, nishpa. Chaqa wañuqkuna mana kawsamuptinqa, ¿imapaqmi balinman wakinguna shutikunanllapa chay wañushqakunapaq? *[Nuta: Kinsapch'i Dyuspi wakin kriyiqkuna manaraq shutikushpachu wañurqan. Chaymi suq kriyiq masinguna paykunapa rrimplasun shutikurqanllapa.]* 30Chayri wañushqanchiqmanda mana kawsamunanchiq kaptinqa, ¿imapaqmi balin ancha padisishpa Dyuspaq yach'achikunanchiq? 31Chaqa tukuy diya ch'iqniwaqkunam munanllapa wanchiwayta. Piru ancham kushikuni, yach'ashpa: Qamkunash Siñurninchiq Jisukristupi allita yuyakushpa kawsaykangillapa, nishpa. 32Chaymi Ifisu llaqtapi chay ch'iqniwaqkunaqa saqra kita animalkunashina ancha padisichiwarqan. Piru wañuqkuna mana kawsamunan kaptinqach'i, yanqa padisishqa kayman, ¿manachu? Mas allich'i kanman kawsashpa, tukuy layata mikunanchiq, upyananchiq,

bwina bidata pasananchiq: “Qayam rinchiq wañuq”, nishpa. (Piru wañuqkunaqam allipta rinllapa kawsamuq.)

33 Chayri ama dijakayllapachu, chay ingañakuqkuna ingañashunanqa. Chaqa runakuna nishqanshina: Mana allin runakunawan purishpaqam, paykunashina rinchiqllapa kawsaq. 34 Chayri iallitana yuyashpa, allita rurayllapa! ¡Amar uchata rurashpaqa kawsayllapachu! Chaqa wakinnikiqam Tayta Dyuspiqa mana alliptachu yuyakungillapa. Chaymi chayshinaqa niykillapa, qamkuna Dyuspi mana yuyakuqkuna penqakushpa, “ancha uchayuqmi kani”, ninaykillapa.

Wañuqkunam kayshina rin kawsamuq

35 Kinsapch'i qamkuna kayshina tapuwangiman: “Wañushqakunaqa, ¿imashinaraq kawsamunqa? Kawsamushpaqa, ¿ima laya kwirpuyuqraq kanqallapa?” nishpa. 36 Chayshina tapuwashpaqam, ancha tuntukuna kangimanllapa. Manchu suq simillata tarpuptikiqa, manana simillallachu kidan. Ashwanmi chay simillamandaqa wiñanna suq atun planta. Piru chayshina wiñaptinmi, chay simillaqa ismushpa chinganna. 37 Chayshinam chay triguta ichu suq laya simillata tarpuptinchiqqa, chay plantataqa mana tarpunchiqchu; ashwanmi simillatalla tarpunchiqqa. 38 Chaqa chay simillata tarpuptinchiqqam, Tayta Dyuslla wiñachin pay munashqanshina. Mayqan laya simillata tarpuptinchiqpismi, chay simillа wiñashqan plantandalla wiñachin.

39 Piru kay pachapi tukuy ima kawsaqqam mana igwalchu. Chaqa runakunaqam suq laya kwirpuyuq kanchiqllapa; animalkunaqam suq laya kwirpuyuqkuna, pishqokunapismi suq laya kwirpuyuqkuna, piskadupismi suq laya kwirpuyuq. 40 Chayshinallam syilupi tiyaqkuna kay pachapi tiyaqkunawanqa mana igwalchu kwirpungunaqa. Chaqa syilupi tiyaqkunaqam suq laya shumaq kwirpuyuqkuna. Kay pachapi tiyaqkunaqam suq laya shumaq kwirpuyuqkuna kanchiqllapa. 41 Rupayqam mana llipyanchu killashinaqa. Killapismi mana llipyanchu lusirushinaqa. Yumbay lusirupismi mana llipyanchu suq layatallaqa.

42 Chayshinallam noqanchiqkunapis rinchiqllapa kaq. Wañuptinchiqqam kay kwirpunchiqta allpapi pambawaptinchiqqa, chay simillashina ismushpa, allpapaqna rin tikrakaq. Piru wañushqanchiqmanda kawsamushpaqam, suq laya kwirpuyuqna kashpa, manana nunka rinchiqllapachu wañuq. 43 Chaqa wañuptinchiqqam, kay qeshyaylintu kwirpunchiqta pambanllapa. Piru kawsamushpaqam, suq mushuq shumaq kwirpuyuqna kashpa, ancha kushikushunllapa. Wañuptinchiqqam kay mana jwirsayuq kwirpunchiqta pambanllapa. Piru kawsamushpaqam, ancha jwirsayuq kwirpuyuqna rinchiqllapa kaq. 44 Kay aychamanda kaq kwirpunchiqtam rinllapa pambaq. Chaymandaqam Dyuspa *Santu Ispiritun suq laya kwirputa rin qowaqninchiq, anaq syilupina kawsananchiqllapa. Chaqa kay pachapi kawsananchiqqam aychamanda kwirpuyuq kanchiqllapa. Piru syilupi kawsananchiqqam suq laya kwirpuyuq rinchiqllapa kaq.

45 *Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyusmi chay punta runa *Adanda allpamanda rurashpa, kawsachirqan”, nishpa.[k] Piru Jisukristum mushuq Adanshina kashpa, Santu Ispiritunwan

k 15.45 [Génesis 2.7]

kawsachiwanchiq. 46Puntatam
aychamanda kwirpuyuq nasinchiqllapa.
Chaymandaqam mushuq laya kwirpuyuq,
mushuq ispirituyuq rinchiqllapa nasiriq,
syilupi kawsananchiqqa. 47Tayta Dyusmi
chay punta runa Adanda allpamanda
rurarqan, kay allpapi kawsanambaq.
Chaymandaqam Siñurninchiq Jisukristu
syilumanda shamurqan kay pachaman,
mushuq Adanshina kanambaq. 48Tukuy
runakunaqam Adamba karu willkanguna
kashpa, Adanshina kay allpamanda
kanchiqllapa. Piru Jisuspi kriyishpaqam,
payshina syilumanda rinchiqllapa kaq.
49Kay pachapi nasishpaqam, Adanshina
allpamanda kwirpuyuq kanchiqllapa. Piru
suq diya kawsamushpam, Jisukristushina
syilumanda kwirpuyuq rinchiqllapa kaq.

50Chaymi kriyiq masitakuna, munani
kayta nishuyllapata: Kay wañuq
kwirpunchiqwanqam mana atinchiqlla-
pachu Dyuswan kawsaytaqa. Chaqa kay
kwirpunchiqqam das ushyakan. Piru
Dyusqam mana nunka ushyakanqachu.
51Manaraq pipis yach'ashqandam
munani nishuyllapata: Manam yumbay-
ninchiqqa rinchiqllapachu wañuq. Piru
Jisukristum yumbay paypi kriyiqkunata
mushuq kwirputa rin qowaqninchiq,
52ultimu *kurnitata waqachiptin. Chaqa
chay kurnitata waqachiptinqam, Jisuspi
kriyiq wañuqkunaqa das rinllapa
kawsamuq, amana nunka wañurinan-
llapa. Chay urasllam paypi yumbay
kriyiq kawsaqtapis das rin qoq mushuq
kwirputa. 53Chaqa wañuq kwirpuyuq
kaptinchiqmi, payqa rin kambyawaq-
ninchiq, mana nunka wañuq kwirpuyuq
kananchiqllapa.

54Kay wañuq kwirpunchiqta
dijashpam, mushuq laya kwirpu mana
nunka wañuqta rinchiqllapa ch'askiq.
Chay tyimpupim, rinna kumpliq Dyuspa
Santu Librumbi kayshina nishqan:
“Tayta Dyus wañuyta chingachiptinmi,
manana nunka rinchiqllapachu wañuq”,
nishpa.*l* 55Dyuspa Santu Librumbiqam
nimbis: “Wañuytaqa ama mancha-
shunchu. Ama nimapaqpis llakishunchu:
Rini wañuq”, nishpaqa.*m* 56*Muysispa
liyningunata mana kasushqanchiq-
raykum ancha uchayuq kanchiqllapa.
Chaymi wañunchiqllapa. 57Piru
Siñurninchiq Jisukristu wañushqan-
raykum, Tayta Dyusqa dyabluta
binsishpa, uchanchiqmanda pirduna-
washqa kanchiq. Chayri paytaqa ancha
pagikushunllapa.

58Chayraykur kuyashqay masitakuna,
Siñurninchiq Jisuspi yuyakushpa, mana
shaykuq tukuy diya paypaq masta
trabajashunllapa. Chaqa allitam
yach'anchiqllapa: Siñurninchiq Jisusmi
rin yanapawaqninchiq, ama yanqa
imatapis paypaq rurananchiqllapa,
nishpa.

Pablum kurintinukunata animachirqan ufrindananllapa, kriyiq masingunata yanapananllapa

16 1Mayá, kananqa yuyashunllapa
chay mana nimayuq kriyiq
masinchiqkunapaq, ufrindata surqonan-
chiqllapa. Noqaqam chay *prubinsya
Galasyapa llaqtangunapi tandakaq
kriyiq masinchiqkunata nishqa kani:
“Kayshinar chay ufrindata surqoyllapa”,
nishpa. Chayshinar qamkunapis chay
ufrindata surqoyllapa. 2Chayri kada
simana ganashqaykimanda suq partita
akrayllapa, tukuy dumingu ufrindanay-
killapa. Chaymandaqam noqa
qamkunaman ch'ayamuptiyqa, manana
nisisaryuchu kanqa chay ufrindata
tandanaykillapa. 3Allin kriyiq
masinchiqkunata akrayllapa, chay

l 15.54 [Isaías 25.8] **m 15.55** [Oseas 13.14]

ufrindakunata Jirusalinman apananllapa. Noqaqam qamkunaman ch'ayashpaqa, chay akrashqaykikunata rini qoq kartakunata, Jirusalimbi tiyaq kriyiq masinchiqkunaman apananllapa chay tandashqayki ufrindakunata. 4Ichu mas alli kaptin, noqapis rinaypaq Jirusalinmanqam, paykunaqa noqawan pulla rinqallapa.

Pablum yuyarqan Kurintu llaqtaman riyta

5Qamkunaman shamuqshinaqam puntata rini watukuq chay prubinsya Masiduñapi tiyaqkunata. Chayshina watukushpaqam, chay Kurintu llaqtaykiman ch'ayamushaq. 6Kinsapch'i chay llaqtaykillapapi qamkunawan suq tyimpupaq kidashaq. Paqtar tukuy chay tamya tyimputa chay llaqtaykipi qamkunawan pasashaq. Chayshina qamkunawan kidaptiymi, atingimanllapa imitawan yanapawayta, suq llaqtakunaman rinaypaq. 7Piru Tayta Dyus munaptinqam, ancha munani qamkunawan kidayta suq tyimpupaq. Chaqa manam munanichu pasaqshinalla yumbaynikita rikashuytaqa. 8Piru kay diyakunaqam kay Ifisu llaqtapilla rini kidaq chay *Pintikustis fyista diyakaman. 9Chaqa kay llaqtapi achka runakuna kuntrawaptimbismi, Tayta Dyusqa ancha yanapawaykan, achka runakunata yach'achinaypaq, Jisuspi kriyinambaqllapa.

10Masanchiq Timutiyu qamkunaman shamuptinqa, shumaqta ch'ayachiyllapa, ama nimapaq llakishpa qamkunawan kushikunambaq. Chaqa paypismi noqashina Siñurninchiqpa *shumaq nutisyanda yach'achikun. 11Chayri ama ni mayqannikipis disprisyayllapachu. Ashwan yanapayllapa, kushikushpa noqaman kutimunambaq. Chaqa noqaqam wakin kriyiq masinchiqkunawan kaypi pulla Timutiyuta shuyaykanillapa.

12Noqaqam masanchiq Apulusta ancha rrugashqa kani, chay kriyiq masinchiqkunawan qamkunaman shamunan watukushuq. Piru kay diyakunaqam manaraq munanchu shamuyta. Paqtar lugarnin kaptin, suq tyimpumanda rin shamuq.

Pablum dispidikarqan

13Allita kwidakashpa, ama disanimakashpachu, Jisuspi allita yuyakuyllapa. Ama nimatapis manchashpachu, ashwan ancha jwirti runakuna kayllapa, Dyusta kasunaykillapa. 14Allita kuyanakushpar, tukuy imata rurayllapa.

15Masitakuna, qamkunaqam yach'angillapa: Kay Akaya *prubinsyapi manaraq ni pi Jisuspi kriyiptinllapam, masanchiq Istifanaslla tukuy ayllunwan Jisuspi puntata kriyishqallapa. Chayshina kriyishpaqam, kriyiq masinchiqkunata ancha yanapashpa kawsanllapa. 16Chaymi munani, qamkunapis chay laya yanapashuqkunata allita kasunaykillapa, Tayta Dyuspaq trabajashqanrayku.

17Ancham kushikunipis chay masanchiq Istifanas, masanchiq Furtunatu, masanchiq Akaykuwan watukuwashqanrayku. Chaqa yumbay qamkuna mana atiptikillapa shamuytapismi, chay kimsa masanchiqkuna rrimplasuykillapa shamushqallapa watukuwaq. 18Paykunaqam qamkunata animachishushpa, noqatapis ancha animachiwashqa, Tayta Dyuspi ancha allita yuyakunaypaq. Chayri chay laya masanchiqkunata ancha alabashunllapa.

19Kay prubinsya Asyapa llaqtangunapi tandakaq kriyiq masinchiqkunam qamkunata napaykushungi. Masanchiq Akilaspismi warmin Prisilawan napaykushungi. Paykunapa wasimbi tandakaq kriyiq masinchiqkunapismi Jisuspa shutimbi napaykushungi.

20 Tukuy kaypi kaq kriyiq masinchiqpis
qamkunata napaykushungi. Chayshina
qamkunapis tandanakushpaqa, suqwan
suqwan ancha rrispitanakushpa,
*muchanakushpa napaykunakuy.
21 Kay partitallam noqa Pablu kikiy
makiywan iskibrishpa napaykuykillapa.
22 Piru mayqan runa Siñurninchiq
Jisukristuta mana nimatapis
kuyaptinqar, chay runataqa *dyabluta
intrigashun, kastigadu kashpa,
chinganambaq.
¡Siñurninchiq Jisukristu shamunqa!
23 Ancham mañakuni, Siñurninchiq
Jisukristu qamkunata yanapashunan.
24 Kriyiq masitakuna, Jisukristupi
kriyishqanchiqraykum ancha
kuyashushpa, kay kartata kach'amuni.
(Kaytallam iskibriykillapa.) Chayshina
kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN
KURINTU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN
(2 KURINTYUS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishunllapa chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pikunamanmi iskibrirqan kay librutaqa? Iskibrirqanmi Kurintu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Liyishun punta parti 1 Kurintyusta, masta yach'ananchiq kurintinukunapaq. Liyishun Ichus 18.1-18, yach'ananchiq Pablu Kurintupi rurashqambaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam chay punta kartata Kurintuman kach'ashpa, kurintinu kriyiq masingunata anyarqan, Dyusta mana allita kasushpa, suq ancha uchayuqta dijaptinllapa tandakanambaq paykunawan. Paykunatam nirqambis: “Dasmi rini shamuq qamkunata watukushuq”, nishpa. Piru payqam mana daschu rishqa karqan watukuqqa. Ashwanmi suq lugarkunapiraq kidarqan yach'achikuq. Piru kurintinu kriyiq masingunapaq llakishpa, Tituta kach'arqan, paykunataqa watukushpa, yach'anambaq: Imashinam kawsaykan, nishpa. Chaymandaqam Titu Kurintumanda kutimushpaqa, Pabluta nirqan: “Kurintupi kriyiq masinchiqkunaqam shumaqta kasushushpa, chay ucha rurashqangunapaq malayakushpa, wakin prublimakunata allichashqallapa. Piru kanraqmi wakin kuntrashuqkuna. Ninllapam: ‘Pabluqam mana lijitimu *apustulchu. Payqam tukuy imayuq munashpa kayta yach'achiwanchiq’”, nishpa.

Chayshina Titu niptinmi, Pabluqa kay kartata kach'arqan kayshina kunashpa: “Ancham kushikuni kasuwaptikillapa. Kananqam dasna rini shamuq watukushuqllapa. Qamkunaman ch'ayashpaqam, chay kuntrawaqkunata ancha rini anyaq. Chaqa Tayta Dyusmi allipta numbrawashqa, apustulnin kashpa, qamkunata kwidashunaqpaq”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Kurintyus 1.1–2.11 niwanchiqllapa, imarayku Pablu mana daschu kurintinukunaman shamushqambaq. Nimbismi chay kastigashqan uchayuqta pirdunananllapa.

2 Kur. 2.12–6.18 niwanchiq, ancha ñakashpapis ama disanimakananchiq ni uchata rurananchiq.

2 Kur. 7.1-16 niwanchiq Pablu kurintinu kriyiq masingunapaq ancha llakishqambaq. Piru Titu niptinmi: “Chay prublimakunatam allichashqallapa”, nishpa, Pablu ancha kushikurqan.

2 Kur. 8.1–9.15 niwanchiq, kushikushpa ufrindanchiqta qonanchiq.

2 Kur. 10.1–13.13 niwanchiq Pablu lijitimu apustul kashqambaq.

Pablum Kurintu llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata napaykurqan

1 [1]Kuyashqay kriyiq masitakuna,
noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan kay kartata kach'amunillapa
qamkuna Kurintu llaqtapi tandakaq
kriyiq masiykunaman, chay *prubinsyayki Akayapi tiyaq yumbay kriyiq
masinchiqkunamambis. Chaqa Tayta
Dyus munaptin *apustulnin
kanaypaqmi, Jisukristu akrawashqa,
paypaq yach'achikunaypaq. [2]Chaymi
Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristuman mañakuni, tukuy imapi qamkunata yanapashunan, ama nimata
manchashpa, ashwan kushikushpa
kawsanaykillapa.

Ñakaptinchiqmi Tayta Dyus kunswilawanchiq

[3]Siñurninchiq Jisukristupa Taytan
Dyusta alabashunllapa. Chaqa payqam
ancha llakipawaqninchiq, tukuy imapi
kunswilawanchiq. [4]Chayshinam tukuy
ima ñakashqanchiqpi ancha kunswilawanchiq, noqanchiqkunapis suqkunata
atinanchiq kunswilayta, Tayta Dyus
kunswilawashqanchiqshina. [5]Chaqa
Jisukristushina ancha padisiptinchiqmi,
payqa ancha animachiwanchiq, ama
llakinanchiqllapa. [6]Chaymi noqaykunaqa ancha ñakanillapa, qamkunata
animachishunay, Jisuspi yuyakushpa
washadu kanaykillapa. Chaqa Tayta
Dyus noqaykunata kunswilawaptinmi,
atinillapa qamkunatapis kunswilashuyta. Chaymi qamkunapis noqaykunashina ñakashpapis, atingillapa
agwantayta. [7]Chaqa allita yach'anillapa:
Qamkunapis noqaykunashina ñakaptikillapam, Tayta Dyusqa noqaykunatashina rin kunswilashuqllapa.

[8]Kuyashqay masitakuna, munanillapam allita yach'anaykillapa
*prubinsya Asyapi ancha ñakashqaypaq.
Chaqa chay ñakaykunataqam mana
atirqayllapachu agwantayta. Chaymi
manana yuyarqayllapachu kawsaytaqa.
[9]Ashwanmi yuyarqayllapa: Kananqam
rinchiq wañuq, nishpa. Piru chayshinaqam ñakarqayllapa yach'akunaypaq,
Tayta Dyuspi mas allita yuyakunaypaq:
Paymi wañushqakunata kawsachimun,
nishpa, ama noqaykuna kikiypi yuyakunayllapa. [10-11]Wañunaypaqna kaptiyllapapismi, Tayta Dyusqa washawarqan,
ama wañunayllapa. Kanangaman
washawaykanllapa. Chaymi paypi
ancha yuyakunillapa: Qamkuna achka
kriyiq masinchiqkunawan payman
noqaykunapaq mañakuptikim, rin
washawaqllapa, ama wanchiwananllapa, nishpa. Chayshina noqaykunata
yanapawaptinmi, ancha achka qamkuna
ringillapa pagikuq Tayta Dyusta.

Kaykunaraykum Pabluqa manaraq atirqanchu shamuyta Kurintumanqa

[12]Ancha kushikushpam niykillapa: Dyus
yanapawaptinmi, kay mundupi allitalla
rurashpa, mana nimata pakashpachu,
kawsashqallapa kani. Piru qamkunawanqam
mas shumaqta kawsashqallapa kani. Chaymi
mana nimata penqakushpachu, ancha
kushikuni. Piru manam noqaykunapa
yuyayniywanllachu chayshinaqa kawsashqallapa kani. Ashwanmi Tayta Dyus
yanapawaptin, chayshinaqa kawsashqallapa
kani. [13-14]Yumbay kartaykunapim atishqaykaman klarituta iskibrishqa kani, mana
nimatapis pakashpachu. Piru chay iki
kartaymandaqam mana yumbaytachu
intyindishqallapa kangi. Paqtar kay kartapi
yumbay kaqta qamkuna allita intyindingiman, Siñurninchiq Jisus shamuptin,
noqapaq kushikunaykillapa. Chayshinam
noqapis qamkunapaq ancha rini kushikuq.

[15-16]Chaymi noqaqa yuyarqay
Masiduña *prubinsyaman riqshina

puntata qamkunaman shamuyta watukushuq. Yuyarqaypismi kutimuqshina watukurishuq, ishkay bwiltasta pulla kushikunanchiq, qamkuna yanapawanayki, prubinsya Judiyaman rinaypaq, nishpa. 17Piru chaymandaqam mas allita yuyashpa, manana shamurqaychu qamkunamanqa. Kinsapch'i chaypaq yuyangillapa: Pablum ufrisikushqanda mana kumplinchu. Jisuspi mana kriyiqkunashinam "arí", nishpaqa, mana ruranchu, nishpa. Manam chayshinachu. 18Tayta Dyusmi allita yach'an: Pablum "Arí" nishpa, mana yach'arqanchu: Manam rinichu riq, nishpaqa. Chaymi Dyusqa noqapa tistiguy. 19Chaqa Tayta Dyuspa Churin Jisukristum mana ishkay yuyayniyuq kashpa, tukuy ima nishqanda allipta kumplin. Chay Jisuspaqllam noqa, Timutiyu, *Silbanuwan yach'achiykillapa. 20Kanan Tayta Dyusqam ufrisiwashqa kanchiqllapa, tukuy imapi yanapawananchiq. Chaymandaqam Churin Jisukristu chay ufrisiwashqanchiqta kumpliykan. Chaymi Jisukristu yanapawaptinchiq, Tayta Dyusta ancha alabanchiqllapa: "Chayshina kanqa", nishpa. 21Chay kikin Tayta Dyusmi noqaykunata, qamkunatapis yanapawashqa kanchiqllapa, Jisukristupa kananchiq, paypi mas allita yuyakunanchiq. 22Chaymi *Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq suq siñaltashina, shunqonchiqpi tiyanambaq. Chaymi yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi tukuy ima ufrisiwashqanchiqta rin qowaqninchiq, nishpa.

23Tayta Dyusqam allita yach'an: Imaraykum Pabluqa manaraq shamushqachu Kurintu llaqtamanqa, nishpa. Chaqa manam munarqaychu anyashuyllapata ni llakichishuyta chay mana allikunata rurashqaykirayku. Kanan Tayta Dyusmi yach'an allip kaqtalla nishushqayta. Chaymi niykillapa: Mana allip kaqta nishuptiyqa, Tayta Dyus kastigawanqa, nishpa. 24Piru qamkunaqam Jisuspi allita kriyiykangillapa. Chaymi mana munanichu kamachishuyta: "Kayshina kriyiyllapa", nishpaqa. Ashwanmi chay Kurintu llaqtaykiman munani riyta, qamkunata animachishuq, masta kushikushpa kawsanaykillapa.

2 1Chayraykum manaraq munarqaychu kutimuyta qamkunaman, ama llakichishunaypaq. 2Chaqa chayshina noqa qamkunata llakichishuptiyqa, ¿pitaq noqataqa kushichiwanman? Qamkunallam chaypi kangi, kushichiwanaykiqa. 3Chaymi manaraq shamushpa, chay punta kartaypi anyashurqaqllapa, allita kawsashpa kushichiwanayki. Chaqa manam munarqaychu shamuyta, qamkunarayku llakinaypaq. Ashwanmi yuyakurqay: Dyusta kasuptinllapam, rini kushikuq. Chayshina kushikuptiymi, paykunapis rinllapa kushikuq, nishpa. 4Chaymi ancha llakiwan malaganayashpa, waqashpa, chay punta kartata qamkunata iskibrishurqaq. Manam munarqaychu qamkuna llakinaykipaq. Ashwanmi iskibrishurqaqqa, qamkuna yach'anayki: Pablum ancha kuyawanchiqllapa, nishpa.

Chay uchayuq runata pirdunayllapa

5Chay uchayuq runaqam malaganayachiwashqa. Piru yumbay qamkunata masta malaganayachishushqaqa. Piru manam ninichu: "Ancham dañachiwashqa kanchiq", nishpaqa. Chaqa manam munanichu ancha achkata anyaytaqa. 6Chay uchayuqtaqam ancha anyashpa, manana dijangillapachu qamkunawan tandakananqa. Piru uchangunata dijaptinqam, amana mastaqa kastigayllapachu. 7Ashwan

kananqa pirdunashpa, kushichiyllapa,
ama ancha llakishpa disanimakanan.
8Chayraykum rrugaykillapa, chay
masaykillapata yanapanayki, allita
yach'anan: Alliptam kuyawanllapa,
nishpa.
9Chay punta kartatam qamkunata
iskibrishurqaq kunashushpa, chay
runata kastiganaykillapa, chayshina
yach'anaypaq: ¿Chay nishqaytachu
allita rinllapa kasuwaq ichu mana?
nishpa. 10Chaqa qamkuna mayqan
uchayuqta pirdunaptikiqam, noqapis
ancha rrispitashushpa, payta pirdunani
Jisukristupa shutimbi. 11Chayshinam
pirdunani, *dyablu munashqanda ama
rurananchiqllapa. Chaqa ancha allitam
yach'anchiqllapa: Chay dyablum achka
laya trampakunata ruran ingañawanan-
chiq, nishpa.

**Pablum Truwas llaqtapi kashpa,
kayshina ancha padisirqan**

12Noqaqam rirqay Truwas llaqtaman,
*Jisukristupa shumaq nutisyanda
yach'achikuq. Chaymi chay llaqtaman
ch'ayaptiyqa, Tayta Dyus ancha yanapa-
warqan, ancha achka truwasinukunata
yach'achinaypaq. 13Chayshina achka
runata, warmita yach'achishpapismi,
mana atirqaychu kushikuyta, kriyiq
masinchiq Tituta mana tarishqayrayku.
Chaymi chay Truwaspi tiyaqkunamanda
dispidikashpa, *prubinsya
Masiduñaman rirqay, Tituta maskaq.

**Jisukristum yanapawanchiq,
dyabluta binsinanchiqllapa**

14Piru Tayta Dyusmi noqaykunata
ancha yanapawanllapa, dyabluta
binsishpa, *Washadurninchiq Jisukris-
tupaq yach'achikunaypaq. Chaqa
*Jisuspa chay shumaq nutisyandaqam
suq ancha *mishki mutkinatashina
apaykanillapa tukuy *nasyungunaman.
Chaymi Tayta Dyusta ancha pagikuni-
llapa. 15Kanan Jisukristupi kriyiptiy-
llapam yanapawanllapa, Tayta Dyuspaq
mishki mutkinashina kanayllapa.
Chayshina yanapawashpam,
kach'awanllapa chay washakanan
kaqkunaman, chay chinganan kaqkuna-
mambis, Jisuspaq yach'achikunay.
16Chay chinganan kaqkunapaqqam
wañushqa kwirpu ash'naqshina
kanillapa. Piru washakanan kaqkuna-
paqqam ancha mishki kawsachikuq
mutkinashina kanillapa. Piru Tayta
Dyus mana yanapaptinqam, mana ni
pipis atinmanchu chay shumaq
nutisyanda allita yach'achikuytaqa.
17(Piru paymi ancha yanapawanllapa.)
Chaymi noqaykunaqa mana chay wakin
yach'achikuqkunashinaqa kanillapachu.
Ashwanmi mana nima qellayta munash-
pachu, chay shumaq nutisyata dibaldilla
yach'achikunillapa. Chaymi Tayta Dyus
noqaykunata kach'amuwaptin, paypa
ñawpambi kawsashpa, Jisukristupaq
allip kaqtalla yach'achikunillapa.

Kayshinam Dyuspa mushuq tratun

3 1Kinsapch'i qamkunaqa chay
nishushqaypaq yuyangillapa:
Paykuna kikinllam suq kutinda
alabakanllapa, nishpa. Manam chaysh-
inachu. Chaqa wakin
yach'achikuqkunam ancha munanllapa
kriyiq masinchiqkunamanda kartaku-
nata surqoyta: “Kay kartata apamuqmi
Dyuspaq allita yach'achikun”,
ninanllapa. Piru noqaykunapaqqam
mana nisisaryuchu runakuna kartaku-
nata qowananllapaqa. 2Chaqa
noqaykuna qamkunata puntata Jisuspaq
yach'achishuptiymi, paypi allipta
kriyirqaykillapa, ¿manachu? Chaymi
qamkuna kikiki noqaykunapa kartayku-
nashina kangillapa, yumbay runakuna
yach'anambaq: Pablu paywan

yach'achikuqkunam Dyuspaq lijitimu yach'achikuqkuna, nishpa. 3Chaqa Jisukristum yanapawashqa, shunqoykillapapi paypa nutisyanda iskibrinayshina. Chaymi yumbay runakuna rikashushpa yach'anllapa: Paykunaqam kikin Jisuspa kartanshina, nishpa. Piru Jisusqam mana tintawanchu qamkunapiqa iskibrishqa, rumikunapi iskibrishqanshinaqa. Ashwanmi Dyuspa *Santu Ispiritunwan shunqoykillapapi iskibrishqaqa.

4Tayta Dyuspim ancha yuyakunillapa: Paymi Jisukristuwan ancha rin yanapawaqllapa, nishpa. 5Chaqa noqaykunallaqam mana nimatapis atiymanllapachu rurayta. Ashwanmi Tayta Dyus yanapawanllapa, pay munashqanda allita ruranayllapa. 6Chayshinam Tayta Dyus yanapawanllapa, paypa mushuq *tratunda atinayllapa yach'achikuyta. Piru manam chay punta iskibrishqa liykunatashinachu rurashqaqa. Chaqa chay punta iskibrishqa liykunata mana kasuptinchiqqam, chingananchiqna karqanchiqllapa. Piru kananqam Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, tukuy tyimpu kawsananchiq.

7Chay punta liykunataqam *rumi tablakunapishina iskibrishqa karqan. *Muysis chay liykunata ch'askiptinqam, qaqllanqa suq tyimpupaq ancha llipyarqan. Chaymi chay llaqta masin *isrraylinukunaqa mana atirqanllapachu qaqllandaqa chapayta. Chaymandaqam chay qaqllanqa allimanda allimanda manana llipyarqanchu. Chayshinam Muysis chay mana washawaqninchiq liykunata ch'askishpa, ancha llipyarqan. 8Piru Dyuspa Santu Ispiritun masta llipyashpa, chay mushuq tratuta apamushpa, yach'achiwanchiq. 9Chay punta liykunam ancha shumitaq kashpapis, mana atirqanllapachu washawayninchiqta. Ashwanmi chay liykunawan kundinadu kidarqanchiq chingananchiqllapa, mana kumplishqanchiqrayku. Piru Jisukristu washawashqanchiqqam chay liykunamandaqa mas shumitaq. 10Kanan chay punta liykuna shumitaq kaptimbismi, Jisus rurashqanqa masta balin. 11Chaqa chay punta liykuna ancha shumaq kashpapismi, ashla tyimpupaqlla karqan. Manam tukuy tyimpupaqchu. Piru Jisukristu rurashqanqam tukuy tyimpupaq kashpa, mas shumitaq.

12Chaymi Jisukristu rurashqambi yuyakushpa, mana nimatapis manchashpachu, chay mushuq *tratupaq yach'achikuni. 13Piru noqaykunaqam mana chay Muysisshinachu yach'achikuniqa. Manchu Muysisqa qaqllanda suq trapuwan pambarqan, llaqta masin isrraylinukuna chay qaqllan llipyaq chingaykaptin, ama rikananllapa.[a] 14Piru chay unay isrraylinukunaqam mana atirqanllapachu intyindiyta chay punta liykunataqa, yuyayninguna suq trapuwan pambadushina kaptin. Kanangamanmi paykunaqa chay liykunata liyishpapis, manaraq atinllapachu intyindiyta. Piru Jisukristullam chay traputashina yuyayninmanda atin ashuchiyta, atinanllapa intyindiytaqa. 15Chaymi *Muysispa liyningunata kanangaman liyishpaqa, yuyayningunaqa suq trapuwan pambadushina. 16Piru suq runa Siñurninchiqpi kriyiptinqam, chay yuyayningunaqa manana pambadushinachu. Ashwanmi atinna intyindiyta Tayta Dyus nishqandaqa. 17Chay palabra “Siñurninchiqmi” chay birsikulupi munan niyta Dyuspa *Santu Ispiritun, nishpa. Kanan Dyuspa Santu

a 3.13 [Éxodo 34.29-35]

Ispiritun mayqan runapi, warmipi kashpaqam, uchakunamanda washawanchiq, libri kananchiqllapa.
18Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun yanapawaptinchiq, atinchiqllapana allita intyindiyta Dyus nishqanda. Chaqa yuyayninchiqqam manana pambadushinachu. Ashwanmi ancha llipyaq Siñurninchiqta rikashpa, suq ispijushina noqanchiqkunapis llipyanchiq. Chaqa chayshina payta rikaptinchiqqam, Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, diyapi diyapi mas shumaqta rurashpa Jisukristushina kawsananchiqllapa.

4 1Tayta Dyusmi ancha llakipawashpa, akrawashqallapa, pay nishqanda yach'achikunayllapa. Chayraykum mana nunka disanimakashpachu 2ni ingañakushpachu ni Tayta Dyus nishqanda kambyashpachu, allip kaqtalla yach'achikunillapa. Chaymi yumbay riqsiwaqkunaqa allita yach'anllapa: Paykunaqam Dyuspaq allipta yach'achikunllapa, nishpa. Chaymi mana nimatapis munanillapachu rurayta chay pakadu penqakuypaq mana baliq kusaskunataqa. Chaqa yach'anchiqmi: Tayta Dyusmi rikawaykanchiq, nishpa. 3Piru infyirnuman riykaqkunam mana intyindinllapachu Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptiyllapa. 4Chaqa paykunam Jisukristupi mana munaptinllapa kriyiyta, kay mundupi kamachikuq *dyablu ingañashpa, yuyayningunata suq trapuwan pambashqashina, suq sarkushina yuyayningunapi kanambaq. Chayraykum mana atinllapachu intyindiyta *Jisuspa ancha shumaq nutisyandaqa. Chay shumaq nutisyanqam yach'achiwanchiq: Llipyaykaq Jisukristum kikin Tayta Dyusshinalla, nishpa. 5Chaymi noqaykuna yuyashqaytaqa mana yach'achikunichu, (noqaykunata sigiwanaykillapa.) Ashwanmi noqaykunaqa yach'achikuni, Siñurninchiq Jisukristuta kasunaykillapa. Chaqa noqaykuna Jisusta ancha kuyashpam, qamkunapa kriyaduykishina kanillapa yanapashunaypaq. 6Chaqa Tayta Dyusmi kay pachata rurashpa, kamachirqan achikchakunambaq. Chayshinallam pay kikinqa shunqonchiqkunata achikcharqan intyindinanchiq: Paypa llipyayninda Churin Jisukristupa qaqllambi llipyachishqa, nishpa.

Jisuspi yuyakushpa kawsashunllapa

7*Jisuspa shumaq nutisyanqam ancha balin achka qellayshina. Piru chay shumaq nutisyanda yach'achikuqqam allpamanda das pakikaq mangashinalla kanillapa. Chayraykum noqaykunallaqa mana atinillapachu runakunata Dyuspi kriyichiyta. Piru Tayta Dyus pudirninwan yanapawaptinmi, achka runakuna, warmikuna paypi kriyishqallapa. 8Chaymi ancha padisishpapis, Dyusta sirbinillapa. Mana yach'ashpa: ¿Imatam rini ruraq? nishpapismi, mana disanimakanichu. 9Runakuna noqaykunata ancha padisichiwaptinmi, Tayta Dyusqa mana dijawanllapachu. Runakuna pachaman bulawaptinllapam, mana wañunillapachu. 10Maymambis riptiyllapa Jisuspaq yach'achikuqmi, kutin kutin munashqallapa wanchiwayllapata, Jisusta wanchishqanllapashina. Piru Tayta Dyus washawaptinmi, achka rikawaqkuna intyindishqallapa: Jisukristum paykunapi kawsashpa, ancha yanapan, nishpa. 11Noqaykunaqam listu kanillapa ima diyapis wañunayllapa Jisuspaq yach'achikushqayrayku. Chaqa ancham munanillapa chay rikawaqkuna

intyindinanllapa: Jisuspa *Santu Ispiritun paykunapi kawsashpam, tukuy imapi yanapaykan, Dyuspaqlla kawsananllapa, nishpa. 12Chayshina munaptinllapa wanchiwaytapismi, qamkunata yach'achiykillapa, washadu kashpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanaykillapa.

13*Dyuspa Santu Librumbim suq runa kayshina iskibrishqa: “Noqaqam Tayta Dyuspi kriyirqay. Chaymi payman mañakurqay”, nishpa. Chay iskibrishqan runa kriyishqanshinam noqaykunapis kriyishpa, Dyusman mañakunillapa. 14Kanan yach'anchiqpismi: Tayta Dyusmi Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa. Chayshinallam Jisuspi kriyiqkunatapis rin kawsachiwaqninchiq, paywan pulla syilupi kawsananchiqllapa, nishpa. 15Chayshinam padisishqallapa kani, washadu kanaykillapa. Chaqa Tayta Dyus ancha achka runata, warmita washaptinmi, paykunapis Dyustaqa pagikushpa, rinllapa aduraq, ancha allin kashqanrayku.

16Awnki kay bidapi kwirpuyllapa byijuyaptimbismi, ispirituyllapapi diyapi diyapi Jisuspi mas allita yuyakuykanillapa, mana nimatapis disanimakashpachu. 17Chaqa kay bidapi padisiptinchiqqam, chaykunaqa das pasan. Piru Jisuspaq padisiptinchiqqam, payqa rin apawaqninchiq syiluman, chaypi kushikushpa, llipyashpa, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. 18(Chayri ancha padisishpapis, ama llakishunllapachu.) Ashwanri Dyuspa syilunda manaraq rikashpapis, chaypaq yuyashpa kawsashunllapa. Amar kawsashunchu kay mundupa imangunapaq yuyashpaqa. Chaqa tukuy kay rikashqanchiqkunaqam mana duranqachu. Piru syilupi manaraq rikashqanchiqqam tukuy tyimpupaq rin duraq.

5 1Allitam yach'anchiqllapa: Kay kwirpunchiqqam suq mana duraq chugllashina kashpa, das rin ushyakaq, nishpa. Piru Tayta Dyusqam wañushqanchiqmanda rin kawsachiwaqninchiq, suq mana ushyakaq mushuq kwirpuyuq kananchiqllapa. Chay mushuq wasinchiq layaqam mana runakuna rurashqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus kikin rurashqa, anaq syilupi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. 2Piru kay pachapiqam wañunanchiqkaman ancha llakinchiq, munashpa syiluman riyta, chay mushuq kwirpunchiqta ch'askinanchiqllapa. 3Chaqa chay mushuq kwirpunchiqqam suq mushuq mudanashina rin kaq. Chaymi chay mushuq kwirpuyuqna kashpaqa, manana suq kwirpumanda lluqshishqa almashinachu rinchiqllapa kaq. 4Piru kay kwirpunchiqpi padisishpaqam, ancha munanchiq mushuq kwirpuyuq kayta. Piru manam munanchiqchu wañuyta. Ashwanmi munanchiq shamunan Jisukristu, manaraq wañuptinchiqllapa, chayshina mushuq laya kwirpunchiqta qowananchiq, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. 5Chaqa Tayta Dyus kikinmi rurawashqa kanchiq, suq bidapi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Chaymi *Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, allita yach'ananchiq: Mushuq kwirputam rin qowaqninchiq, nishpa.

6Chaymi mana nimatapis manchashpachu, Tayta Dyuspi ancha yuyakunchiqllapa. Chaqa yach'anchiqllapa: Kay kwirpunchiqwanlla kawsashpaqam, manaraq atinchiqchu syilupi kawsayta Siñurninchiq Jisuswanqa, nishpa. 7Kanan Dyuspa wasindaqam manaraq rikanchiqchu. Piru paypi yuyakushpam, allita yach'anillapa: Ancha shumaqmi rin kaq, paywan kawsananchiq, nishpa. 8Chaymi paypi allita yuyakunillapa:

Mas allim kanman kay kwirpuyta
dijanaypaq, Siñurninchiqman rishpa,
paywan kawsanaypaq, nishpa. 9Chaymi
kay pachapi kawsashpa ichu syiluman
rishpaqa, ancha munanillapa Siñurnin-
chiq Jisukristuta kushichiyta. 10Chaqa
suq diyam payqa yumbay runakunata
rin qayawaqninchiq, paypa ñawpanman
rinanchiqllapa, jusgawananchiq. Kay
bidapi allita kawsashqa kaptinchiqqam,
rin alabawaqninchiq. Piru mana allita
kawsashqa kaptinchiqqam, rin kastiga-
waqninchiq.

**Jisukristum yanapawanchiq,
alliyananchiqllapa Tayta Dyuswan**

11Chaymi yach'ashpa: Siñurninchiqmi
tukuy ima rurashqaypaq rin jusgawaq,
nishpa, payta ancha rrispitashpa,
kasunillapa. Chayraykum yumbay runata,
warmita animachinillapa, Jisuspi
yuyakushpa kawsananllapa. Chaqa Tayta
Dyusmi tukuy ima yuyashqayta yach'an.
Paqtar qamkunapis allita yach'angillapa:
Pablum Dyusta sirbin, nishpa. 12Piru mana
munashpa alabakaytam, chaykunataqa
niykillapa. Ashwanmi munani noqarayku
kushikushpa, chay rimawaq runakunata
ninaykillapa: “Pablum allip kaqtalla
yach'achiwashqa kanchiq”, nishpa. Chaqa
chay laya runakunaqam ancha
alabakashpa ninllapa: “Pablumandam mas
kamachikuq kanillapa”, nishpa. Piru
manam intyindinllapachu: Mastam balin
tukuy shunqo Jisusta kuyananchiq,
nishpaqa. 13Chaqa chay runakuna
noqapaq niptinllapa: “Pabluqam luku”,
niptimbismi, noqaqa “lukuyani” Tayta
Dyusta kushichinaypaq. Piru suqkunapaq
allin yuyayniyuq kaptiyqam, chayshina
allin yuyayniyuq kani, qamkunata allita
yach'achishunaypaq.

14-15Chaqa noqaykunaqam allita
yach'anillapa: Jisukristum ancha
kuyawaqninchiq, yumbay noqanchiqku-
napaq wañurqan, washawananchiq,
nishpa. Chaymi Jisukristu wañushpa
kawsamushqanshina, noqanchiqkunapis
paypi kriyishpa, uchanchiqkunata
dijashpa, kawsamushqashina kanchiq.
Chaymi manana munashqayllapata
rurashpachu, ashwanmi Dyus munash-
qanda rurashpa kawsanillapa.

16Piru manaraq Jisukristupi kriyish-
paqam, runa masinchiqkunapaq,
Jisukristupaqpis chay mana kriyiqkuna-
shina yuyarqayllapa. Piru Jisuspi
kriyishpaqam, manana paypaqqa chay
mana kriyiqkunashinaqa yuyanilla-
pachu. 17Chaymi Jisukristupi kriyish-
paqa, mushuq runa, mushuq warmina
kanchiqllapa. Chaqa chay unay mana
baliq kusaskunata dijashpaqam,
kananqa mushuq bidayuqna kanchiq-
llapa.

18Jisukristu wañushqanraykum,
Taytan Dyusqa yanapawarqanchiq,
paywan alliyananchiq. Kanan
mingawarqanchiqmi, yumbay runa
masinchiqkunata yanapananchiq,
paykunapis Tayta Dyuswan
alliyanambaq. 19Chayshina Jisukristu
wañuptinmi, Taytan Dyusqa uchanchiq-
manda pirdunawaqninchiq, yanapawar-
qanchiq, paywan alliyananchiqllapa.
Chaymandaqam mingawarqanchiq,
yumbay runata warmita Dyus
rurashqanda yach'achinanchiq,
paykunapis kriyishpa, Tayta Dyuswan
alliyananllapa.

20Chayshinam noqaykunata
kach'amuwashqa, Jisukristupa
rrimplasun yach'achikunaypaq. Chaymi
noqaykuna qamkunata rrugashuptiyqa,
Jisukristu kikin alabis qamkunata
rrugashuykangi, Tayta Dyuswan
alliyanaykillapa. 21Chaqa Jisukristuqam
mana nima uchayuqchu karqan. Piru
noqanchiqkuna uchayuq kashqanchiq-
raykum, Tayta Dyusqa Jisusta

kastigarqan suq runa uchayuqtashina,
amana noqanchiqkunata kastigawananchiq. Ashwanmi Jisukristupi kriyiptinchiqqa, Tayta Dyus riqsiwanchiq mana nima uchayuqkunapaq.

6 [1]Noqaykunaqam Tayta Dyuspaq yach'achikuqkuna kashpa rrugaykillapa, ama paypi yanqa shimikiwanlla kriyinaykillapa. Ashwan dijayllapa, ancha allin Tayta Dyus yanapashunambaq, paypi allipta kriyinaykillapa.
[2]Chaqa *Dyuspa Santu Librumbim nin:

> Yanapakunay tyimpupi mañawaptikim, uyashushqa kani. Washakunay tyimpupim yanapashushqa kani, nishpa.[b]

Chayri allita uyawayllapa: ¡Kananqam Tayta Dyus yanapawananchiq tyimpu, washawananchiq tyimpu! nishpa.
[3]Chaymi noqaykunaqa mana ni pitapis dañachishpachu yach'achikuni, ama ni pipis chay yach'achikushqayta disprisyanambaq. [4]Chaymi padisishpa, ichu mana nimay kaptin, ichu ancha trabajus kaptimbis, tukuy imata munanillapa agwantayta, yumbay rikawaqkuna yach'ananllapa: Tayta Dyustam allipta kasuykanllapa, nishpa. [5]Chaqa kuntrawaqkunam maqawashpa, asutiwashpa, karsilawashqallapa. Kanan mayninqam shayku shayku Dyuspaq trabajashpa, mana puñushpachu ni mikushpachu, mallaqlla padisishqallapa kani.
[6]Chayshina padisishpapismi, allita rurashpa, Dyus nishqanda yach'akushpa, piñachiwaq runakunata agwantashpa, yumbaywan shumaqta kawsashqallapa kani. Kanan Dyuspa *Santu Ispiritun yanapawaptinmi, yumbay runata, warmita allipta kuyashpa, [7]allip kaqtalla yach'achikunillapa. Chaqa Tayta Dyus pudirninwan ancha yanapawaptinmi, allita atinillapa rurayta. Chayshina shumaqta kawsashpaqam, kuntrawaqkunata, *dyablutapis atinillapa binsiyta. Paykunamandaqam atinillapa washakayta. [8]Wakin runakunaqam alabawanllapa. Wakingunaqam anyawanllapa. Wakin runakunapaqmi shumaq nutisyayuq kanillapa. Wakingunapaqqam mana allin famayuqchu kanillapa. Kanan noqaykuna mana nima llullata niptiypismi, wakingunaqa rimanllapa: "Llullakushpam yach'achikunllapa", nishpa. [9]Wakingunaqam mana munanllapachu riqsiwayta. Piru Tayta Dyusqam noqaykunata allita riqsiwan. Kanan yaqqa wañushpapismi kawsaykanillaparaq. Chaqa kuntrawaqkunaqam ancha kastigawashpapis, mana wanchiwashqallapachu. [10]Llakishpapismi, kushikushpa kawsanillapa. Ancha pubri kashpapismi, suqkunata yach'achinillapa, paykunapis Jisuspi kriyishpa, tukuy imayuqshina kanambaqllapa. Chaqa mana nimayuq kashpapismi, Jisuspi kriyishpaqa, tukuy imayuqshina kanillapa.
[11]Kurintinu kriyiq masitakuna, tukuy shunqoywanmi ancha kuyaykillapa. Chaymi mana nimata pakashpachu, tukuy ima yuyashqayta kay kartaypi iskibriykillapa. [12]Chaqa nishushqayshinám tukuy shunqoywan ancha kuyaykillapa. Piru qamkunaqam mana noqaykunataqa chayshinachu kuyawangillapa. [13]Chaymi noqaqa qamkunapa taytaykishina kashpa, ancha rrugaykillapa, noqa kuyashushqayshina tukuy shunqo kuyawanaykillapa.

Dyuspa adurana wasinmi kanchiqllapa

[14]Kuyashqay masitakuna, Jisuspi mana kriyiqkunawanqa ama kasaraylla-

b 6.2 [Isaías 49.8]

pachu ni tratuta rurayllapachu.
(Chayshina rurashpaqam, suq turuwan
suq burruta wanguykaqshina
kangiman.) Chaqa manam balinchu suq
allin runaqa yanapanan suq uchayuq
runata, maluta ruranambaq. Chayshina-
llam punchawpis tutapwanqa mana
atinmanchu tandakayta. 15Chayshina-
llam Jisukristupis mana atinchu suq
yuyaylla kayta dyabluwanqa. Chaysh-
inallam Jisuspi kriyiqkunapis chay mana
kriyiqkunawanqa mana atinchu suq
yuyaylla kayta. 16Noqanchiqkunaqam
Tayta *Dyuspa adurana wasin kanchiq-
llapa. Chaymi mana balinchu *amitu
layakunata aduranchiqqa.
Chayraykum Tayta Dyusqa Santu
Librumbi nin:

> Noqaqam paykunawan kawsashpa,
> pulla purishaq. Noqaqam Tayta
> Dyusnin kashaq. Paykunaqam
> noqapa wambraykuna rinllapa
> kaq, nishpa.[c]

17Chaymandaqam Tayta Dyusqa
kayshinapis nirqan:

> Chay uchayuqkunapa
> ch'awpinmanda ashushpa,
> akrakayllapa. Amar nimatapis
> chay mana baliq kaqkunataqa
> rurayllapachu. Chayshina allita
> ruraptikillapam, noqaqa
> shumaqta ch'askishqaykillapa.[d]
> 18 Chayshinam noqaqa Taytaykillapa
> kashaq. Qamkunaqam wambray-
> kuna ringillapa kaq. Chayshinam
> nin ancha pudirniyuq Tayta
> Dyus.

7 1Kuyashqay kriyiq masitakuna,
Tayta Dyusmi chayshina noqan-
chiqkunata ufrisiwashqa kanchiq ancha
yanapawananchiq. Chayri kwirpun-
chiqta allita sujitashpa, ama nima
uchata rurashunchu, limpyu shunqoyuq
kananchiqllapa. Chayri Tayta Dyusta
ancha rrispitashpa, payman allita
intrigakashun, pay munashqanda
rurashpa kawsananchiq.

Pablum ancha kushikurqan, kurintinu kriyiq masinguna payta kasushqanrayku

2Yumbay qamkunatam rrugaykillapa,
tukuy shunqo kuyawanaykipaq. Chaqa
manam ni pitapis dañachishqachu kani,
ni pitapis uchata rurachishqachu kani.
Manam ni qamkunata ingañashush-
qachu kani. 3Mana munashpachu
kundinashuytam, tukuy kaykunata
iskibriykillapa. Chay punta bwilta
iskibrishpa nishushqayshinallam, tukuy
shunqo ancha kuyaykillapa. Chaysh-
inallam kawsashpa wañushpapis, rinchiq-
llapa kuyanakuq. 4Chayshina qamku-
napi yuyakushpam, ancha kushikuni.
Chaymi padisishpapis, noqaqa ancha
animakashpa, kushikuni.

5*Prubinsya Masiduñaman
ch'ayashqay diyamandapacham, achka
prublimakuna kashqanrayku, mana
atirqayllapachu samayta. Chaqa achka
runakunam kuntrawarqanllapa. Chaymi
shunqoyllapapiqa mancharqayllapa.
6Piru Tayta Dyus disanimadukunata
animachiqmi masanchiq Tituta qamku-
namanda noqaykunaman apamushpa,
ancha animachiwarqan. 7Piru manam
payraykullachu kushikuni. Ashwanmi
kushikuniqa Titu parlachiwaptin:
“Kurintinukunam ancha animachi-
washqa”, nishpa. Chaqa payqam
niwarqan: “Kurintinukunam ancha
munanllapa rikashuyta. Ancham
llakinllapa chay anyashqaykipaq.
Chaymi ancha munanllapa alliyayta
qamwan”, niwashpa. Chayshina
parlachiwaptinmi, ashwan masta
kushikushqa kani.

---

c 6.16 [Levítico 26.12] **d 6.17** [Isaías 52.11]

8Chaymi kananqa manana llakinichu
chay punta kartata iskibrishushqaypaqqa.
(Chaqa llakichishushpapismi, chay
kartaywan yanapashurqaqllapa, mas
shumaqta kawsanaykillapa.) Piru
qamkunata llakichishushpaqam, noqapis
ancha llakirqay. 9Piru chay llakishqay-
mandaqam kananqa kushikunina. Manam
kushikunichu qamkuna malagana
kashqaykiraykuqa. Ashwanmi kushikuniqa
chay uchaykikunata dijashpa, Tayta
Dyustana kasuptikillapa. Chaymi noqaqa
mana dañachishurqaqchu. (Ashwanmi
yanapashurqaqllapa, Tayta Dyuswan
alliyanaykillapa.) 10Chaqa mana allikunata
ruraptinchiqqam, Tayta Dyusqa
yanapawanchiq, syintishpa ninanchiq:
Ancha uchayuqmi kani, nishpa. Chayshina
syintishpa Dyusman mañakuptinchiqqam,
payqa yumban uchanchiqmanda pirduna-
waqninchiq, washawanchiqllapa. Piru
Jisuspi mana kriyiqkuna kay mundupa
kusasningunapaq llakishpaqam, rinllapa
chingaq. 11Piru qamkunaqa chay uchayuq
runapaq yach'ashpaqam, ancha llakishpa,
Dyus munashqanshina rurarqaykillapa.
Chaqa chay uchayuqraykum qamkunaqa
piñakushpa, mancharqaykillapa:
Payraykum Tayta Dyus rin kastigawaqnin-
chiq, nishpa. Chaymi chay runataqa
kastigashpa, noqata munashpa rikawayta,
tukuy ima rurashqaykipaq qamkunaqa
abisawarqayki. Chaymi mana uchayuqchu
kangillapa chay runa rurashqambaq.
12Piru kay kartataqam mana iskibrishur-
qaqchu chay dañachikuq runaraykuchu, ni
chay dañachishqanraykuchu. Ashwanmi
iskibrishurqaq, qamkuna Dyuspa
ñawpambi intyindinaykillapa: Pablutam
ancha kuyanchiqllapa, nishpa. 13Chaymi
chayshina qamkuna kuyawaptiki, ancha
kushikushqa kani.

Piru mastam kushikushqa kani,
rikashpa masanchiq Tituta ancha
kushikuykaptin. Chaqa yumbay
qamkunam paytaqa ancha animachir-
qayki, chayshina kushikunanqa. 14Chay
masanchiq Titu manaraq qamkunaman
shamuptinmi, paytaqa willashqa karqay:
“Chay Kurintupi tiyaqkunaqam ancha
allita ruraykanllapa”, nishpa. Chayman-
daqam qamkunamanda kutimushpaqa,
niwarqan: “Alliptam niwashqa kangi
chay kurintinukunapaq”, nishpa.
Chaymi ancha kushikushqa kani. Chaqa
qamkunata allip kaqtalla nishushqay-
shinam, paytapis allip kaqtalla nishqa
kani. 15Kananqam Tituqa ancha
kasushqaykita yuyashpa, masta
kuyashungillapa. Chaqa qamkunaqam
ancha umildina kashpa, payta ancha
rrispitashpa, shumaqta
ch'ayachirqaykillapa. 16Chayshina
kaptikillapam, noqa kushikushpa,
qamkunapi ancha yuyakuni.

Ancha allita ufrindashunllapa

8 1Kuyashqay kriyiq masitakuna,
kananqam munani nishuyllapata
*prubinsya Masiduñapi Tayta Dyus kriyiq
masinchiqkunata ancha yanapashqambaq.
2Paykunaqam ancha padisishpapis,
kushikushpa kawsaykanllapa. Ancha pubri
kashpapismi, kapuqkunashina ufrindanda
achkata qoshqallapa. 3Noqa kikiymi
rikashqa kani, kushikushpa ufrindanda
Tayta Dyusta qoptinllapa. Chaqa tukuy
ima kaqninmandam atishqanda mas
achkata qoshqallapa. 4Chay Masiduña-
manda kaqkunam ancha rrugawarqan-
llapa, dijanayllapa, paykuna ufrindanda
qonanllapa chay mana nimayuq kriyiq
masinchiqkunapaq. 5Piru manaraq
ufrindanda qoshpam, puntata paykuna
kikin intrigakarqan Siñurninchiq Jisusman,
noqaykunamambis: “Qamkunata
kasushushpam, Dyus munashqanshina
kawsashaqllapa”, nishpa.

6Chaymi Tituta rrugashqallapa kani,
qamkunaman shamushpa, yanapa-

shushpa, chay ufrindaykillapata tandanambaq. Chaqa payqam unaymandapacha chayshina tandaykan. 7Kanan qamkunaqam tukuy imata ancha allita ruraykangillapa. Jisuspim ancha allita yuyakuykangillapa. Tayta Dyus nishqanda allita yach'ashpam, shumaqta yach'achikungillapa. Ancha animakashpam, Tayta Dyusta tukuy imapi sirbiykangillapa. Noqaykunatam allita kuyawangillapa. Chayshinallar suqkunatapis kuyashpa, chay ufrindaykita ancha allita qoyllapa.

8Piru manam kamachiykichu, ufrindaykillapata qonaykiqa. Ashwanmi munani yach'anaykillapa chay wakin kriyiq masinchiqkuna ancha animakashpa ufrindashqambaq, yach'anayllapa: ¿Qamkunapischu paykunashina suqkunata allipta kuyangillapa ichu mana? nishpa. 9Chaqa qamkunam yach'angillapa: Ancha allin Siñurninchiq Jisukristum tukuy imayuq kashpapis, kuyawaqninchiq, suq runa ancha pubrishina kay pachaman shamurqan washawananchiq. Chayshinam pubripaq tikrakarqan, qamkuna tukuy imayuqshina kanaykillapa.

10Chaymi byinnikipaq munani kunashuyllapata chay ufrindaykipaq. Allim kanman ushyanaykillapa qayna wata qallarishqaykita. Manchu qamkunaqa qayna wata ancha animakashpa, yumbay kriyiq masinchiqmanda puntata munarqaykillapa ufrindaykita qoyta. 11Chayri chayshina animakashpa, chay qallarishqayki ufrindaykita mana shaykuq qoyllapa luki kaqta. 12Chaqa suq runa, warmi kushikushpa luki kaqta qoptinqam, Tayta Dyusqa kushikushpa ch'askin. Payqam mana kamachiwanchiqchu ufrindananchiq, mana kaptinqa.

13Noqaqam mana munanichu suqkunata yanapashpa, paykunamanda mas pubri kanaykillapa. 14Ashwanmi munani yumbay yanapanakushpa, ama pipis ancha pubri kananchiqllapa. Chayri chay mana nimayuq kriyiq masinchiqkunata kay tyimpupi qamkuna yanapayllapa. Paqtar suq tyimpupi imaykillapa faltashuptin, paykunanataq qamkunata yanapashunqallapa. Chayshina suqninchiq suqninchiq yanapanakushpam, mana ni pipis padisinchiqmanchu. 15Chaymi Tayta Dyusqa *Santu Librumbi nin: “Suq runa achka mikunata tandaptimbismi, mana subrarqanchu. Suq runa ashla mikunata tandaptimbismi, mana faltarqanchu”, nishpa.[e]

Pablum nirqan: “Titum rin riq Kurintuman” nishpa

16Tayta Dyusmi Tituta animachishqa, noqa qamkunata kuyashushqayshina, paypis kuyashunanllapa. Chaymi Tayta Dyusta ancha pagikuni. 17Chaqa Tituqam nishqayta kasuwashpa, ancha munashqa qamkunata yanapashuyta. Chaymi payqa manaraq pipis animachiptin, gustunmandalla rin shamuq watukushuqllapa.

18Titupa pullanmi suq ancha allin kriyiq masinchiqta kach'amunillapa qamkunaman. Payqam *Jisuspa shumaq nutisyanda allita yach'achikun, uyaqkuna washadu kanambaq. Chaymi yumbay kriyiq masinchiqkuna paypaq ancha shumaqta parlanllapa. 19Chayraykum achka kriyiq masinchiqkuna payta numbrashqa, noqaykunawan apanambaq chay ufrindanllapata, chay pubri kriyiq masinchiqkunata yanapananchiq. Chayta rikashpam, ancha achka runakuna Siñurninchiqta rin

e 8.15 [Éxodo 16.18]

alabaq. Chayshinam qamkunapaq rinllapa yach'aq: Allibmi ancha munanllapa suqkunata yanapayta, nishpa. 20Chaymi kay achka ufrindata apashpaqa, ancha allita kwidaykanillapa, ama ni pipis yuyanambaq: Pablum chay ufrindata paypaqlla apaykan, nishpa. (Chayraykum chay ancha allin kriyiq masinchiqkuna pullay rinqallapa.) 21Chaqa Dyuspa ñawpambi, yumbay runakunapa ñawpambipismi tukuy imata allitalla munanillapa rurayta.

22Chaymi chay kriyiq masinchiqkunapa pullan suq kriyiq masinchiqtapis kach'amunillapa. Paytam achka kutinda rikashqallapa kani, kriyiq masinchiqkunata ancha kuyashpa yanapaptin. Payqam ancha yuyakun qamkunapi. 23Piru mayqan tapushuptin: “¿Pim Tituqa?” nishpa, kayshina niyllapa: “Tituqam masanchiq Pablupa yach'achikuq masin. Pabluwanmi trabajan yanapawashpallapa”, nishpa. Ichu tapushuptin: “Titupa pullan puriqkunaqa ¿pikunam?” nishpa, niyllapa: “Paykunaqam kriyiq masinchiqkunamanda kach'amushqanguna. Chaqa paykuna ancha shumaqta puriptinmi, suqkuna rikashpa, Jisukristupi munanllapa kriyiyta”, nishpa. 24Chayri paykunata allipta kuyashpa, shumaqta yanapayllapa, yumbay kriyiq masinchiqkuna yach'ananllapa: Pabluqam mana yanqachu alabashqa chay Kurintupi tiyaqkunataqa, nishpa.

Kushikushpa ufrindanchiqta qoshunllapa

9 1Qamkunaqam yach'angillapa allita ufrindayta, kriyiq masinchiqkunata yanapanaykillapa. Chaymi manana nisisaryuchu mushuqmanda kay kartaypi qamkunata kunarishunaypaq ufrindanaykiqa. 2Chaqa allitam yach'ani: Qamkunaqam tukuy shunqo munangillapa ufrindaykita qoyta, nishpa. Chaymi *prubinsya Masiduñamanda kaq kriyiq masinchiqkunata parlachishqa kani:

—Prubinsya Akayapa Kurintu llaqtambi tiyaqkunam suq watana ancha animadu kashqallapa, ufrindanda qonanllapa, nishpa.

Chaymi kay prubinsya Masiduñapi achka tiyaqkunapis ancha animakashqallapa, ufrindanda qonanllapa. 3Piru chayshina parlachishpapismi, ashlita manchani: Kinsapch'i manaraq ufrindaykita qoykangillapachu, nishpa. Chayraykum kay kimsa kriyiq masinchiqkunata kach'amunillapa, qamkunata yanapashunan, yumbay ufrindaykita tandanaykillapa. Chayshina tandaptikillapam, mana pipis atinmanchu niwayta: “Yanqam alabashqa kangi chay kurintinukunata”, nishpaqa. 4Chaqa ancham yuyakushqallapa kani qamkunapi. Chayri kwidawkish kay prubinsya Masiduñamanda kaqkuna noqapa pullay shamuptin watukushuqllapa, tarishungiman manaraq ufrindaykita tandaptikillapa. Chayshina manaraq tandaptikiqam, ancha penqakuymanllapa. Piru qamkunaqam masta penqakungiman. 5Chaymi noqaykuna manaraq shamushpa, kay kimsa kriyiq masinchiqkunata kach'amuni, chay ufrisishqayki ufrindaykita yanapashunambaq tandaq. Chaymi paykuna qamkunata yanapashuptin tandaytaqa, noqaykuna shamushpaqa, tandadu ufrindatana tarishaqllapa. Chaypinam yumbay rikashuqkuna yach'anqallapa: Chay Kurintupi tiyaqkunaqam tukuy shunqo ufrindanda qoshqallapa, Pablu mana apuraptinllapa, nishpa.

6Yumbay qamkunaqar kayta yuyayllapa: Suq runa ashlatalla

tarpukushpaqam, ashlatalla kusichakumbis. Chayshinallam suq runa achkata tarpukushpaqa, achkata kusichakumbis. 7Chayri allita yuyashpa, kushikushpa ufrindanchiqta qoshun. Amar qoshunchu llakiqshinaqa ichu mayqan apurawaptinchiq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyan chay kushikushpa qoqkunata. 8Payqam ancha pudirniyuq kashpa, achka laya kusaskunata atin qoshuyta, ama nima faltashunambaq, ashwan kushikushpa, suqkunatana atinaykillapa yanapayta. 9Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin:

> Chay yanapakuq runa mana nimayuqkunata achkata qoptinmi, Tayta Dyusqa mana nunka rinchu qonqaq paytaqa, nishpa.*f*

10Chay tarpukuq runakunatam Tayta Dyusqa simillanda qon. Mikunanchiqtapismi paylla qowanchiqllapa. Chayshinallam payqa qamkunata rin yanapashuq, tukuy imayki achkayanambaq, chay pubrikunata masta yanapanayki. 11Chayshinam Tayta Dyusqa ancha rin yanapashuqllapa, qamkunapis achka imayuq kashpa, atinaykillapa suqkunata yanapayta. Chay tandashqayki ufrindata apaptiyllapaqam, chay pubrikunaqa ch'askishpa, Tayta Dyusta ancha rinllapa pagikuq. 12Chaqa chayshina chay pubri kriyiq masinchiqkunata qoshpaqam, ancha yanapangillapa ama padisinambaqllapa. Chayshinam paykunata animachiykangi, Tayta Dyusta ancha pagikunanllapa. 13Chaymi paykunaqa ufrindaykillapata ch'askishpa, yach'anqallapa: Chay kurintinu kriyiq masinchiqkunaqam *Jisukristupa shumaq nutisyanda allipta kriyishpa kasuykanllapa, nishpa. Paykunatashina achka kriyiq masinchiqkunata qamkuna yanapaptikim, Tayta Dyusta ancha rinllapa alabaq. 14Chayshinam Tayta Dyus ancha rin yanapashuqllapa, ufrindaykita qonaykillapa. Chayshina ufrindaptikillapam, chay ch'askiqkunaqa ancha kuyashushpa, Tayta Dyusman rinllapa mañakuq, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq.

15¡Pagikushun Tayta Dyusta! (Chaqa dijarqanmi sapalan Churin noqanchiqkunapaq wañunambaq.) Piru manam atinchiqchu intyindiyta: ¿Imaraykum chayshina ancha yanapawarqanchiq? nishpa. ¡Chayri payta ancha alabashunllapa!

Pablum Jisukristupa lijitimu apustulnin

10 1Kuyashqay kriyiq masitakuna, Siñurninchiq Jisukristum mana nimatapis wapuyashpachu, ancha shumaqta kuyawashqa kanchiq. (Chayshinallam noqapis kuyashushpa, munani qamkunata yanapashuyta.) Piru wakinnikiqam disprisyawashpa, rimawangillapa: “Chay Pabluqam noqanchiqkunawan kashpaqa, ancha umildishina shumaqta parlachiwanchiq. Piru rishpaqam, ancha wapupaq tikrakashpa, ancha anyawanchiqllapa kartangunapi”, nishpa. 2Chaymi noqa Pablu ancha rrugaykillapa, allita kasuwanayki, qamkunaman shamushpa, ama nimatapis anyashunayllapa. Piru wakinnikiqam ningillapa: “Chay Pablum Jisuspi mana kriyiqkunashina pay munashqandalla ruraykan”, nishpa. Chaymi qamkunaman shamushpaqa, listu kani chay rimawaqkunata ancha jwirtita anyanaypaq. 3Noqaykunaqam runakunalla kanillapa. Piru mayqan kuntrawaqwanqam mana pilyanillapachu chay mana kriyiqkunashinaqa.

---

f 9.9 [Salmo 112.9]

4Chaqa manam binsinillapachu runakunapa armangunawanqa. Ashwanmi Tayta Dyus ancha yanapawanllapa, paypa armangunawan pilyashpa, binsinayllapa asta chay ancha pudirniyuq kuntrawaqkunata. 5Chaqa chay palanganu kuntrawaqkunam mana munanllapachu ni pipis Tayta Dyuspi kriyinambaq. Piru chay rimawaqkunatam uyarachishpa, runa masinchiqkunata yach'achinillapa, Jisukristuta kasushpa, pay munashqanshina yuyananllapa. 6Chayraykum qamkunaman shamushpa, rinillapa yanapashuq, Jisusta mas allita kasunaykillapa. Piru yumbay mana kasukuqtaqam (Dyuspa pudirninwan) rinillapa kastigaq.

7Qamkunaqam chapangillapa sawa kwirpu ima laya kashqandalla. Kanan suq runa yuyaptin: Jisukristupam kani, nishpaqa, allita intyindinqa: Pablupismi Jisukristupa, nishpa. 8Chaqa wakinnikiqam noqapaq ningillapa: Pabluqam suq alabakaq runa, nishpa. Piru manam nimatapis penqakunichu. Ashwanmi allita yach'ani: Jisukristum noqata numbrawashqa, kamachikuq *apustulnin kashpa, qamkunata rikashunaypaq, paypi mas allita yuyakunaykillapa. Manam numbrawashqachu, qamkunata dañachishunayqa. 9Chayri kartaykunata liyishpaqa, ama yuyayllapachu: Pablum munan manchachiwayta, nishpaqa.

10Piru wakinnikiqam ningillapa: “Pabluqam kartangunapilla ancha jwirtita anyawanchiqllapa. Piru noqanchiqkunawan kashpaqam, ancha kubardi karqan. Manam yaqqa atirqanchu rimayta yach'achiwananchiqqa”, nishpa. 11Chayri chay laya rimaqqa kayshina allita yach'ayllapa: Pablu karu llaqtapi kashpam, kaykunata iskibrishpa kach'amun. Chaymanda kutimushpaqam, kay kartambi nishqanshinalla rin ruraq, nishpa.

12Noqaykunaqam mana alabakanichu yumbay chay alabakaq yach'achikuqshinaqa. Chaqa paykunaqam paykunapuralla alabanakushpa ninllapa: “Chay suq yach'achikuqmandam mas allita ruraykani”, nishpa. Chayshina yuyashpaqam, mana nimatapis yach'anllapachu. 13Piru noqaykunaqam mana chayshinachu rinillapa alabakaq suq yach'achikuqkuna rurashqambaqqa. Chaqa Tayta Dyusmi noqaykunata kamachiwashqa, achka *nasyungunaman rinayllapa yach'achikuq. Chayshinam ch'ayamurqayllapa Kurintuman, qamkunata yach'achishunayllapa. 14Chaqa manaraq ni pipis yach'achishuptinmi, puntata noqaykuna *Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishurqaqllapa, paypi kriyinaykillapa. Chaymi maski yumbay runakunamanda mas dirichuyuq kanillapa kunashunayllapa.

15Nishushqayshinam mana rinillapachu alabakaq suqkuna rurashqambaqqa. Ashwanmi Tayta Dyus niwashqanshinalla ruraykanillapa, Jisukristupi mas allita kriyinaykillapa. Chaqa chayshina kriyiptikillapam, mas allita qamkunata atinillapa yach'achishuyta. 16Chayshina allita yach'achishushpaqam, munanillapa riyta mas karu llaqtakunaman, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq. Piru manam munanillapachu riyta chay suqkuna yach'achikushqan llaqtakunamanqa. Chaqa manam munanillapachu alabakayta suq yach'achikuqkuna rurashqambaqqa. 17Ashwanmi *Dyuspa Santu Librun nishqanshina noqapis nini: “Mayqan runa, warmi ama alabakashpachu, Siñurninchiqta alabanqallapa”,

nishpa.[g] 18Chaqa Tayta Dyusqam mana kushikunchu, suq runa ichu suq warmi alabakaptinqa. Ashwanmi payqa kushikun payta alabaqkunapaq.

Chay apustul tukuqkunata ama kriyiyllapachu

11 1*[Nuta: Pablu Dyuspa *apustulnin kashpapismi, mana munarqanchu alabakayta. Lukismi chay apustul tukuqkunaqa alabakashpa, nirqanllapa: "Pabluqam mana Dyuspa lijitimu apustulninchu", nishpa. Chaymi kay partita iskibrirqan.]* Kananqam ancha rrugaykillapa, chay tuntu apustul tukuqkunashina alabakaptiy, qamkuna agwantawanayki. 2Chaqa Tayta Dyusshina kuyashushpam, noqaqa mana munanichu, chay apustul tukuqkunata kriyishpa, Jisukristumanda akrakanaykiqa. Ashwanmi ancha munani qamkunata apashuyta Jisukristuman suq mana uchayuq dunsilla chinatashina. Chaymi allita kwidaykillapa, ama nima uchayuq kashpa, Jisuswanlla kasaranaykishina. 3Piru ancham manchani, *dyablu qamkunata ingañashunan, chay punta warmi *Ibata chay kulibrawan ingañashqanshina, Jisukristuta amana tukuy shunqo kuyanaykillapa. 4Chaqa chay apustul tukuqkuna Jisuspaq suq laya duktrinata yach'achishuptinmi, qamkunaqa das kriyingillapa. Piru Dyuspa *Santu Ispiritunda ch'askishpaqa, ¿imapaqtaq chay suq laya *ispiritutana munangillapa ch'askiriyta? *Jisuspa shumaq nutisyanda yach'akushpaqa, ¿imapaqtaq suq laya nutisyata munangillapa yach'akuriytaqa?

5Noqaqam allita yach'ani: Chay ancha kamachikuq apustul tukuqkunaqam noqamandaqa mana mas yach'ayniyuqchu, nishpa. 6Chaqa mana allita atishpa rimaytapismi, allita intyindini Jisukristu yach'achikushqanda. Chaymi shumaqta qamkunata yach'achishuptiy, allita yach'angillapa: Pablum ancha yach'ayniyuq, nishpa.

7Manchu noqa qamkunawan ancha umildi kashpa, yumbaynikita dibaldilla Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achishurqaq. Chayshinam rurarqay, yach'anaykillapa: Pablum ancha rrispitawanchiq, nishpa. Chayshina rurashpaqachu, ¿maluta rurashqa kani? Manám. 8Chaqa suq kriyiq masinchiqkunamanda ufrindangunata ch'askishpaqam, paykunata qoch'iykaymanshina, dibaldilla qamkunata yach'achishunaypaq. 9Kanan qamkunawan kashpa imay faltawaptinqam, mana nimata qamkunataqa mañashurqaqchu. Ashwanmi chay *prubinsya Masiduñamanda ch'ayamuq kriyiq masinchiqkuna ima faltawaqta qowashqallapa. Chayshinallam mana nimatapis rinichu mañashuqllapa. 10Chaqa Jisukristupa shutimbim allipta niykillapa: Chay prubinsyayki Akayapi yumbay tiyaqmandaqam mana ni pipis atinqachu uyarachiwayta, kayshina kushikushpa niptiy: "Dibaldillam qamkunata yach'achishushqa kani", nishpa. 11Piru chayshina nishuptiyllapaqa, ama yuyayllapachu: Pabluqam mana kuyawanchiqchu, nishpaqa. Chaqa Tayta Dyusmi yach'an, qamkunata ancha kuyashushqaytaqa.

12Piru rinim sigiq dibaldilla yach'achishushpa, chay apustul tukuqkuna ama atinanllapa alabakayta: "Noqapismi Pablushina yach'achikuni", nishpaqa. (Chaqa paykunaqam kubrashushpa yach'achikun.) 13Chay runakunaqam mana Jisukristupa

---

g 10.17 [Jeremías 9.24]

lijitimu apustulningunachu. Ashwan yach'achikuqshina tukushpam, achka llullakunata yach'achikunllapa. 14Chayshina allin yach'achikuqshina tukuptinllapaqa, ama ispantayllapachu. Chaqa kikin dyablupismi Dyuspa anjilninshina rurakushpa, ancha shumaqta llipyan ingañawananchiq. 15Chaymi chay apustul tukuqkunapis dyabluta kasushpa, allin runakunashina tukunllapa. Piru chayshina ingañashqanraykum, Tayta Dyusqa paykunata ancha rin kastigaq.

Pablum yach'achikurqan ancha padisishqambaq

16Mushuqmandam niriykillapa: Amar ni mayqannikipis noqapaqqa yuyayllapachu: Pabluqam luku, nishpaqa. Piru chayshina yuyashpaqa, dijawayllapa lukushina rimanaypaq. Chaqa chay ancha alabakaq apustul tukuqkunashinam noqapis ashlitata rini alabakaq. 17Piru noqa chayshina alabakashpaqam, suq lukushina rimaykani. Manam Siñurninchiq Jisukristu munashqanshinachu (ni noqa munashqayshinachu) rimaykaniqa. 18Piru chay apustul tukuqkunam ancha alabakanllapa Jisuspi mana kriyiqkunashina. Chaymi noqapis ashlitata rini alabakaq (ama kriyinaykillapa chay llullakuqkunapi). 19Chaqa qamkuna yuyashpa: Yach'ayniyuqmi kani, nishpapismi, das kasungillapa chay tuntu alabakaq runakunata. 20Kanan suq ancha wapu patrunshina qamkunata kamachishuptimbismi, das kasungillapa. Chaymi ingañashushpa, imayki kaqkunata qoch'ishungillapa. Kanan qamkunata disprisyashushpa, ancha palanganuyashpa, asta qaqllaykipi maqashuptinqa, ¿imapaqmi paykunataqa kasungillapa? 21Piru noqaykunaqam mana chay ingañakuq kaqkunashinachu kanillapa. ¡Kinsapch'i balinman penqakunaypaq, qamkunawan ancha umildi kashqayrayku!

Piru chay ingañakuqkunaqa manam pitapis manchashpachu, ancha alabakanllapa. Chaymi noqapis, mana pitapis manchashpachu, suq lukushina rimashpa, atini alabakayta. 22Paykunaqam ninllapa: "*Ibriyu rimaypim rimanillapa", nishpa. Noqapismi ibriyu rimaypi rimani. Ninllapapismi: "Lijitimu *isrraylinukunam kanillapa", nishpa. Noqapismi lijitimu isrraylinu kani. Ancham rimanllapapis: "Noqaykunaqam chay *Abrajamba karu willkanguna kanillapa", nishpa. Noqapismi Abrajamba karu willkan kani. 23Ninllapapismi: "Noqaykunaqam Jisukristupaq yach'achikuni", nishpa. Piru noqaqam Jisuspaq masta yach'achikuni. Suq lukushinam kaykunata parlachiykillapa. Noqatam mas achka kutinda karsilawarqanllapa. Kanan mas achka kutindam asutiwarqanllapa. Chayshinam mas achka kutinda yaqqa wañurqanipis, (*Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa.) 24Chaqa llaqta masiy isrraylinukunapa awturidarninguna sinku kutinda chikutiwan asutiwarqanllapa. Kada bwiltam asutiwarqan 39 chikutista. 25(*Rrumanu awturidarkunapismi) kimsa kutinda qerukunawan maqawarqanllapa. Suq kutindam kuntrawaqkuna sitawarqanllapa, wanchiwananllapa. *Yakupi puriq barkukunapi riykashpa, kimsa kutinda yakuman seqarqayllapa. Chaymi suq kutinda suq diya, suq tuta yakupi wambuykarqay. 26Chayshina Jisukristupaq yach'achikushpa, tukuy mayta purishpam, rriyukunata pasaqshina yaqqa wañurqay. Ladrungunapismi yaqqa wanchiwarqanllapa. Llaqta masiy isrraylinukuna, mana isrraylinu kaqkunapismi achka kutinda munarqan-

llapa wanchiwayta. Kanan llaqtakunapa ch'awpimbi kashpa, chay chuncha lugarkunata pasaqshina, chay *mar yakupi purishpapismi, yaqqa wañurqay. Jisuspi kriyiq tukuqkunapismi ancha munashqallapa dañachiwayta. 27Kanan achka diyakunam punchawnindin tutapnindin shayku shayku trabajashpa, mana nimatapis puñushqachu kani. Kanan wakin diyakunam yakupaq, mikunapaq ancha padisishqa kani. Manam ni allin mudanayuqchu kashqa kani. Chaymi chiriwan ch'apsikashpa purishqa kani.

28Chayshina padisishpaqam, ashwan masta llakini yumbay kriyiq masinchiqkunapaq. Chaqa ancham yuyani: ¿Imashinaraq kawsaykanllapa Dyuswan? nishpa. 29Chaymi Jisuspi kriyiq masinchiqkuna disanimakaptinqa, noqapis paykunapaq ancha llakishpa, yaqqa disanimakani. Ichu suq kriyiq masinchiqta uchata rurachiptinqa, ancha penqakushpa, piñakuni. 30Chaymi alli kaptin alabakanayqa, kayshinalla nishaq: Ancha dibil kaptiypismi, Jisukristu ancha yanapawashqa, nishpa. 31Kanan Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusmi yach'an allip kaqtalla rimashqaytaqa. ¡Paytalla tukuy tyimpu alabashunllapa! 32Chaymi Damasku llaqtapi kaykaptiy, chay gubyirnu Aritaspa yanapakuqninmanda washawarqan. Chay llaqtapa tukuy rridurninmi muralladu karqan. Chaymi ama lluqshinaypaq, chay kamachikuqqa chay atun murallapa yumbay pungungunapi suldadungunata rurarqan, piskawananllapa. 33Chaymi wakin kriyiq masinchiqkuna suq kanastata waskakunawan watarqanllapa. Chaymandaqam chay atun murallapa suq bintananman surqowashpa, chay kanastapi sawaman ishkichiwarqanllapa, chay llaqtamanda mitikanaypaq.

Tayta Dyusmi musqoypishina Pabluta payta pasanambaq kaqta rikachirqan

12 1Manam nimapaqpis balinchu alabakanayqa. Piru Siñurninchiqmi *musqoypishina pakadu kusaskunata rikachiwarqan. Chay rikashqayta nishqaykillapa. 2Chaqa katursi watanam pasashqa, Tayta Dyus mas altu syiluman apawashpa, paypa lugarninda rikachiwashqanqa. Piru manam yach'anichu: Kwirpundiytachu apawarqan ichu musqoypishinalla apawarqan, nishpaqa. Tayta Dyusllam chaypaqqa yach'an. 3Mushuqmandam niriykillapa, Tayta Dyusllam yach'an kwirpundiytachu apawarqan ichu ispirituytalla, nishpaqa. Chaqa noqaqam mana yach'anichu. 4Chayshina Tayta Dyus syiluman apawaptinmi, ancha shumaq pakadu palabrakunata uyarqay. Piru Tayta Dyusqam mana dijawanchu rimanaypaq chay uyashqay palabrakunataqa. 5Chayshina syiluman rishpapismi, mana munanichu alabakayta chay rikashqaypaqqa. Ashwanmi alabakashaqqa ancha dibil kaptiy, Siñurninchiq yanapawashqambaq. 6Piru chayshina alabakashpaqam, mana chay tuntukunashinachu rimayman. Ashwanmi allip kaqtalla niymanqa. Piru manam munanichu alabakayta. Ashwanmi munani qamkuna allita riqsiwanayki: ¿Pabluchu allita ruran, allita yach'achikun ichu mana? nishpa.

7Piru chay ancha shumaq kusaskunata syilupi rikachiwashpaqam, Tayta Dyusqa mana munarqanchu palanganu kanaypaqqa. Chaymi *dyabluta dijarqan, kwirpuyta padisichinambaq. Chayshinam padisini, ama alabakanaypaq. *[Nuta: Kay birsikulum *grigu rimaypi kayshina nin: "Noqapa kwirpuypim kashata plantarqan", nishpa. Mas achka*

yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Chay kasha plantashqam munan niyta: "Pablum qeshyaq ichu lisyadu karqan", nishpa. Piru wakinqam yuyanllapa: Chay kashaqam munan niyta: "Pabluta kuntraqkunam payta ancha padisichishqa", nishpa.] 8Chaymi kimsa kutinda Siñurninchiqta ancha rrugashqa kani, ama masta chayshina padisinaypaq. 9Piru payqam niwarqan: "Noqa kuyashushpam, ancha rini yanapashuq, kushikushpa kawsanayki. Chaqa mana nimatapis atiptiki ruraytaqam, masta rini yanapashuq", nishpa. Chaymi noqaqa ancha kushikuni. Chaqa ancha dibil kaptiypismi, Jisukristu ancha yanapawan pudirninwan. 10Chaymi ancha dibil kashpa ichu musyawaptinllapa ichu imay faltawaptin ichu kuntrawaqkuna qesachawaptin ichu ancha padisishpapis, noqaqa rini kushikuq. Chaqa mas dibil kaptiymi, Jisukristu masta yanapawan, ancha jwirti kanaypaq.

Pablum ancha llakirqan kurintinukuna mana allita ruraptinllapa

11Manam munashqachu kani alabakayta suq tuntushina. Mas allich'i kananda, qamkuna alabawanayki. Chaqa chay *apustul tukuqkunaqam mana nimapipis atinllapachu binsiwayta. Piru wakinnikiqam mana munangillapachu ni uyawayta. Ashwanmi chay apustul tukuqkunatalla kasungillapa. Chaymi awnki mana baliptiypis, ancha nisisaryu kashqa, alabakanaypaq, chay apustul tukuqkunata ama kriyinaykillapa. 12Chaqa Tayta Dyus yanapawaptinmi, qamkunawan kashpa, mana shaykuq yach'achishushpa, achka ispantaypaq milagrukunata rurashqa kani. Chaykunata ruraptiymi, qamkunaqa allita yach'arqaykillapa: Jisukristum Pabluta allipta numbrashqa, apustulnin kanambaq, nishpa. 13Chaymi tapuykillapa: ¿Imapitaq mana allitachu yanapashushqallapa kani chay wakin kriyiq masinchiqtashinaqa? Piru qamkunawan kashpaqam, mana nimatapis mañashurqaqchu mantyiniwanaykiqa. Kinsapch'i chayshina mana nimatapis mañashushpa, qamkunata ufyindishushqa kani. Chayshina rurashqa kaptiyqa, pirdunawayllapa.

14Siguradunam kani shamunaypaq qamkunata watukushuq. Kay shamushqaywanqam kimsa kutinna rini watukushuqllapa. Piru manam munanichu nimatapis mañashuyllapata. Ashwanmi munani, qamkuna tukuy shunqoykiwan kuyawanayki. (Noqaqam taytaykishina kashpa, munani qamkunata yanapashuyta.) Chaqa wambritukunam taytangunata mana mantyininllapachu. Ashwanmi taytakuna wambrangunata mantyinin. 15Chayshina taytaykishina kashpam, tukuy imayta qoshuyman, qamkunata yanapashunaypaq. Asta wañuymambismi qamkunata yanapashunaypaq. Chayshina ancha kuyashuptiyqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa mana yaqqa kuyawangichu?

16Chaqa qamkunaqam allita yach'angi mana nimata mañashushqayta. Piru chayta yach'ashpapismi, wakinnikiqa noqapaq rimangillapa: "Pablum, ancha bibasu kashpa, ingañawaqninchiq, qellayninchiqta surqowashqa kanchiq", nishpa. 17¿Qamkunaqachu yuyangillapa: Pablum wakin kriyiq masinchiqkunata kach'amurqan, ufrindanchiqta paypaq apananllapa, nishpa? (Manam nimatapis chayshinaqa rurashqachu kani.) 18Ashwanmi masanchiq Tituta rruqarqay, rinambaq watukushuqllapa. Suq masanchiqtapismi paywan kach'amurqay. Mayá, ¿chayshinaqachu Titu ingañashushpa, imaykillapata

surqorqan? Manám. Ashwanmi Tituqa noqashinalla yuyashpa, ancha kuyashushpa, dibaldilla qamkunata yach'achishurqan.

19Kuyashqay kriyiq masitakuna, kinsapch'i yuyangillapa: Pabluqam kay kartata kach'amushqa, washakaptin, paytana kriyinanchiq, nishpa. Manam chayshinachu. Ashwanmi Jisukristu yanapawaptin, Dyuspa ñawpambishina kay kartata iskibriykillapa, Jisuspi mas allita kriyinaykillapa. 20Piru noqaqam manchani: Shamushpa watukushuqch'i, tarishuyman, mana allikunata ruraykaptikillapa. Chayshina tarishushpaqam, mana rinichu ruraq gustuykitaqa. Chaqa kinsapch'i qamkunaqa suqwan suqwan anyanakuykangi, imbidyanakuykangi, piñapanakuykangi, akranakuykangi, washa rimaykuna kangillapa, musyanakuykangi, palanganuyaykangi ichu sh'uqyashpa, tukuy mana baliqkunata ruraykangillapa, nishpa. 21Chaymi manchani: Kinsapch'i achka qamkuna unaymandapacha uchata ruraykangillapa, suqwan suqwan puñushpa ichu runakunapa ñawpambi penqakuypaq kusaskunata rurashpa. Chaymi chay uchaykikunata mana dijaptikillapa, qamkunaman shamushpa, qamkunarayku penqakushpa, Dyuspa ñawpambi rini waqaq, nishpa.

Pablum kay kartanda ushyanambaq, kriyiq masingunata kunarqan

13 1Nishushqayshinam, kay shamushqaywanqa kimsa kutindana rini shamuq, qamkunata rikashuq. *Dyuspa Santu Librumbim nin: "Yach'anayki suq runapaq, ¿uchayuqchu ichu mana? nishpaqa, ishkay ichu kimsa tistigukunata allita uyay, chay runata shimbiptinllapa", nishpa.[h] 2Yuyayllapa chay ultimu diya watukushushpa kunashushqayta. Chaqa qamkunawan kashpaqam, chay uchayuqkunata ancha kunarqay, uchakunata amana ruranallapa. Kanan noqaqam karupi kashpapis, yumbaynikita chayshinalla ancha kunaykillapa. Chaqa qamkunaman shamurishpaqam, yumbay chay uchayuqkunata rini kastigaq. 3Chayshina kastigashuptiymi, allita ringillapa yach'aq: Pablum Jisukristupaq riman, nishpa. Chaqa Jisukristum ancha pudirniyuq kashpa, chay uchayuqkunata rin kastigaq qamkunapa ñawpaykipi. 4Allibmi Jisukristu kruspi wañurqan suq mana pudirniyuq runashina. Piru Tayta Dyusmi pudirninwan wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam noqaykunapis mana pudirniyuq runakuna kanillapa. Piru Jisuspi allita kriyiptiyllapam, ancha pudirniyuq Tayta Dyus yanapawanllapa, pay munashqanshina atinayllapa rurayta qamkunawan.

5Chayri yumbay qamkuna allita mallipakayllapa: ¿Jisukristupichu allipta kriyiykani ichu mana? nishpa. Chaqa paypi allipta kriyiptikiqam, payqa qamkunapi kawsaykan. Piru paypi mana allipta kriyishpaqam, yanqa kriyiq tukuqkunalla kangillapa. 6Piru noqaqam qamkunapi yuyakuni: Allitam ringillapa riqsiwaq: Pablum Jisuspa lijitimu *apustulnin, nishpa. 7Chaymi Dyusman mañakuni, ama nima maluta rurashpa kawsanaykillapa. Chaqa mas allim kanman, noqa pandashpa anyashunaypaq, mana nima uchayuq kaptikillapa. Paqtar anyashushpa, pandashqa kani. 8Kanan allip kaqtaqam mana atinillapachu kuntrayta. Ashwanmi allip kaqtalla rimashpa

---

h 13.1 [Deuteronomio 19.15]

kawsanillapa. 9Chaymi qamkuna Jisuspi allita kriyiptikiqa, ancha kushikunillapa. Chaqa qamkuna chayshina kawsaptikiqam, mana nima pudirniyuqchu kanillapa kastigashunayqa. Chaymi Tayta Dyusman ancha mañakuni, kada diya mas allita rurashpa, kawsanaykillapa. 10Chaymi manaraq shamushpa qamkunata watukushuqqa, karumanda kay kartata iskibriykillapa, allitalla rurashpa kawsanaykillapa, noqa shamushpa, ama kastigashunaypaq. Chaqa Siñurninchiq Jisusmi pudirniyuq apustulnimbaq numbrawashqa, qamkunata yach'achishunay, paypi mas allita kriyinaykillapa. Manam numbrawashqachu, qamkunata dañachishunayqa.

11Kuyashqay kriyiq masitakuna, kushikuyllapa. Ancham rrugaykillapa, allitalla rurashpa kawsanayki. Chayri kunswilakashpa, suq yuyayniyuq kashpa, shumaqta kawsayllapa. Chayshina kawsaptikillapaqam, Tayta Dyusqa kushichishushpa, kuyashushpa, qamkunawan rin kaq. 12Chayri suqwan suqwan ancha rrispitanakushpa, *muchanakushpa napaykunakuyllapa. 13Kay lugarmandam, Jisuspi yumbay kriyiq masinchiqkunapis napaykushungillapa.

14Siñurninchiq Jisukristur tukuy imapi yumbaynikita yanapashunqa. Tayta Dyuspis kuyashunqallapa. *Santu Ispiritumbis qamkunawan kanqa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN PRUBINSYA
GALASYAPI TIYAQKUNAMAN
(GÁLATAS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqan *prubinsya Galasyapi tiyaq kriyiq masingunaman. Chay prubinsya Galasyapiqam *rrumanukuna kamachiqllapa. Chay prubinsyapiqam mas atun llaqtakuna shutiq: Ikuñu, Listra, Dirbi, Antyukiya. Pabluqam chay Galasyaman ch'ayashpa, Jisukristupaq yach'achikuptin, achka runa, warmi Jisuspi kriyishqallapa karqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablu chay llaqtakunamanda rishqana kaptinmi, wakin *isrraylinu runakuna ch'ayashpa, Pablupa washanda rimashpa, suq laya duktrinata yach'achikurqan: “Runakunapa *kwirpumbi siñalta rurashpa, *Muysispa yumbay liyningunata kasuyllapa washakanaykillapa”, nishpa. Chay galasyanukuna chay runakunata kriyiptinllapam, Pabluqa yach'ashpa, ancha llakirqan. Chaymi kay kartata kach'arqan, kunashpa: “Muysispa liyningunaqam mana pitapis atinchu washayta. Jisukristupi allipta kriyiptinchiq, pay washawanchiqllapa”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Gálatas 1.1-10 niwanchiqllapa, Pablu galasyanukunata kayshina kunashqambaq: “Ama kriyiyllapachu suq runakuna suq laya duktrinata yach'achishuptinqa”, nishpa.

Gal. 1.11–2.21 niwanchiq, kikin Jisukristu Pabluta yach'achishqambaq; manam runakunachu.

Gal. 3.1–4.31 niwanchiq, noqanchiqkuna Muysispa yumbay liyningunata munashpa kasuyta washakananchiqqam, suq *randishqa kriyadushina kawsaykanchiqllapa. Chaqa manam atinchiqchu kumpliyta yumbay chay liykunataqa. Piru Jisukristupi kriyishpallapaqa, librina kanchiqllapa. Chaqa Dyusqam unayna liyningunata qowarqanchiq, yach'ananchiq: Uchayuqmi kanchiq, nishpa. Piru Muysispa yumbay liyningunata mana atiptinchiqllapa kumpliyta, Jisukristu wañurqan washawananchiq. Chaymi Pabluqa anyan galasyanukunata, munaptinllapa Muysispa liyningunata kasuyta washakananllapa.

Gal. 5.1–6.18 niwanchiq *kwirpunchiqpi siñalta ruraptinchiqqam, mana nimatapis yanapawanchiqchu washakananchiqqa. Piru Jisukristupi allipta kriyishpa, suqwan suqwan kuyanakuptinchiqqam, Tayta Dyusqa noqanchiqkunawan ancha kushikun.

Pablum napaykurqan galasyanukunata

1 [1-2]Kuyashqay kriyiq masitakuna,
noqa Pablu, kaypi pullay kaq kriyiq
masinchiqkunawanmi kay kartata
kach'amunillapa qamkuna *prubinsya
Galasyapi tandakaq kriyiq masiyku-
naman. Chaqa noqatam kikin Jisukristu
numbrawashqa, *apustulnin kanaypaq.
Manam runakunachu numbrawashqaqa.
Ashwanmi Jisukristu, payta
kawsachishqan Taytan Dyuswan
numbrawashqaqa. [3]Chaymi mañakuni
Taytanchiq Dyusman, Jisukristumambis,
tukuy imapi yanapashunanllapa,
kushikushpa kawsanaykillapa. [4]Chaqa
Tayta Dyus munashqanshinam
Jisukristu wañurqan, uchanchiqkuna-
manda washawananchiq, amana chay
uchayuqkunashina kawsananchiqllapa.
[5]¡Chayri tukuy tyimpu Tayta Dyusta
alabashunllapa! ¡Biba Tayta Dyus!
¡Chayshina kanqa!

Jisusllam atin washawayninchiqta

[6]Jisukristu ancha kuyawaqninchiq
wañushqanraykum, Tayta Dyusqa
kumbidawashqa kanchiq, paypi
kriyiptinchiq, washawananchiq. Piru
qamkunaqam paymanda das
akrakashpa, suq laya duktrinapina
kriyiykangillapa. Chaymi ancha
ispantani: ¿Imapaqraq chayshina
kriyiykanllapa? nishpa. [7]Chaqa Jisukris-
tullam uchanchiqkunamanda
pirdunawaqninchiq, atin washawayn-
chiqta. Chaymi mana kanchu suq laya
duktrina washawananchiqqa. Lukismi
wakin runakuna pandachishushpa, suq
laya duktrinatana yach'achishungillapa.
[8]Chayri suq laya duktrinata mayqan
qamkunata yach'achishuqtaqa Tayta
Dyus kastigashpa chingachinqa. Kanan
noqa kikiy ichu suq anjil syilumanda
shamuqqa chay
yach'achishushqaymanda suq laya
duktrinatana qamkunata
yach'achishuptiyqa, noqaykunatapis
kastigawashpa, chingachiwanqa. [9]Chay
nishushqaytam suq kutinda niriykillapa:
Suq laya duktrinata mayqan
yach'achishuqtaqar, Tayta Dyus
kastigashpa chingachinqa, nishpa.
[10]Chayshinaqam niykillapa, ancha
munashpa Tayta Dyus alabawanambaq:
“Ancha allita noqapaq
yach'achikushpam, kawsaykangi”,
nishpa. Manam munanichu, runakuna
alabawananqa. Chaqa runakuna
alabawanambaq yach'achikushpaqach'i,
Jisukristutaqa manana kasuymanchu.

Tayta Dyusmi Pabluta akrashqa karqan, apustulnin kanambaq

[11]Kuyashqay kriyiq masitakuna, kayta
allita yach'ayllapa: Noqa Pablum
*Jisukristupa shumaq nutisyanda
yach'achikuni, qamkuna washadu
kanaykipaq. Manam runakuna yuyash-
qandachu yach'achikuniqa. [12]Chaqa
Jisukristu kikinmi kay shumaq nutisyan-
daqa yach'achiwashqa. Manam mayqan
runachu yach'achiwashqaqa.
[13]Qamkunaqam noqapaqqa
yach'angillapa: Unayqam Pabluqa
*isrraylinu masingunapa duktrinanda
kasushpa kawsarqan. Chaymi Jisuspi
kriyiqkunataqa ancha qesachashpa,
munarqan limpu chingachiyta, nishpa.
[14]Chaqa unayqam noqaqa chay
isrraylinu agwiluykunapa kustumbrin-
gunata ancha allita kasurqay. Chaymi
noqaqa chay pullay wiñaqkunamandaqa
masta yach'akushqa karqay chay unay
duktrinangunata. [15]Piru Tayta Dyusqam
ancha kuyawashpa, mamitaypa
pach'ambi kaptiylla, akrawashqa
karqan, paypaq yach'achikunaypaq.
Chaymi munashqan tyimpupi, [16]Churin
Jisusta riqsichiwarqan, shumaq

nutisyanda waq mana isrraylinu kaqkunata yach'achinaypaq. Chayshina Tayta Dyus kikin yach'achiwaptinmi, mana rirqaychu ni mayqan runaman, Jisuspaq yach'achiwananqa. 17Manam ni Jirusalin llaqtaman rirqaychu, chay punta *apustulkunamanda yach'akunaypaqqa. Ashwanmi das rirqay chay *nasyun Arabyaman. Chaymandaqam kutimurqay chay Damasku llaqtamanna.

18Chaymandaqam kimsa watamandaraq Jirusalinman rirqay, Pidruta riqsishpa paywan parlaq. Chaypi tarishpaqam, paywan kinsi diyasta karqay. 19Chaypi kashpaqam, Siñurninchiq Jisuspa masan *Jakubuwambis parlarqay. *[Nuta: Chay Jakubullam Santyagupis shutirqan.]* Piru manam tarinakurqaychu chay suq apustulkunawanqa. 20Alliptam niykillapa: Allip kaqtalla iskibrishpam, qamkunaman kach'amuni. Dyuspa ñawpambim niykillapa: Manam nimatapis llullakuykanichu, nishpa.

21Chaymandaqam *prubinsya Siryaman, prubinsya Silisyaman rirqay. 22Piru prubinsya Judiyapiqam Jisukristupi kriyiq masinchiqkunaqa manaraq riqsiwarqanchu. 23Piru yach'arqanllapa: Chay runa unay qesachawaqninchiqmi manana kuntrawanchiqchu. Ashwanmi Jisuspa shumaq nutisyandana yach'achikuykan, nishpa. 24Chayshina noqapaq yach'ashpaqam, Tayta Dyusta ancha alabarqanllapa.

Apustul masingunam shumaqta Pabluta ch'ayachirqanllapa

2 1Katursi watas pasaptinqam, kriyiq masinchiq Birnabiwan Tituta apashpa, mushuqmanda ririrqay Jirusalin llaqtaman, 2Tayta Dyus kamachiwaptin. Chaymi waqman ch'ayashpaqa, chay kamachikuq kriyiq masinchiqkunawanlla tandakashpa, paykunata intyindichirqay: “Noqaqam chay mana *isrraylinu kaqkunata kayshina *Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achiykani, paypi kriyinanllapa”, nishpa. Chaqa manam munarqaychu chay kamachikuq kriyiq masinchiqkuna kuntrawananllapa, ama balinambaq chay yach'achikushqayqa. 3Chaypim pullay karqan chay kriyiq masinchiq Titupis. Paymi *nasyun *Grisyamanda kaptimbis, chay *apustul masiykunaqa mana kamachirqanchu, isrraylinukunapa siñalninda *kwirpumbi ruranambaqqa. 4Piru chay Jirusalimbiqam karqambis Jisukristupi kriyiq tukuqkuna. Paykunaqam Tituta ancha munarqanllapa kamachiyta, chay siñalta kwirpumbi ruranambaq. Chaymi paykunaqa manashinalla noqaykunaman shamushqa karqan jusgawananllapa: Jisuspi kriyishpaqachu, *Muysispa yumbay liyningunata kasuykanllapa ichu mana, nishpa. Chaqa ancham munarqanllapa, *randishqa kriyadushina kawsashpa, yumbay liyningunata kasunayllapa. 5Piru noqaykunaqam mana nimatapis paykunataqa kasurqayllapachu. Chaqa munarqayllapam, qamkuna mana isrraylinu kaqkuna Jisuspa shumaq nutisyambilla allipta kriyishpa kawsanaykillapa.

6Kanan chay mas kamachikuq kriyiq masinchiqkunaqam mana nimatapis niwarqanllapachu, kambyanaypaq chay yach'achikushqayta. Piru chay kamachikuqkunaqam ancha rrispitadu kashpapis, noqapaqqa mana balinllapachu maski chay wakin kriyiq masinchiqmandaqa. Chaqa Dyusqam mana sawa kwirpunchiqtallachu rikan. (Ashwanmi shunqonchiqta rikashpa, jusgawanchiq.) 7-8Chay kikin Tayta Dyusmi Pidruta apustulnimbaq

numbrashpa, isrraylinukunaman kach'arqan, paykunata Jisuspaq yach'achinambaq. Chayshinallam noqatapis apustulnimbaq numbrawashpa, qamkuna mana isrraylinu kaqkunaman kach'amuwarqan, qamkunata Jisuspaq yach'achishunaypaq. Chayta noqapaq intyindishpaqam, chay apustul masiykunaqa mana nimatapis niwarqanchu, kambyanaypaq chay yach'achikushqayta. 9Ashwanmi chay ancha rrispitadu kriyiq masinchiqkuna *Jakubu, Pidru, *Jwan noqapaq allita yach'ashpa, suq tratuta rurarqanllapa noqawan, Birnabiwambis, di palabra kidashpa, yach'achikuq masikuna kanayllapa. *[Nuta: Pidrullam Sifaspis shutiq.]* Chaymandaqam kayshina niwarqanllapa:

—Qamkuna riyllapa yach'achiq yumbay chay mana isrraylinu kaqkunata. Noqaykunaqam rinillapa yach'achiq kay llaqta masinchiq isrraylinukunata, nishpa.

10Chaykunata niwashpaqam rrugawarqanllapa, chay mana nimayuqkunata yanapanayllapa. Noqapismi chayshinalla yuyashpa, chay pubrikunata ancha yanapashqa kani.

Pablum Antyukiyapi Pidruta anyarqan

11Kanan noqa Pablum rini nishuqllapa imaraykum anyarqay apustul masiy Pidruta, chay Antyukiya llaqtapi mana allita rurashqanrayku. 12Chaqa chay Pidruqam Antyukiya llaqtaman ch'ayashpaqa, puntata allita rurashpa, yumbay kriyiq masinchiqkunawan pulla mikurqan. Piru chaymandaqam Jirusalinmanda ch'ayamurqan wakin isrraylinu kriyiq masinchiqkuna, *Jakubu kach'amuptin. Chay ch'ayamuqkunam munarqan, Jisuspi yumbay kriyiqkuna chay siñalta *kwirpumbi rurananllapa. Chaymi Pidruqa mancharqan, chay ch'ayamuqkuna anyanambaq: "¿Imaraykutaq mikuykangi chay mana siñalniyuq kaqkunawanqa?" nishpa. Chaymi Pidruqa chay mana siñalniyuq kaqkunamanda akrakashpa, manana mikurqanchu paykunawanqa. 13Chaymi chay suq isrraylinu kriyiq masinchiqkunapis, shiminwanlla Dyusta kasushpa, manana mikurqanllapachu chay mana isrraylinu kaqkunawanqa. Asta Birnabitapismi manchachiptinllapa, paykunawan manana mikurqanchu. 14Chayshina rurashpaqam, Jisukristu niwashqanchiqtaqa manana kasurqanllapachu. Chaymi noqa Pablu chay Pidruta yumbay kriyiq masinchiqkunapa ñawpambi anyarqay: "Qam isrraylinu kashpapismi, chay mana isrraylinu kaqkunawanqa shumaqta kawsashqa kangi. ¿Imapaqnamiri kananqa paykunataqa yach'achiykangi, kustumbrinchiqkunata kasushpa, kawsananllapaqa?" nishpa.

Jisukristupi kriyiqkunatam Dyus washan

15Noqaykunaqam isrraylinu kastamanda nasishqallapa kani. Chaymi llaqta masiy isrraylinukunapaqqa mana kanillapachu qamkuna suq nasyungunamanda kaqkunashinaqa. Chaqa qamkunapaqqam ninllapa: "*Muysispa liyningunataqam mana kasunllapachu. Chaymi uchayuqkuna", nishpa. 16Piru isrraylinu kashpapismi yach'anillapana: Jisukristupi kriyiptinchiqllam, Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawanchiq. Manam pirdunawanchiqchu, Muysispa liyningunata kasuptinchiqqa. Chaqa manam pipis washakanqachu Muysispa liyningunata kasushpaqa.

17Chayshina Jisukristupi kriyiptiyllapaqam, achka isrraylinu masiykuna noqaykunapaq kayshina ninllapa: "Paykunaqam Muysispa liyningunata

manana kasushpaqa, ancha uchayuqkuna", nishpa. ¿Chayshina Jisuspi kriyiptiyqachu, pay uchata rurachiwaykan? ¡Manám! 18Piru noqa yach'achikushpa: "Muysispa liyningunata kasushunllapa washakananchiqqa", nishpaqam, uchayuqna kayman. 19Chaqa Muysispa liyningunapi kriyishpaqam intyindirqay: Chay liykunawanqam mana atinichu washakayta. Ashwanmi yumbay chay liykunata mana atishpa kumpliyta, rini chingaq, nishpa. Chaymi chay liykunata munashpa kumpliyta washakanaypaqqa, wañushqashina kani. Piru Jisuspi kriyishpaqam, kawsamushqashina kani. 20Chaqa Jisukristu kruspi klabadu kaptinmi, noqapis paywan pulla kruspi klabadushina karqay. Chaymi kananqa kay kwirpuypiqa manana noqallachu kawsani. Ashwanmi Jisukristu *Santu Ispiritunwan noqapi kawsashpa yanapawan, allita rurashpa kawsanaypaq. Chaymi kay pachapi kawsashpaqa, Dyuspa Churimbi kriyishpa kawsani. Chaqa payqam ancha kuyawashpa, pay kikin intrigakashpa wañurqan, uchaykunamanda washawanambaq. 21Chayshina Tayta Dyus ancha kuyawashpa washawaptinmi, mana rinichu disprisyaq pay rurashqandaqa. Piru Muysispa liyningunawan atiptinchiq washakaytaqam, yanqana wañunanda Jisukristuqa.

¿Jisuspichu kriyishun ichu Muysispa liyningunapi?

3 1¡A, galasyanu tuntukuna! ¿Pitaq qamkunata brujiyashushqa, amana Jisuspi allita kriyinaykiqa? Manchu noqaykunaqa qamkunawan kashpa, ancha klarituta yach'achishurqaq: "Jisukristum kruspi wañurqan washawananchiq", nishpa. 2Mayá, niwayllapa, ¿*Muysispa liyningunata kasuptikichu, Dyuspa *Santu Ispiritunqa qamkunaman shamurqan? ¡Manam chayshinachu! Ashwanmi shamurqanqa, Jisuspaq uyakushpa, paypi kriyiptikillapa, ¿manachu? 3¿Ima, ancha tuntuchu kangillapa? Allita yuyayllapa. ¿Imashinam ch'askirqaykillapa Dyuspa Santu Ispiritundaqa? Jisuspi kriyishpallam ch'askirqaykillapaqa, ¿manachu? Chaymi ¿imashina atingillapa yuyayta: Noqanchiqlla allita kawsashpam, atinchiqllapa washakayta, nishpaqa? 4Jisuspi kriyishqaykirayku ancha padisishpapis, ¿manachu nimatapis yach'akushqallapa kangi? ¡Paqtar ashlitata yach'akushqallapa kangi! 5Chaqa Jisuspaq uyakushpa, paypi kriyiptikillapam, Tayta Dyusqa Santu Ispiritunda qoshushpa, qamkunapi achka milagrukunata rurashqa. Piru manam chayshinaqa rurashqachu, *Muysispa liyningunata kasushqaykirayku. Ashwanmi chay milagrukunata rurashqa, qamkuna Jisuspi kriyishqaykirayku.

6*Dyuspa Santu Librumbim chay unay *Abrajambaq nin: "Dyuspim allita kriyirqan. Chaymi Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana uchayuqpaqna riqsirqan", nishpa.[a] 7Chayri allita yach'ayllapa: Pipis Dyuspi allipta kriyiqqam Abrajamba karu willkanshina, nishpa. 8Chaqa unaymandapacham Tayta Dyusqa yach'arqan: Chay mana *isrraylinu kaqkuna noqapi kriyiptinqam, paykunatapis mana uchayuqpaqna rini riqsiq, nishpa. Chaymi Tayta Dyus Santu Librumbi kay allin nutisyata Abrajanda nirqan: "Abrajan, qamraykum yumbay

a 3.7 [Génesis 15.6]

*nasyungunapi tiyaqkunata rini yanapaq", nishpa.[b] 9Chayshinam Tayta Dyusqa paypi yumbay kriyiqkunata yanapan, Abrajanda yanapashqanshina.

10Piru Muysispa liyningunapi kriyiqkunaqam maldisidu rinllapa kaq chingananllapa, yumbay chay liykunata mana kumplishqanrayku. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: "Mayqan runa ichu warmi Muysispa yumbay liyningunata mana kumplishpaqam, maldisidu rinllapa kaq", nishpa.[c] 11Allitam yach'anchiqllapa: Manam pipis atinchu kumpliyta Muysispa yumbay liyningunata washakanambaqqa, nishpa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: "Tayta Dyuspi kriyiqkunaqam pirdunadu kashpa, tukuy tyimpu rinllapa kawsaq", nishpa.[d] 12Piru Muysispa liyningunata munashpa kumpliyta washakananchiqqam, Dyuspiqa manana kriyiykanchiqchu. Chaymi Dyuspa Santu Librumbiqa nin: "Muysispa yumbay liyningunata kumplishpaqam, qamkunalla atingimanllapa washakayta. Manaqa manam", nishpa.[e] *[Nuta: Piru manam pipis atinchu kumpliyta yumbay chay liykunataqa.]*

13Chaymi maldisidu karqanchiq chingananchiqllapa. Piru noqanchiqpa rrimplasunchiq Jisukristuqam maldisidu karqan, amana chingananchiqllapa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: "Qerupi yumbay warkudukunam maldisidu", nishpa.[f] 14Chayshinam Jisukristuqa kruspi warkudu wañurqan, isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis washawananchiq, chay unay Abrajanda Dyus ufrisishqanshina. Chaymi Jisukristu wañurqan, paypi yumbay kriyiqkuna *Santu Ispiritunda ch'askinanchiqllapa.

Dyusmi washan paypi kriyiqkunata

15Kriyiq masitakuna, suq kumparasyunda rurashpam, kayshina niykillapa: Mayqan runa suq tratuta rurashpa firmaptinqam, manana ni pipis atinchu chingachiyta ni yapayta, suq laya tratuna kanambaqqa. (Chayshinallam Tayta Dyus ufrisiwashqanchiqta mana nunka rinchu kambyaq.) 16Chaymi Tayta Dyusqa suq tratuta rurashpa, chay unay agwilunchiq *Abrajanda kayshina ufrisirqan: "Qamba suq miraynikiwanmi yumbay nasyungunapi tiyaqkunata rini yanapaq", nishpa.[g]

Manam nirqanchu: "Miraynikikunawanmi rini yanapakuq", nishpaqa. Ashwanmi suqpaqlla rimarqan. Chayshinam Tayta Dyusqa Churin Jisukristupaq rimarqan. 17Kaytaqam niykillapa: Tayta Dyusqam Abrajanwan chay punta *tratuta rurashpa, ancha allita ufrisirqan kumplinambaq. Chaymandaqam 430 watakuna pasaptinqa, Muysisqa Dyusmanda ch'askirqan chay liykunata. Piru Muysispa chay liyningunaqam mana atishqachu kambyayta Tayta Dyus Abrajanwan chay punta tratu rurashqandaqa. 18Chaqa Tayta Dyusqam Abrajandaqa mana washarqanchu, chay liykunata kasushqanrayku. Ashwanmi Abrajanda chay ufrisishqanda kumplishpa, dibaldilla washarqanqa.

19Tayta Dyus chayshina Abrajanda dibaldilla ufrisishpaqam, ¿imaraykutaq Muysistaqa qorqan chay liykunataqa? Chay liykunataqam qorqan, intyindinanchiq: Uchayuqmi kani nishpa. Piru chay liykunaqam balirqan Abrajamba chay karu willkan Jisukristu wañunangamanlla. Chaymi Dyuspa anjilninguna

---

b 3.8 [Génesis 12.3] **c 3.10** [Deuteronomio 27.26] **d 3.11** [Habacuc 2.4]
e 3.12 [Levítico 18.5] **f 3.13** [Deuteronomio 21.23] **g 3.16** [Génesis 22.18]

chay liykunata Muysista qorqan.
Chaymandaqam Muysisqa abugadushina kashpa, isrraylinukunata qorqan.
20Piru Tayta Dyus kikinllam Abrajanda
ufrisishqa karqan yanapanambaq.
Manam nirqanchu ni anjilningunata ni
abugadu layata, Abrajanwan parlanambaqqa.

**Muysisqam yach'achiwanchiq,
Jisuspilla kriyinanchiqllapa**

21Kinsapch'i qamkunaqa yuyangillapa:
Tayta Dyus puntata ufrisishpa
Abrajanda dibaldilla washanambaq,
¿imaraykutaq liyningunata Muysistaqa
qorqan? nishpa. ¿Tayta Dyusqachu chay
liykunawan munarqan chingachiyta pay
Abrajanda ufrisishqanda? ¡Manám! Piru
yumbay chay liykunataqam mana
atinchiqllapachu kasuyta washakananchiqqa. 22Chaymi *Dyuspa Santu
Librumbi niwanchiq: Yumbay runakuna,
warmikunam uchakunata munanllapa
rurayta, nishpa. Chayraykum uchakunapa prisungunashina karqanchiqllapa.
Piru kanan Jisukristupi kriyiptinchiqqam, Tayta Dyus yumbay
uchanchiqmanda washawanchiqllapa,
ufrisikushqanshina.

23Piru Jisuspi manaraq kriyiptinchiqqam, *Muysispa liyningunaqa suq
patrunninchiqshina karqan. Piru
kananqam yach'ashqallapa kanchiq,
Jisukristupi yuyakushpa washadu
kananchiq. 24Chaymi Jisukristu
shamushqangamanlla chay liykunaqa
suq yach'achikuqshina kamachiwarqanchiq, intyindinanchiq: Uchayuqmi kani,
nishpa. Chayshina intyindishpaqam,
listuna karqanchiq Jisuspi kriyinanchiqllapa, uchanchiqmanda
pirdunawananchiq, amana uchayuqkunapaq riqsiwananchiq. 25Chaymi kanan
Jisuspi kriyiptinchiqqa, chay liykunaqa
manana kamachiwanchiqchu.

26Chaqa Jisukristupi kriyiptinchiqllapam, yumbayninchiq Tayta Dyuspa
wambrangunana kanchiqllapa. 27Kanan
Jisukristupi kriyishpa, shutimbi
shutikushpaqam, payshinana munanchiqllapa kawsayta. Chayshinaqam
mushuq mudanata rurakuqshina
kanchiqllapa, Jisukristushina kawsananchiqllapa. 28Chaymi Jisukristupa ayllun
kashpaqa, yumbay kriyiq masinchiqkunawan suq kwirpushinallana
kanchiqllapa. Chayraykum Dyuspaqqa
isrraylinukuna chay mana isrraylinu
kaqkunawan igwallla kanchiqllapa;
*randishqa kriyadukuna chay mana
randishqa kaqkunawan igwallla
kanchiqllapa; ullqokuna warmikunawanqam Dyuspaqqa igwallla
kanchiqllapa. 29Chayshina Jisukristupa
ayllun kashpaqam, Abrajamba karu
willkanshinana kanchiqllapa. Chaymi
Tayta Dyus Abrajanda ufrisishqandaqa,
noqanchiqtapis rin qowaqninchiqllapa.

4 1Suq kumparasyundam rurashpa,
rini parlachishuqllapa: Suq runapa
churinmi tukuy iman kaqta rin ch'askiq
irinsyanda. Piru chay churin takshitaraq
kashpaqam, manaraq atinchu
wasimbiqa kamachikuyta. Ashwanmi
*randishqa kriyadushina 2kwidaqningunata kasun, taytan nishqan tyimpu
kumplinangaman. Chaqa chay tyimpukamanmi, paykunaqa paypa
kusasningunata kwidan. 3Chayshinallam yumbay noqanchiqkunapis
manaraq Jisuspi kriyishpaqa, chay
irinsyayuq wambritushina karqanchiqllapa. Chaymi runakunapa
kustumbringunata kasushpaqa,
randishqa kriyadukunashina kawsarqanchiqllapa. 4Chaymandaqam Tayta Dyus
yuyashqan tyimpu ch'ayamuptinqa,
Churin Jisusta kach'amurqan, suq
warmimanda nasishpa, lijitimu *isrraylinu kashpa, *Muysispa liyningunata

kasushpa, kawsanambaq. 5Chayshi-
naqam Jisukristu shamurqan, ama
kastigadu kananchiqllapa Muysispa
liyningunarayku. Ashwanmi shamur-
qanqa, Tayta Dyus wambrangunapaq
riqsiwananchiq. 6Chaymi Dyuspa
wambranguna kaptinchiqllapa, Churin
Jisuspa *Santu Ispiritunda
kach'amurqan, shunqonchiqman
yaykunambaq. Chaymi chay Santu
Ispiritu yach'achiwanchiq, Dyuspaq
ninanchiq: Taytitu, nishpa. 7Chaymi
Dyuspa wambrangunana kashpa,
manana kasunchiqllapachu chay unay
kustumbrikunata, randishqa kriyaduku-
nashinaqa. Ashwanmi Dyuspa
wambrangunana kashpa, paypa
iridirunna kanchiqllapa.

Amar kawsashunchu randishqa kriyadukunashinaqa

8Alliptam niykillapa, qamkunaqam
unayqa Tayta Dyuspi manaraq kriyishpa,
yanqa dyuskunata adurashpa, *randishqa
kriyadungunashina kawsarqaykillapa.
9Piru kananqam Tayta Dyusta riqsingillapa
yuyaynikipi. Piru mas allim kanman
ninanchiq: “Dyusmi noqanchiqkunata
wambrangunapaq riqsiwanchiq”, nishpa.
Chayshina riqsiwaptinchiqqa, ¿imapaqnam
runakunapa mana baliq kustumbringunata
munangillapa kasuriytaqa? ¿Imaraykutaq
munangillapa kawsariyta chay randishqa
kriyadushinaqa? 10Chaqa qamkunaqam
chay isrraylinukunashina fyistakunata
rurashpa, gwardaykangillapa wakin
diyakunata, killakunata, tyimpukunata,
watakunata, (Tayta Dyus qamkunata
uchaykikunamanda pirdunashunambaq).
11Chaymi noqaqa ancha llakini yuyashpa:
Yanqa imach'i padisishqa kani paykunata
Jisuspaq yach'achishpaqa, nishpa.

12Kriyiq masitakuna, noqa isrraylinu
kashpapismi, manana yuyakunichu
llaqta masiykunapa kustumbringuna-
piqa, washakanaypaqqa. Piru kananqam
qamkunaqa chay unay kustumbringuna-
pina yuyakuykangi. Chaymi ancha
rrugaykillapa, noqashina Jisukristupilla
kriyinaykillapa. Chaqa qamkunawan
kaptiymi, mana nima maluta rurawar-
qaykichu. 13-14Ashwanmi qeshyaq
kaptiypis, qamkunaqa shumaqta
ch'ayachiwarqayki suq anjiltashina ichu
kikin Jisukristutashina, mana nimatapis
disprisyawashpachu. Allitam
yach'angillapa, chay punta bwilta
watukushushpa qeshyaq kashqayta. Piru
yach'achishurqaqmi *Jisuspa shumaq
nutisyanda. 15Chay tyimpupim qamku-
naqa kuyawashpa, kushikushpa, ancha
yanapawarqayki. Asta ñawikikunata
surqoshpach'i, qowanaykita yanapawa-
nayki. Piru kananqa ¿imaraykutaq
manana kushikungillapachu
noqawanqa? 16¿Allip kaqta
nishuptiychu, qamkunaqa kuntray
tikrakashqallapa kangi?

17Yumbay chay llullata
yach'achikuqqam ancha munanllapa
paykunawan kanaykillapa. Piru manam
munanllapachu allipta qamkunata
yanapashuytaqa. Ashwanmi munanllapa
noqaykunamanda akrashuyllapata,
paykunatalla kasunaykillapa. 18Noqa-
paqqam ancha alli, tukuy tyimpu
suqkunamanda allip kaqta
yach'akunaykillapa. Piru noqa
qamkunawan kaptiy ichu mana kaptiypis,
chayshinalla allita yach'akuyllapa.
19Kuyashqay wambraykuna, ancham
munani Jisukristushina kawsanaykillapa.
Chaymi shunqoy ancha nanan suq warmi
qeshyanan uras ñakashqanshina, Jisukris-
tushina kanaykillapa. 20Chaymi ancha
munani qamkunawan kayta, mas allita
qamkunapaq yach'ashpa yach'achishunay.
Chaqa qamkunamanda karupi kashpam,
mana yach'anichu: ¿Imatam atishaq
rurayta, paykunata yanapanaypaq? nishpa.

Pablum suq kumparasyunda rurarqan Agarwan Sarawan

21 Allita uyawayllapa, qamkuna
*Muysispa liyningunapi yuyakuqkuna.
¿Manachu yachꞌangillapa Muysisqa
librumbi iskibrishqanda? 22 Chay
librumbim nin: *Abrajambam karqan
ishkay wambranguna. Suq wambranmi
karqan *randishqa kriyadan Agarpi.
Suqninqam karqan chay lijitima warmin
*Sarapi. Chay warmin Saraqam mana
randishqa kriyadanchu karqan. 23 Chay
randishqa warmi Agarpa wambranqam
nasirqan wambra warmillaraq kaptin.
Piru chay Sarapa wambranqam nasirqan
ancha byijitana kaptin, Tayta Dyus suq
milagruta ruraptin. Chaqa Dyusqam
Abrajanda ufrisishqa karqan, warmin
Sara wawakunambaq. Chaymi chay
ufrisishqanda allipta kumplirqan.
24 Dyusmi chay ishkay warmikunapi
yuyachiwanchiq ishkay laya tratuku-
napaq. Suq tratutaqam Tayta Dyus
isrraylinukunawan rurarqan *Sinayi
urqqopi, liyningunata kasunanllapa.
Chay punta *tratuqam yuyachiwanchiq
chay randishqa kriyada Agarpaq.
(Chaqa chay liykunawan mana atishpa
washakaytaqam, randishqa kriyaduku-
nashina kawsarqayllapa.) 25 Chaymi
chay warmi Agarpaq yuyashpaqa,
yuyanchiqllapa chay *nasyun Arabyapi
kaq Sinayi urqqopaq. Chay Sinayi
urqqopaq yuyashpaqam, yuyanchiqllapa
Jirusalin llaqtapaq. Chaqa chay
Jirusalimbi tiyaqkunaqam Muysispa
liyningunata munashpa kumpliytapis,
mana atinllapachu kumpliytaqa.
Chaymi randishqa kriyadukunashina
kawsanllapa. 26 Piru noqanchiqkuna
Jisukristupi kriyishpaqam, manana
randishqa kriyadushinachu kanchiq-
llapa. Ashwanmi rinchiqllapa riq
syiluman, suq mushuq Jirusalin llaqtapi
Tayta Dyuswan kawsananchiqllapa.
27 Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi
Abrajamba lijitima warmimbaq, chay
mushuq Jirusalimbaqpis nin:

> Chay warmim achka watakunata
> mana nima wawayuqchu karqan.
> Piru Tayta Dyus niptin, suq
> wambrayuq kashpam, ancha
> achka karu willkayuq karqan.
> Chayshinallam chay mushuq
> Jirusalimbi ancha achka rinllapa
> kawsaq, maski chay punta Jirusa-
> limbi kawsaqkunamanda. Chaymi
> chaypi kawsaqkunaqa ancha
> rinllapa kushikuq, nishpa.*h*

28 Masitakuna, chay *Isakpaq
nasinambaq ufrisishqanshinam, Tayta
Dyus ufrisirqambis, paypi yumbay
kriyiqkunata washawananchiq,
wambrangunana kananchiqllapa.
29 Chaqa Dyuspa *Santu Ispiritunmi
chay mana wawayuq Sarataqa
yanaparqan, wambrayuq kanambaq.
Chaymi Saraqa wawan Isakta
qeshyarqan. Chaymandaqam chay
Agarpa wawanqa chay Sarapa wawanda
qesacharqan. Chayshinallam kay
tyimpupipis Muysispa liyningunapi
kriyiqkunaqa Jisukristupi kriyiqkunata
qesachawanchiqllapa. 30 Kanan Dyuspa
Santu Librumbim Agarpaqqa kayshina
nirqan: “Wichukuy chay randishqa
kriyadaykita wambrandinda. Chaqa
chay kusasnikiqam chay lijitima
warmikipa wambran Isakpaqlla. Chaymi
chay randishqa kriyadaykipi wambray-
kiqa mana atinchu partinakuyta chay
churiki Isakwanqa”, nishpa.*i* 31 Kriyiq
masitakuna, chayshinallam noqanchiq-
kuna Jisuspi kriyishpaqa, Abrajamba
lijitima warmimba wambranshina

h 4.27 [Isaías 54.1] **i 4.30** [Génesis 21.10]

kanchiqllapa. Manam chay randishqa kriyadamba wambranshinachu kanchiqllapaqa, nishpa.

Jisuspi kriyishpa kawsashunllapa

5 [1]Noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishqanchiqraykum, payqa washawashqana kanchiq, amana *randishqa kriyadushina kawsananchiqllapa. Chayri chay liykunapiqa amana kriyishunchu washakananchiqqa.

[2]Chayri allita uyawayllapa, noqa Pablum allipta niykillapa: Chay siñalta *kwirpuykipi ama rurayllapachu. Chaqa chayshina rurashpaqam, qamkunaqa manana kriyiykangichu Jisukristupi, pay washashunambaqqa. [3]Mushuqmandam niriykillapa: Chayshina chay siñalta kwirpuykipi rurashpaqam, balinna *Muysispa yumbay liyningunata kumplinaykillapa. (Manaqa manam ringillapachu washakaq.) [4]Piru wakinnikiqam Muysispa liyningunata munangillapa kasuyta washakanayki. Chaymi Jisukristumandaqa akrakashqana kangillapa. Chaqa qamkunaqam manana kriyiykangichu: Tayta Dyusmi kuyawaqninchiq dibaldilla washawanchiq, Jisuspi kriyiptinchiq, nishpaqa. [5]Piru Dyuspa *Santu Ispiritun noqaykunata yanapawaptinmi, allita yuyakunillapa: Jisukristupi kriyiptinchiqmi, Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawanchiq, nishpa. [6]Chaymi tukuy shunqo Jisukristupi kriyiptinchiqqa, Dyuspaqqa manana nimapaq balinchu, siñalniyuq kananchiq ichu mana siñalniyuq kananchiqqa. Piru Dyuspaqqam ancha balin, Jisukristupi kriyishpa, suqwan suqwan kuyanakunanchiq.

[7]Qamkunaqam unayqa Jisukristupi ancha allita kriyishpa kawsarqaykillapa. Kananqa ¿pitaq qamkunata pandachishushqa, Dyus nishqanda amana kasunaykillapa? [8]Chaqa chay yach'akushqaykiqam mana Dyus nishqanshinachu kashqa. [9]Manchu ashla *libaduraqa ancha achka masata saksachin. (Chayshinallam chay mana baliq duktrinakunata ashlitata yach'akushpaqa, ancha dañakangillapa.) [10]Piru noqaqam ancha yuyakuni: Tayta Dyusmi rin yanapashuqllapa, mushuqmanda Jisukristupi kriyinaykillapa, nishpa. Piru Dyusqam ancha rin kastigaq chay mayqan ingañashuqtaqa.

[11]Kriyiq masitakuna, chay ingañashuqkunaqam noqapaqqa nishungillapa: “Pablupismi yach'achikun, chay siñalta kwirpunchiqpi rurananchiqllapa”, nishpa. Noqaqam mana chayshinachu yach'achikuni. Chayshina yach'achikuptiyqam, chay *isrraylinu llaqta masiykunaqa manana qesachawanmanchu. Piru noqaqam yach'achikuni: “Jisukristu kruspi wañushqanraykulla, Tayta Dyus tukuy uchanchiqmanda pirdunawanchiq”, nishpa. Chaymi ancha qesachawanllapa. [12]Chaymi yumbay chay piñachishuqpaq kayshina niykillapa: ¡Chay siñalta kwirpuykipi ruranaykillapa nishunanmandaqa, mas allim kanman paykunapura dyunabis kastranakunanllapa!

[13]Kriyiq masitakuna, Tayta Dyusqam washawashqa kanchiq, librina kananchiqllapa. Piru chayshina libri kashpaqa, ama kawsayllapachu kwirpuyki munashqanda rurashpaqa. Ashwanri kuyanakushpa suqwan suqwan yanapanakuyllapa. [14]Chaqa Tayta Dyuspa yumbay liyningunam kayshinalla munan niyta: “Qamkuna kikiki kwirpuykita kuyashqaykishina, runa masikitapis kuyay”, nishpa. [15]Piru ch'iqninakushpa dañachinakushpaqam, chay chukaru kaninakuq animalkunashina kangimanllapa. Kwidawkish, qamkunapura chingachinakungiman.

Santu Ispiritum yanapawanchiq, ama kwirpunchiq munashqanda rurananchiq

16Chaymi kayshina niykillapa: Dyuspa
*Santu Ispiritunda allita kasushpa
kawsayllapa, ama kwirpuyki mana baliq
munashqanda ruranaykillapa. 17Chaqa
kwirpuykim munan uchata ruranaykillapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi
munan allita ruranaykillapa. Chaymi
shunqoykipi chayshina kuntranakuptin,
mana atingillapachu kawsayta munashqaykita rurashpaqa. 18Piru Dyuspa
Santu Ispiritunda kasushpaqam, manana
nisisaryuchu chay liykunata kumplinaykillapa, washadu kanaykiqa.

19Dasmi atinchiqllapa riqsiyta chay
kwirpun munashqandalla ruraqkunataqa. Chaqa paykunaqam warmiyuq
kashpa ichu runayuq kashpa,
suqkunawan puñunllapa. Manaraq
rrispituyuq kashpa, suqkunawan
puñunllapa. Kanan ancha millanaypaq
uchakunatam ruranllapa. 20*Amitu
layakunatam aduranllapa. Brujiyanllapa. Suqkunata ch'iqnishpam
anyanllapa. Munanllapam yumbayta
binsiyta. Dasmi piñakunllapa. Paykunapaqllam tukuy imata munanllapa.
Kanan suqkunatam animachinllapa
suqkunamanda akrakanambaq.
21Ancham imbidyakunllapa, wanchikunllapa; mach'anllapa. Fyistakunapim
ancha sh'uqyashpa, mana undaq
mikushpa, upyashpa, uchata ruranllapa.
Chaymi ancha kunaykillapa unay
kunashushqayshina, chay laya uchakunata ama ruranaykillapa. Chaqa chay
laya uchayuqkunaqam mana rinchu
kawsaq Tayta Dyuswanqa.

22Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi
ancha yanapawanchiq, suqwan suqwan
kuyanakushpa, kushikushpa, shumaqta
kawsananchiqllapa. Yanapawanchiqpismi, ama piñakunanchiq; ashwan
yumbaywan pasinsyusu kananchiq,
ancha allin kashpa, yumbayta yanapananchiq, yumbaywan ancha kumplidu,
23ancha umildi kananchiq, kwirpunchiqta allita sujitananchiqllapa.
Chayshina allita ruraptinchiqqam, mana
ni pipis atinmanchu anyawayninchiqta:
“Kay liykunataqam mana kasushqachu
kangi”, nishpaqa. 24Chayshina Jisukristupi kriyishpaqam, kwirpunchiq
munashqandaqa manana ruranchiqllapachu. Ashwanmi chay kwirpunchiq
mana baliq munashqandaqa suq kruspi
wanchishqa kanchiqmanshina.
25Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun suq
mushuq laya bidata qowashqa kanchiq.
Chayri payta kasushpa kawsashunllapa.

26Ama ni palanganuchu kashunllapa,
ni piñakushunchu, ni imbidyanakushunchu suqwan suqwan.

Suqwan suqwan yanapanakushunllapa

6 1Kriyiq masitakuna, suq kriyiq
masinchiq mana allita ruraptinqa,
noqanchiqkuna Jisuspi mas allita
kriyiqkuna chay kriyiq masinchiqta
kunashpa yanapashun, chay maluta
ama masta ruranambaq. Piru umildi
kashpa, shumaqta yanapashun,
yuyashpa: Kwidawkish noqapis suq diya
mana allitachu rurayman, nishpa.
2Chayshinar tukuy imapi kriyiq
masipura yanapanakushun. Chaqa
chayshina kuyanakushpaqam, Jisukristupa liyninda kumpliykanchiqllapa.

3Piru suq mana baliq runa ichu warmi
yuyashpa: Ancha baliqmi kani,
nishpaqam, pay kikin ingañakaykan.
4Chayri kadunu allita yuyashunllapa:
¿Allitachu rurashqa kani ichu mana?
nishpa. Allita rurashpaqam, atinchiq
kushikuyta. Piru ama yuyashunchu:
Chay kriyiq masinchiqmandaqam noqa
mas allita rurashqa kani, nishpaqa.
5Chaqa kadunur suq tariyatashina

kumplishun atishqanchiqkaman, Tayta Dyuspaq allita trabajananchiq.

6Kanan Jisukristupaq yumbay yach'achiwaqninchiqta tukuy imawan yanapashunllapa.

7Amar qamkunallaqa ingañakaychu. Chaqa manam pipis atinchu Dyusta ingañaytaqa. Manchu tarpushpa mayqan laya mikunataqa, chay layatalla kusichanchiq. (Chayshinallam Tayta Dyuspaq allita yach'achikushpaqa, suq ancha shumaq primyuta rinchiq ch'askiq paymanda.) 8Piru kwirpunchiq munashqandalla rurashpaqam, rinchiqllapa chingaq, chay mana baliq kusicha chingaqshina. Piru Dyuspa *Santu Ispiritunda kasushpaqam, tukuy tyimpu Dyuswan rinchiqllapa kawsaq. 9Chayrayku ama shaykushunllapachu allita rurananchiqqa. Chaqa chayshina mana shaykuq allita rurashpaqam, ancha allin kusichayuqshina rinchiqllapa kaq suq diyaqa. 10Chayri Jisuspi kriyiq masinchiqkunata ancha allita yanapashpa, atishqanchiqkaman yumbay runakunata, warmikunata yanapashunllapa.

Pablum kay kartata ushyarqan

11Rikayllapa kay mas atun litrakunata. Kay partitallam noqa kikiy makiywan iskibriykani.

12Chay siñalta *kwirpuykipi rurachishuqkunaqam ancha munan, yumbay runakuna paykunata rrispitananllapa. Chaqa manam munanllapachu, paykunata qesachanambaqqa. Chaymi mana munanllapachu yach'achikuyta: “Jisukristu kruspi wañushqanraykum, Tayta Dyus atin washawayninchiqta”, nishpaqa. 13Chay siñalniyuq kaqkunamanda wakinqam ancha munan, qamkunapis chay siñalta kwirpuykipi ruranaykillapa, paykuna alabakashpa ninanllapa: “Chay mana *isrraylinu kaqkunatapismi yach'achishqallapa kani, *Muysispa liyningunata kumplishpa, chay siñalta kwirpumbi rurananllapa”, nishpa. Piru chayshina yach'achikushpapismi, paykunaqa mana kumplinchu Muysispa yumbay liyningunataqa. 14Piru noqaqam mana paykunashinaqa alabakanichu. Ashwanmi Siñurninchiq Jisukristutalla alabani, kruspi wañushqanrayku washawananchiq. Chaymi paytalla kasuptiy, kay mundupa kusasningunaqa manana nimapaq balinchu noqapaqqa. Chaqa noqaqam chay kusaskunapaqqa suq wañushqa runashinana kani. 15Chaqa Tayta Dyuspaqqam mana balinchu, siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kananchiqllapa. Piru paypaqqam ancha balin Jisukristupi kriyishpa, mushuq laya runakuna, warmikuna kananchiqllapa. 16Chayri kay yach'achikushqayta yumbay kasuqkunata Tayta Dyus llakipashpa yanapanqa, kushikunanllapa. Chayshinallar kushikunqallapa paypi yumbay kriyiqkuna. Chaqa paykunaqam Dyuspaqqa lijitimu wambrangunana.

17Siñurninchiq Jisuspaq yach'achikuptiymi, payta kuntraqkunaqa maqawashpa, ancha chuqriwashqallapa. Chaymi kwirpuypi achka siñakuna kidashqa. Chay siñakunaqam suq siñalshina, Jisuspa lijitimu sirbikuqnin kani, nishpa. Chaymi kananmandaqa mana munanichu ni mayqan runa ni warmi piñachiwananqa.

18Kriyiq masikuna, Siñurninchiq Jisukristu yumbaynikita yanapashunqa, kushikushpa kawsanaykillapa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN
IFISU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN
(IFISYUS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam kay kartata iskibrirqan Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Ifisuqam suq atun pudirniyuq llaqta karqan. Chaymi Jisuspi kriyiqkuna achka taksha llaqtakunamanda rirqan chay Ifisuman randiq, randikuq, kriyiq masingunata watukuq. Masta yach'ananchiq ifisyanukunapaq, liyishun Ichus 18.19-19.41; 20.17-38; Apukalipsis 2.1-7.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam kimsa wata tukuyta tiyashqa karqan Ifisupiqa, Jisukristupaq yach'achikushpa. Chay llaqtapim achka runa, warmi Jisukristupi kriyishqa karqan. Pabluqam chay llaqtamanda lluqshishpapis, chay kriyiq masingunataqa ancha kuyarqan. Chaymi *rrumanu awturidarkuna karsilaptimbis, Pabluqa chay Ifisupi tandakaq kriyiq masingunata mana qonqashpachu, karsilmandapacha kay kartata kach'arqan.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Niwanchiqmi Tayta Dyusshi munan, paypi yumbay kriyiqkuna suq yuyayniyuqlla kananchiqllapa. Kay librupim ishkay atun partikuna kan:

Ifisyus 1.3–3.21 niwanchiqllapa, Jisukristu yumbay *nasyunmanda kaqkunata kuyawaqninchiq, washawashqanchiqpaq.

If. 4.1–6.24 niwanchiqllapa, Dyuspa wambranguna kashpaqa, yumbaywan shumaqta kawsananchiqllapa.

Kay librupiqam Jisukristupi kriyiqkunapaq kimsa kumparasyungunata yach'achiwanchiqllapa:

1 Jisukristupi kriyiqkunaqam suq *adurana wasishina kanchiqllapa; Jisukristuqam chay adurana wasipa mas baliq ruminshina. (If. 2.20-22)

2 Jisukristupi kriyiqkunaqam suq kwirpushina kanchiqllapa. Jisukristuqam chay kwirpupa umanshina. (1.23, 4.12-16)

3 Jisukristupi kriyiqkunaqam suq runapa warminshina kanchiqllapa. Jisukristuqam chay warmipa qosanshina. (5.22-23)

Pablum ifisyanukunata napaykurqan

1 [1]Kuyashqay kriyiq masitakuna,
Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu
noqa Pabluta numbrawashqa,
*apustulnin kanaypaq. Chaymi Jisukris-
tupi kriyiptikillapa, kay kartata
kach'amuni qamkuna Ifisu llaqtapi
tandakaqkunaman. [2]Mañakunim Tayta
Dyusman, Siñurninchiq Jisukristu-
mambis, tukuy imapi qamkunata
yanapashunan, ama llakishpachu
ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristu wañushqanraykum, Taytanchiq Dyus ancha yanapawanchiqllapa

[3]Jisuspi kriyiptinchiqllapam, Tayta
Dyusqa syilumandapacha ancha yanapa-
washqa kanchiq, paypi mas allita
yuyakushpa kawsananchiq. ¡Chayraykur
Siñurninchiq Jisukristupa Tayta Dyusta
ancha alabashunllapa! [4]Chaqa ancha
unay tyimpupim Tayta Dyusqa manaraq
kay munduta rurashpa, noqanchiqku-
nata akrawarqanchiq, paypa
wambranguna kashpa, paypa ñawpambi
ama nima uchayuqkuna kananchiqllapa.
[5]Chayshina ancha kuyawaqninchiqmi,
unaymandapacha payqa kamawarqan-
chiq, wambranguna kananchiqllapa.
Chaymi Churin Jisukristuta
kach'amurqan washawananchiq. Chaqa
chayshinam munarqan rurayta.
[6]Chaymi ancha allin kashpa, kuyashqan
Churinwan washawaqninchiq, tukuy
imapi yanapawashqa kanchiq. ¡Chayri
payta ancha alabashunllapa! [7]Chaqa
Tayta Dyus ancha kuyawaptinchiqmi,
Churin Jisukristu yawarninda ich'ashpa
wañurqan washawananchiq.
Chayshinam Tayta Dyusqa yumbay
uchanchiqmanda pirdunawashqa
kanchiqllapa. [8]Chayshina ancha
kuyawaqninchiqmi, ancha allita
yach'achiwashqa kanchiq, yach'ayniyuq
kananchiqllapa. [9]Chayshinam intyindi-
chiwashqa kanchiq paylla yuyashqanda.
Chaqa chay yuyashqan ruranan
kaqtaqam mana pipis yach'ashqachu
karqan. [10]Piru Dyusqam kayshina
yuyarqan: Munashqay tyimpu
ch'ayamuptinmi, rini tandaq syilupi
tiyaqkunata, mundupi tiyaqkunatapis,
Churiy Jisusta kasunanllapa, nishpa.
[11]Tayta Dyusqam tukuy imata pay
munashqanshina ruran. Chaymi Churin
Jisukristupi kriyiptinchiqllapa, payqa
unaymandapacha akrawashqa kanchiq,
suq shumaq irinsyata ch'askinanchiq.
[12]Chaymi payqa munarqan noqaykuna
*isrraylinukuna Jisukristupi puntata
kriyinayllapa, kay tyimpupi qamku-
nawan yumbayninchiq paypi kriyishpa,
Tayta Dyusta alabashpa kawsananchiq-
llapa. [13]Chayshinallam qamkuna mana
isrraylinu kaqkunapis allip kaqta
uyashpa, Jisukristupa shumaq
nutisyanda yach'akushpa, paypi
kriyirqaykillapa. Chaymi Tayta Dyusqa
ufrisikushqan *Santu Ispiritunda
qoshushqallapa, qamkunapi tiyashpa,
suq siñalshina kanambaq, yumbay
riqsishuqkuna yach'anambaq:
Paykunam allipta Dyuspa wambran-
guna, nishpa. [14]Chaqa Tayta Dyusqam
manaraq irinsyanchiqta qowaqninchiq,
Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq,
yach'ananchiq: Tayta Dyusmi
washawaqninchiq, yumbay ufrisiwash-
qanchiqta rin kumpliq, nishpa. Chayri
payta alabashunllapa, ancha pudirniyuq
kashqanrayku.

Pablum Dyusman mañakurqan, Jisuspi kriyiqkuna yach'ayniyuq kananllapa

[15]Noqam yach'ani: qamkunash Siñurnin-
chiq Jisuspi kriyishpa, yumbay kriyiq
masinchiqkunata kuyashpa, kawsangillapa,
nishpa. [16-17]Chaymi Siñurninchiq Jisukris-
tupa ancha llipyaq Taytan Dyusman

mañakushpa, mana shaykuq ancha pagikuni qamkunapaq. Mañakunipismi *Santu Ispiritunwan yanapashunan, pay nishqanda intyindishpa, ancha yach'ayniyuq kashpa, payta mas allita riqsinaykillapa yuyaynikipi. 18Mañakunipismi, qamkunata yanapashunan, allita intyindinayki: Tayta Dyuswanmi tukuy tyimpu syilupi rinchiqllapa kawsaq, nishpa. Chaqa paypa yumbay wambrangunatam ancha shumaq irinsyata rin qowaqninchiq. 19-20Mañakunipismi intyindinaykillapa: Ancha pudirniyuq Tayta Dyusqam tukuy imata atin rurayta. Paypaqqam mana nima trabajuschu, nishpa. Chaymi Churin Jisukristupi kriyiqkunata yanapawaptinchiq, tukuy ima munashqanda atinchiqllapa rurayta. Chaqa ancha pudirniyuq kashpam, Tayta Dyus Churin Jisusta wañushqanmanda kawsachimushpa, syilupi *allin ladumbi tiyachirqan. Chay kikin pudirninwanmi noqanchiqkunatapis yanapawanchiq. 21Chay pudirninwanmi Jisukristuta ancha pudirniyuqta numbrashpa, nirqan: “Yumbay patrungunata, awturidarkunata, kamachikuqkunata, anjilkunata kamachiy kay tyimpupi, suq tyimpupipis. 22Tukuy ima kaqta kamachiy. Chaqa qamqam noqapi yumbay kriyiqkunapa umanshina kangi”, nishpa. 23Chayshina Jisukristu umanchiqshina kaptinqam, paypi yumbay kriyiqkunaqa kwirpunshina kanchiqllapa. Chaqa payqam Santu Ispiritunwan noqanchiqkunapa shunqonchiqpi tiyashpa, tukuy imapi kamachiwanchiq. Chayshina tukuy lugarkunapi kashpam, tukuy ima kaqta kamachin.

Dyusmi kuyawaqninchiq washawanchiqllapa

2 1Qamkuna Jisukristupi kriyiptikiqam, payqa washashushqa, tukuy tyimpu kawsanaykillapa. Piru unay tyimpupi uchayuqkuna kaptikiqam, Dyuspaqqa wañushqashina karqaykillapa. 2Chaqa Jisuspi manaraq kriyishpaqam, kay mundupi tiyaq uchayuqkunashina kawsarqaykillapa. Chay kamachikuq *dyablu wayrapi tiyaqta kasushpam kawsarqaykillapa. Chay dyabluqam Dyusta mana kasuqkunata animachin, uchakunata rurananllapa. 3Kanan unay tyimpupiqam noqanchiqkunapis chay uchayuqkunashina kawsarqanchiq, kwirpunchiqta kasushpa, mana baliq yuyashqanchiqkunata rurashpa. Chaymi Tayta Dyusqa piñakushpa, kastigawananchiqna karqan, chay suq uchayuq kaqkunatashina.

4Chayshina kastigawananchiq kashpapismi, Tayta Dyusqa ancha kuyawaqninchiq, ancha llakipawarqanchiq. 5Uchanchiqkunaraykum wañushqashina karqanchiq. Piru Tayta Dyusqam, Jisukristuta kawsachimushqanshina, noqanchiqkunatapis ispiritunchiqpi kawsachiwarqanchiq, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Chaymi ninchiqllapa: “Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, dibaldilla washawashqa kanchiq”, nishpa. 6Chayshina Tayta Dyus Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimushpaqam, noqanchiqkunatapis suq mushuq bidata qowashqa kanchiq, syilupi Jisukristuwan kawsananchiqllapa. 7Chayshina Tayta Dyus ancha yanapawaptinchiqmi, yumbay runakuna, warmikuna ch'ayamuq tyimpukunapi rinchiqllapa yach'aq: ¡Tayta Dyus ancha allin kashpam, Churin Jisukristuwan yumbay paypi kriyiqkunata ancha kuyawaqninchiq, tukuy imapi yanapawanchiq! nishpa. 8Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyawaqninchiq, uchanchiqkunamanda washawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi kriyishqanchiqrayku. Piru

noqanchiqkunallaqam mana atinchiqchu ancha allin kayta, washakananchiqqa. Ashwanmi Tayta Dyus noqanchiqkunata dibaldilla washawashqa kanchiq. 9Chaqa manam pipis atinchu ancha allita rurayta washakananqa. Chaymi mana pipis atinchu alabakayta: Noqallam washakashqa kani, nishpaqa. 10Chaqa Dyusqam Jisukristupi kriyiqkunata rurawashqa kanchiq, allita rurashpa kawsananchiq. Payqam unaymandapacha yach'arqanna: Noqa munashqayshinam allita rurashpa rinllapa kawsaq, nishpa.

Tayta Dyusmi Jisukristupi yumbay kriyiqkunata uchangunamanda pirdunan

11Qamkuna ifisyanukuna, allita yuyayllapa unay kawsashqaykipaq. Manchu llaqta masiy *isrraylinukunaqa qamkunapaq ninllapa: "*Kwirpumbi siñalta mana rurashpaqam, mana Dyuspa wambrangunachu", nishpa. Chaqa chay isrraylinukunaqam ninllapa: "Noqaykunallam siñalniyuq kashpa, Dyuspa wambranguna kanillapa", nishpa. 12Chaymi chay isrraylinukunaqa mana tandakarqanchu qamkunawanqa. Chaqa manaraq kriyiptikillapa Jisukristupim, Tayta Dyus rurashqan tratukunaqa mana qamkunapaqchu karqan. Chaymi mana yach'arqaykillapachu: Tayta *Dyusmi Akrashqan Washadurta rin kach'amuq, nishpaqa. Chaqa Dyusmanda akrakadu kashpa, manaraq paypi kriyishpam, kay mundupi malaganayashpaqa kawsarqaykillapa. 13Piru kananqam Jisukristu yawarninda ich'ashpa wañushpa, paypi kriyiptikillapa, qamkunata washashushqa, Tayta Dyuspa wambrangunana kanaykillapa.

14Jisukristu wañushpam, isrraylinu kaqkunata, mana isrraylinu kaqkunata achkata washawashqa kanchiq, suq ayllullana kananchiqllapa. Piru manaraq washawaptinchiqqam, noqanchiqkunaqa ch'iqninakushpa, suq altu pirqa layata rurashqallapa karqanchiq, ama tandanakunanchiq. Piru kananqam Jisukristu bulashpa chay altu pirqa layata, yanapawanchiq, suq ayllullana kananchiqllapa. 15Chaqa Jisukristu wañushpam, chingachirqan *Muysispa yumbay liyningunata, amana chay kamachikushqan kustumbrikunata rurananchiqllapa. Kanan isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapismi yanapawashqa kanchiqllapa, paypi kriyishpa, suq ayllullana kananchiqllapa. 16Chayshina kruspi wañushpam, isrraylinu kaqkunapaq, mana isrraylinu kaqkunapaqpis bidanwan pagarakurqan, Tayta Dyus noqanchiqkunata pirdunawananchiq. Chaymi kananqa suq ayllullana kashpa, manana ni piwambis ch'iqninakushpachu shumaqta kawsanchiqllapa.

17Chaqa Jisukristu kay munduman shamushpam, Dyuspaq yach'aq isrraylinukunata, Dyuspaq mana yach'aq suq *nasyungunamanda kaqkunatapis yach'achirqan paypa *shumaq nutisyanda, suqwan suqwan kuyanakushpa kawsananchiqllapa. 18Chayshina Jisukristu wañuptinmi, Dyuspa *Santu Ispiritun noqaykuna isrraylinu kaqkunata, qamkuna mana isrraylinu kaqkunata yanapawanchiqllapa, Dyusman qemikashpa, payman mañakunanchiq.

19Chayraykum qamkunaqa manana furastirushinachu kangillapa. Chaqa noqaykuna isrraylinu kaqkunashinam qamkunapis Tayta Dyuspa wambranguna kangillapa. Chaymi kananqa suq nasyunshinallana kanchiqllapa. 20Chayraykum noqaykunawan qamkunapis Dyuspaqqa rumimanda suq wasishina

kanchiqllapa. Chaqa Jisukristuqam chay wasipa simyintumba mas allin ruminshina. Kanan *Dyuspaq rimaqkuna, Jisukristupa *apustulningunapismi chay simyintupa suq rumingunashina kanillapa. 21Chaqa Tayta Dyusmi Churin Jisuspi yumbay kriyiqkunata yanapawanchiq, paypa shumaq adurana wasinshina kananchiqllapa. Chaymi yumbayninchiq achkayashpa tandanakunchiq, Dyusta adurashpa, paypa ancha santu *adurana wasinshina kananchiqllapa. 22Chayshina qamkunapis Jisukristupi kriyishpam, yumbay noqaykunawan kuyanakushpa kawsangillapa. Chaymi Dyuspa *Santu Ispiritunqa qamkunapipis tiyan. Chayraykum noqaykunawan qamkunapis Tayta Dyuspa ilgisyanna kanchiqllapa.

Tayta Dyusmi Pabluta kach'arqan suq nasyungunaman, Jisuspaq yach'achikunan

3 1Noqa Pablum kay karsilpi kani, tukuy maypi qamkuna mana *isrraylinu kaqkunata Jisukristupaq yach'achishushqayrayku. Chaymi Dyusman ancha mañakuni qamkunapaq. 2Chaqa allitam yach'angillapa: Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, kuyawaqninchiq, Pabluta numbrashqa, noqanchiqkunata Jisuspaq yach'achiwananchiq, nishpa. 3Chaymi Tayta Dyuslla yuyashqanda noqata yach'achiwaptin, ashlitata chay pakadupaq qamkunaman iskibrishushqa kani. 4Chayri chay iskibrishushqayta liyishpaqa, intyindiyllapa: Pabluqam allipta yach'an Jisukristulla yuyashqanda, nishpa. 5Piru unay tyimpukunapi kawsaqkunaqam mana yach'arqanllapachu Jisukristu chay yuyashqambaqqa. Piru kay tyimpupiqam Dyuspa *Santu Ispiritun akrashqan *apustulningunata, paypaq *rimaqkunatapis yach'achiwashqallapa chay yuyashqanda. 6Chay pakadu yuyashqanqam kayshina nin: Qamkuna mana isrraylinu kaqkunapisshi Jisukristupa shumaq nutisyanda kriyishpaqa, noqaykuna isrraylinu kriyiq masikikunawanqa suq ayllushina suq kwirpushinalla kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyus noqaykunata ufrisiwashqanda qamkunatapis rin qoshuqllapa.

7Noqa mana nima baliptiypismi, ancha allin pudirniyuq Tayta Dyus numbrawashqa, chay *shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq. 8Jisukristupi yumbay kriyiqkunamandam noqaqa minusta balini. Piru Tayta Dyusqam ancha allin kashpa numbrawashqa, qamkuna suq nasyungunamanda kaqkunata yach'achishunay Jisukristupa shumaq nutisyanda. Piru Jisukristu ancha allin kashqandaqam mana pipis atinchu yumbayta intyindiytaqa. Wakindallam intyindinchiqllapaqa. Chaqa Jisukristuqam tukuy ima kaqmanda mas allinqa. 9Kanan payqam numbrawarqan, Tayta Dyuslla yuyashqanda yumbay runata, warmita intyindichinaypaq. Chaqa Tayta Dyus tukuy ima kaqta ruraqqam unaymandapacha mana pitapis nishqachu karqan: “Kayshinam rini washaq chay suq nasyungunamanda kaqkunata”, nishpa.

10Chayshina Tayta Dyus noqaykunata, qamkunatapis washawanchiqllapa, syilupi ancha pudirniyuq anjilkuna kayshina intyindinanllapa: Tayta Dyusqam tukuy imapi ancha yach'ayniyuq, nishpa. 11Chaqa Tayta Dyusqam, manaraq nima kaptin, yumbay chaykunapaq yuyashqana karqan. Chaymandaqam chay yuyashqandaqa Siñurninchiq Jisukristuwan rurarqan. 12Chayraykum kananqa

Jisukristupi kriyishpaqa, mana nimata manchashpachu, atinchiqllapa Dyusman mañakuyta, yach'ashpa: Dyusmi ancha kuyawashpa, rin yanapawaq, nishpa. 13Chaymi kayshina rrugaykillapa: Qamkunata yach'achishushqayrayku padisiptiyqa, ama disanimakaychu. Ashwanri kushikuyllapa, yach'ashpa: Pabluqam ancha kuyawaqninchiq Jisuspaq yach'achiwarqanchiq. Chayraykum kananqa karsilpi padisiykan, nishpa.

Jisukristum ancha kuyawanchiqllapa

14Noqa chayshina ancha kuyashushpam, Jisukristupa Tayta Dyuspa ñawpambi qonqorikushpa, ancha mañakuni qamkunapaq. 15Chaqa Tayta Dyusqam yumbayninchiqpa Taytanchiq. Payqam anaq syilupi, kay pachapi yumbay kawsaqkunata rurawashqallapa kanchiq. 16Chaymi ancha llipyaq tukuy imayuq Tayta Dyusman mañakuni, *Santu Ispiritunwan qamkunata yanapashunan, ispirituykipi ancha jwirsayuq kanaykillapa. 17Mañakunipismi Jisukristupi allipta kriyiptikillapa, payqa shunqoykillapapi kawsanambaq, payta kuyashpa, suqwan suqwan kuyanakushpa, suq munti allin ch'upayuqshina shunqoykipi ancha jwirsayuq kanaykillapa. 18Mañakunipismi chayshina kuyanakushpa, atinaykillapa masta intyindiyta: Jisukristum tukuy maypi, tukuy tyimpupi ancha kuyawanchiqllapa, nishpa. 19Piru manam pipis atinchu intyindiyta imashinam ancha allita kuyawanchiq, nishpaqa. Piru yumbayta mana intyindiptinchiqpismi, ancha mañakuni, mas allita intyindinaykillapa, Dyuspa Santu Ispiritunwan ancha unda kanaykillapa shunqoykipi.

20Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, atin yanapawayninchiqta maski mañakushqanchiqmanda, maski yuyashqanchiqmanda, paypa pudirniyuq Santu Ispiritun shunqonchiqpi tiyaptin. 21Chayri Jisukristupi yumbay kriyiqkunaqa tukuy tyimpu paytalla alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

Dyuspi kriyiqkunaqam suq kwirpushina

4 1Chayshina Tayta Dyus qamkunata qayashuptin wambranguna kanaykillapa, noqa Pablu ancha rrugaykillapa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Chayshinam rrugaykillapa, kay karsilpi kashpa Jisuspaq yach'achikushqayrayku. 2Ancha umildi pasinsyayuqkuna kashpa, agwantanakushpa, suqwan, suqwan kuyanakuyllapa. 3Dyuspa *Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptinqar, tukuy diya suq yuyayniyuqlla kayllapa. Atishqaykikaman yumbaywan shumaqta kawsayllapa. 4Chaqa Jisukristupi yumbay kriyiqkunaqam suq kwirpushinalla kanchiqllapa. Dyuspa Santu Ispiritumbismi suqlla. Tayta Dyusmi yumbayninchiqta yanapawashqa kanchiq, suq *Washadurpilla kriyinanchiqllapa. 5Chaqa suq Siñurninchiq Jisukristullam kan. Suq duktrinayuqllam kanchiq. Shutikunanchiqpismi suqlla kan. 6Tayta Dyuspismi suqlla. Payllam yumbaypa Taytanchiq. Tukuy imatam paylla kamachin. Payllam tukuy lugarkunapi kashpa, yumbay noqanchiqkunapi tiyan.

7Piru Jisukristum yumbayninchiqta yanapawanchiq, suq laya trabajuta, suq laya trabajuta paypaq atinanchiqllapa rurayta. 8Chaymi Jisukristupaq *Dyuspa Santu Librumbi nin:

> Achka kuntraqkunata binsishpa,
> syiluman rishpam, Santu
> Ispiritunda kach'amurqan,
> runakunata warmikunata yanapa-

wananchiq, suq laya suq laya
trabajuta paypaq atinanchiqllapa
rurayta, nishpa.[a]

9Chayshina Jisukristupaq niptin:
“Syilumanmi rirqan”, nishpaqa, ¿imataq
munan niyta? Chayqam munan niyta:
Kay pachaman shamushpam, puntata
kay allpapa mas waranman ch'ayarqan,
nishpa. 10Chaymandaqam syiluman
kutirirqan, *Santu Ispiritunwan tukuy
maypi kashpa, tukuy imata kamachi-
nambaq. 11Kanan pay syiluman
rishpaqam, achka runata, warmita
yanapawarqanchiq. Chaqa wakinnin-
chiqkunatam numbrawarqanchiq,
*apustulninguna kananchiqllapa.
Wakinninchiqtaqam numbrawarqanchiq
paypaq *rimaqkuna kananchiqllapa.
Wakinninchiqtaqam numbrawarqan-
chiqllapa, *shumaq nutisyanda
yach'achikunanchiqllapa. Wakinnin-
chiqtaqam numbrawarqanchiqllapa, suq
michidurshina kriyiq masinchiqkunata
kwidashpa yach'achinanchiqllapa.
12Chayshinaqam rurarqan, kriyiq
masinchiqkunata yach'achishpa,
animachinanchiq, Jisukristupa kwirpun-
shina kashpa, paypi mas allita mas allita
yuyakunanllapa. 13Chayshinar suq
yuyayniyuqlla kashpa, Dyuspa Churin
Jisukristupi yuyakushpa, shunqonchiqpi
kada diya mas allita payta riqsishun.
Chaqa chayshina rurashpaqam, tukuy
imapi mas allita mas allita payshina
rinchiqllapa kawsaq. 14Chayri amana
wambrakunashinaqa kashunllapachu.
Manchu suq wambraqa tukuy imata das
kriyin. Chayshinallam wakin kriyiq
masinchiqkunapis mayqan qawch'u
ingañakuqpa duktrinanda das
kriyinllapa. Piru Jisukristushina
kawsashpaqam, manana rinchiqlla-
pachu kriyiq mayqan ingañakuqtaqa.
Chay ingañakuqqam manana rinchu
atiq pandachiwayninchiqta. 15Ashwanri
kuyanakushpa, allip kaqtalla rimashpa,
Jisukristupi masta masta yuyakushpa,
yach'ayniyuq mayurshina kashunllapa.
Chaqa Jisukristuqam paypi yumbay
kriyiqkunapa umanchiqshina. 16Chaymi
yumbayninchiqta yanapawanchiq, suq
kwirpushina, suq yuyayniyuqlla
kananchiqllapa. Chaqa kwirpunchiqpa
yumbay partingunaqam, yanapana-
kushpa, tukuy imata ruranllapa,
¿manachu? Chayshinalla yumbaynin-
chiq kriyiq masipura kuyanakushpaqam,
mas allita mas allita Dyuspi rinchiqllapa
yuyakuq.

Jisukristupi kriyishpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqllapa

17Jisukristu numbrawaptinmi,
kayshina ancha kunaykillapa: Amana
kawsayllapachu Dyuspi chay mana
kriyiqkunashinaqa. Chaqa paykunaqam
mana baliq yuyashqangunata rurashpa
kawsanllapa. 18Ancha angu shunqoyuq
kashpam, mana munanllapachu
Jisukristupi kriyiytaqa. Chaymi Tayta
Dyusmanda mana nimatapis
yach'akushpaqa, tutapishina kawsan-
llapa. Chayraykum chingashpa, Tayta
Dyuswanqa manana rinllapachu
kawsaq. 19Chaymi mana nimatapis
penqakushpachu, ni sujitakashpachu,
tukuy laya munashqan uchakunata
rurashpa kawsanllapa.

20Piru qamkunaqam Jisukristupaq
yach'akushpaqa, mana
yach'akurqaykichu chay uchayuqkuna-
shina kawsanaykillapa. 21Ashwanmi
Jisuspaq allip kaqta uyashpa,
yach'akurqaykillapa pay munashqan-
shina kawsanaykillapa. 22Piru qamkuna
manaraq Jisuspi kriyishpaqam,

a 4.8 [Salmo 68.18]

kwirpuyki munashqandalla rurashpa, dañakarqaykillapa. Chayri kananqa chay unay jiñuykitaqa dijayna, suq mana baliq mawka lach'apatashina, amana chayshina kawsanaykillapa.
23Ashwanri mushuq yuyayniyuq, mushuq shunqoyuqna kayllapa.
24Chayri Tayta Dyusmanda mushuq bidata ch'askishpa, ancha allin, ancha santu kayllapa.
25Chayri yumbayninchiq suq kwirpushinalla kashpa, amana ni pitapis ingañashpachu, ashwan allip kaqtalla suqwan suqwan parlashunllapa.
26Piru mayqanwan piñakushpaqa, das alliyayllapa, ama uchayuq kanaykillapa. Amar shuyaychu ni amsayanangaman alliyanayki chay piñachishuqwanqa.
27Chayshina ama dijakayllapachu, *dyablu uchata rurachishunanqa.
28Mayqan suwakuqpisri amana mastaqa suwakunqachu. Ashwanri allita trabajanqa, pubrikunata atinambaq yanapayta.
29Amar malas palabraskunataqa rimayllapachu. Ashwanri allitalla rimashpa, suqkunata animachiyllapa, Jisuspi mas allita yuyakushpa, kushikushpa kawsananllapa.
30Kanan amar llakichiyllapachu Dyuspa *Santu Ispiritunda. Chaqa Tayta Dyusqam chay Santu Ispiritunda qowashqallapa kanchiq, allita yach'ananchiq: Dyuspa wambranmi kani. Jisukristu washawashpa, syiluman rin apawaq, nishpa.
31Chayri ama syintishpachu, ni piñakushpachu, ni piwan anyanakushpa, ni musyanakushpa, ni pitapis ch'iqnishpachu, ni suq laya malukunata rurashpachu, kawsashunllapa.
32Ashwanri ancha allita suqwan suqwan yanapanakushpa, llakipanakushpa, pirdunanakuyllapa. Chaqa Jisukristu wañushqanraykum, Tayta Dyus uchanchiqkunamanda pirdunawashqa kanchiqllapa. Chayraykur noqanchiqkunapis suqwan suqwan pirdunanakushpa kawsashunllapa.

Dyuspa wambranguna kashpaqar, kayshina kawsashunllapa

5 1Qamkuna Tayta Dyuspa kuyashqan wambranguna kashpaqar, payshina kawsayllapa.
2Chaqa Jisukristuqam ancha kuyawaqninchiq, intrigakarqan wañunambaq, Tayta Dyus uchanchiqkunamanda pirdunawananchiq. Chayshina wañushpaqam Tayta Dyusta ancha kushichirqan. Chaqa Jisusqam wañurqan suq ancha shumaq uñitata ufrindapaq wanchishqashina. Chayri noqanchiqpis Jisusshina suqkunata kuyashpa kawsashunllapa, Tayta Dyusta kushichinanchiq. *[Nuta: Unay tyimpupim *isrraylinukuna shumaq uñitakunata wanchishpa, ufrindatashina qorqan Dyusta, uchangunata pirdunanambaq.]*
3Chayri Tayta Dyuspa wambranguna kashpaqa, manaraq rrispituyuq kashpa ichu rrispituyuq kashpa, ama puñuyllapachu mana rrispituyki kaqwanqa, ni suq laya uchakunata rurayllapachu. Suqkunapa imangunata ama munakuyllapachu.
4Amar malas palabrasta rimayllapachu ni tuntukunashina penqakuypaq grasyakunata rurashpa asikuyllapachu. Chaqa manam nimapis balinchu chay layakunata rimanaykillapaqa. Ashwanri Tayta Dyusta pagikushpa, kawsayllapa.
5Chaqa allitam yach'angillapa: Manaraq rrispituyuq kashpa ichu rrispituyuq kashpa, suqwan puñushpa ichu suq laya uchakunata rurashpa ichu nisyukuna kashpa, mana ringillapachu kawsaq Tayta Dyuswan Churin Jisukristuwanqa. Chaqa chay nisyukunam tukuy imata ancha munashpa, chay kusaskunata

aduraykanllapa, *amitu layakunata aduraqkunashina.
6Amar pipis ingañashunqachu, yanqakunata nishushpa, uchata ruranaykiqa. Chaqa Tayta Dyusqam chay uchata ruraqkunawan piñakushpa, ancha rin kastigaq, payta mana kasuptinllapa. 7Chayri chay laya runakunamandaqa kwidakayllapa, ama qamkunata dañachishunan.
8Qamkunaqam unay tyimpukunapi mana allikunata rurashpa, tutayaqpishina kawsarqaykillapa. Piru kananqam Jisukristupi kriyishpa, allita rurashpa, achikpishinana kawsangillapa. Chayshinalla mana shaykuq kawsayllapa, suqkunapaq suq micha achikchakuqshina kanaykillapa. 9Chaqa Dyuspa *Santu Ispiritunmi rin yanapashuqllapa, ancha allin kashpa, allitalla rurashpa, allip kaqtalla rimashpa kawsanaykillapa. 10Chayri allita yach'akuyllapa Dyus munashqanda, pay munashqanshina kawsanaykillapa. 11Amar kawsayllapachu chay uchayuq runakunashinaqa. Ashwan paykuna uchata rurashpa pakaptinqa, anyashpa kunayllapa: “Chayshina rurashpaqam, ringillapa chingaq”, nishpa. 12Chaqa chay pakashqan uchangunaqam ancha fiyu penqakuypaq. Chaymi mana munanchiqchu ni rimayta chay ucha rurashqambaqqa. 13(Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi atun michashina.) Chaymi chay pakashqa uchakunata das rikachiwanchiq, achikpishinana kidananllapa. Chaymi das intyindinchiq: Chay uchakunaqam ancha fiyu, nishpa.
14Chayraykum suq yach'ayniyuqqa nin:

> Qamkuna mana alli ruraqkunaqam puñuqkunashina, wañuqkunashina kangillapa. Chayri rikch'akamushpa, atarimuyllapa, Jisukristu achikpishinana kawsachishunan, allitana rurashpa kawsanaykillapa, nishpa.

15Chayri ancha allita kwidakashunllapa, allita rurashpa kawsananchiq. Amar tuntushinaqa kashunllapachu. Ashwanri jwisyuyuqshina kawsashunllapa. 16Chaqa kay tyimpupiqam uchayuq runakunaqa ashwamba ashwamba mana allikunata ruraykanllapa. Chayri tukuy diya allita yuyashpa, Dyus munashqanshina kawsashunllapa. 17Chayraykur ama tuntushinaqa kashunllapachu. Ashwanri yach'akushunllapa Dyus munashqanda rurananchiq. 18Amar mach'ashunllapachu. Chaqa mach'ashqakunaqam mana sujitakashpachu, tukuy imapi rinllapa dañakaq. Ashwanri Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpa, kawsashunllapa. 19Chayshina kawsashpa, *salmukunata, imnukunata, suq laya alabansakunata kantashpa, Siñurninchiq Jisusta tukuy shunqo alabashpa, suqwan suqwan animachinakushun. 20Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi tukuy tyimpu, tukuy imapaq Tayta Dyusta pagikushunllapa.

Aylluchiqkunapir shumaqta kawsashunllapa

21Yumbay qamkuna Dyusta ancha rrispitashpaqa, suqwan suqwan kasunakuyllapa.
22Qamkuna qosayuq warmikuna, Jisukristuta kasushqaykishina, qosaykitapis kasuy. 23Jisukristuqam paypi yumbay kriyiqkunapa *Washadurninchiq, umanchiqshina kashpa, kamachiwanchiq. Chaqa paypi kriyiqkunaqam Jisuspa kwirpunshina kanchiqllapa. Chayshinallam suq warmipa qosanqa umanshina kashpa paytaqa kamachin. 24Chayri Jisukristupi kriyiqkuna payta kasushqanchiqshina, warmipis qosanda tukuy imapi kasunqa.
25Runakunapis ancha kuyanqa warminda, awnki wañunqapis. Manchu Jisukristuqa paypi kriyiqkunata ancha kuyawaqninchiq, wañurqan washawananchiq. Chayshinalla suq runa warminda

kuyanqa. 26Chaqa Jisukristum wañurqan,
paypi kriyiqkunata uchanchiqmanda
pirdunawananchiq, Tayta Dyustana
kasushpa kawsananchiqllapa. Kanan
shumaq nutisyanda
yach'achiwaqninchiqmi, uchanchiqkunata
yakuwanshina mayllawashqa kanchiq.
27Chayshinam rurarqan, paypa ñawpambi
mana nima uchayuq shumaq nubyashina
kananchiqllapa. Chayshina ancha llipyaq
yuraq mudanayuqshina kaptinchiqllapam,
shumaqta rin ch'ayachiwaqninchiq.
28Chayri qamkunapis warmikita ancha
kuyay, kikin kwirpuykita kuyashqaykishina. Chaqa suq runa warminda ancha
shumaqta kwidashpaqam, pay kikin
kwidakaykan. 29Chaqa manam pipis
kwirpunchiqtaqa ch'iqninchiqchu.
Ashwanmi shumaqta kwidashpa, imatapis
mikushpa kawsanchiqllapa. Chayshinallam
Siñurninchiq Jisukristupis paypi kriyiqkunata shumaqta kwidawanchiqllapa.
30Chaqa paypi kriyishpaqam, paypa kikin
kwirpunshinana kashpa, paypa
aychanshina, tullunshina kanchiqllapa.
31Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin:
“Suq runa warmikushpaqa, taytanda,
mamanda dijashpa, warminwanna
kawsanqa. Kanan ishkay kashpapis, suq
kwirpushinallana kanqa”, nishpa.[b] 32Chay
nishqandaqam mana pipis atishqachu
ancha allita intyindiyta. Chaqa manam
rimanchu runa warmi kasarananllachu.
Ashwanmi rimambis, Jisukristu paypi
kriyiqkunawan tandakaptinchiq, paywan
suq kwirpushinallana kananchiqllapa,
nishpa. 33Chaymi niykillapa: Yumbay
runakuna ancha kuyanqa warminda kikin
kwirpunda kuyashqanshina. Warmikunapisri qosanda rrispitanqa.

6 1Wambrakuna, Jisukristupi kriyishpaqa, taytaykita, mamaykita allita
kasuyllapa. Chayshina kasushpaqam,
allita ruraykangillapa. 2Chaqa Tayta
Dyuspa punta liyninmi kayshina nin:
“Taytaykita, mamaykita rrispitayllapa”,
nishpa. Chay liyta niwaqninchiqmi, suq
shumaq primyuta kayshina ufrisiwashqa
kanchiq: 3“Taytaykita, mamaykita
kasuptikiqam, ancha rini yanapashuq,
kushikushpa, achka watakunata kay
mundupi kawsanaykipaq”, nishpa.[c]
4Qamkuna taytakunapis, wambraykikunata ama piñachiyllapachu. Ashwanri
shumaqta yach'achishpa kunashpa,
kriyayllapa, Jisukristupi kriyinanllapa.
5Qamkuna *randishqa kriyadukuna,
patrunnikita manchashpa, allita
rrispitashpa kasuyllapa, Jisukristuta
kasuykangimanshina. 6Chayri chay
patrunniki rikashuptin ichu mana
rikashuptimbis, allita trabajayllapa. Piru
amar trabajaychu chay patrunnikiwan
allita kidanaykillaqa. Ashwanri Dyus
munashqanda rurashpa, tukuy shunqo
allita trabajay, Jisukristupaq trabajaykangimanshina. 7Chayshina
kushikushpa, patrunnikita allita
yanapashpaqar, Jisuspaqshina trabajay,
ama runakunapaqllachu. 8Chaqa
randishqa kriyadu ichu libri runa
kashpapismi, allita yach'anchiqllapa:
Tayta Dyusmi rin pagarawaqninchiq alli
rurashqanchiqpaq, nishpa.
9Qamkuna patrungunapis, randishqa
kriyaduykikunata ama nimatapis
manchachishpachu, shumaqta
kamachiy. Chaqa syilupim kan yumbayninchiqpa patrunninchiq. Payqam mana
ni pitapis sawachashpachu, yumbayninchiqta ancha allita rin jusgawaqninchiq.

Dyuspa armangunawanri dyabluta kallpachishunllapa

10Kananri kriyiq masitakuna, Jisukristuman mañakushunllapa, pudirninwan

b 5.31 [Génesis 2.24] **c 6.3** [Éxodo. 20.12]

yanapawaptinchiq, uchakunata binsinanchiq. 11Manchu suldadukuna kuntrangunata binsinanllapaqa, jirrumanda kaskuta rurakushpa, *jirrumanda chilikinda rurakushpa, armangunawan pilyanllapa. Chayshinallar noqanchiqkunapis Tayta Dyusmanda armangunatashina ch'askishunllapa, *dyablu ama ingañawananchiq. 12Chaqa noqanchiqkunaqam mana pilyaykanchiqchu runa masinchiqkunawan. Ashwanmi pilyaykanchiqqa chay jwirsayuq, pudirniyuq, kamachikuq dyablukunawan, tutayaqpi puriq kamachikuqkunawan. Paykuna ingañaptinmi, kay pachapi achka runa warmi tutayaqpishina puriykanllapa. Chay kamachikuq dyablukunam altupi bwilaq dyablukunatapis kamachinllapa. 13Chayri Tayta Dyusmanda yumbay chay armangunatashina ch'askishunllapa, chay dyablukunamanda atinanchiq washakayta. Chayshina ruraptinchiqqam, chay dyablukunaqa suq diya munashpa binsiwayninchiqta, mana rinllapachu atiq.

14Chayri allip kaqtalla kriyishpa, rimashpaqa, suldadukuna wach'ukunda rurakuqshina kashunllapa. Chayshinar allitalla rurashpa, jirrumanda chilikiyuqshina kashunllapa. 15Listur kashunllapa, *Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunanchiq, suqkunapis Dyuswan alliyananllapa. Chaqa chay shumaq nutisyanqam noqanchiqpaqqa suldadupa sapatungunashina. 16Yumbay kusasmandam masta balin Jisukristupi allita kriyinanchiqllapa. Chayshina kriyishpaqam, suq *iskudu tabla layata piskaykanchiqmanshina washakananchiq. Chaqa dyabluqam ancha munan dañachiwayninchiqta, rumikunawan sitawanchiqmanshina. Piru Jisukristupi allita yuyakushpaqam, chay iskudu tabla layawan atinchiq arkayta, ama ch'ayachiwananchiq. 17Tayta Dyusmi washawanchiqllapa, suq suldadu jirrumanda kaskunwan washakaqshina. Tayta Dyus nishqanqam *atun kuchillushina. Chayri Dyuspa *Santu Ispiritunmanda yach'akushun Dyus nishqanda, dyabluta maqashpa, binsinanchiq. 18Piru Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptin, allita yuyashpa, mana shaykuq mañakuyllapa yumbay kriyiq masinchiqkunapaq.

19Noqapaqpis mañakuyllapa, Tayta Dyus yanapawanambaq, ama manchashpachu, ashwan ancha allita Jisukristupa pakadu nutisyanda yach'achikunay. Chaqa unaymandapacham mana pipis intyindishqachu: (Tayta Dyusmi qamkuna mana *isrraylinu kaqkunatapis munan washashuyllapata, nishpa.) 20Kanan Tayta Dyusmi numbrawashqa, rrimplasun rimanaypaq chay shumaq nutisyanda. Chayraykum kay karsilpi kadinakunawan watadu kani. Chayri Tayta Dyusta noqapaq rrugayllapa, ama nimata manchashpachu, paypaq yach'achikunay.

Pablum dispidikarqan

21-22Kuyashqanchiq kriyiq masinchiq Tikikum ancha allita yanapawashqa, Jisukristupaq yach'achikunay. Chaymi payta rini kach'amuq, qamkunata animachishunan: “Masanchiq Pablum karsilpiqa kayshina kawsaykan”, nishpa.

23Kriyiq masitakuna, ancham mañakuni, Taytanchiq Dyus, Siñurninchiq Jisukristupis tukuy imapi qamkunata yanapashunan, kushikushpa, kuyanakushpa, Dyuspi allita yuyakunaykillapa. 24Chayshinam mañakuni, Tayta Dyus yumbay allin kriyiq masinchiqkunata ancha yanapanambaq. Chaqa paykunaqam mana shaykuq Siñurninchiq Jisukristuta kuyaykan. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN
FILIPUS LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN
(FILIPINSIS)

¿Pitaq karqan San Pablu? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqan Filipus llaqtapi tiyaq kriyiq masingunaman. Filipusqam *rrumanukunapaqqa ancha baliq llaqta karqan. Chay llaqtaqam *prubinsya Masiduñapi karqan. Chayman Pabluqa rishpa, *Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikurqan. Masta yach'ananchiq chay filipusinu kriyiqkunapaq, liyishun Ichus 16.6-40.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam karsilpi karqan. Chaymi chay Filipuspi tiyaq kriyiq masingunaqa chaypaq yach'ashpa, munarqanllapa qellaywan ichu suq laya kusaskunawan Pablutaqa yanapayta. Chaymi Ipafrudituta Pabluman kach'arqanllapa, chay kusaskunata apanambaq. Chaymandaqam Pabluqa kay kartata iskibrirqan, chay filipusinu kriyiq masingunata ancha pagikunambaq, chay rrigalukunata kach'ashqanllaparayku. Paykunataqam animachirqambis, Jisukristupi ancha allita kriyinanllapa. Chayshina iskibrishpaqam, Ipafrudituta kach'arqan, kay kartata apananllapa filipusinu kriyiq masingunaman.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Filipinsis 1.1-11; 4.10-23 niwanchiqllapa, Pablu filipusinu kriyiq masingunata ancha pagikushqambaq, Dyusman paykunapaq ancha mañakushqambaq.

Flp. 1.12-30 niwanchiq, Pablu karsilpi kashpapis, yach'arqan: Suqkunam Jisukristupaq yach'achikuykanllapa, nishpa. Chaymi ancha kushikurqan. Niwanchiqpismi, Jisukristupi kriyishpaqa, ancha ñakashpapis, ama disanimakananchiq.

Flp. 2.1-18 niwanchiq, Jisukristushina umildi kananchiqllapa.

Flp. 2.19-30 niwanchiq, Timutiyu, Ipafruditu Pabluta ancha yanapashqambaq.

Flp. 3.1–4.9 niwanchiq, Jisukristuta yuyayninchiqpi riqsishpa, allita kasunanchiq, ama pilyanakunanchiq, ashwan kushikushpa kawsananchiqllapa.

Pablum napaykurqan filipusinukunata

1 [1]Kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan Jisukristupa sirbikuqnin kanillapa. Chaymi kay kartata kach'amuni qamkuna Filipus llaqtapi tiyaq kriyiq masiykunaman. Chaqa qamkunaqam Jisukristupi allipta kriyishpa, Dyuspa wambrangunana kangillapa. Chaymi *ubispuykikunata, *dyakunuykikunata, yumbay

qamkunata napaykuykillapa.
2Mañakunim Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis, tukuy imapi qamkunata yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Pablum Dyusman mañakurqan kriyiq masingunapaq

3Kriyiq masitakuna, kada bwilta qamkunata yuyashushpam, Dyusman ancha pagikuni qamkunapaq. 4-5Kanan qamkunapaq Dyusman mañakushpaqam, ancha kushikuni. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki diyamandapacham kanangaman qamkunaqa ancha yanapawashqa kangi, *Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq. 6Kanan allitam yach'ani: Tayta Dyusmi qamkunata yanapashushqa, paypi kriyishpa, pay munashqanda ruranaykillapa. Chayshinallam mana shaykuq rin yanapashuqllapa, mas allita mas allita pay munashqanda rurashpa, kawsanaykillapa, Jisukristu shamunan diyakaman. 7Chaymi ancha balin, tukuy shunqo qamkunata kuyashunaypaq. Chaqa kay karsilpi kaptiy ichu libri kaptiypis, qamkuna ancha yanapawangi, kuyawaqninchiq Tayta Dyuspa shumaq nutisyanda awturidarkunapa ñawpambi yach'achikunay: “Kay nishushqayqam allip”, nishpa. 8Kanan Tayta Dyusmi yach'an: Churiy Jisukristu yanapaptinmi, Pabluqa tukuy shunqo filipusinukunata ancha kuyan, nishpa. 9Chaymi Dyusman mañakuni, chay ancha kuyakushqaykimanda masta kuyakunayki, allita Dyusmanda yach'akushpa, ancha yach'ayniyuq kanaykillapa. 10Mañakunipismi, ancha allita yach'anaykillapa, imam alli, imam mana allichu, nishpa, Jisukristu shamuptin, ama nima uchayuq kanaykillapa, 11ashwan Jisukristu yanapashunan, yumbayta allita rurashpa kawsanaykillapa, yumbay rikashuqkuna Tayta Dyusta alabananllapa.

Jisukristupi kriyishpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqllapa

12Kriyiq masitakuna, noqa Pabluta karsilawaptinllapam, mas achka runakuna, warmikuna *Jisuspa shumaq nutisyanda uyashqallapa. 13Chaqa gubyirnu *Sesarpa yumbay kwidakuq suldadunguna, kay atun llaqtapi yumbay tiyaqkunapismi yach'anllapana: Pablutaqam karsilashqallapa, Jisukristupaq yach'achikuptin, nishpa. 14Kanan kay karsilpi kashpa, mana nimata manchashpachu, Jisukristupaq yach'achikuptiymi, ancha achka kriyiq masinchiqkunapis, manana manchashpachu, Jisukristupaq masta yach'achikuykan.

15Allibmi wakingunaqa imbidyawashpa, munashpa binsiwayta, Jisukristupaq yach'achikuykan. Piru suqkunaqam, allin shunqoyuq kashpa, munashpa yanapawayta, Jisukristupaqqa yach'achikuykan. 16-17Paykunaqam kuyawashpa, yach'anllapa: Tayta Dyusmi Pabluta numbrashqa, shumaq nutisyanda yach'achikunan. Chaymi karsilpina kidashqa, nishpa. Chay imbidyawaqkunaqam Jisukristupaq yach'achikushpaqa yuyanllapa: Pablu karsilpi kaptinqar piñachishun, paypa rrimplasun yach'achikushpa, nishpa. 18Piru manam piñakunichu. Chaqa allin shunqoyuq kashpa, ichu mana allin shunqoyuq kashpapismi, Jisukristupaq yach'achikuykanllapa. Chaymi ancha kushikuni. Kanan mastam rini kushikuq, 19qamkuna Dyusman noqapaq mañakuptiki, Jisukristupa *Santu Ispiritun yanapawaptin washakanaypaq. 20Piru wañushpa ichu kawsashpapis, ancha

munani Jisukristupaq yach'achikuyta,
mana nimatapis penqakushpachu ni
manchashpachu, achka runa, warmi
payta alabananllapa. 21Chaqa kawsash-
paqam, kay bidapi Jisukristuta rini
alabaq. Piru wañushpaqam, suq
bidapiqa paywan kawsashpa, rini
alabaq. Chaymi noqapaqqa alli kanman
wañunaypaq.
22Piru manaraq wañushpaqam,
mastaraq atiyman Jisukristupaq
yach'achikuyta. Chaymi mana
yach'anichu: Mayqanmi mas allin,
kawsanaypaqraq ichu wañunaypaqna,
nishpaqa. 23Chaqa noqapaqqam allina
kanman wañunaypaq, Jisukristuwanna
kanaypaq. Piru noqaqam mana
yach'anichu: Mayqanmi mas alli,
nishpa. 24Chaqa qamkunapaqqa mas alli
kanman kawsanaypaqraq, Jisukristupaq
mas allita qamkunata yach'achishunay.
25Chaymi yuyakuni: Rinim kawsaqraq,
qamkunata animachishunay,
kushikushpa, mas allita Siñurninchiqpi
kriyinaykillapa, nishpa. 26Chaymi
Jisukristu kay karsilmanda surqowaptin,
mushuqmanda qamkunawan karinay-
paqqa, ancha kushikushpa, payta
ringillapa alabaq.
27Piru mastam rrugaykillapa,
Jisukristu nishqanshina kawsanayki-
llapa. Chayshina kawsaptikillapaqam,
qamkunaman shamushpa ichu mana
shamushpapis, rini yach'aq: Suq
yuyayllam mana shaykuq yanapana-
kuykan, *Jisuspa shumaq nutisyanda
yach'achikushpa, nishpa. 28Chaqa Tayta
Dyusmi rin yanapashuqllapa, chay
kuntrashuqkunata ama nimatapis
manchanaykillapa. Chaymi chay
kuntrashuqkunaqa rinllapa yach'aq:
Jisuspi mana kriyishpaqam, rinchiqllapa
chingaq, nishpa. Piru qamkunaqam
ringillapa yach'aq: Dyusmi rin
washawaqninchiq, nishpa. 29Chaqa
ancham balin qamkuna Jisukristupi
kriyinaykillapa. Piru ancham balimbis
chayshina kriyishqaykirayku, qesachadu
kashpa, ñakanaykillapa. 30Chaymi
kananqa qamkunapis noqashina
Jisukristupaq yach'achikuptiki, payta
kuntraqkuna qamkunatapis qesacha-
shungi. Manchu qamkunapa pullayki
kashpa, qesachadu kaptiy rikawarqayki-
llapa. Kanan qamkunaqam
yach'angillapa: Pabluqam karsilpi ancha
ñakashpapis, Jisukristupaq mana
shaykuq yach'achikuykan, nishpa.

Jisukristushinar umildi kashunllapa

2 1Manchu Jisukristupi kriyiptikiqa,
payqa qamkunata ancha animachi-
shungi. Ancha kuyashushpam, tukuy
imapi qamkunataqa kunswilashungi.
Paypa *Santu Ispiritumbismi qamkunata
tukuy imapi yapachashungi. Tayta
Dyuspismi ancha kuyashushpa, llakipa-
shungi. 2Chayri qamkunapis kuyana-
kushpa, suq yuyaylla kashpa, suqwan
suqwan ancha shumaqta kawsayllapa,
masta kushichiwanayki. 3Amar palanga-
nuqa kayllapachu. Amar rurayllapachu
qamlla munashqaykitaqa. Ashwan
umilidi kashpa yuyayllapa:
Suqkunaqam ancha balin maski
noqamanda, nishpa. 4Amar yuyaylla-
pachu qamkunapaqllaqa. Ashwan
suqkunapaqpis yuyayllapa: ¿Imam mas
alli paykunapaq? nishpa.
5Chayri qamkunapis Jisukristu
yuyashqanshinalla yuyayllapa. 6Manchu
payqa syilupi Tayta Dyuswan kashpaqa,
Taytanshina ancha baliq kamachikuq
Dyus karqan. Piru manam nirqanchu:
“Taytayshinallam kashaq”, nishpaqa.
7Ashwanmi tukuy imata dijashpa, kay
mundupi nasirqan, umildi yanapakuq
runa kanambaq. 8Chayshina umildi
runa kashpam, Tayta Dyusta tukuy
imapi kasushpa, suq kruspi penqakuy-

paqta wañurqan. 9Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa kawsachimushpa, ancha pudirniyuq kamachikuqta rurarqan, yumbay awturidarmanda mas kamachikuq kanambaq. 10Chaymi syilupi yumbay kaqkuna, kay pachapi yumbay tiyaqkuna, kay pachapa warambi yumbay kaqkunapis Jisuspa ñawpambi rinllapa qonqorikuq, payta rrispitashpa. 11Chayshina qonqorikushpaqam, yumbaypa ñawpambi ninqallapa: “Jisukristum tukuy ima kaqpa kamachikuqnin”, nishpa, Tayta Dyustapis alabananllapa.

Jisuspi kriyiqkunaqam michakunashina

12Ancha kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa qamkunawan kashpa kunashuptiymi, tukuy tyimpu allita kasuwarqaykillapa. Kanan qamkunamanda karupi kaptiypisri, allita kasuwayllapa. Umildi kashpa, imashinapis kamakayllapa washakanayki. Chayri manchayllapa: Uchata rurashpakish, Dyusmanda akrakayman, nishpa. 13Piru Dyus kikinmi qamkunata animachishungi, pay munashqanda qamkunapis munanaykillapa. Chaymandaqam yanapashungillapa, chay munashqanda ruranaykillapa.

14Chayri ama kijakushpachu ni anyanakushpachu, tukuy imata shumaqta rurayllapa, 15-16Dyuspa mana uchayuq wambranguna kanaykillapa. Chaqa chayshina kay mundupi ancha uchayuqkunapa ukumbi kawsaptikillapaqam, paykunapis animakanmanllapa, Dyusta kasunanllapa. Chaqa paykunaqam uchangunarayku tutayaqpishina kawsaykanllapa. Piru qamkuna Dyuspa kawsachikuq nutisyanda paykunata yach'achishpaqam, lusirukunashina llipyaykangillapa paykunapaqqa. Chaymi Jisukristu shamuptinqa, noqaqa ancha rini kushikuq qamkunapaq: Manam yanqachu chay Filipusmanda kaqkunata yach'achishqa kani, nishpa. 17Kanan qamkuna Jisuspi allita kriyishpam, Dyusta allita kasushpa, kawsaykangillapa. Chaymi noqaqa ancha kushikuni, yawarniyta ich'ashpa, wanchiwanan kaptinllapapis. Chaqa suq animal ufrindapaq wanchishqandashina munaptinllapa wanchiwaytapismi, kushikushpa qamkunata animachiykillapa. 18Chayshinallar qamkunapis kushikushpa, noqata animachiwayllapa kushikunaypaq.

Pablum yuyarqan kach'ayta Ipafrudituta Timutiyutapis Filipus llaqtaman

19Siñurninchiq Jisus munaptinmi, utqa kach'amushaq qamkunaman kriyiq masinchiq Timutiyuta. Chayshina qamkunamanda kutimushpa willawaptin: “Kayshinam chay Filipus llaqtapi kawsaykan”, nishpaqam, noqaqa ancha rini kushikuq. 20Manam kanchu suq yach'achikuq masiy kay Timutiyushinaqa. Chaqa payqam noqashinalla yuyashpa, ancha munan qamkunata yanapashuyta, allita rurashpa, kawsanaykillapa. 21Piru achka yach'achikuqqam paykuna munashqandalla ruranllapa. Manam ruranllapachu Jisukristu munashqandaqa. 22Piru qamkunaqam allita yach'angillapa: Masanchiq Timutiyum ancha allita Pabluta yanapashqa, nishpa. Chaqa payqam churiyshina noqawan pulla *Jisuspa shumaq nutisyanda ancha yach'achikushqa. 23Chaymi munani qamkunaman kach'amuyta. Piru puntatam munani yach'ayta: ¿Imam rin pasawaq? nishpa. Chay yach'ashqay urasmi Timutiyutaqa rini kach'amuq. 24Piru yuyakunim: Jisukristum yanapawanqa, kay karsilmanda lluqshishpa, utqa shamunaypaq watukushuqllapa.

25Munanim kach'amuyta kuyashqay kriyiq masinchiq Ipafruditutapis. Chaqa

qamkuna kikikim payta
kach'amurqayki, noqata yanapawa-
nambaq. Payqam ancha allita yanapa-
waykan, *dyabluta binsishpa, Jisuspaq
yach'achikunaypaq. 26-27Piru payqam
ancha qeshyaq kashpa, wañuykarqanna.
Chaymi chaypaq yach'aptikillapa, payqa
ancha llakishpa nirqan: “Chay kriyiq
masiykunach'i noqapaq anchana
llakiykanllapa”, nishpa. Chayraykum
ancha munashqa shamuyta qamku-
naman. Allibmi payqa ancha qeshyaq
karqan. Piru Tayta Dyusmi payta,
noqata llakipawashpa, yanaparqan
kach'akanambaq, ama ashwamba
llakinaypaq. 28Chaymi Ipafruditu ancha
munaptin rikashuyllapata,
kach'amuykani, payta rikashpa kushiku-
naykillapa, noqapis amana paypaq
llakinaypaq. 29-30Chayri pay
qamkunaman ch'ayamuptinqa, ancha
kushikushpa, payta ancha rrispitashpa,
Jisuspa shutimbi shumaqta
ch'ayachiyllapa. Chaqa payqam
yach'ashpa: Chay karsilpiqam atini
wañuyta, nishpapis, kayman shamurqan
yanapawanambaq. Chaymi yaqqa
wañurqan. Chaqa qamkunaqar karu
llaqtapi kashpa, mana atirqaykillapachu
yanapawayta.

Jisukristupi ancha allita yuyakushun

3 1Kriyiq masitakuna, Siñurninchiqpi
allita yuyakushpa, kushikushpa
kawsayllapa. Manam shaykunichu
kayshina achka kutinda qamkunata
kunashunaypaqqa. Chaqa chayshina
Jisukristupaq allita yach'aptikiqam,
mana pipis ingañashunqachu. 2Chayri
kwidakayllapa yumbay mana baliq
yach'achikuqmanda. Paykunaqam
dañachikuq allqokunashina. Chaqa
yach'achikunllapam: *Kwirpumbi
siñalniyuq kaqkunallash Dyuspa
wambrangunaqa, nishpa. Manam
chayshinachu. 3Ashwanmi Dyuspa
*Santu Ispiritun yanapawaptinchiq,
noqanchiqkunaqa Dyusta adurashpa,
Jisukristupi kriyishpa, Dyuspa
wambrangunaqa kanchiqllapa. Chaymi
kushikunchiqllapa. Mananam
kriyinchiqllapachu: Kwirpumbi siñalta
rurashpa ichu suq kustumbrikunata
rurashpam, Dyuspa wambranguna
kanchiqllapa, nishpa. 4Piru Jisuspi
manaraq kriyishpam, noqapis ancha
pandarqay. Chaqa yuyarqaymi:
Kwirpuypi siñalniyuq kashpa, *isrrayli-
nukunapa duktrinanda kasushpam,
noqa kikiylla atini washakayta, nishpa.
Kanan yumbay isrraylinumandam noqa
masta yuyakurqay chay kustumbrikuna-
piqa. Manam pipis binsiwaqchu. 5Chaqa
8 diyasniyuq kaptiymi, kwirpuypi
siñalta rurarqanllapa. Chaymi ancha
lijitimu isrraylinu kani. Taytay, mamay,
agwiluykunapismi *Isrrayilmandalla
karqanllapa. Chaqa chay alma
Binjamimba *atun ayllunmandam kani.
*Farisiyukunapa duktrinandam ancha
allita sigirqay. Chaymi *Muysispa
liyningunata ancha allita kasurqay.
6Chayshina ancha allita kasushpa
kawsaptiymi, mana pipis atiqchu
anyawaytaqa. Kanan chay liykunapi
yuyakushpam, Jisuspi kriyiqkunata
ch'iqnishpa, ancha qesacharqani. 7Piru
kananqam Jisukristupi kriyishqayrayku,
tukuy chay rurashqaykuna noqapaqqa
manana balinchu. 8Chaymi bidaypi
Jisukristu tukuy imamanda noqapaqqa
masta balin. Chayraykum noqaqa tukuy
chay munashqaykunata dijashqana kani,
Siñurniy Jisukristuta yuyayniypi mas
allita riqsinaypaq. Chaymi chay
munashqaykunaqa noqapaqqa ancha
millanaypaq mapashinana kidashqa,
9Jisukristuta masta kuyanaypaq.
Chayraykum manana kriyinichu:
Muysispa liyningunata kasushpam, atini

washakayta, nishpaqa. Ashwanmi yach'ani: Jisukristupi allipta kriyiptiymi, Tayta Dyus yumbay uchaykunamanda pirdunawan, nishpa. 10Chaymi Jisukristuta yuyayniypi riqsishpa, paypa pudirninwan Dyusta kasushpa, munani kawsayta, Jisukristushina padisinaypaq. Chaqa Tayta Dyusmi paytaqa wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinam noqapis munani yanapawanambaq, payta allita kasunaypaq, awnki Jisustashina noqata wanchiwaptinllapapis. 11Chayshina munaptinllapa wanchiwaytapismi, Dyuspi yuyakuni: Suq diyam noqatapis rin kawsachiwaq, nishpa.

Pablum munarqan Jisusta allita kasuyta

12Manam ninichu: Jisukristushinam kani, nishpaqa. Chaqa noqaqam yach'ani: Manaraqmi payshinachu kawsani, nishpa. Piru payqam washawashqa, payshina kawsanaypaq. Chaymi tukuy ima atishqayta rurani, pay munashqanshina kawsanaypaq. 13Kriyiq masitakuna, noqaqam mana ninichu: Jisukristu munashqanshinallam kawsaykani, nishpaqa. Piru tukuy ima chay unay rurashqaykunataqam dijashqana kani. Kananqam tukuy ima atishqayta ruraykani Jisukristu munashqanshina kawsanaypaq. 14Chaqa Tayta Dyusmi kumbidawanchiq, syiluman apawaqninchiq, primyunchiqta qowananchiqllapa, Jisukristuta mana shaykuq sirbiptinchiq. Chaymi noqaqa tukuy ima atishqayta ruraykani, chay primyuta ch'askinaypaq.

15Chayrayku Jisuspi yumbay ancha allita yuyakuqkuna chay nishushqayshina yuyashunllapa. Wakinnikikuna suq layata yuyaptikiqam, Tayta Dyus rin intyindichishuq. 16Piru yumbay yach'akushqanchiqta mana shaykuq kasushunllapa, suq duktrinayuqlla suq yuyayniyuqlla kashpa. 17Kriyiq masitakuna, qamkunawan kashpa shumaqta kawsaptiymi, allita rikawarqaykillapa. Chayri kananqa noqashina, chay suq kriyiq masinchiqkunashina qamkunapis Dyusta allita kasushpa, kawsayllapa. 18Piru achka runakunam Jisukristuta kuntrashpa, mana kriyinllapachu: Paymi kruspi wañushpa, atin washawayninchiqta, nishpa. Chaymi noqa waqashpa, achka kutinda qamkunata kunashushqayshina, suq kutinda niriykillapa: “Chay kuntraqkunataqar ama kasuyllapachu”, nishpa. 19Chay laya runakunataqam Tayta Dyusqa rin chingachiq. Chaqa allip Dyusta mana munashpa kasuytam, paykunapa kwirpun munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Penqakuypaq kusaskunata rurashpapismi, mana penqakushpachu, ashwan alabakanllapa. Kay mundupa yumbay kusasnimbillam yuyanllapa. 20Piru yumbay noqanchiqpaqqam kan suq llaqtanchiq anaq syilupi. Chaymi shuyaykanchiqllapa, Siñurninchiq Jisukristu waqmanda shamunangaman washawananchiq. 21Chayshina shamushpam, tukuy laya pudirniyuq kamachikuqta binsishpa, tukuy ima kaqta rin kamachiq. Kay kwirpunchiq wañunambaq kaqtapismi chay pudirninwan rin kambyaq, paypa shumaq kwirpunshina kashpa, amana wañunanchiqllapa.

Jisuspi kriyishpaqa, kushikushunllapa

4 1Ancha kuyashqay kriyiq masitakuna, qamkuna ancha kushichiwashpaqam, shumaq primyuyshina kangillapa. Chaymi ancha munani rikashuyllapata. Kanan ancha kuyashushpam kunaykillapa, Jisuspi mana shaykuq yuyakunaykillapa.

2Kayshinam nini chay kriyiq panisitanchiq Ibudyata, Sintikatapis:

Jisuspi allipta kriyishpaqam, alliyayllapa, suq yuyayniyuqlla kanaykillapa. 3Ancha allin yach'achikuq masisitu, qamtapismi rrugayki, chay ishkay paninchiqkunata yanapanayki alliyananllapa. Chaqa paykunaqam noqawan pulla padisishpa, ancha yanapawarqan, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunay. Masanchiq Klimintipismi suq masanchiqkunawan noqawan pulla chayshina yach'achikurqanllapa. Paykunapa shutingunatam Tayta Dyusqa iskibrishqana librumbi, tukuy tyimpu paywan kawsananllapa.

4Qamkuna Jisukristupi kriyishqaykirayku, tukuy tyimpu kushikuyllapa. Mushuqmandam niriykillapa: ¡Kushikuyllapa! nishpa. 5Qamkunapura tukuy shunqo kuyanakuyllapa, yumbay runakuna warmikuna intyindinambaq: Jisuspi kriyiqkunaqam ancha shumaqta kawsanllapa, nishpa. Chaqa Siñurninchiq Jisukristum sirkana. *[Nuta: "sirkana" munan niyta ichu: "sirkana tyimpun shamunambaq" ichu "sirkanchiqpi payqa", nishpa.]*

6Chayri ama nimapaq llakishpachu, ashwan Tayta Dyusman tukuy imapaq mañakuyllapa. Chayshina mañakushpaqar, payta pagikuyllapa. 7Chayshina Jisukristupi allita kriyiptinchiqmi, Tayta Dyusqa ancha kunswilawanchiq, ama ancha llakinanchiqllapa. Piru pay ancha pudirniyuq ancha yach'ayniyuq kaptinmi, noqanchiqkunaqa mana atinchiqchu allita intyindiyta: ¿Imashinam ancha kunswilawanchiq? nishpa.

Allin yuyayniyuqllar kashunllapa

8Kriyiq masitakuna, kay nishushqayta ushyanaypaqmi kunaykillapa, allin kusaskunapilla yuyanaykillapa. Chayri yuyayllapa tukuy ima allip kaqpilla, allita ruraqpilla, suqkunata rrispitaqpilla, mana nima uchayuq kaqpilla, allin famayuq kaqpilla. Chaqa ima kaptin kushikunanchiq, ichu allin runakuna kaptin, paykunata alabananchiq, chay shumaq kaqkunapilla yuyayllapa.

9Yumbay yach'achishushqayta allita rurayllapa. Chaqa Dyuspaq yach'achikuptiymi, qamkuna allita uyawarqayki; allita ruraptiymi, qamkuna allita rikawarqayki. Chayri qamkunapis chayshinalla allita rurashpa kawsayllapa. Chayshina kawsaptikillapam, Tayta Dyus kunswilawaqninchiq qamkunapa pullayki rin kaq.

Pablum pagikurqan filipusinukunata

10Suq tyimpupi qamkuna ancha yanapawayta munashpapismi, mana atirqaykillapachu ufrindaykita kach'amuwayta. Piru kananqam noqata yuyawashpa, ufrindaykita kach'amuwashqa kangillapa. Chaymi noqa ancha kushikushpa, Siñurninchiq Jisukristuta ancha pagikuni. 11Piru chayta nishushpaqam, mana nimatapis mañaykillapachu. Chaqa mana nimayuq kashpa ichu achka imayuq kashpapis, yach'akushqana kani kushikuyta. 12Chaymi achkata mikushpa ichu ashlitata mikushpapis kushikuni. Achka imayuq kashpa ichu mana nimayuq kashpapismi, yach'akushqana kani kushikushpalla kawsayta. 13Chaqa Jisukristu yanapawaptinmi, tukuy imata atini rurayta. 14Piru padisiptiyqam, qamkuna yanapawashpa, ancha allita rurashqallapa kangi.

15Filipusinu kriyiq masitakuna, qamkunaqam allita yach'angillapa: Pabluqam *prubinsyanchiq Masiduñamanda suq llaqtakunaman rirqan, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, nishpa. Chay llaqtakunaman riptiymi, qamkunalla

yach'achishushqaypaq agradisiwashpa,
ufrindakunata kach'amuwarqayki.
16Chaymandaqam Tisalunika llaqtapi
kaykaptiy, kutin kutin ufrindakunata
noqaman kach'amurqayki mantyinika-
naypaq. 17(Tukuy chaykunapaqmi
ancha pagikuykillapa.) Piru manam
mañaykillapachu, mas ufrindakunata
noqaman kach'amunaykiqa. Ashwanmi
chay ufrindaykita qowashqaykirayku,
munani Tayta Dyus suq shumaq
primyuta qamkunata qoshunambaq.
18Chaqa chay ufrinda Ipafrudituwan
qamkuna kach'amushqaykitam
ch'askishqa kani. Chaymi ufrindayki-
llapa ancha yanapawaptin, mana
nimapis faltawanchu. Chay ufrindaykita
kach'amuptikim, Tayta Dyusqa ancha
kushikushqa. Chaqa paypaqqam suq
*mishki mutkina *insinsyushina kashqa.
19Kanan payqam Churin Jisukristuwan
tukuy imayuq kashpa, syilumanda
ancha achkata rin qoshuqllapa, ama
nimapis faltashunanllapa. 20¡Taytanchiq
Dyusqam tukuy tyimpupaq alabashqa
kanqa! ¡Chayshina kanqa!

Pablum dispidikarqan

21Yumbay kriyiq masinchiqkunata
niyllapa: “Pablum Jisukristupa shutimbi
qamkunata napaykushungi”, nishpa.
Noqawan kaypi kaq kriyiq masinchiqku-
napismi qamkunata napaykushungi.
22Yumbay kriyiq masinchiqpismi
qamkunata napaykushungi. Piru
yumbaymandam masta napaykushungi
gubyirnu Sesarpa wasinmanda kaqkuna.
23Siñurninchiq Jisukristu tukuy imapi
qamkunata yanapashunqa. Chayshina
kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN
KULUSAS LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN
(KULUSINSIS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay libruta? Kay kartataqam iskibrirqan *prubinsya Asyapa Kulusas llaqtambi tiyaq kriyiq masingunaman. Chay Kulusasqam karqan chay Ifisu llaqtapa 150 kilumitrus karupi. Chay Kulusaspiqam tiyarqan *nasyun Isrrayilmanda kaqkuna, nasyun Grisyamanda kaqkunapis. Kinsapch'i Pablu Ifisupi yach'achikuptin, wakin kulusasinukuna Ifisuman rishpa, uyashpa, Jisukristupi kriyirqanllapa. (Liyishun Ichus 19.10.) Pablu karsilpi kaykaptinmi, yach'achikuq masin Ipafras chay Kulusaspi tiyaqkunataqa yach'achirqan Jisukristupaq. Chaqa Ipafrasmi Kulusaspi tiyaq. Chayshina Ipafras yach'achikuptinmi, Kulusaspi wakin tiyaqkuna uyashpaqa, Jisukristupi kriyirqanllapa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay kulusasinukuna Jisukristupi chayraq kriyishpaqam, ancha kushikushpa tandakaqllapa, Dyusta aduranllapa. Chaymandaqam wakin runakunaqa llullakushpa, suq laya duktrinatana yach'achirqan paykunata. Chaymi Ipafrasqa rirqan Pabluta tapuq tukuy chay yach'achikushqambaq. Pabluqam chaypaq yach'ashpaqa, kach'arqan kay kartata, kunashpa chay Kulusaspi tiyaqkunata, chay llulla yach'achikuqkunata ama kriyinanllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Kulusinsis 1.1-8 niwanchiqllapa, Pablu Kulusaspi tiyaqkunata napaykushqambaq, paykunata alabashqambaq, Dyusta allita kasushqanrayku.

Kul. 1.9–2.5 niwanchiq, Jisukristuqam Dyuspa Churin kashqambaq; paypismi Taytan Dyusshina ancha pudirniyuq kashqambaq; Tayta Dyus Pabluta kach'ashqambaq, *shumaq pakadu nutisyanda yach'achinambaq.

Kul. 2.6-23 niwanchiq, Dyuspa wambranguna kashpa, Jisukristupi allita yuyakushpa, kawsananchiqllapa; ama dijananchiq, mana baliq duktrinayuqkuna ingañawananchiq.

Kul. 3.1–4.6 niwanchiq, unay kawsashqanchiqshina amana kawsananchiqllapa; ashwanri mushuq runa, mushuq warmi kashpa, suqwan suqwan kuyanakushpa, kawsananchiqllapa.

Kul. 4.7-18 niwanchiq Pablu achka kriyiq masingunata napaykushpa, dispidishqambaq.

Pablum napaykurqan kulusasinukunata

1 [1-2]Kuyashqay kriyiq masitakuna Kulusas llaqtapi tiyaqkuna, noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan kay kartata kach'amuni qamkuna Jisukristupi allita kriyiqkunaman. Chaqa Tayta Dyus munaptinmi, Jisuspa *apustulnin kani, qamkunata yach'achishunaypaq. Chaymi Dyusman mañakuni, tukuy imapi qamkunata yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Pablum Dyusman pagikurqan kriyiq masingunapaq

[3-4]Yach'ashqallapam kani: Qamkunash Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita kriyishpa, yumbay kriyiq masinchiqkunata ancha kuyaykangillapa, nishpa. Chaymi ancha kushikushpa, Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusta mana shaykuq pagikunillapa. [5]Chayshinam qamkunaqa *Jisukristupa allip shumaq nutisyanda yach'akushpa, ancha kuyanakungillapa. Chaymi tukuy shunqo kushikungillapa: Anaq syilupim paywan rinchiqllapa kawsaq, nishpa. [6]Chay shumaq nutisyata uyashpaqam, yach'akushqallapa kangi: Tayta Dyusmi allipta kuyawaqninchiq, ancha munan washawayninchiqta, nishpa. Chay yach'akushqayki diyamandapacham Dyusqa qamkunata yanapashushqa, mas allita paypi kriyinaykillapa. Chay shumaq nutisyataqam tukuy kay mundupi yach'achikuykanchiq. Chaymi qamkuna Jisukristupi kriyishqaykishina, achka uyakuqkunapis paypi kriyiykanllapa. Paykunaqam Dyuspaq ancha atun kusichashina. [7]Chay kuyashqay yach'achikuq masiy Ipafrasmandam qamkunaqa Jisuspaq allita yach'akushqallapa kangi. Chaqa payqa Jisukristupa ancha allin sirbikuqnin kashpam, mana shaykuq yach'achishungillapa. [8]Payqam noqaykunataqa niwashqa: *Santu Ispiritu Kulusasmanda kaqkunata yanapaptinmi, paykuna yumbay kriyiq masinchiqkunata allita kuyanllapa, nishpa.

[9]Chaymi chayshina qamkunapaq yach'ashqayllapa diyamandapacha, mana shaykuq Dyusman mañakunillapa, Santu Ispiritunwan qamkunata ancha yanapashunan, pay munashqanda allita yach'anaykillapa, allin jwisyuyuq, ancha yach'ayniyuq kanaykillapa. [10]Chayshinaqam mañakunillapa, Siñurninchiq Jisukristu munashqanshina kawsanaykillapa, tukuy tyimpu payta kushichinaykillapa. Chayshina allitalla rurashpaqam, Tayta Dyusta shunqoykillapapi mas allita ringillapa riqsiq. [11-12]Chaymi payman mañakunillapa, pudirninwan qamkunata yanapashunan, paypi ancha allita kriyishpa, payman pagikunaykillapa. Chayshina kriyishpaqam qesachashuptimbis, kushikushpa ringillapa agwantaq. Chaqa Dyuspa wambranguna kaptinchiqmi, payqa kamashqa, llipyaykaq luryapi irinsyayuq kananchiqllapa. [13]*Dyablum uchata rurachiwashqa karqanchiq. Piru Tayta Dyusmi chay dyablumanda, uchanchiqmanda washawashqana kanchiq, kuyashqan Churin Jisukristutana kasunanchiqllapa. [14]Chaqa Jisukristu ⌞yawarninda ich'ashpa wañuptinmi,⌟ Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawaqninchiq, washawashqa kanchiq.

Jisus wañushpam washawarqanchiqllapa

[15]Jisuspa Taytan Dyustaqam mana atinchiqchu rikayta, mana kwirpuyuq kashqanrayku. Piru chayshina *ispiritu kashpapismi, Churin Jisukristutaqa

kwirpuyuqta nasichirqan kay mundupi. Chaymi Jisusta rikashpaqa, Tayta Dyustashina rikaykanchiq. Chayraykum Jisukristuqa tukuy ima rurashqanmanda masta balin. 16Chaqa Tayta Dyusqam Churin Jisukristuta kwirpuyuqta manaraq nasichishpa, kamachirqan:

—Ruray syiluta, pachata, tukuy imandinda, rikaypaqta, mana rikaypaqtapis. Ruraypis tukuy laya kamachikuq anjilkunata, chay tukuy ima rurashqayki qamta kasushunanllapa, nishpa.

17Chaqa, manaraq nima kaptinmi, Jisukristuqa karqanna. Kanan kay pachata, syiluta, tukuy imandinda pay kwidaykaptinmi, mana chinganchu; manaqash' tukuy ima chinganmanna. 18Chayshinallam Jisukristu paypi yumbay kriyiqkunata kawsachishpa, shumaqta kamachiwanchiq. Manchu umanchiqqa yumbay kwirpunchiqta kamachin. Chayshinallam Jisukristu paypi yumbay kriyiqkunata shumaqta kamachiwanchiq. Chaqa payqam yumbay wañuqmanda puntata tukuy tyimpupaq kawsamushqa, tukuy ima rurashqanmanda mas allin kamachikuq kanambaq. 19Jisukristuqam tukuy imapi Tayta Dyusshinalla. Chaqa Tayta Dyusqam chayshina munarqan kanambaq. 20Kanan Tayta Dyusmi munashqa uchanchiqmanda washawayninchiqta. Chaymi Churin Jisusta kay pachaman kach'amurqan, yawarninda ich'ashpa kruspi wañushqanrayku, pirdunawananchiq. Chaymi kay pachapi, anaq syilupi yumbay tiyaqkuna Tayta Dyuswan atinchiqllapa alliyayta.

21-22Unayqam qamkunaqa uchakunata rurashpaqa, Dyusta kuntrarqaykillapa. Chaymi Dyuspaqqa furastirukunashina karqaykillapa. Piru kananqam Jisukristu kruspi wañushqanrayku, paywan yumbay alliyaqtaqa tukuy uchanchiqkunamanda pirdunawashqa kanchiq. Chayshinam rurashqa, paypa ñawpambi manana nima uchayuqchu kananchiqllapa. 23Piru chayshina mana uchayuq kanaykipaqqa, *Jisukristupa shumaq nutisyanda uyashpa, mana shaykuq paypi yuyakuyllapa: Paymi rin washawaq, nishpa. Amar akrakaychu chay kriyishqaykimandaqa. Chaqa chay shumaq nutisyandam tukuy kay mundupi yach'achikuykanllapa. Chaytallam noqa Pablupis yach'achikuykani.

Tayta Dyusmi Pabluta numbrashqa karqan, Jisuspi kriyiqkunata yach'achinan

24-25Kananqam noqaqa qamkunata yach'achishushqayrayku kay karsilpi padisishpapis, kushikuni. Chaqa Jisukristupi yumbay kriyiqkunaqam paypa kwirpunshina. Chaymi ancha balin Jisukristushina chay kriyiq masinchiqkunapaq padisinaypaq. Chaqa Tayta Dyusmi numbrawashqa, paypi kriyiqkunata tukuy ima pay nishqanda yach'achinaypaq. 26Tayta Dyusmi unaymandapacha paylla yuyashqandaqa mana pitapis nirqanchu. Piru kananqam paypi kriyiqkunataqa yach'achiwashqana kanchiq chay pakadu mana nishqandaqa. 27Chay pakaduqam munan niyta: Dyusqash yumbayta munan washayta. Manash noqaykuna *isrraylinu kaqkunatallachu munan washawayllapataqa, nishpa. Chaqa Churin Jisukristupa Ispiritunmi paypi yumbay kriyiqkunapi tiyan. Chaymi qamkuna mana isrraylinu kaqkunapis Jisuspi kriyishpaqa, luryapi paywan ringillapa kawsaq.

28Chaymi Dyus yanapawaptin, may atishqaykaman yumbayta kunashpa, yach'achinillapa Jisukristupaq, paypi tukuy shunqo kriyinanllapa, Dyuspa ñawpambi ancha allin, ancha

yach'ayniyuq wambranguna kanambaqllapa. 29Chayraykum Jisukristu ancha yanapawaptin, paypa pudirninwan achka runata, warmita shayku shayku may atishqaykaman Jisukristupaq yach'achini.

2 1Munanim yach'anaykillapa: Noqam tukuy shunqo Dyusman qamkunapaq ancha mañakuni, nishpa. Chay Lawdisya llaqtapi tiyaqkunapaqpis, yumbay chay suq mana riqsiwaq kriyiq masinchiqpaqpismi ancha mañakuni. 2Mañakuniqam yumbay qamkuna, paykunapis suq yuyayniyuqlla kashpa, kuyanakushpa, ancha animadu kanaykillapa. Chayshina kashpaqam, ancha allita ringillapa riqsiq Tayta Dyuspa pakadu Churin Jisukristuta. 3Chaqa Jisukristuqam noqanchiqkunapaqqa ancha balin maski ch'aniyuq *urumanda. Payllam atin yach'achiwayninchiqta Tayta Dyuslla yach'ashqandaqa. 4Kaykunataqam niykillapa, ama pipis, mishki mishki parlachishushpa, ingañashunanllapa. 5Chaqa qamkunawan mana kashpapismi, kuyashushpa, ancha yuyaykillapa. Chaymi ancha kushikuni yach'ashpa: Qamkunash suq yuyayniyuqlla kashpa, mana shaykuq kriyingillapa Jisukristupi, nishpa.

6Chayri chay punta diyakunapi Siñurninchiq Jisukristupi kriyishqaykishina, paypi allita kriyishpa, kawsayllapa. 7Suq planta allpapi allita ch'upakuqshinar qamkunapis Jisuspi ancha allita kriyiyllapa, paymanda ama akrakashpachu. Chaqa chayshina kriyinaykillapam allita yach'akurqayki achka kriyiq masinchiqmanda. Chayri tukuy diya Dyusman ancha pagikushpa kawsayllapa.

Jisuspi kriyishpaqar, kayshina kawsashun

8Kwidawkish kasungimanllapa mayqan mana baliq duktrinayuq yach'achikuqta. Chay laya yach'achikuqqam runakunapa mana baliq kustumbringunata, yuyayningunata munanllapa yach'achishuyta. Jisukristupa lijitimu nutisyandaqam mana yach'achikunllapachu.

9Chaqa Siñurninchiq Jisukristu kwirpuyuq kashpapismi, tukuy imapi Tayta Dyusshinalla. 10Kanan Jisukristuqam yumbay kamachikuq anjilkunamanda, *dyablukunamanda mas pudirniyuq kamachikuq. Chaymi paypi allita kriyiptikillapa, ancha rin yanapashuq, shumaqta kawsanaykillapa. 11Manchu runakuna kwirpumbi chay siñalta rurashpaqa, wichukunllapa chay piti aychata. Chayshinallam qamkuna Jisukristupi kriyiptikiqa, pay kikin uchaykikunata surqoshpa, wichukun bidaykimanda. Piru manam chay siñaltaqa rurashushqachu. Ashwanmi uchaykikunamanda pirdunashushqa. 12Noqanchiqkunaqam yakupi shutikushpaqa, Jisukristu pambakashqanshina karqanchiqllapa. Chaymandaqam yakumanda lluqshishpaqa, Jisukristu mushuqmanda kawsamushqanshina kanchiqllapa. Chaqa kriyirqanchiqmi: Dyusmi pudirninwan Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan, nishpa. 13Qamkuna mana siñalniyuq kwirpuykipi kaqkunaqam unayqa uchata rurashpa, Dyuspa liyninda mana kasushpaqa, wañushqashina karqaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyusqa mushuq bidatana qoshushqa. Chaqa Jisukristupi qamkuna kriyiptikiqam, yumbay uchaykimanda pirdunashushqa. 14Suq runa sintinsyadu kaptinqam, juyisqa suq urdinda ruran, kastigadu kanambaq. (Chayshinallam noqanchiqkunapis uchayuq kashqanchiqrayku sintinsyaduna karqanchiq, jwisyu diyapi kastigadu kananchiqllapa.) Piru Tayta Dyusqam chay urdinda kruspi klabash-

pashina chingachirqan. Chaymi Jisukristupi kriyiqkunaqa manana sintinsyaduchu rinchiqllapa kaq, jwisyu diyapi kastigadu kananchiqqa. 15Chayshina kruspi wañushpa, kawsamushpaqam, Jisukristu yumbay chay kamachikuq dyablukunata binsishpa, penqakushqata dijarqan. Chaqa paykunataqam prisukunatashina purichirqan yumbaypa ñawpambi.

Dyus munashqanda rurashpa kawsashun

16Chayraykur ama ni pipis qamkunataqa jusgashunqachu, imatapis mikuptikillapa, ichu upyaptikillapaqa; ni rimashunqallapachu llullu killa fyistata ichu suq fyistakunata ichu *samana diyakunata mana gwardaptikillapaqa. 17Chaqa chay unay kustumbringunaqam ancha salqetata Jisukristupaq yach'achiwarqanchiq. Chaymi paypa llandunshinalla karqanllapa. Piru kananqam noqanchiqkunaqa allitana yach'anchiqllapa Jisukristu kikimbaq. 18Chayri chay umildi tukuqkunata, anjilkuna aduraqkunataqa ama kasuyllapachu. Chaqa paykunaqam yuyashqangunapi kriyishpa, ancha palanganuyashpa, ninllapa: “Tayta Dyusmi *musqoypishina kaykunata yach'achiwashqa”, nishpa. Paykunata uyashpakish, pyirdingimanllapa primyuykita. 19Chaqa paykunaqam Jisukristumanda akrakashpa, suq mana umayuq kwirpushinana kidanllapa. Piru Jisukristuqam umanchiqshina. Chaymi kwirpunshina kaptinchiq, pay animachiwanchiq, suqwan suqwan kuyanakushpa, Dyuspi mas allita kriyinanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusmi nishqa karqan, chayshina paypi masta masta kriyinanchiqllapa.

20Jisukristupim kriyishqallapa kangi. Chaymi pay wañushqanshina, qamkunapis wañushqashinana kangillapa, kay mundupa kustumbringunata amana ruranaykillapa. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq runakunapa kustumbringunata kasushpa kawsangillapaqa? 21Chaqa runakunam qamkunata kamachishungillapa: “¡Ama chay imata rurayllapachu! ¡Ama chay imata mikuyllapachu! ¡Ama chay imata llamkayllapachu!” nishpa. 22Yumbay chay kamachishushqanqam kamachiwanchiq mikuna upyana kusaspaqlla. Chay layakunaqam das ushyakan. Manam duranchu. Chaqa runakunapa duktrinanmandallam chay layakunataqa kamachiwanchiq. 23Paykuna kamachikushqanqam ancha balinmanshina. Piru paykuna kikin munashqanshinallam Dyusta aduraykanllapa. Chaymi kamachikunllapa, ancha rrisakuq, ancha umildi tukushpa, kwirpunchiqta kastiganchiq. Piru yumbay chay rurashqanllapaqam mana yanapawanchiqchu, kwirpunchiqta sujitananchiqqa.

3 1-2Tayta Dyusqam Churin Jisukristuta kawsachimushpa, noqanchiqkunatapis suq mushuq bidapaqna kawsachiwashqa kanchiq. Kanan Siñurninchiq Jisukristuqam luryapina Tayta Dyuspa *allin ladumbi tiyaykan. Chayri luryapi kaqpaqlla yuyashpa kawsashunllapa. Amanar kay mundupa kusasningunapaqqa yuyashpa kawsashunllapachu. 3Chaqa noqanchiqkunaqam chay uchakunapaqqa wañushqashinana kanchiqllapa. Chaymi kananqa Jisukristupi allita kriyishpa, Tayta Dyuswanna kanchiqllapa. Piru mana kriyiqkunapaqqam kay mushuq bidanchiqqa pakadu. (Chaqa manam intyindinllapachu kay mushuq bidanchiqpaqqa.) 4Piru Jisukristum noqanchiqkunata kawsachiwanchiq. Chaymi pay llipyashpa shamuptinqa, noqanchiqkunapis paywan pulla rinchiqllapa llipyaq.

Uchanchiqkunata dijashpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqllapa

5Chayri kay mundupi uchakuna
kaqpaqqa wañushqashina kashunllapa.
Sultiru kashpaqar, amaraq puñuychu
warmiwanqa. Rrispituyuq kashpaqar,
rrispituykiwanlla puñuy. Amar
suqwanqa. Amar ni suq laya uchakunata
rurayllapachu, kwirpuyki munashqan-
dalla rurashpaqa. Imaykillapa kaptim-
bisri, ama mastaqa ancha munaylla-
pachu. Chaqa chayshina munashpaqam,
chay kusaskunata aduraykangi dyusku-
natashina. 6Yumbay chay laya uchayuq-
taqam Dyusqa ancha rin kastigaq, payta
mana kasushqanrayku. 7Kanan Dyuspi
manaraq kriyishpaqam, qamkunapis
chay laya uchakunata rurashpa kawsar-
qaykillapa. 8Piru kananqa dijayllapana
yumbay laya uchakunata. Amana
piñakuyllapachu ni anyanakuyllapachu
ni suqkunata dañachiyllapachu ni
musyakuyllapachu ni mala palabraku-
nata rimayllapachu. 9Amar pitapis
ingañaychu. Chaqa chay laya uchayki-
llapaqam ancha mapa trapushina
karqan. Piru kananqam chay unay
millanaypaq uchaykillapataqa dijashqa-
llapana kangi. 10Chaymi Jisukristupi
kriyishpaqa, shumaqtana kawsaykangi-
llapa, suq ancha shumaq mudanata
mudakushqashina. Chaqa kananqam
Dyusqa qamkunata yanapashushqa,
yuyaynikipi payta mas allita riqsinayki-
llapa. 11Chaymi mana yaqqa balinchu
*isrraylinu kananchiq ichu mana
isrraylinu kananchiq, ni *kwirpunchiqpi
siñalniyuq kananchiq ni mana
siñalniyuq kananchiq, ni furastiru
kananchiq ni llaqta masikuna
kananchiq, ni yach'ayniyuq kananchiq
ni mana yach'ayniyuq kananchiq, ni
*randishqa kriyadu kananchiq ni mana
kriyadu kananchiqllapa. Ashwanmi
ancha balin Jisukristupi kriyinanchiq-
llapa. Chaqa Jisukristum yumbaymanda
masta balin. Kanan *Santu Ispiritunqam
Jisuspi yumbay kriyiqkunapi tiyan.

12Tayta Dyusmi ancha kuyawaqnin-
chiq, akrawashqallapa kanchiq, paypa
wambranguna kananchiqllapa. Chayri
shumaqta kawsashun, suq ancha
shumaq mudanayuqshina kananchiq-
llapa. Chayri chay iman faltaqkunata
llakipashpa, imawambis yanapashun-
llapa. Umildi kashpa, ama piñakush-
pachu, ashwan suqkunata agwantashun-
llapa. 13Chayshina agwantanakushpa,
pirdunanakushun. Chaqa Jisukristum
noqanchiqkunataqa pirdunawashqa
kanchiq, ¿manachu? Chayri chaysh-
inalla noqanchiqkunapis pirdunanaku-
shun. 14Piru tukuy imamandam mas alli
kuyanakunanchiq. Chaqa chayshina
kuyanakushpaqam, suq yuyayniyuqlla
rinchiqllapa kawsaq. 15Chayri Tayta
Dyus qamkunata yanapashunqa,
shunqoykillapapi kushikushpa,
yumbaywan shumaqta kawsashpa, suq
kwirpushinalla kanaykillapa. Kanan
Dyusta pagikushpa kawsayllapa.

16Chayshinar *Jisukristupa shumaq
nutisyanda ancha allita yach'akushpa,
tukuy shunqo mana shaykuq kasuyllapa.
Chayri ancha allita yach'achinakushpa
suqniki suqnikiwan animachinakuy.
*Salmukunata, imnukunata, tukuy laya
alabansakunata kantashpa, tukuy
shunqo Dyusta pagikuyllapa. 17Imatapis
nishpa, ichu imatapis ruranayki
kashpaqa, Jisukristu munashqanshinalla
ruray, Tayta Dyusta pagikushpa, Churin
Jisukristu yanapashuptin.

Jisukristupi kriyishpar, kayshina kawsashunllapa

18Qosayuq warmikuna, qosaykita
allita kasuy. Chaqa Siñurninchiqpi
kriyishpaqam, ancha alli chayshina

kasunaykillapa. 19Qamkuna warmiyuq runakunapis warmikita kuyay. Amar piñakushqa layaqa kamachiychu.

20Qamkuna wambrakunapis, taytaykita, mamaykita tukuy imapi shumaqta kasuyllapa, Tayta Dyusninchiq kushikunambaq. 21Qamkuna taytakunapis, wambraykillapata shumaqta kamachiyllapa. Amar dasqa anyayllapachu, ama syintishpa disanimakanan.

22Qamkuna *randishqa kriyadukuna, kay bidapiqa patrunnikillapata tukuy imapi allita kasuyllapa. Amar chapashushqan uraslla kasuqkuna tukuyllapachu. Ashwan Dyusta rrispitashpa, tukuy shunqo allipta kasuyllapa yuyashpa: Dyusmi tukuy uras rikawaykan, nishpa. 23Chayri imata rurashpaqa kushikushpa, allin shunqoykiwan tukuy imata rurayllapa: Siñurniy Jisukristupaqmi ruraykani, nishpa. Piru amar runakunapaqllaqa rurayllapachu. 24Chaqa qamkunaqam yach'angillapa: Siñurninchiq Jisukristuta allita kasuptinchiqqam, suq bidapi Tayta Dyus rin qowaqninchiq ancha shumaq irinsyata, nishpa. 25Piru mayqanninchiq mana allikunata ruraptinchiqqam, rin kastigawaqninchiq. Chaqa Dyusqam mana ni mayqanda sawachashpachu, ashwan yumbayta allita rin jusgaq.

4 1Qamkuna, patrungunapis yuyayllapa: Noqapismi patrunniyuq kani anaq syilupi. Payqam allita rikawaykan, nishpa. Chayri allita rikashpa, shumaqta kamachiyllapa chay *randishqa kriyaduykikunata.

2Yumbaynikir rikch'akashpa, allita yuyashpa, Dyusman mana shaykuq mañakushpa, payta pagikuyllapa. 3Noqapaqpisri Dyusman mañakuyllapa. Chaqa Jisukristupa pakadu nutisyanda yach'achikushqayraykum kay karsilpiqa kani. Chayri mañakuyllapa, chay pakadu yuyashqambaq achka runata warmita atinaypaq yach'achiyta. 4Mañakuyllapapisri Dyus munashqanshina ancha klarituta Jisukristupaq yach'achikunaypaq.

5Chay mana kriyiqkunawanri shumaqta kawsayllapa. Allitar tyimpuykita kwidayllapa, lugarniyuq kanayki, suqkunata yanapanayki, Jisukristupi kriyinanllapa. 6Ancha animadu shumaqta paykunawan parlashpaqam, Dyuspaq imata tapushuptinllapa, allita yach'ayllapa, paykunata kuntistanayki.

San Pablum kartanda ushyashpa, kriyiq masingunata napaykurqan

7Kuyashqanchiq yach'achikuq masinchiq Tikikutam qamkunaman kach'amuykani, noqapaq tukuy imata parlachishunan. Chaqa paymi noqaykunawan ancha allita Dyusninchiqta sirbishqa. 8Chaymi payta kach'amuykani, imashina kaypi kashqayllapata nishushpa, qamkunata animachishunan. 9Pullanmi shamumbis kuyashqanchiq masanchiq Unisimu. Paypismi ancha allita Siñurninchiq Jisukristuta kasun. Payqam qamkunapa llaqta masiki. Chay ishkay masanchiqkunam yumbayta rin parlachishuqllapa, imam kaypi pasawaykanllapa, nishpa.

10Prisu masiy Aristarkupismi qamkunata napaykushungi. Birnabipa ayllun Markuspismi napaykushungillapa. Paypaqqam nishushqana kani: Qamkunaman shamuptinqar, shumaqta ch'ayachiyllapa, nishpa. 11Kriyiq masinchiq Jisuspismi qamkunata napaykushungi. Payllam Justupis shutin. *[Nuta: Chay Justu Jisusmi mana Jisukristuchu karqan.]* Yumbay *isrraylinu kriyiq masiykunamandam paykunalla kaypi yanapawaykanllapa, chay mana kriyiqkunata animachishpa, Tayta Dyuspi kriyinanllapa. Paykunam ancha

animachiwashqa, ama llakinaypaq.
12Jisukristuta sirbiq masiy Ipafraspismi,
llaqta masikillapa kashpa, qamkunata
napaykushungi. Paymi mana
qonqashushpachu, Dyusman tukuy diya
mana shaykuq ancha mañakun qamku-
napaq. Chaqa ancham munan Jisukris-
tupi allita kriyishpa, payman
intrigakashpa, Dyus munashqanda allita
ruranaykillapa. 13Noqaqam tistigu kani;
Ipafrasqam qamkuna Kulusaspi tiyaqku-
napaq, Lawdisya llaqtapi tiyaqkunapaq,
Yirapulis llaqtapi tiyaqkunapaqpis
ancha llakin. Chaymi ancha munan,
shumaqta kushikushpa kawsanaykillapa.
14Kay kuyashqanchiq duktur Lukasmi
kriyiq masinchiq Dimaswan yumbayni-
kita napaykushungi.

15Kriyiq masitakuna, waq Lawdisya
llaqtapi kriyiq masinchiqkunata, waq
kriyiq masinchiq Ninfasta, paypa
wasimbi yumbay tandakaq kriyiq
masinchiqkunatapis niyllapa: “Pablum
napaykushungillapa”, nishpa. 16Kay
kartaytaqar yumbaynikipaq liyishpa,
Lawdisya llaqtaman kach'ayllapa,
waqpipis yumbay tandakaq kriyiq
masinchiqkunapa ñawpambi liyinan-
llapa. Paykunamambismi suq kartata
kach'ashqana kani. Chayri paykunaman
chay kach'ashqay kartata mañachi-
mushpa, yumbaynikipaq liyiyllapa.
17Kriyiq masinchiq Arkiputa niyllapa:
“Jisukristum numbrashushqa, paypaq
yach'achikunayki. Chayri allita kumpliy
chay trabaju qoshushqanda”, nishpa.

18Noqa Pablum kay partitalla kikiy
makiywan iskibrishpa, napaykuykillapa.
Amar qonqawashpachu yuyayllapa:
Pablum karsilpi, nishpa. ¡Ancha allin
Tayta Dyusri tukuy imapi qamkunata
yanapashunqa! ¡Chayshina kanqa!

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN

TISALUNIKA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN

(1 TISALUNISINSIS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Pablum iskibrirqan Tisalunika llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata. Chay Tisalunika llaqtaqam *nasyun Grisyapa *prubinsyan Masiduñapa kapitalnin karqan. Pabluqam chay Tisalunikapi yach'achikuptin, wakin *isrraylinukuna, mas achka *grisyanukuna Jisukristupi kriyirqanllapa. (Liyishun Ichus 17.1-15.)

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablum yach'achikuptin Tisalunikapi, wakin isrraylinu masingunaqa munarqanllapa wanchiyta. Chaymi Pabluqa suq killatalla Tisalunikapiqa yach'achikurqan. Chaymandaqam suq lugarkunamanna rirqan yach'achikuq. Piru manam qonqarqanchu chay Tisalunikapi tiyaqkunataqa. Chaymandaqam masuminus kimsa killamandaqa Kurintu llaqtamanna Pabluqa ch'ayarqan. Chaypi kaykaptinqam, ch'ayamurqan Timutiyu, Pabluta abisaq: "Tisalunikapi tiyaqkunaqam Jisukristupi ancha allita kriyiykanllapa. Chaqa Jisuspi kriyishqanrayku qesachadu kashpapismi, mana disanimaduchu kidanllapa", nishpa. Chaymi chayshina uyashpaqa, Pabluqa ancha kushikushpa, kay kartata iskibrishpa, kach'arqan, kunanambaq: "Jisukristupi kriyiqkunaqam wañushpapis, rin kawsamuq. Jisukristum rin kutimuq, syiluman apawananchiq. Chayri ancha shumaqta kawsashpa, listu kashunllapa Jisukristuwan rinanchiqllapa", nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 Tisalunisinsis 1.1-10 niwanchiqllapa Pablu Tisalunikapi tiyaqkunapaq Dyusta pagikushqambaq: "Suqkuna ñakachishuptimbisshi, ancha allita Jisuspi kriyingillapa. Chaymi kushikuni", nishqambaq.

1 Tis. 2.1-3.13 niwanchiq, Pabluta padisichiptimbismi, allip kaqtalla yach'achikushqambaq.

1 Tis. 4.1–5.28 niwanchiq: Manam yach'anchiqchu ima diyam Jisukristuqa rin kutimuq, nishpa. Chayraykur Dyustalla kasushpa kawsashunllapa.

Pablum napaykurqan tisalunikanukunata

1 [1]Kuyashqay kriyiq masitakuna Tisalunika llaqtapi tandakaqkuna, noqa Pablum, masanchiq *Silbanuwan, masanchiq Timutiyuwan kay kartata iskibriykillapa.

Qamkunaqam Taytanchiq Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis intrigakashpa kawsaykangillapa. Paykunar qamkunata tukuy imapi yanapashunqa, ama nimata manchashpa, ashwan ancha kushikushpa kawsanaykillapa.

Tisalunikanu kriyiq masinchiqkuna ancha allita yuyakurqanllapa Jisukristupi

[2]Kriyiq masitakuna, tukuy tyimpum yumbay qamkunapaq Dyusman pagikushpa, mañakunillapa, qamkunata yanapashunan. [3]Tukuy urasmi yuyaykillapa: Qamkunam Dyuspi allita kriyishpa, payta ancha kuyashpa, paypaq yach'achikushpa kawsaykangillapa, nishpa. Yuyanillapapismi: Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita mana shaykuq yuyakuykangillapa, nishpa. [4]Masitakuna, Dyusqam qamkunata ancha kuyashushpa, akrashushqa, wambranguna kanaykillapa. [5]Chaqa manam rimashpallachu, qamkunataqa yach'achishushqa kani *Jisukristupa shumaq nutisyanda. Ashwanmi Dyuspa *Santu Ispiritumba pudirninwan milagrukunata rurashpa, allip kaqtalla qamkunata yach'achishushqa kani. Chaymi qamkunaqa allita yach'angillapa: Pablum kumpañirungunawan pullanchiq kashpa, kuyawaqninchiq, allitalla rurashpa, ancha yanapawashqa kanchiq, nishpa.

[6]Qamkunapismi Siñurninchiqshina, noqaykunashina allita rurashpa, kawsashqallapa kangi. Chaqa qamkuna Jisukristupi kriyishqaykirayku qesachashuptimbismi, Dyuspa Santu Ispiritun yanapashushqa, kushikushpa Dyus nishqanda ch'askinaykillapa. [7]Qamkuna chayshina Jisukristupi allita kriyiptikiqam, chay kriyiq masinchiqkuna *prubinsya Masiduñapi, prubinsya Akayapi tiyaqkunapis, qamkunashina munanllapa kawsayta. [8]Chaqa qamkuna Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptikim, paykunapis yach'akushqallapa. Piru manam chay ishkay prubinsyapillachu yach'akushqallapaqa. Ashwanmi tukuy maypi yach'akushqallapa. Chaymi yumbayna yach'anllapa: Chay tisalunikanu kriyiq masinchiqkunash ancha allita Dyuspi kriyinllapa, nishpa. Chayraykum manana nisisaryuchu noqaykuna chay allin famaykita parlachikunayqa. [9]Ashwanmi paykuna kikinna suqkunata parlachin: Pablu chay Tisalunikaman ch'ayamuptinmi, shumaqta ch'ayachirqanllapa. Kanan *amitu layakunatam dijashqallapana, allip Dyusta kasunanllapa. [10]Chaymi shuyaykanllapa Dyuspa Churin Jisusta syilumanda shamurinangaman, nishpa. Chaqa Dyusmi chay Churin Jisustaqa wañushqanmanda kawsachimushqa. Chaymi payqa rin washawaqninchiq chay ancha manchaypaq shamuq kastigumanda.

Pablum trabajaqshina, Dyuspaq yach'achikushqa karqan Tisalunikapi

2 [1]Masitakuna, allitam yach'angillapa: Manam yanqaqa shamurqanichu qamkunamanqa, nishpa. [2]Piru manaraq qamkunaman shamushpaqam, ancha ñakarqayllapa Filipus llaqtapi. Chaqa chay Filipuspi achka tiyaqkunam mana baliqpaq riqsiwashpa, suq lastima maqawarqanllapa. Piru qamkuna yach'ashqaykishina, Dyusqa ancha animachiwarqan, shamunaypaq yach'achishuqllapa paypa *shumaq nutisyanda. Chaymi chay ancha kuntrawaqkunata mana manchashpachu, qamkunata yach'achishushqa kani. [3]Chaqa manam pandashpachu, ni ima maluta rurashpachu, ni imaraykuchu, ni imapaq ingañashuyta munashpachu, qamkunata yach'achishurqaq. [4]Ashwanmi Tayta Dyus shunqoyta allita riqsishpa, numbrawashqa, shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq. Chaymi allip kaqtalla yach'achikuniqa, Tayta Dyusta kushichinaypaq. Manam munanichu,

runakuna alabawananqa. 5Chaqa yumbayniki yach'ashqaykishinam, manam nunka mishki mishkitaqa parlachishushqachu kani, qellaynikita ch'askishunaqqa. Kanan Dyusmi chaypaqqa allita yach'an. Paymi tistiguy. 6Manakish nima tyimpu pudirniyuqpaq tukushqachu kani, qamkuna alabawanayki, ni suqkuna alabawanambaq. Piru Jisukristu kach'amuwaptin qamkunata yach'achishunayqam, dirichuyuq karqay kamachishunaqpaq. 7Manchu suq warmiqa wambritungunata ancha kuyashpa rikan. Chayshinallam noqaykunapis ancha kuyashushpa, shumaqta rikaykillapa. 8¡Ancharaq kuyaykillapa! Chaymi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpa, bidaytapis qoyman qamkunapaq. Chaqa ancham kuyaykillapa.

9Masitakuna, yuyayllapa noqaykuna punchawnindin tutapnindin trabajashqayta. Chaqa shayku shaykum trabajashqallapa kani mantyinikanaypaq. Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpam, chay suq laya trabajukunata rurashqallapa kani, ama ni mayqannikita mikunapi gastachishunaqpaq. 10Chaqa qamkuna kikikim rikawangillapa. Taytanchiq Dyuspismi rikawanllapa. Chaymi tistiguykuna kangillapa. Manchu pullaykillapa kashpaqa, Dyus munashqandalla rurashqallapa kani. Manakish nima maluta rurashqallapachu kani. Chayshina allikunatalla rurashpa kawsaptiyllapaqam, mana pipis atinchu nimapaq anyawayllapata. 11Yuyayllapapis, manchu suq taytaqa wambranda ancha kuyan. Chayshinallam noqaykunapis ancha kuyashushpa, suqnikita suqnikita kunashushpa, kunswilashushqa kani. 12Kunaykillapam ama nima maluta rurashpa kawsanaykillapa. Chaqa Dyus kikinmi qamkunata akrashushqa, paypi kriyishpa, payta kasushpa, waq ancha shumaq llipyaykaq luryapi paywan kawsanaykillapa.

13Qamkunata Dyus nishqanda yach'achishuptiyqam, mana fyirusyawarqaykichu: “Kayqam runakunapa yuyayninlla”, nishpaqa. Ashwanmi nirqaykillapa: “Tayta Dyus nishqanda yach'achikuykan”, nishpa. Chaqa allibmi Tayta Dyus chayshina nishqanqa. Chaymi tukuy shunqo kriyiptikillapa, bidaykillapata kambyaykan. Chayraykum noqaykunaqa qamkunata mana qonqashushpachu, tukuy tyimpu Dyusta ancha pagikunillapa qamkunapaq. 14Masitakuna, chay llaqta masikikuna qesachashuptinmi, ancha ñakashqallapa kangi, waq *isrraylinu kriyiq masinchiqkunashina. Chaqa *Isrrayilpa waq *prubinsyan Judiyapiqam Jisukristupi kriyiq masinchiqkunaqa ancha padisishqallapa, chay mana kriyiq isrraylinu masiykuna qesachaptinllapa. 15Chay prubinsya Judiyapi tiyaqkunam Siñurninchiq Jisustaqa wanchirqanllapa. Paykunapa unay agwilungunapismi *Dyuspaq rimaqkunata wanchirqanllapa. Kanan noqaykunatapis qesachawashpam, llaqtaymanda wichukuwarqanllapa. Chayshinallam yumbay runakunatapis kuntranllapa. Chaymi Tayta Dyusqa ancha piñakushqa paykunawanqa. 16Chaqa chay mana isrraylinu kaqkunata munaptiyllapa yach'achiyta washakananqam, chay isrraylinukunaqa ancha munanllapa arkawayta. Chaymi ashwamba mas achka uchayuq kidanllapa. Chayraykum Tayta Dyusqa piñakushpa, ancha kastigashqa paykunataqa.

Pablum munarqan kutiriyta kriyiq masingunata watukuq

17Masitakuna, ashla tyimpu qamkunamanda karupi kashpam, ancha llakipa-

shushqa kani. Chaqa tukuy urasmi yuyashushqa kani. Chaymi ancha munashqa kani shamuyta utqa rikashunaqllapa. 18Chayshina ancha munashpa watukushuytaqam, noqa Pablu kutin kutin munashqa kani shamuyta. Lukismi *dyablu arkawarqan. 19Mayá, ¿imaraykum ancha yuyakunillapa, ancha kunswilakanillapa, ancha kushikunillapa? Chaqa qamkunaqam noqaykunapaqqa suq ancha shumaq rrigalushina kangillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu shamuptinqa, ancha rinillapa kushikuq, kunswilakaq, qamkuna paypi allita kriyishqaykirayku. 20Chaqa qamkunaraykum ancha alabawanllapa. Chaymi ancha kushikunillapa.

Pablum Timutiyuta kach'arqan Tisalunika llaqtaman

3 1Mana atishpa shamuyta watukushuqllapam, ancha llakirqanillapa. Chaymi noqaqa yuyarqay Atinas llaqtapi kidayta, 2masanchiq Timutiyuta atinaypaq qamkunaman kach'amuyta. Payqam ancha allita Dyusta sirbin. Paymi pullayllapa trabajan, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikushpa. Chaymi kach'amurqayllapa, qamkunata animachishunan, mas allita Siñurninchiqpi kriyinaykillapa, 3ancha padisishpapis, ama disanimakanayki. Chaqa qamkuna kikikim allita yach'angillapa: Jisukristupi kriyiqkunaqam rinchiqllapa padisiq, nishpa. 4Chaymi pullaykillapa kashpa, kutin kutin nishurqaqllapa: “Rinchiqllapam padisiq”, nishpa. Chay nishushqayshinallam allip kashqa, ¿manachu? 5Chaymi mana das atishpa shamuyta, ancha llakishpa, kach'amurqay masanchiq Timutiyuta qamkunaman, yach'anaypaq: ¿Siñurninchiqpichu sigiykangillapa kriyishpa ichu manana? nishpa. Chaqa ancham yuyarqay: Paqtakish *dyabluqa tyintashushqallapa uchata ruranaykillapa. Kinsapch'i yanqa qamkunata yach'achishushqa kani, nishpa.

6Piru chay masanchiq Timutiyu llaqtaykimanda kutimushpaqam, ancha kushichiwashqa: Qamkunaqash Siñurninchiqpi allita kriyiykangillapa. Shumaqtash runa masinchiqtapis kuyangillapa, nishpa. Niwashqapismi: Anchash yuyawangillapa. Chayshi kuyawashpa, munangillapa rikawayta, nishpa. Chayshinallam noqaykunapis ancha munani rikashuyllapata. 7Masitakuna, noqaykunata qesachawaptinllapam, ancha padisiykani. Piru qamkunapaq yach'ashpa: Allitam Siñurninchiqpi kriyiykanllapa, nishpaqam, ancha kushikuni. 8Qamkuna Siñurninchiqpi mana shaykuq kriyiptikillapaqam, ancha kunswilawashqa, kushikushpa kawsanaypaq. 9Kanan ¿imashinaraq ancha pagikuymanllapa Tayta Dyusman qamkunapaq? ¡Chaqa noqaykunatam ancha kushichiwashqa kangillapa! 10Punchawnindin, tutapnindinmi noqaykunaqa Dyusman mañakuni yanapawanambaq, shamunayllapa qamkunata rikashuq. Chaqa mastam munanillapa yach'achishuyta, mas allita Jisukristupi kriyinaykillapa.

11Ancham mañakunillapa, Tayta Dyus Churin Jisukristuwan yanapawananllapa, shamunayllapa qamkunata watukushuq. 12Siñurninchiqri yanapashunqallapa, qamkunapura ancha kuyanakushpa, suqkunatapis masta masta kuyanaykillapa, noqaykuna qamkunata kuyashushqayshina. 13Siñurninchiqri qamkunata yanapashunqa, paypi tukuy shunqo yurakashpa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu yumbay wambrangunawan shamuptinqa, chay diyapiqa Tayta Dyuspa ñawpambi manana nima uchayuqchu ringillapa kaq.

Shumaqta kawsashun Dyusta kushichinanchiq

4 [1]Masitakuna, kananqam Jisuspa shutimbi ancha rrugashushpa, kunaykillapa, yach'achishushqayshina, Dyusta masta masta kushichishpa kawsanaykillapa.

[2]Allitam yach'angillapa: Jisukristu noqaykunata numbrawaptinmi, pay munashqandalla qamkunata yach'achishushqa kani. [3]Chaqa Dyusmi munan paypaqlla kawsashpa, warmikiwanlla ichu runaykiwanlla puñunaykillapa; ama suqwanqa. [4]Mayqan kriyiq masinchiq runa munashpa warmiyuq kaytaqar, ama nima uchata ruranqachu. Ashwanri Dyus munashqanshinalla warminwan shumaqta kawsanqa. [5]Ama ruranqachu mana baliq kusaskunata, Dyuspi chay mana kriyiqkunashinaqa. [6]Ama ni masanda traysyunda ruranqachu. Chay laya ruraqkunataqam Tayta Dyusqa ancha fiyuta rin kastigaq, chay kutin kutin nishushqayshina. [7]Chaqa Tayta Dyusqam qayawashqa kanchiq, pay munashqanshinalla kawsananchiqllapa. Manam qayawashqachu kanchiq, uchata rurananchiqqa. [8]Chaymi kay yach'achishushqayta disprisyaqqa mana noqaykunatallachu disprisyawaykan. Ashwanmi Dyusta disprisyaykanqa. Chaqa Tayta Dyusmi *Santu Ispiritundaqa qowashqa kanchiq, paypaqlla kawsananchiqllapa.

[9]Dyus kikinmi qamkunata yach'achishushqa kuyanakunayki. Chaymi chaypaqqa manana iskibriykillapachu. [10]Chaqa qamkunaqam yumbay kriyiq masinchiq chay *prubinsyayki Masiduñapi tiyaqkunata shumaqta kuyangillapa. Piru rrugaykillapam, masta kuyanakunaykillapa. [11]Atishqaykikaman yumbaywan shumaqta kawsayllapa, qamkunapa kusasnikimanlla mitikushpa. Chay nishushqayshina, ama qellakushpachu, kikin makikiwan trabajayllapa, [12]ama nimayki faltashunanllapa, Jisuspi chay mana kriyiqkuna shumaq famaykita rimanambaq.

Jisukristum rin kutimuq

[13]Masitakuna, munanim ancha allita yach'anaykillapa chay wañushqa kriyiq masinchiqkunapaq. Chaqa manam munanichu llakinaykillapa chay mana kriyiqkunashinaqa. Paykunaqam almanllapapaq yuyan: Chingashqanam. Mananam rinchiqchu tarinakuq, nishpa. [14]Piru noqanchiqkunaqam allipta kriyinchiqllapa: Jisusmi wañushpa, kawsamushqa, ¿manachu? Chayshinallam Tayta Dyus rin kawsachimuq Jisuspi kriyishpa wañuqkunatapis, Jisuswan rinambaqllapa.

[15]Chaymi Siñurninchiq yach'achiwashqanda kayshina niykillapa: Jisukristu shamuriptinqam, kay pachapi kawsaykaqkunaqa mana puntataqa rinllapachu riq paymanqa. [16]Ashwanmi kikin Siñurninchiqqa syilumanda shamushpa, ancha jwirtita kamachikuptin, mas kamachikuq anjilnin jwirtita rimashpa, Dyuspa *kurnitanda rin waqachiq. Chay urasmi Jisukristupi kriyiq masinchiq wañushqakunaqa puntata rinllapa kawsamuq. [17]Chaymandaqam Tayta Dyus rin apawaqninchiq yumbay paypi kriyiq kawsaqkunatapis chay kawsamuqkunawan anaq pukutayman, Siñurninchiqwan tingunakunanchiq. Chay diyamandapacham paypa pullanna rinchiqllapa kaq. [18]Chayraykur kay nishushqayta yuyachinakushpa, suqniki suqnikiwan kushichinakuyllapa.

5 [1]Kuyashqay masitakuna, manam nisisaryuchu yach'ananchiqllapa: ¿Ima tyimpum Jisusqa rin shamuq? nishpa. [2]Chaqa allitam yach'angillapa:

Manam pipis chay tyimpupaqqa yach'anchu, nishpa. Manchu suq ladrunqa qonqaylla shamun tutapi. Chayshinallam Jisusqa mana yuyashqa uraspi qonqaylla rin shamuq. 3Suq ukuyuq (pach'ayuq) warmipa qeshyanan urasninqam qonqaylla ch'ayamun, ¿manachu? Chayshinallam mana kriyiqkunapa kastigunqa qonqaylla rin ch'ayamuq kayshina niykaptinllapa: “Manam nimapis rinchu pasawaqninchiq. Allipim kaykanchiq”, nishpa. ¡Maychikapis paykunaqam mana rinllapachu washakaq!

4Piru qamkuna masitakuna, Jisuspi allipta kriyishpaqam, manana tutayaqpishinachu kawsangillapa. Chaymi Jisukristu qonqaylla shamuptinqa, mana ringillapachu manchaq. 5Chaqa kananqam yumbay noqanchiqkunaqa Dyuspa wambranguna kashpa, achikpishinana kawsanchiqllapa. Mananam *dyablupa tutayaqnimbichu kawsanchiqllapa. 6Chayraykur Siñurninchiqta ama qonqashunchu chay mana intyindiq kaqkunashinaqa. Ashwanri allita rikch'akashpa, tukuy yuyayninchiqwan, tukuy jwisyunchiqwan allita kriyishpa, Jisusta shuyashunllapa. 7Tutayaqpi kaqkunaqam (Jisukristuta qonqashpa) puñunllapa, mach'anllapa. 8Piru noqanchiqkunaqa achikpishina kashpaqar, allin jwisyunchiqwan kawsashun. Suq suldaduqam kuntranmanda washakananqa *jirrumanda chilikinda rurakun, ¿manachu? Chayshinar noqanchiqkunaqa washakashun Jisuspi allita kriyishpa, kuyanakushpa. Chay alli kriyishqanchiqri jirru chilikinchiqshinaqa kanqa. Piru suldaduqam mas allita washakananqa jirru kaskundapis rurakun. Chayshinallar noqanchiqpis tukuy shunqo yuyakushunllapa: Alliptam Dyusqa rin washawaq, nishpa. Chay yuyakushqanchiqri kaskunchiqshinaqa kanqa. 9Chaqa Dyusqam mana rurawashqachu kanchiq, kastigadu kananchiqllapa. Ashwanmi rurawashqa kanchiqqa, Siñurninchiq Jisukristupi kriyiptinchiq washawananchiq. 10Chaqa Jisukristum wañurqan paypi yumbay kriyiqkunapaq, kawsaqkunata, wañuqkunatapis washawaqninchiq, paypa pullan kawsananchiqllapa. 11Yumbay nishushqayta yach'ashpaqar, chay rurashqaykishina sigiyllapa animachinakushpa yanapanakushpa, Siñurninchiqpi mas allita kriyinaykillapa.

Pablum kriyiq masingunata kunarqan

12-13Masitakuna, ancham rrugaykillapa, chay yach'achishuqkunata shumaqta uyanaykillapa. Chaqa paykunaqam allita kunashushpa, kamachishungi, Siñurninchiqta kasunaykillapa. Chayri paykunataqa ancha rrispitashpa, kuyayllapa. Shumaqtar kawsayllapa, suqniki suqnikiwan ancha kuyanakushpa.

14Masitakuna, chay qella kaqkunata anyayllapa trabajananllapa. Chay disanimadu kaqkunata animachiyllapa, Siñurninchiqmanda ama akrakananllapa. Chay manaraq allita intyindiqkunata yach'achiyllapa, mas allita Dyuspaq intyindinanllapa. Kanan suqkuna piñachishuptinqa agwantayllapa, ama piñakushpachu.

15Pi mana allita rurashuptinqa, amakish kutichingichu. Ashwanri suqniki suqnikiwan shumaqta rurayllapa. Chay mana kriyiqkunatapis allita rurashpa, kawsayllapa.

16Tukuy tyimpur kushikushpalla kawsayllapa. 17Tukuy tyimpur mana shaykuq shunqoykipi Dyuswan parlayllapa. 18Allilla kashpa ichu mana allilla kashpapis, kushikushpa Dyusta pagikuyllapa. Chaqa chayshinam Dyus

munan ruranaykillapa, Churin Jisukristupi kriyishqaykirayku.
19Dyuspa *Santu Ispiritun kamachishuptinqa, ama fyirusyayllapachu.
20*Dyuspaq rimaqkuna yach'achishuptinqa, ama disprisyayllapachu. 21Piru allita mallipayllapa yumbay chay uyashqaykita: ¿Allipchu ichu mana? nishpa. Chayna allip kaqtalla ch'askiyllapa. 22Ama nima laya uchata rurayllapachu.
23Dyus kunswilawaqninchiq kikinri yanapashunqallapa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Payna ancha allita kwidanqa *ispirituykita, bidaykita, kwirpuykita, limpyu shunqoyuq kanaykillapa, Siñurninchiq Jisukristu shamunangaman. 24Chaqa Tayta Dyus qayawaqninchiqqam ancha allin, ancha kumplidu. Chaymi payqa yumbay ufrisiwashqanchiqta rin ruraq.

Siñurninchiqri qamkunata yanapashunqa

25Masitakuna, noqaykunapaqri Dyusman mañakuyllapa.
26Yumbay kriyiq masinchiqwan ancha rrispitanakushpa *muchanakushpa, qamkunapura shumaqta napaykunakuy.
27Siñurninchiqpa shutimbi kamachiykillapa, kay kartata liyinaykillapa yumbay chaypi kaq kriyiq masinchiqkunawan.
28Siñurninchiq Jisukristu kuyashushpa, tukuy imapi yanapashunqallapa.
(Chaytallam iskibriykillapa.) Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN
TISALUNIKA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN
(2 TISALUNISINSIS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqanqa Tisalunika llaqtapi tiyaq kriyiq masingunaman. Masta paykunapaq yach'ananchiq, liyishunllapa punta parti 1 Tisalunisinsista.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay punta kartata kach'ashpa Tisalunikamanqam, Pabluqa mas abisukunata yach'arqan: Tisalunikapi tiyaqkunaqam allita kriyiykan Jisukristupi. Piru wakinqam Jisukristu das kutimunan yuyashpa, manana trabajaykanllapachu mantyinikanambaqqa. Qellakunallam kawsaykanllapa. Wakinqam llullakunata yach'achikuykanllapa: “Jisusqam kutimushqana”, nishpa.

Chaymi Pabluqa kay kartatapis iskibrirqan kunashpa: “Jisusqam manaraq kutimushqachu, piru allibmi rin kutimuq. Piru puntatam rin shamuq suq ancha malu runa. Chayri qamkuna shuyaqshina, shumitaqta kawsashpa, trabajayllapa mantyinikanayki”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Tisalunisinsis 1.1-12 niwanchiqllapa Pablu tisalunikanu kriyiq masingunapaq pagikushpa, mañakushqambaq, shumaqta kawsananllapa.

2 Tis. 2.1-17 niwanchiq, Jisukristu manaraq kutimuptinmi, suq ancha malu runa Jisuspaq tukushpa, puntata rin shamuq. Chaymandaqam niwanchiq Pablu kriyiq masingunata animachishqambaq, Jisukristupi mana shaykuq yuyakunanllapa.

2 Tis. 3.1-18 niwanchiq Pablu rrugashqambaq: “Dyusman mañakuyllapa noqapaq, *dyablu ama binsiwanan”, nishpa. Chaymandaqam niwanchiq Pablu qellakunata anyashqambaq.

Pablum napaykurqan tisalunikanukunata

1 [1]Kuyashqay tisalunikanu kriyiq masitakuna, noqa Pablum, masanchiq *Silbanuwan, masanchiq Timutiyuwan napaykuykillapa. Qamkunaqam Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristuman bidaykillapata intrigashpa puringillapa. Chaymi kay kartata iskibriykillapa. [2]Chayri Tayta Dyus, Siñurninchiq Jisukristuwan ancha allin kashpa, qamkunata yanapashunqa,

ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristu kutimuptinmi, Tayta Dyus uchayuqkunata rin jusgaq

[3]Masitakuna, qamkunaqam diyapi diyapi mas allita Jisukristupi kriyiykangillapa. Kanan yumbaynikim ancha allita kuyanakuykangi. Chaymi ancha alli, tukuy diya qamkunapaq Dyusman pagikunayllapa. [4]Noqaykuna mayqan llaqtaman rishpaqam, tandakaq kriyiq masinchiqkunawan parlanillapa, qamkunata ancha alabashushpa: “Chay tisalunikanu kriyiq masinchiqkunatam ancha qesachaptimbis, mana disanimakanllapachu. Ashwanmi mas allita Jisukristupi yuyakuykanllapa”, nishpa. [5]Chayshina Dyusta kasushqaykiraykum padisiykangillapa. Piru Jisukristupim mana shaykuq kriyiykangillapa. Chaymi achka runa, warmi qamkunata rikashushpa, intyindiykan: Dyusshi ancha allin, ancha yach'ayniyuq kashpa, paykunata akrashqa, mushuq bidapina paywan kawsananllapa, nishpa.

[6]Piru Dyusqam allin justisyata rurashpa, rin qesachaq yumbay chay qesachashuqtaqa. [7-8]Kanan noqanchiq qesachadukunatam rin samachiwaqninchiq, Siñurninchiq Jisukristu pudirniyuq anjilningunawan syilumanda shamuptin. Paymi ninata apamushpa, rin kastigaq paypa shumaq nutisyanda mana kasuqkunata, Tayta Dyuspi mana kriyiqkunata. [9-10]Chaqa ancha llipyashpa, pudirniyuq kamachikuqmi rin kutimuq kay pachaman. Chayshina shamuptinmi, yumbay chay mana kriyiqkunaqa paypa ñawpanmanda wichukudu rinllapa kaq, tukuy tyimpu chingananllapa. Piru yumbay noqanchiqkunaqam ancha kushikushpa, kunyalla payta rinchiqllapa alabaq. Chaqa yach'achishuptiymi, qamkunapis Siñurninchiqpi kriyishqallapa kangi. Chaymi qamkunapis pullayllapa paytaqa ringillapa alabaq.

[11]Chayraykum noqaykunaqa kutin kutin Tayta Dyusman mañakunillapa, ancha allita kawsanaykillapa, payqa qamkunapaq ninambaq: “Kushikunim chay akrashqay wambraykuna shumaqta kawsaptinllapa”, nishpa. Mañakunipis, pudirninwan qamkunata yanapashunan, paypi allita yuyakushpa, paypaq shumaqta yach'achikunayki. [12]Chayshina qamkuna kawsaptikim, rikashuqkunaqa Siñurninchiq Jisukristuta rinllapa alabaq. Chaymi chay Siñurninchiqqa qamkunatapis rin alabashuq. Chaqa Tayta Dyusmi, Churin Jisukristupis ancha allin kashpa, rin yanapashuqllapa, chayshina shumaqta kawsanaykillapa.

Suq ancha uchayuq runam rin shamuq

2 [1]Kuyashqay masitakuna, Siñurninchiq Jisukristu kutimuptinqam, paywan rinchiq tandakaq. Chayri yush'ayku [2]yumbay jwisyuykiwan allita yuyayllapa. Amar kriyiyllapachu nishuptinllapa: “*Dyuspaq rimaqmi niwashqallapa: Kay pachapinash Siñurninchiqqa”, nishpaqa, ni nishuptinllapa: “Kaypinash Jisukristuqa”, nishpa, ni mayqan nishuptinllapa: “Pablum suq kartambi niwashqa: ‘Kaypinash Jisukristuqa’”, nishpapis. Chayshina nishuptinllapapis, ama kriyiyllapachu ni manchayllapachu. [3]Chay llullakuqkuna ingañashuyta munaptinllapapis, ama ch'askiyllapachu. Chaqa Jisukristu manaraq kutimuptinmi, puntata achka runakuna Dyuspa duktrinanmanda akrakashpa, Siñurninchiqta rinllapa kuntraq. Chay diyakunapim rin rikarimuq suq ancha uchayuq runa. Piru paytaqam Tayta Dyusqa sintinsyashqana chinganambaq. [4]Chay uchayuq

runaqam ancha palanganuyashpa rin ch'iqniq Tayta Dyusta, tukuy laya *amitukunatapis, yumbay runakuna paytalla aduranan llapa. Chaymandaqam Jirusalimbi *Dyuspa adurana wasinman yaykushpa, Dyusshina rin kamachikuq. Ashwambam rin niq: “Noqam kani Dyusqa”, nishpa.

5Ima, ¿manachu yuyangillapa pullayki kashpa chay nishushqaytaqa? 6Kanan qamkunaqam yach'angillapana: Pim arkaykan chay uchayuq runata, amaraq rikarimunan, nishpa. 7Kananguna qam chay ancha uchayuqqa pakakushpalla, runakunataqa dañachiykan. Chaqa chay arkakuqqam manaraq dijanchu rikarimunanqa. Piru suq diyam chay arkakuqqa runakunapa ch'awpinmanda rin ashuq. 8Chaymandaraqmi chay uchayuqqa rin rikarimuq. Chaymandaqam Siñurninchiq Jisus shamushpa, samayninwanlla rin wanchiq. Llipyayninwanmi rin chingachiq chay uchayuqtaqa. 9Piru manaraq wanchiptinqam, chay uchayuq runa shamushpaqa, *dyablu yanapaptin, achka siñakunata, milagrukunata rin ruraq ingañakunambaq. 10Chaymi ancha malu kashpa, tukuy laya llullangunawan rin ingañaq Jisukristupi mana munaq kriyiqkunata. Chaqa paykunaqam mana munanllapachu allip kaqta kriyiyta washakananqa. Chaymi rinllapa chingaq. 11Chayraykum Tayta Dyusqa paykunataqa rin dijaq, chay uchayuq llullakuqta kriyinanllapa, 12chayshina chingananllapa. Chaqa mana allip kaqkunata kriyishpa, achka laya uchakunata rurashpam, rinllapa kawsaq.

Akradum kanchiqllapa washakananchiq

13Kuyashqay masitakuna, Siñurninchiq ancha kuyashungillapa. Kanan noqaykunaqam Dyusta ancha pagikunillapa qamkunapaq. Chaqa Dyusmi qamkunataqa unaymandapacha akrashushpa, *Santu Ispiritunda qoshushqa, bidaykillapata kambyanambaq. Chayshina paypaqlla kashpa, allip kaqpi kriyiptikillapam, rin washashuq. 14Noqaykuna *Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishuptiymi, Dyusqa qamkunata qayashurqan, paypi kriyinaykillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu llipyashpa syilumanda shamuptinqa, qamkunapis pullanna kashpa, ringillapa llipyaq.

15Masitakuna, noqaykuna parlachishushpa, kartakunata kach'amushpam, yach'achishushqa kani Jisukristupaq. Chay nishushqaykunatar mana shaykuq tukuy shunqo sigiyllapa. 16Mañakunillapam, Siñurninchiq Jisukristu, Tayta Dyuswan ancha allin kashpa, ancha kuyashushpa, tukuy tyimpupaq kunswilashushpa, 17shunqoykipi animachishunan, Dyuspi allita kriyishpa, allitalla rurashpa, allitalla rimashpa kawsanaykillapa.

Dyusmanri mañakuyllapa noqaykunapaq

3 1Masitakuna, kay kartata manaraq ushyashpam, rrugaykillapa Dyusman mañakunaykillapa, noqaykunapaq, Siñurninchiq nishqanda tukuy maypi utqa atinayllapa yach'achikuyta, chay yach'achikushqayta kriyiqkuna qamkunashina Dyusta alabananllapa. 2Mañakuyllapar, malu, saqra runakunamanda Siñurninchiq washawananllapa. Chaqa manam yumbay runakunaqa Dyuspi kriyinllapachu. 3Piru Siñurninchiqmi ancha allin, ancha kumplidu. Chaymi qamkunata rin yanapashuq, mas allita paypi kriyinayki, ama *dyablu binsishunanllapa. 4Chaymi Siñurninchiq yanapawaptin, qamkunapi yuyakunillapa: Kay kartaypi nishushqaytam kasuykangi. Chayshinallam ringillapa kasuq, nishpa.

5Kanan Siñurninchiq qamkunata
yanapashunqa intyindinaykillapa:
Dyusmi ancha kuyawanchiq, nishpa.
Yanapashunqapis Jisukristushina mana
shaykuq Dyuspaqlla kawsanaykillapa.

Allitar trabajashunllapa

6Masitakuna, wakin kriyiq masinchiq-
kunaqam mana munanllapachu
trabajayta. Manam munanllapachu
kasuyta chay nishushqaytaqa. Chaymi
Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi
kamachiykillapa, chay mana kasukuq
qella runakunamanda akrakanaykillapa.
7Chaqa qamkuna kikikim noqaykuna-
taqa riqsiwangillapa. Manchu pullayki
kashpaqa, mana qella kashpachu
trabajarqayllapa. Chayri noqaykuna-
shina qamkunapis trabajayllapa mantyi-
nikanayki. 8Chaqa manam ni pipa
mikunanda dibaldillaqa mikurqaylla-
pachu. Ashwanmi punchawnindin,
tutapnindin ancha trabajarqayllapa
umbi umbi, ama ni mayqannikita
mikunapaq piñachishunaypaq. 9Awnki
dirichuyuq kashpapis mikunata
mañashunaypaq, mana nimatapis
qamkunata mañashurqaychu.
Ashwanmi trabajarqayllapa,
rikawashpa, qamkunapis chayshina
trabajanaykillapa. 10Pullaykillapa
kashpam, kay liyta qoshurqaqllapa:
“Suq mana munaq trabajaq ama
mikunqachu”, nishpa.

11Chaqa niwashqallapam: Wakinniki-
qash mana munashpachu trabajayta,
mitikungillapa suqkunapa kusasninman,
nishpa. 12Chay qellakunatam Siñurnin-
chiq Jisukristupa shutimbi kunashpa
kamachinillapa, amana qellakuna
kanambaq; ashwan trabajashpa mantyi-
nikanambaq.
13Masitakuna, ama shaykuyllapachu
Dyus munashqanda rurashpa.
14Mayqan runa ichu warmi kay
kartaypi nishushqayllapata mana
kasuptinqa, apuntayllapa: Pim chay
mana kasukuq, nishpa. Chayshina
rurashpaqar, amana paywanqa
tandakayllapachu, penqakunambaq.
15Piru amar paytaqa ch'iqniyllapachu.
Ashwanri masaykitashina kuyashpa
kunayllapa.

Pablum napaykukushpa dispidikarqan

16Kunswilawaqninchiq Siñurninchiq
kikinri tukuy tyimpupi yanapashun-
qallapa, ama nimatapis manchash-
pachu kawsanaykillapa. Chay
Siñurninchiqqa yumbaynikiwan
kanqa.
17Noqa Pablum kikiy makiywan
iskibriykillapa kay napaykuta.
Kayshinam iskibrishpa, firmani yumbay
kartaykunata. 18Siñurninchiq Jisukristu
qamkunata ancha kuyashushpa tukuy
imapi yanapashunqallapa. Chayshina
kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN

TIMUTIYUMAN

(1 TIMUTIYU)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishunllapa chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Timutiyuqa? Payqam wambra runa kaptinraq, Jisukristupaq yach'achikunan numbrarqanllapa. (Liyishun Ichus 16.1-3.) Pabluqam Timutiyutaqa riqsirqan chay llaqta Listra shutiqpi. Timutiyupa taytanqam *nasyun *Grisyamanda karqan. Piru mamanqam *Isrrayilmanda karqan. Timutiyupa maman agwilambismi Jisukristupi kriyiqkuna karqanllapa. Chaymi Timutiyutaqa Jisukristupaq yach'achishqallapa karqan takshita kashqanmandapacha. Timutiyuqam Pablupa pullan puriq, Jisukristupaq yach'achikushpa. Chayshinam ishkandin ch'ayarqanllapa Ifisu llaqtaman. Chay atun llaqtapim Pabluqa Jisukristupaq achka tyimputa yach'achikurqan. Chaymandaqam Pabluqa suq lugarmanna munashpa riyta, Timutiyutana dijarqan chay Ifisupi, kriyiq masingunata yach'achinambaq. Masta yach'ananchiq Timutiyupaq, liyishunllapa: Ichus 17.14-15; 18.5; 19.22; 2 Timutiyu 1.5; 3.15; Filipinsis 2.19-22; Ibriyus 13.23.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam suq lugarkunapi Jisukristupaq yach'achikushpapis, mana nunka Timutiyutaqa qonqarqanchu. Chaymi kay kartataqa iskibrirqan Timutiyuta kunashpa, yach'achikushpa, allita kwidanambaq kriyiq masingunata.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Pabluqam kay kartapiqa ancha kunarqan kayshina:

1 Timutiyu 1.1-20 niwanchiqllapa Pablu Timutiyuta kunashqambaq, mana baliq yach'achikuqkuna ama ingañanambaqllapa.

1 Tim. 2.1-15 niwanchiq, Dyusman mañakushpa, shumaqta aduranchiq.

1 Tim. 3.1-16 niwanchiq, kriyiq masinchiqkunapa kamachikuqninguna kayshina kawsanqallapa, nishpa.

1 Tim. 4.1-16 niwanchiq, wakinqam Jisukristumanda rinllapa akrakaq; piru Jisukristupaq yach'achikuqkunaqa allita rurashpa, kawsanqallapa, nishpa.

1 Tim. 5.1-25 niwanchiq, biyudakunata yanapananchiq, yach'achikuqkunata shumaqta kasunanchiq.

1 Tim. 6.1-21 niwanchiq, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, imanchiq kaqwan kuntintakashpa, *dyabluta binsinanchiq.

Pablum napaykurqan Timutiyuta

1 1-2Kuyashqay Timutiyitu, noqa Pablum kay kartata iskibrishpa kach'ayki. Chaqa *Washadurninchiq Dyus, Churin Jisukristuwanmi akrawashpa, kamachiwarqan, paypa *apustulnin kanaypaq. Chay Siñurninchiqpi yuyakushun: Paymi washawanchiq, nishpa. Chaymi qamqa Timutiyitu, Siñurninchiq Jisukristupi allipta kriyishqaykirayku, noqapa lijitimu wambrayshina kangi. Chaymi kananqa iskibriyki kay kartata. Taytanchiq Dyusman Churin Jisukristumambis mañakuni, llakipashushpa, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykipaq.

Llullakuqkunata ama kriyiyllapachu

3Manchu Timutiyu, Masiduña llaqtaman rinay diyaqa rrugashurqaq, chay Ifisu llaqtapi kidanaykipaq, kriyiq masinchiqkunata kwidashpa. Chaqa chaypim nishurqaq chay wakin runakunata kamachinayki, ama suq laya duktrinakunata yach'achikunan. 4Kayshinapis kunay paykunata, ama ancha yuyananllapa yanqa mana ushyakaq isturyakunapi, ni unay agwilungunapa shutingunapi. Chaqa yumbay chaykunaqam yanqa anyanakunanchiqlla balin. Manam ni ashlita yanapawanchiqchu, allita kriyishpa, Dyus munashqanda rurananchiqllapaqa.

5Chayshinam kamachiykillapa, ama nima maluta rurashpa, ashwan limpyu shunqoyuq kashpa, Dyuspi allipta kriyishpa, suqwan suqwan kuyanakunayki. 6Piru wakingunaqam kay allin yuyaykunata dijashpa, paykunapura yanqa anyanakunllapa. 7Chaqa munanllapam ancha yach'ayniyuq kayta, Dyus nishqanda yach'achikunan. Piru manam intyindinllapachu ni paykuna kikin yach'achikushqanda.

8Piru noqanchiqqam yach'anchiq: Dyuspa liyningunam ancha allin, pay munashqanshina chay liyningunata intyindiptinchiq, nishpa. 9Chayri allita intyindishun: Dyusqam mana rurarqanchu chay liyningunataqa, allin runakunata kastigananqa. Ashwanmi liyningunata rurashpaqa, kamachikurqan kastigananllapa wapu rrispundungunata, mana uyakuqkunata, Dyusta mana aduraqkunata, uchayuqkunata, Dyusta burlaqkunata, allin duktrinata kuntraqkunata, taytanda mamanda wanchiqkunata, yumbay matansyirukunata, 10chay mana rrispitunwan puñuqkunata, ullqopura warminwanshina puñuqkunata, runa masinda suwakushpa randikuqkunata, llullakuqkunata, tukuy chay “purdyusitu” nishpa llullakushpa juraqkunata. Kanan wakingunaqam Dyuspa duktrinanda kuntranllapa. Chaymi tukuy chay kuntraqkunapaqpis Dyusqa rurarqan liyningunataqa. 11Chaymi chay ancha allin Tayta Dyus mingawashqa, yach'achikunay paypa chay ancha llipyaq *shumaq nutisyanda.

Tayta Dyusta pagikushunllapa

12Chaypaqmi ancha pagikuni Siñurninchiq Jisukristuta. Chaqa payqam ancha yanapawashqa, allita paypi kriyishpa, paypaq trabajanaypaq. Chaymi tariyayta qowashqa, paypaq yach'achikunay. 13Ancha malu kaptiypismi, Dyusqa ancha llakipawarqan. Chaqa unayqam Jisukristupi manaraq kriyishpaqa, paypa kuntranda rimashpa, paypi kriyiqkunata qesachashpa, ancha wapuyashpa kawsarqay. Piru Dyusqam ancha allin kashpa, ancha wapu kaptiypis, llakipawarqan. Chaqa noqaqam mana yach'arqaychu: Pim Jisukristu, nishpa. 14Piru Siñurninchiq Jisukristuqam

ancha allin kashqa. Chaymi ancha yanapawashqa, tukuy shunqo paypi kriyishpa, Tayta Dyusta, runa masiykunatapis kuyashpa kawsanaypaq.

15Chaqa kayqam ancha allip. Manam nima llullachu. Chaymi ancha balin yumbay kriyinanllapa: Jisukristum syilumanda shamurqan kay pachaman, uchayuqkunata washawananchiqllapa. Kanan yumbay chay uchayuqmandaqam noqa mas uchayuqqa karqay. 16Piru Dyusmi llakipawashpa washawarqan, chay manaraq kriyiqkuna ninanllapa: “Rikay, Jisukristuqa ancha allin kashpa, chay uchayuq Pabluta pirdunashqa”, nishpa. Chaymi paykunapis kananqa rinllapa animakaq, Jisukristupi kriyinanllapa, washakashpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsananllapa. 17Chayrayku Tayta Dyusta tukuy tyimpu alabashun. Chaqa payqam mana nunka wañushpachu, tukuy tyimpu kamachikun. Ancha yach'ayniyuqmi. Paytaqam mana pipis atinchu rikayta. Chaqa payllam Dyusqa. Chayshina kanqa.

18-19Ijitu Timutiyu, rrugaykim kay kamachishushqayta kasunayki. Chaqa Tayta Dyusmi paypaq *rimaqkunata qambaq rimachirqan: “Timutiyush Dyusta ancha allita kasushpa rin kawsaq”, nishpa. Chay nishqanda yuyashpa, allin suldadunshina kashpa, *dyabluta binsiy. Allin yuyayniyuq kashpa, Jisukristupi mana shaykuq kriyiy, paymanda ama akrakanayki. Piru wakingunam mana allin yuyayniyuq kashpa, Jisusmanda akrakashpa, manana paypiqa kriyinllapachu. 20Chayshinam Iminiyu Alijandruwan Siñurninchiqmanda akrakarqanllapa. Chaymi paykunataqa dyabluta intrigashqa kani, yach'akunanllapa, amana Dyusta kuntrashpa rimananllapa.

Dyusman kayshina mañakushun

2 1Puntatam kunaykillapa, Tayta Dyuswan parlashpa pagikushpa, mañakunanchiq, yumbay runata warmita yanapanambaq. 2Mañakushumbis Dyusman gubyirnukunapaq, tukuy awturidarkunapaq, paykuna shumaqta kamachikunambaq. Chayshinam noqanchiqkuna shumaqta rinchiqllapa kawsaq, Dyusta ancha allita kasushpa, tukuy imapi ancha allita rurashpa. 3*Washadurninchiq Dyustam ancha gustan chayshina kawsananchiq. 4Chaqa payqam munan, yumbay runakuna, warmikuna paypi kriyishpa, washakashpa, allip kaqta intyindinanllapa. 5Suq Dyusllam kan. Chayshinallam suq abugadulla kambis, runakunata Dyuswan alliyachinambaq. Chay abugadunchiqqam allip runa Jisukristu. 6Chay Jisukristum intrigakarqan wanchinanllapa, paypi yumbay kriyiqkunapaq yawarninda pagarakushpa, washawananchiq. Chaymandaqam munashqan tyimpupi Dyusqa intyindichiwarqanchiq: Qamkunatam munani washashuyllapata, nishpa. 7Chaymi Tayta Dyusqa numbrawashqa, Jisukristupa *apustulnin kanaypaq, chay mana *isrraylinu kaqkunata allip kaqta yach'achinaypaq, Jisukristupi kriyinanllapa. Noqapismi paypi allipta kriyishpaqa, allip kaqtalla niykillapa, manam nimata llullakushpachu.

8Chaymi munani tukuy lugarpi tiyaq runakuna limpyu shunqoyuq kashpa, ama nimapaq piñakushpachu ni anyanakushpachu, makingunata anaqman alsashpa, Dyusman mañakunanllapa. 9Warmikunanataq mudakushpaqa, sujitakashpa, umildi purinqallapa. Amar palanganaqa kanqallapachu. Amar ni aqchanllapata kusasnachishpa ñaqchan-

qallapachu. Amar ni llipyaq ch'aniyuq *uruta, ni *perlaskunata rurakunqallapachu. Ni chay ch'aniyuq mudanakunata rurakunqallapachu. 10Ashwanri paykunaqa allita rurashpa, bidanllapata shumaqyachinqa. Chayshina ruranqallapa yumbay warmi “Dyustam adurani” niqkunaqa. 11Runakuna yach'achikuptinqa, warmikunaqa rrispitakushpa, uyarap (uyara) shumaqta uyanqallapa. 12Yumbayniki tandakaptiki Dyusta aduranaykiqa, warmikunaqa ama runakunata yach'achinqachu ni kamachinqachu. Ashwanri paykunaqa shumaqta uyakunqallapa. 13Chaqa Dyusqam puntata chay punta runa *Adanda rurarqan. Chaymandaqam chay punta warmi *Ibata rurarqan. 14Yach'anchiqpismi: Manam Adandachu chay *dyabluqa ingañarqan. Ingañarqanqam warmin Ibata. Chaymi chay warmiqa dyabluta kasushqanrayku uchayuqna kidarqan. 15Piru warmiqam Jisukristupi allipta kriyishpaqa, suqkunata kuyashpa, allitalla rurashpa, allin jwisyunwan kawsashpa, wambrangunata qeshyashpa, rin washakaqqa.

Ubispukuna kanambaqqa, shumaqta kawsanqa

3 1Alliptam niyki, suq kriyiq masinchiq *ubispu karguyuq munashpa kaytaqa, ancha allin karguyuq munan kayta. 2Piru chay ubispuqa ancha shumaqta kawsanqa, ama pipis nimapaq atinambaq anyayta. Suq warmiyuqlla kanqa. Ama kusas mañaqa kanqachu; ashwan sujitakanqa. Allin jwisyuyuq, ancha rrispitadu kanqa. Wasinman ch'ayaqkunata shumaqta ch'ayachishpa, pusadata qonqa. Ancha allin yach'achikuqpis kanqa. 3Ama ni mach'anqachu, ni suqkunata bullata maskanqachu. Ama qellayraykuqa ingañakunqachu. Ashwan ancha allin, ancha umildi kanqa yumbaywan. Ama qellaypaqllachu kanqa. 4Wasimbi yumbay tiyaqkunata yach'anqa shumaqta kamachiyta. Churingunata yach'achinqa, kasukushpa, rrispitakushpa kawsananllapa. 5Chaqa suq runa kikin wasimbi kaqkunata mana atishpa shumaqta kamachiytaqam, mana atinmanchu allita kwidayta Dyuspi achka kriyiqkunataqa. 6Chayri chay ubispuqa ama suq chayraq kriyiqqa kanqachu. Chaqa mushuq kashpakish, palanganuyashpa, *dyablupa trampambi ishkinman, paypis dyablushina kastigadu kanambaq. 7Kanan chay mana kriyiqkunapa ukumbipis ancha allin kanqa, chay ubisputa rrispitashpa, shumaqta paypaq rimananllapa. Chayshina yumbaywan shumaqta kawsashpaqam, mana rinchu ishkiq dyablupa trampambi, ama penqakunambaq.

Dyakunukuna kanambaqqa shumaqta kawsanqa

8Chayshinalla *dyakunukunapis allin famayuq runakuna kanqallapa. Nishqanda kumplinqallapa. Ama mach'anqallapachu. Ama runa masinda ingañanqallapachu, qellayta ganananllapaqa. 9Ashwanri Jisukristu yach'achikushqanda allita kriyinqallapa. Chayshina allitalla rurashpa kawsanqallapa, limpyu shunqoyuq kashpa, ama nimapaqpis penqakunanllapa. 10Piru manaraq paykunata numbrashpa, puntata ancha allita riqsiyllapa: Allin runa ichu mana, nishpa. Mana nima mala famayuq kashpaqa, atinllapa *dyakunukuna kayta. 11Chayshinalla kanqa *dyakunisa warmikunapis. Allin famayuq kanqallapa. Ama washa rimaykunachu kanqallapa. Ama kusas mañata rurashpachu kawsanqallapa; ashwanri sujitakanqallapa. Allin yuyayniyuq kashpa, tukuy imapi kumplin-

qallapa. 12Chay dyakunukunaqa suq warmiyuqlla kanqallapa. Yach'anqallapa allita kamachiyta wambrangunata, wasimbi yumbay kaqkunatapis. 13Chaqa chay dyakunukuna allita trabajaptinmi, suqkuna ancha rinllapa rrispitaq. Allin famayuq kashpaqam, mana nimatapis manchashpachu, ashwan Jisukristupi yuyakushpa, allita rinllapa yach'achikuq paypaq.

Kananqam kay pakadu duktrinata atinchiqna yach'ayta

14Ancha utqanam munani shamuyta watukushuq. Piru kay kartatam kananqa iskibriyki, 15mana utqa shamuptiy, allita yach'anayki imashinam shumaqta kawsashun Dyuspi kriyiq masinchiqkunawan, nishpa. Chaqa Tayta Dyuspi yumbay kriyiqkunaqam paypa *ilgisyan. Chay ilgisyanqam allip kaqtalla Dyuspaq yach'achikunchiq, chay ingañakuqkunata binsinanchiq. 16Chaqa allibri trabajus kashqa, runakuna intyindinan imashina Tayta Dyus munashqa washawayninchiqta. Piru chay pakadu kashqanqam kayshina:

Dyusmi kwirpuyuq runapaq tikrakashpa, kay munduman shamurqan.
Chaymi *Santu Ispiritun nirqan: “Allipshi Jisukristuqa Dyuspa Churin mana nima uchayuqchu”, nishpa.
Anjilkunapismi paytaqa rikarqan.
Paypi kriyiqkunam suq *nasyungunapi yach'achikushqa.
Chaymi tukuy maypi paypi kriyishqallapa.
Pay kawsamuptinmi, luryapi ch'askirqanllapa.

Wakinqam Jisusmanda rinllapa akrakaq

4 1Dyuspa *Santu Ispiritunmi ancha klaruta nin: Ultimu tyimpupiqash *dyablukunaqa wakin runata warmita ingañashpa, suq laya duktrinakunata rin yach'achikuq. Chayshi wakin runa, warmi Jisukristupi kriyishqanmanda rin akrakaq. 2Chay llullakuq yach'achikuqkunaqam shiminllapawanlla Dyusta kasunllapa. Paykunaqam ancha uchayuq kashqanrayku, jwisyunda pyirdishqa. Chaymi manana yach'anllapachu: Imam alli, imam mana allichu, nishpa. 3Chay llullakuqkunaqam suqkunata kamachin, ama kasarananllapa, ama wakin mikunakunata mikunanllapa. Piru Tayta Dyusmi chay mikunakunataqa rurashqa, paypi kriyiqkuna, allip rimayninda yach'ashpa, payta pagikushpa, mikunanchiqllapa. 4Chaqa Tayta Dyus yumbay rurashqanqam ancha allin. Chaykunata ch'askishpa, Dyusta pagikushpam, mana nima mikunata atinchiqchu disprisyayta. 5Chaqa Dyuspa Santu Librunda liyishpa, Dyusman mañakuptinchiqmi, payqa chay mikunataqa limpyutana dijan mikunanchiqllapa.

Jisuspaq yach'achikuq kayshina kanqa

6Kay nishushqayta kriyiq masinchiqkunata qam yach'achishpaqam, Jisukristupa allin yach'achikuqnin kangi. Chayshina paypa shumaq duktrinanda allita kasuptikiqam, chay duktrinanqa allin mikunashina rin yanapashuq, Dyuspi mas allita kriyinayki. 7Piru mana kriyiq runakuna pandashqan kwintitungunata yach'achishuptinqa, amakish kriyingichu. Ashwanri tukuy jwisyuykiwan masta masta Dyusta kuyay. 8Kwirpunchiq mas jwirsayuq kanambaqmi, ancha balin shayku shayku *ijirsisyuta rurananchiq, ¿manachu? Piru mastam balin shayku shayku yach'akunanchiq, Dyusta mas allita kuyashpa, sirbinanchiq. Chaqa ancham balin kay bidapaq suq

bidapaqpis. 9Chay nishushqayqam allip.
Chayri yumbay kriyinqallapa. 10Chay-
raykur Tayta Dyuspi yuyakushpa,
noqanchiqkunaqa paypaq ancha
trabajanchiq, suqkuna musyawaptin-
chiqpis. Chaqa Dyusninchiqqam
wañushqa, yumbayta washawananchiq-
llapa. Piru mastam rin washawaqnin-
chiq paypi kriyiqkunata.
11Yumbay chay nishushqaykunatar
yach'achikuy y kamachikuy. 12Amar
dijakaychu ni pipis disprisyashunambaq,
wambra runaraq kashqaykiraykuqa.
Ashwanri shumaqta rimashpa, allitalla
rurashpa kawsay. Runa masinchiqku-
nata kuyashpa, tukuy ispirituykiwan
Dyuspi yuyakuy. Allita Jisukristupi
kriyishpa, ama nima maluta ruraychu,
kriyiq masinchiqkuna rikashushpa,
qamshina kawsananllapa. 13Piru
shamunaykaman, qamqa *Dyuspa Santu
Librunda yumbaypa ñawpambi liyishpa,
kriyiq masinchiqkunata animachiy.
Kanan paykunata shumaqta yach'achiy
Jisukristupaq. 14*Yach'achikuq
ansyanukuna makingunata sawaykiman
ruraptinllapam, Dyusqa pudirninda
qoshushqa, paypaq allita trabajanayki.
Chayri ama qonqaychu chay
ch'askishqaykita ni chay uyashqaykita,
*Dyuspaq rimaqkuna qambaq rimaptin-
llapa.
15Yumbay nishushqaytar ruray, ama
nimata qonqashpachu, rikashuqkuna
yach'anambaq: Chay Timutiyum Tayta
Dyusta allita kasushpa, kawsan, nishpa.
16Piru allita kwidakay, ama pandash-
pachu, allin jwisyuykiwan
yach'achikunayki. Ama disanimakash-
pachu, ashwan tukuy chay
yach'akushqaykita kasushpaqam, ringi
washakaq. Chayshina shumaqta
kawsaptikim, chay rikashuqkunapis
yach'achishqaykita kasushpa rinllapa
washakaq.

Shumaqta kawsashun yumbaywan

5 1Amar anyaychu mayur runakuna-
taqa; ashwan taytaykitashina
shumaqta kunay. Wambra runakuna-
tapis masaykitashina shumaqta kunay.
2Mayur warmikunatapis mamaykita-
shina kunay. Chinakunatapis panikita-
shina kunay, ama nima maluta yuyash-
pachu.
3Chay mana nimayuq mana aylluyuq
biyudakunata yanapay. 4Piru suq
biyuda wawayuq, willkayuq kaptinqa,
paykuna yach'akunqallapa mamanda
taytanda kwidayta, ama padisinambaq.
Chaqa paykunataqam maman taytan
takshanmandapacha kriyarqan. Chaymi
paykuna taytanda, mamanda yanapap-
tinqa, ancha alli Dyuspaqqa. Chaqa
paytaqam ancha gustan. 5Piru suq allip
biyuda mana nima aylluyuqqam tukuy
shunqo Dyuspilla yuyakun mantyinika-
nambaq. Punchawnindin, tutapnindinmi
Dyusman mañakushpa kawsan. 6Piru
suq biyuda banduliraqam wañushqashi-
nana. Chaqa kwirpunllanam kawsaykan.
7Chayri yumbay kaykunata
kamachikuy, allita rurashpa kawsaptin-
llapa, ama pipis nimapaq anyanambaq.
8Piru ayllungunata mayqan mana
yanapaqqa ichu kikin familyangunata
mana mantyiniqqam Jisukristupi
kriyishqandaqa ñigaykanmanshina.
Chaqa chayshina mana yanapashpaqam,
mas fiyuta ruraykanllapa chay mana
kriyiqkunamandaqa.
9Biyudakunapa listambi suq biyudata
apuntanayki, kriyiq masingunamanda
mantinsyunninda ch'askinanqa, payqa
60 watayuqmanda anaqman kanqa. Suq
qosayuqlla kashqa kanqapis. 10Wawan-
gunata uywashqa kaptin, allin
shunqonwan kriyiq masingunapa
ch'akinda mayllashpa yanapakushqa
kaptin, bisitangunata kuyashqa kaptin,

ñakaqkunata yanapashqa kaptin, tukuy ima allikunata rurashqa kaptin, apuntay chay biyudakunapa listambiqa.

11 Piru chay wambra biyudakunata ama chay mayur biyudakunapa listambiqa apuntaychu. Chaqa paykunakish ufrisishpa Jisuspaqllana trabajayta, kwirpumba gustundalla munashpa rurayta, Jisukristumanda akrakashpa, munanmanllapa runayuq kariyta. 12 Chayshinaqam uchayuqna rinllapa kidaq. Chaqa ufrisishpa Dyuspaqlla trabajaytaqam, mana rinllapachu kumpliq. 13 Ashwan wasin wasin purishpach'i, qellakunapaqna tikrakanman. Kanan washa rimaykunapaq, mitikucharapaq tikrakanmanllapa. Yanqa mana kaqkunata rimashpa purinmanllapa. 14 Chaymi munani chay wambra biyudakuna mushuqmanda kasararishpa, wambrayuq kanambaq, wasinllapapi wawangunata shumaqta kamachinambaq. Chayshina ruraptinllapam, kuntrawaqninchiqkuna mana imapaqpis atinqallapachu anyawayninchiqta. 15 Piru wakin biyudakunaqam Jisukristumanda akrakashpa, *dyablu munashqandana ruraykanllapa.

16 Kriyiq masinchiqkunapa ayllumbi biyudakuna kaptinqa, paykunalla mantyininqa. Ama dijanqallapachu kriyiq masinchiqkunapa kwintanqa. Chayshinam chay suq kriyiq masinchiqkuna atinqallapa yanapayta chay mana aylluyuq biyuditakunata.

17 *Yach'achikuq ansyanukuna allita kwidaptin kriyiq masinchiqkunata, Dyuspaq shumaqta yach'achikuptinqa, paykunataqa ancha rrispitashpa, mas ufrindata qoyllapa. 18 Chaqa *Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Animalkunawan trillakushpaqar ama shiminda wataychu, ama mikunanqa”. Nimbismi: “Suq trabajaqqam dirichuyuq, pagunda ch'askinambaq”, nishpa. (Chayshinallam Dyuspaq trabajaqpis dirichuyuq, ufrindata ch'askinan mantyinikanambaq.)

19 Mayqan runa suq yach'achikuq ansyanuta tumbashpa rimaptinqa, ama kasuychu, mana kaptin ishkay ichu kimsa tistigukuna. 20 Piru uchanda mana dijaqkunata yumbaypa ñawpambi anyay, suqkunapis manchashpa, ama uchata ruranambaq. 21 Yumbay chaykunata ruranaykipaqmi kamachiyki Taytanchiq Dyuspa, Siñurninchiq Jisukristupa, tukuy akrashqan anjilningunapa ñawpambi. Piru chay nishushqaykunatar yumbaywan igwaltalla ruray, ama pitapis sawachashpachu.

22 Kanan mayqanda munashpa numbrayta yach'achikuq ansyanu kanambaqqa, allitaraq rikay: Tukuy imapichu Dyusta allita kasuykan ichu mana, nishpa. Chaqa mayqandapis utqa numbrashpakish, mana allita ruraptin, qambis uchayuq kangiman. Chayri tukuy imapi allitalla ruray, ama nima laya uchayuq kanayki.

23 Pach'ayki kutin kutin nanaptinqar, ashla *binuta upyay. Ama yakutallaqa upyaychu.

24 Wakimba uchangunapaqqam ancha klaruta atinchiq yach'ayta kay mundupilla. Piru wakingunaqam manashinalla uchakunata ruranllapa. Chay pakadu uchangunapaqqam jwisyu diyapiraq rinchiq yach'aq. 25 Chayshinallam achka allin runakunapaqpis atinchiq yach'ayta: Allitam ruraykan, nishpa. Piru wakin allita ruraqkunapaqqam manaraq yach'anchiqchu. Piru suq diyaqam rinchiqna yach'aq. Chaqa manam tukuy tyimpuqa pakaduchu rin kaq.

6 1 Mayqan kriyiq masinchiqkuna, *randishqa kriyadukuna kashpaqa, patrunninda allita kasunqa, ama suqkuna rimanambaq: “Chay kriyaduku-

naqam mana baliq Dyusnimbi, mana baliq duktrinambi kriyinllapa. Chaymi patrunninda mana kasunllapachu", nishpa. [2]Ichu patrunninllapa Jisukristupi kriyiqkuna kaptinqa, mas allita kasushpa yanapanqallapa, kriyiq masinguna kashqanrayku. Chayshinar, Timutiyitu, kriyiq masinchiqkunata yach'achiy.

Tayta Dyuspi allita kriyishpa, kuntintakashun imitanchiq kaqwan

[3-4]Suq runa Siñurninchiq Jisukristupa duktrinanda mana yach'achikushpachu, ashwan pay yanqa yuyashqanda yach'achikushpaqam, mana nimata yach'anchu. Suq palanganullam chay laya yach'achikuqqa. Ancha malu kustumbriyuq kashpam, suqkunawan yanqakunata ancha riman: Kayshinam. Manam chayshinachu, nishpa. Kanan paykunapuram imbidyanakun, piñapanakun musyanakun. Manam ni pipaqpis yuyakunchu: Allin runam nishpaqa. [5]Chay laya runaqam ancha malkriyadu, mana jwisyuyuq, pirbirsu yach'achikuqkuna. Chaymi mana yach'anchu: Imam allip, imam mana allipchu, nishpa. Chaqa tukuy diyam anyanakushpa kawsanllapa. Yuyanllapam: Suqkunata Jisuspaq yach'achishpaqach'i, achka qellayta atini ganayta, nishpa. Chayri yumbay chay laya runamandaqa akrakay. [6]Piru Jisukristupi kriyishpa kawsaptinchiqmi, Dyusqa ancha rin kushichiwaqninchiq, allin furtunayuq kaqshina kushikunanchiq; piru kuntintakaptinchiq imitanchiq kaqwan; manaqa manam. [7]Chaqa nasishqanchiq diyapim mana nimata kay mundumanqa apamurqanchiqchu. Chayshinallam wañushpapis, mana nimatapis rinchiqchu apaq. [8]Chayri mikunitayuq, mudanitayuq kashpaqa, chay kaqsituwanlla kuntintakashunllapa. [9]Piru chay tukuy imata munaqkunaqam das ishkin dyablupa trampangunaman. Chaymi das ishkishpa, mana baliq yuyayningunata kasushpa, ancha dañakanllapa, chinganambaq. [10]Chaqa ancha munashpa qellaytaqam, tukuy ima mana allikunata ruranllapa. Chaymi wakin kriyiq masinchiqkunaqa qellayta ancha munashpa, Jisukristumanda akrakashpa, ancha padisishqallapa.

Jisuspi yuyakushpar, binsishun dyabluta

[11]Piru qam Dyuspaq yach'achikuq kashpaqa, tukuy ima mana allikunamanda ashuy. Tukuy bidaykipi allitalla rurashpa, Dyusta kuyashpa, paypi yuyakushpa, suqkunata kuyay. Yumbayta agwantashpar, tukuy shunqoykiwan umildi kay. [12]Chaqa qamqam Timutiyitu, achka runapa warmipa ñawpambi Jisukristupi kriyishqaykita rimashqa kangi. Chaymi chay uyashuqkuna tistiguykikuna. Chayshina Jisuspi allita kriyishpar, pilyapishina binsiy *dyabluta. Chaqa Dyusmi qayashushpa, ufrisishushqa, tukuy tyimpu pullan kawsachishunambaq. [13]Chaymi kananqa Dyus tukuy imata kawsachikuqpa ñawpambi, Jisukristupa ñawpambi kamachiyki chay nishushqayta kasunayki. Chaqa Jisukristuqam Pilatupa ñawpambi kashpa, ancha klaruta allip kaqtalla rimarqan. [14]Timutiyitu, yumbay kamachishushqayta kasuway, ama nimata kambyashpachu Siñurninchiq Jisukristu shamunangaman, ama pipis anyashunambaq. [15]Chaqa Tayta Dyus siñalashqan tyimpupim Churin Jisukristuqa rin shamuriq. Kanan Tayta Dyusmi ancha alabashqa rin kaq. Chaqa payqam ancha pudirniyuq kashpa, yumbay gubyirnukunapa gubyirnun. Paymi yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqninqa.

16 Payllam mana nunka wañunchu.
Ashwanmi ancha shumaq llipyaykaqpi
kawsan. Chaymanqam mana pipis
atinchu qemikayta. Chaymi mana ni
mayqan runa paytaqa rikashqachu, ni
atinchu rikayta. ¡Chayri payqa ancha
alabashqa kanqa! ¡Tukuy tyimpupaq
pudirniyuq kanqa! Chayshina kanqa.
17 Kay mundupi kapuqkunata
kamachiy, ama palanganu
kananllapa, ama kusasningunapi
yuyakunanllapa. Chaqa kay mundupi
kusaskunaqam ushyakan. Ashwanri
Tayta Dyuspi tukuy shunqo yuyakun-
qallapa. Chaqa Tayta Dyusqam tukuy
ima kaqta ancha achkata qowashqa
kanchiq, kushikunanchiq. 18 Chayri
paykunata kamachiy, Dyusta
kasushpa, allitalla rurashpa, ama
mich'ayashpachu kawsananllapa.
19 Chayshina kawsashpaqam, suq
bidapi kapuqkunashina, allin simyin-
tuyuq wasiyuqshina rinllapa kaq.
Chayshinam siguradu kanqa, syilupi
tukuy tyimpu kawsananllapa.

Pablum Timutiyuta kunashpa, dispidikarqan

20 Timutiyitu, Tayta Dyus numbra-
shushqanda ama qonqashpachu, allita
kumpliy, paypaq yach'achikushpa.
Chaqa chay mana kriyiq runakunaqam
ancha palanganuyashpa, yanqa mana
baliqkunata parlashpa, kuntrawanchiq-
llapa. Paykunaqam yuyan:
Yach'ayniyuqmi kanillapa, nishpa. Piru
qamqa amakish chaykunataqa
uyangichu. 21 Chaqa wakingunaqam
paykunata kasushpa, Jisukristumanda
akrakashqana.

Piru qamtaqar Tayta Dyus yanapa-
shunqa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN TIMUTIYUMAN
(2 TIMUTIYU)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiqllapa *San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Timutiyuqa? Liyishun punta parti 1 Timutiyuta, masta yach'ananchiq Timutiyupaq.

¿Imaraykum kay librutaqa iskibrirqan? Pabluqam kay kartata iskibrirqan *Rrumapi karsilpi kashpa. Yach'arqanna: Rinllapam wanchiwaq, nishpa. Chaymi munarqan, Timutiyu watukunambaq. (4.21) Kay kartapim Pabluqa Timutiyuta kunarqan, kriyiq masingunata *Dyuspa Santu Librunda allita yach'achishpa, kwidanambaq, llullakuq runakuna ama ingañananllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Timutiyu 1.1-18 niwanchiqllapa, Pablu Timutiyuta napaykushpa, kunashqambaq, ama penqakushpachu Jisukristupaq yach'achikunambaq.

2 Tim. 2.1-26 niwanchiq Timutiyuta kunashqambaq, allin suldadushina Jisukristuta kasunambaq.

2 Tim. 3.1-17 niwanchiq, jwisyu diya sirkana kaptinmi, achka llullakuq runakuna rin kaq. Chayri Pabluqa Timutiyuta animachirqan, Dyuspa Santu Librunda mana shaykuq yach'achikunambaq.

2 Tim. 4.1-22 niwanchiq, Pablu Timutiyuta abisarqan: “Rinllapam wanchiwaq. Chayri dasna shamuy watukuwaq. Piru wañushpapismi, mana llakinichu. Chaqa syilupim Siñurninchiq Jisukristu primyuyta rin qowaq”, nishpa.

Pablum Timutiyuta napaykurqan

1 [1-2]Kuyashqay wambra Timutiyitu, noqa Pablum Tayta Dyus munashqanrayku, Jisukristupa *apustulnin kani. Chaymi yach'achikuni Dyus ufrisiwashqanchiq mushuq bidapaq. Chaqa Jisukristupi kriyiptinchiqmi, paywan rinchiq kawsaq suq bidapi. Chaymi Timutiyitu, Taytanchiq Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis mañakuni, ancha kuyashushpa, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanayki.

Ama penqakushpachu Jisukristupaq yach'achikushun

[3]Unay agwiluykunashinam noqapis limpyu shunqoyuq kashpa, Tayta Dyusta sirbini. Chaymi punchawnindin tutapnindin kutin kutin qambaq

payman mañakushpa, pagikuni. 4Chaqa Timutiyitu, ancharaq yuyani, qamta dijashuptiy, llakishpa waqashpa kidashqaykita. Chaymi ancha munani rikashuyta kushikunaypaq. 5Ancham yuyanipis tukuy shunqo Siñurninchiqpi kriyishqaykita. Chaqa puntatam agwilitayki Luyda, mamayki Iwnisiwan ancha allita kriyirqanllapa Siñurninchiqpi. Chaymandaqam qambis ancha allita kriyirqayki.

6Chaymi yuyachiyki, Dyuspaq yach'achikunayki chay numbrashushqayta. Manchu sawaykiman makiyta ruraptiy, Tayta Dyusqa yanapashushqa, tukuy imapi paypaq yach'achikunayki. Chayri yumbay chaykunata rurashpa, ama dijakashpachu, Dyuspaq allita trabajay. 7Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq *Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, ama nimatapis manchashpachu, ashwan allita kuyanakushpa, allin yuyayniyuq kananchiq. 8Chayraykur ama penqakuychu Siñurninchiqpaq yach'achikunaykiqa ni noqapaq penqakuychu karsilawaptinllapa, Jisukristupaq yach'achikushqayrayku. Ashwanri listu kay, Jisukristupaq yach'achikushpa, padisinayki. Chaqa Dyusmi rin yanapashuq, ama kubardakanayki. 9Kanan Jisukristu noqanchiqpaq wañushqanraykum, Tayta Dyus washawaqninchiq, qayawashqa kanchiq, paypaqna kawsananchiq. Manam qayawashqachu kanchiq, ima allita rurashqanchiqrayku. Ashwanmi ancha allin kashpa, kuyawashqa kanchiq, manaraq kay mundu kashqanmandapacha. 10Chaymi Tayta Dyus *Washadurninchiq Jisukristuta kay pachaman kach'amushpaqa, masta yach'achiwashqa kanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa. Chayraykum Jisukristu wañuyta binsishpa, kawsamushpa, washawashqana kanchiq, amana chingananchiqllapa. Kanan *shumaq nutisyandam yach'achiwashqa kanchiq, paypi kriyishpa, yach'ananchiq: Tukuy tyimpunam rinchiq kawsaq, nishpa.

11Chaqa Tayta Dyusmi numbrawashqa, Jisukristupa apustulnin kashpa, kay shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq chay mana *isrraylinu kaqkunata. 12Chayri pay kamachiwashqanda kumplishqayraykum, kayshina ancha ñakaykani kay karsilpi. Piru maychika kayshina ñakashpapismi, mana noqaqa penqakunichu. Chaqa yach'anim: Jisukristupim ancha kriyini. Paymi ancha pudirniyuq kashpa, rin kwidawaq, paytalla kasunaypaq jwisyu diya ch'ayamunangaman, nishpa.

13Chayri chay allip kaqta yach'achishushqayta uyawashpa, allita Jisukristupi kriyiy. Kanan kriyiq masinchiqkunawambis kuyanakushpa, shumaqta kawsay. 14Dyuspa *Santu Ispiritun noqanchiqpi tiyaq yanapashuptinri, yach'achikuy Dyus nishqanda, pay kamachishushqanshina.

15Qamqam allita yach'angi: Kriyiq masinchiq Fijilu Irmujiniswan *prubinsya Asyamanda yumbay kriyiq masingunapismi noqata sapalayta dijawarqanllapa, nishpa. 16Chay masitanchiq Unisifurullam noqarayku mana penqakushpachu, kutin kutin kay karsilman shamushqa animachiwaq. Chaymi Tayta Dyusman ancha mañakuni, chay masitanchiqpa warminda wambrangunata ancha yanapanambaq. 17Chay masitanchiq Unisifuruqam kay *Rruma llaqtapi kashpaqa, mana yach'ashpachu maypi kashqaytapis, maskawarqan tariwanangaman. 18Jwisyu diya ch'ayamuptinqar, Siñurninchiqqa shumaqta ch'askinqa chay masitanchiqtaqa. Chaqa qamqam Timutiyitu allita yach'angi chay

masitanchiq Ifisu llaqtapipis yanapawashqanchiqta.

Allin suldadukunashina Jisusta kasushun

2 [1]Ijitu Timutiyu, Jisukristu ancha allin kashpam, munan tukuy imapi yanapashuyta. Chayri ama nimata manchashpachu, ashwan paypi allita yuyakushpa, ancha kurajiyuq kay, paypaq rimanayki. [2]Qamqam rikawashqa kangi, suqkunata Jisukristupaq yach'achiptiy. Chay achka uyawaqkunam tistiguykuna yach'achikushqaypaq. Chayri qambis chay yach'achishushqayta suqkunata yach'achishpa, numbray, Jisukristupaq yach'achikunan. Piru allin kumplidu runakunatar numbrayqa, paykunapis suqkunata yach'achirinambaq.

[3]Chayri qambis Jisukristupa allin suldadunshina kashpa, padisishpapis, agwantay. [4]Chaqa suq suldaduqam sirbisyumbi kashpaqa, kamachikuqninda allita kasun, paywan kushikunambaq. Mananam suq laya trabajumanqa mitikunnachu. [5]Chayshinallam suq pugllaqpis rriglakunata allita kasushpa, pugllashpa, shayku shayku binsishparaqmi, primyundaqa ch'askin. Chay rriglakunata mana allita kasushpaqam, chay primyundaqa pyirdin. [6]Chayshinallam suq tarpukuqpis. Puntataqam ancharaq trabajan. Chaymandaraqmi atin kusichakuyta. [7]Kay kimsa kumparasyumbi yuyaptikiqam, Tayta Dyusqa rin yanapashuq, yumbay chay nishushqayta allita intyindinayki.

[8]Piru amar qonqaychu Siñurninchiq Jisukristutaqa. Paymi chay unay gubyirnu *Dabidpa karu willkan kashqa. Paymi wañushqanmanda kawsamurqan washawananchiq chay yach'achishushqayshina. [9]Paypaq yach'achikushqayraykum, kayshina ancha padisiykani kay karsilpiqa. Suq ancha uchayuq runatashinam asta kadinakunawan watawanllapa. Piru Dyus nishqandam mana atinllapachu wataytaqa. Ashwanmi achka runaman warmiman ch'ayaykan, Jisukristupi kriyinanllapa. [10]Chaymi kayshina ancha ñakashpapis, tukuy imata agwantani, Dyus akrashqan kriyiq masitanchiqkunata animachinaypaq, Jisukristupi kriyishpa, washakashpa, rinanllapa ancha shumaq llipyaykaq syiluman, waqpi tukuy tyimpu kawsananllapa. [11]Chaqa kay nishushqayqam ancha allip kashqa:

Siñurninchiqpi kriyishpa wañushpaqam, rinchiq kawsamuq, paypa pullan kananchiq.

[12] Jisukristupi kriyishqanchiqrayku padisishpaqam, paypa pullan rinchiq kamachikuq. Piru ñigaptinchiq: “Manam Jisusta riqsinichu”, nishpaqam, paypis rin ñigawaqninchiq: “Manam riqsiykichu”, nishpa.

[13] Noqanchiq ufrisishpa, mana kumpliptinchiqpismi, payqa washakunambaq ichu kastigakunambaq, yumbay nishqanda kabalta rin kumpliq. Chaqa payqam mana nimatapis ingañakunchu.

Allin yach'achikuqqam kayshina

[14]Kriyiq masinchiqkunata kayta yuyachishpa, Siñurninchiqpa shutinwan kutin kutin kunay, ama yanqa nishqangunapaq anyanakunanllapa. Chaqa chayshina anyanakushpaqam, mana pitapis yanapanchu. Ashwanmi uyaqkunata dañachin. [15]Chayri imashinapis Dyus munashqanda rurashpa, allita yach'achikuy, suq allin trabajadurshina paypa ñawpanman prisintakashpa, ama nimapaq penqakunayki, ashwan qamta

nishunambaq: “Allip kaqtam noqapaq yach'achikushqa kangi”, nishpa.
16Amar mitikuychu chay mana baliq yanqa palabrakunata rimaptinllapaqa. Chay laya yanqa rimaqkunaqam Dyusmandaqa kada bwilta masta akrakashpa, mas uchayuqna kidanllapa. 17Chay yanqa rimashqanllapaqam bidanchiqtaqa ancha dañachin, chay nanay achkayaq *ismuchikuqshina. Chaqa chayshina yupaymi chay Iminiyu Filituwanqa mana allikunata rimashpa suqkunata dañachinllapa. 18Paykunaqam Tayta Dyuspa allip duktrinanmanda akrakashpa, wakin kriyiq masinchiqkunata ingañaykan: “Wañuqkunash kawsamushqana”, nishpa.
19Suq allin albañilqam allita ruran wasipa simyintunda, ama bulakashpa chinganambaq, ¿manachu? Chayshinallam Tayta Dyuspis allita yach'achiwanchiq, ama pandananchiq ni chingananchiq. Chaymi noqanchiqpaq kayshina nishqa: “Dyusmi riqsin wambrangunata. Chayri Jisukristupi kriyiqkunaqa uchakunamanda akrakanqallapa”, nishpa.
20Suq atun wasipiqam kan platukuna, basukuna, achka laya kusaskuna. Wakinqam *urumanda, qellaymanda. Wakinnataqmi qerumanda ichu allpamanda. Chay mas shumaq kaqkunaqam ancha balin. Chaymi chay mas pudirniyuq runakuna wasinman ch'ayaptin, ichu ima fyista kaptin, chaykunapi qarakunllapa. Piru chay qerumanda, allpamanda kaqkunapiqam yanqa diyakunapi mikunllapa. 21Runakuna warmikunapismi chay ishkay laya platukunashina basukunashina. Chaymi suq runa tukuy ima maluta dijashpaqa, Dyuspaqqa suq limpyu platushina ancha rin baliq, tukuy ima allita ruranambaq.
22Chayri ama kaychu suq mana sujitakaq chulushinaqa. Ashwanri limpyu shunqoyuq kashpa, Jisukristuta aduraqkunawan qambis allita aduray. Paypi kriyishpa, allita rurashpa, suqkunata kuyay. Amar ni piwan pilyashpachu, shumaqta kawsay.
23Chayri chay tuntukuna liriyaptinqa, ama mitikuychu. Chaqa qamqam allita yach'angi: Kada bwilta anyanakushpaqam, masta rinllapa anyanakuq, nishpa. 24Piru Siñurninchiqpaq yach'achikuq kashpaqar, ama anyanakushpachu purishun. Ashwanri yumbaywan shumaqta kawsashpa, allin yach'achikuqkuna kashun. Mayqan mana allita rurawaptinchiqqa, ama piñakushpachu, ashwan agwantashun.
25Tayta Dyusta kuntraqkunatapis shumaqta willashun, yuyashpa: Kinsapch'i Dyus shunqonllapata rin kambyaq, uchangunata dijashpa, pirdunda mañashpa, allip kaqpi kriyinanllapa, nishpa. 26Chayshinam *dyablupa trampanmanda atinqallapa lluqshiyta, amana pay munashqanda rurananllapa. Chaqa kananqam paykunaqa dyabluta kasuykanllapa.

Jwisyu diya sirkana kaptinmi, kay laya runakuna rin kaq

3 1Kaytapis allita yach'ay: Jwisyu diya sirkana kaptinmi, achka runa warmi rinllapa ñakaq. 2Chaqa kay mundupi achka tiyaqkunam tukuy ima kusaskunata paykunapaqlla rinllapa munaq. Wakinmi qellaypaqlla rinllapa lukuyaq. Wakinmi ancha palanganu rinllapa kaq. Wakinqam Dyusta rinllapa maldisyaq. Wakinqam taytanda, mamanda mana rinchu kasuq. Wakinnataqmi mana pitapis rinllapachu agradisiq. Wakinnataqmi Dyuspaq, duktrinanchiqpaq rinllapa asikuq. 3Manam ni yanasunda (yanasanda) ni ayllunda rinllapachu kuyaq. Runa masin imanachiptinqam, mana nunka rinchu pirdunaq. Rinllapam kriminakuq, yanqakunata

rimashpa. Munashqandallam rinllapa
ruraq. Manam nimatapis rinllapachu
sujitakaq. Ancha malu kashpam, mana
llakipashpachu, runa masinda rinllapa
kusasnachiq. Kanan tukuy ima
allingunatam rinllapa ch'iqniq.
4Traysyundam rinllapa ruraq. Manam
pitapis manchashpachu, ancha atribidu-
kuna rinllapa kaq. Ancha ingriyidum
rinllapa kaq. Tayta Dyusta mana
kuyashpam, gustunllapatalla rinllapa
ruraq. 5Kustumbrinraykullam kriyiq
masinchiqkunawan rinllapa tandanakuq.
Piru manam alliptachu Siñurninchiqpi
rinllapa kriyiq. Chaymi mana atinqalla-
pachu bidanllapata kambyaytaqa.

Amar chay laya kaqkunawanqa
tandakaychu. 6Chaqa paykunamanda
wakinninqam wasin wasin purishpa,
rinllapa yaykuq mana yach'ayniyuq
uchayuq warmikunaman. Chayshina suq
laya duktrinata yach'achishpa, chay
uchayuq warmikunataqa rinllapa ingañaq.
7Chaqa chay laya warmikunaqam kada
bwilta munanllapa yach'akuyta. Piru allip
kashqandaqam mana yach'akunllapachu.
8Unay tyimpukunapim chay ishkay
brujukuna Janis, Jambris shutiqkunaqa
*Muysista kuntrarqanllapa. Paykuna-
shinam chay ingañakuqkuna Dyuspa
duktrinanda kuntraykanllapa. Chaqa
paykunaqam mana baliq yuyayniyuqkuna.
Manam alliptaqa Jisukristupi kriyinlla-
pachu. 9Piru manam rinllapachu atiq
achka runata ingañaytaqa. Chaqa tukuy
maypim rinllapa yach'aq ancha tuntukuna
kashqanda. Chayshinallam Muysispa
tyimpumbipis chay ishkay brujukunapaq
tuntukuna niqllapa.

Pablum Timutiyuta rrugarqan, yach'achishqanda ama qonqanambaq

10Piru qamqam Timutiyitu, manyaqlla
ancha allita rikawashqa kangi imashina
yach'achikushqayta, imashina kawsash-
qayta, imapaq yach'achikushqayta,
Siñurninchiqpi allita kriyishqayta.
Rikawashqapismi kangi kuntrawaptin-
llapa mana piñakushqayta, ashwan
yumbayta kuyashpa agwantashqayta.
11Antyukiya llaqtapi, Ikuñupi, Listrapi
ancha qesachawaptinllapa, padisishqay-
tapis allita yach'angi. Yach'angipismi
wanchiwananllapa kaptin, Siñurninchiq
washawashqanda. 12Chaqa Jisukristuta
yumbay munaq kasuqtaqam rinllapa
qesachaq. 13Kanan chay ingañakuq-
kunam mas malupaq rinllapa tikrakaq.
Chaymi paykunapura ingañanakushpa,
suqkunatapis rinllapa ingañaq.

14Piru qamqam Jisukristupaq
yach'akushpaqa, paypi allita kriyishqa
kangi. Chay yach'akushqaykitaqa ama
qonqaychu. Chaqa allitam yach'angi:
Dyusta sirbiqkunamandam
yach'akushqa kani, nishpa. 15Timuti-
yitu, taksha kashqaykimandapacham
*Dyuspa Santu Librunmanda
yach'akushqa kangi, yach'ayniyuq
kashpa, Jisukristupi kriyishpa washaka-
nayki. 16Chaqa Dyus kikinmi paypaq
*rimaqkunata yanaparqan, pay
nishqanda chay Santu Librumbi
iskibrinanllapa. Chaymi chay Santu
Librunqa ancha balin
yach'achiwananchiq, byinninchiqpaq
anyawananchiq, kunawananchiq,
yanapawananchiq, mas allita kawsanan-
chiqllapa. 17Chaqa Tayta Dyusqam
Santu Librundaqa paypi allipta
yuyakuqkunata qowashqallapa kanchiq,
allita paypaq yach'akushpa,
yach'ayniyuq kashpa, tukuy ima
allikunata rurananchiqllapa.

Pablum Timutiyuta kamachirqan, Dyus nishqanda yach'achikunan

4 1Siñurninchiq Jisukristu shamushpa
kamachikuqqam, yumbay kawsaq-
kunata rin jusgaq. Wañushqakunata

kawsachimushpam, paykunatapis rin jusgaq. Chayri Tayta Dyuspa shutimbi, Churin Jisukristupa shutimbi kamachiyki, 2yumbay kay nishushqayta ruranayki. Dyus nishqandar allita yach'achikuy. Uyashuptinllapa, mana uyashuptinllapapis, mana shaykuq yach'achikuy, Siñurninchiqpi kriyinanllapa. Mana alli ruraqkunataqa kuyashpa anyay. Amar piñakushpachu, ashwan shumaqta kunashpa yach'achiy. 3Chaqa rinmi ch'ayamuq suq tyimpu. Chay tyimpupim runakuna warmikunaqa gustundalla munashpa rurayta, manana rinllapachu uyaq Siñurninchiqpa shumaq duktrinandaqa. Ashwanmi rinllapa maskaq suq laya yach'achikuqkunata, munashqandalla uyananllapa. 4Allip kaqtaqam mana rinllapachu munaq yach'ayta. Ashwanmi tukuy laya mana baliq kwintukunatalla rinllapa kriyiq. 5Piru qamqar tukuy imapi allin jwisyuyuq kay. Padisishpapisri ancha animakay, Jisukristupaq yach'achikunayki, uyashuqkuna washakanambaq. Chayri Dyus nishushqanda ruray ushyanaykikaman.

6Chaqa noqatam suq wishatashina rinllapana wanchiwaq. Dasnam rin ch'ayamuq wanchiwananllapa diyaqa. 7Piru *dyabluta kuntrashpam, Jisukristuta kasushqa kani. Suq runa mana shaykuq kallpaqshinam Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, pay qowashqan tariyayta ushyaykanina. 8Kananqam Tayta Dyus shuyachiwaykan ancha allin primyuta, jwisyu diyapi qowanambaq, payta kasushqayrayku. Piru manam noqatallachu rin qowaqqa. Ashwanmi payqa ancha allin juyis kashpa, primyukunata rin qoq yumbay payta shuyaqkunatapis. Chaqa paykunapismi payta kuyashpa, tukuy shunqo munanllapa kutimunambaq.

Pablum Timutiyuta rrugarqan shamunambaq

9Masita Timutiyu, mudusta tukushpar, das shamuy watukuwaq. 10Masanchiq Dimasqam kay mundupa kusasningunata ancha munashpa, noqamanda akrakashpa, rishqana Tisalunika llaqtaman. Masanchiq Krisintiqam rishqa *prubinsya Galasyaman. Masanchiq Tituqam rishqa prubinsya Dalmasyaman. 11Masanchiq Lukasllam kaypi pullayqa kidashqa. Masanchiq Markustar maskay, pullayki apamunayki, allin yanapakuqniy kanambaq. 12Chaqa masanchiq Tikikutam kach'ashqa kani Ifisu llaqtaman. 13Truwaspim masanchiq Karpupa wasimbi kapayta dijashqa kani. Shamushpaqar apamuy chay kapayta. *Rrullushqa libruykunatapisri apamuy. Piru mastam munani apamunayki chay qaramanda kaq rrullushqa libruykunata.

14Chay jirriru Alijandrum ancha dañachiwashqa. Piru Siñurninchiqmi yumbay rurawashqambaq payta rin kastigaq. 15Chay Alijandruqam duktrinanchiqta ancha kuntran. Chaymi kunayki, paymanda kwidakanayki.

16Kay *Rrumapa juyisningunapa ñawpambi punta bwiltata apawaptinllapa diklaranayqam, mana ni suq (kriyiq masinchiq) kumpañawarqanchu, faburniyta rimanambaq. Yumbayninmi dijawashpa mitikarqanllapa. Chayshina rurawaptimbismi, Dyusman mañakuni, paykunata ama kastiganambaq. 17Piru chayshina kaptimbismi, Siñurninchiqqa pullay kashpa, ancha animachiwarqan. Chaymi paypaq yach'achikuptiyqa, yumbay chaypi kaq mana *isrraylinukuna uyawarqanllapa. Chayshinam Siñurninchiqqa washawarqan, chay rrumanukuna ama wanchiwananllapa, achka *liyungunapa shiminmanda washawashqanshina. 18Paymi rin washawaq yumbay malu

kaqkunamanda, (chay rrumanukuna wanchiwaptimbis) syiluman apawanambaq, Jisukristu shumaqta kamachikuptin, pullan kanaypaq. ¡Biba Siñurninchiq! ¡Tukuy tyimpu alabashqa kanqa! Chayshina kanqa.

Pablum kriyiq masingunata napaykurqan

19 Noqapa shutiypir napaykuy paninchiq Priskata, qosan Akilasta, masanchiq Unisifurupa ayllundapis. *[Nuta: Chay warmi Priskallam Prisilapis shutiq.]* 20 Masanchiq Irastum Kurintu llaqtapi kidashqa. Masanchiq Trufimutam Militu llaqtapi qeshyaqta dijashqa kani. 21 Utqanar shamuy, amaraq tamya tyimpu qallariptin. Qamkunatam napaykushungi masanchiq Iyubulu, Pudinti, Linu, paninchiq Klawdya, yumbay kaypi kaq kriyiq masinchiqkunawan.

22 Mañakunim, Siñurninchiq Jisukristu pullayki kanambaq, Taytanchiq Dyus yumbay qamkunata yanapashunambaq. Chayshina kanqa. (Chaytallam iskibriyki.)

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN
TITUMAN
(TITU)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishunllapa chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Tituqa? Tituqam Jisukristupi kriyiq kashpa, Pabluta ancha yanaparqan, *Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikunan. Chaqa Tituqam Timutiyushina Pablupa pullan puriq. Chay atun *yakupa ch'awpimbi isla allpa Krita shutiqman rishpa, chaypi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinllapa, wakinqa Jisukristupi kriyirqanllapa. Chaymandaqam Pabluqa suq lugarkunamanna munashpa riyta, Titutana numbrarqan, kidashpa, chay kritanu kriyiq masingunata yach'achinambaq. Chaymi Tituna chay kritanukunapa yach'achikuqnin kidarqan. Masta yach'ananchiq Titupaq, liyishun 2 Kurintyus 2.13; 7.6,13-14; 8.16,17,23; 12.18; Gálatas 2.1-3; 2 Timutiyu 4.10.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam Kritamanda suq lugarkunamanqa rishpapis, mana nunka Titutaqa qonqarqanchu. Chaymi Pabluqa Titutaqa ancha munarqan kunayta, *Dyuspa Santu Librunda allita yach'achinan, ansyanukunata numbranan, chay kriyiq masingunata kwidanan. Kanan Pabluqam yach'arqambis: “Wakin *isrraylinukunam llullakunata yach'achikuykan Kritapi”, nishpa. Chayta yach'ashpaqam Pabluqa ancha llakirqan. Chaymi iskibrirqan, Tituta kunanambaq: “Chay llulla yach'achikuqkunata uyarachiy”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Titu 1.1-16 niwanchiqllapa Pablu Tituta mingashqambaq, Kritapi ansyanukunata numbranambaq, Jisukristupi kriyiqkunata allita kwidanambaq, ama llullakuqkunata kriyinambaq.

Titu 2.1-15 niwanchiq, Pablu Tituta kayshina nishqambaq: “Jisukristupi kriyiqkunata yach'achiy, Tayta Dyus nishqanshina kawsananllapa”, nishpa.

Titu 3.1-15 niwanchiq, Pablu Tituta kayshina kunashqambaq: “Yumbay runakunata, warmikunata yach'achiy, allitalla rurashpa, kawsanambaqllapa”, nishpa.

Pablum Tituta napaykurqan

1 [1]Kuyashqay Tititu, noqa Pablum Tayta Dyuspa *randishqa kriyadun kani. Jisukristupa *apustulnimbismi kani. Chaymi kach'amuwashqa, qamkuna akrashqan wambrangunata allip kaqta yach'achishunaypaq, paypi allita kriyinaykillapa, [2]allita yach'anaykillapa: Suq bidapim tukuy

tyimpupaq Dyuswan rinchiqllapa
kawsaq, nishpa. Chaqa Tayta Dyusqam
mana llullakunchu. Manaraq kay
mundu kaptinmi, payqa ufrisikushqa
karqan, tukuy tyimpupaq kawsachiwa-
nanchiq. 3Chaymi pay munashqan
tyimpu ch'ayamuptin, noqa
yach'achikuptiy, runakunata intyindi-
chishqa pay nishqanda. Chaqa Dyus
Washawaqninchiqmi noqata kamachi-
washqa, chay *shumaq nutisyanda
yach'achikunay. 4Chaymi qam
kuyashqay Tituman kay kartata
kach'amuni. Chaqa noqashina Jisukris-
tupi allita kriyishqaykiraykum, lijitimu
wambrayshina kangi. Chaymi
mañakuni, Tayta Dyus, *Washadurnin-
chiq Jisukristuwan ancha allin kashpa,
tukuy imapi yanapashunambaq, ama
nimata manchashpachu, ashwan
kushikushpa kawsanayki.

Pablum Tituta mingarqan, kriyiq masingunata rikanambaq

5Tititu, chay *yakupa ch'awpimbi isla
allpa Kritamanda lluqshishpam, chay
Kritapi dijashurqaq, chay
yach'achikushqanchiqta qamna
ushyanayki. Manchu kamachishurqaq
chay Kritapa llaqtangunapi
*yach'achikuq ansyanukunata numbra-
nayki, kriyiq masinchiqkunata rikanan-
llapa. 6Chayri chay ansyanukuna
kayshina kanqa: Ancha allin runa
kanqa, ama nimapaqpis anyashqa
kanambaq. Suq warmiyuqlla kanqa.
Churingunapisri payta kasushpa,
Jisukristupi kriyiqkuna kanqallapa, ama
pipis penqanambaq: Chay churingunash
malkriyadukuna, mana uyakuqkuna,
nishpa. 7Chaqa suq *ubispum Dyuspa
wambrangunapa kamachikuqnin.
Chayri allitalla rurashpa kawsanqa, ama
nimapaq anyashqa kanambaq. Amar
pay munashqandalla rurashpachu
kawsanqa. Amar dasqa piñakunqachu.
Amar mach'anqachu. Amar ni piwambis
pilyanqachu. Amar suqkunata ingañan-
qachu qellayta ganananrayku.
8Ashwanri yach'anqa kushikushpa
pusadata qoyta. Tukuy imatar allitalla
ruranqa. Allin jwisyuyuqri kanqa.
Ancha allin runar kanqa. Dyuspaqllar
kawsanqa. Yach'anqar pay kikin
sujitakayta. 9Jisukristupa lijitimu
duktrinanda yach'akushpaqa, allita
kasunqa, suqkunatapis shumaqta
yach'achishpa, animachinambaq,
Dyusta kuntraqkunatapis yach'achishpa,
kriyichinambaq.

10Chaqa kanmi achka runa mana
munaq nimata kasukuyta. Yanqakunata
rimashpam, suqkunata ingañan. Chay
ingañaqkunamandam kan achka llaqta
masiy *isrraylinukuna. 11Paykunaqam
achka kriyiq masinchiqkunata yumbay
ayllundinda pandachinllapa.
Chayshinam yanqalla
yach'achikunllapa, qellayta gananam-
baqlla. Chayri ama dijaychu paykunata,
chay mana baliqkunata
yach'achikunanqa.

12Chay Kritapiqam suq ancha
yach'ayniyuq runa karqan. Payqam
kritanu masingunapaqqa nirqan:
“Paykunam tukuy tyimpu llullakun-
llapa, ancha manchaypaq animalkuna-
shina, mana undaq mikuqkuna, qella
likidukuna”, nishpa. 13Chay
yach'ayniyuqqam allip kaqta
paykunapaq rimarqan. Chayraykur
qamqa Tititu, anyay paykunata, allita
Siñurninchiqpi kriyishpa, 14ama
kasunanllapa chay isrraylinukunapa
yanqa duktrinangunata, ni chay mana
allip kaq yach'achikuqkunata.

15Yumbay allin yuyayniyuqpaqqam
Dyus tukuy ima rurashqanqa allin;
manam mapachu. Piru uchayuq mana
kriyiqkunapaqqam tukuy ima mapa.

Chaqa uchanraykum paykunaqa ancha
mapa yuyayniyuq. Chaymi mana
atinllapachu yach'ayta: ¿Imam alli,
imam mana allichu? nishpa. 16Paykunaqam: “Yuyayniypim Dyusta riqsini”,
ninllapa. Piru millanaypaq uchakunata
ruraptinllapam, yach'anchiq: Manam
alliptaqa Dyuspiqa kriyinllapachu,
nishpa. Chaqa paykunaqam mana
uyakuq ch'iqnikuqkuna kashpa, mana
balinllapachu, nima laya allita ruranan-
llapaqa.

Pablum Tituta animachirqan, allita yach'achikunambaq

2 1Piru qamqa Tititu, allip duktrinan-
chiqtalla yach'achikuy; amar suq
layataqa. 2Chay byijitu kriyiq
masinchiqkunata kunay, allita
sujitakashpa kawsananllapa, suqkuna
paykunata rrispitananllapa, allin
jwisyuyuq kananllapa, tukuy shunqo
Siñurninchiqpi yuyakunanllapa, Dyusta,
runa masingunata kuyananllapa,
padisishpapis Siñurninchiqta mana
shaykuq kasunanllapa. 3Chayshinallar
warmi byijitakunatapis kunay, ancha
allin warmikuna kananllapa, ama
suqkunapa washanda rimananllapa,
ama mach'ananllapa, allip kaqtalla
yach'achikunanllapa. Chayshina
shumaqta kawsashpaqam, 4warmi
minurkunatapis yach'achinqallapa,
qosanda, wambrangunata kuyanambaq-
llapa, 5tukuy imapi sujitakashpa allin
jwisyuyuq kanambaqllapa, kikin
runambaqlla kanambaq, wasinda allita
rikanambaq, allin warmikuna kashpa,
qosanda kasunambaq, ama pipis Dyus
nishqanda kuntrananllapa.

6Chayshinalla chulukunatapis
kunashpa animachiy, allin jwisyuyuq
kanambaqllapa. 7Qambisri, Tititu,
tukuy imata allita rurashpa kawsay,
rikashuqkuna, qamshina shumaqta
kawsananllapa. Allita sujitakashpar,
allin shunqoykiwan, yumbayta
shumaqta yach'achiy. 8Chayshina allip
kashqandalla yach'achikuptikim, mana
pipis atinqachu anyashuyta. Ashwanmi
kuntranchiq kaqkunaqa, penqakushpa,
rinllapa uyaraq.

9*Randishqa kriyadukunatar
kunashpa animachiy, tukuy imapi
patrunningunata kasushpa, ama nimata
rrispundishpachu, ashwan shumaqta
kushichishpa sirbinanllapa. 10Amar
patrunninllapata nimanda suwash-
pachu, ashwan ancha allin kumplidur
kashpa, tukuy imapi allita trabajanqa-
llapa. Chayshina shumaqta kawsaptin-
llapaqam, suqkuna rinllapa alabaq
*Washadurninchiq Dyusta.

11Tayta Dyusmi ancha allin kashpa,
munan yumbay runakunata, warmiku-
nata washayta. Chaymi Jisukristutaqa
kach'amurqan washawananchiq.
12Payqam ancha allin kashpa,
yach'achiwanchiq, kwirpunchiq
munashqandalla amana rurananchiq
chay mana kriyiqkunashina. Ashwanmi
munan, chay mana baliq munashqan-
chiqta dijashpa, allin jwisyuyuqna
kashpa, payta kuyashpa, allitalla
rurashpa, kawsananchiqllapa kay
mundupi. 13Dyuspi ancha yuyakushpar,
kushikushpa, shuyashun: Pudirniyuq
Washadurninchiq Dyus Jisukristum
llipyashpa rin shamuriq ufrisiwashqan-
chiqshina, nishpa. 14Paymi
intrigakarqan wanchinambaqllapa,
wañuyninwan yumbay uchanchiqmanda
washawananchiq, ancha limpyu
shunqoyuq wambrangunana kananchiq,
ancha animadu kananchiq, allitalla
rurashpa kawsananchiq.

15Chayri yumbay nishushqaykunata
kriyiq masinchiqkunata yach'achishpa,
shumaqta animachiy. Piru wakinguna
mana kasushuptinqar, ama nimata

manchashpachu, Dyuspa pudirninwan jwirtita willay, shumaqta rrispitashushpa kasushunanllapa.

Jisuspi kriyiqkunar kayshina kawsashun

3 [1]Chay kriyiq masinchiqkunata yuyachiy, gubyirnunda, yumbay awturidarningunata kasushpa, qawch'u kananllapa, tukuy ima allikunata rurashpa kawsananllapa. [2]Kanan amar pipaqpis yanqakunataqa rimanqallapachu. Amar pindinsyiruqa kanqallapachu. Ashwanri umildi kashpa, allin palabrayuq yumbaywan kanqallapa.

[3]Chaqa noqanchiqpismi unayqa ancha malu, tuntu karqanchiq. Dyusta mana kasuqkunam karqanchiq. Chaymi kwirpunchiq ima munashqandalla rurarqanchiq. Kanan listum karqanchiq, mana allikunata rurananchiq. Chaymi imbidyanakushpa, suqwan, suqwan kuntranakushpa, ch'iqninakurqanchiq. [4-5]Piru chayshina mana allin kaptinchiqpismi, Tayta Dyus ancha allin kashpa, kuyawaqninchiq, llakipawaqninchiq washawarqanchiq. Chaymi *Santu Ispiritunda qowarqanchiq, uchanchiqmanda mayllawananchiq, mushuqmanda nasirishpa, mushuq bidayuq kananchiq. [6]Chayshinam Tayta Dyus ancha allin kashpa, Washadurninchiq Jisukristu wañushqanrayku, chay Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, tukuy imapi ancha yanapawananchiq, [7]amana uchayuqpaq riqsiwananchiq, ashwan yach'ananchiq: Tukuy tyimpum paywan rinchiq kawsaq, nishpa.

[8]Chaqa yumbay kay nishushqayqam allip. Chaymi munani kriyiq masinchiqkunata ancha allita yach'achishpa, mana shaykuq ninayki: Allitalla rurashpar kawsashunllapa, nishpa. Chaqa chayshina rurashpaqam, yumbayta ancha rinllapa yanapaq. [9]Piru amar anyanakuychu mana baliq duktrinakunapaq, ni unay agwilunchiqkunapa shutingunata myintashpa, ni *Muysispa liyningunapaq. Chaqa chaykunapaq anyanakunanchiqqam mana nimapaq balinchu, ni yanapawanchiqchu.

[10]Chayri mayqan runa kriyiq masinchiqkunata inkitaptin akrakanambaq, chay runata suq ichu ishkay kutinda anyashpa willay, ama chayshina ruranambaq. Piru mana kasushuptinqar, amana paywanqa tandakayllapachu. [11]Chaqa pay rurashqanda rikashpam, das yach'anchiq pay ancha pirbirsu kashqanda.

Pablum Tituta kayshina kunarqan

[12]Rinim kach'amuq masanchiq Artimasta ichu Tikikuta, qaman shamunambaq. Shamuptinqar, utqa riy waq Nikupulis llaqtaman, chaypi tingunakunanchiq. Chaqa waqpim yuyani tamya tyimputa pasayta. [13]Masanchiq abugadu Sinasta, Apulustapis atishqaykikaman yanapay, ama padisinanllapa ñambi. [14]Kriyiq masinchiqkunapisri yach'akunqallapa yanapakuyta. Chayri mayqanda ima faltaptin, yanapanqallapa, suq planta puqoqshina kanambaqllapa.

Pablum Titumanda dispidikarqan

[15]Yumbay pullay kaqkunapismi napaykukunata kach'amushungi. Chay kuyawaqninchiq kriyiq masinchiqkunatapisri napaykuy noqapa shutiypi. Tayta Dyus ancha allin kashpam, yumbay qamkunata yanapashunqa. (Chaytallam iskibriyki.) Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN

FILIMUNMAN

(FILIMUN)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishunllapa chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq *San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Filimunqa? Payqam Kulusas llaqtapi tiyaq. San Pablu Kulusas llaqtapi Jisukristupaq yach'achikuptinmi, Filimunqa Jisukristupi kriyishqa karqan. Chaymandaqam paypa wasimbi Jisukristupi kriyiqkuna paywan tandakaqllapa, Dyusta alabananllapa. Payqam Pablupa kuyashqa kriyiq masin karqan. Chaqa Pablum wasimbi kidashqa karqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Kay kartataqam iskibrirqan, Filimun *randishqa kriyadun Unisimuta shumaqta ch'ayachinambaq. Chaqa Filimumba chay randishqa kriyadun Unisimum patrunninmanda mitikashpa, rishqa karqan *Rruma llaqtaman. Chaypim Pabluwan tingunakushqa karqan, Pabluqa karsilpi kaykaptin. Chaymi Pabluqa Jisukristupaq chay karsilpi yach'achikuptin, Unisimuqa Jisukristupi kriyishqa karqan. Chayshina kriyishpaqam, Unisimuqa Pablutaqa ancha yanaparqan. Chaymandaqam Pabluqa Unisimuta nirqan:

—Kutiyna patrunnikiman, nishpa.

Chayshina nishpaqam, kay kartata iskibrirqan Filimunman, chay randishqa kriyadun Unisimuta ama kastigashpa, ashwan shumaqta ch'ayachinambaq, Jisukristupi kriyiq masinna kashqanrayku. Liyishun Kulusinsis 4.9.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Filimun 1.1-3 niwanchiqllapa Pablu Filimunda napaykushqambaq.

Flm. 1.4-7 niwanchiq Filimun Siñurninchiq Jisukristuta allita kuyashqambaq.

Flm. 1.8-22 niwanchiq, Pablu Filimumba kriyadun Unisimupaq rrugashqambaq.

Flm. 1.23-25 niwanchiq, Pablu Filimumbaq Dyusman mañakushqambaq; suqkunata napaykushqambaq.

Pablum Filimunda napaykurqan

[1]Kuyashqay Filimunsitu, noqa Pablum Jisukristupaq yach'achikushqayrayku prisu kani. Yach'achikuq masisitu, kay karsilmandapacham masitanchiq Timutiyuwan kay kartata iskibrimuni qaman, [2]kuyashqa paninchiq Apyaman, masanchiq Arkipuman. Chaqa payqam noqanchiqwan *dyabluta binsishpa, Jisukristupaq yach'achikuykan. Tukuy chay wasikipi tandakaq kriyiq masinchiqkunamambis kay kartataqa

iskibrimuni. 3Taytanchiq Dyus, Siñurninchiq Jisukristupis tukuy imapi qamkunata yanapashunqa, kushikushpa shumaqta kawsanaykillapa.

Filimunmi Siñurninchiqta allita kuyarqan

4Tukuy tyimpu yuyashushpa, Tayta Dyusman mañakushpam, ancha pagikuni qambaq. 5Chaqa yach'ashqam kani: Ancha allitash Siñurninchiq Jisuspi kriyingi. Tukuy shunqoykiwanshi payta kuyangi. Paypi yumbay kriyiqtapisshi ancha kuyangi, nishpa. 6Tayta Dyusmanmi mañakuni, allita kriyishqaykirayku, suqkunapis Siñurninchiqpi allita kriyinanllapa. Chaymi chay kriyiqkunapaq, qambaqpis Dyusman mañakuni, ancha allita intyindinaykillapa: Jisukristum tukuy imapi ancha yanapawanchiq, nishpa. 7Chayshina ancha allita ruraptikim, yumbay kriyiq masinchiqkuna ancha kushikunllapa. Paykunata allita kuyashpaqam, noqatapis ancha kushichiwangi.

Pablum Filimunda rrugarqan randishqa kriyadu Unisimupaq

8Chayshina Dyusninchiqta allita kasuptikiqam, noqa Jisukristupa *apustulnin kashpa, paypa shutinwan atini kamachishuyta: “Kay ima allita ruray”, nishpa. 9Piru qamta kuyashushpam, mana munanichu kamachishuyta. Ashwanmi rini rrugashuqlla. Noqa Pablum ancha mayurna kani. Kanan Jisukristupaq yach'achikushqayraykum kay karsilpi kani. 10Kay karsilpi yach'achikuptiymi, *randishqa kriyaduyki Unisimuqa kriyishqana Siñurninchiqpi. Chayshina kriyishpaqam, payqa wambrayshinana. Chaymi paypaq ancha rrugashushpa, suq faburta mañayki.

11Unayqam kay randishqa kriyaduyki Unisimuqa mana nimapaq qambaqqa balirqanchu. Piru kananqam qambaqpis, noqapaqpis anchana balin. 12Paytam rini kach'amuq kay kartawan, qaman shamunambaq. Payta ancha kuyashqayrayku, shumaqta ch'ayachiy noqatashina. 13Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikushqayrayku kay karsilpi kashpam, ancha munarqani Unisimu pullay kidanambaq, qamba rrimplasuyki kashpa yanapawanambaq. 14Piru mana munaptikiqach'i, mana munanichu kidanambaqqa. Ashwanmi munani qam gustuykiwan “arí” niwanayki, Unisimu yanapawanambaq. 15Kinsapch'i payqa suq tyimpupaqlla qamandaqa akrakarqan, kananmandapacha tukuy tyimpuna pullayki kanambaq. 16Piru mananam allichu, randishqa kriyadutashina ch'askinayki. Ashwanri ancha kuyashqa kriyiq masinchiq kaptin, shumaqta ch'ayachiy. Chaqa paytam ancha kuyani. Piru qamqar noqamandaqa masta kuyay, kriyaduyki kashqanrayku, Jisukristupi kriyishqanrayku. Chaymi manana yanqa runatashinaqa kuyangichu.

17Chayshinaqar, Filimunsitu, Siñurninchiqpi kriyiq masikipaq riqsiwashpaqa, shumaqta ch'ayachiy Unisimuta, noqata ch'ayachiwangimanshina. 18Imapi dañachishushqa kaptinqa, ichu dibirashushqa kaptinqa, noqata kubraway. 19Noqam kay partisituta iskibrini kikiy makiywan: “Noqa Pablum pagarashqayki Unisimu dibirashushqanda”, nishpa. Piru chayshina iskibrishushpaqam, mana yuyachiykichu chay bidaykipaq dibirawashqaykipaq. (Chaqa noqaraykum qamqa Jisukristupi kriyishpa, washakashqa kangi.) 20Mayá, kriyiq masita, Jisukristupi kriyishpaqar, kay faburta rurawashpa, kunswilaway.

21Kay kartatam iskibriyki yuyakushpa: Ringim kasuwaq, nishpa. Chaqa yuyakunim: Chay mañashushqaymandaqam ashwan masta ringi yanapawaq, nishpa. 22Pusadaytapis siguray. Chaqa ancham yuyakunipis: Noqapaq qamkuna

mañakuptikim, Tayta Dyusqa rin yanapawaq, kay karsilmanda lluqshishpa, shamunaypaq rikashuq, nishpa.

Pabluwan kaqkunam Filimunda napaykurqan

[23]Masitanchiq Ipafraspismi napaykushungi. Paypismi Siñurninchiq Jisukristuta kasushqanrayku prisu masiy kidashqa. [24]Markus, Aristarku, Dimas, Lukasmi tukuy imapi yanapawanllapa. Paykunapismi qamta napaykushungillapa.

[25]Siñurninchiq Jisukristu qamkunata yanapashunqa. (Chaytallam iskibriyki.) Chayshina kanqa.

SUQ YACH'ACHIKUQ RUNAM KAY KARTATA KACH'ARQAN

IBRIYU RIMAQKUNAMAN

(IBRIYUS)

¿Pitaq iskibrirqan kay librutaqa? Suq yach'achikuqmi kay librutaqa iskibrirqan. Piru manam yach'anchiqchu: ¿Pim iskibrirqan? nishpaqa. Chaqa kay librupiqam mana yach'achiwanchiqchu shutimbaqqa. Iskibrirqanmi ancha finu *grigu rimaypi. Chaymi wakin yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: “San Lukasch'i iskibrirqan.” Wakingunaqam nin: “San Pabluch'i iskibrirqan.” Wakingunaqam nin: “Apulusch'i iskibrirqan”, nishpa.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Chay runaqam iskibrirqanqa *isrraylinu kriyiq masingunapaq. Chaymi kay libruqa shutin “*Ibriyus.” Chaqa chay palabra ibriyusqam munan niyta “isrraylinukuna”, nishpa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay yach'achikuq runaqam iskibrirqanqa, isrraylinu kriyiq masinguna ancha llakiwan kaptinllapa. Chaqa chay mana kriyiq isrraylinukunam ancha qesacharqanllapa Jisukristupi kriyiq isrraylinu masingunata. Chayraykum wakinguna yuyarqan: Mas allim *Muysispa liynimbilla kriyinanchiqllapa, isrraylinu masinchiqkuna amana qesachawananchiq, nishpa.

Chaymi kay librupiqa nirqan: Jisukristum Muysispa liyningunamanda masta balin. Chaqa Jisukristuqam wañurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chaymi kananqa paylla kuranchiq, washadurninchiq. Payqam yumbaymanda masta balin. Chayri kwidakashunllapa, Jisukristumanda ama akrakananchiq, ama chay isrraylinukunapa unay duktrinangunapi kriyirinanchiq.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Ibriyus 1.1–2.18 niwanchiqllapa, Jisukristu yumbay anjilkunamanda mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib. 3.1–4.13 niwanchiq, Jisukristu Muysismandapis mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib. 4.14–7.28 niwanchiq, Jisukristu *isrraylinukunapa kurangunamandapis mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib. 8.1–10.39 niwanchiq, Jisukristu *mushuq tratuta rurashqambaq.

Ib. 11.1-40 niwanchiq, chay unay kriyiq masinchiqkunashina Tayta Dyuspi tukuy shunqo kriyinanchiqllapa.

Ib. 12.1-29 niwanchiq, padisishpapis, Jisukristupi allita yuyakushpa kawsananchiqllapa.

Ib. 13.1-25 niwanchiq, imashinam Tayta Dyusta kushichishunllapa, nishpa.

Tayta Dyusqam Churin Jisukristuwan yach'achiwashqa kanchiq

1 [1]Tayta Dyusqam unay tyimpukunapiqa paypaq *rimaqkunawan chay unay agwilunchiqkunata kutin kutin yach'achirqan suq partita, suq partita.
[2]Piru kay ultimu tyimpukunapiqam Churin Jisukristuwanna ancha allita yach'achiwashqa kanchiq. Chaqa chay Churinwanmi kay pachapi syilupi tukuy ima kaqta rurarqan. Chaymi Tayta Dyusqa Churin Jisukristuta numbrarqan, tukuy imapa dwiñun kanambaq.
[3]Chayshinam Jisukristuqa Tayta Dyusshinalla kashpa, noqanchiqkunata rikachiwanchiq Tayta Dyus ancha allin, ancha pudirniyuq kashqanda. Kanan Jisukristu ancha pudirniyuq kashpam, rimashpalla, tukuy ima kaqta kwidan, ama chinganambaq. Payqam kay pachaman shamushpa, wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymandaqam kawsamushpa, syiluman kutishpa, Tayta Dyuspa *allin ladumbi tiyarqan, tukuy imata kamachinambaq.

Jisukristum Dyuspa Churin kashpa, yumbay anjilkunamanda mas baliq

[4]Jisukristu Tayta Dyuspa Churin kashpam, yumbay anjilkunamanda masta balin. Chaymi Tayta Dyusqa payta numbrashqa, yumbaymanda mas kamachikuq kanambaq. [5]Chaqa Tayta Dyusqam mana nima tyimpu ni suq anjilta *Santu Librumbi nirqanchu:

> Qamqam Churiy kangi; noqam mirashushqa kani, nishpaqa.

Manam ni suq anjilpaq nirqambischu:

> Noqaqam paypa taytan rini kaq. Payqam noqapa churiy rin kaq, nishpaqa.

[6]Piru Tayta Dyusqa sapalan Churinda kay munduman kach'amushpaqam, yumbay anjilningunata kamachirqan:

> Kay Churiyta adurayllapa, nishpa.

[7]Chay anjilningunapaqmi kayshina nirqan:

> Anjilniykunaqam wayrashina, lumyaykaq ninashina noqata kasuwanllapa, nishpa.[a]

[8]Piru Tayta Dyusqam sapalan Churindaqa nirqan:

> Dyus, chay kamachikunayki tyimpuqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi tukuy tyimpu kamachikushpa, ancha allita ringi jusgaq.
> [9] Chaqa qamqam ancha kushikungi, suqkuna allita ruraptinllapa. Piru manam nimatapis munangichu, maluta rurananllapa. Chaymi noqa Tayta Dyusniki qamta kushichishushqa kani maski yumbay yanasuykimanda (yanasaykimanda), nishpa.[b]

[10]Dyuspa Santu Librumbiqam Churimbaqqa nirqambis:

> Siñursitu, qallariypi manaraq nimapis kaptinmi, qam makikiwan kay munduta, syiluta rurarqayki.
> [11] Piru chay syilu, kay pacham, tukuy imandin suq trapushina rinllapa mawkayaq. Kanan suq diyam limpu rinllapa ushyakaq. Piru qamqam mana nunka ringichu ushyakaq.
> [12] Chayshina chaykuna mawkayaptinqam, qamqa suq mawka mudanatashina dublashpa, ringi kambyaq, mushuq syilu, mushuq pacha kanambaq. Piru qamqam mana nunka ringichu kambyakaq, ni nunka ringichu wañuq, nishpa.[c]

[13]Kanan Tayta Dyusqam Churindalla nirqan:

> Shamuy; *allin laduypi tiyay, ch'iqnishuqkunata binsishpa, qamba ch'akikipa waranman

---

a 1.7 [Salmo 104.4] **b 1.9** [Salmo 45.6,7] **c 1.12** [Salmo 102.25-27]

runaykaman, allita kasushunanllapa, nishpa.[d]
Chaqa manam ni suq anjilta chayshinaqa nirqanchu.
14¿Imashinataq chay anjilkunaqa? Paykunaqam *ispiritukuna kashpa wayrashina. Tayta Dyusta adurashpam, payta kasunllapa. Kanan Tayta Dyusqam chay anjilningunata kach'amun, pay washanambaq kaqkunata yanapananllapa.

Amar qonqashunchu Washadurninchiqta

2 1Yumbay chaykunata Jisukristupaq yach'akushpaqar, ancha allita kasushunllapa. Kwidawkish ashlap ashlap Siñurninchiqmanda akrakanchiqmanllapa. 2Unay tyimpukunapim Tayta Dyusqa anjilningunata kach'amurqan, pay nishqangunata agwilunchiqkunata yach'achinanllapa. Chaymandaqam suq runa ichu suq warmi Dyus chay nishqanda mana kasuptinqa, allita jusgashpa, kastigarqanllapa. 3Chayri Dyus munaptin washawayninchiqtaqa, ama disprisyashunchu. Piru ancha allin *Washadurninchiqta disprisyashpaqam, mana atinchiqllapachu washakayta kastigumandaqa. Chaqa puntatam kikin *Jisukristu shumaq nutisyanda yach'achikurqan. Chaymandaqam chay *yach'akuqningunaqa noqanchiqkunata chay shumaq nutisyanda yach'achiwarqanchiq, Jisukristu uchanchiqmanda washawananchiq. 4Tayta Dyusmi pay munashqanshina yumbay yach'achikuqninda ancha yanaparqan, achka laya manchaypaq siñakunata, milagrukunata ruranambaqllapa. Paypi yuyakuqkunatam *Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, chay yach'achikuqkunata uyashpa, yach'ananchiq: Dyus nishqandam allipta yach'achiwaykanchiq, nishpa.

Jisukristum noqanchiqshina kwirpuyuq runa karqan

5Tayta Dyusqam anjilningunataqa mana nirqanchu: “Mushuq mundupim ringillapa kamachikuq”, nishpaqa. 6Ashwanmi *Dyuspa Santu Librumbi suq runa payta nin:

Tayta Dyusitu, noqaykuna runakunaqam mana nimapaq balinillapachu. ¿Imapaqtaq noqaykunata yuyawashpa llakipawangi? ¿Imapaqtaq balin kuyawashpa, noqaykunata yanapawanayki?
7 Chaqa ashla tyimpupaqmi anjilkunamanda minus pudirniyuqta runakunataqa rurawarqayki. Piru pudirniyuq gubyirnutashinam noqaykunataqa rurawarqayki, tukuy ima rurashqaykita kamachinayllapa.
8 Chaqa tukuy imatam rurashqa kangi, runakunata, warmikunata kasunanllapa, nishpa.[e]

Chayshinam Tayta Dyusqa runakunata rurawarqanchiq, tukuy ima rurashqanda kamachinanchiqpaq. Piru kay tyimpupiqam chay tukuy ima rurashqanqa manaraq allitaqa kasunchu runakunataqa. 9Piru Jisukristutam rikashqallapa kanchiq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyawaqninchiq, munarqan Jisukristu wañunambaq, yumbay uchanchiqmanda washawananchiq. Chaymi Jisukristuta kay pachaman kach'amushpa, ashla tyimpupaq anjilkunamanda minus pudirniyuqta rurarqan. Chaymandaqam ancha padisishpa wañushqanrayku, kananqa Tayta Dyusqa ancha llipyaq pudirniyuqta rurashqa, tukuy imapa kamachikuqnin kanambaq.
10Chaqa Tayta Dyusmi tukuy imakunata rurashpa kwidaykan,

---

d 1.13 [Salmo 110.1] **e 2.8** [Salmo 8.4-6]

paytalla kasushpa, kushichinanllapa.
Kanan payqam munan, yumbay
wambranguna paywan luryapi
shumaqta kamachikunanchiq. Chaymi
dijarqan Churin Jisukristuta, ancha
padisishpa, tukuy imata kumplishpa,
washawananchiq. Chayshina
padisishpam, Tayta Dyusmanda
yach'akurqan, ancha allin Siñurninchiq
kanambaq. 11Chaqa Jisukristu yumbay
uchanchiqmanda pirdunawaptinchiqmi,
manana uchayuqchu kashpa,
noqanchiqpis Dyuspa wambrangunana
kanchiqllapa. Chaymi Jisukristuqa
mana penqakunchu niwananchiq
“masitakuna, panisitakuna”, nishpaqa.
12Chaymi Dyuspa Santu Librumbi
Jisukristu Tayta Dyusta nin:

> Taytitu, noqapi yumbay yuyakuqkunatam yach'achishaq ancha allin kashqaykita. Paykunawan tandanakushpam, kantashpa alabashqayki, nishpa.*f*

13Chaymandaqam nimbis:

> Noqaqam Tayta Dyuspi ancha rini yuyakuq, nishpa.*g*

Chaymandaqam nimbis:

> Kaypim kani Tayta Dyuspa yumbay wambrangunawan. Chaqa paykunataqam qowashqa, wambraykuna kanambaq, nishpa.*h*

14Jisukristuqam Dyus kashpapis,
noqanchiq laya kwirpuyuq, yawarniyuq
runa karqan. Chayshina noqanchiqshina
kashpam, atirqan wañuyta, chay
kamachikuq wanchikuq *dyabluta
chingachinambaq, noqanchiqkunapis
Dyuspa wambranguna kananchiq.
15Chayshinam payqa dyabluta binsishpa
washawarqanchiq, amana tukuy
bidanchiqpi wañuyta manchananchiq.
Chaqa wañuyta manchashpaqam,
*randishqa kriyadukunashina kawsarqanchiq. 16Allibmi Jisukristuqa mana
shamurqanchu kay munduman, anjilkunata yanapaqqa. Ashwanmi shamurqanqa noqaykuna *Abrajamba karu
willkangunata yanapawaq. 17Chaymi
ancha nisisaryu karqan, Jisukristu tukuy
imapi runa masingunashina kanambaq,
Dyuspa ñawpambi faburninchiqta
rimanambaq. Chaymi noqanchiqshina
kashpa, ancha allin llakipawaqninchiq
mas kamachikuq kurashina kashpa, suq
ufrindashqa animalshina wañurqan,
yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. 18Chayshina Jisukristu
kwirpuyuq runa kaptinmi, dyablu ancha
munashpa uchata rurachiytapis, mana
atirqanchu. Piru Jisukristutam ancha
padisichirqan. Chaymi Jisukristuqa
ancha allita yach'an: Dyablum ancha
munan runakunata tyintayta, nishpa.
Chaymi Jisukristuqa ancha allita atin
yanapawayninchiqta, uchata ama
rurananchiq.

Muysismandaqam Jisukristu masta balin

3 1Kristupi kriyiq masitakuna, Tayta
Dyusmi qamkunatapis akrashushqa,
paypa wambranguna kanaykillapa.
Chayri allita yuyayllapa Siñurninchiq
Jisukristupaq. Chaqa Taytan Dyusmi
paytaqa kach'amurqan, rrimplasun
rimanambaq, mas kamachikuq
kuranchiq kanambaq. 2Jisukristuqam
chay unay *Muysisshina Tayta Dyusta
ancha allita kasurqan. Manchu Dyuspa
akrashqan *nasyunnin *isrraylinukunata
Muysisqa allita yanaparqan. Chayshinallam Jisukristupis Dyuspi yumbay
kriyiqkunata allita yanapawanchiq.
3-4Piru Muysismandaqam Jisukristu
masta balin. Chaqa suq wasita ruraqmi
chay wasimandaqa masta balin,
¿manachu? Kanan Dyuspi yumbay

---

f 2.12 [Salmo 22.22] **g 2.13** [Isaías 8.17] **h 2.13** [Isaías 8.18]

kriyiqkunaqam suq atun wasishina kanchiqllapa. Piru chay wasita ruraqqam yumbayninchiqmanda masta balin. Chayshinallam Tayta Dyuspis yumbay kusaskunata rurashqanrayku, yumbaymanda masta balin. 5Kanan Muysisqam Tayta Dyuspa allin yanapakuqnin kashpa, yumbay llaqta masin isrraylinukunata ancha allita yach'achirqan: “Achka watakuna pasaptinmi, Tayta Dyusqa kayshina rin niwaqninchiq”, nishpa. Chaqa chay isrraylinukunam Dyuspa wasinshina karqanllapa. 6Piru Jisukristuqam, Tayta Dyuspa ancha allin Churin kashpa, yumbay noqanchiqta allita kwidawanchiqllapa. Chaymi kushikushpa, mana shaykuq paypi yuyakushpaqa, paypa wasinshinana kanchiqllapa.

Tayta Dyusmi paypi kriyiqkunata rin samachiwaqninchiq suq shumaq lugarpi

7Chayri Tayta Dyuspa wasinshina kashpaqa, payta kasushunllapa. Chaqa *Dyuspa Santu Librumbim *Santu Ispiritun kayshina niwanchiqllapa:

Tayta Dyus nishqanda kanan uyashpaqar,
8-9 ama rumi shunqoyuq kashpa, ama disprisyayllapachu. Amar chay unay runakunashinaqa kayllapachu. Chaqa paykunaqam chuncha lugarkunapi kashpa, mana munashpa kasuyta, Dyusta malliparqanllapa, yach'ananllapa: ¿Imatam rin ruraq? nishpa.

Chaymi Tayta Dyusqa nirqan: “40 watakunapi rurashqayta rikashpapismi, mana munarqanllapachu kasuwayta.
10 Chaymi paykunawan piñakushpa, nirqay: ‘Paykunaqam shunqombi disprisyawashpa, mana munanllapachu kasuwayta’, nishpa.
11 Chaymi paykunawan piñakushpa, jurashpa, nirqay: ‘Paykunaqam mana nunka rinllapachu yaykuq samana lugarniymanqa’”, nishpa.*i*

12Chayri kriyiq masitakuna, ama mana kriyiq rumi shunqoyuqqa kayllapachu. Ashwanri kwidakayllapa, Tayta Dyus kawsaqmanda ama akrakanaykillapa. 13Chayri tukuy diyakuna suqwan suqwan animachinakuy, Dyusta allita kasunaykillapa wañunaykikaman, ichu Jisukristu shamunan diyakaman. Kwidawkish, dyabluqa ingañashungiman, uchakunata rurashpa, Dyusta kuntranaykillapa. 14Piru Jisukristupi kriyishqanchiq diyamandapacha mana shaykuq paypi yuyakushpa wañunanchiq diyakaman, paypa kumpañirunguna kanchiqllapa.

15Chaymi Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa:

Dyus nishqanda kananqa uyashpar, allita kasuyllapa. Amar rumi shunqoyuqkunaqa kayllapachu, Dyusta chay mana kasuq runakunashinaqa, nishpa.*j*

16Mayá, ¿pikunam Dyus nishqanda yach'ashpa, mana munarqanllapachu kasuytaqa? *Ijiptu nasyunmanda Muysis surqoshqan runakuna, warmikunam mana munarqanchu kasuyta. 17¿Pikunawanmi Tayta Dyusqa 40 watas tukuyta ancha piñakurqanqa? Piñakurqanqam chay Ijiptu nasyunmanda Muysis surqoshqan uchata ruraqkunawan. Chaymi paykunaqa chay chuncha lugarkunapi wañurqanllapa. 18¿Pikunatam Tayta Dyusqa jurashpa, nirqan: “Manam ringillapachu yaykuq samana lugarniymanqa”, nishpaqa? Chayshinaqam nirqan chay mana munaq kasuqkunata. 19Chaqa paykunaqam

i 3.11 [Salmo 95.7-11] **j 3.15** [Salmo 95.7-8]

Dyuspi mana kriyishpa, mana atirqanllapachu samana lugarninman yaykuytaqa.

4 [1]Kanan Tayta Dyusmi noqanchiqkunata ufrisiwashqa kanchiq, chay samana lugarninman yaykunanchiqpaq, paywan kushikushpa kawsananchiq. Chayshina ufrisiwaptinchiqqar, allita kwidakashunllapa, paymanda ama akrakananchiq. [2]Chaqa chay unay runakunatashinam Tayta Dyusqa yumbay noqanchiqtapis ufrisiwanchiq, uchanchiqmanda washawananchiq. Piru chay unay runakunaqam Dyus nishqanda yach'ashpapis, paypiqa mana yuyakurqanllapachu. Chaymi mana atirqanllapachu yaykuyta Dyuspa samana lugarninmanqa. [3]Chaqa Tayta Dyusmi *Santu Librumbi nirqan:

> Ancha piñakushpa, jurashpam, chay mana munaq kasuwaqkunataqa nirqay: "Manam ringillapachu yaykuq samana lugarniyman", nishpa.*k*

Piru noqanchiqkuna Jisukristupi allipta kriyishpaqam, Tayta Dyuspa samana lugarninman rinchiqllapa yaykuq. Chaqa Tayta Dyus yumbay rurashqangunaqam allichaduna kashqa, kay munduta rurashqan diyamandapacha. [4]Chaymi Dyuspa Santu Librumbi *samana diyapaq nin:

> Tayta Dyusmi sayis diyaspi tukuy imata rurashpa, *siptimu diyapiqa samarqanna. (Mananam sigirqanchu mushuq kusaskunata rurashpaqa), nishpa.*l*

[5]Suq partipipismi Dyuspa Santu Librumbiqa nin:

> Chay mana kriyiqkunaqam mana yaykunqachu samana lugarniymanqa, nishpa.*m*

[6]Tayta Dyusmi munan, samana lugarninman suqkuna yaykunanllapa. Piru chay unay runakunaqam Tayta Dyus ufrisishqanda yach'ashpapis, mana kasurqanllapachu paytaqa. Chaymi mana atirqanllapachu chay samana lugarninman yaykuytaqa. [7]Chaymi paykuna mana yaykuptinllapaqa, Tayta Dyusqa suq bwiltata ufrisirishqa runakunata samachiyta: "Kananri uyawayllapa", nishpa. Chaymi achka watakuna pasaptin, unay gubyirnu *Dabidtapis kayshina iskibrichirqan:

> Kananqar Tayta Dyus nishqanda uyashpa, ama rumi shunqoyuqqa kayllapachu, nishpa.*n*

[8]Chaymi yach'anchiq: Chay unay kamachikuq *Juswita sigiqkunam Dyuspa samana lugarninman mana yaykurqanllapachu, nishpa. Chaqa yaykuptinllapaqam, Tayta Dyusqa suq tyimpumanda Dabidtaqa mana iskibrichinandachu, Dyuspa samana lugarninman yaykunanllapaqa. [9]Chayshina suq bwiltata ufrisiptinmi, yach'anchiqllapa: Dyuspi kriyishpam, atinchiqllapa yaykuyta samana lugarninman, nishpa. [10]Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashpaqa, kushikushpa samarqan. Chayshinallam runa, warmi, Tayta Dyuspi allita yuyakushpaqa, atinna samayta. [11]Chayri atishqanchiqta rurashun, Dyuspi allita yuyakushpa, samananchiqllapa, ama kusasnashpachu chay unay mana kriyiqkunashinaqa.

[12]Chaqa Tayta Dyus nishqanqam kawsaq. Chaymi ancha pudirniyuq kashpa, ancha allita intyindichiwanchiq: Shunqoykipim kayshina yuyaykangi; kaykunatam munaykangi, nishpa. Manchu suq *atun kuchillu ishkandin filun ancha allita filudu kaptinqa, das kuchuwanchiq. Chaqa yaykunmi ñudunchiqkunaman, ñutqonchiqku-

---

k 4.3 [Salmo 95.11] **l 4.4** [Génesis 2.2] **m 4.5** [Salmo 95.11] **n 4.7** [Salmo 95.7-8]

naman ch'ayashtin. Piru Dyus nishqanqam mas das yaykun shunqonchiqman, almanchiqman, *ispiritunchiqman ch'ayashtin. 13Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashqa. Yumbaytam allita riqsin. Chaymi paymandaqa mana nimatapis atinchiqchu pakakuyta. Kanan paytam manyaqlla rinchiqllapa diklaraq alli, mana alli rurashqanchiqpaq.

Jisukristum ancha allin kuranchiq

14Tayta Dyuspa Churin Jisukristu wañushqanmanda kawsamushpam, mas kamachikuq kuranchiq kashpa, syiluman yaykurqan, Tayta Dyuswan tiyanambaq. Chayri pay niwashqanchiqpi kriyishpa, pay munashqanda mana shaykuq rurashpa, kawsashunllapa. 15*Dyabluqam ancha munarqan uchata rurachiyta Jisukristuta noqanchiqtashina. Piru payqam mana nima uchata rurarqanchu. Chayshina mallipadu kashpam, ancha allita yach'an: Chay runakuna, warmikunam ancha dibilkuna, nishpa. Chaymi payqa, mas kamachikuq kuranchiq kashpa, ancha llakipawaqninchiq yanapawanchiq. 16Chayri ama nimatapis manchashpachu, Dyuspi masta yuyakushpa, payman mañakushunllapa. Chaqa payqam ancha allin. Ancha kuyawanchiq. Chaymi ima faltawaptinchiq, llakipawaqninchiq rin yanapawaqninchiq.

5 1Tayta Dyusqam *isrraylinu kurakunamanda suqtalla akran, mas kamachikuq kura kanambaq. Chay kuram Dyusman mañakun runa masingunapaq. Apanmi Dyuspa *pata altarninman chay runakunapa achka laya ufrindangunata, rrigalungunata wakin animalningunatapis. Chay animalkunata wanchishpam, Dyuspa pata altarnimbi rupachin, Tayta Dyus chay kurapa runa masingunata uchangunamanda pirdunanambaq. 2Chay kuraqam suq runalla kashpa, Dyus tukuy ima nishqandaqa mana kasunchu. Chaymi chay mana yach'aq runa masinguna mana allita ruraptinllapa, payqa atin llakipayta. 3Chaqa paypismi suq uchayuq. Chaymi Tayta Dyuspa pata altarninman suq animalta apashpa wanchin, Tayta Dyus chay kurapa uchangunata puntata pirdunanambaq. Chaymandaqam suq animalkunata wanchin, runa masingunatapis Tayta Dyus pirdunanambaq.

4Tayta Dyusllam suq runata atin numbrayta, mas kamachikuq kura kanambaq. Suq runa kikinllaqam mana atinchu numbrakayta. Puntatam Dyusqa chay unay *Arunda akrarqan. Chayshinallam yumbay kamachikuq kurakunata akrashqa. 5Chayshinam Jisukristu kikimbis mana numbrakarqanchu, mas kamachikuq kura kanambaqqa. Ashwanmi Tayta Dyus paytaqa numbrarqan, kamachikuq kura kanambaqqa. Chaymi *Dyusqa Santu Librumbi Churinda kayshina nin:

> Qamqam Churiy kangi. Chaqa noqam mirashushqa kani, nishpa.*o*

6Suq partipipismi kayshina Churinda nin:

> Qamqam tukuy tyimpupaq kura kangi, chay unay kura *Milkisidikshina, nishpa.*p*

7Manchu Jisukristu kay pachapi kawsashpaqa, ancha jwirtita mañakushpa, waqashpa, Tayta Dyusta rrugarqan, ama wañunambaq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, atinanda washayta. Kanan

---

o 5.5 [Salmo 2.7] **p 5.6** [Salmo 110.4]

Jisukristu ancha kasukuq kaptinmi,
Tayta Dyusqa payta uyashpa, ancha
yanaparqan, tukuy imata ñakashpapis,
agwantanambaq. 8Chayshina Jisukristu,
Dyuspa Churin kashpapismi, kay
pachaman shamushpa padisishpa, masta
yach'akurqan Taytanda kasuyta.
9Chayshina allita kasushpaqam, payta
yumbay kasuqkunata atinna uchanchiq-
kunamanda pirdunawayninchiqta,
tukuy tyimpu paywan kawsananchiq-
llapa. 10Chaymi Tayta Dyusqa payta
numbrarqan, mana wañuq mas
kamachikuq kuranchiq kanambaq, chay
unay kura Milkisidik kashqanshina.

Kwidawkish akrakanchiqman Dyusmanda

11Ancharaq munani masta nishuyllapata Jisukristupaq. Piru mana munaptikillapa yach'akuytam, mana atinichu qamkunata allita intyindichishuyta.
12Chaqa qamkuna unaymandapacha Jisukristupi kriyishpam, ancha balinaykita, suqkunatana yach'achinayki. Piru mastaraq munangillapa, suq kutinda qamkunata yach'achishurinay Dyuspa Santu Librunmanda chay mana trabajus partikunatalla. Chaymi chay iti ñuñuykaq manaraq mikuqshina kangillapa. 13Kanan chay itisitushina kashpaqam, manaraq allitachu intyindingillapa: Dyusmi munan kayshina kawsananchiq, nishpaqa.
14Piru yach'ayniyuqkuna kashpaqam, Dyuspa Santu Librunda ancha allita atingimanllapa intyindiyta, yach'anaykillapa: Imam alli, imam mana allichu, nishpa.

6 1Jisukristupa mana trabajus palabrangunata yach'akushpaqar, chay mas trabajus palabrangunatapis yach'akushunllapa, yach'ayniyuq mayurkunashina kananchiqllapa. Amanar chay punta yach'akushqanchiqtallaqa kutin kutin yach'akurishunchu: Kayshinar uchanchiqkunata dijashpa, Dyuspi kriyishun, washadu kananchiq, ama chingananchiq, nishpa. (Chaqa washadunam kanchiqllapa. Mananam nisisaryuchu yach'akurinanchiq washakaytaqa.) 2Yach'akushqapismi kanchiqllapa: Kayshinam kriyiq masinchiqkunata shutichinchiq ichu paykunapa umanman makinchiqkunata kayshina ruranchiq, paykunapaq Dyusman mañakunanchiq nishpa. Yach'akushqanam kanchiqpis: Wañuqkunam rin kawsamuq. Tayta Dyusmi rin jusgaq yumbay runakunata, warmikunata, tukuy tyimpu kawsananllapa ichu chingananllapa, nishpa. 3Chayri Dyuspa Santu Librunmanda mushuq kusaskunatana yach'akushunllapa, Tayta Dyus yanapawaptinchiq.

4Piru wakinguna Jisukristumanda akrakaptinqam, ancha trabajus washadu kanambaqllapa. Chaqa puntatam Dyusmanda tukuy imata ch'askirqanllapa. Paymanda shumaq duktrinanda yach'akushpam, michawanshina purirqanllapa. Chaymi Dyusmanda suq shumaq rrigalutashina ch'askirqanllapa. Kriyiq masinchiqkunawanmi Dyuspa *Santu Ispiritunda ch'askirqanllapa. 5Dyus nishqanda allita uyashpam, intyindirqanllapa: Ancha mishki mikunashinam, nishpa. Paykunaqam yach'akurqambis: Siñurninchiqmi ancha pudirniyuq kashpa, suq bidapi shumaqta rin kamachiwaqninchiq, nishpa.
6Chayshina yumbay chay shumaq kaqkunata yach'ashpapismi, Jisukristumanda akrakashqallapa. Mananam munanllapachu paypi kriyiytaqa. Chayshina Dyuspa Churinda disprisyashpaqam, paykunaqa mushuqmanda kruspi klabaykanmanshina. Yumbaypa ñawpambim payta

asipaykanmanshina. Chaymi manana pipis paykunataqa atinchu yach'achiriyta, Jisukristupi kriyirinanllapaqa. 7-8Chay layakunaqam mana baliq allpashina. Tayta Dyus shumaqta tamyachiptimbismi, chay mana baliq allpapiqa kashakuna, mana baliq qewakunalla wiñan, ¿manachu? Chayshinallam Dyusta chay disprisyaqkunaqa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunataqa kundinashpa, rin rupachiq. Piru suqkunaqam ancha allin allpashina. Chaqa tamya nuyuchiptinmi, chay allpapiqa ancha allin tarpudukuna wiñan. Chaymi Tayta Dyusqa chay laya kriyiqkunataqa ancha rin yanapaq.

Tayta Dyusmi tukuy ima ufrisiwashqanchiqta rin kumpliq

9Kuyashqay kriyiq masitakuna, chayshina disprisyaqkunapaq nishushpapismi, qamkunapaq yach'anillapa: Jisukristupim allita kriyingillapa. Chaymi Tayta Dyusqa washashushpa, ancha rin yanapashuqllapa, nishpa. 10Qamkunaqam Dyusta kuyashpa, kriyiq masinchiqkunata yanapashqa kangi. Kanangamanmi paykunataqa yanapaykangillapa. Chaymi Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, mana nunka rinchu qonqashuqllapa. 11Piru ancham munani, yumbay qamkuna Dyuspaq trabajanayki wañunayki diyakaman. Chayshina kawsashpaqam, atingillapa yach'ayta: Tayta Dyusmi rin kumpliq tukuy ima ufrisiwashqanda, nishpa. 12Piru manam munanichu qellakunapaq tikrakanaykiqa. Ashwanri allin kriyiq masinchiqkunashina Dyusta mana shaykuq kasuyllapa, paykunashina ch'askinaykillapa Dyus tukuy ima ufrisishushqanda.

13Chaqa Tayta Dyusmi punta agwilunchiq *Abrajanda jurashpa, ufrisirqan yanapanambaq. Kanan mana ni pipis mas baliq kaptinmi, Dyusqa kikin shutinwan chayshina jurarqan. 14Chaymi Abrajandaqa kayshina ufrisirqan: “Qamtam allipta rini yanapashuq, ancha achka karu willkayuq kanaykipaq”, nishpa. 15Chayshina Tayta Dyus niptinmi, Abrajanqa mana shaykuq shuyarqan chay ufrisishqanda. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay nishqanda kumplishpa, ancha allita yanaparqan. 16Chaqa runakuna imapaq jurashpaqam, suq mas baliqpa shutimbi jurashpa nin: “Tayta Dyuspa ñawpambim jurayki yach'anayki: Manam llullakuykanichu”, nishpa. Chayshina niptinraqmi, uyaqkunaqa kriyinqa, ama masta anyanakunambaq. 17Chayshinallam Tayta Dyuspis Abrajamba karu willkangunata ancha munarqan allita intyindichiyta: Yumbay chay ufrisishushqaytam rini kumpliq, nishpa. Chaymi jurarqan kikin shutinwan, yumbay chay ufrisishqanda kumplinambaq. 18Chayshinam noqanchiqkunapis allita yach'anchiq: Tayta Dyusmi mana nimata llullakunchu, nishpa. Chaymi jurashpa imapaqpis, chay ufrisiwaptinchiq ancha allita rin kumpliq. Chaymi kushikushpa, mana nimatapis manchashpachu, kawsanchiqllapa.

19Manchu *yakupi puriq barkukunataqa llashaq rumikunata waskakunawan watanllapa sujitanambaq, wayra ama suq laduman apanambaq. Chayshinallam Jisukristupi allipta kriyiptinchiqqa, payqa ancha yanapawanchiq, ama pipis paymanda atinambaq akrawayninchiqta. Chaqa Dyuspa kamachikunan *trunumbiqam watadushina kanchiqllapa. 20Jisukristuqam chay santu trunupa kwartunman yaykurqan, faburninchiqta rimanambaq. Chayshinam payqa noqanchiqkunapa mas kamachikuq kuranchiq tukuy

tyimpupaq rin kaq. Paypa kargunqam mana nunka rinchu ushyakaq. *Milkisidikpa kargunshinam rin kaq.

Jisukristum unay kura Milkisidikshina

7 [1]Unay tyimpupi chay *Milkisidikmi Salim llaqtapa gubyirnun karqan.[q] Paymi Tayta Dyuspa kurambis karqan. (Chay tyimpupim wakin llaqtakunapa gubyirnunguna suldadundin shamushpa, *Abrajamba subrinun *Lutta ayllundinda piskashpa, aparqanllapa.) Chaymandaqam Abrajanqa kriyadungunawan sigishpa, chay gubyirnukunata binsishpa, achka kusasningunata qoch'irqan. Chaymandaqam chay Salim llaqtata pasaykaptinna, chay kura Milkisidikqa lluqshishpa, Abrajanda tingushpa, Tayta Dyusman mañakurqan, Abrajanda yanapanambaq. [2]Chaymi Abrajanqa chay qoch'ishqan kusaskunamanda kada dyis partimanda, suq partita akrashpa, *dyismunda qorqan chay kura Milkisidikta. Chay shuti Milkisidikmi rimaynimbiqa munan niyta "Allin kamachikuq", nishpa. Chay Salimqam rimaynimbiqa munan niyta: "Shumaqta kawsaq", nishpa. Chaymi "Salim llaqtapa kamachikuqnin Milkisidikqa" munan niyta: "Shumaq kawsaqkunapa allin kamachikuqnin", nishpa. [3]Manam ni pipis yach'anchiqchu: Pikunam karqan chay Milkisidikpa taytan, maman, agwilunguna, nishpaqa. Chaqa *Dyuspa Santu Librumbiqam mana ni suq partipi Milkisidik nasishqambaq ni wañushqambaq niwanchiqchu. Chaymi yuyachiwanchiq Tayta Dyuspa Churin Jisukristupaq. Chaqa Jisukristupa kura kargumbismi mana nunka rinchu ushyakaq.

[4]Ancha yuyashunllapa: Chay Milkisidikmi ancha baliq kamachikuq karqan maski Abrajanmanda, nishpa. Chaqa chay ancha baliq agwilunchiq Abrajanmi chay qoch'ishqanmanda dyismunda qorqan chay Milkisidikta. [5](Achka watakunamandam chay Abrajamba willkamba churin *Libi nasirqan. Chaymandaqam mas achka watakunamanda) *Muysisqa liyningunata qoshpa, kamachirqan: "Chay Libipa churingunamanda, willkangunamanda, karu willkangunamanda kurakunata numbrayllapa", nishpa. Nirqambismi: "Chay kurakunaqam dirichuyuq kanqa, yumbay llaqta masingunamanda, dyismungunata ch'askinanllapa", nishpa. Chaymi chay llaqta masinguna Abrajamba karu willkanguna kashpapis, chay kurakunata dyismunda qonllapa.

[6]Piru chay kura Milkisidikmi mana Libipa miraynin kashpapis, yumbay kurakunamanda mas baliq karqan. Chaqa kikin kamachikuq Abrajanmandam *dyismunda ch'askirqan. Kanan Tayta Dyus Abrajanda ufrisishqa kaptimbis ancha yanapanambaqmi, chay Milkisidikqa Dyusman mañakurqan, Abrajanda bindisinambaq. [7]Chaymi allita yach'anchiqllapa: Milkisidikmi Abrajanmandaqa mas baliq karqan, nishpa. Chaqa mayqan mas baliq runaqam Dyusman mañakun, suqkunata bindisinambaq. [8]Libipa karu willkanguna, wañuq kurakunalla kashpapismi, noqanchiqkunamanda dyis kusasninchiqmanda suqta ch'askinllapa. Piru Dyuspa Santu Librumbim chay kura Milkisidikpaq niwanchiqllapa: "Chay dyismuta ch'askiq Milkisidikqam mana ushyakashpachu, kawsanraq", nishpa. [9-10]Chaymi yach'anchiqllapa: Chay Milkisidikmi chay Abrajanmanda yumbay mirayninmanda mas baliq.

---

q 7.1 [Génesis 14.18-20]

Chay punta *isrraylinu kura Libimandapis mas baliqqa, nishpa. Chaqa chay Libiqam Abrajamba churimba willkan kashpa, chay Abrajanmanda minus baliq karqan. *[Nuta: Chaymi yach'anchiq: Jisukristu Milkisidikshina kashpam, yumbay chay suq kurakunamanda masta balin, nishpa.]*

11Manchu chay punta kura *Arunqa Libipa karu willkan karqan. Chaymandaqam yumbay kurakunapa kamachikuqninguna chay Arumba churinguna, willkanguna, karu willkanguna kashqallapa. Paykunaqam Dyuspa liyningunata yach'achirqanllapa agwilunchiq isrraylinukunata. Piru manam atirqanllapachu runakunapa uchangunata pirdunaytaqa. Chaymi Tayta Dyusqa kach'amurqan suq laya mas baliq kurata. Payqam mana nunka wañunchu. Ashwan chay kuraqam Milkisidik kura laya. **12**Chayshina suq laya kuranchiq shamuptinmi, Taytanchiq Dyusqa suq laya liyta rurarqan. **13**Chay punta liykunaqam kamachikurqan, yumbay kurakuna Libipa karu willkanmandalla kanambaq. Piru mushuq liywanqam, Tayta Dyusqa Churin Jisukristuta numbrashqa, mana Libipa karu willkan kaptimbis, ancha baliq kuranchiq kanambaq. **14**Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Siñurninchiq Jisukristum *Judapa karu willkan, nishpa. Piru *Muysispa liyningunaqam mana nirqanchu: “Kurakunam Judapa karu willkanmanda rin kaq”, nishpaqa.

15Chayraykum allita yach'anchiqllapa: Jisukristum chay Milkisidikshina suq laya kura, nishpa. **16**Chay suq kurakunataqam numbrarqanllapa, Libipa karu willkan kashqanllaparayku. Piru Jisukristum numbradu karqan, kuranchiq kanambaq, ancha pudirniyuq mana nunka wañuq kashqanrayku.

17Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi Churin Jisukristuta kayshina nin:

> Tukuy tyimpupaqmi ancha baliq kamachikuq kura kangi, chay kamachikuq kura Milkisidikshina, nishpa.[r]

18Chay punta liykunaqam mana atirqanchu washawayninchiqta, mana pudirniyuq kashqanrayku. Chaymi Dyusqa chingachirqan chay punta liykunataqa. **19**Chaqa Muysispa liyningunaqam mana ni pitapis yanaparqanchu, allita kumplinambaq Dyus munashqandaqa. Piru kananqam Jisukristu atin washawayninchiqta, Tayta Dyuswan kawsananchiqllapa.

20Tayta Dyusmi jurashpa niwashqa kanchiqllapa: “Churiy Jisukristum kamachikuq kuraykillapa”, nishpa. **21**Manam jurarqanchu: “Libipa karu willkangunallam kurakuna rin kaq”, nishpaqa. Piru Tayta Dyusqam jurashpa, kuranchiq Jisukristuta librumbi kayshina nirqan:

> Noqaqam jurashpa mana nunka kambyakashpachu, niyki: “Qamqam tukuy tyimpu kura ringi kaq, chay unay kura Milkisidikshina”, nishpa.[s]

22Chaymi Jisukristu noqanchiqkunata sigurawaqninchiq niwanchiq: “Tayta Dyusmi chay punta *tratunmanda suq mas allin tratuta qamkunawan rurashqa”, nishpa. **23**Chaqa chay unay kurakunaqam wañurqanllapa. Chaymi suqta suqta numbrarqanllapa, chay wañushqa kurapa rrimplasun kanambaq. Chayshina wañuq kurakuna kashpam, mana atirqanllapachu sigiyta kamachikushpaqa. **24**Piru Jisukristu manana nunka wañuq kashpam, kura kargundaqa mana qonchu suqtaqa. **25**Chaymi noqanchiqkuna paypi

---

r 7.17 [Salmo 110.4] **s 7.21** [Salmo 110.4]

kriyiptinchiqqa, washawaqninchiq, alliyachiwanchiq Taytan Dyuswan, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Chaqa mana nunka wañuq kashpam, tukuy tyimpu Tayta Dyusta mana shaykuq rrugaykan, noqanchiqkunata yanapawananchiq.

26Chayshina kashpam, Jisukristuqa ancha allin mas kamachikuq kuranchiq. Chaqa payqam ancha allin, ancha *santu. Manam nima uchayuqchu. Chaymi Tayta Dyusqa syiluman aparqan, paywan kawsanambaq. Mananam kawsanchu uchayuq runakunawanqa. **27**Chaymi Jisukristuqa mana chay unay kamachikuq kurakunashinachu. Chaqa paykunaqam tukuy diya achka animalkunata wanchishpa, qorqanllapa Tayta Dyusta, paykuna kikinda uchangunamanda pirdunanambaq. Chaymandaqam chay wakin animalkunataqa wanchishpa, Dyusta qorqanllapa, llaqta masingunatapis pirdunanambaq. Piru Jisukristuqam suq kutindalla kruspi wañurqan, pay kikin ufrindanchiq kanambaq, Tayta Dyus tukuy tyimpupaq pirdunawananchiq. **28**Muysispa liyningunaqam kamachikurqan, Libipa karu willkanguna mas kamachikuq kurakuna kanambaq, mana justu kaptinllapapis. Piru chaymandaqam Tayta Dyusqa jurashpa, Churinda nirqan: “Qamqam mas kamachikuq kura kangi, mana nunka nima uchayuq kashqaykirayku. Chayshinallam tukuy tyimpupaq mana nima uchayuqchu ringi kaq”, nishpa.

Jisukristum mushuq tratuta rurashqa noqanchiqkunawan

8 **1**Allita uyawayllapa. Yumbay chay nishushqaymandaqam kay partisitu mas alli yach'anaykillapa: Chay mas kamachikuq kuranchiq Jisukristum syilupi Tayta Dyuspa *allin ladumbi tiyashpa, rrugakuykan noqanchiqkunapaq. **2**Chayshinam Dyuspa *Ancha Santisimu Kwartumbi Jisukristuqa kamachikuq *isrraylinu kurashina trabajaykan. Chay lijitimu Ancha Santisimu Kwartutaqam Tayta Dyus kikin syilupi rurashqa. Manam runakunachu rurashqaqa.

3Yumbay mas kamachikuq kurakunatam numbranllapa, wanchishqa animalkunata, suq laya ufrindakunata Dyusta qonanllapa. Chayshinam Tayta Dyusqa mas kamachikuq kuranchiq Jisukristutapis ubligarqan, suq ufrindata qonambaq. *[Nuta: Chayraykum Jisukristu intrigakarqan wañunambaq.]* **4**Kanan Jisukristuqam mana chay *Libipa karu willkanchu karqan. Chaymi kay mundupi kashparaq, mana balinmanchu *Dyuspa adurana wasimbi kuranchiq kanambaqqa. Chaqa chay Libipa karu willkan kurakunaqam kanraq kanangaman, *Muysispa liyningunata kasushpa, ufrindakunata qonanllapa. *[Nuta: Dyuspa Santu Librunda iskibrishqan tyimpupiqam karqanraq Libipa karu willkanmanda kurakuna. Chaymi kay birsikulupi nin “kanangaman kan kurakuna”, nishpa. Piru masdi 1900 watakuna tukuynam chay laya kurakunaqam manana kashqachu.]* **5**Piru syilupim kan Dyuspa mas lijitimu adurana wasin, mas lijitimu kurambis. Chaqa kay pachapi chay atun *karpamanda adurana wasiqam suq dibujushinalla kashpa, rikachiwanchiqllapa: Syilupim kay laya wasi kan, nishpa. Chaymi Tayta Dyusqa chay *Sinayi urqqopi Muysista rikachirqan suq mwistrata, chay rikachishqandashina ruranambaq.*t* **6**Piru mushuq kuranchiq Jisukristum mas allita

t 8.5 [Éxodo 25.40]

yanapawanchiq chay punta kurakunamanda. Chaqa abugadunchiq kashpam, mas shumaqta ufrisiwaqninchiq, mas allin tratuta Dyuswan, noqanchiqkunawan rurashqa.

7 Chay punta *tratu tukuy imapi ancha allin kaptinqam, mana suq mushuq tratutaqa ruranandachu. 8 Piru chay unay agwilunchiqkunaqam mana kasurqanllapachu Dyus nishqandaqa. Chaymi paykunata uchayuqkunapaq riqsirqan. Chayraykum *Santu Librumbi nirqan:

Suq tyimpupim noqaqa *Isrrayilpa
karu willkangunawan, *Judapa
karu willkangunawan suq
mushuq tratuta rini ruraq.
9 Chay mushuq tratuta paykunawan
rurashpaqam, manana rinichu
ruraq chay punta tratutashinaqa.
Chaqa unay tyimpupi agwilungunata *Ijiptu *nasyunmanda
surqoshpam, chay punta
tratutaqa rurarqay. Piru chay
tratutaqam mana kumplirqanllapachu. Chayraykum paykunataqa
manana yanapashpachu wichukurqani.
10 Chaymi suq mushuq tratuta rini
ruraq chay Isrrayilmanda kaqkunawan. Suq diyam yuyaynimbi
liyniykunata rini ruraq. Shunqonllapapi rini yanapaq, kamachikushqayta kasushpa kawsananllapa. Chaymi paykunapa
Dyusnin rini kaq. Paykunaqam
wambraykuna rinllapa kaq.
11 Chay tyimpupim takshakuna,
atungunapis shunqonllapapi
rinllapa riqsiwaq. Chaymi mana
nisisaryuchu kanqa, ni llaqta
masingunata ni ayllungunata
yach'achinanllapa: “Tayta
Dyustar riqsiy”, nishpaqa. Chaqa
yumbaymi allita rinllapa
riqsiwaq.
12 Kanan uchangunata pirdunashpam,
chay mana alli rurashqangunata
manana nimatapis rinichu yuyaq,
nishpa.[u]

13 Tayta Dyusmi nirqan: “Suq mushuq *tratutam rini ruraq” nishpa, chay punta tratuta mana baliqpaqna riqsishqanrayku. Chaymi chay punta tratuqa dasna rin ushyakaq.

Kay pachapi Dyuspa adurana wasinqam syilupi kaq wasinshina karqan

9 1 Tayta Dyusmi unay tyimpupi chay punta *tratuta rurashpa kamachirqan, pay munashqanshina chay *karpamanda adurana wasipi aduranallapa. 2 Kanan chay adurana wasinqam ishkay kwartuyuq karqan. Chay ishkay kwartukunaqam suq kurtinawan akradu karqan. Chay punta kwartupiqam suq kandiliru syiti rikrayuq karqan. Chay kwartupiqam suq mesapis karqan. Chay mesapa sawambiqam Dyusta qoshqan *ufrinda tandakuna karqan. Chay punta kwartuqam “*Santu Kwartu” shutiq.

3 Chay kwartupa kurtinamba uku ladumbim suq kwartu karqan. Chay kwartuqam shutiq: “*Ancha Santisimu Kwartu”, nishpa. 4 Chay kwartupa kurtinamba ladumbim suq taksha *pata altar *uruwan llutadu karqan. Chaypim rupachiqllapa *insinsyuta. Chay kwartupim Dyuspa *Santu Kajunnin karqan. Chay kajumba sawan ukunmi uruwan llutadu karqan. Chay kajumba ukumbim suq jarra urumanda karqan. Chay jarrapa ukumbiqam waqaycharqanllapa Dyus kach'amushqan *manaya mikunata. Chay kajumbiqam karqambis

---

u 8.12 [Jeremías 31.31-34]

chay punta kura *Arumba *pallpa-
mushqa burdunnin. Chay kajumbillam
karqambis chay ishkay *rumi
tablashina. Chaykunapim Dyuspa Punta
Tratun iskibridu karqan. 5Chay kajumba
kirpanamba sawambim karqan
urumanda ishkay anjil alayuqkuna,
yach'ananchiqllapa: Chay Ancha
Santisimu Kwartupim llipyaykaq Tayta
Dyus isrraylinukunata uchangunamanda
pirdunan, nishpa. Kanalitanqam
manana kanchu lugar tukuy imapaq
nishunayllapa. Chaymi chaykunapaqlla
niykillapa.
6Chayshinam chay karpamanda
adurana wasipi tukuy imata allicharqan-
llapa, Dyusta aduranan llapa. Chay
Santu Kwartumanmi tukuy diya achka
kurakuna yaykuqllapa, ufrindakunata
apamushpa, Dyusta aduranan llapa.
7Piru Dyuspa chay Ancha Santisimu
Kwartunmanqam suq kutindalla kada
wata chay mas kamachikuq *isrraylinu
kuralla yaykuq. Chayshina yaykunam-
baqqam aparqan suq animalpa
yawarninda. Chay yawar ufrindatam
Santisimu Kwartuman apaq, Tayta Dyus
chay kurata, llaqta masingunatapis
wakin laya uchangunamanda pirduna-
nambaq. Chay laya uchakunataqam
rurashqallapa karqan, mana yach'ashpa:
¿Uchatachu ruraykani ichu mana?
nishpa. 8Chay ishkay kwartukunapaqmi
Dyuspa *Santu Ispiritun kayshina
yach'achiwanchiq: Kurakunaqam chay
Santu Kwartumanlla atirqanllapa
yaykuyta, nishpa. Piru manaraqmi
atirqanllapachu yaykuyta chay Ancha
Santisimu Kwartumanqa, suq
kurtinawan arkadu kashqanrayku.
9Tukuy chaykunaqam suq kumpara-
syunshina kay tyimpupaqqa. Chaqa
allitam yach'achiwanchiq: Chay animal-
kunata wanchishpa, yawarninda Tayta
Dyusta qoshpapismi, mana atinchiqchu
shunqonchiqta kambyayta, ama
uchayuq kananchiqllapaqa. 10Chay
unay liykunaqam yach'achiwanchiq
sawa kwirpunchiqpaqlla. Chaqa
yach'achiwanchiqmi: Imam alli
mikunanchiq, upyananchiq, imashina
mayllakunanchiq, nishpa. Chayku-
naqam balirqan Tayta Dyus mushuq
*tratunda ruranangamanlla.
11Piru Jisukristum shamushqana,
ancha baliq mas kamachikuq kuranchiq
kanambaq. Chaymandaqam syiluman
kutirishpa, *Dyuspa adurana wasinman
yaykushpa, tukuy imapi yanapawan-
chiq. Dyuspa chay wasin syilupi
kaqqam masta balin kay pachapi
runakuna rurashqan adurana wasiman-
daqa. 12Chayshinam Jisukristuqa kikin
yawarninda ich'ashpa, anaq syilupi
Dyuspa *Ancha Santisimu Kwartunman
yaykushpa, chay yawarninwan
uchanchiqkunapaq pagarakurqan, tukuy
tyimpu paywan kawsananchiqllapa.
Manam yaykurqanchu achka bwiltasta,
chibukunapa, mishirukunapa
yawarninda apashpaqa. 13Kanan chay
kurakunaqam turukunapa, chibukunapa
yawarninwan runakunata chaqchun-
llapa ichu rupachishqa mishirukunapa
ush'panda yakuwan taqllushpa,
chaqchunllapa, sawa kwirpunlla limpyu
kanambaq. 14Piru chay achka laya
ufrindamandaqam Jisukristu rurashqan
ufrinda masta balin. Chaqa wañushpam,
yawarninwan noqanchiqkunapaq
pagarakurqan, amana uchayuq
kananchiqllapa. Chaymi mana nunka
ushyakaq *Santu Ispiritu yanapaptin,
Jisukristu Tayta Dyusman
intrigakarqan, kruspi wañushpa, mana
nima uchayuq ufrinda kanambaq.
Chayshina yawarninda ich'ashpam,
yumbay uchanchiqmanda pirduna-
washqa kanchiq, kawsaq Dyusninchiqta
allita sirbishpa kawsananchiq.

15Chayshina Jisukristu abugadunchiq
kashpam, wañushpa, mushuq tratuta
rurashqa ufrisikushqanshina, Tayta
Dyus yumbay akrashqangunata pirduna-
wananchiq, tukuy tyimpu paywan
kawsananchiqllapa. Chayshina wañush-
paqam, chay punta tratuta kasuqkuna-
tapis uchangunamanda washarqan.
16-17Manchu runakuna manaraq
wañushpaqa, suq papilpi suq tratuta
ruran: “Kay kusasniykunam kay
iskibrishqaykunapaq kidanqa”, nishpa.
Piru manaraq wañuptinqam, manaraq
balinchu chay tratuqa. Wañuptinraqmi
balin, kusasninguna suqkunapaqna
kidanambaqqa. 18Chayshinallam chay
punta tratupis balirqan, chay animalku-
napa yawarninda ich'ashqanrayku.
19Chaymi chay punta tratuta ruranam-
baqqa, *Muysisqa puntata Dyuspa
liyningunata liyirqan yumbay llaqta
masin isrraylinukuna uyanambaq.
Chaymandaqam mishirukunata
chibukunata wanchishpa, yawarninda
yakuwan taqllurqan. Chaymandaqam
suq qeritupi chupika millwata
wangushpa, chay yawarwan
nuyuchishpa, *Dyuspa Santu Librunda,
yumbay runata warmita chaqchurqan.
20Chaymandaqam Muysisqa paykunata
nirqan: “Kay yawarwanmi qamkunata
chaqchuyki, intyindinaykillapa: Tayta
Dyuswan kay tratuta rurashpa, pay
nishqanda allita kumplishunllapa”,
nishpa. 21Chayshinallam chay unay
*karpamanda adurana wasipi manaraq
aduraptinllapa, Muysisqa chay wasita,
tukuy imandinda yawarwan
chaqchurqan. 22Chaqa Tayta Dyusqam
liynimbi kamachishqa karqan,
paykunata yaqqa yumbay kusasningu-
natapis yawarwan pichananllapa.
Chayshina yawarta ich'ashqanraykum,
Dyusqa uchangunamanda pirdunan;
manaqa manam pirdunanchu.

Jisukristum wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq

23*Muysispa liyningunapim nirqan,
chay *karpamanda adurana wasita
tukuy imandinda animalkunapa
yawarninwan pichananllapa. Piru chay
karpamanda wasi kusasninwanqam
syilupi kaq kusaskunapa rritratunshi-
nalla karqan. Chaymi syilupi kaq
kusaskunaqa munan, mas allin ufrinda
yawarwan pichadu kanambaq. 24Kanan
Jisukristuqam mana yaykurqanchu kay
pachapi kaq adurana wasimanqa. Chaqa
chay wasitaqam runakunalla rurarqan
Dyuspa allip wasin syilupi kaqtashina.
Ashwanmi Jisusqa rirqan syilupi kaq
allip adurana wasiman, waqman
yaykushpa, Tayta Dyuspa ñawpambi
ancha rrugakunan noqanchiqkunapaq.
25Chay isrraylinukunapa mas
kamachikuq kuranqam tukuy wata chay
*Ancha Santisimu Kwartuman yaykun,
animalpa yawarninda apashpa. Piru
manam nisisaryuchu karqan Jisukristu
kutin kutin wañunanqa, yumbay
uchanchiqmanda pirdunawananchiqqa.
26Chaqa Jisukristu tukuy wata
kurashina Dyuspa wasinman
yaykuykaptinqach'i, achka kutinda
wañunanda kay munduta rurashqan-
mandapacha. Piru payqam mana achka
kutindaqa wañurqanchu. Ashwanmi kay
ultimu tyimpukunapi kay pachaman
shamushpa, suq kutindalla kruspi
wañushpa, pay kikin intrigakarqan,
ancha baliq ufrinda kashpa, yumbay
uchanchiqmanda pirdunawananchiq.
27Yumbay runakuna, warmikunaqam
suq kutindalla rinchiqllapa wañuq.
Chayshina wañushpaqam, Tayta Dyuspa
ñawpanman rinchiqllapa riq, pay
jusgawananchiq. 28Chayshinallam
Jisukristupis suq kutindalla wañurqan,
achka runata, warmita yumbay

uchanchiqmanda pirdunawananchiq.
Chaymandaqam mushuqmanda rin
kutimuq. Piru mananam rinchu kutimuq
uchanchiqmanda washawananchiqqa.
Ashwanmi kutimunqaqa, payta yumbay
shuyaqkunata syiluman apawananchiq.

10 [1]*Muysispa liyningunapismi
Jisukristupa llandunshinalla
kashpa, suq partitalla Dyuspaqqa
yach'achiwanchiq. Manam yumbay-
tachu. Chayraykum isrraylinukuna
llaqta masinchiq kutin kutin *Dyuspa
adurana wasinman rishpa aduraq, tukuy
wata chay animalkunata wanchiptinlla-
papis, mana atinllapachu yach'ayta:
Dyuspaqqam manana uchayuqchu kani,
nishpaqa. [2]Chaqa Muysispa liyninguna
allipta yanapawaptinchiq amana
uchayuq kananchiqqam, llaqta
masinchiq *isrraylinukunaqa manana
kutin kutinqa chay animalkunata
wanchinmanllapachu, ufrindanda
qonambaqqa. Chaqa suq bwiltatalla
chay animalkunata wanchishpam,
manana yuyanmanllapachu: Uchayuq-
raqmi kani, nishpaqa. Ashwanmi
manana uchayuqchu kanmanllapa.
[3]Piru chay ufrindangunawanqam mana
atishqallapachu washakayta. Ashwanmi
chay animalkunata watan watan
wanchishpaqa, uchangunata yuyashpa,
yach'anllapa: Uchayuqmi kani, nishpa.
[4]Chaqa chibukunapa turukunapa
yawarninwanqam mana nunka
atinchiqchu washakayta yumbay
uchanchiqmandaqa.

[5]Chaymi Jisukristu kay munduman
shamushpa, Tayta Dyusta kayshina
nirqan:

> Qamqam mana munangichu,
> runakuna animalkunata
> wanchishpa, ufrindata qoshunan-
> llapaqa. Chaymi kwirpuyuqta
> rurawashpa, kay pachaman
> kach'amuwashqa kangi.
> [6] Chaqa runakuna animalkunata
> wanchishpa, rupachishpa,
> qoshuptinllapa, uchangunata
> pirdunanaykiqam, mana
> kushikungichu.
> [7] Chaymi niyki: "Taytitu Dyus, Santu
> Libruyki noqapaq nishqanshinam
> kayman shamushqa kani,
> munashqaykita ruranaypaq",
> nishpa.[v]

[8]Chayri allita yuyashunllapa: Puntatam
Jisukristu Tayta Dyusta kayshina
nirqan: "Chay runakuna animalkunata
wanchishpa, rupachiptinllapa, uchangu-
nata pirdunanaykiqam, mana kushikun-
gichu", nishpa. Muysispa liyninguna
chayshina rurananllapa kamachiptim-
bismi, Dyustaqa mana kushichinchu.
[9]Chaymandaqam Jisukristu Tayta
Dyusta nirqan: "Kaymanmi shamushqa
kani, qam munashqaykishina
ruranaypaq", nishpa. Chaymi
yach'anchiq: Tayta Dyusqam manana
munanchu animalkunata wanchinan-
chiqqa. Ashwanmi Jisukristuta
kach'amurqan, wañunambaq,
uchanchiqkunamanda washawananchiq.
[10]Chaymi Jisukristu, Tayta Dyus
munashqanda rurashpa, suq kutindalla
kruspi wañurqan, tukuy tyimpupaq
washawananchiq, amana uchayuq
kananchiqllapa.

[11]Yumbay chay *isrraylinu kuraku-
naqam tukuy diya animalkunata
wanchishpa, kutin kutin ufrindanllapa.
Chayshina ufrindashpapismi, mana nunka
pirdunaduchu kidanllapa uchangunaman-
daqa. [12]Piru Jisukristuqam suq kutindalla
wañurqan, runakunata, warmikunata
yumbay uchanchiqmanda pirdunawanan-
chiq. Chaymandaqam wañushqanmanda

---

v 10.7 [Salmo 40.6-8]

kawsamushpa, Tayta Dyuspa *allin ladumbi tiyarqan. 13Chaymi kananqa chaypi shuyakuykan, Tayta Dyus payta yumbay kuntraqkunata binsishpa, ch'akingunapa waranman rurashpa sarrunangaman. 14Chaqa Jisukristum suq kutindalla wañushpa, tukuy tyimpupaq pirdunawarqanchiq, amana uchata rurashpa kawsananchiqllapa. 15Chayshinallam Dyuspa *Santu Ispiritumbis Santu Librumbi kayshina yach'achiwanchiq:

16 Tayta Dyusmi chay unay agwilunchiqkunata nirqan: Suq tyimpumandam noqaqa karu willkaykikunawan suq mushuq *tratuta rurashpa, kamachikushqayta rini yuyachiq shunqonllapapi. Chayshina yuyachiptiymi, paykunapa yuyaynimbiqa chay liyniykuna iskibrishqashina rin kidaq, nishpa.[w]

17Chaymandaqam nirqambis:

Uchangunata pirdunashpam, manana nunka rinichu yuyaq, nishpa.[x]

18Chayshina Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawashqa kaptinchiqmi, manana nisisaryuchu animalkunata wanchinanchiqqa.

Tayta Dyuspi masta kriyishunllapa

19Chayrayku kriyiq masitakuna, noqanchiqkunaqa amana manchashunchu. Ashwanmi kushikushpa, chay *Ancha Santisimu Kwartuman atinchiqna yaykuyta, Dyusta aduranchiqllapa. Chaqa Jisukristu kikinmi yawarninda ich'ashpa, wañushpa, 20chay Ancha Santisimu Kwartumba kurtinanda llikishpa, kich'arqan, Tayta Dyuspa ñawpanman yaykunanchiqllapa. Chayshina wañushpam, suq mushuq ñandashina rurarqan, Tayta Dyusman ch'ayananchiqllapa. 21Kananqam Jisukristuqa mas kamachikuq kuranchiq kashpa, Dyuspi yumbay kriyiqkunata kamachiwaykanchiq. 22Chayri uchanchiqkunata dijashpa, limpyu shunqoyuq kashpa, Tayta Dyuspi allita kriyishunllapa. Chaqa payqam shunqonchiqkunata mayllashqa, amana uchayuq kananchiqllapa, ashwan limpyu yakuwan mayllakushqashina kashpa, payta aduranchiq. 23Chaqa allitam yuyakunchiqllapa: Tayta Dyusmi tukuy ufrisiwashqanchiqta rin kumpliq, nishpa. Chayraykur Jisukristupi mana shaykuq kriyishpa, 24allita yuyashunllapa, yanapanakushpa, kuyanakushpa, allita rurashpa, kawsananchiqllapa. 25Chayri mana shaykuq tandakashunllapa, Dyusta pulla aduranchiq. Amar kashunllapachu chay mana tandakaqkunashinaqa. Chaqa yach'anchiqllapam: Siñurninchiq Jisukristum utqana rin kutimuq, nishpa.

26Chaqa allip kaqta yach'akushpa, chaymanda Jisukristumanda akrakashpa, yach'aykashpa uchata ruraptinchiqqam, manana kanchu pipis washawananchiqqa. 27Chaymi chay akrakaqkunaqa shuyaykanllapa jwisyu diyapi chay manchaypaq ninapi chingadu kanambaq Dyusta suq kuntraqkunawan. 28Mayqan runa ichu warmi *Muysispa liyningunata mana kasuptinllapa, ishkay ichu kimsa tistigukuna payta shimbiptinllapaqam, juyiskunaqa mana llakipashpachu, kamachikunllapa wanchinanllapa. 29Piru Tayta Dyusqam mas jwirtita rin kastigaq Churin Jisukristuta disprisyaqkunata. Chaqa paykunaqam Jisukristupa ich'ashqan yawarninda disprisyashpa, Dyuspa Santu Ispiritun kuyawaqninchiqta musyaykanllapa. Manam munanllapachu ch'askiyta Dyuspa mushuq tratunda. Chaymi paykunaqa mana atinqallapachu washakayta. 30Chaqa allitam

w 10.16 [Jeremías 31.33] **x 10.17** [Jeremías 31.34]

yach'anchiqllapa Tayta Dyus kayshina nishqanda: “Chay mana alli ruraqkunatam rini kastigaq”, nishpa. Chaymandaqam nirqambis: “Chay wambraykunatam noqalla rini jusgaq, allitachu rurashqa ichu mana”, nishpa.[y] 31 ¡Ancha manchaypaqmi, pudirniyuq Dyusninchiqpa makinman ishkinanchiqqa!

32 Allitar yuyayllapa imashinam karqan chay unay tyimpukunapi, Jisukristupi chayraq kriyiptikillapaqa. Chaqa ancha padisishpapismi, qamkunaqa mana shaykuq paypi yuyakurqayki. 33 Wakinnikitam musyashushpa maqashurqanllapa yumbaypa ñawpambi. Chayshina ruraptinllapam, wakinnikiqa chay padisiqkunawan tandakarqaykillapa, pulla padisinaykillapa. 34 Karsilpi kaqkunatapismi llakipashpa, yanaparqaykillapa. Jisukristupi mana kriyiqkuna tukuy imaykikunata qoch'ishuptimbismi, mana piñakushpachu, ashwan kushikushpa, kawsarqaykillapa. Chaqa yach'arqaykillapa: Anaq syilupim Tayta Dyus yumbay kusasninchiqmanda mas allin mana ushyakaq kusaskunata rin qowaqninchiq, nishpa. 35 Chayri qamkunaqa ama disanimakaychu. Chaqa Dyuspi mana shaykuq yuyakushpaqam, suq ancha shumaq primyuta ringillapa ch'askiq. 36 Chayri ama shaykushpachu, Dyus munashqanda rurashpa, kawsayllapa. Chayshina kawsaptikillapam, Tayta Dyusqa tukuy ima ufrisiwashqanchiqta rin qoshuqllapa. 37 Chaqa *Dyuspa Santu Librumbim kayshina nin:

> *Washadurnikiqam mana unayashpachu, ancha utqana rin shamuq.
> 38 Chayri allita ruraqkunaqa noqapi kriyishpa, kawsanqallapa. Piru suq runa noqamanda akrakaptinqam, paywanqa mana kuntintuchu rini kaq, nishpa.[z]

39 Piru noqanchiqkunaqam mana chay akrakaqshinachu kanchiq. Chaymi mana rinchiqchu chingaq paykunashina. Ashwanmi Jisukristupi kriyishpa, tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq.

Tayta Dyuspi ancha yuyakushunllapa

11 1 Tayta Dyuspi allipta kriyishpam, ancha allita yuyakunchiqllapa: Yumbay niwashqanchiqtam rin kumpliq, nishpa. Chaqa chay niwashqanchiqta manaraq rikashpapismi, allita yach'anchiqllapa: Yumbaytam rin ruraq, nishpa. 2 Chayshina unay agwilunchiqkuna Tayta Dyuspi allita yuyakuptinllapam, Dyusqa paykunapaq ancha kushikurqan.

3 Noqanchiqpismi Tayta Dyuspi kriyishpa, allita yach'anchiqllapa: Payqam rimashpalla, kay pachata, syilutapis, tukuy imandinda rurarqan, nishpa. Chayshinallam Tayta Dyusqa mana kashqanmanda tukuy ima rikashqanchiqta rurarqan.

4 Yuyashumbis chay (punta runa *Adamba churin) *Abilpi. Payqam Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, animalninda wanchishpa, Dyusta qorqan. Chayshina ufrindaptinmi, Tayta Dyustaqa ancha kushichirqan maski chay masan *Kayinmanda. Chaymi Tayta Dyusqa ufrindanda shumaqta ch'askishpa, nirqan: “Qamqam munashqayta allita rurangi”, nishpa. Chayshina chay Abil wañushqa kaptimbismi, suq shumaq ijimplu kidashqa noqanchiqkunapaq, payshina Dyuspi yuyakushpa, kawsananchiqllapa.[a]

5 Chay unay Inukpismi Tayta Dyuspi ancha allita yuyakurqan. Chaymi mana wañurqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus

---

y 10.30 [Deuteronomio 32.35-36] **z 10.38** [Habacuc 2.3-4] **a 11.4** [Génesis 4.4]

syiluman aparqan, paywan kawsanambaq. Chaymi manana pipis kay allpapiqa tarirqanchu. Chaqa *Dyuspa Santu Librumbim niwanchiqllapa: Tayta Dyus manaraq apaptinmi, chay Inukqa payta ancha kushichishpa kawsarqan, nishpa.[b] 6Piru Tayta Dyuspi mana yuyakushpaqam, mana pipis atinchiqchu paytaqa kushichiyta. Chaqa Tayta Dyusta aduranchiqqam, puntata munan allita kriyinanchiq: Kanmi Dyus. Payman qemikaptiyqam, ancha rin yanapawaq, nishpa.

7Chay unay *Nuwipismi Tayta Dyuspi allita yuyakushpa kawsarqan. Chaymi Dyus payta niptin, suq atun *wambuq wasita ruranambaqqa, manaraq nima tamyata rikashpapis, chay nishqanshina rurarqan. Chayshina rurashpaqam, warminda wambrangunata yakumanda washarqan. Piru chay runa masingunaqam ancha uchayuq kidarqanllapa, Dyusta, Nuwita mana kriyishqanllaparayku. Chaymi yakuman seqashpa, ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa. Piru Tayta Dyusmi Nuwita allin runapaq riqsirqan, paypi allita kriyishqanraykuc

8Chaymandaqam chay unay *Abrajambis Tayta Dyuspi allita yuyakurqan. Chaymi Tayta Dyus payta niptin: “Suq shumaq *nasyundam rini qoshuq”, nishpaqa, chay Abrajanqa llaqtanmanda lluqshirqan, chay ufrisishqan nasyunman rinambaq. Mana yach'ashpa: ¿Maymanmi rini riq? nishpapismi, Dyuspi yuyakushpa rirqan. 9Chaymandaqam Tayta Dyus nishqan nasyunman ch'ayashpaqa, Abrajanqa chay nasyumbiqa furastirushina tiyarqan. Mana ch'akrayuq kashpam, *karpamanda wasikunapi tiyarqan. Tayta Dyusqam wambran *Isakta, willkan *Jakubutapis ufrisishqa karqan, chay nasyunda qonambaq. Piru paykunapismi Dyuspi yuyakushpa, *chay karpa wasikunapilla tiyarqanllapa. 10Chaqa chay Abrajanqam ancha yuyakurqan: Dyusmi suq allin simyintuyuq llaqtata rin ruraq noqaykunapaq. Chay llaqtaqam mana nunka rinchu ushyakaq, nishpa.d

11Chay Abrajamba warmin *Sarapismi Dyuspi ancha yuyakurqan. Chaymi Tayta Dyus paytaqa niptin: “Ringim qeshyaq wambrituykita”, nishpaqa, kriyirqan. Mana ni suq wambrayuq kashpa, ancha byijitana kashpapismi, Dyusta allita kriyirqan: Rinmi kumpliq chay ufrisiwashqanda, nishpa. Chaymi Tayta Dyus chay Sarata yanaparqan, wambrituyuq kanambaq. 12Chayshina chay Abrajan ancha byijitu kaptimbismi, warmin Saraqa wambran Isakta qeshyarqan. Chaymandaqam chay wambran Isakpa karu willkanguna ancha achkayarqanllapa, lusirukunashina ichu *mar yakupa manyambi aqokunashina. Chaymi kananqa manana atinchiqchu yupayta yumbay paykunataqa.e

13Yumbay chay punta agwilunchiqkunaqam chay ufrisishqan nasyundaqa manaraq ch'askishpachu wañurqanllapa. Piru wañunan diyakamanmi allita yuyakurqanllapa: Tayta Dyusmi suq diya karu willkanchiqkunata rin qoq chay ufrisiwashqanchiq nasyunda, nishpa. Chaymi chay nasyundaqa karumanda rikaykaqshina kashpa, nirqanllapa: “Manaraq llaqtayuqshinam kanchiq. Kay pachapiqam furastirukunashina kawsanchiqllapa”, nishpa. 14Chayshina nishpam, yumbayta intyindichiwanchiq: “Manaraq nasyun-

b 11.5 [Génesis 5.24] **c 11.7** [Génesis 6.9-22] **d 11.10** [Génesis 12.1-4; 13.3,18]
e 11.12 [Génesis 17.15-19; 21.1-3]

niyuq kashpapismi, Dyuspi yuyakushpa, noqaykuna shuyakuykani, suq nasyunniyuq kanaypaqllapa", nishpa. 15Manam munarqanllapachu kutiriyta chay punta nasyunninmanqa. Piru munashpaqam, atinanllapata kutiriyta. 16Piru paykunaqam shuyakuykarqan, Tayta Dyus mas allin nasyunda paykunapaq syilupi ruranangaman. Chaymi Tayta Dyusqa paykunapaqqa mana nimatapis penqakurqanchu. Ashwanmi nirqan: "Paykunapa Dyusninmi kani", nishpa. Chaymi paykunapaqqa syilupi suq llaqtata rurashqa.

17-18Tayta Dyusmi Abrajanda ufrisishqa karqan, wambran Isakmanda ancha achka karu willkayuq kanambaq. Chaymandaqam Tayta Dyus Abrajanda mallipashpa, nirqan: "Kuyashqayki churiki Isakta wanchishpa, ufrindatashina qoway", nishpa. Chaymi Abrajanqa Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, churinda mana mich'ashpachu, aparqan wanchiq. 19Chaqa Abrajanqam ancha yuyakurqan: Isaksituyta wanchiptiymi, Tayta Dyusqa atin kawsachimuyta, nishpa. Chaymi Tayta Dyusqa Abrajanda chayshina mallipashpa, nirqan: "Amana wanchiychu churikitaqa", nishpa. Chaymi Abrajanqa churin Isakta wanchiykashqanmanda Tayta Dyus washarqan.*f*

20Chaymandaqam Isakpis Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, payman mañakurqan, wambran Jakubuta, *Isawta yanapanambaq.*g* 21Chayshinallam chay churin Jakubupis wañunambaqna kashpa, Tayta Dyuspi ancha yuyakushpa, mañakurqan, churin *Jusipa wambrangunata yanapanambaq. Chayshina wañunambaq kashpapismi, burdunninwan tanqakashpa, Tayta Dyusta adurarqan. 22Chay churin Jusipismi, wañunambaq kashpaqa, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, ayllungunata nirqan: "Suq diyam karu willkanchiqkuna kay nasyun *Ijiptumanda rinllapa lluqshiq. Chayshina lluqshishpaqa, tulluykunata apanqallapa, Dyus ufrisishqan nasyumbi pambarinanllapa", nishpa.*h*

23Chaymandaqam chay Ijiptupi tiyaqkunapa gubyirnun *Farun kamachikurqan, *isrraylinukunapa yumbay ullqo wambritu nasiqkunata wanchinanllapa. Chay tyimpupim *Muysis nasirqan. Piru taytanwan mamanmi Muysistaqa rikarqan ancha shumitaqta. Chaymi Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, chay kamachikuq Farunda mana kasushpachu, kimsa killata pakarqanllapa, ama pipis wanchinambaq. *[Nuta: Pakadu kaptinqam, chay Farumba chinan tarishpa, aparqan wasinman kriyaq. Chaymi Farumba willkanshinana karqan. Liyiy Éxodo 1.22–2.10.]* 24Chaymandaqam chay Muysisqa wiñashpa, atun runa kashpanaqa, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, manana munarqanchu chay kamachikuq Farumba willkanshina kawsaytaqa. 25Ashwanmi tukuy iman kaqta dijashpa, isrraylinu masingunawan padisirqan. Chaqa manam munarqanchu uchata rurayta, suq tyimpupaqlla kushikunambaqqa. 26Chay Muysisqam ijiptinukunawan kidashpa, ancha qellayniyuq, tukuy imayuq kananda. Piru payqam ancha yuyakurqan: Tayta Dyusmi suq *Washadurta rin kach'amuq, *Isrrayilmanda kaqkunata yanapawananchiq, nishpa. Chaymi Tayta Dyuspa wambrangunawan pulla padisirqan, suq tyimpupi

f 11.19 [Génesis 22.1-14] **g 11.20** [Génesis 27.27-29, 39-40]
h 11.22 [Génesis 50.24-25]

Dyusmanda primyunda ch'askinambaq.
27Chayraykum Muysisqa Tayta Dyuspi
allita yuyakushpa, chay piñakuq
gubyirnuta mana manchashpachu,
Ijiptumanda lluqshirqan. Chaqa Tayta
Dyusta rikashpashinam animakarqan,
Dyus munashqanda ruranambaq.
28Chaymandaqam Muysisqa Dyuspi
ancha yuyakushpa, Ijiptuman
kutirishpa, chay punta *Paskwa fyistata
rurashpa, yumbay isrraylinu masingu-
nata kamachirqan, (uñitakunata ichu
chibitukunata wanchishpa),
yawarninwan wasimba pungungunapa
numbralninda, markungunata
pasanambaq, Dyuspa wanchikuq
anjilnin chay yawarta rikashpa, chay
isrraylinukunapa kulaka wambrangu-
nata ama wanchinambaq.*i* 29Chayman-
daqam chay suq isrraylinukunapis
Dyuspi allita yuyakushpa, chay Chupika
*Mar Yakuta suq chaki ñandashina
pasarqanllapa. Piru ijiptinu suldadu-
kuna ikinllapata riykaptin piskaqmi,
Tayta Dyusqa waqmanda, kaymanda
yakuta tandarqan. Chaymi yumbay
chay suldadukunaqa ch'uqashpa
wañurqanllapa.*j*
30-31Chaymandaqam chay warmi
*Rrab shutiqpis Dyuspi allita
yuyakurqan. Payqam qellayrayku
suqwan suqwan puñushqa karqan. Piru
isrraylinukuna manaraq chay Jirikuman
ch'ayaptinmi, chay warmiqa chay
ishkay chapakuq isrraylinukunata
pakashpa washarqan. Chaymandaqam
isrraylinukuna Tayta Dyuspi allita
yuyakushpa, syiti diyas tukuyta achka
bwiltasta chay Jiriku llaqtapa
rridurninda purirqanllapa. Chayshina
puriykaptinllapam, chay llaqtapa atun
murallanguna bulakarqan. Chaymi chay
isrraylinu suldadukuna yaykushpa, chay
Jirikupi yumbay tiyaqkunata wanchir-
qanllapa, Dyusta mana kasushqanrayku.
Piru chay warmi Rrabtaqam mana
wanchirqanllapachu.*k*
32Piru kambismi Dyuspi achka
kriyiqkuna, paykunapaq iskibrishu-
naypaq. Piru manam kanchu tyimpu
chay *Jidiyumbaq, *Barakpaq,
*Sansumbaq, *Jiptipaq, *Dabidpaq,
*Samwilpaq, *Dyuspaq rimaqkunapaq,
qamkunata iskibrishushpa
yach'achishunayqa. 33Dyuspi chay
kriyiqkunaqam pilyashpa, nasyungunata
binsirqan. Suqkunaqam nasyungunapi
allita kamachikurqan. Wakingunaqam
Tayta Dyus ufrisishqanda ch'askirqan.
Suqkunaqam *liyungunapa shimingu-
nata kirparqan, ama wanchinanllapa.
34Suqkunaqam manchaypaq lumyaykaq
ninata wanchirqanllapa. Suqkunaqam
washakarqanllapa, ch'iqniq runakuna
*atun kuchilluwan munaptinllapa
wanchiyta. Suqkunaqam mana
jwirsayuq kashpapis, ancha
jwirsayuqpaq tikrakarqanllapa. Chaymi
ancha achka kuntraq suldadukunata
binsirqanllapa. 35Tayta Dyuspi wakin
kriyiq warmikunam rikarqanllapa
wañushqa ayllunguna kawsamuptin.
Piru Dyuspi wakin kriyiqkunaqam
payta mana ñigashqanrayku wañurqan-
llapa. Chaqa suq ch'iqniqkunaqam
ancha padisichishpa wanchirqanllapa.
Piru Dyuspi chay kriyiqkunaqam
yach'arqanllapa: Wañushpaqam,
syiluman rinchiqllapa riq, mas allita
kawsananchiq, nishpa. 36Suqkunataqam
ancha asipashpa, asutishpa, kadinaku-
nawan watashpa, karsilarqanllapa,
Tayta Dyuspi kriyishqanrayku. 37Suqku-
nataqam sitashpa, wanchirqanllapa.
Suqkunataqam sirruchuwan kuchushpa,
wanchirqanllapa. Chayshinam ancha

i 11.28 [Éxodo 12.21-28] **j 11.29** [Éxodo 14.21-31] **k 11.30** [Josué 6.12-20]

mallipadu karqanllapa. Wakingunataqam atun kuchilluwan puntiyashpa wanchirqanllapa. Suqkunataqam wasingunamanda wichukuptinllapa, wishakunapa, chibukunapa qarangunatalla kapakushpa, ancha pubrikunana kashpa, waqta, kayta rirqanllapa. Chayshinam chay kuntraqkunaqa ancha padisichishpa qesacharqanllapa.
38 Chaymi chay kriyiq masinchiqkunaqa rirqanllapa tiyaq chay chakishqa chuncha lugarkunapi, qaqakunapi, mach'aykunapi, ush'kukunapi. Piru paykunaqam ancha balirqan maski yumbay chay qesachaqmandaqa.
39 Yumbay chay allita kriyiqkunawanmi Tayta Dyusqa ancha kushikurqan. Piru kay pachapi kawsashpam, manaraq ch'askirqanllapachu Dyus ufrisishqandaqa. 40 Piru Tayta Dyusqam noqanchiqkunata kuyawaqninchiq, shuyachishqa chay punta kriyiq masinchiqkunata, Jisukristu shamuptin, pullanchiq syiluman rinambaqllapa.

Padisishpapis Jisuspi yuyakushunllapa

12 1 Dyuspi kriyishpa wañuqkunaqam yumbay rurashqanchiqta rikawaykanchiq. Chayri tukuy uchakunata dijashpa, Dyus munashqanshina kawsashunllapa. Manchu kallpaq runakunaqa binsikunambaqqa llashaq mudananda dijashpa, kallpanllapa. Chayshinallar noqanchiqkunapis tukuy ima arkawaqninchiqta, tukuy laya uchata dijashpa, Tayta Dyuspi mana shaykuq yuyakushpa kawsashunllapa.
2 Chayshina Dyuspaq kawsananchiqri, ancha allita yuyakushunllapa Jisukristupi. Chaqa paypi kriyishqanchiq diyamandapacha wañunanchiq diyakamanmi ancha yanapawanchiq, Tayta Dyuspi mas allita yuyakunanchiqllapa. Payqam kruspi ancha padisishpa wañurqan yach'ashpa: Wanchiwaqkuna ancha penqachiwaptimbismi, kawsamushpa, syiluman rishpa, Taytay Dyuswan rini kushikuq, nishpa. Kananqam Taytamba *allin ladumbina tiyaykan, paywan kamachikunambaq.
3 Chayri allita yuyayllapa *Washadurninchiq Jisukristu padisishqambaq, chay uchayuq runakuna qesachaptin. Qamkunapisri payshina padisishpaqa, ama shaykushpachu ni disanimakashpachu, Dyuspi allita yuyakushpa kawsayllapa. 4 Chaqa qamkuna *dyabluta binsinaykiqam, manaraq padisishqachu kangi, Dyusta kuntraqkuna wanchishunangaman. 5 ¿Qonqashqallapachu kangi *Dyuspa Santu Librun wambrangunata kayshina kunashqanda?

> Ijitu, Tayta Dyus qamta kuyashushpam kastigashungi, yach'akunayki shumaqta kawsayta. Chayri ama disprisyaychu ni disanimakaychu. (Ashwanri paytaqa allita kasuy.)
>
> 6 Chaqa payqam kastigan yumbay kuyashqan wambrangunata. Chaymi qamta wambrambaq riqsishushpa, ancha kuyashushpa, kastigashushpa, yach'achishungi, nishpa.*l*

7 Manchu runakuna wambrangunata kuyashpa kastigan, yach'akunambaq. Chayshinallam Tayta Dyuspis noqanchiqkunata wambrambaq riqsiwaqninchiq, kastigawanchiq. Chayri qamkunata kastigashuptinqa, agwantayllapa. 8 Chaqa Tayta Dyusqam yumbay wambrangunata kastigawaqninchiq yach'achiwanchiq. Chaymi qamkunata mana kastigashuptinqa,

---

l 12.6 [Proverbios 3.11,12]

mana paypa lijitimu wambrangunachu kangillapa. Ashwanmi tarichu wambrakunashina kangimanllapa. 9Manchu noqanchiqkuna wambra kaptinchiqqa, kay pachapi taytanchiqkuna kastigawaptinchiq, masta rrispitanchiq. Chayshinallar masta rrispitashun Taytanchiq Dyusta, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. 10Chaqa kay pachapi taytanchiqqam suq tyimpupaqlla kastigawanchiq, paykuna munashqanda yach'achiwananchiq allinninchiqpaq. Piru Taytanchiq Dyusqam kastigawaqninchiq, yach'achiwanchiq, payshina allitalla rurashpa kawsananchiqllapa. 11Piru Tayta Dyus kastigawaptinchiqqam, ancha syintishpa, malaganayanchiq. Piru chay kastigumanda yach'akushpam, allitana rurashpa, ancha kushikushpa rinchiqllapa kawsaq.

Amar disprisyashunchu Dyustaqa

12Chayri ama shaykushunllapachu suq runa makimbi mana jwirsayuqshina ichu suq runa qonqorimbi mana jwirsayuqshina. Ashwanri animakashpa, tukuy shunqo Jisukristupi yuyakushpa kawsashunllapa. 13Chayshina paypi allita yuyakushpaqam, suq dirichu ñambishina puriykanchiqllapa, chay manaraq allita kriyiqkunata animachinanchiq. Chaqa paykunaqam mana jwirsayuq kujukunashina puriykanllapa.

14Chayri yumbaywan shumaqta kawsashunllapa, Tayta Dyus munashqandalla rurashpa. Chaqa Siñurninchiqpaqlla kawsashpaqam, paywan rinchiqllapa tiyaq; manaqa manám. 15Chayraykur allita kwidakayllapa, ama ni suqniki Tayta Dyusmanda akrakanayki. Chaqa chay laya akrakaqtaqam Tayta Dyusqa mana rinchu yanapaq. Kwidawkish chay akrakaqqa suq ayaq wanchikuq plantashina tikrakashpa, qamkunatapis atinman dañachishuyta, payshina Tayta Dyusmanda akrakanaykillapa. 16Kanan amar warmikunata maskayllapachu, paykunawan puñunaykiqa. Amar disprisyaychu Dyus munashqanda chay mana yuyaq unay *Isawshinaqa. Chaqa payqam taytamba kulaka churin kashpa, ancha allin irinsyata ch'askinanda. Piru payqam suq diya ancha mallaqnashpa, chay irinsyan ch'askinan kaqta randikurqan suq platu mikunapaqlla. 17Chaymandaqam chay Isawqa anchana munarqan kambyayta chay rurashqandaqa. Chaymi taytan wañunambaqna kaptinqa, Isawqa ancha waqashpa, taytanda rrugarqan, paypaq Tayta Dyusman masta mañakunambaq. Piru chayshina rrugaptimbismi, taytanqa Isawpa masan *Jakubupaq Dyusman masta mañakushqa karqan. Chaymi manana atirqanchu kambyayta chay mañakushqandaqa.*m*

18Noqanchiqkunaqam mana qemikashqachu kanchiq Tayta Dyusman chay achka *isrraylinu agwilunchiqshinaqa. Chaqa paykunaqam chay *Sinayi urqqopa waranman qemikarqanllapa, Tayta Dyusta uyanambaqllapa. Chay urqqopiqam manchaypaq nina lumyaykarqan. Ancham tutayarqan, wayrarqan. 19Chayshina qemikashpaqam, chay urqqopiqa uyarqanllapa suq *kurnita ancha jwirtita kunyaqta. Tayta Dyuspa busnindapismi chaypiqa uyarqanllapa. Chaymi manchaywan nirqanllapa: “¡Yush'ayku, amana mastaqa rimaychu!” nishpa. Piru noqanchiqkunaqam mana uyanchiqchu Dyuspa busninda paykunashinaqa. 20Chaqa chay runakunaqam ancha mancharqanllapa, Tayta Dyus kamachikuptinqa:

m 12.17 [Génesis 25.29-34; 27.34,38]

“Amar ni pipis llamkanqachu kay ancha santu urqqotaqa. Suq runa ichu suq animal kay urqqota llamkaptinqa, rumikunawan sitashpa, ⌞ichu *garruchawanshina puntiyashpa,⌟ wanchiyllapa”, nishpa.[n] 21Chaqa ancha manchaypaqmi chaypiqa karqan. Chaymi *Muysis kikimbis nirqan: “Noqaqam ancha manchashpa, ch'apsikaykani”, nishpa.

22Piru noqanchiqkunaqam suq laya *Siyun lumaman qemikaykanchiq. Tayta Dyusqam syilupi chay Siyun lumapiqa mushuq Jirusalin llaqtanda rurashqa. Waqpiqam achka mil anjilkuna tandakashqallapa, 23Tayta Dyusta alabananllapa. Waqmanmi ch'ayaykanchiqllapa yumbay punta kriyiq masinchiqkuna kashqanman. Paykunaqam Dyuspa kulaka wambrangunashina. Chaymi shutingunata anaq syilupi iskibrishqa, waqpi tukuy tyimpu kawsananllapa. Riykanchiqllapam yumbaypa allin juyisninchiq Dyusman, chay wañushqa kriyiq masinchiqkunaman. Paykunataqam Tayta Dyusqa rurashqa, manana nima uchayuq kanambaqllapa. 24Riykanchiqpismi abugadunchiq Jisukristuman. Payqam yawarninda ich'ashpa, wañushpa, suq mushuq *tratuta rurarqan noqanchiqkunapaq. Chay yawarninqam ancha yanapawanchiq maski *Abilpa yawarninmanda. *[Nuta: Chay *Kayin masan Abilta wanchishpa, yawarninda ich'ashqanraykum, Tayta Dyusqa kastigarqan. Piru Jisukristu wañushpa, yawarninda ich'ashqanraykum, Tayta Dyusqa noqanchiqkunata pirdunawarqanchiq.]*

25Chayraykur Tayta Dyus imatapis yach'achiwaptinchiqqa, ama disprisyashunchu. Amar chay achka agwilunchiqshinaqa kashunchu. Chaqa paykunaqam kay mundupi Dyus nishqanda mana kasushpaqa, mana atirqanllapachu kastigumanda washakaytaqa. Chayshinallam Tayta Dyus syilumanda imatapis niwaptinchiq, mana kasushpaqam, mana rinchiqchu atiq kastigumanda washakaytaqa. 26Chay Sinayi urqqopi Tayta Dyus rimashqanqam pachata kuyuchirqan. Piru kananqam niwanchiqllapa: “Mushuqmanda rimarishpaqam, yumbay kay pachata, syilutapis rini kuyuchiq. Manam kay pachatallachu kuyuchishaqqa”, nishpa.[o] 27Chayshina “Mushuqmanda rini kuyuchiriq”, nishpaqam, Tayta Dyusqa yach'achiwanchiq: Yumbay chay kuyuqkunatam rini ushyaq. Noqapa chay mana kuyuq kusasniykunallam rinllapa kidaq, nishpa. 28Piru Tayta Dyuspa shumaq lugarninqam mana nimatapis rinchu kuyuq ni chingaq. Chayri payta ancha pagikushpa, tukuy shunqo adurashpa, manchashpa, ancha allita kasushpa, kawsashunllapa. 29Chaqa Tayta Dyusqam lumyaykaq nina chingachikuqshina.[p]

Kayshina Tayta Dyusta kushichishunllapa

13 1Masitakuna, Jisukristupi yumbay kriyiq masinchiqwanri mana shaykuq kuyanakushpa masapurashina kawsashunllapa. 2Amar qonqashunchu wasinchiqman ch'ayamuqkunata shumaqta ch'ayachinanchiqqa. Chaqa paykunamanda wakinqam Dyuspa anjilninguna kanman. Chaymi wakin ch'ayachiqkunaqa mana yach'ashpa, anjilkuna nishpapis, pusadata qoshqallapa.

3Karsilpi kaqkunatapisri llakipashpa yanapashunllapa, yuyashpa: Paykunawan pulla karsilpi atinchiqman

n 12.20 [Éxodo 19.12-13] **o 12. 26** [Hageo 2.6] **p 12.29** [Deuteronomio 4.24]

kayta, nishpa. Mayqan qesachadu kaqtapisri yanapashun, yuyashpa: Noqanchiqpisch'i paykunashina qesachadukuna kanchiqman, nishpa.
4Yumbayninchiqri kasamyintunchiqta rrispitashun. Chayri rrispituyuqkunaqa warminwanlla ichu qosanwanlla puñunqallapa. Amar suqwanqa puñunqachu. Chaqa Tayta Dyusqam chay laya uchayuqkunataqa rin kastigaq. Chayshinallam rin kastigaq manaraq rrispituyuq kaqkunatapis, suqwan puñuptinqa.
5Tayta Dyusqam niwashqa kanchiq: "Noqaqam mana nunka qonqashqaykichu ni dijashqaykichu", nishpa.[q] Chayri qellaytaqa ama anchaqa munashunllapachu. Ashwanri kusasninchiq kaqwanlla kushikushpa kawsashun.
6Chayshina Tayta Dyus noqanchiqwan kaptinqa, mana nimatapis manchashpachu, atinchiqllapa kayshina niyta:

> Tayta Dyusmi yanapawan. Chaymi mana ni pitapis manchanichu, nishpa.[r]

7Allita yuyayllapa chay *yach'achikuq ansyanuykikunata, Dyus nishqanda yach'achishushqanrayku. Chaqa paykunaqam Jisukristupi allita yuyakushpa, shumaqta kawsarqanllapa. Chayri paykunashina kawsayllapa.
8Siñurninchiq Jisukristuqam mana nunka kambyakanchu. Payqam qayna, kanan, qaya, tukuy tyimpu chayshinalla.
9Chayri suqkuna suq laya duktrinakunata yach'achishuptinqa, ama kriyiyllapachu. Kanan nishuptinllapa: "Kay mikunakunatallam atinchiqllapa mikuyta", nishpaqa, ama kasuyllapachu. Chaqa chay laya liykunaqam mana ni pitapis yanapashqachu. Ashwanri shunqonchiqpi yuyashunllapa: Tayta Dyusmi ancha kuyawaqninchiq, ancha yanapawanchiq, nishpa.
10Chaqa Jisukristu kruspi wañushpam, uchanchiqkunamanda washawashqa kanchiq. (Chaymi manana nisisaryuchu animalkunata wanchishpa, Dyusta qonanchiq pirdunawananchiqqa.) Chayraykum chay *karpa adurana wasipi trabajaq kurakuna mana atinllapachu kushikuyta noqanchiqshinaqa. 11Manchu chay mas kamachikuq *isrraylinu kuraqa kada wata animalkunata wanchishpa, yawarninda apan Dyuspa *Ancha Santisimu Kwartunman. Chayshina ufrindanda qoptinmi, Tayta Dyusqa uchangunamanda pirdunan. Chaymandaqam chay wanchishqan animalkunapa kwirpundaqa llaqtamanda suq laduman apashpa, rupachinllapa. 12Chayshinallam Jisukristupis Jirusalin llaqtamanda sawaman lluqshishpa, ancha padisishpa, kikin yawarninda ich'ashpa, wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. 13Chayri kay mundupa kusasningunata dijashpa, Jisukristupi tukuy shunqo yuyakushpa, payman qemikashun, awnki paytashina penqachiwaptinchiqpis. 14Chaqa kay pachapiqam mana kanchu ni suq llaqta tukuy tyimpu duraqqa. Ashwanmi ancha shuyaykanchiq, Tayta Dyus noqanchiqkunata apawananchiq suq mana ushyakaq llaqtaman, chaypi tukuy tyimpu kawsananchiq. 15Chayri Jisukristupi yuyakushpaqa, tukuy diya Tayta Dyusta alabashpa, kawsashunllapa. Chayshina alabashpaqam, suq allin ufrindatashina Dyustaqa qoykanchiqllapa. Chayri alabashunllapa: "Jisukristum ancha allin kamachikuqniy", nishpa. 16Kanan amar qonqashunchu, suqkunata yanapananchiqqa. Ashwanri ima kaqninchiqwan suqkunata yanapashunllapa. Chayshina

q 13.5 [Deuteronomio 31.6] **r 13.6** [Salmo 118.6-7]

rurashpaqam, Tayta Dyustaqa suq ufrindatashina qoykanchiq. Chaypaqmi payqa ancha kushikun.

17 Tayta Dyuspaq yach'achishuqkunata shumaqta kasuyllapa. Chaqa paykunaqam qamkunata ancha kwidashungi, ama chinganayki. Kanan Tayta Dyustam rinllapa kwintata qoq: ¿Allitachu kwidashqa kangi ichu mana? nishpa. Chayri paykunata allita yanapayllapa, ama nimapaq malaganayashpa, ashwan kushikushpa yach'achishunambaq. Piru qamkuna mana kasuptikiqam, trabajus rin kaq yanapashunanqa.

18 Alliptam yuyanillapa: Limpyu shunqoyuqkunam kanillapa, nishpa. Kanan tukuy imapim allitalla munanillapa rurayta. Chayri noqaykunapaq Dyusman mañakuyllapa. 19 Ancham rrugaykipis, Tayta Dyusman mañakunaykillapa, qamkunaman utqa shamunaypaq.

Tayta Dyusri yanapashunqallapa

20-21 Kushichiwaqninchiq Tayta Dyusmanmi ancha mañakuni, tukuy imapi yanapashuptin, pay munashqanda rurashpa kawsanaykillapa. Chaqa Jisukristum yawarninda ich'ashpa, chay mushuq *tratu mana nunka ushyakaqta rurarqan. Chaymi Tayta Dyusqa Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan, ancha allin Pasturninchiq kashpa, shumaqta kwidawananchiq. ¡Chayri chay Siñurninchiq Jisukristuta tukuy tyimpu alabashunllapa! ¡Chayshina kanqa!

22 Kriyiq masitakuna, rrugaykillapam, shumaqta ch'askinayki kay kunashushqayta. Chaqa manam ancha achkatachu qamkunata iskibrishushqa kani.
23 Munanim yach'anaykillapa: Masanchiq Timutiyum karsilmanda lluqshishqana, nishpa. Chaymi noqaman utqa shamuptinqa, paytaqa qamkunaman rini apamuq.

24 Jisukristupi yumbay kriyiq masinchiqkunata, Dyuspaq yumbay yach'achikuqkunata noqapa shutiypi napaykuyllapa. Kay Italya nasyumbi yumbay kriyiq masinchiqpismi qamkunata napaykushungillapa.

25 Tayta Dyusri yumbay qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.

SANTYAGUM

KAY KARTATA ISKIBRIRQAN

(SANTYAGU)

¿Pitaq karqan Santyaguqa? Kay librupiqam mana niwanchiqchu mayqan Santyagu iskibrirqan, nishpa. Kinsapch'i kay Santyaguqa Jisukristupa masan karqan. Chay masanllam "*Jakubupis" shutirqan. Payqam Jirusalimbiqa Jisukristupi kriyiqkunapa ancha rrispitadu yach'achikuqnin karqan. Masta yach'ananchiq chay Santyagupaq, liyishunllapa Matiyu 13.55; Jwan 7.2-5; Ichus 15.13-21; Gálatas 1.19; 2.9.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Santyaguqam iskibrirqan Jisukristupi kriyiq *isrraylinu masinguna karu *nasyungunapi tiyaqkunapaq. Achka paykunaqam Jirusalinmanda mitikashqallapa karqan, awturidarninguna Jisuspi kriyiqkunata qesachashqanrayku. Chaqa chayshina qesachashpaqam, Istibanda, apustul Jakubutapis wanchishqallapa karqan. Chaymandaqam Jisuspi kriyiqkunata achkata prisushpa, karsilarqanllapa. Chaymi achka kriyiq masingunaqa chay Jirusalinmanda mitikashpa, shikwa, shikwa tiyarqanllapa. (Liyishun Ichus 8.1-4; 11.19.)

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Santyaguqam iskibrirqan, chay shikwakashqa kriyiq masingunata animachinambaq, achka layata padisishpapis, Jisukristuta tukuy shunqo sirbinanllapa. (Santyagu 1.2-3)

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Yach'achiwanchiq, Jisukristupi kriyishpaqam, kamachikushqanda allita kasushpa kawsananchiqllapa.

Santyagu 1.1-18 niwanchiqllapa, mallipadu kashpapis, Dyusman mañakushpa binsinanchiq yumbay pruwibakunata.

Sant. 1.19-27 niwanchiq, Dyuspim allipta kriyishpa, pay nishqanda allita kasunanchiqllapa.

Sant. 2.1-13 niwanchiq, kapuqta, pubritapis igwalta kuyananchiq, ama ni pitapis disprisyashpachu.

Sant. 2.14-26 niwanchiq, Jisukristupi kriyishpaqa, kamachikushqanda kasunanchiq, mayqan ñakaykaqkunata yanapananchiq.

Sant. 3.1-12 niwanchiq, qallunchiqta sujitananchiq.

Sant. 3.13-18 niwanchiq, Dyusmanda yach'akushpa, paymanda yach'ayniyuq kashpa, suqkunawan shumaqta kawsananchiq.

Sant. 4.1-12 niwanchiq, kay mundupa kusasningunata ama ancha munakunanchiq.

Sant. 5.1-6 niwanchiq, Dyusmi kapuqkunata rin kastigaq, pubrikunata mich'ashpa, dimandashqanrayku.

Sant. 5.7-12 niwanchiq, ñakashpapis, Dyuspi mana shaykuq yuyakunanchiq.

Sant. 5.13-20 niwanchiq, yach'achikuq ansyanukuna Dyusman mañakunanllapa qeshyaqkunapaq.

Santyagum *isrraylinukunata napaykurqan

1 [1]Kuyashqay isrraylinu masikuna,
noqa Santyagum iskibriykillapa kay
kartata qamkuna shikwa shikwa karu
*nasyungunapi tiyaqkunaman. Tayta
Dyuspa, Churin Jisukristupa sirbikuqnin
kashpa, qamkuna chay dusi *atun
ayllukunamanda kaqkunata napaykuy-
killapa.

Dyusman mañakushun, yach'ayniyuq kananchiqllapa

[2]Kuyashqay masitakuna, Jisukristupi
kriyishpaqa, tukuy imapi padisishpapis,
ancha kushikuyllapa. [3]Chaqa allitam
yach'angillapa: Padisishpaqam, masta
rinchiq yach'akuq Dyuspi yuyakuyta,
mana shaykuq chay ñakashqanchiqta
agwantananchiq, nishpa. [4]Piru ñakash-
paqar, ama disanimakashpachu, ashwan
ancha allita yuyakuyllapa Tayta Dyuspi,
ancha kabal, ancha yach'ayniyuq
wambranguna kanaykillapa.

[5]Mayqanniki mana allita yach'ashpa
Dyus munashqanda ruranaykiqa,
payman mañakuy. Chaqa payqam mana
penqashushpachu ni anyashushpachu,
ashwan kushikushpa rin
yach'achishuqllapa yumbay pay
munashqanda. [6]Piru mañakushpaqar,
tukuy shunqo Dyuspi kriyiy. Amar
yuyaychu: Kinsapch'i mana paypiqa
kriyinichu, nishpaqa. Chay mana allita
kriyiqqam *mar yaku maqchikaqshina.
Chaqa wayrawanqam mar yakuqa
waqman kayman maqchikan,
¿manachu? (Chayshinallam Dyuspi chay
mana allita kriyiqqa. Suq tyimpu
Jisukristupi allita yuyakun, suq tyimpu-
mandaqa manana allitachu yuyakun.)
[7-8]Payqam yuyan: Kananmandam rinina
Dyusta kasuq, nishpa. Chaymandaqam
qayandimbaqqa Dyusta qonqashpa,
chay imangunapillana yuyaykan. Chay
laya runakunaqa amana yuyanqachu:
Dyusmi rin yanapawaq, nishpaqa.

[9]Piru Tayta Dyusqam mana nimayuq
kriyiq masinchiqkunata ancha yanapan,
kuyashqan baliq wambranguna
kanambaq. Chayri paykunaqa
kushikunqa. [10]Kanan suq kapuqqar
imangunata pyirdishpaqa, ama
llakishpachu, ashwan kushikunqa.
Chaqa kapuqkunaqam qewakunapa
tuktunshinalla das rinllapa chingaq.
[11]Chaqa rupay lluqshimushpa ancha
rupayaptin, qewa chakiptinqa, shumaq
tuktungunapis wañushpaqa, manam
shumaqchu kidan, ¿manachu? Chay
tuktukunashinam kapuqkunapis imata
ruraykashpa qellayta gananqa,
qonqaylla das rinllapa wañuq.

Mana allin yuyaykunatar binsishunllapa

[12]Mayqan runa mallipadu kashpa,
mana nima uchata rurashpaqa
kushikunqa. Chaqa paytaqam Tayta
Dyusqa suq ancha shumaq primyuta
qoshpa, rin kawsachiq tukuy tyimpupaq.
Chayshinam ufrisishqa yumbay payta
kuyaqkunata. [13]Piru suq runa munashpa
uchata rurayta, Dyusta ama tumban-
qachu: “Paymi mallipawashpa,
animachiwashqa, kay uchata
ruranaypaq”, nishpaqa. Chaqa Tayta
Dyusqam mana nima uchata munanchu
rurayta, ni pitapis animachinchu,
uchata ruranambaqqa. [14]Ashwanmi
runalla yuyan, mana allikunata
ruranambaqqa. Chaqa paypa
yuyayninmi animachin, chay uchata
rurananqa. [15]Chaymi chay runaqa
kwirpun munashqandalla kasushpa,
uchata ruran. Chayshina uchapi
sigishpa, wañushpaqam, rin chingaq.

[16]Kuyashqay masitakuna, amar
ingañaduqa kayllapachu. [17]Tayta
Dyusmi anaq syilumanda tukuy ima

allin kaqtalla qowanchiq. Paymi rurashqa rupayta, killata, yumbay lusirukunata. Payqam ancha allin kashqanshinalla rin kaq. Manam rinchu kambyakaq, llandu kambyakaqshinaqa. 18Pay munashqanda rurashpam, akrawashqa kanchiq, yumbay rurashqanmanda mas baliq kananchiqllapa, allip kaqta kriyishqanchiqrayku.

Dyus nishqanda kasushunllapa

19Chayri kuyashqay masitakuna, suqkuna rimaptinqa, ancha allita uyashunllapa. Piru amar dasqa rimashunchu ni dasqa piñakushunchu. 20Chaqa suq runa piñakushpaqam, mana ruranchu Dyus munashqandaqa. 21Chayri ama rurayllapachu nima laya mana baliq kusaskunata ni kwirpuyki munashqan uchakunata. Ashwanri umildi kashpa, Dyus nishqanda shumaqta kasuyllapa. Chaqa pay nishqanqam tarpushqashina kashqa shunqoykillapapi, tukuy shunqo paypi kriyinaykillapa. Chay nishqanqam ancha pudirniyuq washashunanllapa.

22Chayri Dyus nishqanda allipta rurayllapa. Amar uyayllapallachu. Chaqa mayqan mana kasuqqa: “Noqam allin runa kani”, nishpaqam, paylla ingañakaykan. 23Chaqa Dyus nishqanqam suq ispijushina noqanchiqpaqqa. Chaymi chay yanqa uyaqlla runaqa suq ispijupi qaqllanda chapaykaqshina tukuykan. 24Chaqa chay ispijupi kaqmi chay uraslla qaqllandaqa rikan. Chaymanda ashushpa ispijumandaqa, dasna qonqan ima laya kashqandaqa. (Chayshinallam chay mana kasukuqkunapis Dyus nishqanda suq rratupaqlla uyanllapa. Chaymandaqam uyashqandaqa manana kasunllapachu.) 25Piru chay kasuqtaqam Dyusqa rin yanapaq tukuy ima rurashqambi. Chaqa mana shaykuqmi kasun Jisukristupa ancha allin washawaqninchiq liynindaqa.

26Piru suq runa yuyashpa: Noqam allin duktrinayuq kani, nishpa, piru mana qallunda sujitashpaqam, ingañakaykan. Chaqa chay duktrinanqam mana nimapaq balinchu. 27Piru Taytanchiq Dyuspa ancha allin mana taqlludu duktrinanqam yach'achiwanchiq, yanapananchiq chay ñakaykaq wakchakunata, biyudakunata. Kamachiwanchiqpismi, ama rurananchiq kay mundupa mana baliq kustumbringunata, ama uchayuq kananchiq.

Pubrikunatar kuyashunllapa

2 1Masitakuna, ancha allin llipyaykaq Siñurninchiq Jisukristupi kriyishpaqar, yumbay runakunata kuyayllapa, ama wakindallaqa. Amar pipaqpis yuyayllapachu: Manam balinchu, nishpaqa. 2Mayá, kaypaq yuyashunllapa: Kriyiq masinchiqkunawan tandadu kaptikillapa, ch'ayashungiman ishkay runakuna. Suqnin *urumanda achka surtijayuq, ancha ch'aniyuq mudanayuq. Suqninqam pubrisitu, ishkiykaq mawka mudanayuq. 3Chayshina kaptinqa, ¿imataraq rurangimanllapa? Qamkuna chay shumaq mudakushqata kayshina nishpa: “Samamuy kay shumaq tiyanaman”, piru chay mana nimayuqta niptikillapa: “Chaypilla shayay ichu chay pachapi tiyay”, nishpaqa, 4chayshina wakinda kuyashpa, wakinda disprisyashpaqam, mana baliq yuyayniyuq juyisshina kangillapa.

5Kuyashqay masitakuna, allitar uyawayllapa. Dyusmi kay mundupi yumbay tiyaqkunamanda pubrikunata akrashpa, yanapashqa, paypi allita kriyinanllapa. Chaymi Jisukristu shumaqta kamachikuptin, chay pubrikunaqa paypa pullanna rin tiyaq.

Chayshinam Dyus ufrisishqa payta
kuyaqkunataqa. 6Piru qamkunaqam
pubrikunata penqachishqallapa kangi.
¿Manachu yach'angillapa: Kapuqku-
naqam ancha trabajachishushpa,
ashlitatalla pagarashushpa, qamkuna-
manda ancha gananllapa, nishpa?
Dimandashushpapis, amalas apashungi-
llapa awturidarkunaman. 7Paykunaqam
musyashpa, ancha allin Washadurnin-
chiqpa washanda rimanllapa,
¿manachu? Piru qamkunaqam paypa
shumaq shutinwan shutikurqaykillapa.
8*Dyuspa Santu Librumbim kay ancha
baliq liypaq kayshina nin: “Runa
masikita kuyay, qamba kwirpuykita
kuyashqaykishina”, nishpa. Chayta
kumplishpaqam, allita ruraykangillapa.
9Piru mana nimayuqkunata
penqachishpa, kapuqkunatalla kuyash-
paqam, Dyuspa chay liynindaqa mana
kumpliykangillapachu. Chaymi Dyuspa
ñawpambiqa uchayuq kangillapa.
10Chaqa Dyus kamachikushqanda yaqqa
yumbayta kasushpa, piru suqsituta
mana kasushpaqam, uchayuqna kanchiq
Dyuspa ñawpambiqa, yumbay liyninda
mana kasushqanchiqrayku. 11Dyusqam
nirqan, warmiyuq ichu runayuq kashpa,
ama suqwan puñunanchiq. Niwashqa-
pismi kanchiq, ama wanchikunanchiq.
Chaymi suq runa Dyusta kasunanrayku
warminwanlla kashpapis, piru wanchi-
kushpaqa, uchayuqna. Chaqa Dyus
nishqandaqam mana kasushqachu.
12Dyusmi yumbay noqanchiqta rin
jusgawaqninchiq: “¿Allitachu Churiy
Jisukristu kamachikushqanda kasushqa ichu
mana?” nishpa. (Chayri Jisukristupi allipta
kriyishpa, Dyusta, runa masinchiqkunata
kuyashunllapa, uchanchiqmanda pirdunadu
kananchiq.) 13Chaqa Tayta Dyusmi mana
llakipashpachu rin jusgaq yumbay chay
mana llakipakuqtaqa. Piru jwisyu diyapim
rin llakipaq yumbay chay llakipakuqtaqa.

**Jisukristupi kriyishpaqa,
kamachikushqanda kasushun**

14Masitakuna, ¿imapaqtaq balin suq
runa shiminwanlla ninambaq: “Noqam
kriyini Jisukristupi”, nishpaqa? Chaqa
allipta kriyishpaqa, Jisukristu nishqanda
ruranman. Piru shiminwanlla kriyish-
paqa, ¿atinmanchu washakayta?
Manám. 15Mayá, yuyashunllapa suq
pubri kriyiq masinchiqpi. Mana
mudanayuq, mana mikunayuq kaptin,
16mayqanninchiq mana nimata
qoshpaqa, ninchiqman: “Dyus yanapa-
shunqa. Kushikushpa riy. Imawambis
qoñukay. Mishkita mikuy”, nishpaqa,
¿ima laya kriyiqkunaraq kanchiqman-
llapa? 17Chayshina mana yanapashpaqa,
yanqa shiminchiqwanlla kriyiykanchiq-
llapa. Manam alliptaqa kriyiykan-
chiqchu.
18Suq runam ninman: “Qamqam
kriyingilla Jisukristupi; piru noqaqam
suqkunata yanapani”, nishpa. Piru suq
runa Jisukristupi kriyishpalla, mana
yanapakuptinqa, ¿imashinam
atinchiqman yach'ayta: “Alliptam
kriyin”, nishpa? Manam atinchiq-
manchu yach'aytaqa. Piru noqaqa
Jisukristupi kriyishpa, runa masiyta
yanapaptiymi, atingillapa yach'ayta:
“Alliptam Jisukristupi kriyin”, nishpa.
19Mayqanniki kriyishpa: Dyusninchiq-
llam allip Dyus, nishpaqam, allip kaqta
kriyiykangi. Piru Dyusta mana
kasushpaqam, *dyablukunashina kangi.
Chaqa chay dyablukunapismi qamshina
Dyuspi kriyinllapa. Payta manchashpam
ch'apsikanllapa. Piru manam munanlla-
pachu payta kasuytaqa. 20¡A, runa
tuntu! ¿Imashinam atini intyindichi-
shuyta? Kriyishpalla, mana nima allita
rurashpaqam, mana ringichu washakaq.
Yanqam kriyiykangi. 21Manchu unay
agwilunchiq *Abrajanqam Dyusta

kasushpa, churin *Isakta aparqan suq *pata altarman, chaypi wanchinambaq. Chayta ruraptinmi, Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana uchayuq runapaqna riqsirqan. 22Chaqa chay Abrajanmi, Dyuspi yuyakushpa, payta allita kasurqan. Chaymi Tayta Dyusqa yanaparqan, mas allita paypi yuyakunambaq, allita kasushqanrayku. 23Chayshina kasuptinmi, Dyuspa Santu Librumbi kay nishqanqa kumplishqa: “Abrajanmi Tayta Dyuspi allipta yuyakurqan. Chaymi Dyusqa mana uchayuq runapaqna riqsirqan”, nishpa. Chayraykum Abrajambaqqa niqllapa: “Dyuspa yanasun (yanasan)”, nishpa.

24Chayshina allipta kriyishpa kasuptinchiqmi, Tayta Dyusninchiqqa manana uchayuqpaq riqsiwanchiq. Piru yanqa kriyiptinchiqllaqam, mana riqsiwanchiqchu wambrangunapaqqa. 25Chay unay uchayuq warmi *Rrabqam ancha bandulira karqan. Piru Dyuspi kriyishpam, paytana kasurqan. Chaymi *isrraylinukunapa chapakuq kach'adungunata wasimbi pakashpa, suq ladu ñandana kach'arqan, kuntrangunamanda washakananllapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay uchangunamanda pirdunashpa, mana uchayuq warmipaqna riqsirqan. 26Chaymi ancha balin, Dyusta kasunanchiq. Chaqa samayninchiq ushyakaptinqam, wañunchiqna, ¿manachu? Chayshinallam yanqalla kriyishpa, Dyusta mana kasushpaqa, wañushqashina kanchiq.

Shiminchiqtar sujitashun

3 1Kuyashqay masitakuna, qamkunapiqa ama achka yach'achikuqkuna kanqachu. Chaqa allitam yach'anchiq: Noqaykuna yach'achikuqkunatam Dyusqa masta rin jusgawaqllapa, mana allita kawsaptiyllapa, nishpa. 2Chaqa yumbayninchiqmi uchata ruranchiq. Piru suq runa shiminwan mana nima uchata ruraqmi ancha allin runa. Chaqa yach'anmi yumbay kwirpunda allita sujitayta.

3Bistyapa shiminmanmi frinuta ruranchiq kasuwananchiq. Chay taksha frinuwanllam atinchiq chay atun animalta purichiyta may munashqanchiqta. 4Chayshinalla yuyashun chay *yakupi puriq barkukunapaqpis. Ancha atun kaptin, jwirti wayra suq laduman apaykaptimbismi, runakunaqa suq *muyuchinan palawanlla atinllapa apayta may munashqanda. 5-6Chayshinallam qallunchiqpis kwirpunchiqmanda ancha uchulita kashpapis, ancha alabakan: “Tukuy imatam atini rurayta”, nishpa. ¡Qallunchiqqam suq chispa ninitashina! Manchu suq ancha uchulita chispa ninita mirashpaqa, rupachin ancha achka muntita. Chayshinallam qallunchiqpis ancha uchulita kashpapis, ancha achkata dañachin. Chaqa infyirnumanda *dyablupa yuyayningunam qallunchiqta mana allikunata rimachin. Chayshinam bidanchiqta dañachin, ancha uchayuq kananchiqllapa.

7Runakunaqam atin dumayta tukuy laya chukaru animalkunata, pishqokunata, yakupi tiyaq animalkunata, kulibrakunatapis. 8Piru qallunchiqtaqam mana pipis atinchu duminayta. Chaqa qalluqam suq bininushina ancha qawch'u dañachikunanqa. Chaymi das mana allikunata riman. 9Chaqa chay qallunchiqwanllam Tayta Dyusta shumaqta alabanchiq. Chaymandaqam runa masinchiqkunata dasna maldisyanchiq. Piru Tayta Dyusqam yumbay runakunata rurawashqa kanchiq, payshina kananchiqllapa. 10Chayri kuyashqay masitakuna, manam ni ashlita balinchu, shiminchiqwan Dyusta alabashpa, runa masinchiqta maldisya-

nanchiqqa. 11Mayá, kaypaqpis
yuyashunllapa: ¿Suq pukyumandallachu
pulla lluqshinman mishki yaku, ayaq
yaku? Manám. 12Kuyashqay
masitakuna, ¿yura *igusqachuraq
puqonman *asiytunasta ichu *ubasqa-
churaq puqonman iguskunata? ¡Manám!
Chayshinallam kach'i yakumandapis
mana atinchu lluqshiyta mishki yakuqa.
(Chayshinaqam mana balinchu
shiminchiqwan Dyusta alabashpa, runa
masinchiqta maldisyananchiqqa.)

Dyusmanda yach'akuqkunaqar kayshina kawsanqa

13Qamkunamanda suqniki ancha
yach'ayniyuq kashpaqar, ancha umildi
shumaqta kawsanqa. 14Piru mayqanniki
imbidyusu kashpa, tukuy imayuq
munashpa kaytaqa, ama afaniru
kanqachu ni llullakunqachu: “Ancha
yach'ayniyuqmi kani”, nishpaqa.
15Chaqa chayshina yuyashpaqam, mana
nimatapis Dyusmandaqa
yach'akushqachu kangi. Chay laya
mana baliq yuyaykunatam
yach'akushqa kangi kay pachapi
uchayuq runakunamanda ichu
kwirpuyki munashqanmanda ichu kikin
dyablumanda. 16Chaqa chay imbidya-
kuqkuna, chay kuntrakuqkunaqam
maypi kashpapis, yumbay laya uchaku-
nata rurashpa, mana atinllapachu
shumaqta kawsaytaqa.

17Piru Dyusmanda yach'akuqkunaqam
ancha shumaqta tiyanllapa, mana nima
uchata rurashpachu, ni piñakushpachu.
Ashwanmi ancha allin kashpa, tukuy
imapi allita uyanllapa runa masingu-
nata. Llakipashpam, suqkunata
yanapanllapa. Kanan manam nimata
pakashpachu, allip kaqtalla rimashpa
kawsanllapa. 18Paykunaqam anyana-
kuqkunata kunashpa alliyachinllapa,
kushikushpa, Dyus munashqanshina
kawsananllapa.

Kay pachapa imangunata ama munashunllapachu

4 1¿Imaraykutaq qamkunapura
pilyashpa, anyanakungillapaqa?
Chaqa kwirpuykillapa tukuy ima
munashqanraykum chayshinaqa
kawsangillapa. 2Qamkunaqam imata
ancha munashpa, mana atishpa
kunsigiytaqa wanchikungillapa.
Chayshina ancha munashpam, imbidya-
nakushpa pilyangillapa. Chaqa
Dyusman mana mañakushpaqam, mana
atingillapachu kunsigiyta chay munash-
qaykitaqa. 3Kanan kwirpuyki munash-
qandallam Dyusman mañakungillapa.
Chaymi Dyusqa mana qoshungilla-
pachu.

4¡A, runakuna, warmikuna Dyusta
traysyunaqkuna! ¿Ima, manachu
yach'angillapa: Dyusmi tukuy laya
uchakunata ch'iqnin, nishpaqa? Qamku-
naqam chay mana kriyiqkunashina
munashpa kawsaytaqa, Dyuspa kuntran
kangillapa. 5Chaymi *Dyuspa Santu
Librumbiqam mana yanqachu
yach'achiwanchiq: “Dyuspa *Santu
Ispiritunqam noqanchiqkunapi tiyan.
Payqam ancha kuyawanchiqllapa.
Chaymi silusu, ama uchata ruranan-
chiq”, nishpa. 6Piru ancha allin
kashpam, yanapawanchiq. Chaymi
Santu Librumbi nin: “Dyusmi yumbay
palanganuta kuntran. Piru umildikuna-
taqam ancha yanapan”, nishpa.[a]
7Chayri Dyusta tukuy shunqo kasushpa,
*dyabluta kuntrashunllapa. Chayshina
kuntraptinchiqmi, payqa noqanchiq-
manda rin mitikaq. 8Chaymi Dyusman
tukuy shunqo mañakuptikim, paypa

a 4.6 [Proverbios 3.34]

Santu Ispiritun rin shamuq shunqoykiman yanapashunan. Chayri qamkuna uchayuqkuna amana maluta ruraylla-pachu makikiwanqa. Chayshinalla qamkuna ishkay yuyayniyuqkunapis uchaykikunata dijashpa, Tayta Dyustana kasuyllapa, limpyu shunqoyuq kanaykillapa. 9Chayri amana asikush-pachu, ashwan mana allita rurashqaykirayku syintishpa, waqayllapa. 10Umildiyashpana, Siñurninchiqta tukuy shunqo kasuyllapa. Chayshina ruraptikiqam, payqa ancha baliqpaq rin riqsishuqllapa.

Amar jusganakushunllapachu

11Masitakuna, ama ni mayqannikipa washanda rimayllapachu. Chaqa kriyiq masinchiqta jusgashpa rimashpaqam, Jisukristupa liynindapis jusgaykangi. Qam juyisshina munashpa kaytaqam, Dyuspa liynindaqa manana kasuykangichu. 12Chaqa Jisukristullam qowashqa kanchiq chay liynindaqa. Payllam juyisninchiq. Chaymi paylla atin runakunata jusgayta, washanambaq ichu chingachinambaq. Piru qamqa, ¿pitaq kangi runa masikita jusganaykiqa?

Dyusllam yach'an tukuy tyimpupaqqa

13Uyawayllapa qamkuna palanganukuna. Qamkunaqam ningillapa: “Kanan ichu qayam rinillapa riq chay mayqan llaqtaman. Chaymi suq watata nigusyuta rurashpa, qellayta rinillapa ganaq”, nishpa. 14Piru manam yach'angillapachu: ¿Imam rin pasawaqllapa qaya? nishpaqa. ¿Ima randishqachu bidaykillapaqa? Manchu pukutaykunaqa suq pachapi rikakushpa, das chingan. Chayshinallam bidanchiqpis mana durashpachu, das chingan. 15Chayri ningimanllapa: “Siñurninchiq munaptinmi, kawsashpa kay imata rurashaq; manaqa manam”, nishpa. 16Piru qamkunaqam ancha palanganuyangi. Chay layaqam ancha malu. Manam nimapaq balinchu. 17Chaymi suq runa yach'ashpa: Dyusmi munan kay byinda ruranaypaq, nishpa, piru mana rurashpaqam, uchayuqna kidan.

Uyakuyllapa kapuqkuna

5 1¡Uyakuyllapar kapuqkuna! Rinmi ch'ayamuq tyimpu ancha ñakanaykillapa. Chaypaq waqashpa, qayach'akuyllapa. 2Chaqa yumbay chay ch'aniyuq kusasnikikunam rin ismuq. Chay ancha shumaq mudanaykikunam kurushpa rin ushyakaq. 3Chay *uruyki, qellaynikim rin muqosuyaq. Chay dañakaq qellaynikiqam suq tistigushina rin shimbishuq. Chayshina achka qellayta munashqaykiraykum, chay mana baliq yuyaynikikuna ninashina rinllapa chingachishuq. Chaqa kay ultimu diyakunapim (pubrikunata mich'ashpa,) tukuy kusasnikita qotuykangillapa. 4Chay kusichaykita tandaq runakunatam mana pagarashqachu kangi. Chaymi pagungunapaq Dyusman rriklamashqallapa. Kanan ancha pudirniyuq Tayta Dyusmi uyashqa chay rriklamaq trabajaqkunata. 5Kay mundupim qamkunaqa ancha bwina bida pasashpa, kwirpuykipa gustundalla rurashpa, animalkunashina gurduyashqallapa kangi. Chaymi listuna kangillapa, jwisyu diyapi wanchishunanllapa. 6Chaqa qamkunaqam allin runakunata dimandashpa, wanchichishqallapa kangi, qamkunamanda mana atiptinllapa washakayta.

Mana shaykuq kriyishpa, Dyusman mañakushunllapa

7Chayri masitakuna, ñakashpapis, ama disanimakaychu. Ashwanri

shumaqta shuyakuyllapa, Siñurninchiq Jisukristu shamunangaman. Manchu suq tarpukuqqa, simillanda tarpushpaqa, shuyakun tamyaptin wiñanambaq, allin kusichayuq kanambaq. 8Chay tarpukuqshinallar qamkunapis ama disanimakashpachu, shuyakuyllapa, Siñurninchiq shamunangaman. Chaqa payqam dasna rin shamuq. 9Chayri masitakuna, uyayllapa: Dyusmi juyisninchiq. Payqam pungunchiqman ch'ayamuykaqshina. Chaqa listunam shamunambaq jusgawananchiq. Chaymi kunaykillapa, ama ni mayqannikipa kuntranda rimanaykillapa, Tayta Dyus chaypaq ama jusgashunanllapa.

10Kuyashqay masitakuna, Tayta *Dyuspaq rimaqkunam ancha ñakashpapis, paypaq mana shaykuq rimarqanllapa. Chayshinalla noqanchiqkunapis paykunashina ñakashpapis, Dyuspaq mana shaykuq rimashunllapa. 11Chaqa suq kriyiq masinchiq ancha ñakashpa, allita kriyishpa Tayta Dyuspiqam, noqanchiqpaqqa ancha shumaq. Chayri payqa kushikunqa. Qamkunaqam uyashqallapa kangi chay Jubpaq, ¿manachu? Payqam ancha ñakashpapis, mana shaykuq Dyuspi yuyakushpa, mana ñigarqanchu paytaqa. Chaymandaqam Tayta Dyus ancha allin, ancha llakipakuq kashpa, chay Jubtaqa ancha yanaparqan.

12Piru kuyashqay masitakuna, yumbay chay nishushqaymandam masta kunaykillapa, ama juranaykillapa, ama ni syiluta, ni kay pachata nimata myintashpa, ni “pur dyusitu” ninaykillapa. Ashwanri imapaq “arí” nishpaqa, chayta kumpliyllapa. “Manám” nishpaqa, ama rurayllapachu. Ufrisishqaykita kumpliyllapa, Tayta Dyus ama kastigashunanllapa.

13Mayqanniki padisiykashpaqa, Dyusman mañakuyllapa. Mayqanniki kushikuykashpaqa, Dyusta alabay kantashpa. 14Mayqanniki qeshyaq kashpaqa, qayay *yach'achikuq ansyanuykikunata. Chaymi shamushpa chay qeshyaqpa umanman asiytita rurashpa, Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi Dyusman paypaq mañakunqallapa. 15Tukuy shunqonwan yuyakushpa mañakuptinllapam, Siñurninchiqqa chay qeshyaqta rin kach'akachiq. Uchayuq kaptimbismi, chay qeshyaqtaqa rin pirdunaq. 16Chayri mana allita rurashpaqa, kriyiq masinchiqkunata kunfisayllapa: “Kay mana allikunatam rurashqa kani”, nishpa. Kanan suqnikipaq suqnikipaq Dyusman mañakuyllapa, chay uchaykikunamanda pirdunashushpa, qeshyaynikimanda kach'akachishunan. Chaqa suq ancha allin runa tukuy shunqo mañakuptinqam, Dyusqa uyashpa, ancha pudirniyuq kashpa, ancha allita rin yanapaq. 17Yuyashumbis *Dyuspaq rimaq *Eliyaspaq. Payqam noqanchiqshina runalla karqan. Piru tukuy shunqo Dyusman mañakuptin ama tamyanambaqmi, kimsa wata y midyuta mana tamyarqanchu kay pachapiqa. 18Chaymandaqam tamyanambaq mañakuptinqa, tamyarirqanna. Chaymi tarpudukuna allita wiñaptin, allin kusichakuna karqan kay pachapi.

19Chayri masitakuna, suq kriyiq masinchiq allip kaqmanda pandashpa, mana baliq duktrinapi kriyiptin, qamkuna shumaqta kunashpa Dyusman kutimunambaqqa, 20ancha allita ruraykangillapa. Chaqa chayshina kutichimushpaqam, chay uchayuqta washaykangillapa, ama chinganambaq. Chayshina kutichimuptikim, Tayta Dyusqa rin pirdunaq chay achka uchangunata.

APUSTUL SAN PIDRUM

KAY PUNTA KARTATA ISKIBRIRQAN

(1 PIDRU)

¿Pitaq karqan San Pidruqa? *San Pidruqam Jisukristupa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. Chaymi Jisukristu syilumanna riptinqa, Pidruqa achka lugarkunaman rishpa, Jisukristupaq yach'achikurqan. Kriyiq masingunam Pidrutaqa ancha rrispitaqllapa. Chay Pidrullam Simumbis shutirqan. Yach'ananchiq masta Pidrupaq, liyishunllapa: San Matiyu 14.22-33; San Markus 8.27-33; 9.2-8; 14.66-72; San Lukas 5.1-11; San Jwan 1.40-44; 21.15-19; Ichus 2.1–5.42; 8.14-25; 10.1-48; 11.1-18; 12.1-19; 1 Kurintyus 9.5; Gálatas 2.6-16.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam kay kartataqa iskibrishpa, kach'arqan sinku atun *prubinsyapi tiyaq kriyiq masingunaman, ancha ñakaykaptinllapa. Chay prubinsyakunaqam shutiqllapa: Puntu, Galasya, Kapadusya, Asya, Bitiña.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam chay ñakaykaq kriyiq masingunata iskibrirqan, animachinambaq, padisishpa, ama shaykunambaqllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 Pidru 1.1-12 niwanchiqllapa, Tayta Dyusqam mushuq bidata qowashqa kanchiq, wañushpapis, paywan tukuy tyimpu kawsananchiq. Chayri ñakashpapis, ama shaykushpachu, ashwan kushikushpa kawsashunllapa.

1 Pid. 1.13–2.10 niwanchiq, Dyuspa wambranguna kashpaqa, ama uchakunata rurananchiq.

1 Pid. 2.11–4.19 niwanchiq, allita rurashqanchiqrayku ñakashpapis, ama shaykunanchiq; ashwan agwantashpa, kushikushpa, Jisukristushina kawsananchiq.

1 Pid. 5.1-13 niwanchiq, *yach'achikuq ansyanukuna kriyiq masingunata shumaqta yach'achishpa, kwidanambaq; chulukuna chay yach'achikuq ansyanungunata shumaqta kasunambaq; yumbayninchiq umildi kashpa, kasunakunanchiq; Jisukristupi allita kriyishpa, ancha kwidakashpa, ama dijananchiq, *dyablu binsiwananchiq.

Pidrum iskibrirqan shikwakaqkunaman

1 [1]Kuyashqay masitakuna, noqam Pidru kani. Jisukristum akrawashqa, paypa *apustulnin kanaypaq. Chaymi kay kartata iskibriykillapa. Chaqa qamkunaqam kay mundupiqa shikwa shikwa furastirushina kawsangillapa *prubinsya Puntupi, prubinsya Galasyapi, Kapadusyapi, Asyapi, prubinsya Bitiñapipis. [2]Taytanchiq Dyusmi unaymandapacha qamkunapaq yach'ashqa. Chaymi akrashushqallapa, paypa wambranguna kanaykillapa.

Qamkunatam *Santu Ispiritunda qoshushqa, allita kasunaykillapa Churin Jisukristuta. Chaqa chay Churinqam yawarninda ich'arqan, uchaykikunamanda washashunambaq. Chaymi Tayta Dyusman mañakuni, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristupi kriyiqkuna kushikushpa kawsashunllapa

3 ¡Alabashunllapa Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusta! Chaqa payqam ancha allin, ancha llakipakuq. Chaymi Churin Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan, noqanchiqkunata washawananchiq, mushuqmanda nasirishqashina kananchiqllapa. Chaymi yuyakunchiqllapa: Dyuswan rinchiq kawsaq, nishpa. 4 Chaqa anaq syilupiqam rin qowaqninchiq ancha shumaq irinsyanchiqta. Chay irinsyanchiqqam mana nunka ushyakanqachu ni dañakanqachu ni chinganqachu chakiykaq tuktushina. 5 Chaqa Tayta Dyusqami ancha pudirniyuq kashpa, paypi kriyiptinchiq kwidawanchiq, jwisyu diya ch'ayamuptin, washawananchiqllapa. Chay diyapiqam rin rikachiwaqninchiq: “Washashushpam, ancha shumaqta rini kawsachishuq”, nishpa.

6 Chaymi qamkuna kay tyimpupi suq rratupaq qesachadu kashpapis, kushikushpa kawsangillapa. 7 Chaqa qamkunaqam ancha balingillapa Dyuspaqqa. Manchu runakunaqa *uruta chulluchishpa mallipanllapa, yach'anambaq: ¿Allipchu urulla ichu taqlludu? nishpa. Chayshinallam Dyusqa qamkunatapis dijashungillapa, mallipadu kanaykillapa, yumbay yach'anambaq: ¿Alliptachu Dyuspi kriyinllapa ichu mana? nishpa. Allita kriyishpaqam, ancha balingillapa maski chay ushyakaq urumanda. Chayshina allita kriyiptikiqam, Jisukristu shamushpa, kushikushpa, ancha rin alabashuqllapa.

8-9 Chaqa qamkunaqam payta mana rikashpapis, ancha kuyangillapa. Ancham yuyakungillapa paypiqa, washadu kanaykillapa. Chaymi kananqa ancha kushikushpa, mana ni atingillapachu niyta yumbay chay ancha shumitaq kaqpaq, ancha shumaq kashqanrayku.

10 Waq unay tyimpukunapim *Dyuspaq rimaqkunaqa ancha istudyarqanllapa intyindinambaq: ¿Imashinam Tayta Dyus rin washaq runakunata, warmikunata? nishpa. Chaymandaqam Dyuspaq rimarqanllapa: “Ancha allin kashpam, rin washawaqninchiq”, nishpa. 11 Jisukristupa Santu Ispiritunmi Dyuspaq chay rimaqkunataqa kayshina yach'achirqan: *Dyus Akrashqan Washadurmi ancha ñakashpa rin wañuq. Piru wañushqanmanda kawsamushpa, llipyashpam, rin riq syiluman, nishpa. Chaymi chay rimaqkunaqa ancha munarqanllapa yach'ayta *Santu Ispiritu chay nishqambaq: ¿Piraq chay ñakaq Washadurqa? ¿Ima tyimpuraq chayqa kanqa? nishpa. 12 Chaymi Dyusqa chay rimaqkunata yach'achirqan: “Chay ufrisikushqayqam manaraq qamkunapa tyimpuykipichu rin kumpliq. Ashwanmi rin kumpliqqa suq tyimpupiraq”, nishpa. Chaymi kananqa Dyusqa Santu Ispiritunda syilumanda kach'amushqa, yanapanambaq chay yach'achishuq kriyiq masinchiqkunata. Chaykunapaqmi Dyuspa kikin anjilningunapis ancha munanllapa intyindiyta: ¿Imapaqmi Dyusqa runakunata warmikunata ancha kuyashpa, munashqa washayta? nishpa.

Dyusqam munan, shumaqta kawsananchiq

13Chayri tukuy jwisyuykiwan allita
yuyayllapa: ¿Imatam rini ruraq?
nishpaqa. Kayshinapisri allita yuyakuy-
llapa: Tayta Dyusmi ancha allin kashpa,
Jisukristu shamuriptin, tukuy imata rin
qowaqninchiq, nishpa. 14Dyustana allita
kasuyllapa. Chaqa manaraq paypi
kriyishpaqam, kwirpuyki yumbay
munashqanda rurarqaykillapa. Piru
kananqa amana kawsayllapachu chay
unay kawsashqaykishinaqa. 15-16Tayta
Dyusmi *Santu Librumbi nin: “Noqam
ancha *santu kani. Chayri qamkunapis
noqashina ancha santu kayllapa”,
nishpa.[a] Tayta Dyusmi akrawashqa
kanchiq, wambranguna kananchiqllapa.
Chayri pay nishqanshina, ancha
shumaqta kawsashunllapa.
17Noqanchiqkunaqam Dyusta Taytan-
chiqpaq riqsinchiqllapa, ¿manachu?
Chaqa payqam yumbayta ancha allita
rin jusgaq tukuy ima rurashqambaq,
mana ni pita kuntrashpachu ni pita
sawachashpachu. Chayri payta
manchashpa, kay mundupiqa tukuy
tyimpu allita rurashpa kawsashunllapa.
18Chaymi Tayta Dyusqa qamkunata
washashushqa tukuy ima malu
rurashqaykimanda. Chaqa yumbay chay
mana baliq kustumbrikitam
yach'akushqallapa karqayki chay
agwiluykikunamanda. Chaymi Tayta
Dyusqa ancha ch'aniyuqta
pagarakushqa, qamkunata washashu-
nambaq. Manam ushyakaq *urutachu ni
qellaytachu pagarakushqaqa.
19Ashwanmi Churin Jisukristupa
yawarninda ich'ashpa pagarakushqaqa.
Payqam wañurqan suq ancha shumaq
uñitashina, noqanchiqkunata washawa-
nanchiq. 20Chaqa Tayta Dyusqam
manaraq rurashpa kay munduta,
nishqana karqan: “Churiymi rin wañuq,
runakunata, warmikunata
washanambaq”, nishpa. Piru chayraqmi
Jisukristuta kay munduman
kach'amurqan, noqanchiqkunata
washawananchiq. 21Chaymi Tayta
Dyusqa Jisukristuta wañushqanmanda
kawsachimurqan. Chaymandaqam
syiluman aparqan, ancha pudirniyuq
kanambaq. Chaymi noqanchiqkunaqa
Jisukristurayku Tayta Dyuspi kriyishpa,
yuyakunchiqllapa: Rinchiqllapam riq
syiluman, nishpa.
22Chayraykum kananqa Dyuspa
*Santu Ispiritun yanapashuptin, qamku-
naqa Dyus allip nishqanda kasushpa,
uchaykikunata dijashqallapa kangi,
limpyu shunqoyuq kashpa, kriyiq
masinchiqkunata allipta kuyanaykillapa.
Chayshinar suqniki suqnikiwan tukuy
shunqo tukuy jwirsaykiwan allipta
kuyanakuyllapa. 23Chaqa mananam
wañuq taytaykikunapa wambranllachu
kangillapa. Ashwanmi kananqa Dyus
nishqambi kriyishpa, mushuqmanda
nasirishqallapa kangi, paypa wambran-
gunana kanaykillapa. Chay nishqanqam
mana nunka chinganchu. Ashwanmi
tukuy tyimpu rin duraq. 24Chaymi
Dyuspa Santu Librumbi nin:

> Yumbay runakunam qewashina das
> wañun. Chaqa qewa chakiptinmi,
> tuktunqa ishkin. Chayshinallam
> runakunapis, pudirniyuq kashpa
> ichu yach'ayniyuq kashpapis, das
> wañun.
> 25 Piru Dyus nishqanqam tukuy
> tyimpupaq duran. Manam nunka
> ushyakanqachu, nishpa.[b]

Kanan chay shumaq nishqandaqam
qamkunata yach'achishushqallapa kani.

---

a 1.15 [Levítico 19.2] **b 1.25** [Isaías 40.6-8]

2 [1]Chayrayku ama nima maluta
rurayllapachu. Amar ingañakuyllapachu. Amar *shimikiwanllaqa Dyusta kasuychu. Amar imbidyanakuychu. Amar runa masikipa washanda rimayllapachu. [2-3]Allitam yach'angillapa: Tayta Dyusmi ancha allin, nishpa. Dyus nishqambismi noqanchiqpaqqa ancha mishki lichi purushina. Iti wambritukunaqam ancha munan ñuñuyta lichinda, ¿manachu? Chayshinallar noqanchiqkunapis ancha munashun yach'akuyta Tayta Dyus nishqanda, paypi mas allita kriyishpa, uchanchiqmanda washadu kananchiqllapa.

Jisukristum kawsaq rumishina

[4]Runakunaqam Jisukristuta riqsirqanllapa mana baliq rumitashina. Chaymi paytaqa wichukurqanllapa. Piru Tayta Dyuspaqqam Jisukristuqa ancha shumaq ancha baliq kawsaq rumishina. Chayri payman qemikayllapa. [5]Chaqa qamkunapismi Jisukristushina Dyuspaqqa shumaq kawsaq rumikunashina kangillapa. Chayri Dyusta bidaykita qoyllapa, qamkunamanda *ilgisyanda ruranambaq, numbrashunanllapa, kuranguna kanaykillapa. Chayshina Jisukristupi kriyishpa, kuranguna kaptikillapam, Tayta Dyusqa kushikushpa rin ch'askiq ufrindaykikunata. [6]Chaymi Dyusqa Santu Librumbi Jisukristupaqqa kayshina nin:

> *Siyun llaqtapim rini ruraq simyintupa
> iskinambi suq mas baliq rumita.
> Chaymi paypi kriyiqkunaqa mana
> rinllapachu penqakuq, nishpa.[c]

[7]Chaymi noqanchiq kriyiqkunapaqqa chay rumiqa ancha balin. Piru *Dyuspa Santu Librumbim chay mana kriyiqkunapaqqa kayshina nin:

> Chay albañilkuna wichukushqan
> rumiqam mas baliqpaq
> tikrakashqa, nishpa.[d]

[8]Piru mana kriyiqkunapaqqash Jisukristuqa:

> Suq rumi ñambi trumpichishpa
> bulaqshina.[e]

Chaymi paypi mana kriyiqkunaqa Dyus nishqanda mana kasushpaqa chingan. Chaqa unaymandapacham paykunapaqqa kamashqa chingananllapa.

Dyuspa wambrangunam kanchiq

[9]Piru qamkunaqam Dyuspa ayllunna kangillapa. Akrashushqallapam, payta sirbiq kurakuna kanaykillapa, paypa *nasyunnimbi tiyaq *santu wambranguna kashpa, paypa familyan kanaykillapa. Chayshinam akrashushqallapa, paypa ancha *shumaq nutisyanda yach'achikunayki, uchaykikunamanda akrakashpa, shumaqtana payta kasunaykillapa. Piru manaraq Dyuspi kriyishpaqam, uchayuq kashpa, tutayaqpishina kawsarqaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyusqa qamkunata washashushqa, ancha shumaq achikpina kawsanaykillapa. [10]Unayqam qamkunaqa wichukushqa karqaykillapa. Piru kananqam Dyuspa ayllunna kangillapa. Unayqam mana pipis llakipashurqanchu. Piru kananqam Dyusqa ancha llakipashungillapa.

Kawsashunllapa Dyusta sirbinanchiq

[11]Kuyashqay masitakuna, kay mundupiqam furastirukunashina kawsanchiqllapa. Chaqa mas lijitimu llaqtanchiqqam syilupiraq. Chaymi rrugaykillapa, ama kwirpuyki munashqandalla ruranaykillapa. Chay mana allin yuyayninchiqkunam munan ishkichiwayninchiqta, Dyusmanda akrakanan-

c 2.6 [Isaías 28.16] **d 2.7** [Salmo 118.22] **e 2.8** [Isaías 8.14]

chiq. 12Chayri allikunata rurashpa
kawsayllapa chay mana kriyiqkunapa
ukumbi. Chayshina kawsaptikillapam,
paykunaqa intyindinqallapa: Alliptam
waq runakunaqa Dyus nishqanda kasun,
nishpa. Chaymi kuntrayki rimaqkuna
kashpapis, Dyuspi kriyishpa, jwisyu
diya ch'ayamuptin, Dyusta rinllapa
alabaq.
13Chayri Jisukristupi kriyishpa, kay
mundupa mas pudirniyuq gubyirnunda,
yumbay numbrashqan gubyirnungunatapis kasuyllapa. 14Chaqa chay mas
pwidiq gubyirnum kamachin chay
awturidarkunata, mana alli ruraqkunata
kastigananllapa, alli ruraqkunataqa
alabananllapa. 15Chaymi Dyusqa munan
shumaqta kawsanaykillapa, chayshina
uyarachinayki chay tuntu mana
kriyiqkunata.
16Atingillapam tukuy ima munashqaykita rurayta, piru alli kaqtalla. Amar
yuyayllapachu: Munashqayta atishpa
ruraytaqam, malutapis atini rurayta,
nishpaqa. Ashwanri Dyuspa allin
kriyadunshina kawsayllapa. 17Chayshinar runa masikikunawan shumaqta
kawsayllapa. Kriyiq masinchiqkunatar
allita kuyayllapa. Dyusta ancha
rrispitashpar, ama nima maluta
rurayllapachu. Kay mundupa mas
pudirniyuq gubyirnundapis ancha
rrispitayllapa.

Ñakashpapisri, Jisukristushina kawsashun

18*Randishqa kriyadukuna, patrunnikita ancha rrispitashpa, shumaqta
kasuyllapa, allin ichu malu kaptimbis.
19Suqkuna yanqa qesachawaptinchiqpis,
agwantashunllapa Dyus munashqanshina. Chaqa ancha allim, chayshina
rurananchiq. 20Piru mana allita ruraptikillapa, chaypaq suqkuna maqashuptinqam, awnki agwantaptikipis,
Dyuspaqqa mana balinchu. Piru
qamkuna allita rurashqaykirayku
ñakashpa, agwantaptikiqam, Dyuspaqqa
ancha balin. 21Dyusqam qayashushqallapa, Jisukristushina ancha ñakashpapis, Tayta Dyusta kasunaykillapa.
Chaqa Jisukristuqam ancha ñakashpa,
wañurqan washawananchiqllapa.
22Payqam mana nima uchata
rurarqanchu, ni pitapis ingañarqanchu.
23Payta kuntraqkuna maldisyaptimbismi, mana wapuyarqanchu. Suq
lastima maqaptimbismi, mana juraparqanchu. Ashwanmi Dyusman
mañakurqan, payna allita jusganambaq
chay kuntraqkunata. 24Kanan Jisukristuqam chuqri chuqri ñakarqan
noqanchiqkunarayku, amana uchayuq
kashpa, ashwan limpyu shunqona,
kach'akaduna kananchiqllapa. Pay
kikinmi kruspi kashpa, kwirpumbi
aparqan uchanchiqkunata, amana
uchakunata rurananchiq, ashwan
allitalla rurashpa, kawsananchiqllapa.
25Unayqam qamkunaqa Dyusta mana
kasurqaykillapachu. Chaymi chingashqa
wishakunashina purirqaykillapa. Piru
kananqam Jisukristupi kriyishqallapa
kangi. Chaymi payna suq allin
michidurshina allita kwidashungillapa,
*ispirituyki ama chinganambaq.

Qosayuqkunaqar kayshina kawsanqallapa

3 1-2Qamkuna warmisitakuna,
qosaykita shumaqta kasuy. Chaqa
chayshina kasushpa ancha allita
kawsaptikillapam, paykunaqa Dyuspi
mana kriyishpapis, qamkunata
rikashushpa, Jisukristupi kriyinqallapa,
mana ni yach'achiptikipis. 3Piru amar
sawaykitallaqa allichayllapachu,
*urumanda sarsillukunata, ancha
ch'aniyuq mudanakunata rurakushpaqa.
Kanan purinaykiqa, amar palanganayaychu kutin kutin ñaqchakushpaqa.

4Chayta ruranaykimandaqa ashwan
shunqoykita allichayllapa, ancha limpyu
dulsishina shunqoyuq kanaykillapa
tukuy tyimpupaq. Chaqa chayshina
shumaqta kawsaptikim, ancha balin
Dyuspaqqa. 5Unay tyimpupim wakin
allin warmikuna chayshina karqan.
Paykunaqam Dyuspi ancha yuyakushpa,
shumaqta kasuqllapa qosanllapata.
6Chay unay warmi *Sara shutiqmi
chayshina karqan. Qosan *Abrajandam
shumaqta kasuq. Chaymi paytaqa
“Kamachikuqniy” niq. Chayshina
qamkunapis allita rurashpaqam, mana
nimata manchashpachu, chay Sarashina
ringillapa kaq.
7Ullqokunapis allita yuyashpa, warmi-
kita rrispitashpa, shumaqta paywan
kawsayllapa. Chaqa warmiqam mana
jwirsayuqchu qamkunashinaqa. Piru
paykunapismi Dyuspa wambranguna.
Chayri warmikiwan shumaqta kawsay-
llapa, Dyusman mañakuptiki, allita
uyashunambaq. Manaqa manam rinchu
uyashuqllapa.

Allin runakunam ñakan

8Kay kartaytam ushyanaypaq niykillapa,
yumbayniki llakipanakushpa, kuyana-
kushpa masapurashina kawsanaykillapa.
Umildi llakipakuqkunar kayllapa. 9Suq
runa mana allita rurashuptinqa, ama
kutichiyllapachu. Musyashuptinqa, ama
wapuyayllapachu. Ashwanri Dyusman
mañakuyllapa, payta yanapanambaq.
Chaqa Dyusqam qamkunata akrashushqa,
tukuy imapi yanapashunambaq. 10Chaymi
*Dyuspa Santu Librumbi nin:

> Mayqan munaq kushikushpa kawsay-
> taqa ama nima maluta rimanqachu,
> ni llullakunqachu.
> 11 Chayri qamkunaqa ama nima
> maluta rurashpachu, ashwan
> allitalla rurashpa, yumbaywan
> shumaqta kawsayllapa.
> 12 Chaqa Tayta Dyusqam allin runaku-
> nata kwidan. Mañakushqandam
> uyan. Piru mana alli ruraqkuna-
> taqam anyan, nishpa.*f*

13Tukuy diya qamkuna allita rurashpa
kawsaptikiqa, ¿pitaq qesachashun-
giman? 14Piru allita ruraptikillapa
qesachashuptinqa, kushikuyllapa. Ama
pitapis manchayllapachu ni llakiylla-
pachu. 15Ashwanri tukuy shunqo
aduraylapa Siñurninchiqta. Kanan listu
kayllapa yach'achinayki mayqan
tapushuqta: “¿Imaraykum Jisukristupi
yuyakushpa, ancha kushikungi?”
nishpa. Piru umildi kashpa, chay
tapushuqta rrispitashpa, shumaqta
yach'achiyllapa. 16Chayshinar kawsay-
llapa ancha allita Dyusta kasushpa, ama
nimapaq penqakushpa, limpyu
shunqoyuq kanayki. Chaqa Jisukristupi
kriyishpa, allita kawsaptikiqam, chay
rimashuqkunaqa rin penqakuq yanqa
rimashqambaq. 17Piru kwidawkish
ñakanchiqmanllapa uchakunata
rurashqanchiqrayku. Ashwanmi Dyus
munaptin, mas alli padisinanchiq payta
kasushqanchiqrayku.
18Chaqa Jisukristu kikimbismi mana
nima uchayuq kashpapis, ancha
ñakashpa, wañurqan, uchayuqkunata
washawananchiq. Suq kutindallam
wañurqan, apawananchiq Tayta
Dyusman. Kwirpun wañuptimbismi,
*ispiritunqa mana wañurqanchu.
19Ashwanmi Jisukristu wañuptin, chay
ispiritunqa wañuqkuna kashqanman
rishpa chay prisushqa almakunata
Dyuspaq yach'achirqan. 20Chay
prisushqa almakunaqam *Nuwipa
tyimpumbi kawsashpa, Dyustaqa mana
kasushqallapachu karqan. Piru

---

f 3.12 [Salmo 34.12-16]

paykunata manaraq chingachishpam,
Dyusqa ancha shuyarqan, Nuwi chay
atun *wambuq wasita ushyanangaman.
Chay yaku chay wambuq wasita
apaptinqam, uchu runakuna warmiku-
nalla washakarqan, Dyuspi kriyishqan-
rayku. 21Chayshinallam noqanchiqku-
napis Jisukristupi kriyishpa, yakuwan
shutikushpa, washakanchiq. Chayta
rurashpaqam, mana sawa kwirpunchiq-
tallachu mayllanchiq. Ashwanmi
Dyusman mañakunchiq, uchanchiqku-
nata pirdunawananchiq, limpyu shunqo-
yuqna kananchiqllapa. Chaymi
Jisukristu wañushqanmanda
kawsamushqanrayku, atinchiqna
washakayta. 22Chaqa payqam syiluman
rishpa, Tayta Dyuspa *allin ladumbi
tiyaykan. Kanan Dyuspa anjilninguna,
suq pudirniyuq ispiritukuna, suq laya
kamachikuqkunam Jisukristuta
kasunllapa.

Tukuy shunqonchiqwan Dyusta sirbishun

4 1Jisukristu noqanchiqpaq ñakash-
qanshina, qamkunapis listu
kayllapa ñakanaykipaq. Chaqa mayqan
runa Dyuspi kriyishqanrayku ñakaqqam
manana kawsanchu uchakunata
rurashpa. 2Ashwanmi Dyus munash-
qanda rurashpa, shumaqta kawsan.
Mananam kwirpun munashqandalla
rurashpachu kawsan wañunangaman.
3Bastanar waq unay tyimpukunapi chay
mana kriyiqkunashina uchakunata
rurarqaykillapa. Chaqa kwirpuykillapa
munashqandalla rurashpam kawsarqay-
killapa, warmikunata maskashpa,
mach'ashpa, sh'uqyana fyistakunaman
rishpa, ancha upyashpa, *amitu
layakunata adurashpa. 4Piru kananqam
chay mana kriyiqkunaqa yuyanllapa:
¿Imaraykutaq manana noqanchiqku-
nawan purinllapachu? nishpa. Chaymi
mana allikunata rimashungillapa. 5Piru
Jisukristu kutimushpaqam, yumbay
chay rimashuqta rin jusgaq, kawsaqku-
nata, wañushqakunata. 6Chaymi
*shumaq nutisyanda yach'achirqan
wañushqakunata, kwirpunguna
wañushqa kaptimbis, *ispiritungunaqa
Dyusshina tukuy tyimpu kawsananllapa.

7Jwisyu diyam rinna ch'ayamuq,
tukuy ima ushyakanambaq. Chaymi
kunaykillapa, allin jwisyuykiwan
kawsashpa, yumbay diya Dyusman
mañakunaykillapa. 8Chayri tukuy
imamanda mas alli, ancha kuyanaku-
nayki qamkunapura. Chayshina kuyana-
kushpaqam, das ringillapa pirdunaq
yumbay mana alli rurashuqkunata.
9Wasikiman ch'ayaqkunatar pusadata,
mikunata qoyllapa, ama rimatikush-
pachu. 10Tayta Dyusmi yumbaynikita
yanapashushqa, suq layapi, suq layapi
payta, runa masinchiqkunatapis allita
yanapanaykillapa. Chayri Dyus yanapa-
shuptin, may atishqaykikaman
shumaqta suqniki suqniki yanapanakuy-
llapa, Dyuspa allin trabajadurninguna
kanaykillapa. 11Tayta Dyus mayqannin-
chiqta yanapawaptinchiq, paypaq
yach'achikunanchiqqa, pay munashqan-
shinalla shumaqta
yach'achikushunllapa. Tayta Dyus
yanapawaptinchiq, suqkunata yanapa-
nanchiqqa, paypa pudirninwan ancha
allita paykunata yanapashun. Tukuy
imatar allita rurashunllapa, yumbay
rikawaqninchiq Tayta Dyusta, Jisukris-
tutapis alabananllapa. Chayri payqa
tukuy tyimpu ancha alabashqa, ancha
pudirniyuq kanqa. Chayshina kanqa.

Padisishpa, Jisukristushina kawsashun

12Kuyashqay masitakuna, ancha
padisishpaqa, ama yuyayllapachu: ¡Rikay!
Mana nima maluta rurashpapis,
¿imapaqraq ancha padisiykani? nishpa.
13Ashwanri kushikuyllapa Jisukristushina

padisishpapis. Chaqa chayshina padisishpaqam, ancha ringillapa kushikuq, rikashpa ancha pudirniyuq Jisukristuta syilumanda llipyashpa shamuykaptin. 14Jisukristupi kriyishqaykirayku suqkuna musyashuptimbis, kushikuyllapa. Chaqa Dyuspa llipyaykaq *Santu Ispiritun ancha pudirniyuq kashpam, rin yanapashuqllapa. ⌊Chay ch'iqnishuqkunaqam chay Santu Ispiritunda kuntranllapa. Piru qamkunaqam paytaqa ancha alabangillapa.⌋ 15Piru ama padisiyllapachu matansyiru kashqaykirayku ichu suwakuq kashqaykirayku ichu mana allikunata rurashqaykirayku ichu mitikuchara kashqaykirayku. 16Piru Jisukristupi kriyishqaykirayku padisishpaqar, ama penqakushpachu, ashwan Dyusta alabayllapa.

17Kananqam Dyusqa qallariykanna wambrangunata jusgaq. Chayshina kikin wambrangunata jusgashpaqam, chay shumaq nutisyanda mana kriyiqkunataqa mas jwirtita rin kastigaq. 18Chayshina allin kaqkuna washakanambaq trabajus kaptinqa, ¿imananqaraqri Dyusta chay mana kasuq uchayuqkunaqa? (Maychikapismi mana atinqallapachu washakaytaqa.) 19Chaymi Tayta Dyus dijawaptinchiq padisinanchiqqa, payta mingashun bidanchiqta yuyashpa: Paymi rurawarqanchiq. Chaymi ancha allin kashpa, rin kumpliq yumbay ufrisiwashqanda, nishpa. Chayshina mingashpaqa, allita rurashpa kawsashunllapa.

Allita yach'achiy Dyuspi kriyiqkunata

5 1Kananmi kayshina kunaykillapa qamkuna *yach'achikuq ansyanukunata. Noqapismi yach'achikuq ansyanu masikillapa kani. Rikashqam kani Jisukristuta ancha ñakaptin. Chaymi tistigu kani. Chayrayku pay llipyashpa syilumanda kutirimuptinqa, noqapis qamkunashina ladumbi rini kaq. 2Tayta Dyusqam munan, noqanchiqkuna kriyiq masinchiqkunata shumaqta yach'achishpa kwidananchiq. Chaqa paykunaqam Dyuspaqqa suq trupa ancha kuyashqa wishakunashina. Chayri kushikushpa, paykunata kwidashunllapa; ama amalasqa qellayta gananchiqraykuqa. 3Amar ni mandunguna kashunllapachu. Ashwanri Dyusta allita kasushunllapa, kriyiq masinchiqkuna rikawaqninchiq, noqanchiqkunashina shumaqta kawsananllapa. 4Chayshina kriyiq masinchiqkunata allita kwidaptinchiqmi, mas kamachikuq Michidur Jisukristu kutimushpa, rin qowaqninchiq suq ancha shumaq primyuta. Chay primyuqam mana nunka ushyakanqachu chay raprayuq *kurunakunashinaqa.

5Chayshinallar qamkuna chulukuna shumaqta kasuyllapa chay yach'achishuq ansyanukunata. Qamkunapurapis kasunakuyllapa. Chaqa Dyusqam anyan palanganukunata. Piru umildikunataqam ancha yanapan.[g] 6Chayri yumbay qamkuna umildi kashpa, ancha pudirniyuq Tayta Dyuspa ñawpambi qonqorikuyllapa, munashqan tyimpupi yumbaypa ñawpambi alabashunanllapa. 7Dyusmi ancha llakipawanchiq. Chayri ima pasawaptinchiq, ama llakishpachu, payman mañakushunllapa.

8Manchu *liyunqa mallaqnashpa, qayach'akushpa purin aychanashpa. Chayshinallam *dyablupis kuntranchiq kashpa, ikinchiqta puriykan chingachiwananchiq. Chayri allita yuyashpa, ancha kwidakashpa, ama dijashunllapachu, chay dyablu ingañawananchiq. 9Ashwanri Jisukristupi allita kriyishpa, dyablupa kuntran shayashun yach'ashpa: Tukuy mundupim kriyiq masinchiqkunapis noqanchiqshina

g 5.5 [Proverbios 3.34]

padisiykanllapa, nishpa. 10Piru ashla tyimputa qamkuna padisiptikiqam, Dyus rin yanapashuqllapa, ancha shumaqta kawsanayki, allita paypi yuyakunayki, jwirti kanayki, pay nishqambi allita yurakanayki. Chaqa Tayta Dyus kikinmi tukuy imapi yanapawanchiq. Payqam qayawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi kriyishpa, paywan luryapi tukuy tyimpu kawsananchiq. 11¡Chayri paytalla alabashunllapa! ¡Payllar tukuy tyimpu kamachikunqa! ¡Biba Tayta Dyus! Chayshina kanqa.

San Pidrum napaykushpa, dispidikarqan

12Masitakuna, kay kartitatam iskibrishqa kani qamkunapaq allin kumplidu masitanchiq *Silbanuwan. Chaqa ancha munani yach'anaykillapa: Tayta Dyusmi ancha kuyashushpa, tukuy imapi yanapashushqa, nishpa. Chayri Dyuspilla yuyakuyllapa.

13Kay *Babiluñapi tiyaq kriyiq masinchiqkunapismi napaykushungillapa. *[Nuta: Babiluñach'i munanman niyta *Rruma.]*

Dyusmi qamkunatashina paykunatapis akrashqa, wambranguna kanambaq. Kriyiq masitanchiq Markuspismi qamkunata napaykushungi. Payqam kikiy churiyshina. 14Kanan kuyanakushpa rrispitanakushpa, *muchanakushpa, napaykunakuyllapa.

Mayá, Tayta Dyus yumbay qamkuna Jisuspi kriyiqkunata yanapashunqa, shumaqta kawsanaykillapa. Chayshina kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN PIDRUM

KAY SIGUNDA KARTATA ISKIBRIRIRQAN

(2 PIDRU)

¿Pitaq karqan San Pidruqa? *San Pidruqam Jisukristupa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti 1 Pidruta, masta yach'ananchiq San Pidrupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam kay kartataqa iskibrirqanqa Jisukristupi kriyiq masingunaman. 2 Pidru 3.1 nin suq kartata paykunataqa iskibrishqa karqan. Kinsapch'i chay punta karta 1 Pidru karqan. Chayshina kaptinmi, chay sinku *prubinsyapi tiyaq kriyiq masingunapaq kay kartatapis iskibrirqan. Liyishunllapa chay punta parti 1 Pidruta, masta yach'ananchiq chay ch'askiqkunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam yach'arqan: Dasnam rini wañuq, nishpa. (Liyishun 2 Pidru 1.14-15.) Chaymi kay kartatapis iskibririrqan, kriyiq masingunata kunanambaq, ama shaykushpachu, ashwan Dyusta kasushpa, kawsananllapa. Chaqa achka ilgisyakunapim ingañakuqkuna allin yach'achikuqkunashina tukushpa, kayshina llullakunata yach'achikuq: “Jisukristuqam mana rinchu kutimuq”, nishpa. Chaymi Pidruqa kay kartandaqa iskibrirqan, Jisukristupi kriyiqkunata kunanambaq, allita kwidakashpa, ama kriyinanllapa chay llulla yach'achikuqkunata. Chaqa Jisukristuqam allipta rin kutimuq, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Pidru 1.1-21 niwanchiqllapa, Dyusmi yanapawanchiq, payta kasushpa shumaqta kawsananchiq. Niwanchiqpismi, Pidru kikinmi Jisukristuta uyarqan, rikarqan. Chaymi pay tistigun kashpa kunawanchiq, tukuy ima iskibrishqanda kasunanchiq.

2 Pid. 2.1-22 niwanchiq, achka runakunam llullata yach'achikuykanllapa. Chaykunataqa ama kasushunchu. Chaqa Dyusmi chay runakunataqa rin kastigaq, nishpa.

2 Pid. 3.1-18 niwanchiq, chay llullakuqkunam kayshina yach'achikun: “Jisukristuqam mana rinchu kutimuq”, nishpa. Piru Jisukristuqam allipta rin kutimuq, runakuna mana yuyashqan uraspi. Chayri shumaqta kawsashpa, tukuy tyimpu Tayta Dyuspi yuyakushunllapa.

Pidrum iskibrirqan Jisuspi kriyiqkunaman

1 [1]Kuyashqay masitakuna, panisitakuna, noqam Jisukristupa
*apustulnin Simun Pidru kani. Paypa
sirbikuqninmi kani. *Washadurninchiq
Dyus Jisukristum ancha allin kashpa,
qamkunata yanapashushqa, paypi
kriyinaykillapa noqaykunashina.
Chayshina kriyiptinchiqmi, Dyuspaqqa
ancha balin. Chaymi kay kartata
iskibrishpa qamkunaman kach'ayki.
[2]Chaqa Tayta Dyusmanmi mañakuni,
qamkunata yanapashunambaq, paypaq,
Siñurninchiq Jisuspaqpis allita
yach'akushpa, shumaqta kawsanaykillapa.

Dyuspa wambrangunaqa kayshina kawsanqallapa

[3]Tayta Dyusmi pudirninwan ancha
yanapawashqa kanchiq, payta
kuyashpa, shumaqta kawsananchiqllapa. Chaqa yach'achiwashqam kanchiq
ancha pudirniyuq Churin Jisukristupaq.
Payqam ancha shumaq milagrukunata
rurashpa, qayawarqanchiq, paypi
kriyinanchiq. [4]Tayta Dyusmi chayshina
ufrisiwashqa kanchiq ancha yanapawananchiq. Chaymi chay ufrisiwashqanchiqqa ancha balin. Chaqa yanapawanchiqmi, Dyusshina kawsashpa, kay
mundupi tiyaqkunapa mana baliq
yuyayningunamanda akrakananchiq.
[5]Chayri Jisukristupi allita kriyishpa,
atishqanchiqkaman allita rurashpa,
Dyusmanda allita yach'akushun,
yach'ayniyuq kananchiqllapa.
[6]Chayshina yach'ayniyuq kashpaqar,
sujitakashun, ama nima maluta ruranchiq. Chayshina sujitakashpaqar, Dyuspi
mana shaykuq yuyakushun. Ñakashpapis agwantashpa, tukuy shunqo
adurashunllapa Tayta Dyusta.
[7]Chayshina adurashpaqa, llakipanakushpa yanapanakushun kriyiq
masinchiqkunawan. Chayshina llakipanakushpar, tukuy shunqonchiqwan
kuyanakushun. [8]Chaymi kay yumbay
nishushqaykunata ancha allita
kasushpa, masta masta yach'akushpaqa,
Siñurninchiq Jisukristupi allita
kriyiykangillapa. Manam yanqaqa
paypiqa kriyishqallapachu kangi. [9]Piru
Dyus nishqanda mana kasuqkunaqam
suq mana allita rikakuqshina ichu suq
sarkushina. Chaqa qonqashqallapanam:
Jisukristum uchaykunamanda pirdunawashqa, nishpaqa. [10]Chaymi
masitakuna, Dyusqa qayashushqa,
wambranguna kanaykillapa. Chayrayku
yumbay kay kunashushqayta
kasuyllapa, ancha allita yach'akunayki
Siñurninchiq Jisukristupaq, chayshina
ama nunka paymanda akrakanaykillapa.
[11]Kaykunata qamkuna ruraptikiqam,
Siñurninchiq Jisukristuqa ancha
kushikushpa, rin apashuqllapa
luryaman, paywan tukuy tyimpu
kawsanaykillapa. Chaqa payllam
Washadurninchiqqa.

[12]Yumbay kay allip kaqta nishushqaytam allitana yach'ashpa kasuykangillapa. Piru mushuqmandam qamkunata
yuyachiriyki, ama qonqanaykillapa.
[13-14]Chaqa Siñurninchiq Jisukristum
yach'achiwashqana: “Pidru, ancha
utqanam rinllapa wanchishuq”, nishpa.
Chaymi yuyashqa kani, kawsaykashparaq qamkunata kunashunaypaq,
[15]wanchiwaptinllapa kay nishushqayta
ama qonqanaykillapa.

Jisukristutam llipyaykaqta rikashqallapa kani kikiy ñawiyllapawan

[16]Manam yanqa kwintukunatachu
qamkunataqa yach'achishushqa kani.
Ashwanmi nishushqallapa kani:
“Siñurninchiq Jisukristum ancha

pudirniyuq. Rinmi kutimuq", nishpa. Chaqa kikiy ñawiyllapawanmi allipta rikashqallapa kani Jisukristu ancha pudirniyuq llipyaykaqta. 17-18Noqaykunaqam paypa pullan karqayllapa chay santu urqqopa sawambi. Waqpim Tayta Dyusqa Jisukristuta llipyachishpa, kayshina ancha alabarqan: "Kaymi kuyashqay Churiy. Paywanmi noqaqa ancha kushikuni", nishpa. Noqaykuna chaypi kashpam, rikarqayllapa Jisukristu ancha llipyaykaptin. Uyashqallapa kani Dyusta, syilumanda chayshina Jisukristupaq niptin.

19Noqaykunamandaqam ashwan *Dyuspaq chay unay rimaqkuna mas allin tistigukuna. Chaymi paykuna iskibrishqanda kasushpaqa, ancha allita ruraykangillapa. Chaqa kay mundupiqam runakuna warmikuna uchakunata rurashpaqa, tutayaqpishina puriykanllapa. Piru Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqanqam suq micha achikchakuqshina. Chaqa Dyus munashqandam yach'achiwashqam kanchiq, Jisukristu shamunangaman. Paymi chay lusiru yulaqachishina (yuraqachishina) ichu rupayshina shumaqta achikchakushpa, yumbayninchiqta shunqonchiqpi rin achikchawaqninchiq. 20-21Chayri allita intyindiyllapa: Dyuspaq rimaqkunaqam mana rimarqanllapachu paykuna munashqanda. Ashwanmi chay santu rimaqkunaqa Dyus munashqandalla rimashpa iskibrirqanllapa, Dyuspa *Santu Ispiritun yanapaptin. Chayraykum mana pipis atinchu yach'achikuyta pay munashqanda, (Dyus nishqanda dañashpaqa).

Llullata yach'achikuqkunam rin kaq
(Judas 1.4-13)

2 1Unaymi *Isrrayil *nasyumbi karqan *Dyuspaq rimaq tukuqkuna. Paykunaqam llullakunata yach'achikuqllapa. Chayshinallam kay tyimpunchiqpipis wakin runakuna, Siñurninchiq Washadur Jisukristuta ñigashpa, ancha llullakushpa manashinalla rinllapa yach'achikuq mana baliq duktrinakunata. Chaymi paykunaqa das rinllapa chingaq. 2Chaqa chay llullakuqkuna yach'achikuptinqam, achka runakuna, warmikuna mana baliq kustumbringunata rinllapa sigiq. Chaymi paykunapa uchangunarayku, achka rikaqkuna rinllapa yuyaq: Jisukristupa duktrinanqam mana nimapaq balinchu, nishpa. 3Chaqa chay llullakuqkunaqam qellaypaqlla nisyuyashpa, mana baliq duktrinanda rin yach'achishuqllapa, qellaynikita surqoshunanrayku. Piru Dyusqam achka tyimpuna kastigunda sigurashqa. Chaymi ancha utqana paykunataqa illuki rin chingachiq.

4Chaqa unay tyimpupim Dyuspa wakin anjilninguna paypa kuntran tikrakarqanllapa. Chaymi Dyusqa paykunataqa mana pirdunashpachu, wichurqan infyirnuman. Chaypim paykunataqa kadinakunawan watashpa karsilarqan, tutayaqpi kanambaqllapa jwisyu diya ch'ayamunangaman. 5Chayshinallam *Nuwipa unay tyimpumbipis Tayta Dyusqa mana pirdunarqanchu uchayuq runakunata, warmikunataqa. Chaqa Nuwilla allin runa kashpa, Dyus nishqanda chay malukunata yach'achishqa karqan. Chaymi mana kasuptinllapa, Tayta Dyusqa tamyata kach'amushpa, chay malukunataqa limpu chingachirqan. Piru washarqanmi Nuwita, syiti ayllundinda. 6Chaymandaqam suq tyimpupipis ninawan chingachirqan chay *Suduma llaqtata, Gumurra llaqtata ush'payanangaman, chaykunapaq yach'ashpa, uchayuq runakuna intyindinambaq: Dyusmi kastigan

malukunata, nishpa. 7-8Piru *Luttaqam
washarqan, allin runa kaptin. Chaqa
chay Lutmi llaqta masingunata rikashpa,
uyashpa, mana allikunata ruraykaqtaqa,
tukuy diya ancha llakirqan shunqombi.
9Chayshinam Tayta Dyusqa allita
yach'an washayta paypi kriyiqkunata.
Yach'ambismi uchayuqkunata
waqaychayta, kastigadu kanambaq
jwisyu diya ch'ayamuptin.
10Piru Dyusqam masta rin kastigaq
chay mas uchayuqkunata. Chaqa
paykunaqam kwirpumba gustundalla
rurashpa, Dyusta mana munanllapachu
kasuyta. Mana uyakuq atribidu
kashpam, ancha pudirniyuq kamachi-
kuqkunapa kuntranda rimanllapa.
11Piru Dyuspa anjilningunaqam mas
pudirniyuq chay llullakuq runakuna-
manda kashpapis, Dyuspa ñawpambiqa
mana shimbinllapachu ni musyanlla-
pachu chay ancha pudirniyuq kamachi-
kuqkunataqa.
12Piru chay llullakuqkunaqam mana
intyindiq animalkunashina kashpa,
maluta rimanllapa mana intyindishqan-
gunapaq. Chaqa animalkunaqam
nasishpa wiñanllapa, runakuna
piskashpa wanchinanllapa, ¿manachu?
Chayshinallam chay llullakuqkunapis
rinllapa wañuq, 13suqkunata ñakachish-
qanrayku. Chaqa paykunaqam
suqkunapa ñawpambi kwirpun munash-
qandalla ruranllapa. Chaymi qamkuna
kriyiq masinchiqkunawan suq fyistata
ruraptikillapa, chay uchayuqkuna
tandakashpa, paykuna munashqandalla
ruranllapa. Chayraykum rikashuqkuna
penqashungillapa.
14Chaqa paykunaqam yumbay warmi
rikashqanda munanllapa. Kanan mana
shaykuqmi uchakunata ruranllapa.
Chaymi Jisukristupi mana allita
kriyiqkunataqa inkitanllapa,
paykunawan uchata rurananllapa.
Chayshinam tukuy imata ancha munan-
llapa paykunapaqlla. Chaymi yumbay
paykunataqa Tayta Dyus kundinashpa,
ancha rin kastigaq. 15Chaqa
paykunaqam Dyusmanda akrakashpa,
allin ñanninmanda lluqshishpa,
chingashqallapana. Chay unay Biyurpa
churin *Balanshinam kawsaykanllapa.
Chay Balanqam Dyusmanda akrakarqan.
Chaymi qellayta gananranrayku, mana
allikunata munarqan rurayta. 16Chay-
raykum Tayta Dyusqa burrunda
rimachirqan, runashina anyanambaq.
Chay burrunqam mana dijarqanchu
chay munashqanda ruranambaqqa.[a]
17Chay llullakuq yach'achikuqkunam
chaki pusushina ichu pukutay mana
tamyayuqshina. Chaqa
yach'achikushqanqam mana nimapaq
balinchu. Chaymi Dyusqa paykunata rin
wichuq infyirnupa mas tutayaqninman,
tukuy tyimpu chaypi kanambaqllapa.
18Chaqa paykunaqam ancha
alabakashpa, yanqakunata rimashpa,
inkitanllapa Jisukristupi chayraq
kriyiqkunata. Chaymi animachinllapa
mushuqmanda kriyirinanllapa mana
baliq kusaskunapi, chay paykunashina
kwirpun munashqandalla rurarinan-
llapa. 19Kanan ninllapam: “Noqaykuna-
shina atingillapa munashqaykita
rurayta. Manam pipis rinchu kamachi-
shuqllapa”, nishpa. Piru manam
intyindinllapachu: Uchata rurashpam,
*dyabluta kasuykanchiq, nishpaqa.
Chaqa chay mayqan uchata ruraqmi
dyablupa kriyadun. 20-21Kayshinapis
yuyashunllapa: Suq runa kay mundupa
uchangunata dijashpa, Kamachikuq
Washadurninchiq Jisukristupina kriyish-
paqa, ama paymandaqa akrakanqachu.

---

a 2.16 [Números 22.21-35]

Chaqa Dyuspa santu liyningunata dijashpa, uchangunatana rurarishpaqam, ashwamba mas uchayuqna rin kaq. Chaymi mas alli kananda paykunaqa Jisukristupi ama kriyinambaq. 22Piru kananqam paykunaqa allqoshina ichu kuchishina. Chaymi *Dyuspa Santu Librumbiqa allipta nin chay uchata rurariqkunapaqqa: “Allqoqam manchu sitakushqanda mikurin. Kuchiqam limpyu maylladu kashpa, lluchkaman rishpa armakuq, limpu mapayarin”, nishpa. Chayshinallam chay uchata rurariqkunapis.

Kayshinam Jisukristuqa rin shamuq

3 1Kuyashqay masitakuna, chay punta kartayta, kay iki kartaytapismi qamkunaman kach'amuni kunashushpa, allita yuyanayki yumbay chay yach'achishushqaypaq. 2Chayri allita yuyayllapa *Dyuspaq unay *santu rimaqkuna nishqanda, Kamachikuq *Washadurninchiq Jisukristu kamachikushqanda, *apustulninguna yach'achishushqanda.

3Piru puntata kaykuna ancha allita intyindiyllapa: Yaqqana jwisyu diya ch'ayamuptinmi, kayshina rin kaq. Wakin runakunam Dyus nishqanda burlashpa, kwirpumba gustundalla rurashpa, rinllapa kawsaq. 4Paykunaqam asikushpa rinllapa tapushuq: “Mayá, ¿maytaq Jisukristu shamunchu? Dyusqam ufrisikushqa, Jisukristu shamurinambaq, ¿manachu? ¿Maytaq rikch'anchu? Unay agwilunchiqkunapa tyimpunmandapacha, kay pacha kashqanmandapismi chayshinalla. Manam nimapis kambyakanchu”, nishpa. 5Chaqa chay asikuqkunaqam yach'ashpapis, mana munanllapachu kriyiyta: Tayta Dyusmi rimashpalla, syiluta, kay allpata rurarqan, yakumanda akrashpa. 6Dyusmi unay tyimpupi kay mundupi tukuy ima kaqta yakuwan chingachirqan, nishpa. 7Piru Dyusmi kamashqa, kay pacha, syilupis, jwisyu diyapi rupashpa chinganambaq. Chay ninakunawan rupachishpam, chay asikuq uchayuqkunatapis rin chingachiq.

8Piru kuyashqay masitakuna, kaytar yach'ayllapa: Siñurninchiqpaqqam suq diyalla mil watakunashina. Mil watakunapismi paypaqqa suq diyashinalla. 9Piru wakin runakunaqam yuyanllapa: Dyusmi ancha unayan chay ufrisikushqanda kumplinambaq, nishpa. Piru manam paykuna yuyashqanshinachu. Chaqa Dyusqam mana yanqachu unayaykanqa. Ashwanmi payqa ancha allin kashpa shuyakuykan, ancha munashpa yumbay runakuna, warmikuna uchangunata dijashpa, paypi kriyinambaqllapa. Chaqa manam munanchu, ni suq runa, ni suq warmi chinganambaqqa.

10Manchu ladrunqa tutap qonqaylla shamun suwawananchiq. Chayshinam qonqaylla Siñurninchiq Jisukristupis mana yuyashqanchiq diyapi rin shamuq. Chay diyaqam syiluqa tukuy imandin ancha kunyashpa chullushpa rin ushyakaq. Kay mundupismi tukuy imandin ninawan lumyashpa, limpu rin ushyakaq.

11Yach'ashpa: Tukuy imam rin ushyakaq, nishpaqa, Dyusta kasushpa, adurashpa kawsashunllapa, ama nima uchata rurashpachu. 12Chayshina kawsashpaqa, imashinapis Dyuspaq allita yach'achikushun, pay mas utqa shamunambaq. Chay diyaqam syiluqa tukuy imandin chullushpa lumyaykaq ninakunawan rin ushyakaq. 13Piru noqanchiqkunaqam shuyaykanchiq mushuq syiluta, mushuq pachata Dyus ufrisiwashqanchiqta. Chaypiqam ancha

shumaqta rinchiqllapa kawsaq,
Jisukristu ancha allin justisyata
ruraptin.
14Chayri kuyashqay masitakuna,
chaykunata shuyashpaqa, imashinapis
allikunatalla rurashpa, shumaqta
kawsashunllapa, Tayta Dyus
shamushpa, ama nima laya uchayuqta
tariwananchiq. 15Allitar intyindiyllapa,
Siñurninchiq Jisukristuqam shuyaykan,
mas achka runata warmita
washanambaq. Chaymi manaraq
shamunchu. Chayshinallam chay
kuyashqanchiq masitanchiq Pablupis,
Dyus yanapaptin, yach'ayniyuq kashpa,
qamkunata iskibrishushqa. 16Chaysh ina-
llam paypis yumbay kartangunapi
qamkunata yach'achishushqa. Lukismi
chay kartangunaqa trabajus intyindi-
napaq. Chaymi chay runa mana
intyindiqkunaqa, Dyuspi mana allita
kriyishpa, Pablu nishqanda
kambyashpa, suq layatana
yach'achikunllapa. Chayshinallam
*Dyuspa Santu Librumba wakin
partingunatapis dañashpa, yanqakunata
yach'achikunllapa. Chaymi paykunaqa
rinllapa chingaq.
17Chayri kuyashqay masitakuna,
allitana yach'ashpa tukuy chaykunata,
sigiyllapa Tayta Dyuspi allita
yuyakushpa. Kwidakayllapar, chay
llullakuqkuna ama ingañashushpa,
Dyusmanda akrashunanllapa.
18Ashwanri Siñurninchiq Washadur
Jisukristuta shunqonchiqpi mas allita
riqsishunllapa, chayshina masta masta
yach'ananchiq: Paymi ancha kuyawan-
chiq, nishpa. ¡Biba Siñurninchiq
Jisukristu! ¡Payri kanan tukuy
tyimpupis alabashqa kanqa! Chayshina
kanqa.

APUSTUL SAN JWANMI

KAY PUNTA KARTATA ISKIBRIRQAN

(1 JWAN)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? *San Jwanqam Jisukristupa dusi yach'akuqningunamanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay kartataqa? Manam allitaqa yach'anchiqchu, piru kinsapch'i iskibrirqanqa Jisukristupi kriyiqkuna tukuy partipi tiyaqkunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwan ancha byijituna kaptinqam, wakin runakuna Jisukristupi kriyiqkunawan tandakaqllapa. Piru paykunaqam llullata yach'achikuqllapa kayshina: "Noqanchiqkunapa kwirpunchiqqam ancha uchayuqkuna. Chaymi Dyuspa Churin Jisukristuqa mana kwirpuyuqchu karqan", nishpa. Chaymi Jwan chay mana baliq duktrinapaq yach'ashpa, kay kartataqa iskibrirqan, Jisukristupi kriyiqkuna chay llullakuqkunata ama kriyinambaqllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Jwanqam kayshina iskibrirqanqa: "Noqa kikiymi rikashqa kani, uyashqa kani Jisukristutaqa. Chaymi mana nimata llullakushpachu, allip kaqtalla niykillapa Jisukristu yach'achikushqandaqa", nishpa. Jwanqam kay kartapiqa yach'achikurqambis, kuyanakunanchiq suqwan suqwan.

1 Jwan 1.1-4 niwanchiqllapa, Jwan kikinmi Jisukristuta rikarqan. Chaymi iskibrirqan, Jisukristupi kriyinanchiq.

1 Jn. 1.5–2.17 yach'achiwanchiq, Dyuspi kriyiqkunaqa kawsanqa, ama uchakunata rurashpachu. Piru uchata rurashpallapaqar, Dyusman mañakushunllapa pirdunawananchiq. Kriyiq masinchiqkunatar kuyashunllapa. Kay pachapa imangunataqar ama munashunchu.

1 Jn. 2.18-29 niwanchiq, mayqan runa Jisukristupaq llullakunata yach'achikuptinqa, ama kriyishunllapachu.

1 Jn. 3.1-3.24 niwanchiq, Dyuspa wambrangunam kanchiq. Chayri kuyanakushun suqwan suqwan.

1 Jn. 4.1-6 niwanchiq, mayqan runa yach'achikuptinqa, allita intyindishun: "¿Rimaykanchu Dyus munashqanda ichu *dyablu munashqanda?", nishpa.

1 Jn. 4.7–5.12 yach'achiwanchiq, Dyusmi yanapawanchiq kuyanakunanchiq. Chaqa mayqan runa, warmi kuyakushpaqam, allipta Dyuspi kriyiqkuna.

1 Jn. 5.13-21 niwanchiq, Tayta Dyuspa Churin Jisukristupi yuyakushpam, yach'anchiq: Tukuy tyimpum Dyuswan rinchiqllapa kawsaq. Dyusmi mañashqanchiqta uyawaqninchiq, rin qowaqninchiq, nishpa.

Jisukristum kawsachiwanchiqllapa

1 [1]Kay kartatam iskibriykillapa,
yach'anayki suq ancha allin
*Rimaqpaq. Manaraq kay mundu
kaptinmi, chay Rimaqqa karqanna.
Chaymandaqam payqa noqaykunawan
purirqan. Chaymi paytaqa uyashqallapa
kani kikiy rinriyllapawan. Rikashqa-
llapa kani kikiy ñawiyllapawan. Kikiy
makiyllapawanmi paytaqa llamkarqay-
llapa. Chay Rimaqqam yanapawanchiq,
tukuy tyimpu kawsananchiq. (Paymi
Jisukristu.) [2]Payqam Tayta Dyuspa
pullan karqan. Chaymandaqam
Dyusmanda shamushpaqa, noqayku-
nawan purirqan. Payta riqsishpam,
tistigunguna kanillapa. Paymi
washawanchiq, tukuy tyimpu
kawsananchiq. Chaymi pay rurashqanda
parlachiykillapa. [3]Chayraykum
rikashqayllapata, uyashqayllapata
niykillapa, qamkunapis noqaykunawan
suq yuyayniyuqlla kanaykillapa. Chaqa
Jisukristupi kriyishpam, noqaykunaqa
Tayta Dyuswan, Churin Jisukristu-
wambis allipta suq yuyayniyuqlla
kanillapa. [4]Chaymi kay kartata iskibriy-
killapa, tukuy shunqoykiwan kushiku-
naykillapa.

Tayta Dyusmi michashina

[5]Jisukristu kay niwashqandam
qamkunataqa yach'achiyki. Paymi
niwashqallapa: “Tayta Dyusqam mana
nima uchayuqchu. Chaymi paypiqa
mana kanchu tutayaqqa. Ashwan ancha
allin kashpam, rupayshina ancha
achikchakun”, nishpa.

[6]Chayri uchakunata rurashpaqa, ama
nishunllapachu: “Dyustam riqsini.
Paywanmi purini”, nishpaqa. Chayshina
nishpaqam, llullakuykanchiq. Chaqa
Dyus niwashqanchiqtaqam mana
kasuykanchiqchu. [7]Piru Dyusshina
allitalla rurashpa, achikpishina kawsap-
tinchiqqam, suq yuyayniyuqlla kanchiq-
llapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay
uchanchiqmanda pirdunawanchiq,
Churin Jisukristu yawarninda
noqanchiqkunapaq ich'ashqanrayku.

[8]Piru “Manam noqaqa uchayuqchu
kani” nishpaqam, noqanchiqlla
ingañakaykanchiq. Chaqa chayshina
nishpaqam, ancha llullakuykanchiq.
[9]Piru mana nimata pakashpachu,
Dyusman mañakuptinchiqqam,
uchanchiqkunata pirdunawananchiq,
payqam mañashqanchiqta rin ruraq.
Chaqa ancha allin, ancha kumplidu
kashpam, yumbay uchanchiqmanda rin
pirdunawaqninchiq, ama nima
uchayuqna kananchiqllapa. [10]Piru
“Manam nima uchayuqchu kani”
nishpaqam, Dyustaqa riqsiykanchiqllapa
llullakuqtashina. Chaqa payqam
niwashqa kanchiq: “Uchayuqmi
kangillapa”, nishpa. Piru manam
kriyinchiqllapachu.

Jisukristum allin abugadunchiq

2 [1]Qamkunam kuyashqay wambray-
kunashina kangillapa. Chaymi kay
kartata iskibriykillapa kunashushpa,
ama nima uchata ruranaykillapa. Piru
mayqanninchiq uchata ruraptin-
chiqqam, Tayta Dyuspa ñawpambi kan
suq ancha allin abugadunchiq, faburnin-
chiqta rimanambaq. Paymi ancha allin
Jisukristu. [2]Chaqa Jisukristuqam
wañurqan uchanchiqmanda pirdunawa-
nanchiq. Piru manam noqanchiqpaq-
llachu wañurqanqa. Ashwanmi
wañurqanqa munashpa washayta
yumbay runakunata, warmikunata.

[3]Tayta Dyus kamachikushqanda
kasushpaqam yach'anchiqna: Alliptam
shunqoypi payta riqsini, nishpa. [4]Piru
chay mayqan niq: “Noqam shunqoypi
Dyusta riqsini”, nishpa, piru Dyus

kamachikushqanda mana kasushpaqam llullakuykan. Manam alliptachu rimaykan. 5Piru Dyusta kasuqkunaqam allipta tukuy shunqonwan payta kuyanllapa. Chayshinam yach'anchiq: Dyuspa wambrannam kanchiq, nishpa.
6Piru mayqan niqqam: “Noqam Tayta Dyuspa wambran kani” nishpaqa, Jisukristushinalla kawsanqallapa.

Kay kamachikushqandar kasushunllapa

7Masitakuna, manam iskibriykichu mushuq kamachikushqayta. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki diyamandapacham Dyus kamachikushqanda yach'akushqallapa kangi. Chay kamachikushqandam iskibriykillapa. 8Piru kananqam kay allip kaqtapis iskibriykillapa, mas allita intyindinaykillapa chay yach'akushqaykita. Chaqa Jisukristum Dyus kamachikushqanda rurashqa. Chaymi qamkunapis allitana rurashpaqa, manana tutayaqpishinachu puriykangillapa. Ashwanmi kananqa qamkunapa bidaykipiqa Tayta Dyusna achikchakuykan.
9Piru chay mayqan niq: “Dyuswannam achikpishina kawsaykani” nishpa, piru runa masinda ch'iqnishpaqam, uchangunapilla kawsaykan. Chaymi tutayaqpishina puriykan. 10Piru mayqan runa masinda kuyaqqam Dyuswanna achikpishina puriykan. Chaymi *dyabluqa manana atinchu ishkichiyta, uchata ruranambaqqa. 11Piru chay runa masinda ch'iqniqqam uchanrayku tutayaqpishina kawsaykan. Manchu suq sarkuqa mana yach'anchu: Maytam riykani, nishpaqa. Chayshinallam chay uchayuqkunapis tutayaqpishina puriykanllapa suq sarkushina.
12Kriyiq masitakuna, qamkunam wambraykunashina kangillapa. Chaqa Tayta Dyusmi uchaykikunamanda pirdunashushqa, Jisukristu wañushqanrayku. Chaymi kay kartata iskibriykillapa. 13-14Wakinnikiqam taytakuna kangillapa. Qamkunaqam Jisukristupi kriyishqallapa kangi. Payqam manaraq nimapis kaptin, kashqana. Chaymi paypi kriyishqaykirayku, iskibriykillapa kay kartata. Qamkuna wambra runakunamambis iskibriyki. Chaqa qamkunaqam jwirti kashpa, Tayta Dyus nishqanda tukuy shunqo kriyishpa, dyabluta binsishqallapa kangi. Chaymi qamkunatapis iskibriyki kay kartata. Qamkuna wambrakunamambis iskibriyki, Tayta Dyuspi kriyishqaykirayku. *[Nuta: Achka yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Chay “taytakunam” munan niyta, Dyuspaq yach'achikuqkuna; chay “wambra runakunam” munan niyta, chay yach'achikuqkunapa yanapakuqninguna; chay “wambrakunam” munan niyta, Jisuspi yumbay kriyiqkuna, nishpa.]*
15Amar munayllapachu kay munduta ni kusasningunata. Chaqa mayqan ancha munaq kay mundupi kaq kusaskunataqam mana kuyanchu Tayta Dyustaqa. 16Kay mundupi achka tiyaqkunam kwirpun munashqandalla ruranllapa. Wakinqam imakunata rikashpaqa, ancha munanllapa. Wakinqam ashla imayuq kashpa ichu ashla imata yach'ashpaqa, ancha alabakanllapa. Chay laya yuyaykunaqam mana shamunchu Dyusmandaqa. Ashwanmi shamun uchayuq runakunamanda. 17Kay munduqam tukuy imandin, runakuna munashqambis ushyakaykanna. Limpunam rin chingaq. Piru noqanchiqkuna Dyus munashqanda rurashpaqam, tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq.

Jisukristupa kuntrangunam shamushqa

18Ijitukuna, kay pachaqam rin ushyakaq. Chay diyaqam

ch'ayamuykanna. Manchu qamkunaqa uyashqa kangi: “Rinmi kaq Jisukristuta kuntraq”, nishpa. Allibmi chayqa. Kananqam achka kuntraqkunana kan. Ch'iqninllapam Jisukristuta. Chaymi yach'anchiq: Kay munduqam rinna ushyakaq, nishpa. 19Chay kuntraqkunaqam yumbay noqanchiqmanda akrakashqa. Chaqa paykunaqam yanqa kriyiq tukushpa, pullanchiq kashqallapa karqan. Piru Jisukristupi allipta kriyishpaqach'i, kanangaman pullanchiq kanandallapa. Piru paykuna noqanchiqmanda akrakaptinnam, yach'anchiqllapa: Jisukristupiqam mana alliptachu kriyishqallapa, nishpa.

20Piru Jisukristum qamkunata qoshushqa *Santu Ispiritunda. Chaymi yumbayniki yach'angillapa allip kashqanda. 21Kinsapch'i yuyangillapa: *Jwanqam iskibriwaykan yuyashpa: Manam yach'anllapachu Dyuspaq, nishpa. Manam chayshinachu. Chaqa qamkunaqam yach'angina Dyus nishqanda. Chaymi iskibriykillapa, qamkunata masta yanapashunay. Chaqa yach'angillapanam: Tayta Dyus nishqanqam allip. Manam nima llullachu, nishpa.

22Mayá, ¿pitaq chay llullakuqqa? Payqam nin: “Jisukristuqam mana *Dyus Akrashqan Washadurchu”, nishpa. Chay laya rimaqkunaqam Jisukristuta kuntranllapa. Chaqa payta ñigashpaqam, Tayta Dyustapis ñigaykanllapa. 23Chaymi Jisukristuta ñigaqkunaqa mana Tayta Dyuswanchu. Piru Jisukristupi kriyiqkunaqam Taytanchiq Dyuswambis.

24Chaymi niykillapa: Allitar yuyayllapa Dyus nishqanda. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki diyamandapacham allita yach'akushqallapa kangi pay nishqanda. Chayta allita yuyashpaqam, ringillapa kawsaq Jisukristuwan, Tayta Dyuswambis. 25Chaqa Jisukristuqam ufrisiwashqa kanchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa.

26Chaymi kay kartata qamkunaman iskibriyki, allita yach'anaykillapa, chay llullakuqkuna ama ingañashunanllapa. 27Piru Jisukristum Santu Ispiritunda qoshushqallapa, qamkunapi tiyanambaq. Chaymi manana nisisaryuchu, ni pipis suq laya duktrinata qamkunata yach'achishunan. Chaqa chay Santu Ispiritunmi tukuy ima allip kaqta qamkunata yach'achishungi; manam llullakunatachu. Chayri chay *Santu Ispiritu nishushqanda kasushpa, Jisukristupi allita kriyishpa kawsayllapa.

28Chayri kananqa ijitukuna, Jisukristumanda amana akrakashunllapachu. Ashwanri paypina yuyakushpa kawsashun, pay shamuptin, kushikushpa shuyananchiq, ama nimata manchashpachu. 29Chaqa qamkunaqam yach'angillapa: Dyusmi ancha allin, nishpa. Chaymi chay mayqan allita rurashpa kawsaqqa Dyuspa wambranguna.

Dyuspa wambrangunam kanchiq

3 1¡Yuyayllapa, Tayta Dyusqa anchallana kuyawanchiqllapa! Chaqa kikin wambrangunapaqmi riqsiwanchiqllapa. Allibmi paypa wambranguna kanchiqllapa. Chaymi Dyuspi mana kriyiqkuna mana yach'anllapachu: ¿Ima laya runakunataq Jisukristupi chay kriyiqkunaqa? nishpa. Chaqa Dyusta mana riqsinllapachu yuyayningunapi. 2Kuyashqay masitakuna, kananqam Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. Piru manaraqmi yach'anchiqchu: ¿Imashinaraq rinchiqllapa kaq? nishpaqa. Piru kaytaqam yach'anchiqna: Jisukristu

shamuptinmi, payta rikaptinchiq, Tayta Dyus rin kambyawaqninchiq, Jisukristushina kananchiqllapa, nishpa. 3Chaymi yumbayninchiq Jisukristuta munashpa rikayta, uchanchiqkunata dijaykanchiqllapa, Jisukristushina limpyu shunqoyuq kananchiqllapa.

4Piru uchata ruraqkunam mana kasuykanchu Dyus kamachikushqandaqa. 5Kanan qamkunaqam yach'angina: Jisukristu mana nima uchayuq kashpam, kay pachaman shamurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiq, nishpa. 6Chaymi Jisukristupi kriyiqkunaqa manana kawsanchiqllapachu uchakunata rurashpaqa. Piru chay uchata ruraqkunaqam Jisukristupi mana alliptaqa kriyinllapachu, ni riqsinllapachu paytaqa shunqonllapapi.

7Chayri ijitukuna, amakish dijakangillapachu, ni pipis ingañashunanqa. Chaqa allita rurashpa kawsaqqam allin runana. Paymi Jisukristushina shumaqtana kawsaykan. 8Piru uchata rurashpa kawsaqkunaqam *dyablupa wambranguna. Chaqa Tayta Dyus wichukushqan diyamandapacham dyabluqa uchata rurashpalla kawsan. Chaymi Dyuspa Churin Jisukristu shamurqan chingachiq dyablu chay mana alli rurashqanda.

9Dyusqam washawashqa kanchiq, wambranguna kananchiqllapa. Chaymi *Santu Ispiritun shunqonchiqpi tiyaptin, manana atinchiqchu kawsayta uchakunata rurashpa. 10Ancha riqsiypaqllam Dyuspa wambranguna, dyablupa wambrangunaqa. Chaqa chay dyablupa wambrangunaqam mana allikunata rurashpa kawsanllapa. Kanan runa masindapismi mana kuyanllapachu.

Kuyanakushunllapa suqwan suqwan

11Chaqa Dyusmi kamachiwanchiq, kuyanakunanchiq suqwan suqwan. Chaytaqam unaymandapacha uyashqallapa kangi. 12Chayri ama chay unay *Kayinshinaqa kashunllapachu. Paymi dyablupa karqan. Chaymi masanda wanchirqan. Mayá, ¿imapaqtaq masandaqa wanchirqanqa? Chaqa chay Kayinmi mana allikunata rurashpa kawsaq. Chay masan *Abilqam allikunata rurashpa kawsaq. Chaymi chay Kayinqa imbidyashpa, masan Abilta wanchirqan.

13Kuyashqay masitakuna, Jisukristupi mana kriyiqkuna ch'iqnishuptinllapaqa, ama yuyayllapachu: ¿Imapaqraq ch'iqniwan? nishpaqa. 14Chaqa noqanchiqpismi Dyuspi manaraq kriyishpa, chingananchiq karqanchiqllapa. Piru kananqam suqwan suqwan kuyanakunchiq. Chaymi yach'anchiqllapa: Mushuq bidamannam yaykushqa kani, nishpa. Piru suqkunata mana kuyaqkunaqam wañushqashinaraq. 15Chaymi suqkunata ch'iqniqkunaqa rinllapa chingaq. Chaqa Dyuspaqqam paykunaqa suq matansyirushina. Kanan qamkunaqam yach'angi: Mayqan matansyiru kashpaqam, mana rinchu washakaq, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanambaq, nishpa. 16Piru Jisukristum yach'achiwanchiq imashina kuyanakunanchiq. Chaqa paymi kuyawaqninchiq wañurqan washawananchiq. Chaymi noqanchiqkunapis kriyiq masinchiqkunata kuyashpa, listu kashunllapa wañunanchiq, paykunata washananchiq. 17Piru mayqanninchiq kriyiq masinchiqta mana nimayuqta rikashpa, mana yanapashpa imanchiqwanqam, mana nimatapis Tayta Dyustaqa kuyaykanchiqchu. 18Kuyashqay wambrakuna, amar shiminchiqwanllaqa kuyashunchu runa masinchiqkunataqa. Ashwanri allipta kuyashpa, paykunata yanapashunllapa.

Allitar rurashun, ama penqakunanchiq

19Chayshina kuyanakushpaqam yach'anchiqna: Dyuspa allip

wambranmi kani, nishpa. Chaymi paypa ñawpanman ch'ayashpaqa, manana rinchiqllapachu penqakuq. 20Chaqa mana allita rurashpaqam, das syintinchiq shunqonchiqpi: Ama chaytaqa ruranaytachu, nishpa. Piru Tayta Dyusqam noqanchiqmanda mas pwidiq kashpa, masta yach'an. Chaymi payqa tukuy ima rurashqanchiqta yach'ashpapis, atin pirdunawayninchiqta. 21Chaymi kuyashqay masitakuna, allita kawsashpaqa, shunqonchiqpi manana nimata syintishpachu, atinchiqna kushikuyta Dyuspa ñawpambi. 22Chaqa Dyus kamachikushqanda kasushpa, pay munashqanda ruraptinchiqmi, mañakushqanchiqta rin qowaqninchiq. 23Paymi kamachiwashqa kanchiq, Churin Jisukristupi kriyinanchiqllapa, suqwan suqwan kuyanakunanchiq, pay niwashqanchiqshina. 24Chaymi Dyus kamachikushqanda kasuqkunaqa paywanna kawsanchiqllapa. Kanan Dyuspismi shunqonchiqpi kawsan. Mayá, ¿imashinam yach'anchiq: Tayta Dyusmi noqanchiqpi kawsan, nishpaqa? Chaytaqam yach'anchiq, Santu Ispiritunda qowaptinchiq.

¿Pim Dyuspa Santu Ispiritunwan, pim dyabluwan?

4 1Kuyashqay masitakuna, kay mundupiqam *Dyuspaq achka rimaq tukuqkuna puriykanllapa: “Dyus niwashqandam rimani” nishpa. Amakish dijakangillapachu ingañashunambaq. Ashwanri paykunataqa allita mallipayllapa yach'anayki: ¿Allipchu Dyuspa *Santu Ispiritunwan ichu mana? nishpa. 2Kayshinam atingillapa riqsiyta: Kay runam Dyuspa Santu Ispiritunwan, nishpa. Dyuspa Ispiritunwan puriqkunaqam ninqallapa: “Siñurninchiq Jisukristum Dyusmanda shamushpa, kay mundupi nasirqan noqanchiqshina kwirpuyuq”, nishpa. 3Piru mayqan rimaq: “Jisukristuqam mana kwirpuyuqchu shamushqa”, nishpaqam, mana Dyuspa Santu Ispiritunwanchu. Chaykunaqam *dyablupa ispiritunwan. Chaqa chay dyabluqam Jisukristuta kuntran. Qamkunaqam uyashqa kangi: “Chay dyablupa ispiritunmi rin shamuq” nishpa. Chayqam allip kashqa. Kananqam allipta kay mundupina puriykan.

4Ijitukuna, qamkunaqam Dyuspa wambranguna kangillapa. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa qamkunapi tiyan. Payqam mas pudirniyuq chay llullakuqkunapa ispiritunmandaqa. Chaymi qamkunaqa binsishqallapa kangi kay mundupi llullakuqkunata. 5Chay llullakuqkunaqam kay mundupa imangunapi yuyakushpalla rimanllapa. Chaymi Dyuspi mana kriyiqkunaqa paykunata ancha allita uyanllapa. 6Piru noqanchiqkunaqam Dyuspa wambranguna kanchiqllapa. Chaymi yach'achikuptinchiq, Dyusta kasuqkunaqa ancha allita kasuwanchiq. Piru dyablupa kaqkunaqam mana munanllapachu kasuwayninchiqta. Chayshinam atinchiq riqsiyta: Mayqanmi Dyuspa wambran kashpa, allip kaqta riman; mayqanmi dyablupa wambran kashpa, llullakun, nishpa.

Tayta Dyusmi yumbayta kuyawanchiq

7Kuyashqay masitakuna, Dyusmi ancha kuyawanchiq. Chayri noqanchiqkunapis suqwan suqwan allita kuyanakushun. Chayshina yumbaywan kuyanakushpaqam, Dyuspa wambranguna kanchiqllapa. Paytaqam shunqonchiqpi allita riqsinchiq. 8Tayta Dyusqam ancha kuyakun. Chaymi mana kuyakuqkunaqa mana paypa wambrangunachu. Chaqa shunqombiqam mana paytaqa riqsinlla-

pachu. 9Tayta Dyusmi suq Churiyuqlla
kashpapis, chay Churinda
kach'amurqan kay munduman,
uchanchiqrayku wañunambaq,
Dyuswan tukuy tyimpu kawsananchiq-
llapa. Chaymi yach'anchiq: Dyusmi
ancha kuyawanchiq, nishpa. 10Chaqa
manam noqanchiqkunachu Dyusta
puntata kuyashqachu kanchiq.
Ashwanmi Dyusqa noqanchiqkunata
puntata kuyawashqa kanchiq. Chaymi
kach'amurqan Churin Jisukristuta kay
pachaman, wañushpa, uchanchiqkuna-
manda pirdunawananchiq.
11Chayri kuyashqay masitakuna,
chayshina Tayta Dyus ancha kuyawaptin-
chiqqa, noqanchiqkunapis suqwan suqwan
kuyanakushun. 12Manam pipis Tayta
Dyustaqa rikashqachu. Piru kuyanakuptin-
chiq suqwan, suqwanqam, Dyuspa Santu
Ispiritun shunqonchiqpi tiyashpa
yanapawanchiq, mas allita kuyanakunan-
chiq. 13Chaqa Santu Ispiritunda qowaptin-
chiqmi, yach'anchiqllapa: Dyuswannam
allipta kaykanchiq. Paypismi allipta
noqanchiqwan, nishpa. 14Noqaykuna
kikiymi rikashqallapa kani Dyuspa
Churindaqa. Chaymi tistigunguna kashpa,
allipta niykillapa: Dyusmi Churinda kay
munduman kach'amurqan, yumbayta
washawananchiq. 15Kanan mayqan
yuyakuqmi: “Jisukristuqam Dyuspa
Churin” nishpa, payqam Tayta Dyuswan.
Dyuspismi paywan.
16Kanan yach'anchiqmi: Dyusmi ancha
kuyawanchiq. Chaqa paymir ancha
kuyakuqqa. Chaymi yumbay allita
kuyakuqqa Dyuswanna. Dyuspismi
paykunawanna. 17Chayshinam noqanchiq-
kunaqa kay mundupi kawsashpaqa,
yach'akuykanchiq Jisukristushina
kuyanakushpa kawsayta. Chaymi jwisyu
diya ch'ayamuptinqa, mana manchash-
pachu rinchiqllapa kushikuq. 18Chaqa
noqanchiqkuna Tayta Dyuswan
kuyanakushpaqam, manana manchan-
chiqchu: Paych'i rin kastigawaq, nishpaqa.
Piru chay kastiguta shuyaqkunaqam ancha
manchashpa, llakishpa kawsaykanllapa.
Chaymi chay manchaqkunaqa manaraq
allitaqa yach'akushqachu kuyanakuyta.
19Tayta Dyusmi puntata noqanchiqkunata
kuyawashqa kanchiq. Chaymi noqanchiqku-
napis paytaqa kuyanchiqllapa. 20Piru chay
mayqan rimaq: “Noqaqam Dyusta kuyani”
nishpa, piru runa masinda ch'iqnishpaqam,
llullakuykan. Chaqa runa masinda rikashpa
mana kuyaqqam mana Dyustaqa
atinmanchu kuyayta mana rikashpaqa.
21Chaymi Jisukristuqa kayshina kamachi-
washqa kanchiq: “Dyusta kuyaqkunaqar
runa masingunatapis kuyanqallapa”, nishpa.

Dyuspir allita yuyakushunllapa, ama uchayuqkunashina kawsananchiq

5 1Dyuspa yumbay lijitimu wambrangu-
naqam kriyinchiqllapa: Jisukristum
*Dyus Akrashqan Washadur, nishpa. Chayri
Tayta Dyusta allipta kuyashpaqa, wambran-
gunatapis kuyashun. 2Chayshina Dyusta
kuyashpa, kamachikushqanda kasushpaqam,
yach'anchiqna: Dyuspa wambrangunata-
pismi kuyaykanchiq, nishpa. 3Chaymi
Dyusta kuyashpaqa, kamachikushqanda
kasunchiqllapa. Kanan chay kamachikush-
qanqam mana trabajuschu kasunanchiqqa.
4Chaqa Dyuspa wambranguna kashpa, paypi
kriyishpaqam, binsinchiq kay mundupi
tiyaqkunapa mana baliq yuyayningunata.
5Atinanchiq binsiytaqam ancha allita
kriyishunllapa: Siñurninchiq Jisukristum
Dyuspa Churin, nishpa.

Kaykunam yach'achiwanchiq Jisukristupaq

6Kimsa tistigu layakunam
yach'achiwashqa kanchiq: Jisukristum
syilumanda shamurqan, nishpa. Puntata
Jisukristu yakupi shutikuptinmi, suq
tistigushina karqan. Chaymandaqam

kruspi wañushpa, yawarninda ich'aptin,
suq tistigushina karqan. Dyuspa *Santu
Ispiritumbismi Jisukristupa faburninda
rimarqan. Chay Santu Ispiritumbismi
mana llullakuq tistigu karqan. 7Jisukristu-
paqqam ⌞syilupipis⌟ kimsa tistigukuna kan.
⌞Suqmi Tayta Dyus. Suqqam Jisukristu
kikin. Suqqam Dyuspa Santu Ispiritun.
Chay tistigukunaqam kimsa kashpapis
suqlla. 8Chay nishushqayshinam kay
pachapipis kimsa tistigu layakuna
yach'achiwanchiq Jisukristupaq.⌟ Suqmi
Dyuspa Santu Ispiritun, suqqam chay
shutikushqan yaku, suqqam kruspi
ich'ashqan yawarnin. Chay kimsandinmi
suq yuyaytalla Jisukristupaq
yach'achiwanchiq. 9Chaqa allin runakuna
niwashqanchiqtam kriyinchiqllapa,
¿manachu? Piru Dyus niwaptinchiq Churin
Jisukristupaqqa, masta kriyishunllapa.
Chaqa Dyusqam mas allin tistigu chay allin
runakunamandaqa. 10Jisukristupi kriyiqku-
naqam tukuy shunqo yuyakunchiq:
Allibmi Jisukristuqa Dyuspa Churin,
nishpa. Piru suq runa Jisukristupi mana
kriyishpaqam, Tayta Dyuspipis mana
kriyinchu. Chaqa Tayta Dyus Churin
Jisukristupaq nishqandaqam mana
kriyinchu. Chaymi Tayta Dyuspaq alabis
niykan: “Yanqam llullakun” nishpa.
11Chaqa Dyusqam niwashqa kanchiq
Churimbaq: “Churiy wañushqanraykum
rini washashuqllapa, tukuy tyimpu
noqawan kawsanaykillapa”, nishpa.
12Chaymi Dyuspa Churimbi kriyishpaqam,
tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq. Piru
Dyuspa Churimbi mana kriyishpaqam,
mana tukuy tyimpu rinchiqllapachu
kawsaq Dyuswanqa.

San Jwanmi kartanda ushyashpa, kayshina kriyiq masingunata kunarqan

13Kay kartatam iskibriyki qamkuna
Dyuspa Churimbi kriyiqkunaman,
yach'anaykillapa: Dyuspa Churimba
shutimbi kriyishpam, tukuy tyimpu
Dyuswan rinchiqllapa kawsaq, nishpa.
14-15Kananqam ancha yuyakunchiq-
llapa Dyuspi. Chaqa yach'anchiqmi:
Dyus munashqanda mañakuptin-
chiqqam, payqa uyawaqninchiq, rin
qowaqninchiq, nishpa.
16-17Masitakuna, kanmi ishkay laya
uchakuna. Suq layaqam runakunata
dañachin wañunambaq. Suq layaqam
dañachin, piru mana wañunambaqchu.
Yumbay laya mana alli rurashqanmi
uchakuna. Piru suq laya uchaqam
runakunataqa ancha dañachin wañunan-
llapa. Chay wanchikuq uchapaqqam mana
nimata niykillapachu. Piru chay suq laya
uchata ruraqkunapaqmi niyki: Dyusmanri
mañakuyllapa chay masaykikunata
pirdunanambaq, nishpa. Qamkuna
mañakuptikiqam, Dyusqa paykunata
uchangunamanda rin pirdunaq.
18Dyuspa wambrangunaqam manana
kawsanchiqllapachu uchakunata
rurashpaqa. Chaqa Jisukristuqam ancha
allita noqanchiqtaqa kwidawanchiq,
*dyablu ama uchata rurachiwananchiq.
19Chaymi yach'anchiqllapa: Dyuspam
kanchiqllapa, nishpa. Piru Dyuspi
yumbay mana kriyiqkunaqam dyablu
kamachishqanda ruranllapa.
20Noqanchiqkunaqam yach'anchiq:
Dyuspa Churinmi shamushqa, nishpa.
Chaqa payqam yach'achiwashqa
kanchiq, riqsinanchiq Tayta Dyusta
shunqonchiqpi. Paymi allip Dyusqa.
Kananmi Jisukristupi yuyakushpa
kawsanchiqllapa. Chaqa paypismi allip
Dyus kashpa yanapawanchiq, tukuy
tyimpu kawsananchiqllapa.
21Chayri ijitukuna, kwidakayllapa,
ama yuyakunayki yanqa *amitu
layakunapi. Chayshina kanqa. (Chayta-
llam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JWANMI

KAY SIGUNDA KARTATA ISKIBRIRIRQAN

(2 JWAN)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? *San *Jwanqam Jisukristupa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Wakin yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Kay kartatam iskibrirqan suq kriyiq masin warmiman, tukuy ayllundinman. Piru wakingunaqam yuyanllapa: Kay kartataqam iskibrirqan suq *ilgisyaman. Chaymi mana allitaqa yach'anchiqchu: Pikunamanmi iskibrirqan, nishpa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam iskibrirqan, Jisukristupi kriyiqkunata kunanambaq, kuyanakushpa kawsananllapa; llullata yach'achikuqkunamanda kwidakananllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Jwan 1.1-6 niwanchiqllapa, allip kaqta kriyishpa, kuyanakushpa kawsananchiq.

2 Jn. 1.7-11 niwanchiq, kanmi ancha achka llullata yach'achikuqkuna. Paykunaqam yach'achikun: “Dyuspa Churin Jisukristuqam mana kwirpuyuqchu kay mundumanqa shamurqan”, nishpa. Chayri chay ingañakuqkuna mayqanninchiqman ch'ayawaptinchiqqa, ama pusadataqa qoshunllapachu.

2 Jn. 1.12-13 niwanchiq, Jwanmi yuyarqan chay kriyiq masingunata das rinan watukuq, nishpa.

Allip kaqta kriyishpa, kuyanakushun

1-2Ancha rrispitashqa panisita, Tayta Dyusmi qamta, wambraykikunata akrashushqallapa, paypa wambranguna kanaykillapa. Chaymi qamkunaqa noqapa masaykunashina kangillapa. Chayraykum noqa *yach'achikuq ansyanu kashpa, kay kartata iskibriykillapa chaypi yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunaman. Chaqa qamkunapismi noqaykunashina allip kaqta kriyishqallapa kangi. Chaymi noqaqa kriyiq masinchiqkunawan allipta kuyaykillapa. Chaqa yumbayninchiqmi allip kaqta tukuy tyimpu rinchiqllapa kriyiq. 3Chaymi mañakuni Tayta Dyusman, Churin Jisukristuwan tukuy imapi yanapashunan, ama manchashpa, ashwan kushikushpa, kuyanakushpa, allip kaqta kriyishpa, shumaqta kawsanaykillapa.

4Wakin wambraykikunatam tarishqa kani allip kaqpi kriyishpa, kawsaykaqta. Paykunaqam Dyus kamachikushqanda kasushpa, shumaqta kawsaykanllapa. Chaymi ancha kushikuni. 5Chayraykum

kuyashqa panisita, kananqa qamkunata rrugaykillapa, noqaykunawan shumaqta kuyanakunanchiq. Manam mushuq yuyashqaytachu kamachiykillapa. Chaytaqam unaymandapacha uyashqallapa kanchiq. 6Chaqa Tayta Dyusmi kamachiwashqa kanchiq kuyanakunanchiq. Chaymi Dyusta allipta kuyashpa, mana shaykuq rinchiqllapa kasuq chay niwashqanchiqta.

Achka llullakuqkunam puriykan

7Chaqa kay mundupiqam achka llullakuqkuna puriykanllapa. Kwidawkish qamkunata ingañashungiman. Chay llullakuqkunaqam mana munanllapachu kriyiyta: Jisukristuqam allip kwirpuyuq runa kashpa, shamushqa kay munduman, nishpaqa. Chay layata yuyaqkunaqam ingañakuq runakuna. Jisukristutam kuntranllapa. 8¡Kwidakayllapa! Qamkunaqam Dyuspaq allita yach'achikuykangi. Chay llullakuqkunata kasushpakish, mana ch'askingimanchu Dyusmanda yumban irinsyaykita. Amakish chayshinaqa kanqachu. Munanim Dyusmanda yumbay irinsyaykita ch'askinaykillapa.

9Mayqan runa ichu warmi Jisukristu nishqanda dijaqqam manana Dyuswanchu. Piru Jisukristu nishqanda yach'achikuqqam Tayta Dyuswan, Jisukristuwambis. 10Chay llullakuqkuna munaptin ch'ayashuyta, chay mana baliq duktrinanda yach'achikunanqa, ama ch'ayachiyllapachu wasikimanqa ni “Dyus yanapashunqa” niyllapachu. 11Chaqa mayqan chayshina ch'ayachiqqam yanapaykan, masta ingañakunanllapa.

San Jwanmi kayshina kartanda ushyarqan

12Mastam munani willashuyta. Piru munanim shamuyta qamkunaman, chaypi parlashpa, masta kushikunanchiq. Chaymi mana munanichu kay kartapilla masta parlachishuyta.

13Kaypi tiyaq kriyiq masinchiqkuna qamkunapa masaykikuna. Chaqa Tayta Dyusmi paykunatapis akrashqa, paypa wambranguna kanambaq. Chaymi kaypi tandakaqkunapis napaykushungillapa. Chayshinalla kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JWANMI

KAY TIRSIRA KARTATA ISKIBRIRIRQAN

(3 JWAN)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? *San *Jwanqam Jisukristupa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pipaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam iskibrirqan kay kartataqa kriyiq masin Gayupaq. Gayuqam Jisukristupaq yach'achikuqkunata yanaparqan, pusadata, mikunata qoshpa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay kartataqa iskibrirqan kuyashqa kriyiq masin Gayuta alabashpa, kunashpa, animachishpa, kriyiq masingunata mana shaykuq yanapanambaq.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

3 Jwan 1.1-8 niwanchiqllapa, chay runa Gayum suqkunata yanapashpa, ancha shumaqta kawsashqambaq.

3 Jn. 1.9-11 niwanchiq, suq runa Diwtrifis shutiqmi mana yanaparqanchu payman shamuq kriyiq masingunata. Kanan San Jwamba washandam rimarqan. Niwanchiqpis ama chay Diwtrifisshinaqa kananchiqllapa.

3 Jn. 1.12 niwanchiq, suq ancha allin runa Demetrupaq.

3 Jn. 1.13-14 niwanchiq, Jwanmi ancha munarqan das shamuyta, Gayuta watukuq, nishpa.

San Jwanmi alabarqan Gayuta

1 Kuyashqay kriyiq masita Gayu, noqa *yach'achikuq ansyanu kashpam, kay kartitata iskibriyki. Chaqa alliptam kuyayki.

2 Kuyashqay masita, yach'anim, ancha allitash kawsaykangi Tayta Dyuswan, nishpa. Chaymi ancha mañakuni, allilla kashpa, ancha kushikushpa kawsanayki. 3 Wakin kriyiq masinchiqkunam ch'ayamushpa, niwarqan: Chay Gayum Siñurninchiqta ancha allita kuyashpa, kasun. Allip kaqpi kriyishpam, shumaqta kawsan, nishpa. Chayshina niwaptinmi, ancha kushikushqa kani. 4 Qamkunaqa noqa yach'achishuptiy Dyuspi kriyishpaqam, wambraykunashina kangillapa. Kanan tukuy imamandam masta kushikuni yach'ashpa: Yumbay wambrayshina kaqkunam Dyusta kasushpa, allip kaqpi kriyishpa, kawsaykanllapa, nishpa.

5 Kuyashqay kriyiq masita, imapipis yanapashpa kriyiq masinchiqkunataqam, ancha allita ruraykangi. Chay

karumanda shamuq kriyiq masinchiqkunata yanapashpaqam, mas allita ruraykangi. 6Chay yanapashqaykikunaqam tandakaq kriyiq masinchiqkunapa ñawpambi parlashqallapa: Chay masanchiq Gayum noqaykunata kayshina ancha kuyawashqa, nishpa. Ancha allitach'i rurangiman masita, chay shamuqkunata imawambis yanapashpa, ñanda rinambaqqa. Chayshina yanapaptikim, Dyusninchiqqa ancha kushikun. 7Chaqa chay kriyiq masinchiqkunam Jisukristu nishqanda yach'achikushpa puriykanllapa. Chaymi paykunapa iman faltaptinqa, kriyiq masinchiqkunamandalla imatapis ch'askinllapa. Manam ch'askinllapachu chay mana kriyiqkunamandaqa. 8Chayraykur noqanchiqpis paykunata yanapashun, paykunawan pulla Dyusta sirbinanchiq, allip kaqta yach'achikushpa.

Diyutrifismi mana allikunata rurarqan

9Kach'amushqam kani suq kartata qamkunaman. Piru chay runa Diyutrifismi munashpa kamachiyta kriyiq masinchiqkunata, mana munanchu kasuwayta. 10Chaymi payqa llullakushpa, yanqakunata noqapaqqa riman. Manam kuntintakanchu yanqakunata rimashpapis. Ashwambam mana ch'ayachinchu qamkunaman shamuqkunata. Ashwambam chay suq kriyiq masinchiqkunatapis kamachin, ama ch'ayachinanllapa. Mayqan ch'ayachiqtaqam qatin tandakashqan kriyiq masinchiqkunamanda. Chaymi shamushpa, chay Diyutrifistaqa qaqllambi rini anyaq.

11Kuyashqay masita, ama kawsaychu chay mana allin runakunashinaqa. Ashwanri kawsay chay allin runakunashina. Chaqa allin runakunaqam Dyuspa wambranguna. Piru chay mana allita ruraqkunaqam Dyustaqa mana riqsinllapachu shunqombiqa.

Demetrum allita rurarqan

12Masanchiq Demetruqam mana chay malukunashinachu. Payqam ancha allita kawsan. Yumbaymi paypaqqa ninllapa: “Ancha allinmi” nishpa. Chay nishqangunaqam allip. Noqaykunapismi tistigu kashpa niykillapa: “Payqam ancha allin masanchiq”, nishpa. Chaqa qamqam yach'angi: Manam nunka llullataqa rimanillapachu, nishpa.

Kayshinam ushyakan kay karta

13-14Mastam munani willashuyta. Lukismi yuyani shamuyta watukushuq. Chaymi chaypina parlashun. Chayraykum kay kartapi mana munanichu masta willashuyta.

15Mayá, Dyus yanapashunqa, shumaqta kawsanaykillapa. Kaymanda yumbay kriyiq masinchiqkunapis qamkunata napaykushungi. Noqapa shutiypir napaykuy yumbay yanasuykunata (yanasaykunata). Chayshina kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JUDASMI
KAY KARTATA ISKIBRIRQAN
(JUDAS)

¿Pitaq karqan San Judas? Kinsapch'i kay Judasqa Jisukristupa, Santyagupa masan karqan. (Chay Santyagullam *Jakubupis shutirqan.) (Liyishunllapa San Matiyu 13.55.) Payqam mana chay Judas Iskaryutichu karqan. Ashwanmi Jisuspi ancha allita kriyiq karqan.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Iskibrirqanqam Jisukristupi yumbay kriyiqkunaman.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay tyimpupiqam achka llullata yach'achikuqkuna karqan. Suqkunatam yach'achirqanllapa, uchata rurashpa kawsananllapa. Chaymi Judasqa kriyiq masingunata kay kartapiqa kunarqan, chay llullata yach'achikuqkunamanda kwidakashpa, ama Jisukristumanda akrakananllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Judas 1.1-2 niwanchiqllapa, Judasmi Dyuspi kriyiqkunaman kay kartata iskibrishqambaq.

Jud. 1.3-16 niwanchiq, kwidashunri yumbay llullakuqmanda. Chaqa paykunaqam kayshina ninllapa: “Dyusqam ancha allin. Chaymi mana allita ruraptinchiqpis, mana rinchu kastigawaqninchiq. Chayri munashqanchiqta rurashunllapa”, nishpa. Piru Dyusmi paykunata ancha rin kastigaq.

Jud. 1.17-23 niwanchiq, ama Dyusmanda akrakananchiq, shaykuq kriyiqkunata animachinanchiq, Dyuspi tukuy shunqo kriyirinanllapa.

Jud. 1.24-25 niwanchiq, ancha pudirniyuq Tayta Dyusninchiqta alabananchiq, washawashqanchiqrayku, nishpa.

San Judasmi iskibrirqan Dyus akrashqangunata

[1]Kuyashqay masitakuna, noqam *Jakubupa masan *Judas kani.

Jisukristupa kriyadunmi kani. Chaymi kay kartata iskibriykillapa qamkuna Dyuspi kriyiqkunaman. Chaqa qamkunatam Taytanchiq Dyusqa akrashushqa, paypa wambranguna kanaykillapa. Chaymi Jisukristupi yuyakuptikillapa, payqa allita kwidashungillapa. [2]Tayta Dyusmanmi mañakuni, ancha llakipashushpa, kuyashushpa, qamkunata yanapashunambaq, shumaqta kawsanaykillapa.

Kwidakashunri llullakuqkunamanda

3-4Kuyashqay masitakuna, ancham munarqani qamkunata yuyachishuyta Tayta Dyus washawashqanchiqpaq. Lukismi yach'ashqa kani: Llullakuqkunash shamushqa qamkunaman ingañashuq, nishpa. Chaymi iskibriykillapa rrugashushpa Dyus nishqandalla qamkuna yach'achikunayki tukuy animuykiwan, binsinaykillapa chay llullakuqkunata. Chaqa Jisukristupa duktrinanqam mana nunka kambyakanchu. Piru chay malukunaqam Dyuspa duktrinanda dañachishpa, ninllapa: "Dyusmi ancha allin. Chaymi mana allita ruraptinchiqpis, mana rinchu kastigawaqninchiq. Chaymi atinchiq rurayta tukuy ima kwirpunchiq munashqanda", nishpa. Chayshina rimaqkunaqam Taytanchiq Dyusta, Siñurninchiq Jisukristuta ñiganllapa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunapaqqa unaymandapacha siñalashqa chingananllapa.

5Chayraykum qamkuna yach'aptikipis, munani yuyachishuyta imashinam Dyusninchiq kastigan chay mana kasuqkunata, nishpa. Rikayllapa, Tayta Dyusmi isrraylinukunata *Ijiptu nasyunmanda surqoshpa, paypi mana kriyiqkunata chingachirqan. 6Malu anjilkunatapismi kastigarqan. Paykunaqam karguyuq kashpapis, mana kuntintakashpachu, munarqanllapa Dyuspa kargunda qoch'iyta. Chaypaqmi Dyusqa paykunata prisushpa, kadinakunawan watashpa, tutayaqman wichukurqan, chaypi kanambaqllapa jwisyu diya ch'ayamunangaman. 7Chaymandaqam chay malu anjilkunashina chay *Sudumapi, Gumurrapi tiyaqkuna, chay sirkambi tiyaqkunapis malukunapaq tikrakarqanllapa. Chay runakunaqam ullqopura warmiwanshina puñurqanllapa. Tukuy laya mana allikunata rurashpam, animalkunashina kawsarqanllapa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunata kastigarqan mana nunka wañuq ninawan. Chayri chay kastigupaq yach'ashpaqa, amana paykunashinaqa kawsashunllapachu. Ashwanri intyindishun: Tayta Dyusqam kastigan uchayuqkunata, nishpa.

8Chay llullakuq runakunaqam musqoyningunapi imata rikashpa, mana nimatapis intyindishpachu, kwirpun munashqandalla ruranllapa. Mana munashpa kasuyta Siñurninchiqtam, asta musyanllapa ancha pudirniyuqkunata. 9Piru ni Dyuspa ancha pudirniyuq anjil Migilqam chayshina maldisyan. Chaymi payqa *Muysispa kwirpunda *dyabluwan qoch'inakushpa, dyablutaqa mana musyarqanchu. Ashwanmi kaytalla nirqan: "¡Tayta Dyusri anyashunqa!" nishpa. 10Piru chay llullakuq runakunaqam mana intyindishpachu, musyanllapa asta chay mas pudirniyuq ispiritukunata. Chaqa mana intyindiq animalkunashinam kwirpun munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Chaymi chay uchangunarayku rinllapa chingaq.

11¡Ay, chay llullakuqkunaqa, imananqaraqri! Chaqa paykunaqam *Kayinshina uchata rurashqallapa. *Balanshinam Dyusmanda akrakashqallapa, qellayta ganananllaparayku. Chay mana kasukuq runa *Kurishinam mana munanllapachu Dyus nishqanda ruraytaqa. Chaymi rinllapa wañuq.[a] 12Kriyiq masipura kushikushpa tandanakuptiki mikuqmi, chay ingañakuqkunaqa mana undaq mikunllapa, upyanllapa. Manam pitapis penqakunllapachu. Chaymi paykunarayku penqakungillapa. Malu michidurshinam paykunalla kwidakanllapa. Mana tamyayuq wayra apaq pukutayshinam mana nimatapis yanapawanchiqchu. Paykunaqam chay mana puqoq

a 11 [Génesis 4.8, Números 31.16, Números 16]

plantashina. Chaqa tyimpun
ch'ayamuptinqa, yanqa rinchiq maskaq,
¿manachu? Chayshinallam chay llullakuq-
kunapis wañushqa, chakishqa,
ch'upanmanda pilashqa plantashina.
13Manchu *mar yakuqa waqmanda
kaymanda maqchikamushpa,
babash'kunata wichukun manyaman.
Chayshinallam chay llullakuqkunapis
kallpatikunllapa, mana allikunata
rurashpa. Paykunaqam chay lusiru
ishkishpa chingaqkunashina. Chaymi
sintinsyadu, tukuy tyimpu mas tutayaqpi
kawsananllapa.
14Chay punta runa *Adamba tatara
willkamba tatara willkanmi Inuk shutirqan.[b]
Tayta Dyusmi chay Inuktaqa chay llullakuq-
kunapaq kayshina rimachirqan:
—¡Rikay! Siñurninchiqmi ancha achka
mil anjilningunawan shamuykan,
15yumbayninchiqta jusgawananchiq,
allinda, malutapis. Chaqa malukunataqam
rin kastigaq, yumbay mana allikunata
rurashqanrayku, payta kuntrashpa,
maldisyashqanrayku, nishpa.
16Kanan chay mana alli ruraqkunaqam
ancha kijakushpa, tukuy imapaq rimatikun-
llapa. Kawsanllapam kwirpun munashqan-
dalla rurashpa. Ancha alabakashpam, mishki
mishkita yap parlachinllapa runa masinda,
iman kaqta munashpa surqoyta.

Judasmi kriyiq masingunata kunarqan

17Kuyashqay kriyiq masitakuna, ama
qonqayllapachu Siñurninchiq Jisukristupa
*apustulninguna chay tyimpu nishushqan-
llapata. 18Paykunaqam willashurqanllapa:
“Jwisyu diya sirkana kaptinmi, burlakuq
runakuna rin kaq. Paykunaqam rinllapa
kawsaq mana baliq munashqandalla
rurashpa”, nishpa. 19Rinllapam animachiq
kriyiq masinchiqkunata, paykunapura
akrakananllapa. *Santu Ispiritum
paykunapi mana kaptin, rinllapa puriq
kwirpun munashqandalla rurashpa.
20Piru qamkuna, kuyashqay masitakuna,
mana shaykuq animachikuy, mas allita
Tayta Dyuspi kriyinayki. Santu Ispiritun
qamkunata yanapashuptinri, Tayta Dyusman
mañakuyllapa. 21Tayta Dyusqam ancha
kuyawanchiqllapa. Chayri paymanda ama
akrakashpachu, ashwan kushikushpa
Siñurninchiq Jisukristuta shuyashunllapa.
Chaqa paymi ancha llakipawaqninchiq,
shamushpa rin apawaqninchiq, paywan
tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.
22Chayri Jisukristupi mana allita
kriyiqkunata animachiyllapa, paypi
tukuy shunqo kriyinanllapa. 23Chay-
shina Dyuspaq suqkunata
yach'achishpa, washashpam, alabis
rrastraykangimanshina, ama ninaman
yaykunanllapa. Kanan suq uchayuqku-
natapis llakipayllapa. Piru chay laya
uchakunatakish rurachishungiman. Ay,
uchanllapaqar suq millanaypaq kanqa
qamkunapaqqa, suq ancha mapa
millanaypaq lach'apashina.

Tayta Dyusta alabashunllapa

24-25Kananqa ⌞Siñurninchiq Jisukristu
yanapawaptinchiq⌟ tukuy tyimpu
alabashunllapa ancha yach'ayniyuq
Taytanchiq Dyusta. Chaqa payllam
Dyus. Pudirninwanmi washawanchiq,
ama paymanda akrakananchiq.
Ashwanmi ancha kushikushpa, mana
nima uchayuqta rurawaqninchiq,
ch'ayachiwanchiq paypa llipyaykaq
ñawpanman. Chayri payqa tukuy
tyimpu ancha pudirniyuq kanqa. Ancha
llipyanqa. Yumbayta kamachinqa.
¡Chayshinam unaymandapacha ancha
pudirniyuq kashqa! ¡Chayshinallam
kanambis! ¡Chayshinalla kanqa tukuy
tyimpu! (Chaytallam iskibriykillapa.)

b 14 [Génesis 5.18, 21-24]

JISUKRISTU SAN JWANDA RIKACHISHQANGUNA
(APUKALIPSIS)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? Paymi Jisuspa dusi *apustulninmanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta Jwambaq yach'ananchiq. Kay librutaqam iskibrirqan suq ancha padisishqan tyimpupi. Chaqa chay *rrumanu gubyirnu *Sesarqam Jisuspi kriyiqkunata ancha qesachashpa, Jwanda aparqan pinitinsyaman *isla allpa Patmus shutiqman. Chay lugarpim kay librutaqa iskibrirqan.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay librutaqa iskibrirqan *prubinsya Asyapa syiti llaqtangunapi tandakaq kriyiq masingunaman.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jisukristupi wakin kriyiqkunaqam ancha ñakashpa, manana munarqanllapachu sigiyta paypi kriyishpaqa. Chaymi Jisukristu Jwanman rikakushpa, nirqan: “Rikashqaykita iskibriy, noqapi kriyiqkuna yach'anambaq: Kayshinam kay munduqa rin ushyakaq, nishpa, ama shaykunanllapa”.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Niwanchiqqam: “Jisukristum rin kutimuq, paypi mana shaykuq kriyiqkunata apawananchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Piru payta mana kasuqkunataqam rin kastigaq”, nishpa.

Apukalipsis 1.1-20 niwanchiqllapa, Jwanmi iskibrirqan Jisukristu rikachishqangunata, nishpa.

Apuk. 2.1–3.22 niwanchiq, Jisukristu syiti llaqtakunapi tandakaq kriyiq masinchiqkunata kunashqambaq.

Apuk. 4.1-11 niwanchiq, Jwan musqoypishina Dyusta syilupi aduraykaqkunata rikashqanda.

Apuk. 5.1–6.17 niwanchiq, *Dyuspa Uñan syilupi kich'aptin suq *rrullushqa libruta, achka kastigukuna lluqshishqambaq.

Apuk. 7.1-17 niwanchiq, Dyusmi paypi kriyiqkunataqa urkungunapi suq siñalta rurashqambaq.

Apuk. 8.1–11.19 niwanchiq, syiti anjilkuna syiti trumpitakunata waqachiptinmi, mas kastigukuna shamushqambaq.

Apuk. 12.1-18 niwanchiq, *dyablum Jisukristuta wanchiyta munashqambaq.

Apuk. 13.1-18 niwanchiq, suq manchaypaq animalmi payta kasuqkunata siñalashqambaq.

Apuk. 14.1–16.21 niwanchiq, Dyuspa anjilningunam syiti kupamanda kastigukunata basyashqambaq.

Apuk. 17.1–20.15 niwanchiq, Dyusmi yumbay mana alli ruraqkunata allita jusgashpa, kastigashqambaq.

Apuk. 21.1–22.21 niwanchiq, Dyusmi rin ruraq mushuq syiluta, mushuq allpata, Jisukristupi kriyiqkunaqa kushikushpa, chaypi kawsanambaq.

San Jwanmi iskibrirqan Jisukristu musqoypishina rikachishqangunata

1 [1]Tayta Dyusmi Jisukristuta puntata nirqan: “Kayshinam das rin kumpliq”, nishpa. Chaymandaqam Jisukristu anjilninda chaykunata yach'achishpa kach'amurqan, noqa *Jwanda yach'achiwanambaq. Chaymi noqapis chay yach'achiwashqanda Jisusta sirbiq masiykunata kay librupi yach'achiykani. [2]Chaqa noqaqam tistigu kashpa, Tayta Dyus nishqanda, Jisukristu nishqanda, chay anjil rikachiwashqanda tukuy imata kay librupi iskibriykani.

[3]Chay rikashqayqam utqana rin kumpliq. Chayri kay iskibrishqayta liyiqkunaqa, chay liyishqanda uyashpa kasuqkunapis ancha kushikunqallapa.

Jwanmi iskibrirqan syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

[4]Noqa *Jwanmi chay *prubinsya Asyapi syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masiykunaman iskibriykillapa. Noqam Dyusman mañakuni, ancha kuyashushpa, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq, ancha kushikushpa, shumaqta kawsanaykillapa. Payqam tukuy tyimpu kawsan. Manam nunka nasirqanchu. Suq diyam kay pachaman rin kutimuq. Mañakunipismi, paypa *trunumba ñawpambi syiti *ispiritu kaqkuna tukuy imapi yanapashunambaq. [5]Mañakunipismi Siñurninchiq Jisukristuman, qamkunata ancha yanapashunambaq. Chaqa payqam ancha allin tistigu kashpa, allip kaqtalla riman. Ancha kuyawaqninchiqmi, yawarninda ich'ashpa, yumbay uchanchiqpaq pagarakurqan, Tayta Dyus pirdunawananchiq. Chayshina wañushpaqam, yumbay wañuqkunamanda puntata kawsamurqan. Chaymi payqa kay mundupi yumbay gubyirnukunata atin kamachiyta. [6]Jisukristuqam numbrawashqa kanchiq, payshina gubyirnukuna, kurakuna kashpa, Tayta Dyusninda sirbinanchiqllapa. ¡Chayri payqa tukuy tyimpu ancha alabashqa, ancha pudirniyuq kanqa! Chayshina kanqa.

[7]¡Uyawayllapa! ¡Jisukristum pukutaykunapi rin shamuq! Yumbay runakuna warmikunam paytaqa rinllapa rikaq. Asta chay wanchiqkunapismi paytaqa rinllapa rikaq. Chayshina shamuptinqam, tukuy llaqtakunapi tiyaq mana kriyiqkunaqa ancha manchashpa, rinllapa waqaq. Arí, chayshinam allipta rin kaq.

[8]Ancha pudirniyuq Dyusmi yumbaymanda mas pudirniyuq. Tukuy tyimpum kawsashqa. Kanambismi kawsaykan. Suq diyam rin shamuq. Chaymi payqa kayshina nin:

—Chay punta litra “A”shina kashpam, yumbaypa ñawpambi kani. Chay ultimu litra “Y”shina kashpam, noqaqa tukuy imamanda masta rini duraq, nishpa.

Jwanmi musqoypishina Jisukristuta llipyaykaqta rikarqan

[9]Noqa *Jwanmi Jisukristupi kriyiq masikillapa kani. Chaqa Tayta Dyuspaq, Churin Jisukristupaq yach'achikuptiymi, qamkunashina noqapis ancha padisishqa kani. Piru qamkunashinam Tayta Dyusta mana shaykuq kasuykani. Chayraykum prisuwashpa, apawarqanllapa karsilman chay *mar yakupa ch'awpimbi isla allpa Patmus shutiqman. [10]Chayshina chay karsilpi kaykaptiymi, suq diya dumingu rikch'aykaptiylla, Dyuspa *Santu Ispiritun noqaman shamushpa, achka layata rikachiwarqan. Puntatam iki laduypi uyarqay suq rimaqta. Chay rimaqqam suq *kurnitashina ancha jwirtita [11]kayshina niwarqan:

—⌞Noqaqam chay punta litra “A”shina kashpa, yumbaypa ñawpambi kani. Chay litra “Y” ultimupi kaqshina kashpam, noqaqa tukuy imata atini ushyayta.⌟ Chayri kay tukuy ima rikashqaykita suq librupi iskibrishpa, kach'ay chay *prubinsya Asyapa kay syiti llaqtangunapi tandakaq kriyiq masikikunaman: Puntata chay Ifisu llaqtaman, chaymandaqa chay Ismirna llaqtaman, chay Pirgamuman, chay Tiyatiraman, Sardisman, Filadilfyaman, Lawdisya llaqtamambis, nishpa.

12-13 Chayta uyashpaqam, ikiyman tikrakashpa chapakurqani yach'anaypaq: ¿Pim chayshina parlachiwaykan? nishpa. Chayshina chapakushpaqam, rikarqay suq runatashina. Chay runashinaqam syiti lampara tiyanamba ch'awpimbi shayaykarqan. Chay tiyanangunaqam *urumanda karqan. Chay runashinaqam ch'akingaman kapayuq karqan. Pichunqam urumanda rurashqan wach'ukuwan watadu karqan. **14**Aqchangunaqam yuraq millwashina ichu qasashina ancha yuraq karqan. Ñawingunapismi lumyaykaq ninashina karqan. **15**Ch'akingunaqam *brunsi jirru urrnupi chulluchidu ch'uch'idushina llipyarqan. Kanan rimaptinqam, busninqa achka yakushina ancha kunyarqan. **16**Allin ladu makimbiqam syiti lusirukuna karqan. Shiminmandam lluqshirqan suq *atun kuchillu ishkandin ladu filuyuqshina. Qaqllambismi ancha llipyarqan, larrdusi uras rupay ancha jwirtita llipyaqshina.

17Chayshina payta rikashpaqam, noqaqa ancha manchashpa wañushqashina ch'akingunapa ñawpambi das piratarqay. Chaymi payqa allin ladu makinda sawayman rurashpa, niwarqan:

—Amar manchaychu. Noqaqam yumbaymanda mas puntapi kashpa, tukuy imata rurashqa kani. Ultimu kashpapismi, mana nunka rinichu ushyakaq. **18**Tukuy imatam kawsachini. Wañurqaymi piru kananqam kawsamushqa kani, tukuy tyimpu kawsanaypaq. Chaymi *wañushqakunapa lugarninda atini kirpayta ichu kich'ayta, chay wañuqkuna kawsamunambaq. **19**Kay rikashqaykita, kanan pasaykaptin, manaraq pasaptimbis, iskibriy. **20**Kananqam munani intyindichishuyta kay allin ladu makiypi kaq syiti lusirukunapaq, chay syiti lamparakunapa tiyananguna urumanda kaqpaqpis. Chaqa kanangamanmi pakadu kashqa. Chay syiti lusirukunaqam munan niyta chay syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninguna, nishpa. Chay syiti lamparakunapa tiyanangunaqam munan niyta chay syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkuna, nishpa.

Jwanmi puntata iskibrirqan Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

2 **1**Siñurninchiq Jisukristum noqa *Jwanda niwarqan, Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Chay allin ladu makimbi syiti lusiruyuq syiti *urumanda rurashqan tiyanakunapa ch'awpimbi puriqqam kayshina nishungillapa: **2**Noqaqam qamkuna tukuy ima rurashqaykipaq allita yach'ani. Chaqa shayku shaykum noqapaq yach'achikushqallapa kangi. Manam nimatapis yach'akungillapachu chay mana alli ruraqkunamandaqa. Ashwanmi allita mallipashqallapa kangi chay apustul tukuqkunataqa. Chaymi das intyindishqallapa kangi: Paykunaqam llullakushpalla rimanllapa, nishpa. **3**Noqapaq yach'achikushpa ancha padisishpapismi, mana shaykuq

kuyawashpa, kasuwashqallapa kangi.
4Piru noqaqam rini anyashuqllapapis.
Chaqa noqapi chayraq kriyishpaqam,
ancha kuyawashpa, qamkunapura allita
kuyanakurqayki. Piru kananqam
qamkuna manana yaqqa kuyanakun-
gichu ni noqata ancha kuyawangichu.
5Chayri chay punta kuyanakushqay-
kipaq allita yuyashpa, ancha llakishpa,
mushuqmanda kuyanakuriyllapa.
Manaqam noqaqa qamkunamanda rini
akrakaq, chay lamparaykitashina
wanchishpa, chay tiyananda lugarnin-
manda ashushpa (amana noqapaq
yach'achikunayki). 6Piru chay
*Nikulaspa duktrinanda kasukuqkuna
rurashqangunatam qamkuna
ch'iqningillapa. Noqapismi chay
rurashqangunata ch'iqnini. Chaymi
chay mana baliq kusaskunata mana
ruraptikillapa, atini ashlitatalla
alabashuyta. 7Chayri qamkuna rinriyuq-
kunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy
noqapi kriyiqkunata kay nishqanda.
Chaqa *dyabluta binsiqkunataqam
noqaqa rini qaraq chay kawsachikuq
plantapa puqoyninda, tukuy tyimpu
kawsananllapa. Chay plantaqam Taytay
Dyuspa ancha shumaq wirtambi anaq
syilupi tarikan", nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Ismirna llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

8Siñurninchiq Jisukristum
niwarqambis, Ismirna llaqtapi tandakaq
kriyiq masinchiqkunapa
yach'achikuqninman kayshina
iskibrinaypaq: "Noqa Jisukristuqam
yumbaymanda mas puntata kashpa,
tukuy imata rurashqa kani. Ultimu
kashpapismi, mana nunka rinichu
ushyakaq. Chaqa wañushqaymanda
kawsamushpam, tukuy tyimpupaq rini
kawsaq. Noqaqam kayshina niykillapa:
9Tukuy ima rurashqaykitam allita
yach'ani. Chaymi yach'ani: Noqapi
kriyiptikillapam, qamkunata ancha
qesachashushqallapa, nishpa.
Yach'anipismi mana nimayuq kashqay-
kita. Piru noqapi kriyishpa, kushikush-
paqam, tukuy imayuqshina kangillapa.
Yach'anipismi wakin *isrraylinukuna
qamkunapa kuntraykita ancha rimaptin-
llapa. (Paykunaqam yuyanllapa:
Noqaykunallam Dyuspa *nasyunninqa
kanillapa, nishpa.) Piru paykunaqam
dyablu munashqanda ruraykanllapa.
10Chayri qamkuna yach'ashpa: Ancham
rinchiqllapa padisiq, nishpapis, ama
nimata manchayllapachu. Kanan
dyablum wakin qamkunata rin
karsilachishuq, yumbaynikillapa
mallipadu kanaykillapa. Chayshina dyis
diyaskunatallam ringillapa padisiq. Piru
wañunayki diyakaman noqapi allita
kriyiptikillapaqam, noqaqa rini
kawsachishuq tukuy tyimpupaq. Chay
mushuq bidaykim suq shumaq primyu-
shinaqa rin kaq. 11Chayri qamkuna
rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu
Ispirituy noqapi kriyiqkunata
nishqanda. Chaqa *dyabluta binsiqku-
nataqam rini yanapaq, suq kutinda
amana wañurinanllapa", nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Pirgamu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

12Siñurninchiq Jisukristum
niwarqambis, Pirgamu llaqtapi
tandakaq kriyiq masinchiqkunapa
yach'achikuqninman kayshina
iskibrinaypaq: "Noqa Jisukristum chay
ishkay asyintadu filuyuq *atun
kuchilluyuq kani. 13Chaymi tukuy ima
rurashqaykita allita yach'ani: *Dyablu
llaqtaykipi tiyashpa ancha kamachikup-
timbismi, qamkunaqa noqapi mana
shaykuq kriyishpa kawsaykangillapa.
Chaqa chay llaqtaykipi dyablu
tiyaptimbis, chay allin tistiguy Antipas

wanchidu kaptimbismi, qamkunaqa mana shaykuq noqapilla yuyakushqallapa kangi. 14Piru chayshina alabashushpapismi, rini anyashuqllapa. Chaqa chay Pirgamupim wakinnikikunaqa chay unay *Balamba mana baliq duktrinambi kriyiykangillapa. Chay Balanqam nasyun Muwabpa unay gubyirnun Balakta kunarqan, Dyuspi kriyiq isrraylinukunata dañachinambaq: ‘Paykunatar inkitay, *amitu layakunapa ufrindan mikunata mikunanllapa. Inkitaypisri runa, warmi suqwan suqwan puñunanllapa’, nishpa. (Chayshina inkitaptinmi, chay isrraylinukunaqa chay uchakunata rurarqanllapa.)[a] 15Kanan wakinnikipismi chay yach'achikuq *Nikulaspa ch'iqnishqay duktrinanda ancha munangillapa kasuyta. 16Chayri chay uchaykikunata dijashpa, mushuqmanda noqapi allipta kriyiriyllapa. Piru mana munaptikillapa kasuwaytaqam, noqaqa utqa shamushpa, chay mana baliq duktrinayuqkunata rini maqaq shimiymanda lluqshiq *atun kuchilluywan. 17Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda. Chaqa dyabluta binsiqkunataqam rini qaraq Dyus kach'amushqan pakadu *manaya mikunata. Kanan paykunataqam rini qoq kadunuta suq yuraq rumisituta. Chay rumisitupiqam rini iskibriq suq mushuq shutita. Chay shutitaqam mana pipis rinchu yach'aq. Chay ch'askiqllam rin yach'aqqa”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Tiyatira llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

18Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Tiyatira llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqaqam Dyuspa Churin lumyaykaq ninashina ñawiyuq kashpa, *brunsi jirru ch'uch'idu llipyaqshina ch'akiyuq kashpa, kayshina niykillapa: 19Noqaqam tukuy ima rurashqaykillapata allita yach'ani: Qamkunaqam ancha kuyanakushpa, yanapanakushpa kawsaykangillapa, nishpa. Chayshina noqapi allita yuyakushpam, noqapaq yach'achikushqa kangillapa. Padisishpapismi agwantashpa, mana shaykuq kada diya masta noqapaq yach'achikungillapa. 20Piru chayshina alabashushpam, noqaqa rini anyashuqllapa. Chaqa dijaykangillapa, suq warmi dañachikuq qamkunata yach'achishunan. Chay warmiqam nin: ‘*Dyuspaq rimaqmi kani’, nishpa. Piru manam Dyuspaqqa rimanchu. Ashwanmi noqapi kriyiqkunata inkitan, chay yanqa *amitu layakunapa ufrindan mikunata mikunanllapa, runa, warmi suqwan suqwan puñunanllapa. Chay unay gubyirna Jisabil dañachikuqshina kashqa. 21Chaymi noqaqa chay bandulira warmita ancha shuyashqa kani, arripintikashpa, amana chayshina ruranambaq. Piru payqam mana kasuwashpachu, chay uchakunata rurashpa kawsan. 22Chaymi chay warmitaqa ancha rini kastigaq, nanaykunata qoshpa, kamambilla kanambaq. Paywan yumbay puñuqkunatapismi mana arripintikaptinqa, ancha rini padisichiq. 23Chay warmita kasuqkunatapismi rini wanchiq. Chayshina ruraptiymi, noqapi yumbay kriyiqkunaqa rinllapa yach'aq: Siñurninchiqmi yumbay runakuna, warmikuna shunqombilla yuyashqanda allita yach'an, nishpa. Chayshina tukuy imata

a 2.14 [Números 31.16]

yach'ashpam, qamkunatapis rini jusgashuq, uchayuqkunata kastigashunaypaq, allin ruraqkunata kushichishunaypaq.

24'Piru wakinniki Tiyatirapi tiyaqkunaqam mana kasungillapachu chay uchayuq warmi yach'achishuqtaqa ni yach'akushqachu kangillapa *dyablu pakadu yach'achikushqandaqa. Chaymi mana niykillapachu, achka liykunata kasunaykillapa, llashaqta apaykangimanshina. Ashwanmi kaytalla kamachiykillapa: 25Noqapi kriyishqaykishina, mana shaykuq allita kriyiyllapa shamunay diyakaman. 26-27Chaqa dyabluta chayshina binsiqkunaqam noqa munashqayta mana shaykuq ruranqallapa shamunay diyakaman. Chaymi Taytay Dyus numbrawashqanshina, noqapis paykunata rini numbraq, ancha pudirniyuq awturidarkuna kashpa, achka *nasyungunapi kamachikunanllapa. Suq bara jirrumanda kaqtam paykunataqa rini qoq, yumbay kuntraqkunata binsinanllapa. Chaymi chay kuntraqkunata rinllapa maqaq, piti piti ruranangaman, pakishqa allpamanda mangatashina. 28Kanan yumbay chay binsikuqtaqam rini yanapaq, chay llipyaq yulaqachi (yuraqachi) lusirushina llipyananllapa. 29Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Sardis llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

3 1Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Sardis llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: "Noqa Jisukristum Taytay Dyuspa chay syiti *ispiritungunapa kamachikuqnin kani. Chay syiti llipyaq lusirukunatam makiypi apani. Noqaqam tukuy ima rurashqaykita yach'ani: Chaqa achka runakuna alabashungillapa: 'Jisukristupim allita kriyinllapa', nishpa. Piru noqapaqqam wañushqashinana kangillapa. 2Chaqa puntata allita kasuwashpaqam kawsarqaykillapa. Piru mananam kawsangillapachu unay kawsashqaykishinaqa. Chayri rikch'akashpashina, mushuqmanda allita noqapi kriyirishpa, allita kasuwayllapa. 3Noqapaq yach'akushqaykita allita yuyashpa, uchaykikunata mushuqmanda dijayllapa. Tayta Dyuspir mushuqmanda kriyirishpa, payta kasurishpa, rikch'akashqashina shuyawayllapa. Manaqam mana yuyashqaykillapa uras suq ladrunshina qonqaylla shamushpa, rini kastigashuqllapa. 4Piru chay Sardis llaqtaykipiqam wakinnikiqa allita kasuwaykangillapa. Chaymi qamkunaqa manana uchakunata rurashpaqa, limpyu mudanayuqshinana kashpa, ancha balingillapa noqapaqqa. Chaymi suq diya qamkunaqa yuraq mudanakunata ch'askishpa, noqawan pulla ringillapa kawsaq. 5Chayshina *dyabluta yumbay binsiqkunaqam shumaq yuraq bistiduyuqkuna rinllapa kaq. Libruymandaqam mana rinichu burraq shutingunataqa. Chaqa chay libruypiqam wambraykunapa shutingunata iskibrishqa kani, tukuy tyimpu noqawan kawsananllapa. Chaymi Taytaypa ñawpambi, anjilningunapa ñawpambi kayshina rini niq: 'Kay runakunaqam noqapa wambraykuna', nishpa. 6Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Filadilfya llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

7Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Filadilfya llaqtapi tandakaq kriyiq

masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristum ancha *santu mana nima uchayuq kashpa, alliptalla rimani. Chay unay gubyirnu *Dabidshina ancha kamachikuq kashpam, dyabluta atini binsiyta, achka runata warmita noqapaq yach'achinaykillapa. Chaqa noqam llabi dwiñu kashpa, mayqan punguta atini kich'ayta, yaykunaykillapa. Chay pungutaqam mana pipis atinqachu kirpayta. Chayshinallam suq punguta kirpaptiyqa, mana pipis atinqachu kich'ayta. 8Tukuy ima rurashqaykillapatam allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Mana kamachikuqkuna kashpapismi, noqa nishqayta allita kasushqallapa kangi. Manam ñigawashqallapachu kangi. Chaymi suq pungutashina kich'ashqa kani yaykunaykillapa. Kanan manam pipis atinqachu kirpayta chay pungutaqa. 9Chay llaqtaykillapapim wakin *isrraylinukuna *dyablu munashqanda ruranllapa. Ninllapam: ‘Noqaykunaqam Dyuspa akrashqa *nasyunnin kanillapa’, nishpa. Piru manam chayshinachu. Chaymi noqaqa chay llullakuq runakunata ñawpaykillapapi rini qonqorichiq, allita yach'ananllapa: Jisukristum paypi kriyiqkunata ancha kuyan, nishpa. 10Chaqa noqaqam qamkunata kamachishurqaq, mana shaykuq noqapi kriyinaykillapa. Chay kamachishushqaytam allita kasuwashqallapa kangi. Chaymi qamkunata rini yanapashuq, chay ñakana tyimpupi ama padisinaykillapa. Piru chay tyimpu ch'ayamuptinqam, kay mundupi yumbay mana kriyiqkunata padisichishpa, rini mallipaq: ¿Rinllapachu kriyiq noqapi ichu mana? nishpa. 11Chaqa noqaqam utqana rini shamuq. Chayri ama nimatapis shaykushpachu, allita kasuwashpa kawsayllapa, ama ni pipis primyuykita pyirdichishunambaq. 12Chaqa dyabluta binsiqkunataqam noqaqa Taytay Dyuspa ladumbi tukuy tyimpupaq rini kawsachiq. Dyusniypa adurana wasimba ancha baliq pilarningunashinam rinllapa kaq. Chaymi Dyuspa ladunmandaqa mana pipis paykunataqa atinqachu ashuchiyta. Taytay Dyuspa shutinda, noqapa mushuq shutiytapis, Taytaypa llaqtamba shutindapismi paykunapi iskibrishaq. Chay llaqtanqam syilumanda kay pachaman rin shamuq. Shutinmi Mushuq Jirusalin. 13Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Lawdisya llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

14Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Lawdisya llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristum allin tistigu kashpa, allip kaqtalla rimani. Chaymi shutinipis: ‘Allip kaqlla’. Taytay Dyusqam noqawanlla tukuy imata rurarqan. 15Noqaqam qamkuna tukuy ima rurashqaykita allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Manam tukuy shunqo kuyawashpachu kawsaykangillapa, nishpa. Chayraykum suq tibyu yakushinalla kangillapa. ¡Manam nimatapis munanichu, chayshina tibyulla kanaykillapaqa! Mas allim kanman, chiri yakushina kashpa, ama nimatapis kuyawanaykillapa, ichu timbuykaq yakushina tukuy shunqo ancha kuyawanaykillapa. 16Piru qamkunaqam mana munangillapachu tukuy shunqo noqata kuyawaytaqa. Chaymi tibyu yakushinalla kaptikillapaqa, mana rinichu ch'askishuqllapa. Ashwanmi millanashushpa, ansyastashina rini sitakushuq. 17Chaqa qamkunaqam kayshina ningillapa: ‘Noqaqam tukuy imayuq kani. Manam nima faltawanchu. Chaymi bwina bida pasani’, nishpa. Piru qamkunaqam mana intyindingichu: Dyuspaqqam noqa suq ancha padisiqshina, ancha penqakuqshina, mana nimayuqshina, sarkushina, mana

mudanayuqshinam kani, nishpa.
18Chayraykum ancha kunaykillapa,
noqamanda ch'askinaykillapa chay lijitimu
*urutashina. (Chaqa chay
yach'achikushqayqam chay urushina.)
Chayri noqamanda ch'askiyllapa chay
yuraq mudanatashina, ama siprallashina
penqakushpa kawsanaykillapa.
Ch'askiyllapapisri noqamanda chay ñawi
ambitashina yach'achishushqayta, allita
intyindinaykillapa, amana sarkushina
purinaykillapa. 19Chaqa noqaqam yumbay
kuyashqayta anyashpa kastigani, mas allita
kasuwashpa kawsananllapa. Chayri
uchaykikunata dijashpa, tukuy shunqo
Tayta Dyusta kuyashpa kawsayllapa.
20Noqaqam shunqoykiman munani
yaykuyta. Chaymi wasikipa pungunman-
dashina qayaykayki. Chayri uyawashpa
dijawaptiki, shunqoykiman yaykunaypaq,
rini yaykuq, pulla mikuqkunashina
kushikushpa kawsananchiq. 21Chaymi
qamkuna *dyabluta binsishpa kawsapti-
kiqa, noqaqa rini tiyachishuqllapa
noqawan chay kamachikunay *trunuypi.
Chaqa noqapismi dyabluta binsishpa,
Taytay Dyuspa kamachikunan trunumbi
paywan pulla tiyaykani. 22Chayri qamkuna
rinriyuqkunaqa allita uyayllapa *Santu
Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda",
nishpa.

Anaq syilupi Tayta Dyusta aduranllapa

4 1Chaymandaqam noqa *Jwan anaq
syilupi rikarqay suq kich'akashqa
punguta. Chayshina rikashpaqam,
uyarirqay chay jwirti klarin laya busta
kayshina niwaqta:

—Lluqshimuy kayman rikachishu-
naypaq imam rin pasaq suq tyimpu-
manda, nishpa.

2Chayshina chay rimaq niwaptinmi,
das Dyuspa *Santu Ispiritunwan
shunqoypi unda kidarqay. Kanan anaq
syilupim rikarqay suq kamachikunan
*trunuta. Chay trunupiqam suq ancha
pudirniyuq tiyaykarqan. 3Paytam
rikarqay ancha shumaq rumikunashina
achka kulurwan llipyaykaqta. Suq laya
kulurqam llipyarqan chay rumi *jaspi
shutiqshina. Suq layaqam llipyarqan
chay rumi *kurnalina shutiqshina.
Kanan chay kamachikunan trunumbi
tiyaykashqamba rridurnimbim ancha
llipyaq inap laya (chirapa laya)
kulurniyuq karqan. Chay rumi *ismiral-
dashina ancha llipyarqan. 4Chay mas
kamachikunan trunupa tukuy
rridurnimbiqam karqambis 24 kamachi-
kunan trunukuna. Chay trunukuna-
piqam tiyaykarqan 24 ansyanukuna.
Paykunaqam ancha yuraq mudanayuq-
kuna karqanllapa. Umambiqam karqan
*urumanda *kurunakuna. 5Kanan
Dyuspa trununmandaqam rrilampagu-
kuna shamushpa, ancha kunyashpa,
ancha jwirtita lanyakurqan. Rikarqay-
pismi chay trunumba ñawpambi syiti
michakuna miraykaqta. Chay syiti
michakunaqam munan niyta: Tayta
Dyuspa syiti *ispiritunguna, nishpa.
6Chay trunumba ñawpambiqam
rikarqaypis suq *mar yaku ispijutashina.
Chay mar yakuqam kristalshina ancha
chuyita karqan.

Chaymandaqam rikarqaypis chay mas
kamachikunan trunupa ch'usku
ladungunapi ch'usku *kamachikuq
kawsaqkunata. Paykunaqam ancha
achka ñawiyuqkuna ñawpambi ikimbi
karqan. 7Chay ch'usku kamachikuq
kawsaqmandaqam suqninqa *liyunshina
karqan. Suqninqam suq turushina
karqan. Suqninqam runa laya qaqllayuq
karqan. Suqninqam suq kuchaq syilupi
bwilaykaqshina karqan. 8Kanan
ch'uskundinmi kadunu sayis alayuq
karqan. Chay ancha achka ñawinlla-
paqam alangunapa sawambi, warambi
karqan. Kanan tutapnindin punchawnin-

dinmi mana shaykuq Tayta Dyusta
kayshina alabaqllapa:
¡Yumbaymanda mas pudirniyuq
Tayta Dyus, qamqam ancha
*santu kangi! Manaraq nimapis
kaptinmi, qamqa kashqana kangi.
Chayshinallam kanangaman
kawsaykangi. Mushuqmandam
ringi shamuriq, nishpa.
9-10Chaqa chay trunupi tiyaqqam
tukuy tyimpu kawsan. Chaymi chay
ch'usku kamachikuq kawsaqkunaqa
kutin kutin rimashpa, payta adurashpa,
alabashpa, pagikunllapa. Chayshina
paykuna aduraykaptinqam, chay 24
ansyanukunapis qonqorikushpa urkunda
pambaman ch'ayachinllapa. Chayshina
qonqorikushpam, chay mas kamachi-
kunan trunupi tiyaqpa ñawpanman
*kurunangunata rurashpa, kayshina
ancha aduranllapa:
11 Tayta Dyusitu, tukuy imatam qam
rurashqa kangi. Chaqa qamllam
munashqa kangi, tukuy ima
kanambaqqa. Ancha kamachikuq,
ancha pudirniyuq kaptikim,
ancha balin alabashqa,
rrispitashqa kanayki, nishpa.

Jwanmi musqoypishina Dyuspa Uñanda rikarqan ch'askiptin suq rrullushqa libruta

5 1Noqa *Jwanmi rikarqay chay mas
kamachikunan *trunupi tiyaykaqpa
allin ladu makimbi suq *rrullushqa
libruta. Chay rrullushqa librupa
sawambi ukumbiqam iskibrishqa
karqan. Syiti siramanda *sillukuna-
wanmi alli kirpadu karqan. 2Kanan
chay rrullushqa libruta rikashpaqam,
uyarqay suq kamachikuq anjil, ancha
jwirtita kayshina niptin:
—¿Pim dirichuyuq, kay syiti sillukunata llikishpa, kay libruta kich'anambaqqa? nishpa.

3-4Piru manam pipis dirichuyuqchu karqan, chay rrullushqa librupa sillungunata llikishpa, kich'ashpa, ukumbi liyinambaqqa. Chaqa anaq syilupi kaqkunamanda, kay pachapi kaqkunamanda, allpapa warambi kaqkunamandapis mana ni pipis dirichuyuqchu karqan, chay rrullushqa libruta kich'anambaq ni rikanambaqqa. Chaymi noqaqa ancha waqarqani.
5Chayshina waqaykaptiymi, chay ansyanukunamanda suqnin kayshina niwarqan:
—Amar waqaychu. Chaqa chay *atun ayllu *Judamandam shamuykan suq kamachikuq ancha jwirsayuq *liyunshina. Payqam chay unay gubyirnu *Dabidpa karu willkan. Yumbay kuntrangunatam binsishqa. Chaymi ancha dirichuyuq chay syiti sillunda llikishpa, chay rrullushqa libruta kich'anambaq, nishpa.
6Chayshina niwaptinqam, rikarqani suq *Uñatashina. Chay mas kamachikunan trunupa, chay 24 ansyanukunapa, chay ch'usku *kamachikuq kawsaqkunapa ch'awpimbim karqan. Chay Uña wanchidushina kashpapismi, shayarqan. Kanan payqam syiti waqrayuq, syiti ñawiyuq karqan. Chay syiti ñawingunaqam Tayta Dyuspa syiti *ispiritungunapaq yach'achiwanchiq. Chaqa Tayta Dyusmi chay syiti ispiritungunata kach'amun, kay mundupa tukuy lugarningunaman rinanllapa. 7Chay Uñaqam chay mas kamachikunan trunupi tiyaqman rishpa, chay tiyaqpa allin ladu makinmanda chay rrullushqa libruta ch'askirqan.
8Chaymi chay libruta ch'askiptinqa, chay ch'usku kamachikuq kawsaqkuna, chay 24 ansyanukunapis chay Uñapa ñawpambi qonqorikushpa, urkungunata pambakaman ch'ayachirqan, payta aduranallapa. Kanan paykunaqam

kadunu *arpayuqkuna *urumanda
kupayuqkuna karqanllapa. Chay
kupangunapim *insinsyuta apashpa,
rupachirqanllapa, mishki qonday
lluqshinan. Chay mishki qondayqam
karqan Dyuspi kriyiqkunapa urasyun-
ninguna. 9Chaymi chay aduraqkuna
chay Uñata alabashpa, kay mushuq
imnuta kayshina kantarqanllapa:

Qamqam yawarnikita ich'ashpa,
wañurqayki, uchayllapamanda
pirdunawashpa, washawanayki.
Chayshina wañushpam, yumbay
kastakunamanda, yumbay rimay-
kunata rimaqkunamanda,
yumbay atun ayllukunamanda,
yumbay *nasyungunamanda
achka runata, warmita washa-
washqa kangi, Taytayki Dyuspa
wambranguna kanaypaqllapa.
Chaymi dirichuyuq kangi, chay
sillukunata llikishpa, chay
rrullushqa libruta
kich'anaykipaq.

10 Chaqa qamllam noqaykunata
numbrawashqa kangi, kamachi-
kuqkuna kanaypaqllapa, kuraku-
nashina Taytayki Dyuspaq
trabajanayllapa. Chaymi kay
mundupi yumbay tiyaqkunata
rinillapa kamachiq, nishpa.

11Chaymandaqam rikashpa, uyarqani
ancha achka anjilkuna alabaykaqta.
Chay anjilkunaqam Tayta Dyuspa
trunumba, chay ch'usku kamachikuq
kawsaqkunapa, chay 24 ansyanukunapa
rridurnimbi karqan. Chay anjilkunaqam
ancha achka millunguna karqan.
12Paykunaqam ancha jwirtita
nirqanllapa:

¡Chay wanchishqa Uñataqa ancha
alabashunllapa! Chaqa payqam
ancha pudirniyuq kamachikuq,
tukuy imayuq, ancha
yach'ayniyuq, ancha jwirsayuq.
Chaymi ancha balin, payta tukuy
shunqo alabananchiqllapa,
nishpa.

13Kanan Tayta Dyus tukuy ima rurash-
qandapismi uyarqay alabaykaptinllapa.
Chaqa syilupi kaqkuna, kay pachapi
kaqkuna, chay *mar yakupi kaqkuna,
tukuy wañushqakunapismi ancha
alabashpa, kayshina nirqanllapa:

¡Trunumbi tiyaq Tayta Dyusta, chay
Uñatapis ancha rrispitashpa,
tukuy tyimpu adurashunllapa!
Chaqa paykunaqam ancha
llipyaqkuna, ancha kamachikuq-
kuna, nishpa.

14Chay ch'usku kamachikuq kawsaq-
kunapismi nirqanllapa:

—¡Chayshina kanqa! nishpa.

Chayshina alabaptinllapaqam, chay
24 ansyanukunapis qonqorikushpa,
urkunda pambakaman ch'ayachishpa,
⌞tukuy tyimpu kawsaq⌟ Dyusta ancha
adurarqanllapa.

Jwanmi rikarqan chay Uñata chay syiti sillukunamanda ch'uskuta llikiptin

6 1Chaymandaqam chay *musqoypi-
shina rikarqay chay *Uñata chay
*rrullushqa librupa chay syiti sillungu-
namanda punta sillunda llikiptin.
Chayshina llikishpa kich'aptinmi, chay
ch'usku *kamachikuq kawsaqkuna-
manda suqnin suq lanyaqshina ancha
jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Shamuy ⌞rikay⌟! nishpa.

2Chayshina niptinmi, rikarqani suq
yuraq bistyata. Chay bistyapim suq
muntakuq rirqan suq armata piskashpa.
Chay armanqam *arku karqan. Kanan
payqam suq *kurunata ch'askishpa,
kuntrangunata maqashpa, binsirqan.
Chayshinam rirqan, yumbay kuntrangu-
nata binsinambaq.

3Chaymandaqam chay Uñaqa chay
rrullushqa librupa suq sillundapis

llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptinmi, uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin ancha jwirtita rimaptin:

—¡Shamuy ⌞rikay⌟! nishpa.

4Chayshina niptinmi, rikarqani suq chupika bistya syilumanda lluqshiykaqta. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Chaytaqam Tayta Dyusqa dijarqan, kay munduman shamunambaq, yumbay nasyumbi tiyaqkunata inkitanambaq, suqwan suqwan pilyashpa wanchinakunanllapa. Chaypaqmi chay chupika bistyapi riqqa ch'askirqan suq ancha *atun kuchilluta.

5Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptinqam, uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin kayshina rimaptin:

—¡Shamuy ⌞rikay⌟! nishpa.

Chayshina niptinmi, rikarqani suq yana bistyata. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Payqam suq balansata makimbi aparqan. 6Chaymandaqam uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa ch'awpinmanda suq rimaq kayshina niptin:

—Dijayna ancha ambruna kanambaq. Chaymi runakunaqa suq diya trabajashqan pagunwan suq kilu trigutalla randinqa. Sibadatapismi kimsa kilustalla suq diya trabajashqan pagunwan randinqa. Piru ama dañachiychu asiytinllapata, *binunllapataqa, nishpa.

7Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptinmi, uyarirqani chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin niptin:

—¡Shamuy ⌞rikay⌟! nishpa.

8Chayshina niptinmi, rikarqay suq qarwa bistyata. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Chay muntakuqqam shutirqan “Wañuy”. Paypa ikindaqam shamurqan wañushqakunapa lugarnimba kamachikuqnin. Chaqa Tayta Dyusmi paykunata dijarqan, kay mundupi kada 4.000 kawsaqkunamanda 1.000ta wanchinanllapa. Chaymi chayshina wañurqanllapa pilyashpa, wanchinakushpa, qeshyashpa, mallaqnashpa, ichu kita animalkuna wanchiptinllapa.

9Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'aptinqa, rikarqay suq atun *pata altarpa warambi achka wañushqa kriyiq masinchiqkunapa almangunata. Paykunataqam Dyusta kuntraqkuna wanchishqallapa karqan, Dyus nishqanda yach'achikuptinllapa. 10Chay wañushqakunaqam Tayta Dyusta ancha jwirtita nirqanllapa:

—Ancha allin Tayta Dyus, qamqam ancha pudirniyuq kamachikuq kangi. Tukuy nishqaykitam kumplingi. Chaymi tapuykillapa: ¿Ima tyimpukamanmi ringi unayaq, mundupi tiyaq wanchiwashqan runakunata jusgashpa, kastiganaykiqa? nishpa.

11Chayraykum Tayta Dyusqa paykunata suqta suqta yuraq mudanakunata qoshpa, nirqan:

—Ama llakishpachu, ashlita masta samashpa shuyayllapa, wakin kasuwaq masikikunatapis qamkunatashina wanchinangamanllapa, nishpa.

12Chaymandaqam chay Uñaqa suq sillu masta llikiptin, kay pacha ancha kuyuqta rikarqay. Rupaytapismi rikarqay ancha yanayashqata mudana lututashina. Killatapismi rikarqani yawarshina chupikapaq tikrakashqata. 13Rikarqaypismi lusirukunata syilumanda kay pachaman ishkimuykaqta, chay yura *iguspa puqoynin ancha jwirti wayrawan ishkiqtashina.

14Syilupismi chingarqan suq papil
rrullukaykaqshina. Chaymandaqam
tukuy urqqokuna, tukuy *yakupa
ch'awpimbi isla allpakunapis kuyushpa
lugarninmanda ashurqanllapa. 15Chay-
kunata rikashpam, tukuy laya runakuna
ancha manchashpa, mitikashpa,
pakakurqanllapa. Chaqa kay mundupa
gubyirnunguna, suq kamachikuq
runakuna, suldadukunapa kamachikuq-
ninguna, rrikukuna, *randishqa kriyadu-
kuna, mana nima patrunniyuqkuna-
pismi mitikashpa, mach'aykunapi ichu
atun rumikunapa ch'awpimbi pakakur-
qanllapa. 16Paykunaqam
qayach'akushpa, chay urqqokunata,
chay atun rumikunata rrugarqanllapa:

—¡Noqaykunapa sawayman bulaka-
mushpa pakawayllapa, chay *trunupi
tiyaq ama rikawananllapa! Chayshinar
pakawayllapa, chay Uña noqaykunata
ama kastigawanan. 17Chaqa chay
manchaypaq Jwisyu Diyam
ch'ayamushqana. Kanan *Dyuspa
Uñamba kastigunmandaqam manana ni
pipis atishunllapachu washakayta,
nishpa.

Dyusta kasuq isrraylinukunatam suq anjil rin siñalaq

7 1Chaymandaqam chay *musqoypi-
shina rikarqani ch'usku anjilkuna kay
mundupa ch'usku kuchumbi shayaykaqta.
Paykunaqam ch'usku ladumanda shamuq
wayrakunata arkaykarqanllapa, kay
pachata, yakukunata, muntikunata ama
dañachinambaq. 2-3Chaymandaqam
rikarqaypis rupay lluqshinan ladumanda
suq anjil shamuykaqta. Chay anjilqam
Tayta Dyus kawsachikuqpa sillunda
apamuykarqan. Chay anjilqam chay
ch'usku anjilkunata wayrata arkaykaqta
ancha jwirtita nirqan:

—Amaraq dañachiychu kay pachata
ni *mar yakuta ni muntikunata. Chaqa
Tayta Dyusta kasuqkunataqam manaraq
siñalashqachu kanchiq urkungunapi,
washadu kananllapa, nishpa.

Chaqa chay ch'usku anjilkunataqam
Tayta Dyus pirmisuta qoshqa karqan,
kay pachata, mar yakuta dañachinan-
llapa.

4Chaymandaqam uyarqay aykam kan
Dyuspa siñalninwan kaqkunaqa. Chay
isrraylinukunapa dusi *atun ayllungunа-
mandam 144.000 siñalniyuqkuna
karqan. 5*Judapa atun ayllunmandam
12.000 siñalniyuqkuna karqanllapa.
Rrubimba atun ayllunmandam 12.000
siñalniyuqkuna karqan. Gadpa atun
ayllunmandapismi 12.000 karqan.
6Asirpa atun ayllunmandam 12.000
karqan. Niptalipa atun ayllunmandam
12.000 karqan; Manasispa atun
ayllunmandam 12.000 karqan;
7Simiyumba atun ayllunmandam
12.000 karqan; *Libipa atun
ayllunmandam 12.000 karqan; Isakarpa
atun ayllunmandam 12.000 karqan;
8Sabulumba atun ayllunmandam 12.000
karqan; *Jusipa atun ayllunmandam
12.000 karqan; Binjamimba atun
ayllunmandapismi 12.000 karqanllapa.

Jwanmi musqoypishina ancha achka yuraq mudanayuqkunata rikarqan

9Chaymandaqam ancha achka yuraq
mudanayuqtapis rikarqay. Paykunataqam
mana pipis atirqanchu yupayta. Chaqa
yumbay *nasyungunamanda, yumbay
kastakunamanda, yumbay atun ayllukuna-
manda, tukuy laya rimaykunapi rimaqku-
namandam karqanllapa. Paykunaqam
Tayta Dyuspa *trunumba ñawpambi, chay
*Uñamba ñawpambi shayashpa, palmapa
raprangunata makingunapi apashpa,
10ancha jwirtita kayshina kunyarqanllapa:

¡Tayta Dyus trunumbi tiyaqmi chay
Uñawan washawashqa kanchiq-
llapa! nishpa.

11Chayshina niykaptinllapam, yumbay
chay anjilkuna shayaykarqanllapa Dyuspa
trunumba rridurnimbi, chay ansyanuku-
napa, chay ch'usku *kamachikuq kawsaq-
kunapa rridurnimbi. Kanan chay
shayaykaq anjilkunaqam Dyuspa
trunumba ñawpambi piratashpa, urkunlla-
pata pachaman ch'ayachishpa, Tayta
Dyusta adurashpa, 12kayshina nirqanllapa:

¡Chayshina kanqa! Chaqa Tayta
Dyusqam ancha llipyaq, ancha
yach'ayniyuq, ancha pudirniyuq,
ancha jwirsayuq. Chayri ancha
rrispitashpa, ancha pagikushpa,
paytaqa alabashunllapa. Chayraykum
ancha balin, payta tukuy tyimpu
noqanchiqkuna alabananchiq.
Chayshina kanqa, nishpa.

13Chayshina aduraptinllapam, chay
ansyanukunamanda suqninqa noqata
tapuwarqan:

—¿Riqsingichu chay yuraq mudana-
yuqkunata? ¿Yach'angichu maymandaraq shamushqallapa? nishpa.

14Chaymi nirqay:

—Siñursitu, qam yach'angi: ¿Pikunam
paykunaqa? ¿Maymandam shamushqa-
llapa? nishpa.

Kanan chay ansyanuqam niwarqan:

—Paykunaqam suq ancha manchaypaq
tyimpupi padisishpa, kaymanna shamush-
qallapa. Chay Uñam yawarninda ich'ashpa
wañurqan, paykunata uchangunamanda
pirdunanambaq, limpyu shunqoyuq
kanambaqllapa. 15Chaymi paykunaqa
Tayta Dyuspa adurana wasimbi trunumba
ñawpambi punchawnindin tutapnindin
payta aduranllapa. Kanan payqam
paykunawan kashpa, ancha allita rin
kwidaq. 16Chaymi paykunaqa manana
nimatapis rinllapachu mallaqnaq ni
yakunaq. Manam ni rupay paykunataqa
rupachinqachu. 17Chaqa Dyuspa ladumbi
tiyaq Uñaqam Jisukristu. Paymi
paykunapa Michidurninqa rin kaq. Chaymi
ancha allita kwidashpa, paykunata rin
apaq kawsachikuq yakupa ñawinman,
chay mishki yakuta upyashpa, tukuy
tyimpu kawsananllapa. Kanan imapaq
paykuna waqaptimbismi, Tayta Dyus
kikin, ñawingunata rin chakichiq, nishpa.

Jwanmi Dyuspa Uñanda rikarqan chay syiti sillunmanda ultimu silluta llikiptin

8 1Chaymandaqam *Dyuspa Uñanqa
chay *rrullushqa librupa syiti sillungu-
namanda ultimu sillunda llikishpa
kich'arqanna. Chayshina kich'aptinmi,
anaq syilupi suq midya uratach'i ancha
uyaritap karqanllapa. 2Chayshina uyaritap
kaptinmi, noqa *Jwan rikarqay syiti
anjilkunata Dyuspa ñawpambi
shayaykaqta. Kanan chay anjilkunaqam
kadunu suq *kurnitata ch'askirqan.

3-4Chaymandaqam suq anjilta
rikarqay *urumanda kupata apamuqta.
Chay anjilqam *pata altar urumanda
kaqman shamushpa, shayashpa, achka
*insinsyuta ch'askirqan, chay altarpi,
chay kupapi rupachinambaq. Chay pata
altarqam Dyuspa *trunumba ñawpambi
kidan. Chaymi chay mishki qondaynin
chay makimbi kaq kupamanda
lluqshishpa, Dyuspi kriyiqkunapa
mañakushqanwan taqllukashpa Tayta
Dyusman ch'ayarqan. 5Chaymandaqam
chay anjilqa chay pata altarmanda
puchukunata tandashpa, chay kupanda
undachishpa, syilumanda kay pachaman
wichukumurqan. Chayshina wichuku-
muptinmi, ancha lanyakurqan. Suq laya
kunyaqkunapismi karqan. Achka
rrilampagupismi ancha lliwyarqan. Kay
pachapismi ancha kuyurqan.

Syiti anjilkunam kurnitangunata rinllapa waqachiq

6Chaymandaqam chay syiti *kurni-
tanda apaq anjilkunaqa kamakarqan,
suqpa suqpa waqachinambaq.

7Chay punta anjilqam waqachirqanna
kurnitanda. Chayshina waqachiptinmi,
kay pachaman granisu ninawan
yawarwan taqlludu ishkimurqan.
Chayshina ishkimuptinmi, kay pachapa
kada kimsa lugarkunamanda suq
lugarninda rupachirqan. Chay
rupachishqa lugarkunapim yumbay
muntikuna, yumbay qewakuna
ruparqan.
8Chaymandaqam sigundu anjilpis
kurnitanda waqachiptin, suq atun qaqa
miraykaqshina *mar yakuman
ishkimurqan. Chayshina ishkimuptinmi,
chay mar yakupa kimsa partinmanda
suq partin yawarpaq tikrakarqan.
9Chaymi mar yakupa chay dañachishqa
partimbi kawsaq animalkuna yumbay
wañurqanllapa. Chay mar yakupa
partinda pasaykaq *barkukunapismi
yumbay chingarqanllapa. Chayshinam
chay mar yakupi kaykaqkunamanda
kada kimsamanda suqnin wañurqan.
10Chaymandaqam *tirsir anjilpis
kurnitanda waqachiptin, suq lusiru
ancha atun michashina mirashpa
syilumanda ishkimurqan kay pachaman,
rriyukunaman, yakupa ñawingunaman.
Chaymi kada kimsa rriyukunamanda
suq rriyuta dañachirqan. Kada kimsa
yakupa ñawingunamandapis suq
ñawinda dañachirqan. 11Chay
lusiruqam shutiq Ayaq. Chayshina ayaq
kashpam, chay rriyukunata, yakupa
ñawingunata dañachiptin, ayaq likiduna
tikrakarqanllapa. Chaymi achka
runakuna warmikuna yakunashpa, chay
ayaq yakuta upyashpa, wañurqanllapa.
12Chaymandaqam *kwartu anjilpis
kurnitanda waqachiptin, rupay, killa,
lusirukuna kimsa partinmanda suq
partin dañakarqan, amana allita
achikchakunambaq. Chaymi kada
punchawpa kimsa partinmanda suq
partin tutallana kidarqan. Chayshina-
llam kada tutapa kimsa partinmanda
suq partimbis tutayaqllana kidarqan.
13Chaymandaqam anaqman
chapakushpa, rikarqay suq anjilta
syilupa ch'awpimbi bwilaykaqta.
Chaytam uyarqay ancha jwirtita
kayshina niqta:
—¡Ay, akakawraq! Faltanraqmi kimsa
anjilkuna kurnitangunata waqachinan-
llapa. ¡Paykuna waqachiptinqam, ura
pachapi tiyaqkunaqa ancha rinllapa
padisiq! nishpa.
9 1Chaymandaqam *kintu anjilpis
*kurnitanda waqachiptin, rikarqay
suq lusiru layata. Paymi syilumanda kay
pachaman ishkimushqa karqan. Chay
lusiru layataqam manchaypaq
*talalamba pungumba llabinda qorqan-
llapa. 2Chaymandaqam chay llabi
qoshqanwanqa chay talalamba
pungunda kich'arqan. Chayshina
kich'aptinmi, chay talalanmandaqa suq
urrnumandashina ancha achka qonday
lluqshishpa, syiluta, rupayta arkaptin,
limpu tutayarqan. 3Chaymandaqam
chay qondaymanda ancha achka atun
churqap (churqa) layakuna lluqshishpa,
kay pachaman shamurqanllapa. Chay
atun churqa layakunaqam *atallki
kurukunashina kanishpa, bininunwan
runakunata ancha padisichirqan. 4Chay
churqap layakunatam kayshina
kamachirqan:
—Ama dañachiyllapachu chay
pachapa qewangunata ni muntingunata
ni nima laya plantangunatapis. Ashwan
rishpa, kaniyllapa Dyuspa siñalninda
urkungunapi mana ch'askiqkunata,
nishpa.
5Piru chay churqa layakunataqam
mana dijarqanchu, runakunata
warmikunata wanchinanllapaqa.
Ashwanmi dijarqan, sinku killata chay
churqap layakuna ancha jwirtita
kaninanllapa, chay runakuna,

warmikuna nanaywan ancha padisinanllapa. 6Chayshina chay atun churqa layakuna ancha kaniptinllapam, ancha padisishpa, munanqallapa wañuyta. Piru ancha munashpa wañuytapismi, mana atinqallapachu wañuytaqa.

7Chay churqap layakunaqam suldadukunapa bistyangunashina kamakarqanllapa, suqkunawan pilyananllapa. Kanan umamba sawambim *urumanda kuruna layakunata rurakuqllapa. Qaqllangunaqam runakunapa qaqllanshina karqan. 8Aqchanllapaqam warmikunapa aqchanshina karqan. Kirungunaqam *liyumba kirungunashina karqan. 9Kanan yumbay paykunaqam chilikiyuq layakuna karqanllapa, kwirpunda washananllapa. Chay chilikingunaqam jirrumandashina karqan. Kanan bwilaptinllapaqam, alangunaqa ancha kunyarqan, ancha achka kallpaykaq *chutana karrukuna bistyandinguna pilyanan lugarman kallpaykaqshina. 10Chay churqa layakunapa ch'upangunaqam chay *atallkikunapa (alakran kurukunapa) ch'upangunashina karqan. Chay ch'upamba puntangunawanmi atirqanllapa runakunata ancha jwirtita kaniyta bininunwan. Chayshina sinku killa tukuyta kanishpaqam, runakunataqa atiqllapa ancha nanachiyta. 11Chay churqap layakunapa kamachikuqninmi chay manchaypaq talalamba kamachikuqnin karqan. Payqam *ibriyu rimaypi shutin Abadun. *Grigu rimaypim shutin Apulyun. Chay ishkay shutingunam munan niyta “Chingachikuq”, nishpa.

12Chayshinam chay punta kastigu ushyakarqan. Piru faltanraqmi ishkay kastigukuna kanambaq.

13Chaymandaqam chay *sistu anjilpis *kurnitanda waqachirqan. Chayshina waqachiptinmi, uyarqani suq runa rimaqtashina chay *urumanda kaq *pata altarpa ch'usku *waqrashina adurnungunapa ch'awpinmanda rimaptin. Chay pata altarqam Tayta Dyuspa ñawpambi karqan. 14Chay rimaqqam chay sistu anjil kurnitanda waqachiqta nirqan:

—Chay atun Iwfratis rriyupa manyambi ch'usku watashqa anjilkunata kach'ay, nishpa.

15Chayshina niptinqam, chay anjilqa chay ch'usku watashqa anjilkunata kach'arqanna. Chaymi rirqanllapana ancha achka runata, warmita wanchiq. Kada kimsamandam suqta wanchirqanllapa. Chaqa Tayta Dyusmi chay anjilkunata unaymandapacha kamakashqa karqan, chay uras, chay diya, chay killa, chay wata chayshina wanchinanllapa. 16Paykunawanmi rirqan ancha achka suldadu bistyapi puriqkuna. Paykunaqam niwarqanllapa:

—Dusyintus millun suldadu layakunam kan, nishpa.

17Chay *musqoypishinam rikarqay chay suldadukuna layata chay bistyakunata muntakushpa puriqtashina. Paykunapa pichumbiqam karqan *jirrumanda chilikikuna ninashina chupika kulurniyuq, *safiru *llipyaykaq rumishina asul kulurniyuq, *asufrishina qarwa kulurniyuq. Kanan chay bistyakunapa umangunaqam *liyumba umanshina karqanllapa. Shimingunamandaqam lluqshirqan nina, qonday, asufriwan. 18Chayshina chay bistyakunapa shimingunamanda chay nina, chay qonday, chay asufri lluqshishpaqam, kimsa plagashina ancha achka runakunata, warmikunata wanchirqanllapa. Chaqa kada kimsamandam suqta wanchirqanllapa. 19Chay bistyakunaqam shimingunawan, ch'upangunawan atirqanllapa wanchikuyta. Chaqa ch'upangunaqam kulibra laya umayuq karqanllapa. Chaymi chay

ch'upangunapa uman layakunawan achka runata, warmita dañachirqanllapa.
20 Piru chay mana wañuqkunaqam chayshina padisishpapis, mana dijarqanllapachu uchangunata. Ashwanmi chayshinalla chay mana baliq kusaskunata rurashpa kawsarqanllapa. Kanan *dyablukunata adurashpa, chay urumanda, qellaymanda, *brunsimanda, rumimanda ichu qerumanda rurashqa dyuskunata *amitu layakunata adurashpam kawsarqanllapa. Piru chay rurashqa dyuskunaqam mana atinllapachu rikakuyta ni uyakuyta ni puriyta. 21 Chayshina kaptimbismi, chay uchayuqkunaqa sigirqanllapa wanchikushpa, brujiyakushpa, suqkunawan puñushpa, suwakushpa.

Chay musqoypishinam suq anjil suq taksha rrullushqa librituta Jwanda qorqan

10 1 Noqa *Jwanmi rikarqay suq ancha pudirniyuq anjilta syilumanda pukutaypa ukumbi urangumuykaqta. Chay anjilpa umamba sawambim suq inap (chirapa) karqan. Qaqllanqam rupayshina ancha llipyarqan. Ch'angangunaqam miraykaq qerukunashina karqan. 2 Chay anjilqam suq taksha *rrullushqa librituta kich'ashqata makimbi apamurqan. Chayshina shamushpaqam, allin ladu ch'akinwan *mar yakupa sawambi sarrukurqan, ichuq ladu ch'akinwanqam allpapi sarrukurqan. 3 Chayshina sarrukushpaqam, payqa atun *liyunshina ancha jwirtita qayach'akushpa rimarqan. Chayshina rimaptinqam, syiti lanyakuna ancha kunyashpa, rimarqanllapa. 4 Chayshina chay syiti lanyakuna rimaptinqam, noqa Jwanqa chay rimashqanda yuyarqay iskibriyta. Piru chayshina yuyaptiymi, syilumanda suq rimaq niwarqan:

—Chay syiti lanyakuna rimashqandaqa ama pitapis niychu ni iskibriychu, nishpa.
5 Chaymandaqam chay anjil mar yakupi, allpapi shayaqqa allin ladu makinda syiluman alsashpa, 6 kayshina nirqan:

—Tayta Dyusqam tukuy tyimpu kawsan. Payqam tukuy imata rurashqa: anaq syiluta tukuy imandinda, kay pachata tukuy imandinda, *mar yakuta tukuy imandinda. Paypa shutinwan jurashpam, kay allip kaqtalla rimani: Tayta Dyusmi manana mastachu rin shuyaq, tukuy ima nishqanda kumplinambaqqa. 7 Ashwanmi kay syiti anjilkunamanda ultimu anjil *kurnitanda waqachiptinqa, Tayta Dyusqa rin kumpliq paypaq *rimaqkunata ufrisishqanda. Chaqa Tayta Dyusmi paylla yuyashqanda paypaq rimaqkunata abisashqa karqan, nishpa.
8 Chayshina chay kamachikuq anjil niptinmi, chay suq rimaqqa syilumanda noqa Jwanda kayshina niwarqan:

—Chay *mar yakupa sawambi, kay allpapi shayaq anjilman rishpa, makinmanda ch'askiy chay taksha rrullushqa libritu kich'ashqata, nishpa.
9 Chayshina niwaptinmi, chay kamachikuq anjilman rirqay mañaq chay rrullushqa librituta. Chaymi chay anjilqa qowashpa, kayshina niwarqan:

—Kay librituta mikuy. Mikuptikiqam chay myil di abijashina ancha mishki rin kaq. Piru pach'aykipiqam ancha ayaqpaq rin tikrakaq, nishpa.
10 Chaymi chayshina chay anjil niwaptinqa, noqaqa chay librituta ch'askishpa mikurqay. Mikuptiyqam shimiypiqa chay myil di abijashina ancha mishki karqan. Piru pach'aypiqam ancha ayaqpaqna tikrakarqan. 11 Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Yach'achikuyri: “Kayshinam Tayta Dyus rin ruraq chay achka llaqtapi tiyaqkunawan, chay achka nasyumbi tiyaqkunawan, chay achka laya rimaykunata rimaqkunawan, chay achka gubyirnukunawan”, nishpa.

Dyuspa ishkay tistigungunam kay mundupi tiyaqkunata rinllapa yach'achiq

11 [1]Chaymandaqam suq shukcha midiq baratashina qowashpa, chay rimaqqa niwarqan:

—Chay shukcha barata apashpar, riy, midiy Tayta *Dyuspa adurana wasinda, *pata altarnindapis. Chaykunata midishpaqar, Dyuspa chay adurana wasimbi payta aduraqkunata yupay. [2]Piru amar midiychu chay adurana wasipa sawa patyundaqa. Chaqa Dyuspi mana kriyiq furastirukunam chay pambaman yaykushpa, rinllapa sarruq. Chaymi paykunaqa 42 killata Dyus akrashqan Jirusalin llaqtata dwiñukushpa, chaypi wapuyashpa, munashqanda rurashpa, rinllapa kamachikuq. [3]Kanan noqaqam ishkay tistigukunata rini kach'aq, noqapaq yach'achikunambaq. Chayshina kach'aptiymi, chay ishkay tistigukunaqa lutu mudanata rurakushpa, 1260 diyakunata noqapaq rinllapa yach'achikuq, nishpa.

[4]Tayta Dyusmi yumbay kay mundupi tiyaqkunapa kamachikuqninqa. Chay ishkay yach'achikuq tistigukunaqam paypa ñawpambi shayanllapa. Paykunaqam chay ishkay *ulibu plantakunashina, chay ishkay lamparakunapa tiyanangunashina.[b] [5]Chaymi Dyusta kuntraqkuna chay ishkay tistigukunata munaptinllapa maqayta, paykunapa shiminmanda ninashina lluqshishpa, chay kuntraqkunata rupachishpa, limpu rinllapa chingachiq. [6]Chaqa chay ishkay tistigukunaqam Dyuspaq rimaykaptin, ancha pudirniyuq kamachikuqkuna rin kaq. Chaymi paykuna kamachikuptin ama tamyanambaqqa, manana atinqachu tamyayta. Yakuta kamachiptin yawarpaq tikrakananmi, yawarpaq rin tikrakaq. Chayshinam paykunaqa tukuy laya disgrasyawan atinqallapa kastigayta kay mundupi tiyaqkunata. Munashpaqam, chay disgrasyakunawan kutin kutin atinqallapa kastigayta. [7]Piru chay ishkay tistigukuna yach'achikushqan tyimpu ushyakaptinqam, suq manchaypaq animal laya chay ancha jundu *talalanmanda lluqshimushpa, chay ishkay tistigukunata rin maqaq wanchinangaman. [8]Chayshina wanchishpaqam, chay Jirusalin llaqtapa kallingunapi kwirpungunata rinllapa wichukuq. Chay llaqtapillam chay tistigukunapa Kamachikuqnin Jisukristutapis kruspi wanchishqallapa karqan. Chaymi suq kumparasyunda rurashpa, chay Jirusalimbaqlla ninllapa: “*Suduma llaqtashina” ichu “*Ijiptu llaqtashina”, nishpa. [9]Chaymandaqam kimsa diya y midyapaq achka llaqtamanda kaqkuna, achka kastamanda kaqkuna, achka laya rimaypi rimaqkunamanda kaqkuna, achka *nasyunmanda kaqkunapis rinllapa rikaq chay ishkay tistigukunapa wichukushqa kwirpungunata. Chaqa manam rinllapachu dijaq pambananllapaqa. [10]Kanan kay mundupi tiyaqkunaqam ancha kushikushpa, fyistakunata rurashpa, paykunapura imangunata rinllapa rrigalanakuq, chay ishkay tistigukunata wanchishqanrayku. Chaqa chay tistigukunaqam chay disgrasyakunawan ancha padisichishqa karqan kay mundupi tiyaqkunata.

[11]Piru chay kimsa diya y midyamandaqam Tayta Dyusqa chay ishkay

---

b 11.4 [Zacarías 4.1-14]

wañushqakunata kawsachimurqan. Chaymi chay wañushqakunata kawsaqtana rikashpaqa, yumbay chay rikaqkunaqa ancha mancharqanllapa. 12Chaymandaqam chay ishkay tistigukunaqa uyarqan syilumanda suq rimaq ancha jwirtita kayshina niptin:

—Kayman shamuyllapa, nishpa.

Chayshina uyashpaqam, chay ishkay tistigukunaqa pukutaykunapa ukumbina anaq syiluman rirqanllapa, chay kuntraqkuna rikaykaptinllapa. 13Chay urasllam kay pachaqa ancha jwirtita kuyurqan. Chayshina ancha kuyuptinmi, chay Jirusalimbi achka wasikuna bulakarqanllapa. Kada dyis wasikunamandam suq wasi bulakarqan. Chayshina achka wasikuna bulakaptinmi, chay Jirusalimbi tiyaqkunamanda 7000 runa, warmi wañurqanllapa. Chaymi chay mana wañuqkunaqa ancha manchashpa, Tayta Dyus syilupi kaqta alabarqanllapa.

14Chayshinam rin ushyakaq chay ancha jwirti sigundu kastigu. Piru, ¡ay! Dasmi rin ch'ayamuq suq manchaypaq *tirsir kastigu.

Chay syiti anjilkunamanda ultimu anjilmi kurnitanda rin waqachiq

15Chay syiti anjilkunamanda ultimu anjil *kurnitanda waqachiptinmi, achka rimaqkuna syilumanda ancha jwirtita rimarqanllapa:

> Pachapi gubyirnukunaqam manana rinllapachu kamachikuq. Ashwan kay diyamandapacham Tayta *Dyusqa Akrashqan Washadur Jisukristuwan tukuy tyimpuna rin kamachikuq, nishpa.

16Chaymandaqam chay 24 ansyanukunaqa Tayta Dyuspa ñawpambi, *trununllapamanda atarishpa, qonqorikushpa, kumurashpa, qaqllanllapata pambakaman ch'ayachishpa, Tayta Dyusta adurashpa, 17nirqanllapa:

> Tayta Dyus, yumbaymanda ancha pudirniyuq kangi. Manaraq nimapis kaptinmi, qamqa kashqana kangi. Chayshinallam kanangaman kawsaykangi. Suq diyam ringi shamuriq. Chaymi kay pachapi tukuy jwirsaykiwan kamachikuptiki, ancha pagikuykillapa,
>
> 18 Achka nasyungunapim chay mana *isrraylinu kaqkunaqa qambaq ancha piñakurqanllapa. Chaymi kananqa ch'ayamushqana tyimpu, qam piñakushpa yumbay chay uchayuq wañushqakunata kastiganayki. Piru qambaq *rimaqkunata, chay adurashuq wambraykikunatam qamqa ringi qoq primyukunata, kamachikuqkuna kaptin, ichu mana kamachikuqkuna kaptimbis. Piru kay mundupi wanchikuqkunataqam qamqa ringi wanchiq, nishpa.

19Chaymandaqam syilupi *Dyuspa adurana wasimba pungun kich'akarqan. Chaymi *musqoypishina rikarqani uku adurana wasimbi chay unay *tratupa Santu Kajunninda. Kanan rrilampagukunam ancha lliwyarqan. Lanyakunam ancha kunyarqan. Kay pachapismi ancha kuyurqan. Kanan ancha jwirtitam granisarqambis.

Jwanmi musqoypishina suq warmita suq ancha atun qotur layata rikarqan

12 1Noqaqam chay *musqoypishina suq manchaypaq siñata syilupi rikarqay. Chay siñaqam suq warmi karqan. Payqam rupayta rurakushqashina karqan. Kanan payqam killapa sawambi shayaykarqan. Umambiqam suq *kuruna dusi lusiruyuq karqan. 2Chay warmiqam qeshyanan uras kaptin, nanaywan ancha qayach'akurqan. 3Chaymandaqam

syilupi suq laya manchaypaq siñata rikarqani. Chay siñaqam suq ancha atun chupika animal *qotur laya karqan. Chay animalqam syiti umayuq, dyis waqrayuq karqan. Chay syiti umangunaqam kurunayuqkuna karqan. 4Chay ancha atun animalqam ch'upanwan syilumanda ancha achka lusirukunata rrastramushpa, kay pachaman wichukumurqan. Kada kimsa lusirukunamandam suq lusiruta rrastramurqan. Chaymandaqam chay atun qotur layaqa chay qeshyanaq warmipa ñawpambi shayashpa shuyarqan, qeshyaptin wambranda das mikunambaq. 5Chaymandaqam chay warmiqa suq ullqo wambritunda qeshyarqan. Kanan chay wambranqam yumbay *nasyungunata ancha allita rin kamachiq jirrumanda baranwan. Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay nasiq wambrituta ladunman kamachikunan trununman aparqan. 6Chayshina apaptinmi, chay warmiqa suq chuncha lugarman mitikarqan. Chaqa Tayta Dyusqam chaypi suq allin lugarta allichashqa karqan, 1.260 diyakunata chay warmita kwidashpa, qaranambaq.

7Chaymandaqam Dyuspa kamachikuq anjilnin Migil yanapakuq anjil masingunawan tandakashpa, syilupi ancha pilyarqanllapa chay manchaypaq atun qotur layawan, yanapakuq *dyablungunawambis. 8Chayshina pilyashpam, Dyuspa chay anjilningunaqa chay qotur layapa anjilningunata maqashpa, anaq syilumanda wichukurqanllapa, amana chaypi kawsananllapa. 9Chayshinam chay qotur layata, anjilningunatapis syilumanda kay pachaman wichukumurqan. ¿Pitaq karqan chay qotur layaqa? Payqam karqan chay unay kulibra. Payllam dyablu, Satanaspis shutin. Chay dyabluqam yumbay runata, warmita ingañashpa inkitan, uchata rurananllapa.

10Chaymandaqam uyarqay syilupi suq rimaqta, ancha jwirtita kayshina niqta:

—Kananqam Tayta Dyus paypi kriyiqkunata washashqa. Chaqa dyablutaqam syilumandaqa wichukushqana. Unaymi chay dyabluqa punchawnindin, tutapnindin Dyuspa ñawpambi shayashpa, kriyiq masinchiqkunata akusarqan. Piru kananqam manana atinchu. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, pay Akrashqan Washadur Jisukristuwan shumaqta rin kamachiwaqninchiq. 11Chay kriyiq masinchiqkunapismi chay dyablutaqa binsishqallapana. Chaqa *Dyuspa Uñan Jisukristu wañushpa, yawarninda ich'ashpam, paykunata uchangunamanda pirdunashqa. Chaymi paykunaqa yach'ashpa: Rinllapam wanchiwaqninchiq, nishpapis, Jisukristupaq yach'achikurqanllapa. 12Chayshina Tayta Dyus chay dyabluta syilumanda wichukushqana kaptinqam, kay syilupi tiyaqkunaqa ancha kushikushunllapa. Piru qamkuna chay allpapi, chay *mar yakupi kawsaqkunaqa ancha llakiyllapa. Chaqa chay dyabluqam chay ura allpaman wichukushqana. Kanan payqam yach'an: Dyusmi utqana rin karsilawaq infyirnupi, amana masta munashqayta ruranaypaq, nishpa. Chaymi chay dyabluqa ancha piñakushpa, utqashpa, ancha rin padisichishuqllapa.

13Chayshina chay manchaypaq qotur laya dyablu yach'ashpa: Kay pachaman wichukuwashqana, nishpaqam, chay qeshyashqa warmita ancha maskarqan wanchinambaq. 14Chayshina maskaykaptinmi, Tayta Dyusqa chay warmita qorqan suq atun kuchaqpa ishkay alangunata. Chaymi chay warmiqa chay alangunawan bwilashpa, chay dyablumanda mitikashpa, suq chuncha lugarman rirqan. Chay lugarpiqam

Tayta Dyus chay warmita kimsa wata y midyuta rin qaraq. *[Nuta: Chay dyablullam atun qotur shina kashpa, maynimbis manchaypaq kulibrashinapis karqan.]*
15Kanan chayta rikashpam, chay manchaypaq kulibra qotur laya dyabluqa shiminmanda ancha achka yakuta sitakurqan, suq rriyushina chay warmita apaptin, ch'uqashpa wañunambaq. 16Piru chayshina sitakuptinmi, chay warmipa ikimbi kaq allpa kich'akarqan chay achka yakuta chupashpa chakichinambaq. Chayshinam chay warmitaqa washarqan. 17Chayta rikashpaqam, chay manchaypaq kulibra qotur laya dyabluqa ancha piñakurqan. Chaymi rirqan chay warmipa mirayningunawan pilyaq. Chaqa chay mirayningunaqam Tayta Dyus kamachikushqanda, Churin Jisukristu yach'achikushqanda ancha allita kasushpa kawsanllapa. 18Kanan chay atun qotur layam ch'ayarqan *mar yakupa manyambi.

Jwanmi ishkay manchaypaq animal layata rikarqan

13 1Noqa *Jwanmi *musqoypishina chay *mar yakupa manyambi shayashpa, suq laya manchaypaq animalta rikarqani, chay yakupa ukunmanda lluqshiptin. Chay manchaypaq animal layapismi syiti umayuq dyis waqrayuq karqan. Chay waqrangunaqam *kurunayuqkuna karqanllapa. Chay umangunapiqam mana baliq shutikunata iskibrishqa karqan, Dyusta burlashpa. 2Chay rikashqay animalqam suq *tigri laya karqan. Ch'akingunaqam *usupa ch'akingunashina karqan. Shiminqam *liyumba shiminshina karqan. Chayshina chay animal mar yakumanda lluqshiptinmi, chay atun *qotur laya *dyablu payta numbrarqan, ancha pudirniyuq awturidar kanambaq, *trunumbi tiyashpa, rrimplasun kamachikunambaq. 3Chay tigri laya animalpa syiti umangunamanda suqninmi ancha chuqridu wañunambaqna karqan. Piru chay chuqriqam allinyashqana. Chaymi chay tigri laya animal kawsamushqata rikashpa, kay mundupi yumbay tiyaqkuna ancha ispantashpa, paytana kasushpa kawsarqanllapa. 4Kanan chay kasuqkunaqam chay atun qotur layata ancha adurarqanllapa, chay tigri laya animalta numbrashqanrayku. Chay animaltapismi ancha adurashpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam pipis payshinaqa jwirsayuqchu. Manam pipis paytaqa atinchu binsiyta, nishpa.

5Kanan Tayta Dyusqam dijarqan, chay tigri laya animal ancha alabakashpa, Dyusta ancha kuntrashpa rimanambaq. Dijarqambismi, 42 killakunapaq yumbay runata, warmita kamachinambaq. 6Chayshina dijaptinmi, chay tigri layaqa Tayta Dyusta ancha kuntrashpa, musyarqan. Chayshina musyashpaqam, Tayta Dyuspa shutinda, *Dyuspa adurana wasinda, syilupi yumbay tiyaqkunatapis ancha maldisyarqan. 7Chayshina maldisyaptimbismi, Tayta Dyusqa dijarqan, kriyiq masinchiqkunata maqanambaq binsinangaman. Dijarqambismi yumbay kastakunata, yumbay *atun ayllukunata, yumbay laya rimaykunapi rimaqkunata, yumbay *nasyungunapi tiyaqkunata kamachinambaq. 8Kanan kay mundupi yaqqa yumbay tiyaqkunam chay tigri laya animalta rinllapa aduraq. Piru wakin runakuna, warmikunaqam paytaqa mana rinllapachu aduraq. Chaqa Tayta Dyusqam manaraq kay pachata rurashpa, paykunapa shutingunata Churimba librumbi iskibrishqa karqan, tukuy tyimpu paywan

kawsananllapa. Chay Churinllam *Dyuspa Uñambis shutin. Paytaqam runakuna wanchishqallapa karqan.

9Chayri qamkuna yumbay rinriyuqkunaqa kay nishushqayllapata allita uyawayllapa. 10Chay karsilakuq runakunatam rinllapa karsilaq. Chay *atun kuchilluwan wanchikuqkunatam atun kuchilluwan rinllapa wanchiq. Chayri Dyuspi kriyiqkuna ancha padisishpapis, paypilla mana shaykuq yuyakushpa kawsashunllapa.

11Chaymandaqam musqoypishina rikarqay suq laya manchaypaq animalta uku allpamanda lluqshiqta. Chay animal layaqam ishkay taksha waqrayuq karqan. Chay waqrangunaqam suq taksha karnirupa waqranshina karqan. Piru chay waqrayuq animalqam rimarqan suq atun *qotur laya animalshina. 12Chay allpamanda lluqshiq animalpismi ancha kamachikuq karqan. Chaqa chay tigri layapa rrimplasun kashpam, kay mundupi yumbay tiyaqkunata kamachirqan. Chaymi yumbayta adurachirqan chay allinyashqa chuqriyuq tigri layata. 13Kanan chay suq animalmi manchaypaq milagrukunata rurarqan. Runakunapa ñawpambim ninata ishkichimurqan anaq altumanda kay allpaman. 14Kanan Tayta Dyusqam dijarqan, chay milagrukunata chay tigri laya animalpa ñawpambi rurashpa, kay mundupi tiyaqkunata ingañanambaq. Chayshina ingañashpaqam kamachirqan, suq *amitu layata ruranallapa chay tigri layapa rritratunwan, chayshina chay allinyashqa chuqriyuq animalta aduranallapa. 15Chay amitu layata ruraptinllapaqam, Dyus dijarqan, chay animal ishkay taksha waqrayuqta, chay amitu layata kawsachishpa, rimachinambaq. Kanan chay amitu laya yumbay payta mana aduraqkunatam atirqan wanchichiyta. 16Chaymandaqam chay animal ishkay taksha waqrayuqqa kamachirqan, yumbay runata warmita allin ladu makimbi ichu urkumbi siñalananllapa: kamachikuqkunata, mana kamachikuqkunata, qellayniyuqkunata, mana nimayuqkunata, *randishqa kriyadukunata, mana kriyadu kaqkunatapis. 17Chay mana siñalniyuq kaqkunaqam mana atirqanllapachu ni randiyta ni randikuyta. Chay siñalqam karqan chay tigri laya animalpa shutinwan ichu shutimba numirunwan.

18Qamkuna kayta intyindinaykiqa yach'ayniyuqkuna kayllapa. Chay shutimba numirungunapi allita yuyashpam, atingillapa yach'ayta chay shutimba litrangunatapis. Chaqa chay animal layapa chay numirunqam suq runapa shutimbaq niwanchiqllapa. Chay numirunqam 666.

[Nuta: Grigu rimaypim litrakuna balirqan numirukunashina. Chaymi litrakunawan yuparqanllapa.]

Dyuspi 144.000 kriyiqkunaqam mushuq imnuta rinllapa kantaq

14 1Chaymandaqam noqa *Jwanqa *musqoypishina rikarqay Dyuspa *Uñanda *Siyun lumapa sawambi shayaykaqta. Paywanmi pulla karqan 144.000 paypi kriyiqkuna. Paykunapa urkungunapim chay Uñapa shutinda, Tayta Dyuspa shutinda iskibrishqallapa karqan. 2Chaymandaqam kay pachapi kashpa, syilupi ancha jwirtita kunyaqta uyarqay. Chay kunyaqqam achka rriyu kunyaykaqshina ichu ancha jwirti truwinushina ichu ancha achka runakuna *arpangunata waqachiykaqshina ancha jwirtita kunyarqan. 3Jisukristupi chay 144.000 kriyiqkunaqam chay ch'usku

*kamachikuq kawsaqkunapa, chay 24 ansyanukunapa ñawpambi shayashpa, suq mushuq imnuta kantarqanllapa. Chay kantashqandaqam mana pipis atirqanchu kantayta. Chaqa kay mundupi yumbay tiyaqkunamanda, chay 144.000 washadukunallam chay mushuq imnutaqa yach'arqanllapa kantayta. 4Yumbay chay kantaqkunaqam warmikunawanqa mana uchataqa rurashqallapachu karqan. Ashwanmi *Dyuspa Uñan mayman riptimbis, payta siginllapa. Chaymi kay mundupi tiyaqkunamanda paykuna washadu kashpa, puntata Dyuspa ñawpanman ch'ayarqanllapa. Chaymi paykunaqa tarpukushqanchiqmanda punta ufrinda qoshqanchiqshina karqanllapa Tayta Dyuspaq, Uñambaqpis. 5Chaqa paykunaqam mana yach'anllapachu llullakunata rimaytaqa. Chaymi paykunataqa mana ni pipis atinchu shimbiyta Tayta Dyuspa ñawpambiqa.

Kimsa anjilkunam rinllapa yach'achikuq

6Chaymandaqam noqa *Jwanqa *musqoypishina rikarqay suq anjilta anaq syilupa ch'awpimbi bwilaykaqta. Chay anjilqam listu karqan, Tayta *Dyuspa mana nunka ushyakaq nutisyanda yumbay *nasyungunapi tiyaqkunata, yumbay kastakunata, tukuy laya rimaypi rimaqkunata, yumbay llaqtapi tiyaqkunata yach'achinambaq. 7Chay anjilqam ancha jwirtita kayshina nirqan:

—Ch'ayamushqanam uras Tayta Dyus yumbayta jusganambaq. Payqam syiluta, kay pachata, *mar yakuta, pukyukunata rurashqa. Chayri payta ancha rrispitashpa, alabayllapa, nishpa.

8Chayshina chay anjil rimaptinmi, suq anjil shamushpa ancha jwirtita kayshina nirqan:

—¡Chay ancha atun *Babiluña llaqtaqam chingashqana, kay mundupi yumbay tiyaqkunata inkitashqanrayku, uchakunata ruranambaqllapa! Chaqa paykunatam uchangunawan *binuwanshina inkitarqan, mach'ashqashina, paywan tukuy laya uchata ruranambaqllapa.

9Chayshina chay anjil rimaptinmi, suq *tirsir anjil shamushpa, ancha jwirtita nirqan:

—Tayta Dyusqam ancha rin piñakuq chay *tigri laya animalta aduraqkunawan, chay animalpa rritratunda aduraqkunawan, chay animalpa siñalninda urkumbi ichu makimbi ch'askiqkunawan. 10Chaymi yumbay paykunataqa ancha jwirtita rin kastigaq ninapi chay *asufripi rupachishpa anjilningunapa ñawpambi, chay *Uñamba ñawpambipis. 11Chayshinam chay ninapi tukuy tyimpu rinllapa padisiq. Qondaynimbismi mana nunka rinchu ushyakaq. Chaqa chay animal layata, chay rritratunda aduraqkunaqam punchawnindin, tutapnindin mana samashpachu, rinllapa padisiq, chay animal layapa siñalninda ch'askishqanllaparayku. 12Chayri chaykunata yach'ashpa, Dyuspa wambranguna kashpa, pay kamachikushqanda allita kasushpa, Jisukristupi mana shaykuq yuyakushpa, kawsayllapa, nishpa.

13Chaymandaqam noqa Jwanqa uyarqay suq rimaqta syilumanda kayshina niwaptin:

—Kay nishushqaykunata iskibriy: “Tayta Dyusmi ancha rin yanapaq Jisukristupi kriyishpa wañuqkunata. Chaymi kananmandapacha anchana rinllapa kushikuq”, nishpa.

Dyuspa *Santu Ispiritumbismi niwarqan:

—Allibmi chay nishushqanqa rin kaq. Chaqa Dyusta kasushpa wañuqkunaqam

yumbay chay ñakashqanmandaqa rinna samaq. Kanan Tayta Dyusqam mana nunka rinchu qonqaq chay tukuy ima rurashqandaqa.

Tayta Dyusmi anjilningunawan mana alli ruraqkunata rin kastigaq

14Chaymandaqam suq yuraq pukutaypa sawambi rikarqay suq runashina tiyaykaqta. Paypa umambim *urumanda kuruna karqan. Makimbiqam suq ancha allin ichuna karqan. 15Chaymandaqam suq anjil *Dyuspa adurana wasinmanda lluqshishpa, chay pukutaypa sawambi tiyaykaqta ancha jwirtita kayshina nirqan:

—Ura pachapi tiyaqkunaqam listuna syiganaykipaq. Chayri ichunaykiwan riyna paykunata kuchuq, nishpa.

16Chayshina chay anjil niptinmi, chay pukutaypa sawambi tiyaqqa chay atun ichunanwan kay pachapi tiyaqkunata syigarqan.

17Chaymandaqam *Dyuspa adurana wasin anaq syilupi kaqmanda suq anjil lluqshirqan. Chay anjilpismi ancha allin ichunata apamurqan. 18Chaymandaqam chay *pata altarmanda suq anjil shamurqan. Chay anjilqam ninata kwidaq karqan. Payqam chay ichunayuq anjilta ancha jwirtita nirqan:

—Qambisri chay allin ichunaykiwan ura pachapi tiyaqkunata syigay. Chaqa *ubaspa puqoyninshinam listuna kuchunayki.

19Chayshina chay anjil niptinmi, chay suq anjilpis atun ichunanwan kay pachapi tiyaqkunata ubaspa puqoyninshina kuchurqan. Chayshina paykunata kuchushpaqam, wichurqan suq atun pusuman, chaypi ubaspa yakundashina yawarninda qapinambaq. Chay kumparasyunmi munan niyta: Tayta Dyusmi chay uchayuqkunawan piñakushpa, ancha jwirtita rin kastigaq, nishpa. 20Chay atun pusuqam chay llaqtapa sawambi karqan. Kanan chay uchayuqkunata chay pusupi qapishpashina kastigaptinllapaqam, yawarninllapaqa 300 kilumitrusta kurrirqan. Chaqa bistyapa shiminmi altukaman ch'ayarqan.

Dyuspa syiti anjilningunam syiti disgrasyakunawan rinllapa kastigakuq

15 1Noqa *Jwanmi chay *musqoypishina anaq syilupi suq ancha manchaypaq siñata rikarqay. Chaqa syiti anjilkuna syilupi kaqkunam yumbay uchayuqkunata syiti disgrasyakunawan listu karqanllapa kastiganambaq. Chayshina kastigashpaqam, Tayta Dyusqa manana mastaqa rinchu piñakuq chay uchayuqkunawanqa.

2Chaymandaqam suq pambapi rikarqay suq yakuyuq ispijutashina ninawan taqlluduta llipyaykaqtashina. Chay llipyaykaq pambapa manyambiqam achka runakuna, warmikuna shayaykarqanllapa. Tayta Dyusmi paykunata *arpakunata qoshqa karqan. Chaqa paykunaqam mana adurashqallapachu karqan chay *tigri laya animalta ni chay animalpa rritratunda. Manam ni ch'askishqallapachu karqan chay animalpa siñalninda ni numirunda. 3Chay arpayuqkunaqam Dyusta sirbiq *Muysispa imnunda, *Dyuspa Uñamba imnunda kantashpa, kayshina alabarqanllapa:

¡Ancha pudirniyuq Taytitu Dyus,
tukuy ima rurashqaykim ancha manchaypaq, ancha shumaqkuna!
Qamqam ancha allin kashpa, allip kaqtalla rimangi. Kanan yumbay nasyumbi tiyaqkunapa ancha allin kamachikuqninmi kangi.
4 Chaymi yumbay runakuna,
warmikuna ancha rrispitashushpa, rinllapa alabashuq.

Chaqa qamllam ancha allin mana
nima uchayuqchu kangi. Chaymi
ancha allita rurashqaykita
rikashpa, yumbay nasyumbi
tiyaqkuna shamushpa, rinllapa
adurashuq, nishpa.
5Chaymandaqam rikarqay anaq
syilupi Tayta Dyuspa *karpamanda
adurana wasimba *Ancha Santisimu
Kwartun kich'akashqata. 6Chay kwartu-
mandaqam chay syiti kastigakuq
anjilkuna lluqshirqanllapa. Paykunaqam
ancha llipyaykaq yuraq mudanayuq
karqanllapa. Kanan pichunllapapiqam
*urumanda kaq wach'ukuta rurakushqa-
llapa karqan. 7Chaymandaqam chay
ch'usku *kamachikuq kawsaqkuna-
manda suqnin chay syiti anjilkunata
suqta suqta qorqan urumanda kaq
kupakunata. Chaqa Tayta Dyus tukuy
tyimpu kawsaqmi uchayuqkunawan
piñakushpa, chay kupakunata syiti
ancha jwirti kastigukunawan
undachishqa karqan. 8Chaymandaqam
Tayta Dyus ancha llipyaptin, ancha
pudirniyuq kaptin, chay *adurana wasin
qondaywan undarqan. Chaymi mana
pipis atirqanchu yaykuyta chay Ancha
Santisimu Kwartumanqa, chay syiti
anjilkuna chay syiti kastigukunata
ushyanangaman.

Chay syiti anjilkunam kupakunamanda kastigukunata rinllapa ich'aq

16 1Chaymandaqam chay
*musqoypishina suq rimaqta
uyarqay, *Dyuspa adurana wasinmanda
chay syiti kastigakuq anjilkunata
jwirtita niptin:
—Riyllapa, chay kupakunapi kaqta
ura pachaman ich'aq. Chaqa chaykuna-
wanmi Tayta Dyus chay uchayuqkunata
ancha rin kastigaq, nishpa.
2Chayshina niptinmi, chay syiti
anjilkunamanda punta anjilqa
kupanmanda Tayta Dyuspa kastigunda
ich'arqan kay pachaman. Chayshina
ich'aptinmi, chay *tigri laya animalpa
siñalninda ch'askiqkunapa kwirpumbi
chuqrikuna rikakurqan. Chaqa
paykunaqam chay animal layapa
rritratunda adurashqallapa karqan.
Chaymi ancha padisirqanllapa.
3Chaymandaqam chay syiti anjilkuna-
manda sigundu anjil kupanmanda suq
kastiguta ich'arqan *mar yakupa
sawanman. Chayshina ich'aptinmi, chay
mar yakuqa wañushqapa yawarninshina
tikrakarqan. Chaymi yumbay animal
chay yakupi kawsaqkunaqa limpu
wañurqanllapa.
4Chaymandaqam chay syiti anjilkuna-
manda *tirsir anjilqa kupanmanda suq
kastiguta ich'arqan rriyukunaman,
pukyukunaman. Chayshina ich'aptinmi,
yumbay mishki yakukuna yawar layapaq
tikrakarqan. 5Chayshina kastigaptinmi,
uyarqay suq anjil yakukunata kwidaqta
kayshina Tayta Dyusta niptin:
—Tayta Dyusitu, qamllam ancha allin,
mana nima uchayuqchu kangi. Manam
nunka nasishpachu, tukuy tyimpupaq
kawsangi. Chay uchayuqkunata
kastigashpam, ancha allin justisyata
rurashqa kangi. 6Chaqa chay uchayuq-
kunaqam qamba wambraykikunapa
yawarninda ich'ashpa, qambaq *rimaq-
kunapa yawarninda ich'ashpa, wanchir-
qanllapa. Chaymi kananqa chay wanchi-
kuqkunata chay yaku yawarpaq tikrash-
qaykita upyachishqa kangi. Chayshina
kastigashpaqam, ancha allin justisyata
rurashqa kangi, nishpa.
7Chayshina chay anjil niptinmi,
uyarqay chay *pata altarmanda suq
rimaq kayshina niqta:
—¡Ariri, ancha pudirniyuq Taytitu
Dyusitu! Chay ancha uchayuqkunata
chayshina kastigashpaqam, ancha allin
justisyata rurashqa kangi, nishpa.

8Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda *kwartu anjilqa kupanmanda suq kastiguta ich'arqan rupaypa sawanman. Chayshina ich'aptinmi, rupayqa ancha jwirtita rupayashpa, chay uchayuqkunata ancha rupachirqan. 9Chayshina ancha rupachiptimbismi, paykunaqa mana munarqanllapachu uchangunata dijayta. Tayta Dyustaqam mana nimatapis munarqanllapachu alabayta. Ashwanmi chay disgrasyakunawan kastigashqanrayku, Dyusta masta maldisyarqanllapa.

10Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda *kintu anjilqa kupanmanda kastiguta ich'arqan chay tigri laya animal tiyaykashqanman. Chayshina ich'aptinmi, chay animalta aduraqkunapa *nasyunningunapi limpu tutayarqan. Chaymi chay animalta aduraqkunaqa chay nanaykunawan ancha padisishpa, qallungunata kanirqanllapa. 11Chayshina ancha padisishpapismi, uchangunata mana nimatapis dijarqanllapachu. Ashwanmi mana allikunata rurashpa, Tayta Dyusta ancha maldisyarqanllapa, chay nanaykunawan, puqrukunawambis kastigashqanrayku.

12Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda *sistu anjilqa kupanmanda kastiguta ich'arqan chay ancha atun rriyu Iwfratispa sawanman. Chayshina ich'aptinmi, chay atun rriyuqa limpu chakirqan, chay achka gubyirnukuna suldadungunawan rupay lluqshimunan ladumanda shamushpa, chay rriyuta das pasananllapa.

13Chaymandaqam rikarqay chay atun chupika *qotur layapa shiminmanda suq sapu laya *dyablu lluqshiptin. Chay tigri laya animalpa shiminmandapismi suq sapu laya dyablu lluqshirqan. Chay waqrayuq animalmi *Dyuspaq rimaq tukuqpis karqan. 14Chay kimsa sapu laya dyablukunaqam manchaypaq milagrukunata rurarqanllapa. Kanan rirqanllapam yumbay nasyungunaman, gubyirnungunata tukuy suldadundinda tandaq, jwisyu diyapi Tayta Dyus ancha pudirniyuqwan pilyananllapa.

15Chayshina rikashpaqam, uyarqay Jisukristuta, kayshina niqta:

—Allita uyawayllapa. Mana pipis yuyashqan uraspim suq ladrunshina qonqaylla rini shamuriq. Chaymi kwidakashpa, allita rurashpa shuyawashpaqa, ringillapa kushikuq. Piru chay mana kasuwaqkunaqam mana mudanayuqshina rinllapa penqakuq. Chaqa yumbaypa ñawpambim siprallashina kashpa, ancha rinllapa penqakuq, nishpa.

16Chaymandaqam chay kimsa dyablukuna kay pachapa yumbay gubyirnungunata tukuy suldadundinda suq lugarpi tandarqanllapa. Chay lugarqam *ibriyu rimaypi Armajidun shutin.

17Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda chay ultimu anjilqa anaq altumandapacha kupanmanda ultimu kastiguta wayraman ich'arqan. Chayshina ich'aptinmi, uyarqay suq rimaqta Dyuspa adurana wasimba *trununmanda ancha jwirtita kayshina niptin:

—Kaywanmi yumbay kastigukunata rinina ushyaq, nishpa.

18Chayshina niptinmi, ancha achka rrilampagukuna llipyarqan. Lanyakunapismi ancha kunyarqan. Kanan kay pachapismi ancha kuyurqan. Runakuna kay pachapi kashqanmandapacham mana nunka chayshinaqa kuyushqachu karqan. 19Chayshina kay pacha ancha jwirtita kuyuptinqam, chay atun llaqta *Babiluña kimsa lugarpaq partikashpa,

ancha dañakarqan. Kay pachapa
yumbay atun llaqtangunapi wasikunam
bulakarqanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam
chay Babiluña llaqtapi tiyaqkunapa
uchangunataqa mana qonqarqanchu.
Chaymi ancha piñakushpa, paykunataqa
ancha kastigarqan. 20Chayshina kay
pacha ancha kuyuptinmi, *mar *yakupa
ch'awpimbi isla allpakuna kaq limpu
chingarqan. Qaqakunapismi bulakashpa,
limpu chingarqanllapa. 21Kanan
syilumandam runakunapa, warmiku-
napa sawanman ancha atun
manchaypaq granisukuna ishkimurqan.
Chay granisukunaqam asta 40 kilus
llasharqan. Chayshina Tayta Dyus ancha
jwirtita kastigashqanraykum, chay
uchayuqkunaqa payta ancha maldisyar-
qanllapa.

Suq llaqtam ancha uchayuq bandulira warmishina rin kaq

17 1Chay syiti anjilkunaqa
kupangunamanda kastigukunata
ich'ashpa ushyashpaqam, suqnin
shamushpa, noqa *Jwanda kayshina
niwarqan:

—Shamuy kayman rikachishunaqpaq
suq ancha bandulira warmita. Chay
warmiqam munan niyta suq atun
llaqtapaq. Chay llaqtaqam achka
rriyukunapa manyangunapi kidan. Piru
Tayta Dyusqam chay llaqtapi tiyaqku-
nata ancha rin kastigaq. 2Chaqa chay
llaqtapi tiyaqkunaqam suq bandulira
warmishina inkitashpa, animachishqa-
llapa kay mundupa gubyirnungunata,
paykunawan tukuy laya uchakunata
rurananllapa mach'ashqa runakuna-
shina, nishpa.

3Chaymandaqam Dyuspa *Santu
Ispiritun masta rikachiwarqan. Chaymi
chay *musqoypishina chay anjil suq
chuncha lugarman apawaptin, rikarqay
suq warmita suq chupika animal layapi
muntakushqata. Chay animal layaqam
syiti umayuq, dyis waqrayuq karqan.
Kanan tukuy kwirpumbim Tayta Dyusta
musyanan shutikuna iskibridu karqan.
4Chay bandulira warmim mudakushqa
karqan suq mudana muraduwan
chupikata. Allichakashqam karqambis
*uruwan, ch'aniyuq *llipyaykaq
rumikunawan, ch'aniyuq *perlasku-
nawan. Makimbiqam karqan suq kupa
urumanda kaq. Chay kupandaqam
millanaypaq kusaskunawan
undachishqa karqan. Chay millanaypaq
kusaskunaqam munan niyta, chay
warmim achka runayuq kashqa. Ancha
fiyu uchakunatam rurashqa, nishpa.
5Chay warmipa urkumbiqam suq shuti
mana intyindiypaq karqan. Chay
shutinqam kayshina munan niyta:
“Noqaqam chay ancha kamachikuq
*Babiluña llaqta kani. Chaqa yumbay
bandulirakunapa, yumbay ucha
ruraqkunapa mamanshinam kani”,
nishpa. 6Chaymandaqam noqaqa allita
rikashpa yach'arqay: Chay warmiqam
Dyuspi kriyiqkunata ch'iqnishpa
wanchishqa karqan, paykuna Jisukris-
tupaq yach'achikushqanrayku, nishpa.
Chaqa chayshina yawarninda ich'ashpa
wanchishpaqam, ancha kushikurqan suq
mach'ashqa warmishina. Chaymi
noqaqa ancha ispantashqata kidarqay.
7Chaymi chay anjilqa tapuwarqan:

—¿Imaraykutaq ancha ispantashqa
kangi? Noqam rini nishuq, pim chay
warmiqa, imam munan niyta chay
warmita apaq syiti umayuq dyis
waqrayuq animalqa, nishpa. 8Chay
*tigri laya animalqam unay tyimpupi
kawsarqan. Piru chaymandaqam
manana kawsarqanchu. Piru suq diya
kawsamushpa, manaraq tukuy
tyimpupaq chingashpa chay
manchaypaq *talalanmanda suq
tyimpupaq rin lluqshimuq. Chaymi

Dyuspi mana kriyiqkunaqa chay
animalta rikashpa, ancha ispantashpa,
payta rinllapa aduraq. Chaqa Dyuspa
librumbiqam paykunapa shutingunaqa
mana iskibriduchu karqan kay munduta
rurashqan diyamandapacha.
9'Allita yuyayllapa, kaykunatapis
intyindinaykipaq. Chay manchaypaq
animalpa syiti umangunaqam munan
niyta chay atun llaqtapa syiti
lumanguna. Chaqa chay bandulira
warmishina llaqtaqam chay syiti
lumakunapi kidan. 10Kanan chay kikin
syiti umangunallam munan niyta syiti
gubyirnukunapis. Chay syiti gubyirnu-
mandaqam sinkuqa suqnin suqnin
kamachikushpa, wañushqana.
Kananqam kamachikuykan yaqqa chay
ultimu gubyirnuna. Chaymandaqam
chay ultimu gubyirnuqa suq tyimpitu-
paqllana rin kamachikuqqa. 11Chayman-
daqam chay warmita apaq chupika
animalqa kawsamushpa, suq *uktabu
gubyirnu rin kaq. Piru payqam manaraq
chay punta bwilta wañushpaqa, chay
syiti gubyirnukunamanda suqnin
karqan. Chayshina chay chupika animal
laya ultimu gubyirnu kamachikuy-
kashpam rin chingaq.
12'Chay chupika animalpa dyis
waqranguna rikashqaykiqam munan
niyta dyis gubyirnukuna. Paykunaqam
manaraq kamachikunllapachu. Piru suq
diyam chay dyis gubyirnukunaqa chay
chupika animal layawan pulla suq
tyimpitupaqlla rinllapa kamachikuq.
13Chay dyis gubyirnukunaqam suq
yuyayniyuqlla kashpa, tukuy imapi
chay chupika animal layata kasushpa,
14*Dyuspa Uñanwan rinllapa pilyaq.
Piru chay Uñaqam yumbay kamachi-
kuqkunapa kamachikuqnin, yumbay
gubyirnukunapa gubyirnun. Chaymi
payqa chay chupika animal layata, chay
dyis gubyirnukunata rin binsiq. Kanan
chay Uñawan kaqkunataqam Tayta
Dyus kikin akrashpa qayarqan. Chaymi
mana shaykuq chay Uñata kasunllapa.
15Chay anjilqam niwarqambis:
—Chay bandulira warmi laya
llaqtataqam rikarqayki achka rriyuku-
napa manyangunapi kaqta, ¿manachu?
Chay achka rriyukunaqam munan niyta
ancha achka llaqtakuna, achka
kastakuna, achka *nasyumbi tiyaqkuna,
kadunu rimaynimbi rimaqkuna. 16Chay
chupika animal laya chay dyis
gubyirnukunawan chay bandulira
warmi laya llaqtata rinllapa ch'iqniq.
Chaymi chay llaqtapi tiyaqkunata
maqashpa, wanchishpa, tukuy imangu-
nata qoch'ishpa, wasingunata
rupachishpa, aychanda mikushpa,
tullundallana rinllapa dijaq. 17Chaqa
Tayta Dyusmi pay munashqanda chay
dyis gubyirnukunata rin yuyachiq.
Chaymi paykunaqa suq yuyayniyuqlla
kashpa, chay chupika animal layatalla
kasushpa, tukuy imapi rinllapa yanapaq.
Chayshinam rinllapa ruraq Tayta Dyus
nishqanda kumplinangaman. 18Kanan
chay rikashqayki bandulira warmiqam
munan niyta chay atun llaqta. Chaqa
chay llaqtapa gubyirnunmi kay
mundupa yumbay gubyirnungunata
kamachin, nishpa.

Chay Babiluña llaqtaqam rin chingaq

18 1Tukuy chaykunata
uyashpaqam, noqa *Jwan suq
ancha pudirniyuq anjilta rikarqani
syilumanda shamuykaqta. Payqam
ancha llipyashpa, yumbay kay pachata
ancha achikcharqan. 2Kanan payqam
ancha jwirtita kayshina nirqan:
—¡Chay atun llaqta *Babiluñaqam
chingashqana! ¡Rikay, bulakashqanám!
Kanan chay llaqtapiqam tukuy laya
*dyablukuna yaykushpa tiyaykan.
Achka ch'iqnishqa millanaypaq

pishqokunapismi chaypi tiyaykanllapa.
3Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam
kwirpunguna munashqandalla rurashpa
kawsarqanllapa. Chaymi limpuna
chingashqa. Chaqa paykunaqam
yumbay *nasyumbi tiyaqkunata
inkitarqanllapa, uchakunata ruranan-
llapa. Suq bandulira warmishinam chay
nasyungunapa yumbay gubyirnunda
inkitarqanllapa, mach'ashqa runakuna-
shina tukuy laya uchata ruranambaq-
llapa. Kay mundupi randikuqkunapismi
chay Babiluñapi tiyaqkunata tukuy ima
munashqangunata randichishpa, achka
qellayta ganaqllapa.
4Chaymandaqam uyarqani suq
rimaqta, syilumanda kayshina niptin:
—Qamkuna wambraykunaqa, chay
Babiluña llaqtamanda lluqshiyllapa,
ama uchata ruranaykillapa paykuna-
shina. Chaqa manam munanichu
qamkunatapis kastigashuytaqa. 5Chaqa
chay llaqtapi tiyaqkuna ancha uchata
ruraptinllapam, chay uchangunaqa
ancha achkayashpa syilukamanna
ch'ayashqashina. Chaymi Tayta Dyusqa
manana masta agwantashpachu,
paykunataqa ancha rin kastigaq. 6Chay
llaqtapi tiyaqkunaqam suqkunata ancha
padisichishqa. Chayri chay
padisichishqan kaqmandaqa ashwan
ishkay tantu masta paykunataqa
kastigayllapa. 7Chaqa chay Babiluñapi
tiyaqkunaqam tukuy ima munashqanda
rurashpa, randishpa, ancha
alabakashpa, kayshina ninllapa:
“Kaypim ancha kamachikuq gubyirnu-
shina tiyaykanillapa. Chaqa manam
nimapipis suq pubri biyudashinaqa
kanillapachu. Chaymi mana nunka
rinillapachu llakiq suq biyudashinaqa”,
nishpa. Chayri chayshina ancha
alabakaptinllapa, ancha llakichishpa,
padisichiyllapa chay Babiluñapi
tiyaqkunataqa. 8Chaqa Tayta Dyusllam
ancha pudirniyuq gubyirnuqa. Chaymi
chay Babiluñapi yumbay tiyaqkunata
qonqaylla suq diyapilla rin kastigaq
plagakunawan, qeshyaykunawan,
ambrunakunawan, wañuykunawan.
Chaymandaqam chay atun llaqtata
rupachishpa, limpu rin chingachiq.
9Chayshina chay rimaq niptinmi, chay
Babiluña llaqtaqa ancha rupashpa rin
qondaq. Chaymi kay mundupa achka
nasyunningunapa gubyirnunguna
chayta rikashpa, ancha llakishpa,
kunyalla rinllapa waqaq. Chaqa chay
gubyirnukunaqam chay llaqtapi
tiyaqkunawan ancha uchata rurashpa,
bwina bidata pasashqallapa karqan.
10Chaymi chay Babiluña rupashpa,
qondaptinqa, chay gubyirnukunaqa
chay kastiguta ancha manchashpa,
karupilla shayashpa, rinllapa niq:
—¡Ay! ¡Akakáw! Chay kamachikuq
babiluñanukunam ancha padisiykan-
llapa. Chaqa suq rratupillam qonqaylla
kastigunqa ch'ayamushqa, nishpa.
11Kay mundupi randikuqkunapismi
chayta rikashpaqa, ancha llakishpa
rinllapa waqaq, manana ni pipis kaptin
chay achka kusasningunata randinan-
llapa. 12Chaqa chay atun llaqtapi
tiyaqkunaqam randishqallapa karqan
*uruta, qellayta, ch'aniyuq *llipyaykaq
rumikunata, *perlas rumikunata, allin
linu traputa, sida traputa, chupika
trapukunata, muradu trapukunata,
*mishki mutkina qerukunata. Randiqlla-
papismi *ilifantipa atun kirungunа-
manda tukuy ima rurashqangunata,
ch'aniyuq qerukunamanda, *brunsi-
manda, jirrumanda, chay shumaq
marmul rumimanda rurashqangуna-
tapis. 13Randiqllapapismi kanilata,
mikuna mishkichaqkunata, *insinsyuta,
*mirrata, ancha mishki mutkina
asiytikunata, *binuta, asiytita, triguta,
trigumanda mas allin ñutu mach'kata,

wakakunata, wishakunata, bistyakunata, *chutana karrukunata. Runakunata, warmikunatapismi randiqllapa, paykunapaq trabajananllapa. 14Kanan chay randikuqkunaqam chay rupaykaq llaqtapaqqa rinllapa niq:

—Chay llaqtapiqam manana kanchu chay ancha ch'aniyuq kusaskunaqa. Chaqa tukuy chay llipyaykaq kusasningunaqam tukuy tyimpupaqna chingashqa, nishpa.

15Chay randikuqkunaqam chay atun llaqtapi tiyaqkunata randichishpaqa, ancha achka qellayta ganashqallapa karqan. Chaymi rikashpa chay llaqta rupaykaptinqa, manchashpa, karupilla kidashpa, ancha llakishpa, waqashpa 16kayshina rinllapa niq:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay atun llaqtaqam rupaykanna. Waqpi tiyaqkunaqam ch'aniyuq linu trapumanda mudanayuqkuna karqanllapa. Chay ch'aniyuq chupika ichu muradu mudanangunatam rurakurqanllapa. Paykunaqam allichakarqan uruwan, ch'aniyuq *llipyaykaq rumikunawan, perlas rumikunawan. 17¡Piru kananqam tukuy chay ch'aniyuq kusasningunaqa suq urapilla ushyakarqan! nishpa.

Chayshina rupaptinmi, *yakupi puriq barkukunapa yumbay kamachikuqnin, tukuy yanapakuqninwan, chay pasajirungunawan, barkukunapi yumbay trabajaqkunapis chay rupaykaq llaqtata rikashpa, karupillana kidarqanllapa. 18Chaymandaqam chay atun llaqta rupashpa qondaptinqa, rikashpa, qayach'akushpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam ni suq llaqta chay ancha baliq ancha atun llaqtashinaqa kashqachu.

19Chayshina nishpa, ancha llakishpam, umanllapaman allpata rurarqanllapa. Chaymandaqam ancha waqashpa, qayach'akushpa, ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay ancha baliq atun llaqtaqam rupashqana. Noqaykuna yakupi puriq barkuyuqkunam tukuy laya kusaskunata chay llaqtapiqa randikushpa, ancha qellayniyuqkuna kidarqayllapa. ¡Piru kananqam chay atun llaqtaqa suq urapilla tukuy imandin chingashqana! nishpa.

20Piru qamkuna syilupi tiyaqkunaqa ancha kushikuyllapa chay llaqta rupashqanrayku. Qamkuna *apustulkuna, *Dyuspaq rimaqkuna, Dyuspa yumbay wambranguna kushikuyllapa. Chaqa Tayta Dyusqam allin justisyata rurashpa, paykunataqa kastigashqana, qamkunata ancha qesachashushqanrayku.

21Chaymandaqam suq ancha pudirniyuq anjilqa suq mulinu laya atun rumita piskashpa, chay *mar yakuman wichukushpa, kayshina nirqan:

—Chay atun wichukushqay rumitashinam Tayta Dyusqa chay atun Babiluña llaqtata das rin chingachiq. Chayshina chingachiptinmi, manana ni pipis nunka rikanqanachu. 22Mananam ni pipis chay llaqtapa kallingunapiqa ni *arpakunata ni flawtakunata ni *kurnitakunata waqachinqachu. Kanan mananam nima laya trabajaqkuna kanqanachu. Manana ni pipis uyanqanachu kutakushpa kunyachiptinllapa rumitaqa. 23Chay llaqtamanda randikuqkunam yumbay randikuqkunamanda mas kamachikuq, mas qellayniyuqkuna karqanllapa. Kay mundupi yumbay tiyaqkunatam brujiyashpa, ingañarqanllapa. Chaymi chay llaqtapiqam manana ni suq micha achikchakunqachu ni suq kasamyintu kanqachu. Mananam nunka rinllapachu uyaq kasamyintupi kushikuqkunataqa.

24Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam *Dyuspaq achka rimaqkunata, paypi suq kriyiqkunatapis wanchirqan-

llapa. Chayshinam kay mundupi tukuy maypi suqkunatapis wanchirqanllapa. (Chaymi Tayta Dyusqa chay llaqtapi tiyaqkunata qonqaylla rin chingachiq.)

19 1-2Chaymandaqam noqa *Jwan uyarqay ancha achka rimaqkunata syilupi jwirtita Tayta Dyusta kayshina alabaptinllapa:

¡Biba Tayta Dyusninchiq! Payqam allip kaqta yach'ashpa, chay *Babiluña llaqtapi tiyaqkunata ancha allita jusgashpa, kastigashqa. Chaqa paykunaqam bandulira warmishina ancha achka runakunata, warmikunata animachishqallapa, uchakunata rurashpa, kawsananllapa. Tayta Dyusta kasuqkunatapismi wanchishqallapa. Chayraykum Tayta Dyus chay wanchikuqkunataqa ancha kastigashqa. ¡Chayri payta ancha alabashunllapa! Chaqa paymi yumbay uchanchiqmanda washawashqa kanchiq. ¡Paymi ancha llipyaq, ancha kamachikuq pudirniyuq kashpa, tukuy imata atin rurayta! nishpa.

3Chaymandaqam mushuqmanda nirirqanllapa:

—¡Tayta Dyusta alabashunllapa! Chaqa chay llaqtata rupachiptinqam, tukuy tyimpu rin miraq. Qondayninqam mana nunka rinchu ushyakaq, nishpa.

4Chayshina alabaptinllapam, chay 24 ansyanukuna chay ch'usku *kamachikuq kawsaqkunawan qonqorikushpa, urkunda pambakaman ch'ayachirqanllapa. Kanan Tayta Dyus *trunumbi tiyaykaqtam adurashpa, kayshina alabarqanllapa:

—¡Biba! ¡Tayta Dyusta alabashunllapa! ¡Chayshina kanqa! nishpa.

5Chayshina alabaptinllapam, Dyuspa trununmanda suq rimaqta uyarqay, kayshina niptin:

¡Ariri! ¡Tayta Dyusta yumbay kasuqkunaqa paytalla alabashunllapa! Kamachikuqkuna kashpa, mana kamachikuqkuna kashpapis, payta ancha rrispitashpa, alabashunllapa, nishpa.

Dyuspa Uñanmi rin kasaraq

6Chaymandaqam *musqoypishina uyarqay ancha achka rimaqtashina. Paykunaqam achka paqchakunashina ichu ancha jwirti lanyakunashina kunyashpa nirqanllapa:

¡Biba Tayta Dyus! Payqam ancha pudirniyuq Siñurninchiq kashpa, tukuy ima kaqta kamachiykanna.

7 Chayri ancha kushikushpa, payta alabashunllapa. Chaqa *Dyuspa Uñamba kasaranan diyam ch'ayamushqana. Paypa nubyanmi ancha shumaqta mudakushqana chay kasamyintu diyambaq.

8 Chaqa Tayta Dyusqam chay nubyata pirmisuta qorqan, ancha finu linu trapumanda limpyu llipyaykaq yuraq mudanata rurakunambaq.

Chay ancha shumaq mudananqam munan niyta: Jisukristupi kriyiqkunam ancha shumaqta kawsashqallapa, nishpa.

9Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Kaykunata iskibriy: “Chay Uñapa kasamyintu fyistanman kumbidashqakunaqam ancha kushikunqallapa”, nishpa.

Chaymandaqam kayshinapis niwarqan:

—Kikin Tayta Dyusmi chay nishushqayta allipta willashungi.

10Chayshina chay anjil niwaptinmi, noqaqa paypa ñawpambi qonqorikurqay aduranaypaq. Piru payqam niwarqan:

—Amar adurawaychu. Chaqa noqapismi qamshina Dyusta kasuni. Manchu qamqa Dyusta kasuq masikikunawan mana shaykuq rurangillapa Jisukristu nishushqanda. Chayshinallam noqapis kasuni. Chayri Dyustalla aduray, nishpa.

Chaqa Jisukristu yach'achikushqanmi ancha animachiwanchiq, paypaq *rimaqkunashina Dyus nishqanda yach'achikunanchiq.

Jwanmi musqoypishina rikarqan suq yuraq bistyapi muntakushqata

11 Chaymandaqam rikarqaypis anaq syiluta kich'akashqata. Kanan waqpim rikarqani suq yuraq bistyapi muntakushpa shamuykaqta. Payqam shutiq Ancha Kumplidur. Shutiqpismi Allipta Rimaq. Chaqa payqam ancha justu kashpa, Dyusta kuntraqkunata allita jusgashpa, paykunawan pilyan. 12 Kanan paypa ñawingunaqam nina miraykaqshina llipyarqan. Umambiqam achka kurunakuna karqan. Shutinmi pay kikimbi iskibridu karqan. Piru manam pipis yach'arqanchu: Imam munan niyta chay shutinqa, nishpa. Payllam yach'arqanqa. 13 Kanan mudananqam ancha yawar likidu karqan, (noqanchiqkunapaq wañushqanrayku). Paymi shutirqan: Tayta Dyuspa Rimaynin. 14 Chay Rimaynimba ikindam Dyuspa ancha achka suldadunguna yuraq bistyakunapi rirqanllapa. Paykunaqam ancha finu limpyu yuraq linumanda mudanayuqkuna karqanllapa. 15 Chay kamachikuqpa shiminmandam lluqshirqan suq ancha filudu *atun kuchillu, chaywan yumbay *nasyungunapi tiyaqkunata chuqrishpa kastiganambaq. Kanan yumbaymanda mas pudirniyuq kashpam, chay nasyungunapi kamachishpa, ancha rin rrispitachiq suq bara jirrumandashina kaqwan. Piñakushpa, Tayta Dyusta ch'iqniqkunatam rin sarruq chay *ubaspa puqoyninda ch'akinwan sarrushpa qapiqshina. 16 Kanan chay kamachikuqpa sawa mudanambi ch'angambipismi kay shutinqa iskibridu karqan: “Yumbay gubyirnukunapa gubyirnunmi. Yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqninmi”, nishpa.

17 Chaymandaqam rikarqay suq anjil rupaypa sawambi shayaykaqta. Chay anjilqam anaqpi bwilaq pishqokunata ancha jwirtita qayarqan:

—Shamuyllapa suq fyistapishina ancha achka aychata mikunaykillapa. (Chaqa Tayta Dyusmi yumbay payta kuntraqkunata rinna wanchiq.) 18 Chayri shamuyllapa achka laya runakunapa aychanda mikunaykillapa: gubyirnukunapa, kamachikuq suldadukunapa, jwirsayuq pilyaqkunapa, bistyakunapa, chay bistyakunata purichiqkunapa aychanda mikunaykillapa. Shamuyllapar *randishqa kriyadukunapa, mana kriyadu kaqkunapa, kamachikuqkunapa, mana kamachikuqkunapa aychanda mikunaykillapa, nishpa.

19 Chaymandaqam rikarqay chay manchaypaq *tigri laya animal kay mundupa gubyirnungunata tukuy suldadundinda tandaptin. Paykunaqam rirqan pilyaq chay yuraq bistyapi muntakushqawan, suldadungunawan. 20 Piru pilyashpaqam, chay yuraq bistyapi muntakushqa binsishpa, prisurqan chay manchaypaq tigri layata, *Dyuspaq chay rimaq tukuqtapis. Chaqa chay rimaq tukuqqam chay tigri layapa ñawpambi milagrukunata rurashpa, achka runata, warmita ingañashqa karqan, chay tigri layapa siñalninda ch'askinanllapa, rritratunda aduranallapa. Chaymi chay yuraq bistyapi muntakushqaqa chay tigri layata, Dyuspaq chay rimaq tukuqnindinda

prisushpa, kawsaykaqtalla wichukurqan *asufriwan lumyaykaq ninaman.
21Chaymandaqam chay yuraq bistyapi muntakushqaqa shiminmanda chay lluqshiq *atun kuchillunwan yumbay chay gubyirnukunata tukuy suldadundinda wanchirqan. Chaypinam tukuy chay aycha mikuq pishqokunaqa paykunapa aychanda mikushpa undarqanllapa.

Jisukristum kay pachapi mil watakunata rin kamachikuq

20 1Chaymandaqam chay *musqoypishina suq anjilta rikarqay, syilumanda shamuykaqta. Payqam atun *talalamba llabinda, ancha atun kadinata piskakushpa shamurqan. 2Chaymandaqam chay anjilqa chay atun manchaypaq *qotur layata piskarqan. Chay qotur layallam chay unay uchata rurachikuq kulibrapis karqan. Payllam *dyablu, Satanaspis shutin. Kanan chay anjilqam chay dyabluta piskashpa, mil watakunapaq chay atun kadinawan watarqan.
3Chayshina watashpaqam, chay manchaypaq talalanman wichukurqan. Chayshina wichukushpaqam, chay talalanda llabishpa, suq atun *silluwan sillarqan, chay dyablu ama lluqshinambaq. Chaymi chay dyabluqa mil watakunata mana atinqachu ingañayta kay pachapi tiyaqkunataqa. Piru chay mil watakuna pasaptinqam, chay dyabluqa chay manchaypaq talalanmanda lluqshishpa, rin ingañariq runakunata, warmikunata suq tyimpitupaq.

4Chaymandaqam rikarqay *trunukunata. Chay trunukunapiqam kamachikuqkuna tiyaykarqanllapa. Chaqa Tayta Dyusmi paykunataqa numbrashqa karqan, suqkunata jusgananllapa. Rikarqanipis achka wañushqakunapa almangunata. Paykunaqam manaraq wañushpaqa, Tayta Dyus nishqanda, Churin *Jisukristupa shumaq nutisyanda allita yach'achikurqanllapa. Chaqa paykunaqam mana ni chay *tigri laya animalta ni rritratunda adurarqanllapachu. Munaptinllapa siñalayta urkunllapapi makinllapapi chay animal layapa siñalninwambismi, paykunaqa mana dijakarqanllapachu siñalanambaqqa. Chaymi chay animal layata aduraqkunaqa chay kriyiq masinchiqkunapa umangunata pitishpa, wanchirqanllapa. Piru Tayta Dyusqam chay wanchishqa kriyiq masinchiqkunata kawsachimurqan, chay mil watakunapaq Jisukristuwan pulla kamachikunanllapa. 5Chaqa Tayta Dyusqam manaraq ni pita kawsachimushpa, puntata chay wanchishqa kriyiq masinchiqkunata rin kawsachimuq. Chaymandaqam chay mil watakuna pasaptinraq, chay suq wañushqakunatapis rin kawsachimuq. 6Chay punta kawsamuqkunaqam ancha kushikunqallapa. Chaqa Tayta Dyusmi paykunataqa akrashqa, paypaqlla kashpa, amana nunka wañurinanllapa. Ashwanmi paykunataqa rin numbraq, paypa, Churin Jisukristupa kuranguna kanambaqllapa. Chaymi paykunaqa Jisukristupa pullan mil watakunata rinllapa kamachikuq.

7Chay mil watakuna pasaptinqam, Dyuspa suq anjilnin chay manchaypaq llabishqa talalanda rin kich'aq. 8Kanan chay dyabluqam chay talalanmanda lluqshishpa, kay munduman kutimushpa, yumbay *nasyungunapi achka runata, warmita rin ingañaq. Chaymi paykunaqa rinllapa tandakaq chay nasyun Gugpi tiyaqkunawan, Magugpi tiyaqkunawambis. Dyabluqam yumbay paykunata ingañashpa, rin tandaq ancha achka suldadukunata,

Dyuswan pilyananllapa. Aqoshina kaptinmi, mana pipis atinqachu yupayta. 9Chayshina tandakashpaqam, chay ancha achka suldadukuna kay mundupa tukuy ladungunamanda rinllapa shamuq, Dyusta kasuqkunapa lugarninda, Dyus kuyashqan llaqtanda kurralananllapa. Piru Tayta Dyusqam syilumanda ninata kach'amushpa, yumbay paykunata rin rupachiq. 10Chaymandaqam chay ingañakuq dyabluta rin wichukuq chay *asufriwan miraykaq ninaman. Chay ninapim punchawnindin tutapnindin tukuy tyimpu rin padisiq chay tigri laya animalwan, *Dyuspaq chay rimaq tukuqwan.

Dyusqam atun yuraq trunupi tiyashpa, runakunata warmikunata rin jusgaq

11Chaykunata rikashpaqam, suq atun yuraq *trunuta rikarqay. Chay trunupiqam Dyus tiyaykarqan. Kanan kay pacha syiluwanmi paypa ñawpanmanda limpuna ushyakarqan. Mananam ni ashlita kidarqanchu. 12-13Chaymandaqam rikarqay yumbay wañushqa kamachikuqkunata, mana kamachikuqkunata Dyuspa yuraq trunumba ñawpambi shayaykaqta. Chaqa Tayta Dyusqam wakin paykunataqa *mar yakupa ukunmanda tandashqa karqan. Wakin paykunataqam *wañushqakunapa lugarninmanda tandashqa karqan. Chay lugar Dyus kashqambiqam librukunapis karqan. (Chay librukunapiqam, Tayta Dyus iskibrishqa karqan runakuna, warmikuna tukuy ima rurashqangunata.) Chay librukunatam kich'arqan liyinambaq. Chaymandaqam suq laya librutapis kich'arqan liyinambaq. (Chay librupiqam Tayta Dyus iskibrishqa karqan paypi yumbay kriyiqkunapa shutingunata, paywan pulla tukuy tyimpupaq kawsananllapa.) Chay libruqam “Kawsaqkunapa Librun” shutin. Chaymi chay punta librukunata liyishpa, Tayta Dyusqa chay runakunata, warmikunata jusgarqan tukuy ima rurashqangunapaq. 14-15Chaymandaqam wañushqakunapa lugarninda chay miraykaq ninaman wichukurqan. Wañuytapismi chayman wichukurqan chinganambaq. Kanan runakunapa ichu warmikunapa shutingunata mana tariptin chay kawsaqkunapa librumbiqam, paykunatapis wichukurqan chay miraykaq ninaman. Chayshina chay ninaman wichukuptinqam, ultimu wañuy rin kaq.

Mushuq syilu mushuq pacham rin kaq

21 1Chay *musqoypishinam mushuq syiluta, mushuq pachata rikarqay. Chaqa kay rikashqanchiq syiluwan pachaqam chingashqana karqan. *Mar yakupismi chingashqana karqan. 2Chaymandaqam noqa Jwan rikarqay Tayta Dyuspa ñawpanmanda suq mushuq *santu Jirusalin llaqta syilumanda shamuykaqta. Chay mushuq Jirusalinqam ancha shumaq allichadu karqan, suq china nubyunwan kasaranambaq shumaqta mudakushqashina. 3Kanan uyarqanim syilumandapacha ancha jwirtita kayshina rimaptin:

—Kananmandapacham Tayta Dyusqa kay shumaq llaqtapi runakunawan, warmikunawan rin kawsaq, paykunapa Dyusnin kanambaq. Chaqa paykunaqam paypa wambranguna. Chaymi Tayta Dyusqa, tukuy tyimpu paykunapa pullan rin kawsaq. 4Chaymi Tayta Dyus kikin paykunapa ñawingunata pichashpa, rin chakichiq, amana masta waqananllapa. Chaqa chay mushuq llaqtapi tiyaqkunaqam manana rinllapachu wañuq. Manam ni rinllapachu malaganayaq. Manam ni rinllapachu padisiq. Chaqa kay

pachaqam tukuy mana baliq imandin limpu rin chingaq, nishpa.

5Chaymandaqam Tayta Dyus kamachikunan *trunumbi tiyashpa, kayshina nirqan:

—Noqaqam tukuy imata mushuqtana rini ruraq, mushuqkunana kanambaq, nishpa.

Chaymandaqam niwarqambis:

—Allip kaqkunatallam niyki. Chayri kay nishushqayta iskibriy, suqkunapis kriyinanllapa.

6Chaymandaqam Tayta Dyusqa niriwarqan:

—Tukuy ima yuyashqaytam rurashqana kani. Chaqa chay punta litra “A” yumbay litrakunata qallariqshinam noqa tukuy imata qallarishqa kani. Chay yumbay litrakuna chay litra “Y”wan ushyakaqshinam noqapis tukuy imata rini ushyaq. Chaymi noqaqa yakunaqkunata kawsachikuq yakuyta dibaldilla qoshaq, noqawan tukuy tyimpu kawsananllapa. 7Chayshinallam *dyabluta yumbay binsiqkunataqa kay shumaq primyuta rini qoq. Chaqa noqaqam paykunapa Dyusnin rini kaq. Paykunaqam wambraykuna rinllapa kaq. 8Piru rinim wichukuq chay *asufriwan miraykaq ninaman yumbay kay laya uchayuqkunata: suqkunata manchashpa mana noqata kasuwaqkunata, noqapi mana munaq kriyiqkunata, ancha fiyu uchata ruraqkunata, wanchikuqkunata, mana rrispitun kaqkunawan puñuqkunata, brujukunata, *amitu layakunata aduraqkunata, llullakuqkunata. Chayshina chay ninaman wichukuptiyqam, chay uchayuqkunapaqqa ultimu wañuyna rin kaq, nishpa.

Mushuq Jirusalinmi kayshina rin kaq

9Chaymandaqam rikarqay suq anjilta. Payqam chay syiti kupayuq anjilkunamanda suqnin karqan. Chaqa paykunaqam chay syiti kupangunapi chay syiti ultimu kastigukunata apamushqallapa karqan. Chay anjilmi noqaman shamushpa, niwarqan:

—Shamuy kayman *Dyuspa Uñamba nubyanda rikachishunaqpaq, nishpa.

10Dyuspa *Santu Ispiritun yumbay chaykunata musqoypishina rikachiwaptinmi, chay anjilqa suq atun altu qaqaman apawarqan. Chay qaqamandaqam rikachiwarqan Tayta Dyuspa santu mushuq Jirusalin llaqtanda, syilumanda Dyuspa ñawpanmanda shamuykaqta. 11Chay mushuq Jirusalinmi Tayta Dyuspa llipyayninwan ancha llipyarqan. Chaymi suq ancha shumaq *jaspi *llipyaykaq rumishina ichu ancha shumaq basu kristalshina karqan. 12Kanan chay llaqtapa rridurnimbim karqan suq ancha atun, ancha altu muralla. Chay murallaqam dusi punguyuq karqan. Suq kwidakuq anjilmi kada pungupi shayaykarqan. Kada pungum suq shutiyuq karqan. Chay shutingunaqam *isrraylinukunapa chay dusi *atun ayllupa shutinguna karqan. 13Chay pungukunamanda kimsaqam karqan rupay lluqshinan ladupi. Kimsaqam karqan rupay seqanan ladupi. Kimsaqam karqan ñawpa ladupi. Kimsaqam karqan iki ladupi. 14Chay atun murallamba simyintunqam dusi ancha atun rumikunawan karqan. Kada rumipim Dyuspa Uñamba dusi *apustulningunapa suq shutin iskibridu karqan.

15Chay anjil noqawan parlaqqam apaykarqan suq *urumanda barata. Chay baraqam suq mitrushina karqan. Chaytaqam aparqan midinambaq chay llaqtata, pungungunata, rridurnimbi kaq murallanda. 16Chay llaqtaqam largundin, anchundin altundin suq tamañulla karqan. Chaymandaqam chay anjil midishpaqa, kada ladunda tarirqan

2.200 kilumitrusta. 17Chaymandaqam chay anjilqa runakunapa mididanwan chay murallata midishpaqa, anchundaqa tarirqan 64 mitrusta. *[Nuta: Manam allitachu yach'anchiq: ¿Altundachu ichu anchunda chayshinaqa midirqan? nishpaqa.]*

18Chay llaqtapa murallanqam *jaspi llipyaq rumimanda ruradu karqan. Piru chay kikin llaqtaqam lijitimu urumanda ruradu karqan. Chaymi ancha llipyarqan ancha limpyu basushina. 19Chay murallamba simyintumba chay dusi ancha atun rumingunatam kada rumita suq laya suq laya llipyaq rumikunawan shumaqyachishqa karqanllapa. Chay punta atun rumitaqam chay jaspi shutiq llipyaq rumikunawan shumaqyachishqa karqan. Chay *sigundu atun rumitaqam shumaqyachidu karqan chay *safiru llipyaq rumiwan. Chay *tirsir atun rumitaqam chay *agata llipyaq rumiwan. Chay *kwartu atun rumitaqam chay *ismiralda llipyaq rumiwan. 20Chay *kintu atun rumitaqam chay *unisi llipyaq rumiwan. Chay *sistu atun rumitaqam chay *kurnalina llipyaq rumiwan. Chay *siptimu atun rumitaqam chay *krisulitu llipyaq rumiwan. Chay *uktabu atun rumitaqam chay *birilu llipyaq rumiwan. Chay *nubinu atun rumitaqam chay *tupasyu llipyaq rumiwan. Chay *disimu atun rumitaqam chay *krisuprasa llipyaq rumiwan. Chay *disimu primiru rumipa ladumbi kaqtaqam shumaqyachidu karqan chay *jasintu llipyaq rumiwan. Chay ultimu atun rumitaqam shumaqyachidu karqan chay *amatista llipyaq rumiwan. 21Kanan chay llaqtapa dusi pungunaqam kada pungu suq atun ch'aniyuq *perla rumimanda karqan. Kallingunataqam rurashqallapa karqan lijitimu urumanda. Chaymi ancha limpyu basushina llipyarqan.

22Chay mushuq Jirusalin llaqtapiqam *Dyuspa adurana wasinqa mana kanqachu. Chaqa chay llaqtapi tiyaqkunaqam Tayta Dyus ancha pudirniyuqta chay Uñandapis tarinqallapa chay llaqtapa tukuy partingunapi, chaypi paykunata aduranallapa. 23Kanan chay mushuq llaqtapiqam rupaywan killaqa manana rinchu kaq achikchakunanqa. Chaqa Tayta Dyus kikinmi llipyashpa, maski rupaymanda rin achikchakuq. Chay Uñambismi chay llaqtapiqa rin achikchakuq suq ancha allin michashina. 24Chaymi washadukuna yumbay *nasyungunamanda shamushpa, chay mushuq Jirusalimba achikninwan rinllapa puriq. Kay mundupa gubyirnungunapismi ancha ch'aniyuq kusasningunata apamushpa, Dyusta qoshpa, payta rinllapa aduraq. 25Kanan chay mushuq llaqtapiqam chay pungungunataqa manana nunka rinllapachu kirpaq. Chaqa chay llaqtapiqam manana rinchu kaq tutaqa. 26Kanan yumbay nasyungunamandam apamunqallapa ancha ch'aniyuq kusasningunata, Tayta Dyusta qoshpa, payta aduranallapa. 27Piru chay llaqtamanqam mana rinchu yaykuq millanaypaq kusaskunaqa. Chaqa manam yaykunqallapachu ni uchayuqkuna ni llullakuqkuna. Ashwanmi yaykunqallapaqa chay Uñapa librumbi shutinguna iskibrishqakunalla, paywan tukuy tyimpu kawsananllapa.

22 1Chaymandaqam *musqoypishina chay anjilqa suq ancha limpyu rriyuta chuya kawsachikuq yakuta rikachiwarqan. Chay yakuqam basushina llipyaykaq, lluqshiykarqan Tayta Dyuspa, *Uñamba *trununmanda. 2Chayshina chay yaku lluqshishpaqam, chay llaqtapa ancha anchu kallimba ch'awpinda kurrirqan. Chay rriyupa kada ladu manyambim suq kawsachikuq planta wiñarqan. Kada killam puqorqan. Chaymi kada wata dusi bwiltasta puqorqan. Kanan chay

kawsachikuq plantapa raprangunaqam yumbay *nasyungunamanda qeshyaqkunata kach'akachirqan. 3Chay mushuq Jirusalin llaqtapim Tayta Dyuspa, Uñamba kamachikunan trunun rin kaq. Chaymi uchayuqkunaqa chay llaqtamanqa mana rinllapachu yaykuq. Ashwanmi Tayta Dyusta, Uñanda kasuqkunalla chay llaqtapi rinllapa aduraq. 4Kanan Tayta Dyuspa qaqllandam rinllapa rikaq. Paypa shutimbismi urkungunapi iskibrishqa rin kaq. 5Kanan chay mushuq Jirusalimbiqam manana nunka rinchu tutayaq. Chaymi chay llaqtapi tiyaqkunaqa manana munanqallapachu ni michata ni rupayta. Chaqa kikin Tayta Dyusmi ancha llipyashpa, chay llaqtataqa rin achikchaq. Kanan chay llaqtapi kawsaqkunaqam Dyuswan gubyirnukunashina tukuy tyimpu rinllapa kamachikuq.

Jisukristum dasna kayshina rin shamuriq

6Chaymandaqam musqoypishina chay anjilqa kayshina niwarqan:

—Yumbay kay uyashqaykitam atingi kriyiyta, ancha allip kaqkunalla kashqanrayku. Chaqa pudirniyuq Tayta Dyusmi *Santu Ispiritunwan paypaq *rimaqkunata yanapashqa, pay nishqanda yach'achikunanllapa. Kanan pay kikinllam noqatapis kach'amuwashqa, payta kasuqkunata yach'achinaypaq: “Kay nishushqaykunam utqana rin pasaq”, nishpa.

7Chaymandaqam Jisukristuqa musqoypishina niwarqan:

—¡Noqaqam utqana rini shamuriq! ¡Chayri kay librupi nishqayta kasuqkunaqa ancha kushikunqallapa! nishpa.

8Noqa *Jwanmi kaykunata uyarqay, rikarqay. Chaymi chay rikachiwaq anjilpa ñawpambi qonqorikurqay, payta aduranaypaq. 9Piru chay anjilqam kayshina niwarqan:

—Noqataqar ama adurawaychu. Chaqa noqapismi Tayta Dyusta sirbiq masiki kani. Dyuspaq rimaq masikikunashina, kay Santu Libruta kasuqkunashinam noqapis kani. Chayri Dyustalla adurayqa, nishpa.

10Chaymandaqam chay anjilqa niriwarqan:

—Kay librupi iskibrishqaykitam Tayta Dyusqa utqana rin kumpliq. Chayri chay iskibrishqaykita ama nimatapis pakashpachu, allita yach'achikuy. 11Piru chay malukuna, chay uchakunata ruraqkunaqam paykuna munashqandalla rurashpa kawsanqallapa. Piru Dyusta kasuqkuna, uchata mana ruraqkunaqam allitalla rurashpa, kawsanqallapa.

12Chaymandaqam Jisukristu kayshina niwarqan:

—Noqaqam utqana rini shamuriq, shumaq primyukunata apamushpa, yumbay runata, warmita jusganaypaq: ¿Allitachu rurashqallapa ichu mana? nishpa. Chayshina jusgashpaqam, pagunllapata rini qoq. 13Chaqa chay punta litra “A” yumbay litrakunata qallariqshinam noqapis tukuy imata qallarishqa kani. Chay ultimu litra “Y”shinam noqapis tukuy imamanda masta rini duraq.

14Chayri Jisukristupi yuyakuqkuna, uchangunamanda pirdunadu kashpa, mudananllapata taqshashqashina kashpa, ancha kushikunqallapa. Chaqa paykunaqam atinqallapa yaykuyta chay mushuq Jirusalimba pungungunata, chay kawsachikuq plantapa puqoyninda mikunanllapa. 15Piru chay uchayuqkuna, chay brujukuna, chay mana rrispitun kaqkunawan puñuqkuna, chay wanchikuqkuna, chay *amitu layakunata aduraqkuna, chay llullakuqkunaqam chay shumaq llaqtamanqa mana atinqallapachu yaykuytaqa.

16Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Noqa Jisukristum chay anjilniyta kach'amushqa kani, tukuy kay

nishqayta qamkuna noqapi kriyiqkunata yach'achishunan. Chaqa noqaqam chay unay kamachikuq gubyirnu *Dabidpa karu willkan kani. Chay ancha llipyaq yulaqachi (yuraqachi) lusirushinapismi kani, nishpa.

17 Chayshina niptinmi, Dyuspa *Santu Ispiritunqa Jisukristupa nubyanwan kayshina Jisukristutaqa ninllapa:

—Shamuyna, nishpa. *[Nuta: Jisuspa nubyanqam yumbay paypi allipta yuyakuqkuna.]*

Kay libruta uyaqkunapisri Jisukristutaqa ninqallapa:

—Shamuyna, nishpa.

Chayri qamkuna Tayta Dyuspi yuyakuyta munaqkunaqa, yakuta munaqkunashina shamuyllapa, kay kawsachikuq yakuta dibaldilla upyanaykillapa.

18 Chaymi kay librupi Dyus nishqanda uyaqkuna kay iskibrishqaytalla yach'achikunqallapa, ama ni masyachishpachu ni minusyachishpachu. Chaqa imatapis yapaptikiqam, Tayta Dyusqa kay librupi iskibrishqay kastigukunata rin yapaq, mas kastigadu kanaykillapa. 19 Chayshinallam kay librupi Dyus nishqanda iskibrishqayta wakinda burraptikiqa, Tayta Dyusqa rin burraq shutikita chay kawsaqkunapa librunmanda, ama yaykunayki chay mushuq *santu Jirusalin llaqtaman.

20 Siñurninchiq Jisukristum kay librupi iskibrishqayshina niwashqallapa kanchiq:

—Utqanam rini shamuq, nishpa.

Chayshina niptinmi, noqapis nini: ¡Ariri! ¡Chayshinalla kanqa! ¡Utqanar shamuy, Siñur Jisukristu! nishpa.

21 Siñurninchiq Jisukristur tukuy imapi qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.

DIKSYUNARYU

MANA INTYINDISHQANCHIQ PALABRAKUNAPAQ

(GLOSARIO)

Abil

Abilqam punta runa Adamba, punta warmi Ibapa wambran karqan. Kayimba minur masanmi karqan. Chay masan Kayinmi chay Abilta imbidyashpa, wanchirqan. (Mt. 23.35; Lk. 11.51; Ib. 11.4; 12.24) (Maskay **Kayin** shutiqta.)

Abrajan

Abrajandaqam Tayta Dyus akrarqan, yumbay isrraylinukunapa punta agwilun kanambaq. Chaymi kamachirqan, nasyunnin Ur shutiqmanda lluqshishpa, suq ufrisishqan nasyunman rinambaq. Chaqa Dyus Abrajandaqa ufrisishqa karqan, chay suq nasyunda qonambaq, chaypi kawsanan yumbay miraynindin. Chaymi Abrajanqa Dyusta kasushpa, ancha karu ñanda achka watakunata rirqan, chay nasyun ufrisishqanman ch'ayanangaman. Chay ufrisishqan nasyunmi Kanayan shutiq. Chaymandaqam Dyusqa Abrajanwan kayshina suq tratuta rurarqan: “Abrajan, qam tukuy miraynindiki kasuwaptikiqam, noqaqa ancha kuyashushpa, kwidashushpa yumbaynikita rini yanapashuq”, nishpa. Abrajamba warminqam Sara shutirqan. Paykunaqam mana wambrayuqchu karqan ancha byijita kanangaman. Chaymandaqam Dyus yanapaptin, wambrayuq karqanllapa. Chay wambranqam Isak shutirqan. (Génesis 12–24; Ich. 7.2-8; Rru. 4.1-25; Ib. 6.13-15; 11.8-19; Sant. 2.21-24) (Maskay **Unay Tratu, Isak, Isrrayil** shutiqkunatapis.)

Adan

Kay mundupiqam punta runa Adan shutirqan. Chay Adandaqam Dyusqa rurarqan lluchkamanda. Chaymandaqam Adamba kustillanmanda Dyusqa rurarqan punta warmi Ibata. (Maskay **Iba** shutiqta.) Adanwan Ibaqam Dyusta mana kasushpachu, punta uchakunata rurarqanllapa. Chay tyimpumandapacham yumbay runakuna, warmikuna uchakunata rurashpa kawsanchiqllapa. (Lk. 3.38; Rru. 5.12-15; 1 Kur. 15.22,45-47; 1 Tim. 2.13-14; Judas 1.14)

Adurana wasi

(Maskay **Dyuspa adurana wasin** shutiqta.)

Akrashqan Washadur
(Maskay **Dyus Akrashqan Washadur** shutiqta.)

Altar
(Maskay **Pata altar** shutiqta.)

Altu turri
Altu turrikunatam ruraqllapa, tarpudunllapata kwidanambaq, ama ni animalkuna ni ladrunguna yaykunambaq. Mayninqam chay kwidakuqkunaqa chay turrikunataqa atunda ruraqllapa, chaypi puñunanllapa, mikunanllapa. Chayshinam suq ch'akriruqa chay turripilla atiq tiyayta. Mayninqam chay turriqa balirqan, tamyaptin ichu rupayaptin, chaypi llandukunanllapa. (Mt. 21.33)

Aluwis
Chayqam ancha mishki mutkina yaku. Chay aluwisqam lluqshiq suq plantapa raprangunamanda. Chaywanqam liyaq trapukunata, suq almata wangushpa pambaptin, ama ash'nanambaq. (Jn. 19.39)

Allin ladumbi
Suq runa tiyaptin suq kamachikuqpa allin ladumbiqam munan niyta: “Chay runaqam yumbay chaypi kaqkunamanda masta balin”, nishpa. (Rru. 8.34)

Amitu laya
Wakin runakunaqam allip Dyusta mana adurashpaqa, runa layakunata, animal layakunata dibujuta ruraqllapa ichu randiqllapa, “Dyusmi” nishpa, aduranallapa. Chay layakunataqam ruraqllapa rumimanda, qerumanda, urumanda, qellaymanda. Chaykunaqam kastillanupiqa “ídolos” shutin. (Apuk. 13.14)

Ancha Santisimu Kwartu
Jirusalimbim karqan suq atun wasi Dyusta aduranallapa. Chay wasipim suq kwartu shutirqan “Ancha Santisimu Kwartu”, Tayta Dyus chaypi tiyashqanrayku. Chaypiqam karqambis chay Santu Kajun urumanda kaq. Chaymi ancha santu kaptin, mana ni isrraylinu kurakuna chay kwartumanqa yaykuqllapachu. Mas kamachikuq isrraylinu kurallam kada wata suq kutindalla atiq yaykuyta. Chay Ancha Santisimu Kwartuqam suq kurtinawan arkadu karqan, ama ni pipis yaykunambaq. Piru Jisukristu wañuptinmi, chay kurtinaqa anaqmanda uraman limpu llikikarqan (Mt. 27.51). Kayqam yach'achiwanchiq: Jisukristupi allipta yuyakushpa, Tayta Dyusman atinchiqna ch'ayayta, nishpa. Kastillanupiqam chay kwartuqa shutin “Lugar Santísimo”. (Ib. 9.3-4)

Answilu
Chay answiluwanmi pijikunata piskanchiqllapa. Ishkay partiyuqmi. Suqqam kurdil. Chay kurdilpa puntambim jirrumanda ganchituta ruranllapa. Chay ganchupi qoshpinda rurashpa, yakuman wichukunllapa, piji chay ganchuta amurakuptin piskananllapa. (Mt. 17.27)

Ansyanu
(Maskay **Yach'achikuq ansyanu** shutiqta; maskaypis **Kamachikuq ansyanu** shutiqta, ishkay laya ansyanupaq yach'akunayki.)

Apustul
Kayqam munan niyta “kach'adu”. Wakin runakunam Jisukristuwan puriqllapa. Chaymi Jisusqa yach'achikuptin, paykuna uyaqllapa. Chayraykum shutiqllapa “Jisuspa yach'akuqninguna”,

nishpa. Paykunamandam Jisusqa akrarqan dusi runakunata, apustulninguna kanambaq. Paykunataqam karu nasyungunaman kach'arqan, paypaq yach'achikunanllapa. Chaymandaqam Jisukristuqa suq tyimpumanda Pablumambis rikakushpa, paytapis apustulnimbaq numbrarqan. Wakin ancha allin kriyiq masingunapismi “apustulkuna” shutiqllapa. (Mt. 10.1-4; Rru. 1.1)

Arkacha wasi fyista
Kada wata kusicha tyimpu ushyakaptinmi, isrraylinukunaqa prubinsya Judiyapa kapitalnin Jirusalinman rishpa, waqpi arkacha wasikunata ruraqllapa, suq fyistata pasashpa, kusichambaq Dyusta pagikunanllapa. Chaqa rurashpa arkachakunatam, chaypi suq simanata tiyaqllapa, ama qonqananllapa: Tayta Dyusqam unay agwilunchiqkunata allita kwidarqan, chuncha lugarkunata pasashpa, arkachakunapi tiyaptinllapa, nishpa. Kastillanupiqam shutin “Fiesta de Tabernáculos” ichu “Fiesta de Chozas”. (Jn. 7.2)

Arku
Unay tyimpupiqam wakin suldadukunaqa suq laya armawan pilyaqllapa. Suq qerumanda arkuta rurashpam suq kurdilwan timplashpa, mas llanitu puntayuq qerituta jwirsawan kach'arqanllapa, kuntrangunata wanchinanllapa. (Apuk. 6.2)

Arpa
Kayqam suq instrumintu ancha achka kwirdayuq, mas atun gitarramandaqa. Yumbay chay kwirdakunatam waqachin ishkandin makinwan. (Apuk. 5.8)

Arun
Arunqam Muysispa mayur masan karqan. Paykunaqam nasirqan chay tyimpu yumbay isrraylinukuna nasyun Ijiptupi randishqa kriyadukuna kaykaptinllapa. Libipa karu willkan karqanllapa. Libiqam Jakubupa chay dusi churingunamanda suqnin kashqa karqan. Muysisqam chay masan Arunda numbrarqan, isrraylinukunapa punta kuran kanambaq. Tayta Dyusqam nirqan: “Arumba mirayningunamandalla yumbay isrraylinu kurakuna numbradu kanqallapa”, nishpa. (Lk. 1.5; Ich. 7.40; Ib. 5.4; 7.11; 9.4) (Maskay **Libi, Muysis, Pallpamushqa burdun** shutiqkunatapis.)

Asiytuna
Chayqam ulibu plantapa puqoynin, sirgwila tamañushina. (Sant. 3.12) (Maskay **Ulibu** shutiqta.)

Asufri
Chayqam suq qarwa pulbu. Rupashpaqam ancha ash'nan. (Lk. 17.29; Apuk. 14.10)

Atallki
Chay kuruqam ch'upanwan ancha jwirtita kanikun. Chaymi mayqanda kaniptinqa, wakinqa wañun. Kastillanupiqam shutin “alacrán” ichu “escorpión”. (Lk. 10.19)

Atarraya
Chayqam ilumanda suq atun sarandashina. Chay atarrayawanqam piskadukunata yakumanda piskanllapa. (Mt. 4.18)

Atun ayllu
Ancha unay tyimpupim suq runa Isrrayil shutiq. Payqam dusi churiyuq karqan. Chay churingu-

naqam kaykuna shutiq: Rrubin, Simiyun, Libi, Juda, Isakar, Sibulun, Gad, Asir, Jusi, Binjamin, Dan, Niptali. Chay dusi churingunam mirarqan yumbay isrraylinukunata. Chaymi yumbay isrraylinukuna ancha achka kashpapis, dusi atun ayllukunalla karqan. Chay atun aylluqam kastillanupiqa shutin “tribu”. (Mt. 19.28) (Maskay **Isrrayil** shutiqta, **Libita** shutiqtapis.)

Atun kuchillu

Unay tyimpupiqam suldadukunaqa ancha atun kuchillukunawan pilyaqllapa. Kastillanupiqam shutin “espada”. (Mk. 14.47)

Atun qoch'a

Kay layaqam ancha atun qoch'a, piru manam ancha atun mar yakushinachu. Chay yakuqam mana kach'iyuqchu mar yakushinaqa. Kastillanupiqam shutin “lago” ichu “laguna”. Galiliya atun qoch'apa largunqam 23 kilumitrus karqan. Anchunqam 13 kilumitrus karqan. (Mt. 8.28)

Babiluña

Chay Babiluñaqam ancha unay tyimpukunapi suq atun llaqta karqan. Chay llaqtapa gubyirnun girrata rurashpaqam, ancha achka nasyungunapi tiyaqkunata binsirqan. Kanan isrraylinukunawan pilyashpam, paykunatapis binsishpa, achka isrraylinukunata nasyunninman aparqan, randishqa kriyadunguna kananllapa. Chay isrraylinukunaqam chay Babiluñapi ancha achka watakunata kawsarqan. Chay Babiluñamanda kaqkunam Dyustaqa mana nimatapis kasuqllapachu. Chaymi Apukalipsispiqa Dyusta mana kasuqkunapa llaqtanqa “Babiluña” shutin, ancha malukuna kashqanrayku. Kinsapch'i chay Babiluñaqa munan niyta “Rruma” ichu “Dyusta yumbay mana kasuqkuna”, nishpa. (Mt. 1.11-12; Ich. 7.43; 1 Pid. 5.13; Apuk. 17.5)

Bal

Chay Bal shutiqqam suq amitu laya karqan. Ancha unay tyimpupim allip Dyuspi kriyiqkuna manaraq riptin nasyun Isrrayilman tiyaqqa, chaypi tiyaqkunaqa chay Balta aduraqllapa. Chaymi isrraylinukuna chay nasyun Isrrayilman ch'ayashpa tiyaqqa, mayninqa Dyusta adurayta dijashpa, chay amitu laya Balta adurarqanllapa. Chayraykum Dyusqa ancha piñakurqan paykunawan. (Rru. 11.4)

Balan

Chay Balanqam Dyuspaq suq rimaq karqan; piru Dyustaqam mana kasurqanchu. Chay tyimpupiqam nasyun Muwabpa gubyirnun Balak isrraylinukunata ancha manchaq. Chaymi chay gubyirnu Balak chay Balanda ancha achka qellayta ufrisirqan, isrraylinukunata maldisyanambaq, chayshina chay Balak girrapi binsinambaq. Piru Balanqam nirqan: “Manam balinchu chayshina ruranaypaq”, nishpa. Piru qellayta ancha munashpa, Balanqa burrumbi rirqan isrraylinukunata maldisyaq. Lukismi Tayta Dyusqa mana dijarqanchu, isrraylinukunata maldisyanambaqqa. Piru chay Balanqam kunarqan Balakta, isrraylinukunata animachinan, uchata rurananllapa, chaypaq Dyus kastiganambaq. Chayshina animachishpa, ancha dañachirqan Dyus

akrashqan isrraylinukunata. (Números 25.1-2; 31.16; 2 Pid. 2.15; Judas 1.11; Apuk. 2.14)

Barak

Unay tyimpupim chay Barakqa isrraylinukunapa kamachikuqnin karqan. Payqam paykunataqa ancha yanapaq, kuntraqkunata girrapi binsinanllapa. (Ib. 11.32)

Barku

Chay barkuqam yakupa sawanda purin. Waranqam batyashina mana nima rrwidayuqchu. Unay tyimpupiqam ancha atun traputa sawambi ruraq, wayra kumsashpa purichinambaq. Chaqa manaraqmi karqanchu muturkunaqa. (Mt. 4.21)

Barkupa muyuchinan pala

Barkupa ikimbim karqan suq ichu ishkay palakuna. Chaywanmi chay barkutaqa atiqllapa muyuchiyta, paykuna may munashqanman rinambaq. Kastillanupiqam shutin "timón". (Ich. 27.40; Sant. 3.4)

Barkupa kumsanan pala

Wakin barkukunapa ladunganapim ruraran palakuna, chaykunawan yakuta ikiman kumsashpa, barkuta ñawpaman purichinanllapa. Kastillanupiqam shutin "remos". (Mk. 6.48)

Barkupa shayanan lugar

Yakupi puriq barkukunata manijaqkunaqam maskanllapa yakupa manyambi shumaq lugarkunata, chaypi barkunda shayachinambaq, ama tupakanan rumikunapi, ama wayra dañachinan. Chay barkupa shayanan lugarqam kastillanupiqa shutin "puerto". (Ich. 27.8)

Barkuta purichiq trapu

Barkupa sawambim ancha atun trapukunata allicharqanllapa, wayra chay trapukunata kuyuchishpa, barkuta purichinambaq. Kastillanupiqam shutin "vela". (Ich. 27.17)

Barril

Chay barrilqam yakuta ichu asiytita waqaychanambaq karqan. Kada barrilch'i 32 litrusta piskaq. Kastillanupiqam shutin "barril" ichu "cilindro". (Lk. 16.6)

Bilsibu

Chay Bilsibu shutiqam dyablupa shutinlla. Chay Bilsibuqam dyablukunapa jifin. Suq shutinqam shutin Satanás. (Mt. 10.25). (Maskay **Dyablu** shutiqta, **Ispiritu** shutiqta.)

Binu

Chay binuta rurananllapaqam ubasta qapiqllapa. Chaymandaqam qara taligakunapi waqaychaqllapa, wakinda suq simanata, wakinda sayis simanata, chaypi qarwanambaq. Chayshina qarwaptinqam, upyananllapaqa yakuwan taqlluqllapa. Pur ijimplu, suq basu binumanmi ishkay ichu kimsa basu yakuta taqlluqllapa, ama das mach'ananllapa. (Mt. 26.29)

Puchqo binu

Chay puchqo binuqam mas baratitu kaq yumbay laya binumanda. Chaymi chay mana allita ganaq trabajaqkunaqa chay puchqo binuta randiqllapa, paykuna upyananqa. Chaymi Jisus yakunaptinqa, chay suldadukunaqa puchqo binuta qorqanllapa. (Mt. 27.48)

Brunsi

Brunsiqam urushina kulurniyuq, piru manam urushinachu ancha ch'aniyuq. (Apuk. 1.15)

Burdun

(Maskay **Pallpamushqa burdun** shutiqta.)

Chutana karru
Unay karrukunaqam mana kanan karrukunashinachu karqan. Unayqam qerumanda atun kajun rrwidayuqkunata ruraqllapa. Chay kajun rrwidayuqtam bistyawan chutashpa purichiqllapa. (Ich. 8.28)

Dabid
Dabidqam isrraylinukunapa yumbay gubyirnungunamanda mas allin gubyirnu karqan. Payqam Isayipa shullka churin karqan. Chuluraq kashpaqam, taytamba wishangunata michiq. Chay tyimpupiqam Dabidqa suq ancha altu runa Gulyat shutiqwan pilyashpa, jundanwan sitashpa wanchirqan. Dabidqam Tayta Dyusta ancha kuyaq. Chaymi achka imnukunata iskibrirqan, Dyusta alabanambaq. Chay imnukunaqam kastillanupiqa munan niyta “salmos”. Chaykunaqam Dyuspa Santu Librumbi iskibridu. Chay Dabidqam Jisukristupa karu agwilun karqan. Jisukristu manaraq nasiptinmi, ancha unay tyimpukunapilla, Dyuspaq rimaqkuna kayshina iskibrishqa karqan: “Dyusmi Dabidpa karu willkangunamanda suq washadurta rin kach'amuq”, nishpa. (Rru. 1.3)

Dimuñu
(Maskay **Dyablu** shutiqta.)

Dinaryu qellay
Suq runa trabajashpam, suq dinaryuta kada diya ganaq. (Mk. 6.37)

Dyablu, dyablukuna, dimuñukuna
Chay dyablukunaqam unay tyimpupi Dyuspa anjilninguna karqanllapa. Piru mas kamachikuq anjil masinda kasushpam, Dyuspa kuntran alsakarqanllapa. Chaymi dyabluyarqanllapa. Kanan Dyustam kuntran. Kanan runata warmitam ingañashpa, animachinllapa, uchata ruranambaqllapa. Manam kwirpuyuqchu kashpa, maskan runakunata ichu animalkunata, kwirpungunapi tiyananllapa. Suq dyabluqam dyablukunapa jifin, kay mundupa jifin; Satanas ichu Bilsibu shutin. (Mt. 4.1) (Maskay **Bilsibu** shutiqta, **Ispiritu** shutiqta.)

Dyablupa ispiritunwan puriqkuna
Mayninqam dyablukunapa ispiritunguna runakunapa, warmikunapa shunqonman yaykun, paykunata kamachinan. Chaymi wakinqa lukuyanllapa. Wakinqam ancha maluta ruranllapa. Piru wakin lukukunaqam mana dyabluwanchu lukuyan. Ashwanmi suq laya nanaywan lukuyanllapaqa. (Mk. 3.11)

Dyakunisa
Dyakunisakunaqam yanapakuq warmikuna. Paykunatam numbranllapa, dyakunukunashina kriyiq masingunata yanapanambaq. (Rru. 16.1)

Dyakunu
Dyakunupismi munan niyta “yanapakuq”. Paykunataqam numbranllapa, kriyiq masingunata yanapanambaq. (1 Tim. 3.8)

Dyismu
Tayta Dyusmi isrraylinukunata kamachirqan, kada dyis qellayninmanda ichu kada dyis animalninmanda ichu kada dyis arrubas kusichanmanda, payta suqta qonanllapa. Chay kustumbriqam kastillanupiqa shutin “diezmo”. (Lk. 18.12; Ib. 7.2)

Dyus Akrashqan Washadur
Ancha unay watakunapim Dyusqa isrraylinukunata ufrisishqa karqan, kach'amunambaq suq akrashqanda, paykunata washanambaq. Chay Washadurqam shutin “Dyus Akrashqan Washadur”. Jisusmi chay Washadurqa. Kastillanupiqam nin: “el Mesías” ichu “el Ungido”, ichu “el Cristo”, nishpa. (Mt. 1.16)

Dyusmanda Shamuq Runa
Achka isrraylinukunam yuyaqllapa: Dyusmanda Shamuq Runam Dyus Akrashqan Washadur, nishpa. Piru manam ancha klaritutaqa intyindirqanllapachu: ¿Pim Dyusmanda Shamuq Runa? nishpaqa. Jisukristum achka bwiltasta nirqan: “Dyusmanda Shamuq Runam kani”, nishpa. Kastillanupiqam shutin “Hijo del Hombre”. (Mt. 12.8)

Dyuspa adurana wasin
Chay atun shumaq adurana wasim Jirusalin llaqtapilla karqan. Isrraylinukunam ufrindangunata chay wasimanlla apaqllapa, Dyusta aduranallapa. Kastillanupiqam shutin “el templo de Dios”. (Mt. 4.5)

Dyuspa Santu Ispiritun
(Maskay **Santu Ispiritu** shutiqta.)

Dyuspa Santu Librun
Dyuspa Santu Librunqam ishkay parti. Suqmi Unay Tistamintu. Suqqam Mushuq Tistamintu. Chay Unay Tistamintupim tarikan Muysispa liyninguna, Dyuspaq yumbay rimaqkuna iskibrishqanguna, Salmukuna, isrraylinukunapa isturyangunapis. Kananqam atinchiq liyiyta Unay Tistamintuta, Mushuq Tistamintutapis. Kastillanupiqam ninchiq: “Las Sagradas Escrituras” ichu “La Biblia” ichu “La Palabra de Dios”. (Mt. 2.4)

Dyuspa shumaq nutisyan
(Maskay **Jisukristupa shumaq nutisyan** shutiqta.)

Dyuspa Uñan
Kayqam munan niyta Jisukristu, suq uñashina wañushqanrayku. Unay tyimpumandapacham Tayta Dyusqa isrraylinukunata kamachishqa karqan, suq uñata wanchinanllapa, uchanguna pirdunadu kanambaq. Ancha unaymandapacham San Jwan Shutichikuq kayshina nirqan Jisukristupaq: “Rikayllapa. Chaypinam Dyuspa Uñanqa. Paymi kay munduman shamushqa, wañushpa, runakunapa uchangunata pirdunanambaq”, nishpa. Chay libru Apukalipsispim suq Jwambaq nin, suq musqoypishinash rikarqan suq Uñata. Chay Uñapismi munarqan niyta Jisukristu. (Jn. 1.29; Apuk. 5.6-14)

Dyuspaq rimaq
Unay tyimpupim wakin runakuna Dyus nishqanda uyashpa, chay uyashqanda suqkunata yach'achirqanllapa. Chay rimaqkunaqam achka librukunata iskibrirqanllapa Dyuspa Santu Librumbi. Kastillanupiqam paykuna shutinllapa “profetas”. (Mt. 2.5; Ich. 11.27; 13.1)

Dyuspaq rimaq tukuq
Wakin ingañakuq runakunam yanqa nirqanllapa: “Tayta Dyusmi numbrawashqa, paypaq rimanaypaq”, nishpa. Kastillanupiqam paykunapaqqa ninchiq: “Falsos profetas”. (2 Pid. 2.1)

Elisiyu
Elisiyuqam Eliyasmanda yach'akurqan, Dyuspaq rimaq

kanambaq. Paypismi achka milagrukunata rurarqan. Kanan Dyusmi Elisiyuta yanaparqan, chay runa Naman shutiqta kach'akachinan. (Lk. 4.27) (Maskay **Naman** shutiqta.)

Eliyas

Eliyasqam Dyuspaq suq rimaq kashqa karqan. Achka milagrukunatam rurashqa karqan. Jisukristu manaraq nasiptinmi, chay Eliyasqa ancha unay tyimpuna wañushqa karqan. Kay pachapi Jisukristu kaykaptinqam, achka isrraylinukuna shuyakuykarqan, chay Eliyas syilumanda kutimushpa, runakunata yach'achinan, Dyus Akrashqan Washadurta shumaqta ch'ayachinanllapa. Jwan Shutichikuqmi achka kusaskunata Eliyasshina rurarqan, Jisukristupaq yach'achikushpa. (1 Reyes 17-19; Mt. 11.14; Mk. 9.4; Lk. 1.17; Rru. 11.2-5; Sant. 5.17)

Farisiyu duktrinayuqkuna

Jisukristu kay pachapi kaykaptinqam, wakin runakuna ancha munarqanllapa Muysispa liyningunata allita kasuyta. Piru runakunapa achka kustumbringunatapismi munarqanllapa kasuyta, uchangunamanda washakananllapa. Achka paykunam yuyaqllapa: Noqanchiqkunam mas allin kanchiq chay suq isrraylinukunamanda, nishpa. Piru maynimbismi shiminwanlla Dyusta kasuqllapa. (Mt. 9.14; 23.13; Mk. 2.24)

Farun

Chay nasyun Ijiptupa yumbay gubyirnungunam “farunguna” shutiqllapa. Kichwapiqam “Farun” munan niyta: “Mas kamachikuq gubyirnu”, nishpa. (Ich. 7.10; Ib. 11.24)

Garruchashina

Unay tyimpupim wakin suldadukunaqa pilyaqllapa suq arma garruchawanshina, kuntrangunata tukshishpa wanchinanllapa. Chay armaqam jirru puntayuq karqan. Kastillanupiqam shutin “lanza”. (Jn. 19.34; Ib.12.20)

Garruchiru suldadu

Wakin suldadukunam chay garruchashina armawan kuntrangunawan pilyaqllapa. Chay laya suldaduqam shutiq “garruchiru”. Kastillanupiqam shutin “lancero”. (Ich. 23.23)

Granati

Unay tyimpupiqam chay kulur granatitaqa ancha kamachikuq gubyirnukunalla rurakuqllapa. Kastillanupiqam shutin “púrpura” ichu “rojo oscuro”. (Jn. 19.2)

Grigu rimay, Grisya, Grisyanu

Kay Mushuq Tistamintupa planumbim atinchiq rikayta chay Grisya nasyunda. Unay tyimpupiqam chay nasyun Grisyapi karqan chay atun llaqtakuna Atinas, Kurintu. Chay Grisyapiqam ancha istudyaqllapa. Chaymi ancha yach'ayniyuqkuna kaptinllapa, yumbay rrispitaqllapa. Rimayninqam grigu shutiq. Manaraq Jisukristu nasiptinmi, chay nasyun Grisyapa suldadungunam ancha karuta rishqallapa karqan, suq nasyungunapi tiyaqkunata binsishpa, kamachinanllapa. Chaymi achka nasyungunapi runakuna, warmikuna chay grigu rimayta yach'akushqallapa karqan. Chaymi Mushuq Tistamintuta iskibriqkunam grigu rimaypi iskibrirqanllapa. Chay nasyun Grisyamanda kaqkunam shutin-

llapa “grisyanukuna”. Maynimbismi suq nasyungunamanda kaqkunapis grisyanukunapis shutiqllapa, grigu rimaypi rimaptinllapa. Kastillanupiqam shutinllapa “griegos”. Rimaynimbismi shutin “griego” (Lk. 23.38; Ich. 6.1; Rru. 1.14)

Iba

Ibaqam Adamba warmin karqan. Tayta Dyusqam kay pachata rurashpa, Adanda puntataqa rurarqan. Chaymandaqam Adamba kustillanmanda Ibataqa rurarqan. Chay Adamba, Ibapa kimsa churingunaqam kaykuna karqan: Kayin, Abil, Set. (2 Kur. 11.3; 1 Tim. 2.13)

Ibriyu rimay

Chay nasyun Isrrayilpim masta rimaqllapa ibriyu rimayta ichu aramiyu rimayta. Yaqqa yumbay chay Unay Tistamintutam iskibrirqanllapa ibriyu rimaypi. Suq taksha partitam iskibrirqanllapa aramiyu rimaypi. (Lk. 23.38)

Igus

Igusqam suq atun yura. Raprangunam yaqqa papayapa rapranshina. Puqoyninqam limun tamañushina. Chay poqoyninmandaqam tukuy layata ruraqllapa. Chay qarwashqa igusqam mishki karqan mikunanllapa. Chay igusmandaqam binuta, ambita ruraqllapa. Wakin igustaqam rupaypi chakichishpa, atiqllapa waqaychayta achka tyimputa. Kastillanupiqam kay yuraqa shutin “higuera”. Puqoyninqam shutin “higo”. (Mt. 21.19)

Ijiptu

Ijiptuqam suq nasyun. Isrrayilpa ladumbi kidan. Isrraylinukunaqam 400 watas tukuyta, chay nasyun Ijiptupi tiyarqanllapa. (Mt. 2.13; Ich. 7.34-36)

Ijirsisyu

Kwirpunchiqmi shayku shayku trabajan, purishpa, kallpashpa, pilutawan pugllashpa ichu ch'akrapi trabajashpa. Chaykunata ruraptinchiqmi shutin ijirsisyuqa. Chayshina jwirsata rurashpam, mas jwirsayuq atinchiq kayta. (1 Tim. 4.8)

Ilgisya

Dyuspa Santu Librumbim “ilgisya” mana rimanchu runakuna rurashqan adurana wasipaqchu. Ashwanmi riman Jisukristupi kriyiqkunapaq, tandanakuptinllapa. (Mt. 16.18)

Ilifanti

Suq ancha atun animalmi Afrikapi, Asyapi kan. Wakin ilifantikunam sayis mil kilus llashan. Chay animalpa kirungunamandam achka laya shumaq kusaskunata ruran. Chay atun kirum kastillanupi shutin “marfil”. (Apuk. 18.12)

Impliyadu

Wakin kapuq runakunam achka kriyaduyuq karqan. Karqambismi suq kriyadu chay wakin kriyadu masingunata kamachiq, kwidaq. Maynimbismi patrunnimba qellayninda rikaq. Chay kamachikuq kriyadunmi shutiq “impliyadu”. Kastillanu finupiqam shutin “mayordomo”. (Lk. 16.1)

Insinsyu

Dyuspa wasimbi runakuna Dyusman mañakuptinmi, isrraylinu kura rupachiq mishki mutkinata. Chay mishki mutkinata qewakunamanda, atun plantakunamanda ruraqllapa. Chay mishki qondaymi “insinsyu” shutin. (Lk. 1.10)

Inuku

Unay tyimpukunapi pwidiq runakunam kaparaqllapa wakin kriyadungunata. Chay kaparadu runakunam shutiqllapa “inukukuna”. Isrraylinukunaqam mana kaparanakurqanchu. (Ich. 8.27)

Ipikuryanukuna

Unay tyimpupim wakin runakuna kayshina ancha kriyiqllapa: “Kwirpunchiq munashqanda rurashpam, kushikushpalla, kawsashunllapa”, nishpa. Chay laya lutrinayuqkunam shutiqllapa: “Ipikuryanukuna”. (Ich. 17.18)

Irudis

Chay Mushuq Tistamintupiqam yach'achiwanchiq ch'usku gubyirnu Irudis shutiqkunapaq:

1. Chay punta gubyirnu Irudisqam ancha wapu kamachikuq karqan. Jisukristu manaraq nasiptinmi, chay punta Irudisqa prubinsya Judiyapa gubyirnun karqan. Paymi wambritu Jisukristuta munashpa wanchiyta, achka iti wambritukunata wanchichirqan. (Mt. 2.1-22; Lk. 1.5)
2. Suq gubyirnu Irudisqam chay punta Irudispa churin karqan. Chay churinqam Irudis Antipas shutirqan. Prubinsya Galiliyapi Jisukristu yach'achikuptin, milagrukunata ruraptinqam, chay Irudis Antipasqa kamachikuq karqan chay prubinsya Galiliyapiqa. Chay Irudis Antipasmi kamachikurqan, Jwan Shutichikuqpa umanda pitishpa, wanchinanllapa. Chaymanda ishkay ichu kimsa watamandaqam, isrraylinukunaqa chay kikin Irudisman Jisukristuta aparqanllapa, payna jusganambaq. Chaymi Irudis Jisukristuta tapurqan. Piru payqam mana nimatapis kuntistarqanchu. (Mk. 6.14-29; Lk. 23.6-12)
3. Suq gubyirnu Irudisqam chay punta Irudispa willkan karqan. Chay willkanqam Irudis Agripa shutirqan. Chay Irudis Agripaqam Jisukristupi punta kriyiqkunata ancha ñakachishpa, Jakubuta atun kuchilluwan wanchichirqan; Pidrutam karsilarqan. Chay Irudis Agripaqam ancha afaniru kaptinmi, Tayta Dyus dijarqan, kwirpun kurushpa, wañunambaq. (Ich. 12.1-23)
4. Karqambismi suq kamachikuq Irudis Agripa. Payqam shutiq Sigundu Irudis Agripa. Chay rrumanu gubirnadur Fistum kumbidarqan chay Sigundu Agripata, pulla San Pabluta tapushpa, jusganambaq. (Ich. 25.13–26.2,19,27-32)

Isak

Isakqam Abrajamba, Sarapa wambran karqan. Chay shutinqam ibriyu rimaypi munan niyta “Asikun” nishpa. Chayshinaqam shutichirqanllapa, Sara asikushqanrayku Tayta Dyus Abrajanda niptin: “Byijitukuna kashpapismi, wambrayuq ringillapa kaq”, nishpa. Chaymi chay nasishqan wambranda shutichirqanllapa Isakta. Chay Isak wiñashpa, atun chuluna kashpaqam, suq china Rribika shutiqwan kasararqan. Chaymandaqam chay Rribikaqa millisu wambrituyuq karqan. Chay wambrangunaqam suqqa Isáw shutirqan; suqqam Jakubu shutirqan. (Ich. 7.8; Rru. 9.7; Ib. 11.9) (Maskay **Abrajan** shutiqta.)

Isáw

Isakmi ishkay churiyuq karqan. Suqqam shutirqan Isáw; suqqam

shutirqan Jakubu. Chay Isawqam mayur karqan. Chaymi payqa irinsyandaqa Jakubumandaqa mas achkata ch'askinambaq karqan. Piru Isawqam suq diya ancha mallaqnashpa, chay irinsyandaqa kambyarqan masan Jakubuwan suq platu mikunapaqlla. Piru chaymandaqam ancha malayakurqan. Dyusqam Jakubupa mirayninda akrarqan, paypa akrashqan nasyunnin Isrrayil kanambaq. Manam akrarqanchu Isawpa mirayninda. (Ib. 11.20; 12.16-17)

Isayi

Isayiqam chay unay gubyirnu Dabidpa taytan karqan. Isayi, Dabidqam Jisukristupa ancha karu agwilunguna karqan. (Mt. 1.5-6; Lk. 3.32; Ich. 13.22; Rru. 15.12) (Maskay **Dabid** shutiqta.)

Isayiyas

Ancha unay tyimpupi, 700 watas faltaptin Jisukristu nasinambaqqam, karqanna suq runa Isayiyas shutiq. Payqam Dyuspaq rimaq karqan. Chaymi Unay Tistamintupi chay libru Isayiyasta iskibrirqan. Chay librumbiqam achkata yach'achikurqan Dyus Akrashqan Washadurpaq: Kayshinam rin kaq, nishpa. (Mt. 3.3; Ich. 8.30; Rru. 9.27-29)

Iskudu tabla

Suldadukunam chay iskudu tablata apaqllapa kwirpunda arkanambaq, pilyaptin kuntranguna ama puntiyananllapa. Kastillanupiqam shutin “escudo”. (If. 6.16)

Isla allpa

(Maskay **yakupa ch'awpimbi isla allpa** shutiqta.)

Ismiralda

(Maskay **Llipyaykaq rumi** shutiqta.)

Ismuykaq kwirpuyuq runa

Kanmi suq ancha fiyu qeshyay. Chay qeshyayqam shutin “ismuchikuq”, runakunapa, warmikunapa kwirpunda ismuchishqanrayku. Kastillanupim shutin “lepra”. Chay liprayuq runakuna, warmikunaqam kastillanupiqa shutin “leprosos”. Isrrayilpim paykunaqa mana atiqllapachu qemikayta suq runakunaman. Ashwanmi liprayuqpuralla tandanakuqllapa. (Mt. 8.2)

Ispiritu

Kanmi achka laya ispiritukuna. Yumbay runa, warmim kwirpuyuq, ispirituyuq kanchiqllapa. Manam atinchiqchu rikayta ispiritunchiqtaqa, piru noqanchiqkunapim tiyan. Chay ispiritunchiqwanqam yuyanchiq, syintinchiq, kawsanchiq. Tayta Dyusmi ispiritulla. Santu Ispiritupismi ispiritulla. Manam kwirpuyuqchu. Piru Jisukristuqam nasishqanmandapacha, payqa kwirpuyuq, ispirituyuq kashqa. Kambismi mana allin ispiritukuna. Paykunaqam shutinllapa “dyablukuna”. (Maskay **Dyablu** shutiqta.) (Mk. 1.23; Kul. 1.15; Apuk. 1.4)

Isrrayil, isrraylinu

Karqanmi suq runa Jakubu shutiq. (Maskay **Jakubu** shutiqta.) Chaymandaqam Tayta Dyus chay Jakubuta nirqan, “Isrrayilmi ringi shutiq”, nishpa. Chay Isrrayilqam Isakpa, Rribikapa churin, Abrajamba willkan karqan. Masan millisum Isáw shutiq. Chay Isáw mayur kaptimbismi, Dyusqa Isrrayilta akrarqan, yumbay

isrraylinukunapa karu agwilun kanambaq. Kanan chay Isrrayilqam dusi churiyuq karqan. Chay dusi churingunamandam achkayarqan dusi atun ayllukunapaq. (Maskay **Atun ayllu** shutiqta.) Chay Isrrayilpa karu willkangunam shutin **isrraylinukuna.** Paykunallam “ibriyukunapis” shutinllapa, ibriyu rimaypi rimashqanllaparayku. “Judiyanukunapismi” shutinllapa, nasyunnin Isrrayilpa prubinsyan Judiyamanda kashqanllaparayku. Chay isrraylinukunapa nasyunninqam Isrrayil shutin. Piru mas unay tyimpupiqam **Kanayan** shutishqa karqan. Chay nasyunninllam “Palistinapis” shutin. (Mt. 2.20) Kay tyimpupiqam chay lutrinayuqkuna “los isrraylitas” shutiqkuna suq layakuna. Manam chay Isrrayilpi tiyaq isrraylinukunachu.

Isrraylinu kura

Chay laya kurakunaqam Tayta Dyusta sirbiqllapa adurana wasimbi Jirusalin llaqtapi. Paykunaqam Tayta Dyusman mañakuqllapa, llaqta masin isrraylinukunata yanapanambaq. Dyuspa chay adurana wasimbim animalkunata wanchiqllapa, ufrindatashina Dyusta qonanllapa, paykunapa uchangunata pirdunanambaq. Yumbay chay kurakunaqam Arumba karu willkanguna karqanllapa. Chaymi Libi shutiq atun ayllumanda karqanllapa. (Lk. 1.5) (Maskay **Arun** shutiqta, **Libi** shutiqta, **Libitakuna** shutiqta, k Mas kamachikuq isrraylinu kura shutiqta.)

Istadyu

Karqanmi suq atun pamba tukuy runakuna tandakananllapa rriyuñungunapaq ichu pugllanambaqllapa ichu chay pugllaqkunata chapanambaqllapa. Chay atun pambaqam shutiq “istadyu”. (Ich. 19.29)

Istuykukuna

Wakin runakunam ancha kriyiqllapa: “Tukuy imapi sujitakashunllapa”, nishpa. Paykunaqam munarqanllapa kawsayta mana nimatapis manchashpachu, ni kushikushpachu, ni waqashpachu. Chay laya luktrinayuqkunam shutiqllapa “Istuykukuna”. (Ich. 17.18)

Ish'upu

Ish'upuqam suq taksha planta. Chay ish'upumanmi ruraqllapa yawarta ichu yakuta, liyananllapa Dyuspa adurana wasimba kusasningunata. Kastillanupim shutin “hisopo”. (Mk. 15.36)

Jakubu

Dyuspa kay Santu Librumbiqam yach'achiwanchiq ch'usku Jakubu shutiqkunapaq:

1. Suq Jakubuqam Abrajamba willkan, Isakpa churin karqan. Tayta Dyus chay Jakubupa shutinda kambyarqan, Isrrayilna shutinambaq. Masta yach'ananchiq paypaq, maskashun **Isrrayil** shutiqta. (Mt. 1.2; Ib. 11.20-21)
2. Suq Jakubuqam Jisukristupa yach'akuqnin, apulstulnin karqan. Sibidiyupa churin, Jwamba masan karqan. Chay Jakubullam “Santyagupis” shutirqan. (Mt. 4.21; Ich. 1.13)
3. Suq Jakubuqam Alfiyupa churin karqan. Paypismi Jisukristupa yach'akuqnin, apustulnin karqan. “Santyagupis” shutirqan. (Mt. 10.3; Ich. 1.13)

4. Suq Jakubuqam Jisukristupa masan karqan. “Santyagupis” shutirqan. Payqam Pidruwan Jirusalimbi tiyaq kriyiq masingunata masta kamachirqan. Achka yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Chay Jakubuqam iskibrirqan Santyagu libruta kay Santu Librupi, nishpa. (Mt. 13.55; Ich. 1.14; Gal. 1.19; Sant. 1.1)

Jaspi

(Maskay **Llipyaykaq rumi** shutiqta.)

Jidiyun

Jidiyunqam isrraylinukunapa suq kamachikuqnin karqan. Payqam Dyuspi ancha kriyishpa Dyusman mañakurqan payta yanapanambaq. Chaymi ashla suldadungunawan rishpa pilyaqpis, Dyus yanapaptin, ancha achka kuntraqkunata binsirqanllapa. (Ib. 11.32)

Jipti

Jiptiqam suq suldadu ancha jwirsayuq karqan. Kanan chay Jiptiqam isrraylinukunapa kamachikuqnin, juyisnimbis karqan. (Ib. 11.32)

Jirimiyas

Ancha unay tyimpupi, 600 watas faltaptin Jisukristu nasinambaqqam, karqanna Dyuspaq suq rimaq. Payqam shutirqan Jirimiyas. Payqam Unay Tistamintupi chay libru Jirimiyaspi iskibrirqan, isrraylinukunata anyashpa. Chaqa ancha uchakunata ruraptinllapam, Jirimiyas paykunata nirqan, uchangunata dijashpa, Dyusta kasushpa kawsananllapa, ama ancha kastigadu kananllapa.

Yach'achikurqambismi: Dyus Akrashqan Washadur shamuptinqam, kayshina rin kaq, nishpa. (Mt. 2.17; 16.14; 27.9)

Jirrumanda chiliki

Jirrumanda chilikitaqam suldadukuna rurakurqanllapa pilyaptin, kuntranguna ama chuqrinambaq nima laya armakunawan. Chayqam kastillanupiqa shutin “coraza”. (If. 6.14)

Jisukristupa shumaq faman

Jisukristum kay pachapi kashpa, ancha shumaqta kawsarqan, suqkunata ancha yanapashpa, kach'akachishpa, yach'achishpa. Chay rurashqangunaqam shutin “shumaq faman”. (Lk. 1.2)

Jisukristupa (ichu Dyuspa) shumaq nutisyan

Jisukristum kay munduman shamushpa, shumaqta kayshina yach'achirqan: “Tayta Dyusmi ancha kuyashungillapa. Chaymi kach'amuwashqa kay munduman, uchaykikunamanda washashunaypaq. Paypi allipta yuyakushpa, uchaykikunata dijaptikim, rini washashuqllapa, tukuy tyimpu paywan, noqawan syilupi kawsanaykillapa”, nishpa. Chay shumaq nutisyaqam kastillanupiqa munan niyta: “el evangelio” ichu “las buenas noticias”. (Mt. 4.23)

Juda

Judaqam Jakubupa dusi churingunamanda suqnin karqan. Chay Judaqam chay atun ayllu Juda shutiqpa punta agwilun karqan. Chaqa chay atun ayllupi yumbay kaqkunam paypa mirayninmanda achkayarqanllapa. Chay mirayningunaqam nasyun Isrrayilpa chay prubinsyan Judiyapi tiyarqanllapa. Chay atun llaqta Jirusalinqam chay prubinsya Judiyapi kidan. Jisukristuqam chay atun

ayllu Judamanda karqan. Nasirqanmi chay prubinsya Judiyapi Bilin llaqtapi. (Mt. 1.2-3; Ib. 7.14; 8.8; Apuk. 5.5; 7.5)

Judas

Dyuspa kay Santu Librumbim ch'usku runa Judas shutiqpaq yach'achiwanchiq:

1. Suq Judasqam “Iskaryuti” apilliduyuq karqan. Payqam Jisukristupa apustulnin karqan. Chay Judas Iskaryutim intrigakurqan Jisusta kuntraqkunaman. (Mt. 10.4; 26.14-25,47-50; 27.3-5; Lk. 6.16; 22.3-53; Jn. 6.71; 12.4-8; 13.2-30; Ich. 1.16-25)
2. Suq Judasqam Jisukristupa allin apustulnin karqan. Payllam Tadiyupis, Libiyupis shutirqan. Payqam Jakubupa masan karqan. (Mt. 10.3; Lk. 6.16; Jn. 14.22; Ich. 1.13)
3. Suq Judasqam Jisukristupa masan karqan. Achka yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Chay Judasqam iskibrirqan “San Judas” libruta kay Santu Librupi, nishpa. (Mt. 13.55; Mk. 6.3; Jud. 1.1)
4. Suq Judasqam Dyuspaq rimaq karqan. Payllam Barsabaspis shutiq. Rirqanmi Silaswan Antyukiya llaqtaman, suq kartata apashpa Jirusalimbi yach'achikuq apustulkunamanda, ansyanukunamanda. (Ich. 15.22-32)

Junas

Junasqam Dyuspaq rimaq karqan. Chaymi Tayta Dyus payta kach'arqan, Ninibi llaqtaman rishpa, chaypi tiyaqkunata ninambaq: “Uchaykikunata dijashpa, Dyustana kasuyllapa”, nishpa. Piru Junasqam mana munarqanchu Dyustaqa kasuyta. Chaymi yakupi puriq *barkupi suq ladumanna riykarqan. Chayshina riykaptinqam, Dyusqa ancha jwirti wayrata kach'amurqan. Chayraykum chay barkupi kaqkunaqa yach'arqanna: Dyusmi Junaspaq piñakushpa, ancha jwirti wayrata kach'amuykan, nishpa. Chaymi Junasqa chay runakunataqa nirqan: Yakuman wichukuwayllapa, Tayta Dyus amana masta wayrachikunan, nishpa. Chayshina wichukuptinllapam, Dyusqa suq ancha atun piskaduta kach'arqan, Junasta millpunambaq. Chaymi chayshina intirutalla millpuptinqa, chay Junasqa chay piskadupa pach'ambi kimsa diya, kimsa tutata karqan. Chaymi chay piskadupa pach'ambi kashpaqa, Dyusman mañakurqan, uchangunamanda pirdunanambaq. Chaymandaqam chay piskaduqa Junasta lansashpa wichukurqan chay yakupa manyanman. Chayshina Dyus ruraptinmi, Junasqa kasushpana, chay Ninibi llaqtaman rirqan, Dyuspaq yach'achikuq. (Mt. 12.39-41; 16.4; Lk. 11.29-32)

Jusi

Dyuspa kay Santu Librumbim achka runa Jusi shutiqpaq yach'achiwanchiq:

1. Suq Jusiqam Jakubupa dusi churingunamanda suqnin karqan. Payqam kawsarqan 1.600 watas faltaptin Jisukristu nasinambaq. (Génesis 37.1-36; 39.1–50.26; Ich. 7.9-14; Ib. 11.21-22; Apuk. 7.8)
2. Suq Jusiqam Jisukristupa maman Maryapa qosan karqan. (Mt. 1.16,18-20,24; 2.13-23;

Lk. 1.27; 2.4,16,33,43; 3.23; 4.22; Jn. 1.45)

3. Suq Jusiqam Jisukristupa masan karqan. (Mt. 13.55; Mk. 6.3)
4. Suqqam Jusi Arimatiyamanda karqan. Payqam chay mas kamachikuq tandakaq juyiskunamanda suqnin karqan. Chay Jusiqam paypa sipulturambi Jisustaqa pambarqan. (Mt. 27.57-60; Mk. 15.42-46; Lk. 23.50-53; Jn. 19.38-42)

Juswi

Ancha unay tyimpupi Muysis wañuptinmi, chay Juswita numbrarqanllapa, isrraylinukunapa kamachikuqnin kanambaq. Paymi aparqan isrraylinu masingunata Kanayan nasyunman. Pilyashpaqam, chaypi tiyaqkunata binsirqanllapa. Chaqa Dyusmi isrraylinukunata ufrisishqa karqan, chay Kanayambi tiyananllapa. (Josué 1-24; Ich. 7.45; Ib. 4.8)

Jwan

Dyuspa kay Santu Librumbim achka runa Jwan shutiqpaq yach'achiwanchiq:

1. Suq Jwanqam Jwan Shutichikuq karqan. Payqam Dyuspaq rimaq kashpa, runakunata, warmikunata yach'achirqan, uchangunata dijashpa, Dyustana kasushpa, Jisukristuta shumaqta ch'ayachinanllapa. Chay Jwanqam isrraylinu kura Sakariyaspa, warmin Ilisabitpa wambran karqan. Chay Jwanqam Jisukristupa primun karqan. Payqam Dyuspaq unay rimaq Eliyasshina yach'achikurqan. Chaymi mayninqa paypaqqa “Eliyas” niqllapa. (Mt. 3.1-15; 11.2-19; 14.1-12; 17.13; 21.24-32; Mk. 1.4-11; 6.14-29; 11.29-33; Lk. 1.13-17,57-63,76-80; 3.2-20; 7.18-33; 11.1; Jn. 1.6-8,15,19-36; 3.22-30)
2. Suq Jwanqam Jisukristupa dusi apustulninmanda suqnin karqan. Payqam Sibidiyupa churin, Santyagupa masan karqan. Payqam chay libru San Jwambi Jisukristupa bidambaq iskibrirqan. Payllam chay kimsa karta Jwan shutiqtapis, Apukalipsistapis iskibrirqan. (Mt. 4.21-22; 10.2; 17.1-13; Mk. 1.29; 3.17; 5.37; 9.1-13,38; 10.35-41; 13.3; Lk. 8.51; 9.28-36,49,54; 22.8; Ich. 3.1-11; 4.13,19-20; 8.14-17; Ga. 2.9; Apuk. 1.1,4,9; 22.2,8)
3. Suq Jwanqam Markuspis shutiq. Chaymi mayninqa paypaqqa “Jwan Markus” ichu “Markus”, niqllapa. Payqam Birnabipa ayllun karqan. Kanan paymi riq Pablupa Birnabiba pullan mayta riptinllapapis. Paymi iskibrirqan chay libru San Markus shutiqtaqa. (Ich. 12.12; 13.4-13; 15.37-39; Kul. 4.10; 2 Tim. 4.11; Flm. 1.24; 1 Pid. 5.13)

Kamachikuq ansyanu

Isrrayilpim wakin rrispitashqa runakunata numbraqllapa, kamachikuq ansyanukuna kananllapa, llaqta masingunata rikananllapa. Mas pudirniyuq ansyanukunaqam chay mas kamachikuq juyiskunapa tribunalnimbi kaqllapa. (Mt. 16.21)

Kamachikuq kawsaqkuna

Apukalipsis 6.1pim niwanchiq chay kamachikuq kawsaqku-

napaq. Kinsapch'i paykunaqa ancha pudirniyuq anjilkuna.

Kamillu animal
Chayqam bistyamandaqa mas atun animal ch'aqnana. (Mt. 19.24)

Kananista partidu
Chay nasyun Isrrayilpim karqan wakin partidukuna. Suq partiduqam shutiq “Kananista”. Chay partidullam “Siluti” partidupis shutiq. Jisuspa yach'akuqnin Simunmi chay partidupi kashqa karqan. Piru chay Simunmi mana Simun Pidruchu karqan. Chaymi chay suq Simumba apudun “Simun Kananista” karqan. (Mt. 10.4)

Kanayan
Isrraylinukunatam Tayta Dyus ufrisishqa karqan, Kanayan nasyumbi kawsanambaqllapa. Chaymandaqam chay Kanayan-manqa ch'ayashpa, chay isrrayli-nukunaqa shutinda kambyarqan, Isrrayilna shutinambaq. (Ich. 7.11)

Karpa wasi
Wakin runakunam tilamanda ichu qaramanda kaq wasikunapi tiyaqllapa, mayta rishpa, wasinda atinanllapa apayta. Chay laya wasiqam shutin “karpa”. Apustul Pablum chay karpakunata ruraq, mantyinikanambaq. (Ib. 11.9)

Karpamanda tabirnakulu adurana wasi
Dyusninchiqmi isrraylinukunata kamachishqa karqan, tilamanda, qaramanda rurananllapa suq adurana wasita. Mayta rishpaqam, chay adurana wasitaqa pullan apaqllapa, Tayta Dyusta chaypi adurananllapa. Chayshinam Dyusta aduraqllapa, chay unay gubyirnu Salumun Dyuspa adurana wasinda ruranangaman Jirusalin llaqtapi. Chaymandaqam chay karpamanda tabirnakulupa kusasningunata chay mushuq adurana wasiman apaqllapa, chaypina Dyusta adurananllapa. Kastillanupiqam chay punta karpamanda wasi shutin: “Taber-náculo” ichu “Tienda del Encuentro” ichu “Santuario”. (Ib. 9.1)

Kayin
Kayinqam Adamba Ibapa kulaka wambran karqan. Payqam minur masan Abilta imbidyarqan. Chaqa Dyusqam Abilpa ufrindangunata shumaqta ch'askishpa, Kayimba ufrindangunata mana ch'askirqanchu, mana allin shuqoyuq kashqanrayku. Chaymi chay Kayinqa chay masan Abilta wanchirqan. Chayraykum Dyusqa kastigarqan, kay mundupi mana samashpachu ashwan purishpalla, kawsanan. (Génesis 4.1-16; Ib. 11.4; 1 Jn. 3.12; Judas 1.11)

Kintu
(Maskay **Tirsir** shutiqta.)

Kristu
Grigu rimaypim “Kristu” munan niyta “Dyus Akrashqan Washadur”. Ibriyu rimaypim munan niyta “Misiyas”. Chaymi “Jisukristu” munan niyta “Dyus Akrashqan Washadur Jisus”. (Maskay **Dyus Akrashqan Washadur** shutiqta.) (Jn. 1.41)

Kultu
Jisukristupi kriyiqkunam tandana-kuptin, Dyusta adurananllapa, ninchiq: Kultuta ruraykanllapa, nishpa. (1 Kur. 11.13)

Kuntribusyunda kubrakuq
Wakin isrraylinukunam llaqta masingunata kuntribusyunda

kubrashpa, suq partita qorqan Rrumamanda kaq furastirukunata. Suq partitaqam apaqllapa paykuna kikimbaq. Chaymi llaqta masin isrraylinukuna paykunapaq yuyaqllapa: Paykunaqam ancha uchayuq ladrunguna, nishpa. Kastillanupiqam shutin "publicanos" ichu "cobradores de impuestos". (Mt. 5.46)

Kura

(Maskay **Isrraylinu kura** shutiqta, **Libitakuna** shutiqta.)

Kuri

Kuriqam ancha kuntrarqan Muysista Arunda. Chaymi Dyusqa paywan piñakushpa, rurarqan, allpa partikaptin, chay Kuri payta yumbay kasuqkunapis seqashpa, chaypi ushyakananllapa. (Judas 1.11; Números 16)

Kurnalina

(Maskay **Llipyaykaq rumi** shutiqta.)

Kurnita

Chayqam suq instrumintu trumpitashina. Waqachinanqam suq klarindashina pukaqllapa. Wakin kurnitataqam ruraqllapa jirrumanda, wakingunataqa karrnirupa waqranmanda. (Mt. 24.31)

Kuruna

Suq kurunaqam rridundu karqan. Ch'aniyuq jirrumandam karqan. Chay kurunataqam suq gubyirnu ichu suq kuralla umambi rurakuqllapa. Kanan wakin kurunataqam raprakunawan ruraqllapa. Chay laya kurunataqam rrigalaqllapa suq runa kallpashpa ichu pugllashpa ichu pilyashpa binsikuqta. (1 Kur. 9.25)

Kwartil

Suldadukunam suq kwartilpi tiyan. Waqpiqam yach'akunllapa marchayta, pilyayta. Kastillanupiqam shutin "cuartel" ichu "fortaleza" ichu "cepita". (Ich. 21.34)

Kwartu

(Maskay **Tirsir** shutiqta.)

(Runakunapa) Kwirpumbi siñal

Tayta Dyusqam isrraylinukunata kamachirqan, ullqo wambrakunapa penqayninmanda ashla kapachunda kuchunanllapa. Chayqam suq siñal karqan, ama qonqananllapa: "Dyuspanam kani" nishpa. Mayninqam isrraylinukunaqa shutiq "kwirpumbi siñalniyuqkuna", nishpa. Kastillanupiqam nin "circuncisión". (Rru. 2.25; Génesis. 17.9-14)

Latin rimay

Jisukristu kay pachapi kaptinmi, yumbay nasyungunamanda mas pudirniyuq nasyun Rruma karqan. Chay rrumanukunapa rimayninmi shutiq "latin". Chay latin rimayqam kastillunapa karu agwilunshina karqan. Chaqa latinmandam shamurqan kastillanu, purtugés, italyanu, fransispis. (Lk. 23.38)

Libadura

Chay libaduratataqam nisitanchiq tandata rurashpa saksachinan. Chaqa ashlita libadurallam ancha achka masata saksachin. (Mt. 13.33; 1 Kur. 5.6-8)

Libi

Ishkay runam Libi shutiq.

1. Suq Libiqam karqan Jakubupa 12 churingunamanda suqnin. Paymi karqan atun ayllu Libi shutiqpa karu agwilun. Paypa karu willkangunaqam shutiqllapa **libitakuna.** Chay unay kamachikuq Juswim partirqan chay nasyun Kanayanda

Isrrayilpa dusi atun ayllungunamanda unsitalla. (Chay nasyun Kanayanllam Isrrayilpis shutirqan.) Piru chay libitakunaqam mana ch'askirqanllapachu prubinsyanda, chaypi tiyananllapa. Ashwanmi kawsaqllapa chay unsi atun ayllukunamanda ufrindakunata ch'askishpalla. Chaqa chay libitakunaqam Dyusta sirbiqllapa, adurana wasimbi trabajashpa, isrraylinu kurakunata yanapashpa. (Ib. 7.5,9-10; Apuk. 7.7) Muysismi masan Arunwan libitakuna karqan. Tayta Dyusmi Muysista kamachirqan, Arunlla, churingunawan, willkangunawan, karu willkangunawanlla isrraylinu kurakuna kanambaq. Chay suq libitakunaqam kurakunapa yanapakuqningunalla atiqllapa kayta. (Maskay **Arun** shutiqta.)

2. Apustul Matiyupismi shutin Libi. Payqam Jisuspa dusi yach'akuqninmanda suqnin karqan. Paymi iskibrirqan chay libru San Matiyutaqa. (Mk. 2.14; Lk. 5.27-29)

Libitakuna
(Maskay **Libi** shutiqta, **Isrraylinukuna kura** shutiqta.)

Liy
(Maskay **Muysispa liynin** shutiqta.)

Liyun
Chay liyunqam suq ancha atun mishu laya kita animal. Kay Perupi kaq liyungunamandaqam mas atun animal. Chaqa chay laya liyunqam atin llashayta asta 230 kiluskaman. Wishakunata, buyiskunata, bistyakunata, kita animalkunatam mikun. Wakin liyungunaqam runakunatapis mikun. (1 Pid. 5.8)

Llashaq sujitanan rumi
Chay laya atun rumita watashpam, uku yakuman kach'arqanllapa chay yakupi puriq barkukunata sujitanambaq, wayra ama waqman kayman apanambaq. Kastillanupiqam shutin “ancla”. (Ich. 27.29,40)

Llipyaykaq rumi
Wakin rumikunam ancha shumaq, ancha llipyaq, ancha ch'aniyuq kristalshina. Kastillanupiqam shutin “joyas”. (Apuk. 21.19-20) Chay rumikunaqash kayshina karqanllapa:

jaspi
cheqyaq rumi

safiru
ichu silisti ichu asul rumi

agata
chay rumikunaqam kusas laya kulurkuna

ismiralda
cheqyaq rumi

unisi
chay rumikunapismi kusas laya kulurkuna

kurnalina
chay rumikunaqam kusas laya kulurkuna; piru mas achka kurnalinam chupika rumikuna

krisulitu
chay rumikunapismi kusas laya kulurkuna; piru mas achka krisulitum yuraq rumikuna

birilu
cheqyaq ichu asul rumi

tupasyu
qarwa rumi

krisuprasa
yuraq ichu suqo rumi

jasintu
asul ichu cheqyaq rumi

amatista
granati rumi

Lubu

Chay lubuqam atun kita allqo laya animal, piru allqomandaqam mas atun. Chaqa lubukunaqam llashan asta 100 kiluskaman. (Jn. 10.12)

Lut

Lutqam Abrajamba subrinun karqan. Abrajan riptin maskaq Dyus ufrisishqan nasyundaqam, Lutqa pullan rirqan. Chay nasyunman rishpa tiyaqqam, chay Lutqa puntata rirqan tiyaq Suduma llaqtamanraq. Chay Sudumapiqam runakunaqa ancha maluta rurashpa kawsaqllapa. Chaymi Dyusqa yuyarqan chay llaqtata limpu ushyayta. Chayraykum Dyusqa suq anjilninda kach'amurqan, chay Lutta abisaq, chay llaqtamanda lluqshinambaq, ama kastigadu kanambaq. Chayshina abisaptinqam, Lutqa chay llaqtamandaqa lluqshirqanna. Lluqshiptinqam, Dyusqa chay llaqtataqa ninawan rupachishpa, limpu ushyarqan. Anjilqam Luttaqa nishqa karqan: “Riykashpa amakish ikimanqa chapakungichu”, nishpa. Piru Lutpa warminqam mana kasushpachu, ikiman chapakurqan. Chaymi suq shayaykaq kach'iyuq rumishina tikrakarqan. (Génesis 12.4; 13.1-13; 19.1-29; Lk. 17.28-32; 2 Pid. 2.7)

Mach'ayshina sipultura

Suq runa ichu suq warmi wañuptinqam, chay diyapilla pambarqan suq mach'aypishina. Chay sipulturataqam allakushpa, mach'aytashina rurarqanllapa suq lumapa ch'akimbi. (Mt. 27.60)

Manaya mikuna

Unay tyimpupim Tayta Dyusqa suq mikunata isrraylinukunaman syilumanda kach'amushqa karqan, chuncha lugarkunapi atinanllapa mikuyta. Chaqa waqpiqam mana yaqqa karqanchu mikunaqa. Taksha yuraq simillakunashinam chay manaya mikunaqa karqan. Chayqam kastillanupiqam shutin “maná”. (Jn. 6.31; Éxodo 16.1-36)

Mar yaku

Kay mundupa allpangunapa manyangunapim yakulla kan. Chay allpakunaqam chay mar yakupa ch'awpingunapi kidan. Nasyunninchiq Perúm Sudamérica allpapi kidan. Chay mar yakuqam allpakunamandaqa mas achka. Manyanmanda chapashpaqam, mana rikanchiqchu, maypim chay yakuqa ushyakan, nishpa. Chaqa achka mil kilumitrusmi yakulla kan. Chay yakuqam kach'iyuq. Kastillanupiqam shutin “mar” ichu “océano”. (Ich. 4.24)

Marya

Dyuspa Santu Librumbim achka warmi Marya shutiqpaq yach'achiwanchiq:

1. Suqqam Jisukristupa maman Marya karqan (Mt. 1.18; Lk. 1.26-56; 2.5-7, 16-19, 22, 34-35, 39; Jn. 2.1-5; 19.25-27)
2. Suq Maryaqam Magdala llaqtamanda karqan. Chaymi Marya Magdalina shutirqan. Jisusmi chay warmimanda syiti dyablukunata qatishqa karqan. Chaymi chay Maryaqa Jisuspa pullanna rirqan may rishqanman. (Mt. 27.55-56; Mk. 16.9-11; Lk. 8.2; Jn. 20.1-2; 11-18)
3. Suq Maryaqam Bitanilla (Bitaniya) llaqtamanda karqan. Payqam Lasarupa panin karqan. Chay Maryaqam Jisuspa ñawpambi tiyarqan, yach'achikuptin uyanambaq.

(Lk. 10.38-42; Jn. 11.1-5,17-44; 12.1-7)

4. Suq Maryaqam Santyagupa, Jusipa maman karqan. Paykunaqam Jisuspa yach'akuqninguna karqan. Kinsapch'i chay Maryaqa Kliyufaspa warmin karqan. (Mt. 27.56; Mk. 15.40; 16.1; Lk. 24.10)
5. Suq Maryaqam Jwan Markuspa maman karqan. Chay Maryaqam Jirusalimbi wasiyuq karqan. Chay wasimbim Jisukristupa yach'akuqninguna tandakaqllapa. (Ich. 12.12)

Mas kamachikuq isrraylinu kura
Isrrayil nasyumbim karqan ancha achka kurakuna. Piru manam kanan kurakunashinachu karqan. Pur ijimplu, paykunaqam atirqanllapa kasarayta. Yumbay paykunapa kamachikuqninmi shutiq "Mas kamachikuq isrraylinu kura". Payqam suq bwiltata kada wata yaykuq Dyuspa adurana wasimba Ancha Santisimu Kwartunman, Dyuspaq suq ufrindata apashpa, chay kurapa, yumbay isrraylinukunapa uchangunata pirdunanambaq. Chay kuraqam chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa jifimbis karqan. Kastillanupiqam shutin "jefe de los sacerdotes" o "sumo sacerdote". (Lk. 22.54)

Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskuna
Chay nasyun Isrrayilpim yumbay kamachikuqkunamanda akraqllapa 71ta, mas kamachikuq juyiskuna kananllapa. Paykunaqam tandakaqllapa, mas trabajus dimandakunata uyashpa, justisyata ruranallapa. Kastillanupim shutin "Junta Suprema" ichu "Concilio" ichu "Sanedrín". (Mk. 15.43)

Mayllakuna kustumbri
Isrraylinukunam kriyirqanllapa: "Almap kwirpungunash, pantyungunash, ismuykaq kwirpuyuq runakunash, yumbay furastirukunash, wakin kusaskunapisshi ancha mapa", nishpa. Chaymi chay layakunata llamkashpa, mapa kidarqanllapa. Chayraykum chay mayllakuna kustumbrita ruraqllapa, limpyuna kidarinanllapa. (Mt. 15.2)

Milkisidik
Chay Milkisidikqam Tayta Dyuspa kuran karqan. Piru manam isrraylinuchu karqan. Payqam Abrajan kawsashqan tyimpupi kawsarqan, manaraq Isrrayil kaptin. Suq kutinqam Abrajan kuntraqkunawan pilyashpa, binsishpa, chay kuntraqkunapa kusasningunata apamushpa, kutimuykarqan wasinman. Ñambiqam tingunakurqan Milkisidikwan. Chaymi Milkisidikqa tandata, binuta Abrajanda qoshpa, Dyusman mañakurqan, Abrajanda yanapanambaq. Abrajanqam tukuy chay apamuykashqan kusaskunamanda kada syinmanda dyista qorqan Milkisidikta. Chaymandaqam suq tyimpumandaqa isrraylinukunaqa kurangunata dyismuta qoqllapa. Chay kustumbritaqam tukuy tyimpuna ruraqllapa. (Génesis 14.7-20; Ib. 5.6-10; 6.20; 7.1-17)

Minta
Chay mintaqam suq qewa. Mintawanqam ruraqllapa adrisuta, timbuchita, ambitapis. (Mt. 23.23)

Mirra
Mirrapismi suq planta. Chay plantamandam surqoqllapa suq

ch'aniyuq yakuta, suq mishki mutkinata ichu ambikunata rurananllapa. Chay mishki mutkinawanmi wañushqakunapa kwirpunda liyarqanllapa, ama ash'nanambaq. (Mt. 2.11)

Mishki mutkina
Plantakunamandam achka laya mishki mutkiq yakukunata rurashpa, kwirpungunata liyaqllapa, mishkita mutkinanllapa. Kastillanupiqam shutin "perfume". (Jn. 12.3)

Muchay
Unay tyimpupim napaykunakuqllapa muchanakushpa qaqllambi mistisukunashina. (Rru. 16.16)

Mushuq tratu
(Maskay **Tratu** shutiqta.)

Musqoypishina
Dyusninchiqmi ima munashqanda wakin runakunata rikachirqan musqoypishina. Piru paykunaqam rikch'akaykarqan. Manam puñuykarqanchu. Chaymi shutin "musqoyshina". Kastillanupiqam shutin "visión". (Lk. 1.22)

Muysis
Isrraylinukuna Ijiptu nasyumbi randishqa kriyadukuna kashpam, ancha ñakarqanllapa. Chaymi Tayta Dyusqa Muysista akrarqan, chay Ijiptumanda isrraylinukunata surqonambaq. Chay nasyun Ijiptupim Tayta Dyusqa Muysista ancha yanaparqan, milagrukunata ruranambaq. Piru Ijiptupa gubyirnun Farunmi mana munarqanchu isrraylinukunata kach'ayta. Chaymi Dyus plagakunawan ijiptinukunata kastigarqan, isrraylinukunata dijanangaman lluqshinambaq. Piru chayshina dijashpapis, chay Farunqa piñakurishpa, kach'arqan suldadungunata, isrraylinukunata kutichimunan Ijiptuman. Chaymi Tayta Dyusqa ancha jwirtita wayrachikurqan, Chupika Mar Yaku waqman kayman akrakanambaq. Chayshina ruraptinmi, chay isrraylinukuna mar yakupa ch'awpinda chaki ñanda suq laduman pasarqanllapa. Pasashqa kaptinllapaqam, chay Ijiptumanda suldadukunapis yaykurqanllapana, chay mar yakuta pasananllapa. Piru chay suldadukuna ch'awpipina kaykaptinqam, Dyusqa yakuta kamachirqan, tandakarinambaq. Chayshinam yumbay chay suldadukunaqa agwakashpa, wañurqanllapa. Chaymandaqam Dyusqa isrraylinukunata Sinayi shutiq qaqaman aparqan. Chaypi kaptinllapaqam, Dyusqa Muysista parlachishpa, ishkay tabla laya rumikunapi iskibrirqan dyis liyningunata. Chaymandaqam chay rumikunata ancha achka tyimputa waqaycharqanllapa Santu Kajumbi, chay karpamanda adurana wasipa Ancha Santisimu Kwartumbi. Chaymandaqam Muysisqa Unay Tistamintupa punta sinku librungunata iskibrirqan. Maskay **Muysispa liyninguna** shutiqta. (Éxodo 2.1–40.38; Mt. 17.3; Ib. 11.23-28)

Muysispa liyninguna
Tayta Dyusmi Muysista liyningunata qorqan, isrraylinu llaqta masingunata yach'achinambaq. Karqanmi dyis ancha baliq liykuna. Karqambismi suq laya liykuna. Chay liykunataqam atinchiq liyiyta Dyuspa Santu Librumba chay Unay Tistamintumba punta sinku librungunapi

Genesismanda Deuteronomiokaman. (Ich. 13.39; Rru. 3.20)

Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna

Wakin runakunam ancha istudyaqllapa Dyuspa Santu Librumba Unay Tistamintunda, llaqta masin isrraylinukunata yach'achinanllapa. Kastillanupiqam shutin "escribas" ichu "maestros de la ley". (Lk. 19.47)

Muyuchinan pala

(Maskay **Barkupa muyuchinan pala** shutiqta.)

Naman

Chay runa Naman shutiqqam Sirya nasyunmanda suldadukunapa kamachikuqnin karqan. Chaymandaqam qeshyaq ishkirqan chay ismuchikuq qeshyaywan. Chaymi Isrrayilman rishpa, Dyuspaq rimaq Elisiyuta rrrugarqan kach'akachinambaq. Chaymi chay Elisiyuqa nirqan: "Rishpa rriyu Jurdanman, syiti kutinda chay yakuwan aysakuy," nishpa. Chaymi chay Namanqa chay nishqanshina rurashpa kach'akarqan. (Lk. 4.27)

Nardu

Narduqam suq planta. Chay plantapa yakunmandam suq mishki mutkinata ruraqllapa. (Mk. 14.3)

Nasyun

Suq nasyunqam kikin gubyirnuyuq, kikin pachayuq. Wakin nasyungunaqam ancha atun Brasilshina, wakinqam mas taksha Ikwadurshina. Peruqam midyu atun nasyun. (Ich. 2.5)

Nikulaspa duktrinan

Suq mana baliq yach'achikuq runam Nikulas shutiq. Payqam runakunata yach'achirqan, idulukunata aduranllapa, suq laya uchakunata ruranllapa. (Apuk. 2.6,15)

Ninibi llaqta

Dyusqam paypaq rimaq Junasta kach'arqan, suq karu nasyumba Ninibi llaqtanman rishpa, chaypi tiyaqkunata Dyuspaq yach'achinambaq. Chaymi Junasqa chay Ninibipi tiyaqkunata nirqan: "Dyusmi limpu rin ushyashuqllapa, ancha malukuna kashqaykirayku, qamkuna uchaykikunata mana dijaptikillapa," nishpa. Chaymi chayshina niqta uyashpaqa, waqashpa, nirqanllapa: "Uchatam rurashqallapa kani, piru kananmandaqa chay layakunataqa manana rinillapachu ruraq", nishpa. Chaymi Dyusqa uchangunamanda pirdunashpa, mana kastigarqanchu. Maskay **Junas** shutiqta. (Mt. 12.41; Lk. 11.30,32)

Nuwi

Chay punta runa Adanmanda nwibi agwilukuna pasaptinnam, Nuwiqa nasirqan. Chay Nuwipa tyimpumbim runakunaqa ancha maluta rurashpa kawsaqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa yuyarqan yumbay runakunata, warmikunata ushyayta tamyawan. Piru Nuwiqam ancha allita Dyusta kasuq. Chaymi Dyusqa paytaqa nirqan: "Nuwi, suq ancha atun wambuq wasita ruray, qam ayllundiki chaypi washakanayki. Chay wambuq wasita rurashpaqa, chaymanqa irpuy yumbay laya animalkunata suq machuta, suq imbrata", nishpa. Chayshina niptinmi, chay Nuwiqa Dyusta kasushpa chay nishqanshina animalkunata chay wambuq wasiman irpurqan. Chaymandaqam anchana

tamyarqan, yaku kay pachapi limpu undanangaman. Chaymi yumbay runakuna, warmikuna agwakashpa, wañurqanllapa. Nuwi ayllundinllam chay animalkunawan chay wambuq wasipiqa washakarqanllapa. (Génesis 6.1–9.29; Mt. 24.37-38; Lk. 3.36; 17.26-27; Ib. 11.7; 1 Pid. 3.20; 2 Pid. 2.5) Maskay **wambuq wasi** shutiqta.

Pallpamushqa burdun
Tayta Dyusqam chay punta isrraylinu kura Arumba burdunninda pallpachimurqan, isrraylinukuna intyindinambaqllapa: “Arunmi Tayta Dyusta sirbin”, nishpa. Arun wañuptinmi, isrraylinukuna chay burdunda waqaycharqanllapa Dyuspa Santu Kajunnimbi. Chay Santu Kajundaqam ruraqllapa Dyuspa adurana wasimba Ancha Santisimu Kwartumbi. (Números 17; Ib. 9.4)

Paskwa fyista
Isrraylinukunam chay fyistata pasaqllapa, ama qonqananllapa: Tayta Dyusmi agwilunchiqkunata surqorqan Ijiptu nasyunmanda, amana randishqa kriyadukuna kanambaqllapa, nishpa. Chay tyimpupim Tayta Dyus suq tuta kach'arqan anjilninda, Dyuspi mana kriyiqkunapa kulaka churingunata wanchinambaq. Piru isrraylinukunata nirqan, kada wasipi suq uñata wanchishpa, yawarninwan bruñinan pungumba shayaq qerungunata, numbralningunatapis. Chaymi chay Paskwa fyistapiqam mikunllapa suq uñata, mana libadurayuq tandata, suq mikunakunatapis. Chay wanchikuq anjilqam chay uñapa yawarninda rikashpa, wasimba sawanda pasarqan, mana pitapis wanchishpachu. Chaymi chay fyistaqam Paskwa shutin. Chaqa Paskwam munan niyta “Sawanda pasarqan”, nishpa. (Lk. 22.1)

Pata altar
Isrraylinukunam suq pata altarta ruraqllapa mesatashina, rumikunawan pirqashpa. Chay patapa sawambi ufrindakunata rupachishpam, Tayta Dyusta aduraqllapa. Ruraqllapapismi qerumanda, urumanda, brunsimanda pata altarkunata. (Lk. 1.11)

Pataña
Suq patañaqam suq trampa. (Rru. 11.9)

Perla, perlas
Perlaqam ancha ch'aniyuq rungu yuraq rumi. (Mt. 13.45)

Pilatu
Rrumapa gubyirnun Sesarmi chay Pilatuta numbrarqan, nasyun Isrrayilpa prubinsyan Judiyapa gubyirnun kanambaq. Chayraykum kamachikuq isrraylinukuna Pilatutaqa pirmisuta mañarqan, Jisukristuta wanchinanllapa. Chaymi paykuna munashqanshina rurashpa wanchichirqan. (Mt. 27.2,11-26)

Pintikustis fyista
Paskwa fyistamanda 50 diyas pasaptinqam, isrraylinukunaqa suq fyistata pasaqllapa. Chay fyistaqam “Pintikustis” shutiq. Chaqa “pintikustisqam” paykunapa rimaynimbiqa munan niyta “50”. Triguta kusichashqan tyimpupim chay fyistataqa pasaqllapa. Chay tyimpupim Tayta Dyusqa Santu Ispiritunda kach'amurqan Jisukristupi kriyiqkunamanqa. (Ich. 2.1-4)

Pisibri
Suq pisibripim animalkunata qaranllapa. Pisibriqam munan niyta ichu suq kajun animalkuna mikunanambaq ichu suq istablu. (Lk. 2.7)

Prifiktu
Isrrayil nasyumbim suq gubyirnu numbrarqan prifiktukunata, chay gubyirnupa rrimplasun kamachikunanllapa prubinsyakunapi. (Lk. 3.1)

Prubinsya
Dyuspa kay Santu Librumbiqam suq prubinsyaqa yaqqa Perupa suq dipartamintunshina. Suq dipartamintupiqam ancha achka llaqtakuna kan. (Lk. 23.6)

Purichiq trapu
(Maskay **Barkuta purichiq trapu** shutiqta.)

Qara taliga
Chay unay isrraylinukunaqam binuta upyaqllapa. Binundaqam purichiqllapa qaramanda kaq taligakunapi. (Mt. 9.17)

Qotur laya
San Jwanmi musqoypishina rikarqan suq ancha manchaypaq animal atun qotur layata. Chay chupika animalqam syiti umayuq, dyis waqrayuq karqan. Kastillanupiqam shutin “dragón”. Chay ancha atun qotur layaqam dyablu karqan. Chay dyablullam manchaypaq kulibrapis karqan. (Apuk. 12.3)

Randishqa kriyadu
Unay tyimpupim kapuq runakunaqa randiqllapa runa masingunata trabajachinanllapa. Chay randishqa trabajaqkunam randishqa kriyadukunaqa karqan. Kastillanupim shutin “esclavo”. (Ga. 4.7)

Rimaq
San Jwamba librumba punta partimbim yach'achiwanchiq suq Rimaqpaq. Chay Rimaqmi Jisukristu. Kastillanupim shutin “La Palabra” ichu “El Verbo”. (Jn. 1.1)

Rimaq, Dyuspaq rimaq
(Maskay **Dyuspaq rimaq** shutiqta.)

Rumi tablashina
Tayta Dyusqam dyis liyningunata iskibrirqan ishkay rumi tablapishina. Chaymandaqam chay rumikunata qorqan Muysista, payna isrraylinu masingunata yach'achinambaq. Chay rumikunataqam waqaycharqanllapa Dyuspa Santu Kajunnimbi. (Ib. 9.4)

Rrab
Chay Rrabqam suq mañusa furastira warmi kashqa karqan. Jiriku llaqtapim tiyarqan. Isrraylinukunam wakin suldadungunata kach'arqan, manashinalla chay Jirikupi tiyaqkunata chapanambaq: ¿Imashinam atinchiqmanllapa paykunata binsiyta? nishpa. Chay Rrabqam Tayta Dyuspi kriyishpana, chay chapakuqkunata kuntrangunamanda washarqan. Chaymi isrraylinukunaqam chay Jirikupi tiyaqkunata binsishpa, wanchishpa, Rrabtaqa tukuy ayllundinda washarqanllapa. Chay Rrabqam gubyirnu Dabidpa, Jisukristupa karu agwilan karqan. (Josué 2.1-24; Mt. 1.5; Ib. 11.30-31; Sant. 2.25)

Rrakil
Rrakilqam Jakubupa warmin karqan. Jakubuqam paytaqa ancha kuyaq. Chay Rrakilqam Jusipa, Binjamimba maman karqan. Matiyu 2.18 pim chay

shutin Rrakilqa munan niyta wañushqan itisitukunapa mamanguna, nishpa.

Rribika

Rribikaqam Isakpa warmin, Abrajamba llumchun karqan. Chay Rribikaqam chay millisukuna Isawwan, Jakubupa maman karqan. (Rru. 9.10) (Maskay **Isak, Isáw, Jakubu** shutiqkunata.)

Rrullushqa libru

Unay tyimpupiqam Dyuspa kay Santu Librunqa suq laya librukunapis rrullushqakuna karqan. (2 Tim. 4.13)

Rruma, rrumanukuna

Rrumaqam chay nasyun Italya shutiqpa kapitalnin. Suldadukunam chay Rruma llaqtamanda shamushpa, binsirqan isrraylinukunata, achka nasyungunatapis. Chaymi chay rrumanukuna achka watakunata chay nasyungunapi tiyaqkunata kamachiqllapa. Isrraylinukunam chay rrumanukunata ch'iqniqllapa, binsishqa kaptinllapa, kamachikuqninguna kaptinllapa, impwistukunata kubraptinllapa. (Jn. 11.48) (Maskay **Sesar** shutiqta.)

Sadusiyu duktrinayuqkuna

Chay sadusiyu runakunam suq laya duktrinata kasuqllapa. Paykunaqam yach'achikuqllapa: "Wañuqkunaqam mana rinchu kawsamuq. Manam kanchu almakuna ni anjilkuna", nishpa. (Lk. 20.27)

Safiru rumi

(Maskay **Llipyaykaq rumi** shutiqta.)

Salmus

Salmusqam suq libru Unay Tistamintupi. Chay librupiqam iskibrirqanllapa ancha achka alabansakunata, Dyusta alabananllapa. Chay unay Gubyirnu Dabidmi achka alabansakunata iskibrirqan Salmuspi. Kastillanupiqam "salmu" munan niyta "himno" ichu "alabanza". (If. 5.19; Kul. 3.16)

Salumun

Salumunqam chay unay gubyirnu Dabidpa churin karqan. Taytan wañuptinmi, Isrrayilpiqa pay gubyirnuna karqan. Chaqa Dyusmi yanaparqan yumbay gubyirnumanda mas yach'ayniyuq kanambaq. Kanan maski yumbaymandam ancha kapuqta rurarqan. Salumun manaraq gubyirnu kaptinmi, isrraylinukunaqa karpamanda adurana wasipi Dyusta aduraqllapa. Piru Salumunqam atun rumimandana rurarqan Dyuspa adurana wasindaqa. Chayqam ancha shumaq ancha ch'aniyuq karqan. (Mt. 1.6-7; 6.29; 12.42; Lk. 11.31; 12.27)

Samana diya

Unay tyimpupim Tayta Dyusqa isrraylinukunata kamachirqan, sabadu diyapi ama trabajashpachu, ashwan samanambaqllapa. Chaymi shutin "samana diya". Chaymandaqam isrraylinukunaqa yaparqanllapa achka mushuq laya liykunata, samana diyapi ama ni yanukunanllapa, ni karituta purinanllapa. Chaymi Jisuswan ancha piñakurqanllapa, samana diyapi pitapis kach'akachiptin. (Mt. 12.1-2)

Samarya, samaryanu

Chay prubinsya Samaryaqam chay prubinsya Judiyapa, prubinsya Galiliyapa ch'awpimbi kaq. Isrraylinukunam chay samaryanukunawan ch'iqninakurqanllapa, ishkay laya duktrinayuq, kustum-

briyuqkuna kashqanllaparayku. (Lk. 17.16; Jn. 4.4)

Samwil

Samwilqam achka watasta Dyuspaq rimaq karqan; isrraylinukunapa kurambis karqan. Dyus kach'aptinmi, Samwilqa Sawlupa umanman asiytita ich'arqan, kayshina nishpa: "Dyusmi qamta akrashushqa, Isrrayilpa gubyirnun kanayki", nishpa. Chaymandaqam Dabidtapis chayshinalla rurarqan. (Ich. 3.24; 13.20; Ib. 11.32)

San, Santu, Santa

Tayta Dyusqam ancha allin, mana nima uchayuqchu. Chaymi paypaqqa ninchiq: "Ancha Santu", nishpa. "Santum" munambis niyta "akradu Dyuspaq". Chaymi suq runa uchangunata dijashpa, Dyusta allita kasuptinqa, paypaq ninchiq "santu", nishpa. Mas das rimashpam ninchiq "san", por ejemplo, "San Matiyu", "San Pablu", nishpa. Wakin lugarkunapaq, wakin kusaskunapaqmi ninchiq "santu", Dyuspaq akradu kaptinllapa. (Maskay **Santa Mikuna, Santu Kajun, Santu Kwartu, Ancha Santisimu Kwartu** shutiqkunata.) (Apuk. 4.8)

Sansun

Sansunqam ancha unay tyimpu karqan isrraylinukunapa kamachikuqnin. Chaqa Dyusmi ancha jwirsayuqta rurashqa karqan, maski yumbay runakunamanda. (Ib. 11.32)

Santa Mikuna

Jisukristu manaraq wañushpam, yach'akuqningunata kamachirqan, kachangata mikunambaq, kupata upyanambaq, payta ama qonqananllapa. Chay tanda, chay kupaqam shutin "Santa Mikuna". (Lk. 22.7; Ich. 20.7)

Santu Ispiritu

Dyusninchiqmi suqlla kashpapis, payqa kimsa. Suqqam "Taytanchiq Dyus", suqqam "Churin Jisukristu", suqqam "Dyuspa Santu Ispiritun". Chay kimsandinmi suq Dyuslla. Chay Santu Ispirituqam intyindichiwanchiq: Uchayuqmi kanchiq, nishpa. Yanapawanchiqpismi Jisukristupi kriyinanchiq. Kriyiptinchiqqam, Santu Ispiritunqa shunqonchiqpi tiyashpa, kunswilawanchiq. (Mt. 3.16; Rru. 5.5)

Santu Kajun

Chay Santu Kajunmi puntata kidarqan karpamanda tabirnakulu adurana wasipa Ancha Santisimu Kwartumbi. Chaymandaqam Jirusalin llaqtapi Dyuspa adurana wasinda rurashpaqa, chaymanna aparqanllapa. Chay kajumba sawan, ukunmi uruwan llutadu karqan. Chay kajumba ukumbiqam suq jarra urumanda karqan. Chay jarrapa ukumbiqam waqaycharqan Dyus kach'amushqan manaya mikunata. Chay kajumbiqam karqambis chay punta isrraylinu kura Arumba pallpamushqan burdunnimbis. Chay kajumbillam karqan chay ishkay rumi tablashinapis. Chay rumikunapim Dyuspa liyninguna iskibridu karqan. Chay kajumba kirpanamba sawambim karqan urumanda ishkay anjilkuna. Chay kajumba ladungunapim karqan ishkay largu qerukuna, isrraylinu kurakuna apanambaqllapa. Kastillanupim shutin "el cofre del pacto" ichu "el arca del pacto". (Ib. 9.4)

Santu Kwartu
Isrraylinu kurakunaqam Dyuspa adurana wasinman rishpa, Santu Kwartunman yaykurqanllapa, Dyusta aduranan llapa. Manam yaykuqllapachu mas uku Ancha Santisimu Kwartumanqa. Chay Santu Kwartupiqam karqan suq mesa ufrinda tandawan, suq michiru urumanda kaq, suq pata altar chaypi rupachinanllapa mishki mutkinata. Kastillanupim shutin “Lugar Santo”. (Lk. 1.9)

Santu Libru
(Maskay **Dyuspa Santu Librun** shutiqta.)

Sara
Saraqam Abrajamba warmin karqan. Ancha achka watasta mana atishpa churiyuq kaytapismi, byijitana kashpa Isakta qeshyarqan. Maskay **Abrajan** shutiqta. (Rru. 4.18-19; 9.9; Ib. 11.11; 1 Pid. 3.6)

Sesar
Kay palabram munan niyta “Gubyirnukunapa mas kamachikuq gubyirnun” nishpa. Jisukristu kay mundupi kashqan tyimpupim rrumanu kamachikuqqa ancha achka gubyirnukunapa gubyirnun karqan. Chaqa chay rrumanukunaqam pilyashpa, achka nasyungunapi tiyaqkunata binsishqallapa karqan. Kastillanupiqam munan niyta: “emperador” ichu “César”. Maskay **Rruma** shutiqta. (Mk. 12.14)

Shiminwanlla kasukuq
Wakin runa warmim ancha shumaqta Dyuspaq riman, piru manam kasunllapachu pay nishqandaqa. Kastillanupim paykunaqa shutin “hipócritas”. (Mt. 6.2)

Shumaq nutisya
(Maskay **Jisukristupa shumaq nutisyan** shutiqta.)

Silas, Silbanu
Chay Silasllam Silbanupis shutiq. Payqam San Pabluwan rirqan, Jisukristupaq yach'achikuq. Filipus llaqtapim Pabluwan Silasta piskashpa, qerukunawan maqashpa, karsilarqanllapa. (Ich. 15,16,17; 2 Kur. 1.19; 1 Tis. 1.1; 1 Pid. 5.12)

Sinaguga wasi
Chay sinaguga wasipim isrraylinukunaqa sabadukunata tandakaqllapa, Dyuspa Unay Tistamintuta liyinanllapa. Suq diyakunapim wambrangunata yach'achikuqllapa liyiyta, iskibriyta chay sinaguga wasipi. (Mt. 4.23)

Sinayi urqqo
Muysismi Sinayi urqqoman rirqan, Dyuswan parlaq. Chaypim Dyusqa qorqan chay dyis liyningunata. (Ich. 7.30)

Sinsu
Maynimbismi awturidarkuna munanllapa yach'ayta: ¿Ayka runakuna, warmikunam kan nasyunniypi? ¿Ayka impwistukunatam atinchiq kubrayta? nishpa. Chayraykum kamachin, yumbayta yupananllapa. Chayqam shutin “sinsu”. (Lk. 2.1)

Sipultura
(Maskay **Mach'ayshina sipultura** shutiqta.)

Sillu
Unay tyimpukunapim awturidarkuna kirpashpa kartangunata, ufisyungunata, sirata chulluchishpa, surtijanwan siñalarqan, yumbay rikaqkuna yach'ananllapa: Kay kartaqam

chay awturidarmanda, nishpa. Chayqam shutin “sillu”. (Apuk. 5.1)

Sistu

(Maskay **Tirsir** shutiqta.)

Siyun

Siyunqam suq luma. Ancha unay tyimpupim Jirusalin llaqtata rurarqanllapa chay lumapi. Chaymandaqam Jirusalin ancha achkayaptinqa, chay Siyun lumaqa Jirusalimba ch'awpimbina kidarqan. Chay lumapiqam rurarqanllapa Dyuspa adurana wasinda. Chaymi yumbay chay Jirusalin llaqtapaq ichu syilupi kaq Dyuspa llaqtambaq Santu Librumbi nin “Siyun”, nishpa. (Jn. 12.15; Apuk. 14.1)

Suduma

Lutmi ayllundin Suduma llaqtaqpi tiyarqan. Chay llaqtaqam chay llaqta Gumurrapa yaqqa ladumbi karqan. Chay ishkay llaqtakunapi tiyaqkunaqam mana allikunata rurashpa kawsaqllapa. Chaymi Dyusqa ninawan yumbayta rupachishpa ushyarqan. Luttallam ayllundinda washarqan, allin runa kashqanrayku. Maskay **Lut** shutiqta. (Mt. 10.15; 11.23-24; Lk. 17.29)

Sur ladu

Kay pachapiqam chapakunchiq ch'usku laduman. Suq laduqam shutin “sur”. Rupay lluqshiykaqta rikaptinchiqmi surqa allin ladunchiqpi kidan. (Ich. 8.26)

Tabirnakulu

(Maskay **Karpamanda tabirnakulu adurana wasi** shutiqta.)

Talalán

Tayta Dyusqam rurarqan suq ancha jundu manchaypaq talalandashina. Chaypim karsilashqa achka dyablukunata jwisyu diyakaman. Kastillanupiqam shutin “pozo del abismo”. (Apuk. 9.1)

Tigri laya animal

Kay animalqam suq mishushina, piru ancha atun kita animal. Apukalipsispim nin: Suq tigrishinam dyablu kay munduman rin shamuq, nishpa. (Apuk. 13.2,3)

Tirsir, (kwartu, kintu, sistu, siptimu, uktabu, nubinu, disimu, disimu primiru)

Kichwanchiqpim atinchiq das rimayta punta imapaq. Piru trabajusmi rimananchiq sigundupaq, tirsirupaq. Chaymi pristashqallapa kanchiq kastillanumanda chay laya palabrakunata. Ancham balinman kastillanuta rimaqkuna yanapananllapa lingwirukunata, chay mushuq palabrakunata intyindinanllapa. (Apuk. 8,9)

Tratu

Unaymi Tayta Dyusqa Muysiswan isrraylinukunawan suq **unay tratuta** rurarqan (Deuteronomio 29.10-15) Chay tratum kayshina nirqan: Isrraylinukuna Muysis ch'askishqan liykunata kasuptinllapa, animalkunata wanchishpa Dyusta qoptinllapam, Dyusqa paykunata ancha yanapanman. Piru paykunaqam mana atirqanllapachu chay unay tratuta kumpliytaqa. Chaymi Dyusqa suq **mushuq tratuta** paykunawan rurarqan, kayshina nishpa: “Noqam Churiy Jisukristuta kach'amushqa kani, chay unay animalkunashina wañushpa, bidanwan pagarakunan runakunapa uchangunapaq. Chaymi

paypi yumbay kriyiqkunata pirdunashpa, rini washaq, amana nima uchayuq kanambaqllapa", nishpa. Kastillanupim shutin "Antiguo Pacto" y "Nuevo Pacto". (Ib. 8.7,9)

Trunu

Chayqam suq ancha atun tiyana. Chay trunupim suq awturidar tiyaq, suqkunata kamachinan. (Apuk. 4.2)

Ubas

Ubasqam suq taksha planta. Kanan puqoyninqam ancha yakuyuq. Qarachitanqam ancha llushpisitu. Chay ubasqam puqon, rikrambi liyakashpa waqman kayman. Mayninqam chay ubasta pallashpalla mikuqllapa. Mayninqam chakichiqllapa. Chay chakishqa ubaskunaqam "pasas" shutin. Mayninqam chay ubaspa poqoyninda qapiqllapa, chay yakunda upyanambaqllapa ichu binuta ruranambaqllapa. (Mk. 12.1)

Ubispu

Ubispuqam Jisukristupi kriyiq masingunata kwidashpa rikaq. (1 Tim. 3.6)

Ufrinda tanda

Dyuspa adurana wasimbim tukuy diya ruraqllapa mushuq tandakunata ufrindapaq. Chay ufrinda tandakunaqa mana yumbaypaqchu karqan. Ashwanmi isrraylinukunapa kurangunalla chay tandataqa atiqllapa mikuyta. (Mt. 12.4)

Ulibu planta

Chay ulibuqam ancha baliq planta karqan. Chaqa chay plantaqam asiytunakunata puqon. Chay asiytunamandaqam asiytita masta ruraqllapa. Chay asiytiqam baliq yanukunanllapa, tutapi lamparakunawan achikchakunanllapa. Chay asiytimandallam ambitapis, jabundapis ruraqllapa. Chaymi Isrrayilpi tiyaqkunapaqqa chay ulibu plantaqa ancha baliq karqan. Jirusalimba ladumbim kan suq luma. Chay lumapim karqan suq wirta ulibu plantakunawan. Chaymi shutin "Ulibu luma", nishpa. Kastillanupiqam shutin: "el Monte de los Olivos". (Mt. 24.3; Rru. 11.17)

Unay tratu

(Maskay **Tratu** shutiqta.)

Uña

(Maskay **Dyuspa Uñan** shutiqta.)

Uru

Kanmi achka laya jirrukuna. Suqqam shutin "uru". Chayqam yaqqa yumbay jirrukunamanda mas ch'aniyuq. Kastillanupiqam shutin "oro". (Mt. 2.11)

Usu

Chayqam atun kita animal. Wishakunata, wakakunata, bistyakunata wanchishpam mikun. (Apuk. 13.2)

Ush'kuyuq qerukuna

Unay tyimpupiqam wakin prisukunata apritaqllapa makinda ichu ch'akinda ush'kuyuq qerukunapi, ama mitikananllapa. Kastillanupiqam chay ush'kuyuq qerukunaqa shutin "cepo". (Ich. 16.24)

Wambuq wasi

Nuwim rurarqan suq ancha atun *barku laya wasita, yakupa sawambi wambunambaq. Ancha atun kajunshinam karqan. Chay wambuq wasipim tukuy laya animalkuna, pishqokunapis washakarqan. Maskay **Nuwi** shutiqta. (Mt. 24.38)

Wañushqakunapa lugarnin
Chay lugarmanmi mana allin runakunapa almanguna rin, jwisyu diya ch'ayamunangaman. Kastillanupiqam shutin “Lugar de los muertos” ichu “Hades”. (Lk. 10.15)

Wañushqashina kwirpuyuq runa
Chay laya runaqam mana wañushqachu. Kwirpunllam wañushqashinaqa. Chaqa kwirpunqam mana ni kuyunchu ni syintikunchu. Kastillanupiqam shutin “paralí tico”. (Mt. 4.24)

Waqrashina adurnu
Chay waqrashina adurnukunatam rurashqallapa karqan urumanda altarpa ch'usku iskinangunapi. (Apuk. 9.13)

Washadur
Jisukristum kay munduman shamurqan, wañuyninwan pagaranambaq uchanchiqkunapaq. Chaqa uchayuq kashpam, mana atinchiqchu washakayta, Tayta Dyuswan tukuy tyimpupaq kawsananchiqllapa. Piru Jisukristum noqanchiqpa rrimplasunchiq wañurqan, amana chingananchiqllapa. Chaymi paypi yuyakuptinchiq, uchanchiqkunamanda pirdunawanchiq, amana uchayuq kananchiqllapa. Chayraykum Jisukristu Washadurninchiq. (Ich. 5.3; If. 5.23)

Wasipa sawan
Isrraylinukunapa wasingunapa tichungunam suq pambashina karqanllapa. Ancha kalur kaptinmi, tutapi wasimba sawan pambapi puñurqanllapa. Kusichangunatam chay sawa pambapi ruraqllapa, chakinambaq. (Mt. 24.17)

Yach'achikuq ansyanu
Wakin runakunatam numbrarqanllapa, yach'achikuq ansyanukuna kananllapa. Paykunaqam kriyiq masingunata kwidashpa, rikarqanllapa. (1 Pid. 5.1; 2 Jn. 1.1)

Yach'akuqninguna
Wakin runakunam Jisukristuwan puriqllapa, yach'achikuptin uyanambaq. Paykunam shutiqllapa “Jisuspa yach'akuqninguna”. Kastillanupiqam shutiqllapa “discípulos”. (Mk. 3.7)

Yakupa ch'awpimbi isla allpa
Mar yakupa ch'awpingunapim kan chaki allpa. Chay chaki allpapa rridurnimbim yakulla kan. Ch'akipqam mana mayta atinchiqchu lluqshiyta. Kastillanupiqam shutin “isla”. (Ich. 13.4)

Yakupi puriq barku
(Maskay **Barku** shutiqta.)

Yakupi puriq barkupa shayanan lugar
(Maskay **Barkupa shayanan lugar** shutiqta.)